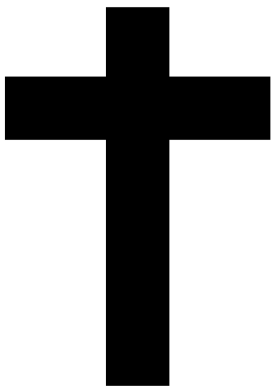

Bibulu Jinmiire ni

Sénoufo, Djimini: Bibulu Jinmiire ni Bible

Bibulu Jinmiire ni
Sénoufo, Djimini: Bibulu Jinmiire ni Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Djimini Senoufo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

a4863791-1c91-5f31-9a8f-034a18a2f8d8

Contents

MATIYE	1
MARIKI	83
LUKI	135
ZHAN	221
KAPYEGELE	282
OROMU	359
1 KORENTI	395
2 KORENTI	429
GALASI	452
EFEZI	465
FILIFI	477
KOLCSI	486
1 TESALONIKI	495
2 TESALONIKI	503
1 TIMOTE	508
2 TIMOTE	518
TITE	525
FILEMO	530
EBURUYE	533
ZHAKI	560
1 PYERI	570
2 PYERI	581
1 ZHAN	588
2 ZHAN	597
3 ZHAN	599
ZHUDE	601
NAGAWA	604

**Zhezu Kirisi
Sentanra nda
MATIYE
la yonlɔɔ
Sewɛ wi nawa
senrɛ**

Ki sewɛ ɲa wo wi yen Zhezu Kirisi Sentanra ti sewɛ konɔbanɲa we, ɲa Matiye la yonlɔɔ. Matiye wila pye naɲa ɲa paa pye na yinri Alife wo pinambyɔ. Paa pye naa yinri fun Levi mbe yala Mariki 2.14, naa Luki 5.27 lara ti ni. Wila pye Zhezu wi forɔɔɔfenne ke ma yiri shyen wo wa nunɔba. Ko yege, wila pye na nizara shoo Ɔromu tara gboforonema wi kan, wo la pye ma cen Izirayeli tara ti go na.

Zhezu wi sanga wi na, Zhufuye woo ɲa kaa nizara wi shoo Ɔromu tara ti kan, Zhufuye sanmbala pe maa wi jate paa kapegbɔɔ pyefɔ yen. Pe ma ki fɔ wi panra fɔ jɛnɔ, katugu pe maga jate fɔ wi yen na tunɲo piin Izirayeli tara ti juguye poro kan. Eɛn fɔ Zhezu wo na, wila Matiye wi yinriwe ta. Wila wi yeri, janɲo wi nizara shɔɔ tunɲo ki yaga, wi kanɲa wi pye wi forɔɔɔfɔ. Wee yarilegere jen Matiye wi wogo na, eɛn fɔ mbe yala kalegele koro ni, wo wigi Sentanra nda ti yonlɔɔ.

Laga Zhezu Sentanra nda ti ni, Matiye wi yen naga nari we na fɔ Zhezu Kirisi wo wi

yen Izirayeli tara ti wunlunaɲa jenɲe konaa ti shɔfɔ, pa wi yiri wa wunlunaɲa Davidi wi setirige ki ni. Wowi Yenɲele laa para wi wogo na li fafafa Yenɲele yon senrɛ yofenne pe fanɲa na, ma yon fɔlɔ kon Izirayeli woolo pe yeri, ma yo fɔ pilige ka li yaa ka pe shɔ.

Sentanra nda Matiye la yonlɔɔ wa ti pelisaga, wi yen na para Zhezu wi teleye pe senrɛ na konaa Zhezu wi sege ki pye yege ɲa na ki senrɛ na (Mati 1-2). Wi yen naga nari paa yege ɲa na Zhan Batisi wila Zhezu wi batemu wi pye, konaa paa yege ɲa na Sotanla wila Zhezu wi wa ma wele (3.1-4.11). Mbe taga wa ko na, kafonɲɔlɔ ɲegele Zhezu wila pye na piin, Matiye wi yen na ke wogo ki yege nari we na fun, konaa senrɛ nda wila pye na yuun wa Galile tara ti ni (4.12-18.35).

Laga Sentanra sewɛ wi kosaga yeri, Matiye wi yen naga nari we na paa yege ɲa na Zhezu wila kari wa Zheruzalemu ca, wa ki laga ɲa wi juguye paa wi kan wa tiparaga ki na maa gbo, konaa a wi yen ma yiri wa kunwo pi ni (19.1-28.15). Ko punɲo na, a Zhezu wo naa wi forɔɔɔfenne pe ni, pɛ si saa pe yeɛ fili yanwiga ka na, wa Galile tara. Wa ki laga ki na, wila tunɲo kan pe yeri ma yo pe saa dunruya cengele woolo pe ni fuun pe piin wi forɔɔɔfenne (28.16-20).

Laga ki Sentanra nda ti ni, wège yan paa yege nga na Zhezu wila pye na yarilegere nari Yenjele ca wunluwo pi wogo na. Nagawa mba Zhezu wila kan, Matiye wi kangurugo gbogolo wa pi ni, mba pi yen ma tonlonlon. Pow mba yeen:

- 1) Zhezu wila wi forogofenne pe naga, paa yege nga na pe tangalomɔ pi daga mbe pye wa Yenjele ca wunluwo pi ni (5-7).
- 2) Zhezu wila wi forogofenne ke ma yiri shyen pe naga, paa yege nga na pe daga mbaa Yenjele ca wunluwo pi senre ti yari kpengebelengebe leele pe kan (10.5-42).
- 3) Zhezu wila para Yenjele ca wunluwo pi senre na yomiyegele ni (13).
- 4) Zhezu wila para kapere to naa kapere ti kala yagawa pi wogo na (18).
- 5) Zhezu wila para dunruya wi kowo pi wogo na konaa paa yege nga na wi yaa ka kiti kon leele pe ni fuun pe na (24-25).

Sewe wi yen ma konlo yege nga na

- Zhezu wi sege konaa wi punwe sanga 1.1-2.23
- Zhezu wi tunngo ki gbegелеме kala 3.1-4.11
- Zhezu wi tunngo wa Galile tara 4.12-13.52
- Zhezu wi tunngo ki kowo wa Galile tara 13.53-18.35

Zhezu wi tangala mbe kari wa Zheruzalemu ca 19.1-20.34

Zhezu wi tunngo wa Zheruzalemu ca 21.1-25.46

Zhezu wi jologo konaa wi kunwo 26.1-27.66

Zhezu wi yenme ma yiri wa kunwo pi ni 28.1-20

ZHEZU WI SEGE KONAA WI PUNWE SANGA

1-2

Zhezu Kirisi teleye pe mere ti nda
(Luki 3.23-38)

¹ Zhezu Kirisi teleye pe mere ti nda, ma yiri wa Davidi setirige ki ni. Pa Davidi wila yiri wa Abirahamu setirige ki ni.

² Abirahamu wo la Izaki se. A Izaki wo Zhakobu se. A Zhakobu wo Zhuda se naa wi nosepile nambala pe ni.

³ A Zhuda wo Faresi naa Zara se. Pe no paa pye naa yinri Tamari. A Faresi wo Esiron se. A Esiron wo Aramu se.

⁴ A Aramu wo Aminadabu se. A Aminadabu wo Naaso se. A Naaso wo Salimo se.

⁵ A Salimo wo Bowazi se. Wi no paa pye naa yinri Arhabu. A Bowazi wo Obedi se. Wi no paa pye naa yinri Uruti. A Obedi wo Zhese se.

⁶ A Zhese wo wunlunana Davidi wo se.

A Davidi wo si Salomo se. Salomo no wo lawi na Uri jo we.

⁷ A Salomo wo Orobowamu se. A Orobowamu wo Abiya se. A Abiya wo Aza se.

⁸ A Aza wo Zhozafati se. A Zhozafati wo Zhoramu se. A Zhoramu wo Oziyasi se.

⁹ A Oziyasi wo Zhowatamu se. A Zhowatamu wo Akazi se. A Akazi wo Ezekiyasi se.

¹⁰ A Ezekiyasi wo Manase se. A Manase wo Amo se. A Amo wo Zhoziyasi se.

¹¹ A Zhoziyasi wo Zhekoniyasi naa wi nɔsepiile nambala pe se. Ko sanga wo lawi paa Izirayeli tara woolo pe yigi kulolo ma kari pe ni wa Babiloni tara.

¹² Izirayeli tara woolo pe karingɔlo wa kulowo pi ni wa Babiloni tara, a Zhekoniyasi wo si Salaceli se. A Salaceli wo Zorobabeli se.

¹³ A Zorobabeli wo Abiyudi se. A Abiyudi wo Eliyakimu se. A Eliyakimu wo Azori se.

¹⁴ A Azori wo Sadoki se. A Sadoki wo Akimu se. A Akimu wo Eliwudi se.

¹⁵ A Eliwudi wo Eleyazari se. A Eleyazari wo Matan se. A Matan wo Zhakobu se.

¹⁶ A Zhakobu wo Zhozefu se. Zhozefu wo wila pye Mari polo we. Zhezu na pe yinri Kirisi, Mari wila wo se.

¹⁷ Mbege le Abirahamu sewe pi na sa gbɔn Davidi sewe pi na, sere nunɔba woolo yirisaga ke ma yiri tijere kila yiri pe sɔgɔwo pi ni. Mbe sigi le Davidi sewe pi na sa gbɔn Izirayeli tara woolo pe karaga wa kulowo pi ni wa Babiloni tara, sere nunɔba woolo yirisaga ke ma yiri tijere kila yiri pe sɔgɔwo pi ni. Mbe sigi le ko

sanga wo na sa gbɔn Kirisi wi sewe pi na, sere nunɔba woolo yirisaga ke ma yiri tijere kila yiri ki sɔgɔwo pi ni fun.

*Zhezu Kirisi wi sege ye
(Luki 2.1-7)*

¹⁸ Zhezu Kirisi wi sege pa kila pye yeɛn. Mari, Zhezu wi nɔ we, wila pye nana na paa pye na yinri Zhozefu wi yeri wi katogo jo. Eɛn fo, wi sila wi jen jele, a wi si kugbo le Yinnekpoyi li fannga na.

¹⁹ Mari wi polo Zhozefu wila pye lesinɔe, wi sila pye na jaa mbe Mari wi mege ki jɔgo. A wi si yere ki yerewe mbege porogo ki jɔgo larawa.

²⁰ Maa ta wila pye na ko jate ma, a we Fo wi merenge wa si pan wi korogo wɔnro na, mee wi pye fo: «Zhozefu, Davidi setirige pyo, maga ka fye mbe Mari wi le ma jo, katugu Yinnekpoyi lo fannga na wi kugbo le mbe pyo wa se.

²¹ Wi yaa ka pinambyo se, maa mege ki taga fo Zhezu, katugu wi yaa kaa woolo pe sho pe kapere ti ni.»

²² Ko ki ni fuun ko yaa pye ma, jango senre nda we Fo wila yo wi yon senre yofa wa yon, ti ta tiri yee yon fili, fo:

²³ *Sumboro na wii nana kala
jen, wi yaa kugbo le
mbe ka pinambyo se.*

*Pe yaa kaa ki pyo wi yinri
Emanuweli.†*

Ko korɔ wo na fo: Yenɔele li yen we ni.

24 Naa Zhozefu wila kaa yen, nga we Fɔ wi mɛrɛɛ wila yo maa kan, a wì sigi pye. A wì si Mari wi lɛ wi jɔ.

25 Eɛn fɔ, wi sila wi jɛn jɛlɛ, fɔ, a Mari wì saa wi pinambyɔ wi se, a Zhozefu wùu mɛɛ ki taga naa yinri Zhezu.

2

Kajɛnmbɛlɛ pɛlɛ la yiri

wa yɔnlɔ yirisaga ma saa Zhezu wi wele

1 Pa pàa Zhezu wi se wa Zhude tara, wa Betilɛmu ca ki ni, wunlunaɲa ɲa pàa pye na yinri Erɔdi wi wagati wi na. Zhezu wi sege ki punɲo na, a kajɛnmbɛlɛ† pɛlɛ si yiri wa tara ti yɔnlɔ yirisaga kɛɛ yeri, ma pan wa Zheruzalɛmu ca.

2 A pè si Zheruzalɛmu ca fɛnnɛ pe yewe ma yo fɔ: «Zhufuye pe wunlunaɲa ɲa pè se fɔɔnfɔɔn ɲa wi yen se yeri? Wòo wɔnnɔ li yan li yiri wa yɔnlɔ yirisaga kɛɛ yeri, ko wè pan mboo gbɔɔ.»

3 Naa wunlunaɲa Erɔdi wila kaa ki senrɛ ti logo, a wi jatere wì si piri wi na fɔ jɛɲɛ, ma pinlɛ Zheruzalɛmu ca woolo pe ni.

4 Kì kaa pye ma, a wì suu woolo pe saraga wɔfɛnnɛ teele poro naa lasiri sɛwe jɛnfɛnnɛ pe ni fuun pe gbogolo, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Kirisì wi daga mbe se laga kikiin?»

5 A pè suu pye fɔ: «Wa Zhude tara, wa Betilɛmu ca, katugu ko Yɛɲɛlɛ yɔn senrɛ yofɔ wila yɔnlɔɔ ma yo fɔ:

6 *Mboro Betilɛmu ca ɲa wa Zhude tara ti ni, mboro ma ma yen Zhude tara cagbɔɔ ti jɛɛle le dɛ; katugu to gbenɛ wa yaa ka yiri wa ma ni.*

Wo wi yaa kaa Izirayeli, na woolo pe yɛɛ sinni.»†

7 Kì kaa pye ma, a Erɔdi wì si kajɛnmbɛlɛ pe yeri larawa, mɛɛ pe yewe wagati jate ɲa wɔnnɔ lãa yiri wi ni.

8 Kona, a wì si pe tun wa Betilɛmu, ma yo fɔ: «Ye kari ye saga pyɔ wi lagaja jɛɲɛ. Na yaga kaa yan, ye pan yege yo na kan, mi fun mbe ta saa gbɔɔ.»

9 Naa pàa kaa wunlunaɲa wi senrɛ ti logo ma, a pè si kari. Wɔnnɔ na pàa keli ma yan ma pe ta wa yɔnlɔ yirisaga, a pè sili yan naa. A li si keli pe yɛɛ nɛɛ kee. Pyɔ wila pye laga ɲa na, naa wɔnnɔ lãa ka saa gbɔn wa ki go na, a li si yere.

10 Naa pàa kaa wɔnnɔ li yan ma, a pe nawa pì si yinɲgi fɔ jɛɲɛ.

11 A pè si ye wa go ki ni, mɛɛ pyɔ wi yan, naa wi nɔ Mari wi ni. A pè si kanɲguuro kan, mɛɛ pyɔ wi gbɔɔ. Ko punɲo na, a pè si pe tuguro ti yɛɲɛ yɛɲɛ, mɛɛ wi gbɔɔ: Tɛ, naa wusuna nuwɔ taan ni, konaa latikɔɔ nuwɔ taan

† 2:1 2.1: *Kajɛnmbɛlɛ*: Leele pɛlɛ la wɛlɛ pàa pye wɔɲɲɔlɔ ke kɔɔ jɛnfɛnnɛ. † 2:6 2.6: Mishe 5.1-2

sonngbanga woo ni, ña pe yinri miiri.

¹² Kona, a Yenñele li si kajenmbele pe yeri woonro na ma yo paga ka songoro wa Erödi wi yeri naa. A pe si konö fonno le, mee kari pe tara.

Pàa kari Zhezu wi ni wa Ezhipiti tara

¹³ Kajenmbele pe karingolo, a we Fö wi merege wà suu yee naga Zhouzefu wi na woonro na, ma suu pye fö: «Yiri ma fe ma kari pyo wo naa wi no pe ni wa Ezhipiti tara. Ma koro wa fö mbe ka saga yo ma kan naa, ma songoro ma pan; katugu Erödi wi yaa kaa pyo wi lagajaa mboo gbo.»

¹⁴ Ki yembine li ni, a Zhouzefu wì si yiri ma fe ma kari pyo wo naa wi no pe ni wa Ezhipiti tara.

¹⁵ Pàa koro wa fö ma saa gbön Erödi kupilige ki na. Ko kagala koro la pye ma, jango senre nda we Fö wila yo wa wi yon senre yofö wi yon, ti ta tiri yee yon fili, fö: «*Milan pinambyo wi yeri maa wo wa Ezhipiti tara.*»†

Piile tunmambolo pe gbosenre re

¹⁶ Naa Erödi wila kaa ki yan kajenmbele pöö fanla, a ki suu nawa pi ngban fö jenge. A wì si konö kan, ma yo pe sa pinambile tunmambolo mbele fuun pe wa Betileemu ca konaa ki kanngara na cara ti ni pe gbo. Mbele pe yegele ke sila toro shyenzhyen na

we. Wila ko pye ma, ma yala kajenmbele pàa wönno na senre yo maa kan, li yansanga wo ni.

¹⁷ Kona, senre nda Yenñele yon senre yofö Zheremi wila yo, a ti siri yee yon fili, fö:

¹⁸ *Paa gbelege nuru wa Arama ca, jorogomo naa yungbögöro senlegeré.*

Arasheli wo wila wi piile pe kunwo pi gbele.

Wi woro na jaa poo kotogo ki sogo wi na, katugu pe ku.†

Zhouzefu naa wi woolo pàa songoro ma pan wa Izirayeli tara

¹⁹ Erödi wi kungolo, a we Fö wi merege wà suu yee naga Zhouzefu wi na woonro na, maa ta wa Ezhipiti tara.

²⁰ Merege wila wi pye fö: «Yiri ma pyo wi le, naa wi no wi ni, ma songoro pe ni wa Izirayeli tara, katugu leele mbele pàa pye na pyo wi lagajaa mboo gbo, pe ku.»

²¹ A Zhouzefu wì si yiri ma songoro pyo wo naa wi no pe ni wa Izirayeli tara.

²² Naa wila ka saa ki logo ma yo Arishelawu wo wila cen wa wi to Erödi wi yonlo, ma pye Zhude tara ti wunlunaña, a wì si fyé. Wi sila yenle mbe sa cen wa ki tara ti ni. Naa Yenñele làa kaa para wi ni woonro na maa kogori, a wì si kari wa Galile kinda wi ni,

²³ mee saa cen ca ka ni, pege yinri Nazareti; jango

† 2:15 2:15: Oze 11.1 † 2:18 2:18: Zhere 31.15

senre nda Yenɲele li yon senre yofenne paa yo ma yo fo: «Pe yaa kaa Zhezu wi yinri Nazareti ca fenne woo,» ti ta tiri yee yon fili!

ZHEZU WI TUNNGO KI GBEGELEME KALA

3

3.1-4.11

*Zhan Batisi wi Yenɲele
senre
yowo pi mba*

*(Maki 1.1-8; Luki 3.1-18;
Zhan 1.19-28)*

¹ Ki sanga wi ni, Zhan Batisi wi si pan wa Zhude tara gbinri wi ni, nee Yenɲele senre ti yari leele pe kan.

² Wila pye na yuun fo: «Ye ye kapere ti jen yeri yaga, katugu Yenɲele ca wunluwo pi yongo!»

³ Ko Zhan wo Yenɲele yon senre yofozayi wila para wi senre na ma yo fo:

*Lere wa magala yen na yin-
rigi wa gbinri wi ni na
yuun fo:*

*Ye we Fo wi konɔ li gbegele,
yoo kombigile ke sinzin!†*

⁴ Zhan wi yariporo paa ti gbegele yongome sire ni. Kurusijara selege woo wila pye wi yeri, a wila wi poo wa wi senne.†Gbatɔ naa senrege wila pye na kaa.

⁵ Zheruzalemu ca woolo poro naa Zhude tara woolo pe ni fuun pe ni, konaa

Zhuriden gbaan yon ca woolo pe ni fuun pe ni, paa pye na kee Zhan wi korogo.

⁶ Paa pye naga yuun naga finligi leele pe yege na, ma yo pe yen kapere pyefenne. A Zhan wi nee pe batize wa Zhuriden gbaan wi ni.

⁷ Naa Zhan wila kaa ki yan Fariziye poro naa Sadusiye pe legere la pye na kee wi korogo wi pe batize, a wi si pe pye fo: «Yoro meere pire† nda yeen, ambo wigi naga ye na ma yo ye mbe ya sho Yenɲele li nanɲbanwa mba pila paan pi kee?»

⁸ Ki kala na, kapyere nda ti yaa ki naga mbe yo ye ye tangalomo pi kanɲga, yaa to piin.

⁹ Yaga kaa ki sonri mbaa yuun fo: «We tele yen Abirahamu.» Mbege yan ndee kiti se ka kon ye na. Katugu kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ki sinndeeere nda yeen, Yenɲele li mbe ya mberi kanɲga ti pye Abirahamu wi setirige piile.

¹⁰ Pe gbɔnlogo ki le mako tire ti na, mberi ninde ti koonlo mberi jaanri. Tige nɲga fuun ki woro na pire jende seni, pe yaa ki koonlo mbege wa wa kason mbege sogo.

¹¹ Mi wo na ye batize tonmo ni mbege naga fo ye ye kapere ti jen mari yaga. Een fo, lere wa wa na paan mi punɲo na, wo fanɲga ko

† 3:3 3:3: Eza 40.3 † 3:4 3:4: Yenɲele yon senre yofenne paa pye na kurusijaraye mbele poo, paa pye selege woolo. † 3:7 3:7: Meere pire ko mege nɲga ko yen naga nari ma yo Fariziye poro naa Sadusiye pe pe paa wɔɔɔ ti yen.

we mi wogo ko na. Mii daga yere mboo sawira ti wo wa wi tɔɔɔ ti na†. Wo wi yaa ka ye batize Yinnekpoyi lo naa kason† ni.

¹² Wi teli wi yen wi kee. Wi yaa ka sholo ke fe mbe ke fooro ti wo ti ye jenne wi ni, mbe si jenne wi gbogolo mboo le wa wi bondo wi ni. Een fo, wi yaa fooro to sogo wa kason nga ki se figi fo sanga pyew ko ni.»

Zhan wila Zhezu wi batize
(Maki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Kona, a Zhezu wi si yiri wa Galile tara, mee kari Zhan korogo wa Zhuriden gbaan yon ki na, ma yo Zhan mboo batize.

¹⁴ Een fo, Zhan wila pye na jege, nee wi piin fo: «Ki daga mboro mbe mi batize, a mboro nee paan mi korogo!»

¹⁵ A Zhezu wi suu pye fo: «Yere ki na ki pye ma yingo, katugu nga Yennele li yen na jaa, pa we daga mbege pye mbege yon fili yeen.»

Ki kaa pye ma, a Zhan wi si yenle ki na.

¹⁶ Naa paa kaa Zhezu wi batize ma ko, a wi si yiri wa tonmo. Le ki yongolo nungba ke ni, a naayeri wi si yenge wi kan. A wi si Yennele li Yinne li yan li yen na tinri wi na paa ketene yen.

¹⁷ A magala la si yiri wa yennele na ma yo fo: «Ja yeen, wo wi yen na

Pinambyo na wilan ndanla jenge we. Wi kala lilan ndanla fo jenge.»

4

Sotanla wila Zhezu wi wa ma wele mboo le kapege
(Maki 1.12-13; Luki 4.1-13)

¹ Kona, a Yinnekpoyi li si Zhezu wi yege sin ma kari wi ni wa gbinri wi ni, jango Sotanla wi saa wa wi wele mboo le kapege.

² Naa Zhezu wila kaa pye sɔnlɔ nafa shyen naa ki yem-bine nafa shyen, na wi fa ka, a fungo suu yigi.

³ Kona, a Sotanla wi si fulo wi tanla, ma suu pye fo: «Na kaa pye ma yen Yennele li Pinambyo, ki yo ki sinndere nda ti kan, ti kannga buru.»

⁴ A Zhezu wi suu yon sogo ma yo fo: «Ki yen ma yonlogo wa Yennele senre sewe wi ni ma yo fo: <Yaakara to ce se ya mbe senwee wi baro. Een fo, senre nda fuun Yennele li maa yuun, to ti mbe ya mboo baro.> »†

⁵ Kona, a Sotanla wi si yiri Zhezu wi ni, mee kari wi ni wa Zheruzalemu, ca kpoyi ki ni, ma saa wi tege wa sherigo gbogo ki namunjo wi na,

⁶ ma suu pye fo: «Na kaa pye ma yen Yennele li Pinambyo, yew ma kan wa tara, katugu Yennele senre sewe wila ki yuun ma yo fo:

† 3:11 3.11: Katugu wi go kologo ki pyege na. † 3:11 3.11: Mbe batize kason ni, ki korɔ wi mbe ya pye Yennele li kiti kongɔ ko. Luki 3.17; 1 Koren 3.13.

† 4:4 4.4: Dete 8.3

*Yenñele li yaa konɔ kan li
merɛgɛye pe yeri ma
kala na,
pe yaa ma tɔgɔ wa pe keyen
yi ni,*

*janjo maga kɔɔn tɔlɔgɔ ki
kurugo sinndelege ka
na.»†*

7 A Zhezu wì suu pye fɔ:
«Yenñele senre sewe wi yen
naga yuun ma yo fɔ: «Maga
ka ma Fɔ Yenñele li wa mbe
wele! » »

8 A Sotanla wì si nuru ma
kari wi ni yanwiga titɔnlogɔ
ka go na, mee dunruya wun-
luwɔ po naa pi gbɔgɔwɔ pi
ni fuun pi naga wi na;

9 ma suu pye fɔ: «Na maga
yenle mbe kannguuro kan
na jegele mbanla gbɔgɔ, mi
yaa nda yeen ti ni fuun ti kan
ma yeri.»

10 Kona, a Zhezu wì suu
pye fɔ: «Kari ma yiri na
Sotanla. Katugu Yenñele
senre sewe wigi naga ma yo
fɔ: «Ta ma Fɔ Yenñele li
gbogo, maa tunngo piin lo
nungba kan! » »

11 Ko senre to yongɔlɔ, a
Sotanla wì suu yaga le, mee
kari. A merɛgɛye pèle si
pan Zhezu wi kɔrɔgɔ, mee
wi kagala ke yon maa kan.

ZHEZU WI TUNNGO WA GALILE TARA

4.12-13.52

*Pa Zhezu wila wi tunngo
ki le
wa Galile tara
(Maki 1.14-15; Luki 4.14-
15)*

12 Naa Zhezu wila kaa ki
logo ma yo paa Zhan wi le
kaso, a wì si kari wa Galile
tara.

13 Eɛn fɔ, wì sila koro wa
Nazareti ca. A wì sigi sogo
wa ma kari ma saa cɛn wa
Kaperinawu ca. Pa ko ca
ko la pye wa Galile logbɔgɔ
yon ki na, wa Zabulon naa
Nefitali tara.

14 Ko la pye ma, janjo
senre nda Yenñele yon senre
yofɔ Ezayi wila yo, ti ta tiri
yee yon fili, fɔ:

15 *Zabulon tara naa Nefitali
tara,
to nda ti yen wa kɔgɔje
wi tanla, wa Zhuriden
gbaan wi kee sannga
ki na,*

*ki Galile tara nda ti yen mbele
pe woro Zhufuye pe
tara,*

16 *leele mbele pe yen ma cɛn
wa diwi wi ni,
pè yanwa gbɔɔ yan.*

*Mbele paa pye ma cɛn wa
kunwɔ ca ki diwi wi ni,
yanwa yiri pe na!†*

17 Maga le wa ko sanga wo
na, a Zhezu wì sigi le na
Yenñele senre ti yuun, ma
yo fɔ: «Ye ye kapere ti jen
yeri yaga, katugu Yenñele ca
wunluwɔ pi yongɔ!»

*Zhezu wila ngbanra
wɔfenne
tijere yeri
(Maki 1.16-20; Luki 5.1-
11)*

18 Pilige ka, Zhezu wila
pye na tanri na toro Galile
logbɔgɔ yon ki na, mee
saa nɔsepiile nambala shyen

† 4:6 4.6: Yuuro 91.11-12 † 4:7 4.7: Dete 6.16 † 4:10 4.10: Dete 6.13 † 4:16
4.15-16: Eza 8.23; 9.1

yan. Simo ŋa pàa pye na yinri Pyeri wo naa wi jɔnlo Andire poro la wɛɛ. Pàa pye na pe mɛɛ ti waa wa tɔnmɔ na ŋgbanra woo.

¹⁹ A wì si pe pye ma yo fɔ: «Ye pan ye taga na na, mi yaa ye pye leele laga-jafenne, paa yege ŋa na yaa ŋgbanra ti woo we!»

²⁰ Le ki yɔngɔlo nuŋgba ke ni, a pè si pe mɛɛ ti yaga le, mɛɛ taga Zhezu wi na.

²¹ A wì si kari yege naa, mɛɛ saa nɔsepiile nambala shyen pele yan naa. Zebede pinambiile Zhaki naa Zhan poro la wɛɛ. Poro naa pe to wi ni, pàa pye wa pe tɔnmɔkɔɔ ki ni na pe mɛɛ ti gbegele. A Zhezu wì si pe yeri.

²² Le ki yɔngɔlo nuŋgba ke ni, a pè si pe tɔnmɔkɔɔ konaa pe to wi yaga le, mɛɛ taga Zhezu wi na.

²³ A Zhezu wì si saa na Galile tara ti ni fuun ti yanri. Wìla pye na Yenŋɛɛ li wunluwo Sentanra ti yari leele pe kan wa sheryinre ti ni, na yambala pe sagala pe yama cenle pyew pi ni, ma pinle leele pe yandewe pi ni fuun pi ni.

²⁴ Pàa pye naa mɛge ki yinri wa Siri tara ti lagapyew. Ki kala na, pàa kari yambala pe cenle pyew pe ni wi kɔɔɔ, mbele fuun pàa pye na jɔlo yama legere ni poro naa yinne tipegele fenne, naa tomakugo yamafenne, naa muruguye pe ni. A Zhezu wì si pe sagala.

²⁵ Janwa gbolo là la taga wi na, ma yiri wa Galile naa Dekapole tara ti ni, naa Zheruzalemu ca konaa cara sannda nda tila pye wa Zhude tara ti ni, konaa nda tila pye wa Zhuriden gbaan wi keɛ sanŋa ki na.

5

*Zhezu wi Yenŋɛɛ senre yowo
wa yanwiga ki go na
(Luki 6.20-23)*

¹ Naa Zhezu wìla kaa ki janwa wi yan ma, a wì si lugu yanwiga ka na ma cen. A wi fɔɔɔfenne pè si fulo wi tanla.

² A wì nɛɛ pe nari Yenŋɛɛ senre ti ni, na yuun fɔ:

³ «Mbele pège jen ma yo pe yen fyɔnwɔ fenne wa pe ye kotogo na, ferewe yen pe woo, katugu Yenŋɛɛ ca wunluwo pi yen pe woo!

⁴ Mbele pe yen yesanga ni, ferewe yen pe woo, katugu Yenŋɛɛ li yaa ka pe folo!

⁵ Mbele pe yen nandanwa fenne, ferewe yen pe woo, katugu pe yaa ka tara ti ta kɔɔɔ!

⁶ Mbe sin, ki la yen mbele na paa fungo naa wɔɔɔ yen, ferewe yen pe woo, katugu pe yaa ka tin!

⁷ Mbele pe maa leele yinriwe taa, ferewe yen pe woo, katugu Yenŋɛɛ li yaa ka pe yinriwe ta!

8 Mbele pe nawa pi yen kpoyi pe na, ferewe yen pe woo,

katugu pe yaa ka Yenñele li yan yenle ni!

9 Mbele pe maa ki jaa yeyinñe mbe pye leele pe soḡwo, ferewe yen pe woo,

katugu Yenñele li yaa kaa pe yinri li piile!

10 Mbele leele pe maa pe jolo, katugu pe yen na tanri na yala Yenñele li nandanwa kala li ni, ferewe yen pe woo,

katugu Yenñele ca wunluwo pi yen pe woo!

11 «Na leele pe kaa ye tegele, mbaa ye jolo, mbaa senpere ti cenle pyew ti finlele mbaa ti tari ye na na kala na sanga ña ni, ferewe yen ye woo!

12 Yaa yogori, ye nawa yinñgi; katugu ye tonli wi gbogo wa yenñele na. Pa paa keli ma Yenñele yon senre yofenne pe jolo ma fun ye yegɛ.

*Ko naa yanwa senre
(Maki 9.50; Luki 14.34-35)*

13 «Yoro ye yen ko dunruya wi kan. Eɛn fo, na ko wi tanwa piga wo wi ni, tanwa pa se ya ye wi ni naa. Wi se ya kala la yon, ndɛɛ poo wa wa funwa na leele paa wi tangala.

14 «Yoro ye yen yanwa dunruya wi kan. Ca ñga ki

yen ma kan yanwiga na, ki se ya lara.

15 Lere na fitanla mu mbe kpongbo jiile wi na. Eɛn fo, pe maa mu maa tege wa wi tegesaga, janjo lere ña fuun wi yen wa go, wila yaan wi na.† 16 Ki pyelomɔ nunḡba pi na fun, pa ye yanwa pi daga mbaa yin ma leele pe yegɛ na, pe ta paa kajenñe ñga yaa piin ki yaan, pe sila ye To ña wa yenñele na wi gbogo.

Moyisi lasiri wi yegɛ na-gawa we

17 «Yaga kaa ki jate ndɛɛ mi pan mbe Moyisi lasiri wo naa Yenñele yon senre yofenne pe nagawa senre ti jan. Mii pan mberi jan, eɛn fo, ti koro jenne wo mi pan mbe naga.

18 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbe tara to naa naayeri wi ta wa ti yongolo nunḡba ke ni, Moyisi lasiri wi senpyo nunḡba, nakoma wi kala jeele la kpe se wo wa, fo sa gbɔn yaara ti ni fuun ti kowo pi na.

19 Ki kala na, lere ña fuun ka ngasegele ke ni fuun jeele la jogo, mbe sila leele pe nari mbe yo paa tanri ma, wo yaa ka pye leele pe ni fuun jɛɛ wa Yenñele ca wunluwo pi ni. Eɛn fo, lere ña fuun kaa tanri ki ngasegele ke na, mbaa leele pe nari ke ni ma, wo yaa ka pye legboɔ

† 5:15 5.13-15: Ko ki naga ma yo ko wi ma pye yegɛ ñga na wa yaakara ti ni mari tanla konaa mari pye kpoyi, tagafenne pe pye ma dunruya woolo pe kan. Yanwa fun dunruya woolo pe maa yaan pi na na tanri yegɛ ñga na, tagafenne pe pye paa yanwa yen ma fun pe kan.

wa Yenñele ca wunluwo pi ni.

²⁰ Mila ki yuun naga finligi ye kan, na ye woro na tanri Yenñele li nandanwa kala li na mbe we lasiri sewe jenfenne poro naa Fariziye pe na, ye se ye wa Yenñele ca wunluwo pi ni.

Ma nanjbanwa pi daga mbe kanja nayinme

²¹ «Yège logo ma yo kila yo ye teleye pe kan ma yo fo: <Maga ka lere gbo†.> Lere ña fuun ka lere gbo, wi daga pe sa kiti kɔn wi na.

²² Eɛn fo, mi wo naga yuun ye kan, ma yo lere ña fuun ka nawa ñgban wi lewee yenle wa ni, wi daga pe kiti kɔn wi na. Ña fuun ka suu lewee yenle wa tegele mbe yo fo: Lewee cenle wele de! Wo daga pe kari wi ni wa kiti kɔnfenne ñgbelege ki yege soɔwo, pe kiti kɔn wi na. Ña fuun ka suu lewee yenle wa tegele mbe yo fo: Yarafo wele de, wo daga mbe ye wa jaganama kason ki ni.

²³ Ki kala na, na maga pan wa saraga wosaga, mbe pan mbe saraga wo Yenñele li yeri, mbe si nawa to ki na nde ma kapege pye ma lewee yenle wa na,

²⁴ ma saraga ki tege le saraga wosaga ki tanla, ma songoro ma sa mboro naa ma lewee yenle wi ni, ye soɔwo pi gbegele gben. Ko punjo na, mee songoro

ma pan moɔ saraga ki wo Yenñele li yeri.

²⁵ «Na lere wa kaa kee ma ni sa kiti kɔn ma na, mbe ye ta wa kono, ma fyeele maa sunlu, ki ko ye soɔwo, jango wiga ka soɔn le kiti kɔnfo wi kee. Kiti kɔnfo wo mbe soɔn le wi polisiye pe kee pe soɔn le kaso.

²⁶ Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, ma woro mbe yiri wa fyew, nde maga fogo ki ni fuun ki ton, ali tama nunjba wiga ka koro.

Jataga senre yege nagawa

²⁷ «Yège logo ma yo kila yo fo: <Maga ka jataga pye†!>

²⁸ Eɛn fo, mi wo naga yuun ye kan, ma yo lere ña fuun kaa nana yenle wa jo yan mbe yege yirige wi na, kona, wuu ta wa wi kotogo na makɔ.

²⁹ Na kaa pye ma kalige yenle lo li yaa ti ma to wa kapege ki ni, li wo ma li wa li lali ma ni. Moɔ wire ti laga nunjba la, ko mbonro ma na poɔn wa ma wire lombondo ti ni wa jaganama wi ni ko na.

³⁰ Na kaa pye ma kalige kee ko ki yaa ti mee to wa kapege ki ni, ki kɔn maga wa ki lali ma ni†. Moɔ kee nunjba la, ko mbonro ma na poɔn wa ma wire lombondo ti ni wa jaganama wi ni ko na.

Jele jege senre yege nagawa

(Mati 19.9; Maki 10.11-12; Luki 16.18)

† 5:21 5.21: Eki 20.13; 21.12; Dete 5.17 † 5:27 5.27: Eki 20.14; Dete 5.18

† 5:30 5.30: Ko ki naga ma yo we daga mbe we kapere pyege ki yaga.

31 «Kila yo naa ma yo fɔ: <Lere ɲa fuun kaa jɔ je, wi daga mbe pɔɔɔɔ jɔɔɔɔ sɛwɛ kan wi yeri.>†

32 Εεν fɔ, mi wo naga yuun ye kan fɔ: Lere ɲa fuun kaa jɔ je, na kii yiri wi nandara to yeri, wi maa jɔ wi le nandara ti ni. Jele ɲa fuun wi pɔɔ wì je, naɲa o naɲa kaa le mboo tɛɛ, kona jataga wì pye.

Wuguro senre yege nagawa

33 «Yège logo ma yo kila yo we tɛleye pe kan, ma yo fɔ: <Na maga wugu, maga kɔɔn wuguro ti wɔ. Εεν fɔ, mà wugu Yenɲele li yege na mbe kala na pye, ma li pye ma li yɔn fili.>

34 Εεν fɔ, mi wo naga yuun ye kan fɔ yaga ka wugu fyew. Yaga ka wugu naayeri wi na, katugu Yenɲele li wunluwɔ jɔngɔ koyi.

35 Yaga ka wugu tara ti na, katugu ti yen Yenɲele li tɔɔɔ tegesaga. Yaga ka wugu Zheruzalemu ca ki na, katugu wunluɲgbɔɔ wi ca koyi.

36 Maga ka wugu ma go ki na†, katugu ma se ya mbɔɔn go yinzige ki nuɲgba pye ki filige, nakoma mbege pye ki wɔ.

37 Na pe kɔɔn yewe, na kaselege yi, ma yo: *Ee!* Na kaselege si ma, ma yo: *Ayoo!* Nda fuun ti ma kaa na yuun

pungo na, Sotanla wo wi maa paan to ni.

Kayanɲa wɔɔɔ senre yege nagawa

(Luki 6.29-30)

38 «Yège logo ma yo kila yo, ma yo fɔ: <Yenle li yaa tɛɛ mbe yenle li fɔɔ tɔn. Nɲanla li yaa tɛɛ mbe ɲanla li fɔɔ tɔn.>†

39 Εεν fɔ, mi wo naga yuun ye kan, ma yo na lere ka tipege pye ye na, yaga kaga fɔɔ tɔn. Na lere kɔɔn fele ma kalige mbatelege ki na, wi yaga wɔɔn fele fun ma kameɲɛ wogo ki na.

40 Na lere wa kaa jaa mbe sa kiti kɔn ma na mbɔɔn deripile li sho ma yeri, pa mɔɔ derigbɔɔ ki kan wi yeri fun.

41 Na fanɲa fɔ wa kɔɔn jori mbe yo maa tuguro le ma kari ti ni culo nuɲgba, pa ma kari ti ni culo shyen.

42 Lere kɔɔn yenri yaraga ni, maga kan wi yeri. Lere kaa jaa maa jin, maga ka je.

Ma mbenfɔ wi daga mbɔɔn ndanla

(Luki 6.27-28,32-36)

43 «Yège logo ma yo kila yo, ma yo fɔ: <Ma wɔnɔ wi daga mbɔɔn ndanla, ma mbenfɔ mɛɛ wo panra.>†

44 Εεν fɔ, mi wo naga yuun ye kan ma yo ye mbenfenne pe daga mbe ye ndanla, mbele paa ye jɔɔ, yaa yenri pe kan.

† 5:31 5.31: Dete 24.1 † 5:33 5.33: Levi 19.12; 1 Timo 1.10; Nɔmbu 30.3; Dete 23.21-23 † 5:36 5.36: **Mbe wugu ma go ki na: Ko kɔɔ wo yen mbe wugu mbɔɔn kusenre yo.** † 5:38 5.38: Eki 21.24; Dete 19.21 † 5:43 5.43: Levi 19.18

⁴⁵ Ki ka pye ma, ye yaa pye ye To ɲa wa yɛnɲɛle na wi piile, katugu wi maa wi yɔnɔ ki yinrigi lepeelee poro naa lejɛmbele pe ni fuun pe kan. Na tisaga ki kaan lesinmbele poro naa mbele pe woro ma sin pe ni fuun pe yeri.

⁴⁶ Ye yɛn ma ye wɛnnɛ mbele ndanla, na poro cɛ ka ye ndanla, yingɪ tɔnli ye yaa ta Yɛnɲɛle li yeri? Ali nizara shɔfɛnnɛ wele, ko poro fun pe maa piin.

⁴⁷ Na ye kaa ye nɔsepiile poro cɛ shari, kona, yingɪ kagbɔgɔ yɛ pye? Ali mbele pee Yɛnɲɛle li jɛn, ko poro fun pe maa piin.

⁴⁸ Ki kala na, ye pye ye yɔn fili, paa yɛgɛ ɲga na ye To ɲa wa yɛnɲɛle na wi yɛn ma yɔn fili we.

6

Ma kajɛɲgɛ ki daga mbe pye ɲgundo ni

¹ «Ye yɛɛ yingɪwɛ jɛn, yaga kaa ye shɛrɛgɛ konɔ kagala ke piin mbaa ye yɛɛ nari leele pe na. Na ye kaa ki piin ma, ye se ka tɔnli ta ye To ɲa wa yɛnɲɛle na wi yeri.

² «Na maga yaraga ka kan fyɔnwɔ fɔ wa yeri, maga kaga yari paa yɛgɛ ɲga na kopiire fɛnnɛ pe maa ki piin wa shɛriyinɛ to naa kongolo ke ni, jango leele paa ma sonni. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, fɔ pɛ pe tɔnli wi ta makɔ.

³ Ɛɛn fɔ, mboro wo na, na maga yaraga ka kan fyɔnwɔ

fɔ wa yeri, ma wɔnɔ ɲa wi mara ma na jɛɲgɛ, maga ka ti wi gi jɛn,

⁴ jango ma yarikanga ki koro ɲgundo. Kona, ma To ɲa wila ɲgundo kala na maa piin li yaan, wo wi yaa ka tɔnli kan ma yeri.

Zhezu wila wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe naga

Yɛnɲɛle yɛnrɛwɛ pi ni
(Luki 11.2-4)

⁵ «Na ye kaa Yɛnɲɛle li yɛnri, yaga kaa ki piin paa kopiire fɛnnɛ pe yɛn. Ki yɛn ma pe ndanla paa yeregi paa Yɛnɲɛle yɛnri wa shɛriyinɛ to naa kooro filisara ti na, leele pe ni fuun pe ta paa pe yaan. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, pɛ pe tɔnli wi ta makɔ.

⁶ Ɛɛn fɔ, mboro wo na, na ma kaa jaa mbe Yɛnɲɛle yɛnri, ye wa ma yumbyɔ yɛgɛ woo wi ni ma kɔrɔ ki tɔn ma yɛɛ na, mɛɛ ma To wi yɛnri, wo ɲa wi yɛn wa ki ɲgundo laga ki ni we. Kona, ma To ɲa wi yɛn na kala na maa piin wa larasaga li yaan, wi yaa ka tɔnli kan ma yeri.

⁷ «Na ye kaa Yɛnɲɛle li yɛnri sanga ɲa ni, yaga kaa sɛnrɛ nunɲba ti yuun mbaa songɔri ti na tetete go fu, paa yɛgɛ ɲga na mbele pee Yɛnɲɛle jɛn pe maa ki piin we. Pe maa ki jate ndɛɛ paa yɛnri na sɛnlegɛrɛ nda yuun, to ti yaa ti Yɛnɲɛle lii pe yɛnrɛwɛ pi logo.

⁸ Yaga ka pye paa pe yɛn, katugu yɛ jori yaara nda na, ye To wi mari jɛn, na ye fari yɛnri wi yeri gbɛn.

⁹ Anme ye daga mbaa Yennele li yenri, fo:

We To na wa yennele na, ti ma mege ki pye kpoyi.

¹⁰ Ma wunluwo pi pye pi pan!

Ma nandanwa kala lo mbaa piin laga tara na,

paa yegge nga na li yen na piin wa yennele na we!

¹¹ Ma we nala yaakara ti kan we yeri!

¹² Ma we kapere ti kala yaga we na,

paa yegge nga na mbele paa ti piin we na, woro fun we maa ti kala yari pe na we.

¹³ Maga ka we yaga we ye wa fanlawa pi ni.

Een fo, ma we sho Sotanla wi kee.

[Katugu wunluwo naa yawa naa gbogowo pi yen ma woo fo sanga pyew. Anmiina.]

¹⁴ «Mbele fuun pe kapere pye ye na, na yaga pe kapere ti kala yaga pe na, pa ye To na wa yennele na wi yaa ye woro ti kala yaga ye na fun.

¹⁵ Een fo, mbele fuun pe kapere pye ye na, na yee pe woro ti kala yaga pe na, pa ye To na wa yennele na, wi se ye woro ti kala yaga ye na fun.

Yenge lege senre

¹⁶ «Na yaga pye yenge pilige nga ni, yaga ka ye yegge ki san paa yegge nga na kopiire fenne pe maa ki piin we. Pe ma pe yegge cenwe pi kannga, leele pe ni fuun pe ta pege jen pe yen yenge.

Kaselege ko na, mila ki yuun naga finligi ye kan, pe pe tonli wi ta makɔ.

¹⁷ Een fo, mboro wo na, na maga pye yenge pilige nga ni, moɔ yegge ki jogo, ma latikoro nuwo taan gbɔn ma go ki na,

¹⁸ Janjo leele paga kaga jen ma yen yenge, ndee ma To na wi yen wa ki ngundo laga ki ni, wo nungba. Kona, ma To na wila ngundo kala na maa piin li yaan, wo wi yaa ka tonli kan ma yeri.

Yarijende nda wa yennele na ti senre

(Luki 12.33-34)

¹⁹ «Yaga kaa yarijende gbogolo ye yee kan laga dunruya na wi ni. Yaawere mari jɔɔ laga, so ma ye ti ni mberi jɔɔ. Yoolo fun pe ma koro ki kaw mari yu.

²⁰ Een fo, yaa yarijende gbogolo ye yee kan wa yennele na. Wa ki laga ki na, yaawere se ya mberi jɔɔ, so se ya ye ti ni mberi jɔɔ. Yoolo fun pe se ya mbe koro ki kaw mberi yu.

²¹ Katugu ma yarijende tiga pye laga nga na, pa ma jatere wi ma pye wa.

Wire ti yanwa kala

(Luki 11.34-36)

²² «Lere wi yengele koro ke yen wi wire ti fitanla we. Na ma yengele kaga pye jengele, ma wire ti lombondo ti ma pye wa yanwa pi ni.

²³ Een fo, na ma yengele ke woro jengele, ma wire

ti lombondo ti ma pye wa wɔwɔ pi ni. Ki kala na, yanwa mba pi yen ma ni, na piga pye mbe wɔ, ki wɔwɔ pi yaa pye mbe gbɔgɔ dɛ.

*Yɛnɛɛ, nakoma penjara
(Luki 16.13)*

²⁴ «Lere se ya tunngo pye teeɛ shyen kan; katugu wi ma kaa nunɔba panra, sanɔa wo maa ndanla. Nakoma wi ma kaa mara nunɔba na, ma laga sanɔa wi na. Ye se ya tunngo pye wagati nunɔba wi ni Yɛnɛɛ lo naa penjara ti kan.

*Ye ye jigi wi taga Yɛnɛɛ
li na
(Luki 12.22-31)*

²⁵ «Ko kala ki ti mila ki yuun ye kan fɔ: Yaga kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na yaakara nda ye yaa la kaa to kanngɔɔ, mbe yo fɔ: <Nga yingɔ mi yaa ka mbe yingɔ wɔ?> Yaga si kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na ye yaripɔɔ wogo ki na mbe yo fɔ: <Nga yingɔ yaripɔɔ mi yaa le?> Yinwege kii we yaakara ti na wi le? Wire tii we paara ti na wi le?

²⁶ Ye sannjɛɛ ti wele wa naayeri! Tila yarilire lugu, tila yarilire kɔlogi. Tila si yarilire gbogolo mberi le bondoolo. Ma si yala, ye To ɔa wa yɛnɛɛ na, wi maa ti baro. Yee mbɔnrɔ sannjɛɛ ti na jɛnɔ wi le?

²⁷ Ye ni wiwiin wi mbe ya mbe yinwege ka taga wi yɛɛ kan naa jenri, wi jatere legɛɛ ti ni?

²⁸ «Yaga kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na ye yaripɔɔ wogo ki na. Ye yarifyɛnɛɛ ti yirilomɔ pi wele wa wasele! Tila tunngo pye, tila si pili.

²⁹ Ma si yala, mila ki yuun ye kan, wunlunɔa Salomɔ wo naa wi yarijɛnde legɛɛ tawa pi ni fuun ni, wi yaripɔɔ† ka sila yɔn mbe yarifyɛnɛɛ ka tiyɔnwɔ bɔ.

³⁰ Yan ɔga ki ma fi nala wa wasele, goto kason ma kaa ki sogo, na Yɛnɛɛ li ma ko fere ma, yoro fun ye daga mbege jen mbe yo Yɛnɛɛ li yaa ye yaripɔɔ ti kan ye yeri fun mbe we ki na. Ye tagawa pi kologo!

³¹ «Yaga kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na mbaa yuun fɔ: <Nga yingɔ we yaa ka? Nakoma yingɔ we yaa wɔ? Mbe yo fɔ we yaa yaripɔɔ to ta se siri le?>

³² Mbele pee Yɛnɛɛ jen, poro pe maa ko yaara nda to ti ni fuun to lagajaa suyi. Eɛn fɔ, yoro wo na, ye To ɔa wa yɛnɛɛ na, wigi jen ma yo ti kala yen ye na.

³³ Ki kala na, ye bala yaa Yɛnɛɛ li wunluwɔ po naa li kasinɔge ko lagajaa gben. Pa kona li yaa yaara sannda pyew ti kan ye yeri fun.

³⁴ Yaga ka ye jatere wi piri goto kagala ɔgele ke yaa pan koro kala na. Goto naa wi jatere legɛɛ kala li. Jorowo mba pi ma pan pilige nunɔba ki ni, pi ma yala ki pilige ki ni.

† 6:29 6.29: 1 Wunlu 10.4-7

7

*Maga ka kiti kɔn lere na
(Luki 6.37-38,41-42)*

¹ «Yaga ka kiti kɔn lere na, janɔ Yɛnɛɛle fun liga ka kiti kɔn ye na.

² Katugu na ye kaa kiti kɔɔn leele na, yaa wi kɔɔn yɛɛɛ nɔa na, pa Yɛnɛɛle li yaa ka kiti wi kɔn ye na ma fun. Jɛnɛ na ye ma tɛɛɛ na tinwi leele pe kan, lo Yɛnɛɛle li yaa ka tɛɛɛ mbe ye woro ti tiwi ye kan.

³ Yinɔi na, a ma nɛɛ kayanna na li wa ma sefo wi yɛnɛ li ni li wele, ma si yala, kannɔgaga wa mboro jate ma wolo li ni, ma si woro na ko yaan?

⁴ Mɛɛ mɛɛ ma sefo wi pye ma yo fo: Ki yaga mbe kayanna na li wa ma yɛnɛ li ni li wɔ, ma si yala kannɔgaga wa mboro jate ma wolo li ni?

⁵ Kɔpiire fo wele dɛ, kannɔgaga ki wɔ wa ma yɛnɛ li ni gben. Pa kona ma yaa la yaan jɛnɔɛ mbe kayanna li wɔ wa ma sefo wi yɛnɛ li ni.

⁶ «Yaga kaa yaara nda ti yɛn kɔyɔi ti kaan pyɔɔnɔ pe yeri, nakoma pe yaa wa mbe kannɔga ye kɔɔɔɔ mbe ye nɔɔri. Yaga ka ye somu tiyɔɔn wi wa cɛɛɛ pe kan, nakoma pe yaa wi tangala.

*Yaa yɛnri suyɔi
(Luki 11.9-13)*

⁷ «Yaa yɛnri, pa ye yaa ka ta. Yaa ki lagajaa, pa ye yaa kaga yan. Ye bala yaa kɔɔɔ ki

gbɔɔn, pa pe yaa kaga yɛnɛɛ ye kan.

⁸ Katugu lere nɔa fuun wi maa yɛnri, wi ma ta. Lere nɔa wi maa yaraga lagajaa, wi ma kaa ki yan. Lere nɔa wi maa kɔɔɔ ki gbɔɔn, pe ma kaa ki yɛnɛɛ wi kan.

⁹ Ambo wi yɛn na ye ni, na wi pyɔ kaa yɛnri buru ni, wi yaa sinndeɛɛɛ kan wi yeri?

¹⁰ Nakoma na wiga wi yɛnri nɔgbanla ni, wi yaa wɔɔɔɔ kan wi yeri?

¹¹ Yoro mbele ye yɛn ma pe pe, na yɛɛɛ yan yoro yarijɛnde kanga jɛn ye piile pe yeri, yɛɛɛ jɛn fun ye yo fo ye To nɔa wa yɛnɛɛle na, wi yaa ka yarijɛnde kan mbele pe yɛn naa yɛnri pe yeri mbe wɛ ye yarikanga ki na.

¹² «Kala o kala yaa jaa leele paa piin ye kan, yaa lo yɔnɔɔ piin pe kan fun. Ko Moyisi lasiri wo naa Yɛnɛɛle yɔn sɛnre yofenne pe sɛwɛɛɛ paa nari.

*Yeyɔnɔɔ jɛɛɛ sɛnre
(Luki 13.24)*

¹³ «Ye ye wa yeyɔnɔɔ jɛɛɛ lo ni, katugu kɔnɔ na li maa kee wa punnɔɔɔɔ laga ki ni, li yeyɔnɔɔ naa li nawa pi yɛn ma gbɔɔɔ, li lɛfenne pe yɛn ma lɛɛɛ.

¹⁴ Ɛɛn fo, kɔnɔ na li maa kee wa yinwege laga ki ni, li yeyɔnɔɔ naa li nawa pi yɛn jɛɛɛ, li tafenne pe woro ma lɛɛɛ.

*Pe ma tige ki jɛn ki pire to
na
(Luki 6.43-44)*

15 «Ye wele! Ye yee yingiwε jεn Yεnηεε yon senre yofenne yagboyoolo pe ni. Pe maa paan ye korogo, ma yinngi paa simbaala yen. Een fo, pe nawa pi yen paa cenre pere yen.

16 Ye yaa ka pe jεn pe kapyere to na. Katugu lere na ezezen tirige pire co wuuro tige na. Lere neε figiye tige pire co vige tige na.

17 Tige jεnγε ye, pyo jεnηε ki ma se. Een fo, tige tijaanga ye, pyo tijaanga ki ma se.

18 Tige jεnγε ki se ya mbe pire tijangara se. Tige tijaanga fun ki se ya mbe pire jende se.

19 Tige nga fuun kila pire jende se, pe ma ko kon maga wa wa kason.

20 Ki leele fun, anme ye yaa ka pe jεn pe kapyere ti kala na.

*Mii ye jεn fyew
(Luki 13.25-27)*

21 «Leele mbele fuun pe maa na yinri we Fo, we Fo, pe ni fuun ma pe yaa ka ye wa Yεnηεε ca wunluwo pi ni de. Ndeε mbele pe maa na To nga wa yεnηεε na wi nandanwa kala li piin poro ce.

22 Na kiti konpilige kiga ka gbɔn, lelegere yaa kanla pye mbe yo fo: We Fo, we Fo, we Yεnηεε li senre ti yari leele pe kan ma mege ki na. Ma yinne tipegele puro ma ke wo leele ni ma mege ki na, ma kafonngolo legere pye ma mege ki na.

23 Kona, mi yaa ka pe pye fo: «Mii ye jεn fyew. Ye laga na tanla, yoro kapere pyefenne wele.»†

*Yinre shyen kansenre
(Luki 6.47-49)*

24 «Ki kala na, lere nga fuun kanla senre nda mi yo ti logo mbaa tanri ti na, ki fo wi yaa pye paa tijinliwe fo wa yen, nga wuu go ki kan walaga na.

25 A tisara ti si kaa pan, a loro ti yin fo ma toro. A tifelingboro ti gbɔn ngbanga ma ki go ki gbɔn, een fo, ki sila to, katugu paa ki ngo ki le walaga na.

26 Een fo, lere nga fuun kanla senre nda fuun mi yo ti logo, na wii tanga ti na, wi yaa pye paa tijinliwe fu fo wa yen, nga wuu go ki kan taambugo laga na.

27 A tisara ti si kaa pan, a loro ti yin fo ma toro. A tifelingboro ti gbɔn ngbanga ma ki go ki gbɔn. A ki si to. Ki towo pila tijanga fo jεnγε.»

*Zhezu wi fannga ye
(Maki 1.22; Luki 4.32)*

28 Naa Zhezu wila kaa janwa wi naga ki senre ti ni, a wi nagalomo pi si pe pari.

29 Katugu wi sila pye na pe nari paa pe lasiri sewe jenfenne pe yen. Een fo, wila pye na pe nari fannga ni.

**SENTANRA
KONAA ZHEZU WI
YAWA WE**

8

8.1-11.1

Zhezu wila yayenwe fɔ wa sagala

(Maki 1.40-45; Luki 5.12-16)

¹ Naa Zhezu wila kaa yiri wa yanwiga ki go na ma tigi, a janwa gbolo là si taga wi na.

² A yayenwe fɔ wà si fulo wi tanla, ma kannguuro kan wi jegele, ma suu pye fɔ: «We Fɔ, na kaa pye maa ki jaa, ma mbe ya mbanla sagala kpoyi.»

³ A Zhezu wì suu kɛɛ ki sanga ma jiri wì na, ma sho fɔ: «Mila ki jaa, sagala kpoyi!»

Le ki yongolo nungba ke ni, a wi yayenwe pì si kɔ wi na, a wì pye kpoyi.

⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Wele! Maga kaga yo mbe lere kan. Eɛn fɔ, kari ma soon yɛɛ naga saraga wɔfɔ wi na. Moyisi wila saraga nga senre yo, maga wɔ! Ko yaa ki naga lere pyew wi na fɔ mà sagala kpoyi.»

Zhezu wila Ɔromu tara sorodasheelee tojɛɛ wa tunmbyee sagala
(Luki 7.1-10)

⁵ Naa Zhezu wila ka saa ye wa Kaperinawu, a Ɔromu tara sorodasheelee tojɛɛ wà si fulo wi tanla, ma suu yenri ma yo fɔ:

⁶ «We Fɔ, na tunmbyee wi wa ma sinle wa na go, wì murugu. Wila jolo fɔ jɛngɛ.»

⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mi yaa saa sagala.»

⁸ Eɛn fɔ, a ki sorodasheelee tojɛɛ wì suu pye fɔ: «We Fɔ, mii daga ma ye wa na go. Ki kala na, senre pyɔ nungba yo pe, pa na tunmbyee wi yaa sagala.

⁹ Mi ko yo ma, katugu mi jate pele yen na go na. Mi fun sorodasheelee yen na yeri. Mi ma wa pye: «Kari wame!» Wi ma kari. Ma wa pye: «Pan laga!» Wi ma pan. Mi mala tunmbyee wi pye fɔ: «Nga ki pye!» Wi maga pye†.»

¹⁰ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo sorodasheelee tojɛɛ wi yeri, a kì si to wi yon na. A wì si janwa na wila pye wi pungo na wi pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mi fa ki tagawa pi si yan lere wa ni, ali laga Izirayeli tara.

¹¹ Mi yen naga yuun naga finligi ye kan, lelegere yaa ka yiri wa yonlo yirisaga kɛɛ yeri konaa wa yonlo tosaga kɛɛ yeri, mbe sa cɛnsaga le wa Yenɲele ca wunluwo pi ni, mbaa nii ja Abirahamu naa Izaki konaa Zhakɔbu pe ni.

¹² Eɛn fɔ, mbele paa daga Yenɲele li wunluwo pi ni, pe yaa ka pe wa wa funwa na, wa wɔwɔ pi ni. Pa pe yaa kaa gbele wa, mbaa pe ngangala ke kaa jologo ki kala na.»

¹³ Kona, a Zhezu wì si sorodasheelee tojɛɛ wi pye fɔ: «Ta kee ma go, ki pye ma kan ki yala ma tagawa pi ni!»

† **8:9 8.8-9:** Ko ki naga ma yo sorodasheelee tojɛɛ wila ki jen ma yo Zhezu wi yen lere pyew wi go na, wi mbe ya kala pyew li pye.

Ki wagati nunḡba wi ni, a sorodasheelee tojεε wi tunmbyee wi si sagala.

Zhezu wila yambala legerε sagala

(Maki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ Kona, a Zhezu wì si kari wa Pyeri go, mεε saa Pyeri wi jɔ nɔ wi ta sinlesaga. Witiwεrεwε pila pye wi na.

¹⁵ A Zhezu wì si jiri jele wi kεε ki na. A wi witiwεrεwε pì si kɔ. A wì si yiri nεε wi kala yɔngɔ.

¹⁶ Naa ki yɔnɔ kila kaa kɔ, a pè si pan yinne tipegele fenne legerε ni Zhezu wi kɔrɔgɔ. A wì sigi yinne tipegele ke puro ma ke wɔ ki leele pe ni wi senyoro ti fanḡga na, ma yambala pe ni fuun pe sagala fun.

¹⁷ Wila ko pye ma, janḡo Yenḡele yɔn senre yofɔEzayi wila senre nda yo, ti ta tiri yεε yɔn fili, fɔ: «*Wì we yandegere ti le, ma we yama pi laga we na.*»†

Kila pye leele pele nawa pe taga Zhezu wi na
(Luki 9.57-62)

¹⁸ Naa Zhezu wila kaa wi yεε yan janwa gbolo lùu maga, a wì suu fɔrɔgɔfenne pe pye ma yo pe logbɔgɔ ki kɔn pe kari wa ki kεε nḡa na!

¹⁹ A lasiri sewε jenfɔ wà si fulo Zhezu wi tanla, ma suu pye fɔ: «*Nagafɔ, ma kaa kee laga o laga, mi yaa taga ma na.*»

²⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «*Were yɛn kombokara ti yeri, sere yɛn sannjεrε ti yeri fun. Eɛn fɔ, Lere wi Pinambyɔ, sinlesaga woro wo yeri wi sinle wi wogo.*»

²¹ Wa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, a lere wa suu pye fɔ: «*We Fɔ, ki yaga mbe sanla to wi le gben!*»

²² A Zhezu wì suu pye fɔ: «*Taga na na, ma gboolo† pe yaga wa paa pe gboolo pe nii.*»

Zhezu wila tifelingbɔgɔ yerege

(Maki 4.35-41; Luki 8.22-25)

²³ A Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, pè si ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni.

²⁴ Le ki yɔngɔlɔ nunḡba ke ni, a tifelingbɔgɔ kà si yiri nεε gbɔɔn wa logbɔgɔ ki ni. A tɔnmɔ pi nεε kɔɔn na yinrigi na tɔnmɔkɔrɔ ki tɔnni. Eɛn fɔ, ko sanga wo ni, Zhezu wila pye na wɔnɔ.

²⁵ A fɔrɔgɔfenne pè si fulo wi tanla maa yɛn, ma suu pye fɔ: «*We Fɔ, we shɔ! We yaa ku!*»

²⁶ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «*Yinḡi na, a ye nεε fyε? Ye tagawa pi ta ma kologo!*»

Kona, a wì si yiri, mεε para nḡbanga logbɔgɔ tɔnmɔ po naa tifεere ti na. A tì si yere yεw.

²⁷ A kì si pe pari fɔ jenḡe. A pe nεε yuun fɔ: «*Yinḡi lere cenle wì nḡa yεen, ali yere tifεere to naa logbɔgɔ tɔnmɔ pi ni, tila wi senre ti nuru?*»

† 8:17 8:17: Eza 53.4 † 8:22 8:22: Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ mbele pee taga Yenḡele li na, ma pye ndεε pè ku li yeḡe na, pe yaga paa gboolo pe nii.

Zhezu wila yinne tipegele fenne

shyen sagala

(Maki 5.1-20; Luki 8.26-39)

²⁸ Naa Zhezu wila kaa gbɔn wa logbɔgɔ ki kee nga na, wa Gadara tara, a nambala shyen si yiri fanra ta ni nee wi finli. Yinne tipegele la pye pe ni. Paa pye ma weli jɛngɛ, fɔ lere na yenle mbege konɔ li le.

²⁹ A pe nee jɔrɔgi fɔ: «Yingi maa jaa we yeri, Yennele li Pinambyo! Ma pan mbe we jɔlɔ wagati ɲa wì tɛgɛ wi yɛgɛ wi le!»

³⁰ Wa yɛgɛ jɛnri, cɛɛle ngbelege kà la pye wa, na pe yaakara lagajaa.

³¹ A yinne tipegele kè si Zhezu wi yenri maa pye fɔ: «Na kaa pye ma yaa we purɔ mbe we wɔ laga ki nambala mbele pe ni, we torogo we sa ye wa ki cɛɛle ngbelege nga ki ni!»

³² A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaa kee!»

A yinne tipegele kè si wɔ ki nambala shyen pe ni, mee saa ye cɛɛle pe ni. Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a cɛɛle pe ni fuun pè si gbinri wa yanwiga ki go na, ma tigi wa ki tigiwen pi ni, mee toori wa logbɔgɔ tɔnmɔ pi ni ma ku.

³³ A cɛɛle kɔnrifenne pè si fe ma kari wa cagbɔgɔ. Nga kila pye, mee saa ki yɛgɛ yo ma leele pe kan, ma pinle

nga kila pye yinne tipegele fenne pe na ki ni.

³⁴ Kì kaa pye ma, a ca woolo pe ni fuun pè si yiri, mee kari sa Zhezu wi fili. Naa paa ka saa wi yan, a pè suu yenri ma yo wi yiri wa pe tara.

9

Zhezu wila murugu wa sagala

(Maki 2.1-12; Luki 5.17-26)

¹ Kona, a Zhezu wì si nuru naa ma ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, mee logbɔgɔ ki kɔn ma songɔrɔ wa wi ca.

² A leele pèle si pan murugu wa ni wi kɔrɔgɔ, wila pye ma sinle sinleyaraga na. Naa Zhezu wila kaa ki leele pe tagawa pi yan, a wì si murugu wi pye fɔ: «Na pyɔ, kotogo le ma yɛɛ ni! Ma kapere ti kala yaga ma na.»

³ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti yo ma, a lasiri sewe jenfenne pele nee ki jate wa pe nawa na yuun fɔ: «Ki naja ɲa yɛɛn, wila Yennele li mege ki jogo.»

⁴ Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe nawa jatere wi jɛn, mee pe pye fɔ: «Yingi na, a ye nee ki jatere pere nda ti piin?»

⁵ Ki senre shyen nda ti ni, titiin yowo pi yen ma tanla ma wɛ, mbe yo fɔ: Ma kapere ti kala yaga ma na, nakoma yiri maa tanri we†?

⁶ Eɛn fɔ, mila jaa yege jɛn fɔ Lere wi Pinambyo yawa

† 9:5 9.5: Zhezu wila pye naga nari fɔ mbe kapere ti kala yaga konaa mbe lere sagala, ki pyewe woro ma tanla. Ti ni fuun shyen ti yen ma yala ma pye mbapyewe leele pe yeri, konaa ma pye ma yala, a ti pyewe tanla Yennele li yeri.

yen wi ni laga tara ti na, mbaa leele pe kapere ti kala yari pe na.»

Kona, a wì si murugu wi pye fò: «Yiri naayeri, mɔɔ sinleyaraga ki le maa kee ma go!»

7 A naŋa wì si yiri, mɛɛ kari wi go.

8 Naa janwa wila kaa ki yan ma, a wì si fye fò jɛŋge, nɛɛ Yenŋele li gbogo, katugu ligi fanŋga cɛnle ŋga ki kan leele pe yeri.

Zhezu wila naŋa ŋa pàa pye na yinri Matiye wi yeri

wi pye wi fɔɔgɔfɔ

(Maki 2.13-17; Luki 5.27-32)

9 Kona, a Zhezu wì si yiri lema, mɛɛ kari. Wi torosaga, a wì si naŋa ŋa pàa pye na yinri Matiye wi yan cɛnsaga wa nizara shɔ go ki ni. Wi tunŋgo pyesaga ko layi. A Zhezu wì suu pye fò: «Matiye, yiri ma taga na na, ma pye na fɔɔgɔfɔ.»

A wì si yiri, mɛɛ taga wi na.

10 Naa Zhezu wila ka saa cɛn wa Matiye wi go na nii, a nizara shɔfenne naa kapere pyefenne pe legere si saa cɛn na nii Zhezu wo naa wi fɔɔgɔfenne pe ni.

11 Naa Fariziye pàa kaa ko yan ma, a pè si Zhezu wì fɔɔgɔfenne pe pye fò: «Naga yen ma, yinŋi na, a ye Nagafɔ wi nɛɛ nii nizara shɔfenne poro naa kapere pyefenne pe ni?»

12 A Zhezu wì sigi senre ti logo pe yeri, mɛɛ pe pye fò: «Leele mbele pe yen ŋgbaanla poro na la wɛɛ pyefɔ jaa. Eɛn fò, yambala poro pe maa wɛɛ pyefɔ jaa.

13 Ye kari ye saga senre nda ti kɔɔ wi lagaja, fò: *«Mbaa leele yinriwe taa ko mila jaa, mi woro na yaayoro saraga jaa.»*† Katugu mii pan mbe leele mbele paa pe yɛɛ jate pe sin poro yeri. Eɛn fò, kapere pyefenne poro m̀ pan mbe yeri.»

Zhezu wo naa yenŋe lege senre

(Maki 2.18-22; Luki 5.33-39)

14 Kona, Zhan Batisi wi fɔɔgɔfenne pè si fulo Zhezu wi tanla, ma suu yewe ma yo fò: «Yinŋi na woro naa Fariziye pe ni, we maa yenŋe nii wagati legere na, ma si yala mboro fɔɔgɔfenne poro nɛɛ yenŋe le?»

15 A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fò: «Ye nawa po ni jayire nɔgɔ, japɔɔ wi wenne pe mbe ya yɛɛ san mbe poro naa japɔɔ wi ni pe ta laga nunŋba wi le? Ayoo dɛ. Eɛn fò, wagati wa wa na paan, pe yaa ka japɔɔ wi wɔ le pe sɔgɔwɔ, kona, pa pe yaa la yenŋe nii. (Ko ki yen paa mi naa na fɔɔgɔfenne pe ni we wogo ki yen.)

16 «Lere na parisanfɔnŋɔ yɔli parilege na. Na ma kaga pye ma, parisanfɔnŋɔ ki ma parilege ki kanŋgeyɛge ka wali maga laga. Kona,

† 9:13 9.13: Oze 6.6; Yomi 21.3

ki walisaga ki ma gbogɔ ma serege.

¹⁷ Lere na sinme tipiriwe le selege kashara lere ni. Na ma kaga pye ma, ti ma walagi, sinme pi ma wo, kashara ti ma jɔɔ. Eɛn fɔ, pe ma sinme tipiriwe pi le selege kashara fɔnndɔ ni. Kiga pye ma, ti shyenme ti mee koro jendɛ†.»

Zhufuye to wa sumborombyɔ konaa jele ɲa wila jiri Zhezu wi derege ki na

(Maki 5.21-43; Luki 8.40-56)

¹⁸ Ma Zhezu wi ta wila pye naga senre ti yuun bere, a Zhufuye to wà si fulo wi tanla, ma kannguuro kan wi jegele ma suu pye fɔ: «Na sumborombyɔ wì ku yeɛn fɔɔnfɔɔn ɲa na. Eɛn fɔ, shokari ma sɔɔn keɛ ki taga wi na, pa wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni!»

¹⁹ A Zhezu wo naa wi fɔɔgɔfenne pe ni, pè si yiri, mee taga wi na.

²⁰ Jele wà la pye wa, kasanwa wogo yama la pye wi na. Pila yele ke ma yiri shyen ta wi na. A wì si fulo Zhezu wi tanla wa wi punɔgo na, mee jiri wi derege yɔn ki na.

²¹ Katugu wila ki jate wa wi nawa ma yo fɔ: «Na ɲa ya jiri wi yaripɔɔ to na jenri oke, pa mi yaa sagala.»

²² A Zhezu wì si kannga ma wele, mee wi yan, ma

suu pye fɔ: «Na sumborombyɔ, kotogo le ma yeɛ ni! Katugu ma tagawa pɔɔn sho.»

Le ki wagati nunɔba wi ni, a ki jele wì si sagala.

²³ Ko punɔgo na, naa Zhezu wila ka saa ye wa Zhufuye to wi go, ma wegele winfenne pe yan pè gbegele mbe gboo wi le, naa janwa wi ni wila tinni nɔbanga,

²⁴ a wì si pe pye fɔ: «Ye yiri laga funwa na! Sumborombyɔ wii ku. Eɛn fɔ, wila wɔnlɔ win.»

Kona, a pe nɛɛ tege wi na.

²⁵ Naa pàa kaa janwa wi yirige wa funwa na, a Zhezu wì si ye wa yumbyɔ wi ni, mee saa sumborombyɔ wì yigi wì keɛ ki na. A wì si yen mee yiri ma yere.

²⁶ A ki tinme pì si jaraga wa ki tara ti lagapyew.

Zhezu wila fyɔɔnlɔ shyen sagala

²⁷ A Zhezu wì si yiri lema, mee kari. Wi torosaga, a fyɔɔnlɔ shyen si taga wi na, nɛɛ jɔɔgi na yuun fɔ: «Davidi setirige pyɔ we yinriwe ta!»

²⁸ Naa Zhezu wila ka saa gbɔn wa go, a fyɔɔnlɔ pè si fulo wi tanla. A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Ye taga ki na ma yo mbe ya mbe ye yengɛle ke yenge le?»

A pè sho: «Ee, We Fɔ.»

²⁹ Kona, a Zhezu wì si jiri pe yengɛle ke na, ma sho fɔ:

† 9:17 9.16-17: Ko kɔɔ wo yen fɔ leele pe daga mbe pe faa kapyere tijangara ti yaga mbe kannga fɔnɔgo.

«Ki pye ye kan, ki yala ye tagawa pi ni!»

³⁰ A pe yengɛɛ kè si yengɛ. A Zhezu wì sigi yo maga ngban pe ni, ma yo fɔ: «Ye wele! Yaga ka ti lere kpɛ mbege jɛn!»

³¹ Ɛɛn fɔ, a pè si kari, mɛɛ saa na Zhezu wi sɛnrɛ yuun wa ki tara ti lagapyew.

Zhezu wila naɲa bombo wa sagala

³² Fyɔɔnɔ mbele pàa sagala, naa paa kaa na kee, a leele pè si pan naɲa bombo wa ni Zhezu wi kɔrɔgɔ. Yinne tipele làa pye wi ni.

³³ Naa Zhezu wila kaa ki yinne tipele li purɔ mali wɔ naɲa wi ni, a wi nɛɛ para. Kila janwa wi ni fuun wi pari, a pe nɛɛ yuun fɔ: «We fa nga ki cɛnlɛ ka yan laga Izirayeli tara ti ni gben!»

³⁴ Ɛɛn fɔ, a Fariziye pe nɛɛ yuun fɔ: «Yinne tipegele to wo wila fanɲga kaan wi yeri, a wi nɛɛ yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni!»

Janwa wi yinriwe la Zhezu wi ta

³⁵ Zhezu wila pye na cagbɔrɔ to naa kapire ti ni fuun ti yanri na toro, na leele pe nari Yɛnɲɛɛ sɛnrɛ ti ni wa pe shɛriyinɛ ti ni. Wila pye na Yɛnɲɛɛ li wunluwɔ Sentanra ti yari leele pe kan, na yambala naa yandeele pe ni fuun pe sagala.

³⁶ Janwa ɲa fuun Zhezu wila pye na yaan, wi yinriwe

la pye naa taa, katugu ki leele pàa te, a pe jatere wì piri pe na paa *simbaala yɛn, mbele kɔnrifɔ woro pe na.*[†]

³⁷ Ki kaa pye ma, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne pe pye fɔ: «Yarilire nda ti yaa kɔn, ti yɛn ma lɛgɛ, ɛɛn fɔ tunmbyeele pe woro ma lɛgɛ.

³⁸ Ki kala na, ye kɛrɛfɔ wi yɛnri wi tunmbyeele lɛgɛrɛ torogo wa kɛrɛ pe saa yarilire ti kɔn.»

10

Zhezu wi pitunmbolo ke ma yiri shyen wele

(*Maki 3.13-19; Luki 6.12-16*)

¹ Kona, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne ke ma yiri shyen pe yeri, mɛɛ fanɲga kan pe yeri, paa yinne tipegele ke puro paa ke woo leele pe ni. Paa yama naa yandewe pi ni fuun pi koo.

² Zhezu wi pitunmbolo ke ma yiri shyen pe mɛrɛ ti nda: Ki kongbanɲga Simɔ ɲa pàa pye na yinri Pyeri, naa wi nɔsepɔ lenaɲa Andire; naa Zebede pinambiile shyen Zhaki naa Zhan;

³ naa Filipu, naa Baritelemi, naa Toma, naa Matiye. Wo la pye faa nizara shɔfɔ; naa Alife pinambiile shyen Zhaki naa Tade;

⁴ naa Simɔ Zeloti, konaa Zhudasi Izikariyɔti. Wo wila kaa Zhezu wi le wi mbenfenne pe kɛɛ.

[†] 9:36 9.36: Nɔmbu 27.17; 1 Wunlu 22.17

Zhezu wila wi pitunmbolo ke ma yiri shyen pe tun

(Maki 6.7-13; Luki 9.1-6)

⁵ A Zhezu wi sigi nambala ke ma yiri shyen pe tun, ma pe pye fo: «Leele mbele pe woro Zhufuye, yaga kaa kee poro korogo. Yaga ka ye Samari tara ca ka ni!

⁶ Εν fo, yaa kee Izirayeli tara woolo poro korogo, poro mbele pe yen paa simbaala yen, mbele pe pungo we.

⁷ Na ye kaa kee, yaa ki yari leele pe kan, yaa yuun fo: «Yenjele ca wunluwo pi yongo.»

⁸ Yaa yambala pe sagala, yaa gboolo pe yenni yaa pe yinrigi wa kunwo pi ni! Yaa yayenwe fenne pe sagala kpoyi! Yaa yinne tipegele ke puro yaa ke woo leele pe ni! Yege ta waga, yoro fun yaa ki kaan waga!

⁹ Yaga ka te, nakoma wari-fuwe, naa penjara tunmoro le ye yee go na!

¹⁰ Yaga ka cana karikasha le, nakoma deere shyen, naa sawira, naa gbotangala; katugu tunmyee wi ma daga paa wi kaan wila nii.

¹¹ «Na yaga sa ye ca o ca, cagbogo yi o, kapige yi o, ye lejenne ja, na wi mbe ye yigi we, ye sa tugu wo na! Ye koro wa wi yeri fo ye karipilige ki sa gbɔn!

¹² Yaga ye go nga fuun ni, ye go fenne pe shari ye yo fo: Yeyinngge ki pye ye ni!

¹³ Na ki go woolo paga yenle mbe ye yaara wo, ye yeyinngge sharaga ki koro pe ni. Na paga si je mbe yo pe se ye yaara wo, ye yeyinngge sharaga ki songoro ye na.

¹⁴ Na pee yenle mbe ye yaara wo, nakoma mbe logo ye yeri go ka ni, nakoma ca ka ni wi yo, ye kari ye wo wa ki laga ki ni! Ye karisaga ye ye toro gbanngban† wi pe yoo wo wa ki laga ki na.

¹⁵ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na kiti konpilige kiga ka gbɔn, Sodomu ca naa Gomori† ca woolo pe jologo ki yaa ka mbɔnro ki ca woolo pe wogo ki na.

Jologo nga ki yaa pan pungo na ki senre

(Maki 13.9-13; Luki 21.12-17)

¹⁶ «Ye wele, mi yen na ye tunnu paa simbaala yen wa kombokara ti sogowo. Ye pye tijinliwe ni paa woro ti yen! Ye pye pow paa ca ketengele ke yen!

¹⁷ Ye yee yingiwe jen leele pe ni, katugu pe yaa kaa ye nii kiti konfenne pe kee, mbaa ye gbɔn sapire ni wa pe sheryinre ti ni.

¹⁸ Pe yaa kaa kee ye ni wa gboforoneriye poro naa wunlumbolo pe yee sogowo na mege ki kala na, jango ye ta yanla sereya wi yo poro naa leele mbele pe woro Zhufuye pe yee na.

† **10:14 10.14:** Pe toro gbanngban pe yaa wi pepe mboo wo wa, mbege naga fo ki ca woolo pe kapege pye. † **10:15 10.15:** Zhene 19.12-25; Zhude 7

19 Na paga kaa kee ye wa kiti kɔnsaga sanga ɲa ni, ye jatere wiga ka piri ye senyoro to naa ye paralɔmo pi kala na. Ki wagati nunɓba wi ni, senre nda ye yaa ka yo, ti yaa ka tigi wa ye nawa.

20 Katugu yoro ma ye yaa kaa para. Eɛn fɔ, ye To Yenɲele li Yinne lo li yaa kaa para wa ye yɔn.

21 «Leele pele yaa kaa pe nɔsepiile jate pe nii kee pe ta pe pe gbo. Ko nunɓba koyi teele pe yaa kaa piin pe piile pe na. Piile pe yaa kaa yinrigi pe sevenne pe kɔrɔɔ, mbaa pe kaan pe pe gbo.

22 Leele pe ni fuun pe yaa ka ye panra na mege ki kala na. Eɛn fɔ, ɲa fuun ka ya mbege kun wi yee ni sa gbɔn wa ki kɔsaga ki na, wo yaa ka shɔ.

23 Na paga kaa ye jɔɔ ca ka ni, ye fe ye kari ka yege ni. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanni ye sa yo ye toro Izirayeli tara ca pyew ki ni, pa Lere wi Pinambyo wi yaa pan.

24 «Lekolipyɔ wi mege kila gbɔɔ mbe we wi nagafɔ wi na. Tunmbyee fun wi mege kila gbɔɔ mbe we wi kundigi wi na.

25 Lekolipyɔ wi kɔ wowi ɲa wi pye paa wi nagafɔ wi yen. Tunmbyee fun, wi kɔ wowi ɲa wi pye paa wi kundigi wi yen. Na pe kaa na sege ki to wo yinri Beyezebuli, mere nda pe ya taga wi sege woolo poro na, to yaa pe mbe we.

*Yaa fye Yenɲele li yege
(Luki 12.2-7)*

26 «Yaga kaa fye leele pe yege! Katugu kagala ngele fuun ke yen ma lara, koro ke ni fuun yaa ka yiri funwa na. Ngele fuun ke yen ngundo, koro ke ni fuun yaa ka jen.

27 Nda mila yuun ye kan laga wɔwɔ pi ni, yaa ti yuun kpenɓbelɓbe. Kalɛgere senre nda fuun pe maa yuun wa ye nunɓbogolo, yaa ti yari nɓbanga paa pe ma kaa kɔnnɔ wa we.

28 Mbele pe ma lere wi gbo, paa si ya yaraga ka pye wi yinne li na, yaga kaa poro fye. Eɛn fɔ, Yenɲele na li mbe ya wire to naa yinne li ni ti jɔɔ wa jaganama wi ni, yaa lo fye.

29 Paa karikangala shyen pere tama nunɓba na wi le? Ma si yala, ali li nunɓba na to tara, na ye To Yenɲele li sigi jen. (Ko ki yen paa ye wogo ki yen.)

30 Yoro wo na, Yenɲele li ye yinzire jate ti yɔn ki jen.

31 Ki kala na, yaga kaa fye! Ye kayɔngɔ ki we karikangala legere na.

*Mbe taga Zhezu wi na,
nakoma mbe je wi na
(Luki 12.8-9)*

32 «Lere ɲa fuun kaga yo leele pe yege na mbe yo wi yen na kɔrɔɔ, pa mi fun mi yaa kaga yo na To ɲa wa yenɲele na wi yege na mbe yo ki fɔ wɔ pye na woo.

33 Eɛn fɔ, lere ɲa fuun ka je na na leele pe yege na, mi fun mi yaa ka je ki fɔ wi na

na To ɲa wa yɛnɲɛle na wi yɛgɛ na.

Mbe kɔn yɛɛ na Zhezu kala na

(Luki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Yaga kaa ki jate ndɛɛ yɛyinɲɛgɛ mi pan ma kan laga tara ti ni dɛ! Yɛyinɲɛgɛ ma mi pan ma kan, ɛɛn fɔ, malaga yi.

³⁵ Yɔn mbafinliwɛ mi pan mbe le pinambyɔ wo naa wi to pe sɔgɔwɔ, naa sumborombyɔ wo naa wi nɔ pe sɔgɔwɔ, konaa pijɔ wo naa wi najɔ pe sɔgɔwɔ.

³⁶ Lere wi go woolo jate poro pe yaa ka pye wi mbenfenne wele.

³⁷ «Lere ɲa fuun wi to, nakoma wi nɔ wi ndanla ma wɛ mi na, wo si daga mbe pye na woo. Lere ɲa fuun wi pinambyɔ, nakoma wi sumborombyɔ wi ndanla ma wɛ mi na, wo si daga mbe pye na woo.

³⁸ Lere ɲa suu tiparaga ki tugo†, mbe taga na na, wo si daga mbe pye na woo.

³⁹ Lere ɲa kaa ki jaa mboo yinwege ki ta, wo yaa ki la. ɛɛn fɔ, lere ɲa ka suu yinwege ki la na kala na, wo yaa kaga ta.

Tɔnli tawa sɛnrɛ
(Maki 9.41)

⁴⁰ «Lere ɲa fuun ka ye yigi jɛnɲɛgɛ, muwi ki fɔ wi yigi jɛnɲɛgɛ. Lere ɲa fuun ka silan yigi jɛnɲɛgɛ, ɲa wilan tun wo ki fɔ wi yigi jɛnɲɛgɛ.

⁴¹ Lere ɲa fuun ka Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ wa yigi jɛnɲɛgɛ,

katugu wi yɛn Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ, tɔnli ɲa Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ ma ta, wo cɛnle ki fɔ wi yaa ka ta fun. Lere ɲa fuun ka Yɛnɲɛle li lesinɲɛ wa yigi jɛnɲɛgɛ, katugu wi yɛn Yɛnɲɛle li lesinɲɛ, tɔnli ɲa Yɛnɲɛle lesinɲɛ wi ma ta, wo cɛnle ki fɔ wi yaa ka ta fun.

⁴² Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa fuun ka tɔnyinmɛ jɛnɛ nunɲba jate kan ki piile tunmɔmbɔlɔ mbele wa yeri, katugu wi yɛn na fɔrɔgɔfɔ, wo yaa kaa tɔnli wi ta.»

11

¹ Naa Zhezu wila kaa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyen pe naga ki sɛnrɛ ti ni ma saa kɔ, a wi si yiri lema, ma kari mbe saa leele pe nari Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti ni, mbaa ti yari pe kan wa ki tara nunɲba ti cara ti ni.

Zhan Batisi wo
naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe sɛnrɛ
(Luki 7.18-35)

² Ma Zhan Batisi wi ta wa kaso, a wi si Kirisi wi kapyegele ke sɛnrɛ logo. Ki kaa pye ma, a wi suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pele tun wa Zhezu wi yeri

³ a pɛ saa wi yewe ma yo fɔ: «Shɔfɔ ɲa pɔɔ sɛnrɛ yo ma yo wi yaa pan wowi mboro lee, nakoma we daga mbaa wa yɛgɛ singi bere?»

⁴ A Zhezu wi si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Iɲga yaa yaan konaa ɲga yaa nuru, ye saga

† 10:38 10:38: *Mbe tiparaga ki tugo: Ko kɔrɔ wo yɛn mbe cɛn ma jɔlɔgɔ ki cɛnwɛ.*

yegε yo ye Zhan wi kan. Yoo pye fɔ:

⁵ <Ʋyɔɔnɔ paa yaan. JeƵɔgɔɔ fenne paa tanri cεcεcε. A Yayenwε fenne pε sagala. A nunƵbojiile paa nuru. A gboolo paa yenni na yinrigi wa kunwɔ pi ni. A Yennele li Sentanra ti yen na yari Ʋyɔnwɔ fenne pe kan.†

⁶ Lere Ƶa suu tagawa pi je mbe laga na na, ferewe yen ki fɔ wi woo!> »

⁷ Naa Zhan wi fɔrɔgɔfenne paa kaa sɔngɔrɔ ma kari, a Zhezu wi si senre ti le, neε para janwa wi ni Zhan wi kanƵɔɔ, na yuun fɔ: «YinƵi yaa kari sa wele wa gbinri wi ni? Gbagara kanƵgaga Ƶga tifeleƵe maa gbɔɔn naga yegε ko kayi yaa kari sa wele wi le? Ayoo.

⁸ Ki pye ma, ambɔ yaa si kari sa wele? Lere wa, Ƶa wuu yεε pɔ paara tiyɔnrɔ ni wi le? Ayoo. Katugu mbele pe maa pe yεε pɔɔ paara tiyɔnrɔ ti ni, pe ma pye wa wunlumbolo yinre ti ni.

⁹ Enhen, yinƵi yaa si saa wele? Yennele yɔn senre yofɔ lawi wi le? Ee, mi yo ma dε. Mi yen naga yuun ye kan, fɔ wi meƵe ki gbɔgɔ ma we Yennele yɔn senre yofɔ na.

¹⁰ Ko Zhan wo senre Yennele laa yo wa li senre sewε wi ni, ma yo fɔ:

Wele, mi yaa na pitunƵɔ wi torogo wa ma yegε,

wi sɔɔn kologo ki yenge ma kan.†

¹¹ KaseleƵe ko na, mila ki yuun ye kan, senwee piile mbele fuun jεle pε se, wa kpe fa yiri wa pe ni, Ƶa wi yen legbɔɔ ma we Zhan Batisi wi na. En fɔ, wa Yennele ca wunluwɔ pi ni, Ƶa wi yen pe ni fuun jεε, wo yen legbɔɔ ma we Zhan wi na.

¹² Maga le wa Zhan Batisi Yennele senre yowo pi na fɔ ma pan ma gbɔn nala, paa ki Ƶgbanga mbe ye wa Yennele ca wunluwɔ pi ni, mbele pε Ƶgban ki na poro, paa ki lagajaa mboo ta.

¹³ Yennele li yɔn senre yofenne poro naa Moyisi lasiri sewεle pε para Yennele li wunluwɔ wogo ki na fɔ ma pan ma gbɔn Zhan wagati wi na.

¹⁴ Na ye mbe yenle mbe taga na na, yeƵe jεn ye yo fɔ Eli Ƶa paa wi panga ki yari, Zhan wo lawi we†.

¹⁵ NunƵbogolo ka pye Ƶa na, wi ke jan wila nuru.

¹⁶ «Mbe ya mbe nala pilige woolo pe taanla ambɔ ni? Ye wele! Pe yen paa piile yen. Pe yen ma cεn wa katogo, neε jɔrɔgi naga yuun pe nimbiile pe kan fɔ:

¹⁷ <Waa wegele win ye kan ye ta ye yɔ, yee yɔ. A wε kunwɔ yuuro kɔ, yee gbele.>

¹⁸ Ko ki naga ma yo Zhan Batisi na wila pan, wi sila pye na yaakara kpayi kaa, wi sila si pye na sinme woo. A pε yo fɔ yinne tipele li ye wi ni.

† 11:5 11:5: Eza 61.1 † 11:10 11:10: Mala 3.1; Eza 40.3 † 11:14 11:14: Mala 3.23

19 Lere wi Pinambyo wo kaa pan na nii na woo, a pè songoro naa ma yo fo: «Ye wele! Na wo pan ma koro na nii na woo, ma pye nizara shofenne poro naa kapere pyefenne pe wonlo.» Een fo, Yennele li tijinliwe pe maa jen ma yo pi sin li kapyegele koro fannga na.»

*Cara nda tila je
mbe logo Zhezu wi yeri
(Luki 10.13-15)*

20 Kona, Zhezu wila wi kafonngolo ke legere pye cara nda ni, a wi nee para ki cara ti woolo pe na, katugu pe sila pe kapere ti jen mberi yaga. Wila pe pye fo:

21 «Yoro Korazen ca fenne wele, jologo yen ye wogo! Yoro Betisayida ca fenne fun, jologo yen ye wogo! Katugu ndee ki pye kafonngolo ngele ke pye wa ye yeri, pa ke ja pye wa Tiri ca naa Sidon ca woolo pe yege sogowo, anme ki gbɔn yeen pe kashara lele pe yee na, ma pe yee piligi wa conro ti ni mbege naga fo paa jaa mbe pe kapere pyege ki yaga.

22 Ki kala na, mila ki yuun ye kan, na kiti konpilige kiga ka gbɔn, Tiri ca naa Sidon ca woolo pe jologo ki yaa ka mbonro ye wogo ki na.

23 Yoro Kaperinawu ca woolo fun, ye nawa po ni pe yaa ka ye yirige mbe gbɔn fo wa yennele na wi le? Ayoo

de, pe yaa ka ye tirige fo wa kuulo tara; katugu ndee ki pye kafonngolo ngele ke pye wa ye yeri pa ke pye wa Sodomu ca,[†] anme ki ca ki wa ali ma pan ma gbɔn nala na.

24 Ki kala na, mila ki yuun ye kan, na kiti konpilige kiga ka gbɔn, Sodomu ca woolo[†] pe jologo ki yaa ka mbonro ye wogo ki na.»

*Yaa paan na korogo
ye wogosaga ta
(Luki 10.21-22)*

25 Ki wagati wi ni, a Zhezu wi sho naa fo: «Na To, mboro ma yen naayeri wo naa tara ti Fo. Mila ma shari, katugu nga ma lara dunruya kajenmbele poro naa sewe jenfenne pe na, maga pye maga naga piile tunmambolo[†] poro na.

26 Na To ma ko pye ma, katugu ko konndanla.

27 «Na To wi yaraga pyew ki le na kee. Lere kpe si Pinambyo wi jen, ndee wi To wo nungba. Lere kpe si To wi jen, ndee Pinambyo wo nungba, konaa leele mbele Pinambyo wi yen na jaa mboo To wi naga pe na we.

28 «Yaa paan na korogo, yoro mbele fuun ye tugo konaa ma te ye tuguro ti ni. Mi yaa ti laga ye go na, mbe wogosaga kan ye yeri.

29 Yanla tunngo pyetige ki tugo paa falinere yen. Ye pye na forogofenne, katugu

[†] 11:23 11.23: Zhene 19.22-25 [†] 11:24 11.24: Sodomu ca woolo pe kapere tila gbogo Yennele li yege na, fo a li ki ca ki tongo. Zhene 19.24-28; Zhude 7

[†] 11:25 11.25: *Piile tunmambolo: Poro pe yen mbele pe fa Yennele wogo ki jen mbe wali ki na we.*

nandanwa fɔ wi mi, mi si yɛn pɔw. Kiga pye ma, pa ye yaa wogosagá ta wa ye yinwege ki ni.

³⁰ Katugu na tunngo pyetige ki tugulo si ngban, tuguro nda mi yaa si kan ye yeri tii nugu.»

12

Zhezu wi yɛn cɛnpilige ki Fɔ

(Maki 2.23-28; Luki 6.1-5)

¹ Ko pungo na naa, Zhezu wíla pye na toro shɔgɔlɔ kɛrɛ ta nawa Zhu-fuyecɛnpilige ka ni, ma yala fungo la pye wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe na. A pe nɛɛ ki shɔgɔlɔ sheshegele kele kɔɔn na ke tunrugu na ke pyɔ wi woo naa kaa†.

² Fariziye mbele pàa pye le, naa pàa kaa ki yan ma, a pè si Zhezu wi pye fɔ: «Wele! Kala na lii daga mbaa piin cɛnpilige ki ni, lo ma fɔrɔgɔfɛnnɛ paa piin!»

³ A wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ijga Davidi wíla pye pilige ka ni wo naa wi pinleyɛɛnɛ pe ni, ma yala fungo la pe yigi, ye sigi kara mbege yan wi le?»

⁴ Wíla ye wa Yɛnɲɛle li go ki ni, wo naa wi pinleyɛɛnɛ pe ni, buru ɲa pàa wɔ saraga Yɛnɲɛle li yeri, ma wa ka, wo ɲa wi sila daga pe wa ka, kaawɔ saraga wɔfɛnnɛ poro nunɲba†.

⁵ Nakosima, ye sigi kara wa lasiri sɛwɛ wi ni mbege yan fɔ saraga wɔfɛnnɛ pe

maa cɛnpilige ki jogo tunngo ɲga pe maa piin wa sherigo gbɔgɔ† ki kala na, ma si yala, pe woro na jate ki jɔgɔfɛnnɛ.

⁶ Mila ki yuun ye kan, wa yɛn laga ɲa wì gbɔgɔ ma wɛ sherigo gbɔgɔ ki na.

⁷ Yɛnɲɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi yɛn na sɛnrɛ nda yuun ma yo fɔ: «Leele yinriwɛ taga ko mila jaa, mi woro na yaayoro saraga jaa,» † ki pye ndɛɛ ki sɛnrɛ yeri kɔrɔ jɛn, ye se jɛn naa leele mbele pe yɛn jɛrɛgisaga fu pe jɛrɛgi.

⁸ Katugu Lere wi Pinambyɔ wi yɛn cɛnpilige ki Fɔ!»

Zhezu wíla naɲa wa sagala,

wi kɛɛ kila shɔ wi na
(Maki 3.1-6; Luki 6.6-11)

⁹ Ko pungo na, a Zhezu wì si yiri lema, mɛɛ saa ye pe sherigo ka ni.

¹⁰ Naɲa wà la pye wa, wi kɛɛ nunɲba la shɔ wi na. Leele mbele pàa pye wa, a pè si Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Ki daga lere wa mbe lere sagala cɛnpilige ni le?» Pàa ko yo ma, mbe ta mbe бага wi na mbe yo wi kapege pye.

¹¹ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Wiwiin wi yɛn laga ye ni, na sumbyɔ nunɲba ka pye wi yeri, wiga to wetijugo ka ni cɛnpilige ki ni, wi se saa wɔ wa?»

¹² Ma si yala, lere wo wɛ sumbyɔ wo na pew! Ki kala na, ki daga paa kajɛnɲɛ piin cɛnpilige ki ni.»

† 12:1 12.1: Dete 23.25

† 12:4 12.4:

1 Sami 21.3-6; Eki 25.30; Levi 24.5-9

† 12:5 12.5: Nɔmbu 28.9

† 12:7 12.7: Oze 6.6

¹³ Kona, a wì si naŋa wi pye fɔ: «Ma kɛɛ ki sanga!»

A naŋa wì suu kɛɛ ki sanga. A kì si sagala kpoyi, mɛɛ pye paa sanŋa ki yen.

¹⁴ A Fariziye pè si yiri ma saa pe yɛɛ yan, paa yɛɛɛ ŋga na pe yaa ki pye, mbe ta mbe Zhezu wi gbo we.

Tunmbyee ŋa Yenŋele li wɔ

¹⁵ Naa Zhezu wila kaa ki wogo ki jɛn, a wì si yiri wa ki laga ki na nɛɛ kee, a leɛɛɛɛ si taga wi na. A wì si yambala pe ni fuun pe sagala,

¹⁶ ma sigi yo maga ŋgban pe ni, ma yo wi yen lere ŋa cɛnɛ, paga kaa naga.

¹⁷ Ko la pye ma, janŋo sɛnɛ nda Yenŋele yɔn sɛnɛ yofɔEzayi wila yo, ti ta tiri yɛɛ yɔn fili, fɔ:

¹⁸ *Na tunmbyee ŋa mì wɔ, wi ŋa.*

Wi yen mala ndanla fɔ jɛŋɛ.

Wi kala lilan ndanla jɛŋɛ.

Mi yaa kanla Yinne li tirige wi na.

Wi yaa kaa na kiti kɔngɔ ki yari cɛngɛle woolo pe kan.

¹⁹ *Wi se ka kendige wɔ lere ni, wi se kaa gbanla lere na.*

Pe se kaa yogo logo wa kɔngolo ke ni.

²⁰ *Wi se ka gbagara kanŋgala na li kunnu li kaari.*

Wi se ka fitanla ŋa wi yen na finri wi figi.

Wi yaa ka ko pye ma, janŋo ŋga ki yen ma sin, ki sa cew ta.

²¹ *Cɛngɛle woolo pe ni fuun pe yaa ka pe jigi wi taga wi na.†*

Zhezu wi fanŋga kì wɛ Sotanla wi wogo ki na

(Maki 3.22-30; Luki 11.14-23)

²² Kona, a pè si kari naŋa wa ni Zhezu wi kɔrɔɔ, wila pye fyɔɔn konaa bombo, katugu yinne tipele la pye wi ni. A Zhezu wì suu sagala. A wì ya na para, na yaan.

²³ Kila janwa wi ni fuun wi pari, a pe nɛɛ yuun fɔ: «Naga yen ma, Davidi setirige pyɔ wo si ma ŋa yɛɛn?»

²⁴ Eɛn fɔ, naa Fariziye pàa kaa ki logo janwa wì yeri, a pè sho fɔ: «Ki naŋa ŋa yɛɛn, wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni yinne tipegele to Beyɛzebuli wo fanŋga na.»

²⁵ Eɛn fɔ, Zhezu wila pe nawa jatere wi jɛn, a wì si pe pye fɔ: «Wunluwɔ o wunluwɔ pi leele pe maa wiin pe yɛɛ ni, ki wunluwɔ pi ma jɔɔ. Ca o ca, nakoma sege o sege ki leele pe maa wiin pe yɛɛ ni, ki ma jɔɔ.

²⁶ Sotanla fun, na wi kaa wi woolo pe puro, kona, wi yen na wiin wi yɛɛ ni. Pa wi wunluwɔ pi se ya cɛn.

²⁷ Na kaa pye mi maa yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni Beyɛzebuli

† 12:21 12.18-21: Ki laga ŋga ki yen na para mbele pè te, ma pye sagawa fu wa Yenŋele kologo ki ni poro sɛnɛ na. Zhezu wi yaa ka ki woolo pe sho; Eza 42.1-4.

wo fann̄ga na, amb̄o wi maa fann̄ga kaan ye woolo poro yeri pe ma sila ke puro na ke woo leele pe ni? Ye woolo jate poro pe yen ye kiti konfenne wele.

²⁸ Kaselege ko na, Yen̄jele li Yin̄ne lo fann̄ga na mila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni. Ko ki naga ma yo Yen̄jele li wunluwo pi gb̄on laga ye na mak̄o.

²⁹ «Lere se ya ye lengbaan wa go mboo kee yaara ti le, na wii keli mboo p̄o gb̄en. Na wi kaa p̄o mbe k̄o, wi mee ya maa go yaara ti ni fuun ti le.

³⁰ Ki kala na, na lere na woro na ni, mi yen ma wo mben. Lere na woro nala sari mbaa leele pe gbogolo, wo maa pe jaragi.

³¹ Ko ki ti mila ki yuun ye kan f̄o kapere nda leele paa piin, naa Yen̄jele li mege nga paa jogo, ti ni fuun ti yaa ka kala yaga pe na. Een f̄o, lere na fuun ka Yin̄nekpoyi li mege ki j̄oḡo, ki kapege ki se kala yaga wi na.

³² Lere na ka senpere yo Lere wi Pinambyo wi na, ki kapege ki yaa ka kala yaga wi na. Een f̄o, lere na ka senpere yo Yin̄nekpoyi li na, ki kapege ki se kala yaga wi na laga ki dunruya na wi ni, ki se si kala yaga wi na goto.

Tige ko naa ki pyo

(Luki 6.43-45)

³³ «Na tige ki ka pye jenge, ki pyo wi ma pye jenne. Na tige ki ka si tijanga, ki pyo wi ma tijanga; katugu tige ki ma jen ki pyo wo na.

³⁴ Meēre pire wele de! Yoro mbele ye yen ma pe yeen, ye mbe ya mbaa senjende to yuun mele? Katugu lere wi nawa piga yin yaraga nga ni, ko wi yon ki maa yuun.

³⁵ Lejen̄je we, wi maa yarijende woo na yinrigi wa wi yarijende ti ni. Een f̄o, lepee we, wi maa yaripere woo na yinrigi wa wi yaripere ti ni.

³⁶ Mila ki yuun ye kan f̄o, kiti konpilige, senjagara nda fuun leele pe maa yuun, pe yaa ka sa pe yewe ti ni.

³⁷ Katugu lere wi yaa ka tanga ta Yen̄jele yeri wi senyoro to kala na, wi yaa si ka pye j̄oḡof̄o wi senyoro to kala na.»

Leele p̄aa pye na jaa

Zhezu wi kaf̄onno la pye peli yan

(Maki 8.11-12; Luki 11.29-32)

³⁸ Kona, a lasiri sewe jenfenne pele naa Fariziye pele ni, pe si Zhezu wi yewe ma yo f̄o: «Nagaf̄o, waa jaa ma kaf̄onno la pye weli yan.»

³⁹ A Zhezu wi si pe yon sogo ma yo f̄o: «Nala pilige woolo pe yen kapere pyefenne naa keenre lifenne. Pe yen na kaf̄onno la jaa mbe yan. Een f̄o, kaf̄onno la se pye pe kan naa, kaawo Yen̄jele yon senre yof̄o Zhonasi wolo lo.

⁴⁰ Katugu yege nga na Zhonasi wila yonlo taanri naa yembin̄e taanri pye wa mben̄e gbegben̄e li nawa, ki pyelomo nun̄gba pi na fun,

Lere wi Pinambyo wi yaa ka piliye taanri naa yembine taanri pye wa tara.

⁴¹ Kiti konpilige, Ninive† ca fenne pe yaa ka yiri mbe nala pilige woolo pe jeregi, katugu Zhonasi wila Yenhele senre nda yo ma pe kan, pa ti logo ma pe kapere ti jen mari yaga. Ye wele, lere wa yen laga, na wi we Zhonasi wi na, (ye si woro na jaa mbe wo senre to logo.)

⁴² Kiti konpilige, yonloparawa kalige kee wunlunjo wi yaa ka yiri mbe nala pilige woolo pe jeregi, katugu wila yiri wa tara ti kosaga ki na ma pan ma Salomo wi tijinliwe senre ti logo. Ye wele, lere wa yen laga na wi we Salomo wi na, (ye si woro na jaa mbe wo senre to logo.)

*Yinne tipele li songorokala
(Luki 11.24-26)*

⁴³ «Na yinne tipele liga wo lere wa ni, li ma saa na yanri wa gbinri wi ni, wa laga nga tonmo na pye we, na wogosaga lagajaa mbe wogo. Naa li woro mbe ka yan,

⁴⁴ kona, li ma sho fo: «Mi yaa songoro wa na go nga mi wo wa ki ni.» Na liga ka songoro, li mee pan maga yan waga, pege gbogolo maga pe fo jenge.

⁴⁵ Kona, li mee kari ma saa yinne tipegele kele yege lagaja naa koloshyen, ngele ke pe ma we lo jate li na. Lo naa koro ni, ke mee pan ma ye wi ni, mee cen wa wi ni. Kona, ki lerefo wi cenwe pi

ma songoro ma tijanga ma we kongbannga ki na. Nala pilige lepeepe pa pe wogo ki yaa ka pye ma fun.»

*Mbele paa tanri Yenhele li senre
ti na, poro pe yen Zhezu
wi nosepiile wele
(Maki 3.31-35; Luki 8.19-21)*

⁴⁶ Ma Zhezu wi ta wila pye na para janwa wi ni bere, a wi no naa wi nosepiile hambala pe si gbom le. Pa pye ma yere wa funwa na, nee wi jaa mbe para wi ni.

⁴⁷ A lere wa sigi yo ma Zhezu wi kan fo: «Wele! Ma no wo no nosepiile nambala pe ni, pe yen ma yere le funwa na, paa jaa mbe para ma ni.»

⁴⁸ A Zhezu wi sigi lerefo wi pye fo: «Ambo wi yen na no wo? Ambene pe yen na nosepiile nambala poro?»

⁴⁹ Kona, a wi suu kee ki naga wi forogofenne pe na, ma sho fo: «Wele, na no naa na nosepiile nambala poro wele mbele laga we.

⁵⁰ Katugu lere na fuun kaa na To na wa yenhele na wi nandanwa kala li piin, wo wi yen na nosepyo lenana, naa na nosepyo sumboro, naa na no.»

13

*Yariluguro fo yomiyele
(Maki 4.1-9; Luki 8.4-8)*

¹ Ki pilige nungba ki ni, a Zhezu wi si yiri wa go, mee kari ma saa cen wa logbogo

† 12:41 12.41: Zhona 3.5-10

ki yɔn na, mbaa leele pe nari Yenɲele senre ti ni.

² A janwa gbɔɔ là si saa gbogolo wa wi tanla maa maga, a wì si ye ma cɛn tɔnmɔkɔrɔ ka ni wa tɔnmɔ pi go na. A janwa gbɔɔ lo si koro wa logɔ ki konɔgo na.

³ Wìla yarilegere senre yo pe kan yomiyegele ni, ma yo fɔ:

«Nan̄a wà la yiri ma kari saa yariluguro lugu wi kere paa yege nga na pe maa mali wi waa.

⁴ Maa ta wila ti yanragi, a yariluguro tà si to wa konɔ li yɔn na. A sannjere si pan mari yɔli.

⁵ A tà to yaannguro laga na, tara sila pye le ma jɛngɛ. A ti si fi fyaw, katugu tara ti sila pye ma jugo le.

⁶ Eɛn fɔ, naa yɔnɔ kila kaa yiri ma ngban na yaa, a ti si waga, katugu ninde jende sila pye ti na.

⁷ A tà to wuuro sɔgɔwɔ ma fi. A wuuro ti si yiri mari tɔn.

⁸ A tà si to wa tara jende ti na, ma fi ma yiri ma sɛ. Tà la sɛ pyɔ cɛnmɛ. A tà sɛ pyɔ nafa taanri. A tà sɛ pyɔ nafa ma yiri kɛ.»

⁹ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Nun̄gbogolo ka pye nga na, wi ke jan wila nuru!»

Yingi na Zhezu wila si pye na para yomiyegele ni

(Maki 4.10-12; Luki 8.9-10)

¹⁰ Kona, a forɔgofenne pè si fulo Zhezu wi tanla, mɛɛ wi yewe ma yo fɔ:

«Yingi na ma nɛɛ para pe ni yomiyegele ni?»

¹¹ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yen̄ele li ngundo senre nda ti yen na para li ca wunluwɔ pi wogo na, pa ligi kan yoro yeri, a yèri jɛn. Eɛn fɔ, kii kan poro yeri.

¹² Katugu yaraga yen na fuun yeri, pe yaa ka ka taga wo kan, wi ta naa legere. Eɛn fɔ, yaraga woro na fuun yeri, jɛnri na wì ta, pe yaa kaa shɔ wi yeri.

¹³ Ko kì ti mila para pe ni yomiyegele ni, katugu pe maa wele, eɛn fɔ, paa la yaan. Pe ma pe nun̄gbogolo ke jan na nuru, eɛn fɔ, paa si logo, paa sila ti kɔrɔ jenni.

¹⁴ Senre nda Yen̄ele yɔn senre yofɔEzayi wila yo, tiri yeɛ yɔn fili pe kanngɔɔ, fɔ:

*Ye yaa kaa nuru jɛngɛ, eɛn fɔ,
ye se kaa ti kɔrɔ jenni.*

*Ye yaa kaa wele jɛngɛ, eɛn fɔ,
ye se kaa yaan.*

¹⁵ Katugu ki leele mbele yeɛn, pe kotoro ti ngban pe na.

Pè pe nun̄gbogolo ke tɔn, ma pe yengɛle ke tɔn,

jan̄go paga kaa yaan pe yengɛle ke ni,

paga si kaa nuru pe nun̄gbogolo ke ni.

Paga si kaa kagala kɔrɔ jenni wa pe kotogo na,

jan̄go paga ka ta mbe kan̄ga mbe pan mi Yen̄ele na kɔrɔgɔ mbe pe sagala.†

¹⁶ «Yoro wo na, ferewe yen ye woo, katugu yaa yaan ye

† 13:15 13.14-15: Eza 6.9-10

yengɛɛ ke ni, na nuru wa ye nunɔgbogolo ke ni.

¹⁷ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, Yɛnɛɛɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe lɛgɛrɛ, naa mbele pɛ pye Yɛnɛɛɛ li woolo pe lɛgɛrɛ la pye naga jaa mbe nɔa yaa yaan ki yan. Ɛɛn fɔ, pe sila ki yan. Paa pye naga jaa mbe nda yaa nuru ti logo, Ɛɛn fɔ, pe sila ti logo.»

Zhezu wila yariluguro fɔ wi yomiyɛɛ li kɔrɔ wi yo
(Maki 4.13-20; Luki 8.11-15)

¹⁸ A Zhezu wì sho naa fɔ: «Ki kala na, yaa yariluguro fɔ wi yomiyɛɛ li kɔrɔ wi nuru.

¹⁹ Yariluguro nda tì to wa konɔ li yɔn na, ko ki yɛn paa lere nɔa wiga Yɛnɛɛɛ li wunluwɔ sɛnrɛ ti logo, na wi siri kɔrɔ jɛn, Sɔtanla wi ma pan ma nda wì logo ti wɔ wa wi nawa.

²⁰ Yaannɔguro laga nɔa yariluguro tì to wa ki na, ko ki yɛn paa leele mbele pe ma Yɛnɛɛɛ sɛnrɛ ti logo, ma yɛnlɛ ti na fyaw nayinmɛ ni.

²¹ Ɛɛn fɔ, paa ti yaga ti censaga ta wa pe nawa. Pe ma taga ti na wagati jɛnri ni. Na jorowo ka gbɔn pe na, nakoma leele pe kaa pe jɔɔ ki sɛnrɛ ti kala na, pe mɛɛ je ti na.

²² Yariluguro tì to wuuro tiire laga nɔa, ko ki yɛn paa leele mbele pɛ Yɛnɛɛɛ sɛnrɛ ti logo. Ɛɛn fɔ, ki dunruya nɔa wi jatere lɛgɛrɛ to

naa penjagbɔrɔ nda ti maa pe fanla na pe punɔgu, ti ma ki sɛnrɛ ti sho pe yeri, tila ya kala yɔn pe kan.

²³ Tara jɛndɛ nda yariluguro tì to wa ti na, to ti yɛn paa leele mbele pe ma Yɛnɛɛɛ sɛnrɛ ti logo mari kɔrɔ jɛn, ma piile sɛ. Ki piile pele ma pe cɛnmɛ cɛnmɛ sɛ. Pele ma pe nafa taanrindaanri sɛ. Pele ma pe nafa ma yiri kɛ kɛ sɛ†.»

Zhezu wila yan pege yomiyɛɛ la wa

²⁴ A Zhezu wì si nuru naa ma yomiyɛɛ la wa ma pe kan, ma yo fɔ: «Yɛnɛɛɛ ca wunluwɔ pi yɛn ma yaraga nɔa lɛ, ki wele. Nana wà la saa yariluguro jɛndɛ ta lugu wi kɛrɛ.

²⁵ Yɛmbinɛ la ni, ma leele pe yaga paa wɔnlɔ, ki nana wi mbenfɔ wà si pan ma yan pege pire yanragi wa yariluguro ti sɔgɔwɔ, mɛɛ sɔngɔrɔ ma kari.

²⁶ Naa yariluguro tila kaa fi ma yiri na jofyogolo woo, a yan pege kì si fi fun.

²⁷ A kɛrɛ fɔ wi tunmbyeele pɛ si saa wì pye fɔ: «We to, mì yo yariluguro jɛndɛ maa si lugu wa ma kɛrɛ, yan pege nɔa kì yiri wa, ko pan mɛɛ?»

²⁸ A wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Na mbenfɔ wo wawi wì pan ma ko pye ma.» Kona, a tunmbyeele pɛ suu yewe ma yo fɔ: «Maa jaa we saga fali wege wɔ wa le?»

† 13:23 13.23: Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ pe maa tanri Yɛnɛɛɛ sɛnrɛ ti na nari gbogo, konaa mari yo ma pele kan, fɔ poro fun pe ma saa taga ti na.

29 A wì sho: «Ayoo, katugu na ye ka saa ki kologì, kana ye yaa fara yaara nda tì lugu ta ni mberi kòlogì.

30 Ki kala na, yeri yaga wa ti pinle tila lee ja, fò yariluguro ti kònsanga wi sa gbòn. Na wiga ka gbòn, pa mi yaa ki yo ti kònfenne pe kan, mbe yo fò: Ye keli ye yan pege ki kòlogì, yege pò pògòlò pògòlò, yege sogo gbèn. Yee jèn ye yarilire ti tunngo ki pye, yeri le wa na bondo wi ni.» »

Mutari tige pyo yomiyele
(Maki 4.30-32; Luki 13.18-19)

31 A Zhezu wì si nuru naa ma yomiyele la wa ma pe kan. Wila yo fò: «Yènnele ca wunluwo pi yen paa mutari tige pile yen, nanja wà la li le ma saa li lugu wi kere.

32 Ki tige pile lo li yen yariluguro nda fuun pe maa yanragi ti pire ti ni fuun jeele le. Eèn fò, na li ka fi, li ma yiri ma gbogò ma we sere tire ti ni fuun ti na. Li ma pye tige, fò sannjere ti ma saa na ti sere poo wa ki njere ti ni.»

Leve yomiyele
(Luki 13.20-21)

33 A Zhezu wì si nuru naa ma yomiyele la wa pe kan, ma yo fò: «Yènnele ca wunluwo pi yen paa leve yen. Jele wà wi pinle wi farini muwe boro kongo ni maa gbòn, fò a leve wì saa pi fe maa yirige pyew.»

Zhezu wila pye
na yomiyegele ke waa
leele pe kan go nga na
(Maki 4.33-34)

34 Zhezu wila ki kagala ke ni fuun ke yo janwa wi kan yomiyegele ni. Wi sila para pe ni yege ka na naa, na yomiyegele la ma.

35 Wila pye na ko piin ma, jango Yènnele yon senre yofò wila senre nda yo, ti ta tiri yee yon fili, fò:

Mi yaa kaa para pe ni
yomiyegele ni.

Maga le wa dunruya wi
dasanga wi ni, kagala
ngele kaa pye ma lara,
mi yaa kaa ke yuun pe kan.†

Zhezu wila yan pege
yomiyele
li korò wi yo

36 Kona, a Zhezu wì si janwa wi yaga le, mee kari wa go. A wi forogofenne pè si fulo wi tanla ma suu pye fò: «Yan pege nga kì yiri wa kere, ki yomiyele li korò wi yo we kan!»

37 A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fò: «Lere na wì saa yariluguro jende ti yanragi, wo wi yen Lere wi Pinambyo we.

38 Kere to ti yen dunruya we. Yariluguro jende to ti yen mbele pe yen Yènnele li wunluwo pi woolo wele. Yan pege ko ki yen mbele pè pye Sotanla wi woolo wele.

39 Mbenfo na wì saa yan pege ki yanragi, wo wi yen Sotanla we. Yariluguro kongo ko ki yen dunruya

kɔwɔ we. Yariluguro kɔnfenne poro pe yen merɛgeye wele.

⁴⁰ Yege nga na yan pege pe maga kɔlogi maga wa wa kason ki ma sogo, dunruya kɔpilige pa ki yaa ka pye ma fun.

⁴¹ Lere wi Pinambyɔ wi yaa kaa merɛgeye pe torogo, mbele pe maa leele pe kaan pe maa kapege ki piin, pe pan pe pe cɔnri pe pe wɔ wa wi wunluwɔ pi ni, mbe pinle kapere pyefenne pe ni.

⁴² Pe yaa ka pe wa wa kason gbɔgɔ ki ni. Pe yaa kaa gbele wa, mbaa pe ngangala ke kaa jɔlogɔ ki kala na.

⁴³ Eɛn fɔ, Yenɲele li lesinmbele pe yaa kaa yengele paa yɔnlɔ ki yen, wa pe To wi wunluwɔ pi ni. Nunɲbogolo ka pye nga na, wi ke jan wila nuru.

Penjara nda tì lara ti yomiyele

⁴⁴ «Yenɲele ca wunluwɔ pi yen paa penjagbɔrɔ yen, nda pè lara kere ta nawa. A naɲa wà si saa ti yan, mee nuru naa mari lara, mee kari nayinme coli ma saa wi kee yaara ti ni fuun ti pere, mee songɔrɔ ma saa kere ti lo.

Somu pyɔ tiyɔɔn yomiyele

⁴⁵ «Yenɲele ca wunluwɔ pi yen paa perɛfɔ wa yen. Wi yen na yanri na somu tiyɔɔn lagajaa.

⁴⁶ Naa wì ka saa wa yan, nga wi sɔnɲgɔ kì nɲban, a wì si saa wi kee yaara ti ni fuun ti pere, mee saa wi lo.

Nɲbanra wɔmere yomiyele

⁴⁷ «Yenɲele ca wunluwɔ pi yen paa nɲbanra wɔmere yen fun. Nɲbanra wɔfenne pe mari wa wa logbɔgɔ ki ni, mee nɲbanra ti cenle pyew ta yigi.

⁴⁸ Na mere tiga yin nɲbanra ti ni, pe mari tilele ma yiri ti ni ma saa cen wa logɔ kɔnɲgɔ na mari cɔnri. Nɲbanra nda ti yen jende, pe ma to le wa pe kanjara ti ni, mee nda ti se ya kala yon to wa.

⁴⁹ Dunruya kɔpilige, pa ki yaa ka pye ma fun. Merɛgeye pe yaa ka pan mbe lepeele pe cɔnri mbe pe wɔ Yenɲele lesinmbele pe ni,

⁵⁰ mbe si pe wa wa kason gbɔgɔ ki ni. Pa pe yaa kaa gbele wa, mbaa pe ngangala ke kaa jɔlogɔ ki kala na.»

Penjara fɔnndɔ naa penjalere senre

⁵¹ A Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yege kagala ke ni fuun ke logo ma ke kɔrɔ jen le?» A pè sho fɔ: «Ee.»

⁵² Kona, a wì si pe pye fɔ: «Lasiri sewe jenfɔ nga fuun wi kanɲga ma pye Yenɲele ca wunluwɔ pi fɔrɔgɔfɔ†, wi yen paa laga to yen, nga wila yarilere naa yarifonndɔ taa

† 13:52 13:52: Ko kɔrɔ wo yen fɔ lasiri sewe jenfenne mbele pè pye Zhezu wi fɔrɔgɔfenne, pè jenme tasaga shyen ta, pa yiri wa Yɔn fɔlo lele sewe wi ni, a pa yiri wa Yɔn fɔlo fɔnno sewe wi ni.

na yinrigi wa wi yarijende ti ni.»

ZHEZU WI TUNNGO KI KŌWŌ WA GALILE TARA 13.53-18.35

Nazareti ca fenne pe sila taga

Zhezu wi na

(Maki 6.1-6; Luki 4.16-30)

⁵³ Naa Zhezu wila kaa ki yomiyegele ke wa pe kan ma saa ke kō, a wì si yiri wa ki laga ki na.

⁵⁴ Wila yiri ma saa gbɔn lere ca nga ni, a wì si kari wa ki ni, mɛɛ saa na leele pe nari Yɛnɛle senre ti ni wa pe sherigo ki ni. Wi Yɛnɛle senre nagalɔmɔ pila leele mbele fuun paa pye wa pe pari. A pe nɛɛ yuun fɔ: «Wigi tijinliwe mba pi ta se ma? Wi ya naga kafɔnngɔlɔ ke piin mele ma?»

⁵⁵ Tire tefɔ wi pinambyɔ wo ma yɛɛn? Wi nɔ wo ma Mari? Wi nɔsepiile nambala poro ma Zhaki, naa Zhozefu, naa Simɔ konaa Zhude?

⁵⁶ Wi nɔsepiile jɛɛle pe ni fuun pe woro laga we sogɔwɔ? Wigi fannga nga ki ni fuun ki ta se ma?»

⁵⁷ A wi kala li nɛɛ pe mbɛngɛ. Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yɛnɛle yɔn senre yofɔ pe maa wi gbogo lagapyew, ndɛɛ wi ca naa wi go woolo poro paa laa gbogo bɔkɔ.»

⁵⁸ Pe mbatagawa pi kala na, Zhezu wi sila kafɔnngɔlɔ lɛgere pye wa.

14

*Zhan Batisi wi kunwɔ we
(Maki 6.14-29; Luki 9.7-9)*

¹ Ki sanga wi ni, a gboforoneri Erɔdi wì si Zhezu wi senre logo,

² mɛɛ wi tunmbyeele pe pye fɔ: «Zhan Batisi wo wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni. Ko ki ti wì fannga ta na ki kafɔnngɔlɔ ke piin.»

³ Ma si yala, Erɔdi wila Zhan wi yigi maa pɔ maa le kaso. Erɔdi wila ko pye ma, wi jɔnɔ Filipu wi jɔ Erodiyadi wo kala na.

⁴ Katugu Zhan wila pye naga yuun Erɔdi wi kan, ma yo fɔ: «Kii daga ma Erodiyadi wi shɔ maa pye ma jɔ†.»

⁵ A Erɔdi wi nɛɛ jaa mbe Zhan wi gbo. Ɛɛn fɔ, wila pye na fyɛ Zhufuye pe yege, katugu leele pe ni fuun paa pye na Zhan wi jate paa Yɛnɛle yɔn senre yofɔ yɛn.

⁶ Ma si yala, Erɔdi wi sepilige yɛfiile feti wa na, a Erodiyadi wi sumboro wì si saa yo leele mbele paa yeri ki feti wi na pe yege na. A wì si Erɔdi wi ndanla fɔ jɛngɛ.

⁷ A wì si wugu ma sumboro wi kan ma yo wi ka yaraga nga fuun yɛnri wi yeri, wi yaa ki kan wi yeri.

⁸ Sumboro wi nɔ wì suu sun, a wì si saa Erɔdi wi pye fɔ: «Zhan Batisi wi go ki kan na yeri laga yaapige ka ni!»

⁹ A wunlunana wì si yege san. Ɛɛn fɔ, wuguro nda wila wugu wi lifenne yɛɛnle

† 14:4 14.4: Ɛki 20.14; Levi 18.16

pe yege na ti kala na, a wì si yenle ki na ma yo pe Zhan go ki kan wi yeri.

¹⁰ Kì kaa pye ma, a wì si lere wa tun ma yo wì sa Zhan go ki kow wa kaso.

¹¹ A pè si saa ki kow maga le yaapige ka ni, ma pan maga kan sumboro wi yeri, a sumboro wì si saa ki kan wi nò wi yeri.

¹² A Zhan fòrògòfenne pè si saa wi gboo wi le ma saa wi le. Ko pungo na, nga kila pye, a pè si saa ki yege yo ma Zhezu wi kan.

Zhezu wila nambala waga kangurugo kan pè ka (Maki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zhan 6.1-14)

¹³ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo, a wì si ye tòn mòkòrò ka ni, mee yiri le ma kari wasele la na wi ye. Een fò, janwa wila ki kala jen. A pè si yiri cara ti ni, mee taga Zhezu wi na tòrò na, na tanri lògò ki konjo na.

¹⁴ Naa Zhezu wila kaa yiri wa tòn mòkòrò ki ni, a wì si janwa gbòlò la yan. A ki leele pe yinriwe suu ta fò jengé. A wì si pe yambala pe sagala.

¹⁵ Naa yònlò kila kaa kò, a Zhezu wì fòrògòfenne pè si fulo wi tanla, ma suu pye fò: «Yònlò kì kò makò. Kì laga nga ki si yen ma lali. Kì kala na, janwa wì torogo pe kari wa cara ti ni pe sa yaakara lo pe ka.»

¹⁶ A Zhezu wì si pe pye fò: «Kii daga paa kee, yoro jate ye pe kan pe ka.»

¹⁷ Een fò, a pè suu pye fò: «Buru kangurugo naa ngbangala shyen ke yen laga we yeri ce.»

¹⁸ A Zhezu wì si pe pye fò: «Yeri kan laga na yeri.»

¹⁹ Kona, a wì sigi yo janwa wi kan ma yo wi cen yan ki na. A wì si buru kangurugo wi le naa ngbangala shyen ke ni, maa yege ki yirige wa naayeri, ma Yenjele li shari; mee buru wi kònlò kònlò maa kan wi fòrògòfenne pe yeri. Fòrògòfenne pè suu yeele janwa wi na.

²⁰ A leele pe ni fuun pè ka ma tin. Pe kaa ka makò, kònròkònrò nda tila koro, fòrògòfenne pàa ti wulo, a ti kanja ke ma yiri shyen yin.

²¹ Mbele pàa buru wi ka, pàa nambala waga kangurugo (5 000) yon ko tin. Jeele naa piile pe sila poro jiri.

Zhezu wila tanga tònmo na (Maki 6.45-52; Zhan 6.15-21)

²² Ko pungo na naa jenri, a Zhezu wì suu fòrògòfenne pe ngbanga ma yo pe ye wa tòn mòkòrò ki ni, pe keli pe lògbògò ki kòn wi na, sanni wo jate wì sa janwa wì torogo wila kee.

²³ Naa wila kaa janwa wì torogo, a wì si lugu yanwiga ka na mbe sa Yenjele yenri. Naa yembine làa kaa wò, Zhezu wo nungba wila pye wa ki laga ki na.

²⁴ Kì sanga wì ni, tòn mòkòrò kila pye ma lali lògbògò konjo ki ni fò

jenje. Tɔnmɔ pi yinriwe naa pi towo pi ni, pɪla pye na tɔnmɔkɔrɔ ki gbɔɔn fɔ jenje; katugu tifelege kɪla pye na gbɔɔn naga songɔrɔ.

²⁵ Naa ngɔpɛnɛ konɔbanmbala gbeleyege kɪla kaa na yɔngɔ, a Zhezu wɪ si yiri wa na tanri tɔnmɔ pi na, na kee wi fɔrɔgɔfenne pe kɔrɔgɔ.

²⁶ Eɛn fɔ, naa paa kaa wi yan wila tanri tɔnmɔ pi na na paan, a pe sunndoro ti si kɔn pe na. A pɛ sho fɔ: «Gboɔ yinne li!»

A pɛ si jɔrɔgɔ fyere ti kala na.

²⁷ Eɛn fɔ, le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a Zhezu wɪ si para pe ni, ma yo fɔ: «Ye kotogo le ye yeɛ ni, muwi. Yaga ka fyɛ!»

²⁸ Kona, a Pyeri wɪ si senre ti le ma suu pye fɔ: «We Fɔ, na kaa pye mboro wi, konɔ kan na yeri mbe kari ma kɔrɔgɔ, mbaa tanri tɔnmɔ pi na.»

²⁹ A Zhezu wɪ suu pye fɔ: «Ta paan!» A Pyeri wɪ si yiri wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, nɛɛ tanri tɔnmɔ pi na na kee Zhezu wi kɔrɔgɔ.

³⁰ Eɛn fɔ, naa wila kaa tifelege ki yan ki gbɔgɔ, a wɪ si fyɛ. Naa wila kaa wi yeɛ yan wila tingi wa tɔnmɔ, a wɪ si gbele nɔbanga ma yo fɔ: «We Fɔ, na shɔ!»

³¹ Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a Zhezu wɪ suu kee ki sanga maa yigi, ma suu pye fɔ: «Ma tagawa pi ta ma kologo! Yɪngi na, a mà si sigi?»

³² A pe shyenme pɛ si ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, tifelege ki si yere.

³³ Kona, fɔrɔgɔfenne mbele paa pye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, a pɛ si kannguuro kan Zhezu wi jegele ma suu pye fɔ: «Kaselege ko na, mboro ma yen Yenɛle li Pinambyɔ we!»

Zhezu wila yambala legere

sagala wa Zhenezareti tara

(Maki 6.53-56)

³⁴ Naa Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, paa kaa logbɔgɔ ki kɔn ma yiri wa ki kee nɔga na, a pɛ si gbɔn wa Zhenezareti tara.

³⁵ A ki laga ki woolo pɛ si Zhezu wi yan maa jen, mee wi panga ki yari wa pe kanngaga na cara ti ni fuun ti ni. A pɛ si yambala pe ni fuun pe le ma pan pe ni wi kɔrɔgɔ,

³⁶ mee wi yenri ma yo wi yambala pe yaga pe jiri wi derigbɔgɔ yɔn ko na cɛ. Yambala mbele fuun paa jiri ki na, poro la sagala.

15

Fariziye poro naa pe teleye kalegele ke ni
(Maki 7.1-13)

¹ Ko punɔgo na, Fariziye poro naa lasiri sewɛ jenfenne pɛle si yiri wa Zheruzalemu ma kari Zhezu wi kɔrɔgɔ. A pɛ suu yewe ma yo fɔ:

² «Yɪngi na ma fɔrɔgɔfenne pe nɛɛ we teleye pe kalegele ke jogo? Katugu paa pe

keyen yi jogo mbe yala sherege kapyege ki ni, mbe si jen mbaa nii.»

³ A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fò: «Yoro fun yingì na ye nɛɛ Yɛnnɛle li ngasegele ke jogo nɛɛ tanri ye kalegele koro na?

⁴ Ma si yala, Yɛnnɛle ligi yo ma yo fò: *«Ta ma to naa ma nɔ pe gbogo!»*, ma nuru ma yo fò: *«Lere na ka wi to nakoma wi nɔ danja, ki daga poo gbo†.»*

⁵ Eɛn fò, yoro wo na, ye ma yo fò na lere wa kaa to, nakoma wi nɔ pye fò: Mi jen na ya mboon saga yaraga nga ni, mìgi kan Yɛnnɛle li yeri saraga,

⁶ kona, ki lerefò wii jori naa mbaa wi to, nakoma wi nɔ wi sari. Ki pyelomɔ pi na ma, ye maa Yɛnnɛle li senyoro ti piin faa, ye kalegele ke kala na.

⁷ Yoro kopiire fenne wele, Yɛnnɛle yon senre yofòEzayi wila tanga ta jenge, naa wila pye na Yɛnnɛle li yon senre ti yuun ye kanngolo we. Wila ki yo ma yo Yɛnnɛle li yo fò:

⁸ *Ki leele mbele yɛɛn, paa na gbogo yon ni win.*

Eɛn fò, wa pe nawa jatere wo ni, pe yen ma lali na ni.

⁹ *Paa na gbogo jaga win,*

katugu leele pè ngasegele ngele tɛge, koro cɛ pe ma le na nari leele pe na.»†

Yaraga nga ki ma lere wi tɛge

fyongɔ ni

(Maki 7.14-23)

¹⁰ Kona, a Zhezu wì si janwa wi yeri, mɛɛ wi pye fò: «Ye ye nungbogolo ke jan yaa ki senre nda ti nuru, yeri koro jen:

¹¹ Yaraga nga ki ma ye wa lere wi yon, ko na ya mboo tɛge fyongɔ ni Yɛnnɛle yɛge na, eɛn fò, nga ki ma yiri wa lere wi yon, ko ki maa tɛge fyongɔ ni Yɛnnɛle yɛge na.»

¹² A Zhezu wi forogofenne pè si fulo wi tanla, ma suu pye fò: «Wele! Mà jen ma senre nda mà yo yɛɛn, ti ye Fariziye pe ni de!»

¹³ A Zhezu wì si pe pye fò: «Tige nga fuun na To na wa yɛnnɛle na wii sanri, pe yaa kaga kow mbege wa.

¹⁴ Ye pe yaga wa! Fyoonlo wele, pè pe yɛɛ kanngagala yigi. Fyoon ka si fyoon kanngala yigi, pe shyen pe ma pinle ma to wege.»

¹⁵ Pyeri wì suu pye fò: «Ki yomiyele na li koro wi yo we kan!»

¹⁶ A wì si pe pye fò: «Yoro fun ye fa tijinliwe ta bere?

¹⁷ Ye sigi jen mbe yo yaraga nga ki ma ye wa lere wi yon, pa ki ma kari wa wi lara, ko pungo na, mɛɛ yiri laga funwa na.

¹⁸ Eɛn fò, nga ki ma yiri wa lere wi yon, pa ki ma yiri wa wi kotogo na. Ko ki maa tɛge fyongɔ ni Yɛnnɛle yɛge na.

† 15:4 15.4: Eki 20.12; 21.17; Efe 6.2-3

† 15:9 15.8-9: Eza 29.13

19 Katugu pa jatere pere ti maa yinrigi wa senwee wi kotogo na, mee wi kan wi maa legbogo piin, naa jataru, naa keenre lime, naa yuro, naa yagbogowo konaa leele mejogoo.

20 Ko yaara nda to ti ma lere wi tege fyongoo ni Yennele yege na. Een fo, maga koon kee ki jogo mbe yala sherege kapyege ki ni mbe si jen mbe li, ko na ya lere wi tege fyongoo ni Yennele yege na.»

*Nambannjo wa la taga
Zhezu wi na
(Maki 7.24-30)*

21 A Zhezu wi si yiri le, mee kari wa Tiri naa Sidon tara ti ni.

22 Kana tara fenne jo wa la pye ma cen wa ki tara ti ni. A wi si pan Zhezu wi korogo, mee gbele ngbanga ma yo fo: «We Fo, Davidi setirige pyo, na yinriwe ta! Yinne tipele yen na sumborombyo wi ni, li maa wi jolo fo jenge.»

23 Een fo, Zhezu wi sila wi yon sogo senpyo nungba ni. A wi forogofenne pe si fulo wi tanla, maa yenri ma yo fo: «Ki yo ki jele na wi kan wila kee, wiga ka koro mbe taga we na, mbaa jorogi la nii we ni!»

24 A Zhezu wi si jele wi pye fo: «Yennele lii na tun leele pele yege yeri naa, ndee Izirayeli tara woolo poro ce. Poro mbele pe punjo Yennele li na paa simbaala yen we.»

25 Kona, jele wi si saa kannguuro kan Zhezu wi tanla, ma suu pye fo: «We Fo, na saga!»

26 A Zhezu wi suu pye fo: «Mbe piile pe yaakara ti le mberi wa pyonmbigile ke kan, ki woro ma yon.»

27 A jele wi suu pye fo: «Kaselege yi, we Fo. Konaa ki ni fuun, pyonmbigile ke fo wi kaa nii, yaakara tunmoo nda ti maa yinrigi wa tabali wi na na tuun, ke maa to kaa.»

28 Kona, a Zhezu wi suu pye fo: «Jele, ma tagawa pi gbogo de! Ki pye ma kan, ki yala nga maa jate ki ni.»

Le ki yongolo nungba ke ni, a wi sumborombyo wi si sagala.

*Zhezu wila yambala
legere sagala*

29 A Zhezu wi si yiri wa ki laga ki na, mee kari wa Galile logbogo yon ki na, ma saa lugu yanwiga ka na ma cen.

30 A janwa gbolo la si kari wi korogo yambala cenle legere ni, jejogolo fenne, naa fyoonlo, naa yandeele, naa bomboolo, konaa yambala legere pele ni naa. A pe si saa pe tege wa Zhezu wi jegele, a wi si pe sagala.

31 Naa leele paa kaa bomboolo pe yan paa para, a yandeele pe sagala, a jejogolo fenne paa tanri cecece, a fyoonlo paa yaan, a ki si pe pari fo jenge. A pe nee Izirayeli tara woolo pe Yennele li gbogo.

Zhezu wila nambala waga tijere kan pè ka (Maki 8.1-10)

³² Kona, a Zhezu wì suu fòrògòfenne pe yeri, mɛɛ pe pye fò: «Ki leele mbele pe yinriwe yen na na, katugu pe pilige taanri wogo koyi nga, pe yen laga na ni. Yaakara si woro pe yeri pe ka. Mi woro na jaa mbe pe torogo funjo ki ni paa kee, pe songòròsaga pe fannga ki sa kò wa konò pe toori.»

³³ A wi fòrògòfenne pè suu yon sogo ma yo fò: «We yaa yaakara ti ta se laga ki gbinri na wi ni, mbe sigi janwa gbòlò na li kan li ka li tin?»

³⁴ A Zhezu wì si pe yewe ma yo fò: «Buru jori wi yen ye yeri?»

A pè suu pye fò: «Buru kòlòshyen wi yen we yeri, naa nɔgbangala tunmòngòlò jenri ni.»

³⁵ Kona, a Zhezu wì si konò kan janwa wi yeri ma yo wi cɛn tara ti na,

³⁶ ma si buru kòlòshyen wi le naa nɔgbangala ke ni, ma Yenɔjele li shari, mɛɛ wi kòonlò kòonlò maa kan wi fòrògòfenne pe yeri, a pè suu yeele janwa wi na.

³⁷ A leele pe ni fuun pè ka ma tin. Pè kaa ka ma kò, a fòrògòfenne pè si kanja kòlòshyen yin kònròkònrò nda tila koro ti ni.

³⁸ Leele mbele pàa buru wi ka, pàa pye nambala waga tijere. Jeele naa piile poro sila jiri.

³⁹ Naa Zhezu wila kaa janwa wi torogo, a wì si ye tòn mòkòrò ka ni, mɛɛ kari wa Magadan tara.

16

Fariziye poro naa Sadusiye pe ni pàa pye naga jaa Zhezu wi kafonno la pye peli yan

(Maki 8.11-13; Luki 12.54-56)

¹ Fariziye poro naa Sadusiye pèle la kari Zhezu wi kòrògò. Naa pàa pye na jaa mboo wa mbe wele ki kala na, a pè suu yenri ma yo wi kafonno la pye wigi naga pe na, fò pa wi fannga kì yiri wa yenjele na.

² Eɛn fò, a Zhezu wì si pe pye ma yo fò: «Na yonlò kaa koo, ye ma yo tisaga se pan, fò katugu yenjele li yege ki yen ma yanlaga.

³ Pinliwe ni, yirifaga na, ye ma yo tisaga yaa pan, fò katugu yenjele li yege ki yanlaga na woo. Pa ki mɛɛ pye ma. Yè naayeri wi yege cɛnwɛ po jen naa woo pi yee ni, ye se si ya ki wagati na wi tegere to kòrò jen.

⁴ Nala pilige woolo pe yen lepeele naa keɛnre lifenne, pe yen na kafonno jaa mbe yan. Eɛn fò, kafonno la se pye pe kan naa, kaawò Zhonasi wolo lo.» Kona, a Zhezu wì si pe yaga le mɛɛ kari.

Zhezu wila yo Fariziye poro naa Sadusiye pe nagawa

senre
ti yen paa leve yen
(Maki 8.14-21)

⁵ Naa Zhezu wi fɔrɔgɔfenne paa kaa logbɔgɔ ki kɔn ma yiri wa ki kɛɛ nga na, a pɛ si nawa to ki na fɔ pe sila buru le.

⁶ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye tijinliwe ta, ye yɛɛ yingiwɛ jɛn jɛngɛ Fariziye poro naa Sadusiye pe leve wi ni.»

⁷ Kona, a fɔrɔgɔfenne pe nɛɛ ki yuun pe yɛɛ kan fɔ: «Wi yen na yuun ma, katugu wee buru le.»

⁸ A Zhezu wì si nda paa pye na yuun ti jɛn, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Yingɪ na, a ye nɛɛ para ye yɛɛ ni ma yo yee buru le? Ye tagawa pì ta ma kologo okɛ!

⁹ Ali bere ye faga kɔrɔ jɛn gbɛn? Na mila buru kanɔurugo wi kɔɔnlɔ lere waga kanɔurugo (5 000) pe na, a pɛ ka, kanja yɔn nga yaa yin kɔnrɔkɔnrɔ nda tila koro ti ni, ki yɔn ki woro ye ni wi le?

¹⁰ Na mila kaa buru kolɔshyen wì kɔɔnlɔ lere waga tijere pe na, a pɛ ka, kanja yɔn nga yaa yin kɔnrɔkɔnrɔ nda tila koro ti ni, ki yɔn ki woro ye ni fun wi le?

¹¹ Mɛle yee si jaga jɛn mbe yo fɔ mi woro na para ye ni buru wogo na? Eɛn fɔ, ye yɛɛ yingiwɛ jɛn Fariziye poro naa Sadusiye pe leve wi ni.»

¹² Kona, a fɔrɔgɔfenne pɛ sigi jɛn ma yo wì sila yo pe pe yɛɛ yingiwɛ jɛn leve

ɲa pe ma le wa buru wi ni wo ni. Eɛn fɔ, wila pe pye ma yo pe pe yɛɛ yingiwɛ jɛn Fariziye poro naa Sadusiye pe nagawa senre to ni.

*Pyeri wila ki yo ma yo fɔ
Zhezu wo wi yen Kirisi we
(Maki 8.27-30; Luki 9.18-21)*

¹³ Naa Zhezu wila ka saa gbɔn wa Sesare Filipu tara, a wì suu fɔrɔgɔfenne pe yewe ma yo fɔ: «Yingɪ leele pe maa yuun Lere wi Pinambyɔ wi kanɔgɔlɔ?»

¹⁴ A pɛ suu pye fɔ: «Pele ma yo mboro ma yen Zhan Batisi we. Pele ma yo ma yen Eli. Pele ma yo ma yen Zheremi, nakoma Yenɲele li yɔn senre yofɔ wawi mboro.»

¹⁵ A Zhezu wì si poro jate pe yewe ma yo fɔ: «Eɛn fɔ, yoro wo nawa, ambɔ wi mi?»

¹⁶ A Simɔ Pyeri suu pye fɔ: «Mboro ma yen Kirisi we, ma yen Yenɲele na yinwege wolo li Pinambyɔ.»

¹⁷ Kona, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Zhonasi pinambyɔ Simɔ Pyeri, ferewe yen ma woo; katugu senwee pyɔ ma wigi kaselege nga ki naga ma na. Eɛn fɔ, na To ɲa wa yenɲele na wowi.

¹⁸ Mi fun mila ki yuun ma kan, fɔ ma yen Pyeri, ko kɔrɔ wo yen walaga. Pa mi yaa na Legilizi wi kan wa ki walaga ki na. Kunwɔ jate pi se ya fanɲga ta wi na fyew.

19 Mi yaa Yenjele ca wunluwo lakileye† pe kan ma yeri. Maga je kala o kala na laga tara na, pe yaa je li na wa yenjele na. Maga si yenle kala o kala na laga tara na, pe yaa yenle li na wa yenjele na.»

20 Kona, a Zhezu wi sigi yo maga ngban wi forogofenne pe ni, ma yo paga kaga yo mbe lere kan, mbe yo wo wi yen Kirisi we.

Zhezu wila wi kunwo naa wi yenme wogo ki yo (Maki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)

21 Maga le le ko sanga wo na, a Zhezu wi nee ki yuun naga finligi wi forogofenne pe kan na yuun fo: «Ki daga mbe kari wa Zheruzalemu, mbe sa jolo wa jenge tara ti lelele poro naa saraga wofenne teele konaa lasiri sewe jenfenne pe kee. Pe yaa kanla gbo. Een fo, ki piliye taanri wogo, mi yaa yen mbe yiri wa kunwo pi ni.»

22 Kona, a Pyeri wi si kari wi ni kanngaga na, mee saa na para wi na, na yuun fo: «Ayoo, we Fo, ko se pye ma na fyew. Yenjele soon sho ki ni!»

23 Een fo, a Zhezu wi si kannga ma Pyeri wi pye fo:

«Yiri na tanla Sotanla† Maa jaa mbanla kan mbe kapege pye, katugu ma jatere wi woro Yenjele wogo ko na, wi yen leele wogo ko na.»

24 A Zhezu wi suu forogofenne pe pye fo: «Na lere wa kaa jaa mbe taga na pungo na, wi kaari wi yinwege ki kala, wuu tiparaga ki tugo†, wi taga na na.»

25 Katugu lere na kaa jaa mboo yee go sho, wo yaa kaa yinwege ki la. Een fo, lere na fuun ka suu yinwege ki la na kala na, wi yaa kaga ta.

26 Na lere wi ka dunruya yaara ti ni fuun ti ta, ki si pye wuu yinwege ki la, yingi ki yaara ti yaa yon mboo kan? Yingi yaraga ki yen wa lere mbe ya kan mboo yee go sho?

27 Lere wi Pinambyo wi yaa ka pan wi To wi gbogowo pi ni konaa wi meregeye pe ni. Kona, wi yaa lere nungba nungba pyew wi sara mbe yala wi kapyege ki ni.

28 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbele pe yen lagame, pele yen na pe ni, sanni pe sa ku pe yaa Lere wi Pinambyo wi yan wila paan wa wi wunluwo pi ni.»

† 16:19 16:19: *Lakileye*: Ki senpyo na lelele senyogo yi, nga ki yen na leele yee sinme naa fannga kala nari. Ki jatere wi mbe ya pye: Mbe yaraga sanga, nakoma mbege po. Ki yen na para fun Pyeri wi nandanwa kala li na, mboo ta wi yen mbele ni wi yen ma yala pe ni, wi yen kongbanna wa pe sogowo mbe wunluwo pi yon yenge Zhufuye naa mbele pe woro Zhufuye pe kan.

† 16:23 16:23: Zhezu wila Pyeri wi yeri Sotanla, katugu wila pye naga ngbeli mbe Zhezu wi kan wi ke kanngaga na, wi wo wa tunngo nga Yenjele li kan wi yeri wi pye ki ni. Ko yen mbe jolo dunruya woolo pe kala na, mbe pe sho.

† 16:24 16:24: *Wuu tiparaga ki tugo*: Ko koro wo yen fo wi cen wi jologo ki cenwe, wii taga Zhezu wi na.

17

Zhezu wi yege cenwe pila kannga

(Maki 9.2-13; Luki 9.28-36)

¹ Naa pilige kogoloni la kaa toro, a Zhezu wì si Pyeri naa Zhaki, naa Zhaki wi nɔsepyɔ lenaŋa Zhan pe le ma kari pe ni yanwiga titɔnlɔgɔ ka na. Poro ce pàa pye wa ki laga ki na.

² Ma pe ta wa, a Zhezu wì si kannga le pe yege sɔgɔwɔ. A wi yege kila yengele paa yɔnlɔ ki yen. A wi yaripɔɔ tì kannga na finligi paa yanwa yen.

³ A fɔɔɔɔfenne taanri pè si Moyisi naa Eli pe yan paa para Zhezu wi ni.

⁴ Kona, a Pyeri wì si Zhezu wi pye fɔ: «We Fɔ, ki yen ma yɔn we koro lagame. Na maga yenle ki na, mi yaa segbara taanri kan laga. Mboro wogo nunɔba, Moyisi wogo nunɔba, Eli wogo nunɔba.»

⁵ Maa ta wila pye na to yuun bere, a kambaaga kà si pan ma filige, mee pe ton. Wa ki kambaaga ki ni, a magala là si yiri wa ma yo fɔ: «Ŋa yeen, wo wi yen na Pinambyɔ ŋa wilan ndanla jenge we. Wi kala lilan ndanla fɔ jenge. Yaa wi senre ti nuru!»

⁶ Naa fɔɔɔɔfenne pàa kaa ki senre ti logo, a pè si fye jenge, fɔ ma toori ma pe yere ti jùile wa tara ti na.

⁷ A Zhezu wì si fulo pe tanla ma jiri pe na, ma sho fɔ: «Ye yiri, yaga kaa fye!»

⁸ A pè si pe yere ti yirige ma wele, een fɔ, pe sila lere wa yan naa, ndee Zhezu wo nunɔba.

⁹ Naa pàa kaa yiri wa yanwiga ki na na tinri, a Zhezu wì sigi yo maga ŋban pe ni ma yo fɔ: «Ŋga yè yan, yaga kaga yo mbe lere kan, fɔ Lere wi Pinambyɔ wi sa ku wi yen wi yiri wa kunwo pi ni.»

¹⁰ Kona, a fɔɔɔɔfenne pè si Zhezu wì yewe ma yo fɔ: «Yinigi na lasiri sewe jenfenne pe ma sho fɔ Eli daga mbe pan gben?»

¹¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege yi, Eli wi daga mbe pan gben mbe yaara ti ni fuun ti gbegele fɔnɔgɔ.

¹² Een fɔ, mila ki yuun ye kan, Eli wila pan makɔ. Leele poro pe sila wi jen. Pàa wi jolo paa yege ŋga na kila pe ndanla we. Ki pyelomo nunɔba pi na fun, pa pe yaa ka Lere wi Pinambyɔ wi jolo ma.»

¹³ Kona, a fɔɔɔɔfenne pè sigi jen ma yo fɔ Zhan Batisi wo senre wila pye na yuun.

Zhezu wila pyɔ wa sagala, yinne tipele làa pye wi ni

(Maki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

¹⁴ Naa pàa ka saa gbon wa janwa wi na, a naŋa wà si fulo Zhezu wi tanla, ma kannguuro kan wi jegele, ma suu pye fɔ:

¹⁵ «We Fɔ, na pinambyɔ wi yinriwe ta! Tomakugo yama yen wi na, pila wi jolo fɔ jenge. Pi maa yinrigi wi

ni naa jaan kason, nakoma tonno.

¹⁶ Mùu lé ma pan wi ni ma forogofenne pe korogo, éen fo, pee ya mboo sagala.»

¹⁷ A Zhezu wì sho fo: «Iye, yoro wele, ye yen mbatagambala, ma pye lepeele! Wagati jori mi daga mbe pye ye ni naa? Wagati jori mi daga mbe ye kala li kun na yee ni naa? Ye pyo wi lé ye pan wi ni laga na kan!»

¹⁸ A Zhezu wì si para ngbanga yinne tipele li na, a li si wo pyo wi ni. A pyo wì si sagala le ki yongolo nungba ke ni.

¹⁹ Kona, a forogofenne pè si fulo Zhezu wi tanla, poro ce, ma suu yewe ma yo fo: «Yingi na wee si ya mbege yinne tipele na li puro mbeli wo pyo wi ni?»

²⁰ A Zhezu wì si pe pye fo: «Katugu ye tagawa pi kologo ma toro. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ali na ye tagawa pi gbeme piga pye paa mutari tige pile yen, ye mbe ya mbege yo ki yanwiga nga ki kan, mbe yo fo: Yiri lagame ma kari wame! Pa ki yaa si kari. Pa kala lo la se koro, na ye se ya pye.

²¹ [Éen fo, ko yinne tipele cenle na yeen, Yenhele yenrewe naa yenge lege ko ki ma ya ma lo puro bokko.]»

Zhezu wila wi kunwo naa wi yenme pi wogo ki yo naa
(Maki 9.30-32; Luki 9.43-45)

²² Pilige ka, ma forogofenne pe ni fuun pe ta paa pye ma gbogolo wa Galile tara, a Zhezu wì si pe pye fo: «Pe yaa ka Lere wi Pinambyo wi le leele pe kee.

²³ Pe yaa kaa gbo. Éen fo, ki piliye taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwo pi ni.»

A kì si yesanga wa forogofenne pe na fo jenge.

Sherigo gbogo nizara wogo ye

²⁴ Naa Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni paa kaa gbón wa Kaperinawuca, a sherigo gbogo nizara shofenne† pè si fulo Pyeri wi tanla maa yewe, ma yo fo: «Ye Nagafó wi maa sherigo gbogo nizara wi woo gbari?»

²⁵ A Pyeri wì si pe pye fo: «Ee, wi maa wi woo.»

Naa Pyeri wila kaa na yiin wa go wagati na ni, Zhezu wo wila keli ma senre ti lé, ma suu pye fo: «Simó Pyeri, kikiin mboro na jate? Ambó wi daga mbaa nizara wi woo, nakoma mbaa logowuru wi sara wunlumbolo mbele laga tara na pe yeri? Tara piile poro wele lee nambanmbala poro wele?»

²⁶ A Pyeri wì suu pye fo: «Nambanmbala poro wele!» A Zhezu wì sho fo: «Ki cen ndee tara piile poro si daga mbaa yaraga ka sara de!

²⁷ Éen fo, we woro na jaa mbe ki leele mbele pe jatere wi piri pe na. Ki kala na, kari wa logbogo ma sa njegene

† 17:24 17:24: Éki 30.13

wa. Mbene kongbanna na ka njegene li le, mali tile mali wo. Mali yon ki yenge, pa ma yaa warifuwe pyo nungba yan wa. Wo mbe ya mbe mi naa mboro nizara wo wo. Maa le ma saa kan pe yeri!»

18

Wiwiin wi yen legboo ma we
(Maki 9.33-37; Luki 9.46-48)

¹ Ki sanga wi ni, a Zhezu wi forogofenne pe si fulo wi tanla ma suu yewe, ma yo fo: «Amba wi yen legboo ma we pe ni fuun na wa Yenjele ca wunluwo pi ni?»

² A Zhezu wi si pyo jee wa yeri ma pan maa yerege le pe sogowo,

³ ma sho fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na yee ye tangalomo pi kannga mbe pye paa piile tunmombolo pe yen, pa ye se ka ye wa Yenjele ca wunluwo pi ni.

⁴ Ki kala na, lere na kaa yee tirige mbe pye paa ki pyo jee na wi yen, wo wi yaa pye legboo mbe we pe ni fuun pe na wa Yenjele ca wunluwo pi ni.

⁵ Lere na fuun ka ki pyo jee na wi si wa yigi jenge na kala na, kona, muwi ki fo wi yigi jenge.

Maga ka lere fanla mboo le kapege

(Maki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ «Ki piile tunmombolo mbele pe taga na na, lere na fuun ka ti wa ka kapege pye,

pe sinndelingbogo to wa ki fo wi yologo pe saa wa wa kogoje wi latijugo ki ni, pa ko mbe mbonro wi na.

⁷ Jologo yen dunruya wi woo, kagala ngele ke yen laga wi ni ma ti leele paa kapere piin ke kala na. Ki kagala cenle ke se ya koro mbapyewe. Een fo, jologo yen ke pyefenne pe wogo.

⁸ «Na kaa pye ma kee, nakoma ma jele lo li yaa ti mee kapege pye, mari kon mari wa ti lali ma ni. Ma koro kee nungba, nakoma jele nungba ma sa ye wa yinwege jenge ki ni, ko mbonro ma na, ma koro ma keyen yo naa ma jegele shyen ke ni, pe soon wa wa kason mbakogo ki ni ko na.

⁹ Na kaa pye ma yenle lo li yaa ti mee kapege pye, li logori mali wo mali wa li lali ma ni. Ma koro yenle nungba ma sa ye wa yinwege jenge ki ni, ko mbonro ma na, ma koro ma yengele shyen ke ni pe soon wa wa jaganama kason ki ni ko na.

Sumbyo na wila pungo ma kaa yan wi yomiyele le
(Luki 15.3-7)

¹⁰ «Ye ye yee yingiwɛ jen, yaga ka ki piile mbele wa tifaga. Mi yen naga yuun ye kan, wagati pyew pe merɛgeye pe maa yeregi wa na To wi yee sogowo wa yenjele na.

¹¹ [Katugu Lere wi Pinambyo wi pan mbe na wi pungo Yenjele li na wi sho.]

¹² «Na sumbyo cenme ka pye lere wa yeri, na nunḡba ka punḡo pe ni, yinḡi yaa jate wi yaa pye? Wi se nafa tijere ma yiri ke ma yiri kolojere sanmbala pe yaga wa yanwira ti na, mbe kari sa ḡa wi punḡo wi lagaja wi le?»

¹³ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na wiga ka saa yan, wi yaa nayinme gbɔɔ ta ki sumbyo nunḡba wi kala na, mbe we nafa tijere ma yiri ke ma yiri kolojere mbele pee punḡo pe kala na.

¹⁴ Ki pyelomɔ nunḡba pi na fun, ye To ḡa wa yenḡele na, wi woro na jaa ki piile wa kpe mbe punḡo pe ni.

Na ma sheryenle wa ka kapege pye

¹⁵ «Na ma sheryenle wa ka kapege pye ma na, kari wi korɔḡo ma saga naga wi na mboro naa wo ye leele shyen. Na wiga ma senre ti logo, kona, wi pye ma sefo naa.

¹⁶ Eɛn fo, na wiga je mbe yo wi soon senre ti logo, pa kona ma lere nunḡba, nakoma leele shyen taga ma yee na, *janḡo ki senre ti sa yo serefenne shyen, nakoma serefenne taanri yege na.*† Paa yege ḡa na Yenḡele senre sewe wigi naga we.

¹⁷ Na wiga je mbe yo wi se logo ye yeri, kona, maga yo ma Legilizi woolo pe kan. Na wiga si je bere mbe yo wi se Legilizi woolo pe senre ti logo, kona, maa wi jate paa

ḡa wii sheri wa yen, nakoma paa nizara shɔfo yen.

*Kagala ḡele ke yen pyewe
kona ḡele ke yen mbapyewe*

¹⁸ «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, yaga je kala o kala na laga tara na, pe yaa je li na wa yenḡele na. Yaga si yenle kala o kala na laga tara na, pe yaa yenle li na wa yenḡele na.

¹⁹ «Kaselege ko na, mi neɛ ki yuun ye kan naa fo: Ye ni, na leele shyen ka yon wa nunḡba laga tara na mbe yaraga o yaraga yenri na To ḡa wa yenḡele na wi yeri, wi yaa ki kan pe yeri.

²⁰ Katugu leele shyen, nakoma leele taanri ka gbogolo laga o laga na mege ki na, mi ma pye le pe soḡwo.»

Tunmbyee ḡa wila je wii kapere ti kala yaga wi yomiyele le

²¹ Kona, a Pyeri wi si fulo Zhezu wi tanla maa yewe, ma yo fo: «We Fo, na na sefo nana wa ka koro mbaa kapere piin na na, mi daga mberi kala yaga wi na mbe sa gbɔn yagasaga jori? Mbe sa gbɔn ti yagasaga kolshyen le?»

²² A Zhezu wi suu pye fo: «Ayoo, mi soon pye mbe yo fo ti yagasaga kolshyen. Eɛn fo, ma daga mberi kala yaga wi na mbe sa gbɔn ti

† 18:16 18:16: Dete 19:15 † 18:22 18:22: Ko korɔ wo yen fo sanga pyew.

yagasaga nafa taanri ma yiri ke ko tegesaga koloshyen†.

²³ Ki kala na, mbe yala ma yewige ki ni, Yenhele ca wunluwo pi yen ma taanla yaraga nga ni ki nga: Wunlunana wa la yere ki yerewe mboo penjara foro yeye wo wi tunmbyeele ni.

²⁴ Naa wila kaa to ti na nari jinri, a pe si saa fogo fo wa kan wi yeri, wo la daga mbe miliyon yon ka fogo ton wi yeri.

²⁵ Yaraga sila pye ki nana wi yeri mbe fogo ki ton. Ki kaa pye ma, a wi tafu wunlunana wi si konu kan ma yo pe ki nana wo naa wi jo naa wi piile pe pere paa kulolo yen, mbe pinle wi kee yaara ti ni, jango pege penjara ti tge pe fogo ki ton.

²⁶ A ki tunmbyee wi si kannguuro kan wunlunana wi jegele, maa yenri ma yo fo: <Na kala li kun ma yee ni, mi yaa kon fogo ki ni fuun ki ton.>

²⁷ A wi yinriwe si wi tafu wi ta. A wi suu wa, mee wi fogo ki ni fuun ki kala yaga wi na.

²⁸ «Ki tunmbyee wi si yiri na kee, mee saa fili wi tunmbyee yenle wa ni. Wi fogo la pye wo na paa warifuwe pyo cenme yen. A wi suu yigi wa wi yologo maa sere na jaa mboo wonwon pi kon wi na, ma suu pye fo: <Na fogo ki ton!>

²⁹ A wi tunmbyee yenle wi si kannguuro kan wi jegele, maa yenri ma yo fo: <Na kala li kun ma yee ni, mi yaa kon

fogo ki ton!>

³⁰ Een fo, wi sila yenle ki na. A wi si saa wi le kaso fo wi saa fogo ki ton.

³¹ Nga kila pye, naa tunmbyeele sanmbala paa kaa ki yan ma, a pe si yeye san fo jenge, mee kari ma saa ki yeye yo pe to wi kan.

³² Kona, a wunlunana wi si tunmbyee wi yeri. Wi kaa pan, a wi suu pye fo: <Tunmbyee pee wele de. Mala yenri na jenge, ko ki ti mo fogo ki ni fuun ki kala yaga ma na.>

³³ Mboro fun, ma daga na mbon nimbye wi yinriwe ta fun, paa yeye nga na mo yinriwe ta we.>

³⁴ A ki si wunlunana wi mben fo jenge. A wi sigi tunmbyee wi torogo, a pe saa wi le kaso fo wi saa fogo ki ni fuun ki ton.»

³⁵ A Zhezu wi sigi senre nda ti taga wa, ma yo fo: «Ki pyelomo nungba pi na fun, ye ni fuun nungba nungba, na yee ye sefo wi kala yaga ye kotogo ki ni fuun ni, pa na To na wa yenhele na, wi yaa ka ye pye ma fun.»

ZHEZU WI TANGALA MBE KARI WA ZHERUZALEMU CA

19

19.1-20.34

Nagawa senre nda Zhezu wila yo

porogo ki jogowo wogo ki na
(Maki 10.1-12)

¹ Naa Zhezu wila kaa pe naga ki senre ti ni ma saa

ko, a wì si yiri wa Galile tara, mæe kari wa Zhude tara kanngɛyɛgɛ ka na, wa Zhuriden gbaan wi punɔgo na.

² Janwa gbolo là la taga wi na wa ki laga ki na, a wì si pe yambala pe sagala.

³ A Fariziye pèle si fulo wi tanla maa yewe mbe ta mboo wa mbe wele. A pè suu pye fɔ: «Ki daga nana wuu jɔ wi je kologo ki ni fuun ni le?»

⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mì yo yege kara wa Yenɲele senre sewe wi ni maga yan, fɔ dunruya wi dasanga wi ni, Dafɔ wila pe gbegele nana naa jɛle.†

⁵ Fɔ ko kɪ ti nana wi yaa ka laga wi to naa wi nɔ pe na, mbe si mara wi jɔ wi na, kona pe shyen pe yaa pye wire nunɔba.†

⁶ Ki ka pye ma, pe woro leele shyen naa, ɛɛn fɔ, pe yen wire nunɔba. Ki kala na, yaraga ŋga Yenɲele li pye nunɔba, lere ka kaga laga ki yee na.»

⁷ A Fariziye pè suu yewe ma yo fɔ: «Yingi na Moyisi wila sigi yo ma yo fɔ nana wi jɛle jegesewe kɔn wuu kan wi jɔ wi yeri, wii jen wuu je?»†

⁸ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye kotonɔgbanga ko kila ti Moyisi wila ki kono kan ye yeri ma yo yaa ye jɛle pe jege. Nakoma, maga le wa ki lesaga ki na, ki sila pye ma.

⁹ Mi wo naga yuun ye kan, fɔ na lere wa kaa jɔ je, na kii

yiri wi nandara to yeri, mbe wa pori naa, kona jataga wi yen na piin.»

¹⁰ Kona, a fɔɔɔɔfɛnnɛ pè suu pye fɔ: «Na kaa pye pa nana wi kapyege ki yen yeen wi jɔ wi kanngolo, ma koro ma, maga ka jɛle pori, ko mbonro.»

¹¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Fanna woro nambala pe ni fuun ni pe yenle ki nagawa senre ti na. Ndeɛ mbele Yenɲele ligi fanna ki kan pe yeri poro ɛɛ.

¹² Kagala legere wa, ke ma nambala pe yege pari, paa ya jɛle pori. Pele ma pye wa, mbege le le pe sepilige ki na, poro na pye nambala. Pele ma pye wa, leele pe ma poro san. Pele ma si pye wa, poro na jɛle pori Yenɲele ca wunluwo po kala na. Na wi mbe ya yenle ki nagawa senre ti na, wi yenle ti na.»

Zhezu wila duwaw piile tunmombolo pele na
(Maki 10.13-16; Luki 18.15-17)

¹³ Kona, a leele pèle si pan piile tunmombolo pele ni Zhezu wi korogo, jango wuu keyen yi taga pe na, wi Yenɲele yenri pe kan. ɛɛn fɔ, a fɔɔɔɔfɛnnɛ pè si gbanla pe na.

¹⁴ A Zhezu wì sho fɔ: «Ye piile tunmombolo pe yaga paa paan na korogo, yaga ka pe yege kɔn; katugu mbele pe yen paa pe yen, poro wele Yenɲele ca wunluwo pi yen pe woo.»

† 19:4 19:4: Zhene 1.27; 2.21-22 † 19:5 19:5: Zhene 2.24 † 19:7 19:7: Dete 24.1-4

15 A wì suu keyen yi taga pe na ma duwaw pe na, mɛɛ yiri le ma kari.

Lefɔnnɔ penjagboro ɔ wa senre
(Maki 10.17-31; Luki 18.18-30)

16 Ko punɔgo na, a nana wà si fulo Zhezu wi tanla maa yewe, ma yo ɔ: «Na-gafo, kajenge kikiin mi daga mbe pye mbe si yinwege mbakogo ki ta?»

17 A Zhezu wì suu pye ɔ: «Yingi na, a ma neɛ na yewe nga ki yen jenge ko ni? Nunɔba wi yen jenne. Na kaa pye maa jaa mbe yinwege ki ta, ta tanri Yenɔele li ngasegele ke na!»

18 A ki nana wì suu yewe ma yo ɔ: «Ke keele wele koro?»

A Zhezu wì sho ɔ: «Maga ka lere gbo. Maga ka jataga pye. Maga ka yu. Maga ka yagbolo sereya yo mbe taga lere na.

19 *Ta ma to naa ma no pe gbogo.*† Ma lewee yenle wi daga mboon ndanla paa yegɛ nga na moɔ yee ndanla we†.»

20 A lefɔnnɔ wì suu pye ɔ: «Mì ko ngasegele ngele koro ke ni fuun koro le na tanri ke na. Yingi mi daga mbe pye naa?»

21 A Zhezu wì suu pye ɔ: «Na kaa pye maa jaa mbe pye mbe yon fili, kari ma soon keɛ yaara ti ni fuun ti pere, maga penjara ti yeɛle fyɔnwɔ fenne pe na. Mɛɛ pan ma taga na na. Kona,

ma yaa ka korogo gbenge ta wa yenɔele na.»

22 Eɛn ɔ, naa lefɔnnɔ wila kaa ki senre ti logo, a wì si songoro ma kari yesanga ni ɔ jenge; katugu penjagboro ɔ lawi.

23 Kona, a Zhezu wì suu forogofenne pe pye ɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, penjagboro ɔ wi yege wa Yenɔele ca wunluwo pi ni ki yen ma ngban.

24 Mila ki yuun ye kan naa ɔ yongome mbe toro mesheli wele, ko tanla ma we penjagboro ɔ wi ye wa Yenɔele ca wunluwo pi ni ko na.»

25 Naa wi forogofenne paa kaa ki senre ti logo, a kì si pe pari ɔ jenge. A pè sho ɔ: «Ŋga ambo Yenɔele li yaa ka sho oke?»

26 A Zhezu wì si pe wele, ma sho ɔ: «Leele poro yegɛ na, ki yen ma ngban. Eɛn ɔ, Yenɔele lo mbe ya kala pyew li pye.»

27 Kona, a Pyeri wì si senre ti le ma sho ɔ: «Wele, wè we yaara ti ni fuun ti yaga wa ma taga ma na, ki yaa ka pye mele?»

28 A Zhezu wì si pe pye ɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na Lere wi Pinambyo wiga ka cen sanga na ni wa wi gbogowo wunluwo jongo ki na wa dunruya fɔnnɔ wi ni, yoro ke ma yiri shyen mbele ye taga na na, ye yaa ka cen wunluwo jonro ta na fun, mbe kiti kon

Izirayeli cengele ke ma yiri shyen ke na.

²⁹ Leele mbele fuun ka pe yinre, nakoma pe nɔsepiile nambala, naa pe nɔsepiile jeele, naa pe nɔ, naa pe piile, naa pe keere ti yaga mbe taga na na, ki fenne pe yaa ka ki yaara ti yongo cenme cenme ta, mbe ka pe tasara ta naa wa yinwege mbakogo ki ni.

³⁰ Eɛn fo, kongbanmbala pe legere yaa ka pye pungofenne, pungofenne pe legere yaa ka pye kongbanmbala.»

20

Erezen tiire kere tunmbye-ele yomiyele

¹ «Ye wele, Yenjele ca wunluwo pi yen ma taanla yaraga nga ni ki nga: Pilige ka, lagafɔ wà si yiri yirifaga ka na mbe sa tunmbye-ele lagajaa sa pe wa wi erezen tiire kere.

² A wo naa poro ni, pè si yo ma fili pilige nunjba tunngo pyesara wi na, wo yen warifuwe pyo nunjba nunjba pilige pyew. A wì si pe torogo pe saa tunngo piin wa wi erezen kere.

³ La kee jeele kerinngariyegɛ, a wì si yiri naa, mee saa leele pele ta wa katogo pè yere, tunngo woro pe yeri.

⁴ A wì si pe pye fo: «Yoro fun ye kari ye sa tunngo pye wa na erezen kere. Pa mi yaa sara sinje kan ye yeri.»

⁵ A pè si kari. Naa yonlo kila kaa gbɔn yonlofugo, a

kere fo wì si yiri naa, ma kala nunjba li pye. Ki yonloparaga ki na, ma nuru naa ma yiri, ma kala nunjba li pye.

⁶ Ki yonlokogo yege ki ni naa, a wì nuru naa ma yiri, ma saa leele pele ta pè yere naa bere wa katogo. A wì si pe yewe ma yo fo: «Yingi na yè si pan ma yere lagame ma saa yonlo ki ko, ye woro na tunngo piin?»

⁷ A pè suu pye fo: «Katugu lere si we le tunngo na.» A wì si pe pye fo: «Yoro fun ye saa tunngo piin wa na erezen kere.»

⁸ «Naa yonlo kila kaa ko, a kere fo wì sigi yo wì tunmbye-ele pe to wi kan fo: «Tunmbye-ele pe yeri, ma pe sara. Ma keli maga le mbele pè pan punjo na pe na, ma saga wa mbele pè keli ma pan pe na!»

⁹ Mbele paa to tunngo na yonlokogo yege ki ni, a pè si pan, ma ta warifuwe pyo nunjba nunjba pe ni fuun.

¹⁰ Naa kila kaa gbɔn mbele paa keli ma to tunngo na poro na, a pe neɛ ki jate ndɛɛ pe yaa ta mbe we. Eɛn fo, a pè poro fun pe kan warifuwe pyo nunjba nunjba.

¹¹ Naa paa kaa ki warifuwe pyo nunjba nunjba wi kan pe yeri ma, a pe neɛ kongori kere fo wi na,

¹² neɛ yuun fo: «Ki tunmbye-ele mbele pè pan punjo na, leri nunjba tunngo pè pye ce. A mà si pe sara ma yala we ni. Ma si yala, woro

tunngo pye ma saa yɔnlɔ ki kɔ, ma yɔnlɔ ko naa tere ti kun we yɛɛ ni.»

13 *Ἐν* fɔ, a kɛɛ fɔ wì si nungba yɔn sogo ma yo fɔ: «Na wɔnlɔ, mi sɔɔn fanla. Mì yo mà yere ki na mbe tunngo pye warifuwe pyɔ nungba na pilige nungba?»

14 Ki kala na, ma sara wi lɛ maa kee! Nà wì to tunngo na punngo na, mila jaa mboo kan paa ma yɛn fun.

15 Ki kologo woro na yeri mbanla nandanwa kala li pye na penjara ti ni wi le? Nakosima, maa yenjara piin na ni na lerewe pi kala na wi le?»

16 A Zhezu wì sigi senrɛ nda ti taga wa ma yo fɔ: «Ki pyelɔmɔ nungba pi na fun, konjbanmbala pe yaa ka pye pungefenne, pungefenne pe yaa ka pye konjbanmbala.»

Naa Zhezu wila pye naa kunwɔ

naa wi yenme senrɛ ti yuun, ki taanri wogo ko layi nga

(Maki 10.32-34; Luki 18.31-34)

17 Naa Zhezu wila kaa na kee wa Zheruzalemu, a wì suu fɔɔɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyɛn pe yeri kanngaga na. Ma pe ta wa konɔ paa kee, a wì si pe pye fɔ:

18 «Ye wele, we mbele waa kee wa Zheruzalemu. Pe yaa sa Lere wi Pinambyɔ wi le saraga wɔfenne teele poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfenne pe

κɛɛ. Pe yaa ka kiti kɔn wi na mbe yo poo gbo.

19 Pe yaa kaa le leele mbele pee shɛri pe κɛɛ. Poro yaa ka tɛgɛ wi na, mboo gbɔn sapige ni, mboo kan tiparaga na. *Ἐν* fɔ, ki piliye taanri wogo, wi yaa yɛn mbe yiri wa kunwɔ pi ni.»

Zhaki naa Zhan pe nɔ wila Zhezu wi yenri (Maki 10.35-45)

20 Kona, a Zebede jɔ wì si fulo Zhezu wì tanla wì pinambiile pe ni, mɛɛ kannguro kan wi jegele mboo yenri wi yɔn wi na.

21 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yingɛ maa jaa?»

A wì si Zhezu wi pye fɔ: «Yɔn kan na yeri, fɔ na pinambiile shyɛn mbele wele, nungba mbe ka cɛn wa ma kalige κɛɛ ki na, sanja wi cɛn wa ma kameɔgɛ κɛɛ ki na wa ma wunluwɔ pi ni.»

22 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ŋga yaa yenri, ye sigi jɛn. Jɔlɔgɔ wɔjɛnnɛ† na mi yaa wɔ wa li ni, ye mbe ya wɔ wa li ni le?» A piile pɛ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We mbe ya.»

23 A Zhezu wì sho fɔ: «Ki yɛn ma kaselege, fɔ ye yaa ka wɔ wa na wɔjɛnnɛ li ni. *Ἐν* fɔ, wa mbe cɛn na kalige κɛɛ ki na, konaa wa mbe cɛn na kameɔgɛ κɛɛ ki na, mi ma mi daga mbe ko konɔ lo kan ye yeri. Ki censara, na To

† 20:22 20.22 *Mbe wɔ wa jɔlɔgɔ wɔjɛnnɛ li ni: Ko ki yɛn jɔlɔgɔ nga Zhezu wi yaa jɔlɔ mbege kun wi yɛɛ ni we.*

wiri gbegele mbele kan, poro pe yaa ka cɛn wa.»

²⁴ Naa fɔrɔgɔfɛnnɛ ke sanmbala pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo, a ki nɛɛ pe yaa pe sefɛnnɛ nambala shyɛn pe kala na.

²⁵ Kona, a Zhezu wì si pe ni fuun pe yeri, ma sho fɔ: «Yège jɛn ma yo tara woolo pe teelee pe ma cɛn pe go na, ma pe yigi pe fanŋga ki ni. Pe legbɔɔ pe maa pe fanŋga ki nari pe na.

²⁶ Ɛɛn fɔ, yoro sɔgɔwɔ po si daga mbe pye ma. Ye ni, ŋa kaa jaa mbe pye legbɔɔ, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun tunmbyee.

²⁷ Ŋa kaa jaa mbe pye ye ni fuun koŋgbannɔ, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun kulo.

²⁸ Ki pyelɔmɔ nuŋgba pi na fun, Lere wi Pinambyɔ wii pan leele poro mbaa tunŋgo piin wi kan, ɛɛn fɔ, wì pan mbe tunŋgo pye leele pe kan, mboo yinwege ki kan ki pye lelegere go shɔsara.»

Zhezu wila fyɔɔnlɔ shyɛn sagala

(Maki 10.46-52; Luki 18.35-43)

²⁹ Naa Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe ni pàa kaa yiri wa Zheriko ca ki ni na kee, a janwa gbɔɔ là si taga wi na.

³⁰ Fyɔɔnlɔ shyɛn la pye ma cɛn konɔ li kanŋgaga na. Naa pàa kaa ki logo ma yo Zhezu wo wila toro, a pe nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ: «We

Fɔ, Davidi setirige pyɔ, we yinriwɛ ta!»

³¹ Janwa wila pye na gbanla pe na ma yo pe pyeri. Ɛɛn fɔ, a pe nɛɛ jɔrɔgi naa ma wɛ, na yuun fɔ: «We Fɔ, Davidi setirige Pyɔ, we yinriwɛ ta!»

³² A Zhezu wì si yere, mɛɛ pe yeri ma pe yewe ma yo fɔ: «Yinŋi yaa jaa mbe pye ye kan?»

³³ A pè sho fɔ: «We Fɔ, ki pye wɛ ya waa yaan.»

³⁴ A pe yinriwɛ si Zhezu wi ta. A wì si jiri pe yɛngɛle ke na. Le ki yɔngɔlɔ nuŋgba ke ni, a pe nɛɛ yaan. A pè si yiri ma taga Zhezu wi na.

ZHEZU WI TUNŊGO WA ZHERUZALEMU CA

21

21-25

Zhezu wi yege wa Zheruzalemu

(Maki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zhan 12.12-19)

¹ Naa paa kaa na yɔngɔ Zheruzalemu ca ki ni, ma gbɔn wa Betifazhe ca, ma wa wa Oliviye tire yanwiga ki yeri, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ shyɛn tun, ma pe kelegi wi yɛɛ yege;

² Wila pe pye fɔ: «Yaa kee wa ca ŋga ki wa ye yege ki ni. Ye yesaga wa ca, ye yaa sofile nɔ wa yan poo pɔ, wi pyɔ ni le wi tanla. Ye pe sanga ye pan pe ni na kan!

³ Na lere wa ka ye yewe, yoo pye fɔ: «Pe kala yɛn we Fɔ wi na.» Pa kona wi yaa ye yaga yaa paan pe ni.»

4 Ko wogo nga ko la pye ma, janngo senre nda Yenhele yon senre yofɔ wila yo, ti ta tiri yee yon fili, fɔ:

5 «Yege yo Siyon ca ki kan fɔ:
Wele, ma wunlunana
wila paan ma korɔgo.
Wi yen ma yin nandanwa ni.
Wi yen ma lugu ma cen sofile
na, sofile pyɔ na, sofile
no pyɔ na!»†

6 A forɔgɔfenne pè si kari mee saa nga Zhezu wila yo ma pe kan ki pye.

7 A pè si pan sofile no wo naa wi pyɔ pe ni, mee pe derigboro ti wo mari taga pe na. A Zhezu wì si lugu ma cen ti na.

8 Wa janwa gbolo li ni, lelegere la pe derigboro ti jan wa konɔ. A pele nee tige were koon nari jaan wa naga nari fɔ paa wi gbogo.

9 Janwa nga wila pye na tanri Zhezu wi yege konaa nga wila pye na tanri wi pungo na, wila pye na jorogi na yuun fɔ:

«Ozanna! Gbogowo yen
Davidi setirige pyɔ wi
woo!

Na wila paan we Fɔ wi
mege ki na, Yenhele sa
duwaw wi na!†

Gbogowo yen Yenhele woo, lo
na li yen wa naayeri
lara ti ni fuun ti go
na!»

10 Naa Zhezu wila kaa ye wa Zheruzalemu, a ca woolo pe ni fuun pe nee tinni, nee yewe na yuun fɔ: «Ambɔ wi ki nana nga we?»

11 A janwa wì sho fɔ: «Yenhele yon senre yofɔ Zhezu nga wì yiri wa Nazareti ca, wa Galile tara wowi.»

Zhezu wila kari wa
sherigo gbogɔ
(Maki 11.15-19; Luki
19.45-48; Zhan 2.13-22)

12 A Zhezu wì si saa ye wa sherigo gbogɔ ki ni. Leele mbele paa pye wa na pere konaa mbele paa pye na loo, a wì si pe puro ma pe yirige, ma penjara surufenne pe tabaliye pe jaanri naa ca ketengele perefenne pe jonro ti ni.

13 A wì si pe pye fɔ: «Ki yen ma yonlogo wa Yenhele senre sewe wi ni, ma yo fɔ: Na go pe yaa kaa ki yinri Yenhele yenrigo.† Eɛn fɔ, a yoro si pan nee ki piin yoolo larasaga†.»

14 A fyoonlo naa jejogolo fenne pèle si kari Zhezu wi korogɔ wa sherigo gbogɔ ki ni, a wì si pe sagala.

15 Kafonngolo ngele Zhezu wila pye, naa saraga wofenne teele poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, paa kaa ke yan, ma nuru ma piile pe yan paa jorogi wa sherigo gbogɔ ki ni na yuun fɔ: «Gbogowo yen Davidi setirige Pyɔ wi woo,» a ki si pe ya.

16 A pè si Zhezu wi pye fɔ: «Nda paa yuun, ma woro nari nuru?» A wì si pe pye fɔ: «Ee, ye faga laga nga ki kara wa Yenhele senre sewe

† 21:5 21:5: Zaka 9.9 † 21:9 21:9: Yuuro 118.25-26 † 21:13 21:13: Eza 56.7

† 21:13 21:13: Zhere 7.11

wi ni mbege yan wi le? Ki nga fɔ: *«Màga pye, a piile poro naa piyengɛɛ ke ni, paa ma sɔnni wa pe yɔn.»* †

17 Naa wila kaa to yo ma kɔ, a wì si yiri wa ca ki ni ma pe yaga wa, mɛɛ kari wa Betani ma saa wɔnlɔ wa.

Zhezu wila tige ka danɔa, pege yinri figiye

(Maki 11.12-14,20-24)

18 Ki goto pinliwɛ pi ni, naa Zhezu wila kaa na sɔngɔɔ wa ca, a funɔo suu yigi.

19 A wì si figiye tige ka yan wa konɔ li kanngaga na. A wì fulo wa ki tanla, ɛɛn fɔ, wi sila pyɔ yan ki na, ndɛɛ ki wɛrɛ to cɛ. Kona, a wì si figiye tige ki pye fɔ: «Mboro se ka pyɔ sɛ naa fyew.»

Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a figiye tige kì si waga pew.

20 Naa fɔrɔgɔfenne pàa kaa ko yan ma, a kì si pe pari fɔ jɛngɛ. A pè si Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Ki figiye tige nga kì pye mɛɛ mɛɛ waga fyaw yɛɛn?»

21 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na yaga taga Yɛnɔɛɛ li na, na kì woro na ye kɔɔn shyɛn fyew, nga mì pye kì figiye tige nga kì na, ye se da ko nunɔba pyege na. ɛɛn fɔ, ye mbe ya mbege yanwiga nga kì pye fɔ: «Yiri lagamɛ, ma sa to wa kɔgɔje wi ni.» Pa ki yaa si pye.

22 Yaga yaraga nga fuun tali, mbege yɛnri Yɛnɔɛɛ li yeri tagawa ni, ye yaa kì ta.»

Zhezu wi fanɔga kì yiri se
(Maki 11.27-33; Luki 20.1-8)

23 A Zhezu wì si saa ye wa sherigo gbɔgɔ ki ni, nɛɛ leele pe nari Yɛnɔɛɛ sɛnrɛ ti ni. A saraga wɔfenne teele poro naa tara ti leɛɛɛ pe ni, pè si kari wi kɔrɔgɔ, mɛɛ wi yewe ma yo fɔ: «Maa kì kagala ngele ke piin yinɔi fanɔga ni? Ambɔ wigi fanɔga kì kan ma yeri?»

24 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mi fun mi yaa ye yewe kala nunɔba ni. Na yaga li kɔrɔ wi yo mbanla kan, mila kì kagala ke piin yaraga nga fanɔga ni, pa mì yaa kì yo mbe ye kan.

25 Yɛnɔɛɛ lo làa Zhan wi torogo wi pan wila batemu wi piin lee leele poro la wɛɛɛ?»

ɛɛn fɔ, a pe nɛɛ kendige woo pe yɛɛ ni na yuun fɔ: «Na waga yo Yɛnɔɛɛ lo làa wi torogo, pa wi yaa we yewe mbe yo: «Yinɔi na yee si taga wi sɛnyoro ti na?»

26 Na waga sho fɔ: Leele poro pàa wi torogo, we nɛɛ fyɛ janwa wo yɛgɛ, katugu leele pe ni fuun pe yɛn na Zhan wi jate Yɛnɔɛɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ.»

27 Kì kaa pye ma, a pè si Zhezu wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Wee jɛn.» A Zhezu wì si pe pye fɔ: «ɛɛn mi fun, mila kì kagala ke piin yaraga nga fanɔga ni, mì sege yo mbe ye kan.»

Zhezu wila yomiyele la wa pinambiile shyen senre na

²⁸ A Zhezu wì si nuru naa ma pe pye fò: «Yingi yaa jate ki wogo nga ki na? Pinambiile shyen la pye naŋa wa yeri. Pilige ka, a wì si ndòfò wi pye ma yo: «Na pyò, nala kari ma sa tunngo pye wa na erezèn kere.»

²⁹ A wo suu yòn sogo ma yo fò: «Mi woro na kee wa.» Eèn fò, punngo na, a wì si cèn ma jatere pye, mée kari.

³⁰ A tofò wì si nuru naa maga tunngo nungba ki yo pinambyò shyen woo wi ni. A wo suu yòn sogo ma yo fò: «Baba mi yaa kari.» Eèn fò, wii si kari.

³¹ Pe shyen pe ni, wiwiin wila wi to wi nandanwa kala li pye?» A pè sho fò: «Kongbanŋa wowi.»

Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, nizara shòfenne naa kéenre lifenne pe yaa keli mbe ye wa Yenŋele li wunluwò pi ni ye na.

³² Katugu Zhan wila pan ye kòrògò, ma kono sinne li naga ye na, ye sila taga wi senyoro ti na. Eèn fò, nizara shòfenne poro naa kéenre lifenne pe ni, pàa taga wi na. Ali maga ta yàa ki yan, konaa ki ni fuun, ye sila ye kapere ti jen mberi yaga, mbe taga wi na.»

Kere welefenne tipeele yomiyele

(Maki 12.1-12; Luki 20.9-19)

³³ A Zhezu wì sho fò: «Ye yomiyele la yege logo naa. Lagafò wà la erezèn tiire kere kòn, mée mbogo wa mari maga, ma si wege wò ma erezèn pire tònmo wòsaga ki gbegele wa, mée sanngazo kan kere ti sigewe pi kala na. Kona, a wì si kere ti telege erezèn kere tunmbyeele pele na, pe kaa tawa pi kan wi yeri; mée kari taleere ta ni.

³⁴ Naa erezèn pire ti còsanga wila kaa gbòn, a wì suu tunmbyeele pe torogo wa erezèn kere tunmbyeele pe yeri ma yo pe saa tawa pi sho wi kan.

³⁵ Eèn fò, a erezèn kere tunmbyeele pè suu tunmbyeele pe yigi, ma nungba wo gbòn jengge, ma wa gbo, ma taanri woo wo wa sinndèere ni maa gbo.

³⁶ A kere fò wì si nuru ma tunmbyeele pele torogo wa pe yeri naa legere, ma we kongbanmbala pe na. Eèn fò, a erezèn kere tunmbyeele pè ki kanungbanŋa ki pye pe na fun.

³⁷ Ko punngo na, a kerefò wì suu pinambyò jate wi torogo wa pe yeri, ma yo fò: «Pe yaa na pinambyò wo gbògò.»

³⁸ Eèn fò, naa erezèn kere tunmbyeele pàa kaa wi yan wì kòn ma yiri pe na, a pe nɛɛ pe yeɛ piin fò: «Ŋa yeɛn wo wi yen kòrògò lifò we. Ye pan woo gbo, pa kona wi kòrògò ki yaa koro we kan.»

³⁹ Kona, a pè suu yigi ma saa wi wa wa erezèn kere ti punngo na, ma suu gbo.»

40 A Zhezu wì si pe yewe ma yo fò: «Yoro wo nawa, na kerefo wiga ka pan, yingji wi yaa pye ki erezén kere tunmbyeele pe na?»

41 A pè suu pye fò: «Pa wi yaa ki lepeele pe gbo, wi se pe yinriwe ta, mbe si kere ti kan naa erezén kere tunmbyeele pele yeri, mbele pe yaa laa tawa pi kaan wi yeri, mbaa yala pi sanga wi ni.»

42 Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Ki senre nda ye siri kara wa Yenñele senre sewe wi ni wi le? Ti nda fò:

*Go wafenne pè je sinndelege
nga na,*

*ko kì pye go yenle li
sinndelege konḡbanḡga
ye.*

*Pa ko wogo nga ko yiri wa we
Fò wi yeri,*

*a kì pye kagboḡo we yege
na!»†*

43 A Zhezu wì sigi senre nda ti taga wa, ma yo fò: «Ko kì ti mila ki yuun ye kan, fò pe yaa Yenñele li wunluwo pi sho ye yeri mboo kan tara ta woolo yeri, mbele pe yaa la pi pire ti taa lari kaan.

44 [Lere ḡa fuun ka to ki sinndelege ki na, wo yaa wi yeḡ kaari. Na kiga si to lere ḡa fuun na, ki yaa wo purugu.]»

45 Naa saraga wofenne teele poro naa Fariziye pe ni, pàa kaa ki yomiyegele ke logo Zhezu wi yeri, a pè sigi jen ma yo pa wila ke wa poro na.

46 A pe neḡ pyelomo jaa mboo yigi. Eḡn fò, pàa pye

na fye janwa wi yeḡe, katugu janwa wila pye na Zhezu wi jate paa Yenñele yon senre yofò yen.

22

*Liwen gbɔɔ yomiyele
(Luki 14.15-24)*

1 A Zhezu wì si nuru naa ma yomiyegele kele wa leele mbele pàa pye na nuru wi yeri pe kan, ma yo fò:

2 «Yenñele ca wunluwo pi yen ma taanla yaraga ḡa ni ki ḡa. Wunlunaḡa wà la wi pinambyo jayire suro soḡo,

3 meḡ wi tunmbyeele pe tun wa leele mbele wila yeri jayire liwen pi na pe yeri. Eḡn fò, pe sila yenle mbe pan.

4 A wunlunaḡa wì si nuru ma tunmbyeele pele tun naa wa pe yeri, ma yo fò: «Ye sa leele mbele mi yeri pe pye fò na soḡolo mili soḡo mako. Na napene poro naa na yaayoro nda ti toḡo, miri kan pèri gbo. Yaara ti ni fuun ti gbegele ma yala mako. Ye pan ye jayire liwen pi li!»

5 Eḡn fò, leele mbele pàa yeri jayire ti na, pe sila ko ka jate. Pàa kari pe kapyere na. Wà la kari wi kere, a wà kari wi safari wasaga.

6 A sanmbala poro si wunlunaḡa wi tunmbyeele pe yigi ma pe jolo, meḡ pe gbo.

7 A kì si wunlunaḡa wi nawa pi ḡban. A wì suu sorodasheelee pe torogo wa, ma yo pe saga legboleele pe gbo, pe pe ca ki sogo.

† 21:42 21:42: Yuuro 118.22; Eza 28.16

⁸ Kona, a wì suu tunmbyeele pe pye fò: «Jayire liwen pì gbegèlè ma yala mako, èn fò, leele mbele pè yeri, pii daga pe ni.

⁹ Ki kala na, yaa kee wa ca nawa koṅbɔrɔ ti ni. Yaga lere ṅa fuun yan, ye pan wi ni jayire liwen pi na!»

¹⁰ A tunmbyeele pè si kari wa ca nawa koṅbɔrɔ ti ni, leele mbele fuun pàa yan lejembèlè o, lepeepele o, mɛɛ pe gbogolo pe yɛɛ na, fò a jayire go kì yin lifenne pe ni.

¹¹ «Kona, a wunlunaṅa wì si ye wa jayire go ma leele pe welewele, mɛɛ naṅa wa yan wa, jayire liwen yaripɔrɔ sila pye wo na.

¹² A wì suu yewe ma yo fò: «Na wonlo, maga pye mèlè mɛɛ ye laga, ma si yala, jayire liwen yaripɔrɔ si woro ma na?» Èn fò, ki naṅa wi sila senpyɔ ta mbe yo.

¹³ Kì kaa pye ma, a wunlunaṅa wì suu tunmbyeele pe pye fò: «Yoo yigi, yoo tɔrɔ naa wi keyen yi pɔ, ye saa wa wa funwa na, wa wɔwɔ pi ni. Pa wi yaa la gbele mbaa wi ṅgangala ke kaa wa jologo ki kala na.» »

¹⁴ A Zhezu wì sigi senre nda ti taga wa, ma yo fò: «Leele mbele pè yeri, pe yen ma legè. Èn fò, mbele pè wɔ poro si legè.»

Nizara ṅa wi daga mbe wɔ wunlumbolo to wi yeri
(Maki 12.13-17; Luki 20.20-26)

¹⁵ Kona, a Fariziye pè si saa pe yɛɛ yan mbe pyewe

lagaja, mbe ta mbe Zhezu wi yigi wi yɔn senre jate to na.

¹⁶ A pè si pe fɔrɔgɔfenne poro naa mbele pàa taga Erɔdi wi na pele torogo wa Zhezu wi yeri, pe saga yo wi kan fò: «Nagafò, wège jɛn ma yo kaselege ko ma maa yuun. Ma maa Yennèlè konɔ li nari leele pe na kaselege ni. Maa la fyɛ lere yegè, katugu maa lere wɔ lere ni.

¹⁷ Ki wogo ṅga maa ki jate mèlè? Ki daga waa Ɔrɔmu tara fenne wunlumbolo to wì nizara wi woo lee waga kaa wi woo?»

¹⁸ Èn fò, Zhezu wìla pe jatere pere ti jɛn. A wì si pe pye fò: «Kopiire fenne wele dɛ, yingì na, a ye nɛɛ na waa na wele?»

¹⁹ Penjara nda ti ma tɛgɛ na nizara wi woo, ye ta naga na na mbe wele!»

A pè si warifuwe pyɔ nunḡba naga wi na.

²⁰ A Zhezu wì si pe yewe ma yo fò: «Ambɔ foto naa ambɔ yɔonrɔ ti yen wi na?»

²¹ A pè sho fò: «Sesari woro ri.»

Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Ɔḡa ki daga mbe kan wunlumbolo to wi yeri, yege kan wi yeri. ṅga ki daga mbe kan Yennèlè li yeri, yege kan li yeri.»

²² Naa pàa kaa ki senre ti logo Zhezu wi yeri, a kì si pe pari. A pè suu yaga le mɛɛ kari.

Zhezu wìla kuulo pe yenmɛ

wogo ki yo

(Maki 12.18-27; Luki 20.27-40)

23 Ki pilige nunḡba ki ni, a Sadusiye pèle si kari Zhezu wi kōrōḡo. Poro pe ma yo kuulo pe se ka yen mbe yiri. A pè suu yewe

24 ma yo fō: «We Nagafō, Moyisi wila ki yo ma yo fō: *«Na nanja wa ka ku mboo jo yaga mbege ta pe sila pyo se, wi jonlo wigi jele wi pari, jango wi piile se wi na wi ndo na wi ku wi kan†.»*

25 Ma si yala, nōsepiile nambala kōlōshyen la pye laga we ni. A konḡbanna wi si jele pari. Pee pyo se, a nanja wi si ku maa jo wi yaga wi jonlo wi kan.

26 A ki kanunḡbanga ki pye shyen fō wi na, ma pye taanri fō wi na; na piin ma fō ma saa pe ni fuun kōlōshyenme pe kō.

27 Naa pe ni fuun paa kaa ku, a jele fun wì si kaa ku.

28 Na kuulo yenpilige kiga ka gbōn, jele wi yaa ka pye pe ni wiwiin woo, naa pe ni fuun kōlōshyenme pōo pari we?»

29 A Zhezu wì si pe pye fō: «Yè punḡo, katugu yee Yenḡele senre ti kōrō wi jen. Yee si Yenḡele li yawa pi jen fun.

30 Kuulo paga ka yen sanga ḡa ni, nambala naa jele pe se kaa pōrōḡo piin pe yee ni. Een fō, pe yaa ka pye paa

merēḡeye pe yen wa yenḡele na.

31 Kuulo pe yenme wogo ko na, senre nda Yenḡele lāa yo, mī yo yèri kara? Lāa ki yo ma yo fō:

32 *«Mi yen Abirahamu Yenḡele, naa Izaki Yenḡele, konaa Zhakōbu Yenḡele†.»* Yenḡele li woro kuulo poro Yenḡele, li yen weele poro Yenḡele.»

33 Janwa ḡa fuun wila pye na nuru wi yeri, wi nagawa senre tila pe ni fuun pe pari.

Yenḡele ḡgasele na li gbōḡo

ma we ke ni fuun na

(Maki 12.28-34; Luki 10.25-28)

34 Naa Fariziye paa kaa ki logo ma yo Zhezu wila senre ti kō wa Sadusiye pe yōn, a pè si pe yee gbogolo naa.

35 Wa pe ni, a nunḡba si yiri mbe Zhezu wi wa mbe wele, lasiri sewe jenfō lawi. Wila wi yewe ma yo fō:

36 «Nagafō, Yenḡele lasiri wi ḡgasele liliin li gbōḡo ma we ke ni fuun na?»

37 A Zhezu wì suu pye fō: «Ma Fō Yenḡele li daga mbōōn ndanla ma kotogo ki ni fuun ni, naa ma nawa pi ni fuun ni, konaa ma jatere wi ni fuun ni.†

38 Lo li yen ḡgasegele ke ni fuun konḡbanna le. Lo li si yen ma gbōḡo ma we ke ni fuun ke na.

† 22:24 22.24: Dete 25.5-6 † 22:32 22.32: Ko kōrō wo yen fō Yenḡele li yen pe go Shōfō. Ko ki naga ma yo fō ki leele pè ku wire to na, een fō, ki kō wo ma, pe yaa ka yen mbe yinwege mbakōḡo ta; Eki 3.6. † 22:37 22.37: Dete 6.5

³⁹ Li shyen wolo wa naa, ma yiri li kōrōgō. Loli na fō: «*Ma lewee yenle wi daga mbōōn ndanla paa yege nga na mōō yeē ndanla we.*»[†]

⁴⁰ Moyisi lasiri sewe wi ni fuun, naa Yenḡele yōn senre yofenne pe nagawa senre ti ni fuun ti go koyi nga ki ḡgasegele shyen ḡgele wele.»

Kirisi wo naa Davidi senre re
(*Maki 12.35-37; Luki 20.41-44*)

⁴¹ Ma Fariziye pe ta paa pye ma gbogolo, a Zhezu wì si pe yewe ma yo fō:

⁴² «Yiḡgi yaa jate Kirisi wi kanḡōlō? Ambō setirige pyō wi?» A pè suu pye fō: «Davidi setirige pyō wi[†].»

⁴³ Kona, a Zhezu wì si pe pye fō: «Kila si cen mele, Yinnekpoyi li fanḡga na, a Davidi jate wì suu yeri ma yo na Fō? Katugu Davidi wila ki yo ma yo fō:

⁴⁴ *We Fō wigi yo na Fō wi kan ma yo fō:*

Cen wa na kalige keē ki na, fō mbe sōōn mbenfenne pe ḡgbanga, mbe pe tege wa ma tōōrō ti nōgō.[†]

⁴⁵ Kì kaa pye Davidi wo jate laa yeri wi «Fō», mele Kirisi wii ya wi pye Davidi wi setirige pyō[†]?»

⁴⁶ Pe ni, wa sila ya mbe Zhezu wi yōn sogo senre pyō nunḡba ni. Maga le ko pilige ko na, lere sila soro naa mboo yewe kala la ni.

23

Fōrōgōfenne pe yerewe senre re
(*Maki 12.38-39; Luki 11.43,46; 20.45-46*)

¹ Kona, a Zhezu wì sigi yo wi fōrōgōfenne poro naa janwa wi kan

² ma yo fō: «Mbaa leele pe nari Moyisi lasiri senre[†] ti ni, lasiri sewe jenfenne naa Fariziye poro tunḡgo yi ko.

³ Ki kala na, ye daga mbaa pe senre ti nuru, paga yo ye kala na fuun pye, yeli pye. Eēn fō, yaga kaa piin paa pe yen, katugu pe maa leele pe nari yege nga na, poro jate paa la tanri ma.

⁴ Pe ma tugugbōrō ti pō mari taga leele pe go na, eēn fō, poro jate paa yenle mbe yombeḡe nunḡba tege mbe pe saga peri le[†].

⁵ Pe maa pe kapyere ti piin, janḡo leele pe ta paa pe yaan. Pe ma pe Yenḡele senre tafoolo pe tugbōlō ma pe pōpō pe walere to naa pe keyen[†] yi na, ma pe yaripōrō yōnrō ti tonlōndōnlō. ⁶ Liwen gbōō na, jōnrō tiyōnrō to naa

[†] 22:39 22:39: Levi 19.18 [†] 22:42 22:42: 2 Sami 7.12; Eza 11.11; Zhere 23.5

[†] 22:44 22:44: Yuuro 110.1 [†] 22:45 22:44-45: Zhezu wi woro na kendige woo mbe yo wi woro Davidi setirige pyō, eēn fō, wila ki nari ma yo wì gbōgō ma we ko na naa bere. [†] 23:2 23:2: Dete 17.10; Esiḡi 7.6-10; Nehe 8.4 [†] 23:4 23:4: Lasiri sewe jenfenne paa pye na leele pe ḡgbanga ma yo paa tanri Yenḡele li ḡgasegele ke na, ma si yala poro jate pe sila pye na tanri na yala ke ni. [†] 23:5 23:5: Ko la pye naga nari fō pe yen na nawa tuun Yenḡele senre ti na suyi.

sheriyaɲɛ ʒɔnɔɔ nda ti ma pye wa yeɣɛ, to ti ma pe ndanla paa cɛɛn ti na.

⁷ Wa katoro ti ni, pe maa jaa leele paa pe shari gbɔɔwɔ sharaga ni, paa pe yinri nagafenne.

⁸ Yoro wo na, yaga ka ti paa ye yinri nagafenne; katugu Nagafɔ nunɓba wi yen ye yeri. A ye ni fuun yɛ pye nɔsepiile.

⁹ Yaga ka tara na lere wo wa yeri ye to (mbege naga fɔ wi yen legbɔɔ.) Katugu To nunɓba wi yen ye yeri. Wo wi yen wa yennele na.

¹⁰ Yaga ka ti paa ye yinri teele, katugu To nunɓba wi yen ye go na. Wo wi yen Kirisi we.

¹¹ Na wi yen ye ni fuun legbɔɔ, wi daga mboo yeɛ pye ye ni fuun tunmbyee.

¹² Lere na kaa yeɛ yirige, wo yaa ka tigi. Lere na ka suu yeɛ tirige, wo yaa ka yiri.»

Zhezu wila lasiri sewe jenfenne

poro naa Fariziye pe jeregi pe kopiire ti kala na

(Maki 12.40; Luki 11.39-42,44,52; 20.47)

¹³ «[Jɔlɔɔ yɛn ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele, ye yen kopiire fenne! Katugu ye maa Yennele ca wunluwo pi tonni leele pe na. Yoro jate yaa si ye wa, mbele paa ki jaa mbe ye wa, yaa pe yaga pe ye wa.

¹⁴ «[Jɔlɔɔ yɛn ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele. Ye yen

kopiire fenne! Katugu ye maa nanɓunjaala pe keɛ yaara ti shoo pe yeri, ko punɓo na, ma saa na Yennele yenri na moni, ma ta na ye yeɛ nari ma yo yoro yen ma sin. Ye kiti kongo ki yaa ka nɓban mbe we.]

¹⁵ «[Jɔlɔɔ yɛn ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fenne! Katugu ye maa tara to naa kɔɔje wi yanri, mbe ta mbe lere nunɓba ta wi sheri wi taga ye na. Eɛn fɔ, na yaga ka wa ta, ye maa pye maa serege, fɔ wo ma daga mbe ye wa jaganama wi ni yesaga shyen mbe we yoro jate ye na.

¹⁶ «[Jɔlɔɔ yɛn ye wogo! Yoro mbele ye yen yekeele ma pye fyɔɔnlo! Katugu ye ma yo na lere ka wugu sherigo gbɔɔ ki na, ko wuguro to na la jate. Eɛn fɔ, na wiga si wugu sherigo gbɔɔ te wo na, ko wuguro to ma yigi.

¹⁷ Ye yen kambajenmbele naa fyɔɔnlo! Kikiin ki gbɔɔ? Te wowi lee nakoma sherigo gbɔɔ nga ki ma te wi pye kpoyi Yennele yeɣɛ na koyi?

¹⁸ Ye ma yo naa fɔ: Na lere ka wugu saraga wɔsaga ki na, ko wuguro to na la jate. Na wiga si wugu saraga nga ki yen wa ko na, ko wuguro to ma yigi.

¹⁹ Ye yen fyɔɔnlo! Kikiin ki gbɔɔ? Saraga koyi lee, nakoma saraga wɔsaga nga ki ma ti saraga ki ma pye

kpoyi koyi? Ti ti ni fuun ti yen ja.

²⁰ Ki kala na, lere ɲa ka wugu saraga wosaga ki na, kona, wi wugu saraga wosaga konaa yaara nda fuun ti yen wa ki na ti ni fuun ti na.

²¹ Ɗa ka wugu sherigo gbogo ki na, kona, wi wugu sherigo gbogo konaa Yenɲele na li ma pye wa ki ni li na.

²² Na ka si wugu naay-eri wi na, kona, wi wugu Yenɲele li wunluwo jongo ki na, ma pinle Yenɲele jate na li yen ma cen wa ki na li ni.

²³ «Jologo yen ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fenne! Ye maa ye sege yaara tunmoro ti yaga wi woo† naa kaan Yenɲele li yeri; to yen paa mati naa fenuyi konaa kume yen. Een fo, Yenɲele li nagawa senre nda ti yen kagbogo yon wa lasiri wi ni, ye ma to wa kanɲaga na. To yen paa kasinɲe pyege, naa leele yinriwe taga konaa tagawa† yen. Ki ja daga yaa ki kagbogo ngele ke piin, mbe si ke jegele jegele ke taga wa fun.

²⁴ Ye yen yekeele ma pye fyoonlo! Ye ma ye wotonmo pi fyenli ma tishongo ki wo wa pi ni, een fo, ye mee yongome yoli†.

²⁵ «Jologo yen ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne

naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fenne! Katugu ye ma wojenɲele naa tasaala pe punɲo ki jogo maga laga. Ma si yala, ti nawa po yen ma yin yaara nda ye yu to naa ye jogo pere ti ni.

²⁶ Fariziye naɲa fyoon! Ma wojenne nawa pi jogo pi laga gben. Pa kona li punɲo ki yaa laga fun.

²⁷ «Jologo yen ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fenne! Ye yen paa fanra yen, nda pe wa mari filige. Laga funwa na, ti yege cenwe po yen ma yon ti na. Een fo, wa ti nawa po ni, ti yen ma yin kajeere ma pinle yarifonro ti ni fuun cenle pyew ti ni.

²⁸ Yoro fun pa ye yen ma. Ye yege cenwe po na, ye yen lesinmbele leele pe yege na. Een fo, ye nawa po yen ma yin kopiire naa tipere ni.

Zhezu wila para jologo wogo ki na

(Luki 11.47-51)

²⁹ «Jologo yen ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele! Ye yen kopiire fenne. Ye maa Yenɲele yon senre yofenne pe fanra ti waa nari yongo, na li lesinmbele pe fanra ti gbegele nari fere.

³⁰ Ye ma yo: Ndeɛ ki pye waa yiri we teleye pe wagati wi na, we saa pe saga pe

† 23:23 23.23: Levi 27.30; Dete 14.22 † 23:23 23.23: Mishe 6.8; Zaka 7.9

† 23:24 23.24: Ko koro wo yen fo kagala ngele ke yen tugbongolo, paa la koro jate mbaa tanri ke na, een fo, tunmongolo koro pe maa jate na tanri ke na.

Yenñele yon senre yofenne pe gbo.

³¹ Ki pyelomɔ pi na, ye yen naga serɛya wi yuun ye yɛɛ na, ma yo mbele paa Yenñele yon senre yofenne pe gbo, yoro ye yen pe setirige piile wele.

³² Ki kala na, yaa kee ki ni! Nga Ye telɛye paa ki nɔɔ kɔn we, yege pye yege yon fili.

³³ Ye yen paa wɔɔɔ yen, paa mɛɛɛ nɔɔɔ yen. Yaga kaa ki jate mbe yo ye sho jaganama jɔɔɔ ki ni.

³⁴ Ko kɔ ti mi yaa Yenñele yon senre yofenne torogo ye kan, naa tijinliwɛ fenne ni, konaa sɛwɛ jɛnfenne ni. Ye yaa ka pele gbo, mbe pele kan tipaara na, mbe pele gbɔn sapire ni wa ye shɛriyinre ti ni, mbe taga pe na mbaa pe jɔɔ mbaa toro cara ti ni;

³⁵ jango lesinmbele mbele fuun paa gbo laga tara ti na, ki kapege fɔɔɔ ki to ye na, maga lɛ wa lesinɲɛ Abeli† wi gbogo ki na fɔ ma saa ki wa Barashi pinambyɔ Zakari† wi gbogo ki na. Wo ɲa yaa kaa gbo sherigo gbogo konaa saraga wɔsaga ki sɔɔɔɔ pi ni we.

³⁶ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, jɔɔɔɔ ɲa ki yaa tɛɛ mbe ki legbogo kagala ke ni fuun ke fɔɔɔ ki tɔn, ki jɔɔɔɔ ki yaa to nala pilige woolo pe na.

Zhezu wila para

*Zheruzalemu ca
ki senre na*

(Luki 13.34-35)

³⁷ «Zheruzalemu, Zheruzalemu, mboro ma maa Yenñele yon senre yofenne pe kuun, pitunmbolo mbele Yenñele li torogo ma kan na pe waa sinndɛɛɛ ni na pe kuun. Mila pye naga jaa wagati legere na, mbɔɔn leele pe gbogolo pe yɛɛ na paa yege ɲga na ɲgonɔ maa piile gbogolo wi kanwira nɔɔɔ we. Ɛɛn fɔ, yee si yenle.

³⁸ Wele! Ye go ki yaa koro ye kan waga† pew.

³⁹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbege lɛ nala wo na, ye sanla yan naa fɔ sa gbɔn pilige ɲga ye yaa kaga senre nda ti yo mbe yo fɔ: «*Ʋa wila paan we Fɔ wi mɛɛɛ ki na, Yenñele sa duwaw wi na!*»†

24

*Zhezu wila para sherigo
gbogo*

*ki jɔɔɔɔ po naa dunruya
kɔpilige*

ti senre na

(Maki 13.1-13; Luki 21.5-19)

¹ Naa Zhezu wila kaa yiri wa sherigo gbogo ki ni na kee, a wi fɔɔɔɔfenne pɛ si fulo wi tanla, nɛɛ ki go ko naa ki kanlomɔ pi nari wi na.

² Kona, a Zhezu wɔ si senre ti sho, mɛɛ yo fɔ: «Ki yaara nda ti ni fuun yaa ti yaan kɛ? Kaselege ko na, mila ki yuun

† 23:35 23.35: Zhɛɛ 4.8-10 † 23:35 23.35: 2 Kuro 24.20-22 † 23:38 23.38: 1 Wunlu 9.8; Eza 64.9 † 23:39 23.39: Yuuro 118.26

ye kan, sinndelege ka se ka koro ka go na laga. Pe yaa ka ti ni fuun ti jaanri.»

³ Zhezu wila saa cen wa Oliviyere tire yanwiga ki na, a wi forogofenne pe si kari wi korogo poro ce, mee wi pye fo: «Ki yo we kan, ki kagala ke yaa ka pye sanga wiwiin? Kacen wiwiin wi yaa ka ma panga konaa dunruya kosanga wi naga we na?»

⁴ A Zhezu wi si pe yon sogo ma yo fo: «Ye yee yingiwe jen, jango lere wa ka ka ye fanla mbe ye pungo!

⁵ Katugu lelegere yaa ka pan na mege ki na. Pe yaa kaa yuun fo: «Muwi mi yen Kirisi we.» Pe yaa ka lelegere pungo.

⁶ Ye yaa kaa malaga ki senre nuru ye yee tanla, mbaa malaga ki tinme taa wa lege. Een fo, yaga ka fyee; katugu ko daga mbe pye. Een fo, ko se ka pye dunruya wi koyege ki gbɔn gben.

⁷ Tara ta woolo yaa ka yiri tara ta woolo korogo malaga ni. Wunluwo naa wunluwo yaa ka yiri pi yee korogo malaga ni.† Fungo tugbooro yaa ka to lalere na, tara ti yaa kaa yee lalere na.

⁸ Ko kapyere nda to ti ni fuun yaa ka pye jologo ki lesanga, paa yee nga na jele selara ma kaa yiri wi ni we.

⁹ «Kona, leele pe yaa kaa ye nii kee, paa ye jolo. Pe yaa kaa ye kuun. Cengele

woolo pe ni fuun pe yaa ka ye panra na kala na.

¹⁰ Ko sanga wo ni, lelegere yaa ka tagawa pi je. Pe yaa kaa pe yee nii kee, mbe pe yee panra.

¹¹ Yenjele yon senre yofenne yagboyoolo legere yaa ka pan. Pe yaa ka lelegere pungo.

¹² Tipere ti yaa ka lege laga tara ti lagapyew, fo lelegere ndanlawa yaa ka kologo.

¹³ Een fo, na fuun ka ya mbege kun wi yee ni, fo sa gbɔn wa ki kosaga ki na, wo yaa ka sho.

¹⁴ Ki Sentanra nda ti yen na para Yenjele li wunluwo wogo ki na, ti yaa yari dunruya wi lagapyew, jango ki seraya wi ta wi yo cengele woolo pe ni fuun pe yee na. Ko pungo na, dunruya kopilige kii jen ki gbɔn.

Yaritijaanga nga ki maa jogowo pi piin ki senre

(Maki 13.14-23; Luki 21.20-24)

¹⁵ «*Yaritijaanga nga ki maa jogowo pi piin, nga Yenjele yon senre yofe Daniyeli† wila para ki senre na, ye yaa kaga yan ki yere wa laga nga ki yen kpoyi ki na. Lere na kaa ki senre ti kara, wiri korɔ wi jen!*

¹⁶ Kona, mbele pe yaa ka pye wa Zhude tara, paa fee paa kee wa yanwira ti na.

† 24:7 24:7: Eza 19.2 † 24:15 24:15: Dani 9.27; 12.11 † 24:17 24:17: Kila pye Zhufuye paga go ki kan, pe maga biri. Ki fo wi ma ya ma lugu wa ki go na ma saa wogo.

17 Na ɲa ka pye wi go† naayeri, wiga ka tigi mbe ye wa ki nawa mbe yaara ɛ.

18 ɲa ka pye kere, wiga ka songoro wa ca mbe saa derigboro ki ɛ.

19 Jeele mbele pe yaa ka pye kugboro ni konaa mbele piile na wonri pe na, jologo yaa ka pye pe wogo ki piliye yi ni.

20 Yaa Yennele li yenri, jango yaga ka fe mbe yala were sanga ni, nakoma ye cenpilige ka ni.

21 Katugu ki piliye yi jologo ki yaa ka gboro mbe we jologo nga fuun ki toro ki na, maga ɛ wa dunruya wi dasanga wi na fo ma pan ma gbon nala.† Ko jologo ko si se ka pye naa.

22 Ki pye Yennele lii ja wo ki piliye yi na, senwee pyo wo wa se jen na sho. Een fo, Yennele li ka wo ki piliye yi na, leele mbele li wo poro kala na.

23 «Na lere wa ka ye pye mbe yo fo: <Ye wele, Kirisi wi yen lagame!> nakoma <Wi yen wame>, yaga ka taga ki na.

24 Katugu leele pele yaa ka pan mbaa finlele mbe yo poro pe yen Kirisi we, konaa Yennele yon senre yofenne yagboyoolo ni. Pe yaa kaa kafonngolo tugbonngolo naa kagborolo piin mbe ta mbe leele mbele Yennele li wo pe pungo, na ki mbe ja ya pye

we.
25 Yaa nuru! Mi keli ma ki ni fuun ki yo ma ye kan mako.

26 «Na lere wa ka ye pye mbe yo fo: <Ye wele, wi yen wa gbinri wi ni!> yaga ka kari wa. Nakoma na paga ye pye mbe yo fo: <Ye wele, wi ɲa wila lara laga yumbyo yegge woo wi ni!> yaga ka taga ki na.

27 Yegge nga na Yennele li ma yengele, mbege ɛ wa yonlo yirisaga kee ki na mbe saga wa wa yonlo tosaga kee ki yeri, pa Lere wi Pinambyo wi panga ki yaa ka pye ma fun.

28 Yarikugo kiga pye laga nga na, pa peteele pe maa pe yee finli wa†.

*Lere wi Pinambyo
wi panga shyen wogo ye
(Maki 13.24-27; Luki
21.25-28)*

29 «Ko jologo piliye yo pungo na, yonlo ki yaa ka kanna diwi. Yenge ki se kaa finri naa. Wonngolo ke yaa ka yiri wa yennele na mbe toori laga tara. Naayeri fannga yaara ti yaa ka yeggeyegge.†

30 Kona, pe yaa Lere wi Pinambyo wi kacen wi yan wa yennele na. Cengele ngele fuun ke yen laga tara na, ke yaa kaa gbele.† Pe yaa ka Lere wi Pinambyo wi yan wila paan wa kambaara

† 24:21 24.21: Dani 12.1 † 24:28 24.28: Leele pe yaa ka Lere wi Pinambyo wi panga ki jen paa yegge nga na yarikugo ki ka pye laga nga na, pe maga jen peteele pe kala na we. Zhou 39.30. † 24:29 24.29: Eza 13.10; 34.4 † 24:30 24.30: Zaka 12.10 † 24:30 24.30: Dani 7.13

ti na fannga naa gbogowo gbembe ni†.

³¹ Mbanlaga gbogo ki yaa ka win. Kona, wi yaa kaa merageye pe torogo laga tara ti go tijere ki na. Pe yaa ka leele mbele wi wo pe gbogolo pe yee na, mbege le dunruya wi go ka na saga wa ka na.»

Figiyе tige yomiyеle

(Maki 13.28-31; Luki 21.29-33)

³² «Figiyе tige ki yomiyеle li yen na nagawa mba kaan, yoo koro wi logo! Na yaga kaga yan ki njere ti yen na funnu, ye meе ki jen ma yo yoro ti yongo toon.

³³ Ki pyelomo nungba pi na fun, na yaga kaa ki kagala ke ni fuun ke yaan sanga na ni, yege jen ye yo fo ki kala li yongo toon, fo li yaa si pye.

³⁴ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, leele mbele pe yen laga yinwege na nala, pe ni fuun se ka ku na ki kagala ke ni fuun ke fa pye.

³⁵ Naayeri wo naa tara ti ni, ti yaa ka ko. Een fo, na senre to se ko fyew.

Yennele lo nungba

li dunruya kopilige ki jen

(Maki 13.32-37; Luki 17.26-30,34-36)

³⁶ «Een fo, lere wo wa sigi pilige naa ki sanga wi jen. Ali merageye mbele wa yennele na pe sigi jen. Yennele li Pinambyo jate wi sigi jen, ndee na To wo nungba wigi jen.

³⁷ Nowe sanga wi na, kagala ngele kaa pye, koro nungba koro ke yaa ka pye Lere wi Pinambyo wi sanga wi na fun.

³⁸ Tonngboo mba pila pan, pi panga ki yege, leele paa pye na nii, na woo, na porogo piin, na pe sumborombiile pe kaan, a paa pe pori fo ma saa gbон pilige nga Nowe wila kaa ye wa tonmokoro gbenge ki ni we.†

³⁹ Pe sila pye kala la jenme fo ma saa gbон wagati na tonngboo pila kaa pan, ma kari pe ni fuun pe ni. Lere wi Pinambyo wi yaa ka pan pilige nga ni, pa ki yaa ka pye ma fun.

⁴⁰ Kona, nambala shyen yaa ka pye kere mbaa tunngo piin ja, pe yaa ka nungba le mbe nungba yaga.

⁴¹ Jeele shyen yaa ka pye muwe tiresaga†, pe yaa ka nungba le mbe nungba yaga.

⁴² Ki kala na, ye yee yingiwe jen, katugu ye Fo wi yaa ka pan pilige nga ni, ye sigi jen.

⁴³ Yege jen ye yo fo ki pye gofo wi ma yoo wi pansanga wi jen yembine, wi jen na koro yenne, jango wiga kaa koro ki kaw mbe ye wa wi go.

⁴⁴ Ki kala na, yoro fun, ye cen ki cenwe, katugu sanga na ye se kaa jate co, ko sanga wowi Lere wi Pinambyo wi yaa ka pan.

† 24:38 24:38: Zhene 7.7,23 † 24:41 24:41: Zhufuye jeele paa pye na tire sinndeere na.

*Tunmbyee ña pè taga wi na
konnaa tunmbyee ña pee taga
wi na*
(Luki 12.41-48)

⁴⁵ «Tunmbyee wiwiin pè taga wi na, a wì pye tijinliwè fò? Wowi ña wi tafò wi maa tege tunmbyeele sanmbala pe go na, wila pe yaakara ti kaan pe yeri pe kasanga wi ni.

⁴⁶ Na wi tafò wiga ka songorò mbe pan, mboo yan wi bala naa tunngo ki piin, pa ferewe yaa pye wi woo!

⁴⁷ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, pa wi tafò wi yaa wi tege wi kee yaara ti ni fuun ti go na.

⁴⁸ Eñ fò, na kiga yala tunmbyee pee wi, wi yaa cèn mbaa wi yee piin mbaa yuun fò: Na fò wi se pan fyaw.

⁴⁹ Pa wi yaa kee le wi tunngo pyeyeenle pe ni mbaa pe gbòon, mbaa nii, mbaa woo ja sinwòlò pe ni.

⁵⁰ Kona, ki tunmbyee wi woro naa tafò wi konò wele pilige ñga ni, wagati ña wii jèn cò, ko wagati wowi wi yaa pan.

⁵¹ Pa kona wi yaa ki tunmbyee wi jòlò fò jenge, mboo tasaga kan wi yeri wa kopire fenne pe ni. Pa wi yaa kaa gbele mbaa wi ñgangala ke kaa wa ki laga ki na, jòlògò ki kala na.

25

Sumbonò ke yomiyelè

¹ « <Yenjele ca wunluwo pi yaa ka pye mbe taanla sumbonò ke pele ni. Pàa pe

fitanlaye pe le ma kari japòlò filisaga.

² Pe ni, kangurugo la pye tijinliwè fenne. A kangurugo sanmbala poro pye tijinliwè fu fenne.

³ A Tijinliwè fu fenne pè si pe fitanlaye pe le, pee sinme yetegewe le pe yee go na.

⁴ Eñ fò, a tijinliwè fenne poro si pe fitanlaye pe le ma nuru naa ma sinme le sinme kugboro ta ni, ma kari pi ni.

⁵ Naa japòlò wila kaa na mōni wa wi woro mbe pan, a wònlòwò si pe ni fuun pe yigi, a pè si wònlò.

⁶ «Yindege ki na, a gbelege kà si yiri ñgbanga ma yo fò: <Japòlò wi ña wila paan! Ye yiri ye saa fili!>

⁷ Kona, a ki sumbonò ke pè si yen nee pe fitanlaye pe yonrò ti yinrigi.

⁸ A tijinliwè fu fenne pè si tijinliwè fenne pe pye fò: <Ye ye sinme pa kan we yeri, we fitanlaye paa jaa mbe figi.>

⁹ A tijinliwè fenne pè sho fò: <Ayoo, sinme mba pi yen we yeri, pi se woro naa yoro bò. Ye kari ye sa pa lò wa sinme perefenne pe yeri!>

¹⁰ A tijinliwè fu fenne pè si kari sinme pa losaga. Ko sanga wo ni, a japòlò wì si pan. Sumbonò kangurugo mbele pàa gbegele ma yala, a poro si pinle ma ye japòlò wi ni wa jayire go ki ni, a pè si kòrò ki sògò.

¹¹ Ko pungo na, a sumbonò sanmbala pè si pan nee yinri ñgbanga na yuun fò: <We Fò, we Fò, kòrò ki yenge

we kan!>

¹² Ἐν φό, a japolo wì si pe pye φό: <Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mii ye jèn.> »

¹³ Kona, a Zhezu wì sigi senre nda ti taga wa, ma yo φό: «Ki kala na, ye cen ki cenwe, katugu ye sigi pyepilige naa ki pyesanga wi jèn.

Zhezu wìla yomiyele la wa tunmbyeele taanri pele senre na

(Luki 19.11-27)

¹⁴ «Ki yaa ka pye paa naja wa yen. Wìla pye na kee ca na, mee wi tunmbyeele pe yeri, ma pan maa kee yaara ti telege pe na.

¹⁵ Wìla nungba kan te pyo cenme kangurugo (500) ni, ma wa kan te pyo cenme shyen (200) ni, mee taanri woo wi kan te pyo cenme ni. Wìla pe ni fuun pe kan ma yala pe fannga ko ni, mee kari.

¹⁶ Tunmbyee na wìla te pyo cenme kangurugo (500) wì ta, a wì si kari teere, mee saa na safari waa ki penjara ti ni, mee te pyo cenme kangurugo (500) ta naa tonli.

¹⁷ Te pyo cenme shyen (200) tafó fun, a wì kari ma saa safari wa, ma te pyo cenme shyen (200) ta fun tonli.

¹⁸ Ἐν φό, tunmbyee na wìla te pyo cenme wì ta, a wo si kari ma saa wege tugu, mee wi tafó wi penjara ti le wa mari lara.

¹⁹ «A kì mō jenge, ko pungo na, a ki tunmbyeele pe tafó wì si kaa pan, nēē wi penjara kapyere ti yege woo pe ni.

²⁰ Tunmbyee na wìla te pyo cenme kangurugo (500) wì ta, a wo si fulo wì tanla wì te piile sanmbala pe ni, ma sho φό: <Na tafó, màa na kan te pyo cenme kangurugo (500). Wele, mì cenme kangurugo (500) ta naa!>

²¹ A wì tafó wì suu pye φό: <Kì yon. Ma yen tunmbyee jenge, ma pye tagawa ni. Mà kaa pye tagawa ni wa kagala jegele jegele ke ni, ki kala na, mì yaa kagbogolo telege ma na. Pan maa yogori na ni ja.>

²² Na wìla te pyo cenme shyen (200) wì ta, a wì si fulo fun, ma yo φό: <Na tafó, màa na kan te pyo cenme shyen (200). Wele, mì cenme shyen (200) ta naa!>

²³ A wì tafó wì suu pye φό: <Kì yon. Ma yen tunmbyee jenge, ma pye tagawa ni. Ma yen tagawa ni wa kagala ngele ke yen jegele jegele ke ni, ki kala na, mì yaa kagbogolo telege ma na. Pan maa yogori na ni ja.>

²⁴ Kona, na wìla te pyo cenme wì ta, a wì si fulo, ma sho φό: <Na tafó, mila ki jèn ma yo lewelewe wi mboro. Mee yarilire wa laga nga na, pa ma ma saa kon wa. Mee yarilire lugu laga nga na, pa ma ma saa kologi wa.

²⁵ Mìla pye na fyē ma yege, ki kala na, mila saa wege tugu mōō penjara ti le wa.

Wele: Ma penjara ti nda.>

²⁶ A wi tafo wi suu pye fo: <Tunmbyee pee tiyanja wele de! Na ma kaa ki jen mii yarilire wa laga nga na, pa mi ma saa kon wa, mii yarilire lugu laga nga na, pa mi ma saa kologi wa,

²⁷ kila daga ma sanla penjara ti tege wa penjara tegego ki ni. Naa mi pan yeen, mi jen na sari wo naa ti tonli wi ni.

²⁸ Yege te pyo cenme wi sho wi yeri yoo kan te pyo cenme kangurugo (500) fo wi yeri.

²⁹ Katugu yaraga yen lere na fuun yeri, ka yaa la tari wo kan, wi ta naa legerere. Een fo, yaraga woro na fuun yeri, jenri jate na wi yen wi yeri, wi yaa sho wi yeri.

³⁰ Ki tunmbyee kamabayonwo na wo na, yoo yigi yoo wa wa funwa na, wa wowo pi ni. Pa wi yaa la gbele, mbaa wi ngangala ke kaa wa ki laga ki na, jologo ki kala na.>

Kiti kongɔ punjo wogo ye

³¹ «Na Lere wi Pinambyo wiga ka pan wi gbogowo po naa meregeye pe ni fuun pe ni, wi yaa ka cen wa wi gbogowo wunluwo jongo ki na.

³² Tara woolo pe ni fuun pe yaa ka gbogolo wa wi jegele. Wi yaa ka pe wali mbe pe wo pe yee ni, paa yege nga na yaayoro konrifo wi ma kaa simbaala poro naa sikaala pe wali ma pe wo pe yee ni we.

³³ Wi yaa ka simbaala pe tege wi kalige kee ki na, mbe sikaala pe tege wa wi kamejge kee ki na.

³⁴ Kona, wunlunana wi yaa ka mbele pe wa wi kalige kee ki na pe pye fo: <Yaa paan, yoro mbele na To wi duwaw ye na we. Wunluwo mba pi gbegele ma tege ye kan maga le wa dunruya wi dasanga wi ni, ye pan ye ye wa pi ni, pi pye ye woo.

³⁵ Katugu funjo la pye na na, a yanela kan mi ka. Wogo la pye na na, a yanela kan mi wo. Mila pye nambanja, a yanela yaara wo.

³⁶ Mila pye witiwaga, a ye yariporo kan na yeri. Mila pye na yaa, a yanela kala li yon. Mila pye kaso, a ye saa na wele.>

³⁷ Kona, lesinmbele pe yaa kaa yon sogo mbe yo fo: <We Fo, waa ma yan se funjo ma yigi, a woon kan ma ka? Waa ma yan se wogo ma yigi, a woon kan ma wo?

³⁸ Waa ma yan se nambanja, mee ma yaara wo? Nakoma waa ma yan se witiwaga, mee yariporo kan ma yeri?

³⁹ Waa ma yan se maa yaa, nakoma moɔ yan se kaso, mee saa ma wele?>

⁴⁰ Kona, wunlunana wi yaa ka pe yon sogo mbe yo fo: <Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanga o sanga ya ki pye na sefenne mbele yeen pe ni fuun jee wa kan, kona, ya ki pye ma mi kan.>

⁴¹ Ko punjo na, wunlunana wi yaa kaga yo mbele

pe wa wi kameŋge kee ki na pe kan fɔ: <Ye laga na na tanla, yoro mbele Yeŋŋele li ye danɔa we! Yaa kee wa kasɔn mbakɔɔ ki ni, ko ŋga pàa gbegele Sotanla wo naa wi mɛregeye pe kan we.

⁴² Katugu funɔo la pye na na, yee na kan mbe ka. Wɔɔɔ la pye na na, yee na kan mbe wɔ.

⁴³ Mila pye nambanɔa, ye sila na yaara wɔ. Mila pye witiwaga, ye sila na kan yaripɔɔ ni. Mila pye na yaa, ma pye kaso, ye sila na kala li yɔn.>

⁴⁴ Kona, pe yaa wi yɔn sogo mbe yo fɔ: <We Fɔ, waa ma yan se funɔo ma yigi, nakoma wɔɔɔ ma yigi, naa nambanɔa, naa witiwaga ni, naa yanɔa, naa kaso, wee soon saga?>

⁴⁵ Kona, wunlunanɔa wi yaa ka pe yɔn sogo mbe yo fɔ: <Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanga o sanga ye sigi pye mbele yeɛn, pe ni fuun jɛɛ wa kan, kona, ye sigi pye mi kan.>

⁴⁶ Kona, poro yaa ka kari wa jɔɔɔ mbakɔɔ ki ni, lesinmbele poro mbe si kari wa yinwege mbakɔɔ ki ni.»

ZHEZU WI Jɔɔɔ KONAA WI KUNWɔ

26

26-27

Saraga wɔfenne teele pàa yɔn le

Zhezu wi na

(Maki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zhan 11.45-53)

¹ Naa Zhezu wila kaa kɔ ki nagawa senre ti ni fuun ti na, a wi suu fɔɔɔfenne pe pye fɔ:

² «Yège jɛn ma yo sanni piliye shyen we yaa Paki feti wi pye, fɔ pe yaa Lere wi Pinambyɔ wi le kee poo kan tiparaga na.»

³ Ki sanga wi ni, a saraga wɔfenne teele poro naa Zhu-fuyelelele pe ni, pè si saa pe yeɛ gbogolo wa Kayifu yunɔbɔɔ li ni, saraga wɔfenne pe to we.

⁴ A pè si pe yɔn ki wa nunɔba mbe Zhezu wi yigi larawa mboo gbo.

⁵ Pàa pye na yuun fɔ: «Yaga ka ti woo yigi feti wi nɔɔɔ, janɔo yolɛgere ka ka yiri janwa wi sɔɔwɔ.»

Jele wà la latikɔɔ nuwɔ taan gbɔn

Zhezu wi go ki na

(Maki 14.3-9; Zhan 12.1-8)

⁶ Sanga ŋa ni Zhezu wila pye wa Betani, wa Simɔ ŋa yayenwe pila pye wi na wi go,

⁷ a jele wà si fulo wi tanla kugbɔlo la ni. Pàa li gbegele sinndeere nda pe yinri alibatiri to ta ni. Làa pye ma yin latikɔɔ nuwɔ taan sɔnɔgbanga woo ni. A wi sigi latikɔɔ wi wo Zhezu wi go ki na, ma yala wila pye na nii.

⁸ Naa Zhezu wi fɔɔɔfenne pàa kaa ko yan ma, a kɔ si pe mben. A pè sho fɔ: «Ki jɔɔwɔ mba po go?

⁹ Pe mbe ja ya mbege latikɔɔ ŋa wi pere sɔnɔgbanga na, mbege

penjara ti kan fyonwo fenne pe yeri.»

¹⁰ Εεν fo, a Zhezu wi sigi jen, mee pe pye fo: «Yingi na, a ye nee gbanla ki jele na wi na? Nga wi pye mala kan, ki yen ma yon,

¹¹ katugu fyonwo fenne pe yaa pye laga ye ni sanga pyew. Εεν fo, mi wo se pye laga ye ni sanga pyew.

¹² Wigi latikoro na wi gbon na wire ti na, jango mbanla gbegele na gboo lege ki kala na.

¹³ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, laga dunruya wi ni fuun wi ni, ki Sentanra nda pe mberi yari laga nga fuun na, kala na ki jele na wi pye, pe yaa li yege yo wa ki laga ki na fun, jango paa nawa tuun wi na.»

Zhudasi wila ki jaa mbe Zhezu wi le kee
(Maki 14.10-11; Luki 22.3-6)

¹⁴ Kona, wa forogofenne ke ma yiri shyen pe ni, na pa pye na yinri Zhudasi Izikariyoti, wi si kari ma saa saraga wofenne teele pe yan.

¹⁵ A wi si pe pye fo: «Na mi ka Zhezu wi le ye kee, yingi ye yaa kan na yeri?»

A pe si warifuwe pyo nafa ma yiri ke jiri ma kan wi yeri.

¹⁶ Mbege le le ko sanga wo na, a Zhudasi wi nee pyelomo jembε jaa mbe Zhezu wi le pe kee.

Zhezu wila Paki feti liwen pi li wi forogofenne pe ni
(Maki 14.12-21; Luki 22.7-14,21-23; Zhan 13.21-30)

¹⁷ Leve fu buru feti[†] wi pilige kongbannga ki na, a Zhezu wi forogofenne pe si saa wi yewe ma yo fo: «Maa jaa we sa Paki feti yaakara ti sogo ma kan se yeri?»

¹⁸ A Zhezu wi si pe pye fo: «Ye kari wa ca nawa nana wa yeri, yoo pye fo: «We Nagafō wi yo wi wagati wi gbon, pa wi yaa Paki feti liwen pi li laga ma go, wo naa wi forogofenne pe ni.» »

¹⁹ A forogofenne pe si kari ma saa nga Zhezu wila yo ma pe kan ki pye, mee Paki feti yaakara ti sogo.

²⁰ Naa yonlo kila kaa ko, a Zhezu wi si saa cen na nii wo naa wi forogofenne ke ma yiri shyen pe ni.

²¹ Ma pe ta paa nii, a Zhezu wi si pe pye fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ye ni, nungba yaa kanla le kee.»

²² A ki si yesanga wa forogofenne pe na fo jenge. A pe nee wi yewe nungba nungba na yuun fo: «We Fo, nde mi ma?»

²³ A Zhezu wi sho fo: «Ija wi pinle maa kee ki le na ni ja wa yaapige ki ni, wo wi yaa kanla le kee.

²⁴ Lere wi Pinambyo wi yaa ku paa yege nga na Yenjele senre sewe wi yen naga yuun wi kanngolo[†] we. Εεν fo, nana na wi yaa Lere wi Pinambyo wi le kee,

[†] 26:17 26:17: Eki 12.14-20 [†] 26:24 26:24: Eza 53.7; Zaka 13.7

jɔlɔgɔ yɛn wi wogo. Ki nana ki pye pe sila wi se, anmɛ ko mbe ja mbɔnrɔ wi na!»

²⁵ Zhudasi ŋa wila pye na Zhezu wi nii kɛɛ, wì si sɛnrɛ ti lɛ, ma sho fɔ: «We Nagafɔ, ndɛ mi ma?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mboro màga yo.»

We Fɔ wi suro kpoyi lige sɛnrɛ

(Maki 14.22-26; Luki 22.15-20; 1 Korɛn 11.23-25)

²⁶ Ma pe yaga paa nii, a Zhezu wì si buru lɛ. Naa wila kaa Yɛnɛlɛ li shari, a wì suu kɔɔnlɔ maa kan wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ: «Yoo sho yoo ka. Wo wi yɛn na wire† re.»

²⁷ Ko pɔngɔ na, a wì si wɔjɛnnɛ li lɛ, naa wila kaa Yɛnɛlɛ li shari, a wì sili kan pe yeri, ma yo fɔ: «Ye ni fuun ye pa wɔ.»

²⁸ Katugu mba yɛɛn po pi yɛn na kasanwa we, kasanwa mba pi yɛn na Yɛnɛlɛ li yɔn finliwɛ pi nii wɛ†, pì wo lelɛgɛrɛ kala na, mbe pe kapere ti kala yaga pe na.

²⁹ Mila ki yuun ye kan, mbe wɔ nala wo ni, mi se ki ɛrɛzɛn pire tonmɔ mba pa wɔ ye ni naa, fɔ sa gbɔn pillige ŋga mi yaa ka pi fɔnmɔ pi wɔ ye ni wa na To wi wunluwɔ pi ni we.»

³⁰ Naa pàa kaa Yɛnɛlɛ li gbɔgɔ yuuro ni, a pè si yiri le, mɛɛ kari wa oliviye tire yanwiga ki na.

Zhezu wila yo Pyeri yaa kaa je

(Maki 14.27-31; Luki 22.31-34; Zhan 13.36-38)

³¹ Kona, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pe pye fɔ: «Nala yɛmbinɛ na li ni, ye ni fuun ye yaa fe mbanla wa; katugu ki yɛn ma yɔnlɔgɔ wa Yɛnɛlɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi ni, ma yo fɔ: «Mi yaa simbaala kɔnrifɔ wi gbo, pa simbaala pe yaa gbɔn mbe jaraga.»†

³² Ɛɛn fɔ, na mi ka ka yɛn mbe yiri wa kunwɔ pi ni, mi yaa keli mbe kari ye na wa Galile tara.»

³³ A Pyeri wì si sɛnrɛ ti lɛ, ma suu pye fɔ: «Ali sanmbala pe ni fuun paga fe mbɔɔn wa, mi wo sɔɔn wa fyew.»

³⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, nala yɛmbinɛ na li ni, sanni ŋgɔpɔlɔ wi sa gbele, ma yaa ki yo mbege filige sa ta yosaga taanri, mbe yo ma silan jɛn.»

³⁵ A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ali na mbe pinlɛ mbe ku ma ni, mbe ku ma ni win, fɔ mi sɔɔn je fyew.» A fɔrɔgɔfɛnnɛ sanmbala pègɛ sɛnrɛ nunɔgba ti yo ma fun.

Zhezu wila Yɛnɛlɛ yɛnri wa laga ŋga pe yinri Zhetise-mani

(Maki 14.32-42; Luki 22.39-46)

³⁶ Kona, a Zhezu wì si kari wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe ni wa

† 26:26 26:26: Ki laga ŋga, pele maa ki jate ma yo buru wi yɛn ma taanla Zhezu wi wire to ni, to nda ti yaa kan saraga we; pele maa ki jate buru wila kannga ma pye Zhezu wi wire jate to. † 26:28 26:28: Zhere 31.31; Luki 22.20 † 26:31 26:31: Zaka 13.7

laga nga pe yinri Zhetise-mani, mee pe pye fo: «Ye cen name, mi yaa kari sa Yenhele yenri wa yegε.»

³⁷ A wi si Pyeri naa Zebede pinambiile shyen pe le ma kari pe ni. A yesanga naa laworo neε paan wi yeri.

³⁸ A wi si pe pye fo: «Na nawa pi piri na na fo na jaa mbanla gbo. Ye koro laga na ni yenmbele!»

³⁹ A wi si kari yegε jenri, ma to maa yegε ki jiile wa tara, mee Yenhele li yenri ma yo fo: «Na To, na kaa pye ki mbe ya pye, ki jologo wojenne na li lali na ni! Eεn fo, mi woro nala nandanwa kala lo jaa fo mboro wolo lo.»

⁴⁰ Kona, a wi si songoro ma pan le forogofenne taanri pe tanla, mee pan ma pe ta paa wonlo. A wi si Pyeri pye fo: «Yee ya mbe koro yenmbele mbe wagati nungba pye yere!»

⁴¹ Ye koro yenmbele yaa Yenhele li yenri, jango yaga ka ye wamawelewe mbe kapege pye. Ki ma pye wa senwee wi yinne li na wigi pye, eεn fo, wi wire ti fannga ki kologo mbege pye.»

⁴² A wi si kari naa shyen wogo ki na, ma Yenhele li yenri ma yo fo: «Na To, na kaa pye ki jologo wojenne li se ya le na tanla fo mbe wo wa li ni, ma ti ma nandanwa kala lo mbe pye!»

⁴³ A wi si songoro ma pan naa le wi forogofenne pe tanla, mee pan ma pe ta paa

wonlo; katugu wonlowo pila pe yigi fo ma saa toro.

⁴⁴ A Zhezu wi si nuru naa ma yiri le pe tanla taanri wogo ki na, ma kari wa yegε, mee Yenhele li yenri ma senre nungba ti yo.

⁴⁵ Ko pungo na, a wi si songoro ma pan wi forogofenne pe korogo, mee pe pye fo: «Yaa wonlo bere na wogo wi le? Ye wele, wagati wi gbɔn pe yaa Lere wi Pinambyo wi le kapere pyefenne pe keε.

⁴⁶ Ye yiri we kari! Ye wele, lere na wila na nii keε, wi na wila paan!»

Paa Zhezu wi yigi

(Maki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zhan 18.3-12)

⁴⁷ Ma Zhezu wi ta wila pye na para bere, Zhudasi na wila pye forogofenne pe ke ma yiri shyen wa, a wi si gbɔn le. Janwa gbolɔ la pinle wi ni ma pan tokobiye naa kanngire ni. Saraga wofenne teele poro naa Zhufuye tara lelele pe ni, poro paa pe tun.

⁴⁸ Zhudasi na wila pye na Zhezu wi nii keε, wila kacεn na wi mbaa ka sa pye wi naga janwa wi na, ma yo fo: «Nana na mi yaa ka sa magala wi ni mboo shari, wo wi yaa pye na yaa jaa we. Yoo yigi.»

⁴⁹ Naa Zhudasi wila ka saa gbɔn, a wi si fulo Zhezu wi tanla teere, ma suu pye fo: «We Nagafɔ, mila ma shari.»

A wi si magala Zhezu wi ni.

⁵⁰ A Zhezu wì suu pye fò: «Na wónlò, ñga mà pan mbe pye, ki pye fyaw!»

Kona, a sanmbala pè si fulo Zhezu wi tanla maa yigi.

⁵¹ Leele mbele pàa pye Zhezu wi ni, a nuṅgba suu tokobi wi kòw, mée saraga wòfenne to wi tunmbyee wi gbòn wi ni, maa nuṅgbolo li laga.

⁵² A Zhezu wì suu pye fò: «Ma tokobi wi le wa wi wofogo ki ni, katugu mbele fuun pe maa tokobi lee na wiin, tokobi wi yaa ka poro gbo†.

⁵³ Ma sigi jèn mbe jèn mbe yo fò mbe ya mbanla to wi yeri wilan saga, le ki yóngòlò nuṅgba ke ni, pa wi yaa mérégèye sorodasheelee ṅbelege ké ma yiri shyen torogo na kan?

⁵⁴ Èn fò, na ko ka pye ma, Yennèle senre sèwe wi senre ti yaa ti yee yòn fili mèle? Ti yen naga yuun ma yo ki wogo ñga ki daga mbe pye ma†.»

⁵⁵ Ko pungo na, a Zhezu wì si janwa wi pye fò: «Yè pan na kòrògò tokobiye naa kanṅgìrè ni, mbe pan mbanla yigi ndée benṅanri pyefò wi mi ké? Pilige pyew mila pye na cèen wa sherigo gbògò ki ni na leele pe nari Yennèle senre ti ni, ye sila silan yigi.

⁵⁶ Èn fò, ko kagala ṅgele koro pye, jango Yennèle yòn senre yofenne pe senre nda

ti wa Yennèle senre sèwe wi ni, ti ta tiri yee yòn fili.»

Kona, a wi fòrògòfenne pe ni fuun pè suu yaga le mée fe.

Pàa kari Zhezu wi ni wa kiti kònfenne ṅbelege ki yegge sògòwò

(Maki 14.53-65; Luki 22.54-55,63-71; Zhan 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Mbele pàa Zhezu wi yigi, a pè si kari wi ni wa Kayifu yeri, saraga wòfenne to we. Lasiri sèwe jenfenne poro naa tara ti leléle pe ni, pàa pe yee gbogolo wa ki laga ki na.

⁵⁸ A Pyeri wì si taga Zhezu wi na, ma lali wi ni, ma kari fò wa saraga wòfenne to wi laga ki ni. A wì si ye wa laga nawa ma saa cèn wa laga welefenne pe tanla, mbe ta mbege kala li kòwò pi yan.

⁵⁹ Saraga wòfenne teelee poro naa kiti kònfenne ṅbelege ki ni, pàa pye na yagbogowo senre jaa Zhezu wi na mbe ta mboo gbo.

⁶⁰ Èn fò, pe sila ta ta. Ali maga ta yagbogolo serefenne legere la pan ma pe yagbogolo sereya yo wi na o. Ko pungo na, a leele shyen† pèle si yiri ma sho fò:

⁶¹ «Ki naṅa ṅa wila ki yo ma yo wi mbe ya mbe Yennèle li sherigo gbògò† ki jan mbege kan naa fòṅṅo wi piliye taanri.»

⁶² A saraga wòfenne to wi si yiri, mée Zhezu wi pye fò:

† 26:52 26:52: Zhené 9.6; Èki 21.12; Naga 13.10 † 26:54 26:54: Yuuro 22; Eza 53; Luki 24.44. † 26:60 26:60: Dete 19.15 † 26:61 26:61: Zhan 2.19

«Ma woro na senre ta taa na yuun? Sereya na ki leele mbele paa yuun na waa ma na, ma yo mele wo na?»

63 Eɛn fɔ, Zhezu wi sila para. Kona, a saraga wɔfenne to wi sho fɔ: «Mila ma yewe Yenɛele na yinwege wolo li meɛe ki na, maga yo we kan, na kaa pye mboro ma yen Kirisi, Yenɛele li Pinambyɔ we.»

64 A Zhezu wi suu pye fɔ: «Koyi nga mà yo we. Eɛn fɔ, mila ki yuun ye kan, mbege le nala wo na, ye yaa ka *Lere wi Pinambyɔ wi yan wi cen wa Yenɛele na li yen Yafɔ li kalige kee ki na, mboon yan fun wila paan wa naayeri kambaara ti na.*»†

65 Kona, a saraga wɔfenne to wi suu yaripɔɔ ti walagi nanɔbanwa pi na, ma sho fɔ: «Wi Yenɛele li meɛe ki jɔɔ! We woro na serefɔ jaa naa. Wi Yenɛele li meɛe ki jɔɔ, ye ni fuun ye nunɔbolo yen ki senre ti na.

66 Yinɔgi yaa jate wi ni?»

A pè sho fɔ: «Wi daga mbe ku win.»

67 Kona, a pe nee cenre waa wa wi yege soɔwo, nee wi gbɔon kenɔngolo ni. A pele nee wi feele,

68 nee yuun fɔ: «Kirisi, Yenɛele li yon senre ti yo! Lere na wɔon gbɔn wi naga we na!»

Pyeri wila je Zhezu wi na (Maki 14.66-72; Luki 22.56-62; Zhan 18.15-18,25-27)

69 Pyeri wila pye ma cen wa funwa, wa laga nawa. A saraga wɔfenne to wi tunmbyee jele wà si fulo wi tanla, ma suu pye fɔ: «Mboro fun màa pye ki Galile tara fenne Zhezu na wi ni.»

70 Eɛn fɔ, a wì si je Zhezu wi na leele pe ni fuun pe yege na, ma sho fɔ: «Senre nda maa yuun, mi siri jen!»

71 Ko punɔgo na, a Pyeri wì si yiri le, mee kari wa laga ki jasa yeyɔngɔ ki na. A tunmbyee jele wà si nuru naa maa yan, mee leele mbele pàa pye le pe pye fɔ: «Ki nanja na yeen, wila pye Nazareti ca fenne Zhezu wi ni.»

72 A Pyeri wì si nuru naa maa je, mee wugu ma yo fɔ: «Ki nanja na, mi suu jen.»

73 Ko punɔgo na naa jenri, leele mbele pàa pye wa, a poro si fulo Pyeri wi tanla ma suu pye fɔ: «Kaselege yi, ki leele mbele wo wawi mboro; katugu ma senpaara tɔon yirisaga ki naga we na.»

74 Eɛn fɔ, a Pyeri wi nee yuun fɔ: «Na kaa pye mi finle, Yenɛele lilan le jɔɔɔ! Mi wugu, ki nanja na, mi suu jen!»

Le ki yɔngolo nunɔba ke ni, a ngopolo wà si gbele.

75 A Pyeri wì si nawa to senre nda Zhezu wila yo maa kan ti na, fɔ: «Sanni ngopolo wi sa gbele, ma yaa na je mbe sa ta jesaga taanri, mbe yo ma silan jen.» A wì si yiri, mee gbele fɔ jenɔe.

† 26:64 26.64: Dani 7.13; Naga 1.7

27

Pàa saa Zhezu wi le Pilati wi kɛɛ
(Maki 15.1; Luki 23.1-2; Zhan 18.28-32)

¹ Ki goto yirifaga ki na, a saraga wofenne teele poro naa Zhufuyelelelele pe ni fuun, pè si pe yon ki wa nungba mbe Zhezu wi gbo.

² A pè suu pɔ ma kari ma saa wi le gboforoneri Pilati wi kɛɛ.

Zhudasi wi kunwɔ senre
(Kapye 1.18-19)

³ Zhudasi na wila Zhezu wi le kɛɛ, naa wila kaa ki yan pè yere ki yerewe ma yo pe Zhezu wi gbo, a kɛ si ye wi go na. A wì sigi warifuwe pyɔ nafa ma yiri kɛ wi le, ma saa wi songɔɔ saraga wofenne teele poro naa Zhufuye lelelele pe na.

⁴ A wì si pe pye fɔ: «Mì kapege pye, ma kapege fu fɔ kan wi ku!»

Ɛɛn fɔ, a pè suu yon sogo ma yo fɔ: «Woro yingi kala yen koni? Mboro kala li lo!»

⁵ A Zhudasi wì sigi penjara ti wa wa sherigo gbɔɔ ki ni, mɛɛ yiri ma saa wi yɛɛ to.

⁶ A saraga wofenne teele pè si penjara ti wulo, ma sho fɔ: «Mbe yala we lasiri wi ni, kii daga ki penjara nda ti ye wa sherigo gbɔɔ penjara kɛsu wi ni, katugu legbogo sara wi.»

⁷ A pè si yo ma fili ki na, mɛɛ saa cɔɔ fanrifɔ wi kɛɛ ti lo ki penjara ti

ni mari pye nambanmbala gboolo lesaga.

⁸ Ki kala na, ali ma pan ma gbɔn nala, ki kɛɛ laga pe maa ki yinri: «Kasanwa kɛɛ.»

⁹ Kona, a Yɛnɛɛle yon senre yofɔ Zheremi wi senre ti si ti yɛɛ yon fili, fɔ: «A pè si warifuwe pyɔ nafa ma yiri kɛ wi le. Ko penjara tori Izirayeli tara woolo pàa yo ma fili ki na mbe kan wi sɔnɔɔ.»

¹⁰ A pè siri tɛge ma cɔɔ fanrifɔ wi kɛɛ ti lo, paa yɛge nga na we Fɔ wila ki yo na kan we.»†

Pilati wila Zhezu wi yewe
(Maki 15.2-5; Luki 23.3-5; Zhan 18.33-38)

¹¹ Kona, a pè si saa Zhezu wi yerege le gboforoneri Pilati wi tanla. A wo suu yewe ma yo fɔ: «Mboro ma yen Zhufuye pe wunlunana we le?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Koyi nga mà yo we.»

¹² Ko punɔ na, naa saraga wofenne teele poro naa Zhufuye lelelele pe ni, pàa kaa бага wi na ma yo wì kapere pye, senre pyɔ wi sila wo yo.

¹³ A Pilati wì sho fɔ: «Pè бага ma na ma yo mà kapere nda fuun pye, ma woro nari nuru wi le?»

¹⁴ Ɛɛn fɔ, Zhezu wi sila senpyɔ wo yo wi ni kala la kpɛ na, a kɛ si gboforoneri wi pari fɔ jɛnɛ.

Pàa yo pe Zhezu wi gbo
(Maki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zhan 18.39-19.16)

† 27:10 27.9-10: Zaka 11.12-13

15 Kila pye yeɛ pyew Paki feti wiga gbɔn, gboforoneri wi kataraga layi mbe kasopile nunḡba wa, ɲa janwa wi kaa jaa we.

16 Ki wagati wi ni, a ki si yala kasopyɔ wà la pye wa, wi mɛgɛ kila yiri fɔ jɛŋgɛ. Pàa pye naa yinri Zhezu Barabasi.

17 A Pilati wì si janwa ɲa wila pye ma gbogolo le wi yewe ma yo fɔ: «Pe ni, wi-wiin yaa jaa mbe wa wila kee? Zhezu Barabasi we lee Zhezu ɲa pe yinri Kirisi wo?»

18 Katugu wila ki jɛn ma yo yenjara to tila ti pàa saa Zhezu wi le wi kɛɛ.

19 Ma Pilati wi ta wila pye ma cɛn wa wi kiti kɔnsaga, a wi jɔ wì sigi tunḡo ɲa ki tun wa wi yeri, ma yo fɔ: «Ki naɲa kapege fu fɔ ɲa yɛɛn, maga ka tipege pye wi na, katugu nala yembinɛ na li ni, m̀ wɔɔnrɔ pere wɔnlɔ wi kala na.»

20 A saraga wɔfennɛ teelee poro naa leleɛɛ pe ni, pe nɛɛ janwa wi sunnu ma yo paa Barabasi wo lagajaa poo wa, pe Zhezu wo gbo.

21 A gboforoneri wì si sɛnrɛ ti le naa, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Pe shyen pe ni, wiwiin yaa jaa mbe wa wila kee?» A pè sho fɔ: «Barabasi.»

22 A Pilati wì si pe pye fɔ: «Yinḡi yaa jaa mbe pye Zhezu ɲa pe yinri Kirisi wo na?»

A pe ni fuun pè sho fɔ: «Wi kan tiparaga na!»

23 A Pilati wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yinḡi kapege wi pye?»

Ɛɛn fɔ, a pe nɛɛ jɔrɔgi pe fanḡa ki ni fuun ki na, na yuun fɔ: «Wi kan tiparaga na!»

24 Naa Pilati wila kaa ki yan wi se ya kala la pye, tinmɛ pi nɛɛ gbogo na seregi, a wì si tɔnmɔ le maa keyen yi jogo le janwa wi yege na, ma sho fɔ: «Na ni woro ki naɲa ɲa wi gbowo pi ni! Yoro kala li!»

25 A janwa wi ni fuun wì sho fɔ: «Wi kasanwa pi fɔgɔ ki to woro naa we piile we na!»

26 Kona, a Pilati wì si Barabasi wo wa, mɛɛ Zhezu wi kan, a pòo gbɔn sapige ni, mɛɛ wi le pe kɛɛ pe saa kan tiparaga na.

Sorodasheelee pàa pye na tɛgɛ

Zhezu wi na

(Maki 15.16-20; Zhan 19.2-3)

27 A gboforoneri Pilati wi sorodasheelee pè si kari Zhezu wi ni wa Pilati wì yunḡbɔgɔ ki ni. A sorodasheelee sanmbala pè si saa pe yeɛ gbogolo wa wi tanla.

28 A pè suu yaripɔrɔ ti wɔ wi na, ma derigbɔgɔ yɛngɛ le wi kan.

29 A pè si wuuro njala tin ma li kan wi kan, mɛɛ kannḡala le wa wi kalige kɛɛ ki ni. A pe nɛɛ kannḡuuro kanni wì jegele nɛɛ tɛgɛ wi na na yuun fɔ: «Waa ma shari Zhufuye wunlunaɲa.»

³⁰ Pàa pye na cɛnrɛ waa wi na, mɛɛ kanɲgala li shɔ wi yeri, nɛɛ wi gbɔɔn wa wi go ki na.

³¹ Naa pàa kaa tɛgɛ wi na ma saa kɔ, a pè si derigbɔgɔ yɛngɛ ki wɔ wi na, ma suu yaripɔrɔ jate ti lɛ mari le wi kan, mɛɛ kari wi ni saa kan tiparaga na.

Pàa Zhezu wi kan tiparaga na

(Maki 15.21-32; Luki 23.26-43; Zhan 19.17-27)

³² Naa pàa kaa na yinrigi wa ca, a pè si fili Sireni ca fɛnnɛ naɲa wa ni. Pàa pye naa yinri Simɔ. A pè suu yigi fanɲga ma yo wi Zhezu wi tiparaga ki tugo wi kari ki ni.

³³ Ko punɲo na, a pè si saa gbɔn wa laga ɲga pàa pye na yinri Goligota. Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ: «Yunɲorɔgo laga.»

³⁴ Wa ki laga ki na, a pè si tisoolo le duven wa ni, ma suu kan Zhezu wi yeri ma yo wuu wɔ. Naa wila kaa wi nɛnɛ, wii yɛnlɛ mboo wɔ.

³⁵ A pè suu kan wa tiparaga ki na, mɛɛ pɛtɛ gbɔn wi yaripɔrɔ ti na, mari yɛɛle pe yɛɛ na.

³⁶ A pè si cɛn le ki laga ki na nɛɛ wi wele.

³⁷ Kala na làa ti, a pè suu gbo, pàa li yɔnlɔgɔ wa wi go na ma yo fɔ: «Ŋa yɛɛn wo wi yɛn Zhezu we, Zhufuye pe wunlunaɲa we.»

³⁸ Pàa bɛɲganri pyɛfɛnnɛ shyɛn kan tipaara ta na fun le Zhezu wi tanla. Nunɲba la pye wi kalige kɛɛ ki na,

sanna wo la pye wi kamɛɲgɛ kɛɛ ki na.

³⁹ Leele mbele pàa pye na toro le ki laga ki na, pàa pye na pe yinɛ ti yangara† na Zhezu wi tegele,

⁴⁰ na yuun fɔ: «Mboro ɲa mà yo ma yaa sherigo gbɔgɔ ki jan mbe fɔnɲgɔ kan ma piliye taanri, mboro jate, ma yɛɛ shɔ ye! Na kaa pye mboro ma yɛn Yɛnɲɛle li Pinambyɔ, tigi wa tiparaga ki na!»

⁴¹ Saraga wɔfɛnnɛ teele poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe ni, naa lelele pe ni, pàa pye na tɛgɛ Zhezu wi na ma fun. Pàa pye naa piin fɔ:

⁴² «Wì pele shɔ, ɛɛn fɔ, wi se si ya mboo yɛɛ shɔ! Wi yɛn Izirayeli tara ti wunlunaɲa, ɛɛn, wi tigi wa tiparaga ki na yinɲɔ ye! Pa we yaa taga wi na.

⁴³ Wùu jigi wi taga Yɛnɲɛle li na ma yo wo wi yɛn li Pinambyɔ we. Na kaa pye wi yɛn ma Yɛnɲɛle li ndanla, luu shɔ yinɲɔ ye!†»

⁴⁴ Bɛɲganri pyɛfɛnnɛ mbele pàa kan tipaara ta na le wi tanla, pàa pye naa tegele ma fun.

Zhezu wi kunwɔ we
(Maki 15.33-41; Luki 23.44-49; Zhan 19.28-30)

⁴⁵ Ki yɔnlɔfugo ki na, a wɔwɔ pì si ye tara ti lagapyew ki ni fɔ ma saa gbɔn yɔnlɔparaga ki na.

⁴⁶ La kee yɔnlɔparaga ki yeri, a Zhezu wì si gbele

ngbanga, ma yo fɔ: «Eli, Eli, lama sabakitani?» Ko kɔrɔ wo yen fɔ: «Na Yenɲele, na Yenɲele, yinɲi na, a mà si je na na?»†

47 Mbele pàa pye ma yere le, pèle laga senre ti logo wi yeri, ma sho fɔ: «Wila Eli yinri!»

48 Pe ni, a nunɲba si fe ma saa ngbala le, maa le duven tangara† ta ni, maa migi kannɲala na, mɛɛ saa wi kan wi yeri ma yo wuu shɔnri.

49 Eɛn fɔ, a sanmbala poro sho fɔ: «Yere, waa wi wele, na kaa pye Eli yaa pan mboo shɔ!»

50 A Zhezu wì si gbele naa ngbanga mɛɛ ku.

51 Ki wagati nunɲba wi ni, paraga nɲa pàa pɔ ma sherigo gbɔgɔ ki nawa pi kɔn shyen, a kì si wali wa ki nandogomɔ, maga le wa naayeri ma saa kan fɔ wa tara. A tara tì si yege, a waara tì jɛnri.

52 A fanra ti yɔnrɔ tì yengɛle. Yenɲele li woolo mbele pàa ku faa, a pe legere yen ma yiri wa kunwɔ pi ni.

53 A pè si yiri wa fanra ti ni. Naa Zhezu wila kaa yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, a pè si ye wa Zheruzalemu ca kpoyi ki ni. Lelegere la pe yan.

54 Ɔromu tara sorodasheelee tojɛ wo naa sorodasheelee mbele pàa pye na Zhezu wi wele, naa pàa kaa tara yegewe pi yan, naa nɲa kila pye ki ni, a pè si fyɛ

ma sho fɔ: «Kaselege ko na, Yenɲele li Pinambyɔ wo lawi nɲa yɛen!»

55 Jɛɛle legere la pye ma yere wa lege naga kagala ke wele. Pàa taga Zhezu wi na ma yiri wa Galile tara, naa kala li yɔngɔ naa kaan.

56 Mari nɲa wì yiri wa Magidala ca, wila pye ki jɛɛle pe ni, naa Zhaki naa Zhozufu pe nɔ Mari wi ni, konaa Zebede pinambiile pe nɔ wi ni.

*Pàa Zhezu gboo wi le
(Maki 15.42-47; Luki 23.50-56; Zhan 19.38-42)*

57 Naa yɔnlɔ kila kaa na koo, a nɲa penjagbɔrɔ fɔ wà si yiri wa Arimate ca ma pan. Pàa pye naa yinri Zhozufu. Wo fun wila pye Zhezu wi fɔrɔgɔfɔ wa.

58 A wì si kari ma saa Pilati wi yan, mɛɛ wì yenri Zhezu gboo wi ni. Kì kaa pye ma, a Pilati wì si konɔ kan ma yo pe gboo wi kan Zhozufu wi yeri.

59 A Zhozufu wì si saa gboo wi le, mɛɛ wì fo len jese parifige fɔnɲɔ ni

60 mɛɛ saa wi le wa wi yeera fanga ki ni. Wila ki kɔn walaga na. A wì si sinndelingbɔgɔ ka kongɔ ma saa fanga ki yɔn tɔn ki ni, mɛɛ kari.

61 Mari nɲa wila yiri wa Magidala wo naa Mari sanɲa wi ni, pàa pye ma cɛn le fanga ki tanla fun.

*Pàa konɔ kan sorodasheelee pe yeri
ma yo paa fanga ki go singi*

⁶² Ki goto, ko pilige ko kila pye cɛnpilige ki yetɛgɛwe we. A saraga wofenne teele poro naa Fariziye pe ni, pɛ si kari ja wa Pilati wi yeri,

⁶³ ma saa yo fɔ: «We to, wɛ nawa to ki na, fɔ ki yagboyoo ɲa, sanga ɲa ni wi yen yinwege na, wila ki yo ma yo na wiga ka ku, ki pilige taanri wogo, pa wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.

⁶⁴ Ki kala na, konɔ kan paa fanga ki go singi sa gbɔn pilige taanri wogo ki na, janɔ wi fɔrɔgɔfenne paga ka pan mbe gboo wi yu, mbe leele pe pye mbe yo wi yen ma yiri wa kunwɔ pi ni. Pa kona ko yagbolo punɔgo wolo na lo yaa wɛ konɔgbanna lo na pew.»

⁶⁵ A Pilati wɛ si pe pye fɔ: «Sorodasheelee pele mbele, pe saa fanga ki go singi! Ye kari ye saa fanga ki go singi jɛɲɛ, paa yɛgɛ ɲga na ye mbe ya we!»

⁶⁶ Kona, a pɛ si kari, mɛɛ saa fanga ki gbegele maga tɔn, ma tɛgɛrɛ tɛgɛ sinndelege ki na, mɛɛ sorodasheelee pe wa le paa ki go singi.

ZHEZU WI YENME MA YIRI WA KUNWɔ PI NI

28

28.1-20

*Zhezu wila yen ma yiri
wa kunwɔ pi ni*

(Maki 16.1-10; Luki 24.1-12; Zhan 20.1-10)

¹ Naa cɛnpilige kila kaa toro, ki leti yirifaga ki na,

Mari ɲa wila yiri wa Magidala wo naa Mari sanɲa wi ni, pɛ si kari sa fanga ki wele.

² Le ki yɔngɔlo nunɔba ke ni, a tara ti si yɛgɛ ɲgbanga. A we Fɔ wi mɛrɛgɛ wà si yiri wa yenɲɛle na, mɛɛ pan ma sinndeɲingbɔgɔ ki konɔgo maga laga wa fanga ki yon na, mɛɛ cɛn ki na.

³ Wi yɛgɛ cɛnwɛ pila pye na yiin paa yenɲɛle yengɛlemɛ yen. Wi yaripɔrɔ tila pye ma filige paa para yen.

⁴ A sorodasheelee pɛ si fyɛ jɛɲɛ, fɔ a paa seri ma kanɲga paa gboolo yen.

⁵ A mɛrɛgɛ wɛ si sɛnrɛ ti le mɛɛ jɛɛle pe pye fɔ: «Yaga kaa fyɛ! Migi jɛn ma yo Zhezu ɲa pɛ kan wa tiparaga ki na, wo yaa lagajaa.

⁶ Wi woro laga. Wi yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, paa yɛgɛ ɲga na wila ki yo we. Ye pan yoo sinɲgesaga ki wele!

⁷ Ye kari fyaw ye saga yo wi fɔrɔgɔfenne pe kan ye pe pye fɔ: «Wi yen ma yiri wa kunwɔ pi ni. Ɛɛn, wi yaa si keli mbe kari ye na wa Galile tara ti ni. Pa ye yaa ka saa yan wa.» Nda ti pye na yeri mbe yo ye kan, tori nda yɛɛn we.»

⁸ A ki jɛɛle pɛ si fyɛɛle ma yiri wa fanga ki tanla, ma yin wagati nunɔba wi ni fyɛrɛ naa nayinmɛ gbɔɔ ni, nɛɛ fee mbe saga sɛnrɛ ti yo Zhezu wi fɔrɔgɔfenne pe kan.

⁹ Ma pe ta pàa pye na kee, sanni jɛnrɛ, a Zhezu wɛ si pan

ma fili pe ni, mɛɛ pe shari
ma yo fɔ: «Ye gba konɔ!»

A pè si fulo wi tanla
maa kannguuro ti yigi, maa
gbɔɔ.

¹⁰ Kona, a Zhezu wì si pe
pye fɔ: «Yaga kaa fyɛ! Ye
kari ye saga yo sefenne pe
kan, fɔ paa kee wa Galile
tara. Pa pe yaa sanla yan
wa.»

*Sorodasheelee pe senyoro
re*

¹¹ Ma jɛɛɛ pe ta wa konɔ
paa kee, sorodasheelee mbele
pàa pye na fanga ki go singi,
a poro pèle si ye wa ca, mɛɛ
saa nga fuun kila pye ki yɛɛɛ
yo ma saraga wɔfenne teele
pe kan.

¹² A saraga wɔfenne teele
pè si pe yɛɛ gbogolo poro
naa Zhufuyelelele pe ni,
mɛɛ pe yɔn ki wa nunɔba,
ma penjagboro kan soro-
dasheelee pe yeri.

¹³ Pàa pe pye fɔ: «Yege
yo, ye yo fɔ Zhezu wi
fɔɔɔɔfenne pè pan maa
gboo wi yu yembinɛ li ni, ma
ye ta yaa wɔnɔ!»

¹⁴ Na gboforonɛri wi kaga
logo, pa we yaa yo mboo ya,
janɔ wiga ka ye le jɔɔɔɔ.»

¹⁵ A sorodasheelee pè sigi
penjara ti le, mɛɛ kari ma
saa na tanri na yala senre
nda pàa yo ma pe kan ti
ni. Ki senre tila jaraga wa
Zhufuye pe sɔɔɔɔ, fɔ ma
pan ma gbɔn nala.

*Zhezu wila wi yɛɛ naga
wi fɔɔɔɔfenne pe na*
(Maki 16.14-18; Luki
24.36-49; Zhan 20.19-23;

Kapye 1.6-8)

¹⁶ A fɔɔɔɔfenne pe ke ma
yiri nunɔba pè si kari wa
Galile tara, wa yanwiga nga
Zhezu wila naga pe na ki na.

¹⁷ Naa pàa ka saa wi yan, a
pè suu gbɔɔ. Ɛɛn fɔ, pe ni,
kila pye na pele koon shyen
ndɛɛ wo ma.

¹⁸ A Zhezu wì si fulo pe
tanla, mɛɛ pe pye fɔ: «Yawa
pi ni fuun pì kan na yeri wa
yennɛle na, konaa laga tara
ti na.

¹⁹ Ki kala na, yaa kee ye
saa tara woolo pe ni fuun
pe piin na fɔɔɔɔfenne, yaa
pe batize To, naa Pinambyɔ,
naa Yinnekpoyi pe mɛɛɛ na.

²⁰ Kagala ngele fuun mì yo
ma ye kan, yaa ke nari pe na
paa tanri ke na. Ye sigi jen
ye yo fɔ mi yen ye ni pilige
pyew, fɔ sa dunruya wi kɔ.»

**Zhezu Kirisi
Sentanra nda
MARIKI
la yɔnlɔɔ
Sɛwɛ wi nawa
sɛnrɛ**

Mbe yala kalɛgɛle ke ni, Zhezu Sentanra sɛwɛ shyenwoo Mariki wila wi yɔnlɔɔ. Mariki wila pye Zhezu Kirisi wi pitunmbolo wo wa. Paa pye na Mariki wi yinri fun Zhan. Wila pye ma cɛn wa Zheruzalemu ca, wa wi nɔ wi ni (Kapye 1.12). Wila pye Barinabasi wi sege woo wo wa (Kolo 4.10). Wila pinle Barinabasi wo naa Pɔli pe ni ma kari wa Antiyɔshi ca (Kapye 12.25). Wama, a legilizi woolo pɛ si pe torogo pe saa Zhezu Sentanra ti yari tara legere ni. Pe tangala koŋgbanna li na, Mariki wila pinle pe ni mbe sa pe saga; ɛɛn fɔ ma pe ta wa ki tangala li na, a wɛ si laga pe na ma songɔɔ wa Zheruzalemu ca (Kapye 13.5, 13). Ko punɔgo na, naa wagati jenri la kaa toro, a Barinabasi wɛ si Mariki wile ma kari wɛ ni wa Shipiri lɔɔ fugo tara ti ni (Kapye 15.37-39). Ko punɔgo na, wa Pɔli naa Pyeri sɛwɛle pe ni, wɛge yan fɔ sanga ŋa ni paa pye wa Ɔromu ca, Mariki wila pɛ saga (2 Timo 4.11; File 24; 1 Pyeri 5.13).

Wa wi Sentanra sɛwɛ wi ni, Mariki wi yen naga nari we na fɔ Zhezu wi yen Yenŋɛle li Pinambyɔ.

Wi si yen fun Lere wi pinambyɔ, ŋa wɛ pan ma tunɔgo pye konaa maa yɛɛ kan saraga, mbe lelegere go sho (Maki 10.45). Sentanra nda Mariki wɛ yɔnlɔɔ ti were ma wɛ Zhezu Sentanra sɛwɛle sanmbala pe na, ɛɛn fɔ yarijende legere yen wa ti ni.

Wa wi Sentanra ti pelisaga, Mariki wi yen naga nari we na fɔ Zhan Batisi wo wila Zhezu wi batize; ko punɔgo na, a Sotanla wɛ si Zhezu wi wa ma wele (1.1-13). Mariki wi Sentanra ti yen ma kɔn ma yiri kɔnsagbɔɔ shyen. Wa ti kɔnsagbɔɔ koŋgbannaga ki ni (1.14-8.26), wi yen na para we ni tunɔgo ŋga Zhezu wɛ pye kpenɔbelɛngbe wa Galile tara ti ni ki wogo na. Wi yen naga nari we na paa yɛge ŋga na Zhezu wila wɛ fɔrɔgɔfenne pe yeri; wi yen naga nari paa yɛge ŋga na yawa la pye Zhezu wi ni, a wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni; wɛ yen naga yɛge yuun paa yɛge ŋga na Zhezu wila yambala legere sagala, naa yɛge ŋga na wila pye na Yenŋɛle li kagala ke nari leele pe na fannaga ni konaa paa yɛge ŋga na wila kafɔnɔgɔlo legere pye.

Wa Sentanra ti kɔnsagbɔɔ shyen wogo ki ni (8.27-16.20), Mariki wi yen na para we ni Zhezu wi kunwɔ po naa wɛ yenme mbe yiri wa kunwɔ pi ni po sɛnrɛ na. Ɔromu tara sorodasheele to ŋa wila Zhezu wɛ kan wa

tiparaga ki na, naa wila kaa Zhezu wi ku kulomo mba na pi yan, a wi sho fo: «Kaselege ko na, ki naja na, wo wi yen Yennele li Pinambyo we» (15.39).

Wa wi Sentanra ti kosaga yeri, wege yan fo senre jenri Mariki wi yo we kan Zhezu wi yenme mbe yiri wa kunwo pi ni pi wogo na (16.1-8). Ko ki ti leele pele yege Zhezu wi senre ta yege taga wa, mbege yo we kan paa yege nga na Zhezu wila wi yee naga wi forogofenne pe na, konaa paa yege nga na wila yiri ma kari wa yennele na (16.9-20).

SEWE WI YEN MA KOONLO YEGE NGA NA

Zhezu Sentanra ti lesaga senre 1.1-13

Zhezu wi Galile tara tunngo 1.14-8.30

Zhezu wila para wi kunwo naa wi yenme senre na 8.31-9.50

Zhezu wi tangala mbe kari wa Zheruzalemu 10.1-52

Zhezu wi tunngo wa Zheruzalemu ca 11.1-13.37

Zhezu wi jologo konaa wi kunwo 14.1-15.47

Zhezu wi yenme ma yiri wa kunwo pi ni 16.1-20

ZHEZU SENTANRA TI LESAGA SENRE

1.1-13

Zhan Batisi wila pye na Zhezu panga ki yari (Mati 3.1-12; Luki 3.1-18; Zhan 1.19-28)

¹ Sentanra nda ti yen na para Yennele li Pinambyo Zhezu Kirisi wi kanngolo ti lesaga ki nga.

² Ki yen ma yonlogo wa Yennele yon senre yofozayyi wi sewe wi ni, ma yo Yennele li yo fo:

Wele, mi yaa na pitunjo wi torogo wa ma yege wi soon kologo ki gbegele ma kan.

³ *Wo magala lo laa yinrigi wa gbinri wi ni na yuun fo: Ye we Fo wi konjo li gbegele, yoo kombigile ke sinzin wi kan!†*

⁴ Ki pye ma, ki pitunjo wo wila pye Zhan we. Wila pan maa yee naga wa gbinri wi ni, na leele pe batize naga yuun pe kan fo: «Ye ye kapere ti jen, yeri yaga, ye ye yee kan pe ye batize. Pa Yennele li yaa ye kapere ti kala yaga ye na.»

⁵ Ki pye ma, Zhude tara fenne poro naa Zheruzalemu ca woolo pe ni fuun paa pye na kee Zhan wi korogo, ma saa naga yuun naga finligi ma yo pe yen kapere pyefenne. A Zhan wi nee pe batize wa Zhuriden gbaan wi ni.

⁶ Yariporo nda Zhan wila pye na nii, paa ti gbegele yongome sire ni. Kurusijara selege woo wila pye na poo wa wi sene†. Gbato naa senrege wila pye na kaa.

⁷ Leele mbele paa pan wi korogo, wila pye naga yuun pe kan fo: «Ŋa wi yaa pan

† 1:3 1.2-3: Eza 40.3; Mala 3.1 † 1:6 1.6: Yennele yon senre yofenne paa pye na kurusijaraye selege woolo poo. 2 Wunlu 1.8.

mi punḡo na, wo fanḡa ko we mi wogo ko na. Mii daga yeɛ mbe fɔli mboo sawira manda ti sangala†.

8 Mi wo ye batize tɔnmɔ ni, ɛɛn fɔ, wo yaa ka ye batize Yinnekpoyi lo ni.»

Zhezu Kirisi wi batemu pyege ye

(Mati 3.13–4.17; Luki 3.21–22; 4.1–13)

9 Ki sanga wi ni, a Zhezu wi si yiri wa Nazareti ca, wa Galile tara† mee pan Zhan wi kɔrɔḡo. A wi suu batize wa Zhuriden wi ni.

10 Naa Zhezu wila kaa na yinrigi wa tɔnmɔ pi ni, a wi si yenḡele li yan li yenge. A Yinnekpoyi li nɛɛ tinri wi na paa ketene yen.

11 A wi si magala la logo li yiri wa yenḡele na, ma yo fɔ: «Mboro ma yen na Pinambyɔ ḡa wilan ndanla jɛḡe we. Ma kala lilan ndanla fɔ jɛḡe.»

12 Le ki yongɔlo nunḡba ke ni, a Yinnekpoyi li si kari Zhezu wi ni wa gbinri wi ni.

13 Wila pye piliye nafa shyen wa gbinri wi ni, a Sotanla wi si saa wi wa ma wele mboo le kapege. Wila pye wa yanyaara ti sɔḡowo, a meregeye pe si saa naa kala li yongɔ wi kan.

ZHEZU WI GALILE TARA TUNḡO

1.14–8.30

14 Naa paa kaa Zhan wi le wa kaso†, ko punḡo na, a Zhezu wi si pan wa

Galile tara, nɛɛ Yenḡele li Sentanra† ti yari leele pe kan.

15 Wila pye na yuun fɔ: «Wagati ḡa wila teḡe wi gbɔn, Yenḡele li wunluwo pi yongɔ. Ki kala na, ye ye kapere ti jen, yeri yaga. Ye taga Sentanra ti na!»

Zhezu wila ḡbanra wɔfenne

tijere yeri ma yo

pe pye wi fɔrɔḡofenne

(Mati 4.18–22; Luki 4.14–15; 5.1–11)

16 Pilige ka, Zhezu wila pye na tanri na toro Galile logbɔḡo yɔn ki na, mee saa ḡbanra wɔfenne shyen yan. Simɔ wo naa wi nɔsepyɔ lenaḡa Andire poro la wele. Paa pye na pe mere ti waa wa logbɔḡo ki ni na ḡbanra woo.

17 A Zhezu wi si pe pye ma yo fɔ: «Ye pan ye taga na na, mi yaa ye pye leele lagajafenne paa yeḡe ḡa na yaa ḡbanra ti woo we.»

18 Le ki yongɔlo nunḡba ke ni, a pe si pe mere ti yaga le, mee taga wi na.

19 A Zhezu wi si kari yeḡe jenri, mee saa Zebede wi pinambiile shyen pe yan; poro la wele Zhaki naa wi nɔsepyɔ lenaḡa Zhan. Paa pye wa pe tɔnmokɔro ki ni na pe mere ti gbegele.

20 Le ki yongɔlo nunḡba ke ni, a Zhezu wi si pe yeri. A pe si pe to Zebede wi yaga wa tɔnmokɔro ki ni, konaa wi

† 1:7 1.7: Katugu wi go kologo ki pyege na. † 1:9 1.9: Mati 2.23 † 1:14 1.14: Maki 6.17–18; Zhan 3.24 † 1:14 1.14: Eza 61.1–3; Mati 4.17

tunmbyeele pe ni, mæe taga Zhezu wi na næe kee.

Zhezu wila yinne tipele fo wa sagala
(Luki 4.31-37)

²¹ A Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni, pè si kari wa Kapërinawu ca. Naa Zhufuyecenpilige kila kaa gbôn, a Zhezu wì si kari wa sherigo, mæe saa na leele pe nari Yenñele senre ti ni.

²² Leele mbele pàa pye na nuru wi yeri, wi Yenñele senre nagalomò pila pe pari; katugu wi sila pye na pe nari paa lasiri sewe jenfenne pe yen. Ëen fò, wila pye na pe nari fannga ni.

²³ A kì si yala ki sanga wi ni, wa pe sherigo ki ni, nanja wà la pye wa, yinne tipele la pye wi ni.

²⁴ A wì si gbele ngbanga ma yo fò: «Iye! Nazareti ca fenne Zhezu, yinñi ki yen woro naa mboro sògòwò! Ma pan mbe we tòngò wi le? Lere ña wi mboro, mòò jën. Ma yen Yenñele li Lere kpoyi.»

²⁵ A Zhezu wì si gbanla ki yinne tipele li na, ma sili pye fò: «Pyeri wa, mæe wò wa ki nanja ña wi ni!»

²⁶ A yinne tipele li si nanja wi yangara ngbanga, ma gbele ngbanga, mæe wò wi ni.

²⁷ A leele pe ni fuun pe næe kawa næe pe yee yewe na yuun fò: «Yinñi yi nga ko yeen? Nagawa fönmbò wi mba po wì kan fannga ni de. Wi yere yen na para fannga

ni yinne tipegele ke ni, a kaa wi senre ti nuru.»

²⁸ Le ki yongolo nungba ke ni, a wi mæge kì si yiri wa Galile tara ti lagapyew ki ni.

Zhezu wila yambala legere sagala
(Mati 8.14-17; Luki 4.38-41)

²⁹ Naa pàa kaa yiri wa sherigo ki ni, a pè si kari teere wa Simò naa Andire pe go. Zhaki naa Zhan pàa pye pe ni.

³⁰ Ki sanga wi ni, Simò wi jò nò wila pye ma sinle. Witiwewe pila pye wi na. Naa Zhezu wila kaa gbôn wa, a pè suu yama pi senre yo maa kan.

³¹ A Zhezu wì si fulo wi tanla, maa kèe ki yigi, ma suu yirige. A wi witiwewe pì si kò. A wì si yiri næe pe kala li yongò pe kan.

³² Naa yonlo kila kaa kò, ma yala yonlo kì to mako, a leele pè si yambala poro naa yinne tipegele fenne pe le, ma pan pe ni Zhezu wi kòrogò.»

³³ Ki ca woolo pe legere la pye ma gbogolo le go yon ki na.

³⁴ A Zhezu wì si lelere sagala yama cenle legere ni, ma yinne tipegele legere purò ma ke wò lelere ni fun. Ëen fò, wi sila yenle yinne tipegele kaa para, katugu kaa wi jën.

Zhezu wila pye na Galile tara ti yanri na Yenñele senre ti

yari

leele pe kan

(Luki 4.42-44)

³⁵ Ki goto yirifaga ki na, lawɔɔ ti ni, a Zhezu wì si yiri wa ca, mɛɛ kari wa yan, wa laga nga lere sila pye we, ma saa na Yenɲele li yenri wa ki laga ki na.

³⁶ A Simɔ naa wi pinleyɛɛnɛ pe ni, pè si saa naa lagajaa.

³⁷ Naa pàa ka saa wi yan, a pè suu pye fɔ: «Leele pe ni fuun paa ma lagajaa.»

³⁸ A wì si pe pye fɔ: «Ye pan we kari lafɔnɲɔ, wa kanngara na cara sannda ti ni. Mi daga mbe Yenɲele senre ti yari wa fun; katugu ko kala ki ti mi pan.»

³⁹ A wì si kari, mɛɛ saa na yanri wa Galile tara ti lagapyew, na Yenɲele senre ti yari wa sheryinre ti ni, na yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni.

Zhezu wila yayenwe fɔ wa sagala

(Mati 8.1-4; Luki 5.12-16)

⁴⁰ A yayenwe fɔ wà si pan Zhezu wi kɔɔɔ, mɛɛ kannguuro kan wi jegele, maa yenri ma yo fɔ: «Na kaa pye maa ki jaa, ma mbe ya mbanla sagala kpoyi!»

⁴¹ A wi yinriwe si Zhezu wi ta. A wì suu kɛɛ ki sanga maga jiri wi na, ma suu pye fɔ: «Mila ki jaa, sagala kpoyi!»

⁴² Le ki yongolo nunɲba ke ni, a yayenwe pì si kɔ, a wì si sagala kpoyi.

⁴³ A Zhezu wì sigi yo maga ngban wi ni, mɛɛ wi torogo teere

⁴⁴ ma yo fɔ: «Ta nuru, maga kaga yo mbe lere kpe kan. Eɛn fɔ, kari ma soon yɛɛ naga saraga wɔfɔ wi na, paa yɛɛ nga na ma yen we. Saraga nga senre Moyisi wila yo†, maga wɔ maga naga leele pe ni fuun pe na fɔ mà sagala!»

⁴⁵ Eɛn fɔ, a ki nanja wì si kari, mɛɛ saa na nga kila pye wi na ki yɛɛ yuun lagapyew. Ki kala na, Zhezu wì saa ya mboo yɛɛ naga ca ka ni naa janwa wi kala na. Ki kaa pye ma, a wì si koro wa ca ki punɲo na, wa laga nga lere sila pye we. A leele pe nɛɛ yinrigi lagapyew na paan wi kɔɔɔ.

2

Zhezu wila murugu wa sagala

(Mati 9.1-8; Luki 5.17-26)

¹ Naa piliye jenri la kaa toro, a Zhezu wì si songɔɔ wa Kaperinawu, a pè sigi logo ma yo wi yen wa go.

² A janwa gbolo là si gbogolo wa ki go ki ni, fɔ censaga sila koro, ali wa funwa na wa go yɔn ki na. A wi nɛɛ pe nari Yenɲele senre ti ni.

³ Kona, a leele pèle si pan murugu wa ni wi kɔɔɔ. Leele tijere pàa wi le. ⁴ Eɛn fɔ, janwa wi kala na, pe saa ya mboo naga Zhezu wi na. Ki kaa pye ma, a pè si go ki naayeri wi furu le Zhezu

wi yesinme pi na. Wa wege nga paa furu ki ni, a pe si murugu wi tirige wa go nawa, wo la pye ma sinle wi yarisinlege ki na.

⁵ Naa Zhezu wila kaa ki leele pe tagawa pi yan, a wi si murugu wi pye fo: «Na pyo, ma kapere ti kala yaga ma na!»

⁶ Lasiri sewe jenfenne pele la pye ma cen le ki laga ki na. Naa poro la kaa ko senre to logo, a pe nee ki jate wa pe nawa, nee yuun fo:

⁷ «Ki pye mele, ki nana na wi nee para yeen! Wila Yennele li mege ki jogo. Amba wi mbe ya mbe lere kapere kala yaga wi na, na Yennele lo nungba ma?»

⁸ Le ki yongolo nungba ke ni, a Zhezu wi si pe nawa jatere wi jen, mee pe pye fo: «Yaga kaa ki jatere cenle na wi piin.

⁹ Mbe murugu wi pye mbe yo fo: «Ma kapere ti kala yaga ma na», nakoma: «Yiri mo yarisinlege ki le maa tanri», ti shyen ti ni, kikiin yowo pi tanla ma we†?»

¹⁰ Een fo, mila jaa yege jen fo yawa yen Lere wi Pinambyo wi ni laga tara ti na, mbaa leele pe kapere ti kala yari pe na.

¹¹ Kona, a wi si murugu wi pye fo: «Mila ki yuun ma kan, yiri ma yere, ma yarisinlege ki le maa kee ma go.»

¹² Le ki yongolo nungba ke ni, ma yala pe ni fuun paa pye naa wele, a murugu wi si yiri ma yere, maa yarisinlege ki le, mee kari. A ki si pe ni fuun pe pari. A pe nee Yennele li gbogo na yuun fo: «We fa nga ki cenle ka yan.»

Zhezu wila nana na paa pye

na yinri Levi wi yeri wi pye wi forogofa

(Mati 9.9-13; Luki 5.27-32)

¹³ Ko pungo na, a Zhezu wi si songoro naa wa Galile logbogo yon ki yeri. Lelegere la pye na paan wi korogo, a wila pe nari Yennele senre ti ni.

¹⁴ Naa wila kaa na toro, a wi si saa Alife wi pinambyo Levi wi yan. Wila pye ma cen wa wi tunngo pyesaga, wa nizara shogo ki ni. A Zhezu wi suu pye fo: «Taga na na.»

A Levi wi si yiri, mee taga wi na.

¹⁵ Ko pungo na, a Zhezu wi si saa li wa Levi wi go. Nizara shofenne legere la pinle ma li Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni fun, konaa kapere pyefenne pele ni. Ki leele cenle poro legere paa taga wi na.

¹⁶ Lasiri sewe jenfenne mbele paa pye Fariziye ngbelege ki ni, naa paa kaa wi yan wila nii nizara shofenne poro naa kapere

† 2:9 2.9: Zhezu wila pye naga nari ma yo mbe kapere ti kala yaga konaa mbe lere sagala, ki pyewe woro ma tanla. Ti ni fuun shyen ti yen ma yala ma pye mbapyewe leele pe yeri, konaa ma pye ma yala, a ti pyewe tanla Yennele li yeri.

pyefenne pe ni, a pè suu forogofenne pe pye fɔ: «Yingi na, a wi nɛɛ nii nizara shɔfenne poro naa kapere pyefenne† pe ni?»

17 Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo pe yeri, a wi si pe pye fɔ: «Leele mbele pe yen ngbaanla, poro ma pe maa wɛɛ pyefɔ jaa. Eɛn fɔ, yambala poro pe maa wɛɛ pyefɔ jaa. Mii pan mbe mbele paa pe yɛɛ jate pe sin poro yeri. Eɛn fɔ, kapere pyefenne poro mi pan mbe yeri, jango pe ta pe pe kapere pyege ki yaga.»

Zhezu wo naa yenge lege senre
(Mati 9.14-17; Luki 5.33-39)

18 Pilige ka, Zhan Batisi wi forogofenne poro naa Fariziye pe ni, paa pye yenge. A leele pɛle si pan ma Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Yingi na Zhan forogofenne poro naa Fariziye woolo pe ni, poro mɛɛ na yenge nii, ma si yala, mboro forogofenne poro nɛɛ yenge le?»

19 A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fɔ: «Ye nawa po ni jayire nɔɔ, japɔlo wi wenne pe mbe ya je mbe yo pe se li, mbe poro naa japɔlo wi ni pe ta laga nunɔba wi le? Ayoo. Mbe pe ta laga nunɔba poro naa japɔlo wi ni, pe se yenge le.

20 Eɛn fɔ, wagati wa wa na paan, ɲa ni pe yaa ka

japɔlo wi wɔ wa pe sɔɔwɔ, pa kona pe yaa la yenge nii. (Ko ki yen paa mi naa na forogofenne pe ni we wogo ki yen.)

21 «Lere na parifonngo parisanga yoli tondara lege na. Na ma kaga pye ma, parisanfɔnngo ki ma tondara lege ki kanngɛyɛɛ nunɔba wali maga laga. Pa kona ki ma wali ma tijanga.

22 Lere na sinme tipiriwe le selege kashara lere ni. Na ma kaga pye ma, sinme tipiriwe pi ma kaa kashara ti walagi ma wo, kashara ti ma jɔɔ. Eɛn fɔ, ma ma sinme tipiriwe pi le selege kashara fonndo† ni.»

Zhezu wo naa Zhufuye cɛnpilige ki ni

(Mati 12.1-8; Luki 6.1-5)

23 Cɛnpilige ka ni, Zhezu wila pye na toro shɔɔlo kere ta nawa. A wi forogofenne pe nɛɛ ki shɔɔlo sheshegele kele koon kono yon ki na†.

24 Naa Fariziye paa kaa ko yan ma, a pè si Zhezu wi yewe ma suu pye fɔ: «Wele, kala na lii daga mbe pye cɛnpilige ki ni, yingi na, a ma forogofenne pe nɛɛ lo piin?»

25 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye faga kara mbege yan wi le? Nga Davidi wila pye cɛnpilige ka ni wo naa wi pinleyɛɛnle pe ni, naa funɔ kila pe yigi ma yala yaakara sila pye pe yeri we.

† 2:16 2.16: Luki 15.2; 19.7 † 2:22 2.21-22: Ko koro wo yen fɔ leele pe daga mbe pe faa kapyere tijangara ti yaga mbe kannga fonngo. † 2:23 2.23: Dete 23.26

26 Wila ye wa Yennεε li go ki ni, buru ηa pàa wɔ saraga li yeri ma wa ka, wo ηa wi sila daga lere mbe wa ka, ndεε saraga wɔfenne poro nunɔba we, ma wa kan fun wi pinleyεenle† pe yeri. Ki sanga wi ni, Abiyatari wo wila pye saraga wɔfenne to.»

27 A Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Cɛnpilige kila tεge leele pe yonwɔ po kala na. Eɛn fɔ, lere wi sila gbegele cɛnpilige ko kan.

28 Ki kala na, Lere wi Pinambyɔ wi yen cɛnpilige ki fɔ yere.»

3

Cɛnpilige ka ni

*Zhezu wila naηa wa sagala, wi kεε kila shɔ wi na
(Mati 12.9-14; Luki 6.6-11)*

1 Ko punɔgo na, a Zhezu wì si sɔngɔrɔ naa wa sherigo. Naηa wà la pye wa, wi kεε kila shɔ wi na.

2 Leele mbele pàa pye wa, pàa pye na Zhezu wi wele jɛnɔge, na kaa pye wi mbe naηa wi sagala cɛnpilige ki ni, janɔgo pe бага wi na pe yo wi kapege pye.

3 A Zhezu wì si naηa ηa wi kεε kila shɔ wi na wi pye fɔ: «Yiri ma yere le pe sɔɔwɔ.»

4 A Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «We lasiri wì yo mεε? Ki daga ma kajɛnɔge pye cɛnpilige ki ni lee, nakoma ma kapege pye? Ma lere shɔ lee, nakoma ma lere gbo?» Eɛn fɔ, a pè si pyeri.

5 A Zhezu wì si pe ni fuun pe wele nanɔbanwa ni. Kila yesanga wa wi na pe ko-tonɔgbanga ki kala na. A wì si naηa wi pye fɔ: «Ma kεε ki sanga!»

A naηa wì suu kεε ki sanga, a kì si sagala.

6 Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a Fariziye pè si yiri wa sherigo, mεε saa pe yεε gbogolo poro naa mbele pàa taga wunlunaηa Erɔdi wi na pe ni, ma pe yεε yan paa pe mbege yigi yεge ηga na, mbe ta mbe Zhezu wi gbo we.

Lelegere la pan Zhezu wi kɔrɔɔ

7 Ko punɔgo na, a Zhezu wì si yiri ma kari wa Galile lɔgbɔɔ ki yeri wo naa wi fɔrɔɔfenne pe ni. A janwa gbɔlɔ là si taga pe na ma kari. Ki leele pèle la yiri wa Galile naa Zhude tara.

8 A pèle yiri wa Zheruzalemu. A pèle yiri wa Idume tara naa Zhuriden gbaan punɔgo tara ti ni. A pèle yiri wa Tiri naa Sidɔn cara ti kanɔgara na cara ti ni. Ki janwa gbɔlɔ làa pan Zhezu wi kɔrɔɔ, katugu ηga fuun wila pye na piin pàa pye naga nuru.

9 A Zhezu wì suu fɔrɔɔfenne pe pye ma yo pe tɔnmɔkɔrɔ jεεε la yaga le wi kan, wi ta wi ye wa li ni, janɔgo janwa wiga kaa wɔnrɔɔ mboo jori.

10 Naa Zhezu wila pye na lelegere sagala, ki kala na, yambala legere la pye na

† 2:26 2.26: Levi 24.5-9; 1 Sami 21.1-6

gbinri na kee wi kɔrɔɔ, mbe ta mbe jiri wi na mbe sagala.

¹¹ Sanga o sanga yinne tipegele ke ka Zhezu wi yan, ke ma kannguuro kan wi jegele, nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ: «Ma yen Yɛnɛɛ li Pinambyɔ!»

¹² Ɛɛn fɔ, a Zhezu wì sigi yo maga nɔɔban ke ni, ma yo kaga kaa naga leele pe na.

Fɔrɔɔɔfenne ke ma yiri shyen

mbele Zhezu wila wɔ

(Mati 10.1-4; Luki 6.12-16)

¹³ Ko punɔgo na, a Zhezu wì si lugu yanwiga ka na. Leele mbele wila pye na jaa, a wì si pe yeri. A pè si kari wi kɔrɔɔ.

¹⁴ A wì si leele ke ma yiri shyen wɔ ma yo poro mbe koro wi ni, wila pe tunnu pe saa Yɛnɛɛ sɛnrɛ ti yuun,

¹⁵ mbe fanɔga kan pe yeri paa yinne tipegele ke puro paa ke woo leele pe ni.

¹⁶ Leele ke ma yiri shyen mbele wila wɔ, pe mɛrɛ ti nda: Simɔ, a Zhezu wùu mege taga naa yinri Pyeri;

¹⁷ naa Zebede pinambiile shyen Zhaki naa wi nɔsepyɔ lenaɔa Zhan. A Zhezu wì pe mege taga ma yo: Bowanɛrizhɛ, ko kɔrɔ wo yen fɔ pe yen paa Yɛnɛɛ gbanlaga yen;

¹⁸ naa Andire, naa Filipu, naa Baritelemi, naa Matiye, naa Toma, naa Alife pinambyɔ Zhaki, naa Tade, naa Simɔ Zeloti,

¹⁹ konaa Zhudasi Izikariyoti. Wo wila kaa

Zhezu wi le wi mbenfenne pe keɛ.

Zhezu wi go woolo paa jaa saa ɛ mbe kari wi ni

²⁰ Ko punɔgo na, a Zhezu wì si songɔrɔ ma pan wa go. A janwa gbolo là si gbogolo wa wi tanla, fɔ Zhezu wo naa wi fɔrɔɔɔfenne pe ni pe sila wagati ta mbe li yɛrɛ.

²¹ Naa Zhezu wi go woolo paa kaa ki wogo ki logo, a pè si pan mboo ɛ mbe kari wi ni, katugu paa pye na yuun fɔ: «Wi go kì yiri.»

Zhezu wila mbele paa sɛnpere yo wi na pe yon sogo

(Mati 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)

²² Lasiri sɛwɛ jɛnfenne mbele paa yiri wa Zheruzalemu, pe nɛɛ yuun fɔ: «Yinne tipegele ke to Beyzebuli wo wì ye wi ni. Wo fanɔga na wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni.»

²³ Kona, a Zhezu wì si pe yeri, mɛɛ yomiyɛgele kele wa pe kan, ma yo fɔ: «Sotanla wi mbe ya mbaa wi yɛɛ puro mɛɛ?»

²⁴ Na wunluwɔ mba ka kɔn shyen mbe yiri pi yɛɛ kɔrɔɔ, ki wunluwɔ pi se ya cɛn.

²⁵ Na sege nɔga ka kɔn shyen mbe yiri ki yɛɛ kɔrɔɔ, ki sege ki ma jɔɔɔ.

²⁶ Ki kala na, Sotanla fun, wiga yiri wi yɛɛ kɔrɔɔ, wi wunluwɔ pi ma kɔn shyen, pila ya fanɔga ta mbe cɛn. Ɛɛn fɔ, wi fanɔga ki ma kɔ.

27 «Lere se ya ye lengbaan wa go mboo kεε yaara ti lε, na wii keli mboo pɔ gben. Eεn fɔ, na wi kaa pɔ mbe kɔ, wi mεε ya maa go yaara ti ni fuun ti lε.

28 «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, leele pe kapere ti ni fuun ti mbe ya kala yaga pe na, mbe pinlε Yεnɲεlε li mεjɔɔgɔ sεnrε nda fuun paa yuun ti ni.

29 Eεn fɔ, lere ɲa fuun ka Yinnekpoyi li mεgε ki jɔgɔ, ki kapege ki se kala yaga wi na fyew, katugu wì kapege mbakɔgɔ pye.»

30 Zhezu wila ko yo ma, katugu pàa pye naga yuun ma yo fɔ: Yinne tipele yen wi ni.

Zhezu wi nɔ naa wi nɔsepiile pe ni pàa pye naa lagajaa

(Mati 12.46-50; Luki 8.19-21)

31 Kona, a Zhezu wi nɔ naa wi nɔsepiile nambala pè si pan ma yere wa funwa na, mεε lere wa tun wa go ma yo wuu yeri pe kan.

32 Janwa wila pye ma cεn ma Zhezu wi maga, a pè suu pye fɔ: «Ma nɔ naa ma nɔsepiile nambala, naa ma nɔsepiile jεεlε pe yen wa funwa na, paa ma kala yewe.»

33 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ambo wi yen na nɔ naa na nɔsepiile nambala poro?»

34 Leele mbele pàa pye ma cεn maa maga, a wì si poro wele, ma sho fɔ: «Na nɔ naa na nɔsepiile nambala poro wele mbele wele.

35 Katugu lere ɲa fuun wi yen na Yεnɲεlε li nandanwa kala li piin, wo wi yen na nɔsepyɔ lenaɲa naa na nɔsepyɔ sumboro, naa na nɔ.»

4

Yariluguro fɔ yomiyεlε (Mati 13.1-9; Luki 8.4-8)

1 Kona, a Zhezu wi nεε leele pe nari naa Yεnɲεlε sεnrε ti ni wa Galile lɔgbɔgɔ yɔn ki na. A janwa gbɔlɔ là si pan ma gbogolo wa wi tanla, a wì si ye ma cεn tɔnmɔkɔrɔ ka ni wa tɔnmɔ pi go na. A janwa wo si koro le tara, le tɔnmɔ pi yɔn na.

2 Wila yarilegere naga pe na yomiyεgele ni. Wa ki nagawa pi ni, wila pe pye fɔ:

3 «Yaa nuru na yeri! Naɲa wà la yiri ma kari saa yariluguro lugu wi kεrε paa yεgε ɲga na pe maa mali wi waa.

4 Maa ta wila ti yanragi, a yariluguro tà si to wa konɔ li yɔn na. A sannjere si pan mari yɔli.

5 A tà to yaanɲguro laga na, tara sila pye le ma jεngε. A tì si fi fyaw, katugu tara ti sila pye ma jugo le.

6 Eεn fɔ, naa yɔnlɔ kila kaa yiri na yaa, a tì si waga, katugu ninde jende sila pye ti na.

7 A tà to wuuro sɔgɔwɔ ma fi. A wuuro tì si yiri mari yigi, tii sε.

8 A tà si to wa tara jende ti na, ma fi ma yiri ma lε, mεε sε. A tà sε pyɔ nafa ma yiri

ke, a tà se pyo nafa taanri. A
tà se pyo cɛnmɛ.»

⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ:
«Nungbogolo ka pye ɲa na,
wi ke jan wila nuru!»

*Zhezu wila pye na
yomiyegɛɛ*

ke waa kɔrɔ ɲa na wi ɲa

(Mati 13.10-17; Luki 8.9-10)

¹⁰ Naa Zhezu wila kaa lali
janwa wi ni, leele mbele paa
pye wa wi tanla poro naa
wi fɔrɔgɔfenne ke ma yiri
shyen pe ni, pè suu yewe
yomiyegɛɛ ke kɔrɔ wi ni.

¹¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ:
«Ŋgundo sɛnrɛ nda ti yen na
para Yɛnɲɛɛ li wunluwo pi
wogo na, pa Yɛnɲɛɛ liri kan
yoro yeri, a yèri jɛn. Eɛn
fɔ, leele sanmbala poro na,
pe maa kagala ke ni fuun ke
nuru yomiyegɛɛ ni,

¹² janɔ:

*Pe ya paa wele jɛɲɛ, eɛn fɔ,
paga kaa yaan.*

*Pe ya paa nuru jɛɲɛ, eɛn fɔ,
paga kaa ti kɔrɔ jenni.*

*Nakoma pe mbe ka kanɲa
mbe pan Yɛnɲɛɛ li
kɔrɔgɔ*

*li ta li pe kapere ti kala yaga
pe na!»†*

*Zhezu wila yariluguro fɔ
wi yomiyɛɛ li kɔrɔ wi yo*

(Mati 13.18-23; Luki 8.11-15)

¹³ A Zhezu wì si pe pye
fɔ: «Na yee yomiyɛɛ na
lo kɔrɔ wo jɛn, ye mbe ya
yomiyegɛɛ sanɲgala ke ni
fuun ke kɔrɔ wi jɛn mɛɛ?»

¹⁴ Yariluguro fɔ wi
yariluguro nda yanragi, to
ti yen Yɛnɲɛɛ sɛnrɛ re.

¹⁵ Leele pele yen paa konɔ
yɔn laga ɲa yariluguro tì to
wa ki yen. Na paga Yɛnɲɛɛ
sɛnrɛ ti logo mbe kɔ, Sotanla
wi mɛɛ pan teere, mbe siri
wo wa pe nawa.

¹⁶ Yariluguro tì to
yaanɲguro laga ɲa na ma
fi fyaw, ko ki yen paa leele
mbele pe ma Yɛnɲɛɛ sɛnrɛ
ti logo ma yenɛ ti na fyaw
nayinmɛ ni.

¹⁷ Eɛn fɔ, paa ti yaga ti
censaga ta wa pe nawa. Pe
ma taga ti na wagati jɛnri
ni. Na jorowo ka gbɔn pe na,
nakoma leele pe kaa pe jɔɔ
ki sɛnrɛ ti kala na, pe mɛɛ je
ti na.

¹⁸ Yariluguro tì to wuuro
laga ɲa na, ko ki yen paa
leele mbele pè Yɛnɲɛɛ sɛnrɛ
ti logo.

¹⁹ Eɛn fɔ, ki dunruya ɲa
wi jatere lɛgɛrɛ, to naa pen-
jagbɔrɔ nda ti maa pe fanla
na pe punɲgu, naa jogo
yaara sannda cɛnɛ pyew ti
ma ki sɛnrɛ ti sho pe yeri, tila
ya kala yɔn.

²⁰ Tara jɛnde woro to ti
yen paa leele mbele pe ma
Yɛnɲɛɛ sɛnrɛ ti logo ma
yenɛ ti na, ma piile sɛ. Ki
piile pele ma pe nafa ma yiri
kɛ kɛ sɛ. Pele ma pe nafa
taanrindaanri sɛ. Pele ma pe
cɛnmɛ cɛnmɛ sɛ.»

*Fitanla yomiyɛɛ
(Luki 8.16-18)*

† 4:12 4.12: Eza 6.9-10; Zhan 12.40; Kapye 28.27; Ɔromu 11.18

21 A Zhezu wì si nuru naa ma pe pye fò: «Lere ma fitanla mu mbe kpongbo jile wi na, nakoma mboo le sinleyaraga nɔgɔ le? Mi yo pe maa mu mboo tɛgɛ wa fitanla tɛgɛsaga.

22 Ko ki naga ma yo kala na fuun li yen ma lara, li yaa ka yiri funwa na. Kala na fuun li yen ngundo, li yaa ka jen.

23 Nunɔgbogolo ka pye ɲa na, wi ke jan wila nuru jɛɲgɛ.»

24 A wì si nuru naa ma pe pye fò: «Sɛnrɛ nda mila yuun, ye yɛgɛ to yaa ti nuru! Jɛnɛ na ye ma tɛgɛ na tinwi leele sanmbala pe kan, lo yɔngɔ Yɛnɲɛle li yaa ka tɛgɛ mbe tiwi ye kan, fò mbe ka taga wa ye wogo ki na.

25 Katugu yaraga yen ɲa fuun yeri, pe yaa ka taga wi kan. Eɛn fò, yaraga woro ɲa fuun yeri, jɛnri jate ɲa wi yen wi yeri, pe yaa kaa sho wi yeri.»

Yariluguro pyɔ ɲa wi ma fi wi yɛ wi yomiyɛle

26 A Zhezu wì sho naa fò: «Yɛnɲɛle li wunluwɔ pi yen paa yaraga ɲga yen ki ɲga: Naɲa wà la saa yariluguro lugu wi kɛrɛ.

27 Ti lugunɔɔɔ, wila wɔnɔɔ wi yo, wi yen yɛnɲɛ wi yo, yɔnɔɔ naa yɛmbinɛ, yariluguro ti ma fi na lee na kee. Ki maa piin yɛgɛ ɲga na, wila ka jen ki ni.

28 Tara to ti ma yariluguro ti pye ti ma fi. Ki kɔnɔbanɲga ki na, wɛrɛ to

ti ma keli ma yiri. Ko punɔgɔ na, ti mɛɛ sheshegele wɔ, mbe si pire le.

29 Ti pire tiga ka yanlaga sanga ɲa ni, pe mɛɛ mali kɔnɔbɛnɛgele ke lɛ, mbe siri kɔn, katugu ti kɔnsanga wi gbɔn.»

*Mutari tige pile yomiyɛle
(Mati 13.31-32,34; Luki 13.18-19)*

30 A Zhezu wì sho naa fò: «We mbe ya Yɛnɲɛle li wunluwɔ pi taanla yɛnɲi ni? Yɛnɲi yomiyɛle we mbe ya wa mboo naga?

31 Pi yen paa mutari tige pile yen. Na paga li lugu wa tara, lo li ma pye yariluguro ti ni fuun jɛɛle le laga tara lombondo ti ni.

32 Eɛn fò, na paga li lugu mbe kɔ, li ma fi ma yiri ma gbɔgɔ ma wɛ sɛrɛ tire ti ni fuun ti na. Li ma njere wɔ tugbɔɔrɔ fò sannjɛrɛ ti mbe ya mbe sere pɔ wa ti yinmɛ† pi ni.»

33 Kì pye ma, Zhezu wila pye na Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti yuun leele pe kan yomiyɛgele legere ni paa ki wolo na li yen. Wila pye na ke waa pe kan, na yala ɲgele pe mbaa ya mbaa ke kɔrɔ jenni.

34 Wi sila pye na para leele pe ni, na yomiyɛgele la ma. Eɛn fò, na wiga ka pye wi yɛ wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, wi mɛɛ ke kɔrɔ wi yo ma poro kan.

† 4:32 4.32: Eze 17.23; Dani 4.9-18

Zhezu wila tifeŋingboḡo ka yerege

(Mati 8.23-27; Luki 8.22-25)

³⁵ Ki pilige nuṅba ki yonlokogḡo ki ni, a Zhezu wì suu forogofenne pe pye fo: «Ye pan we logboḡo ki kon we yiri wa ki kee nga na!»

³⁶ A forogofenne pè si yiri le janwa wì tanla, mee saa ye wa tonmokoro nga Zhezu wila pye ma cen ki ni, mee kari wi ni. Leele pèle la taga pe na tonmokoro ta ni.

³⁷ Sanni jenri, a tifeŋingboḡo kà si yiri nee gboon wa logboḡo ki ni. A tonmo pi nee koon na yiin wa tonmokoro ki ni, fo a kila jaa mbe yin.

³⁸ Zhezu wo la pye ma sinle wa tonmokoro ki nawa wa punḡo na, ma go gbōn yungboḡo na, na wonlo. A wi forogofenne pè si saa wi yen, ma suu pye fo: «We Nagafḡo, we yaa ku. We kunwo pii ma jori wi le?»

³⁹ A wì si yen, mee para ngbanga tifeleḡe ki na, mee logboḡo tonmo pi pye fo: «Yere yew, ma pyeri!» A tifeleḡe kì si yere, a tonmo pì si pyeri dinw.

⁴⁰ A wì si kanḡa maa forogofenne pe pye fo: «Yiṅgi na, a ye nee fye ma? Ye fa tagawa ta bere?»

⁴¹ Een fo, pàa fye fo ma toro, nee pe yee yewe na yuun fo: «È! Yiṅgi lere cenle wi na yeen, ali tifeleḡe ko naa logboḡo tonmo pi ni, tila wi senre ti nuru?»

5

Zhezu wila nana wa sagala,

yinne tipele la pye wi ni

(Mati 8.28-34; Luki 8.26-39)

¹ Kona, a pè si gbōn wa logboḡo ki kee sanḡa ki na, wa Gerasa tara fenne pe tara.

² A Zhezu wì si tigi ma yiri wa tonmokoro ki ni, le ki yongolo ke ni, a nana wà si yiri fanra laga ka ni, mee pan mboo fili. Yinne tipele laa pye ki nana wi ni.

³ Pa wila pye na cen wa fanra laga ki ni. Lere saa ya mboo po, ali jorogḡo ni yere.

⁴ Wagati leḡere na, pe ma tuguron le wi toro ti na, maa po jorogḡo ni. Een fo, wi ma tuguron ti kaari, ma jorogḡo wi kon. Fanḡa sila pye lere ni mbe ya mboo mara.

⁵ Kila pye wagati pyew, sonlo naa yembine, wi ma pye wa fanra ti sogowo konaa yanwira ti na, na jorogi wa, naa yee weleḡi sinndere ti na.

⁶ Naa wila kaa Zhezu wi yan wa lege, a wì si fe ma saa wi fili, ma kanḡuuro kan wi jeḡele,

⁷ mee jorogḡo ngbanga ma yo fo: «Yiṅgi ki yen mi naa mboro we sogowo, Zhezu, mboro na ma yen Yenḡele na yaara ti ni fuun ti go na li Pinambyo? Mila ma yenri Yenḡele li meḡe ki na, maga kanla le jologḡo!»

⁸ Wila ko yo ma, katugu Zhezu wila ki konḡo kan wi

yeri ma yo fɔ: «Yinne tipele, wɔ ki naŋa ŋa wi ni!»

9 A Zhezu wì si naŋa wi yewe ma yo fɔ: «Pe maa ma yinri meɛ?»

A wì sho fɔ: «Pe maa na yinri: Janwa, katugu we yen ma ɛɛɛ.»

10 A wì si Zhezu wi yenri ŋgbanga, ma yo wiga ka pe purɔ mbe pe wɔ wa ki tara ti ni.

11 Cɛɛɛ ɲɔbelege kà la pye wa yanwiga ki tanla, na kaa.

12 A yinne tipegele kè si Zhezu wi yenri, ma yo fɔ: «We torogo we sa ye wa cɛɛɛ mbele pe ni.»

13 A Zhezu wì si konɔ kan ke yeri. Kona, a yinne tipegele kè si wɔ naŋa wi ni, mɛɛ saa ye cɛɛɛ pe ni. A cɛɛɛ pe ni fuun pè si fe ma tigi wa yanwiga ki tigiwen lapege ki na, ma toori wa ɔgbɔɔ tɔnmɔ pi ni ma ku. Cɛɛɛ mbele pàa ku, pàa cɛɛ waga shyen (2 000) yɔn ko tin.

14 A cɛɛɛ kɔnrifenne pè si fe ma saa na ŋga kila pye ki yari wa cagbɔɔ to naa kɛɛɛ ti ni. Ŋga kila pye, a leele pe nɛɛ paan naga wele.

15 Naa pàa kaa gbɔn wa Zhezu wì tanla, a pè si saa naŋa ŋa yinne tipegele ɛɛɛɛ kàa pye wi ni wi yan, wila yaripɔɔ le ma cɛn. Wi jatere wila pye ma cɛn wi na fɔ jɛɲɛ. A leele pè si fyɛ.

16 Kala na làa yinne tipegele fɔ wo naa cɛɛɛ pe ta, leele mbele pàa li yan,

a pe nɛɛ li yɛɛɛ yuun na sanmbala pe kaan.

17 Kona, a pe nɛɛ Zhezu wi yenri ma yo wi wɔ wa pe tara.

18 Naa Zhezu wila kaa na yiin wa tɔnmɔkɔɔ ki ni, naŋa ŋa yinne tipegele kàa wɔ wi ni, a wì suu yenri ma yo wi yaa koro wi ni.

19 Zhezu wi sila yere ki na, ɛɛn fɔ, a wì suu pye fɔ: «Songɔɔ maa kee ma woolo pe kɔɔɔɔ. Ma Fɔ wɔɔn yinriwe ta, ma ŋga pye mɔɔ kan, ma saga yɛɛɛ yo ma pe kan.»

20 A wì si kari wa Dekapole tara, mɛɛ saa na ŋga Zhezu wì pye maa kan ki yari. Mbele fuun pàa ki logo, pàa pye na kawa.

Zhayiru wi sumborombyo wo naa jɛɛ ŋa wila jiri Zhezu wi derege ki na pe sɛnrɛ re (Mati 9.18-26; Luki 8.40-56)

21 A Zhezu wì si songɔɔ naa wa ɔgbɔɔ ki kɛɛ sanŋga ki na, wa tɔnmɔkɔɔ ki ni. A janwa gbɔɔ là si gbogolo wa wi tanla maa maga. Wila pye le ɔgbɔɔ ki yɔn na.

22 A sherigo to wà si pan wi kɔɔɔɔ, pàa pye naa yinri Zhayiru. Naa wila kaa Zhezu wì yan, a wì si kanŋguuro kan le wi nɔɔɔ,

23 maa yenri jɛɲɛ, ma yo fɔ: «Na sumborombile laa kuun. Ki kala na, shokari wa na yeri, ma sɔɔn keyen yi taga li na li ta li sagala, li yinwege ta.»

24 A Zhezu wì si pinle wi ni ma kari. A janwa gbolo li si taga wi na, naa jiiire lagapyew.

25 Wa ki janwa wi ni, jelle wà la pye wa. Kasanwa wogo yama la pye wi na. Pila yele ke ma yiri shyen ta wi na.

26 Ki jelle wila jolo jenge were pyefenne legere yeri. A wi kee yaara ti ni fuun ti saa ko. Een fo, wi yama pi sila pye na mbonrogi, pila pye na seregi na kee wi.

27 Naa wila kaa Zhezu wi senre logo, a wì si pan wa janwa wi ni, wa Zhezu wi pungo na, mee jiri wi derege ki na.

28 Katugu wila pye naga yuun wa wi nawa fo: «Na nga jiri wi derege ko na jenri oke, pa mi yaa sagala.»

29 Le ki yongolo nungba ke ni, a wi kasanwa wogo yama pi si ko. A wigi jen wa wi wire ti ni ma yo wì sagala.

30 Le ki yongolo nungba ke ni, a Zhezu wigi jen wi ye ma yo fannga ka wo wi ni. A wì si wa ma kannga wa janwa wi sogowo, ma sho fo: «Ambo wì jiri na derege ki na?»

31 A wi forogofenne wà suu pye fo: «Na ma janwa wi yan wila ma jiiire lagapyew yeen, a ma nee yewe ma yo: Ambo wi jiri na na?»

32 A wì si welewele maa yee maga, mbe ta mbege pyefo wì jen.

33 A jelle wi nee fye na seri, katugu nga kila pye wi na, wila ki jen. A wì si pan ma

kannguuro kan le Zhezu wi nogo, mee nga kila pye ki kaselege ki ni fuun ki yo maa kan.

34 A Zhezu wì suu pye fo: «Na sumborombyo, ma tagawa pon sho. Ta kee yeyinngge na, ma yama pi ko ma na.»

35 Ma Zhezu wi ta wila pye na para bere, a pitunmbolo pele si yiri wa sherigo to Zhayiru wi go ma pan, mee Zhayiru wi pye fo: «Ma sumborombyo wì ku makò, yingi na, a ma nee we Nagafò wi tege naa bere?»

36 Een fo, Zhezu wi sila pye na poro senyoro to wele. A wì si Zhayiru wi pye fo: «Maga ka fye. Taga na na ko ce.»

37 Zhezu wi sila yenle lere wa kpe mbe pinle wi ni, ndee Pyeri naa Zhaki naa wi nosepyo Zhan poro paa kari wi ni.

38 Naa paa ka saa gbòn wa sherigo to wi go, a Zhezu wì si janwa gbolo la yan wa laa tinni. Ki leele paa pye na gbele na jorogi ngbanga.

39 A Zhezu wì si ye wa go, mee pe pye fo: «Yingi na, a ye nee tinni na gbele yeen? Pyo wii ku, een fo, wila wonlo wi.»

40 Naa wila kaa to yo ma, a leele pe nee tege wi na. Kona, a Zhezu wì si pe ni fuun pe yirige wa funwa na, mee pyo wi to naa wi no naa wì forogofenne taanri mbele paa kari wi ni pe le ma ye pe ni wa pyo wi sinlesaga.

41 A wì si pyo wi yigi wi kee ki na, ma suu pye fo: «Talita kumi.» Ko koro wo yen fo: «Sumborombyo, mila ki yuun ma kan, yen ma yiri.»

42 Le ki yongolo nungba ke ni, a sumborombyo wì si yiri na tanri. Wila ta yeke ke ma yiri shyen. A kì si pe pari fo jenge.

43 A Zhezu wì sigi yo maga ngban pe ni ma yo nga wila pye, paga kaga yo mbe lere kan. A wì si pe pye ma yo pe pyo wi kan wi ka.

6

Nazareti ca fenne pe sila taga

Zhezu wi na

(Mati 13.53-58; Luki 4.16-30)

1 A Zhezu wì si yiri wa ki laga ki na, wila yiri ma le ca nga ni, a wì si kari wa. Wi forogofenne paa pinle wi ni ma kari.

2 Naa cenpilige kila kaa gbɔn, a wì si kari wa sherigo, mee saa na pe nari Yenjele senre ti ni. Lelegerɛ laa senyoro ti logo, a ti pe pari fo jenge. A pe nee yuun fo: «Wigi kagala ke ni fuun ke ta se ma? Yingi tijinliwe wi ta ma? Wila ki kafonngolo ngele ke piin mele ma?»

3 Naga yen ma, tire tefo wo ma wi le? Wi no wo ma na Mari? Wi nosepiile nambala poro ma Zhaki naa Zhoze, naa Zhude†, konaa Simo? Wi nosepiile jele poro ma pe

yen laga we sogowo?» A Zhezu wi kala li si pe mben.

4 A Zhezu wì si pe pye fo: «Yenjele yon senre yofa pe maa wi gbogo lagapyew, ndee wi ca woolo, naa wi sefenne konaa wi go woolo poro paa laa gbogo.»

5 Pe mbatagawa pi kala na, Zhezu wi sila kafonno la kpe pye wa pe yeri; ndee yambala pele wele wila keyen taga pe na ma pe sagala.

6 Pe mbatagawa pila wi pari.

Zhezu wila wi forogofenne ke ma yiri shyen pe tun shyenzhyen

(Mati 10.5-15; Luki 9.1-6)

Ko pungo na, a Zhezu wì si saa na Yenjele senre ti yuun na leele pe kaan wa kanngara na cara ti ni.

7 A wì suu forogofenne ke ma yiri shyen pe yeri, nee pe tunnu shyenzhyen. Wila fannga kan pe yeri paa yinne tipegele ke puro paa ke woo leele pe ni.

8 A wì si pe pye fo: «Na ye kaa kee, yaga ka yaraga ka le, ndee gbɔtangala. Yaga ka yaakara naa kasha le. Yaga ka penjara le wa ye yee go na!»

9 Een fo, ye sawira lele, yaga ka deere shyenzhyen le!»

10 A wì si pe pye naa fo: «Yaga sa ye ca nga fuun ni, mbe tugu go nga ni, ye koro wa ki ni fo ye karipilige ki sa gbɔn!»

† 6:3 6.3: Kapye 12.17; Gala 1.19; Zhaki 1.1; Zhude 1.1

11 Na laga ka woolo ka je mbe yo pe se ye yaara wɔ, nakoma mbe yo pe se logo ye yeri, ye karisaga ye ye tɔɔrɔ gbannɔn wi pɛpɛ† yoo wo wa ki laga ki na; pa ko yaa pye pe yɛrɛwɛ.»

12 Kì kaa pye ma, a fɔrɔgɔfennɛ pè si kari, mɛɛ saa naga yari leele pe kan na yuun fɔ: «Ye ye kapere ti jɛn, yeri yaga.»

13 Pàa yinne tipegele lɛgɛrɛ purɔ ma ke wɔ leele pe ni, ma sinmɛ fa† yambala lɛgɛrɛ na, a pè sagala.

Zhan Batisi wi kunwɔ we (Mati 14.1-12; Luki 9.7-9)

14 A wunlunana Erɔdi wì si Zhezu wi sɛnrɛ logo, katugu Zhezu wi mɛgɛ kila yiri lagapyew. Leele pe nɛɛ yuun fɔ: «Zhan Batisi wo wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni. Ko kì ti wì fannga ta na kafɔnngɔlɔ piin.»

15 A pele nɛɛ yuun fɔ: «Eli wi.» A pele nɛɛ yuun naa fɔ: «Yɛnnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ wa wi, paa faa woolo pe yɛn.»

16 Naa Erɔdi wìla kaa ki sɛnrɛ ti logo, a wì sho fɔ: «Zhan na mi kan, a pòo go ki kɔw, wo wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni we.»

17 Erɔdi wo jate wìla leele tun, a pè saa Zhan wi yigi maa pɔ maa le kaso. Wìla ko pye ma, wi jɔnɔlɔ Filipu wi jɔ Erodiyadi wo kala na, na wìla sho wi yeri maa tɛgɛ we;

18 katugu Zhan wìla pye naga yuun Erɔdi wi kan fɔ: «Kii daga mɔɔ jɔnɔlɔ jɔ wi sho wi yeri!»

19 Zhan wìla pye ma Erodiyadi wi mbɛn. A wi nɛɛ jaa mboo gbo. Ɛɛn fɔ, wi saa ya mbege pye Erɔdi wi kala na,

20 katugu Erɔdi wìla pye na fyɛ Zhan wi yɛgɛ. Wìla ki jɛn ma yo wi yɛn lesinɛ ma pye kpoyi. A wì suu sho, lere kapege ka ka ta mbe gbɔn wì na. Kila pye, sanga o sanga Zhan wì kaa para, Erɔdi jatere wi ma piri wì na. Ɛɛn fɔ, konaa ki ni fuun, kila wi ndanla mbaa nuru wi yeri.

21 Ɛɛn fɔ, Erodiyadi wì si kaa pilitanga ka ta Erɔdi wi sepilige yɛfile feti wa nɔgɔ. Erɔdi wìla sɔgɔlɔ gbɔlɔ sɔgɔ wi legbɔlɔlɔ poro naa wi sorodasheelee teele naa Galile tara mɛgbɔgɔ fennɛ pe kan.

22 Ma pe ta wa feti wi na, a Erodiyadi wi sumborombyɔ wì si ye wa pe kɔrɔgɔ ma yɔ. A wì si wunlunana Erɔdi wi ndanla, konaa mbele wìla yeri pe ni. A wunlunana wì si sumboro wi pye fɔ: «Yaraga nga kɔɔn ndanla, ki naga na na, mi yaa ki kan ma yeri.»

23 A wì si wugu ma yo: «Ma ka yaraga nga fuun yɛnri na yeri, mi yaa ki kan ma yeri, ali na kaa pye na wunluwɔ pi walaga yi.»

† 6:11 6.11: Mati 10.14; Kapyɛ 13.51; 18.6 † 6:13 6.13: Faa pàa pye na sinmɛ pi piin paa werɛ yɛn; Eza 1.6; Maki 16.17-18; Luki 10.34; Zhaki 5.14-15.

24 A sumboro wì si yiri, mɛɛ saa wi nɔ wi yewe ma yo fɔ: «Mbe yin̄gi yenri!»

A nɔfɔ wì suu pye fɔ: «Zhan Batisi wi go ye.»

25 A sumboro wì si yiri, mɛɛ sɔngɔɔ wa wunlunaŋa wi yeri, na fyɛɛɛ, mɛɛ saa wi pye fɔ: «Mila jaa ma Zhan Batisi wi go ki kan na yeri yaapige ka nawa fɔɔnfɔɔn ŋga na.»

26 A wunlunaŋa wì si yege san fɔ jɛŋge. Eɛn fɔ, wi saa ya mbe je ki na, wuguro nda wila wugu wi lifenne pe yege na ti kala na.

27 Kì kaa pye ma, le ki yɔngɔɔ nungba ke ni, a wì suu sorodashe wa tun ma yo wi sa Zhan go ki kɔw wi pan ki ni.

28 A sorodashe wì si kari ma saa Zhan go ki kɔw wa kaso, mɛɛ ki le yaapige ka ni ma pan maga kan sumboro wi yeri. A sumboro wì si saa ki kan wi nɔ wi yeri.

29 Naa Zhan fɔɔngɔfenne pàa kaa ŋga kila pye wi na ki logo, a pè si saa wi gboo wi le ma saa wi le.

Zhezu wila nambala waga kan̄gurugo (5 000) kan pe ka

(Mati 14.13-21; Luki 9.10-17; Zhan 6.1-14)

30 A Zhezu wi pitunmbolo pè si sɔngɔɔ ma pan ma pe yeɛ gbogolo wa wi tanla, mɛɛ ŋga pàa pye konaa ŋga pàa naga leele pe na ti yege yo maa kan.

31 Leele mbele pàa pye na paan konaa mbele pàa pye

na kee Zhezu wi kɔɔngɔ, pàa lege fɔ Zhezu wo naa wi fɔɔngɔfenne pe ni, pè sila wagati ta yeɛ mbe li. Kì kaa pye ma, a Zhezu wì suu fɔɔngɔfenne pe pye fɔ: «Ye pan we kari wa laga ŋga lere woro wa we, we sa cɛn we wogo jɛnri.»

32 A pè si ye tɔnmɔkɔɔ ka ni na kee laga ka na pe ye.

33 Eɛn fɔ, leleɛɛ la pe yan paa kee ma pe jɛn, mɛɛ yiri wa cara ti ni, ma fe tɔɔɔ na fɔ wa laga ŋga Zhezu wo naa wi fɔɔngɔfenne pe ni pàa pye na kee we. Pàa keli ma gbɔn wa ki laga ki na pe na.

34 Naa Zhezu wila kaa yiri wa tɔnmɔkɔɔ ki ni, mɛɛ ki janwa gbɔɔ li yan. A ki leele pe yinriwe suu ta fɔ jɛŋge; katugu pàa pye paa simbaala yen, mbele kɔnrifo† woro pe na. A wi nɛɛ pe nari yarileɛɛɛ ni.

35 Naa yɔnɔ kila kaa na koo, a Zhezu wi fɔɔngɔfenne pè si fulo wi tanla, mɛɛ wi pye fɔ: «Wagati wì jerege makɔ. We si yen laga gbɔnri wì ni.

36 Kì kala na, leele pe torogo pe kari wa keɛɛɛ kapire to naa kan̄gara na cara ti ni, pe sa yaakara lɔ pe ka.»

37 Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe yɔn sogo, ma yo fɔ: «Yoro jate ye pe kan pe ka!» A pè sho fɔ: «We sa warifuwe pyɔ cɛnme shyɛn (200) buru lɔ pe kan pe pan pe ka? Kì se ya pye.»

† 6:34 6.34: Nɔmbu 27.17; 1 Wunlu 22.17; Mati 9.36; Maki 14.27

38 Kona, a Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «Buru jori wi yen ye yeri? Ye sa wele wa?»

Pè si saa wele wa, mɛɛ pan maa pye fɔ: «Buru kanjurugo naa ngbangala shyen ke yen laga we yeri.»

39 A Zhezu wì si pe pye ma yo pe leele pe pye pe cɛn, pe gbogolo gbogolo yan tipirige ki na.

40 A leele pè si cɛn ma gbogolo gbogolo. Gbogolosaga ka ma lere cɛnmɛ yɔn ko tin, ka ma lere nafa shyen ma yiri ke yɔn ko tin.

41 A Zhezu wì si buru kanjurugo wì lɛ naa ngbangala shyen ke ni, maa yɛɛ ki yirige wa naayeri ma Yɛnɛlɛ li shari. Kona, a wì si buru wì kɔɔnɔ kɔɔnɔ maa kan wì fɔɔɔfɛnnɛ pe yeri naa ngbangala shyen ke ni, ma yo peri yɛɛlɛ janwa wi na. A pè siri yɛɛlɛ pe na.

42 A leele pe ni fuun pè ka ma tin.

43 Pè kaa ka ma kɔ, buru kɔnrɔkɔnrɔ nda tila koro to naa ngbangala kɔngɔlɔ kɔngɔlɔ ngele ni, fɔɔɔfɛnnɛ pàa ti wulo, a ti kanja ke ma yiri shyen yin.

44 Mbele pàa buru wi ka, nambala pàa pye lere waga kanjurugo (5 000).

Zhezu wila tanga tɔnmɔ na
(Mati 14.22-33; Zhan 6.15-21)

45 Ko punɔgo na naa jɛnri, a Zhezu wì suu fɔɔɔfɛnnɛ pe ngbanga ma yo pe ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, pe keli pe lɔgbɔɔ ki kɔn wi na, pe kari

wa ki kɛɛ nɔga na, wa Beti-sayida ca ki yeri; sanni wo jate wì sa janwa wi torogo wila kee.

46 Naa wila kaa janwa wi torogo, a wì si kari yanwiga ka go na sa Yɛnɛlɛ yɛnri.

47 Naa yembine làa kaa wɔ, tɔnmɔkɔrɔ kila pye wa lɔgbɔɔ ki nandogomɔ, Zhezu wo nunɔba wila pye wa tara ti na.

48 A wì suu fɔɔɔfɛnnɛ pe yan tɔnmɔkɔrɔ ki piriwen pila pye ma ngban pe yeri, katugu tifelegɛ kila pye na gbɔɔn na pe songɔrɔ. Naa ngopɛnɛ kɔngbanmbala gbeleyɛɛ kila kaa yɔngɔ, a Zhezu wì si yiri le nɛɛ kee wi fɔɔɔfɛnnɛ pe kɔrɔɔ, na tanri tɔnmɔ pi na. Wila pye na jaa mbe pe toro.

49 Ɛɛn fɔ, naa wi fɔɔɔfɛnnɛ pàa kaa wi yan wila tanri tɔnmɔ pi na, a pè sigi yan ndɛɛ gbɔɔ yinne li. A pe nɛɛ gbele ngbanga;

50 katugu pe ni fuun pàa wi yan, a pe sunndoro tì si kɔn pe na. Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye kotogo le ye yɛɛ ni, muwi, yaga ka fyɛ!»

51 A wì si ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni pe kɔrɔɔ, a tifelegɛ ki si yere. A kì si pe pari fɔ jɛnɔɛ;

52 katugu buru wogo ki na, kafɔnnɔ na wila pye, pe sila li yɛɛ jɛn, pe tijinliwɛ pi sila ya mbeli koro jɛn.

Zhezu wila yambala legerɛ sagala

*wa Zhenezareti tara
(Mati 14.34-36)*

⁵³ Naa pàa kaa lɔgbɔgɔ ki kɔn ma yiri, a pè si gbɔn wa Zhenezareti tara, mɛɛ pe tɔnmɔkɔrɔ ki pɔ wa lɔgɔ ki kɔngɔ na.

⁵⁴ Naa pàa kaa tigi ma yiri wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, a leele pè si Zhezu wi yan maa jɛn.

⁵⁵ A pè si fe ma kari wa ki tara ti lagapyew, na paan yambala pe ni pe yarisinlɛɛɛɛ ti na wi kɔrɔgɔ, pe kaga logo laga ŋga fuun ni mbe yo wi yɛn we.

⁵⁶ Laga o laga Zhezu wila pye na kee, kapire ri o, cagbɔrɔ ri o, kɛɛɛɛ kapire ri o, pe ma yambala pe lɛ ma pan ma pe tɛgɛ wa katogo ma suu yɛnri ma yo wi pe yaga pe jiri wi derege yɔn ko na cɛ. Mbele fuun pàa jiri ki na, poro la sagala.

7

*Fariziye poro naa pe teleye
kalɛgɛ ki ni
(Mati 15.1-9)*

¹ A Fariziye poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pɛle si yiri wa Zheruzalɛmu, mɛɛ pan ma gbogolo wa Zhezu wi tanla.

² A pè suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pele yan paa nii pe keyɛn yi ni fyɔngɔ ni, ko kɔrɔ wo yɛn pee pe keyɛn yi jogo mbe yala pe shɛɛgɛ kologo ki ni.

³ Ma si yala, Fariziye poro naa Zhufuye sanmbala pyew, na pee pe keyɛn yi jogo jɛŋgɛ, paa li, katugu

pàa pye na tanri na yala pe teleye kalɛgɛ ko ni.

⁴ Na paga yiri wa janla na pe yarilɔndɔ ti ni mbe ye, na pee woli gbɛn, paa li. Kalɛgɛlɛ kɛle la pye pe yeri naa lɛgɛɛ, ŋgele pàa pye na tanri ke na. Koro yɛn paa wɔjɛŋgɛlɛ, naa cɔrɔ, konaa tuguyɛnrɛ sikaara konaa sinleyaara jogowo yɛn.

⁵ A Fariziye poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe ni, pè si Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Ki cɛn mɛlɛ, ma fɔrɔgɔfɛnnɛ pe si woro na tanri we teleye pe kalɛgɛ ki na, ɛɛn fɔ, pe ma sila nii pe keyɛn yi ni fyɔngɔ ni?»

⁶ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoro kopiire fɛnnɛ wele, Yɛnɛle yɔn sɛnrɛ yofɔEzayi wila tanga ta ye na kasele, naa wila Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ ti yo ye kanɲgɔlɔ we. Wila ki yo ma yo Yɛnɛle li yo fɔ:

Ki leele mbele yɛɛn, paa na gbogo yɔn ni win.

ɛɛn fɔ, wa pe nawa jatere wo ni, pe yɛn ma lali na ni.

⁷ *Paa na gbogo jaga win, katugu leele pè ŋgasegele ŋgele tɛgɛ, koro cɛ pe ma lɛ na nari leele pe na.†*

⁸ «Ye ma Yɛnɛle li ŋgasegele koro wa kanɲgaga na, nɛɛ tanri leele kalɛgɛlɛ koro na.»

⁹ Kona, a Zhezu wì sho naa fɔ: «Yaa ki yaan ndɛɛ ki jɛŋgɛ koyi ŋga yè pye ma Yɛnɛle li ŋgasegele koro

† 7:7 7.6-7: Eza 29.13

yaga, nɛɛ tanri ye kalɛgele koro na. Ayoo dɛ!

10 Katugu Moyisi wila ki yo ma yo fɔ: *«Maa ma to naa ma nɔ pe gbogo.»* Ma nuru naa ma yo fɔ: *«Lere ŋa ka wi to nakoma wi nɔ danɔa, ki daga poo gbo.»*†

11 Ɛɛn fɔ, yoro ma yo fɔ: Na lere wa kaa to, nakoma wi nɔ pye fɔ: *«Mi jɛn na ya mboon saga yaraga ŋa ni, ki yɛn Kɔriban, ko kɔɔ wo yɛn migi kan Yɛnɛle yeri saraga.»*

12 Yaa ki fɔ wi yaga naa wila wi to, nakoma wi nɔ wi sari.

13 Ki pyelomɔ pi na ma, ye maa Yɛnɛle li sɛnrɛ ti jogo ye kalɛgele ŋgele ye maa nari ye yɛɛ na ke ni. Ye ma sila yarilegere piin paa ki woro nda ti yɛn fun.»

*Yaraga ŋa ki ma lere wi tɛgɛ
fyongɔ ni*

(Mati 15.10-20)

14 Kona, a Zhezu wì si janwa wi yeri naa fɔnɔgɔ, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye ni fuun ye nunɔgbogolo jan yaa nuru na yeri, yege sɛnrɛ nda ti kɔɔ wi jɛn:

15 Yaraga ŋa fuun ki ma yiri laga funwa na ma ye wa lere wi lara, ko ka na ya mboo tɛgɛ fyongɔ ni Yɛnɛle yɛgɛ na. Ɛɛn fɔ, ŋa ki ma yiri wa wi kotogo na, ko ki maa tɛgɛ fyongɔ ni li yɛgɛ na.

16 [Nunɔgbogolo ka pye ŋa na, wi ke jan wila nuru†.]»

17 Naa Zhezu wila kaa laga le janwa wi tanla ma saa ye wa go, a wi fɔɔgɔfenne pɛ suu yewe ki yomiyɛle li kɔɔ wi ni.

18 A wì si pe pye fɔ: «Yoro fun ye woro tijinliwɛ ni jate? Ye sigi jɛn mbe yo yaraga ŋa ki ma yiri laga funwa na ma ye wa lere wi nawa, ko na ya mboo tɛgɛ fyongɔ ni Yɛnɛle yɛgɛ na?»

19 Katugu ko na ye wa wi kotogo na. Ɛɛn fɔ, ki ma kari wa wi lara. Ko punɔgo na, ki mɛɛ yiri laga funwa na.»

Zhezu wila ki naga wa ki sɛnrɛ ti ni fɔ yaakara ti ni fuun ti yɛn kpoyi Yɛnɛle li yɛgɛ na.

20 A Zhezu wì sho naa fɔ: «Ŋga ki ma yiri wa lere wi kotogo na, ko ki maa tɛgɛ fyongɔ ni Yɛnɛle yɛgɛ na.

21 Katugu pa jatere pere ti maa yinrigi wa lere wi nawa, wa wi kotogo na, mɛɛ wi kan wi maa kalikalawa piin, naa yuro, naa legbogo,

22 naa kɛɛnrɛ lime, naa yegɛmbatinwɛ, naa nambewe, naa leele fanlaga, naa kafaara, naa yɛnjara, naa leele mɛjɔɔgɔ, naa yɛɛ gbɔgɔwɔ, naa lembigewe.

23 Ko yaripere nda to ti ni fuun maa yinrigi wa lere wi kotogo na, ma suu tɛgɛ fyongɔ ni Yɛnɛle yɛgɛ na.»

*Nambannɔ wà la taga
Zhezu wi na
(Mati 15.21-28)*

† 7:10 7.10: Ɛki 20.12; 21.17; Ɛfɛ 6.2 † 7:16 7.16: Sɛwɛɛle pele ni, verise ke ma yiri kɔgɔloni wi woro wa; Mati 11.15; 13.9.

24 Ko pungo na, a Zhezu wì si yiri wa ki laga ki na, mɛɛ kari wa Tiri tara, ma saa ye go ka ni. Wi sila pye na jaa lere mbege jɛn mbe yo wi yɛn wa. Ɛɛn fɔ, wi sila ya mbe koro wa larasaga.

25 Jɛɛ wà la pye wa, yinne tipele la pye wi sumborombyɔ wi ni. Naa ki jɛɛ wila kaa Zhezu wi tinmɛ ta, a wì si pan teere ma kannguuro kan wi jegele,

26 maa yɛnri ma yo wi yinne tipele li purɔ wili wɔ wi sumboro wi ni. Ki jɛɛ Giresi tara fɛnnɛ woo lawi. Pa pàa wi se wa Sirofɛnɛsi tara.

27 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ki yaga piile pe li pe tin gben, katugu ki woro ma yɔn pe piile pe yaakara ti lɛ peri wa pyɔnmbigile ke kan.»

28 A jɛɛ wì suu pye fɔ: «Na Fɔ, ki yɛn ma kaselege. Ɛɛn fɔ, pyɔnmbigile ngele ke ma pye wa tabali wi nɔgɔ, ke maa piile pe yaakara tunmɔɔɔ nda ti maa tuun pe yeri to kaa.»

29 Kona, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Sɛnrɛ nda mà yo ti kala na, ma mbe ya mbaa kee. Yinne tipele li wɔ ma sumborombyɔ wi ni.»

30 Naa jɛɛ wila kaa songɔɔ ma saa ye wa wi go, a wì si saa wi pyɔ wi ta wì sinle wa wi sinleyaraga ki na, yinne tipele li wɔ wi ni.

Zhezu wila naɲa bombo nunɲbojili wa sagala

31 Ko pungo na, a Zhezu wì si yiri wa Tiri tara ma toro wa Sidon tara, mɛɛ Dekapole

tara ti pari ma kari wa Galile logbɔgɔ ki yeri.

32 A pè si pan naɲa nunɲbojili wa ni wi kɔɔgɔ, wì sila ya mbaa para jɛngɛ. A pè suu yɛnri ma yo wuu keyen yi taga wi na wuu sagala.

33 A Zhezu wì suu lɛ ma yiri le janwa wì tanla, mɛɛ kari wi ni wa yɛgɛ, ma suu yombɛgɛɛ ke le wa naɲa wi nunɲbogolo ke ni, mɛɛ cɛnrɛ surugu ke na ma jiri wi ngayinne li na.

34 Kona, a wi suu yɛgɛ ki yirige wa naayeri, ma wɔn nɲbanga, mɛɛ naɲa wi pye fɔ: «Efata!» Ko kɔɔ wo yɛn fɔ: «Yɛngɛ!»

35 Le ki yɔngɔɔ nunɲba ke ni, a ki naɲa wi nunɲbogolo kè si yɛngɛ wi na, a wi ngayinne li sanga, a wì ya na para fɔ jɛngɛ.

36 A Zhezu wì sigi yo maga nɲban pe ni fuun pe ni, ma yo paga kaga yo mbe lere kan. Ɛɛn fɔ, ali naa wila pye naga yuun naga nɲbanni pe ni, pàa pye naga yari naga seregi.

37 A leele pe nɛɛ kawa nɲbanga, nɛɛ yuun fɔ: «Ŋga fuun wila piin, ki yɛn jɛngɛ. Wi yɛrɛ maa nunɲbojiile pe piin pe maa nuru, na bomboolo pe piin pe maa para.»

8

*Zhezu wila lere waga tijɛrɛ (4 000)
kan pè ka
(Mati 15.32-39)*

¹ Ki piliye yi ni, a janwa gbolo là si gbogolo naa wa Zhezu wi tanla mbe logo wi yeri. Naa yaakara sila pye pe yeri pe ka, ki kala na, a Zhezu wi suu forogofenne pe yeri, mee pe pye fo:

² «Ki leele mbele pe yin-riwe yen na na, katugu nala yen pe piliye taanri pe yen laga na ni, yaakara si woro pe yeri pe ka.

³ Na mi ka pe torogo funjo ki ni paa kee, pe fannga ki yaa sa ko konɔ, katugu pèle yiri lege.»

⁴ A wi forogofenne pè suu pye fo: «We mbe yaakara to ta se laga ki gbinri ŋa wi ni mbe pe ni fuun pe kan pe ka pe tin?»

⁵ A Zhezu wi si pe pye fo: «Buru jori wi yen laga ye yeri?» A pè sho fo: «Buru koloshyen.»

⁶ A wi si janwa wi pye ma yo wi cen tara ti na. Kona, a wi si buru koloshyen wi le, ma Yenŋele li shari, mee wi koonlo koonlo maa kan wi forogofenne pe yeri, poo yeŋele janwa wi na. A forogofenne pè suu yeŋele janwa wi na.

⁷ Ngbangala tunmɔngolo jenri la pye le pe yeri, a Zhezu wi si Yenŋele li shari ke wogo na, mee ki yo pe kan, a pè ke yeŋele janwa wi na.

⁸ A leele pè ka ma tin. Pè kaa ka ma ko, a pè kanja koloshyen yin konrɔkonrɔ nda tila koro ti ni.

⁹ A Zhezu wi si pe torogo ma yo paa kee. Paa lere

waga tijere (4 000) yon ko tin ki pilige ki ni.

¹⁰ Le ki yonlogo nungba ke ni, a Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni, pè si ye wa tonmɔkɔrɔ ki ni, mee kari wa Dalimanuta tara.

Fariziye paa pye na jaa Zhezu wi kafonno la pye peli yan (Mati 16.1-4)

¹¹ Kona, a Fariziye pè si kari Zhezu wi korogo, mee saa na kendige woo wi ni. Naa paa pye na jaa mboo wa mbe wele ki kala na, a pè suu yenri ma yo wi kafonno la pye wigi naga pe na, fo pa wi fannga ki yiri wa Yenŋele li yeri.

¹² A Zhezu wi si won ma tigi ngbanga ma sho fo: «Yingi na nala pilige woolo pe nɛɛ kafonno jaa? Eɛn fo, kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, kafonno lo la se pye mbe naga pe na.»

¹³ Kona, a wi si yiri le pe tanla, mee ye naa wa tonmɔkɔrɔ ki ni ma logbogo ki kon ma kari wa ki kee ŋa na.

Zhezu wila yo Fariziye poro naa Erɔdi ni pe nagawa senre ti yen paa leve yen (Mati 16.5-12)

¹⁴ Forogofenne paa fege pe sila yaakara le, buru nungba pe wo wila pye pe yeri wa tonmɔkɔrɔ ki ni.

¹⁵ A Zhezu wi sigi yo maga ngban pe ni, ma yo fo: «Ye ye yeŋele yingiwe jen Fariziye pe leve wo naa Erɔdi woo wi ni.»

16 A fɔrɔgɔfenne pe nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Maa yaan buru woro laga we yeri, ko kɪ ti wila para yɛɛn.»

17 A Zhezu wì si nda pàa pye na yuun ti jɛn, mɛɛ pe pye fɔ: «Mɛɛ a ye nɛɛ ki yuun wa ye nawa ma yo katugu buru woro ye yeri? Ye faa ti kɔrɔ jɛnni mbaa ti lee bere jate? Ye tijinliwɛ pi yɛn ma tɔn ye na bere jate?»

18 *Yɛngɛɛ yɛn ye na, ye woro na yaan jate?*† Ye woro na nawa tuun ti na wi le? Nunɔgbogolo yɛn ye na, ye woro na nuru jate?

19 Na mɪla buru kanɔurugo wi kɔɔnɔ kɔɔnɔ maa kan nambala waga kanɔurugo (5 000) pe yeri, a pè ka, kanja jori yaa yin kɔnrɔkɔnrɔ nda tila koro ti ni?» A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Kanja ke ma yiri shyɛn†.»

20 «Na mɪla kaa buru kolɔshyɛn wi kɔɔnɔ kɔɔnɔ maa kan nambala waga tijɛɛ (4 000) pe yeri, a pè ka, kanja jori yaa yin kɔnrɔkɔnrɔ nda tila koro ti ni?» A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Kanja kolɔshyɛn†.»

21 Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye fa sigi kɔrɔ jɛn bere jate?»

Zhezu wila fyɔɔn wa sagala

22 Naa pàa ka saa gbɔn wa Betisayida ca, a leele pèle si pan fyɔɔn wa ni Zhezu wi

kɔrɔgɔ, maa yɛnri ma yo wi jiri wi na wi ta wi sagala.

23 A Zhezu wì si fyɔɔn wi yigi wi kɛɛ ki na ma kari wi ni wa ca ki punɔgo na, mɛɛ cɛnrɛ taga fyɔɔn wi yɛngɛɛ ke na ma keyɛn taga wi na, ma suu yewe ma yo fɔ: «Maa yaraga ka yaan le?»

24 A fyɔɔn wì suu yɛgɛ ki yirige ma wele, ma sho fɔ: «Mila leele yaan wurugɔ wurugɔ, pe yɛn paa tire yɛn. Paa tanri.»

25 A Zhezu wì suu keyɛn yi taga naa wa fyɔɔn wi yɛngɛɛ ke na. A fyɔɔn wì suu yɛngɛɛ ke kan laga nunɔgba ma wele jɛngɛ. Kona, a wì si sagala, nɛɛ yaara ti ni fuun ti yaan nari jɛnni jɛngɛ ti yɛɛ ni.

26 A Zhezu wì suu pye ma yo wila kee wi go, wiga ka ye wa ca nawa.

Pyeri wila ki yo ma yo Zhezu wo wi yɛn Kirisi we (Mati 16.13-20; Luki 9.18-21)

27 Kona, a Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, pè si kari wa Sesare Filipu ca ki kanɔgara na cara ti ni. Ma pe ta wa kɔnɔ paa kee, a Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «Leele pe ma yo mi yɛn ambɔ fɔ?»

28 A pè sho fɔ: «Pele ma yo ma yɛn Zhan Batisi. Pele ma yo ma yɛn Eli. Pele ma yo Yɛnɔɛɛ yɔn sɛnrɛ yɔfɔ wawi mboro.»

29 A wì si poro jate pe yewe ma yo fɔ: «Yoro wo nawa,

† 8:18 8.18: Zhere 5.21 † 8:19 8.19: Maki 6.38-44 † 8:20 8.20: Ye Maki 8.9laga ki wele.

ambɔ wi mi?» A Pyeri wi suu pye fɔ: «Mboro ma yen Kirisi we.»

³⁰ A Zhezu wi sigi yo maga ngban pe ni ma yo paga kaga yo mbe lere kan.

**ZHEZU WILA PARA
WI KUNWɔ NAA
WI YENME SENRE
NA**

8.31-9.50

*Zhezu wila wi kunwɔ
naa wi yenme wogo ki yo
(Mati 16.21-23; Luki 9.22)*

³¹ Kona, a Zhezu wi nɛɛ wi fɔrɔgɔfenne pe nari na yuun fɔ: «Ki daga Lere wi Pinambyɔ wi jɔlɔ jɛngɛ. Tara ti leleɛɛ, naa saraga wɔfenne teele poro naa lasiri sewɛ jɛnfenne pe ni, pe yaa ka je wi na mboo gbo. Ki piliye taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni†.»

³² Zhezu wila pye naga senre ti yuun nari finligi pe kan. Ki kaa pye ma, a Pyeri suu le ma kari wi ni kanngaga na, nɛɛ para wi na ma yo nga wi yo, kii yala.

³³ Eɛn fɔ, a Zhezu wi si wa ma kannga, maa fɔrɔgɔfenne sanmbala pe wele, mɛɛ gbanla Pyeri wi na ma yo fɔ: «Yiri na tanla Sotanla†! Katugu ma jatere wi woro Yenɲɛɛ wogo ko na, wi yen leele wogo† ko na.»

*Mbele pɛ taga Zhezu wi na
pe daga mbaa tanri yeɣɛ nga
na
(Mati 16.24-28; Luki 9.23-
27)*

³⁴ Ko punɔgo na, a Zhezu wi suu fɔrɔgɔfenne poro naa janwa wi yeri, mɛɛ pe pye ma yo fɔ: «Na lere wa kaa jaa mbe taga na punɔgo na, wi kaari wi yinwege ki kala, wuu tiparaga ki tugo†, wii taga na na.

³⁵ Katugu lere ɲa fuun kaa jaa mboo yeɣ go shɔ, wo yaa kaa yinwege ki la. Eɛn fɔ, lere ɲa fuun ka suu yinwege ki la na kala na, konaa Sentanra ti kala na, wi yaa kaga ta.

³⁶ Na lere wi ka dunruya yaara ti ni fuun ti ta, ki si pye wuu yinwege ki la, yingɪ ki yaara ti yaa yɔn mboo kan?

³⁷ Yingɪ yaraga ki yen wa lere mbe ya kan mboo yeɣ go shɔ?

³⁸ Na lere ɲa ka fɛrɛ ta na ni, nakoma na senre ti ni ki nala pilige woolo mbele pe yen kɛɛnre lifenne naa kapere pyefenne pe sɔgɔwɔ, pa Lere wi Pinambyɔ fun wi yaa ka fɛrɛ ta ki fɔ wi ni, na wi ka ka pan wa wi To wi gbɔgɔwɔ pi ni mɛrɛɣeyekpoyi pe ni we.»

9

¹ A Zhezu wi si pe pye naa fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbele pe yen

† **8:31 8.31:** Mati 16.21 † **8:33 8.33:** Zhezu wila Pyeri wi yeri Sotanla, katugu wila pye naga ngbeli mbe Zhezu wi kan wi kɛ kanngaga na wi wɔ wa tunngo nga Yenɲɛɛ li kan wi yeri wi pye ki ni, ko yen mbe jɔlɔ dunruya woolo pe kala na, mbe pe shɔ. † **8:33 8.33:** Eza 55.8-9; 1 Kɔrɛn 2.14 † **8:34 8.34:** Ko kɔrɔ wo yen fɔ wi cɛn wi jɔlɔgɔ ki cɛnwɛ, wii taga Zhezu wi na.

lagame, pele yen wa pe ni, pe se ka ku gben, na pe fa Yenjele li wunluwo pi yan pi pan yawa ni.»

Zhezu wi yege cenwe pila kannga

(Mati 17.1-13; Luki 9.28-36)

² Naa piliye kogoloni la kaa toro, a Zhezu wi si Pyeri, naa Zhaki, konaa Zhan pe le ma kari pe ni yanwiga titonlogo ka na. Poro ce paa pye wa ki laga ki na. Ma pe ta wa, a Zhezu wi yege cenwe pi si kannga le pe yege na.

³ A wi yariporo ti kannga ma filige, na yengele shoo. Lere wo wa woro laga tara ti na, na wi mbe ya mbe yariporo jogo ti filige ma.

⁴ A Eli naa Moyisi† pe si yiri le pe na. Paa pye na para Zhezu wi ni.

⁵ Kona, a Pyeri wi si Zhezu wi pye fo: «We Nagafɔ, ki yen ma yon we koro lagame. We yaa segbara taanri kan, mboro wogo nungba, Moyisi wogo nungba, Eli wogo nungba.»

⁶ Wi mbaa yo yege nga na ko wi sila jen, katugu wo naa forogofenne sanmbala pe ni, paa fye fo jenge.

⁷ A kambaaga ka si pan, mee pe ton wa ki yinme pi ni. A magala la si yiri wa ki kambaaga ki ni ma yo fo: «Ija yeen, wo wi yen na Pinambyo na wilan ndanla

jenge we, yaa wi senre ti nuru!»

⁸ Le ki yongolo nungba ke ni, a forogofenne pe si wele ma pe yee maga, pee lere wa yan naa, ndee Zhezu wo nungba.

⁹ Naa paa kaa yiri wa yanwiga ki na na tinri, a Zhezu wi sigi yo maga ngban pe ni, ma pe pye fo: «Iga ye yan, yaga kaga yege yo mbe lere kan fo Lere wi Pinambyo wi sa ku, wi yen wi yiri wa kunwo pi ni.»

¹⁰ A pe sigi kala li tege wa pe nawa. Een fo, sanga legere ni, paa pye na pe yee yewe na yuun fo: «Mbe songoro mbe yen mbe yiri wa kunwo pi ni, ko koro wo yen mele?»

¹¹ A pe si Zhezu wi yewe ma yo fo: «Yingi na lasiri sewe jenfenne pe ma sho fo Eli daga mbe pan gben?»

¹² A Zhezu wi si pe pye fo: «Kaselege yi, Eli wi daga mbe pan gben, mbe yaara ti ni fuun ti gbegele fonngo.† Een fo, yingi na ki si yen ma yonlogo wa Yenjele senre sewe wi ni, ma yo Lere wi Pinambyo wi yaa jolo jenge, fo leele pe yaa ka je† wi na?

¹³ Ma si yala, mi yen naga yuun ye kan fo Eli† wila pan mako, a poɔ jolo jenge paa yege nga na ki yen ma yonlogo wa Yenjele senre sewe wi ni we.»

† 9:4 9:4: Moyisi naa Eli paa pye Yenjele yon senre yofenne, mbele paa pe yinwege ki pye faa laga tara ti na. † 9:12 9:12: Mala 3.23 † 9:12 9:12: Yuuro 22.8 † 9:13 9:13: Mati 11.14

Zhezu wila pyɔ wa sagala, yinne tipele la pye wi ni
(Mati 17.14-21; Luki 9.37-43a)

14 Naa pàa kaa pan ma gbɔn le fɔrɔgɔfenne sanmbala pe na, a pè si janwa gbɔlɔ la yan li gbogolo le pe tanla ma pe maga. Lasiri sewe jenfenne pèle la pye na kendige woo pe ni.

15 Naa leele pàa kaa Zhezu wi yan wila paan, a kɪ si pe fo. A pè si yiri ma fe ma saa wi fili, mboo shari.

16 A Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne pe yewe ma yo fɔ: «Yaa kendige ko woo pe ni yingɪ kala na?»

17 Wa janwa wi ni, a nana wà suu pye fɔ: «We Nagafɔ, mɪ pan na pyɔ wi ni ma kɔrɔgɔ, yinne tipele yen wi ni, li yen bombo.

18 Yinne tipele liga yiri wi ni laga o laga, li maa jan le tara, ngbɔrɔgɔ maa yinrigi wa wi yɔn; wi maa ngangala ke kaa ma sheli karirra. Mòò fɔrɔgɔfenne pe yenri ma yo pe yinne tipele li purɔ peli wɔ wi ni, pee ya.»

19 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoro wele, ye yen leele mbele pe yen mbatagambala! Wagati jori mi daga mbe pye ye ni naa? Wagati jori mi daga mbe ye kala li kun na yee ni? Ye pyɔ wi le ye pan wi ni na kan!»

20 A pè suu le ma saa wi kan wi yeri. Naa yinne tipele làa kaa Zhezu wi yan, a li si pyɔ wi yangara ngbanga. A wì si to le tara nɛe konji, a

ngbɔrɔgɔ nɛɛ yinrigi wa wi yɔn.

21 A Zhezu wì si pyɔ wi to wi yewe ma yo fɔ: «Kùu ta ma le wagati wiwiin?»

A tofɔ wì sho fɔ: «Ma le wi puwen pi ni.

22 Sanga lɛgere ni, ki yinne tipele li maa jan wa kasɔn konaa tɔnmɔ pi ni na jaa mboo gbo. Na kaa pye ma mbe ya kala la pye, we yinriwe ta, ma we saga!»

23 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ki cɛn mɛɛ, a mà sho fɔ: «Na ma mbe ya?» Lere na fuun ka taga na na, kala li ni fuun li mbe ya pye mboo kan.»

24 Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a pyɔ wi to wì si gbele ngbanga, ma yo fɔ: «Mi taga ma na, ki kala na, na saga mala mbatagawa pi kɔ na ni.»

25 Naa Zhezu wila kaa janwa wi yan wila gbinri na paan pe kɔrɔgɔ, a wì si gbanla yinne tipele li na, ma yo fɔ: «Mboro yinne tipele bombo nungbojili na yɛɛn, mila ki yuun ma kan, wɔ wa ki pyɔ na wi ni, maga ka ye wi ni naa fyew.»

26 Kona, a yinne tipele li si gbele ngbanga ma pyɔ wi yangara ngbanga, mɛɛ wɔ wi ni. A pyɔ wì si cɛn ndɛɛ wi ku, fɔ a lelɛgere na yuun: «Wì ku, wì ku.»

27 Ɛɛn fɔ, a Zhezu wì suu yigi wi kɛɛ ki na maa yirige, a wì si yiri ma yere.

28 Naa Zhezu wila kaa ye wa go, a wi fɔrɔgɔfenne pè si saa wi yewe pe ye, ma yo fɔ:

«Yiŋgi na wee si ya mbege yinne tipele na li puro?»

²⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ko yinne tipele cenle na yeen, Yenhele yenrewē po pi ma ya ma lo puro mali wɔ.»

Zhezu wila wi kunwo naa wi yenme wogo ki yo naa
(Mati 17.22-23; Luki 9.43b-45)

³⁰ A pè si yiri wa ki laga ki na, ma Galile tara ti pari ma kari. Zhezu wi sila pye na jaa leele poo saga jen.

³¹ Katugu wila pye naa fɔɔɔfenne pe nari. Wila pye na pe piin fɔ: «Pe yaa ka Lere wi Pinambyɔ wi le leele pe kɛɛ poo gbo. Wiga ku ki piliye taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwo pi ni.»

³² Eɛn fɔ, fɔɔɔfenne pe sila ki senre ti kɔɔɔ jen, a pè si fyɛ pe suu yewe.

Wiwiin wi yen legbɔɔ ma we?

(Mati 18.1-5; Luki 9.46-48)

³³ A pè si saa gbɔn wa Kaperinawu. Naa pàa kaa ye wa go, a Zhezu wì suu fɔɔɔfenne pe yewe ma yo fɔ: «Yiŋgi senre yè pye na yuun na wa konɔ?»

³⁴ A pè si pyeri, katugu pàa pye na kendige woo pe yee ni wa konɔ, mbe ta mbe na wi yen pe ni fuun legbɔɔ wi jen.

³⁵ Kona, a Zhezu wì si cen, mee pe yeri ma yo fɔ: «Lere na kaa jaa mbe pye konɔbanja, wi daga mboo yee pye pe ni fuun punɔɔfɔ konaa pe ni fuun tunm-bye!»

³⁶ A wì si pyɔ jɛɛ wa le maa yerege le pe sɔɔɔwɔ. Naa wila kaa wi le wa wi keyen yi ni, a wì si pe pye fɔ:

³⁷ «Lere na fuun ka ki pyɔ na wi si wa yigi jɛɛge na kala na, kona, muwi ki fɔ wi yigi jɛɛge. Lere na fuun ka silan yigi jɛɛge, kona, mi ma ki fɔ wi yigi jɛɛge, eɛn fɔ, na wilan tun wo ki fɔ wi yigi jɛɛge.»

Ye woro ma na mben, wo yen ye lejɛɛɛ
(Luki 9.49-50)

³⁸ Kona, a Zhan wì si Zhezu wi pye fɔ: «We Nagafɔ, wè lere wa yan wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni ma mege ki na, wòo pye ma yo wiga kaa ki piin, katugu wi woro we ni.»

³⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaga kaa yegɛ kɔn mbe yo wi kaa ki piin, katugu lere se ya kafɔnnɔ pye na mege ki na, mbe koro le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni mbaa senpere yuun na na.

⁴⁰ Ki kala na, lere na woro we mbenfɔ, wo yen we lejɛɛɛ!

⁴¹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere na fuun ka tonmɔ jene yenle kan ye yeri ye wɔ, katugu ye yen Kiriwi wi woolo, wo yaa kaa tonli wi ta.»

Maga ka lere fanla mboo le kapege

(Mati 18.6-9; Luki 17.1-2)

⁴² «Ki piile tunmɔmbɔlɔ mbele pè taga na na, lere na fuun ka ti wa ka kapege pye, pe sinndelingbɔɔ to wa ki

fɔ wi yɔlɔgɔ pe saa wa wa kɔgɔje wi ni, ko mbe mbɔnrɔ wi na.

⁴³ Na kaa pye ma kɛɛ ko ki yaa ti mɛɛ kapege pye, ki kɔn maga wɔ wa. Ma koro kɛɛ nunɔgbafɔ, ma sa ye wa yinwege jɛnɔge ki ni, ko mbɔnrɔ ma na ma koro ma keyen shyen yi ni, ma kari wa jaganama, wa kason nɔga ki se figi ko ni.

⁴⁴ [Wa ki laga ki na, fyenre nda ti maa wire ti kaa ti se ku, ki kason ki se si figi fyew.]

⁴⁵ Na kaa pye ma jele lo li yaa ti mɛɛ kapege pye, li kɔn ma li wɔ wa. Ma koro jele nunɔgbafɔ, ma sa ye wa yinwege jɛnɔge ki ni, ko mbɔnrɔ ma na, ma koro ma jegele shyen ke ni, pe soon wa wa jaganama wi ni ko na.

⁴⁶ [Wa ki laga ki na, fyenre nda ti maa wire ti kaa ti se ku, ki kason ki se si figi fyew.]

⁴⁷ Na kaa pye ma yenle lo li yaa ti mɛɛ kapege pye, li logori mali wɔ wa. Ma koro yenle nunɔgba ma ye wa Yennele li wunluwɔ pi ni, ko mbɔnrɔ ma na, ma koro ma yengele shyen ke ni, pe soon wa wa jaganama wi ni ko na.

⁴⁸ Wa ki laga ki na, fyenre nda ti maa wire ti kaa ti se ku, ki kason ki se si figi fyew†.

⁴⁹ Katugu kason ki yaa ka pye lere pyew wi na paa yege nɔga na pe ma kɔ le yaakara†.

⁵⁰ «Kɔ wi yen ma yɔn. ɛɛn

fɔ, na kɔ wi tanwa piga wɔ† wi ni, yingɔ ye mbe ya pye wii tanla naa? Ki daga kɔ mbe pye yoro jate ye ni. Ye pye yeyinɔge na ye yeɛ ni.»

ZHEZU WI TANGALA MBE KARI WA ZHERUZALEMU

10

10.1-52

Nagawa senre nda Zhezu wila yo

*pɔrɔgɔ ki jɔgɔwɔ wogo ki na
(Mati 19.1-12; Luki 16.18)*

¹ A Zhezu wì si yiri le ki laga ki na, mɛɛ kari wa Zhude tara, konaa wa Zhuriden gbaan wi punɔgo na. A janwa gbɔlɔ là si pan ma gbogolo wa wi tanla naa. A wi nɛɛ pe nari Yennele senre ti ni, paa yege nɔga na wila pye naga piin faa we.

² A Fariziye pèle si pan maa yewe mboo wa mbe wele, mɛɛ wi pye fɔ: «Ki daga naɔa wuu jɔ wi je le?»

³ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yingɔ Moyisi wila naga ye na ma yo yaa piin?»

⁴ A pè sho fɔ: «Moyisi wila ki konɔ kan ma yo naɔa wi jele jegesewe kɔn wuu kan wi jɔ wi yeri, wii jɛn wuu je†.»

⁵ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye kotonɔgbanga ko kila ti Moyisi wila ki nɔgasele li kan ye yeri.

6 Ɛɛn fɔ, maga lɛ wa dun-
ruya wi lesaga ki na, Yɛnɛlɛ
l̩a pe gbɛgɛle naɲa naa jɛlɛ.

7 *Ko k̩i ti naɲa wi yaa ka
laga wi to naa wi nɔ pe na,
mbe si mara wi jɔ wi na.*

8 *Kona, pe shyɛn pe yaa pye
wire nunɓba.* Ki ka pye ma,
pe woro leele shyɛn naa, ɛɛn
fɔ, pe yɛn wire nunɓba†.

9 Ki kala na, yaraga ɲga
Yɛnɛlɛ li pye nunɓba, lere
ka kaga laga ki yɛɛ na.»

10 Naa p̩a p̩a kaa ye wa go, a
Zhezu wi f̩ɔrɔgɔfɛnnɛ pɛ suu
yewe naa ki sɛnrɛ ti ni.

11 A w̩i si pe pye fɔ: «Lere
ɲa fuun kaa jɔ je mbe wa
yɛgɛ p̩ɔri naa, kona, jataga
wi yɛn na piin. Ki pyɛlɔmɔ
nunɓba pi na fun,

12 jɛlɛ ɲa fuun kaa p̩ɔlɔ
je mbe p̩ɔri naɲa wa yɛgɛ
yeri, kona, nandara wi yɛn
na piin.»

*Zhezu w̩ila duwaw piile
tunm̩ɔmbɔlɔ pele na*

(*Mati 19.13-15; Luki
18.15-17*)

13 Kona, a leele p̩ɛlɛ si
pan piile tunm̩ɔmbɔlɔ pele
ni Zhezu wi k̩ɔrɔgɔ, janɓo wi
jiri pe na wi duwaw pe na.
Ɛɛn fɔ, a wi f̩ɔrɔgɔfɛnnɛ pɛ
si gbanla pe na.

14 Naa Zhezu w̩ila kaa ki
yan ma, a k̩i suu mben. A
w̩i suu f̩ɔrɔgɔfɛnnɛ pe pye
fɔ: «Ye piile tunm̩ɔmbɔlɔ pe
yaga paa paan na k̩ɔrɔgɔ,
yaga ka pe yɛgɛ k̩ɔn, katugu
mbele pe yɛn paa pe yɛn,
Yɛnɛlɛ li wunluwɔ pi yɛn
poro woo.

15 Kaselege ko na, mila ki
yuun ye kan, na lere ɲa si
yɛnlɛ Yɛnɛlɛ li wunluwɔ pi
na paa pyɔ yɛn, ko fɔ wo se
ka ye wa Yɛnɛlɛ li wunluwɔ
pi ni fyew.»

16 Ko punɓo na, a wi nɛɛ
piile pe gboni, nɛɛ keyɛn tari
pe na nunɓba nunɓba na
duwaw pe na.

*Lefɔnɲɔ penjagbɔrɔ fɔ wa
sɛnrɛ*

(*Mati 19.16-30; Luki
18.18-30*)

17 Naa Zhezu w̩ila kaa
konɔ li lɛ na kee, a naɲa
w̩a si fe ma saa kanɲguuro
kan wi nɔgɔ, mɛɛ wi yewe
ma yo fɔ: «We Nagafɔ jɛnɲɛ,
yɲigi mi daga mbe pye mbe
si yinwege mbakɔgɔ ki ta?»

18 A Zhezu w̩i suu pye fɔ:
«Yɲigi na, a ma nɛɛ na yinri
jɛnɲɛ? Lere woro jɛnɲɛ
ndɛɛ Yɛnɛlɛ lo nunɓba pe!

19 Ma si yɛn ma Yɛnɛlɛ li
ɲgasegele ke jɛn, ke ɲgele:
*Maga ka lere gbo, maga ka
jataga pye, maga ka yu, maga
ka yagbɔlɔ sɛrɛya yo mbe
taga lere na, maga ka lere
fanla mbe li, ta ma to naa ma
nɔ pe gbogo.»†*

20 A naɲa w̩i suu yɔn sogo
ma yo fɔ: «We Nagafɔ, m̩i ko
ɲgasegele koro ke ni fuun
koro lɛ na tanri ke na, maga
lɛ na puwen pi ni.»

21 A Zhezu w̩i suu wele
ndanlawa ni, mɛɛ wi pye fɔ:
«Yaraga nunɓba k̩ɔɔn yaga.
Kari ma s̩ɔɔn kɛɛ yaara ti
ni fuun ti pɛrɛ, maga pen-
jara ti yɛɛlɛ fyɔnwɔ fenne

† 10:8 10:7-8: Zhɛnɛ 2.24 † 10:19 10:19: Ɛki 20.12-17; Dɛtɛ 5.16-20; Ɔrɔmu
13.9

pe na, mɛɛ pan ma taga na na. Kona, ma yaa ka kɔrɔgɔ gbenge ta wa yɛnɛɛ na.»

²² Ɛɛn fɔ, naa naɲa wila kaa ki sɛnrɛ ti logo, a wi jatere wì si piri wi na, a wì si sɔngɔrɔ ma kari yesanga ni, katugu penjagbɔrɔ la pye wi yeri.

²³ A Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ mbele pàa pye maa maga pe pye fɔ: «Penjagbɔrɔ fɛnnɛ pe ye wa Yɛnɛɛ li wunluwɔ pi ni, ki yɛn ma ɲɔban fɔ jɛɲɛ.»

²⁴ A ki sɛnrɛ ti suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pe pari fɔ jɛɲɛ. A Zhezu wì sho naa fɔ: «Na piile, mbe ye wa Yɛnɛɛ li wunluwɔ pi ni, ki yɛn ma ɲɔban fɔ jɛɲɛ.»

²⁵ Kaselege ko na, yɔngɔmɛ mbe toro mesheli wele, ko tanla ma wɛ penjagbɔrɔ fɔ wi ye wa Yɛnɛɛ li wunluwɔ pi ni ko na.»

²⁶ Kona, a kì si fɔrɔgɔfɛnnɛ pe pari naa ma serege. A pe nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Ɔga ambo Yɛnɛɛ li yaa ka sho okɛ?»

²⁷ A Zhezu wì si pe wele, mɛɛ yo fɔ: «Leele poro yɛɛ na ki se ya pye, ɛɛn fɔ, Yɛnɛɛ lo mbe ya mbege pye, katugu Yɛnɛɛ li mbe ya kala li ni fuun li pye.»

²⁸ A Pyeri wì suu pye fɔ: «Wele! Wè we yaara ti ni fuun ti yaga wa, ma taga ma na, ki yaa ka pye mɛɛ?»

²⁹ A Zhezu wì sho fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na lere ɲa fuun kaa go, naa wi nɔsepiile nambala, naa wi nɔsepiile

jɛɛɛ, naa wi nɔ, naa wi to, naa wi piile, naa wi kɛɛɛ ti yaga na kala na konaa Sentanra ti kala na,

³⁰ wi yaa yinrɛ naa nɔsepiile nambala, naa nɔsepiile jɛɛɛ, naa nɛɛɛ, naa piile, naa kɛɛɛ ti yɔngɔ cɛnɛ cɛnɛ ta laga ki dunruya ɲa wi ni. Wi yaa si jɔlɔgɔ ta fun. Wa wagati ɲa wila paan wi ni, wi yaa ka yinwege mbakɔgɔ ki ta.

³¹ Ɛɛn fɔ, mbele pe yɛn kɔɲɔbanmbala pe lɛgɛɛ yaa ka pye punɲɔfɛnnɛ, mbele pe yɛn punɲɔfɛnnɛ pe lɛgɛɛ yaa ka pye kɔɲɔbanmbala.»

*Naa Zhezu wila pye naa kunwɔ
naa wi yɛnɛɛ sɛnrɛ ti yuun,
ki taanri wogo ko layi ɲa
(Mati 20.17-19; Luki
18.31-34)*

³² Naa pàa kaa kono li lɛ na kee wa Zheruzalemu, a Zhezu wì si keli pe yɛɛ na tanri. Wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe jatere wila piri pe na. Leele mbele pàa taga pe punɲɔ na, pàa pye na fyɛ. A Zhezu wì si nuru maa fɔrɔgɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyɛn pe yeri kanɲɔgaga na, nɛɛ ɲa ki yaa sa pye wi na wa Zheruzalemu ki yɛɛ yuun pe kan.

³³ Wila pe pye fɔ: «Ye wele, we mbele waa kee wa Zheruzalemu. Pe yaa sa Lere wi Pinambyɔ wi le saraga wɔfɛnnɛ teele poro naa lasiri sewɛ jɛnfɛnnɛ pe kɛɛ. Pe yaa kiti kɔn wi na mbe yo poo gbo. Pe yaa kaa le mbele pee sheri pe kɛɛ.

³⁴ Pe yaa ka tɛgɛ wi na, mbe cɛnrɛ surugu wi na, mboo gbɔn sapige ni, mbe suu gbo. Ɛɛn fɔ, ki pilige taanri wogo, wi yaa yɛn mbe yiri wa kunwɔ pi ni.»

Zhaki naa Zhan paa yaraga ka yɛnri

(Mati 20.20-28)

³⁵ Kona, Zebede pinambile shyɛn, Zhaki naa Zhan, a poro si fulo Zhezu wi tanla ma suu pye fɔ: «We Nagafɔ, ɲga waa yɛnri ma yeri, waa jaa maga kan we yeri.»

³⁶ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yingɪ yaa jaa mbe pye ye kan?»

³⁷ A pè suu pye fɔ: «Na maga ka pye wa ma gbɔgɔwɔ pi ni sanga ɲa ni, ma yere ki na we cɛn wa ma tanla. Nunɲba mbe cɛn ma kalige kɛɛ ki na, sanɲa wi cɛn ma kameɲgɛ kɛɛ ki na.»

³⁸ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ŋga yaa yɛnri, ye sigi jɛn! Jɔlɔgɔ wɔjɛnnɛ na mi yaa wɔ† wa li ni, ye mbe ya wɔ wa li ni le? Nakoma mi yaa batize yɛgɛ ɲga na, ye mbe ya mbe batize ma le?»

³⁹ A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We mbe ya.» A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ki yɛn ma kaselege, fɔ mi yaa wɔ wɔjɛnnɛ na ni, ye yaa wɔ wa li ni. Mi yaa batize yɛgɛ ɲga na, ye yaa ka batize ma fun.

⁴⁰ Ɛɛn fɔ, wa mbe cɛn na kalige kɛɛ ki na, konaa wa mbe cɛn na kameɲgɛ kɛɛ

ki na, mi ma mi daga mbe ko konɔ lo kan ye yeri. Ki cɛnsara Yɛnɲɛɛ liri gbegele mbele kan, poro pe yaa ka cɛn wa.»

⁴¹ Naa fɔrɔgɔfɛnnɛ kɛ sanmbala pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo ma, a ki nɛɛ pe yaa Zhaki naa Zhan pe kala na.

⁴² A Zhezu wì si pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ: «Yègɛ jɛn ma yo mbele pe maa jate teele tara woolo pe go na, pe ma cɛn pe go na ma pe yigi pe fanɲga ki ni. Pe legbɔɔlo pe maa pe fanɲga ki nari pe na.

⁴³ Ɛɛn fɔ, yoro sɔgɔwɔ po si daga mbe pye ma. Ɗa fuun kaa jaa mbe pye ye ni fuun legbɔɔ, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun tunmbyee.

⁴⁴ Ɗa kaa jaa mbe pye ye ni fuun konɲbanɲa, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun kulo.

⁴⁵ Katugu Lere wi Pinambyɔ wii pan leele poro mbaa tunɲgo piin wi kan, ɛɛn fɔ, wì pan mbe tunɲgo pye leele pe kan, mboo yinwege ki kan ki pye lelegɛɛ go shɔsara.»

Zhezu wila fyɔɔn Baritime wi sagala

(Mati 20.29-34; Luki 18.35-43)

⁴⁶ Kona, a Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe ni, pè si ye wa Zheriko ca ki ni. Naa paa kaa na yinrigi wa ca nawa na kee, a janwa gbɔlo là si taga pe na. Wa konɔ na pàa ɛ li yɔn na, fyɔɔn wà

† **10:38 10:38:** Mbe wɔ wa jɔlɔgɔ wɔjɛnnɛ li ni, konaa mbe batemu ɲa ta, ko ki yɛn jɔlɔgɔ ɲga Zhezu wi yaa jɔlo mbe ku we.

la pye ma cen wa na yaara yenri. Time pinambyo lawi, paa pye naa yinri Baritime.

⁴⁷ Naa Baritime wila kaa ki logo ma yo Nazareti ca fenne Zhezu wo wila paan, a wi nee gbele ngbanga na yuun fo: «Zhezu, Davidi setirige pyo, na yinriwe ta!»

⁴⁸ A lelegere nee gbanla wi na ma yo wi pyeri. Kona, a wi si gbele ngbanga naa ma we kongbannga ki na, ma yo fo: «Davidi setirige pyo, na yinriwe ta!»

⁴⁹ A Zhezu wi si yere, mee pe pye fo: «Yoo yeri wa na kan.»

A pe si fyoon wi yeri ma suu pye fo: «Ma jatere wi wa nungba, yiri, wila ma yinri!»

⁵⁰ A Baritime wi suu derigboro ki wo maga wa le tara, mee yew ma kan wi tooo ti na, mee kari Zhezu wi korogo.

⁵¹ A Zhezu wi suu pye fo: «Yingi maa jaa mbe pye ma kan?»

A wi sho fo: «We Nagaf, ki pye mbaa yaan naa fonngo!»

⁵² A Zhezu wi suu pye fo: «Ta kee, ma tagawa poon sho!»

Le ki yongolo nungba ke ni, a wi yengele ke si yenge, a wi nee yaan. A wi si taga Zhezu wi na wa konoo nee kee.

ZHEZU WI TUNNGO WA ZHERUZALEMU CA

11

11-13

Zhezu wi yege wa Zheruzalemu ca
(Mati 21.1-11; Luki 19.28-40; Zhan 12.12-19)

¹ Naa paa kaa yongo Zheruzalemu ca ki ni, ma gbou Betifazhe naa Betani cara ti na, ma wa wa Oliviye tire yanwiga ki yeri, a Zhezu wi suu forogofenne shyen tun, ma yo fo:

² «Yaa kee wa ca nga wa ye yege ki ni. Ye yesaga wa ca, ye yaa sofile pyo wa yan poo po le, male lere fa lugu wi na. Yoo sanga ye pan wi ni na kan.

³ Nalere wa ka ye yewe mbe yo fo: «Yingi na, a ye nee ko piin yeen?» Yoo pye fo: «Wi kala yen we Fo wi na. Wi yaa si songoro mbe pan wi ni foonfoon nga!»

⁴ A pe si kari, mee saa sofile pyo wi yan poo po go ka yon na, le konoo yon ki tanla. A pe suu sanga.

⁵ Leele mbele paa pye le, a pele si pe yewe ma yo fo: «Yingi na, a ye nee sofile pyo nga wi sangala?»

⁶ Nga Zhezu wila yo pe kan, a pe sigi yo, a leelee pe si yere ki na.

⁷ A pe si sofile pyo wi yigi ma saa wi kan Zhezu wi yeri, mee pe derigboro ti wo mari taga sofile wi na. A Zhezu wi si lugu ma cen wi na.

⁸ Lelegere la pe derigboro wo mari jan wa konoo. A pele nee tige were koon wa yan nari jaan wa konoo naga nari fo paa wi gbogo.

⁹ Leele mbele paa pye Zhezu wi yege, konaa mbele

pàa pye wi pungo na, pàa pye na jorogi na yuun fò: «Ozanna! Na wila paan we Fò wi mēge ki na, Yenñele sa duwaw wi na!†

10 Yenñele sa duwaw wunluwɔ mba pila paan pi na, we tele Davidi wunluwɔ we! Gbɔgɔwɔ yen Yenñele woo, lo na li yen wa naayeri lara ti ni fuun ti go na we!»

11 A Zhezu wì si ye wa Zheruzalemu ca, mēe kari wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Yaara nda fuun tila pye wa, a wì si ti ni fuun ti welewele ma saa ti kɔ. Naa wila kaa wagati wi yan wì jerege, a wì si songɔɔ wa Betani, wo naa wi fɔrɔgɔfenne ke ma yiri shyen pe ni.

Zhezu wila tige ka danga pege yinri figiye
(Mati 21.18-19)

12 Ki goto pinliwɛ pi ni, naa pàa kaa yiri wa Betani na kee, a fungo si Zhezu wi yigi.

13 A wì si figiye tige ka yan wa lege. Wɛre la pye ki na. A wì si kari ma saa ki wele maga yan ndɛɛ wi yaa pire yan ki na. Eɛn fò, naa wila kaa yongɔ wa ki tanla, wii pire yan ki na, ndɛɛ ki wɛre to, katugu ki sɛsanga wi sila gbɔn.

14 Kona, a Zhezu wì si tige ki pye fò: «Lere ka kɔɔn pyɔ wa ka naa fyew.»

A wi fɔrɔgɔfenne pège sɛnre ti logo.

Zhezu wila kari wa sherigo gbɔgɔ

(Mati 21.12-17; Luki 19.45-48; Zhan 2.13-22)

15 Naa pàa kaa gbɔn wa Zheruzalemu, a Zhezu wì si saa ye wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Leele mbele pàa pye wa na pere konaa mbele pàa pye na loo, a wi nɛɛ pe puro na pe yinrigi. Wila penjara surufenne pe tabaliye pe jaanri naa ca ketengele perɛfenne pe jɔnrɔ ti ni.

16 Kona, a wì si je wii yenle lere wa mbe yaraga ka le mbe toro ki ni naa wa sherigo gbɔgɔ ki nawa.

17 A wi nɛɛ pe nari na yuun fò: «Ki yen ma yɔnlɔgɔ wa Yenñele sɛnre sewe wi ni, ma yo fò: <Na go pe yaa kaa ki yinri cɛngɛle ke ni fuun ke Yenñele yenrigo.>† Eɛn fò, a yoro si pan naga piin yoolo† larasaga!»

18 Saraga wɔfenne teele poro naa lasiri sewe jɛnfenne pe ni, naa pàa kaa ki wogo ki logo, a pe nɛɛ pyelɔmɔ jaa mbe Zhezu wi gbo. Eɛn fò, pàa pye na fyɛ wi yɛge, katugu wi nagawa sɛnre tila janwa wi ni fuun wi pari fò jɛnge.

19 Naa yɔnlɔ kila kaa kɔ, a Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, pè si yiri wa ca mēe kari.

Zhezu wila para figiye tige nga kila waga ki sɛnre na
(Mati 21.20-22)

20 Ki goto yirifaga ki na, naa paa kaa na toro, a pè si

† 11:9 11:9: Yuuro 118.25-26 † 11:17 11:17: Eza 56.7 † 11:17 11:17: Zhere 7.11

figiye tige ki yan kì waga fò ma saa gbòn wa ki ninde ti na.

²¹ A Pyeri wì si nawa to senre nda Zhezu wila yo ti na, mɛɛ wi pye fò: «Wele, we Nagafò! Figiye tige nga mà danja, kì waga pew!»

²² A Zhezu wì suu fòrògofenne pe pye fò: «Ye taga Yenɲele li na!

²³ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa fuun kaga yo ki yanwiga nga ki kan mbe yo fò: «Yiri lagame, ma sa to wa kògòje wi ni», na ki woro naa kòon shyen wa wi kotogo na, na wi ka taga ki na mbe yo nga wila yuun ki yaa pye, pa ki yaa pye wi kan da.

²⁴ Ki kala na, mila ki yuun ye kan fò: Yaga yaraga nga fuun yenri Yenɲele li yeri, ye taga ki na fò yege ta makò, pa ye yaa ki ta.

²⁵ Na yaga yiri mbe yere mbaa Yenɲele yenri sanga o sanga, na kiga yala lere wa kapege pye ye na, yege kala yaga wi na le ki laga ki na, janjo ye To ɲa wa yenɲele na, wi ye kapere ti kala yaga ye na fun.

²⁶ [ɛɛn fò, na ye sigi fò wi kapege ki kala yaga wi na, ye To ɲa wa yenɲele na, wi se ye kapere ti kala yaga ye na fun.]»

Zhezu wi fannga kì yiri se (Mati 21.23-27; Luki 20.1-8)

²⁷ A pè si kari naa wa Zheruzalemu. Naa Zhezu wila kaa ye wa sherigo gbògò ki ni na yanriyanri,

a saraga wòfenne teele, naa lasiri sɛwɛ jɛnfenne poro naa Zhufuyelelele pe ni, pè si pan Zhezu wi kòrògò.

²⁸ A pè suu yewe ma yo fò: «Kagala ngele maa piin yɛɛn, maa ke piin yingì fannga ni? Ambò wigi fannga ki kan ma yeri, ma nɛɛ ke piin?»

²⁹ A Zhezu wì si pe yòn sogo ma yo fò: «Mi yaa ye yewe kala nunɲba ni, na yaga li kòrò wi yo mbanla kan, mila ki kagala ke piin yaraga nga fannga ni, pa mi yaa ki yo mbe ye kan.

³⁰ Yenɲele lo làa Zhan wi torogo wi pan wila batemu wi piin lee leele poro la wele? Ye ka yo yanla kan.»

³¹ A pe nɛɛ kendige woo pe yɛɛ ni na yuun fò: «Na waga ki yo mbe yo fò: «Yenɲele lo làa wi torogo», pa wi yaa we yewe mbe yo fò: «Yingì na yee si taga wi senyoro ti na?»

³² ɛɛn fò, na waga sho fò: «Leele poro pàa wi torogo...»

Pàa pye na fyɛ janwa wi yɛgɛ, katugu leele pe ni fuun pàa pye na Zhan jate Yenɲele yòn senre yofò jɛnɲɛ.

³³ Kona, a pè si Zhezu wi yòn sogo ma yo fò: «Wee jɛn.» A Zhezu wì si pe pye fò: «ɛɛn mi fun, mila ki kagala ke piin yaraga nga fannga ni, mi sege yo mbe ye kan.»

12

Kere welefenne tipeele

yomiyele

(Mati 21.33-46; Luki 20.9-19)

¹ Ko punjo na, a Zhezu wi nee yomiyegede waa pe kan na yuun fo: «Nana wa la ezezen tiire kere kon, mee mbogo wa mari maga, ma si wege wo ma ezezen pire tonmo wosaga ki gbegele wa, mee sanngazo kan kere ti sigewe pi kala na. Kona, a wi si kere ti telege ezezen kere tunmbyeele pele na pe kaa tawa pi kan wi yeri, mee kari taleere ta ni.

² Naa ezezen pire ti cosanga wila kaa gbɔn, a wi suu tunmbyee wa torogo wa ezezen kere tunmbyeele pe yeri ma yo wi saa tawa pi sho wi kan.

³ A pe si tunmbyee wi yigi maa gbɔn, mee wi songoro kewara.

⁴ A kerefo wi suu tunmbyee wa torogo naa wa pe yeri. A pe si wo gbɔn wi go ki na maa welege, mee wi tegele fo jenge.

⁵ A wi si nuru ma wa torogo naa wa pe yeri. A pe si wo gbo. Ko punjo na, a wi si pele torogo wa naa legere. A pe pele gbɔn, ma pele gbo pe ni.

⁶ A ki si koro kerefo wi pinambyo nunjba na wuu ndanla jenge wo. A wi si wo torogo pe ni fuun pe punjo na, ma yo fo: «Pe yaa sa fere ta na Pinambyo wo kan.»

⁷ Een fo, a ezezen kere tunmbyeele pe sigi yo pe yee kan fo: «Na yeen, wo wi yen korogo lifo we, ye pan woo

gbo, pa kere ti yaa koro we kan!»

⁸ A pe suu yigi maa gbo, mee saa wi wa wa ezezen kere ti punjo na.»

⁹ A Zhezu wi si pe pye fo: «Yoro wo nawa, yingi kerefo wi yaa pye? Wi yaa pan mbe ezezen kere tunmbyeele pe gbo mbe kere ti kan pele yeri.

¹⁰ Mi yo ki senre nda yeri kara jate wa Yenjele senre sewe wi ni? Ti nda fo:

Go wafenne pe je sinndelege nga na,

ko ki pye go yenle li sinndelege kongbannga ye.

¹¹ *Pa ko wogo nga ko yiri wa we Fo wi yeri,*

a ki pye kagbogo we yege na!»†

¹² Zhezu wi kaa ko senre to yo ma ko, a Zhufuyelelelele pe nee wi lagajaa mboo yigi, katugu paa ki jen ma yo wila ki yomiyele li wa poro na. Een fo, paa pye na fye janwa wi yege. Ki kaa pye ma, a pe suu yaga mee kari.

Nizara na wi daga mbe sara wunlumbolo to wi yeri

(Mati 22.15-22; Luki 20.20-26)

¹³ Kona, a pe si Fariziye poro naa leele mbele paa taga Erɔdi wi na pele torogo wa Zhezu wi yeri, pe ta pe saa yigi wo jate wi yon senre ti na.

¹⁴ A pe si saa wi pye fo: «We Nagafɔ, wege jen ma yo kaselege ko ma maa yuun. Maa la fye lere yege, katugu

† 12:11 12.10-11: Yuuro 118.22-23; Eza 28.16

maa lere wo lere ni. Eɛn fɔ, ma maa Yɛnɲɛlɛ konɔ li nari leele pe na kaselege ni. Ki kala na, ki daga waa Ɔromu tara wunlumbolo to wi nizara wi woo le? Waa wi woo lee waga kaa wi woo?»

15 Eɛn fɔ, Zhezu wila ki jɛn ma yo kopiire paa pye na piin. A wi si pe pye fɔ: «Yingi na, a ye nɛɛ na waa na wele? Ye warifuwe pyɔ nuɲgba kan na yeri mboo wele.»

16 A pɛ si pan nuɲgba ni wi kan. A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ambɔ foto naa ambɔ yɔɔnrɔ ti yɛn wi na?» A pɛ suu pye fɔ: «Sesari woro ri.»

17 Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Iɲga ki daga mbe kan wunlumbolo to wi yeri, yege kan wi yeri, ye nga ki daga mbe kan Yɛnɲɛlɛ li yeri ki kan li yeri.»

A ko si pe pari fɔ jɛɲɛ.

Zhezu wila kuulo pe yɛnɛ wogo ki yo
(Mati 22.23-33; Luki 20.27-40)

18 A Sadusiye pɛle si pan Zhezu wi kɔrɔɔ. Poro pe ma yo kuulo pe se ka yɛn mbe yiri†. A pɛ suu yewe ma yo fɔ:

19 «We Nagafɔ, Moyisi wila ki yɔnlɔɔ maga yaga laga we kan ma yo: «*Na nanɔ wa ndɔ ka ku mboo jɔ yaga, na pee pyɔ se, wi jɔnlɔ wigi jɛle*

wi pɔri, jango wi piile se wi na wi ndɔ ɲa wì ku wi kan.»†

20 Ma si yala, nɔsepiile nambala kolɔshyen la pye laga. A konɲbanna wì si jɛle pɔri. Pee pyɔ se. A nanɔ wi si ku maa jɔ wi yaga.

21 A shyen fɔ wigi jɛle wi pɔri, ma ku wii pyɔ se. A ki kala nuɲgba li pye taanri fɔ wi na fun.

22 A pe ni fuun kolɔshyenɛ pɛge jɛle wi pɔri, ma ku, wa si pyɔ se wi na. Ko punɲo na, a jɛle wì si kaa ku fun.

23 Na kuulo yɛnpilige kiga ka gbɔn, na paga yɛn, jɛle wi yaa ka pye wiwiin woo pe ni, naa pe ni fuun pòo pɔri we?»

24 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yè punɲo, katugu yee Yɛnɲɛlɛ sɛnrɛ ti kɔrɔ wi jɛn. Yee si Yɛnɲɛlɛ li yawa pi jɛn fun.

25 Kuulo na paga ka yɛn sanga ɲa ni, nambala naa jɛle pe se kaa pɔrɔɔ piin pe yɛɛ ni†. Eɛn fɔ, pe yaa ka pye wa yɛnɲɛlɛ na paa mɛrɛɲɛye pe yɛn.

26 Kuulo pe yɛnɛ wogo ko na, mi yo yege kara wa Moyisi Yɛnɲɛlɛ sɛnrɛ sewɛ wi ni maga yan, wa laga ɲga ki yɛn na para wuuro tipile li sɛnrɛ na we! Yɛnɲɛlɛ làa ki yo wa ma Moyisi wi kan, ma yo fɔ: «*Mi yɛn Abirahamu Yɛnɲɛlɛ, naa Izaki Yɛnɲɛlɛ, konaa Zhakɔbu Yɛnɲɛlɛ.*»†

27 Yɛnɲɛlɛ li woro kuulo

† 12:18 12:18: Kapyɛ 23.8 † 12:19 12:19: Dete 25.5-6 † 12:25 12:25: Mati 22.30 † 12:26 12:26: Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ Yɛnɲɛlɛ li yɛn pe go shɔfɔ; Eki 3.6.

† 12:27 12:27: Ko ki naga ma yo ki leele pɛ ku wire to na, eɛn fɔ, ki kɔ wo ma, pe yaa ka yɛn mbe yinwege mbakɔɔ ta.

poro Yenɲele, li yen weele poro Yenɲele†. Yè punɲo fɔ ma lali.»

Yenɲele ɲgasele na li gbɔɔ

ma we ke ni fuun na

(Mati 22.34-41; Luki 10.25-28)

²⁸ Kendige ɲga paa pye na woo pe yee ni, lasiri sewe jenfo wà laga senre ti logo. Naa wila kaa ki yan Zhezu wila Sadusiye pe yon sogo jengɛ, a wì si fulo wa wi tanla, ma suu yewe ma yo fɔ: «Yenɲele ɲgasele liliin li gbɔɔ ma we ke ni fuun na?»

²⁹ A Zhezu wì suu pye fɔ: «*Ngasele na li gbɔɔ ma we ke ni fuun na li na: <Izirayeli woolo, yaa nuru! We Fɔ Yenɲele lo nunɲba li yen we Fɔ we.*

³⁰ *Ma Fɔ Yenɲele li daga mbɔɔn ndanla ma kotogo ki ni fuun ni, naa ma nawa pi ni fuun ni, naa ma jatere wi ni fuun ni, konaa ma fanɲga ki ni fuun ni.*†

³¹ Li shyen wolo li na fɔ: «*Ma lewee yenle wi daga mbɔɔn ndanla paa yege ɲga na mɔɔ yee ndanla we.*»† Nɲasele la woro wa naa ma gbɔɔ ma we koro shyen ɲgele koro na.»

³² Kona, a lasiri sewe jenfo wì sho fɔ: «Ki yen ma yon Nagafɔ! Nɲa mà yo, ki yen kaselege; katugu Yenɲele li yen li nunɲba to. Yenɲele la woro wa naa lo punɲo na.

³³ Yenɲele loon ndanla ma kotogo ki ni fuun ni, naa

ma jatere wi ni fuun ni, naa ma fanɲga ki ni fuun ni, konaa ma lewee yenle wɔon ndanla paa yege ɲga na mɔɔ yee ndanla, ko gbɔɔ ma we saara sogoworo to naa saara cenle nda fuun pe maa woo Yenɲele yeri ti na.»

³⁴ Naa Zhezu wila kaa lasiri sewe jenfo wi yan wuu senre ti yo tijinliwe ni, a wì suu pye fɔ: «Mee lali Yenɲele li wunluwo pi ni.»

Kona, lere sila soro mboo yewe naa.

Kirisi wo naa Davidi senre re

(Mati 22.41-46; Luki 20.41-44)

³⁵ Ko punɲo na, naa Zhezu wila kaa na leele pe nari Yenɲele senre ti ni wa sherigo gbɔɔ ki ni, a wì si pe yewe ma yo fɔ: «Mele lasiri sewe jenfenne pe si ya ma yo fɔ Kirisi wi yen Davidi wi setirige pyɔ?»

³⁶ Ma si yala, Davidi wo jate, wila ki yo Yinnekpoyi li fanɲga ki na, ma yo fɔ:

We Fɔ wigi yo na Fɔ wi kan ma yo fɔ:

Cen wa na kalige kee ki na, fɔ mbe soon mbenfenne pe ɲgbanga,

mbe pe pye ma tooro ti tegesaga.†

³⁷ «Davidi jate wo maa Kirisi wi yinri wi Fɔ, mele wii ya wi pye wi setirige pyɔ?»

Zhezu wila janwa wi yeri ma yo

† 12:30 12:30: Dete 6.4-5

† 12:31 12:31: Levi 19.18

† 12:36 12:36: Yuuro

pe pe yee yingiwε jen lasiri sewε jenfenne pe ni
(Mati 23.1-36; Luki 20.45-47)

Janwa gbolo lāa pye na nuru Zhezu wi yeri nayinme ni.

³⁸ A wi nεε pe nari na yuun fo: «Ye ye yee yingiwε jen lasiri sewε jenfenne pe ni. Ki yen ma pe ndanla paa derigboro ti nii paa yanri, konaa paa pe shari gbogowo sharaga ni wa katoro ti ni.

³⁹ Wa sheryinre ti ni, jonro nda ti ma pye wa yegε, konaa liwen gboo na, censara tiyonro to ti ma pe ndanla mbaa cen ti na.

⁴⁰ Pe maa nangunjaala pe keε yaara ti shoo pe yeri, ma saa na Yenηele yenri na moni, mbe ta mbege naga fo pe yen ma sin. Pe jologo ki yaa ka gbogo mbe we lere pyew wogo na.»

Nangunjo fyonwo fo wi penjara kanwa Yenηele li yeri
(Luki 21.1-4)

⁴¹ Kona, a Zhezu wi si saa cen wa sherigo gbogo yarikanra kesu wi yesinme na. Leele paa pye na pe penjara ti nii wa kesu wi ni yegε nga na, a wi nεε ki wele. Penjagboro fenne legerε la pye na penjalegerε nii wa kesu wi ni.

⁴² A nangunjo fyonwo fo wà si pan fun, ma tama shyen le wa. Ti sila warikele walaga bo.

⁴³ A Zhezu wi suu forogofenne pe yeri, mεε pe pye fo: «Kaselege ko na,

mila ki yuun ye kan, penjara nda ki nangunjo fyonwo fo nga wi le wa kesu wi ni, ti gbogo ma we mbele fuun pe pe woro le wa ti na.

⁴⁴ Katugu jεennjenri pe ni fuun pe wowo wa pe penjagboro ti ni ma kan. Ma si yala, ki nangunjo nga wo naa wi fyonwo pi ni fuun, wi penjara nda fuun ti yen wi yeri, nda fuun wi daga mbaa wi yee baro, tori nda wi saa le wa.»

13

Zhezu wila sherigo gbogo ki jogowo po naa dunruya kopilige ti senre yo

(Mati 24.1-14; Luki 21.5-19)

¹ Naa Zhezu wila kaa na yinrigi wa sherigo gbogo ki ni, a wi forogofenne wà suu pye fo: «We Nagafō, sinndeεε tiyonro nda to naa yungbogo nga ki kanlomo pi wele! Ki yon de.»

² A Zhezu wi suu yon sogo ma yo fo: «Ki yungboro nda, ma yegε yen ti na? Sinndelege ka se ka koro ka go na laga, pe yaa ka ti ni fuun ti jaanri.»

³ A Zhezu wi si saa cen wa Oliwiye tire yanwiga ki na, wa sherigo gbogo ki yegε. A Pyeri, naa Zhaki, naa Zhan konaa Andre pe si saa wi yewe pe ye,

⁴ ma yo fo: «Ki yo we kan, ki kagala ke yaa ka pye sanga wiwiin? Na ki kagala ke ni fuun ke pyesanga wiga

ka gbɔn, kacɛn wiwiin wi yaa ki naga we na?»

5 Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, jango lere wa ka ka ye fanla mbe ye punjo.

6 Katugu lelegere yaa ka pan na mɛgɛ ki na, mbe yo poro pe yɛn Kirisi we. Pe yaa ka lelegere fanla mbe pe punjo.

7 Na yaga kaa malaga ki sɛnrɛ nuru, mbaa malaga ki tinmɛ taa sanga na ni, yaga kaa fyɛ; katugu ko daga mbe pye. Eɛn fɔ, ko se ka pye dunruya wi kosanga gbɛn.

8 *Tara ta woolo yaa ka yiri tara ta woolo korɔɔ malaga ni. Wunluwo naa wunluwo yaa ka yiri pi yɛɛ korɔɔ.*† Tara ti yaa ka yɛgɛ lalɛgere na. Funjo ki yaa ka to. Ko ki ni fuun nga ko yaa ka pye jɔlɔɔ ki lesaga, paa yɛgɛ nga na jele selara ma kaa yiri wi ni we.

9 «Yoro wo na, ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn; katugu pe yaa kaa ye nii kiti kɔnfennɛ pe kɛɛ, mbaa ye gbɔɔn sapire ni wa sheryinɛ ti ni. Pe yaa kaa kee ye ni wa gboforoneriye poro naa wunlumbolo pe yeri na kala na, jango ye ta ye pye na sɛrɛfennɛ wa pe yɛgɛ sɔɔwo.

10 Ki daga Yɛnɛle li Sentanra to mbe keli ti yari cɛngɛle ke ni fuun ke kan gbɛn.

11 Na paga ka ye yigi mbaa kee ye ni wa kiti konsaga sanga na ni, ye jatere wiga ka piri ye na sɛnrɛ nda ye yaa yo to kala na. Eɛn fɔ, ki sanga nunɔba wi ni, sɛnrɛ nda ti yaa ka tigi wa ye kotogo na, ye to yo; katugu yoro ma ye yaa kaa para. Eɛn fɔ, Yinnekpoyi loli.

12 Leele pele yaa kaa pe nɔsepiile pe nii kɛɛ pe ta pe pe gbo. Ko nunɔba koyi teele pe yaa kaa piin pe piile pe na. Piile pe yaa kaa yinrigi pe sevennɛ pe korɔɔ, mbaa pe kaan pe pe gbo.

13 Leele pe ni fuun pe yaa ka ye panra na kala na. Eɛn fɔ, na fuun ka ya mbege kun wi yɛɛ ni, fɔ sa gbɔn wa ki kosaga ki na, wo yaa ka shɔ.»

*Yaritijaanga nga
ki maa jɔɔwo piin ki sɛnrɛ
(Mati 24.15-28; Luki
21.20-24)*

14 « *Yaritijaanga nga ki maa jɔɔwo pi piin*† ye yaa kaga yan ki yere wa laga nga kii daga mbe yere we. Lere na kaa ki sɛnrɛ ti kara, wiri korɔ wi jɛn! Kona, mbele pe yaa ka pye wa Zhude tara, paa fee paa kee wa yanwira ti na.

15 Na na ka pye wi go† naayeri, wiga ka tigi mbe ye wa go nawa mbe yaraga ka le.

16 Na ka pye kɛrɛ, wiga ka songɔɔ wa ca saa derigbɔɔ ki le.

† 13:8 13:8: Eza 19.2 † 13:14 13:14: Dani 9.27; 12.11 † 13:15 13:15: Kila pye Zhufuye paga go ki kan pe maga biri. Ki fɔ wi ma ya ma lugu wa ki go na ma saa wogo.

17 Jεεε mbele pe yaa ka pye kugbɔɔ ni konaa mbele piile na wɔnri pe na, jɔlogɔ yaa ka pye pe wogo ki piliye yi ni.

18 Yaa Yεnɲεε li yɛnri, jango ki kala liga ka pye were sanga ni.

19 Katugu ki piliye yi yaa ka pye jɔlogɔ piliye. Maga le Yεnɲεε li dunruya wi da, ki si fa pye ali ma pan ma gbɔn nala.† Ko si se ka pye naa fyew.

20 Ki pye we Fɔ wii ja wɔ ki piliye yi na, sɛnwee pyɔ wo wa se jɛn na shɔ. Eɛn fɔ, wigi sanga wi were leele mbele wi wɔ pe pye wi woolo poro kala na.

21 «Na lere wa ka ye pye mbe yo fɔ: <Ye wele, Kirisi wi yɛn lagamε!> nakoma: <Wi yɛn wamε!> yaga ka taga ki na.

22 Katugu leele pele yaa ka pan mbaa finlɛɛ mbe yo poro pe yɛn Kirisi we, konaa Yεnɲεε yɔn sɛnrɛ yofɛnne yagboyoolo ni. Pe yaa kaa kafɔnɲɔlɔ naa kagbɔɔlɔ piin, mbe ta mbe leele mbele Yεnɲεε li wɔ pe punɲo, ndεε ki mbe ja ya pye we.

23 Ye ye yεε yingiwε jɛn, mi keli ma ki ni fuun ki yo ma ye kan makɔ.»

Lere wi Pinambyɔ wi panga

shyɛn wogo ye

(Mati 24.29-31; Luki 21.25-28)

24 «Ko piliye yo ni, ki jɔlogɔ ki punɲo na, yɔnlɔ ki yaa ka kanɲga diwi. Yɛnɲεε ki se kaa finri naa.

25 Wɔnɲɔlɔ ke yaa ka toori laga tara. Naayeri fanɲga yaara ti yaa ka yεɲε.†

26 Kona, pe yaa Lere wi Pinambyɔ wi yan wila paan wa kambaara ti na fanɲga gbɔɔ naa gbɔɔwɔ† ni.

27 Kona, wi yaa wi mεrɛɲεye pe torogo laga tara ti go tijɛrɛ ki na, pe pan pe leele mbele wi wɔ pe gbogolo pe yεε na, mbege le dunruya wi go nɲa na mbe sa gbɔn wi go nɲa na.»

Figiye tige yomiyεle

(Mati 24.32-35; Luki 21.29-33)

28 «Figiye tige ki yomiyεle li yɛn na nagawa mba kaan, yoo kɔɔ wi logo! Yaga kaga yan ki njere ti yɛn na funnu, ye mεε ki jɛn ma yo yɔnrɔ ti yɔngɔ.

29 Ki pyelɔmɔ nunɲba pi na fun, na yaga ka ki kagala ke yan kaa piin sanga nɲa ni, yege jɛn fɔ ki kala li yɔngɔ, li yaa si pye.

30 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, leele mbele pe yɛn laga yinwege na nala†, pe ni fuun se ka ku, na ki kagala ke ni fuun ke fa pye.

31 Naayeri wo naa tara ti ni ti yaa ka kɔ. Eɛn fɔ, na sɛnrɛ to se kɔ fyew.»

Yεnɲεε lo nunɲba

li dunruya kɔpilige ki jɛn

(Mati 24.36-44)

† 13:19 13.19: Dani 12.1 † 13:25 13.24-25: Eza 13.10; 34.4 † 13:26 13.26: Dani 7.13; Mati 16.27 † 13:30 13.30: Mati 24.34

³² «Ξεν φο, lere wo wa sigi pilige naa ki sanga wi jen. Ali mερεγεγε mbele wa yenηελε na pe sigi jen. Yenηελε li Pinambyo jate wi sigi jen, ndεε na To wo nungba wigi jen.

³³ Ki kala na, ye ye yeε yingiwε jen, ye koro yenmbελε, katugu ye sigi pyesanga wi jen.

³⁴ Ki yaa ka pye paa naja wa yen. Wila kee ca na, mεε wi go ki le wi tunmbyeele pe keε. A wi si pe ni fuun nungba nungba pe tunηgo ki naga pe na, mεε laga welefo wi pye ma yo wi koro yenηε.

³⁵ Ki kala na, ye koro yenmbελε, katugu gofo wi yaa ka pan sanga ηa ni, ye suu jen. Kana ki yaa ka pye yonlokogoo, yindege na o, ηgopenε gbeleyege o, pinliwε ni o, yee jen.

³⁶ Ye yeε yingiwε jen, jango wiga ka pan mbe ye fo, mbe ye ta wonlowo na.

³⁷ Nga fuun mila yuun ye kan, mila ki yuun lere pyew kan, fo: Ye koro yenmbεle!»

**ZHEZU WI JOLGGO
KONAA WI KUNWO**

14

14-15

Paa yon le Zhezu wi na

(Mati 26.1-5; Luki 22.1-2; Zhan 11.45-53)

¹ Kila saa koro piliye shyen, pee Paki feti wi pye konaa leve fu buru feti wi ni. A saraga wofenne teele poro naa lasiri sewε jenfenne pe ni, pe neε Zhezu wi yigisaga

jaa mboo yigi larawa mboo gbo.

² Paa pye na yuun fo: «Yaga ka ti woo yigi feti ηa wi nogo, jango yolegere ka ka yiri janwa wi sogowo.»

Jελε wà la latikoro nuwo taan

gbon Zhezu go ki na

(Mati 26.6-13; Zhan 12.1-8)

³ Naa Zhezu wila pye wa Betani, wa Simo ηa yayenwe pila pye wi na wi go, a jele wà si pan ma ye wa, ma yala wila pye na nii. Kugbolo là la pye wi yeri, paa li gbegele Alibatiri sinndεere ni. Laa pye ma yin latikoro nuwo taan sonηgbanga woo ni, mba paa gbegele sinme mba pe yinri nari pi piiri ni. A wi si kugbolo li yon ki kaw, ma latikoro wi wo wa Zhezu wi go ki na.

⁴ Leele mbele paa pye le, a ki neε pele yaa. A pe neε yuun fo: Ki latikoro nuwo taan sonηgbanga woo ηa wi jogo go?

⁵ Pe mbe ja ya mboo pere warifuwe pyo cenme taanri (300) na mbege penjara ti kan fyonwo fenne pe yeri.

A pe neε ki jele wi sanga.

⁶ Ξεν φο, A Zhezu wi si pe pye fo: «Yoo yaga yew. Yingi na ye neε wi nawa pi ηgbanni wi na? Nga wi pye mala kan, ki yen ma yon;

⁷ katugu fyonwo fenne pe yaa pye laga ye ni sanga pyew, pilige ηga ka ye ndanla, ye mbe ya kajeηge pye mbe pe kan. Ξεν φο, mi

wo se si pye laga ye ni sanga pyew.

⁸ Nga wi mbe ya pye na kan, koyi nga wì pye. Wì latikoro gbòn na wire ti na, mala gbegele nala gboo lepilige ki singi.

⁹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, laga dunruya wi ni fuun wi ni, pe mbe Sentanra ti yari laga nga fuun na, kala na ki jele na wì pye, pe yaa li yege yo wa ki laga ki na fun, jango paa nawa tuun wi na.»

Zhudasi wila pye na jaa mbe Zhezu wì le kee
(Mati 26.14-16; Luki 22.3-6)

¹⁰ Kona, wa forogofenne ke ma yiri shyen pe ni, na paa pye na yinri Zhudasi Izikariyoti wì si kari ma saa saraga wofenne teele pe yan, ma yo wi yaa Zhezu wì le pe kee.

¹¹ Naa paa kaa ki senre ti logo wi yeri ma, a pe nawa pi si yinngi pe na. A pe sho pe yaa penjara kan wi yeri. Ki kaa pye ma, a Zhudasi wi nee pyelomo jembe jaa mbe Zhezu wì le pe kee.

Zhezu wila Paki feti liwen pi li wi forogofenne pe ni
(Mati 26.17-25; Luki 22.7-14,21-23; Zhan 13.21-30)

¹² Leve fu buru feti wi pilige kongbannga ki na, ko nga pe mbaa Paki feti simbaala pe gbo ki na,[†] a Zhezu wì forogofenne pe suu yewe ma yo fo: «Maa jaa we sa

Paki feti yaakara ti sogo ma kan se yeri?»

¹³ A Zhezu wì suu forogofenne shyen tun ma yo fo: «Yaa kee wa ca! Ye yaa sa fili naja wa ni wì tonmo cogo tugo. Ye taga wi na!

¹⁴ Na wiga ka sa ye go nga ni, yege yo ki gofo wi kan fo: «We Nagafò wì yo wo naa wi forogofenne pe ni, pe yaa Paki feti liwen pi li yumbyo na ni, wi yen se yeri?»

¹⁵ Pa wi yaa sanngazo yumbyo gbenje wa naga ye na. Pòo gbegele ma yaara ti tege wa. Wama, Ye Paki feti yaakara ti sogo wa we kan!»

¹⁶ A forogofenne pe si kari ma saa ye wa ca, mee saa yaara ti yan paa yege nga na Zhezu wila ki yo ma pe kan we. A pe si Paki feti yaakara ti sogo.

¹⁷ Ki yonlokogo ki ni, a Zhezu wì si pan wi forogofenne sanmbala pe ni.

¹⁸ Naa paa kaa cen na nii, a Zhezu wì si pe pye fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, wa yen laga ye ni na nii ja na ni, wi yaa kanla le kee.»

¹⁹ A ki si yesanga wa forogofenne pe na. A pe nee wi yewe nungba nungba na yuun fo: «Muwi le?»

²⁰ A Zhezu wì si pe pye fo: «Ye ke ma yiri shyen mbele yeen, nungba wi. Na wì pinle ma kee ki le na ni wa yaapige ki ni we.

²¹ Lere wi Pinambyo wi yaa ku paa yege nga na Yenjele senre sewe wi yen

[†] 14:12 14.12: Eki 12.6-18

naga yuun wi kanngɔɔ we. Eɛn fɔ, naɲa ɲa wi yaa Lere wi Pinambyɔ wi le kɛɛ, jɔɔɔɔ yɛn wi wogo. Ki naɲa ki pye pe sila wi se, anmɛ ko mbe ja mbɔnrɔ wi na.»

We Fɔ wi suro kpoyi lige sɛnrɛ

(*Mati 26.26-30; Luki 22.15-20; 1 Korɛn 11.23-25*)

22 Naa paa kaa na nii, a Zhezu wì si buru lɛ. Naa wila kaa Yɛnɲɛlɛ li shari, a wì suu kɔɔnlɔ maa kan wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe yeri, ma sho fɔ: «Yoo sho, ɲa yɛɛn wo wi yɛn na wire† re.»

23 Ko punɔgo na, a wì si wɔjɛnnɛ li lɛ. Naa wila kaa Yɛnɲɛlɛ li shari, a wì si li kan pe yeri, a pe ni fuun pɛ pa wɔ.

24 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mba yɛɛn po pi yɛn na kasanwa we, kasanwa mba pi yɛn na Yɛnɲɛlɛ li yɔn finliwɛ pi nii we. Pi wo lelegɛrɛ kala na.

25 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mi se ɛrɛzɛn pire tɔnmɔ pa wɔ ye ni naa fyew, fɔ sa gbɔn pilige ɲa mi yaa ka pi fɔnmɔ pi wɔ ye ni wa Yɛnɲɛlɛ li wunluwɔ pi ni we.»

26 Naa paa kaa Yɛnɲɛlɛ li gbɔɔ yuuro ni, a pɛ si yiri le, mɛɛ kari wa oliviye tire yanwiga ki na.

Zhezu wila yo Pyeri yaa kaa je

(*Mati 26.31-35; Luki 22.31-34; Zhan 13.36-38*)

27 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye ni fuun ye yaa ka fe mbanla wa, katugu ki yɛn ma yɔnlɔɔ wa Yɛnɲɛlɛ sɛnrɛ sewɛ wi ni, ma yo fɔ: *«Mi yaa simbaala kɔnrifɔ wi gbo, pa simbaala pe yaa gbɔn mbe jaraga.»†*

28 Eɛn fɔ, na mi ka ka yɛn mbe yiri wa kunwɔ pi ni, mi yaa keli mbe kari ye na wa Galile tara†.»

29 A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ali sanmbala pe ni fuun paga fe mbɔɔn wa, mi wo sɔɔn wa fyew.»

30 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, nala yembine na li ni, sannɪ ɲgɔpɔɔ shyen woo wi sa gbele, ma yaa ki yo mbege filige sa ta yosaga taanri, mbe yo ma silan jen.»

31 Eɛn fɔ, a Pyeri wì sigi yo naa maga ɲgban, ma yo fɔ: «Ali na mbe pinlɛ mbe ku ma ni, mbe ku ma ni win, fɔ mi sɔɔn je fyew.»

A pe ni fuun pɛge sɛnrɛ nunɔba ti yo ma fun.

Zhezu wila Yɛnɲɛlɛ yɛnri wa laga ɲa pe yinri Zhetisemani

(*Mati 26.36-46; Luki 22.39-46*)

32 Ko punɔgo na, a pɛ si kari wa laga ɲa pe yinri Zhetisemani. A Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pe pye fɔ: «Ye cɛn namɛ, mi yaa kari sa Yɛnɲɛlɛ yɛnri.»

† 14:22 14.22: Ki laga ɲa, pele maa ki jate ma yo buru wi yɛn ma taanla Zhezu wi wire to ni, to nda ti yaa kan saraga. Pele maa ki jate ma yo buru wila kannga ma pye Zhezu wi wire jate to. † 14:27 14.27: Zaka 13.7 † 14:28 14.28: Maki 16.7

³³ A wì si Pyeri naa Zhaki naa Zhan poro le ma kari pe ni. A fyere gboro naa laworo nee paan wi yeri.

³⁴ A wì si pe pye fo: «Na nawa pì piri na na jenge, fo na jaa mbanla gbo. Ye koro laga na ni yenmbele.»

³⁵ A wì si kari yegge jenri, ma to le tara, mee Yennele li yenri ma yo na kaa pye ki yen pyewe, ki jologo wagati na wila paan, wi sho wi kee.

³⁶ Wila pye na yuun fo: «Baba, na To, ma mbe ya kala li ni fuun li pye. Ki kala na, ki jologo wajenne na, li lali na ni. Een fo, mi woro nala nandanwa kala lo jaa, fo mboro wolo lo.»

³⁷ Kona, a wì si songoro ma pan le wi forogofenne taanri pe tanla, mee pan ma pe yan pe wonlo. A wì si Pyeri wi pye fo: «Simò, maa wonlo jate? Mee ya mbe koro yenje mbe wagati nungba pye yere!

³⁸ Ye koro yenmbele yaa yenri, jango yaga ka ye wamawelewe mbe kapege pye. Ki ma pye wa senwee wi yinne li na wigi pye. Een fo, wi wire ti fannga ki kologo mbege pye.»

³⁹ A wì si songoro naa wa laga nungba ki na, ma saa yenri ma senre nungba ti yo,

⁴⁰ mee songoro ma pan le pe tanla, ma pan ma pe ta paa wonlo. Wonlowo pila pe yigi jenge, fo pe sila ya para wi ni naa.

⁴¹ Naa wila kaa songoro ma pan le pe tanla taanri wogo ki na, a wì si pe pye

fo: «Yaa wonlo bere na wogo wi le? Ye yiri ma! Wagati wi gbòn. Ye wele, pe yaa Lere wi Pinambyo wi le kapere pyefenne pe kee.

⁴² Ye yiri we kari. Lere na wila na nii kee, wi na wila paan!»

Pàa Zhezu wi yigi

(Mati 26.47-56; Luki 22.47-53; Zhan 18.3-12)

⁴³ Ma Zhezu wi ta wila pye na para bere, Zhudasi na wila pye forogofenne pe ke ma yiri shyen wa, a wì si gbòn le. Janwa wà la pinle wi ni ma pan tokobiye naa kanngire ni. Saraga wofenne teele, naa lasiri sewe jenfenne konaa Zhufuelelele pe ni, poro paa pe tun.

⁴⁴ Zhudasi na wila pye na Zhezu wi nii kee, wila kacen wa naga janwa wi na, ma yo fo: «Naja na mi yaa ka sa magala wi ni mboo shari, wo wi yaa pye na yaa jaa we. Yoo yigi ye kari wi ni, ye sila wi wele jenge!»

⁴⁵ Naa Zhudasi wila ka saa gbòn, a wì si fulo Zhezu wi tanla teere, mee wi pye fo: «We Nagafò!»

Ko pungo na, a wì si magala wi ni mboo shari.

⁴⁶ Kona, a sanmbala pe si pan, mee to Zhezu wi na, ma suu yigi.

⁴⁷ Een fo, leele mbele paa pye le Zhezu wi ni, a wo wa nungba suu tokobi wi kow, mee saraga wofenne to wi tunmbyee wi gbòn wi ni, maa nungbolo li laga.

48 A Zhezu wì si mbele pàa pan mboo yigi pe pye fò: «Yè pan na kòrògò tokobiye naa kanngire ni, mbe pan mbanla yigi ndeε benjanri pyefò wi mi kε?»

49 Pilige pyew mīla si pye ye ni wa sherigo gbògò ki ni, na leele pe nari Yennεle senre ti ni, ye sila silan yigi. Eεn fò, ko kagala ngele koro pye, janngo Yennεle senre ti ta tiri yεε yòn fili.»

50 Kona, a wi fòrògofenne pe ni fuun pè suu yaga le, mεε fe.

51 Lefonngò wà la taga Zhezu wì na, danngo nungba wīla pye wo na. A pe nεε jaa mboo yigi.

52 Eεn fò, a wì suu danngo wi yaga pe kεε, mεε fe ma kari waga.

Pàa kari Zhezu wi ni wa kiti kɔnfenne ngbelege ki yεε sògòwò

(Mati 26.57-68; Luki 22.54-55,63-71; Zhan 18.13-14,19-24)

53 A pè si kari Zhezu wì ni wa saraga wòfenne to wì yeri. Saraga wòfenne teele, naa tara ti leleεle pe ni, konaa lasiri sεwe jenfenne pe ni, pàa pe yεε gbogolo wa ki laga ki na.

54 A Pyeri wì si taga Zhezu wì na, ma lali wì ni, ma saa gbòn fò wa saraga wòfenne to wì laga, mεε saa cεn le laga welefenne pe tanla na kason waga.

55 Saraga wòfenne teele poro naa kiti kɔnfenne

ngbelege ki ni fuun ki ni, pàa pye na sereya jaa Zhezu wì na, mbe ta mboo gbo. Eεn fò, pè sila wa ta.

56 Leleεere la pe yagbogolo sereya yo wì na, εεn fò, pe sereya wīla yiri wì ye wì ye.

57 Ko punngo na, a leele pèle si yiri ma yagbolo sereya wa yo wì na, ma yo fò:

58 «Wīla ki yo we yeε na, ma yo fò: <Yennεle li sherigo gbògò nga leele pàa kan, mi yaa ki jan mbe fònnngò kan na piliye taanri†, leele kεε tunngò ma ki yaa ko kan.> »

59 Eεn fò, konaa ki ni fuun, pe sereya wì sila yala.

60 Kona, a saraga wòfenne to wì si yiri ma yere wa janwa wì sògòwò ma si Zhezu wì yewe, ma yo fò: «Ma woro na senre ta taa na yuun? Sereya n̄a ki leele mbele paa yuun na waa ma na, ma yo mεε wo na?»

61 A Zhezu wì si pyeri, wii para. Kona, a saraga wòfenne to wì suu yewe naa fònnngò ma yo fò: «Mboro ma yen Kirisi, Yennεle na waa gbogo li Pinambyò we le?»

62 A Zhezu wì suu pye fò: *Eε, wowi mi we. Pilige ka, ye yaa ka Lere wì Pinambyò wì yan wì cεn wa Yennεle na yafò li kalige kεε ki na, na paan wa naayeri kambaara ti ni.†*

63 Kona, a saraga wòfenne to wì suu yεera yaripòrò ti walagi nangbanwa pi na,

ma sho fɔ: «We woro na serefo jaa naa!

⁶⁴ Naa wi Yenɲele li mege ki jɔgɔ, ye nunɲbolo woro ki senre ti na wi le? Yinɲi yaa jate wi ni?»

A pe ni fuun pè sho fɔ wi daga mbe gbo win.

⁶⁵ Kona, a pele nee cenre waa wi na, naa yege ki tonni paraga ni, nee wi gbɔɔn kenɲungolo ni. A pe nee wi piin fɔ: «Ma gbɔnfɔ wi mege ki naga we na.»

A laga welefenne pòo yigi maa feele fun.

Pyeri wila je Zhezu wi na
(Mati 26.69-75; Luki 22.56-62; Zhan 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Ma Pyeri wi ta wila pye ma cen wa laga nawa wa tara ti na, a saraga wɔfenne to wi kulojɔ wà si pan le,

⁶⁷ mee Pyeri wi yan le kasɔn ki tanla wila waga. A wi si yere maa wele jɲɲe, ma suu pye fɔ: «Mboro fun, màa pye Nazareti ca fenne Zhezu wi ni.»

⁶⁸ A wi si je ki na, ma sho fɔ: «Ma senre nda maa yuun, mi siri jɲn, mi woro nari kɔrɔ wi nuru.» Kona, a Pyeri wi si yiri ma kari wa laga ki jasa yeyɔngɔ ki punɲo na. A ngopɔlɔ wi si gbele.

⁶⁹ A kulojɔ wì si nuru naa maa yan le leele mbele pàa pye le pe ni, mee pe pye fɔ: «Ki naɲa ɲa, wi fɔrɔgɔfɔ wo wawil!»

⁷⁰ A Pyeri wì si je wi na naa. Ko punɲo na naa

jenri, leele mbele pàa pye le, a poro si Pyeri wi pye fɔ: «Kaselege yi, ma yen ki leele wo wa, katugu Galile tara fenne woo wi mboro!»

⁷¹ A Pyeri wì si wugu ma yo fɔ: «Na kaa pye mi finle, Yenɲele laa na yaan. Ki naɲa ɲa yaa piin yeen, mi suu jen!»

⁷² Le ki yɔngɔlɔ nunɲba ke ni, a ngopɔlɔ shyen woo wì si gbele. A Pyeri wì si nawa to senre nda Zhezu wila yo maa kan ti na, fɔ: «Sanni ngopɔlɔ wi sa gbele gbelesaga shyen, ma yaa na je mbe sa ta jesaga taanri, mbe yo ma silan jen†.» Kona, a wi nee gbele.

15

Pàa saa Zhezu wi le gboforoneri Pilati wi kee

(Mati 27.1-2,11-14; Luki 23.1-5; Zhan 18.28-38)

¹ Ki goto yirifaga ki na, a saraga wɔfenne teele, naa lelele pe ni, naa lasiri sewe jɲfenne poro naa kiti kɔnfenne ngbelege ki ni, pè si saa pe ye gbogolo ma pe ye yan. A pè si Zhezu wi pɔ ma kari ma saa wi le Pilati wì kee.

² A Pilati wì suu yewe ma yo fɔ: «Mboro ma yen Zhu-fuye pe wunlunaɲa we le?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Koyi ɲa mà yo we.»

³ Saraga wɔfenne teele pàa pye na бага Zhezu wi na ma yo wì kapere legere pye.

⁴ Kona, a Pilati wì suu yewe naa ma yo fɔ: «Ma se

ya pe yɔn sogo wi le? Kagala ngele pè бага ma na ma yo mà pye, ma woro na ke nuru wi le?»

⁵ Ἐεν fɔ, Zhezu wì sila para, fɔ a ki Pilati wi pari.

Pàa yo pe Zhezu wi gbo
(Mati 27.15-26; Luki 23.13-25; Zhan 18.39-19.16)

⁶ Kila pye Paki feti pyew, Pilati wi ma kasopiile nungba wa, ɲa janwa wi kaa jaa we.

⁷ Ma si yala, ki wagati wi ni, kasopyɔ wà la pye wa, pàa pye naa yinri Barabasi. Wo naa pele ni, pàa yiri ma je ma lere gbo. A pè si pe yigi.

⁸ A janwa wì si kari Pilati wi kɔrɔgɔ, ma saa wi yenri ma yo wi kasopyɔ wa wa, paa yege ɲa na wi maa ki piin pe kan faa we.

⁹ A Pilati wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yaa jaa mbe Zhufuye wunlunaɲa wi wa le?»

¹⁰ Katugu wìla ki jen ma yo yenjara† to kala na saraga wɔfenne teele pàa Zhezu wi le wi kee.

¹¹ Ἐεν fɔ, a saraga wɔfenne teele pe si janwa wi sun ma yo pe Pilati wi yenri wi Barabasi wo wa.

¹² A Pilati wì si senre ti le naa, mee pe pye fɔ: «Yiŋgi yaa jaa mbe pye ɲa ye maa yinri Zhufuye wunlunaɲa wo na?»

¹³ A pè si jɔrɔgɔ ma yo fɔ: «Wi kan tiparaga na!»

¹⁴ A Pilati wì si pe pye fɔ: «Yiŋgi kapege wì pye?»

Kona, a pè si jɔrɔgɔ ɲgbanga naa ma we, ma yo fɔ: «Wi kan tiparaga na!»

¹⁵ Ki kaa pye ma, a Pilati wì si janwa wi nandanwa kala li pye, ma Barabasi wi wa, mee Zhezu wo kan, a pòo gbɔn sapige ni jenge, mee wi le pe kee pe saa kan tiparaga na.

Sorodasheelee paa tege
Zhezu wi na

(Mati 27.27-31; Zhan 19.2-3)

¹⁶ A sorodasheelee pè si Zhezu wi yigi, mee kari wi ni wa gboforoneri wi yunɲbɔgɔ ki laga nawa. Pè ka saa gbɔn wa, a pè si sorodasheelee sanmbala pe ni fuun pe yeri wa.

¹⁷ A pè si derigbɔgɔ yenge le Zhezu wi kan, ma wuuro njala tin ma li kan wi kan,

¹⁸ nee wi shari na yuun fɔ: «Zhufuye wunlunaɲa, waa ma shari.»

¹⁹ A pe nee wi gbɔn kannɲgala ni wa wi go ki na, na cenre waa wi na, nee kannɲguuro kanni le wi tanla ma yo poro naa gbogo.

²⁰ Naa pàa kaa tege wi na ma saa kɔ, a pè si derigbɔgɔ yenge ki wo wi na, ma suu yaripɔrɔ jate ti le mari le wi kan, mee yiri wi ni mbe kari saa kan tiparaga na.

Pàa Zhezu wi kan
tiparaga na

(Mati 27.32-44; Luki 23.26-43; Zhan 19.17-27)

† 15:10 15.10: Zhan 11.47 † 15:21 15.21: Ɔrɔmu 16.13

21 Sireni ca fenne naja wà la yiri kere na toro, paa pye naa yinri Simo. Aægizandire naa Urufusi† pe to wo lawi. A sorodasheelee pè si wo jori ma yo wi Zhezu wi tiparaga ki tugo, wi kari ki ni.

22 A pè si kari Zhezu wi ni wa laga nga pe yinri Gologota. Ko koro wo yen fo: «Yungorogo laga.»

23 A pè si duven kan Zhezu wi yeri ma yo wuu wo. Paa wetangara ta pinle wi ni, nda pe maa yinri miiri. A wi si je, wii yenle mboo wo.

24 A pè suu kan wa tiparaga ki na, mee pete gbón wi yariporo ti na, jango pe ni fuun pe ta pe pe tawa pi jen, mee ti yelee pe yee na.

25 Paa Zhezu wi kan wa tiparaga ki na pinliwe yonlo ki ni.

26 Kala na laa ti, a pè suu gbo, paa li yonlogo ma yo fo: «Zhufuye wunlunaja.»

27 Paa benjanri pyefenne shyen kan tipaara ta na fun le Zhezu wi tanla. Nungba la pye wi kalige kee ki na, sanja wila pye wi kamejge kee ki na.

28 [Ki pyewe pi na ma, Yenhele senre sewe wi yen na nga yuun, a ki sigi yee yon fili, fo: «Pòo jate paa kapege pyefo yen.»]†

29 Leele mbele paa pye na toro le ki laga ki na, paa pye na pe yinre ti yangara na Zhezu wi tegele, naa piin

fo: «Eyi! Mboro na mà yo ma yaa sherigo gbogo ki jan mbe fonngo kan ma piliye taanri†,

30 mboro jate, ma yee sho, ma tigi wa tiparaga ki na ye!»

31 Saraga wofenne teele poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, paa pye na tege Zhezu wi na ma fun, nee yuun fo: «Ye wele, wi pele sho, wo se si ya mboo yee sho!»

32 Mboro na ma yen Kirisi, Izirayeli tara ti wunlunaja, tigi wa tiparaga ki na yingo ye! Pa we koon yan, we yaa taga ma na.»

Mbele paa kan tipaara ta na le Zhezu wi tanla, paa pye naa tegele ma fun.

Zhezu wi kunwo we
(Mati 27.45-56; Luki 23.44-49; Zhan 19.28-30)

33 Naa yonlofugo kila kaa gbón, a wowo pi si ye wa ki tara ti lagapyew, ma saa gbón yonloparaga ki na.

34 Yonlo paraga ki na, a Zhezu wi si gbele ngbanga ma yo fo: «Eloyi, Eloyi, lama Sabakitani?» Ko koro wo yen fo: «Na Yenhele, na Yenhele, yingi na, a mà si pungo le na ni?»†

35 «Mbele paa pye ma yere le, pele laga senre ti logo wi yeri, ma sho fo: «Ye wele, wila Eli yinri.»

36 Pe ni, a nungba si fe ma saa ngbala le, mee wi fyon

† 15:28 15:28: Verise nafa ma yiri kolotaanri wi yen sewelee pele ni, wi woro pele ni; ye Eza 53.12naa Luki 22.37lara ti wele. † 15:29 15:29: Yuuro 22.8; Maki 14.58; Zhan 2.19 † 15:34 15:34: Yuuro 22.2 † 15:36 15:36: Yuuro 69.22

duven tangara† ta ni, maa migi kanngala na, mee saa wi kan wi yeri ma yo wuu shonri. A wi sho fo: «Ye yere, waa wi wele, na kaa pye Eli yaa wi tirige wa tiparaga ki na.» »

³⁷ Een fo, a Zhezu wi si gbele ngbanga, mee ku.

³⁸ Paraga nga paa po ma sherigo gbogo ki nawa pi kon shyen, a ki si wali wa ki nandogomo, maga le wa naayeri ma saa kan fo wa tara.

³⁹ Oromu tara sorodasheelee tojee nga wila pye ma yere le Zhezu wi yesinme pi na, naa wila kaa wi yan wi ku ki kulomo pi na ma, a wi sho fo: «Kaselege ko na, ki nana nga, Yenjele li Pinambyo wo lawi.»

⁴⁰ Jeele pelee la pye ma yere wa lege naga kala li wele. Mari nga wila yiri wa Magidala ca wila pye pe ni, naa Zhaki jerefo wo naa Zhoze pe no Mari wi ni, naa Salome ni.

⁴¹ Sanga nga ni Zhezu wila pye wa Galile tara, paa taga wi na, naa kala li yongo wi kan†. Jeele legere pelee la pye wa wi ni naa fun, paa pinle ma kari wi ni wa Zheruzalemu.

Paa Zhezu gboo wi le

(Mati 27.57-61; Luki 23.50-56; Zhan 19.38-42)

⁴² Yonlo kila ko mako, ma yala ko pilige nungba ko kila pye feti wi yetegewe pilige ye, ko koro wo yen fo ki goto wila pye cenpilige ye.

⁴³ Zhozefu nga wila yiri wa Arimate ca, a wi si pan. Wila pye kiti konfenne ngbelege ki legboo wa. Wo fun wila pye na Yenjele li wunluwo pi singi pi pan. A wi si kotogo gbom, mee kari Pilati wi korogo, ma saa wi yenri Zhezu gboo wi ni.

⁴⁴ Kila Pilati wi pari, naa wila ki logo ma yo Zhezu wi ku mako we. A wi si sorodasheelee tojee wi yeri maa yewe, na kaa pye wi ku ki mo.

⁴⁵ Naa sorodasheelee tojee wila kaa ki yege yo maga filige wi kan, a wi si konon kan Zhozefu wi yeri ma yo wi sa gboo wi le.

⁴⁶ A Zhozefu wi si kari ma saa parifige lo, mee kari ma saa Zhezu gboo wi tirige wa tiparaga ki na, ma suu fo parifige ki ni, mee saa wi le fanga ka ni, paa ki kon walaga na. Ko punjo na, a wi si sinndelingbogo ka konggo, ma saa fanga ki yon ton ki ni.

⁴⁷ Mari nga wila yiri wa Magidala wo naa Zhoze no Mari wi ni, paa pye na Zhezu gboo wi lesaga ki wele.

ZHEZU WI YENME MA YIRI WA KUNWO PI NI

16

16.1-20

*Zhezu wila yen ma yiri
wa kunwo pi ni*

*(Mati 28.1-8; Luki 24.1-12;
Zhan 20.1-10)*

† 15:41 15.41: Luki 8.2-3

1 Naa cɛnpilige kila kaa toro, Mari ɲa wila yiri wa Magidala, wo naa Zhaki nɔ Mari wi ni, naa Salome, poro si saa sinme nuwɔ taan lɔ mbe saa fa Zhezu gboo wi na.

2 Yapelege ki pilige konɔbanɲa† ki na, yirifaga ki na, yɔnlɔ ki yirisanga wi ni, a ki jɛɛɛ pɛ si kari wa fanga ki yɔn na.

3 Wa konɔ, paa pye na pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Ambo wi yaa sa sinndɛlingbɔgɔ ki konɔ mbege laga wa fanga ki yɔn na we kan?»

4 Ɛɛn fɔ, naa paa kaa pe yɛɛ ti yirige ma wele, a pɛ si sinndɛlingbɔgɔ ki yan pɛge konɔ maga laga wa fanga ki yɔn na.

5 A pɛ si ye wa fanga ki nawa, mɛɛ lefɔnɲɔ wa yan wɔ cɛn wa kalige kɛɛ ki na. Derege titɔnlɔgɔ fige la pye wi na. A pɛ si fyɛ.

6 Ɛɛn fɔ, a ki lefɔnɲɔ wɔ si pe pye fɔ: «Yaga ka fyɛ. Nazareti ca fɛnne Zhezu ɲa paa kan tiparaga ki na, wo yaa lagajaa. Wi woro laga. Wɔ yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni. Laga ɲa paa gboo wi sinɲge, ye pan yege wele!

7 Yaa kee yɲgɔ ye saga yo ye Pyeri wi kan konaa fɔrɔgɔfɛnne sanmbala pe ni, fɔ: «Wi yaa keli mbe kari ye na wa Galile tara, paa yege ɲa na wila ki yo ma ye kan we†. Pa ye yaa ka saa yan wa.» »

8 A jɛɛɛ pɛ si yiri wa fanga ki ni, nɛɛ fee na kee. Kila fyɛɛ gborɔ kan pe yeri fɔ, a paa seri. Ɛɛn fɔ, pe sila yaraga ka yo mbe lere kan fyɛɛ ti kala na.

*Zhezu wila wi yɛɛ naga
Magidala ca fɛnne Mari wi
na*

(Mati 28.9-10; Zhan 20.11-18)

9 [Naa Zhezu wila yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni yapelege ki pilige konɔbanɲa ki pinliwɛ pi ni, wila keli maa yɛɛ naga Mari ɲa wila yiri wa Magidala wo na gben. Wo Zhezu wila yinne tipegele† kolɔshyɛn purɔ ma ke wɔ wi ni.

10 A Mari wɔ si kari ma saa ki yege yo leele mbele paa pye Zhezu wi ni pe kan, paa cɛn shoɔn na gbele.

11 Ɛɛn fɔ, naa paa kaa ki logo wi yeri ma yo Zhezu wi yɛn yinwege na, fɔ wɔn yan, pe sila taga wi sɛnrɛ ti na†.

*Zhezu wila wi yɛɛ naga
wi fɔrɔgɔfɛnne shyɛn na
(Luki 24.13-35)*

12 Ko punɔ na, a Zhezu wɔ suu yɛɛ naga nagalɔmɔ pa yege na wi fɔrɔgɔfɛnne shyɛn na. Paa konɔ la lɛ na kee wa yan nawa†.

13 A pɛ si sɔngɔrɔ ma saa ki yege yo ma sanmbala pe kan. Poro fun pɛ sila taga ki na.

† 16:2 16.2: Zhufuye pe yapelege ki pilige konɔbanɲa ko kila pye lɛti we.

† 16:7 16.7: Maki 14.28 † 16:9 16.9: Luki 8.2; Zhan 20.11-18 † 16:11 16.11:

Luki 24.22-24 † 16:12 16.12: Luki 24.13-35

Zhezu wila wi yee naga
wi forogofenne ke
ma yiri nungba pe na
(Mati 28.16-20; Luki
24.36-49; Zhan 20.19-23;
Kapye 1.6-8)

¹⁴ Ko pungo na naa, a
Zhezu wi suu yee naga
wi forogofenne ke ma yiri
nungba pe na, ma yala pa
pye na nii. Wila para pe na
ngbanga, pe mbatagawa po
naa pe kotongbanga ki kala
na, katugu na wila yen ma
yiri wa kunwo pi ni, mbele
pa wi yan ma saa ki yo
ma pe kan, pe sila taga pe
senyoro ti na[†].

¹⁵ A Zhezu wi si pe pye
fo: «Yaa kee dunruya wi
lagapyew, ye saa Sentanra ti
yari leele pe ni fuun pe kan[†].

¹⁶ Lere na ka taga ti na,
mbe batize, wo yaa sho. Een
fo, na lere na si taga ti na,
kiti yaa ka kon wo na.

¹⁷ Leele mbele ka taga ti
na, kafonngolo ngele pe yaa
kaa piin ke ngele: Pe yaa
kaa yinne tipegele ke puro
mbaa ke woo leele pe ni
na mege ki na, mbaa yuun
senfonndo ni.

¹⁸ Pe yaa kaa wooro ti yinri
pe keyen yi ni. Tonmo mba
pi ma lere gbo, na paga pa
wo, yaraga ka se pe ta. Pe
yaa kaa keyen tari yambala
pe na, ki yambala paa shoo.»

Zhezu wila songoro ma
kari

wa Yenhele li tanla
(Luki 24.50-53; Kapye 1.9-
11)

¹⁹ Naa we Fo Zhezu wila
kaa para pe ni ma saa ko, a
wi si yiri ma kari wa yenhele
na, ma saa cen wa Yenhele li
kalige kee ki na.[†]

²⁰ A forogofenne pe si kari
ma saa na Sentanra ti yari
lagapyew. We Fo wila pye pe
ni pe tunngo ki ni fuun ki na,
na kafonngolo piin, ngele
kaa pye naga nari ma yo pe
senyoro ti yen kaselege[†].]

[†] 16:14 16.14: Luki 24.36-49; Zhan 20.19-23 [†] 16:15 16.15: Mati 28.16-20

[†] 16:19 16.19: Yuuro 110.1 [†] 16:20 16.9-20: Mbege le verise koljere wi na
sa gbɔn nafa, ki veriseye pe yen seweele pele ni, pe woro pele ni.

**Zhezu Kirisi
Sentanra nda
LUKI
la yonlɔɔ
Sewɛ wi nawa
senre**

Ki Sentanra sewɛ ɲa Luki wila wi yonlɔɔ. Luki wila pye lɔgɔtɔɔ (Kolɔ 4.4). Wila pye Zhezu wi pitunɲɔ Pɔli wi sagafɔ wa wi tunɲɔ ki ni (2 Timo 4.11; File 24). Wila pinle Pɔli wi ni ma saa wi torogo wa Ɔɔmu ca. Sewɛele titɔnlɔmbɔlɔ shyen Luki wi yonlɔɔ. Ki sewɛele shyen pe ni, nunɲba wi yen ki Sentanra sewɛ ɲa yɛn, wi yen na para we ni Zhezu Kirisi wi wogo na. Sewɛ sanɲa pe maa wi yiri «Zhezu wi pitunmbolo pe kapyegele.» Wila ki sewɛele shyen pe yonlɔɔ ma pe torogo lere wa kan, ki yaa pye ndɛɛ ki lerefɔ wila pye Ɔɔmu tara ti gboforonema wi legbɔɔ wa. Ki lerefɔ paa pye naa yinri Tewofili, ko kɔɔ wo yen fɔ «Yenɲele li wɔnlɔ.» Luki wo jate wi sila Zhezu wi yan yenle ni, ɛɛn fɔ mbele paa Zhezu wi yan, wila pe yewe yewige legere ni gbɛn, mɛɛ kaa jɛn maga sewɛ jɛɲɛ tiyɔɔn ɲa wi yonlɔɔ.

Laga ki Sentanra nda ti ni, Luki wi yen naga nari we na fɔ Zhezu wo wi yen dunruya lombɔɲɔ woolo pe shɔfɔ. Wi pan mbe ɲa wi punɲɔ wi lagaja mboo shɔ (19.10), paa

yɛge ɲga na wila ki yo Zashe wi kan we.

Luki wɔu Sentanra ti peli ma para Zhan Batisi wo naa Zhezu pe sege ko senre na (1-2). Kona, a wi sigi yo paa yɛge ɲga na Zhan Batisi wila Zhezu wi Batize, konaa paa yɛge ɲga na Sɔtanla wila wi wa ma wele (3.1-4.13).

Ko punɲɔ na, a Luki wi si para tunɲɔ ɲga Zhezu wila pye wa Galile tara ki wogo na (4.14-9.50). Sentanra nda ti yen na para Yenɲele ca wunluwɔ pi wogo na, Zhezu wila ti yari wa Galile tara, ma yambala legere sagala. Wila nambala ke ma yiri shyen yeri ma yo pe pye wi ni. Wila pe tun, janɲo poro fun pe saga Sentanra ti yari, paa yambala pe sagala.

Ko punɲɔ na, a Luki wi sigi yɛge naga paa yɛge ɲga na Zhezu wila kari wa Zheruzalemu ca (9.1-19.28) ki yeri. Wila nambala nafa taanri ma yiri ke ma yiri shyen wɔ, ma pe torogo shyenzhyen wa wi yɛɛ yɛge, wa lara nda wo jate wi mbaa toro ti ni. Zhezu wila yomiyegele legere wa mbe ta mbe leele pe naga Yenɲele li wogo ki ni.

Wa wi Sentanra ti kɔsaga yeri, Luki wi yen naga nari we na ma yo Zhezu wila gbɔn wa Zheruzalemu. Wama, Zhufuye teele paa ki kan Ɔɔmu tara gboforonɛri Pilati wi na, ma yo wi ti pe Zhezu wi kan tiparaga na poo gbo. Wi gbɔɲɔlɔ, ki pilige taanri wogo ki na, a

Zhezu wì si yen ma yiri wa kunwò pi ni. A wì suu yee naga wi fòrògòfenne pe na. Ko punngo na, a wì si yiri mee kari wa Yenñele na (19.28-24.53).

SÈWE WI YEN MA KÒNLÒ YÈGE ÑGA NA

Sewe wi lesaga senre 1.1-4

Zhan Batisi naa Zhezu pe sege konaa pe punwe sanga 1.5-2.52

Zhezu wi tunngo ki gbegелеме kala 3.1-4.13

Zhezu wi tunngo wa Galile tara 4.14-9.50

Zhezu wila kari wa Zheruzalemu ca ki yeri 9.51-19.27

Zhezu wila gbòn wa Zheruzalemu ca 19.28-21.38

Zhezu wi kunwò naa wi yenme ma yiri wa kunwò pi ni 22.1-24.53

SÈWE WI LESAGA SENRE

1.1-4

¹ Na wònlò Tewofili, kagala ñgele kè pye laga we sògòwò, lelegere laga ñgbanga ma ke yònlògò.

² Mbele pàa ki kagala ke yan yenle ni, maga le wa ke lesaga ki na mee ke yee yo we kan, pàa ke yònlògò ma yala poro senyoro to ni. Ki tunngo kila kan poro yeri paa Yenñele senre ti yari.

³ Mi fun, a mì sigi kagala ke yewe jenge, maga le wa ke lesaga ki na, maga yan ki yen ma yon, mboro ña legbò, mbe ke yònlògò mbe ke tanli ke yee na ma kan.

⁴ Migi pye, jango pòon naga kagala ñgele ni, maga jen ma yo ke yen kaselege.

ZHAN BATISI NAA ZHEZU PE SEGE KONAA PE PUNWE SANGA 1.5-2.52

Merege wà la Zhan Batisi wi sege

ki yari Zakari wi kan

⁵ Sanga ña ni Eròdi wila pye wunluwò wa Zhude tara ti go na, saraga wòfò wà la pye wa pàa pye naa yinri Zakari. Pa wila pye Abiya wi saraga wòfenne ñgbelege ko ni. Wi jò wila pye saraga wòfenne toAròn wo setirige pyò. Pàa pye naa yinri Elizabeti.

⁶ Pe ni fuun shyen pàa pye ma sin Yenñele li yee na, na tanri na yala we Fò wi ñgasegele naa wi kondengengele ke ni.

⁷ Een fò, pyò wi sila pye pe yeri, katugu Elizabeti wi sila pye na siin. Pe shyenme pàa si lele makò.

⁸ Pilige ka, Zakari wila pye naa saraga wògòtunngo ki piin Yenñele li yee na, katugu pa ki tunngo kila gbòn pe ñgbelege ki na.

⁹ Mbe yala saraga wòfenne pe kalege ki ni, a pè si pete gbòn maa wò ma yo wi ye wa we Fò wi sherigo gbògò ki ni*wi wusuna nuwò taan wi sogo wi kan.

¹⁰ Sanga ña ni pàa pye na wusuna nuwò taan wi sori, janwa wi ni fuun wila pye

† 1:9 1:9: Eki 30.7

wa funwa na, na Yenñele yenri.

11 Kona, a we Fɔ wi mērege wà suu yēē naga wa Zakari wi na. Wila pye ma yere wa wusuna nuwɔ taan saraga wɔsaga ki kalige kēē ki na.

12 Naa Zakari wila kaa mērege wi yan, a wi jatere wì si piri wi na, a wi nēē fyē.

13 Eēn fɔ, a mērege wì suu pye fɔ: «Maga ka fyē Zakari, katugu Yenñele lɔn yenrēwe pi logo. Ma jɔ Elizabeti wi yaa pinambyɔ se ma kan, maa mēge ki taga Zhan.

14 Wi sege ki yaa ka nay-inmē gbɔɔ naa nandanwa kan ma yeri. Lelegere yaa kaa yɔgori wi sege ki kala na.

15 Wi yaa ka pye legbɔɔ we Fɔ wi yēge na. Wi se ka duven wɔ. Wi se si ka sinmē welēwē† wɔ. Mbege le le wi sepilige ki na, Yinnekpoyi li yaa ka ye wi ni mboo yin.

16 Wi yaa ti Izirayeli tara woolo pe gbɔɔ mbe kannga pe pan pe Fɔ Yenñele li kɔrɔgɔ.

17 Wi yaa ka pye pitunɔ mbaa tanri Yenñele li yēge na Yinnekpoyi lo naa fannga ni, paa yēge nga na Yenñele yɔn sēnrē yofɔEli wila pye, mbe ta mbe tanwa le teelee poro naa pe piile pe sɔgɔwɔ. Mbele pè je Yenñele li senyoro ti na, mbe tijinliwē kan pe yeri paa mbele pè sin pe woo pi yen; jango mbe tara woolo pele gbegele mbe pe yaga we Fɔ wi kan.»

18 Eēn fɔ, a Zakari wì si

mērege wi pye fɔ: «Mi yaa ki jēn mēle mbe yo ki yen kaselege? Naa m̀ le mako, a na jɔ fun wì le we?»

19 A mērege wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Muwi mi yen Gabiriyeli we, mi ma pye le Yenñele li tanla na tunngo piin li kan. Lìlan tun ma yo mbe pan mbe para ma ni, mbege sentanra nda ti yo ma kan.

20 Eēn fɔ, mēē taga na senyoro ti na, to nda ti yaa ti yēē yɔn fili ti yɔn filisanga wì na we; ki kala na, ma yaa kannga bombo, ma se ya para naa fɔ sa gbɔn pilige nga ki kagala ke yaa pye ki na.»

21 Ko sanga wo ni, janwa wila pye na Zakari wi singi. Kila pe pari, naa wila pye na mɔni wa sherigo gbɔgɔ ki ni we.

22 Naa wila kaa yiri, wi sila ya para leele pe ni naa. A wì si kacēn wa pye keyēn ni ma naga pe na. A pè sigi jēn ma yo Yenñele làa yaara naga wì na wa sherigo gbɔgɔ ki ni. A wì si koro bombo.

23 Naa Zakari wi tunngo pyepiliye yila kaa kɔ wa sherigo gbɔgɔ ki ni, a wì si songɔrɔ ma kari wi go.

24 Naa ko sanga wo la kaa toro, a wi jɔ Elizabeti wì si kugbɔ le, nēē wi yēē lara ma saa gbɔn fɔ yenje kangurugo.

25 Wila pye naa yēē piin fɔ: «Ŋga we Fɔ wì pye mala kan ki nga: «Wilan yinriwe ta, kala na làa ti, a mi nēē

† 1:15 1.15: Nambu 6.3; Kiti 13.4-5

fere taa leele pe sogowɔ, ma lo laga na na.> »

Merenge wà la Zhezu sege ki yo

ma Mari wi kan

²⁶ Naa Elizabeti wi kugbo kila kaa ta yenge kogoloni, a Yenjele li si merenge Gabiriyeli wi torogo wa Galile tara, ca ka ni pege yinri Nazareti,

²⁷ wa sumboro naja mbajeen na paa pye na yinri Mari wi yeri. Wila pye naja na paa pye na yinri Zhozefu wi yeri wi katogo jo. Ko naja wo la pye wunlunaja Davidi wi setirige pyo.

²⁸ A merenge wi si saa ye wa Mari wi korogo ma suu pye fo: «Mila ma shari Mari, mboro na Yenjele li yinme kan ma yeri we. We Fo wi yen ma ni!»

²⁹ A ki senre ti si Mari wi jatere wi piri wi na, a wi nee wi yee yewe ki sharaga koro wi ni.

³⁰ A merenge wi suu pye fo: «Maga ka fye Mari, katugu ma yinme ta Yenjele li yeri.

³¹ Wele, ma yaa kugbo le mbe pinambyo se, mboo mege ki taga Zhezu.

³² Wi mege ki yaa ka gbogo, pe yaa kaa wi yinri Yenjele na yaara ti ni fuun ti go na li Pinambyo. We Fo Yenjele li yaa kaa tege wunluwo, paa yege nga na laa wi tele Davidi wi tege wunluwo† we.

³³ Wi yaa kaa wi wunluwo pi piin Izirayeli tara woolo

pe go na pilige pyew. Kosaga se ka pye wi wunluwo pi na.»

³⁴ A Mari wi si merenge wi pye fo: «Ko wogo nga ko yaa pye mele, naa mii si naja kala jen we?»

³⁵ A merenge wi suu pye fo: «Yinnekpoyi li yaa ka tigi ma na. Yenjele na yaara ti ni fuun ti go na li yawa pi yaa ka ton ma na. Ko ki ti pyo na ma yaa ka se, wi yaa ka pye kpoyi, paa wi yinri Yenjele li Pinambyo.

³⁶ Wele, ma sefo jele Elizabeti we, wi lelewe po naa pi ni fuun, wi kugbo ki ta yenge kogoloni. Ma si yala, leele paa yo wo woro wa mbe se fyew.

³⁷ Katugu kala la si ngban Yenjele li yege na.»

³⁸ Kona, a Mari wi sho fo: «Mi yen we Fo wi tunmbyee. Yenjele saga pye na kan, paa yege nga na maga yo na kan we.» A merenge wi si yiri le wi tanla, mee kari.

Mari wila saa wi to seyenle

Elizabeti wi shari

³⁹ Ki wagati nungba wi ni, a Mari wi si yiri le mee fyeele ma kari ca ka ni, wa Zhude yanwira tara ti ni.

⁴⁰ Wi ka saa gbɔn wa, a wi si ye wa Zakari wi go, mee Elizabeti wi shari.

⁴¹ Naa Elizabeti wila kaa Mari wi sharaga ki logo, a piyenle li si tigile tigile wa Elizabeti wi lara. A Yinnekpoyi li si ye wi ni maa yin.

† 1:32 1.32: 2 Sami 7.17; Yuuro 132.11

42 A wì si gbele ngbanga ma yo fɔ: «Mari, Yennɛle li duwaw ma na jɛɛɛ pe sɔgɔwɔ. Pɔɔ ɲa ma yaa se, wi yen duwaw pɔɔ.

43 Ambɔ wi mi, we Fɔ wi nɔ wii pan wilan shari?»

44 «Wele, mɔɔ sharaga ki logo sanga ɲa ni, a piyenle li si tigile tigile wa na lara, nayinmɛ pi kala na.

45 Fɛrɛwɛ yen ma woo, katugu ɲa kì yo ma kan ma yiri wa we Fɔ wi yeri, mà taga ki na ma yo ki yaa ki yɛɛ yɔn fili.»

Mari wila pye na Yennɛle li kajɛɛ ki yari

46 Kona, a Mari wì sho fɔ: «Mi yen na we Fɔ wì gbogo wa na kotogo na.

47 Na nawa pì yinɲi we Shɔfɔ Yennɛle li kala na;

48 katugu li yen na li kulojɔ ɲa wuu yɛɛ tirige wi kɔɔsi.

Ee, mbege le nala, sanga wi ni fuun woolo pe yaa laga yuun mbe yo mi yen fɛrɛwɛ na;

49 katugu Yennɛle na yawa pi ni fuun Fɔ, li kagbɔgɔlɔ pye na kan.

Li mɛɛ ki yen kpoyi.

50 Mbele paa fyɛ li yɛɛ nali gbogo,†

li yaa la pe yinriwe taa fɔ sanga pyew.

51 Lì yawa kagala pye li fannɲa kɛɛ ki ni.

Eɛn fɔ, mbele yɛɛ gbɔgɔwɔ ma pye wa pe kotogo na, li ma poro jaraga.

52 Lì wunlumbolo pe laga wa pe wunluwɔ jɔnrɔ ti na,

Eɛn fɔ, mbele pè pe yɛɛ tirige, li poro mɛɛ to yirige.

53 Funɲo yen mbele na, li yarijɛnde legerɛ kan poro yeri, a pè ka ma tin.

Eɛn fɔ, li penjagbɔrɔ fenne poro yaga paa kee kɛwara.

54 Lì Izirayeli woolo pe saga, poro mbele pe yen li tunmbyeele wele.

Lì nawa to mali kajɛɛ ki pye.†

55 Lìgi pye Abirahamu naa wi setirige piile pe kan fɔ sanga pyew,†

paa yɛɛ ɲa na làa ki yɔn fɔlɔ kɔn we tɛɛye pe yeri we.»

56 A Mari wì si koro wa Elizabeti wi yeri paa yɛɛ taanri yen, ko punɲo na, a wì si sɔngɔrɔ wa pe ca.

Nanɲa ɲa pàa pye na yinri Zhan Batisi wi sege ye

57 Naa Elizabeti wi sepilige kila kaa gbɔn, a wì si pinambyɔ se.

58 Naa wi cɛnyɛnle poro naa wi go woolo pe ni, pàa kaa ki logo ma yo we Fɔ wila wi yinriwe ta fɔ jɛɛɛ, a pe nɛɛ yɔgɔri wi ni ja.

59 Naa piyenle làa kaa ta pilige kolɔtaanri, a pè si pan mboo kɛnrɛkɛnrɛ. Piyenle li to mɛɛ Zakari ko pàa pye na jaa mbe taga li na.

† 1:50 1.50: Yuuro 103.17 † 1:54 1.52-54: Yuuro 98.3; Eza 41.8-9 † 1:55 1.55: Zhene 17.7; 22.18

60 Ἐπὶ τῷ, ἂν ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ayoo, pe yaa laa yinri: <Zhan.> »

61 Ἀλλὰ πῶς ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

62 Ἀλλὰ πῶς ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

63 Ἀλλὰ πῶς ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

64 Ἐπεὶ δὲ ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον, ἂν ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

65 Ἐπεὶ δὲ ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον, ἂν ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

66 Ἐπεὶ δὲ ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον, ἂν ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

67 Ἐπεὶ δὲ ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον, ἂν ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

Zakari wi Yenḡele yon senre yowo yuuro ni

67 Ἀλλὰ πῶς ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον; «Ki Zhan μέγε ἡγάκα σὶ woro wa ye sege ki ni!»

68 «Yaa we Fɔ, Izirayeli tara woolo pe Yenḡele li sonni;

katugu li pan ma li woolo pe korosi ma pe sho.

69 *Li Shɔfɔ fanḡga fɔ torogo we kan.*

Pa liuu yirige wa wunlunana Davidi, ḡa wila pye li tunmbyee wi setirige piile pe sɔgɔwɔ.†

70 *Laa ki wogo ki yo faa wa li yon senre yofenne kpoyi pe yon.*

71 *Laa ki yon folo kon ma yo li yaa ka we sho we mbenfenne poro naa we panrafenne pe kee.*

72 *Fɔ li yaa we teleye pe yinriwe ta,*

mbe nawa to yon finliwe kpoyi mba laa le pi na.

73 *Katugu laa wugu ma we tele Abirahamu wi kan.†*

74 *ma yo li yaa we sho we mbenfenne pe kee,*

mbe we kan waa tunḡgo piin li kan, waga kaa fyε;

75 *janḡo we pye kpoyi, we sin li yege na,*

we yinwege piliye yi ni fuun yi ni.†

76 *Mboro fun na pyɔ, pe yaa kaa ma yinri Yenḡele na yaara ti ni fuun ti go na li yon senre yofɔ;*

katugu ma yaa ka keli we Fɔ wi yege mboo konḡolo ke gbegele wi kan.

77 *Ma yaa wi woolo pe pye pege jen fɔ wi yaa ka pe kapere ti kala yaga pe na,*

mbe pe sho.

† 1:69 1.69: Yuuro 132.17; Eza 9.5-6 Efe 4.24; Tite 2.14

† 1:73 1.73: Zhene 22.16 † 1:75 1.75:

78 We *Yenñele* li yinriwe taga naa li kajenje ki kala na,

li yaa ti naayeri yanwa†pi yiri we na paa lalaaga ki yen;

79 *janjo* mbele pe yen ma cen wa wɔwɔ po naa kunwɔ pi yinme pi ni, mbe yanwa yirige pe kan,†

mbe we kan waa tanri wa yeyinje konɔ li ni.»

80 A pyɔ wi nɛɛ lee na kee, a wi kotogo ki nɛɛ cɛɛn wi na. Naa wila kaa yege to, a wì si saa cen wa gbinri wi ni fɔ ma saa gbɔn pilige nga wila kaa wi yɛɛ naga Izirayeli woolo pe na we.

2

Zhezu wi sege

kila pye yege nga na ki nga
(Mati 1.18-25)

1 Ki wagati wi ni, a Sesari Ogusiti wì si konɔ kan ma yo pe Ɔromu tara woolo pe ni fuun pe jiri.

2 Ki kongbannga ko layi paa pye na pe jinri, ma yala Kirinusi wo wila pye gboforoneri wa Siri tara ti go na.

3 Ki kala na, leele pe ni fuun paa pye na kee pe teelee cara pe sa pe jiri.

4 A Zhozefu fun wì si yiri wa Nazareti ca, wa Galile tara, mɛɛ kari wa Zhude tara, wa Betileemu ca, ko nga paa wunlunana Davidi wì se† wa we, mbe saa yɛɛ

kan poo jiri, katugu wo fun pa wila yiri wa Davidi sege ki ni.

5 A wì si kari ma saa wi yɛɛ kan pòo jiri wo naa Mari wi katogo jo wi ni. Ki sanga wi ni, Mari wila pye kugbo ni.

6 Ma pe ta wa Betileemu, a Mari wì sepilige ki si gbɔn.

7 A wì suu pinambyɔ kongbanna wi se, mɛɛ piyenle li fo parisankonro konro ni ma li sinjge yaayoro kayaraga, katugu pe sila sinlesaga ta wa nambanmbala tugugo.

Merege wà la Zhezu sege
ki yo

simbaala konrifenne pele kan

8 Wa ki tara nungba ti ni, simbaala konrifenne pèle la pye wa. Paa pye na wonlowo gbaanri pe yɛɛ na yembine, na pe simbaala pe korosi wa yan.

9 Ma pe ta wa, a we Fɔ wi merege wà si pan ma yere le pe tanla. A we Fɔ wi gbogowɔ yanwa pi si yin ma pe maga. A pè si fyɛ fɔ jenge.

10 Eɛn fɔ, a merege wì si pe pye fɔ: «Yaga ka fyɛ, katugu m̀ pan mbe sentanra yo mbe ye kan, nda ti yaa nayinme gbɔɔ kan ye tara woolo pe ni fuun pe yeri.

11 Ti nda fɔ: <Nala yembine na li ni, wa Davidi ca ki ni, pè Shɔfɔ se wa ye kan. Wo wì yen Kirisi, we Fɔ we.>

† 1:78 1.78: Naayeri yanwa pi korɔ wi yen na para Kirisi, Shɔfɔ wi panga ko senre na; Nombu 24.17; Eza 9.2; 60.1; Mala 3.20. † 1:79 1.79: Mbele pe yen ma cen wa wɔwɔ po naa kunwɔ pi yinme pi ni, poro pe yen mbele pè pungo ma laga Yenñele li na (Eza 9.1-2; Mati 4.16). † 2:4 2.4: 1 Sami 17.12; Zhan 7.42

12 Kacɛn ɲa wi yaa ti yee saa yan yoo jɛn wowi ɲa: Na yaga ka sa gbɔn, ye yaa piyenlɛ la yan pɛli fo parisankɔnrɔ kɔnrɔ ni ma li sinɲge yaayoro kayaraga.»

13 Le ki yɔngɔlɔ nunɲba ke ni, ma pe yaga le, a mɛrɛgɛye pɛle si yiri wa yɛnɲɛle na naa lɛgɛrɛ ma pan le kɔnɲbanɲa wi tanla. A pe nɛɛ Yɛnɲɛle li sɔnni na yuun fɔ:

14 «Gbɔgɔwɔ yɛn Yɛnɲɛle woo, lo na li yɛn wa naayeri lara ti ni fuun ti go na.

Leele mbele pɛli ndanla laga tara ti ni, lili yeyinɲge ki kan pe yeri.»

*Simbaala kɔnrifɛnnɛ
pàa kari sa Zhezú wi yan*

15 Naa mɛrɛgɛye pàa kaa yiri le simbaala kɔnrifɛnnɛ pe tanla mbe sɔngɔrɔ wa yɛnɲɛle na, a pe nɛɛ pe yɛɛ piin fɔ: «Yè pan we kari wa Betilɛɛmu, ki daga we sa ɲga kì pye ki yan yɛnlɛ ni, ɲga we Fɔ wì we pye wè jɛn we.»

16 A pè si fyɛɛle ma kari, mɛɛ saa Mari naa Zhozɛfu pe yan, naa piyenlɛ li ni, pɛli sinɲge wa yaayoro kayaraga ki ni.

17 Naa pàa kaa li yan, a pe nɛɛ sɛnrɛ nda mɛrɛgɛ wila yo pe kan ki pyɔ wi kanɲɔlɔ ti yɛgɛ yuun.

18 Mbele fuun pàa ki sɛnrɛ ti logo simbaala kɔnrifɛnnɛ pe yeri, tila pe pari.

19 Ɛɛn fɔ, a Mari wi nɛɛ ki kagala ke teri wa wi nawa na jatere piin ke na.

20 Kona, a simbaala kɔnrifɛnnɛ pè si sɔngɔrɔ wa pe yirisaga, na Yɛnɲɛle li gbogo nali sɔnni ɲga pàa logo ma yan ki kala na, katugu ki ni fuun kila pye paa yɛgɛ ɲga na mɛrɛgɛ wila ki yo ma pe kan we.

Pàa pyɔ wi mɛgɛ ki taga

21 Naa pyɔ wila kaa ta pilige kɔlɔtaanri, a kì si gbɔn poo kɛnrɛkɛnrɛ, a pè suu mɛgɛ ki taga Zhezú. Ko mɛgɛ ko mɛrɛgɛ wila pan ma kan na nɔfɔ wi fa kugbɔ ki lɛ.

*Pàa Zhezú wi le Yɛnɲɛle
kɛɛ
wa sherigo gbɔgɔ ki ni*

22 Naa pilige kila kaa gbɔn Zhozɛfu naa Mari pe pe yɛɛ pye kpoyi mbe yala Moyisi ɲgasele li ni, a pè si kari wa Zheruzalɛmu, mbe sa pyɔ wi le Yɛnɲɛle kɛɛ.

23 Pàa ko pye ma, katugu ki yɛn ma yɔnlɔgɔ wa we Fɔ wi lasiri sɛwɛ wi ni ma yo fɔ: «Pinambyɔ kɔnɲbanɲa pyew wi daga poo le we Fɔ wi kɛɛ.»†

24 A pè si saa saraga ɲga Yɛnɲɛle li lasiri wì naga ki wɔ fun. Ko yɛn *kɛnɲgɛle shyɛn*, *nakoma jɛndɛtuwayɛ shyɛn*.†

25 Wa Zheruzalɛmu, naɲa wà la pye wa, pàa pye naa yinri Simeyɔn. Wila pye ma sin na fyɛ Yɛnɲɛle li yɛgɛ, na ɲa wi yaa pan mbe Izirayɛli woolo pe sho wi

† 2:23 2.23: Ɛki 13.2 † 2:24 2.24: Levi 12.8

singi. Yinnekpoyi làa pye wi ni.

²⁶ Làa ki naga wi na ma yo wi se ku na wii Kirisi wi yan gben, ña we Fò wi yaa torogo we.

²⁷ Ki pilige ki ni, a Yinnekpoyi li si Simeyòn wi yegε sin ma kari wi ni wa sherigo gbogò ki ni. Naa Zhezu wi sevenne pàa kaa pan wi ni, mbe pan mbe ñga lasiri wila naga ki yòn fili wi na sanga ña ni,

²⁸ a Simeyòn wì si pyò wi sho maa yigi wa wi keyen yi ni, mee Yennele li son ma yo fò:

²⁹ «We Fò, ñga màa yo ma yaa pye, kigi yε yòn fili yingò.

Ki kala na, mi ña ma tunmbyee, ma mbe ya mbanla le yeyinñge na.

³⁰ Katugu mòò Shòfò wi yan yenle ni,

³¹ ña mà kan lere pyew wi yeri we.

³² *Wo wi yen yanwa mba pi yaa ti cengele woolo pe ni fuun pòòn jen,*†

mbe gbogòwò kan Izirayeli, ma tara woolo pe yeri.»

³³ Senre nda Simeyòn wila pye na yuun Zhezu wi kanngòlò tila Mari naa Zhozefu pe pari fò jengε.

³⁴ A Simeyòn wì si duwaw pye pe kan, mee Zhezu wi no Mari wi pye fò: «Wele, Yennele ligi pyò ña wi wò, jango Izirayeli woolo pe legere mbe pungo li na,

konaa pe legere mbe sho fun. Wi yaa ka pye Yennele li tegerε, nda leele pe yaa kaa kendige woo ti kala.

³⁵ Wi yaa ka ko pye ma, jango mbe lelegere jatere pye mboo yirige funwa na. Mboro wo na Mari, ki kayanga ki yaa ka gbogò ma na ndε paa ma koonlò tokobi ni.»

Yennele yòn senre yofò

*Anni
wi senre re*

³⁶ Yennele yòn senre yofò jele wà la pye wa. Pàa pye naa yinri Ani. Fanuweli sumborombyò lawi, ma yiri wa Azeri cenle li ni. Wila le fò jengε. Naa pàa wi jayire pye wi sumborowo sanga wi ni, yele koloshyen wila pye wi pòlò wi ni, a naña wì si ku maa yaga.

³⁷ A wì si koro nanjunjo ma saa gbòn fò yele nafa tijere ma yiri tijere. Wi sila pye na yinrigi wa sherigo gbogò ki ni. Eεn fò, wila pye na Yennele li gbogo yenge lege naa yennele yenrewe ni, sonlò naa yembinε.

³⁸ Ki sanga nungba wi ni, ma Simeyòn wi yaga wila para, a Ani wì si gbòn wa pe na neε Yennele li shari. Mbele fuun pàa pye naga singi Yennele li Zheruzalemu ca ki go sho, a wi neε para pe ni pyò wi senre na.

*Zhezu wi teele pàa songòwò
wa Nazareti*

† 2:32 2.32: Eza 42.6; 49.6

³⁹ We Fɔ wi lasiri wila nga naga, naa Zhezu wi sevenne paa kaa ki pye maga yɔn fili, a pè si songoro wi ni wa Galile tara, wa Nazareti ca.

⁴⁰ A pyo wi nɛɛ lee na fannga taa na kee. Wila yin kajenme pi ni. A Yenɲele li si yinme kan wi yeri.

*Zhezu wila ta yeɛ ke ma yiri shyen,
mɛɛ kari wi Paki feti
konɣbanɲa wi na
wa sherigo gbɔgo ki ni*

⁴¹ Yeɛ pyew, Zhezu wi sevenne paa pye na kee wa Zheruzalemu, wa Paki feti wi na.

⁴² Naa Zhezu wila kaa ta yeɛ ke ma yiri shyen, a pè si kari wi ni wa, ma yala feti wi kalege ki ni.

⁴³ Naa feti wila kaa ko, a pè si songoro. Eɛn fɔ, a pe pyo Zhezu wo si koro wa Zheruzalemu. Wi sevenne pe sila pye ki jenme.

⁴⁴ Paa pye naga jate ndɛɛ wi yen wa pe tangayɛɛnle pe ni. A pè si pilige nunɣba tangala tanga nɛɛ wi lagajaa wa pe woolo poro naa pe wenne pe sɔgoɔ.

⁴⁵ Naa paa kaa wi wele pe suu yan, a pè si songoro wa Zheruzalemu naa lagajaa.

⁴⁶ Ki pilige taanri wogo ki na, a pè si saa wi yan wa sherigo gbɔgo ki ni. Wila pye ma cɛn wa lasiri sewe jenfenne pe sɔgoɔ, na nuru pe yeri konaa na pe yewe.

⁴⁷ Mbele fuun paa pye le na nuru wi yeri, wi tijinliwe

po naa wi senre nda wila pye na pe yɔn sogo tila pe pari.

⁴⁸ Naa wi sevenne paa ka saa wi yan, a kɪ si pe pari. A Zhezu wi no wi suu pye fo: «Na pyo, kɪ pye meɛ, a ma si nga ko pye we na yɛɛn? Mi naa ma to wi ni we jatere wi piri na we na, naa wè pye noɔ wele we.»

⁴⁹ A Zhezu wi sho fo: «Ki cɛn meɛ ye nɛɛ na lagajaa? Ye sigi jen mbe yo mi daga mbanla yɛɛ le na To Yenɲele li kagala ke ni wi le†?»

⁵⁰ Eɛn fɔ, senre nda wila yo ma pe kan, pe sila ti koro jen.

⁵¹ Kona, a Zhezu wi si pinle pe ni ma songoro wa Nazareti. Wila pye na pe gbogo. Wi no wila pye naga kagala ke teri wa wi nawa.

⁵² Zhezu wila pye na lee na kee, a ka nɛɛ tari wi kajenme pi na. A wi kala li Yenɲele lo naa leele pe ndanla.

ZHEZU WI TUNNGO KI GBEGELEME KALA

3

3.1-4.13

*Zhan Batisi wila ki yari
ma yo Zhezu wila paan
(Mati 3.1-12; Maki 1.1-8;
Zhan 1.19-28)*

¹ Tiberi Sesari wi wunluwo pi yeɛ ke ma yiri kangurugo wolo li na, kila yala Pɔnsi Pilati wo wila pye gboforoneri Zhude tara ti go na. A Erɔdi wo cɛn Galile tara to go na. Erɔdi wi ndo Filipu wo la cɛn Iture naa Tirakoni tara

† 2:49 2.49: Zhan 4.34; 6.38

to go na. A Lisaniya wo cen Abileni tara to go na.

² Anne naa Kayifu poro paa pye saraga wofenne teele wele. Ki sanga wi ni, a Yenñele li senre ti si gbɔn Zakari wi pinambyɔ Zhan wi na, maa ta wa gbinri† wi ni.

³ Ki kaa pye ma, a Zhan wi nee Zhuriden gbaan yɔn cara ti yanri, naga yari leele pe kan na pe piin fɔ: «Ye ye kapere ti jen, yeri yaga, ye ye yee kan pe ye batize. Pa Yenñele li yaa ye kapere ti kala yaga ye na.»

⁴ Ko la pye ma, paa yegge nga na ki yen ma yɔnlogɔ wa Yenñele yɔn senre yofɔEzayi wi sewe wi ni ma yo fɔ:

Lere wa magala yen na yinrigi wa gbinri wi ni na yuun fɔ:

Ye we Fɔ wi konɔ li gbegele, yoo kombigile ke sinzin!

⁵ *Yanwira gbunlunderɛ ti ni fuun ti yaa ka yinyin.*

Yanwira ti ni fuun konna tinndiye pe ni fuun, ti yaa ka yaari mbe yɔn yala.

Konɔ kurusara ti yaa ka sinzin!

Lara nda si yɔn yala, ti yaa ka yɔn yala!

⁶ *Kona, Yenñele li yen na we shoo yegge nga na, lere pyew wi yaa kaga yan.†*

⁷ Janwa wila pye na paan Zhan wi kɔrɔgɔ wi ta wila pe batize. A Zhan wi nee pe piin fɔ: «Yoro meere pire nda yeen, ambɔ wigi naga ye na ma yo ye mbe ya sho

Yenñele li nanɗbanwa mba pila paan pi kee?

⁸ Een fɔ, kapyere nda ti yaa ki naga mbe yo ye ye tangalomo pi kannga, yaa to piin. Yaga kaa ki yuun wa ye nawa po ni ce fɔ: «We tele yen Abirahamu†» mbege yan ndee kiti se ka kon ye na. Katugu mila ki yuun naga finligi ye kan fɔ ki sinndeeere nda yeen, Yenñele li mbe ya mberi kannga ti pye Abirahamu wi setirige piile.

⁹ Pè gbɔnlogɔ ki le mako tire ti na mberi ninde ti kɔonlo mberi jaanri. Tige nga fuun ki woro na pire jende seni, pe yaa ki kɔonlo mbege wa wa kason mbege sogo†.»

¹⁰ Kona, a janwa wi suu yewe ma yo fɔ: «Yingi we daga mbaa piin?»

¹¹ A wi si pe pye fɔ: «Deere shyen ka pye lere wa yeri, wi daga mbe nunɗba kan ka woro na yeri wi yeri. Yaakara ka si pye na yeri, wi daga mbege pye ma fun.»

¹² Ali nizara shofenne pèle la pan Zhan wi kɔrɔgɔ fun wi pe batize. A pè suu pye fɔ: «We Nagafɔ, yingi we daga mbaa piin?»

¹³ A Zhan wi si pe pye fɔ: «Yɔn nga pè naga ye na, yaga ka yaraga ka sho wa yeri mbe toro ko na.»

¹⁴ A sorodasheelee pèle suu yewe fun ma yo fɔ: «Woro fun, yingi we daga mbaa piin?» A wi si pe pye fɔ: «Yaga ka penjara sho

† 3:2 3.1-2: Luki 1.80 † 3:6 3.4-6: Eza 40.3-5 † 3:8 3.8: Zhan 8.39 † 3:9 3.9: Mati 7.9

lere yeri fannnga na, nakoma mboo je mbe yo wi kapege pye siri sho. Een fo, sara na yaa taa wo mbe yala ye ni.»

¹⁵ Leele paa pye na Kirisi wi panga ki singi, a pe ni fuun pe nee pe yee yewe wa pe nawa, na kaa pye Zhan wo ma wi yen Kirisi we.

¹⁶ A Zhan wi si pe ni fuun pe pye fo: «Mi wo ye batize tonmo ni, een fo, lere wa wa na paan, wo fannnga ko we mi wogo ko na. Mii daga yere mbe foli mboo sawira manda ti sangala.† Wo wi yaa ka ye batize Yinnekpoyi lo naa kason† ni.

¹⁷ Wi teli wi yen wi kee. Wi yaa ka sholo ke fe mbe ke fooro ti wo ti ye jenne wi ni, mbe si jenne wi gbogolo mboo le wa wi bondo wi ni. Een fo, wi yaa fooro to sogo wa kason nga ki se ka figi fyew ko ni.»

¹⁸ Zhan wila pye na leele pe nari kagala legere kele yege ni ma naa, ma ta na Yennele li Sentanra ti yari pe kan.

¹⁹ Zhan wila pye na gbo-foroneri Erodi wi yege senre yuun, katugu Erodi wila wi ndo jo Erodiyadi wi sho wi yeri maa tge, ma nuru naa ma kapere legere ta yege pye.

²⁰ A wi si nuru naa ma ka taga wi kapere ti na, ma Zhan wi le kaso.

Zhan wila Zhezu wi batize
(Mati 3.13-17; Maki 1.9-11)

²¹ Naa leele pe ni fuun paa kaa batize ma ko, a Zhezu fun wi si batize. Naa wila kaa na Yennele li yenri sanga na ni, a naayeri wi si yenge.

²² A Yinnekpoyi li si tigi wi na wire cenlomo ni paa ketene yen. A magala la si yiri wa yennele na ma yo fo: «Mboro ma yen na Pinambyo na wilan ndanla jenge we. Ma kala lilan ndanla fo jenge.»

Zhezu teleye pe mere ti
nda

(Mati 1.1-17)

²³ Sanga na ni Zhezu wila wi tunngo ki le, wila ta paa yele nafa ma yiri ke yen. Leele paa pye naa jate paa Zhozefu pyo yen. Zhozefu wo to wo lawi na Eli.

²⁴ Eli to wo lawi na Matati. Matati to wo lawi na Levi. Levi to wo lawi na Melishi. Melishi to wo lawi na Zhanayi. Zhanayi to wo lawi na Zhozefu.

²⁵ Zhozefu to wo lawi na Matatiyasi. Matatiyasi to wo lawi na Amosi. Amosi to wo lawi na Nahumu. Nahumu to wo lawi na Esili. Esili to wo lawi na Nanngayi.

²⁶ Nanngayi to wo lawi na Maati. Maati to wo lawi na Matatiyasi. Matatiyasi to wo lawi na Semeyi. Semeyi to wo lawi na Zhozeki. Zhozeki to wo lawi na Zhoda.

²⁷ Zhoda to wo lawi na Zhouwana. Zhouwana to wo lawi na Ereza. Ereza

† 3:16 3.16: Katugu wi go kologo ki pyege na. † 3:16 3.16: Mbe batize kason ni: Ki korɔ wi mbe ya pye Yennele li kiti kongɔ ko (Luki 3.17; 1 Koren 3.13).

to wo lawi na Zorobabeli. Zorobabeli to wo lawi na Salaceli. Salaceli to wo lawi na Neri.

²⁸ Neri to wo lawi na Melishi. Melishi to wo lawi na Adi. Adi to wo lawi na Kosamu. Kosamu to wo lawi na Elimadan. Elimadan to wo lawi na Eri.

²⁹ Eri to wo lawi na Zhezu. Zhezu to wo lawi na Eliyezeri. Eliyezeri to wo lawi na Zhorimu. Zhorimu to wo lawi na Matati. Matati to wo lawi na Levi.

³⁰ Levi to wo lawi na Simeyon. Simeyon to wo lawi na Zhuda. Zhuda to wo lawi na Zhozufu. Zhozufu to wo lawi na Zhonamu. Zhonamu to wo lawi na Eliyakimu.

³¹ Eliyakimu to wo lawi na Meleya. Meleya to wo lawi na Mena. Mena to wo lawi na Matata. Matata to wo lawi na Natan. Natan to wo lawi na Davidi.

³² Davidi to wo lawi na Izayi. Izayi to wo lawi na Zhobedi. Zhobedi to wo lawi na Bowazi. Bowazi to wo lawi na Salimo. Salimo to wo lawi na Naaso.

³³ Naaso to wo lawi na Aminadabu. Aminadabu to wo lawi na Adime. Adime to wo lawi na Arini. Arini to wo lawi na Esiron. Esiron to wo lawi na Faresi. Faresi to wo lawi na Zhuda.

³⁴ Zhuda to wo lawi na Zhakabu. Zhakabu to wo lawi na Izaki. Izaki to wo lawi na Abirahamu. Abirahamu to wo lawi na Tara.

Tara to wo lawi na Nakori.

³⁵ Nakori to wo lawi na Seruki. Seruki to wo lawi na Arago. Arago to wo lawi na Faleki. Faleki to wo lawi na Heberi. Heberi to wo lawi na Sala.

³⁶ Sala to wo lawi na Kayinamu. Kayinamu to wo lawi na Arifazadi. Arifazadi to wo lawi na Semu. Semu to wo lawi na Nowe. Nowe to wo lawi na Lameki.

³⁷ Lameki to wo lawi na Matusala. Matusala to wo lawi na Enoki. Enoki to wo lawi na Zharedi. Zharedi to wo lawi na Maleleyeli. Maleleyeli to wo lawi na Kayina.

³⁸ Kayina to wo lawi na Enosi. Enosi to wo lawi na Seti. Seti to wo lawi na Adama. Adama to wo lawi na Yenjele le.

4

Sotanla wila Zhezu wi wa ma wele mboo le kapege

(Mati 4.1-11; Maki 1.12-13)

¹ Naa Yinnekpoyi laa kaa Zhezu wi yin, a wi si yiri wa Zhuriden gbaan wi tanla ma songoro. A Yinnekpoyi li suu yege sin ma kari wi ni wa gbinri wi ni.

² A Sotanla wi si saa naa wa ma wele mboo le kapege, ma saa ta fo piliye nafa shyen. Ki piliye yi ni, Zhezu wi sila yaraga ka ka. Naa ko piliye yo la kaa toro, a fungo suu yigi.

³ Kona, a Sotanla wi suu pye fo: «Na kaa pye ma yen Yenjele li Pinambyo, ki yo

ki sinndelege nga ki kan ki kannga buru».

4 A Zhezu wì suu yon sogo ma yo fɔ: «Ki yen ma yonlogo wa Yenñele senre sewe wi ni ma yo fɔ: <Yaakara to ce se ya mbe senwee wi baro.> »

5 Kona, a Sotanla wì suu le ma kari wa naayeri, mee dunruya wunluwo pi ni fuun pi naga wi na le ki yonlonungba li ni,

6 mee wi pye fɔ: «Mi yaa ki fannga nga konaa ki wunluwo mba pi gbogowo pi ni fuun pi kan† ma yeri, ti pye ma woro; katugu to ti ni fuun nda to kan mi yeri. Mi kaa jaa mberi kan lere na fuun yeri, mbe ya mberi kan wi yeri.

7 Na maga kannguuro kan na jegele mbanla gbogo, ti ni fuun ti yaa pye ma woro.»

8 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ki yen ma yonlogo wa Yenñele senre sewe wi ni ma yo fɔ: <Ta ma Fɔ Yenñele li gbogo, maa tunngo piin lo nungba kan.> »†

9 A Sotanla wì si kari wi ni naa wa Zheruzalemu, ma saa wi tege wa sherigo gbogo ki namunjo wi na, ma suu pye fɔ: «Na kaa pye ma yen Yenñele li Pinambyo, yew ma kan wa tara;

10 katugu Yenñele senre sewe wila ki yuun ma yo fɔ: <Yenñele li yaa konɔ kan li merageye pe yeri pɔɔn tɔgo.>

11 Ki si yen ma yonlogo naa fɔ: <Pe yaa ma tɔgo wa pe

keyen yi ni, jango maga kɔɔn tologo ki kurugo sinndelege ka na.> »†

12 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yenñele senre sewe wi yen naga yuun ma yo: <Maga ka ma Fɔ Yenñele li wa mbe wele.> »†

13 Naa Sotanla wila kaa Zhezu wi wa ma wele wamawelege pi cenle pyew pi na ma saa ko, a wì suu yaga le mee kari, nee wi singi pilifonngo na.

ZHEZU WI TUNNGO WA GALILE TARA

4.14-9.50

Zhezu wila wi tunngo ki le wa Galile tara

(Mati 4.12-17; Maki 1.14-15)

14 Ko pungo na, a Zhezu wì si songoro wa Galile tara, Yinnekpoyi li yawa pila pye wi ni. A wi mege ki si yiri wa ki tara ti lagapyew ki ni.

15 Wila pye na leele pe nari Yenñele senre ti ni wa sheryinre ti ni, a leele pe ni fuun paa wi sonni.

Nazareti ca fenne paa je Zhezu wi na

(Mati 13.53-58; Maki 6.1-6)

16 A Zhezu wì si kari wa Nazareti, pa paa wi koro wa, a wì saa gbɔn lere. Naa cenpilige kila kaa gbɔn, a wì si saa ye wa sherigo ki ni paa yegge nga na wila pye naga piin faa we. A wì si yiri ma yere mbe Yenñele senre ti kara leele pe kan. 17 A pè si

† 4:6 4:6: Zhan 12.31; 14.30; 1 Zhan 5.19 Yuuro 91.11-12 † 4:12 4:12: Dete 6.16

† 4:8 4:8: Dete 6.13 † 4:11 4.10-11:

Yenñele yon senre yofɔEzayi wi sɛwɛ wi lɛ maa le wi kɛɛ. A wi suu yenge mɛɛ laga ka yan, ki yen ma yonlogo wa ma yo fɔ:

18 *We Fɔ wi Yinne li yen na ni.*

Wilan wɔ mbaa Sentanra ti yuun fyɔnwɔ fenne pe kan.

Wilan tun ma yo mbaa ki yari kasopiile pe kan fɔ pe yaa ka pe wa,

mbaa ki yari fyɔɔnlɔ pe kan fɔ pe yaa kaa yaan,

mbe mbele leele pe yen na jɔlɔ pe sho mbe pe wɔ wa jɔlɔgo ki ni,

19 *mbaa we Fɔ wi kajenge pyeyele li wogo ki yari.†*

20 Ko pungo na, a Zhezu wì si sɛwɛ wi tɔn maa kan sherigo tunmbyee wi yeri mɛɛ cɛn. Mbele fuun pàa pye wa sherigo ki ni, a pè si pe yengele ke kan wi na naa wele.

21 A wi nɛɛ pe piin fɔ: «Yenñele senre sɛwɛ wi senre nda mì kara yè logo, tiri yɛɛ yon fili nala.»

22 Pe ni fuun pàa pye naa metanga yinri, senjende nda tila yiri wa wi yon tila pe pari. A pe nɛɛ yuun fɔ: «Zhozefu† pinambyɔ wo ma ña yɛɛn?»

23 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ki yen kaselege fɔ ye yaa kaga yomiyɛle na li wa na kala na, mbe yo fɔ: «Mboro ña wɛrɛ pyefɔ, ma yɛɛ sagala

ye!> Ye yaa si kaga yo naa mbe yo fɔ: «Kagala ngele mà pye wa Kaperinawu† wè logo, ke yongɔ pye fun laga ma ca ki ni!» »

24 A wì si pe pye naa fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ko Yenñele yon senre yofɔ woro wa, ña wi ca† woolo pe maa yigi jenge.

25 Mi nɛɛ ki yuun naga finligi ye kan, ki yen kaselege fɔ Eli sanga wi na, nanɗunjaala pàa pye ma lege laga Izirayeli tara, sanga ña ni tisaga kila yere yele taanri naa yenge kɔgɔloni. A funɗo gbɔgo kì to laga tara ti ni.

26 *Ma si yala, Yenñele li sila Eli wi tun poro wa kpe yeri wi sa pe saga; ɛɛn fɔ, làa wi tun nanɗunjo nungba yeri cɛ, wa Sarepita ca, wa Sidon tara, ma yo wi saa saga.†*

27 Yenñele yon senre yofɔ Elize sanga wi na fun, yayenwɛ fenne pàa lege laga Izirayeli tara. Ma si yala, poro wa kpe sila sagala. ɛɛn fɔ, ndɛɛ Siri tara fenne nanja ña pàa pye na yinri Naama† wo nungba wila sagala.»

28 Mbele fuun pàa pye wa sherigo ki ni, naa pàa kaa ki senre ti logo Zhezu wi yeri, a pè si nawa ngban fɔ jenge.

29 A pè si yiri, mɛɛ wi tilele ma yiri wi ni wa ca nawa. Pe ca kila pye ma kan yanwiga nga na, a pè si kari wi ni wa ki go na, jango

† 4:19 4.19: Eza 61.1-2 † 4:22 4.22: Mati 13.55; Maki 6.3; Zhan 6.42 † 4:23 4.23: Mati 11.23 † 4:24 4.24: Mati 13.57; Zhan 4.44 † 4:26 4.26: 1 Wunlu 17.9 † 4:27 4.27: Naama wila taga Yenñele li na, ko ki ti wila sagala; 2 Wunlu 5.14.

mboo wɔnrɔgɔ mboo wa wa yanwiga titɛgɛ ki ni.

³⁰ Ἐν ƒɔ, a Zhezu wì si toro wa pe sɔgɔwɔ, mɛɛ kari†.

Zhezu wila yinne tipele ƒɔ wa sagala

(Maki 1.21-28)

³¹ Ko punɔgo na, a Zhezu wì si kari wa Galile tara, wa Kaperinawu ca, mɛɛ saa na leele pe nari Yenɲele senre ti ni wa sherigo ki ni cɛnpiliye yi ni.

³² Wi Yenɲele senre na-galɔmɔ pila pe pari, katugu wila pye na para fanɲga ni.

³³ Ki cɛnpilige ka ni, naɲa wà la pye wa sherigo ki ni, yinne tipele la pye wi ni. A wo si gbele ngbanga ma yo ƒɔ:

³⁴ «Iye! Yinɲi ki yen woro naa mboro sɔgɔwɔ Nazareti ca fenne Zhezu! Ma pan mbe we tɔngɔ wi le? Lere ɲa wi mboro, m̀ɔɔ jɛn. Ma yen Yenɲele li Lere kpoi!»

³⁵ A Zhezu wì si gbanla ki yinne tipele li na, ma li pye ƒɔ: «Pyeri wa, ma wɔ ki naɲa ɲa wi ni!»

A yinne tipele li si naɲa wi jan le tara leele pe ni fuun pe yege na, mɛɛ wɔ wi ni. Ἐν ƒɔ, li sila kapege pye wi na.

³⁶ A leele pe ni fuun pe nɛɛ kawa, nɛɛ pe yeɛ yewe na yuun ƒɔ: «Iye, yinɲi senre ri nda to yeɛn? Ki naɲa ɲa wila para fanɲga naa yawa ni yinne tipegele ke ni, a kaa woo leele pe ni.»

³⁷ A Zhezu wi mɛge k̀i si yiri wa ki tara ti ni fuun ti ni.

Zhezu wila yambala legere sagala

(Mati 8.14-17; Maki 1.29-34,35-39)

³⁸ Naa pàa kaa yiri wa sherigo ki ni, a Zhezu wì si kari wa Simɔ wi go. Ki sanga wi ni, Simɔ wi jɔ nɔ wo wila pye na jɔlɔ witiwerewe ni. A pè suu yenri ma yo wuu sagala.

³⁹ A Zhezu wì si ƒoli wa jele wi go kɛɛ ki yeri, mɛɛ para ngbanga witiwerewe pi na. A witiwerewe p̀i si kɔ. A jele wì si yiri le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, nɛɛ pe kala yɔngɔ.

⁴⁰ Naa yɔnlɔ kila kaa to, mbele fuun yambala la pye pe yeri na jɔlɔ yama cɛnle legere ni, a pè pe le ma pan pe ni Zhezu wi kɔrɔgɔ. A wì si kɛɛ taga pe ni fuun nungba nungba pe na ma pe sagala.

⁴¹ Yinne tipegele la wɔ leleɲere ni na gbele ngbanga na yuun ƒɔ: «Ma yen Yenɲele li Pinambyo!» A Zhezu wì si para ke na ngbanga, wi sila yenle kaa para, katugu kàa ki jɛn ma yo wo wi yen Kirisi we.

⁴² Naa laga kila kaa laga, a Zhezu wì si yiri wa ca mɛɛ kari wa yan, wa laga ɲa lere sila pye we. A janwa wì si yiri naa lagajaa. Naa pàa ka saa gbɔn wa wi na, a pe nɛɛ jaa wi koro wa pe ni,

† 4:30 4.30: Zhan 7.30; 8.59; 10.39

janngo wiga ka kari mbe pe yaga.

⁴³ Ἐεν ƒɔ, a Zhezu wì sho ƒɔ: «Mi daga mbe Yennɛɛ li wunluwo Sentanra ti yari wa cara sannda ti ni fun; katugu ko kala li Yennɛɛ lilan tun.»

⁴⁴ A wi nɛɛ Yennɛɛ senre ti yuun wa Zhude tara sheryinre ti ni.

5

*Zhezu wìla wi ƒɔɔɔɔfenne
konɔbanmbala pe yeri*

(Mati 4.18-22; Maki 1.16-20)

¹ Pilige ka, Zhezu wìla pye wa Zhenezareti loɔbɔɔɔ† yon ki na, a janwa gbɔɔ là si saa gbogolo maa maga, naa jiiire lagapyew mbe ta mbe Yennɛɛ senre ti logo wi yeri.

² A wì si tɔnmɔkɔɔɔ shyen yan wa loɔbɔɔɔ ki yon na. Nɔbanra wɔfenne pàa tigi ma yiri wa ti ni, na pe mere ti jogo.

³ A Zhezu wì si ye wa ki tɔnmɔkɔɔɔ nunɔba ni, Simɔ wogo layi. A wì si Simɔ wì yenri ma yo wì kɔɔ ki piri wì ni wigi lali jenri loɔ konɔgo ki ni. A Zhezu wì si cen wa tɔnmɔkɔɔɔ ki ni nɛɛ leele pe nari Yennɛɛ senre ti ni.

⁴ Naa wìla kaa para ma saa kɔ, a wì si Simɔ wì pye ƒɔ: «Simɔ, tɔnmɔkɔɔɔ ki piri ma kari ki ni tɔnmɔ pi lati-jugo ka ni. Mboro naa ma pinleyɛɛnle pe ni, ye ye mere ti wa wa tɔnmɔ ye nɔbanra ta wɔ!»

⁵ A Simɔ wì suu pye ƒɔ: «Na To, wè tunɔgo pye ma saa laga ki laga, wee yaraga yigi. Ἐεν ƒɔ, ma senre to kala na, mi yaa mere ti wa wa tɔnmɔ.»

⁶ Naa pàa kaa ko pye ma, a pè si nɔbanra lɛgere ta yigi, ƒɔ a pe mere tila kɔɔnlo.

⁷ A pè si kɛɛ wa pe tunɔgo pyeyɛɛnle pele yeri, poro la pye tɔnmɔkɔɔɔ ka ni fun, ma yo pe pan pe saga pe na. A poro si pan. A pè si tɔnmɔkɔɔɔ ti shyen ti yinyin nɔbanra ti ni, ƒɔ a tila jaa mbe liwi wa tɔnmɔ.

⁸ Naa Simɔ Pyeri, wìla kaa ki yan ma, a wì si kanɔguuro kan Zhezu wi jegele ma sho ƒɔ: «We ƒɔ, mii daga ma yere na tanla, katugu mi yen kapege pyeƒɔ!»

⁹ Simɔ wo naa mbele pàa pye wì ni, pàa pye na kawa nɔbanra lɛgere nda pàa yigi ti kala na,

¹⁰ konaa Zebede wi pinambiile Zhaki naa Zhan pe ni. Poro mbele pàa pye Simɔ wì pinleyɛɛnle wele. A Zhezu wì si Simɔ wì pye ƒɔ: «Ma kaa fyɛ! Mbege le nala wo na, ma yaa pye leele laga-jafɔ.»

¹¹ Kona, a pè si pan pe tɔnmɔkɔɔɔ ti ni le loɔbɔɔɔ ki konɔgo na, mɛɛ pe yaara ti ni fuun ti yaga le, mɛɛ taga Zhezu wi na.

Zhezu wìla yayenwe ƒɔ wa sagala

(Mati 8.1-4; Maki 1.40-45)

† 5:1 5.1: Zhenezareti loɔbɔɔɔ ko nunɔba ko pe maa yinri Galile loɔbɔɔɔ; Maki 6.53.

¹² Pilige ka, ma Zhezu wi ta ca ka ni, naja wà si kòn ma yiri wi na, yayenwe la pye wi wire ti lagapyew ki na. Naa wila kaa Zhezu wi yan, a wì si to maa yege ki jille le tara, mee Zhezu wi yenri ma yo fo: «We Fo, na kaa pye maa ki jaa, ma mbe ya mbanla sagala kpoyi!»

¹³ A Zhezu wì suu kee ki sanga ma jiri wi na, ma suu pye fo: «Mila ki jaa, sagala kpoyi!» Le ki yongolo nungba ke ni, a wi yayenwe pì si kò.

¹⁴ A Zhezu wì sigi yo maga ngban wi ni, ma yo fo: «Maga kaga yo mbe lere kan de. Een fo, kari ma soon yee naga saraga wofò wi na, paa yege nga na ma yen we. Saraga nga senre Moyisi wila yo[†], maga wò, maga naga leele pe ni fuun pe na fo mà sagala kpoyi!»

¹⁵ A Zhezu wi mege ki nee yinrigi naa na seregi. A lelegere nee paan wi korogo na gbogolo wi tanla mbaa nuru wi yeri, wi ta wila pe yama pi koo.

¹⁶ Een fo, wagati legere na, wi ma yiri le pe tanla ma kari wi ye wa laga nga lere na pye we, mbe sa Yenjele yenri.

Zhezu wila murugu wa sagala

(Mati 9.1-8; Maki 2.1-12)

¹⁷ Pilige ka, Zhezu wila pye na leele pe nari Yenjele senre ti ni. Fariziye poro naa lasiri sewe jenfenne pèle

la pye ma cen wa wi tanla. Pa paa yiri wa Galile tara cara to naa Zhude tara cara naa Zheruzalemu ca ki ni ma pan. We Fo wi yawa pila pye Zhezu wi ni, a wila yambala pe sagala.

¹⁸ Ye wele, a leele pèle si pan murugu wa ni, wila pye ma sinle sinleyaraga na. A pe nee ki jaa mboo lenge wa go, mbe ta mboo tege le Zhezu wi yege sogowo.

¹⁹ Een fo, janwa wi kala na, pe sila pyelomo ta mboo lenge wa go. Ki kaa pye ma, a pè si lugu wi ni wa go ki naayeri, ma laga ka yenge, mee wi tirige wa ki fogo ki ni wa go nawa, wi sinleyaraga ki na le Zhezu wi yege sogowo, wa janwa wi nandogomo.

²⁰ Naa Zhezu wila kaa ki leele pe tagawa pi yan, a wì si murugu wi pye fo: «Na wonlo, mila ki yuun ma kan, ma kapere ti kala yaga ma na!»

²¹ Naa Zhezu wila kaa ko senre to yo ma, a lasiri sewe jenfenne poro naa Fariziye pe ni, pe nee ki jate wa pe nawa nee yuun fo: «Ki naja nga wila wi yee jate ambo ma, nee Yenjele li mege ki jogo yeen? Na Yenjele lo nungba ma, ambo wi mbe ya mbe lere kapere kala yaga wi na?»

²² Een fo, Zhezu wila pe nawa jatere wi jen. A wì si pe pye fo: «Yingi na ye nee ki jatere cenle na wi piin wa ye nawa?»

[†] 5:14 5:14: Levi 14.2-32

23 Ki senre shyen nda ti ni, titiin yowo pi yen ma tanla ma we? Mbe yo fɔ: «Ma kapere ti kala yaga ma na», nakoma: «Yiri maa tanri we†.»

24 Εν fɔ, mila jaa yege jen fɔ Lere wi Pinambyɔ yawa yen wi ni laga tara ti na mbaa leele pe kapere ti kala yari pe na.»

Kona, a wì si murugu wi pye fɔ: «Mila ki yuun ma kan, yiri naayeri, mɔɔ sinleyaraga ki le maa kee ma go!»

25 Le ki yongolo nungba ke ni, a murugu wì si yiri ma yere le leele pe ni fuun pe yege na, ma wì yarisinlege ki le, na Yenɲele li gbogo, mee kari wi go.

26 A kì si pe ni fuun pe pari. A pe nɛɛ fyɛ jɛngɛ, nɛɛ Yenɲele li gbogo na yuun fɔ: «Wè kafonngolo yan nala.»

Zhezu wila nanja na paa pye

na yinri Levi wi yeri

wi pye wi fɔɔgɔfɔ

(Mati 9.9-13; Maki 2.13-17)

27 Ko kagala koro pungo na, a Zhezu wì si yiri wa, mee saa nizara shɔfɔ wa yan, paa pye naa yinri Levi. Wila pye ma cɛn wa wi tunngo pyesaga. A Zhezu wì suu pye ma yo fɔ: «Levi, yiri ma taga na na, ma pye na fɔɔgɔfɔ!»

28 A Levi wì si yiri maa yaara ti ni fuun ti yaga le, mee taga wi na.

29 A Levi wì si saa sogolo gbolo sɔgɔ wa wi go Zhezu wi mɛge na. Nizara shɔfenne legere la pinle na nii pe ni ja, konaa leele pele ni.

30 A Fariziye poro naa lasiri sewɛ jɛnfenne pe ni pe nɛɛ kɔngɔri nɛɛ Zhezu wi fɔɔgɔfenne pe piin fɔ: «Yingɪ na, a yè si pinle na nii na woo ja nizara shɔfenne poro naa kapere pyefenne pe ni?»

31 Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo, a wì si pe pye fɔ: «Leele mbele pe yen ngbaanla poro na la were pyefɔ jaa. Εν fɔ, yambala poro pe maa were pyefɔ jaa.

32 Mii pan mbe mbele paa pe yeɛ jate pe sin poro yeri. Εν fɔ, kapere pyefenne poro mi pan mbe yeri, pe ta pe pe kapere ti jen peri yaga.»

Zhezu wo naa yenje lege senre

(Mati 9.14-17; Maki 2.18-22)

33 A leele pèle si Zhezu wi pye fɔ: «Wagati legere na Zhan fɔɔgɔfenne poro naa Fariziye woolo pe ni, pe maa yenje nii na Yenɲele yenri, ma si yala mboro fɔɔgɔfenne poro maa nii na woo win?»

34 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye nawa po ni, jayire

† 5:23 5.23: Zhezu wila pye naga nari ma yo mbe kapere ti kala yaga konaa mbe lere sagala, ki pyewe woro ma tanla. Ti ni fuun shyen ti yen ma yala ma pye mbapyewe leele pe yeri, konaa ma pye ma yala, a ti pyewe tanla Yenɲele li yeri.

nogɔ ye mbe ya mbe japɔɔ wi wenne pe pye pe yenje le, mbe poro naa japɔɔ wi ni pe ta laga nunjba le? Ayoo de.

³⁵ Εεν ƒɔ, wagati wa wa na paan, pe yaa ka japɔɔ wi wo wa pe sɔgowɔ. Kona, pa pe yaa la yenje nii. (Ko ki yen paa mi naa na ƒɔrogofenne pe ni we wogo ki yen.)»

³⁶ A Zhezu wì sigi yomiyɛle na li wa naa fun ma pe kan, ma yo ƒɔ: «Lere na parisanga wali mbege wo parifonngɔ, mbege taga parilege na mbege yɔli. Na ma kaga pye ma, ma ma parifonngɔ ki wali maga jɔgɔ. Parisanfonngɔ fun ko naa parilege ki ni tila yala ti yɛɛ ni.

³⁷ Lere na sinme tipiriwe le selege kashara lere ni. Na ma kaga pye ma, sinme tipiriwe pi ma kaa kashara ti walagi. Sinme pi ma wo, kashara ti ma jɔgɔ.

³⁸ Εεν ƒɔ, ma ma sinme tipiriwe pi le selege kashara fonndo.

³⁹ Sinme mba pì le lere naa wo mbaa sinme tipiriwe jaa naa, katugu ki ƒɔ wi ma yo mba pì le po pi tanla†.»

6

Zhezu wi yen cɛnpilige ki ƒɔ

(Mati 12.1-8; Maki 2.23-28)

¹ Cɛnpilige ka ni, Zhezu wo naa wi ƒɔrogofenne pe ni,

pàa pye na toro shɔgɔɔ kere ta nawa. A wi ƒɔrogofenne pe nɛɛ ki shɔgɔɔ sheshegele kele koon na ke tunrugu kɛɛ ni na ke pyo wi kaa.

² A Fariziye pèle si pe pye ƒɔ: «Kala na wee daga mbaa piin cɛnpilige ki ni† yingi na, a yoro nɛɛ lo piin?»

³ A Zhezu wì si pe pye ƒɔ: «Ŋga Davidi wila pye cɛnpilige ka ni wo naa wi pinleyɛenle pe ni, ma yala funjo la pe yigi, ye sila ki kara mbege yan wi le†?»

⁴ Wila ye wa Yenɲɛle li go ki ni, buru ŋa pàa wo saraga Yenɲɛle li yeri, wo ŋa wi sila daga lere mbe wa ka ndɛɛ saraga wofenne poro nunjba, a wì wa ka, ma wa kan wi pinleyɛenle pe yeri†.»

⁵ A Zhezu wì si pe pye naa ƒɔ: «Lere wi Pinambyo wi yen cɛnpilige ki ƒɔ.»

Zhezu wila nana wa sagala,

ŋa wi kɛɛ kila shɔ wi na

(Mati 12.9-14; Maki 3.1-6)

⁶ Cɛnpilige ka ni naa, a Zhezu wì si kari shɛrigo ka ni, mɛɛ saa na leele pe nari Yenɲɛle senre ti ni. Nana wà la pye wa, wi kalige kɛɛ kila shɔ wi na.

⁷ A lasiri sewɛ jɛnfenne poro naa Fariziye pe ni, pe nɛɛ Zhezu wi korosi na wele, na kaa pye wi mbe lere wa sagala cɛnpilige ki ni, janjo pe kala la ta pe бага wi na pe yo wi kapege pye.

† 5:39 5.36-39: Ko korɔ wo yen ƒɔ leele pe daga mbe pe faa kapyere tijangara ti yaga mbe kanɲa fonngɔ. † 6:2 6.2: Dete 23.26 † 6:3 6.3: 1 Sami 21.1-6

† 6:4 6.4: 1 Sami 21.6naa Levi 24.5-9wi wele.

8 Έεν ƒɔ, Zhezu wila pe nawa jatere wi jɛn. A wì si naɲa ɲa wi kalige kɛɛ kila shɔ wi na wi pye ƒɔ: «Yiri ma yere wa leele pe sɔgɔwɔ!»

A naɲa wì si yiri ma yere.

9 Kona, a Zhezu wì si pe yewe ma yo ƒɔ: «Ki yɛn ma yɔn ma kajɛɲɛ pye cɛnpilige ki ni lee, nakoma ma kapege pye? Ma lere shɔ lee, nakoma ma lere gbo?»

10 A wì si pe ni fuun nunɔgba nunɔgba pe wele ma saa fili, mɛɛ naɲa wi pye ƒɔ: «Ma kɛɛ ki sanga!» Naa naɲa wila kaa wì kɛɛ ki sanga, a kì si sagala.

11 Έεν ƒɔ, a sanmbala pe nawa pì si ɲɔban pe na ƒɔ jɛɲɛ. A pe nɛɛ yuun pe yɛɛ ni ɲga pe mbaa pye Zhezu wi na kì sɛnrɛ na.

*Zhezu wila pitunmbolo
kɛ ma yiri shyen wɔ*

(Mati 10.1-4; Maki 3.13-19)

12 Ki sanga wi ni, a Zhezu wì si lugu yanwiga ka na mbe sa Yɛnɲɛle yɛnrɛ. Wila koro yɛnɲɛ na Yɛnɲɛle li yɛnrɛ ƒɔ ma saa gbɔn lalaaga kì na.

13 Naa laga kila kaa laga, a wì suu ƒɔrɔgɔfɛnnɛ pe yeri, mɛɛ lere kɛ ma yiri shyen wɔ pe ni, na poro yinri wi pitunmbolo.

14 Mbele wila wɔ pe mɛrɛ ti nda: Simɔ, a Zhezu wùu mɛgɛ taga naa yinri Pyeri, naa Simɔ wi nɔsɛpyɔ Andire wi ni, naa Zhaki, naa Zhan, naa Filipu, naa Baritelemi,

15 naa Matiye, naa Toma, naa Alife pinambyɔ Zhaki wi ni, naa Simɔ Zeloti,

16 naa Zhaki pinambyɔ Zhuda wi ni, konaa Zhudasi Izikariyɔti, wo wila kaa Zhezu wi le wi mbenfenne pe kɛɛ.

*Zhezu wila janwa wi naga
Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti ni,
ma yambala pe sagala
(Mati 4.23-25)*

17 Ko punɔgo na, a Zhezu wì si yiri wa yanwiga kì go na ma tigi wo naa wi pitunmbolo pe ni, mɛɛ yere laga falafala ka na. Wi ƒɔrɔgɔfɛnnɛ pe lɛgɛrɛ la pye le konaa janwa gbɔlɔ la ni. Pa kì leele pàa yiri wa Zhude tara, naa wa Zheruzalemu konaa wa kɔgɔje yɔn cara Tiri naa Sidɔn ti ni.

18 Pàa pan mbe logo Zhezu wi yeri, konaa wi ta wi pe sagala pe yama pì ni. Mbele pe yɛgɛ la pye ma wɛri yinne tipegele ni, pàa sagala fun.

19 Pe ni fuun pàa pye na Zhezu wi lagajaa mbe jiri wi na, katugu fanɲga kà la pye na woo wi ni nɛɛ pe ni fuun pe sagala.

*Zhezu wila ƒɛrɛwɛ
naa jɔlɔgɔ sɛnrɛ yo
(Mati 5.1-12)*

20 Kona, a Zhezu wì suu ƒɔrɔgɔfɛnnɛ pe welewele, mɛɛ pe pye ƒɔ:

«Yoro mbele ye yɛn fyɔnwɔ fenne, ƒɛrɛwɛ yɛn ye woo, katugu Yɛnɲɛle li wunluwɔ pì yɛn ye woo!

21 Yoro mbele fungo yen ye
na nala, ferewe yen ye
woo,

katugu ye yaa ka tin!

Yoro mbele yaa gbele nala,
ferewe yen ye woo,

katugu ye yaa kaa tɛgɛ!

22 «Na leele paga ye panra,
mbe je ye na, mbaa ye tegele,
mbaa ye mɛpege yinri wa-
gati ɲa ni, katugu yè taga
Lere wi Pinambyɔ wi na,
ferewe yen ye woo!

23 Na ko ka kaa piin ye na
sanga ɲa ni, yaa yɔgɔri, yaa
yeni yaa kanni nayinmɛ pi
kala na, katugu tɔnli gbɔɔ
yen ye yeri wa yɛnɲɛle na.
Pa pe tɛleye pàa Yɛnɲɛle yɔn
sɛnrɛ yofɛnnɛ pe jɔlɔ ma
fun†.

24 Ɛɛn fɔ, jɔlɔgɔ yen ye wogo,
yoro penjagbɔrɔ
fɛnnɛ wele,

katugu yè ye ferewe pi ta
makɔ!

25 Jɔlɔgɔ yen ye wogo, yoro
mbele yaa kaa na
tinni nala,

katugu fungo yaa ka ye ta!

Jɔlɔgɔ yen ye wogo, yoro
mbele yaa tɛgɛ nala,

katugu ye nawa pi yaa ka
wɔ ye na. Ye yaa kaa
gbele!

26 «Jɔlɔgɔ yen ye wogo, na
leele pe ni fuun pe kaa ye
metanga yinri wagati ɲa ni
we; katugu pe tɛleye pa pàa
pye na Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ
yofɛnnɛ yagboyoolo† pe piin
ma fun.»

Zhezu wi yo we
mbɛnfɛnnɛ

pe daga mbe we ndanla

(Mati 5.38-48; 7.12a)

27 «Ɛɛn fɔ, yoro mbele yaa
nuru na yeri, mila ki yuun
ye kan fɔ: Ye mbɛnfɛnnɛ
pe daga mbe ye ndanla, yaa
kajɛnɲɛ piin ye panrafɛnnɛ
pe kan!

28 Leele mbele paa ye
dangi, yaa duwaw piin pe
kan, mbele paa ye jɔlɔ, yaa
Yɛnɲɛle li yɛnri pe kan.

29 Na lere wa kɔɔn fele
ma mbatelege nunɲba na,
sanɲga ki jan wi kan wigi
fele. Na lere wa kɔɔn
derigbɔgɔ ki sho ma yeri
fanɲga na, maa yaga wɔɔn
deripile li sho fun.

30 Lere ɲa fuun kɔɔn yɛnri
yaraga ni, maga kan wi
yeri. Lere ɲa fuun kɔɔn kɛɛ
yaraga sho, maga ka saa wi
yewe mbe yo wigi songɔrɔ
ma na.

31 Kala na yaa jaa leele paa
piin ye kan, yaa lo yɔngɔ
piin pe kan fun.

32 «Ye yɛn ma mbele
ndanla, na poro ɛɛ ka ye
ndanla, yinɲi sɔnmɔ ye yaa
ta? Ali kapere pyɛfɛnnɛ ko
poro fun pe maa piin. Pe yɛn
ma mbele ndanla poro ɛɛ pe
yɛn ma pe ndanla.

33 Na ye ka sila ye kajɛnɲɛ
ki piin mbaa ye kajɛnɲɛ
pyɛyɛɛnle poro ɛɛ kaan,
yinɲi sɔnmɔ ye yaa ta wa?
Ali kapere pyɛfɛnnɛ ko poro
fun pe maa piin.

34 Ye jigi wi yɛn leele
mbele na mbaa yaara taa pe

† 6:23 6.23: Mati 21.35; Kapyɛ 7.52 † 6:26 6.26: Zhɛrɛ 5.31

yeri, na ye kaa ye fɔrɔ ti tari poro cɛ na, yingɔ sɔnmɔ ye yaa ta wa? Ali kapere pyefenne ko poro fun pe maa piin. Pe maa pe fɔrɔ ti tari pe yɛɛ na, nari yɔngɔ jaa pe yɛɛ yeri.

³⁵ Εεν fɔ, yoro wo na, ye mbenfenne pe daga mbe ye ndanla. Yaa kajenge piin yaa pe kaan. Yaa fɔrɔ tari pe na. Εεν fɔ, yaga kaa ki jate paa ti yɔngɔ kaan ye yeri. Kona, ye yaa ka tɔnli gbɔɔ ta. Ye yaa pye Yɛnɛle na yaara ti ni fuun ti go na li piile, katugu Yɛnɛle li yen ma yɔn ma kagbariteele poro naa lepee pe kan.

³⁶ Ye pye leele yinriwe tafenne paa yege nga na ye To wi yen leele yinriwe tafɔ we.»

*Maga ka kiti kɔn lere na
(Mati 7.1-5)*

³⁷ «Yaga ka kiti kɔn lere na, pa Yɛnɛle li se ka kiti kɔn ye na. Yaga ka lere wa jɛregi. Pa kona Yɛnɛle li se ka ye jɛregi. Yaa leele pe kapere ti kala yari pe na, pa yoro fun Yɛnɛle li yaa ye woro ti kala yaga ye na.

³⁸ Yaa leele pe kaan, pa Yɛnɛle li yaa ye kan. Li yaa ka leyaraga ki yin yaara ti ni, mberi seere, mberi yegɛyɛge, mberi le tila wuun, mbe siri kannga wa ye derigbɔgɔ jufagbɔgɔ ki ni. Jenɛ na ye ma tɛge na tinwi sanmbala pe kan, lo Yɛnɛle li yaa ka tɛge mbe ye woro ti tiwi ye kan.»

³⁹ A Zhezu wì si yomiyele la wa pe kan naa ma yo fɔ: «Fyɔɔn se ya mbe fyɔɔn kanngala yigi†. Na ko ka pye ma, pa pe ni fuun shyen pe yaa pinle mbe to wege.

⁴⁰ Lekolipyɔ wi mɛge kila gbɔgɔ mbe we wi nagafɔ wi na. Εεν fɔ, lekolipyɔ nga ka si kara wi pye mboo kɔ,† wi ma kaa pye paa wi nagafɔ wi yen.

⁴¹ «Yingɔ na, a ma nɛɛ kayanna na li wa ma sefɔ wi yenle li ni li wele, ma si yala, kanngaga wa mboro jate ma wolo li ni ma si woro na ko yaan?

⁴² Mɛle mɛɛ ma sefɔ wi pye ma yo fɔ: Sefɔ, ki yaga mbe kayanna na li wa ma yenle li ni li wɔ, mboro jate ma si woro na kanngaga nga ki wa ma wolo li ni ko yaan? Kopiire fɔ wele de, kanngaga ki wɔ wa ma yenle li ni gben, kona, pa ma yaa la yaan jenge si kayanna li wɔ wa ma sefɔ wi wolo li ni.

Pe ma tige ki jen ki pyɔ wo na

(Mati 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ «Tige jenge kila pire tijangara sɛ. Tige tijaanga fun kila pire jende sɛ.

⁴⁴ Leele pe ma tige ki jen ki pyɔ wo na, katugu lere na figiye tige pire cɔ wuuro tige na. Lere nɛɛ ɛɛzen tirige pire cɔ vige tige na.

⁴⁵ Lere jenne we, wi maa yarijende woo na yinrigi wa wi yarijende tɛgesaga ki ni, ko ki yen wi nawa we. Lepee

we, wi maa yaripere woo na yinrigi wa wi yaripere tagesaga ki ni; katugu lere wi nawa pi yen ma yin yaraga nga ni, ko wi yon ki maa yuun.

Yinre shyen kansenre
(Mati 7.24-27)

⁴⁶ «Yingi na pilige pyew, ye mee lanla yinri we Fɔ, we Fɔ, ma si yala yaa sila tanri senre nda mila yuun ti na?»

⁴⁷ Lere na fuun wi ma pan na korogo, nala senre ti nuru, na tanri ti na, wo naa lere na pe yala mi yaa wi naga ye na.

⁴⁸ Ki fo wi yen paa go kanfo wa yen. Wila jaa mboo go ki kan, mee ki wege ki wo, a ki jugo jenge, mee go nogo ki le walaga ki na. Naa tonmo pila kaa lege sanga na ni, a lafogo ki si fo ma saa go ki gbɔn ngbanga. Een fo, kii ya mbege jaanri, katugu wila ki gbegele maga kan jenge.

⁴⁹ Na lere na ka silan senre ti logo, na wii tanga ti na, ko fo wo yen paa nana wa yen, na wuu go ki kan teere le tara ti na, wii go nogo le ki na. Naa lafogo kila kaa fo ma saa go ki gbɔn ngbanga, a ki si to le ki yongolo nungba ke ni. Ki towo pila tijanga fo jenge.»

7

Zhezu wila Ɔromu tara sorodasheele tojee

wa kulonaja sagala
(Mati 8.5-13)

¹ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti ni fuun ti yo janwa wi kan ma saa ti ko, a wi si songoro wa Kaperinawu.

² Ɔromu tara sorodasheele tojee wa tunmbyee la pye wa, wi kala laa gbogo wi yeri fo jenge. Wila pye na yaa na jaa mbe ku.

³ Naa sorodasheele tojee wila kaa Zhezu wi senre logo, a wi si Zhufuyelelelelele pele tun wa wi yeri, ma yo pe saa yenri wi pan wuu tunmbyee wi sagala.

⁴ A pe si kari ma saa gbɔn wa Zhezu wi na, mee wi yenri jenge maa pye fo: «Ki nana na ki daga wi ni maa saga.»

⁵ We cenle woolo pe yen maa ndanla. Wo wi we sherigo ki kan.»

⁶ Ki kaa pye ma, a Zhezu wi si pinle pe ni ma kari. Naa paa ka saa na yongo sorodasheele tojee wi laga ki ni, a wi suu wenne pele tun wa Zhezu wi yeri, ma yo pe saa pye fo: «We Fɔ, maga kaa ma yee tege, katugu mii daga ma ye laga na go.»

⁷ Ko ki ti milan yee yan mi kologo, mi jate si kari wa ma yeri. Ki kala na, senpyo nungba yo pe, pa na tunmbyee wi yaa sagala.

⁸ Mi ko yo ma, katugu mi jate pele yen na go na. Mi fun sorodasheele yen na yeri. Mi ma wa pye: «Kari wame!», wi ma kari, ma wa

† 7:8 7.7-8: Ko ki naga ma yo sorodasheele tojee wila ki jen ma yo Zhezu wi yen lere pyew wi go na, wi mbe ya kala pyew li pye.

pye: <Pan laga!>, wi ma pan. Mi mala tunmbyee wi pye fo: <Nga ki pye!> Wi maga pye†.»

⁹ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo, a sorodasheelee tojeɛ wi kala li suu pari. A wi si kannga ma janwa na wila pye wi pungo na wi pye fo: «Mila ki yuun ye kan, mi fa ki tagawa pi si yan lere wa ni, ali laga Izirayeli tara.»

¹⁰ A pitunmbolo pè si songoro wa sorodasheelee tojeɛ wi go, mɛɛ saa wi tunmbyee wi ta wi sagala.

*Zhezu wila nanngunjo wa pyo yen
maa yirige wa kunwo pi ni*

¹¹ Ki goto, a Zhezu wi si kari ca ka ni pege yinri Nayi. Wi forogofenne poro naa janwa gbolo là la pinle wi ni na kee.

¹² Naa paa ka saa yongo ca ki yesaga ki ni, a pè si fili leele pele ni gboo ni paa kee wi ni wa gboolo lesaga. Ki gboo we, pinambyo wa lawi. Wila pye wi no wi yeri wi nungba pe. Nofu wila pye nanngunjo. Ca woolo pe legere la pinle wi ni.

¹³ Naa we Fo wila kaa jele wi yan, a wi yinriwe suu ta. A wi suu pye fo: «Maga kaa gbele!»

¹⁴ A wi si fulo wa pe tanla, mɛɛ jiri gboolo leyaraga ki na. A gboo lefenne pè si yere. A Zhezu wi sho fo: «Lefonno, mila ki yuun ma kan, yiri!»

¹⁵ A gboo wì si yen ma yiri, mɛɛ cɛn nɛɛ para. A Zhezu wi suu kan wi no wi yeri.

¹⁶ A pe ni fuun pe nɛɛ fyɛ, nɛɛ Yenjele li sonni na yuun fo: «Yenjele yon senre yofu gboo wà yiri laga we songowo!» ma yo naa fo: «Yenjele li pan mbeli woolo pe saga!»

¹⁷ Nga Zhezu wila pye, a ki tinme pì si gbɔn wa Zhude tara ti lagapyew, konaa ti kanngara na cara ti ni.

*Zhan Batisi wila pitunmbolo tun
Zhezu wi yeri
(Mati 11.2-19)*

¹⁸ Kona, a Zhan wi forogofenne pè si saa ki kagala ke ni fuun ke yege yo maa kaan. A Zhan wì si shyen yeri pe ni,

¹⁹ mɛɛ pe tun wa Zhezu wi yeri, ma yo pe saa yewe pe yo fo: «Shofu na wège jen ma yo wi yaa pan, wowi mboro lee, nakoma we daga mbaa wa yege singi bere?»

²⁰ Naa paa ka saa gbɔn wa Zhezu wi na, a pè suu pye fo: «Zhan Batisi wì we tun ma yo we pan woon yewe fo: <Shofu† na wège jen ma yo wi yaa pan, wowi mboro lee, nakoma we daga mbaa wa yege singi bere?» »

²¹ Ma si yala, ki sanga nungba wi ni, Zhezu wila lelegere sagala pe yama naa jologo kagala ni, ma yinne tipegele puru ma ke wo leele ni, ma fyoonlo legere yengele yenge.

† 7:20 7.19-20: Wège jen ma yo na wi yaa pan.

22 A Zhezu wì si Zhan pitunmbolo pe pye fò: «Íga yaa yaan konaa nga yaa nuru, ye saga yegé yo ye Zhan wi kan. Yoo pye fò: <Fyóónlò paa yaan. Jejóólò fenne paa tanri cécécé. A Yayenwé fenne pè sagala. A nunḡbojiile paa nuru. A gboolo paa yenni na yinrigi wa kunwò pi ni. Yènḡelè li Sentanra ti yen na yari fyónwò fenne pe kan!>†

23 Lere ḡa suu tagawa pi je mbe laga na na, ferewé yen ki fò wi woo!»

24 Naa Zhan wi pitunmbolo pàa kaa songòrò ma kari, a Zhezu wì si senre ti lé, nēē para janwa wi ni Zhan wi kanḡólò, na yuun fò: «Yinḡi yàa kari sa wele wa gbinri wi ni? Gbagara kanḡgaga nga tifelegé maa gbóón naga yegé ko kayi yàa kari sa wele wi le? Ayoo.

25 Kì pye ma, ambo yàa si kari sa wele? Lere wa, ḡa wùu yēē pò paara tiyónrò ni le? Ayoo. Katugu mbele pe maa pe yēē pò paara tiyónrò ti ni, na legbóólò lige nii, pe ma pye wa wunlumbolo yinre ti ni.

26 Enhen, yinḡi yaa si saa wele? Yènḡelè yón senre yofò lawi wi le? Ee, mì yo ma dē. Mi yen naga yuun ye kan fò wi mēgē kì gbòḡo ma wé Yènḡelè yón senre yofò na.

27 Ko Zhan wo senre Yènḡelè làa yo wa li senre sēwé wi ni, ma yo fò:

Wele mi yaa na pitunḡo wi torogo wa ma yegé,

wi sòón kologo ki yenge ma kan!†

28 Mila ki yuun ye kan fò senwee piile mbele fuun jēelè pè se, wa kpē fa yiri wa pe ni, ḡa wi yen legbóó ma wé Zhan wi na. Eēn fò, wa Yènḡelè li wunluwò pi ni, ḡa wi yen pe ni fuun jēē, wo yen legbóó ma wé Zhan wi na.»

29 Leele pe ni fuun naa nizara shofenne pe ni, pàa logo Zhan wi yeri, maga jēn ma yo Yènḡelè li yen ma sin. A pè pe yēē kan wì pe batize.

30 Eēn fò, Fariziye poro naa lasiri sēwé jēnfenne pe ni, pàa je ḡa Yènḡelè làa pye na jaa pe kan ki na. Pe sila yenlè Zhan mbe pe batize.

31 A Zhezu wì sho naa fò: «Mbe ya mbe nala pilige woolo pe taanla ambo ni? Pe yen ma ambo le?

32 Pe yen paa piile yen. Pe yen ma cēn wa katogo, nēē jòròḡi naga yuun pe nimbiile pe kan fò: <Wàa wegele win ye ta ye yò, yee yò. A wè kunwò yuuro kò, yee gbele.>

33 Ko ki naga ma yo Zhan Batisi na wìla pan, wi sila pye na yaakara kpayi kaa, wi sila si pye na duven woo†. A yè yo fò yinne tipele lì ye wi ni.

34 Lere wi Pinambyò wo kaa pan na nii na woo, a yè songòrò naa ma yo fò: <Ye wele! ḡa wo pan ma koro na nii, na woo win, ma pye nizara shofenne poro naa kapere pyefenne pe wónlò.>

† 7:22 7.22: Eza 61.1-3 † 7:27 7.27: Mala 3.1 † 7:33 7.33: Maki 1.6; Luki 1.15

35 Έεν ƒɔ, Yennɛle li tijin-liwe we, mbele fuun pè yenle pi na, pe maga jɛn ma yo pi sin.»

*Zhezu wila jɛle kapere pyefɔ
wa kapere kala yaga wi na*

36 Pilige ka, Fariziye naɲa wà la Zhezu wi yeri ma yo wi sa li wi ni. A Zhezu wì si kari wa ki naɲa wi go, mee saa cɛn na nii.

37 Jɛle wà la pye wa ki ca ki ni, kapere pyefɔ lawi. Naa wila kaa ki jɛn ma yo Zhezu wi wa Fariziye naɲa wi go na nii, a wì si kari wa latikɔɔ nuwɔ taan kugbolo ni, pàa li gbegele sinndɛere nda pe yinri alibatiri to ta ni.

38 A wì si saa yere wa Zhezu wi puɲgo na wa wi tɔɔɔ ti tanla, nɛɛ gbele naa yentunwɔ pi yari pila wuun Zhezu wi tɔɔɔ ti na. A wi nɛɛ pi tunrugu wi yinzire ti ni, nɛɛ wi tɔɔɔ ti yinri naa gbogo, mee latikɔɔ† wi gbɔn ti na.

39 Fariziye naɲa ɲa wila Zhezu wi yeri suro ti na, naa wila kaa ki yan ma, a wì sigi yo wa wi nawa ma yo ƒɔ: «Ndɛɛ ki pye ki naɲa ɲa Yennɛle yɔn senre yofɔ wi, jɛle ɲa wì jiri wi na yɛɛn, wi jɛn naga yɛɛɛ jɛn mbe yo kapere pyefɔ wi.»

40 Kona, a Zhezu wì si senre ti le, mee wi pye ƒɔ: «Simɔ, senre yen na yeri mbe yo ma kan.» A Simɔ wì suu pye ƒɔ: «We Nagafɔ, ti yo!»

41 A Zhezu wì suu pye ƒɔ: «Naɲa wà la leele shyen jin penjara ni. Wila nuɲgba kan warifuwe pyɔ cɛnme kangurugo (500), mee sanɲa wo kan warifuwe pyɔ nafa shyen ma yiri ke ni.

42 Paa yawa sila pye wa kpe ni pe ni mboo penjara ti songɔɔ wi na, a wì siri kala yaga pe ni fuun shyen pe na. Mboro wo nawa, naɲa wi yaa pye mbe wiwiin ndanla pe ni mbe we?»

43 A Simɔ wì suu pye ƒɔ: «Mi na jatere wo ni, ɲa wi ƒɔgɔ kila gbɔgɔ, a wìgi kala yaga wi na, wi yaa pye mbe wo ndanla mbe we.» A Zhezu wì suu pye ƒɔ: «Kaselege koyi ɲga mà yo we.»

44 Ko puɲgo na, a Zhezu wì si kanɲga ma yɛɛɛ wa wa jɛle wi yeri, mee Simɔ wi pye ƒɔ: «Ki jɛle ɲa maa wi yaan! Na m̀ ye laga ma go, mee tonmɔ kan na yeri mbanla tɔɔɔ ti jogo†. Έεν ƒɔ, wo na, wìlan tɔɔɔ ti yinɲgi wi yentunwɔ pi ni, mari turugo wi yinzire ti ni.

45 Mee si keyen wa na yɔlɔgɔ mbanla yaara wɔ. Έεν ƒɔ, male m̀ ye laga go, wo na, wi yen nala tɔɔɔ ti yinri nala gbogo.

46 Mee si sinme fa na go ki na. Έεν ƒɔ, wo latikɔɔ nuwɔ taan sonɲgbanga woo gbɔn na tɔɔɔ ti na.

47 Ki kala na, mila ki yuun ma kan ƒɔ ndanlawa gbembe mba pi yen wi ni na kala na, pìgi naga ma yo Yennɛle lùu

† 7:38 7:38: Zhan 12.3 † 7:44 7:44: Zhene 18.4; Zhan 13.5; 1 Timo 5.10

kapere lɛgɛɛ ti kala yaga wi na. Έεn fɔ, lere ɲa kapere jɛnri kala yaga wi na, ko fɔ wo ndanlawa po ma kologo.»

⁴⁸ Kona, a wì si jɛlɛ wi pye fɔ: «Ma kapere† ti kala yaga ma na.»

⁴⁹ A wi suro lifenne yɛɛnlɛ pe nɛɛ ki yuun wa pe nawa fɔ: «Ki naɲa ɲa wi yɛn ambo ma, nɛɛ kapere ti kala yari yɛɛ?»

⁵⁰ A Zhezu wì si jɛlɛ wi pye fɔ: «Ma tagawa pɔɔn shɔ. Ta kee yeyinɲe na.»

8

Jɛɛlɛ pèlɛ la pinlɛ Zhezu wi ni

¹ Ko punɲo na, a Zhezu wì si kari ma saa na Galilɛ tara cagbɔɔ to naa ca pigile ke yanri, na Sentanra nda ti yɛn na para Yɛnɲɛlɛ li wunluwɔ wogo ki na ti yuun leele pe kan. Wi fɔɔɔɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyɛn pàa pinlɛ wi ni konaa jɛɛlɛ pele ni.

² Zhezu wìlɛ yinne tipegele purɔ ma wɔ ki jɛɛlɛ pe ni, ma pe sagala pe yama pi ni. Pàa pye na wa yinri Mari, ɲa wì yiri wa Magidala ca. Zhezu wìlɛ yinne tipegele kɔlɔshyɛn purɔ ma ke wɔ wi ni,

³ na wa yinri Zhani, wo la pye naɲa ɲa pàa pye na yinri Kuza wì jɔ. Kuza wo la pye Erɔdi wi yarijɛndɛ ti tɛgɛfɔ, na wa yinri Suzani, naa jɛɛlɛ lɛgɛɛ pele ni naa. Pàa pye na Zhezu wo naa wi fɔɔɔɔfɛnnɛ pe sari pe kɛɛ yaara ti ni.

*Yariluguro fɔ yomiyɛlɛ
(Mati 13.1-9; Maki 4.1-9)*

⁴ Leele pàa pye na yinrigi cara ti ni fuun ti ni na kee Zhezu wi kɔɔɔɔ. Naa janwa wìlɛ kaa gbogolo wa wi tanla, a wì sigi yomiyɛlɛ na li wa pe kan ma yo fɔ:

⁵ «Naɲa wà la yiri ma kari saa yariluguro lugu wi kɛɛ paa yɛgɛ ɲga na pe maa mali wi waa. Maa ta wìlɛ ti yanragi, a yariluguro tà si to wa konɔ li yɔn na. A torofenne pèri tangala, a sannjɛɛ ti pan mari yoli.

⁶ A tà si to yaanɲguro laga na. Naa tì kaa fi mɛɛ ku, katugu yinmɛ sila pye wa tara.

⁷ A tà to wuuro sɔgɔwɔ. A wuuro tì si pinlɛ ma fi ma yiri ti ni, mɛɛ ti tɔn.

⁸ A tà si to wa tara jɛndɛ ti na, ma fi ma yiri mɛɛ sɛ. A sheshɛle nuɲgba nuɲgba pyew li pyɔ cɛnɛ sɛ.» Naa Zhezu wìlɛ kaa ki sɛnrɛ ti yo ma, a wì si pe pye fɔ: «Nuɲgbogolo ka pye ɲa na mbaa nuru, wi ke jan wìlɛ nuru.»

Zhezu wìlɛ yariluguro yomiyɛlɛ

li kɔɔɔ wi yo

(Mati 13.10-23; Maki 4.10-20)

⁹ A Zhezu wi fɔɔɔɔfɛnnɛ pè suu yewe ki yomiyɛlɛ li kɔɔɔ wi ni.

¹⁰ A wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yoro wo na, Yɛnɲɛlɛ li ɲgundo sɛnrɛ nda ti yɛn na para li wunluwɔ pi wogo na, liri naga ye na, a yèri

† 7:48 7.48: Luki 5.21wi wele!

jen. Eɛn fɔ, leele sanmbala poro na, ti ma naga pe na yomiyegɛle ni, janɔo

pe ma ya na wele, eɛn fɔ, paa la yaan.

Pe ma ya nari nuru, eɛn fɔ, paa lari kɔrɔ wi jenni.†

11 «Ki yomiyɛle li kɔrɔ wi ɲa: Yariluguro re, to ti yen Yɛnɲɛle li sɛnrɛ re.

12 Yariluguro tì to konɔ li yɔn laga ɲga na, ko yen paa leele mbele pè Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti logo we. Eɛn fɔ, Sɔtanla wi mɛɛ pan mberi wɔ wa pe nawa nɛɛ pe jɔlɔ paga ka ta mbe taga ti na mbe shɔsaga ta.

13 Yaanɲguro laga ɲga yariluguro tì to wa ki na, ko yen paa leele mbele pe ma Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti logo mari le nayinmɛ ni. Eɛn fɔ, paa ti yaga ti censaga ta wa pe nawa. Pe ma taga ti na wagati jenri ni. Wamaweলেwe ka gbɔn pe na sanga ɲa ni, pe mɛɛ je ti na.

14 Yariluguro tì to wuuro laga ɲga na, ko yen paa leele mbele pè Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti logo ma taga ti na. Eɛn fɔ, la kee wa yɛgɛ, jatere legɛrɛ to naa dunruya penjara wogo naa katangala ke ni, ti mari shɔ pe yeri. Ti pire tila le.

15 Tara jɛnde nda yariluguro tì to wa ti na, to ti yen paa leele mbele pe ma Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti logo mari yigi kotojɛnɲɛ sinɲge ni, pe

ma koro ki sɛnrɛ ti na fɔ ti ma pire sɛ†.

*Fitanla yomiyɛle
(Maki 4.21-25)*

16 «Lere na fitanla mu mbe kpongbo jiile wi na nakoma mboo tɛgɛ sinleyaraga nɔgo. Eɛn fɔ, pe maa mu maa tɛgɛ wa wi tɛgesaga, janɔo lere ɲa fuun ka ye wa go wila yaan wi na.

17 Ko ki naga ma yo kala na fuun li yen ma lara, li yaa ka yiri funwa na. Kala na fuun li yen ɲgundo, li yaa ka jen†.

18 «Ki kala na, yaa kɔrɔsiri piin ye yen na nuru yɛgɛ ɲga na ki na; katugu yaraga yen ɲa yeri, Yɛnɲɛle li yaa ka taga wa wi kan. Eɛn fɔ, yaraga woro ɲa yeri, ali jenri ɲa wila jate ma yo wi yen wi yeri, Yɛnɲɛle li yaa wi shɔ wi yeri†.»

*Mbele paa tanri Yɛnɲɛle
li sɛnrɛ ti na, poro pe yen
Zhezu wi nɔsepiile wele
(Mati 12.46-50; Maki 3.31-35)*

19 Ko punɔo na, a Zhezu wi nɔ wo naa wi nɔsepiile pe ni, pè si kari saa yan. Eɛn fɔ, naa janwa wila pye ma gbɔgɔ ki kala na, pe saa ya mbe gbɔn wa wi na.

20 Kì pye ma, a lere wà sigi yo ma Zhezu wi kan ma yo fɔ: «Ma nɔ wo naa ma nɔsepiile pe ni pe yen ma yere wa funwa na, paa jaa mbɔɔn yan.»

† **8:10 8.10:** Eza 6.9-10 † **8:15 8.15:** Ko kɔrɔ wo yen fɔ pe mari yo ma pele kan fɔ poro fun pe ma saa taga ti na. † **8:17 8.17:** Mati 10.26; Luki 12.2 † **8:18 8.18:** Na mɛɛ kaselege ɲga logo mbege pye ma wogo, ki yaa ka kɔ. Eɛn fɔ, kaselege ɲga pe maa tanri ki na, ko maa kee yɛgɛ.

²¹ Ἐεν fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Leele mbele pe yen na Yenɲele li senre ti nuru na tanri ti na, poro pe yen na nɔ naa na nɔsepiile nambala.»

Zhezu wila tifeɲingbɔgɔ ka yerege
(Mati 8.23-27; Maki 4.35-41)

²² Pilige ka, a Zhezu wì si ye tɔnmɔkɔrɔ ka ni wi fɔrɔgofenne pe ni, mee pe pye fɔ: Ye pan we logbɔgɔ ki kɔn we yiri wa ki kee nga na.

A pè si kari.

²³ Maga ta pàa pye na logbɔgɔ ki kɔn tɔnmɔkɔrɔ ki ni, a Zhezu wì si wɔnlɔ. Le ki yɔngɔlɔ nunɲba ke ni, a tifeɲingbɔgɔ kà si yiri nɛɛ gbɔɔn wa logbɔgɔ ki ni. A tɔnmɔ pi nɛɛ kɔn na yiin wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, fɔ a paa jaa mbe liwi.

²⁴ Kì kaa pye ma, fɔrɔgofenne pè si fulo Zhezu wi tanla maa yen, ma suu pye fɔ: «We Nagafɔ, we Nagafɔ, we yaa kul!»

A Zhezu wì si yen, mee para ngbanga logbɔgɔ tɔnmɔ po naa tifeɲegɛ ki na. A tifeɲegɛ kì si yere, a tɔnmɔ pì si pyeri dinw.

²⁵ A wì suu fɔrɔgofenne pe pye fɔ: «Ye tagawa pi yen se yeri*?»

Ἐεν fɔ, pàa pye na fyɛ, fɔ a kì pe pari. A pe nɛɛ pe yeɛ yewe na yuun fɔ: «Ambɔ wi ki naɲa ɲa we? Wila para yere tifeɛɛɛ to naa tɔnmɔ pi ni, a tila wì senre ti nuru.»

Zhezu wila yinne tipegele purɔ

ma ke wɔ naɲa wa ni

(Mati 8.28-34; Maki 5.1-20)

²⁶ A pè si logbɔgɔ ki kɔn ma gbɔn wa Zherazeni tara fenne pe tara ti ni. Ki tara ti yen ma yeɛɛ wa Galile tara ti yeri.

²⁷ Naa Zhezu wila kaa tigi ma yiri wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, a ki ca nawa naɲa wà si pan mboo fili. Ki naɲa yinne tipegele la pye wi ni. Maga le wa wagati titɔnlɔwɔ ni, wi sila pye na deere nii, wi sila si pye na sinle go. Ἐεν fɔ, wila pye na wɔnlɔ wa fanra ti sɔgɔwɔ.

²⁸ Naa wila kaa Zhezu wi yan, a wì si gbele ngbanga, mee kanɲguuro kan wi jegele, ma para ngbanga ma yo fɔ: «Yinɲi maa jaa na yeri Zhezu, mboro ɲa ma yen Yenɲele na yaara ti ni fuun ti go na li Pinambyɔ? Mila ma yenri maga kanla le jɔlogɔ.»

²⁹ Wila to yo ma, katugu Zhezu wila ki yo yinne tipegele ke kan ma yo ke wɔ wi ni. Kila pye, pilige legere na, yinne tipegele kaga yiri wì ni, leele pe maa keyen yi pɔ jɔrɔgɔ ni, ma tugurɔn le wì tɔrɔ ti na mbaa wi kɔrɔsi. Ἐεν fɔ, wi ma kaa ti kɔnlɔ, yinne tipegele ke mee wi tata ma kari wì ni wa yan, wa laga nga lere na pye we.

³⁰ A Zhezu wì suu yewe wi meɛɛ ki ni. A wì suu pye ma

† 8:25 8:25: Ko ki naga ma yo naa pe fa taga Zhezu wi na bere, kila wi jatere wi piri wi na.

yo fɔ: «Na meɛge koyi nga: <Janwa>.»

Wila ko yo ma, katugu yinne tipegele leɛre la pye wi ni.

³¹ A yinne tipegele kè si Zhezu wi yenri ma yo wiga ka ke torogo wa jɔlɔgo wetijugo ki ni.

³² Le ki laga ki na, cɛele ngbelege kà la pye le. Pàa pye na yanri wa yanwiga ki go na, na pe yaakara ti lagajaa. A yinne tipegele kè si Zhezu wi yenri ma yo wi konɔ kan ke yeri ke sa ye wa ko cɛele poro ni. A Zhezu wì sigi konɔ li kan ke yeri.

³³ A yinne tipegele kè si wɔ naɲa wi ni, mɛɛ saa ye cɛele pe ni. A cɛele pe ni fuun pè si gbinri wa yanwiga ki go na, ma tigi wa ki tigiwen pi ni, ma toori wa logbɔgo ki tɔnmɔ pi ni, mɛɛ ku.

³⁴ Naa cɛele kɔnrifenne pàa kaa ko yan ma, a pè si fe mɛɛ saa nga pàa yan ki yege yo wa cagbɔgo konaa kere kapire ti ni.

³⁵ Mbele pàa ki senre ti logo cɛele kɔnrifenne pe yeri, pè si yiri mɛɛ kari saga kala li yan yenle ni. Naa pàa ka saa gbɔn wa Zhezu wi tanla, a pè si naɲa ɲa yinne tipegele kàa wɔ wi ni wi yan. Wila deere le ma cen le Zhezu wi tanla yetogowo ni. Naa pàa kaa wi yan, a pè si fyɛ fɔ jɛnge.

³⁶ Yinne tipegele kàa wɔ naɲa wi ni mbele yege na, a poro sigi yege yo ma pe kan.

³⁷ Kona, a Zherazeni tara fenne pè si Zhezu wi yenri

ma yo wi yiri wa pe tara, katugu pàa pye na fyɛ fɔ jɛnge. A Zhezu wì si ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni nɛɛ jaa mbaa kee.

³⁸ Yinne tipegele kàa wɔ naɲa ɲa ni, a wɔ si Zhezu wi yenri ma yo wi yaa pinle wi ni mbaa kee. Eɛn fɔ, a Zhezu wì suu songɔrɔ ma suu pye fɔ;

³⁹ «Songɔrɔ maa kee ma woolo pe kɔrɔgo. Nga Yenɲele li pye mɔɔ kan, ma saga yege yo ma pe kan.»

Kagala ngele fuun Zhezu wila pye ma ki naɲa wi kan, a wì si kari ma saa ke yege yo ma ca woolo pe ni fuun pe kan.

Zhezu wila naɲa ɲa pàa pye

na yinri Zhayiru wi sumborombyɔ

sagala ko naa jɛle wa ni

(Mati 9.18-26; Maki 5.21-43)

⁴⁰ Naa Zhezu wila kaa songɔrɔ ma logbɔgo ki kɔn naa ma yiri wa ki keɛ ɲa na, a janwa wì suu yigi fɔ jɛnge, katugu pe ni fuun pàa pye naa singi.

⁴¹ Ki sanga wi ni, a naɲa wà si pan, pàa pye naa yinri Zhayiru. Sherigo to wo wa lawi. A wì si kannguuro kan le Zhezu wi jegele, maa yenri ma yo wi kari wa wi go wi saa saga,

⁴² katugu wi sumborombyɔ wila pye nunɲaba to, nɛɛ kuun. Wila pye na kee yele ke ma yiri shyen yeri.

Naa Zhezu wila kaa na kee wa Zhayiru wi yeri, a janwa wi nɛɛ gbinri wi na lagapyew.

43 Le ki laga ki na, jɛɛ wà la pye le. Kasanwa wogo yama la pye wi na. Pila yeɛ kɛ ma yiri shyen ta wi na. Wɛɛ pyege ki kala na, wi kɛɛ kila ka saa koro waga. Katugu wila wi kɛɛ yaara ti ni fuun ti kan wɛɛ pyefenne pe yeri. ɛɛn fɔ, wo wa nunɔba sila ya mboo sagala.

44 A ki jɛɛ wì si fulo Zhezu wi tanla, wa wi punɔgo na, mɛɛ jiri wi derege yon ki na. Le ki yongolo nunɔba ke ni, a wi kasanwa wogo yama pi si ko.

45 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ambɔ wì jiri na na?» Naa pe ni fuun paa kaa na jege ma yo poro ma, a Pyeri wì suu pye fɔ: «We Nagafɔ, janwa wɔɔn maga nɔɔ jiiɛ lagapyew dɛ!»

46 ɛɛn fɔ, a Zhezu wì suu pye ma yo fɔ: «Lere wà jiri na na kaselege, katugu miɔi jen ma yo fanɔga kà wɔ na ni.»

47 Naa jɛɛ wila kaa ki yan ndɛɛ ki se ya lara naa, a wì si pan na seri, mɛɛ saa kanɔguuro kan Zhezu wi jegele. Kala na làa ti, a wì si jiri Zhezu wi derege ki na, konaa paa wila sagala le ki yongolo nunɔba ke ni yeɛ ɔga na, a wì sigi yo ma pe ni fuun pe kan.

48 A Zhezu wì suu pye ma yo fɔ: «Na sumborombyɔ,

ma tagawa pòɔn shɔ. Ki kala na, ta kee yeɛinɔge na†.»

49 Ma Zhezu wi ta wila pye na to yuun ma, a pitunɔ wà si yiri wa sherigo to wi go, mɛɛ gbɔn le pe na, mɛɛ wi pye fɔ: «Ma sumborombyɔ wì ku makɔ, maga kaa we Nagafɔ wi tege.»

50 ɛɛn fɔ, naa Zhezu wila kaa to logo, a wì si Zhayiru wi pye fɔ: «Ma kaa fyɛ! Taga cɛ, pa ma pyɔ wi yaa sagala.»

51 Naa Zhezu wila ka saa gbɔn wa Zhayiru wi laga, wi sila yenɛ lere mbe ye wa go ndɛɛ Pyeri, naa Zhan, naa Zhaki, konaa pyɔ wi to, naa wi nɔ poro cɛ.

52 Leele pe ni fuun pàa pye na pyɔ wi kunwɔ pi gbele na jɔɔgi. A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaga kaa gbele! Pyɔ wii ku, ɛɛn fɔ, wila wonlo win.»

53 Naa wila kaa to yo ma, a pe nɛɛ tege wi na, katugu pàa ki jen ma yo kaselege pyɔ wì ku.

54 Kona, a Zhezu wì suu yigi wi kɛɛ ki na, maa yeri ɔgbanga ma yo fɔ: «Na pyɔ, yiri!»

55 Le ki yongolo nunɔba ke ni, a pyɔ wì si yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, mɛɛ yiri ma yere. A Zhezu wì si pe pye ma yo pe pyɔ wi kan wi ka.

56 A kì si pyɔ wi sevenne pe pari fɔ jɛɔge. A Zhezu wì sigi yo maga ɔgban pe ni ma yo paga ka ɔga kì pye ki yo mbe lere kan.

† 8:48 8.48: Luki 7.50

9

*Zhezu wila wi fɔrɔgɔfenne
ke ma yiri shyen pe tun
(Mati 10.5-15; Maki 6.7-
13)*

¹ A Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne ke ma yiri shyen pe yeri ma pe gbogolo, mɛɛ yawa naa fanŋga kan pe yeri paa yinne tipegele ke puro paa ke woo leele pe ni, paa yambala pe sagala.

² Kona, a wì si pe tun ma yo pe saa Yenŋele li wunluwo senre ti yuun leele pe kan, paa yambala pe sagala.

³ A wì si pe pye naa fɔ: «Na ye kaa kee, yaga ka yaraga ka kpe le: Paa gbɔtangala yen, nakoma kasha, nakoma yaakaga, nakoma penjara! Wa ka si ka deere shyen le ye ni†!

⁴ Na paga sa ye yaara wo laga o laga, ye koro wa fɔ ye karisanga wi sa gbɔn!

⁵ Na leele paga si je ye na ca ŋga ni mbe yo pe se ye yaara wo, ye karisanga ye ye tɔɔɔ ti pɛpɛ yege gbannɔban wi wo wa ki ca ki ni! Pa ko yaa pye pe yerɛwe.»

⁶ A fɔrɔgɔfenne pè si kari, nɛɛ toro cara ti ni fuun ti ni, na Sentanra ti yari leele pe kan, na yambala pe sagala lagapyew.

*Erɔdi wi jatere wila piri
wi na*

*(Mati 14.1-12; Maki 6.14-
29)*

⁷ Naa gboforoneri Erɔdi wila kaa kagala ŋgele kaa

pye na piin ke senre logo, a wi nawa pì si piri wi na. Katugu leele pèle la pye na yuun fɔ: «Zhan Batisi wo wì songɔɔ ma yen ma yiri wa kunwo pi ni.»

⁸ A pèle yo fɔ: «Eli wì songɔɔ ma pan naa.» A pèle yo naa fɔ: «Fafafa Yenŋele yɔn senre yofɔ wo wa wì songɔɔ ma yen ma yiri wa kunwo pi ni.»

⁹ Eɛn fɔ, a Erɔdi wì sho fɔ: «Mila si konɔ kan, a pè Zhan go ko kɔw. Kagala ŋgele mila ke senre nuru, a ambo si ta na koro piin?»

A wi nɛɛ Zhezu wi lagajaa mboo yan yenle ni.†

*Zhezu wila nambala
waga kangurugo (5 000)
kan pè ka*

*(Mati 14.13-21; Maki 6.30-
44; Zhan 6.1-14)*

¹⁰ Naa pitunmbolo paa kaa songɔɔ ma pan Zhezu wi kɔɔɔ, a pè si kagala ŋgele paa pye ke yege yo maa kan. A wì si pe le ma kari pe ni ca ka tanla, pege yinri Betisayida.

¹¹ Naa janwa wila kaa ki logo, a pè si taga Zhezu wi na. A wì si pe yigi jɛŋge, ma Yenŋele li wunluwo pi senre yo pe kan. Yambala mbele paa jori mbe sagala, a wì poro sagala.

¹² Naa yɔnlo kila kaa na kee sa to, a Zhezu wì fɔrɔgɔfenne ke ma yiri shyen pè si fulo wi tanla, mɛɛ wi pye fɔ: «Ki yo janwa wi kan wila kee wa cara

nda ti we maga to naa kere kapire ti ni, pe sa yaakara lagaja pe ka, pe sinlesara ja; katugu we yen laga laga nga na yeen, gbinri wi.»

13 Eɛn fɔ, a wi si pe pye ma yo fɔ: «Yoro jate ye pe kan pe ka!» A pè suu pye fɔ: «Buru kanjurugo naa ngbangala shyen ke yen laga we yeri cɛ. Maa jaa kana woro jate we sa yaakara lo ki leele mbele pe ni fuun pe kan pe ka wi le?»

14 Ma si yala, nambala mbele paa pye wa, pe mbaa lere waga kanjurugo (5 000) yɔn ko tin. A Zhezu wi suu fɔrɔgɔfenne pe pye fɔ: «Ye pe pye pe gbogolo gbogolo pe yee na. Gbogolosaga nungba, paa lere nafa shyen ma yiri ke yen.»

15 A fɔrɔgɔfenne pè sigi pye ko pyewe po na ma, mɛɛ pe ni fuun pe pye, a pè cɛn.

16 A Zhezu wi si buru kanjurugo wi lɛ naa ngbangala shyen ke ni, maa yegɛ ki yirige wa naayeri ma duwaw ti na, mɛɛ ti kɔɔnlo mari kan wi fɔrɔgɔfenne pe yeri ma yo peri yeele janwa wi na.

17 A pe ni fuun pè ka ma tin. Kɔnrɔkɔnrɔ nda tila koro, paa ti wulo, a ti kanja ke ma yiri shyen yin.

*Pyeri wila ki yo ma yo
Zhezu wo wi yen Kiriſi
(Mati 16.13-19; Maki 8.27-29)*

18 Pilige ka, Zhezu wila pye na Yennɛle yenri wi ye, ma

yala wi fɔrɔgɔfenne paa pye wa wi tanla. A wi si pe yewe ma yo fɔ: «Leele pe ma yo mi yen ambɔ fɔ?»

19 A pè suu pye fɔ: «Pele ma yo ma yen Zhan Batisi. Pele ma yo ma yen Eli. Pele ma yo naa fɔ: «Faa Yennɛle yɔn senre yofenne wa wi yen ma yiri†.» »

20 A Zhezu wi si poro yewe ma yo fɔ: «Yoro wo nawa, ambɔ wi mi?» A Pyeri wi suu pye fɔ: «Mboro ma yen Yennɛle li Kiriſi we.»

*Zhezu wila wi kunwo
naa wi yenme wogo ki yo
(Mati 16.20-28; Maki
8.30-9.1)*

21 A Zhezu wi sigi yo maga ngban pe ni ma yo paga kaga yo mbe lere kan.

22 A wi sigi senre nda ti taga wa naa, ma yo fɔ: «Ki daga Lere wi Pinambyɔ wi jolo jenge! Tara ti lelele poro naa saraga wɔfenne teele pe ni, naa lasiri sewe jenfenne pe ni, pe yaa ka je wi na mboo gbo. Ki pilige taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwo pi ni!»

23 Kona, a wi si pe ni fuun pe pye fɔ: «Na lere wa kaa jaa mbe taga na pungo na, wi kaari wi yinwege ki kala, wuu tiparaga ki tugo† pilige pyew, wi taga na na.

24 Katugu lere na kaa jaa mboo yee go sho, wo yaa kaa yinwege ki la. Eɛn fɔ, lere na fuun ka suu yinwege ki la na kala na, wo yaa kaga ta.

† 9:19 9:19: Luki 9.8 † 9:23 9:23: Ko koro wo yen fɔ wi cɛn wi jologo ki cɛnwe pilige pyew, wii taga Zhezu wi na.

25 Na lere wi ka dunruya yaara ti ni fuun ti ta, ki si pye wuu yinwege ki la, nakoma mbe sa ye jɔlɔgɔ, yingɔ ki yaara ti yaa yɔn mboo kan?

26 Na lere ɲa ka fɛrɛ ta mi naa na sɛnrɛ ti ni, kona, Lere wi Pinambyɔ wi yaa ka fɛrɛ ta wi ni, na wiga ka pan wi gbɔgɔwɔ pi ni, po mba pi yɛn wi To Yɛnɲɛle lo naa mɛrɛgɛyɛkpoyi pe woo we.

27 Mi yɛn naga yuun ye kan kaselege ko na, fɔ mbele pe yɛn lagamɛ, pele yɛn na pe ni, sannɪ pe sa ku pe yaa Yɛnɲɛle li wunluwɔ pi yan.»

Zhezu wi yɛgɛ cɛnwɛ pila kanɲga

(Mati 17.1-8; Maki 9.2-8)

28 Naa Zhezu wila kaa ko sɛnrɛ to yo ma, ki piliye kɔlɔtaanri si, a wɪ si Pyeri naa Zhan naa Zhaki pe le ma kari pe ni yanwiga ka go na mbe sa Yɛnɲɛle yɛnri.

29 Naa wila kaa na Yɛnɲɛle li yɛnri, a wi yɛgɛ cɛnwɛ pɪ si kanɲga. A wi yaripɔɔ tɪ kanɲga ma filige na yɛngɛle shoo.

30 Le ki yɔngɔlɔ nuɲgba ke ni, a leele shyɛn si yiri le pe na, nɛɛ para Zhezu wi ni. Moyisi wo naa Eli† poro la wɛlɛ.

31 Yɛnɲɛle li gbɔgɔwɔ yanwa pila pye ma pe maga. Paa pye na para Zhezu wi ni paa yɛgɛ ɲga na wila daga sa ku wa Zheruzalɛmu ca ki ni mboo tunɲgo ki yɔn fili we.

32 Ko sanga wo ni, Pyeri naa wi pinlɛyɛɛnlɛ pe ni paa pye na wonlɔ fɔ jɛɲgɛ. ɛɛn fɔ, a pɛ si yɛn, mɛɛ Zhezu wi gbɔgɔwɔ pi yan konaa leele shyɛn mbele paa pye wi ni pe ni.

33 Naa ki leele paa kaa na yinrigi le Zhezu wi tanla na kee, a Pyeri wɪ suu pye fɔ: «We Nagafɔ, ki yɛn ma yɔn we koro lagamɛ. We yaa segbara taanri kan, mboro wogo nuɲgba, Moyisi wogo nuɲgba, Eli wogo nuɲgba!» ɛɛn fɔ, sɛnrɛ nda wila pye na yuun wi sila pye nari kɔɔ jenni.

34 Naa wila kaa na to yuun ma, a kambaaga kà si pan, mɛɛ pe tɔn. A fɔrɔgɔfenne pɛ si fyɛ, naa kambaaga kila pe tɔn we.

35 A magala là si yiri wa kambaaga ki ni ma yo fɔ: «ɲa yɛɛn, wo wi yɛn na Pinambyɔ ɲa mɪ wɔ we, yaa wi sɛnrɛ ti nuru!»

36 Naa magala làa kaa yiri, a pɛli logo, pee lere yan naa ndɛɛ Zhezu wo nuɲgba bɔkɔ. Ko wagati wo ni, a fɔrɔgɔfenne pɛ si kagala ɲgele paa yan ke lara, pee ke yɛgɛ yo mbe lere kan.

Zhezu wila pinambyɔ wa sagala,

yinnɛ tipele la pye wi ni

(Mati 17.14-18; Maki 9.14-27)

37 Ki goto, a pɛ si yiri wa yanwiga ki na ma tigi, a janwa gbɔlɔ là si kari ma saa Zhezu wi fili.

† 9:30 9:30: Ki leele shyɛn paa pe yinwege ki pye laga tara na faa ma kari.

38 Wa janwa wi ni, nana wà la pye wa. A wo si gbele ngbanga ma yo fò: «We Nagafò, mi yèn nɔɔ yènri, na pinambyɔ wi wele! Wi yèn na yeri nunɔba to.

39 Yinne tipele la maa wi jaan. Na liga wi jan, le ki yɔngɔɔ nunɔba ke ni, li maa pye wi maa jɔrɔgi ngbanga, mboo yangara fò ngborɔɔ maa kɔɔn wa wi yɔn. Ki yinne tipele li wɔɔɔ ki yèn ma ngban wi ni fò jɛngɛ. Li kaa jaa mbe wɔ wi ni, li maa wire ti fanla wi na gben.

40 Mɔɔ fɔrɔɔfɛnnɛ pe yènri ma yo peli puro peli wɔ wi ni, ɛɛn fò, pee ya.»

41 A Zhezu wì suu fɔrɔɔfɛnnɛ pe pye fò: «Iye, yoro wele ye yèn lepeele ma pye mbatagambala. Wagati jori mi yaa pye ye ni naa, mbe si ye kala li kun na yɛɛ ni?» A wì si nana wi pye fò: «Pan laga ma pyɔ wi ni!»

42 Naa pyɔ wila kaa na paan Zhezu wi kɔrɔɔ, a yinne tipele li suu jan le tara maa yangara fò jɛngɛ. A Zhezu wì si gbanla ngbanga ki yinne tipele li na, mɛɛ pyɔ wi sagala maa kan wi to wi yeri.

43 Fannga gbogɔ nga Yennɛle làa naga le ki laga ki na, kila leele pe ni fuun pe pari.

*Zhezu wila wi kunwo
naa wi yennɛ wogo ki yo naa*
(Mati 17.22-23; Maki 9.30-32)

Kagala ngele fuun Zhezu wila pye na piin, naa kè kaa pe pari ma, a wì suu fɔrɔɔfɛnnɛ pe pye fò:

44 «Ye wele, senre nda mi yaa yo, ye nunɔgbogolo jan yeri logo jɛngɛ! Pe yaa Lere wi Pinambyɔ wi le leele pe keɛ.»

45 ɛɛn fò, pe sila ki senre ti kɔrɔ wi jèn. Ti kɔrɔ wila pye ma lara pe na, jango paga kari kɔrɔ wi logo. A pe nɛɛ fyɛ mboo yewe ti kɔrɔ wi ni.

Wiwiin wi yèn legbɔɔ?
(Mati 18.1-5; Maki 9.33-37)

46 Zhezu wi fɔrɔɔfɛnnɛ pàa pye na pe yɛɛ yewe mbe ta mbe na wi yèn pe pe ni fuun legbɔɔ wi jèn.

47 A Zhezu wì si pe nawa jatere wi jèn. Kì kaa pye ma, a wì si pyɔ jɛɛ wa le maa yerege le wi yɛɛ tanla,

48 mɛɛ pe pye fò: «Mboro na ka ki pyɔ jɛɛ na wi yigi jɛngɛ na kala na, kona, muwi ki fò wi yigi jɛngɛ. Lere na fuun ka silan yigi jɛngɛ, na wilan tun wo ki fò wì yigi jɛngɛ†. Katugu na wi yèn ye ni fuun lepile, wo wi yèn ye ni fuun legbɔɔ we.»

*Ye woro ma na mben,
wo yèn ye lejennɛ*
(Maki 9.38-40)

49 A Zhan wì si senre ti le mɛɛ wi pye fò: «We Nagafò, wè nana wa yan wi yèn na yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni ma mege ki na, wòo pye ma yo wi kaa ki piin, katugu wi woro we ni.»

† 9:48 9:48: Mati 10.40; Zhan 12.44; 13.20

⁵⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yaga kaa yegɛ kɔn mbe yo wiga kaa ki piin; katugu ye woro ma lere ɲa mben, wo yen ye lejennɛ.»†

ZHEZU WI KARAGA WA ZHERUZALEMU CA KI YERI

9.51-19.27

Samari tara ca ka woolo la je

Zhezu wi na

⁵¹ Zhezu wila daga mbe yiri mbe kari wa yennɛle na wagati ɲa ni, naa wila kaa na yɔngɔ, a wì si yere ki yerewe jɛngɛ mbe kari wa Zheruzalemu.

⁵² A wì si piile tun wa wi yɛɛ yegɛ (ma yo pe sa kafere lagaja wi kan.) A pitunmbolo pè si kari, mɛɛ saa ye Samari tara ca ka ni nɛɛ kafere jaa wi kan.

⁵³ Eɛn fɔ, ki ca woolo pe sila yenle mbe tugusaga kan wi yeri, katugu wila pye na toro na kee Zheruzalemu.

⁵⁴ Naa wi forɔgɔfenne Zhaki naa Zhan paa kaa ko yan ma, a pè sho fɔ: «We Fɔ, maa jaa wege yo fɔ kason mbe yiri wa naayeri ki pan ki pe sogo wi le?»

⁵⁵ Eɛn fɔ, a Zhezu wì si kannga ma yegɛ wa pe yeri, mɛɛ para pe na fɔ jɛngɛ.

⁵⁶ Ko punngo na, a pè si kari ca ka ni.

*Kila pye leele pele nawa
pe taga Zhezu wi na
(Mati 8.19-22)*

⁵⁷ Ma pe ta wa konɔ paa kee, a naɲa wà si Zhezu wi pye fɔ: «Ma kaa kee laga o laga, mi yaa taga ma na.»

⁵⁸ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Were yen kombokara ti yeri, sere yen sannjere ti yeri fun, ma si yala, Lere wi Pinambyɔ sinlesaga woro wo yeri wi sinle wi wogo.»

⁵⁹ A wì si nuru ma naɲa wa pye fɔ: «Pan ma taga na na.» Eɛn fɔ, a ki naɲa wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We Fɔ, ki yaga mbe sanla to wi le gben.»

⁶⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Gboolo pe yaga wa paa pe gboolo pe nii†. Mboro wo na, kari ma saa Yennɛle li wunluwɔ wogo ki yari leele pe kan.»

⁶¹ A naɲa wà suu pye naa fɔ: «We Fɔ, mi yaa pan mbe taga ma na. Eɛn fɔ, ki yaga mbe sa konɔ yenri na go woolo pe yeri gben.»

⁶² A Zhezu wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Lere ɲa fuun wi ma falinere capige ki yigi, mbe sila wele wa wi yɛɛ punngo na, ko fɔ wo si daga Yennɛle li wunluwɔ pi ni.»

10

*Zhezu wila forɔgɔfenne
nafa taanri ma yiri ke
ma yiri shyen tun
(Mati 10.7-16)*

¹ Ko punngo na, a Zhezu wì si lere nafa taanri ma yiri ke ma yiri shyen wɔ. Wo jate wila daga mbe toro cagbɔɔ

† 9:50 9:50: Luki 11.23 † 9:60 9:60: Ko kɔɔ wo yen fɔ mbele pee taga Yennɛle li na, ma pye ndɛɛ pe ku li yegɛ na, pe yaga paa gboolo pe nii.

to naa lara nda fuun na, a wi nɛɛ pe tunnu shyɛnzhyɛn pe keli pe toro wi na wa ki lara ti ni.

² A wì si pe pye fɔ: «Yarilire nda ti yaa kɔn, ti yɛn ma lɛgɛ. Ɛɛn fɔ, tunmbyeele pe woro ma lɛgɛ. Ki kala na, ye kerɛfɔ wi yɛnri wi tunmbyeele legɛrɛ torogo wa kerɛ†.

³ Yaa kee! Mi yɛn na ye tunnu paa simbapile yɛn wa kombokara ti sɔgɔwɔ.

⁴ Yaga ka penjara leyaraga lɛ, yaga ka cana karikasha lɛ, nakoma mbe sawira lɛ! Yaga si ka yere kɔnɔ mbe lere shari.

⁵ Yaga ye go nga fuun ni, yege yo gbɛn fɔ: «Yeyinɲge mbe pye laga ki go nga ki ni!»

⁶ Na kiga yala yeyinɲgefɔ wa ki go ki ni, pa Yɛnɲɛle li yaa yeyinɲge kan ki fɔ wi yeri. Na wa si woro wa, pa ye yeyinɲge ki yaa sɔngɔrɔ ye na.

⁷ Ye koro wa ki go ki ni. Paga yaraga nga fuun kan ye yeri, yege ka. Paga si tɔnmɔ mba fuun kan ye yeri, yoo wɔ, katugu tunmbyee wi ma daga wi sara wi ni†. Yaga kaa yanri yinrɛ ti ni mbaa toro.

⁸ Yaga ye ca nga fuun ni, na paga ye yigi jɛɲgɛ mbe yaakaga nga fuun kan ye yeri, ye ko ka!

⁹ Yambala mbele ka pye wa ki ca ki ni, ye pe

sagala. Ye ca woolo pe pye fɔ: «Yɛnɲɛle li wunluwɔ pì yɔngɔ ye ni.»

¹⁰ Ɛɛn fɔ, yaga ye ca nga ni, na pee ye yigi jɛɲgɛ, ye kari wa pe ca nawa kɔngolo ke ni, ye pe pye fɔ:

¹¹ «Ye wele! Ye ca tara jate nda tì maramara we tɔrɔrɔ ti na, waa ti pee nari wuun laga ye kala na†. Konaa ki ni fuun, yege jɛn ye yo fɔ: Yɛnɲɛle li wunluwɔ pì yɔngɔ ye ni.» »

¹² A Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Mila ki yuun ye kan, na kiti kɔnpilige kiga ka gbɔn, Sodɔmu ca woolo pe jɔlɔgɔ ki yaa ka mbɔnrɔ ki ca woolo† pe wogo ki na.»

Cara nda woolo pàa je mbe taga Zhezu wi na (Mati 11.20-24)

¹³ «Yoro Korazen ca fenne wele, jɔlɔgɔ yɛn ye wogo! Yoro Betisayida ca fenne fun, jɔlɔgɔ yɛn ye wogo! Katugu ndɛɛ ki pye kafɔnɲgɔlɔ ngele kè pye wa ye yeri, pa kè ja pye wa Tiri ca naa Sidɔn ca woolo pe yege sɔgɔwɔ, anmɛ kì gbɔn yɛɛn, pe kashara lele pe yɛɛ na, ma pe yɛɛ piligi wa cɔnrɔ ti ni mbege naga fɔ paa jaa mbe pe kapere pyege ki yaga.

¹⁴ Ki kala na, na kiti kɔnpilige kiga ka gbɔn, Tiri ca naa Sidɔn ca woolo pe jɔlɔgɔ ki yaa ka mbɔnrɔ ye wogo ki na.

† 10:2 10.2: Mati 9.37-38 † 10:7 10.7: Mati 10.10; 1 Korɛn 9.14; 1 Timo 5.18

† 10:11 10.11: Pe yaa pe tɔrɔrɔ gbanɲgban wi pepɛ mbege naga fɔ ki ca woolo pè kapege pye. † 10:12 10.12: Sodɔmu ca woolo pe kapere tila gbɔgɔ Yɛnɲɛle li yege na fɔ a li ki ca ki tongɔ; Zhɛnɛ 19.24-28; Zhude 7

15 Yoro Kaperinawu ca woolo fun, ye nawa po ni pe yaa ka ye yirige mbe gbɔn fɔ wa yenɲele na wi le? Ayoo de, pe yaa ka ye tirige mbe gbɔn fɔ wa kuulo tara.»

16 Kona, a Zhezu wi suu fɔrɔgɔfenne pe pye naa fɔ: «Lere ɲa ka ye senre ti logo, na woro to wi logo. Lere ɲa ka si je ye na, muwi wi je na na. Lere ɲa ka si je mi na, kona, wi je Yenɲele na lilan tun lo na†.»

Fɔrɔgɔfenne nafa taanri ma yiri ke ma yiri shyen paa songoro ma pan

17 Naa fɔrɔgɔfenne nafa taanri ma yiri ke ma yiri shyen paa kaa yiri wa pe tunɲgo ma songoro ma pan, paa yin nayinme coli. A pè si Zhezu wi pye fɔ: «We Fɔ, ali yinne tipegele jate kaa pye na we senre ti nuru na tanri ti na, na we kɔɔn mege ki yeri we!»

18 A Zhezu wi si pe pye fɔ: «Mì Sotanla wi yan wi yiri wa naayeri ma to laga tara paa yenɲele yengeleme yen†.

19 Ye wele! Mì yawa pi kan ye yeri yaa tanri wɔɔro to naa naala pe na; konaa ye ya ye ye mbenfo Sotanla wi fanɲga ki jan. Ali yaraga ko ka se ya mbe kapege pye ye na.

20 Eɛn fɔ, naa yinne tipegele kaa ye senre ti nuru, kii daga yaa yɔgɔri ko kala na. Ye daga mbaa yɔgɔri,

katugu ye mere ti yen ma yɔnlogo wa yenɲele na†.»

Zhezu wi yɔgɔrimɔ senre (Mati 11.25-27; 13.16-17)

21 Le ki wagati nunɲba wi ni, a Yinnekpoyi li si nayinme kan Zhezu wi yeri. A wi sho fɔ: «Na To, mboro ma yen naayeri wo naa tara ti Fɔ. Mila ma shari, katugu ɲga mà lara dunruya kajenmbele poro naa sewe jenfenne pe na, màga pye maga naga piile tunmɔmbolo† poro na. Na To mà ko pye ma, katugu ko kɔɔn ndanla.

22 «Na To wi yaraga pyew ki le na keɛ. Lere kpe si Pinambyɔ wi jen, ndeɛ wi To wo nunɲba. Lere kpe si To wi jen, ndeɛ Pinambyɔ wo nunɲba, konaa leele mbele Pinambyɔ wi yen na jaa mboo To wi naga pe na.»

23 Ko punɲgo na, a Zhezu wi si kanɲga ma yege wa wi fɔrɔgɔfenne poro yeri ce, mee pe pye fɔ: «Ferewe yen ye woo, kagala ɲgele yaa yaan ke kala na.

24 Katugu mila ki yuun ye kan, Yenɲele yɔn senre yofenne pe legere naa wunlumbolo pe legere la pye naga jaa mbe ɲga yaa yaan ki yan. Eɛn fɔ, pe sila ki yan. Paa pye naga jaa mbe nda yaa nuru ti logo, eɛn fɔ, pe sila ti logo.»

† 10:16 10:16: Mati 10.40; Zhan 12.44; 13.20 † 10:18 10:18: Eza 14.12; Zhan 12.31; Naga 9.1; 12.7 † 10:20 10:20: Ko ki naga ma yo pè pye Yenɲele li woolo; Dani 12.1; Fili 4.3; Ebu 12.23. † 10:21 10:21: **Piile tunmɔmbolo: Poro pe yen mbele pe fa Yenɲele wogo ki jen mbe wali ki na.**

Samari tara fenne naja kajenge pyefo

²⁵ Ki wagati wi ni, a lasiri sewe jenfo wa si yiri ma yere mbe Zhezu wi wa mbe wele, mee wi pye fo: «We Nagafu, yingi mi daga mbe pye mbe si yinwege mbakogo ki ta?»

²⁶ A Zhezu wi suu pye fo: «Yingi ki yen ma yonlogo wa we lasiri sewe wi ni? Na ma kaa ti kara ma maa ti nuru mele?»

²⁷ A ki naja wi suu pye fo: «Ki yen ma yonlogo wa ma yo fo: *«Ma Fo Yenhele li daga mboon ndanla ma kotogo ki ni fuun ni, naa ma nawa pi ni fuun ni, naa ma fanninga ki ni fuun ni, naa ma jatere wi ni fuun ni. Kona ma lewee yenle wi daga mboon ndanla paa yenge nga na mo yee ndanla we»* »†.

²⁸ A Zhezu wi suu pye fo: «Nda ma yo ti yen kaselege. Ta ko piin, pa ma yaa yinwege mbakogo ki ta.»

²⁹ Een fo, ki lasiri sewe jenfo wila pye na tanga jaa wi yee kan. A wi si Zhezu wi pye fo: «Ambo wi yen na lewee yenle wo?»

³⁰ A Zhezu wi si senre ti le maa yon sogo, ma yo fo: «Naja wa la yiri wa Zheruzalemu ca na kee wa Zheriko ca. A benjanri pyefenne si saa yiri ma to wi na, maa gbɔn, maa koonlo, maa yaara ti yu, mee kari maa toro le wi yenge wo. ³¹ A ki si yala ce saraga wofu wa la pye na toro wa ki konɔ nungba li ni. Naa wila ka

saa gbɔn ma naja wi yan, a wi si ke kanngaga na ma toro.

³² Ki pyelomo nungba pi na naa, a Levi setirige pyo wa si saa gbɔn wa ki laga ki na, ma naja wi yan, mee ke kanngaga na ma toro.

³³ Een fo, Samari tara fenne naja† wa la pye na kee cana wa ki konɔ nungba li ni. Naa wo la ka saa gbɔn maa yan, a wi yinriwe suu ta fo jenge.

³⁴ A wi si fulo wa wi tanla maa sagbanra ti fo, mee were sinme naa duven wo ti na, mee ti pɔpɔ sagbanra pɔparisanra ni. Ko pungo na, a wi suu le wi yeera sofile wi na, mee kari wi ni nambanmbala tugugo ka ni, mee saa naa gbegele wama.

³⁵ Ki goto, a ki Samari tara fenne naja wi si warifuwe pyo shyen wo maa kan nambanmbala tugugofu wi yeri, ma suu pye fo: «Ki naja na yeen, taa gbegele na kan, na maga yaraga ka wo mbe taga wa naa mbe we, na songorɔsaga mi yaa ki fɔgo ki ton.» »

³⁶ A Zhezu wi si lasiri sewe jenfo wi pye fo: «Mboro wo yenge na, ki leele taanri mbele pe ni, wiwiin wi yen naja na benjanri pyefenne pa to wi na wi lewee yenle wo?»

³⁷ A lasiri sewe jenfo wi sho fo: «Ija wila wi yinriwe ta wowi.»

A Zhezu wi suu pye fo: «Kari ma saa piin ma fun.»

† 10:27 10:27: Dete 6.5; Levi 19.18; Mati 22.37-39; Maki 12.29-31; Gala 5.14

† 10:33 10:33: Zhan 4.9; Luki 9.53

Zhezu wila kari wa Mariti naa Mari pe go

38 Ma Zhezu wo naa wi forogofenne pe ta wa konopaa kee wa Zheruzalemu, a pe si saa gbɔn ca ka ni. A jele wà si pe yaara wɔ wa wi go, pàa pye naa yinri Mariti†.

39 Ki jele wi nɔsepyɔ sumborola pye wa pàa pye naa yinri Mari. A wo si saa cen we Fɔ Zhezu wi jegele nɛɛ nuru wi yeri.

40 Ko sanga wo ni, go tunndo tila pye ma Mariti wi yanra fɔ maa jatere wi lege wi na. A wì si saa Zhezu wi pye fɔ: «We Fɔ, naa na jonlo sumboro wì tunndo ti ni fuun ti yaga na kan mila ti piin na ye, ki wogo ki woro kala la ma yege na wi le? Ki yo wi kan wi pan wilan saga.»

41 A we Fɔ wì suu pye fɔ: «Mariti, Mariti, maa ma jatere wi lege ma yeɛ na, nɔɔ yeɛ tege yarilegere kala na.

42 Eɛn fɔ, yaraga nunɔba ki wa mbe lere kala yɔn. Tasaga jɛnge ko Mari wi wele ma wɔ. Ki se shɔ wi yeri.»

11

Zhezu wila wi forogofenne pe naga

Yennele yenrewe pi ni (Mati 6.9-13)

1 Pilige ka, Zhezu wila pye na Yennele yenri laga ka na. Naa wila kaa kɔ sanga na ni, a wi forogofenne nunɔba suu pye fɔ: «We Fɔ, we naga Yennele yenrewe pi ni paa

yege nga na Zhan wila wi forogofenne pe naga pi ni we.»

2 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na ye kaa Yennele yenri sanga na ni, ye yo fɔ:

«We To, ti ma mege ki pye kpoyi.

Ma wunluwɔ pi pye pi pan!

3 Maa we pilige pyew yaakara nda ti yaa yala we ni ti kaan we yeri.

4 Ma we kapere ti kala yaga we na, katugu mbele fuun pe maa kapere piin we na, woro fun we maa ti kala yari pe na.

Maga ka we yaga we ye wa fanlawa pi ni.» »

Lere na fuun wi maa yenri,

wi ma ta

(Mati 7.7-11)

5 A Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Ndeɛ ki pye kana wonlo yen wa yeri ye ni. Yindege na wii kari ki wonlo wi korogɔ wuu pye fɔ: «Na wonlo, mila ma yenri, na jin buru taanri ni.

6 Na wenne wa yiri cana ma tugu na na, yaraga woro na yeri mbe kan wi yeri.»

7 Kana wi wonlo wo mbe si koro wa go tonngɔ ki ni wuu pye fɔ: «Na yaga yew, na korɔ migi sogɔ makɔ. Mi naa na piile pe ni wè sinle. Mi se ya yiri mbe yaakara kan ma yeri.»

8 Ye wele! Mila ki yuun ye kan, ali na wii yiri mboo kan wi yeri pe weenre to kala na,

† 10:38 10:38: Zhan 11.1-5; 12.1-7

paa wi koro naa yenri suyi ki kala na, wi yaa ka yiri mboo jorowo kɔyaara ti ni fuun ti kan wi yeri.

⁹ Ki kala na, mi wo naga yuun ye kan fɔ: Yaa yenri, pa ye yaa ka ta, yaa ki laga-jaa, pa ye yaa kaga yan. Ye bala yaa kɔrɔ ki gbɔɔn, pa pe yaa kaga yenge ye kan.

¹⁰ Katugu lere ɲa fuun wi maa yenri, wi ma ta. Lere ɲa fuun wi maa yaraga lagajaa, wi ma kaa ki yan. Lere ɲa wi maa kɔrɔ ki gbɔɔn, pe ma kaa ki yenge wi kan.

¹¹ To wiwiin wi yen na ye ni, na wi pyɔ kaa yenri buru ni, wi yaa sinndelege kan wi yeri? Nakoma na wiga wi yenri ɲgbanla ni, wi yaa wɔɔɔ kan wi yeri?

¹² Nakosima, na wiga wi yenri ɲgojene ni, wi yaa naa kan wi yeri ɲgojene li yɔnlɔ? Ayoo, ko se ya pye.

¹³ Yoro mbele ye yen ma pe pe, na yège yan yoro yarijende kanga jen ye piile pe yeri, yege jen fun ye yo fɔ ye To ɲa wa yenjele na, wi yaa Yinnekpoyi li kan mbele pe yen naa yenri pe yeri mbe we ye yarikanga ki na.»

Zhezu wi maa leele pe sagala

Yenjele lo fannga na

(Mati 12.22-30; Maki 3.20-27)

¹⁴ Pilige ka, Zhezu wila pye na yinne tipele bombo la puro na woo nanja wa ni. Naa yinne tipele laa kaa wɔ

nanja wi ni, a wi neɛ para, a kɔ si janwa wi pari.

¹⁵ Eɛn fɔ, a leele pèle sho fɔ: «Wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni yinne tipegele ke to Beyezebuli wo fannga na.»

¹⁶ Pèle la pye na jaa mboo wa mbe wele, a pè suu yenri ma yo wi kafɔnnɔ la pye wigi naga pe na fɔ pa wi fannga kɔ yiri wa Yenjele li yeri.

¹⁷ Eɛn fɔ, Zhezu wila pe nawa jatere wi jen. A wɔ si pe pye fɔ: «Wunluwɔ o wunluwɔ pi leele pe maa wiin pe yeɛ ni, ki wunluwɔ pi ma jɔɔ. Yinre nda fuun ti wa, ti ma toori.

¹⁸ Sotanla fun, na wiga wi yeɛ kɔn shyen mbaa wiin wi yeɛ ni, wi wunluwɔ pi se ya cen. Nde ye yo fɔ mi maa yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni Beyezebuli wo fannga na?

¹⁹ Na kaa pye mi maa yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni wo fannga na, ambo wi maa fannga kaan ye woolo poro yeri, pe ma sila ke puro na ke woo leele pe ni? Ye woolo jate poro pe yen ye kiti konfenne wele.

²⁰ Eɛn fɔ, kaselege ko na, Yenjele lo fannga† na mi maa yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni. Ko ki naga ma yo Yenjele li wunluwɔ pi gbɔn laga ye na makɔ.

²¹ «Na lere ɲa ka pye mbe ɲgban, mara yaara mbe pye wi yeri, wi maa wi go ki

† 11:20 11:20: Eza 8.15

kɔrɔsi, wi kɛɛ yaara ti ma pye yeyinŋe na.

²² Ɛɛn fɔ, na lere wa ka ŋgban mbe wɛ wo na, wi ma saa to wi na maa mara yaara nda wi jigi wila pye ti na ti sho wi yeri, mboo kɛɛ yaara ti lɛ mbe siri yɛɛɛ.

²³ «Lere ŋa woro na ni, mi yen ma wo mben. Lere ŋa woro nala sari mbaa leele pe gbogolo, wo maa pe jaragi†.

*Yinne tipele li songɔrɔkala
(Mati 12.43-45)*

²⁴ «Na yinne tipele liga wɔ lere wa ni, li ma saa na yanri wa gbinri wi ni, wa laga ŋga tɔnmɔ na pye we, na wogosaga lagajaa mbe wogo. Na lii ka yan, li ma sho fɔ: <Mi yaa songɔrɔ wa na go ŋga mi wɔ wa ki ni.>

²⁵ Na liga ka songɔrɔ, li mɛɛ pan maga yan pɛge gbogolo maga pɛ fɔ jɛŋɛ.

²⁶ Kona, li mɛɛ kari ma saa yinne tipegele kele yɛge lagaja naa kɔlɔshyen, ŋgele kɛ pe ma wɛ lo jate na. Lo naa koro ni, ke mɛɛ pan ma ye wi ni, mɛɛ cɛn wa wi ni. Kona, ki lerefɔ wi cɛnwɛ pi ma songɔrɔ ma tijanga ma wɛ kɔŋgbannɔ ki na.»

Ferɛwɛ jɛmbe sɛnrɛ

²⁷ Ma Zhezu wi ta wila pye na to yuun ma, a jɛɛ wà si koro wa janwa wi sɔgɔwɔ ma gbele ŋgbanga ma yo fɔ: «Jɛɛ ŋa wɔɔn se mɔɔ kan ma wɔnri, ferɛwɛ yen wi woo.»

²⁸ Ɛɛn fɔ, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Kaselege yi. Ɛɛn fɔ, mbele pe maa Yɛnɛɛɛ li sɛnrɛ ti nuru nali gbogo, poro pɛ fɛri.»

*Leele pàa pye na jaa
Zhezu
wì kafɔnnɔ la pye wili naga
pe na*

(Mati 12.38-42)

²⁹ Naa janwa wila kaa na gbogolo wa Zhezu wi tanla naa mari, a wì si sɛnrɛ ti lɛ na yuun fɔ: «Nala pilige woolo pe yen ma pe. Pe yen na kafɔnnɔ la jaa mbe yan. Ɛɛn fɔ, kafɔnnɔ la se pye pe kan naa, kaawɔ Zhonasi wolo lo.

³⁰ Katugu yɛge ŋga na Zhonasi kala làa pye kafɔnnɔ ma naga Ninive ca fɛnnɛ† pe na, ki pyɛlɔmɔ nunɔba pi na fun, Lere wi Pinambyɔ wi kala li yaa pye kafɔnnɔ mbe naga nala pilige woolo pe na.

³¹ Kiti kɔnpilige, yɔnloparawa kalige kɛɛ wunlunɔ wi yaa ka yiri mbe nala pilige woolo pe jɛrɛgi, katugu wila yiri wa tara ti kɔsaga ki na ma pan ma Salomɔ wi tijinliwɛ sɛnrɛ ti logo†. Ye wele, lere wa yen laga ŋa wì wɛ Salomɔ wi na, (ye si woro na jaa mbe wo sɛnrɛ to logo.)

³² Kiti kɔnpilige, Ninive ca fɛnnɛ pe yaa ka yiri mbe nala pilige woolo pe jɛrɛgi, katugu Zhonasi wila Yɛnɛɛɛ sɛnrɛ nda yo ma pe kan, pàa ti logo ma pe kapere ti jɛn mari yaga. Ye wele, lere wa

† 11:23 11:23: Luki 9.50 † 11:30 11:30: Zhona 2.11mbe sa gbɔn 3.9. † 11:31 11:31: 1 Wunlu 10.1

yen laga, na wì we Zhonasi wi na, (ye si woro na jaa mbe wo senre to logo.)»

*Wire ti yanwa kala
(Mati 5.15; 6.22-23)*

³³ «Lere na fitanla mu mboo lara, nakoma mbe kpongbo jiile wi na. Een fo, pe maa mu maa tege wa fitanla tegesaga, jango lere na fuun ka ye wa go, wila yaan wi yanwa pi na.

³⁴ Lere wi yengele koro ke yen wi wire ti fitanla we. Na ma yengele kaga pye jengele, ma wire ti lombondo ti ma pye wa yanwa pi ni. Een fo, na ma yengele ke woro jengele, ma wire ti lombondo ti ma pye wa wowo pi ni.

³⁵ Ki kala na, ye yee yingiwε jen jenge, jango yanwa mba pi yen ye ni, piga ka kannga mbe wo.

³⁶ Na maga pye wa yanwa pi ni, na ma laga ka kpe woro wa wowo pi ni, ma wire ti ni fuun ti ma pye wa yanwa pi ni jenge, paa yege nga na fitanla wi maa yiin na yanwa pi kaan ma yeri we†.»

*Zhezu wila para Fariziye poro
naa lasiri sewε jenfenne pe na
(Mati 23.1-36; Maki 12.38-40)*

³⁷ Naa Zhezu wila kaa para makε, a Fariziye nana wà suu yenri ma yo wi sa li wi

ni wa wi go. A Zhezu wì si saa ye mεε cen mbaa nii.

³⁸ Naa ki Fariziye nana wila kaa ki yan Zhezu wi suu keyen yi jogo mbe yala pe ngasegele ke ni, mbe si jen mbaa nii, a ki suu pari.

³⁹ Kona, a we Fo wì suu pye fo: «Yoro Fariziye wele, pa ye yen yeen ce. Ye ma wojengele naa tasaala pe pungo ko jogo, ma si yala, ye nawa po yen ma yin yuro naa numberε ni.

⁴⁰ Kambajenmbele wele de! Mi yo Yenjele na li lere wi da we maa wi wire ti yaan, lo nungba lo lùu nawa pi da?

⁴¹ Een fo, yaara nda ti yen wa ye wojengele naa ye tasaala pe ni, yaa to kaan fyonwo fenne pe yeri. Kiga pye ma, yaraga pyew ki yaa pye kpoyi ye kan.

⁴² «Jologo yen ye wogo, yoro Fariziye wele! Ye maa ye sere yaara tunmoro ti yaga wi woo† naa kaan Yenjele li yeri; to yen paa mati naa uru naa sege yaara sannda pyew ti ni. Een fo, yaa sila kasinngε piin, Yenjele lii si ye ndanla. Ko wogo nga ko ki ja daga yaa piin, mbe si jengele jengele ke taga wa fun.

⁴³ «Jologo yen ye wogo, yoro Fariziye wele. Katugu wa sheryinre ti ni, jonro tiyonro nda ti ma pye wa yege to ti ma ye ndanla; konaa ye maa jaa paa ye

† **11:36 11.33-36:** Zhezu wila Sentanra ti yege naga mari filige, a ti pye paa yanwa yen leele pe kan. Een fo, leele poro wele kila ngban pe yeri pe yenle ti na. † **11:42 11.42:** Levi 27.30; Luki 18.12

shari gbogowɔ sharaga ni wa katoro ti ni.

⁴⁴ Jɔlɔgɔ yɛn ye wogo! Katugu ye yɛn paa fanra† yɛn, nda ti yɛn ma lara. Leele pe maa tanri na toro ti na paa ki jɛn.»

⁴⁵ A lasiri sɛwɛ jɛnfɔ wà suu pye fɔ: «We Nagafɔ, na ma kaa para yɛɛn, kona, maa woro fun we tegele win.»

⁴⁶ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Jɔlɔgɔ yɛn ye wogo fun, yoro lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ wele! Katugu ye ma tugugborɔ† ti taga leele pe go na. Ma si yala, yoro jate yaa yɛnlɛ mbe kɛɛ le pe ni mbe pe saga jɛnri.

⁴⁷ «Jɔlɔgɔ yɛn ye wogo, katugu ye maa Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe fanra ti kanni nari gbɛgele. Ma si yala, ye telɛye poro pàa pe gbo.

⁴⁸ Ko ki naga ma yo ye telɛye pe kapyere nunɔba to ye yɛn na tanri ti na, katugu poro la Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe gbo, a yoro nɛɛ pe fanra ti kanni nari gbɛgele.

⁴⁹ Ko kì ti Yɛnɛlɛ làa ki yo wa li tijinliwɛ pi ni, ma yo fɔ: «Mì yaa kanla yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pele torogo wa pe sɔgɔwɔ, naa pitunmbolo ni. Pe yaa ka pele gbo pe ni, mbe pele jɔlɔ fɔ jɛnɔɛ.»

⁵⁰ Ko kì ti nala pilige woolo pe yaa ka ye jɔlɔgɔ Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ mbele fuun pàa gbo maga ɛ fɔ wa dunruya wi dasanga wi ni pe kala na.

⁵¹ Maga ɛ fɔ wa Abeli gbogo† ki na pe yeri fɔ ma saa ki wa Zakari gbogo ki na, wo nà pàa kaa gbo saraga wɔsaga konaa sherigo gbogɔ ti sɔgɔwɔ pi ni wɛ†. Ee, mi yɛn naga yuun ye kan, Yɛnɛlɛ li yaa ka ki nala pilige woolo pe yewe ki leg-bogo kagala ke wogo ki ni.

⁵² «Jɔlɔgɔ yɛn ye wogo, yoro lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ wele! Katugu lakile nà wi ma jɛnmɛ kɔrɔ ki yɛnɔɛ, yòò lɛ†. Yoro jate yee si ye wa. Mbele paa ki jaa mbe ye wa, yee si pe yaga pe ye wa.»

⁵³ Naa Zhezu wìla kaa yiri wa ki laga ki na, a kì si lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ poro naa Fariziye pe nawa pi nɔnɔ fɔ jɛnɔɛ. A pe nɛɛ wi yewe sɛnrɛ ti cɛnlɛ pyew ti ni.

⁵⁴ Pàa pye naa yɔn jaa fɔ jɛnɔɛ, janɔgo mboo yigi wi yɔn sɛnrɛ jate to na.

12

Zhezu wìla wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe yeri kopiire wogo ki na (Mati 10.26-27)

¹ Kì sanga wi ni, leele pàa gbogolo na kee lere waga

† **11:44 11.44:** Zhufuye pe yeri kila pye nà ka fanga tanga, wi ma pye fyɔngɔ ni Yɛnɛlɛ li yɛgɛ na; Levi 5.3; 21.1-4,11; Nɔmbu 19.11-22; Mati 23.27. † **11:46**

11.46: Lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pàa pye na leele pe nɔnɔnɔ ma yo paa tanri Yɛnɛlɛ li nɔgasegele ke na, ma si yala, poro jate pe sila pye na tanri na yala ke ni. † **11:51 11.51:** Zhɛnɛ 4.8-10 † **11:51 11.51:** 2 Kuro 24.20-22 † **11:52**

11.52: Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ pe ma kaseleɛ ki lara leele pe na.

yɔn ka yeri, fɔ a paa pe yɛɛ tangala. A Zhezu wì si sɛnrɛ ti lɛ mɛɛ wi fɔrɔgɔfɛnnɛ poro pye fɔ: «Ye yɛɛ yingiwɛ jɛn Fariziye pe leve wi ni, ko kɔrɔ wo yɛn pe kopiire sɛnrɛ re.

² Katugu kagala ngele fuun ke yɛn ma lara, koro ke ni fuun yaa ka yiri funwa na. Ngele fuun ke yɛn ngundo, koro ke ni fuun yaa ka jɛn†.

³ Ko kì ti sɛnrɛ nda fuun ye mbe yo larawa, wa wɔwɔ pi ni, ti yaa ka yiri funwa na. Kalɛgere sɛnrɛ nda fuun ye mbe yo lere nunɓbolo wa yumbyɔ yɛgɛ woo wi ni, ti yaa kaa yari ngbanga paa pe ma kaa kɔnnɔ wa we.

*Yaa fyɛ Yɛnnɛlɛ li yɛgɛ
(Mati 10.28-31)*

⁴ «Na wɛnnɛ mila ki yuun ye kan, mbele pe ma lere wi gbo, ko punɓo na paa si ya kala la pye naa, yaga kaa pe fyɛ.

⁵ Na ye daga mbaa fyɛ, mi yaa wi naga ye na: Ye wele! Yɛnnɛlɛ na yawa yɛn li ni mbe lere wi gbo, ko punɓo na mbe saa wa wa jaganama wi ni, yaa fyɛ lo yɛgɛ. Ee, mila ki yuun ye kan, yaa lo nunɓba fyɛ!

⁶ «Ye karikaŋgala ke wele! Ke kaŋgurugo paa ke pere tama shyen na wi le? Ma si yala, Yɛnnɛlɛ laa li nunɓba fɛgɛ. (Ko ki yɛn paa ye wogo ki yɛn.)

⁷ Yɛnnɛlɛ li ye yinzire jate ti yɔn ki jɛn. Ki kala na, yaga

kaa fyɛ, ye kayɔngɔ kì we karikaŋgala lɛgere na.

*Mbe taga Zhezu na,
nakoma mbe je wi na
(Mati 10.32-33; 12.32;
10.19-20)*

⁸ «Mi yɛn naga yuun ye kan fɔ: Lere na fuun kaga yo leele pe yɛgɛ na mbe yo wi yɛn na kɔrɔgɔ, pa Lere wi Pinambyɔ wi yaa kaga yo Yɛnnɛlɛ li mɛrɛgɛye pe yɛgɛ na mbe yo ki fɔ wì pye wi woo.

⁹ Eɛn fɔ, lere na fuun ka je na na leele pe yɛgɛ na, pa Lere wi Pinambyɔ wi yaa ka je ki fɔ wi na Yɛnnɛlɛ li mɛrɛgɛye pe yɛgɛ na†.

¹⁰ «Lere na fuun ka sɛnpere yo Lere wi Pinambyɔ wi na, ti yaa ka kala yaga wi na. Eɛn fɔ, lere na ka Yinnɛkpoyi li mɛgɛ ki jɔgɔ, ki kapege ki se kala yaga wi na fyew†.

¹¹ «Na paga kaa kee ye ni mbe sa kiti kɔn ye na wa shɛriyinrɛ ti ni, konaa wa kiti kɔnfɛnnɛ poro naa fanŋga fɛnnɛ pe yeri, ye jatere wiga ka piri ye na ye yolɔmɔ mbe ye yɛɛ sho konaa ye senyoro to kala na;

¹² katugu le ki sanga nunɓba wi ni, sɛnrɛ nda ye daga mbe yo, Yinnɛkpoyi li yaa ye naga ti ni.»

*Penjagbɔrɔ fɔ tijinliwɛ fu
fɔ
yomiyɛlɛ*

¹³ Kona, a naŋa wà si koro wa janwa wi sɔgɔwɔ, mɛɛ

† 12:2 12.2: Luki 8.17 † 12:9 12.9: Luki 9.26 † 12:10 12.10: Mati 12.32; Maki 3.28-29; Ebu 6.4-6

Zhezu wi pye fɔ: «We Nagafɔ, ki yo na nɔsepyɔ wi kan, fɔ kɔrɔgɔ ŋga we to wi yaga we kan, wege wali we yɛɛ na.»

¹⁴ A Zhezu wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Na wɔnɔ, ambɔ wilan tɛgɛ mbe pye ye kiti kɔnfɔ, nakoma mbe pye ye kɔrɔgɔ walifo?»

¹⁵ Kona, a Zhezu wì si pe ni fuun pe pye fɔ: «Ye wele! Ye yɛɛ yingiwɛ jɛn jɛŋgɛ yɛgɛmbatinwɛ pi ni fuun pi ni; katugu lere wi ka penjagbɔrɔ ti ta yɛgɛ o yɛgɛ, ko se ya yinwege kan wi yeri.»

¹⁶ Kona, a Zhezu wì sigi yomiyɛɛ na li wa ma pe kan, ma pe pye fɔ: «Nanɔ penjagbɔrɔ fɔ wa kɛɛɛ la yɔn fɔ jɛŋgɛ.»

¹⁷ A wi nɛɛ jatere piin nɛɛ wi yɛɛ piin fɔ: «Ŋga yingɪ mi yaa pye? Tɛgɛsaga woro na yeri mbanla yarilire ti ni fuun ti tɛgɛ.»

¹⁸ Kona, a wì suu yɛɛ pye fɔ: «Ŋga mi yaa pye ki ŋga! Mi yaa na bondoolo pe jaanri mbe fɔnmbɔlɔ kan tugbɔmbɔlɔ. Mi yaa na yarilire ti ni fuun ti gbogolo mberi le wa, naa na yarijɛndɛ sannda pyew ti ni.»

¹⁹ Kona, mbe silan yɛɛ pye fɔ: «Yingɔ yaakara legɛɛɛ yɛn ma tɛgɛ na kan, mbe yɛgɛɛ legɛɛɛ pye. Mi yaa cɛn mbaa wogo, mbaa nii, mbaa woo, mbaa yɔgɔri.»

²⁰ Ɛɛn fɔ, Yɛnɛɛɛ li suu pye fɔ: «Lewee cɛnɛ wele dɛ! Nala yembine na li ni

yɛɛɛ, ma yaa ku. Kona, yaara nda fuun mà tɛgɛ, pa to yaa koro ambɔ kan?» »

²¹ Kona, a Zhezu wì sigi sɛnrɛ nda ti taga wa ma yo fɔ: «Lere ŋa fuun wila penjagbɔrɔ gbogolo wi yɛɛ kan anmɛ wi yɛn, ma si yala, Yɛnɛɛɛ yɛgɛ na wi woro penjagbɔrɔ fɔ.»

Ye ye jigi wi taga Yɛnɛɛɛ li na

(Mati 6.25-34)

²² Kona, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pe pye fɔ: «Yaga kaa ye jatere wi lege yɛɛ na yaakara nda ye yaa la kaa to kanɛgɔlɔ mbe yo fɔ: «Ŋga yingɪ mi yaa ka?» Yaga si kaa ye jatere wi lege ye yaripɔrɔ wogo ki na, mbe yo fɔ: «Ŋga yingɪ yaripɔrɔ mi yaa le?»

²³ Katugu lere wi yinwege kɪ wɛ yaakara ti na. A wi wire fun tì wɛ paara ti na.

²⁴ Ye kaankaanye pe wele! Paa yarilire lugu, paa si yarilire kɔlogi. Yaakara tɛgɛsaga woro pe yeri, bondoolo woro pe yeri. Ma si yala, Yɛnɛɛɛ li maa pe baro. Yè mbɔnrɔ sannjɛɛ ti na.

²⁵ Ye ni wiwiin wi mbe ya mbe yinwege ka taga wi yɛɛ kan naa jɛnri wi jatere legɛɛɛ ti ni?

²⁶ Kɪ kaa pye ye se ya mbe ko kala jɛɛɛ na lo pye, yingɪ na, a ye nɛɛ ye jatere wi lege ye yɛɛ na ye kagala sannɛgala koro kala na?

²⁷ Ye yarifyɛɛnrɛ ti yirilɔmɔ pi wele wa wasele! Tila tunɛgo pye, tila si pili. Ma si yala, mila ki yuun ye

kan, wunlunana Salomo wo naa wi yarijende legere tawa pi ni fuun ni, wi yariporo ka sila yon mbe yarifyeenre ka tiyonwo bo.

²⁸ Yan nga ki ma fi nala wa wasele, goto kason ma kaa ki sogo, na Yennele li ma ko fere ma, yoro fun ye daga mbege jen mbe yo Yennele li yaa ye yariporo ti kan ye yeri fun mbe we ko na. Ye tagawa pi kologo de!

²⁹ Yaraga nga ye yaa la kaa naa tonmo mba ye yaa la woo, yaga kaa ye jatare wi lege ye yee na to jawa po kala na suyi.

³⁰ Dunruya woolo mbele pee Yennele jen, poro pe maa ko yaara to ti ni fuun to lagajaa. Een fo, yoro wo na, To yen ye yeri. Wigi jen ma yo ti kala yen ye na.

³¹ Ki kala na, ye bala yaa Yennele li wunluwo po lagajaa, kona pa li yaa yaara sannda pyew ti kan ye yeri fun.»

Yarijende nda wa yennele na ti senre
(Mati 6.19-21)

³² «Yoro mbele ye yen paa simbangebelege jele yen, yaga kaa fyee; katugu ki ye To Yennele li ndanla lili wunluwo pi kan ye yeri.

³³ Ye ye kee yaara ti pere yege penjara ti yeele fyonwo fenne pe na. Ye penjara leyaara lagaja ye yee kan nda ti se le, ye yarijende mbakoro gbogolo ye yee kan

wa yennele na. Wa ki laga ki na, yoo woro wa, yaawere si woro wa mberi ka mberi jogo.

³⁴ Katugu ma yarijende tiga pye laga nga na, pa ma jatare wi ma pye wa.»

Ye cen ki cenwe

³⁵ «Ye ye yee gbegele, ye ye kurusijara wi po, ye fitanlaye paa yiin†!

³⁶ Ye pye paa tunmbyeele mbele pe to wiga kari jayire na, pe maa wi singi, jango na wiga ka pan mbe koro ki gbom sanga na ni, pe go ki yenge wi kan fyaw.

³⁷ Na pe to wiga ka pan mbe tunmbyeele mbele ta paa wi konowele, ferewe yaa pye pe woo. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, pa pe to jate wo wi yaa songoro mboo kurusijara wi po, mbe pe pye pe cen pe li, mbe si yaakara ti yeele pe na.

³⁸ Ali na wiga pan yindege na, nakoma yindogo na wi yo, mbe pan mbe pe ta paa wi konowele, ferewe yaa pye pe woo.

³⁹ Yege jen ye yo fo ki pye gofo wi ma yoo wi pansanga wi jen, wi jen na koro yenje mbe cen wi cenwe, jango wiga kaa koro ki kaw mbe ye wa go.

⁴⁰ Yoro fun, ye cen ki cenwe, katugu sanga na ye se kaa jate co, ko sanga wowi Lere wi Pinambyo wi yaa pan.»

Tunmbyee na pe taga wi na

† 12:35 12:35: Ko koro wo yen mbe yee gbegele mbe tunngo pye.

*konaa tunmbyee ḡa
pee taga wi na*

(Mati 24.45-51)

41 Kona, a Pyeri wì sho fɔ: «We Fɔ, mà ki yomiyele na li wa woro cɛ kan lee, nakoma mà li wa lere pyew kan?»

42 A We Fɔ wì sho fɔ: «Tunmbyee wiwiin pɛ taga wi na, a wì pye tijinliwɛ fɔ? Wowi ḡa wi tafɔ wi maa tɛgɛ tunmbyeele sanmbala pe go na wila pe yaakara ti kaan pe yeri pe kasanga wi na.

43 Na wi tafɔ wiga ka songɔɔ mbe pan mboo yan wi bala naa tunḡo ki piin, pa fɛrɛwɛ yaa pye wi woo!

44 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, pa wi tafɔ wi yaa wì tɛgɛ wì kɛɛ yaara ti ni fuun ti go na.

45 Ɛɛn fɔ, na ki tunmbyee wiga wi yɛɛ pye fɔ: Na tafɔ wi yaa mɔ wa, mbe ye wi tunmbyee yɛɛnɛ nam-bala naa jɛɛɛ pe ni mbaa pe gbɔɔn, mbaa woo mbaa tinni sinmɛ ni,

46 pilige ḡa wi woro naa tafɔ wi konɔ wele, wagati ḡa wii jɛn cɔ, ko wagati wowi wi yaa pan. Kona, wi yaa wi jɔɔ fɔ jɛḡɛ, mboo tasaga kan wi yeri wa tunmbyeele mbele pee taga pe na pe ni.

47 «Tunmbyee ḡa wi maa tafɔ wi nandanwa kala li jɛn, wila si cɛn ki cɛnwɛ mbe tunḡo pye mbe yala wi tafɔ wi nandanwa kala li ni, wo yaa ka gbɔn fɔ jɛḡɛ.

48 Ɛɛn fɔ, tunmbyee ḡa wila wi tafɔ wi nandanwa

kala li jɛn, wi ma sila ka-gala kele piin, ḡeɛle ke daga gbɔnrɔ ni, wo yaa ka gbɔn jɛnri. Yarilɛgɛrɛ kan ḡa fuun yeri, yarilɛgɛrɛ yaa ka yewe wi yeri. Pɛ yarilɛgɛrɛ telege ḡa fuun na, pe yaa ka yarilɛgɛrɛ yewe wo yeri naa mbe wɛ.»

*Mbe kɔn yɛɛ na Zhezu
kala na*

(Mati 10.34-36)

49 «Mì pan mbe kasɔn le laga tara ti ni, ndɛɛ ki gbɔn yɛɛn kila yiin makɔ, ki jɛn nala ndanla.

50 Batemu† wa yɛn wa, ḡa mi daga mbe pye, kilan jatere wi piri na na jɛḡɛ fɔ wi ka sa pye wi yɔn fili.

51 «Yaga kaa ki jate ndɛɛ yeyinḡe m̀ pan ma kan laga tara ti ni dɛ! Ayoo, kaawɔ mbe ye kɔn ye yɛɛ na.

52 Mbege ɛ yinḡo wo na, ma yaa sa leele kanḡurugo yan sege ka ni, pe yaa kɔn pe yɛɛ na. Taanri yaa yiri shyɛn kɔrɔḡo, shyɛn mbe yiri taanri kɔrɔḡo.

53 To wi yaa yiri pinambyɔ wi kɔrɔḡo, pinambyɔ wi yiri to wi kɔrɔḡo. Nɔ wi yaa yiri sumborombyɔ wi kɔrɔḡo, sumborombyɔ wi yiri wi nɔ wi kɔrɔḡo. Jɛɛ wi yaa yiri wi piḡo wi kɔrɔḡo, piḡo wi yiri wi najɔ wi kɔrɔḡo†.»

*Mbe wagati wi jɛn
mboo wɔ wi yɛɛ ni*

(Mati 16.2-3)

† 12:50 12:50: Batemu wo wi yɛn jɔɔḡo ḡa Zhezu wi mbaa jɔɔ wa tiparaga ki na we. † 12:53 12:53: Mishe 7.6

⁵⁴ Zhezu wila pye naga yuun fun janwa wi kan fɔ: «Na yaga kambaaga yan kila yinrigi wa yɔnlɔ yirisaga kɛɛ yeri, ye ma yo tisaga yaa pan. Pa ki mɛɛ pye ma.

⁵⁵ Sanga o sanga tifɛnɛ fun li kaa gbɔɔn mbaa kee yɔnlɔparawa kalige kɛɛ yeri, ye ma yo kafugo yaa wo. Pa ki mɛɛ pye ma fun.

⁵⁶ Kopiire fɛnnɛ wele yoro! Na yɛ kaa tara to naa naay-eri sanga wo jɛn maa wo wi yɛɛ ni, ye daga mbe nala pillige yaara ti jɛn mberi wo ti yɛɛ ni fun†.»

Ma yo ma mbenfɔ wi ni ye fili

(Mati 5.25-26)

⁵⁷ «Ye daga fun mbe kas-inŋge ki lagaja, mbege jɛn ye yɛ.

⁵⁸ Na mboro naa ma mbenfɔ wi ni ye kaa kee ja wa kiti kɔnsaga, mbe ye ta wa kɔnɔ, ma bala ma yo wi ni ye fili. Nakoma wi yaa kari ma ni wa kiti kɔnfɔ wi yeri, wo mbe sɔɔn le polisiye pe kɛɛ, poro mbe sɔɔn le kaso.

⁵⁹ Mila ki yuun ma kan, ma woro mbe yiri wa fyew, ndɛɛ maga fɔgɔ ki ni fuun ki tɔn, ali tama nungba wiga ka koro.»

13

Mbɔɔn kapere ti jɛn mberi yaga

¹ Ki sanga wi ni, a leele pɛle si saa ki yo Zhezu wi kan ma yo Pilati wila Galile tara fɛnnɛ pele gbo, ma yala

paa pye na yaayoro kuun nari woo saraga Yɛnnɛle li yeri. A pe kasanwa pì pinle yaayoro woo pi ni.

² A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaa ki jate ndɛɛ ki Galile tara fɛnnɛ mbele pɛ gbo yɛɛn, poro kapere to gbɔgɔ ma wɛ Galile tara fɛnnɛ sanmbala pe woro ti na wi le?

³ Ayoo dɛ. Ɛɛn fɔ, yoro fun, na yee ye kapere ti jɛn mberi yaga, pa ye yaa ka ku ma.

⁴ Silowe lɔgɔ yɔn sanngazo wila to leele kɛ ma yiri kolɔtaanri mbele na ma pe gbo, yaa ki jate poro kapere to la gbɔgɔ ma wɛ Zheruzalemu woolo sanmbala pe woro ti na wi le?

⁵ Ayoo dɛ. Ɛɛn fɔ, yoro fun, na yee ye kapere ti jɛn mberi yaga, pa ye yaa ka ku ma.»

Tige mbasegɛ

⁶ Kona, a Zhezu wì sigi yomiyɛle na li wa ma yo fɔ: «Nana wà la figiye tige sanri wi ɛrɛzɛn kɛrɛ nawa. A wì si kaa kari saga piile pele cɔ, ɛɛn fɔ, wii sa pyɔ yan ki na.

⁷ Kì kaa pye ma, a wì si nanɔgɔ kɛrɛ tunmbyee wi pye fɔ: «Wele, na yele taanri wolo loli na yɛɛn. Mi ma pan mbe pyɔ cɔ laga ki figiye tige ŋga ki na, mila pyɔ yan ki na. Ki kala na, ki kɔn maga wo laga. Yɛngi na, a kì sigi laga ŋga ki sho jaga?»

⁸ Ɛɛn fɔ, a nanɔgɔ kɛrɛ tunmbyee wì suu pye fɔ: «Na to, ki yaga laga naa ki yele nungba pye! Mi

yaa wege tugu kɛɛɛ mbege maga mbege fili, mbe fyɔngɔ le ki nɔgɔ.

⁹ Kana yelapanna ki yaa sɛ. Nakosima, pa ma ti mbege kɔn mbege wɔ laga.»

Zhezu wila jɛɛ wa sagala cɛnpilige ka ni

¹⁰ Cɛnpilige ka ni, Zhezu wila pye na leele pe nari Yɛnɛɛ sɛnrɛ ti ni sherigo ka ni.

¹¹ Ma yala jɛɛ wà la pye wa, yinne tipegele la ye wi ni maa pye yandee. Pila yɛɛ kɛ ma yiri kolɔtaanri lo ta wi na. Pila wi kuru kɛngɛɛngɛ, wila ya yiri mbe sin.

¹² Naa Zhezu wila kaa ki jɛɛ wi yan sanga ɲa ni, a wì suu yeri, ma suu pye fɔ: «Jɛɛ, mà shɔ ma yama pi ni nala!»

¹³ A Zhezu wì suu keyen yi taga wi na. Le ki yɔngɔɔ nuɲgba ke ni, a wì si yiri ma sin nɛɛ Yɛnɛɛ li sɔnni.

¹⁴ Ɛɛn fɔ, a kì si sherigo to wi mben fɔ jɛngɛ, naa Zhezu wila wi sagala cɛnpilige ki ni we. A wì si janwa wi pye fɔ: «Tunɲgo pyepiliye yi yɛn kɔgɔloni. Yaa paan ko piliye yo ni paa ye sagala. Yaga kaa paan cɛnpiliye yo ni.»

¹⁵ A we Fɔ wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Yoro wele, ye yɛn kopiire fennɛ! Mì yo ye ni fuun nuɲgba nuɲgba, cɛnpilige kiga gbɔn, ye ma ye nɛgɛ, nakoma ye sofile wi sanga wa wi sinɛsaga mbe saa kan wi ma wɔ?»

¹⁶ Kì jɛɛ ɲa yɛɛn, Abirahamu setirige pyɔ wo

wawi. Sotanla wùu pɔ ma saa gbɔn fɔ yɛɛ kɛ ma yiri kolɔtaanri. Kii daga mboo shɔ wi pɔyaara ti ni cɛnpilige ki ni wi le?»

¹⁷ Naa Zhezu wila kaa to yo ma sanga ɲa ni, a tì si fɛɛ wa wi mbenfenne pe na. Ɛɛn fɔ, janwa wo nawa po la yinɲgi kagbɔgɔɔ ɲgele fuun wila pye ke kala na.

Mutari tige pyɔ yomiyɛɛ
(Mati 13.31-32; Maki 4.30-32)

¹⁸ A Zhezu wì sho naa fɔ: «Yɛnɛɛ li wunluwɔ pi yɛn ma yinɲgi lɛ? Mbe ya mboo taanla yinɲgi ni?»

¹⁹ Pi yɛn paa mutari tige pile la yɛn. Nana wà la la lɛ ma saa li lugu wi nanɲɔ kɛɛ. A li si fi ma yiri ma pye tige, a sannjɛɛ tì pan ma sere pɔ wa ki njere tì ni.»

Leve yomiyɛɛ
(Mati 13.33)

²⁰ A wì sho naa fɔ: «Mbe ya mbe Yɛnɛɛ li wunluwɔ pi taanla yinɲgi ni?»

²¹ Pi yɛn paa leve yɛn. Jɛɛ wà wi lɛ maa pinlɛ wi farini muwe bɔrɔ kɔngɔ ni maa gbɔn, fɔ a leve wì saa pi fɛ maa yirige pyew.»

Yeyɔngɔ jɛɛɛ sɛnrɛ
(Mati 7.13-14,21-23)

²² Zhezu wila pye na cagbɔrɔ to naa ca pigile ke yanri, na leele pe nari Yɛnɛɛ sɛnrɛ ti ni, na kee wa Zheruzalɛmu yeri.

²³ A lere wà suu yewe ma yo fɔ: «We Fɔ, leele jɛnri ma pe yaa ka shɔ?»

24 A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fò: «Yeyongo nga ki maa yiin wa yenjele na, ki yen jelele. Ki kala na, yege ngbanga ye ye wa ko ni; katugu mila ki yuun ye kan, lelegere yaa kaga ngbanga mbe yo pe yaa ye, een fò, pe se ka ya ye.

25 «Na lagafò wiga ka yiri mbe koro ki sogo sanga na ni, mbe ye yaga wa funwa na, pa ye yaa ki le mbaa koro ki gboon mbaa yuun fò: <We Fò, koro ki yenge we kan.> Kona, wi yaa ye pye mbe yo fò: <Mi si ye jen, mbe si ka ye yirisaga jen.>

26 Kona, ye yaa wi pye mbe yo fò: <Wè si pinle ma li ma wo ma ni. A mà we naga Yenjele senre ti ni yere wa we ca nawa kongolo ke ni.>

27 Kona, wi yaa ye pye naa fò: <Mi si ye yirisaga jen. Ye yiri na tanla, yoro kapere pyefenne ye ni fuun!>

28 Kona, ye yaa kaa gbele wa, mbaa ye ngangala ke kaa, na yaga ka Abirahamu naa Izaki naa Zhakobu, konaa Yenjele yon senre yofenne pe ni fuun pe yan sanga na ni wa Yenjele li wunluwo pi ni we. Ko mbe si yala pe yoro wa wa funwa na.

29 Ki sanga wiga ka gbón, leele pe yaa ka yiri dunruya wi kee ki ni fuun ki na mbe sa censaga le wa Yenjele li wunluwo pi ni mbaa nii.

30 Kona, mbele pe yen

pungofenne, pele yaa ka pye kongbanmbala. Mbele pe yen kongbanmbala, pele yaa ka pye pungofenne†.»

*Zhezu wila para
Zheruzalemu ca ki na
(Mati 23.37-39)*

31 Ki sanga wi ni, a Fariziye pèle si fulo Zhezu wi tanla, ma suu pye fò: «Kari laga ka na ma wo laga ki laga nga ki ni, katugu wunlunana Erodi wila ma lagajaa mboon gbo.»

32 A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fò: «Yaa kee ye saga yo ki dabaaga ki kan fò: <Nala naa goto, yinne tipegele koro mi yen na puro na woo leele pe ni, na yambala pe sagala, piliya na, mi yaa na tunngo ki ko.>

33 Een fò, ki daga mbaa kee na konò li ni nala naa goto, naa piliya na; katugu na Zheruzalemu ca ko ma, kii daga Yenjele yon senre yofò wa mbe ku laga ka na naa†.

34 «E! Zheruzalemu, Zheruzalemu, mboro ma maa Yenjele yon senre yofenne pe kuun, pitunmbolo mbele li torogo ma kan na pe waa sinndeere ni na pe kuun. Mila pye naga jaa wagati legere na mboon leele pe gbogolo pe yee na paa yege nga na ngono maa piile gbogolo wi kanwira nogo we. Een fò, yee si yenle.

35 Wele! Ye go ki yaa koro ye kan waga fò sa gbón pilige nga ye yaa kaga yo mbe yo

† 13:30 13.30: Mati 19.30 † 13:33 13.32-33: Nala naa goto, naa piliya na, ki mbe ya logo paa piliye taanri yen, nakoma paa wagati titonlwo yen.

fɔ: <Na wila paan we Fɔ wi meɛ ki na, Yenɲele sa duwaw wi na!> »†

14

Zhezu wila yana wa sagala

¹ Cɛnpilige ka ni, Zhezu wila saa ye Fariziye legboɔ wa go mbe li wa. Fariziye mbele paa pye wa, pe nɛɛ wi wele fɔ jɛɲɛ.

² Naɲa wà la pye wa wi yeɛ sɔgɔwɔ, witigboɔɔɔ yama la pye wi na.

³ A Zhezu wì si sɛnɛ ti lɛ, mɛɛ lasiri sɛwɛ jɛnfɛnɛ poro naa Fariziye pe yewe ma yo fɔ: «Mbe yala we lasiri wì ni, ki daga ma lere sagala cɛnpilige ki ni lee, nakoma maga ka lere sagala?»

⁴ A pè si pyeri. Kona, a Zhezu wì suu kɛɛ ki taga ki naɲa wi na maa sagala, ma suu pye ma yo wila kee wi go.

⁵ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye ni, wiwiin wi yɛn laga, na wi pyɔ, nakoma wi nɛɛ ka to kɔlɔ, wi se fyɛɛɛ mbe saa wɔ wa, ali na kaa pye cɛnpilige† yi?»

⁶ Kona, pe mbaa wi yɔn sogo yeɛɛ ɲga na yeɛɛ, pe sila ki jɛn.

Censara wɔmɔ kala konaa leele yerikala liwen na

⁷ Leele mbele paa yeri ki liwen pi na, Zhezu wila pe wele ma pe yan paa yeɛɛ ɲga na paa pye na censara tiyɔnɔ ti woo. Kì pye ma, a

wì sigi yomiyɛɛ na li wa pe kan ma yo fɔ:

⁸ «Na lere kɔɔn yeri jayire liwen na, maga ka sa cɛn wa censaga tiyɔngɔ ko na. Kana, ki mbe ya pye pè lere wa yeri, wo meɛ ko gbɔɔ ma wɛ mboro wogo ko na.

⁹ Pa ɲa wì ye ni fuun shyen ye yeri, wi yaa pan mbɔɔn pye fɔ: «Ki censaga ɲga ki kan naɲa ɲa wi yeri!» Kiga pye ma, pa ma yaa kari fɛɛɛ coli mbe sa cɛn wa censaga punɔgo wogo ki na.

¹⁰ Ɛɛn fɔ, na lere kɔɔn yeri jayire liwen na, sa cɛn wa censaga punɔgo wogo ko na. Kona, ɲa wì ye yeri, na wiga ka pan, wi yaa ma pye fɔ: «Na wɔnɔ, pan ma cɛn laga yeɛɛ, laga censaga tiyɔngɔ ɲga ko ni.» Kona, pa ma yaa pye mbe gbɔɔ ma suro lifɛnɛ yeɛnɛ sanmbala pe sɔgɔwɔ.

¹¹ Katugu lere ɲa fuun kaa yeɛ yirige, wo yaa ka tigi. Lere ɲa fuun ka suu yeɛ tirige, wo yaa ka yiri†.»

¹² Lere ɲa wila Zhezu wi yeri liwen pi na, a Zhezu wì si wo fun wi pye fɔ: «Na maga sɔgɔlɔ gbɔlɔ sɔgɔ yɔnɔ na wi yo, nakoma yembine wi yo, maga kɔɔn wɛnɛ, naa ma nɔsɛpiile, naa ma go woolo, naa ma cɛnyɛnɛ penjagboɔɔ fɛnɛ poro yeri ki liwen pi na. Nakoma poro fun, pe yaa kɔɔn yeri ki liwen pa na mbɔɔn wogo ki fɔɔɔ tɔn.

† 13:35 13.35: Yuuro 118.26 † 14:5 14.5: Luki 13.15 † 14:11 14.11: Mati 23.12; Luki 18.14; Zhaki 4.6

13 Eɛn fɔ, na maga sɔgɔlo gbɔlo sɔgɔ, ma fyɔnwɔ fenne, naa fyɔɔnlo, naa jeɔgɔlo fenne, naa yandeele poro yeri ki liwen pi na.

14 Kona, pa ma yaa ka ferewe ta, katugu poro se ya mbege yɔngɔ sɔngɔrɔ ma na. Eɛn fɔ, Yennele lo li yaa kaga yɔngɔ sɔngɔrɔ ma na, na lesinmbele paga ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni pilige nga ni we.»

*Liwen gbɔlo yomiyele
(Mati 22.1-10)*

15 Wa ki suro lifenne pe ni, naa nunɔba la kaa ki senre ti logo, a wì si Zhezu wi pye fɔ: «Lere ɲa wi yaa ka sa li wa Yennele li wunluwɔ pi ni, ferewe yen wi woo!»

16 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Nanɔ wà la feti sɔgɔlo gbɔlo sɔgɔ, mɛɛ leleɣere yeri.

17 Naa lisanga wila kaa gbɔn, a wì suu tunmbyee wi tun wa pe yeri ma yo fɔ: «Ye pan ye li, yaara ti ni fuun ti gbegɛle ma yala.»

18 Eɛn fɔ, a kì si cɛn ndɛɛ pàa yɔn wa nunɔba. Pe ni fuun nunɔba nunɔba pe nɛɛ kafereɣe kaan nanɔ wi yeri. Konɔbanɲa wo laa pye fɔ: «Mì laga lo, ki daga mbe saga wele. Ki kala na, ma kafereɣe, mila ma yenri wi.»

19 A wà sho naa fɔ: «Nere nda ti maa fali, mìri ke lo. Mila jaa mbe kari ti sa fali mbege wele. Ki kala na, ma kafereɣe, mila ma yenri wi.»

20 A wà si nuru naa ma yo fɔ: «Milan jɔ wi jayire pye yɛɛn fɔɔnfɔɔn. Ki kala na, mi se ya kari wa.»

21 A tunmbyee wì si sɔngɔrɔ ma saa ki yo wi tafɔ wi kan. A gofɔ wì si nawa ɲɔban, ma suu tunmbyee wi pye fɔ: «Fyɛɛle ma kari wa katoro to naa ca nawa konɔgolo ke ni, ma sa fyɔnwɔ fenne, naa fyɔɔnlo, naa jeɔgɔlo fenne, naa yandeele pe yeri ma pan pe ni.»

22 Ko pyengɔlo, a tunmbyee wì suu tafɔ wi pye fɔ: «Na tafɔ, nga mà yo mìgi pye. Eɛn fɔ, go kii yin.»

23 Kona, a wì suu tunmbyee wi pye fɔ: «Ta kee wa konɔbɔrɔ to naa kombigile ke ni, ma sa leele pe ɲɔbanga ma pan pe ni, janɔ na go ki yin.

24 Katugu mila ki yuun ye kan, leele mbele mila yeri, wo wa sanla suro ta nene.»

*Nga ki daga maa piin
mbe si pye Zhezu wi fɔrɔgɔfɔ
(Mati 10.37-38)*

25 Ko punɔ na, janwa gbɔlo là la taga Zhezu wi na na kee. A wì si kanɲa ma yeɣe wa pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ:

26 «Lere ɲa ka pan na kɔrɔgɔ, na wi suu to wi panra†, naa wi nɔ, naa wi jɔ, naa wi piile, naa wi nɔsepiile nambala, naa wi nɔsepiile jɛɛle, konaa wo yɛɛ jate, wi se ya pye na fɔrɔgɔfɔ.

† 14:26 14:26: Ko kɔrɔ wo yen fɔ na Zhezu wii lere ɲa ndanla mbe we wi to naa wi nɔ, naa wi jɔ, naa wi piile, naa wi nɔsepiile nambala, naa wi nɔsepiile jɛɛle, naa wo yɛɛ jate na, wi se ya pye wi fɔrɔgɔfɔ.

27 Na lere ɲa fuun suu tiparaga ki tugo†, mbe taga na na, wo se ya pye na forogofɔ.

28 Ye ni, ɲa kaa jaa mbe sanɲgazo kan, wi ma cen ma wi kanpenjara ti jate gben, na kaa pye ti mbe ta wi yeri mbe tunɲo ki ko!

29 Nakoma na wiga go nogo ki le, na wii ya mbege tunɲo pye, leele mbele fuun kaga yan, pe yaa la tege wi na,

30 mbaa yuun fo: «Ki nana ɲa, wo wigi go ɲga ki nogo le. Wii ya mbege kan ki ko.»

31 Ki pyelomo nunɲba pi na fun, na wunlunaɲa wa kaa jaa mbe sa malaga gbɔn wunlunaɲa wa ni, wi ma cen ma jatere pye gben. Na kaa pye wo naa lenambala waga ke (10 000) mbe ya yiri sa to wunlunaɲa sanɲa wo naa wi lenambala waga nafa (20 000) na.

32 Na wi kaga yan wi se ya, wi ma leele tun wa wunlunaɲa sanɲa wi yeri sanga ɲa ni wi wa lege we, pe sa tanwa ja pe shyen sogowo pi ni.»

33 A Zhezu wi si pe pye fo: «Ko ki yen paa ye wogo ki yen. Ye ni, na ɲa fuun si kaari wi kee yaara ti kala, wi se ya pye na forogofɔ.»

Ko ɲa wi se ya kala yon wi senre

(Mati 5.13; Maki 9.50)

34 «Ko wi yen ma yon, een fo, na wi tanwa piga wo wi

ni, tanwa pa se ya ye wi ni naa†.

35 Wi se ya yaraga ka yon wa tara. Wi se ya pye paa fyongɔ yen fun mbe keere tara ti tanla, ndee mboo wa wa funwa na. Nunɲbogolo ka pye ɲa na, mbaa nuru, wila nuru de†.»

15

Sumbyo ɲa wila punɲo ma kaa yan

wi yomiyele le

(Mati 18.12-14)

1 Nizara shofenne poro naa kapere pyefenne pe ni fuun paa pye na fulo Zhezu wi tanla mbe logo wi yeri.

2 Een fo, a Fariziye poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, pe nee kongori na yuun fo: «Ki nana ɲa wi yen na kapere pyefenne pe yinri tiyongɔ, na kaa pe ni†.»

3 Kona, a Zhezu wi sigi yomiyele na li wa pe kan,

4 ma yo fo: «Ye ni, mi yo, na sumbyo cenme ka pye lere wa yeri, wii nunɲba punɲo pe ni, wi yaa nafa tijere ma yiri ke ma yiri kolojere sanmbala pe yaga wa pe kasaga, mbe sa ɲa wi punɲo wi lagaja fo wi saa yan!

5 Na wiga ka saa yan sanga ɲa ni, wi yaa wi yigi mboo taga wi pajogo ki na nayinme coli, mbe sila kee.

6 Wiga ka sa gbɔn wa wi laga, wi yaa wi wenne naa wi cenyeenle pe yeri, mbe pe

† 14:27 14:27: Ko koro wo yen mbe cen wi jologo ki cenwe pilige pyew. † 14:34 14:34: Mati 5.13 † 14:35 14:35: Mati 11.15 † 15:2 15:2: Mati 9.10-13

pye fɔ: <Ye pan we yɔgɔri ja, katugu na sumbyɔ ɲa wila punɔgo, m̀uun yan.>

⁷ Ki pyelɔmɔ nunɔgba pi na fun, mila ki yuun ye kan, na kapege pyefɔ nunɔgba kaa kapere ti jɛn mberi yaga, nayinmɛ yaa pye wa yenɲɛle na wi kala na mbe wɛ lesinmbele nafa tijerɛ ma yiri kɛ ma yiri kɔlɔjerɛ kala na. Poro mbele pee jori mbe pe kapere ti jɛn mberi yaga we.

Warifuwe pyɔ yomiyɛle

⁸ «Nakosima, na jele wa ka warifuwe pyɔ kɛ ta, nunɔgba ka punɔgo pe ni, wii yaa fitanla mu mbe go ki pɛ mboo wele yetogowo ni fɔ wi saa yan wi le?»

⁹ Na wiga kaa yan sanga ɲa ni, wi yaa wi wɔnlɔnjaala naa wi cɛnyɛɛnle pe yeri, mbe si pe pye fɔ: <Ye pan we yɔgɔri ja, katugu na warifuwe pyɔ ɲa wila punɔgo, m̀uun yan.>

¹⁰ Ki pyelɔmɔ nunɔgba pi na fun, na kapere pyefɔ nunɔgba kaa kapere ti jɛn mberi yaga, nayinmɛ ma pye Yenɲɛle li mɛrɛgeye pe yeri wi kala na ma fun.»

Pinambyɔ ɲa wila punɔgo ma kaa yan wi yomiyɛle le

¹¹ A Zhezu wì sho naa fɔ: «Pinambiile shyen la pye naɲa wa yeri.

¹² A pinambyɔ jɛɛ wì si kaa wi to wi pye fɔ: <Baba, kɔrɔgɔ ɲga mi yaa ka ta wa ma yarijɛnde ti ni, ki kan na yeri.> Kì kaa pye ma, a tofɔ

wì si kɔrɔgɔ ki wali wi piile shyen pe na.

¹³ Naa piliye jɛnri la kaa toro, a pinambyɔ jɛɛ wì suu kɛɛ yaara ti ni fuun ti gbogolo ti yɛɛ na, mɛɛ kari ki penjara ti ni taleere ta ni, ma saa naa yinwege ki piin wa kalikalawa pi ni, maa penjara ti ni fuun ti jɔgɔ.

¹⁴ Naa wila kaa ti ni fuun ti li ma, a funɔgo gbɔgɔ kà si to wa ki tara ti ni. A fyɔnwɔ si to wi na.

¹⁵ A wì si saa ye tunɲgo ki tara ti woo wa yeri. A wo suu torogo wi saa wi cɛɛle kɔrɔsi wi kan wa wi kɛɛɛ ti ni.

¹⁶ Yaakara nda cɛɛle pàa pye na kaa, to tari wila pye na jaa mbaa kaa. Ɛɛn fɔ, pe sila yenle mbaa ta kaan wi yeri.

¹⁷ Kona, a wì si cɛn nɛɛ jatere piin wi cɛnwɛ pi na, ma suu yɛɛ pye fɔ: <Wa na to wi yeri, tunmbyeele pe ni fuun pe ma ka yaakara tila kɔ. Ma si yala, muu yen na kuun funɔgo lagamɛ.

¹⁸ Mi yaa yiri mbe songɔrɔ mbe kari na to wi kɔrɔgɔ, mbe saa pye fɔ: Baba, m̀i kapege pye Yenɲɛle li na, ma ka pye ma na.

¹⁹ Mii daga paa na yinri ma pyɔ. Tanla piin paa ma tunmbyeele pe yen.>

²⁰ A wì si yiri nɛɛ songɔrɔ wa wi to wi yeri.

«Maa ta wa lege wila paan, a tofɔ wi suu yan, a wi yinriwɛ suu ta fɔ jɛnɲɛ. A wì si fe ma saa wi fili, mɛɛ magala wi ni ndanlawa ni.

²¹ Kona, a pyɔfɔ wì suu pye fɔ: <Baba, mì kapege pye Yennɛle li na, ma ka pye ma na. Mii daga paa na yinri naa ma pyɔ.>

²² Eɛn fɔ, a tofɔ wì suu tunmbyeele pe pye fɔ: <Ye fyeele ye pan yanla derigbɔɔ ti ni fuun tiyɔngɔ ki le wi kan. Ye kannjinɛ le wi yombɛle li na. Ye sawira le wi kan.>

²³ Ye pan napige nga kɪ tɔɔ ki ni, yege gbo. We nayinme suro sɔgɔ,

²⁴ katugu na pyɔ ɲa yɛɛn, wila pye ndɛɛ wì ku, yingɔ wì yen. Wila punɔgo yingɔ mùu yan!> A pè sigi le na nayinme feti piin.

²⁵ «Ko sanga wo ni, ki nana wi pinambyɔ konɔbanɲa wila pye wa keɛɛɛ. Naa wila kaa pan ma yɔngɔ pe go ki ni, a wi nɛɛ piɲge naa yɔɔ tinme taa wa go.

²⁶ A wì si tunmbyee wa yeri maa yewe ki yɔɔ ti kɔɔ wi ni.

²⁷ A tunmbyee wì suu pye fɔ: <Ma jɔnlɔ wo wì songɔɔ ma pan. A ma to wì si napige nga kɪ tɔɔ ki kan, a wège gbo; katugu wùu yan wì pan ngbaan.>

²⁸ Kì kaa pye ma, a pinambyɔ konɔbanɲa wì si nawa ngban, mɛɛ je ma yo wi se ye wa go. A tofɔ wì si yiri ma pan maa sulu ma yo wi ye.

²⁹ Eɛn fɔ, a wì si tofɔ wi pye fɔ: <Ta nuru! Malɛ wa, yegɛle legere kè toro, mi yen na tunɲgo piin ma kan. Mi fɔɔn sɛnrɛ ta kɛ. Konaa ki ni fuun, ali sikapile jate, ma fa

la kan na yeri mbe nayinme suro sɔgɔ, mbanla wenne pe yeri.

³⁰ Eɛn fɔ, ma pyɔ ɲa yɛɛn, wo kaa pan, wo ɲa wɔɔn penjara ti ni fuun ti li nanjaala ni, a mà si napige nga kɪ tɔɔ ki kan, a pège gbo wo kan.>

³¹ A tofɔ wì suu pye fɔ: <Na pyɔ, ma yen laga na ni pilige pyew, yaraga nga fuun ki yen na yeri, ma wogo yi.

³² Eɛn fɔ, we daga mbe nayinme feti pye mbe pye yɔgɔrimɔ na, katugu ma jɔnlɔ ɲa yɛɛn, wila pye ndɛɛ wì ku, yingɔ wì yen. Wila punɔgo, yingɔ mùu yan.> »

16

Zhezu wila yomiyegɛle kele wa penjagbɔɔ wogo ki na

¹ A Zhezu wì sigi yo wi fɔɔgɔfenne pe kan ma yo fɔ: «Nana penjagbɔɔ fɔ wà la pye wa. Wila penjara jirifɔ le maa tɛgɛ wi keɛ yaara ti go na. A pè si pan maa pye ma yo wi penjara jirifɔ wi yen naa penjara ti jogo.

² A wì suu penjara jirifɔ wi yeri, maa yewe ma yo fɔ: <Nga mì logo ma kannɔlɔ, ko pan mɛle? Ma tunɲgo màga pye, penjara nda ti koro konaa nda ti wɔ wa, pan mari yegɛ naga na na; katugu ma se koro na keɛ yaara ti go na naa.>

³ Kì kaa pye ma, a penjara jirifɔ wì suu yɛɛ pye fɔ: <Yingɪ mi yaa la piin yingɔ? Na tafɔ wila jaa mbanla laga

wa wi kεε yaara ti go na. Mi se ya fali. Mbe sila yaara yenri leele pe yeri, ko fεre yen na na.

⁴ A! Nga mi yaa pye m̀igi jεn. Kona, na paga na laga wa na tunngo ki na, pa leele pe yaa lanla yinri jεnge wa pe yinre ti ni.>

⁵ Kona, mbele fuun p̀aa fɔgo kɔn wi tafɔ wi yeri, a ẁi si pe ni fuun nungba nungba pe yeri, ma pan ma kongbanna wi pye fɔ: <Na tafɔ wi fɔgo jori ki yen ma na?>

⁶ A wo suu pye fɔ: <Sinme bidɔn cεnme fɔgo yi.> A penjara jirifɔ ẁi suu pye fɔ: <Ma sεwe wi le ma cεn fyaw, ma bidɔn nafa shyen ma yiri ke yɔnlɔgo wa.>

⁷ A ẁi si wa pye naa fɔ: <Mboro sin, ma fɔgo ki yen jori?> A wo suu pye fɔ: <Shɔlo bɔrɔ cεnme kan gurugo (500).> A ẁi si wo pye fɔ: <Ma sεwe wi le ma shɔlo bɔrɔ cεnme tijere (400) yɔnlɔgo wa.>

⁸ Ki penjara jirifɔ na wi woro ma sin, a wi tafɔ ẁi suu sɔn ki wogo nga wila pye tijinliwe ni ki na. Katugu ki dunruya na wi woolo pe maa kagala ke piin tijinliwe ni pe yεε sɔgowɔ ma we mbele pe yen yanwa woolo† pe na.>

⁹ A Zhezu ẁi sigi sεnre nda ti taga wa ma yo fɔ: «Mi wo naga yuun ye kan, fɔ ye ki dunruya na wi nambara penjara ti tεge ye wenne la-

gaja ti ni ye yεε kan, jango na tiga ka ko ye yeri sanga na ni, Yenɲele li ye yigi jεnge wa cεnsara nda ti se ko ti ni.

¹⁰ Lere na wi yen tagawa ni wa kagala jεgele jεgele ke ni, wi ma pye tagawa ni fun wa kagbɔgɔlo ke ni. Lere na wii sin wa kagala jεgele jεgele ke ni, wila pye mbe sin wa kagbɔgɔlo ke ni fun.

¹¹ Ki kala na, na ye woro tagawa ni ki dunruya na wi nambara penjara ti wogo na, ambo wi yaa yarijende nda ti yen kaselege woro to telege ye na?

¹² Na ye woro tagawa ni lere wa penjara kala na, nga ki yen ye wogo, ambo wi yaa ki kan ye yeri?

¹³ «Tunmbyee kpe se ya tunngo pye teele shyen kan; katugu wi ma kaa nungba panra, sanja wo maa ndanla. Nakoma wi ma kaa mara nungba na, ma laga sanja wi na. Ye se ya tunngo pye wagati nungba wi ni Yenɲele lo naa penjara ti kan.»

Zhezu wi Yenɲele sεnre yowo paa mba

(Mati 11.12-13; 5.31-32; Maki 10.11-12)

¹⁴ Naa Fariziye p̀aa kaa ki sεnre ti ni fuun ti logo Zhezu wi yeri, a pe nεε tεge wi na; katugu penjara tila pye ma pe ndanla fɔ jεnge.

¹⁵ A ẁi si pe pye fɔ: «Yoro mbele yεεn, leele poro yεge na ye maa ye yεε piin ma

† 16:8 16:8: Yanwa woolo poro pe yen mbele pe yen Yenɲele li woolo wele.

yo ye yen ma sin. Eɛn fɔ, Yɛnɲɛle li ye nawa pi jen; katugu kala na leele poro maa jate kagbɔgɔ, lo yen katijaanga Yɛnɲɛle yege na.

16 «Moyisi lasiri wo naa Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofenne sɛwɛɛle poro paa pye na leele pe nari fɔ ma pan ma gbɔn Zhan Batisi wi sanga wi na. Maga le ko sanga wo na, paa Yɛnɲɛle li wunluwo Sentanra ti yari, a leele pe ni fuun paa ki ngbanga mbe ye wa li wunluwo pi ni.

17 Eɛn fɔ, naayeri wo naa tara ti ni, to kɔwo yen ma tanla ma wɛ Moyisi lasiri wi kala jɛɛle la nunɲba mbe wo wa ko na.

18 «Nanɲa ɲa fuun kaa jɔ je, mbe wa yege pɔri naa, kona, jataga wi yen na piin. Jele ɲa fuun wi pɔlo wi je, nanɲa ɲa fuun kaa le mboo tɛge, kona, jataga wi yen na piin.»

Penjagbɔɔ fɔ wo naa Lazari sɛnrɛ

19 «Nanɲa penjagbɔɔ fɔ wà la pye wa. Yaripɔɔ sɔnɲgbanga woro naa len paara tiyɔnrɔ wila pye na nii, na legbɔɔlo lige nii, naa nayinme kagala piin pilige pyew.

20 Nanɲa fyɔnwɔ fɔ wà la pye na sinlele wa wi go yɔn ki na, paa pye naa yinri Lazari. Sagbanra la pye wi wire ti na lagapyew.

21 Kila pye, yaakara tunmɔɔrɔ nda tila pye na yinrigi wa penjagbɔɔ fɔ wi tabali wi go na na tuun tara, to wila pye na jaa mbaa kaa.

Pɔɔnlo jate poro la pye na paan naa sagbanra ti laala wi na.

22 A fyɔnwɔ fɔ wì si kaa ku. Mɛregeye pè si pan maa le ma saa wi tɛge wa Abirahamu tanla wa yɛnɲɛle na. A penjagbɔɔ fɔ wì si kaa ku fun. A pè saa wi le.

23 Maa ta wa kuulo tara wila jɔlo, a wì suu yege ki yirige, mɛɛ Abirahamu wi yan fɔ wa lege, ma Lazari fun wi yan wa wi tanla.

24 Kona, a wì si gbele ngbanga ma yo fɔ: «Na to Abirahamu, na yinriwe ta! Lazari wi torogo wi saa yombeɛle numala li sun wa tɔnmɔ, wi pan wilan ngayinne li yinngi na na; katugu mi yen na jɔlo laga ki kason ɲga ki ni matoro.»

25 Eɛn fɔ, a Abirahamu wì suu pye fɔ: «Na pyɔ, ma yeɛ nawa to ki na maga jen ma yo mɔɔ yarijendɛ ti ni fuun ti ta, mɔɔ ta wa dunruya na. Ma si yala, ko sanga wo ni, jɔlɔgɔ Lazari wila ta. Yinɲɔ wi kotogo ki sogo wi na, mboro yen na jɔlo.»

26 Mbe wɔ to ni, wegbɔgɔ ka yen woro naa yoro sɔgɔwɔ. Mbele ka yo pe yaa yiri lagame mbe kari wa ye kɔrɔgɔ, pe se ya. Mbele ka yo pe yaa yiri wa ye yeri mbe pan laga we kɔrɔgɔ, pe se ya.»

27 Kona, a penjagbɔɔ fɔ wì suu pye fɔ: «Na to Abirahamu, mila ma yenri, mɔɔ yeɛ yaga ma Lazari wi torogo wa na to go.»

28 Na nɔsepiile nambala

kanjurugo wa, wi sa pe yeri, janjo poro fun paga ka pan laga ki jologo laga nga ki ni.>

²⁹ A Abirhamu wi suu pye fo: <Moyisi naa Yenɲele yon senre yofenne pe senre ti wa pe yeri mbaa pe yeregi. Paa ki senre ti nuru!>

³⁰ A penjagboro fo wi suu pye fo: <Ayoo, na to Abirhamu, ki se yala ma. Een fo, na lere wa ka yen wa kuulo pe ni mbe kari pe korogo, pa pe yaa pe kapere ti jen mberi yaga.>

³¹ A Abirhamu wi suu pye fo: <Na pe woro na Moyisi naa Yenɲele yon senre yofenne pe senre ti nuru, ali lere wa ka yen kuulo pe ni, mbe kari pe korogo, pe se taga Yenɲele li na†.> »

17

Kapege ye

(Mati 18.6-7,21-22; Maki 9.42)

¹ A Zhezu wi sigi yo wi forogofenne pe kan ma yo fo: «Kagala kelee yaa pye laga mbaa leele pe kaan paa kapere piin. Een fo, lere na kaa ki kagala ke piin, jologo yen ki fo wi wogo.

² Sanni lere wa mbe sa ki piile† mbele nungba fanla wuu le kapege, pe sinndelingbogo to wa ki fo wi yologo pe saa wa wa kogoje wi ni, ko mbe mbororo wi na.

³ Ye yee yingiwɛ jen ki kagala ke ni.

«Na ma tagafo yenle wa ka kapege pye ma na, maa yeri ki na. Na wi kaa kapege ki jen mbege yaga, maa kala yaga.

⁴ Na wiga kapege tegesaga koloshyen pye ma na pilige nungba ki ni, mbe si pan ma korogo pansaga koloshyen mbe yo fo: <Milan kapege ki jen maga yaga, pa maa kala yaga!> »

Tagawa senre

(Mati 17.19-20)

⁵ A pitunmbolo pe si we Fo wi pye fo: «Ka taga wa we tagawa pi na we kan!»

⁶ A we Fo wi si pe pye fo: «Ali na ye tagawa pi gbeme piga pye paa mutari tige pile† yen, ye mbe ya mbege tigo nga ki pye fo: <Kologi lagame, ma sa kan wa kogoje wi ni!> Pa ki yaa ye senre ti logo.

⁷ «Ndee ki pye kana ye ni, tunmbyee yen wa yeri na tunngo piin wi kere, nakoma naa yaayoro konri wi kan, na wiga yiri wa kere mbe ye, wi mboo pye mbe yo fo: <Fyeele ma pan ma cen ma li le?> Ayoo!

⁸ Een fo, wi yaa wi pye fo: <Na yaakara ti sogo na kan gben, moɔ yariporo ti le ma pan mari kan na yeri. Na mi ka li mbe wo, ko punjo na, mee jen ma sa cen ma li.>

⁹ Nga wi yo wi tunmbyee wi kan, naa wigi pye, ko kala na wi mboo shari le? Ayoo.

† 16:31 16.31: Zhan 11.43-48; 12.10-11 † 17:2 17.2: Piile pe mbe ya pye tagafenne fonmbolo, nakoma leele mbele pe yege fa to poro. † 17:6 17.6: Mutari pile lo li yen yaruluguro ti ni fuun jeele le.

10 Yoro fun pa ye wogo ki yen ma, nga fuun Yenñele li yo ye pye, na yaga ki ni fuun ki pye mbege yon fili sanga ña ni, yege yo ye yo fo: <Woro wo na, we yen tunmbyeele wi ce, we pyewogo koyi nga wè pye.> »

Zhezu wila yayenwe fenne ke sagala

11 Naa Zhezu wila kaa na kee wa Zheruzalemu ca ki yeri, a wì si toro Galile tara to naa Samari tara ti sɔgɔwɔ pi ni.

12 Wi yesaga ca ka ni, a yayenwe fenne ke si pan maa fili. Nambala la wele. Paa yere ma lali wi ni,

13 nee gbele ngbanga na yuun fo: «Zhezu, we Nagafɔ, we yinriwe ta!»

14 A Zhezu wì si pe yan, mee pe pye fo: «Ye sa ye yee naga saraga wofenne pe na†.»

Naa paa kaa na kee, a pè si sagala kpoyi.

15 Pe ni, naa nungba la kaa wi yee yan wì sagala, a wì si songɔɔ ma pan na Yenñele li gbogo maganɔbɔɔ ni,

16 ma saa to maa yege ki jiile le tara Zhezu wi jegele, maa gbɔgɔ. Samari tara fenne nana† lawi.

17 A Zhezu wì suu pye fo: «Mì yo pe ni fuun ke pè sagala? Pe sanmbala kɔɔjere poro koro se?

18 Na ki nambannaña ña wo ma, wa si songɔɔ mbe pan mbe Yenñele li gbɔgɔ.»

19 Kona, a Zhezu wì suu pye fo: «Yiri maa kee! Ma tagawa pɔɔn sho.»

Yenñele li wunluwɔ pi panga ye

(Mati 24.23-28,37-41)

20 Pilige ka, a Fariziye pè si Zhezu wi yewe ma yo fo: «Yenñele li wunluwɔ pi yaa pan wagati wiwiin?» A wì si pe pye fo: «Yenñele li wunluwɔ pi se pan yege ka na, lere mboo yan yenle ni.

21 Pe se si kaa yuun fo: <Ye wele, pi yen lagame!>, nakoma <Pi wame!> Katugu Yenñele li wunluwɔ pi yen laga ye sɔgɔwɔ†.»

22 Ko punɔ na, a wì suu forɔgɔfenne pe pye fo: «Wagati wa na paan, ye yaa kaa ki jaa mbe Lere wi Pinambyɔ wi piliye ka nungba yan. Eɛn fo, ye se si kaga yan.

23 Leele pe yaa kaa ye piin fo: <Ye wele, wi yen lagame>, nakoma <Wi wame>. Eɛn fo, yaga ka kari wa, yaga si ka taga ki fenne pe punɔ na!

24 Yege nga na Yenñele li ma yengele maga le go ka na ma saa ki wa go ka na, pa Lere wi Pinambyɔ wi panga ki yaa ka pye ma fun.

25 Eɛn fo, ki daga wi jɔɔ jenge gben, nala pilige woolo pe je wi na.

26 Nowe sanga wi na, kagala ngele kaa pye, koro nungba koro ke yaa ka pye Lere wi Pinambyɔ wi sanga wi na fun.

† 17:14 17.14: Levi 14.2-3 † 17:16 17.16: Luki 9.53 † 17:21 17.21: Ko koro wo yen fo pèle taga Yenñele li na mako, a li pye pe wunluwɔ.

²⁷ Leele pàa pye na nii, na woo, na pòrògò piin, na pe piile pe kaan, a paa pe pori fò ma saa gbòn pilige nga Nowe wila kaa ye wa tòn mòkòrò gbenge ki ni we. Kona, a tònngbòò pi si pan, mée leele pe ni fuun pe tongo.

²⁸ Nga kila si pye Loti sanga wi na, pa ki yaa ka pye ma fun. Leele pàa pye na nii na woo, na loo, na pèrè, na kèrè kòon, na yinrè kanni.

²⁹ Èn fò, pilige nga ni Loti wila kaa yiri wa Sodomu ca ki ni, ki pilige nungba ki ni, a kason naa kiribi si yiri wa yenjele na ma to wa ca paa tisaga yen, ma leele pe ni fuun pe tongo†.

³⁰ Lere wi Pinambyò wi yaa kaa yee naga pilige nga ni, pa ki yaa ka pye ma fun.

³¹ «Ki pilige kiga ka gbòn, ña ka pye wi go naayeri†, na wi yaara ka pye wa go nawa, wiga ka tigi mbe ye wa mberi le. Ña ka si pye kere, wiga ka songorò wa ca.

³² Nga kila pye Loti jò† wi na, ye yee nawa to ki na!

³³ Ña kaa wi yinwege ki jaa mbege shò, wo yaa wi yinwege ki la. Ña ka suu yee yinwege ki la, wo yaa ki ta.

³⁴ Mila ki yuun ye kan, ki yembine nungba li ni, leele shyen yaa ka pye mbe

sinle sinleyaraga nungba na, pe yaa ka nungba le mbe nungba yaga.

³⁵ Jeele shyen yaa ka pye sunsaga†, pe yaa ka nungba le mbe nungba yaga.

³⁶ [Nambala shyen yaa ka pye kere, pe yaa ka nungba le mbe nungba yaga.]»

³⁷ A wi fòrògofenne pè suu yewe ma yo fò: «We Fò, ko yaa ka pye se?» A wì si pe pye fò: «Yarikugo kiga pye laga nga na, pa peteèle† pe maa pe yee finli wa.»

18

Yaa yenri suyi

¹ Zhezu wila yomiyele la wa wi fòrògofenne pe kan, maga naga ma yo ki daga lere wila Yenjele li yenri suyi, wiga ka te.

² Wila pe pye fò: «Kiti kònfò wà la pye ca ka ni, wi sila pye na fyè Yenjele li yegè, wi sila si pye na lere jate.

³ Wa ki ca nungba ki ni, nanngunjo wà la pye wa. Wila pye na kee sanga pyew kiti kònfò wi kòrògò, naa piin fò: «Tanga kan na yeri, mala shò na mbenfò wi yeri.»

⁴ A kì saa wagati legere ta na kiti kònfò wi fa yenle. Èn fò, ko pungo na, a wì si kaa wi yee pye fò: «Mila la

† 17:29 17:29: Zhene 19.24 † 17:31 17:31: Kila pye Zhufuye paga go ki kan, pe maga biri. Ki fò wi ma ya ma lugu wa ki go na ma saa wogo. † 17:32 17:32: Loti jò wila Yenjele li senre ti ke, a wì kannga ma pye paa ko sinndelege yen; Zhene 19.26. † 17:35 17:35: Zhufuye jeele pàa pye na tire sinndeere na. † 17:37 17:37: Leele pe yaa ka Lere wi Pinambyò wi panga ki jen paa yegè nga na yarikugo ki ka pye laga nga na pe maga jen peteèle pe kala na we; Mati 24.28.

fyε Yεnɲεle li yege, mila sila singi lere na.

⁵ Εεν fɔ, ki nanɲunɲo ɲa wila na tege matoro. Ki kala na, mi yaa tanga kan wi yeri, janɲo wiga kaa paan mbaa na tege sanga pyew.> »

⁶ A we Fɔ wì sigi sɛnre nda ti taga wa ma yo fɔ: «Kiti kɔnfɔ ɲa wi woro ma sin, wi sɛnyoro yeri wele!

⁷ Leele mbele Yεnɲεle li wɔ, a paa gbele nali yinri yɔnlɔ naa yembinε, li se ka tanga kan pe yeri wi le? Li se mɔ pe sagawa pi ni.

⁸ Mila ki yuun ye kan, Yεnɲεle li yaa tanga kan pe yeri yeεn fyaw. Εεν fɔ, na Lere wi Pinambyɔ wiga ka songɔrɔ mbe pan laga tara na, wi mbe pan mbe lere yan wi taga wi na okε?»

Fariziye naɲa naa nizara shɔfɔ sɛnre

⁹ Leele mbele paa pye na pe yeε jate ma yo poro sin Yεnɲεle li yege na, nεε sanmbala pe jate pe woro yaraga ka, Zhezu wila ki yomiyεle na li wa poro kan ma yo fɔ:

¹⁰ «Nambala shyen la kari mbe sa Yεnɲεle yenri wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Nunɲba la pye Fariziye woo. Sanɲa wo la pye nizara shɔfɔ.

¹¹ Fariziye naɲa wo la pye ma yere laga ka na wi ye, nεε Yεnɲεle li yenri wa wi nawa na yuun fɔ: «E! Yεnɲεle, mila ma shari, katugu mi naa leele sanmbala pe ni we woro ma

yala. Pele yen benɲanri pyefenne, kapere pyefenne konaa kεenre lifenne. Mi woro paa ki nizara shɔfɔ ɲa wi yen yere.

¹² Yapelege pyew, mi ma piliye shyen wa, ma yenɲe le. Yaara nda fuun mi yen na taa, mi maa ti ni fuun ti yaga wi woo.>

¹³ «Nizara shɔfɔ wo la pye ma yere wa lege. Wi yeε sila yenle mboo yege ki yirige wa naayeri. Εεν fɔ, wi kotogo ko wila pye na gbɔɔn nεε yuun fɔ: «E! na To Yεnɲεle, na yinriwe ta! Mi yen kapere pyefɔ.> »

¹⁴ A Zhezu wì sigi sɛnre nda ti taga wa ma yo fɔ: «Mila ki yuun naga finligi ye kan, ki nizara shɔfɔ wi songɔrɔsaga ma kari wi go, wo wila pye ma sin Yεnɲεle li yege na. Εεν fɔ, Fariziye naɲa wo la ma. Katugu lere ɲa fuun kaa yeε yirige, wo yaa ka tigi, εεν fɔ lere ɲa fuun ka suu yeε tirige wo yaa ka yiri†.»

Zhezu wila duwaw piile tunmɔmbɔlɔ pele na

(Mati 19.13-15; Maki 10.13-16)

¹⁵ Leele pèle la kari piile tunmɔmbɔlɔ pele ni yeε Zhezu wi kɔrɔgɔ, janɲo wi jiri pe na wi duwaw pe na. Naa wi fɔrɔgɔfenne paa kaa pe yan ma, a pe nεε gbanla pe na.

¹⁶ Εεν fɔ, a Zhezu wì si piile pe fulo wi yeε tanla ma sho fɔ: «Ye piile tunmɔmbɔlɔ pe yaga paa

† 18:14 18.14: Mati 23.12; Luki 14.11

paan na kōrōgō, yaga ka pe yegē kōn; katugu mbele pe yen paa pe yen, poro wele Yēnḡele li wunluwō pi yen pe woo.

17 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na lere ḡa si yenle Yēnḡele li wunluwō pi na paa pyō yen, ko fō wo se ye wa Yēnḡele li wunluwō pi ni fyew.»

Nana penjagbōrō fō

(Mati 19.16-30; Maki 10.17-31)

18 Zhufuye legbōō wà la Zhezu wi yewe ma yo fō: «We Nagafō jēnḡe, yīḡi mi daga mbe pye mbe si yinwege mbakōgō ki ta?»

19 A Zhezu wì suu pye fō: «Yīḡi na, a ma nēē na yinri jēnḡe, lere woro jēnḡe ndēē Yēnḡele lo nunḡba pe!

20 Ma si yen ma Yēnḡele li ḡgasegele ke jēn, fō: «*Maga ka jataga pye, maga ka lere gbo, maga ka yu, maga ka yagbolo sereya yo mbe taga lere na. Ta ma to naa ma nō pe gbogo.*» †

21 A ki nana wì suu pye fō: «Mīḡi ḡgasegele ḡgele ke ni fuun ke le na tanri ke na, maga le na puwen pi ni.»

22 Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo wi yeri, a wì suu pye fō: «Yaraga nunḡba kōōn yaga naa. Ma keē yaara ti ni fuun ti pere, maga penjara ti yeēle fyōnwō fenne pe na, mēē pan ma taga na na. Kona, ma yaa kōrōgō ḡbenḡe ta wa yēnḡele na.»

23 Naa nana wila kaa ki senre ti logo, a kì si yesanga wa wi na fō jēnḡe, katugu penjagbōrō fō lawi fō jēnḡe.

24 Naa Zhezu wila kaa wi yan kì yesanga wa wi na, a wì sho fō: «Penjagbōrō fenne pe ye wa Yēnḡele li wunluwō pi ni, ki yen ma ḡḡban fō jēnḡe.

25 Yōḡōmē mbe toro mesheli wele, ko tanla ma we penjagbōrō fō wi ye wa Yēnḡele li wunluwō pi ni ko na.»

26 Mbele pàa ki senre ti logo wi yeri, a poro sho fō: «Ḳḡga ambo Yēnḡele li yaa ka sho okē?»

27 A Zhezu wì si pe yōn sogo ma yo fō: «Kala na li yen ma ḡḡban leele pe yeri, lo woro ma ḡḡban Yēnḡele yegē na!»

28 A Pyeri suu pye fō: «Wele, wē we keē yaara ti ni fuun ti yaga wa, ma taga ma na, ki yaa ka pye mēle?»

29 A Zhezu wì si pe pye fō: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ḡa fuun kaa go, nakoma wi jō, wi nōsepiile, wi teele, wi piile pe yaga Yēnḡele li wunluwō pi kala na,

30 ki fō wi yaa pe yōḡō legere ta mboo ta laga dunruya wi ni. Goto wi yaa si ka yinwege mbakōgō ki ta.»

Naa Zhezu wila pye naa kunwō

naa wi yenme senre ti yuun, ki taanri wogo ko layi ḡga

(Mati 20.17-19; Maki 10.32-34)

† 18:20 18.20: Eki 20.12-16; Dete 5.16-20; Ɔrōmu 13.9

³¹ Zhezu wila wi fɔrɔgɔfenne ke ma yiri shyen pe yeri, mee pe pye fɔ: «We mbele waa kee wa Zheruzalemu yingɔ. Senre nda fuun Yenjele yɔn senre yofenne paa yɔnlɔgɔ Lere wi Pinambyɔ wi wogo na, ti yaa ti yee yɔn fili.

³² Pe yaa kaa le leele mbele pee sheri pe kee. Poro yaa ka tɛge wi na, mboo tɛgele, mbe cenre surugu wi na.

³³ Na paga kaa gbɔn sapige ni mbe kɔ, pe yaa wi gbo. Een fɔ, ki piliye taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.»

³⁴ Een fɔ, wi pitunmbolo pe sila ki senre ti logo. Ki senre tila pye ma lara pe na, pe sila ti koro jen.

Zhezu wila fyɔɔn wa sagala

(Mati 20.29-34; Maki 10.46-52)

³⁵ Naa Zhezu wila ka saa yɔngɔ Zheriko ca ki ni, a kɔ si yala fyɔɔn wà la pye ma cen wa kono li yɔn na, na yaara yenri leele pe yeri.

³⁶ A wì si janwa wi tinme ta wila toro, mee yewe ma yo fɔ: «Yingɔ kila piin yeen?»

³⁷ A pè suu pye ma yo fɔ: «Nazarɛti ca fenne Zhezu wo wila toro na.»

³⁸ Kona, a wì si gbele ngbanga ma yo fɔ: «Zhezu, Davidi setirige pyɔ, na yinriwɛ ta!»

³⁹ Leele mbele paa pye wa janwa wi yegɛ, a poro nɛɛ gbanla wi na ma yo wi pyeri. A wì si gbele ngbanga naa ma wɛ konɔngbanɔga ki na,

ma yo fɔ: «Davidi setirige pyɔ, na yinriwɛ ta!»

⁴⁰ A Zhezu wì si yere, mee pe pye ma yo pe pan wi ni wi kɔrɔgɔ. Naa fyɔɔn wila kaa pan ma gbɔn wi na, a Zhezu wì suu yewe ma yo fɔ:

⁴¹ «Yingɔ maa jaa mbe pye ma kan?» A fyɔɔn wì suu pye fɔ: «We Fɔ, ki pye mbaa yaan naa.»

⁴² A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ta yaan naa. Ma tagawa pɔɔn sho.»

⁴³ Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a wi nɛɛ yaan naa, mee taga Zhezu wi punɔgo na nɛɛ Yenjele li gbogo. Naa leele pe ni fuun paa kaa ko yan ma, a pe nɛɛ Yenjele li sonni.

19

Zhezu wo naa nanja na paa pye na yinri Zashe

¹ Naa Zhezu wila ka saa ye wa Zheriko, a wi nɛɛ toro wa ca nawa na kee.

² Nanja wà la pye wa, paa pye naa yinri Zashe. Nizara shɔfenne to lawi. Penjagbɔrɔ la pye wi yeri.

³ Wila pye na Zhezu wi lagajaa mboo yan mboo jen. Een fɔ, naa wila pye ma were, ki kala na, wì saa ya mboo yan janwa wi kala na.

⁴ Kì kaa pye ma, a wì si kono li le, mee fe ma kari wa yegɛ, mee saa lugu sikomɔri tige ka ni, mbe ta mbe Zhezu wi yan wi torosaga le ki laga ki na.

⁵ Naa Zhezu wila ka saa gbɔn le ki laga ki na, a wì suu yegɛ ki yirige wa

naayeri, mɛɛ Zashe wi pye fɔ: «Fyɛɛɛ ma tigi Zashe, katugu ki daga nala mbe sa tugu wa ma go.»

⁶ A Zashe wì si fyɛɛɛ ma tigi, mɛɛ saa Zhezu wi yaara wɔ wa wi go nayinmɛ ni.

⁷ Mbele fuun pàa ko yan ma, pàa pye na kɔngɔri nɛɛ yuun fɔ: «Ye wele, ki naɲa ɲa wì saa tugu kapere pyefo na†!»

⁸ Ɛɛn fɔ, a Zashe wì si yiri ma yere, mɛɛ we Fɔ wi pye fɔ: «We Fɔ, ta nuru! Mi yaa na kɛɛ yaara ti walaga kan fyɔnwɔ fɛnnɛ pe yeri. Na kiga si pye mi penjara shɔ lere yeri maa durumumu, mi yaa ti yɔngɔ tijerɛ kan wi yeri!»

⁹ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Nala showɔ pì ye laga ki go ɲga ki ni, katugu ki naɲa ɲa, wi yen Abirahamu wi setirige pyo† fun.

¹⁰ Lere wi Pinambyɔ wì pan mbe ɲa wì punɔgo Yɛnɲɛɛ li na wi lagaja mboo shɔ.»

Zhezu wila yomiyɛɛ la wa tunmbyeele kɛ pele senrɛ na (Mati 25.14-30)

¹¹ A Zhezu wì si nuru naa ma yomiyɛɛ la wa mbele pàa pye na nuru wi yeri pe kan; katugu naa wila ka saa yɔngɔ Zheruzalɛmu ca ki ni, a leele pe nɛɛ ki jate ndɛɛ Yɛnɲɛɛ li wunluwɔ pi yaa pi yɛɛ naga le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni.

¹² Wila pe pye fɔ: «Wunlunaɲa wa pyɔ la yiri ma kari taleere ta ni, mbe sa wunluwɔ lagaja, ko punɔgo na, mbe si songɔrɔ mbe pan.

¹³ Wi karisaga, a wì suu tunmbyeele kɛ yeri, mɛɛ pan ma tɛ piile nungba nungba kankan pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ: «Yaa safari waa pe ni, sanni mbe sa songɔrɔ mbe pan.»

¹⁴ Ɛɛn fɔ, ki naɲa wi tara woolo pàa wi panra. A pè si tunɲgo torogo wi punɔgo na, ma yo fɔ: «We woro na jaa ki naɲa ɲa wi cɛn we go na.»

¹⁵ «Naa ki naɲa wila kaa wunluwɔ pi ta, a wì si songɔrɔ ma pan wa wi tara. Wila tɛ piile pe kankan tunmbyeele mbele yeri, a wì si pe yeri. Pàa safari wi wa ma tɔnli ɲa ta, mbe ta mboo jɛn.

¹⁶ A kɔngbanɲa wì si pan, mɛɛ yo fɔ: «Na tafɔ, ma tɛ pyɔ nungba we, wùu yɔngɔ kɛ ta naa tɔnli.»

¹⁷ A wunlunaɲa wì sho fɔ: «Ɛnhɛɛn, kì yɔn. Tunmbyee jɛnɲɛ wi mboro. Kì kaa pye ma yen tagawa ni wa kagala jɛɛɛ jɛɛɛ ke ni, ki kala na, mi yaa ma tɛɛ ca kɛ go na.»

¹⁸ A tunmbyee shyɛn woo wì si pan ma yo fɔ: «Na tafɔ, ma tɛ pyɔ nungba we, wùu yɔngɔ kanɲurugo ta naa tɔnli.»

¹⁹ A wunlunaɲa wì suu pye fɔ: «Mboro wo na, mi yaa ma tɛɛ ca kanɲurugo go na.»

²⁰ A tunmbyee wà si pan naa ma yo fɔ: «Na tafɔ, ma tɛ

† 19:7 19:7: Luki 5.30; 15.2 † 19:9 19:9: Ko kɔrɔ wo yen wila taga Yɛnɲɛɛ li na paa yeɛ ɲga na Abirahamu la taga Yɛnɲɛɛ li na we.

pyo nungba wi na! Mila wi fo mbolo, maa gbegele maa tege.

²¹ Mila pye na fye ma yege, katugu lewelewe wi mboro. Mee tege laga nga na, pa ma ma le wa. Mee yarilire nda lugu, to ma ma kologi.>

²² A wunlunana wi suu pye fo: <Tunmbyee pee wele de! Mi yaa kiti wi kon ma na mbe yala ma yon senre to ni. Ma kaa ki jen mi yen lewelewe, mii tege laga nga na, pa mi ma saa le wa, mii yarilire nda lugu, to mi ma saa kologi,

²³ yingi na mee sila na penjara ti tege wa penjara tegego? Naa mi pan yeen, mi jen na sari wo naa ti tonli wi ni?>

²⁴ A wi si mbele paa pye le pe pye fo: <Yoo te pyo wi sho wi yeri, yoo kan na wi te pyo ke ta wi yeri.>

²⁵ A poro si wunlunana wi pye fo: <We tafo, te pyo ke yen wi yeri makol!>

²⁶ A wi si pe yon sogo ma yo fo: <Mila ki yuun naga finligi ye kan fo yaraga ka pye na fuun yeri, pe yaa la ka tari wa wo kan naa. Yaraga woro na fuun yeri, jenri jate na wi yen wi yeri, wi yaa sho wi yeri†.>

²⁷ Na mbenfenne poro na, poro mbele fuun paa pye naga jaa mi ka ka cen pe go na, ye pan pe ni laga, ye pe gbo na yege na!> »

**ZHEZU WI
GBONGO WA
ZHERUZALEMU CA**

19.28–21.38

*Zhezu wi yege wa
Zheruzalemu
(Mati 21.1-11; Maki 11.1-11; Zhan 12.12-19)*

²⁸ Naa Zhezu wila kaa ko ko senre to na, a wi si keli pe yege na kee wa Zheruzalemu ca ki yeri.

²⁹ Naa wila ka saa yongo Betifazhe naa Betani cara ti ni sanga na ni, ma wa wa yanwiga nga pe yinri Oliviye tire yanwiga ki yeri, a wi suu forogofenne shyen tun ma pe kelegi wi yee yege,

³⁰ ma yo fo: «Yaa kee wa ca nga ki wa ye yege ki ni. Na yaga sa ye, ye yaa sofile pyo yan le pòò pò. Male lere fa lugu wi na. Yoo sanga yaa paan wi ni na kan!

³¹ Na lere wa ka ye yewe mbe yo fo: <Yingi na, a ye nee wi sangala?> Yoo pye fo: <Wi kala yen we Fo wi na.> »

³² A pitunmbolo pe si kari ma saa nga Zhezu wila yo pe kan ki yan ma.

³³ Naa paa kaa na sofile pyo wi sangala, a sofile wi fenne pe si pe yewe ma yo fo: «Yingi na, a ye nee ki sofile pyo na wi sangala?»

³⁴ A pe si pe yon sogo ma yo fo: «Wi kala yen we Fo wi na.»

³⁵ Kona, a pe si sofile pyo wi yigi ma saa wi kan Zhezu wi yeri, mee pe derigboro ti wo mari taga wi na, mee Zhezu wi saga, a wi lugu ma cen wi na.

³⁶ Naa wila kaa na kee, a leele pe nee pe derigboro

gboro ti woo nari jaan wa kono naga nari fo paa wi gbogo.

37 Naa Zhezu wila kaa na yongo Zheruzalemu ni, na Oliyiye tire yanwiga kono li tinri na kee, a forogofenne janwa wi ni fuun wi nee yogori nayinme coli, na Yenhele li sonni kafonngolo ngele paa yan ke kala na.

38 Paa pye na yuun fo:

«Wunlunaha na wila paan we Fo wi mege ki na, Yenhele sa duwaw wi na!

Yeyinnye mbe pye wa yenhele na.

Gbogwo yen Yenhele woo, lo na li yen wa naayeri lara ti ni fuun ti go na!»†

39 Wa janwa wi ni, Fariziye pele la pye wa. A poro si Zhezu wi pye fo: «We Nagafu, ma forogofenne pe pye pe pyeri!»

40 A Zhezu wi si pe yon sogo ma yo fo: «Mila ki yuun naga finligi ye kan, ali na ki leele mbele paga pyeri, sinndere ti yaa la jorogi.»

Zhezu wila gbele Zheruzalemu ca ki kala na

41 Naa Zhezu wila kaa yongo Zheruzalemu ni, a wi si ca ki wele nee gbele ki kala na. Wila yo fo:

42 «Yoro Zheruzalemu ca woolo wele, nga ki mbe ya yeyinnye ki kan ye yeri, ndee ki pye yoro fun yege jen nala, ki jen na mbonro jenge.

Εεν fo, koni, ki yen ma lara ye na, ye se ya mbege yan.

43 Katugu piliye ya na paan, ye mbenfenne pe yaa ka tunndo fannga woro gbegele mbe ye ca mbogo ki maga mbege fili, mbe ca ki yon ton, mbe ye le jorowo kee ki ni fuun na.

44 Pe yaa ka ca ki ya, mbe ye tongo pew. Sinndelege ka se ka koro ka na, katugu Yenhele li pan ma ye wele mbe ye sho sanga na ni, ye suu jen.»

Zhezu wila kari wa sherigo gbogo ki ni (Mati 21.12-17; Maki 11.15-19; Zhan 2.13-22)

45 A Zhezu wi si kari wa sherigo gbogo ki ni, nee perenfenne pe puro na pe yinrigi.

46 Wila pye na pe piin fo: «Ki yen ma yonlogo wa Yenhele senre sewe wi ni, ma yo fo:

<Na go ki yaa ka pye Yenhele yenri go.†

Εεν fo, a yoro nee ki piin yoolo larasaga!» †

47 Zhezu wila pye na leele pe nari pilige pyew wa sherigo gbogo ki ni. A saraga wofenne teele, poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni konna ca ki legbocolo pe ni, pe nee wi lagajaa mboo gbo.

48 Εεν fo, pe mbaa ki yigi yege nga na, pe sila ki jen; katugu leele pe ni fuun paa pye na nuru wi yeri fo jenge.

† 19:38 19:38: Yuuro 118.26 † 19:46 19:46: Eza 56.7 † 19:46 19:46: Zhere 7.11

20

Zhezu wi fannga ki yiri se
(Mati 21.23-27; Maki 11.27-33)

¹ Pilige ka, Zhezu wila pye na leele pe nari wa sherigo gbogo ki ni, na Sentanra ti yari pe kan. A saraga wofenne teele, naa lasiri sewe jenfenne poro naa Zhufuelelele pe ni, pe si kari wi korogo,

² mee wi yewe ma yo fo: «Maa ki kagala ngele ke piin yingi fannga ni? Amba wigi fannga ki kan ma yeri, ma nee ke piin?»

³ A Zhezu wi si pe pye fo: «Mi fun, mi yaa ye yewe kala nungba ni.

⁴ Amba wila Zhan wi torogo wi pan wila batemu wi piin, Yenjele lo lali lee leele poro la wele?»

⁵ A pe nee kendige woo pe yee ni na yuun fo: «Na waga wi yon sogo mbe yo fo: <Yenjele lo laa wi torogo>, pa wi yaa we yewe mbe yo fo: <Yingi na yee si taga wi na?»

⁶ Een fo, na waga sho fo: «Leele poro pa wi torogo», pa leele pe yaa we wa sinndere ni mbe we gbo; katugu pe taga ki na ma yo Yenjele yon senre yofa wo wa lawi Zhan we!»

⁷ Ki kaa pye ma, a pe suu yon sogo ma yo fo: «Na wila wi tun wila leele pe batize we suu jen.»

⁸ A Zhezu wi si pe pye fo: «Mi fun, mila ki kagala ke piin yaraga nga fannga ni, mi sege yo ye kan.»

Kere welefenne tipeele yomiyele

(Mati 21.33-46; Maki 12.1-12)

⁹ Ko punjo na, a Zhezu wi nee ki yomiyele na li waa leele pe kan na yuun fo: «Nana wa la ezenen tire kere kon, mee ti telege ezenen kere tunmbyeele pele na, mee kari ca na ma saa mo wa.

¹⁰ Naa ezenen pire ti cosinga wila kaa gbɔn, a wi si tunmbyee wa torogo wa ezenen kere tunmbyeele pe yeri, ma yo poo tawa pi kan wi yeri. A pe si to ko tunmbyee wo na maa gbɔn, mee wi songoro kewara.

¹¹ A ezenen kerefo wi si nuru naa ma tunmbyee wa torogo wa pe yeri. Een fo, a pe si wo fun wi yigi maa gbɔn, maa tegele, mee wi songoro kewara.

¹² A kerefo wi si nuru naa ma tunmbyee taanri woo torogo wa pe yeri. A pe si wo welege, mee wi puro.

¹³ Kona, a kerefo wi suu yee pye fo: «Nga yingi mi yaa pye? Mi yaa na pinambyo nungba na wilan ndanla jenge wi torogo wa pe yeri. Pa pe yaa fere ta mbe wo nungba wo kan.»

¹⁴ Een fo, naa ezenen kere tunmbyeele pa kaa wo yan, a pe nee pe yee piin fo: «Na yeen wo wi yen korogo lifo we. Ye pan woo gbo, kona, korogo ki yaa koro we kan!»

¹⁵ A pe suu yigi ma saa wi wa wa ezenen kere ti punjo na, mee wi gbo.»

A Zhezu wì si pe pye fò: «Yoro wo nawa, yingì ɛɛɛn kɛɛfò wi yaa pye pe na?»

¹⁶ Wi yaa pan mbe ɛɛɛn kɛɛ tunmbyeele pe gbo, mbe siri kan naa pele yeri.»

Naa leele pàa kaa ki sɛnɛ ti logo Zhezu wi yeri, a pè sho fò: «Ko wogo nga ko se pye fyew!»

¹⁷ Ɛɛn fò, a Zhezu wì si pe wele, ma sho fò: «Ki sɛnɛ nda ti kɔɔ wi yɛn meɛ wa Yɛnɛɛle sɛnɛ sɛwɛ wi ni, fò:

*Go wafɛnnɛ pè je sinnɛɛɛɛɛɛ
nga nà,*

*ko kì pye go yɛnɛ li
sinnɛɛɛɛɛɛ konɔɔbanɔɔ
ye!†*

¹⁸ Lere ɲa fuun ka to ki sinnɛɛɛɛɛɛ ki na, wo yaa wi yɛɛ kaari. Na kiga si to ɲa fuun na, ki yaa wo purugu.»

*Nizara ɲa wi daga mbe
sara
wunlumbolo to wi yeri*

*(Mati 22.15-22; Maki
12.13-17)*

¹⁹ Kona, a lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ poro naa saraga wɔfɛnnɛ teeɛle pe ni, pe nɛɛ Zhezu wi lagajaa mboo yigi ki wagati jate wi ni; katugu pàa ki jɛn ma yo wila ki yomiyɛɛ li wa poro na. Ɛɛn fò, pàa pye na fyɛ janwa wi yɛɛɛ.

²⁰ Kì kaa pye ma, a pè sigi lɛ nɛɛ Zhezu wi kɔɔsi. A pè si leele pirifɛnnɛ pele tun wa wi yeri, ma yo pe sa pe yɛɛ pye paa lesinmbele yɛn, pe ta pe Zhezu wi yigi wì yɔn sɛnɛ jate to na, pe

saa le fanɔɔga fɛnnɛ poro naa gboforonɛri wi kɛɛ.

²¹ A ki leele pè si saa wi yewe ma yo fò: «We Nagafò, wègɛ jɛn ma yo sɛnɛ nda ma maa yuun na leele pe nari, ti yɛn ma sin. Maa lere wɔ lere ni. Ɛɛn fò, ma maa Yɛnɛɛle konɔ li nari leele pe na kaseɛge ni.

²² Ki kala na, ki yo we kan, ki daga waa Ɔɔmɔ tara wunlumbolo to wi nizara wi woo lee waga kaa wi woo?»

²³ Ɛɛn fò, Zhezu wila pe tijinliwɛ pee pi jɛn, a wì si pe pye fò:

²⁴ «Ye warifuwe pyɔ nunɔɔba naga na na mbe wele. Ambɔ foto naa ambɔ yɔɔnɔɔ ti yɛn wi na?» A pè sho fò: «Sesari woro ri.»

²⁵ Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Ɔɔga ki daga mbe kan wunlumbolo to wi yeri, yege kan wi yeri. Nga ki daga mbe kan Yɛnɛɛle li yeri, yege kan li yeri.»

²⁶ Kì pye ma, pee punɔɔsaga yan wi sɛnyoro ti na mboo yigi leele pe yege na. Ɛɛn fò, wi sɛnɛ tila pe pari, fò a pè pyeri.

*Zhezu wila kuulo
pe yɛnɛ wogo ki yo*

*(Mati 22.23-33; Maki
12.18-27)*

²⁷ A Sadusiye pèɛle si kari Zhezu wi kɔɔɔɔ. Poro pe ma yo kuulo pe se ka yɛn† mbe yiri. A pè suu yewe ma yo fò:

²⁸ «We Nagafò, Moyisi wila ki yɔnɔɔɔ maga yaga laga we kan ma yo: «*Na nanɔ ɲa*

wì jële p̄ori wa ka ku mboo j̄o yaga, na pee pȳo se, wi j̄onl̄o wigi jële wi p̄ori, j̄ango wi piile se wi na wi nd̄o ña wì ku wi kan.†

29 Ma si yala, n̄osepiile nambala k̄ol̄shyen la pye laga. A kongbanna wì si jële p̄ori. Pee pȳo se. A nana wì si ku maa j̄o wi yaga.

30 A shyen f̄o wigi jële wi p̄ori.

31 Ko pun̄go na, a taanri f̄o w̄u p̄ori. A pe ni fuun k̄ol̄shyenme p̄ege jële nun̄gba wi p̄ori, ma ku maa yaga, wa si pȳo se wi na.

32 Ko pun̄go na, a jële wì si kaa ku fun.

33 Na kuulo yenpilige kiga ka gb̄on, jële wi yaa ka pye pe ni wiwiin woo, naa pe ni fuun k̄ol̄shyenme p̄o p̄ori we?»

34 A Zhezu wì si pe pye f̄o: «Pa nambala naa j̄eèle pe yen na p̄or̄oḡo ki piin† laga ki dunruya ña wi ni.

35 Ēen f̄o, nambala naa j̄eèle mbele ki daga pe ni pe yen pe yiri wa kunw̄o pi ni, paa pe yinwege ki piin wa dunruya ña wila paan wi ni, pe se kaa p̄or̄oḡo piin.

36 Pe se si ka ku naa. Pe yaa ka pye paa mer̄eḡeye pe yen, mbe pye Ȳen̄j̄ele li piile, katugu p̄e yen ma yiri wa kuulo pe s̄oḡow̄o yinwege mbakoḡo kan.

37 Moyisi wila ki ȳonl̄oḡo, maga filige f̄o kuulo pe yaa ka yen. Wa laga ñga ki yen na para wuuro tipile li sen̄re na, wila we F̄o wi yeri ma yo f̄o: «Abrahamu Ȳen̄j̄ele, naa Izaki Ȳen̄j̄ele, konna Zhakobu Ȳen̄j̄ele.»†

38 Ȳen̄j̄ele li woro kuulo poro Ȳen̄j̄ele, li yen weele poro Ȳen̄j̄ele; katugu Ȳen̄j̄ele ȳeḡe na, leele pe ni fuun pe yen yinwege na†.»

39 A lasiri s̄ew̄e j̄enfenne p̄ele suu pye f̄o: «We Nagaf̄o, mà sen̄jende yo.»

40 Kona, pee soro naa mboo yewe sen̄re ta ni.

Kirisi wo naa Davidi sen̄re

(Mati 22.41-46; Maki 12.35-37)

41 A Zhezu wì si pe pye f̄o: «Mele, pe si ya pe yo f̄o Kirisi wi yen Davidi setirige pȳo?»

42 Katugu Davidi wo jate wila ki yo wa Ȳen̄j̄ele gb̄oḡoyuuro s̄ew̄e wi ni, ma yo f̄o:

We F̄o wigi yo na F̄o wi kan ma yo f̄o: Cen wa na kalige kee ki na

43 *f̄o mbe s̄oon mbenfenne pe ñgbanga, mbe pe pye ma t̄ow̄o ti tegesaga.†*

44 Kì kaa pye Davidi wo jate laa yeri wi F̄o, mele Kirisi wii ya wi pye Davidi wi setirige pȳo?†»

† 20:28 20:28: Dete 25.5-6 † 20:34 20:34: Mati 22.30 † 20:37 20:37: Ko k̄or̄o wo yen f̄o Ȳen̄j̄ele li yen pe go Sh̄of̄o; Eki 3.6. † 20:38 20:38: Ko ki naga ma yo ki leele p̄e ku wire to na, ēen f̄o, ki k̄o wo ma, pe yaa ka yen mbe yinwege mbakoḡo ta. † 20:43 20:42-43: Yuuro 110.1 † 20:44 20:44: Zhezu wi woro na kendige woo mbe yo wi woro Davidi wi setirige pȳo, ēen f̄o, wila ki nari ma yo wì gb̄oḡo ma we kona naa bere.

Fɔrɔɔɔfenne pe yerewe we
(Mati 23.1-36; Maki 12.38-40)

⁴⁵ Naa janwa wi ni fuun wila kaa na nuru Zhezu wi yeri, a wi suu fɔrɔɔɔfenne pe pye fɔ:

⁴⁶ «Ye yee yingiwe jen lasiri sewe jenfenne pe ni. Ki yen ma pe ndanla paa derigboro ti nii paa yanri, konaa paa pe shari gbogwo sharaga ni wa katoro ti ni. Wa sheriyinre ti ni, jonro nda ti ma pye wa yege, konaa liwen gbɔɔ na, censara tiyonro to ti ma pe ndanla mbaa cɛen ti na.

⁴⁷ Pe maa nanjunjaala pe kee yaara ti shoo pe yeri, ma saa na Yenjele yenri na moni, mbe ta mbege naga fɔ pe yen ma sin. Pe jologo ki yaa ka gbogɔ mbe we lere pyew wogo na.»

21

Nangunjo fyonwo fɔ wi penjara
kanwa Yenjele li yeri
(Maki 12.41-44)

¹ A Zhezu wi suu yege ki yirige ma wele maa yee maga, mee penjagboro fenne pe yan paa pe yarikanra ti nii wa sherigo gbogɔ yarikanra kesu wi ni.

² A wi si nangunjo fyonwo fɔ wa yan fun wi pan ma tama shyen le wa.

³ A Zhezu wi sho fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, penjara nda ki nangunjo fyonwo fɔ na wi le wa kesu wi ni, ti gbogɔ ma

we mbele fuun pe pe woro le wa ti na;

⁴ katugu jennjenri pe ni fuun pe wowo wa pe penjagboro ti ni ma kan yarikanra. Ma si yala, ki nangunjo na wo naa wi fyonwo pi ni fuun, nda fuun ti yen wi yeri mbaa wi yee baro, tori nda wi saa le wa.»

Zhezu wila para sherigo gbogɔ
ki jogowo po
naa dunruya kopilige senre ti na
(Mati 24.1-14; Maki 13.1-13)

⁵ Leele pele la pye na para sherigo gbogɔ ki senre na ma yo paa ki gbegele sinndeeɛe tiyonro ni, konaa yaara nda paa kan Yenjele li yeri ti ni. Kona, a Zhezu wi sho fɔ:

⁶ «Ki yaara nda yaa yaan yeen, piliye ya wa na paan, sinndelege ka se ka koro ka go na. Pe yaa ka ti ni fuun ti jaanri.»

⁷ A pe suu yewe ma yo fɔ: «We Nagafɔ, ki kagala ke yaa ka pye sanga wiwiin? Na ki kagala ke pyesanga wiga ka gbɔn, kacɛn wiwiin wi yaa ki naga?»

⁸ A Zhezu wi si pe pye fɔ: «Ye yee yingiwe jen, yaga ka ye yee yaga pe ye fanla pe ye punjo; katugu lelegeɛe yaa ka pan na mege ki na, mbe yo fɔ: <Muwi mi yen Kirisi we!>, mbe yo naa fɔ: <Wagati wi gbɔn!> Eɛn fɔ, yaga ka taga ki fenne pe na!

⁹ Na yaga ka malaga naa mbele pe yaa ka yiri mbe je pe senre ti logo, yaga kaa

fye; katugu ko daga mbe pye. Eɛn fɔ, ko se ka pye dunruya wi kɔpilige gben.»

¹⁰ Kona, a wì si pe pye naa fɔ: «Tara ta woolo yaa ka yiri tara ta woolo kɔrɔgɔ malaga ni. Wunluwɔ naa wunluwɔ yaa ka yiri pi yɛɛ kɔrɔgɔ.»†

¹¹ Tara ti yaa kaa yegɛ ngbanga lalɛgɛɛ na. Tifɛlɛgɛ yama naa funɔgo tugbɔɔɔ yaa ka to lalɛgɛɛ na. Yaara nda ti maa fyɛɛ kaan to naa kacɛn kagala tugbɔngɔlɔ lɛgɛɛ yaa kaa yaan wa naayeri.

¹² Eɛn fɔ, sanni ko mbe sa pye, yoro wo na, pe yaa kaa ye yinri mbaa ye jɔlɔ. Pe yaa kaa ye nii kɛɛ paa kiti kɔɔn ye na wa shɛriyinɛ ti ni, mbaa ye nii kaso. Pe yaa kaa kee ye ni wa wunlumbolo poro naa gboforonɛriye pe yegɛ sɔgɔwɔ na mɛgɛ ki kala na.

¹³ Ko yaa pyelɔmɔ kan ye yeri, ye ta yanla sɛɛya wi yo pe yegɛ na.

¹⁴ Ki kala na, ye yere ki yerewe wa ye nawa fɔ ye se ka jatere pye gben sɛnɛɛ nda ye yaa ka yo mbe ye yɛɛ shɔ to na.

¹⁵ Katugu mi yaa ka sɛnɛɛ piile naa tijinliwɛ kan ye yeri, fɔ ye mbenfenne wa kpɛ se ka ya mbe yo mbe ye ya, nakoma mbaa kendige woo ye ni.

¹⁶ Ye sevenne jate, naa ye nɔsepiile pe ni, naa ye woolo poro naa ye wennɛ pe ni, pe yaa kaa ye nii kɛɛ. Pe yaa ka pele gbo ye ni fɔ jɛngɛ.

¹⁷ Leele pe ni fuun pe yaa ka ye panra na kala na.

¹⁸ Eɛn fɔ, ali ye yinzire ka nunɔgba se ka punɔgo.

¹⁹ Na yaga ki kun ye yɛɛ ni, pa ye yinwege ye yaa kaga ta yɛɛn we.»

Zhezu wila Zheruzalemu ca yaga sɛnɛɛ ti yo

(Mati 24.15-21; Maki 13.14-19)

²⁰ «Na yaga ka malinje wi yan pɛ yere wi na lɛgɛɛ ma Zheruzalemu ca ki maga, maga fili, yege jɛn ye yo fɔ ca ki yasanga wi gbɔn.

²¹ Ko sanga wo ni, Zhude tara woolo paa fee paa kee wa yanwira lara ti na. Mbele ka pye wa Zheruzalemu ca nawa, pe fe pe yiri wa ca. Mbele ka pye kɛɛɛ, paga ka sɔngɔɔ wa ca.

²² Katugu ko piliye yo yaa ka pye kapere ti kayanɔa wɔpiliye, janɔgo sɛnɛɛ nda fuun ti yɛn ma yɔnɔgɔ wa Yɛnɔɛle sɛnɛɛ sɛwɛ wi ni, ti ta tiri yɛɛ yɔn fili.

²³ Jɛɛle mbele pe yaa ka pye kugbɔɔ ni konaa mbele piile na wɔnri pe na, jɔlɔgɔ yaa ka pye pe wogo ki piliye yi ni; katugu jɔlɔgɔ gbɔgɔ yaa ka to laga ki tara nda ti ni. Yɛnɔɛle li nanɔbanwa kagala ke yaa ka to ki leele mbele pe na.

²⁴ Pe yaa ka pe gbo tokobi ni. Pe yaa ka pe yigi mbe jaraga pe ni tara ti ni fuun ti ni, mbe pe pye malaga kasopiile. Mbele pe woro Zhu-fuye pe yaa ka Zheruzalemu

† 21:10 21.10: Eza 19.2

ca ki ya pew, mbege ta sa gbon fo pe wagati wi ka sa ko.»

Lere wi Pinambyo wi panga shyen wogo ye

(Mati 24.29-31; Maki 13.24-27)

²⁵ «Kacen legere yaa kaa yaan wa yonlo naa yenje, konaa wonngolo ke na. Tara woolo pe yege ki yaa ka weri pe na. Pe nawa pi yaa ka wo kogojе wo naa wi tonmo pi yinriwe naa pi towо tinme gboо pi kala na.

²⁶ Leele pe yege yaa kaa woo fyere ndorogo ki na, naa pe yaa kaa jatere piin nga ki yaa dunruya wi ta ki na we; katugu naayeri fannga yaara ti yaa ka tigile.

²⁷ Kona, pe yaa Lere wi Pinambyo wi yan wila paan yawa naa gbogowo gbembe ni wa kambaaga ki na†.

²⁸ Na ki kagala kaga ka le sanga o sanga, ye yere jenge, ye kotogo le ye yee ni, katugu ko yaa ka yala ye go shosanga wi yongo mako.»

Figiyе tige yomiyele

(Mati 24.32-35; Maki 13.28-31)

²⁹ Kona, a Zhezu wi sigi yomiyele na li wa pe kan, ma yo fo: «Ye figiyе tige ki wele, naa tire sannda ti ni.

³⁰ Na yaga kari yan ti yen na funnu sanga o sanga, ye mee ki jen ma yo yonro ti yongo toon.

³¹ Ki pyelomo nungba pi na fun, na yaga ka ki kagala ke yan kaa piin sanga na ni,

yege jen ye yo fo Yennele li wunluwo pi pansanga wi yongo.

³² Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, leele mbele pe yen laga yinwege na nala, pe ni fuun se ka ku, na ki kagala ke fa pye mbe ko.

³³ Naayeri wo naa tara ti ni, ti yaa ka ko. Een fo, na senre to se ko fyew.»

Ki daga ye cen ki cenwe

³⁴ «Ye yee yingiwе jen, yaga ka ti lindanwa, naa sinworo, naa dunruya jatere legere ti ye kotogo ki sho tigi ta, jango ki pilige kiga ka pan mbe ye fo,

³⁵ paa yege nga na pe ma kaa kara yigi penе we; katugu ki pilige ki yaa ka pan mbe tara woolo pe ni fuun pe fo.

³⁶ Ye cen ki cenwe, yaa Yennele li yenri sanga pyew, jango ye fannga ta ye sho ki kagala ngele fuun kaa paan ke ni. Ye ta ye yere Lere wi Pinambyo wi yege sogowo.»

³⁷ Zhezu wila pye na leele pe nari Yennele senre ti ni pilige pyew yonlo na, wa sherigo gbogo ki ni. Yembine ka ka wo, wi mee kari wa yanwiga nga pe yinri Oliviyе tire yanwiga ki na ma saa wonlo wa.

³⁸ Kila pye, laga ko na lari, leele pe ni fuun pe mee la kee wi korogo wa sherigo gbogo ki ni mbe sa logo wi yeri.

**ZHEZU WI KUNWO
NAA WI**

† 21:27 21:27: Dani 7.13

YENME MA YIRI WA KUNWỌ PI NI

22

22-24

Pàa yon le Zhezu wi na

(Mati 26.1-5; Maki 14.1-2;

Zhan 11.45-53)

¹ Leve fu buru feti, wo ña pe maa yinri Paki, wo wila pye na yongo.

² A saraga wofenne teele poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, pe nɛɛ pyewe jaa mbe Zhezu wi gbo; katugu pàa pye na fyɛ janwa wi yɛɛ.

Zhudasi wila gbɛgɛle ma yala

mbe Zhezu wi le

Zhufuye teele pe kɛɛ

(Mati 26.14-16; Maki 14.10-11)

³ Ki sanga wi ni, Zhudasi ña pàa pye na yinri Izikariyoti, Sotanla wì si ye wi ni. Wo fun wila pye forogofenne pe ke ma yiri shyen wa.

⁴ A Zhudasi wì si kari ma saa saraga wofenne teele poro naa sherigo gbogo welefenne teele pe yan. Wi mbaa ya mbe Zhezu wi le pe kɛɛ yɛɛ ñga na, a pèri yo mari ta pe yɛɛ yeri.

⁵ A kì si tanla pe ni fo jɛɛɛ. A pè yo ma fili ki na ma yo pe yaa penjara kan wi yeri.

⁶ A Zhudasi wì si yenle ki na, nɛɛ pyelomo jembe jaa mbe Zhezu wi le pe kɛɛ, janwa wiga ka pye ki jenwe.

Paki feti liwen

(Mati 26.17-30; Maki 14.12-26; Zhan 13.21-30; 1 Korɛn 11.23-25)

⁷ Leve fu buru feti wi pilige ko kila gbɔn, ko pilige koyi pe mbaa Paki feti simbaala pe gbo†.

⁸ A Zhezu wì si Pyeri naa Zhan pe tun ma pe pye fo: «Ye kari ye sa Paki feti yaakara ti sogo we kan.»

⁹ A pè suu pye fo: «Maa jaa we sari sogo se yeri?»

¹⁰ A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fo: «Ye wele, ye yesaga wa ca, ye yaa fili naja wa ni, tonmo cogo ni wi go na. Ye taga wi pungo na. Wiga sa ye go ñga ni, ye ye wa ki go ki ni!

¹¹ Ye si gofo wi pye fo: «We Nagafɔ wì yo wo naa wi forogofenne pe ni, pe yaa Paki feti liwen pi li yumbyo ña ni, wi yen se yeri?»

¹² Pa ki naja wi yaa sanngazo yumbyo gbenɛ wa naga ye na. Pòo gbegele ma yaara ti tɛɛ wa we kan. Ye Paki feti yaakara ti sogo wama.»

¹³ A pè si kari, mɛɛ saa ki yan paa yɛɛ ñga na Zhezu wila ki yo ma pe kan we. A pè si Paki feti yaakara ti sogo.

¹⁴ Naa lisanga wila kaa gbɔn, a Zhezu wì si saa cɛn na nii wo naa wi pitunmbolo pe ni.

¹⁵ A wì si pe pye fo: «Ki Paki feti liwen mba, mila pye naga jaa wi jate, mboo li ye ni, sanni mbe sa jolo.

† 22:7 22.7: ɛki 12.14-20

16 Katugu mila ki yuun ye kan, ki Paki feti liwen mba mi se pa li naa, fɔ sa gbɔn pi kɔɔ wi sa pye wuu yee yɔn fili wa Yenɲele li wunluwɔ pi ni.»

17 Kona, a wì si wɔjɛnnɛ li lɛ. Naa wila kaa Yenɲele li shari, a wì sho fɔ: «Yoo sho yoo yeele ye yee na.

18 Mila ki yuun ye kan, mbe wɔ nala wo ni, mi se ɛɛɛzen pire tɔnmɔ pa wɔ ye ni naa, fɔ sa gbɔn Yenɲele li wunluwɔ pi panmbilige ki na.»

19 Ko punɔgo na, a wì si buru lɛ. Naa wila kaa Yenɲele li shari, a wì suu kɔɔnɔ kɔɔnɔ maa kan pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ: «Ŋa yɛɛn wo wi yɛn na wire re†. Tì kan ye kala na. Yaa ki wogo ŋga ki piin yaa nawa tuun na na†.»

20 Naa pàa kaa li ma kɔ, a Zhezu wì si wɔjɛnnɛ li lɛ naa fun, ma li kan pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ: «Ki wɔjɛnnɛ na yɛɛn lo li yɛn Yenɲele li yɔn finliwɛ fɔnmɔ we, ki yɔn finliwɛ pì le na kasanwa po ni, po mba pì wo ye kala na.

21 Ɛɛn fɔ, ye wele, lere ŋa wila na nii na mbenfenne pe keɛ wi yɛn laga na nii na ni.

22 Kaselege yi, Lere wi Pinambyɔ wi yaa ku paa yɛɛɛ ŋga na Yenɲele làa ki kɔn maga tɛɛɛ we. Ɛɛn fɔ, lere ŋa wila wi nii wi mbenfenne pe keɛ, jɔlɔɔ yɛn ki fɔ wi wogo.»

23 A fɔɔɔɔfenne pè sigi lɛ nɛɛ pe yee yewe na yuun fɔ: «Ŋga ambo wi yaa ta mbe ko kala na lo pye we ni?»

Wiwiin wi yɛn legbɔɔ ma

^{WE} 24 Kona, a fɔɔɔɔfenne pe nɛɛ kendige woo pe yee ni ŋgbanga mbe ta mbe ŋa wi yɛn legbɔɔ pe pe ni fuun na wi jɛn.

25 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Tara woolo pe wunlumbolo pe ma cɛn pe woolo pe go na. Pe fannɔga fenne pe maa leele pe ŋgbanga ma yo paa pe yinri <Kajɛɲɛ pyefenne.>

26 Ɛɛn fɔ, yoro sɔɔwɔ po si daga mbe pye ma. Ŋa wi yɛn ye ni fuun legbɔɔ, wi daga mboo yee pye paa lepìle yɛn. Ŋa wi yɛn ye go na, wi daga mboo yee pye paa ye ni fuun tunmbyee yɛn.

27 Wiwiin wi yɛn legbɔɔ wo? Ŋa wì cɛn na nii wowi lee, nakoma ŋa wila paan naa yaakara ti kaan wi yeri wowi? Ŋa wì cɛn na nii, mì yo wowi. Ma si yala, muu yɛn ye sɔɔwɔ paa ye tunmbyee yɛn.

28 Yoro yè koro ma taga na na wa kanɔbanra nda tilan ta ti ni.

29 Ki kala na, na To Yenɲele lilan tɛɛɛ wunluwɔ pi na yɛɛɛ ŋga na, pa mi yaa ye tɛɛɛ pi na ma fun.

30 Ye yaa ka li, mbe wɔ na ni ja wa na wunluwɔ pi ni. Ye yaa ka cɛn wunluwɔ

† 22:19 22:19: Ki laga ŋga, pele maa ki jate ma yo buru wi yɛn ma taanla Zhezu wi wire to ni, nda ti yaa kan saraga we; pele maa ki jate ma yo buru wila kannɔga ma pye Zhezu wi wire jate to. † 22:19 22:19: Zhan 6.51

jɔnrɔ ta na mbe kiti kɔn Izirayeli cɛngɛlɛ kɛ ma yiri shyɛn ke na.»

Zhezu wila yo

Pyeri yaa ka je wi na

(*Mati 26.31-35; Maki 14.27-31; Zhan 13.36-38*)

³¹ Kona, a we Fɔ Zhezu wì sho fɔ: «Simɔ, Simɔ, ta nuru! Sɔtanla wigi yenri mbe ye fɛ paa yɛgɛ nɔa na pe ma shɔlɔ fɛ ma ke pyɔ wi wɔ sigire ti ni we.

³² Eɛn fɔ, mì Yɛnɛlɛ li yenri ma kan, janɔo ma tagawa piga ka kɔ. Na maga si ka sɔngɔrɔ mbe pan na kɔrɔgɔ, maa fanɔga kaan ma sefenne pe yeri.»

³³ A Simɔ wì suu pye fɔ: «We Fɔ, mì cɛn ki cɛnwɛ mbe pinlɛ mbe ye ma ni wa kaso, konaa mbe pinlɛ mbe ku ma ni.»

³⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Simɔ Pyeri, mila ki yuun ma kan fɔ nala sannì nɔgopolɔ wi sa gbele, ma yaa ki yo mbege filige mbe sa ta yosaga taanri mbe yo mɛɛ na jɛn.»

Penjara, naa kasha, konaa tokobi

³⁵ Kona, a Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Na mila ye tun, a yè kari kɛwara, penjara leyaraga fu, kasha fu, naa sawira† fu, yaraga kà la ye la le?» A pè sho fɔ: «Ayoo.»

³⁶ A wì si pe pye fɔ: «Eɛn fɔ koni, penjara leyaraga ka pye nɔa yeri, wi daga mbege lɛ. Kasha ka pye nɔa yeri, wi daga mbege lɛ fun. Tokobi

woro nɔa yeri, wi daga mboo derigbɔgɔ ki pɛrɛ mbe wa lɔ.

³⁷ Katugu mila ki yuun ye kan, fɔ sɛnrɛ nda ti yɔnlɔgɔ wa Yɛnɛlɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi ni na kanɔgɔlɔ ma yo fɔ: «Pòo jate kapere pyefenne wo wa,»† ti daga mberi yɛɛ yɔn fili. Kaselege yi, sɛnrɛ nda fuun ti yɔnlɔgɔ na kanɔgɔlɔ, ti yaa ti yɛɛ yɔn fili.»

³⁸ A wi fɔrɔgɔfenne pè sho fɔ: «We Fɔ, wele, tokobi shyɛn nɔa!» A wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Eɛn, kì yala ma.»

Zhezu wila yenri wa Oliviye tire yanwiga ki na
(*Mati 26.36-46; Maki 14.32-42*)

³⁹ A Zhezu wì si yiri wa go, mɛɛ kari wa Oliviye tire yanwiga ki na, paa yɛgɛ nɔa na wila pye naga piin faa we. A wi fɔrɔgɔfenne pè si taga wi na.

⁴⁰ Naa pàa ka saa gbɔn wa, a wì si pe pye fɔ: «Ye bala yaa Yɛnɛlɛ li yenri, janɔo yaga ka ye wamawelewe mbe kapege pye.»

⁴¹ A wì si yiri le pe tanla mɛɛ kari yɛgɛ jɛnri, paa lere ma kaa funɔrɔgɔ wa ki fogo ki ma pye yɛgɛ nɔa na we. A wì si kanɔguuro kan ma Yɛnɛlɛ li yenri ma yo fɔ:

⁴² «Na To Yɛnɛlɛ, na kaa pye maa ki jaa, ki jɔlɔgɔ nɔa ki lali na ni. Eɛn fɔ, mi woro nala nandanwa kala lo jaa, fɔ mboro wolo lo.»

⁴³ [Kona, a mɛrɛgɛ wà si yiri wa yɛnɛlɛ na ma pan

maa yee naga wi na, mee fannga le wi ni.

⁴⁴ A laworo si pan Zhezu wi yeri. A wi si ka taga wi Yenjele yenrewe pi na naa. Kona, a kafugo ki nee wi wuun ma kannga paa kasanwa† yen na soolo le tara.]

⁴⁵ Naa wila kaa Yenjele li yenri, a wi si yiri, mee songoro wa wi forogofenne pe tanla, mee saa pe ta paa wonlo yesanga ki kala na.

⁴⁶ A wi si pe pye fo: «Yaa wonlo jate! Ye yiri yaa yenri, jango yaga ka ye wamawelewe mbe kapege pye.»

*Paa Zhezu wi yigi
(Mati 26.47-56; Maki
14.43-49; Zhan 18.3-11)*

⁴⁷ Ma Zhezu wi ta wila pye na para bere, a janwa wa si gbɔn wa wi na. Zhudasi na wila pye forogofenne pe ke ma yiri shyen wa, wo wila keli pe yee. A wi si fulo Zhezu wi tanla mbe magala wi ni mboo shari.

⁴⁸ A Zhezu wi suu pye fo: «Zhudasi, ma pan mbe magala Lere wi Pinambyo wi ni mboo shari, mbe ta mboo le kee wi le?»

⁴⁹ Nga ki mbaa pye Zhezu wi na, naa wi pinleyeenle paa kaa ki yan, a pe suu yewe ma yo fo: «We Fo, waa gbɔn we tokobiye pe ni le?»

⁵⁰ Pe ni, a nungba si saraga wofenne to wi tunmbyee wi kalige nungbolo li gbɔn ma li laga.

⁵¹ Een fo, a Zhezu wi si pe pye fo: «Yege yaga ma.»

A wi si jiri ki nana wi nungbolo li na, ma suu sagala.

⁵² A Zhezu wi sigi yo saraga wofenne teele, naa sherigo gbogo welefenne teele konaa tara ti lelele pe kan fo: «Ye pan na korogo tokobiye naa kanngire ni, mbe pan mbanla yigi ndee benganri pyefo wi mi ke?»

⁵³ Pilige pyew mila pye ye ni wa sherigo gbogo, ye sila silan yigi! Een fo, ye sanga wowi na wi gbɔn yeen. Ko sanga wo wi yen wowo fannga ki woo.»

*Pyeri wila je Zhezu wi na
(Mati 26.57-58,69-75;
Maki 14.53-54,66-72; Zhan
18.12-18,25-27)*

⁵⁴ Kona, a pe si Zhezu wi yigi, mee kari wi ni wa saraga wofenne to wi go. Pyeri wila taga Zhezu wi na, ma lali wi ni.

⁵⁵ Paa kason gberi wa saraga wofenne to wi laga nandogomo, ma cen maga maga. A Pyeri wi si saa cen wa ko leele poro ni.

⁵⁶ A tunmbyee jele wa suu yan wi cen le kason ki tanla, ma suu yengele ke kan wi na naa wele, ma sho fo: «Ki nana na, wila pye wi ni fun!»

⁵⁷ Een fo, a Pyeri wi si je ma yo fo: «Jelepyo, mi sigi nana na wi jen.»

⁵⁸ Sanni jenri naa, a lere wa si Pyeri wi yan, ma sho

† 22:44 22.43-44: Verise 43 mbe gbɔn 44 pe woro seweele pele ni.

fɔ: «Mboro fun ki leele wo wawi mboro!» A Pyeri wi sigi nana wi pye fɔ: «Wo wa ma mi!»

⁵⁹ Naa leri nunɔba si la kaa toro, a wà sigi yo naa maga filige nɔbanga fɔ: «Kaselege ko na, ki nana na, wila pye wa wi ni fun, katugu Galile tara fenne woo wi.»

⁶⁰ A Pyeri wì sho fɔ: «Senre nda maa yuun yere, mi woro nari nuru.»

Le ki yongolo nunɔba ke ni, maa ta wila pye na para bere, a nɔgopolɔ wì si gbele.

⁶¹ A we Fɔ wì si kanɔga, mee wi yengele ke kan Pyeri wi na naa wele. We Fɔ wila Pyeri wi yeri senre nda ni, a wì si nawa to ti na, fɔ: «Nala sanni nɔgopolɔ wì sa gbele, ma yaa ki yo mbege filige mbe sa ta yosaga taanri mbe yo mee na jen†.»

⁶² A Pyeri wì si yiri wa funwa na, ma gbele fɔ jenɔge.

Leele pàa Zhezu wi tɛgele, maa gbɔn

(Mati 26.67-68; Maki 14.65)

⁶³ Zhezu wila pye nambala mbele kee, poro la pye na tɛge wi na, naa gbɔn.

⁶⁴ Pàa wi yege ki fo mbolo ni, nɛɛ wi yewe na yuun fɔ: «Yenɔele li yɔn senre ti yo, ma gbɔnfɔ wi mege ki naga we na.»

⁶⁵ Pàa pye na senpere ta yege yuun wi na naa legerɛ.

Pàa kiti kɔn Zhezu wi na wa kiti kɔnfenne nɔbelege ki yege sɔɔwɔ

(Mati 26.59-66; Maki 14.55-64; Zhan 18.19-24)

⁶⁶ Naa laga kila kaa laga, a tara ti lelele, naa saraga wɔfenne teele pe ni, konaa lasiri sewe jenfenne pe ni, pè si pe ye gbogolo, mee pan Zhezu wi ni wa pe kiti kɔnfenne nɔbelege ki yege sɔɔwɔ.

⁶⁷ A pè suu yewe ma yo fɔ: «Na kaa pye Kiriwi wowi mboro, ki yo we kan!»

A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ali na mi kaga yo ye kan, ye se taga ki na.

⁶⁸ Na mi ka si ye yewe, ye sanla yɔn sogo.

⁶⁹ Eɛn fɔ, mbege le nala wo na, *Lere wi Pinambyɔ wi yaa cɛn wa Yenɔele na yafɔ li kalige kee ki na.*†

⁷⁰ Kona, a pe ni fuun pè sho fɔ: «Ki cɛn ma yen Yenɔele li Pinambyɔ ke?»

A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yège yo, wowi mi we.»

⁷¹ Kona, a pè sho fɔ: «We woro na serefɔ jaa naa. Wèri logo wo jate wi yɔn.»

23

Pàa kari Zhezu wi ni wa Pilati wi yeri

(Mati 27.1-2,11-14; Maki 15.1-5; Zhan 18.28-38)

¹ A janwa wi ni fuun wì si yiri, mee kari Zhezu wi ni wa kumanda Pilati wi yeri.

² Wama, a pe nɛɛ бага wi na, na yuun fɔ: «Wè saa ki

nana na wi ta wi yen na we tara woolo pe fanla na pe punngu, ma yo pe yiri pe je paga kaa wunlumbolo to wi nizara wi woo. Wi yo wo jate wi yen Kirisi, fo wi yen wunlunana wa.»

³ Kona, a Pilati wi suu yewe ma yo fo: «Mboro ma yen Zhufuye pe wunlunana we le?» A Zhezu wi suu pye fo: «Koyi nga ma yo we.»

⁴ A Pilati wi si saraga wofenne teele poro naa janwa wi pye fo: «Mii kajoggo kpe yan ki nana na wi na.»

⁵ Een fo, a pe si yanra senre nunnga ti na, ma yo fo: «Wi yen na leele pe sunnu na pe waa wi nagawa senre ti ni. Wigi le wa Galile tara, ma toro fo wa Zhude tara ti ni fuun ti ni, ma pan ma gbɔn fo lagame.»

Paa kari Zhezu wi ni wa Erɔdi yeri

⁶ Naa Pilati wila kaa Galile mege ki logo, a wi si pe yewe, na kaa pye Zhezu wi yen Galile tara fenne woo.

⁷ Naa wila kaa ki logo ma yo Erɔdi wila pye tara nda go na pa Zhezu wila yiri wa, a wi suu torogo wa Erɔdi wi yeri. Ki piliye yi ni, kila yala Erɔdi wila pye wa Zheruzalemu fun.

⁸ Naa Erɔdi wila kaa Zhezu wi yan sanga na ni, a ki si tanla wi ni fo jenge; katugu wila Zhezu wi tinme ta, nee ki jaa† mboo yan yenle ni maga yigi fo wagati titɔnlɔwɔ ni. Wila pye naga

jate mboo yan wila kafɔnno la piin.

⁹ Wila Zhezu wi yewe maa jogori senlegere ni. Een fo, Zhezu wi sila wi yon sogo senpyɔ nunnga ni.

¹⁰ Saraga wofenne teele poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, paa pye ma yere wa, na baga wi na ngbanga.

¹¹ A Erɔdi wo naa wi sorodasheele pe ni, pe nee wi tifaga, na tege wi na, mee wunlumbolo yaripogɔ tiyongɔ ka le wi kan, mee wi songoro naa wa Pilati wi yeri.

¹² Ki pilige ki ni, Erɔdi naa Pilati paa weenre le pe yee ni. Ma si yala, paa pye ma pe yee mben faa.

*Paa yo pe Zhezu wi gbo
(Mati 27.15-26; Maki 15.6-15; Zhan 18.39-19.16)*

¹³ A Pilati wi si saraga wofenne teele poro naa fannaga fenne pe yeri, naa leele sanmbala pe ni ma pe gbogolo,

¹⁴ mee pe pye fo: «Ki nana na, ye pan wi ni na korogɔ ma pan mala pye ma yo wi yen na leele pe fanla. Wi si na, muu yewe ye ni fuun ye yege na. Kapere nda fuun ye baga wi na ma yo wi pye, mii ka yan wi pye.

¹⁵ Erɔdi fun, wii kapege jen wi na, nga wi pye; katugu wuu songoro laga we kan. Yege wele, wii kala la pye, na li daga poo gbo.

† 23:8 23.8: Luki 9.9

16 Ki kala na, mi yaa ti poo gbɔn sapige ni, mbe suu wa.»

17 [Kila pye Paki feti pyew, Pilati wila daga mbe kasopile nungba wa pe kan.]

18 Eɛn fɔ, a pe ni fuun pe nɛɛ gbele ngbanga ja, na yuun fɔ: «Ki naŋa ŋa wo kan poo gbo, ma Barabasi wo wa!»

19 Ma si yala, Barabasi wo la ye wa kaso, katugu wila yiri ma je wa ca nawa, ma lere gbo.

20 Pilati wo la pye naga jaa mbe Zhezu wo wa. A wì si sɛnrɛ ti lɛ naa, ma para janwa wi ni.

21 Eɛn fɔ, a pè si gbele ngbanga maa pye fɔ: «Wi kan tiparaga na! Wi kan tiparaga na!»

22 A Pilati wì si sɛnrɛ ti lɛ naa taanri wogo ki na, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Yingi kapege wì pye! Mii kala la jɛn wi na, na li daga poo gbo. Ki kala na, mi yaa ti poo gbɔn sapige ni, mbe suu wa.»

23 Eɛn fɔ, a pè si koro na gbele naa ngbanga, ma yo pe Zhezu wi kan tiparaga na, a gbelege ngbanga kì si fanŋga ta Pilati wi na.

24 Ki kaa pye ma, a Pilati wì si yere ki yerewe mbe ŋga pàa pye na jaa ki pye.

25 Ŋa wila yiri ma je ma lere gbo, a pòo le kaso, a wì si wo wa, wo ŋa pàa pye na

jaa we. A wì si Zhezu wo le pe kɛɛ poo pye pe pyewe.

Pàa Zhezu wi kan tiparaga na

(Mati 27.32-44; Maki 15.21-32; Zhan 19.17-27)

26 Naa pàa kaa na kee Zhezu wi ni, a pè si fili Sireni ca fenne naŋa wa ni. Wila yiri kere na paan. Pàa pye naa yinri Simɔ. A pè si wo yigi ma yo wi Zhezu wi tiparaga ki tugo wi taga ki ni wì punjo na.

27 Janwa gbolo là la taga Zhezu wi na konaa jɛɛɛ legere pele ni. Ki jɛɛɛ pàa pye na gbele na kawa Zhezu wi kala na.

28 A Zhezu wì si wa ma kanŋga, mɛɛ pe pye fɔ: «Yoro Zheruzalemu jɛɛɛ wele, yaga kaa gbele mi kala na. Yaa gbele ye yɛɛ wogo konaa ye piile wogo ko kala na.

29 Katugu piliye ya wa na paan, pe yaa kaa yuun fɔ: «Jɛɛɛ mbele pe woro na siin, naa mbele pe fa se faa konaa mbele pe fa yinne kan piile yeri, ferewe yen pe woo.»

30 Kona, leele pe yaa kaa ki yuun *yanwira ti kan fɔ: Yanwira, ye toori we na; mbaa ki yuun tinndiye pe kan fɔ: Ye we lara!*†

31 Na pe kaa ki piin tige tipirige† ko na yɛɛn, tiwaga ko wogo ko yaa ka pye mɛɛɛ?»

32 Pàa kari nambala kapere pyefenne shyen ni

† 23:30 23.30: Oze 10.8; Naga 9.6 † 23:31 23.31: Tige tipirige ko ki yen Zhezu we, tiwaga ko ki yen Zhufuye woolo wele, pe kotongbanga ki kala na, pe yaa ki kan Ɔromu tara fenne pe kapere ti kayanŋa wo pe ni.

fun, mbe sa pe pinle mbe pe gbo ja Zhezu wi ni.

³³ Naa pàa ka saa gbòn wa laga nga pàa pye na yinri «Yungorogo laga» ki na, a pè si Zhezu wi kan wa tiparaga ki na konna kapere pyefenne shyen pe ni. Nungba la pye Zhezu wi kalige kɛɛ ki na, sanɲa wila pye wi kamɛngɛ kɛɛ ki na. ³⁴ A Zhezu wì sho fò: «Na To, pe kapere ti kala yaga pe na, katugu nga paa piin pe sigi jɛn.»

A pè si pɛtɛ gbòn wi yariporo ti na, mɛɛ ti yɛɛle pe yɛɛ na.

³⁵ Leele pe ni fuun pàa pye ma yere wa na wele. Zhufuye teele pàa pye na tɛgɛ wi na, nɛɛ yuun fò: «Ye wele, wì pele shò! Yinɔ wuu yɛɛ shò ye, na kaa pye wo wi yɛn Kirisi, ɲa Yɛnɲɛle li wò we!»

³⁶ Sorodasheelee fun pàa pye na tɛgɛ wi na. Pàa fulo wa wì tanla ma duven tangara kan wi yeri wuu wò,

³⁷ nɛɛ wi piin fò: «Na kaa pye mboro ma yɛn Zhufuye pe wunlunaɲa, ma yɛɛ shò ye!»

³⁸ Pàa ki yonlogo wa Zhezu wì tiparaga ki go na ma yo fò: «Ija yɛɛn, wo wi yɛn Zhufuye pe wunlunaɲa we.»

³⁹ Kapere pyefenne mbele pàa kan tipaara ti na, nungba la pye naa tegele na yuun fò: «Mboro ma ma yɛn Kirisi we! Ma yɛɛ shò, ma we shò fun ye!»

⁴⁰ Ξεν fò, a kapere pyefo sanɲa wì si gbanla wi nimbye wi na, ma yo fò: «Mboro ɲa maa ki jologo cenle nungba ki jolo, ma woro na fyɛ Yɛnɲɛle li yɛgɛ.

⁴¹ Woro wo na, ndɛ ki daga we ni, katugu kapere nda wè pye to jologo kò we yɛn ki na. Ξεν fò, ki nanɲa ɲa, wii kapege ka kpɛ pye.»

⁴² Ko punɔ na, a wì si Zhezu wì pye fò: «Zhezu, na maga ka pan mbe cɛn wa ma wunluwò pi ni sanga ɲa ni, ma nawa to na na!»

⁴³ A Zhezu wì suu yon sogo ma yo fò: «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, nala ma yaa pye na ni wa Yɛnɲɛle li lajɛngɛ ki ni†.»

*Zhezu wi kunwò we
(Mati 27.45-56; Maki 15.33-41; Zhan 19.28-30)*

⁴⁴⁻⁴⁵ Yonlofugo ko kila pye na kee sa gbòn, a yonlo ki si ye. A wòwò pì si ye wa ki tara ti lagapyew ki ni, fò ma saa gbòn yonloparaga ki na. Paraga nga pàa pò ma sherigo gbogo ki kòn shyen, a kì si wali wa ki nandogomò.

⁴⁶ A Zhezu wì si gbele ngbanga ma yo fò: *Na To, mila na yinne li nii ma kɛɛ.*†

Naa wila kaa to yo, a wì si ku.

⁴⁷ Naa Ɔromu tara sorodasheelee tojɛɛ wila kaa ko yan ma, a wì si Yɛnɲɛle li gbogo, ma yo fò: «Kaselege ko na, ki nanɲa ɲa, lesinɲɛ lawi.»

† 23:43 23:43: 2 Koren 12.4; Naga 2.7

† 23:46 23:46: Yuuro 31.6

48 Janwa ɲa fuun wila pan ma gbogolo wa naga kala li wele, ɲga kila pye, naa paa kaa ki yan, a pe nɛɛ songoro, na pe kotoro ti gbɔɔn yesanga ki kala na.

49 Zhezu wi jenfenne pe ni fuun paa pye ma yere wa lege, nɛɛ ki kala li wele konaa jɛɛɛ mbele fuun paa taga wi na ma yiri wa Galile† tara pe ni.

Paa Zhezu gboo wi le

(Mati 27.57-61; Maki 15.42-47; Zhan 19.38-42)

50-51 Wa Zhufuye ca ɲga paa pye na yinri Arimate, naɲa wà la pye wa, paa pye naa yinri Zhozefu. Ki naɲa wila pye lejɛɲɛ ma sin, na Yenɲele li wunluwo pi singi pi pan. Wila pye kiti kɔnfenne ɲgbelege ki woo wa. ɛɛn fɔ, kiti kɔnfenne sanmbala ɲga paa yere ki na ma pye, wi sila yenle ki na.

52 A wì si kari Pilati wi koroɲo, ma saa wi yenri Zhezu gboo wi ni.

53 Ko punɲo na, a wì si saa Zhezu gboo wi tirige wa tiparaga ki na, maa fo parifige ni, mɛɛ saa wi le fanga ka ni, paa ki kɔn walaga na. Fanga fɔɲɲo layi, pe sila gboo le wa ki ni faa.

54 Warijuwan lawi, cɛnpilige ki lesanga wo wila pye na jaa mbe gbɔn.

55 Jɛɛɛ mbele paa yiri wa Galile tara, ma pan Zhezu wi ni, paa taga Zhozefu wi na ma saa fanga ki wele konaa

yɛɛɛ ɲga na paa Zhezu gboo wi le we.

56 Ko punɲo na, a pè si songoro wa pe yinre, mɛɛ saa latikoro nuwo taan naa sinme nuwo taan gbɛgele, mbe ka sari gbɔn Zhezu gboo wi na.

Naa cɛnpilige kila kaa gbɔn, a pè si cɛn ma wogo, paa yɛɛɛ ɲga na Yenɲele li ɲgasele laa ki naga† we.

24

Zhezu wila yen ma yiri wa kunwo pi ni

(Mati 28.1-10; Maki 16.1-8; Zhan 20.1-10)

1 Yapelege ki pilige koɲbanɲa† ki na, yirifaga ki na, a ki jɛɛɛ pè si kari wa fanga ki yɔn na pe sinme nuwo taan mba paa gbɛgele pi ni.

2 A pè si saa sinndelingbogo ɲga paa tɛɛɛ ma fanga ki yɔn ki tɔn, ki yan pège koɲgo maga laga wa ki yɔn na.

3 A pè si ye wa fanga ki nawa, ɛɛn fɔ, pe sila we Fɔ Zhezu wi gboo wi yan wa.

4 A pe nɛɛ pe yɛɛ yewe ki wogo ki ni, a nambala shyen pèle si pe yɛɛ naga wa pe na. Pe yariporo tila pye ma filige na yengɛɛ fɔ jɛɲɛ.

5 A jɛɛɛ pè si fyɛ fɔ jɛɲɛ, mɛɛ pe yɛɛ ti sogosogo. A ki nambala pè si pe pye fɔ: «Yingi na, a ye nɛɛ ɲa wi yen yinwege na wi lagajaa wa kuulo pe soɲowo?

† 23:49 23:49: Yuuro 38.12; Luki 8.2 † 23:56 23:56: ɛki 20.8-10 † 24:1 24:1: Maki 16.2

6 Wi woro laga, wì yen ma yiri wa kunwɔ pi ni. Sanga ŋa ni wila pye wa Galile tara, senre nda wila yo ma ye kan, ye nawa to ti na!

7 Wila yo fɔ: «Ki daga pe Lere wi Pinambyɔ wi le kapere pyefenne pe kee, poo kan tiparaga na, ki pilige taanri wogo wii yen wi yiri wa kunwɔ pi ni†.» »

8 Kona, a pè si nawa to Zhezu wi senyoro ti na.

9 A pè si yiri wa fanga ki tanla, mee saa ki yege yo ma Zhezu wi pitunmbolo ke ma yiri nunɔba pe kan konaa leele sanmbala pe ni.

10 Jeele mbele paa yiri wa fanga ki yon na, pe mere tori nda yeen we: Mari ŋa wì yiri wa Magidala ca, naa Zhani, naa nanja ŋa paa pye na yinri Zhaki† wi nɔ Mari wi ni konaa jeele pele ni naa. A poro fun pège senre ti yo pitunmbolo pe kan.

11 Een fɔ, ki senre tila pye pitunmbolo pe yege na paa senre faa yen. Pe sila taga ti na.

12 [Konaa ki ni fuun, a Pyeri wì si yiri ma fe ma kari wa fanga ki yon, mee foli ma wele wa ki nawa, mee parisanyeere to ce to yan wa. Ko punɔgo na, a wì si songoro ma kari wi go. Nga kila pye, kila wi pari†.]

*Kala na làa pye
wa Emawusi konɔ li na
(Maki 16.12-13)*

13 Ki pilige nunɔba ki ni, Zhezu wi forogofenne shyen la pye na kee ca ka ni, pege yinri Emawusi. Ko naa Zheruzalemu ca ki ni ti mbaa culo ke ma yiri shyen yon ko tin ti yee ni.

14 Kagala ngele kaa pye, koro senre paa pye na yuun na kee.

15 Ma pe ta paa pye na para na kendige woo pe yee ni na kee, a Zhezu wo jate wì si fulo pe tanla, mee pinle pe ni na kee.

16 Paa pye naa yaan, een fɔ, yaraga ka la pe yege kon, pe sila wi jen.

17 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yingi kendige yaa woo, na tanri na kee?» Kona, a pè si yere yesanga ni.

18 Pe ni, nunɔba la pye wa, paa pye naa yinri Kilewopasi. A wo suu pye fɔ: «Mboro nunɔba ma yen laga Zheruzalemu, mee kagala ngele ke pye piliye yan yi ni ke jen!»

19 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yingi kagala wele koro?»

A pè suu pye fɔ: «[ŋ]ga ki pye Nazareti ca fenne Zhezu wi na we. Yennele yon senre yofɔ wo wa lawi. Wila pye fanɔga ni wa wi kapyegele koro naa wì senyoro ti ni Yennele lo naa leele pe ni fuun pe yege na.

20 We saraga wofenne teele poro naa we fanɔga fenne pe ni, pò le Jromu tara fenne pe kee ma yo wi daga

† 24:7 24:7: Luki 9.22-23 † 24:10 24.10: Luki 8.2; Mati 27.56pe wele. † 24:12 24.12: Ki verise ŋa wi yen seweele pe ni fuun pe ni ndee nunɔba. Zhan 20.6-7wi wele.

poo gbo. A pòo kan tiparaga na.

²¹ We jigi wila pye ki na ndεε wo wi yaa Izirayeli woolo pe go sho. Koonnga ki kagala kè pye, nala wi yen ki pilige taanri.

²² Konaa ki ni fuun, jεεle mbele laga we sogowò pèle pan ma we kan waa kawa. Nala yirifaga ki na, pè kari na wa fanga ki yon na.

²³ Pee sa gboo wi ta wa fanga ki ni. Pe yere pan ma we pye ma yo merεgeye pele pè yεε naga pe na wa. A merεgeye pège yo pe kan ma yo wi yen yinwege na.

²⁴ Ki pye ma, we ni, pèle kari na wa fanga ki yon na ma saa ki yan paa yege nga na jεεle pè pan maga yo we. Eεn fò, pee gboo jate wo yan wa.»

²⁵ Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «E, ye yen kambajenmbεle! Ye woro na tari Yenηεle yon senre yofenne pe senyoro ti na fyafyaw!

²⁶ Pa ki sila daga Kirisi wi jolo yeen wii ye wa wi gbogowò pi ni wi le?»

²⁷ Ko pungo na, senre nda fuun tila yonlogò wi kanngolo wa Yenηεle senre sewε wi ni, a wì siri koro wi naga pe na. Maga le wa Moyisi sewεεle pe na, ma saa gbon fò wa Yenηεle yon senre yofenne pe ni fuun pe woolo pe na†.

²⁸ Naa paa kaa yongò ca nga pàa pye na kee ki ni, a

Zhezu wì sigi pye ndεε wila toro na kee yege.

²⁹ Eεn fò, a pè suu yenri ma yo fò: «Koro laga we ni, yonlo kila kee sa to mako. Yεmbine laa woo.»

Ki kaa pye ma, a wì si ye ma saa tugu pe na.

³⁰ Naa pàa kaa cen na nii wo naa poro ni, a wì si buru le ma Yenηεle li shari, mεε wi koonlo maa kan pe yeri†.

³¹ Kona, a pe yεngele kè si yεnge pe na, a pè suu jen. Eεn fò, a wì si kò le pe na le ki yongolo nungba ke ni.

³² Kona, a pe nεε pe yεε piin fò: «Jaga ko ki ti sanga nga ni wì pye na para we ni wa konò, na Yenηεle senre ti koro wi yuun we kan, we nawa pi ja yinngi na ma!»

³³ Le ki yongolo nungba ke ni, a pè si yiri ma songoro wa Zheruzalemu, ma saa pitunmbolo pe ke ma yiri nungba pe yan pè gbogolo, poro naa pe pinleyεenle pe ni.

³⁴ A poro si pe pye fò: «Kaselege yi, we Fò wì yen ma yiri wa kunwò pi ni. Wùu yεε naga Simò† wi na.»

³⁵ Nga kila pye pe shyen pe na wa konò, konaa yege nga na pàa Zhezu wì jen wa buru koonlosaga, a pè sigi yege yo ma pe kan.

*Zhezu wila wi yεε naga
wi fɔrogɔfenne pe na
(Mati 28.16-20; Maki
16.14-18; Zhan 20.19-23;
Kapye 1.6-8)*

† 24:27 24.27: Dete 18.15-18; Yuuro 22.2-9; Eza 53 † 24:30 24.30: Mati 14.19

† 24:34 24.34: 1 Koren 15.5

³⁶ Maga ta pàa pye na para bere, a Zhezu wo jate wì si yiri le pe na, ma yere wa pe sɔgɔwɔ, mɛɛ pe shari ma yo fɔ: «Yeyinŋe ki pye ye ni!»

³⁷ A pe sunndoro tì si kɔn pe na, a pe nɛɛ fyɛ; katugu pàa ki yan ndɛɛ gboo yinne pàa yan.

³⁸ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yinŋi na, a ye jatere wì si piri ye na. Yinŋi na, a ye jatere wi nɛɛ ye kɔɔn shyenzhyen!

³⁹ Yanla keyen yo naa na tɔɔrɔ ti wele, yege jɛn ye yo fɔ mi jate muwi! Ye jiri na na ye wele, katugu wire naa kajelege na pye gboo yinne li ni, paa yege ŋga na ye yen nari yaan na ni we.»

⁴⁰ Naa wìla kaa to yo ma, a wì suu keyen naa wi tɔɔrɔ ti naganaga pe na.

⁴¹ Nayinmɛ ndorogo ki na, konna naa kila pe pari ki kala na, pe sila ya taga ki na mbe yo wowi. Kì kaa pye ma, a Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yaakaga yen laga ye yeri le?»

⁴² A pè si ŋgbankaala kɔnɔ kan wi yeri.

⁴³ A wì sili shɔ mali ka le pe yege na.

⁴⁴ Kona, a wì si pe pye fɔ: «Sanga ŋa ni mi yen ye ni, senre nda mila yo ye kan tori nda fɔ: Kagala ŋgele fuun kè yɔnɔgɔ na kanngɔlɔ wa Moyisi lasiri wì ni, naa Yenŋele yɔn senre yofenne pe sɛwɛɛle pe ni, naa Yenŋele gbɔgɔyuuro

sɛwɛ wi ni, ke daga mbe pye mbe ke yɛɛ yɔn fili.»

⁴⁵ Kona, a wì si tijinliwɛ kan pe yeri pe ta pe Yenŋele senre sɛwɛ wi kɔrɔ jɛn.

⁴⁶ A wì si pe pye fɔ: «Ki yen ma yɔnɔgɔ ma yo fɔ: Kirisi wi daga mbe jɔlɔ mbe ku, ki pilige taanri wogo, wii yen wi yiri wa kunwɔ pi ni.

⁴⁷ Pe yaa kaa ki yari tara woolo pe ni fuun pe kan wi mɛɛɛ ki na, fɔ ki daga pe pe kapere ti jɛn peri yaga, jango ti kala mbe yaga pe na. Pa pe yaa kaga le wa Zheruzalemu.

⁴⁸ Yoro wo na, ye yen ki kagala ke sɛrɛfenne.

⁴⁹ Ye wele, na To wìla yarikanga ŋga yɔn fɔlɔ kɔn mbe kan, mi yaa ki torogo ye kan. Ɛɛn fɔ, ye daga mbe koro wa ca nawa fɔ naayeri fanŋga ki sa tigi ye na ki ye ye ni.»

Zhezu wìla kari wa Yenŋele na
(Maki 16.19-20; Kapye 1.9-11)

⁵⁰ Ko punŋo na, a Zhezu wì si kari pe ni wa ca ki punŋo na, wa Betani yɔn ki na, mɛɛ wi keyen yi yirige ma duwaw pe na.

⁵¹ Maa ta wìla pye na duwaw pe na, a wì si kaa yiri le pe tanla, mɛɛ kari wa yenŋele na.

⁵² A pè suu gbɔgɔ, mɛɛ sɔngɔrɔ nayinmɛ coli wa Zheruzalemu.

⁵³ Sanga pyew pàa pye wa sherigo gbɔgɔ ki ni, na Yenŋele li gbogo.

**Zhezu Kirisi
Sentanra nda
ZHAN
la yonlogo
Sewe wi nawa
senre**

Ki sewe na Zhan wo wila wi yonlogo. Zhan wo naa wi ndo Zhaki wi ni paa pye Zhezu wi pitunmbolo ke ma yiri shyen poro pele. Poro naa pe to Zebede wi ni paa pye ngbanra wofenne wa Galile logbogo ki ni. Naa Zhezu wila kaa pe yeri, a pe sigi tunngo ki yaga mee taga wi na. Mbege le le ko sanga wo na, a pe si pye Zhezu wi wenne jembele. Wa Zhezu Sentanra nda Zhan wi yonlogo ti ni, wi suu yeera mege ki le wa, een fo wila para wi yee wogo na ma yo fo: «Lere na wi yen ma Zhezu wi ndanla» (13.23; 19.26; 20.2, 7; 21.20). Wila ko pye ma mbege naga fo wuu yee tirige.

Naa paa Zhezu wi kan wa tiparaga ki na, wila ki yo Zhan wi kan ma yo wila wi no Mari wi kala li yongwo wi kan (19.25-27).

Laga ki Sentanra nda ti ni, Zhan wi yen naga nari we na ma yo fo Zhezu wo wi yen Yenjele na li yen To li pinambyo nungba pe we. Yenjele lili pinambyo Zhezu wi torogo laga dunruya wi ni wi pan wi ku we kapere ti kala na, jango lere na fuun ka taga wi na, wi yinwege nga wa yenjele na ki ta,

ko nga ki yen kosaga fu (3.16). Zhan wi yarilegere senre yo we kan, nda ti woro wa Sentanra seweele taanri sanmbala pe ni.

Zhan wi yen naga nari we na fo Zhezu wila para wi «wagati» wogo na (2.4; 7.30; 8.20; 12.23, 27; 13.1; 16.32; 17.1). Ki wagati wi yen na Zhezu wi kunwo wogo ko nari konaa wagati na wi yaa ka gbogwo ta naa wa yenjele na we.

Sentanra nda Zhan yonlogo ti yen ma kon ma yiri konsagboro shyen. Wa ti konsagbogo kongbannga ki ni, kagala ngele Zhezu wila pye sanni wi «wagati» wi sa gbɔn, we ke yan wa (1-12). Zhan wigi yo wa we kan paa yege nga na Zhan Batisi wila sereya yo Zhezu wi wogo na konaa paa yege nga na Zhezu wila wi pitunmbolo kongbanmbala pe yeri. Wege yan fun fo Zhezu wila kari karisaga legere na wa Zheruzalemu Zhufuye fetiye pe na. Zhezu wila para lelegere ni, konaa ma pe naga yaara ta ni, nda ti yen kagbogo yon. Zhezu wi kafonngolo legere pye fun. Zhan wi ki kafonngolo koloshyen wo wa ke ni, mbege naga we na fo kaselege ko na, Zhezu wo wi yen Yenjele li pinambyo we.

Wa Sentanra ti konsagbogo shyen wogo ki ni, naa Zhezu wi wagati wila kaa pan ma gbɔn, kagala ngele wila pye, Zhan wi yen na ke

yuun we kan (13-21). Pe mbaa Zhezu wi gbo pilige nga ni ki yembinε li yege, wila li wi forogofenne ke ma yiri shyen pe ni, ma kotogo sogowo senre yo pe kan konaa ma Yennele yenri pe kan. Mbe taga wa ko na, Zhan wi yen naga yuun we kan paa yege nga na Zhezu wila ku, ma yen ma yiri wa kuulo pe sogowo konaa maa yee naga wi forogofenne pe na.

Wa sewe wi kosaga yeri, Zhan wi yen naga yuun paa yege nga na Zhezu wila fili wi forogofenne pe ni wa Tiberiyadi logbogo ki yon na konaa senre nda wila yo Pyeri naa Zhan pe wogo na.

SEWE WI YEN MA KONLO YEGE NGA NA

Zhezu wo wi yen Yennele li senre re 1.1-18

Zhan Batisi wi sereya konaa Zhezu wi forogofenne kongbanmbala; wele 1.19-51

Zhezu wi kacen kagala kolshyen konaa wi tunngo nga wi pye kpengbelengbe 2.1-12.50

Zhezu wi senyoro ma sara konaa Yinne kpoyi li panga ye 13.1-17.26

Zhezu wi kunwo naa wi yenme ma yiri wa kunwo pi ni 18.1-20.31

Zhezu wila fili wi forogofenne kolshyen ni wa Tiberiyadi logbogo ki yon na 21.1-25

ZHEZU WO WI YEN YENNELE LI SENRE RE

1.1-18

¹ Fafafa, sanga na ni dunruya wi fa da, Senre tila pye wa. Tila pye wa Yennele li ni ma pye Yennele.

² Na pe yinri Senre wila pye wa Yennele li ni maga le wa fafafa na dunruya wi fa da.

³ Yennele li yaara ti ni fuun ti gbegele wo fannga na. Yaara nda fuun ti gbegele, ko ka si gbegele na wo ma.

⁴ Yinwege kila pye wo ni. Ki yinwege kila pye na yanwa kaan leele pe yeri.

⁵ Ki yanwa pi yen na yiin mbele pe wa wowo pi ni pe kan. Eεn fo, pee yenle pi na.

⁶ A Yennele li si nana wa tun, paa pye naa yinri Zhan.

⁷ Wo wila pan paa serefo yen na yanwa pi senre yuun, leele pe ni fuun pe ta pe taga pi na wi senre ti fannga na.

⁸ Zhan jate wo ma wila pye ni yanwa we. Eεn fo, wo la pan mbaa pi sereya wi yuun.

⁹ Ki yanwa po pila pye yanwa jembe we, mba pi pan laga dunruya wi ni, na yiin leele pe ni fuun pe kan.

¹⁰ Na pe yinri Senre wila pye laga dunruya wi ni. Wo fannga na Yennele laa dunruya wi gbegele. Konaa ki ni fuun, dunruya woolo pe suu jen.

¹¹ Wila pan wi woolo pe korogo, εεn fo, wi woolo pe sila yenle wi na.

¹² Konaa ki ni fuun, jenri mbele paa yenle ma taga wi na, wi fannga kan poro yeri pe pye Yennele li piile.

13 Pee pye Yennele pi-ile lere selomo na, kii pye senwee pyo nandanwa kala, nakoma nana fannga na. Een fo, Yennele lo li pe pye li piile.

14 Senre tila pan ma pye senwee pyo, ma cen laga we sogowo. Wi yen ma yin yinme naa kaselege ki ni. A wòo gbogwo pi yan, mba Pinambyo nungba pe wi ta wi To Yennele li yeri we.

15 Zhan wila para wi senre na, ma gbele ngbanga ma yo fo: «Ija mila wi senre yo ma yo wi yaa pan na punjo na, wowi na we. Wi mege ki gbogwo ma we na wogo ki na, katugu wila pye wa, na pe fanla se.»

16 We ni fuun we we tasaga ta wa wi yarijende legere ti ni, ma yinme ta ma tagala pi yee na.

17 Yennele laa li lasiri wi kan we yeri Moyisi wo fannga na. Een fo, Yennele li yinme naa li kaselege ti pan Zhezu Kirisi wo fannga na.

18 Lere fa Yennele li yan yenle ni fyew. Een fo, Pinambyo nungba na wi yen Yennele, ma pye wa Tofwo wi ni, wo wi Yennele li cenlomo pi naga we na.

**ZHAN BATISI WI
SEREYA KONAA
ZHEZU WI
FOROGOFENNE
KONGBANMBALA
WELE**

1.19-51

*Zhan Batisi wi senyoro re
(Mati 3.1-12; Maki 1.1-8;
Luki 3.1-18)*

19 Sereya na Zhan wila yo wowi na we, naa Zheruzalemu ca Zhufuye pa saraga wofenne poro naa Levi setirige piile pele tun wa wi yeri ma yo pe saa yewe pe yo fo: «Ambò wi mboro?»

20 Zhan wi sila je mbe pe yon sogo. Een fo, wila ki yo maga filige pe kan jenge ma yo fo: «Mi ma mi yen Kirisi we.»

21 A pe suu yewe ma yo fo: «Ki pye ma, ambò wi mboro? Mboro ma yen Eli we le?» A Zhan wi si pe pye fo: «Ayoo, wo ma mi.» A pe suu pye fo: «Yennele yon senre yofofowowi mboro le?» A Zhan wi sho naa fo: «Ayoo, wo ma mi.»

22 Kona, a pe suu pye fo: «Ambò wi mboro? Ki yo we kan we ta we saga yo mbele pe we tun pe kan. Yingi maa yuun maa yee wogo ki na?»

23 A Zhan wi si Yennele yon senre yofwo Ezayi wi senre ti yo pe kan ma yo fo: «*Muwi mi yen nana na wi magala li yen na yinrigi wa gbinri wi ni na yuun fo:*

<Ye we Fwo wi konwo li gbegele li sin jenge!> »†

24 Pitunmbolo mbele pa tun wa Zhan wi yeri, Fariziye poro pele la wele.

25 A poro suu yewe ma yo fo: «Na kaa pye mboro ma ma yen Kirisi we, nakoma

Eli, nakoma Yenñele yon senre yofɔ we, yingi na, a ma nee leele pe batize?»

²⁶ A Zhan wì si pe yon sogo ma yo fɔ: «Mi wo na, mì ye batize tonmɔ ni, een fɔ, lere wa yen laga ye sogowɔ, ye si wo jen.

²⁷ Wila paan wa na pungo na. Mi yere woro ma yala jengɛ mboo sawira manda ti sangala.»

²⁸ Ko kagala ngele koro la pye na piin wa Betani ca†, wa Zhuriden gbaan wi kee sannga ki na, wa laga nga Zhan wila pye na leele pe batize we.

Zhezu wi yen Yenñele li Simbapyɔ

²⁹ Ki goto pinliwe pi ni, a Zhan wì si Zhezu wi yan wila paan wi korogɔ, mee yo fɔ: «Ye wele, Yenñele li Simbapyɔ wowi ña we, wo wi yen dunruya woolo pe kapere ti laga fɔ pe na.

³⁰ Wo mila para wi senre na ma yo fɔ: Naña wa yen na paan wa na pungo na. Wi mege kì gbogɔ ma we na wogo ki na, katugu wila pye wa, na pe fanla se.

³¹ Mi jate mi sila ki lerefo wi jen. Een fɔ, mì pan na leele pe batize tonmɔ ni, jango mboo naga Izirayeli woolo pe na poo jen.»

³² A Zhan wì sigi serɛya wi yo ma yo fɔ: «Mi Yinnekpoyi li yan lì yiri wa Yenñele na na tinri paa ketene yen, ma pan ma cen wi na.

³³ Mi sila wi jen. Een fɔ, Yenñele na lilan tun mbe pan mbaa leele pe batize tonmɔ pi ni, lìgi yo na kan ma yo fɔ: «Ma yaa ka Yinnekpoyi li yan lì tigi ma koro lere wa na, ko fɔ wo wi yaa leele pe batize Yinnekpoyi li ni.»

³⁴ Ki wogo mīgi yan, mi nee ki serɛya wi yuun fɔ wo wi yen Yenñele li Pinambyɔ we.»

Zhezu wi forogofenne kongbanmbala kanjurugo wele

³⁵ Ki goto pinliwe pi ni, Zhan wila pye wa ki laga ki na naa, wo naa wi forogofenne shyen ni.

³⁶ Naa wila kaa Zhezu wi yan wila toro, a wì sho fɔ: «Yenñele li Simbapyɔ wi ña!»

³⁷ A Zhan wi forogofenne shyen pè si nda wila yo ti logo, mee taga Zhezu wi na.

³⁸ A Zhezu wì si kannga ma wele, mee pe yan pè taga wi na. A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yingi yaa jaa?»

A pè suu pye fɔ: «Arabi!» Ko korɔ wo yen fɔ: «We Nagafɔ!» «Ma tugu se yeri?»

³⁹ A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fɔ: «Ye pan we kari, ye yaa saga yan!»

A pè si pinle wi ni ma kari, mee saa wi tugusaga ki yan. Yonlo kila koro jenri mbe si kɔ. A pè si koro wa, ma yonlo sannga ki pye wa wi ni.

⁴⁰ Ki leele shyen mbele paa Zhan wi senre ti logo ma

† 1:28 1.28: Kiti 7.24

taga Zhezu wi na, pàa pye na wa yinri Andire. Wila pye Simo Pyeri wi nɔsepyo lenaɲa.

41 A Andire wì si kari gbɛn ma saa wi nɔsepyo Simo wi yan, ma suu pye fɔ: «Wè Mesi wi yan.» Ki mɛgɛ ki kɔrɔ wowi ɲa fɔ: «Shɔfɔ.»

42 A wì si kari Simo wi ni wa Zhezu wi yeri. Naa pàa ka saa gbɔn, a Zhezu wì suu wele ma suu pye fɔ: «Mboro pe yinri Simo, Zhan pinambyo we. Eɛn fɔ, yingɔ pe yaa lɔɔn yinri Sefasi, ko kɔrɔ wo ɲa sinndelege.»

43 Ki goto pinliwɛ pi ni, a Zhezu wì si yere ki yerewe mbe kari wa Galile tara. A wì si saa fili Filipu wi ni, ma suu pye fɔ: «Pan ma taga na na, ma pye na fɔrɔgɔfɔ.»

44 Pa Filipu wila yiri wa Betisayida ca. Ko ca nunɲba ko kila pye Andire naa Pyeri pe ca ye fun.

45 Ko punɲo na, a Filipu wì si saa Natanayeli wi yan, ma suu pye fɔ: «Naɲa ɲa Moyisi wila para wi senre na wa lasiri sewɛ wi ni, a Yɛnɲɛle yɔn senre yofenne fun pè para wi senre na wa pe woolo pe ni, wòo yan. Zhozɛfu pinambyo Zhezu wowi, ɲa wì yiri wa Nazareti ca we.»

46 A Natanayeli wì suu pye fɔ: «Yarijɛnɲe mbe ya yiri wa Nazareti?»

A Filipu wì suu pye fɔ: «Ta paan we kari, ma saa yan ma

ye.»

47 Naa Zhezu wila kaa Natanayeli wì yan wila paan wi kɔrɔgɔ, a wì sho fɔ: «Ɔa yɛɛn, wì yen Izirayeli woo kaselege na, nambara suu ndanla.»

48 A Natanayeli wì suu yewe ma yo fɔ: «Màla jɛn mɛle?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mòo yan na wa figiye tige ki nɔgɔ, na Filipu wi fɔɔn yeri.»

49 Kona, a Natanayeli wì suu pye fɔ: «Nagafɔ! Mboro ma yen Yɛnɲɛle li Pinambyo we. Mboro ma si yen Izirayeli woolo pe wunluwo we.»

50 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Naa mòo pye ma yo mòo yan na wa figiye tige ki nɔgɔ, ko ma kì ti mà taga na na le? Ma yaa ka kagbɔgɔlɔ kele yan naa mbe wɛ na lo na.»

51 A Zhezu wì sho naa fɔ: «Kaselege ko na, mɪla ki yuun ye kan, ye yaa ka yɛnɲɛle li yan lì yɛngɛ, mbe merɛgeye pe yan pe yen na nuru na tinri Lere wi Pinambyo wi na†.»

**ZHEZU WI KACɛN
KAGALA
KɔLɔSHYɛN
KONAA WI
TUNNGO NGA WI
PYE
KPENGBELENGBE**

2

2-12

† 1:51 1.51: Ki verise wi yen na para na kee Zhakɔbu yariyanga ko yeri, Zhɛnɛ 28.12-13. Mɛrɛgeye pe yaa kaa tunngɔ piin Zhezu wi kan, mboo kan wila kagbɔgɔlɔ naa kafɔnɲgɔlɔ piin.

*Jayire nda tila pye
wa Kana ca ki ni*

¹ Naa ko kagala koro la kaa toro, ki pilige taanri wogo ki na, pàa pye na jayire piin wa Kana ca, wa Galile tara. Zhezu wi nɔ wila pye wa ki jayire ti na.

² Pàa Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfennɛ pe yeri ki jayire ti na fun.

³ Ma pe ta wa, naa duven wila kaa kɔ, a Zhezu wi nɔ wì si saa wi pye fɔ: «Leele pe duven wì kɔ.»

⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Jɛɛ, nga mi yaa pye, mboro ma ma yaa ki yo na kan. Na wagati wi fa gbɔn gbɛn.»

⁵ Kona, a Zhezu wi nɔ wì si saa tunmbyeele pe pye fɔ: «Wiga ka yo ye kala na fuun pye, ye li pye!»

⁶ Sinndɛɛɛɛ cɔgbɔɔ kɔgɔlɔni la pye wa, nda Zhufuye pàa tɛɛ na kori wa ti ni na wunru, ma yala pe shɛɛɛɛ kɔngolo ke ni. Litiri nafa tijɛɛ, nakoma cɛnme naa nafa (120) wi mbaa ya mbe ti nunɔba nunɔba pyew ti yinyin tɔnmɔ ni.

⁷ A Zhezu wì si tunmbyeele pe pye fɔ: «Yege cɔgbɔɔ nda ti yin na kan tɔnmɔ ni!»

A pè siri yin tɔnmɔ pi ni fɔ wa ti nunɔgbogolo ke na.

⁸ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yingɔ, yege tɔnmɔ mba pa ko jenri, ye saa kan jayire to wi yeri.»

A pè si pa ko ma saa pi kan wi yeri.

⁹ A jayire to wì si tɔnmɔ mba pila kanɔga duven pi shɔ maa nɛnɛ. Wi sila ki

duven wi yirisaga jɛn. Ɛɛn fɔ, tunmbyeele mbele pàa ki tɔnmɔ pi ko poro laga jɛn. Ki kaa pye ma, a jayire to wì si japɔlɔ wi yeri,

¹⁰ ma suu pye fɔ: «Lere pyew, duven taan wo wi ma keli ma yɛɛɛ leele pe na gbɛn. Na paga ka wɔ lɛɛɛɛ, pe ma sila tipɛɛn wi yɛɛɛ pe na. Ɛɛn fɔ, mboro ma duven taan wi tɛɛɛ fɔ yingɔ.»

¹¹ Ko kila pye Zhezu wi kafɔnnɔ kɔngbanna na wila pye we. Pa wila li pye wa Kana, wa Galile tara, ma ta maa gbɔgɔwɔ pi naga wi fɔrɔgɔfennɛ pe na. A pè si taga wi na.

¹² Ko jayire to punɔgo na, a Zhezu wì si kari wa Kaperinawu ca, wo naa wi nɔ, naa wi nɔsepiile konaa wi fɔrɔgɔfennɛ pe ni, ma saa piliye jenri pye wa.

*Zhezu wila kari
wa Zhufuye sherigo gbɔgɔ ki ni*

(Mati 21.12-13; Maki 11.15-17; Luki 19.45-46)

¹³ Naa Zhufuye pe Paki feti wila kaa na yɔngɔ, a Zhezu wì si kari wa Zheruzalem.

¹⁴ A wì si saa leele pele yan wa sherigo gbɔgɔ ki ni, paa pe nɛɛ, naa simbaala, naa ca ketɛnɔgele pɛɛɛ, naa penjara surufennɛ pele ni fun pè cɛn pe tabaliye pe tanla.

¹⁵ Kona, a wì si manda lɛ mari pye sapige, mɛɛ pe ni fuun pe purɔ ma pe yirige wa sherigo gbɔgɔ ki ni, ma pinle pe simbaala naa pe

nerε ti ni, ma penjara su-
rufenne pe penjara ti gbɔn
mari jaraga, mεε pe tabaliye
pe jaanri.

16 A wì si ca ketengele
perεfenne poro pye fɔ: «Ye
ye yaara ti lε ye yiri ti ni!
Yaga kanla To wi go ki pye
janla go!»

17 A wi fɔrɔgɔfenne pè si
nawa to senre nda ti yen ma
yɔnlɔgɔ wa Yenɲele senre
sewe wi ni ti na fɔ: «O,
Yenɲele, ma go ki yen mala
ndanla ndanlawa mba ni, pi
yen paa kasɔn yen nala sori
wa na kotogo na.»†

18 Kona, a Zhufuye pè
suu yewe ma yo fɔ: «Yingi
kafɔnnɔ ma mbe ya pye,
mbege naga we na fɔ ki kol-
ogo yen ma yeri maga pye
ma.»

19 A Zhezu wì si pe yɔn
sogo ma yo fɔ: «Ki sherigo
gbɔgɔ ɲga yege jan, mi
yaa ki kan fɔnɲgɔ na piliye
taanri!»

20 A Zhufuye pè suu pye
fɔ: «Yele nafa shyen ma yiri
kɔgɔlɔni pè pye ki sherigo
gbɔgɔ ɲga ki kanga ki na. A
mboro sho ma yaa ki kan ma
piliye taanri!»

21 Eɛn fɔ, sherigo gbɔgɔ
ɲga senre Zhezu wila pye na
yuun, ko kila pye wi wire re.

22 Naa Zhezu wila kaa ku
ma yen ma yiri wa kunwɔ
pi ni, a wì fɔrɔgɔfenne pè si
nawa to senre nda wila yo
ti na. A pè si taga Yenɲele
senre sewe wo naa Zhezu wì
senyoro ti na.

*Zhezu wi leele pe nawa
kagala
ke jɛn*

23 Sanga ɲa ni Zhezu wila
pye wa Zheruzalemu Paki
feti wi na, a lelegere si taga
wi na, kafɔnɲgɔlɔ ɲgele
wila pye na piin paa yaan ke
kala na.

24 Eɛn fɔ, Zhezu wi sila
taga pe na, katugu wila leele
pe ni fuun pe nawa kagala
ke jɛn.

25 Wi sila jori pe lere senre
yo wi kan, katugu wì lere wi
nawa kagala ke jɛn.

3

*Zhezu wo naa Nikodemu
kala le*

1 Fariziye naɲa wà la
pye wa, pàa pye naa yinri
Nikodemu. Zhufuye pe
fanɲga fɔ wo wa lawi.

2 Yembinε la ni, a wì si kari
Zhezu wi kɔrɔgɔ ma saa wi
pye fɔ: «Nagafɔ! Wεge jɛn
ma yo Yenɲele lo lòn tun
ma pan maa we nari; katugu
kafɔnɲgɔlɔ ɲgele maa piin
lere se ya mbaa ke piin, na
Yenɲele li woro wi ni.»

3 A Zhezu wì suu yɔn sogo
ma yo fɔ: «Kaselege ko na,
mila ki yuun ma kan, na pee
lere ɲa se naa fɔnɲgɔ, wi
se ya Yenɲele li wunluwɔ pi
yan.»

4 A Nikodemu wì suu pye
fɔ: «Lere ɲa wì lε makɔ, pe
yaa wi se naa fɔnɲgɔ mele?
Wi se si ya ye wa wi nɔ wi
lara wuu se naa fɔnɲɔ!»

5 A Zhezu wì suu pye fɔ:
«Kaselege ko na, mila ki

† 2:17 2.17: Yuuro 69.10

yuun ma kan, na pee lere ɲa se tɔnmɔ po naa Yinnekpoyi lo ni, wi se ya ye wa Yenɲele li wunluwɔ pi ni.

⁶ Leele paga ɲa se, wi ma pye senwee, ɛɛn fɔ, ɲa ka se Yinnekpoyi lo ni, wo ma pye yinne.

⁷ Ko ka kɔɔn pari, naa mi yo ki daga pe ye ni fuun ye se naa fɔnɲɔ we.

⁸ Laga ɲga ka tifeleɣe ki ndanla, pa ki maa gbɔɔn na kee. Ma maa ki tinme po taa, ɛɛn fɔ, ki yiri laga ɲga na na kee laga ɲga na, maa ko jen. Lere ɲa fuun ka se Yinnekpoyi li ni, pa wi wogo ki ma pye ma fun.»

⁹ Kona, a Nikodemu wi si Zhezu wi pye fɔ: «Ko wogo ɲga ko mbe ya pye mele?»

¹⁰ A Zhezu wi suu pye fɔ: «Mboro yen Izirayeli tara woolo pe nagafɔ, mee sigi kagala ke jen!

¹¹ Kaseleɣe ko na, mila ki yuun ma kan: ɲga wè jen, ko waa yuun na ye kaan. ɲga wè yan, ko senre waa yuun na ye kaan. ɛɛn fɔ, konaa ki ni fuun, ye woro na jaa mbe yenle we serɛya wi na.

¹² Mila yuun ye ni kagala ɲgele kaa piin laga tara na koro senre na, yee taga na na, na mi ka kaa yuun ye ni kagala ɲgele kaa piin wa yenɲele na koro senre na, ye yaa taga na na mele?

¹³ Lere fa lugu mbe kari wa yenɲele na, ndɛɛ Lere wi Pinambyɔ ɲa wi yiri wa

yenɲele na ma tigi laga tara na we.

¹⁴ «Yege ɲga na Moyisi wila tuguyenre wɔɔgo ki yirige kanɲgaga na wa naayeri, wa gbinri wi ni, ki pyelɔmɔ nunɣba pi na fun, ki daga pe Lere wi Pinambyɔ wi yirige wa naayeri,

¹⁵ janɲo lere ɲa fuun ka taga wi na†, wi yinwege mbakɔgo ki ta.

¹⁶ Katugu dunruya woolo pe Yenɲele li ndanla jenɣe, fɔ a li li Pinambyɔ nunɣba wi kan, janɲo lere ɲa fuun ka taga wi na, wiga ka ku. ɛɛn fɔ, wi yinwege mbakɔgo ki ta.

¹⁷ Yenɲele lii li Pinambyɔ wi tun laga dunruya wi ni wi pan wi kiti kɔn senweele pe na. ɛɛn fɔ, lùu tun, janɲo dunruya woolo pe sho wi fanɲga na.

¹⁸ «Lere ɲa wi taga Pinambyɔ wi na, kiti se kɔn wo na. ɛɛn fɔ, lere ɲa wii taga wi na, kiti kɔn wo na makɔ, katugu wii taga Yenɲele li Pinambyɔ nunɣba wi na.

¹⁹ Ki kiti wi pango ki ɲga: Yanwa pi pan laga dunruya wi ni, ɛɛn fɔ, a wɔwɔ pi leele pe ndanla ma we yanwa pi na, katugu pe kapyere ti yen ma tijanga.

²⁰ Lere ɲa fuun wila kapege ki piin, yanwa pi woro ma ki fɔ wi ndanla fyew. Wila yenle mbe pan wa yanwa pi na, janɲo kapyere nda wila piin tiga ka yiri funwa na.

21 Έεν fɔ, lere ɲa wi maa tanri kaselege ki na, wi maa paan wa yanwa pi na, janɲo paa ki yaan jɛɲɛ fɔ wi yen naa kapyere ti piin na Yenɲele li gbogo.»

Zhan wila Zhezu wi gbogo

22 Ko punɲo na, Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni pɛ si kari wa Zhude tara. A wi si koro wa ma wagati pye wa pe ni. Wila pye na leele pe batize.

23 Zhan fun wila pye na leele pe batize wa Enɔ ca, wa Salimu ca ki tanla; katugu tonmɔ lɛgere la pye wa ki laga ki na. Leele paa pye na kee Zhan wi kɔrɔgɔ, a wila pe batize.

24 Ki sanga wi ni, kila yala pe fa Zhan wi le wa kaso gben†.

25 Pilige ka, Zhan fɔrɔgɔfenne pɛle la pye na kendige woo Zhufuye nana wa ni mbe yeε jogo mbe pye kpoyi wa sherege konɔ li ni ko wogo na.

26 A pɛ si kari Zhan wi kɔrɔgɔ ma suu pye fɔ: «We Nagafɔ, wele! Nana ɲa wila pye ma ni wa Zhuriden gbaan wi keε ɲga na, ɲa ma pye na sereya wi yuun wi kanɲolo, wila leele pe batize yinɲo. Leele pe ni fuun paa kee wi kɔrɔgɔ.»

27 A Zhan wɛ si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Lere se ya yaraga ka ta, na Yenɲele li sigi kan wi yeri.

28 Yoro jate ye mbe ya mbege sereya wi yo fɔ mɛgi yo ma yo fɔ: «Mi ma mi yen Kirisi we. Έεν fɔ, Yenɲele laa mi tun wa wi yeε wi†.»

29 Japolo wo wi yen ɲa piɲo wi ma pye wi woo. Έεν fɔ, japolo wi wonlo wi ma pye le wi tanla na nuru wi yeri. Nayinme ma pye wi yeri fɔ jɛɲɛ japolo wi senre nda wila yuun wila nuru ti kala na. Pa na nayinme pi yen ma fun, pi yeε yɔn fili yinɲo.

30 Ki daga wo mege ko mbaa yinrigi, mi na wogo ko mbaa tuun.»

Na wɛ yiri wa Yenɲele na ma pan

31 Na wɛ yiri wa naayeri ma pan, wo wi yen leele pe ni fuun pe go na. Na wi yen laga tara na, wo yen tara na woo, tara na kagala koro senre wi maa yuun. Έεν fɔ, ɲa wɛ yiri wa naayeri, wo wi yen leele pe ni fuun pe go na.

32 Nga wɛ yan konaa ɲga wɛ logo, to wila yuun. Έεν fɔ, lere si yenle wi sereya wi na.

33 Na ka yenle wi sereya wi na, wo maga jen ma yo Yenɲele li yen na kaselege yuun.

34 Na Yenɲele li tun, Yenɲele li senre to wila yuun, katugu Yenɲele li li Yinnekpoyi li kan wi yeri, li sili taanla.

35 Pinambyo wi yen ma Tofɔ wi ndanla, a wɛ yaraga pyew ki le wi keε.

† 3:24 3.24: Mati 14.3; Maki 6.17; Luki 3.19-20 † 3:28 3.28: Zhan 1.20-26

³⁶ Lere ña ka taga Pinambyo wi na, yinwege mbakogo ki yen wi wogo. Een fo, na ña si taga wi na, wo se kaga yinwege ki ta. Een fo, Yenñele li nanngbanwa pi yaa koro ki fo wi ni.

4

Zhezu wila para Samari tara fenne jo wa ni

¹ Ko pungo na, a Fariziye pe sigi logo ma yo Zhezu wila pye na forogofenne legere taa na pe batize ma we Zhan wi na.

² Ma si yala, Zhezu wo jate ma wila pye na leele pe batize. Een fo, wi forogofenne poro pa pye na pe batize.

³ Naa Zhezu wila kaa ki wogo ki logo, a wi si yiri wa Zhude tara mee songoro wa Galile tara.

⁴ Wi karisaga, kila daga wi Samari tara ti pari wi kari.

⁵ A wi si saa gbɔn Samari tara ca ka ni, pege yinri Sikari. Zhakobu wila kere nda kan wi pinambyo Zhouxfu wi yeri[†], pa ki ca kila pye wa ti tanla.

⁶ Pa Zhakobu kolo wila pye wa ki laga ki na. Naa Zhezu wila kaa tanga ma te, a wi si saa cen wa ki kolo wi yon na. Yonlofugo sanga la wi.

⁷ A Samari tara fenne jo wa si pan mbe ko, a Zhezu wi suu pye fo: «Tonmo pa kan na yeri mbe wo.»

⁸ Ko sanga wo ni, Zhezu wi forogofenne pa kari wa ca nawa sa yaakara lo.

⁹ A Samari tara fenne jo wi si Zhezu wi pye ma yo fo: «A! Mboro yen Zhufuye woo, muu yen Samari tara fenne woo, mele, a ma nee tonmo yenri na yeri?»

Jele wila ko yo ma, katugu Zhufuye pe sila pye na yenlegi mbaa kanungbanga piin Samari tara fenne pe ni.

¹⁰ A Zhezu wi suu pye fo: «Ndee ki pye Yenñele li yarikanga maga jen, konaa ña wila ma yenri tonmo pi ni mboo wo, ndee ki pye maa jen fun, mboro ma jen na wo yenri tonmo ni, wi jen na yinwege tonmo kan ma yeri.»

¹¹ A jele wi suu pye fo: «Na fo, kolo yarikogo woro ma yeri, kolo jate wi yen ma jugo. Ki yinwege tonmo ma yaa pi ta se suu ko?»

¹² We tele Zhakobu wo wigi kolo ña wi kan we yeri. Wo jate wuu tonmo pa wo. A wi piile naa wi yaayoro ti pa wo. Maa ki sonri ndee ma we Zhakobu wi na wi le?»

¹³ A Zhezu wi suu pye fo: «Lere ña fuun wila ki tonmo mba pi woo, wogo yaa kaa yigi naa fonngo.»

¹⁴ Een fo, tonmo mba mi yaa kan, ña ka pa wo, wogo soo yigi naa fyew; katugu tonmo mba mi yaa kan wi yeri, pi yaa kannga mbe pye pulugo wa wi ni mbaa fuun mbe yinwege mbakogo ki kan wi yeri.»

¹⁵ A jele wi suu pye fo: «Na fo, ki tonmo pa kan na yeri mboo wo, jango wogo ka

[†] 4:5 4.5: Zhenε 48.22; Zhouzu 24.32

kanla yigi naa, mbe songoro mbe pan mbe ko laga naa!»

16 A Zhezu wì suu pye fò: «Kari ma soon polo wi yeri ye pan laga!»

17 A jɛɛ wì suu pye fò: «Naŋa woro na yeri.»

A Zhezu wì suu pye fò: «Kaselege ko mà yo ma yo naŋa woro ma yeri;

18 katugu naŋa kanjurugo wo mà cɛn wi yeri. Ma yen ŋa yeri yingɔ, ma polo ma. Kaselege mà yo.»

19 A jɛɛ wì suu pye fò: «Na Fò, mɔɔ wele mɔɔ yan, Yenŋɛɛlɛ yɔn senre yofò wo wawi mboro.

20 Faa woro Samari tara fenne pa we teleye paa pye na Yenŋɛɛlɛ li gbogo laga ki yanwiga ŋga ki na. Eɛn fò, yoro Zhufuye wele, ye ma yo laga ŋga leele pe daga mbaa Yenŋɛɛlɛ li gbogo, ko ki yen Zheruzalemu† we?»

21 A Zhezu wì suu yɔn sogo ma yo fò: «Jɛɛ, taga senre nda mi yaa yo ti na! Wagati wa na paan, ye yaa kaa Yenŋɛɛlɛ na li yen To li gbogo, ki se kaa piin laga ki yanwiga ŋga ko na, nakoma wa Zheruzalemu. Ki kala na, leele pe maa Yenŋɛɛlɛ li gbogo laga ŋga na ko woro yaraga.

22 Yoro Samari tara fenne wele, ŋga ye maa gbogo, ye sigi jen. Woro Zhufuye, ŋga we maa gbogo wège jen; katugu wège jen ma yo pa showo pì yiri wa Zhufuye pe yeri.

23 Eɛn fò, wagati wa na paan, ki wagati wì gbɔn mako yere, Yenŋɛɛlɛ li gbogofenne jɛmbele pe yaa kaa li gbogo yinne naa kaselege ni; katugu mbele pe maa li gbogo ko gbogolomɔ po na, poro li yen na jaa.

24 Yenŋɛɛlɛ li yen yinne. Ki kala na, mbele paa li gbogo, ki daga paa li gbogo yinne naa kaselege ni.»

25 Kona, a jɛɛ wì suu pye fò: «Migi jen ma yo Mesi wi yaa ka pan, Mesi ko korɔ wo ŋa Shofò. Na wiga ka pan, wi yaa ka kagala ke ni fuun ke yege yo mbe we kan.»

26 A Zhezu wì suu pye fò: «Mi ŋa mila para ma ni, muwi.»

27 Ko sanga wo ni, a Zhezu wi forogofenne pè si songoro ma gbɔn le wi na. Naa paa kaa wi yan wila para jɛɛ wi ni, a ki si pe pari. Eɛn fò, wa kpe sila ya mboo yewe mbe yo fò: «Yingi maa jaa wi yeri? Nakoma yingi na ma nɛɛ para ki jɛɛ ŋa wi ni?»

28 Kona, a jɛɛ wì suu cokogo ki yaga le mɛɛ songoro wa ca, ma saa ki yo ca woolo pe kan fò:

29 «Ye pan ye sa naŋa wa wele! Kagala ŋgele fuun mì pye, wì ke ni fuun ke yo mala kan. Ye yo Kirisi wo ma?»

30 Kona, a leele pè si yiri wa ca nɛɛ kee Zhezu wi korogo.

31 Ko sanga wo ni, Zhezu wi forogofenne paa pye naa

† 4:20 4.20: Dete 12.11; 1 Wunlu 9.3; Yuuro 132.13-14

yenri na yuun fɔ: «We na-gafɔ, pan ma ka ma!»

³² Εεν fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaakara ta yen na yeri mbe ka, nda yee jɛn.»

³³ Kona, a forɔgofenne pe nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Lere wa pan ma yaakara kan wi yeri wi le?»

³⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na yaakara to ti yen mbaa na tunvɔ wi nandanwa kala li piin, mbe tunɲgo ɲga wì kan na yeri ki pye mbege yɔn fili.

³⁵ Yoro wo na, ye maa ki yuun ma yo fɔ: Kì koro yenɲe tijere yarilire ti kɔnsanga wii gbɔn. Εεν fɔ, mila ki yuun ye kan, ye yɛɛ yirige ye keere ti wele. Yarilire ti le makɔ. Ti kɔnsanga wì gbɔn.

³⁶ Na wila yarilire ti kɔn, wila wì sara wì taa makɔ na yarilire ti gbogolo, nda ti yen yinwege mbakɔgo woro, janɲo yarilire lugufɔ wo naa ti kɔnfɔ wi ni, pe pinle paa yɔgori ja†.

³⁷ Yomiyɛle na pe maa waa ma yo fɔ: «Wa ma yarilire ti lugu, wa ma kaa ti kɔn,» li yen kaselege.

³⁸ Ko ki yen paa ye wogo ki yen. Kere nda yee ti tunɲgo pye, mì ye tun ye sari yarilire ti kɔn. Pele wele paa ti tunɲgo pye, a yoro nɛɛ tonli taa wa pe tunɲgo ki ni.»

³⁹ Ki Samari ca woolo pe legere la taga Zhezu wi na, jele wila senre nda yo ti kala na, fɔ: Kagala ɲgele fuun mì pye, wì ke yo mala kan.

⁴⁰ Naa ki ca woolo paa kaa saa gbɔn wa Zhezu wi na, a pè suu yenri ma yo wi koro wa pe ni. A Zhezu wì si koro wa pe ni ma piliye shyen pye wa.

⁴¹ A leele pèle taga Zhezu wi na naa legere ma we kɔnɲbanmbala pe na, senre nda wila pye na yuun ti kala na.

⁴² A pe nɛɛ jele wi piin fɔ: «Yinɲgo senre nda mà yo, to nunɲba ma ti ti wè taga wi na. Εεν fɔ, woro jate wòo senyoro ti logo we yɛ. Wège jɛn ma yo kaselege wo wi yen dunruya woolo pe Shɔfɔ we.»

Zhezu wila legbɔɔ wa pinambyɔ sagala

⁴³ Naa Zhezu wila kaa piliye shyen pye wa ki laga ki na, a wì si yiri wa, mɛɛ kari wa Galile tara.

⁴⁴ Katugu Zhezu wo jate wila ki yo ma yo fɔ: «Paa la Yenɲele yɔn senre yofɔ wi gbogo wa wi tara jate ti ni†.»

⁴⁵ Naa wila kaa saa gbɔn wa Galile tara, a ki tara woolo pè suu yigi fɔ jɛnɲe; katugu poro fun paa kari wa Zheruzalemu Paki feti wi

† **4:36 4.35-36:** Keere to ti yen leele mbele paa yiri wa ca na paan mbe Zhezu wi yan we. Yarilire nda ti le, a ti kɔnsanga wì gbɔn, to yen naga nari fɔ sanga wì gbɔn leele pe yɛɛ kan Yenɲele yeri pe gbogolo wa li wunluwo pi ni. Yarilire kɔnfɔ wo wi yen ɲa wila leele pe piin, a paa kanɲgi na tari Yenɲele li na mbe yinwege mbakɔgo ki ta. Yarilire lugufɔ wo wi yen ɲa wila keli ma yenɲele senre ti yo leele pe kan we. † **4:44 4.44:** Luki 4.24

na, kafɔnɔɔɔ ɔgele Zhezu wila pye, pàa ke yan.

46 A wì si kari naa wa Kana, wa Galile tara. Pa wila tonmɔ pi kanɔga duven† wa ki ca ki ni. Gboforoneri wi legbɔɔ wà la pye wa ki laga ki na, wi pinambyɔ la pye na yaa wa Kaperinawu ca.

47 Naa ki legbɔɔ wila kaa ki logo ma yo Zhezu wì yiri wa Zhude tara ma pan wa Galile tara, a wì si kari wi kɔrɔɔ, ma saa wi yenri ma yo wì kari wa Kaperinawu, wì saa pinambyɔ wì sagala wi kan, wo la pye na kuun.

48 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Na ye woro na kafɔnɔɔɔ naa kagbɔɔɔ yaan, ye se yenle mbe taga na na fyew.»

49 A legbɔɔ wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Na Fɔ, shokari wa na go, sanni na pinambyɔ wi sa ku.»

50 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ta kee, ma pinambyɔ wì sagala!»

A ki naɔa wì si taga Zhezu wì senre ti na, mɛɛ kari.

51 Maa ta wa konɔ wila kee, a wì tunmbyeele pè si pan maa fili, ma suu pye fɔ: «Ma pinambyɔ wì sagala.»

52 A wì si pe yewe wi pinambyɔ wila sagala wagati ɔa ni wi ni. A tunmbyeele pè suu pye fɔ: «Yunmbaan yɔnlɔparaga ki na, a wi witiwerewe pi si kɔ.»

53 Kona, tofɔ wì sigi jen ma yo ko wagati wowi Zhezu wila wi pye ma yo wi pinambyɔ wì sagala. Wo naa

wi go woolo pe ni fuun pe ni, pè si taga Zhezu wi na.

54 Ko kila pye Zhezu wi kafɔnɔɔ shyen wolo na wila pye, naa wila yiri wa Zhude tara ma songɔɔ wa Galile tara we.

5

Zhezu wila naɔa murugu wa sagala

1 Ko puɔgo na, Zhufuye pàa pye na pe sherege feti wa piin, a Zhezu wì si kari wa Zheruzalemu ki feti wi na.

2 Ma si yala, wa Zheruzalemu, titegbɔɔ kà la pye wa tonmɔ ni, wa Simbaala yeyongɔ ki tanla. Pàa pye naga yinri Eburuye senre ti ni Betesida. Tongbo kanɔgurugo la pye le ki laga ki na.

3 Yambala legerɛ la pye ma sinle wa ki tongboolo pe ni. Fyɔɔnlɔ naa jeɔɔɔɔ fenne, naa muruguye la wele. [Pàa pye na tonmɔ pi singi pi tin;

4 katugu wagati legerɛ na, we Fɔ wì merɛge wà la pye na tinri wa ki titege ki ni, naga tonmɔ pi tinni. Na tonmɔ piga tin mbe kɔ, yaɔa ɔa fuun ka keli mbe ye wa pi ni, ali mbege ta wi yama pi yen yege o yege, wi ma sagala.]

5 Wa ki laga ki na, naɔa wà la pye wa na yaa, wi yama pila ta wi na yele nafa ma yiri ke ma yiri kolotaanri.

6 Naa Zhezu wila ka saa wi yan wì sinle, a wì sigi jen ma yo yama pi mɔ wi na. A wì

suu yewe ma yo fɔ: «Maa jaa mbe sagala le?»

7 A yaŋa wì suu pye fɔ: «Na Fɔ, lere woro na yeri mbanla tirige wa tɔnmɔ pi ni, na pi kaa tinni sanga ŋa ni we. Mi ka sila ŋgbeli mbe yo mi yaa tigi wa sanga ŋa ni, wa ma keli ma tigi na na wa.»

8 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yiri mɔɔ furugo ki ɛ, maa tanri!»

9 Le ki yɔngɔɔ nungba ke ni, a ki naŋa wì si sagala. A wì suu furugo ki ɛ nɛɛ tanri.

Ɛɛn fɔ, ki wogo kila pye cɛnpilige ko ni.

10 Ki kala na, a Zhufuye pè si naŋa ŋa wila sagala wì pye fɔ: «Nala wi yen cɛnpilige ye, mbe yala we lasiri wi ni, kii daga mɔɔ furugo ki ɛ.»

11 A wì si pe pye fɔ: «Lere ŋa wilan sagala, wo wilan pye ma yo mbanla furugo ki ɛ mbaa tanri.»

12 Kona, a pè suu yewe ma yo fɔ: «Ambo wɔɔn pye ma yo mɔɔ furugo ki ɛ maa tanri?»

13 Ɛɛn fɔ, naŋa ŋa wila sagala, wi sila wi sagala fɔ wi jɛn; katugu Zhezu wila yiri le ma kari janwa ŋa wila pye wa ki laga ki na wi kala na.

14 Ko pungo na, a Zhezu wì si saa ki naŋa wi yan wa sherigo gbɔɔ ki ni, ma suu pye fɔ: «Wele! Yinɔ m̀a sagala. Maga ka kapege pye naa, jaŋgo kala la mboon ta naa li wɛ yama po na.»

15 A ki naŋa wì si kari ma saa ki yo Zhufuye pe kan ma yo Zhezu wo wila wi sagala.

16 Kì pye ma, a Zhufuye pe nɛɛ Zhezu wi jɔɔ, katugu wila ki kala li pye cɛnpilige ko ni.

17 Ɛɛn fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na To wi yen na tunŋgo piin pilige pyew, mi fun, mi yen na tunŋgo piin.»

18 Ki sɛnrɛ ti kala na, Zhufuye paa pye naa gbosaga jaa naa ma wɛ. Cɛnpilige ŋgasele na wila jɔɔ lo nunɔba kala la ma. Ɛɛn fɔ, wila ki yo naa ma yo Yenŋɛɛ li yen wi To, naa yɛɛ taanla li ni.

Yenŋɛɛ li Pinambyɔ wi fanŋga ye

19 A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, Yenŋɛɛ li Pinambyɔ wi se ya yaraga ko ka pye wi yɛɛ fanŋga. Nga wì yan wi To wi yeri wila piin, ko wila piin cɛ. Kala na fuun Tofɔ wila piin, lo nunɔba lo Pinambyɔ wila piin.

20 Katugu Pinambyɔ wi yen maa To wi ndanla, a wila ŋga fuun wi maa piin ki nari wi na. Wi yaa ka kagala kele naga Pinambyɔ wi na naa, ke tugbɔɔ ke wɛ ŋgele koro na, ke ta ke ye pari.

21 Yɛɛɛ ŋga na Tofɔ wi maa kuulo pe yenni na yinwege ki kaan pe yeri, ki pyɛɔmɔ nunɔba pi na fun, Pinambyɔ wi kaa jaa mbe yinwege ki kan mbele yeri, wi maga kan pe yeri.

22 Tofɔ wi woro na kiti kɔɔn lere na. Ɛɛn fɔ, wi kiti kɔngɔ ki ni fuun ki le Pinambyɔ wi kɛɛ;

²³ Janngo leele pe ni fuun pe maa To wi gbogo yege nga na, paa Pinambyo wi gbogo ma fun. Lere na woro na Pinambyo wi gbogo, kona, ki cen wi woro na wi To na wuu tun wi gbogo.

²⁴ «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan fo: Lere na kanla senre ti logo mbe taga na tunvo wi na, yinwege mbakogo ki yen wi yeri. Kiti se ka kon wi na. Een fo, wi wo wa kunwo pi ni ma yinwege ta.

²⁵ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, wagati wa wa na paan, wi yere gbom mako, kuulo† pe yaa ka Yenhele li Pinambyo wi senre ti logo. Mbele pe yaa kari logo, poro yaa yinwege ta.

²⁶ Katugu yege nga na fannga ki yen na To wi yeri wila yinwege ki kaan, ki pyelomo nungba pi na fun, wi fannga kan Pinambyo wi yeri wila yinwege ki kaan.

²⁷ Wi fannga kan Pinambyo wi yeri wila kiti kon; katugu wo wi yen Lere wi Pinambyo we.

²⁸ Ko ka ka ye pari, katugu wagati wa wa na paan, kuulo mbele pe wa fanra ti ni, pe yaa kaa magala li logo.

²⁹ Pe yaa ka yiri wa pe fanra ti ni. Mbele pe kajenge pye, pe yaa ka yen mbe yiri mbe yinwege ta. Mbele pe kapere pye, poro yaa ka yen mbe yiri kiti wi to pe na.»

Kagala ngele ke yen na Zhezu wi fannga ki nari

³⁰ «Mi se ya yaraga ko ka pye na yee fannga. Mi yen na kiti wi kon na yala senre na mila nuru Yenhele li yeri to ni. Na kiti kongo ki yen ma sin, katugu mi woro nala yee nandanwa kala lo jaa, fo ndee na tunvo wi nandanwa kala lo.

³¹ Na mi kaa sereya wi yuun na yee jate wogo na, na sereya wi se pye kaselege.

³² Een fo, wawi wi yen nala sereya wi yuun. Migi jen ma yo na wila yuun na kanngolo, ti yen kaselege.

³³ Yaa leele tun wa Zhan† wi yeri, wila sereya wi yo ma yala kaselege ko ni.

³⁴ Mi woro naga jaa lere mbaa na sereya wi yuun. Een fo, mi yen naga kagala ngele ke yuun, janngo ye ta ye sho.

³⁵ Zhan wila pye paa fitanla yen na pe mu wila yiin. A ye yenle ma yogori wagati jenri ni wa wi yanwa pi ni.

³⁶ Een fo, sereya wa yen na yeri, wo gbogo ma we Zhan woo wo na. Kagala ngele mila piin, koro ngele na To wi kan na yeri mbe pye mbe ke yon fili, ke yen na para na kanngolo, naga nari ma yo na To wo wilan tun.

³⁷ Na To na wilan tun, wo fun, wi yen nala senre yuun. Ye faa magala li logo fyew, ye fa suu yan yenle ni fyew.

† 5:25 5.25: Laga ki laga nga ki ni, kuulo pe mbe ya pye leele mbele pe punngo wa pe kapere ti ni ma pye paa gboolo yen Yenhele li yege na poro. Pe mbe si ya pye mbele pe ku wa pe kapere ti ni poro. † 5:33 5.33: Zhan 1.19-27

38 Ye woro nala senre ti yinri mberi tege wa ye nawa, katugu na wi tun, yee taga wi na.

39 Ye maa Yenhele senre ti kara jenge, katugu ye maa ki sonri ye yaa yinwege mbakogo ki ta wa ti ni. To siri ti nee para na kanngolo we.

40 Een fo, konaa ki ni fuun, ye woro na jaa mbe pan na korogo mbe yinwege jenge ki ta.

41 «Mi woro na jaa leele poro mbaa na gbogo.

42 Een fo, mi ye jen. Migi jen ma yo Yenhele lii ye ndanla.

43 Mi pan na To wo mege na, yee yenle na na. Een fo, na lere wa ka pan wi yee fannga, ye ma yenle wo na.

44 Mbaa gbogowo jaa ye yee yeri, ko yen ma ye ndanla. Ma si yala, gbogowo mba pi ma yiri wa Yenhele na li yen nungba li yeri, ye woro na po jaa. Ki pye ma, ye mbe ya taga na na mele?

45 Yaga kaa ki jate ndee muwi mi yaa ka ye le kee na To wi yege na. Moyisi na ye ye jigi wi taga wi na, wo wi yaa ka ye le kee.

46 Ki pye ye taga Moyisi wi na, anme mi fun, ye jen na taga na na, katugu wila wi sewe senre ti yonlogo na kanngolo.

47 Een fo, pa yee si taga wi sewe senre nda wi yonlogo ti na, ye mbe ya taga na senre ti na mele?»

Zhezu wila nambala waga kangurugo (5 000) kan pe ka

(Mati 14.13-21; Maki 6.30-44; Luki 9.10-17)

1 Ko pungo na, a Zhezu wi si kari wa Galile logbogo ki kee sannga ki na, pe maa ki yinri naa Tiberiyadi logbogo.

2 A janwa gbolo la si taga wi pungo na; katugu kafonngolo ngele wila pye na piin na yambala pe sagala, leele paa pye na ke yaan.

3 Ki kaa pye ma, a Zhezu wi si lugu yanwiga ka na ma saa cen, wo naa wi forogofenne pe ni.

4 ZhufuyePaki feti wila yonggo mako.

5 Naa Zhezu wila kaa wele ma janwa gbolo li yan laa paan wi korogo, a wi si Filipu pye fo: «We yaa yaakara to ta se mbe lo, mbe si ki janwa na wi kan wi ka?»

6 Wila ko yo, mbe ta mbe Filipu wi wa mbe wele, katugu nga wi mbaa pye, wila ki jen mako.

7 A Filipu wi suu pye fo: «Ali na waga sa wari-fuwe pyo cenme shyen (200) buru lo mboo koonlo pe na jennjenri, pe ni fuun se wa ta.»

8 A wi forogofa wa, Simo Pyeri nosepyo Andire, wo suu pye fo:

9 «Buru kangurugo naa ngbangala shyen ke yen lefonjo wa yeri laga. Een fo, to yaa yingi yaraga yon ki lelegere nda ti kan?»

¹⁰ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye janwa wi pye wi cɛn.» Yan lɛgere la pye wa ki laga ki na.

A pè si cɛn. Pàa nambala waga kanjurugo (5 000) yɔn ko tin.

¹¹ A Zhezu wì sigi buru wi lɛ. Naa wila kaa Yɛnɲɛle li shari, a wì suu yɛle ki leele mbele pàa pye ma cɛn pe na, ma ɲgbangala ke yɛle pe na ma fun, paa yɛge ɲga na pàa pye na jaa we.

¹² Naa pe ni fuun pàa kaa ka ma tin, a Zhezu wì suu fɔrogɔfenne pe pye fɔ: «Ye buru kɔnrɔkɔnrɔ nda ti koro ti wulo, janjo ka kpɛ ka ka punjo!»

¹³ A pè sigi buru kanjurugo wi kɔnrɔkɔnrɔ nda pàa ka ti koro ti wulo ma kanja ke ma yiri shyen yin ti ni.

¹⁴ Ki kafɔnnɔ na Zhezu wila pye, naa leele pàa kaa li yan sanga ɲa ni, a pè sho fɔ: «Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ ɲa wi daga mbe pan laga dunruya wi ni, wɔ wi yɛn kaselege ki nana ɲa we†.»

¹⁵ Eɛn fɔ, naa Zhezu wila kaa ki jɛn ma yo pe yaa wi yigi fanɲga mboo pye pe wunlunana, a wì si laga le pe tanla, mɛɛ kari naa wa yanwiga ki na wi yɛ.

Zhezu wila tanga tɔnmɔ na
(Mati 14.22-23; Maki 6.45-52)

¹⁶ Naa yɔnlɔ kila kaa kɔ, a Zhezu wi fɔrogɔfenne pè si

tigi ma kari wa lɔgbɔgɔ yɔn ki na,

¹⁷ mɛɛ ye tɔnmɔkɔrɔ ka ni, nɛɛ lɔgbɔgɔ ki kɔɔn na kee wa Kaperinawu kee yeri. Yembinɛ lãa wɔ mako maga ta Zhezu wi fa gbɔn wa pe na.

¹⁸ Lɔgbɔgɔ tɔnmɔ pila pye na yɛge, katugu tifelege kila pye na gbɔɔn ɲgbanga.

¹⁹ Fogo ɲga pàa tanga tɔnmɔkɔrɔ ki ni wa lɔgbɔgɔ ki go na, kila culo kanjurugo, nakoma kɔgɔlɔni yɔn ko tin. Kona, a pè si Zhezu wi yan wila tanri tɔnmɔ pi na, na yɔngɔ tɔnmɔkɔrɔ ki ni. A pè si fyɛ fɔ jɛɲge.

²⁰ Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Muwi, yaga ka fyɛ!»

²¹ Kì kaa pye ma, a pe nɛɛ jaa mboo le wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni. A ko si yala cɛ tɔnmɔkɔrɔ kì kan tara ti na, wa laga ɲga pàa pye na kee we.

Janwa wila pye na Zhezu wi lagajaa

²² Kì goto, janwa ɲa wila koro wa lɔgbɔgɔ ki kee ɲga na, a wì sigi wele maga jɛn ma yo tɔnmɔkɔrɔ nunɲba kila pye wa. Pàa sigi jɛn ma yo Zhezu wii ye wa ki tɔnmɔkɔrɔ ki ni mbe pinle wi fɔrogɔfenne pe ni. Eɛn fɔ, wi fɔrogɔfenne poro cɛ pàa kari.

²³ Ma si yala, wa laga ɲga we Fɔ wila Yɛnɲɛle li shari ma buru wi kan pe yeri, a pòo ka, leele pèle la pan tɔnmɔkɔrɔ ta yɛge ni wa

ki laga ki na, ma yiri wa Tiberiyadi ca ki ni.

²⁴ Naa janwa wila kaa ki yan Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni pe sila pye wa, a pè si ye wa ki tonmòkòòò ti ni, mæe kari wa Kaperinawu mbe sa Zhezu wi lagaja.

Zhezu wo wi yen yinwege yaakara re

²⁵ A pè si saa Zhezu wi yan wa logbògò ki kæe nga na, ma suu pye fò: «We Nagafò, ma gbòn lagame wagati wi-wiin?»

²⁶ A Zhezu wì si pe pye fò: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan: Yè buru ta na yeri legere ma ka, ko kì ti yaa na lagajaa. Eæn fò, kii cæn ndæe kafònnjòlò njele mì pye yè yan, koro kala na yaa na lagajaa.

²⁷ Yaga kaa tunngo piin yaakara nda ti maa jogo to kala na. Eæn fò, yaa tunngo piin nda† ti ma mò, na yinwege mbakògò ki kaan to kala na, to nda Lere wi Pinambyò wi yaa kan ye yeri we; katugu Yennele na li yen To, li li fannga tegere ti tege wi na.»

²⁸ A pè suu yewe ma yo fò: «Yingi we daga mbaa piin mbe sila Yennele li nandanwa kagala ke piin mbaa ke yon fili?»

²⁹ A Zhezu wì si pe pye fò: «Kala na Yennele laa jaa ye

yeri loli na le: Ye taga nga li tun wi na.»

³⁰ A pè suu pye fò: «Yingi kafònnò ma mbe ya pye mbe naga we na, wee taga ma na? Yingi kala ma yaa pye?»

³¹ Sanga nga ni we teleye paa pye na tanri wa gbinri wi ni na kee, manε wo paa pye na kaa, paa yege nga na Yennele senre sewe wi yen naga yuun we kan ma yo fò: *Wila yaakara kan pe yeri, a pè ka, nda tila yiri wa yennele na.»†*

³² A Zhezu wì si pe pye fò: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, yaakara nda tila yiri wa yennele na ma kan pe yeri, Moyisi ma wila ti kan pe yeri. Eæn fò, na To Yennele lo li yen na yaakara jende ti kaan na yinrigi wa yennele na.

³³ Katugu yaakara nda Yennele laa kaan, to ti yen nga wì yiri wa yennele na ma pan na yinwege ki kaan dunruya woolo pe yeri.»

³⁴ A pè suu pye fò: «We Fò, taga yaakara ti kaan we yeri pilige pyew.»

³⁵ A Zhezu wì si pe pye fò: «Mi yen yaakara, nda ti maa yinwege kaan. Lere nga ka pan na korògò, fungo soo yigi naa fyew; lere nga ka taga na na, wògò soo yigi naa fyew.

³⁶ Eæn fò, mìgi yo ma ye kan, a yànla yan, konaa ki ni fuun, yee taga na na.

† 6:27 6:27: Yaakara nda senre ti yen na yuun to ti yen Zhezu we, nakoma mbaa Yennele li nandanwa kala li piin, nakoma Yennele li showò we. † 6:31 6:31: Yuuro 78.24; Eki 16.4,13-15,31; Nehe 9.15

37 Na To wiga mbele fuun kan na yeri, poro yaa pan na kōroḡo. Na fuun ka pan na kōroḡo, mi soo je fyew;

38 katugu mii yiri wa yēnḡele na mbe pan mbaa na nandanwa kala lo piin. Eēn fō, ḡa wīlan tun wo nandanwa kala lo mī pan mbaa piin.

39 Na wīlan tun, wi nandanwa kala li na: Mbele fuun wī kan na yeri, mi ka ka wa kpe yaga wi puḡḡo na na. Eēn fō, mbe ka pe yēn mbe pe yirige wa kunwō pi ni dunruya kōpilige.

40 Na To wi nandanwa kala li na: Mbele fuun ka Pinambyō wi yan mbe taga wi na, pe yinwege mbakōḡo ki ta, mbe ka pe yēn mbe pe yirige wa kunwō pi ni dunruya kōpilige.»

41 Kona, a Zhufuye pe nēē kōḡōri Zhezu wi na; katugu wila ki yo ma yo wi yēn yaakara, nda tī yiri wa yēnḡele na ma pan laga tara.

42 A pe nēē yuun fō: «Mī yo Zhozefu pinambyō Zhezu wowi ḡa yēēn! Wōo to naa wi nō pe jēn. Mēle, yīḡḡo wī si ya wi yo fō wī yiri yēnḡele na ma pan?»

43 A Zhezu wī si pe pye fō: «Yaga kaa kōḡōri.

44 Lere se ya pan na kōroḡo wi yēē fanḡa, na na To ḡa wīlan tun wi suu yēḡe sin. Mī wo na, mī yaa kaa yēn mboo yirige wa kunwō pi ni dunruya kōpilige.

45 Yēnḡele yōn sēnre

yofenne pāa ki sēnre nda ti yōnloḡo ma yo fō: «Yēnḡele li yaa ka pe ni fuun pe naga.»† Ki kala na, lere ḡa fuun kanla To wi nagawa sēnre ti logo mberi le, wo ma pan na kōroḡo.

46 Ko sigi naga mbe yo fō lere wa na To wi yan yēnle ni de. Ndeē ḡa wī yiri wa Yēnḡele li yeri ma pan, wo wīlan To wi yan bōko.

47 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ḡa ka taga na na, wo yinwege mbakōḡo ki ta.

48 Muwi mi yēn yinwege yaakara re.

49 Ye telēye pāa manē wi ka wa gbinri wi ni, pāa si ku.

50 Eēn fō, yaakara nda tila yinrigi wa yēnḡele na na tinri laga tara, tori nda re. Lere ḡa ka to ka, wi se ku.

51 Muwi mi yēn yinwege yaakara re, nda tī tigi ma yiri wa yēnḡele na. Na lere ḡa ka ki yaakara ta ka, wi yaa laa yinwege ki piin kōsaga fu. Yaakara nda mi yaa kan, to ti yēn na wire kara re. Mī yaa ti kan, jaḡḡo dunruya woolo pe yinwege ta†.»

52 Ki sēnre ti kala na, a Zhufuye pe nēē kendige woo pe yēē ni ḡgbanga na yuun fō: «Ḳa wo mbe ya mboo wire kara ti kan we yeri weri ka mēle?»

53 A Zhezu wī si pe pye fō: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na yee Lere wi Pinambyō wi wire kara ti ka, mboo kasanwa pi wō,

yinwege se pye ye ni.

⁵⁴ Na kanla wire kara ti ka, mbanla kasanwa pi wɔ, yinwege mbakɔɔ ki yen wi wogo. Mi yaa kaa yen mboo yirige wa kunwɔ pi ni dun-ruya kɔpilige.

⁵⁵ Katugu na wire kara ti yen yaakara jendɛ, na kasanwa fun pi yen tɔnwɔɔ jembɛ.

⁵⁶ Lere na kanla wire kara ti ka, mbanla kasanwa pi wɔ, wo yen na ni, a mi yen wi ni.

⁵⁷ Na To na wilan tun wi yen yinwege na. Mi fun mi yen yinwege na wi fannga na. Ki pyelomɔ nunɔba pi na fun, lere na kanla ka, wi yaa ka pye yinwege na na fannga na.

⁵⁸ Yaakara nda ti yiri wa yenɔɛɛ na tori nda yɛɛn we. Ti woro paa nda ye tɛɛye paa ka, ko punɔgo na ma kaa ku ti yen. Lere na ka yaakara nda ta ka, wo yaa laa yinwege ki piin kɔsaga fu.»

⁵⁹ Zhezu wila ki senre ti yo, ma yala wila pye na leele pe nari Yenɔɛɛ senre ti ni wa sherigo ki ni wa Kaperinawu.

Senre nda ti maa yinwege mbakɔɔ ki kaan

⁶⁰ Naa Zhezu wi forɔɔɔfenne paa kaa ki senre ti logo, a pe legere nɛɛ yuun fo: «Ki nagawa senre nda ti nɔɔban matoro. Lere se ya mberi le mbaa tanri ti na.»

⁶¹ A Zhezu wi sigi jen ma yo wi forɔɔɔfenne paa pye na kɔngori ki wogo ki na. A

wi si pe pye fo: «Ki senre ti ye sun ke?»

⁶² Na yaga ka Lere wi Pinambyɔ wi yan wila nuru na kee wa laga nga wila pye faa, kona, yingɔ ye yaa pye?

⁶³ Yinnekpoyi lo li maa yinwege ki kaan. Lere wo yɛɛ na, wi woro yaraga ka. Senre nda mila yuun ye kan, ti maa yinrigi wa Yinnekpoyi li yeri nɛɛ yinwege kaan.

⁶⁴ Eɛn fo, pele yen na ye ni, pee taga na na.» Katugu leele mbele pe sila taga Zhezu wi na, wila pe jen maga le wa ki lesaga ki na, konaa lere na wi mbaa kaa le keɛ wi ni.

⁶⁵ A wi sho naa fo: «Ko ki ti migi yo ma ye kan ma yo fo lere se ya pan na kɔɔɔɔ, na na To wi sigi fannga ki kan ki fo wi yeri.»

⁶⁶ Mbege le le ko sanga wo na, a wi forɔɔɔfenne pe legere si songoro punɔgo na. Pe sila taga wi na naa.

⁶⁷ Kona, a Zhezu wi suu forɔɔɔfenne ke ma yiri shyen pe pye fo: «Yoro fun, yaa jaa mbe songoro le?»

⁶⁸ A Simɔ Pyeri wi suu yɔn sogo ma yo fo: «We Fo, wee la kee ambo kɔɔɔɔ? Senre nda ti maa yinwege mbakɔɔ ki kaan ti yen mboro yeri.

⁶⁹ Yingɔ wɛ taga ki na maga jen ma yo mboro ma yen Kirisi, Yenɔɛɛ li Woo Kpoyi we.»

⁷⁰ A Zhezu wi si pe pye fo: «Mi ma mi ye ni fuun ke ma yiri shyen ye wɔ le? Ma

si yala, Sotanla wi yen wa kotogo na ye ni!»

⁷¹ Simo Izikariyoti pinambyo Zhudasi wo senre Zhezu wila pye na yuun; katugu ali maga ta Zhudasi wila pye wi leele ke ma yiri shyen wo wa, wo wi mbaa wi le kee.

7

Zhezu wi nōsepiile pe sila taga wi na

¹ Ko punjo na, a Zhezu wi nee Galile tara ti yanri. Wi sila pye na jaa mbe Zhude tara ti yanri; katugu Zhufuye paa pye naga lagajaa mboo gbo.

² Ma si yala, Zhufuye pe Gbataala nogo feti† wila pye na yongo.

³ A Zhezu wi nōsepiile pe suu pye fo: «Yiri lagame ma kari wa Zhude tara, jango kagala ngele maa piin, ma forogofenne pe ke yan fun.

⁴ Na lere na na jaa poo jen, nga wila piin, wila laga piin mbaa ki lara. Ki kaa pye maa kagala ngele koro cenle piin, taga piin teere, jango lere pyew wi ta wila ma yaan.»

⁵ Wi nōsepiile poro jate pe sila taga wi na.

⁶ A Zhezu wi si pe pye fo: «Na karisanga wi fa gbōn gbēn. Yoro yeri, wagati wi ni fuun wi yen ma yon.

⁷ Dunruya woolo pe se ya mbe yoro panra, en fo, pe mi panra; katugu mi yen naga yuun ma yo pe kapyere nda paa piin ti woro ma yon.

⁸ Yoro wo na, yaa kee feti wi na! Mi woro na kee wa ki feti wi na, katugu na karisanga wi fa gbōn gbēn.»

⁹ Naa wila kaa ki senre ti yo pe ni ma, mee koro wa Galile tara.

Zhezu wila kari Zhufuye pe Gbataala nogo feti wi na

¹⁰ Naa Zhezu wi nōsepiile paa kaa kari feti wi na, a wo jate wi si kari wa fun. En fo, wi sila wi yee naga lere na. Kila pye larawa.

¹¹ Zhufuye paa pye naa lagajaa wa ki feti wi na, nee yuun fo: «Wi yen se yeri?»

¹² Wa janwa wi ni, paa pye naa senre yuun kalegere ni. Pele la pye na yuun fo: «Lejenne win.» A pele nee yuun fo: «Ayoo, wila leele pe fanla na pe punjo win.»

¹³ Kona ki ni fuun, lere sila pye naa senre yuun mbaa ti finligi, katugu paa pye na fyē Zhufuye pe yegē.

¹⁴ Naa feti wila kaa gbōn nandogomo, a Zhezu wi si kari wa sherigo gbogo ki ni, mee saa na leele pe nari Yenjele senre ti ni.

¹⁵ Wi nagawa senre tila Zhufuye pe pari, a pe nee yuun fo: «Ki nana na wi pye mele mee Yenjele senre ti jen yeen, ma si yala wii ti kara?»

¹⁶ A Zhezu wi si pe pye fo: «Senre nda fuun mila nari leele pe na, mi na woro ma. En fo, pa tila yinrigi wa Yenjele na lilan tun li yeri.

¹⁷ Na ka yere ki na mbaa Yenjele li nandanwa kala li

† 7:2 7.2: Levi 23.29-43

piin, wo yaa kaga jen, na kaa pye ki nagawa senre pa tila yinrigi wa Yenjele li yeri, nakoma mila ti yuun na yee fannga.

¹⁸ Lere na wi maa para wi yee fannga, wo maa jaa paa wi gbogo. Een fo, lere na wi maa jaa paa wi tunvo wi gbogo, wo maa kaselege yuun, kambasinnye na pye wa wi kotogo na.

¹⁹ Mi yo Moyisi wi lasiri wi kan ye yeri? Ma si yala, ye ni, wa woro na tanri lasiri wi na. Yingi na, a ye nee na lagajaa mbanla gbo?»

²⁰ A janwa wi suu pye fo: «Yinne tipele li ye ma ni wi le? Amba wila ma lagajaa mboon gbo?»

²¹ A Zhezu wi si senre ti le, mee pe pye fo: «Kala nungba mi pye, a lo si ye ni fuun ye pari!

²² Moyisi wo wila kono kan ye yeri ma yo yaa pinambiile pe kenrekenre. Een fo, Moyisi wo ma wila ki peli naa piin, ye teleye poro paa ki peli. Ki ngasele li kala na, ye ma yenle na kenrekenre wi piin ali yere cenpilige jate ki ni.

²³ Na kaa pye ye mbe ya pinambyo wa kenrekenre cenpilige ki ni, Moyisi lasiri wiga ka jogo, yingi na, a ye si nawa ngban na ni ma yo mi lere lombono sagala cenpilige ki ni.

²⁴ Yaga kaa kiti koon leele pe na mbaa yala nga yaa yaan laga funwa na ko ni. Een fo, yaa kiti sinne koon.»

Zhezu wo wi yen Kirisi we le?

²⁵ A Zheruzalemu ca woolo pele nee yuun fo: «A! Mi yo ki nana na wo paa lagajaa mbe gbo we?»

²⁶ Ye wele, wi na wila para janwa wi yee na, pe si woro na yaraga ka yuun wi ni. Anne we teele pe kaa ki jen kaselege ma yo wo wi yen Kirisi we.

²⁷ Ma si yala, na Kirisi wiga ka pan, lere se kaa yirisaga jen. Een fo, ki nana na wo na, we wo yirisaga jen.»

²⁸ Ma Zhezu wi ta wila pye na leele pe nari Yenjele senre ti ni wa sherigo gbogo ki ni, a wi si gbele ngbanga ma yo fo: «Ye sho fo yanla jen, mala yirisaga ki jen! Ma si yala, mii pan na yee fannga, een fo, na wilan tun, wi yen kaselege fo. Ye suu jen.

²⁹ Mi wo na, muu jen, katugu pa mi yiri wa wi tanla, wo wilan tun.»

³⁰ Kona, pe nee wi lagajaa mboo yigi, een fo, lere sila ya mbe kee taga wi na, katugu wi yigisanga wi sila gbongben.

³¹ Kona ki ni fuun, wa janwa wi ni, lelegere la taga wi na. Paa pye na yuun fo: «Na Kirisi wiga ka pan, wi mbe ka kafonngolo pye mbe we ngele ki nana na wi pye ke na?»

Paa sorodasheelee tun ma yo pe sa Zhezu wi yigi

³² Kalegere senre na janwa wila pye na yuun

Zhezu wi kannɔɔ, Fariziye pàa ti logo. Kì kaa pye ma, a saraga wofenne teele poro naa Fariziye pe ni, pè si sorodasheelee torogo ma yo pe saa yigi.

³³ A Zhezu wì sho fò: «Mi yen laga ye ni mbe wagati jenri pye naa, ko punɔ na, mi yaa kari na tunvɔ wi kɔrɔɔ.

³⁴ Ye yaa kaa na lagajaa, een fò, ye se kanla yan; katugu mi yaa ka pye laga nga na, ye se ya kari wa.»

³⁵ A Zhufuye pe nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fò: «Wi yaa kari laga kikiin, waga si kaa yan? Zhufuye mbele pè jaraga wa Giresi tara fenne pe sɔɔwɔ, anmɛ poro wila jaa mbe kari pe kɔrɔɔ, mbe saa Giresi tara fenne pe nari wi le?»

³⁶ Kì senre nda wì yo yɛɛn, to kɔrɔ wo yen mɛɛ? Fò: «Ye yaa kaa na lagajaa, een fò, ye se kanla yan; katugu mi yaa ka pye laga nga na, ye se ka ya kari wa.» »

Yinwege tɔnmɔ gbaanla senre

³⁷ Feti piliye yi punɔ wogo ko kila pye piligbɔɔ† ye. Kì pilige ki ni, a Zhezu wì si yiri ma yere janwa wi yɛɛ na, mɛɛ gbele ngbanga ma yo fò: «Na wɔɔ† ka pye na na, wila paan na kɔrɔɔ, wi pan wi wɔ.

³⁸ Lere na ka taga na na, yinwege tɔnmɔ gbaanla yaa

la fuun mbaa yinrigi wa wi nawa, paa yɛɛ nga na Yenɛɛle senre sɛwɛ wigi yo we†.»

³⁹ Zhezu wila pye na para Yinnekpoyi lo senre na ma yo fò mbele pe mbaa taga wi na, pe yaa kali ta. Kì sanga wi ni, Yinnekpoyi pe sila li kan gben, katugu gbɔɔwɔ sila kan Zhezu wi yeri gben.

Janwa wila kɔn shyen Zhezu wi kala na

⁴⁰ Wa janwa wi ni, naa leele pàa kaa ki senre ti logo, a pele nɛɛ yuun fò: «Kaselege ko na, Yenɛɛle yɔn senre yofɔ na waa singi, wowi na yɛɛn!»

⁴¹ A pele nɛɛ yuun fò: «Kìrisi wowi we!» Een fò, a pele nɛɛ yuun naa fò: «Kìrisi wi se ya yiri wa Galile tara.

⁴² Yenɛɛle senre sɛwɛ wi yen naga yuun ma yo pa *Kìrisi wi yaa yiri wa Davidi setirige ki ni, wa Betilɛmu ca ki ni, ko nga Davidi wila wi yinwege ki pye wa we.»†*

⁴³ Kona, a janwa wì si kɔn shyen Zhezu wi kala na.

⁴⁴ Pèle la pye na jaa mboo yigi, een fò, lere sila kɛɛ taga wi na.

Zhufuye fannga fenne pe sila taga Zhezu wi na

⁴⁵ A sorodasheelee pè si sɔɔwɔ ma kari saraga wofenne teele poro naa Fariziye pe kɔrɔɔ. A poro

† 7:37 7.37: Levi 23.36; Nɔmbu 29.35
yen na para lere na wi maa Yenɛɛle li jaa wi kotogo ki ni fuun ki ni, paa yɛɛ nga na tɔnmɔ la ma kaa pye lere na we.

† 7:38 7.38: Eza 58.11; Eze 47.1; Zaka 14.8

† 7:42 7.42: 2 Sami 7.12; Mishe 5.1-2

si pe yewe ma yo fɔ: «Yingi na yee si pan wi ni?»

⁴⁶ A sorodasheelee pè sho fɔ: «Lere fa para paa ki naŋa ŋa wi yen fyew.»

⁴⁷ A Fariziye pè si pe yewe ma yo fɔ: «Yoro fun ye ye yee yaga wì ye fanla wi le?»

⁴⁸ Ye we teele, nakoma Fariziye wa nuŋgba yan wi taga wi na le?»

⁴⁹ Eɛn fɔ, ki janwa ŋa wii Moyisi lasiri wi jen. Pe yen ma danŋa!»

⁵⁰ Nikodemu ŋa wìla keli ma saa Zhezu wi yan wagati wa ni, wìla pye Fariziye wo wa. A wo si pe pye fɔ:

⁵¹ «Mbe yala we lasiri wi ni, we se ya mbe lere kan wi ku na we suu senyoro ti logo gben, mbe ŋa wì pye ki jen.»

⁵² A pè si wo yon sogo ma yo fɔ: «Mi jen mboro fun pa ma yiri wa Galile tara! Yenŋele senre ti kara ma wele, ma yaa ki yan wa, fɔ Yenŋele yon senre yofɔ fa yiri wa Galile tara fyew.»

⁵³ [Ko punŋo na, a pe ni fuun nuŋgba nuŋgba pè si kari pe yinre.]

8

Jele ŋa wìla naŋa ta wi senre

¹ A Zhezu wì si kari wa Oliviyee tire yanwiga ki na.

² Ki goto yirifaga ki na, a wì si songoro ma kari wa sherigo gbogo ki ni. A janwa wi ni fuun wì si fulo wi

tanla. A wì si cen nee pe nari Yenŋele senre ti ni.

³ A lasiri sewe jenfenne poro naa Fariziye pe ni, pè si pan jele wa ni Zhezu wi korogo. Paa saa wi yigi naŋa ni. A pè suu yerege le janwa wi ni fuun wi yee na,

⁴ mee Zhezu wi pye fɔ: «We Nagafɔ, ki jele ŋa pòo yigi naŋa ni.

⁵ Moyisi wìla sigi yo wa lasiri sewe wi ni ma yo fɔ na waga ki jele cenle† wa yigi, woo wa sinndeeɛɛ ni woo gbo. Mboro wo yo mele?»

⁶ Paa ki wogo ki yo mbe Zhezu wi wa mbe wele, mbe ta mboo yigisaga ta. Eɛn fɔ, a Zhezu wì si sogo nee yonlogi tara ti na wi yombelee li ni.

⁷ Naa paa koro na Zhezu wi yewe, a wì si yiri ma yere, mee pe pye fɔ: «Ye ni, ŋa wi yen laga wi fa kapege pye bobobo, wo mbe keli wuu wa sinndelege ki ni!»

⁸ A wì si nuru naa ma sogo nee yonlogi tara ti na.

⁹ Naa paa kaa ko senre to logo, a pe nee kee nuŋgba nuŋgba, maga le leleele pe na fɔ ma saa ki wa piile pe na. Zhezu wo nuŋgba wìla kaa koro wa ki laga ki na, wo naa ki jele wi ni. Wo la pye ma yere wi yee sogowo.

¹⁰ Kona, a Zhezu wì si yiri ma yere mee jele wi pye fɔ: «Mbele pè baga ma na, pe yen se? Wa kpe soon le jologo?»

¹¹ A jele wì sho fɔ: «Ayoo, we fɔ.» Kona, a Zhezu wì

† 8:5 8.5: Levi 20.10; Dete 22.22

suu pye fɔ: «Mi fun mi woro nɔɔ nii jɔlɔɔ. Ta kee, ɛɛn fɔ, maga ka kapege pye naa.»]

Zhezu wi yen dunruya wi yanwa

¹² A Zhezu wì si sɛnrɛ ti lɛ naa, nɛɛ para janwa wi ni na yuun fɔ: «Mi yen dunruya woolo pe yanwa. Lere ɲa ka taga na na, wi se tanga wa wɔwɔ† pi ni naa, ɛɛn fɔ, wi yaa yinwege yanwa pi ta.»

¹³ A Fariziye pè suu pye fɔ: «Ma yɛɛ sɛrɛya maa yuun, sɛnrɛ nda maa yuun ti woro kaselege.»

¹⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ali kiga pye mila na yɛɛ sɛrɛya yuun, sɛnrɛ nda mila yuun ti yen kaselege, katugu mì yiri laga ɲga na mɛɛ pan, konaa mila kee laga ɲga na, mìgi jɛn. ɛɛn fɔ, yoro wo na, mì yiri laga ɲga na mɛɛ pan, konaa mila kee laga ɲga na, ye sigi jɛn.

¹⁵ Ye maa kiti wi kɔɔn leele pe na na yala sɛnwee piile kiti kɔnlɔmɔ po ni. Mì wo na, mi woro na kiti kɔɔn lere na.

¹⁶ Kona ki ni fuun, mi kaa jaa mbe kiti kɔn lere na, na kiti kɔngɔ ki yen kaselege ni; katugu mi nunɲba ma mi yaa kiti wi kɔn. ɛɛn fɔ, na To ɲa wìlan tun wi yen na ni.

¹⁷ Ki yen ma yɔnlɔɔ wa ye lasiri wi ni ma yo na leele shyɛn ka pe sɛrɛya yo, a wì pye nunɲba, kona, ki sɛrɛya wì yen kaselege†.

¹⁸ Ye wele, mila na yɛɛ sɛrɛya yuun, na To ɲa wìlan

tun, a wìla na sɛrɛya yuun fun.»

¹⁹ A pè suu yewe ma yo fɔ: «Ma To wo yen se?»

A Zhezu wì sho fɔ: «Yee na jɛn, yee silan To wi jɛn. Ki pye yanla jɛn, ye jɛn nala To wi jɛn fun.»

²⁰ Zhezu wìla ki sɛnrɛ ti yo ma yala wìla pye na leele pe nari Yɛnɲɛlɛ sɛnrɛ ti ni wa shɛrigo gbɔɔ ki ni. Pàa pye na yarikanra ti nii yaara nda ni, pa wìla pye ma yere wa ti tanla. Lere kpɛ sila wi yigi, katugu wi yigisanga wi sila gbɔn gbɛn.

Zhezu wìla ki naga ma yo Yɛnɲɛlɛ lo làa wi tun

²¹ A Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Mi yaa kari, ye yaa kaa na lagajaa. ɛɛn fɔ, ye yaa ku wa ye kapere ti ni. Mila kee laga ɲga na, ye se ya kari wa.»

²² Kona, a Zhufuye pe nɛɛ pe yɛɛ piin fɔ: «Wi yaa wi yɛɛ gbo wi le, naa wì yo fɔ: «Mila kee laga ɲga na, ye se ya kari wa we?» »

²³ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoro yen tara na woolo, ɛɛn fɔ, muu yen naayeri woo. Yoro yen dunruya ɲa wo woolo. ɛɛn fɔ, mi wo woro dunruya ɲa wo woo.

²⁴ Ko kì ti mì yo ye yaa ku wa ye kapere ti ni; katugu na yee taga ki na mbe yo: «Muwi mi yen ɲa wi yen†», ye yaa ku wa ye kapere ti ni.»

²⁵ A pè suu yewe ma yo fɔ: «Ambo wi mboro?»

† 8:12 8.12: Wɔwɔ po pi yen sherege kologo ki mbajenme we. † 8:17 8.17: Dete 17.6; 19.15; Ebu 10.28 † 8:24 8.24: ɛki 3.14

A Zhezu wì si pe pye fò: «Ŋga mì yo ye kan maga le wa ki lesaga ki na, koyi we.

²⁶ Senlegere yen na yeri mbe yo ye kan, mbe kiti kon ye na yarilegere kala na. Eɛn fò, ɲa wilan tun kaselege ko wi maa yuun. Nda mì logo wi yeri, to cɛ to mila yari dunruya woolo pe kan.»

²⁷ Pe sila ki jɛn mbe yo wi To wo senre wila pye na yuun pe kan.

²⁸ Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Na yaga ka Lere wi Pinambyo wi yirige† wa naayeri tige na sanga ɲa ni, pa ye yaa ki jɛn mbe yo: <Muwi mi yen ɲa wi yen.> Pa ye yaa sigi jɛn mbe yo fò: Mi woro na kala lo la piin na yee fannga. Eɛn fò, nda na To wì naga na na, to mi maa yuun cɛ.

²⁹ ɲa wilan tun wi yen na ni, wii na yaga na ye; katugu ɲga kùu ndanla, ko mi maa piin pilige pyew.»

³⁰ Naa Zhezu wila kaa na para ma, a lelegere si taga wi na.

Leseele poro naa kulolo senre

³¹ A Zhezu wì si Zhufuye mbele pàa taga wi na pe pye fò: «Na yaga na nagawa senre ti le mbaa tanri ti na, pa ye yaa pye na forogofenne kaselege.

³² Kona, ye yaa kaselege ki jɛn, kaselege ki yaa ye pye leseele.»

³³ A pè suu pye fò: «We yen Abirahamu wo setirige piile. We fa pye lere wa

kulolo fyew. Mɛɛ, a mà sho we yaa pye leseele?»

³⁴ A Zhezu wì si pe pye fò: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa fuun wi maa kapege ki piin, wi yen ki kulo.

³⁵ Kulo wo na pye sege pyo sanga pyew, eɛn fò, pinambyo wo ma pye sege ki woo sanga pyew.

³⁶ Na Yɛnɲele li Pinambyo wiga ye pye leseele, pa ye yaa pye leseele kaselege na.

³⁷ Migi jɛn ma yo ye yen Abirahamu wi setirige piile. Kona ki ni fuun, ye nɛɛ na lagajaa mbanla gbo, katugu yee yenle na senre ti censaga ta wa ye nawa.

³⁸ ɲga fuun na To wì naga na na, ko senre mila yuun. Eɛn fò, yoro wo na, ɲga ye to wì yo ma ye kan ko yaa piin.»

³⁹ A pè suu pye fò: «Abirahamu wo wi yen we to we.» A Zhezu wì si pe pye fò: «Nɛɛ ki pye ye yen Abirahamu wi piile kaselege, anɛ kagala ɲgele wila pye koro yongɔ yaa piin.

⁴⁰ Eɛn fò, yingɔ ali maga ta kaselege ɲga mì logo Yɛnɲele li yeri, migi yo ma ye kan, yaa na lagajaa mbanla gbo. Abirahamu wi sila si ko ka pye.

⁴¹ Kagala ɲgele ye to wì pye koro yongɔ yaa piin.»

A pè suu pye fò: «We woro kɛɛnre piile. We yen To nungba piile, wo wi yen Yɛnɲele le.»

† 8:28 8.28: Zhan 12.31-33; 3.14-15

⁴² A Zhezu wì si pe pye fò: «Ki pye Yennɛle lo li yen ye To kaselege, anmɛ mi ye ndanla, katugu pa mì yiri wa Yennɛle li yeri ma pan. Mi yen laga lo fannga na. Mii pan na yɛɛ fannga, ɛɛn fò, lo lilan tun.

⁴³ Yिंगi na nda mila yuun ye kan, ye si woro nari kɔɔ jenni? Katugu ye se ya mbaa na senre ti nuru.

⁴⁴ Ye To wowi ɲa Sotanla we. Nga kì ye to wi ndanla, ko yaa jaa mbaa piin. Wi yen legbolere maga le wa ki lesaga ki na. Wii koro kaselege ki na, katugu kaselege woro wa wi nawa. Wi kaa yagbogolo ke yuun sanga ɲa ni, wi maa para na yala wi yɛɛ cɛnɔmɔ po ni; katugu wi yen yagboyoo ma pye yagbogolo to.

⁴⁵ ɛɛn fò, mi wo na, kaselege ko mi maa yuun, ko kì ti yee taga na na we.

⁴⁶ Ye ni, ambɔ wi mbe ya mbege yo mbe yo mi yen kapege pyefò? Na kì kaa pye kaselege ko mila yuun, a kì si cɛn mɛle, yee si taga na na?

⁴⁷ Lere ɲa ka pye Yennɛle woo, wo maa Yennɛle li senre ti nuru. ɛɛn fò, ye woro Yennɛle li woolo, ko kì ti ye woro nari nuru.»

Zhezu wo naa Abirahamu senre re

⁴⁸ A Zhufuye pè suu pye fò: «Tanga yen we yeri we yo Samari tara fenne woo wi mboro, fò yinne tipele ye ma ni.»

⁴⁹ A Zhezu wì si pe pye fò: «Yinne tipele ma li ye na ni.

ɛɛn fò, na To wo mila gbogo, yoro wo na, ye woro nala gbogo.

⁵⁰ Mi woro na gbogowɔ jaa na yɛɛ kan. Wa yen wa, wo wila jaa paa na gbogo. Wo wi yaa kiti wi kɔn.

⁵¹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa fuun kanla senre ti le mbaa tanri ti na, wo se ku fyew.»

⁵² A Zhufuye pè suu pye fò: «Yingɔ wè taga ki na jate ma yo yinne tipele li ye ma ni. We tele Abirahamu wila ku, a Yennɛle yon senre yofenne pè ku fun. A mboro sho fò: «Lere ɲa kɔɔn senre ti le mbaa tanri ti na, wo se ku fyew.»

⁵³ We tele Abirahamu wila ku, maa ki jate ma gbogɔ ma we wi na wi le? Yennɛle yon senre yofenne pè ku. Maa ma yɛɛ jate yingɔ lere ma?»

⁵⁴ A Zhezu wì si pe pye fò: «Ki pye mila na yɛɛ gbogo, ki gbogowɔ pi se jen na yaraga ka yon. ɲa wila na gbogo, na To wowi we. Wowi ɲa yaa yinri ye Yennɛle le.

⁵⁵ ɛɛn fò, ye suu jen. Mi wo na, mùu jen. Na mi ka yo mi suu jen, pa mi yaa pye yagboyoo paa ye yen. ɛɛn fò, mùu jen, maa senre ti le na tanri ti na.

⁵⁶ Ye tele Abirahamu wila pye na yɔgɔri naga sɔnri wi yaa na sanga wi yan. Wila wi yan, a wi nawa pì yinngi wi na fò jɛngɛ.»

⁵⁷ A Zhufuye pè suu pye fò: «Yingɔ, ma fa yele nafa shyen ma yiri ke ta, a mà si Abirahamu yan!»

58 A Zhezu wì si pe pye fò: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanni pe sa Abirahamu wi se, kila yala mi yen wa.»

59 Ki senre ti kala na, a pè si sinndæere wulo ma yo pe yaa wi wa ti ni. Een fò, a Zhezu wì si lara ma yiri wa sherigo gbogò ki ni.

9

Zhezu wila nanja wa sagala pàa wi se fyoon

1 Naa Zhezu wila kaa na kee, a wì si nanja wa yan wa konò, pàa wi se fyoon.

2 A wi forogofenne pè suu yewe ma yo fò: «We Nagafò, nanja na yeen, wi kapere to ti ti wì se fyoon lee wi sevenne pe kapere tori?»

3 A Zhezu wì si pe pye fò: «Wi kapere ma ti ti wì se fyoon, wi sevenne fun poro kapere ma ti ti. Pàa wi se fyoon, janjo Yenjele li fannga ki ta ki naga wi kala na.»

4 Sanga na ni yonlo† ki yen wa, na wilan tun, we daga mboo kapyere ti pye mberi yon fili. Sanni jenri yembine li yaa wò, lere se ya tunngo pye.

5 Mbanla ta laga dunruya wi ni, mi yen dunruya woolo pe yanwa.»

6 Naa Zhezu wila kaa ki senre ti yo, a wì si cenre wa tara ti na, mee ki fenrege ki koli maga turugo wa fyoon wi yengele ke na,

7 ma suu pye fò: «Kari ma soon yege ki jogo wa Silowe titege tonngbòò pi ni.» Silowe ko korò wo yen pitunjo.

A fyoon wì si kari ma saa wi yege ki jogo. Wi songorosaga wila pye na yaan.

8 Wi cenyenle poro naa leele mbele pàa pye naa yaan faa wila yaara ti yenri leele pe yeri, pàa pye na yuun fò: «Mì yo ki nanja na wo wila pye na een na yaara yenri leele pe yeri?»

9 A pèle yo fò: «Wowi.»

A pèle yo fò: «Ayoo, wo ma. Wuu le win.»

Een fò, a nanja jate wì sho fò: «Muwi.»

10 A pè suu yewe ma yo fò: «Ma yengele kè pye mele mee yenge?»

11 A wì si pe yon sogo ma yo fò: «Nanja na pe yinri Zhezu, wo wì fenrege pye maga turugo wa na yengele ke na, mee na pye ma yo mbe sanla yege ki jogo wa Silowe titege tonngbòò pi ni. A mì si kari ma saa na yege ki jogo nee yaan.»

12 A pè suu yewe ma yo fò: «Ki nanja wi yen se?» A nanja wì sho fò: «Mì si jen o.»

Fariziye paa fyoon na wila sagala wi yewe

13 Kona, a pè si kari fyoon na wila sagala wi ni wa Fariziye pe yeri.

14 Ma si yala, Zhezu wila fenrege ki pye maa yengele

† 9:4 9.4: Yonlo ko ki yen senwee pyo wi yinwege sanga we, ko sanga wowi wi mbe ya tunngo pye. Yembine lo li yen na wiga ka ku we.

ke yenge pilige nga ni, kila pye Zhufuye pe cɛnpilige ko ni.

¹⁵ Ki kala na, a Fariziye fun pè suu yewe wi yengele kàa pye yege nga na ma yenge ki ni. A wì si pe pye fɔ: «Fɛnrɛge wì pye ma taga wa na yengele ke na, a mì si saa na yege ki jogo. Koonḡa yinḡo mila yaan.»

¹⁶ Kona, a Fariziye pèle sho fɔ: «Ki naṅa ṅa yɛɛn, wii yiri Yɛnḡele yeri, katugu wi yɛn na cɛnpilige ki jogo.»

Ɛɛn fɔ, a pèle sho fɔ: «Kapege pyefɔ wi yaa pye mɛle mbe si ya mbaa ki kafɔnḡɔlɔ ḡgele ke cɛnle piin?»

A pè si kɔn pe yɛɛ na.

¹⁷ A Fariziye pè si nuru naa ma fyɔɔn ṅa wila sagala wi yewe, ma yo fɔ: «Mboro wo na, naṅa ṅa wɔɔn yengele ke yenge, ma yo mɛle wi kanḡɔlɔ?» A wì sho fɔ: «Yɛnḡele yɔn sɛnrɛ yofɔ wi.»

¹⁸ Ma si yala, Zhufuye pe sila taga ki na mbe yo wila pye fyɔɔn faa, koni wi yengele kè yenge. Kì kaa pye ma, a pè suu sevenne pe yeri,

¹⁹ mɛɛ pan ma pe yewe ma yo fɔ: «Ye pinambyɔ ṅa ye yo wì se fyɔɔn wowi ṅa le? Wì pye mɛle nɛɛ yaan yinḡo?»

²⁰ A wi sevenne pè sho fɔ: «Wè taga ki na ma yo we pyɔ wowi, wàa wi se fyɔɔn.

²¹ Ɛɛn fɔ, wì pye yege nga na nɛɛ yaan yinḡo, we si ko jɛn. Wi yengele yengefɔ fun we suu jɛn. Ye wo jate wi

yewe. Pyɔ ma, wi mbe ya mbege yege yo ye kan!»

²² Wi sevenne pàa pye na para ma, katugu pàa pye na fyɛ Zhufuye pe yege; katugu Zhufuye pàa yo ma fili ki na ma yo na lere ṅa ka yo Zhezu wo wi yɛn Kirisi we, pe yaa wi purɔ mboo wɔ wa shɛrigo ki ni.

²³ Ko kì ti wi sevenne pàa yo fɔ: «Pyɔ ma, yoo yewe!»

²⁴ A Fariziye pè si fyɔɔn ṅa wila sagala wì yeri naa ki shyɛn wogo na, ma suu pye fɔ: «Kaselege ki yo Yɛnḡele li yege na! Wège jɛn ma yo ki naṅa ṅa, kapege pyefɔ wi.»

²⁵ A wì si pe pye fɔ: «Na kàa pye kapege pyefɔ wi, nakoma kapege pyefɔ ma, mì si ko jɛn. Ɛɛn fɔ, yaraga nunḡba mì jɛn. Mila pye fyɔɔn, yinḡo mila yaan.»

²⁶ A pè suu yewe ma yo fɔ: «Yinḡi wì pye ma na? Wɔɔn yengele ke yenge mɛle?»

²⁷ A wì si pe pye fɔ: «Migi yo ma ye kan makɔ, ɛɛn fɔ, yee logo na yeri. Yinḡi na, a ye nɛɛ jaa mberi logo na yeri naa? Anmɛ yoro fun yaa jaa mbe pye wi fɔrɔḡofɛnnɛ wi le?»

²⁸ A pè suu tɛgele ma suu pye fɔ: «Mboro ma yɛn ki naṅa ṅa wi fɔrɔḡofɔ! Woro wo na, we yɛn Moyisi fɔrɔḡofɛnnɛ.

²⁹ Wège jɛn ma yo Yɛnḡele làa para Moyisi wi ni. Ɛɛn fɔ, ṅa wo na, we suu yirisaga jate ki jɛn.»

³⁰ Fyɔɔn ṅa wila sagala, a wì si pe pye fɔ: «Kì si lere

pari dε. Ye suu yirisaga jen, ma si yala, wì mi yengεle koro yengε.

³¹ Wège jen ma yo Yennεle laa la nuru kapere pyefenne pe yeri, εen fɔ, li maa nuru lere ηa wi maa li gbogo nali nandanwa kala li piin wo yeri.

³² Malε we faga logo mbe yo lere ηa pè se fyoon, lere wa wa yengεle yengε.

³³ Ki pye ki nanja ηa wii yiri Yennεle yeri, wi se jen na ya kala la pye.»

³⁴ A pè suu pye fɔ: «Maga le wa ma sepilige ki na, pa ma yen wa kapege ki ni. Maa jaa mbaa we nari win!»

A pè suu purɔ maa wɔ wa sherigo ki ni.

*Mbele pe yen fyoonlo
Yinne li kanngɔlo*

³⁵ A Zhezu wì sigi logo ma yo pàa fyoon ηa wila sagala wì purɔ. A wì si kari wì kɔrɔgɔ ma suu pye fɔ: «Ma taga Lere wi Pinambyɔ wi na le?»

³⁶ Fyoon ηa wila sagala, a wì sho fɔ: «Ambɔ wi we Fɔ, wì naga na na mbe ta mbe taga wi na.»

³⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Màa yan, wowi ηa wila para na ma ni yingɔ we.»

³⁸ A wì sho fɔ: «Mì taga ma na we Fɔ.» A wì si kannguuro kan Zhezu wì tanla maa gbɔgɔ.

³⁹ Kona, a Zhezu wì sho fɔ: «Mì pan laga dunruya ηa wi nì, kiti mbe ta wi

kon, fyoonlo† pe ta paa yaan, mbele paa yaan pe ta pe kannga fyoonlo.»

⁴⁰ Fariziye mbele pàa pye wa Zhezu wi ni maga senre ti logo, a pè suu yewe ma yo fɔ: «Woro fun, we yen fyoonlo wi le?»

⁴¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ndεε ki pye ye yen fyoonlo, kapere se jen na pye ye na. Eεn fɔ, kì kaa pye yè yo yaa yaan, ye kapere tì koro ye na.»

10

*Zhezu wila yomiyεle la
wa
simbaala naa pe konrifɔ
senre na*

¹ «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na lere ηa si ye wa simbaala go ki yon ki ni, wiga lugu ki kεε ka na mbe ye wa ki ni, ko fɔ wo yen yoo, wi yen benjanri pyefɔ.

² Eεn fɔ, ηa wi ma ye wa simbaala go ki yon ki ni, wo wi yen simbaala konrifɔ we.

³ Yeyongɔ welefɔ wi ma kɔrɔ ki yengε wi kan, simbaala pe maa magala li logo. Wi ma wi simbaala pe yeri pe mεre ti na ma pe yirige wa funwa na.

⁴ Na wiga ka simbaala pe ni fuun pe yirige wa funwa na, wi mεε keli pe yεge na kee, pe mεε taga wi na; katugu pòo magala li jen.

⁵ Paa taga nambanηa na. Eεn fɔ, pe maa fee ki fɔ wi yεge wi, katugu pee nambanmbala pe maganηala ke jen.»

† 9:39 9:39: Fyoonlo mbele senre tila yuun, poro pe yen mbele pe yen Yennεle kologo ki kambajenmbele.

6 Zhezu wila ki yomiyele li wa ma pe kan, een fo, pe sila li koro jen.

*Zhezu wi yen
simbaala konrifɔ jenne*

7 A Zhezu wi si pe pye naa fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mi yen simbaala go ki yeyongo†.

8 Mbele fuun pe keli ma pan na yee, pe yen yoolo naa benjanri pyefenne. Een fo, simbaala pee logo pe yeri.

9 Muwi mi yen yeyongo ye. Lere na ka ye wa na ni, wi yaa sho. Wi yaa la yiin mbaa yinrigi, mbaa yaakara taa mbaa kaa.

10 Yoo wo na, wo ma pan mbe yu, mbe lere gbo, konaa mbe jogowo pye ce. Een fo, mi wo pan, jango leele pe yinwege ta, pege ta jenge.

11 «Muwi mi yen simbaala konrifɔ jenne we. Simbaala konrifɔ jenne wi maa yee kan kunwo pi yeri wi simbaala pe kala na.

12 Een fo, na wi maa simbaala pe konri penjara na, na wi woro simbaala konrifɔ, na simbaala wo woolo jate ma, wiga cenge yan kila paan pe korogo, wi ma simbaala pe yaga ma fe. Cenge ki mee pan ma simbaala pele yigi, pe mee fe ma jaraga.

13 Wi ma fe, katugu wi maa simbaala pe konri penjara na win. Simbaala wogo ko naa jori.

14-15 Mi wo na, mi yen simbaala konrifɔ jenne, yee nga na na To wilan jen, a mi fun muu jen, ki pyelomo nungba pi na, mi fun mila simbaala† pe jen, a poro fun panla jen. Mila na yee kaan kunwo pi yeri na simbaala pe go shogo ki kala na.

16 Simbaala pele yee wa na yeri naa, poro woro laga ki simbaala go nga ki ni. Ki daga mbe pe konri mbe pan pe ni. Pe yaa kanla magala li logo. Kona, pe yaa pinle mbe pye simbangbelege nungba, simbaala konrifɔ nungba wi yaa pye pe na.

17 «Mi yen mala To wi ndanla, katugu mi yen nala yee kaan kunwo pi yeri, jango mbanla yinwege ki ta naa fonngo.

18 Lere ma wila na kaan kunwo pi yeri. Een fo, muwi mi yere ki na mbanla yee kan kunwo pi yeri. Fangga yen na yeri mbanla yee kan kunwo pi yeri, fangga si yen na yeri fun mbanla yinwege ki ta naa fonngo. Ko tunngo ko na To wi kan na yeri mbe pye.»

19 A Zhufuye pe si kon naa pe yee na ki senre ti kala na.

20 Pe legerɛ la pye na yuun fo: «Yinne tipele li ye wi ni. Yara ti ye wi ni, yingi na, a ye nee nuru wi yeri?»

21 A pele nee yuun fo: «Senre nda wila yuun yeen, yinne tipele fo senre ma.

† 10:7 10:7: Zhezu wi yen paa yeyongo yen nga pe yaa la yiin la yinrigi wa ki na. † 10:14-15 10:14-15: Simbaala poro pe yen mbele pe taga Zhezu wi na we.

Yinne tipele mbe ya mbe fyoon yengele yenge?»

Zhufuye pàa je Zhezu wi na

²² Were sanga wo wila gbòn, a pe nɛɛ feti wa piin wa Zheruzalemu, poo yinri Dedikasi.

²³ Zhezu wila pye na yanriyanri wa Salomo tongboolo pe ni, wa sherigo gbogò laga nawa.

²⁴ Kona, a Zhufuye pè si saa wa maa maga, ma suu pye fò: «Ma yaa we yaga we jatere wila we koon shyen fò sa gbòn wagati wiwiin? Na kaa pye mboro ma yen Kirisi we, ki yo maga filige we kan.»

²⁵ A Zhezu wì si pe pye fò: «Migi yo ma ye kan makò, ɛɛn fò, yee taga na na. Kagala ngele mila piin na To wi fannga ki na, ke yen na para na senre na.

²⁶ ɛɛn fò, yee taga na na, katugu ye woro na simbaala poro pele.

²⁷ Na simbaala pe maa na magala li nuru, mì pe jen, pe ma taga na na.

²⁸ Mi yen na yinwege mbakògò ki kaan pe yeri. Pe se ka ku naa fyew. Lere se ka pe sho na kɛɛ.

²⁹ Na To ña wì pe kan na yeri, wì gbogò ma wɛ yaraga pyew ki na. Lere se ya mbe pe sho na To wi kɛɛ.

³⁰ Mi naa na To wi ni we yen nungba.»

³¹ A Zhufuye pè si sinndɛere wulo naa mboo wa ti ni.

³² Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Mi kapyere jɛnde lɛgere pye ye yɛɛ na, na To wi fannga na. Ki kajɛnge kikiin ki ti, a ye nɛɛ jaa mbanla wa sinndɛere ni mbanla gbo?»

³³ A Zhufuye pè suu pye fò. «Ma kajɛnge pyege kala ma ki ti waa jaa mboon wa sinndɛere ni mboon gbo. ɛɛn fò, katugu maa para na Yenɛle li mɛɛɛ ki jogo. Mboro senwee pyò, maa ma yɛɛ piin Yenɛle!»

³⁴ A Zhezu wì si pe pye fò: «Ki yen ma yonlogò wa ye lasiri sɛwɛ wi ni fò Yenɛle ligi yo ma yo fò: <Ye yen yengɛngɛle† kele.>

³⁵ Wège jen ma yo nda ti yen ma yonlogò wa Yenɛle senre sɛwɛ wi ni, ti se ya wo wa. Yenɛle senre tì gbòn leele mbele na, Yenɛle li poro yeri yengɛngɛle.

³⁶ Mi wo na, Yenɛle lilan wo mala tun laga dunruya wi ni, mɛɛɛ, a yè sho mi yen na para na Yenɛle li mɛɛɛ ki jogo, naa mì yo mi yen Yenɛle li Pinambyò we?

³⁷ Na kàa pye mi woro nala To wo kapyegele piin, yaga ka taga na na.

³⁸ ɛɛn fò, na mi kaa ke piin, ali na yee taga na na, ye taga ki kapyegele koro na, jango yege jen ye filige ki na fò na To wi yen na ni, mi fun mi yen na To wi ni.»

³⁹ Kona, a pe nɛɛ wi laga-jaa naa mboo yigi. ɛɛn fò, a

† 10:34 10.34: Ye yen yengɛngɛle kele, ko korò wo yen fò ye yen Yenɛle li piile (Yuuro 82.6).

wì si sho pe yeri.

⁴⁰ A Zhezu wì si kari naa wa Zhuriden wì kɛɛ sanŋga ki na, wa laga ŋga Zhan wila ki peli na leele pe batize we. A wì si cɛn wa ko laga ko na.

⁴¹ Leleɣere la kari wi kɔrɔɔ. Pàa pye na yuun fɔ: «Zhan sila kafɔnnɔ la kpe pye, ɛɛn fɔ, senre nda fuun wila yo ki naŋa ŋa wi kanŋgɔlɔ, tila pye kaseleɣe.»

⁴² Leleɣere la taga Zhezu wi na wa ki laga ki na.

11

Naŋa ŋa pàa pye na yinri Lazari wi kunwɔ we

¹ Wa Betani ca, naŋa wà la pye wa na yaa, pàa pye naa yinri Lazari. Betani ca ko kila pye Mari naa wi nɔsepyɔ Mariti pe ca ye.

² Ki Mari wo wila latikɔrɔ nuwɔ taan gbɔn we Fɔ wi tɔrɔ ti na, maa turugo wi yinzire† ti ni. Wi nɔsepyɔ lenaŋa lawi Lazari ŋa wila pye na yaa we.

³ A wi nɔsepiile jɛɛle pè si tunŋgo torogo wa Zhezu wi yeri ma yo pe saa pye fɔ: «We Fɔ, ma wɔnlɔ naŋa wila yaa.»

⁴ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo sanga ŋa ni, a wì sho fɔ: «Lazari yama pi woro wi kunwɔ yama. ɛɛn fɔ, pi yaa tege mbe Yenŋele li gbɔgɔwɔ pi naga, janŋo pe Yenŋele li Pinambyɔ wi gbɔɔ ki yama pi kala na.»

⁵ Mariti, naa nɔsepyɔ Mari konaa Lazari pàa pye ma Zhezu wi ndanla.

⁶ Naa Zhezu wila kaa ki logo ma yo Lazari wila pye na yaa, a wì si koro wa laga ŋga wila pye, ma piliye shyen pye wa naa.

⁷ Ko punŋo na, a wì suu fɔrɔgɔfenne pe pye fɔ: «Ye pan we songɔrɔ wa Zhude tara.»

⁸ A fɔrɔgɔfenne pè suu pye fɔ: «We Nagafɔ, ki fa mɔ gben, Zhufuye pàa pye na jaa mbɔɔn wa sinndɛere ni mbɔɔn gbo, a ma nɛɛ jaa mbe songɔrɔ wa naa!»

⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Pilige nunŋba yɔnlɔ ki woro leri ke ma yiri shyen? Na lere kaa tanri yɔnlɔ na, wila kurugo, katugu wi maa yaan dunruya wi yanwa pi na.

¹⁰ ɛɛn fɔ, na lere kaa tanri yembinɛ†, wi maa kunrugu, katugu yanwa woro wi ni.»

¹¹ Naa Zhezu wila kaa ko senre to yo, a wì si pe pye fɔ: «We wɔnlɔ naŋa Lazari wila wɔnlɔ, ɛɛn fɔ, mi yaa saa yen.»

¹² A wi fɔrɔgɔfenne pè suu pye ma yo fɔ: «We Fɔ, na kaa pye wila wɔnlɔ, pa wi yaa sagala.»

¹³ Zhezu wila pye na jaa mbe yo Lazari wila ku win. ɛɛn fɔ, a wi fɔrɔgɔfenne poro nɛɛ ki sɔnri ndɛɛ wɔnlɔwɔ jembe po senre wila pye na yuun.

† 11:2 11:2: Zhan 12.3; Maki 14.3 † 11:10 11:10: Yembinɛ lo li yen Zhezu wi yigisanga wi mbenfenne pe yeri.

14 Kona, a Zhezu wì sigi yo maga filige pe kan ma yo fɔ: «Lazari wì ku.

15 Mii pye wa na, ki kala na, mi yèn na yɔgɔri yoro kala na, janɔgo ye ta ye taga na na. Eɛn fɔ, ye pan we kari wi kɔrɔgɔ.»

16 Kona, a Toma ɲa pàa pye na yinri Waan, wò si fɔrɔgɔfenne sanmbala pe pye fɔ: «Woro fun, ye pan we kari, janɔgo we sa pinle we ku we Nagafɔ wi ni!»

*Zhezu wi yèn kuulo pe yenfɔ,
naa yinwege ki kanfɔ*

17 Naa Zhezu wìla ka saa gbɔn wa, a wì sigi yan pè Lazari wi le, a wì piliye tijere pye wa fanga ki ni makɔ.

18 Betani ca ki šila lali Zheruzalemu ni, ki mbaa culo taanri yɔn ko tin.

19 Ki kala na, Zhufuye pe lègere la kari wa Mariti naa Mari pe yeri mbe sa pe nɔsepyɔ wi kunwɔ pi shari mbe pe kotogo ki sogo pe na.

20 Naa Mariti wìla kaa ki logo ma yo Zhezu wìla paan, a wì si yiri ma kari saa fili. Eɛn fɔ, Mari wo la koro ma cɛn wa go.

21 A Mariti wì si Zhezu wi pye fɔ: «We Fɔ, ki pye maa pye laga, na nɔsepyɔ wi se jɛn na ku.

22 Eɛn fɔ, mìgi jɛn ma yo ali yingɔ maga yaraga ɲga fuun yɛnri Yɛnɲɛle li yeri, li yaa ki kan ma yeri.»

23 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ma nɔsepyɔ wi yaa yèn mbe yiri wa kunwɔ pi ni.»

24 A Mariti wì suu pye fɔ: «Mìgi jɛn ma yo wi yaa ka yèn mbe yiri wa kunwɔ pi ni, kuulo pe yɛnpilige, dunruya kɔpilige.»

25 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Muwi mi yèn kuulo pe yènme naa yinwege ye. Lere ɲa ka taga na na, ali na wiga ku, wi yaa ka yinwege ta naa.

26 Lere ɲa wi yèn yinwege na, mɛɛ taga na na, wo se ku naa fyew. Ma taga ki na le?»

27 A wì sho fɔ: «Ee, we Fɔ, mì taga ki na ma yo mboro ma yèn Kirisi we. Ma yèn Yɛnɲɛle li Pinambyɔ, ɲa wila daga mbe pan laga dunruya wi ni.»

Zhezu wìla gbele

28 Naa Mariti wìla kaa ko sɛnrɛ to yo ma, a wì si sɔngɔrɔ ma saa wi nɔsepyɔ Mari wi yeri, mɛɛ ki yo wi kan larawa ma yo fɔ: «We Nagafɔ wi yèn wame, wila ma yinri.»

29 Naa Mari wìla kaa ki sɛnrɛ ti logo, a wì si yiri nɛɛ fyɛɛle na kee Zhezu wi kɔrɔgɔ.

30 Ko la yala Zhezu wi fa ye wa ca gbɛn. Wila pye wa laga ɲga Mariti wìla saa wi fili we.

31 Zhufuye mbele pàa pye wa go Mari wi ni naa kotogo ki sogo wi na, naa poro la kaa wi yan wì yiri na kee fyɛlɛge na, a pè si taga wi na. Pàa ki yan ndɛɛ pa wila pye na kee wa fanga ki yɔn na mbe sa gbele.

32 Naa Mari wìla ka saa gbɔn wa laga ɲga Zhezu

wila pye, maa yan, a wi si kanŋguuro kan Zhezu wi jegele ma yo fɔ: «We Fɔ, ki pye maa pye laga, na nɔsepyɔ wi se jɛn na ku.»

³³ Naa Zhezu wila kaa wi yan wila gbele, konaa Zhufuye mbele paa pinle wi ni ma kari pe ni, a wi nawa pì si tanga wi na, a wi jatere wi piri wi na fɔ jɛŋgɛ.

³⁴ A wi si pe yewe ma yo fɔ: «Yoo le se yeri?» A pè suu pye ma yo fɔ: «We Fɔ, ta paan ma yaa ki yan!»

³⁵ A Zhezu wi si gbele.

³⁶ Kona, a Zhufuye pe sho fɔ: «Ye wele, wila pye maa ndanla fɔ jɛŋgɛ!»

³⁷ Eɛn fɔ, a pèle sho fɔ: «Wo ŋa wi fyɔɔn wi yɛngɛle ke yɛngɛ, wi saa ya mbege pye fun Lazari wiga ka ku wi le?»

Zhezu wila Lazari wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni

³⁸ A Zhezu wi nawa pì si tanga wi na naa, a wi si kari wa fanga ki yɔn na. Waliwege layi, ki yɔn kila pye ma tɔn sinndelege ni.

³⁹ A Zhezu wi sho fɔ: «Ye sinndelege ki laga wa!»

A kufɔ wi nɔsepyɔ Mariti wi suu pye ma yo fɔ: «We Fɔ, wi yaa pye wila lugo makɔ; katugu wi pilige tijere wogo koyi ŋa yɛɛn wa fanga ki ni.»

⁴⁰ A Zhezu wi suu pye fɔ: «Mì yo mɔɔ pye ma yo na maga taga na na, ma yaa Yɛnɛle li gbɔgɔwɔ pi yan?»

⁴¹ Kona, a pè si sinndelege ki laga wa fanga ki yɔn na. A Zhezu wi suu yɛge ki yirige

wa naayeri, ma sho fɔ: «Na To, mila ma shari, naa mɔla sɛnrɛ ti logo we.

⁴² Mìgi jɛn ma yo ma maa nuru na yeri pilige pyew. Eɛn fɔ, mila ko yuun ki leele mbele pànla maga yɛɛn poro kala na, jango pe taga ki na fɔ mboro mɔla tun.»

⁴³ Naa wila kaa ko sɛnrɛ to yo ma, a wi si gbele ŋgbanga ma yo fɔ: «Lazari, yiri laga funwa na!»

⁴⁴ A gboo wi si yɛn ma yiri, parisantɔnlogɔ kila pye ma migi wi tɔɔɔ naa wi keyen yi na. Wi yɛge kila pye ma fo paraga ni. A Zhezu wi si pe pye fɔ: «Yoo sanga, yoo yaga wila kee.»

Paa yɔn le Zhezu wi na

(Mati 26.1-5; Maki 14.1-2; Luki 22.1-2)

⁴⁵ Zhufuye mbele paa kari wa Mari wi laga ma ŋga Zhezu wila pye ki yan, pe legere la taga wi na.

⁴⁶ Eɛn fɔ, pe ni, pèle la kari Fariziye pe kɔrɔgɔ ma saa ŋga Zhezu wila pye ki yɛge yo ma pe kan.

⁴⁷ Kì kaa pye ma, a Fariziye poro naa saraga wɔfenne teele pe ni, pè si pe kiti kɔnfenne ŋgbelege ki gbogolo, mɛɛ pe pye fɔ: «Yinggi we yaa pye? Katugu ki nanja ŋa wila kafɔnngɔlo legere piin.

⁴⁸ Na we kaa yaga wila kee ki ni ma, leele pe ni fuun pe yaa taga wi na, pa Ɔɔmu tara fanŋga fenne pe yaa pan mbe we sherigo gbɔgɔ ki tɔngɔ, naa we tara woolo pe ni.»

49 Pe ni, nunḡba la pye wa pàa pye naa yinri Kayifu. Wo wila pye saraga wofenne to ki yeḗ li ni. A wo si pe pye fo:

50 «Yee jɛn mbe jɛn mbe yo naṅa nunḡba ka ku leele pe ni fuun pe yɔnlɔ ko mbɔnrɔ, jaṅgo we tara ti ni fuun tiga ka tɔngɔ.»

51 Wi sila ki sɛnrɛ ti yo wi yeḗ fanḡa, ɛɛn fo, maga ta wila pye saraga wofenne to ki yeḗ li ni, a wì si Yɛnḡɛḗ li yɔn sɛnrɛ yo ma yo Zhezu wi daga mbe ku Zhufuye cɛnle li kala na.

52 Ko tara woolo poro nunḡba la ma Zhezu wila daga mbe ku pe kala na. ɛɛn fo, wila daga mbe ku, jaṅgo Yɛnḡɛḗ li woolo mbele pè jaraga dunruya wi lagapyew, mbe pe gbogolo pe yeḗ na pe pye nunḡba.

53 Mbege ɛ le ko pilige ko na, a Zhufuye fanḡa fenne pè si yo ma fili ki na, ma yo pe yaa Zhezu wi gbo.

54 Ko kì ti Zhezu wi sila koro mbaa yanri Zhufuye pe sɔḡwɔ mbaa wi yeḗ nari. A wì si kari wa gbinri wi tanla, ca ka ni pege yinri Efirayimu, ma saa cɛn wa, wo naa wi fɔrɔḡɔfenne pe ni.

55 Zhufuye pe Paki feti wo wila pye na yɔngɔ, a ki tara ti leḗgere si kari wa Zheruzalemu ki feti wi yeḡɛ, mbe sa keli mbe pe yeḗ pye kpoyi Yɛnḡɛḗ li yeḡɛ na.

56 Pàa pye na Zhezu wi la-gajaa. Naa pàa kaa gbogolo wa shɛrigo gbɔḡɔ ki ni, a pe nɛɛ pe yeḗ yewe na yuun fo:

«Yinḡi yaa jate? Wi yaa pan laga feti wi na lee wi se pan laga?»

57 Ma si yala, saraga wofenne teeḗ poro naa Fariziye pe ni, pàa konɔ kan leele pe yeri ma yo na wa ka Zhezu wi saga jɛn, wigi yo pe kan, jaṅgo pe ta poo yigi.

12

Mari wila latikɔrɔ gbɔn
Zhezu wi tɔrɔ ti na
(Mati 26.6-13; Maki 14.3-9)

1 Kila koro pilige kɔḡɔloni, Paki feti wii gbɔn. A Zhezu wì si kari wa Betani ca. Lazari ṅa Zhezu wila wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni, pa wila pye ma cɛn wa ki ca ki ni.

2 Wa ki laga ki na, a pè si suro sɔḡɔ Zhezu wi kan. Mariti wo wila pye naga yaakara ti yeḗɛ. Mbele pàa pinle na nii Zhezu wi ni, Lazari wila pye pe ni.

3 Kona, a Mari wì si latikɔrɔ nuwɔ taan litiri kɔngɔ ɛ, mba pàa gbegele sinme mba pe yinri nari pi piiri ni. Wi sɔnḡḡɔ kila pye ma ḡḡban fo jɛḡɛ. A wì suu gbɔn Zhezu wi tɔrɔ ti na, nɛɛ ti tunrugu wi yinzire ti ni. A ki latikɔrɔ nuwɔ taan pì si yiri ma go ki ni fuun ki yigi.

4 Zhezu wi fɔrɔḡɔfenne pe ni, nunḡba la pye wa, Zhu-dasi Izikariyɔti, wo wi mbaa ka Zhezu wi le kɛɛ. A wo sho fo:

5 «Yinḡi na pee sigi latikɔrɔ nuwɔ taan sɔnḡḡbanga woo ṅa wi pɛrɛ

warifuwe pyo cɛnme taanri (300) na, mbege penjara ti yeɛle fyɔnwɔ fɛnne pe na?»

⁶ Kii cɛn ndɛɛ fyɔnwɔ fɛnne pe wogo ko kila pye maa jori, ko kɪ ti wila pye na para ma. Ɛɛn fɔ, wila pye na para ma, katugu wila pye yoo. Pe penjara leyaraga kila pye wo yeri. Nda paa pye na nii wa, wila pye nari yuun.

⁷ Ɛɛn fɔ, a Zhezu wɪ suu pye fɔ: «Jɛle wi yaga yɛw! Ki daga wigi wogo nga ki pye sanni na kupilige ki sa gbɔn panla le.

⁸ Fyɔnwɔ fɛnne pe yaa pye laga ye ni sanga pyew, ɛɛn fɔ, mi wo na, mi se pye laga ye ni sanga pyew.»

Saraga wɔfɛnne teele paa yɔn le Lazari wi na

⁹ Naa Zhufuye janwa gbɔlo lɔa kaa ki logo ma yo Zhezu wila pye wa Betani, a pɛ si kari wa. Pe sila kari wa Zhezu wo nunɔba kala na. Ɛɛn fɔ, paa kari mbe ta sa Lazari wi yan fun, wo na Zhezu wila wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni we.

¹⁰ Ki kala na, a saraga wɔfɛnne teele pɛ si yere ki yerewe mbe Lazari wi gbo fun;

¹¹ katugu wi kala na, Zhu-fuye pe legere la pye na lari pe na, na tari Zhezu wi na.

Zhezu wi yege wa Zheruzalemu

(Mati 21.1-11; Maki 11.1-11; Luki 19.28-40)

¹² Ki goto, janwa gbɔlo na lɔa pan Paki feti wi na, a pɛ sigi logo ma yo fɔ Zhezu wila paan wa Zheruzalemu.

¹³ A pɛ si sengembanra kɔn, mɛɛ kari saa fili mbege naga fɔ paa wi gbogo. A pe nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ:

«Gbɔgɔwɔ yen Yenɛɛle woo.

Na wila paan we Fɔ wi mege ki na†, Yenɛɛle sa duwaw wi na!

Yenɛɛle sa duwaw Izirayeli tara wunluwɔ wi na!»

¹⁴ A Zhezu wɪ si sofile wa ta mɛɛ lugu ma cɛn wi na paa yege nga na Yenɛɛle senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

¹⁵ *Yaga kaa fyɛ, yoro Siyɔn woolo wele!*

Ye wele, ye wunluwɔ wila paan.

Wi yen ma cɛn sofile pyo na.†

¹⁶ Wi fɔrɔgɔfɛnne pe sila ki wogo ki kɔrɔ jɛn ki pyesanga wi ni. Ɛɛn fɔ, naa Yenɛɛle lɔa kaa gbɔgɔwɔ kan Zhezu wi yeri, a pɛ si nawa to ki na ma yo Yenɛɛle senre sewe wila ki senre ti yo wi kanɔgɔlo. A leele fun pɛge pye maga yɔn fili wi kan.

¹⁷ Mbele fuun paa pye Zhezu wi ni, naa wila Lazari wi yeri ma yo wi yiri wa fanga ki ni, maa yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, nga paa yan, paa pye naga yege yuun pele kan.

¹⁸ Ko kala kɪ ti janwa wila kari mbe saa fili, katugu paa ki logo ma yo wila ki kafɔnnɔ li pye.

19 Kona, a Fariziye pe nεε pe yεε piin fɔ: «Ye sigi yan, ye se ya yaraga ko ka pye wi na, leele pe ni fuun paa tari wi na!»

Giresi tara fenne pèle la pye na Zhezu wi lagajaa

20 Leele mbele paa kari wa Zheruzalemu mbe sa Yennele li gbogɔ feti wi na, Giresi tara fenne pèle la pye pe ni.

21 A poro si fulo Filipu wi tanla, wo la yiri wa Betisayida ca, wa Galile tara. A pè suu pye fɔ: «Na to, waa jaa mbe Zhezu wi yan.»

22 A Filipu wì si saa ki yo ma Andire wi kan, a pe ni fuun shyen pè si saa ki yo ma Zhezu wi kan.

23 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Lere wi Pinambyɔ wi yaa gbogɔwɔ ta wagati ŋa ni wì gbɔn.

24 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na pee shɔlɔ pile na lugu wa tara li ku, li ma koro li nunɠba. Eɛn fɔ, na liga si ku mbe kɔ, li ma pyɔ lεgere sɛ.

25 Lere ŋa wi yinwege ki yen maa ndanla, wo yaa kaga la. Eɛn fɔ, ŋa kaa yinwege ki panra† laga dunruya ŋa wi ni, wo yaa ka yinwege mbakɔgɔ ki ta.

26 Lere ŋa kaa jaa mbaa tunɠgo piin na kan, wi daga mbe taga na na. Kiga pye ma, mi yaa pye laga ŋa na, pa na tunmbyee wi yaa pye

wa fun. Lere ŋa kaa tunɠgo piin na kan, na To wi yaa kaa gbogɔ.»

Zhezu wila para wi kunwɔ sɛnrɛ ti na

27 «Yinɠo, na jatere wi piri na na, mi yaa yo mele? Mbege yo mbe yo fɔ: Na To, wagati ŋa wi ni, na shɔ ŋga ki yaa pye na na ki kεε le? Ayoo. Eɛn fɔ, ko kala na mi pan laga dunruya wi ni, mbe jɔlɔ ko wagati wo ni.

28 Na To, ma mεge ki pye ki gbogɔ!» Kona, a magala là si yiri wa yennele na ma yo: «Muu gbogɔ, mi yaa si nuru naa mboo gbogɔ.»

29 Janwa ŋa wila pye wa maga magala li logo, wila pye na yuun fɔ Yennele li tin.

A pele nεε yuun naa fɔ: «Mεrege wa wì para wi ni.»

30 Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ki magala na lii yiri mi kala na mbeli logo, eɛn fɔ, li yiri yoro kala na.

31 Yinɠo kiti yaa kɔn dunruya woolo pe na, yinɠo pe yaa dunruya ŋa wi to Sotanla wi purɔ.

32 Mi wo na, na paga kanla le tara ti na mbanla yirige wa naayeri, mi yaa kaa leele pe ni fuun pe tile paa paan na kɔrɔgɔ.»

33 Wila ki sɛnrɛ ti yo ma, jango wo jate wi mbaa ku yεge ŋga na, mbege naga.

34 A janwa wì suu pye fɔ: «Pège yo we kan wa lasiri sɛwe wi ni ma yo Kirisi wi yaa koro yinwege na fɔ

† 12:25 12:25: *Mbe yinwege ki panra*: Ko kɔrɔ wò ki naga ma yo maga kaa ki jate yaraga ka. † 12:34 12:34: Eza 9.6; Dani 7.14

sanga pyew†. Mele, a ma si ya ma yo ki daga pe Lere wi Pinambyo wi yirige wa naayeri? Ambō wi yen Lere wi Pinambyo wo?»

35 A Zhezu wì si pe pye fō: «Yanwa pi yen laga ye ni bere mbe wagati jenri pye. Yanwa pi yen laga ye ni wagati ña ni, yaa tanri pi na, jango wōwō piga ka gbōn ye na, katugu lere ña kaa tanri wa wōwō pi ni, wila wi karisaga ki jen.

36 Wagati ña wi ni, yanwa pi yen laga ye ni, ki kala na, ye taga pi na, jango ye pye yanwa piile†.»

Zhufuye pe sila taga Zhezu wi na

Naa Zhezu wila kaa ko senre to yo, a wì si kari ma saa wi yee lara pe na.

37 Ali maga ta wila kafōnngōlō legere pye pe yegē na, pe sila taga wi na.

38 Yenñele yōn senre yofō Ezayi wila senre nda yo, pa tila ti yee yōn fili yeen, fō: *We Fō, ambō wì taga we senyoro ti na?*

We Fō wuu yawa pi naga ambō na?†

39 Kila pye yegē ñga na pe sila si ya taga, Ezayi wila ki yo naa ma yo fō:

40 *Yenñele li pe pye fyōnlō, li pe tijinliwe pi kō pe na, jango paga kaa yaan pe yengēle ke ni, paga kaa kagala kōrō jenni wa pe kotogo na,*

jango paga ka kannga mbe pan mi Yenñele na kōrōgō, mbe pe sagala.†

41 Ezayi wila ko yo ma, katugu wila Zhezu wi gbōgōwō pi yan, mee para wi senre na.

42 Konaa ki ni fuun, wa Zhufuye teelee pe ni, pe legere la taga Zhezu wi na. Een fō, Fariziye pe yegē fyere ti kala na, pe sila pye naga yuun naga finligi, jango paga ka pe puro mbe pe wō wa sherigo ki ni.

43 Leele poro mbaa pe gbogo, ko la pe ndanla ma we Yenñele lo mbaa pe gbogo ko na.

Zhezu wi senre ti yaa ka kiti kōn leele pe na

44 A Zhezu wì si gbele ñgbanga ma yo fō: «Lere ña ka taga na na, wii taga mi nungba na. Een fō, wì taga ña wilan tun wi na fun.

45 Lere ña kanla yan, wì ña wilan tun wi yan fun.

46 Muwi, mì pan laga dunruya wi ni paa yanwa yen, jango lere ña fuun ka taga na na, wiga ka koro wa wōwō pi ni.

47 Na lere ña kanla senre ti logo, wì si woro na tanri ti na, mi ma mi yaa kiti kōn wi na; katugu mii pan mbe kiti kōn dunruya woolo pe na, mì pan mbe pe sho win.

† 12:36 12.35-36: Yanwa po pi yen Zhezu we. Wo wi yen kaselege ki nagafo. Wōwō po pi yen Yenñele kologo ki mbajenme we. Yanwa piile poro pe yen mbele pe maa kagala ñgele Yenñele laa jaa ke piin. † 12:38 12.38: Eza 53.1

† 12:40 12.40: Eza 6.9-10

⁴⁸ Lere ɲa ka je na na, na wii yenle na senre ti na, wi kiti konfo wi wa. Senre nda mi yo, to ti yaa ka kiti kon ki fo wi na dunruya kopilige.

⁴⁹ Katugu mii para na yee fannga, een fo, na To ɲa wilan tun, nda mi daga mbaa yuun konaa mbaa nari leele pe na, wo jate wigi konɔ kan na yeri.

⁵⁰ Migi jen ma yo ɲga wi yo kila piin, ki maa yinwege mbakogɔ ki kaan. Ki pye ma, nda mila yuun, mi yen nari yuun na yala ɲga na To wi yo na kan ko ni.»

**ZHEZU WI
SENYORO MA
SARA KONAA
YINNEKPOYI LI
PANGA YE**

13

13-17

Zhezu wila wi forogofenne pe tooro ti jogo

¹ Kila koro pilige nungba, Paki feti wii gbɔn. A Zhezu wi sigi jen ma yo wi wagati wila gbɔn wi dunruya wi yaga, wi kari wa wi To wi tanla. Mbele fuun paa taga wi na laga dunruya wi ni ma pye wi woolo, paa pye maa ndanla suyi. Paa si koro maa ndanla fo ma saa gbɔn wa ki kosaga.

² Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni, yembine suro to paa pye na nii, ma yala Sotanla wila ki le wa Simo Izikariyoti pinambyo Zhudasi wi nawa makɔ, ma yo wi Zhezu wi le kee.

³ Zhezu wila ki jen ma yo pa wila yiri wa Yenɲele li yeri ma pan, pa wi yaa si songoro mbe kari wa li yeri, fo Yenɲele laa yawa pi kan wi yeri yaraga pyew ki na.

⁴ A wi si yiri le tabali wi tanla, maa derigbogo ki wo maga tege, mee paraga le maga po wa wi senne.

⁵ Ko pungo na, a wi si tonmo le leyaraga ka ni, mee ki le naa forogofenne pe tooro ti jogo, nee ti wowo paraga ɲga wila po ki ni.

⁶ Naa wila kaa gbɔn Simo Pyeri wo na, a wo sho fo: «We Fo, mboro ma yaa na tooro ti jogo?»

⁷ A Zhezu wi suu pye fo: «Ŋga mila piin yingɔ, mee ki koro jen, een fo, ma yaa kaga koro jen pungo na.»

⁸ A Pyeri wi suu pye fo: «Ayoo, ma sanla tooro ti jogo fyew.»

A Zhezu wi suu pye fo: «Na mii ma tooro ti jogo, ma se tawa ta na yeri.»

⁹ A Simo Pyeri wi suu pye fo: «We Fo, maga kanla tooro to nungba jogo, een fo, na keyen naa na go ki jogo fun!»

¹⁰ A Zhezu wi suu pye fo: «Lere ɲa wi woli makɔ, wii jori mbe woli naa, ndee mboo tooro to jogo, katugu wi ma pye kpoyi. Ye yen kpoyi Yenɲele li yege na, een fo, ye ni fuun ma.»

¹¹ Zhezu wila lere ɲa wi mbaa wi le kee wi jen, ko ki ti wila yo fo: «Ye ni fuun ma ye yen kpoyi.»

12 Naa Zhezu wila kaa pe tɔɔɔ ti jogo, a wì suu yɛɛra yaripɔɔ ti le mari le, mɛɛ saa cɛn le tabali wi tanla naa, mɛɛ pe pye fɔ: «Ɔga mi pye ye na, yege kɔɔɔ jɛn le?»

13 Ye maa na yinri: «We Nagafɔ» naa «We Fɔ», tanga yɛn ye yeri yaa na yinri ma, katugu pa mi yɛn ma.

14 Na yège yan mi ɲa mi yɛn Nagafɔ naa ye Fɔ, mi wo ye tɔɔɔ ti jogo, yoro fun ye daga mbaa ye yɛɛ tɔɔɔ ti jogo ye yɛɛ kan.

15 Yɛge nagawa mi pye ma naga ye na, jaŋgo ɲga mi pye ye na, yaa ko yɔŋgo piin ye yɛɛ kan.

16 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan: Tunmbyee wila gbɔɔ mbe wɛ wi to wi na. Pitunɲɔ fun wila gbɔɔ mbe wɛ wi tunvɔ wi na.

17 Koni ki wogo yège jɛn, na ye kaa tanri ki na, fɛrɛwɛ yaa pye ye woo.

18 «Mi woro na para ye ni fuun sɛnrɛ na, mbele mi wo mi pe jɛn. Ɛɛn fɔ, ki daga Yɛnɲɛle sɛnrɛ sɛwɛ wila ɲga yuun kigi yɛɛ yɔn fili, fɔ: «Lere ɲa wila nii ja na ni, wi yiri na kɔɔɔɔ.»†

19 Mi yɛn naga yuun ye kan yinɲɔ sanni ki kala li sa gbɔn, jaŋgo na liga ka gbɔn, ye taga ki na fɔ: «Muwi mi yɛn ɲa wi yɛn†.»

20 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan: Lere ɲa fuun kanla pitunɲɔ wa yigi jɛnɲɛ, muwi ki fɔ wì yigi jɛnɲɛ. Lere ɲa fuun ka silan yigi

jɛnɲɛ, ɲa wilan tun wo ki fɔ wì yigi jɛnɲɛ.»

*Zhezu wila ki yo ma yo
Zhudasi yaa kaa le kɛɛ
(Mati 26.20-25; Maki
14.17-21; Luki 22.21-23)*

21 Naa Zhezu wila kaa ki sɛnrɛ ti yo, a wi nawa pì si piri wi na fɔ jɛnɲɛ. A wì sho fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ye ni nunɲba yaa kanla le kɛɛ.»

22 A fɔɔɔɔfɛnɲɛ pe nɛɛ pe yɛɛ wele, wila pye na para ɲa sɛnrɛ na pe sila wi jɛn.

23 Fɔɔɔɔfɛnɲɛ pe ni, nunɲba la pye wa, wila Zhezu wi ndanla fɔ jɛnɲɛ. Wila pye ma cɛn ma mara Zhezu wi na.

24 A Simɔ Pyeri wì si ɲgayinɲɛ yirige ko fɔɔɔɔfɔ wo kan ma yo wi Zhezu wi yewe lere ɲa wila piin wi ni.

25 A ki fɔɔɔɔfɔ wì si yeri ma kari Zhezu wi yeri, ma suu yewe ma yo fɔ: «We Fɔ, ambo wi?»

26 A Zhezu wì sho fɔ: «Mi yaa singbele le wa sɛge, mi kali kan lere ɲa yeri, wowi.»

A Zhezu wì si singbele la kɔn ma li le wa sɛge, mɛɛ li kan Zhudasi wi yeri, Simɔ Izikariyɔti pinambyɔ we.

27 Naa Zhudasi wila kaa singbele li sho mali li, a Sɔtanla wì si ye wi ni. A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ɔga ma daga mbe pye, ki pye fyaw!»

28 Kila pye yɛge ɲga na, a Zhezu wì si ko yo ma, mbele

paa pye na nii wi ni, wa sila ki koro jen.

²⁹ Mbege ta Zhudasi wo wila pye na pe penjara le-yaraga ki teri, ki kala na, pe legere la pye naga jate ndeε Zhezu wila yo pe jori yaraga nga kala feti wi na, wi sa ka lo, nakoma wi yaraga ka kan fyonwo fenne pe yeri wi pe saga.

³⁰ Naa Zhudasi wila kaa singbele li sho mali li, mee yiri teere. Kila yala yembine li wo.

Yennele ngasele fonno

³¹ Naa Zhudasi wila kaa yiri, a Zhezu wi sho fo: «Yingoo gbogowo kan Lere wi Pinambyo wi yeri, gbogowo kan Yennele li yeri fun wi kala na.

³² Na Yennele liga gbogowo ta wi kala na, pa li yaa gbogowo kan wi yeri li yee kala na. Li yaa suu kan wi yeri sannu jenri.

³³ Na piile†, mi yen laga ye ni wagati jenri ni naa. Ye yaa kaa na lagajaa. Eεn fo, nga mi yo Zhufuye pe kan mila ki yuun ye kan yingoo fo: Mila kee laga nga na, ye se ya kari wa†.

³⁴ Mila ngasele fonno kaan ye yeri fo: Ye ye yee ndanla. Ki daga ye ye yee ndanla paa yee nga na ye yen mala ndanla we.

³⁵ Na yaga ye yee ndanla, pa lere pyew wi yaa ki jen mbe yo ye yen na forogofenne.»

Zhezu wila yo Pyeri yaa kaa je

(*Mati 26.31-35; Maki 14.27-31; Luki 22.31-34*)

³⁶ A Simo Pyeri wi si Zhezu wi yewe ma yo: «We Fo, maa kee se?»

A Zhezu wi suu pye fo: «Mila kee laga nga na, ma se ya taga na na mbe kari wa yingoo. Eεn fo, pungo na, ma yaa ka taga na na.»

³⁷ A Pyeri wi suu pye fo: «We Fo, yingoo na mi se si ya taga ma na yingoo? Mi yere ki yerewe mbe ku ma kala na!»

³⁸ A Zhezu wi suu pye fo: «Ma yere ki yerewe mbe ku na kala na kaselege? Mila ki yuun ma kan kaselege ko na, sannu ngopolo wi sa gbele, ma yaa ki yo mbege filige mbe sa ta yosaga taanri mbe yo fo ma silan jen.»

14

Zhezu wi yen kologo,

nga ki maa kee

wa we To Yennele li tanla

¹ A Zhezu wi si pe pye fo: «Yaga ka ye jateri wi pinri yee na. Ye taga Yennele li na, ye taga na na fun.

² Censara legere wa na To wi go. Ki pye ki woro kaselege, mi se jen naga yo ye kan. Mila kee sa laga gbegele wa ye kan.

³ Na mi ka sa laga ki gbegele ye kan, pa mi yaa songoro mbe pan mbe ye le, jango mi yen laga nga na, yoro fun ye pye wa.

† 13:33 13.33: Zhan 7.34 † 13:33 13.33: Zhezu wi piile mege ko yeri ndanlawa konoo. Ki yen paa yee nga na piile to ma kaa na para wi piile ni ndanlawa ni.

4 Mila kee laga nga na, yège kono li jen.»

5 A Toma suu pye fɔ: «We Fɔ, wee ma karisaga ki jen, we yaa pye meɛ sigi kono li jen?»

6 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Muwì mi yen kono, naa kaselege, konna yinwege ye. Lere wo wa se ya gbɔn wa na To wi na mi pungo na.

7 Ndeɛ ki pye yanla jen, anme yanla To wi jen fun. Mbege ɛ yingɔ wo na, yòo jen, maa yan.»

8 A Filipu wì suu pye fɔ: «We Fɔ, ma To wi naga we na, pa ko yaa we bo.»

9 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Filipu, wagati titonlowo ɲa fuun mì pye ye ni, ali bere ma fanla yan jate! Lere ɲa fuun wilan yan, wo na To wi yan. Meɛ, a mà sho fɔ: <Ma To wi naga we na?»

10 Mɛɛ taga ki na mbe yo mi yen na To wi ni, a na To fun wi yen na ni? Senre nda fuun mila yuun ye kan, mi woro nari yuun na yeɛ fanɲa. Eɛn fɔ, na To ɲa wi yen na ni, wo wila wi kapyegele ke piin.

11 Ye taga na na, yege jen ye yo mi yen na To wi ni, na To fun wi yen na ni. Na yee taga na na, na senyoro to kala na, ye taga na na kafonngolo ngele mì pye yè yan koro kala na.

12 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa ka taga na na, kapyegele ngele mila piin, ki fɔ wi yaa kaa ke si piin. Mbe kaa kele

piin tugbɔngolo naa mbe we koro na yeɛ, katugu mila kee na To wi korogɔ.

13 Yaraga ɲa fuun ye mbe yenri wi yeri na mege ki na, mi yaa ki pye mbe ye kan, jango Tofɔ wi gbogowo ta Pinambyo wi kala na.

14 Na yaga yaraga ka yenri na mege ki na, mi yaa ki kan ye yeri.»

*Zhezu wila Yinnekpoyi li panga
ki yon folo kon*

15 «Na mi ka pye mbe ye ndanla, pa ye yaa la tanri na ngasegele ke na.

16 Mi yaa na To wi yenri, wi yaa Sagafɔ torogo ye kan, wi yaa koro ye ni sanga pyew.

17 Wo wi yen Yinne na li maa kaselege yuun we, dunruya woolo pe se ya mbeli ta; katugu pe woro nali yaan, pee sili jen. Eɛn fɔ, yoro wo na, yèli jen; katugu li yen ye ni, li yaa ka pye wa ye nawa.

18 «Mi se ka ye yaga paa pijiriwele yen, mi yaa ka pan ye korogɔ.

19 Sanni jenri, dunruya woolo pe sanla yan naa. Eɛn fɔ, yoro wo na, ye yaa kanla yan, katugu mi yen yinwege na, yoro fun ye yaa ka pye yinwege na.

20 Na ki pilige kiga ka gbɔn, ye yaa ki jen mbe yo mi yen na To wi ni, yoro ye yen na ni, a mi fun mi yen ye ni.

21 «Lere ɲa wilan ngasegele ke yigi na tanri ke na, wo mi yen ma ndanla.

Mi yen ma na ndanla, wo yaa na To wi ndanla, mi fun wi yaa na ndanla, mi yaa kanla yee naga wi na.»

²² Zhude, na pe sila pye na yinri Izikariyoti, a wo suu yewe ma yo: «We fo, yingi na ma yaa soon yee naga woro na, mee yaa soon yee naga dunruya woolo poro na?»

²³ A Zhezu wi suu pye fo: «Mi yen ma lere na ndanla, wi yaa lanla senre ti nuru. Wi yaa na To wi ndanla. Mi naa na To wi ni, we yaa pan wi korogo mbe koro wi ni.

²⁴ Mi woro ma lere na ndanla, wo nala senre ti logo. Senre nda yaa nuru na yeri mila yuun, mi na woro ma, na To na wilan tun, pa tila yinrigi wa wi yeri.

²⁵ «Migi kagala ke yo ye kan mala ta laga ye sogowo.

²⁶ Eɛn fo, na To wi yaa Sagafɔ na torogo ye kan na mege ki na, Yinnekpoyi le, lo li yaa ye naga kala li ni fuun li ni, mbe ye nawa to kagala ngele fuun mi yo ma ye kan ke na.

²⁷ «Mi yen na yeyinnye kaan ye yeri. Na yeyinnye ko mi kan ye yeri. Mi sigi kan ye yeri paa yeye nga na dunruya woolo pe maa ki kaan. Yaga ka ye jatere wi piri ye yee na, yaga si ka fyɛ.

²⁸ Yege logo ma yo migi yo ye kan fo: «Mila kee, eɛn fo, mi yaa ka songoro mbe pan ye korogo.» Na mi ka pye mbe ye ndanla, pa ye

yaa la yogori mbege jen mbe yo mila kee na To wi korogo, katugu na To wi gbogo ma we na na.

²⁹ Migi kagala ke yo ye kan yingɔ sanni ke ka sa pye, jango na kaga ka pye, ye taga na na.

³⁰ Mi se senlegere yo mbe ye kan naa, katugu dunruya na wi to† wila paan. Yawa kpe woro wi ni na na.

³¹ Eɛn fo, ki daga dunruya woolo pege jen na To wi yen mala ndanla, fo nga na To wi yo mbe pye ko mila piin. Ye yiri na we kari.»

15

*Zhezu wo wi yen
erezen tirige jenge ye*

¹ «Muwi mi yen erezen tirige jenge ye. Na To wo wi yen ki kere konfo we.

² Njege† nga fuun ki woro na seni, wi yaa ki kon mbege wa. Nga fuun kila seni, wi yaa ki yaanla, jango kila seni ki we faa wi na.

³ Senre nda mi yo ma ye kan, ti ye pye kpoyi mako.

⁴ Ki kala na, ye koro na ni, pa mi yaa koro ye ni. Tige njege ki se ya se ki ye na ki woro wa tige ki na. Ki pyelomo nungba pi na, na yee koro na ni, ye se ya yaraga ka pye ye ye.

⁵ «Muwi mi yen erezen tirige ye. Yoro ye yen njere re. Na ka koro na ni, a mi koro wi ni, wi yaa pye paa tige nga ki maa pire legere

† 14:30 14:30: Dunruya wi to wo wi yen Sotanla we. † 15:2 15:2: EREZEN tirige njere to ti yen mbele pe pye Zhezu wi forogofenne wele.

seni ki yen; katugu na mi ma, ye se ya yaraga ka pye ye ye.

⁶ Na si koro na ni, pe yaa wi yirige mboo wa wa funwa na paa tige njege yen, nga ki woro na seni, a pège kon maga wa wa funwa na kila waga. Ki njewara pe mari koli mari wa wa kason ki ni ti sogo.

⁷ Na yaga koro na ni, a na senre ti koro ye ni, yaraga nga fuun kala ka ye ta, yege yenri, pa ye yaa ki ta.

⁸ Na yaga pye paa tige nga ki maa pire legere seni ki yen, ko ki ma gbogwo kan na To wi yeri. Kona, ye maga naga ma yo ye yen na forogofenne.

⁹ Yege nga na mi yen mala To wi ndanla, yoro fun pa ye yen mala ndanla ma. Ye koro yanla ndanla.

¹⁰ Na ye kaa tanri na ngasegele ke na, pa ye yaa koro mbanla ndanla paa yege nga na mi tanga na To wi wogolo ke na, ma koro maa ndanla we.

¹¹ «Migi kagala ke yo ye kan, jango na nayinme pi pye ye ni, ye nayinme pi ta pi yon fili.

¹² Na ngasele li na fo: Yege nga na ye yen mala ndanla, ye ye yee ndanla ma fun.

¹³ Ndanlawa pa si gbogwo mbe we mba po na naa fo: Lere wa mboo yee kan kunwo pi yeri wi wenne pe

kala na.

¹⁴ Yoro ye yen na wenne, na ye kaa tanri nga mi yo yaa piin ki na we.

¹⁵ Mi woro na ye yinri naa tunmbyeele, katugu tunmbyee we, wila wi to wi kapyege ki jen. Mi yen na ye yinri na wenne, katugu senre nda fuun mi logo na To wi yeri, miri yo ye kan.

¹⁶ Yoro ma ye mi wo. Een fo, muwi mi ye wo, mi ye tege yaa kee ye saa pire seni†, ki pire ti koro wa suyi. Kona, yaga yaraga nga fuun yenri na To wi yeri na mege ki na, wi yaa ki kan ye yeri.

¹⁷ Ngasele na mila kaan ye yeri, loli na fo: Ye ye yee ndanla.»

*Dunruya woolo pè Zhezu wo
naa wi woolo pe panra*

¹⁸ «Na dunruya woolo paga ye panra, yege jen ye yo fo pè keli mala panra ye na.

¹⁹ Ndee ki pye ye yen dunruya wi woolo, ye jen na dunruya woolo pe ndanla, katugu ye yen dunruya wi woolo. Een fo, mi ye wo laga dunruya wi ni, ye woro dunruya wi woolo, ko ki ti dunruya woolo pè ye panra.

²⁰ Ye nawa to senre nda mila yo ye kan ti na, fo: <Tunmbyee wila gbogwo mbe we wi to wi na.> Na kaa pye panla jolo, pe yaa ye jolo ma fun. Na kaa pye panla senre

† 15:16 15.16: Yaa kee ye saa pire seni, ko koro wo yen fo paa kee pe saa Sentanra ti yari leele pe kan paa tari ti na. Ki koro wi mbe ya pye naa fo pe saa tagafenne pe tangalomo pi nari, leele pe koro paa tanri pi na.

ti yigi, pa pe yaa ye senre ti yigi fun.

²¹ Eɛn fɔ, pe yaa kaa ko ki ni fuun nga ko piin ye na mi kala na; katugu pee na wilan tun wi jen.

²² Ki pye mii ja pan mbaa yuun pe ni, pe se jen na pye kapere pyefenne. Eɛn fɔ, koni tanga woro pe yeri pe kapere ti wogo na.

²³ Lere na kanla panra, wilan To wi panra fun.

²⁴ Lere fa kapyegele ngele pye, ndeɛ ki pye mii ja koro pye wa pe sogowɔ, pe se jen na pye kapere pyefenne. Eɛn fɔ, yingɔ pànlà kapyegele ke yan, mɛɛ we panra, mi naa na To wi ni.

²⁵ Eɛn fɔ, ko pye ma, janngo senre nda ti yen ma yonlogɔ wa Yenɲele senre sewe wi ni, ti ta tiri yee yon fili, fɔ: <Pànlà panra go fu.>†

²⁶ «Mi yaa Sagafɔ torogo ye kan mbe yiri wa na To wi yeri. Wo wi yen Yinnekpoyi na li maa kaselege ki yuun, na li yaa yiri wa na To wi yeri we. Mi yaa li torogo ye kan mbe yiri wa na To wi yeri, li yaa kaa na senre yuun.

²⁷ Yoro fun, ye yaa kaa na senre yuun, katugu ye yen na ni maga le wa na tunngo ki lesaga ki na.

16

¹ «Migi kagala ngele ke yo ye kan, janngo na kaga ka gbon, yaga ka wɔ wa tagawa pi ni.

² Pe yaa kaa ye puro la ye yinrigi wa sheryinre ti ni. Sanga wa na paan yere, mbele pe yaa kaa ye kuun, pe yaa kaa ki sonri ndeɛ paa tunngo piin Yenɲele lo kan ma.

³ Pe yaa kaa ko piin ma, katugu pee na To wi jen, pee si mi fun na jen.

⁴ Migi kagala ke yo ye kan yingɔ, janngo na kaga ka gbon ye na sanga na ni, ye nawa to ke na, yege jen ye yo fɔ mila ke yo faa ma ye kan.»

Yinnekpoyi li kapyegele wele

«Mi sigi kagala ke yo ye kan maga le wa ki lesaga ki na, katugu mila pye ye ni.

⁵ Koni mila kee na wilan tun wi korogɔ. Wa kpe silan yewe ye ni mbe yo fɔ: <Maa kee se?>

⁶ Eɛn fɔ, ki yesanga wa ye na fɔ jengɛ, katugu migi yo ye kan.

⁷ Konaa ki ni fuun, mila ki yuun ye kan kaselege, fɔ na mi ka kari, ko yaa mbonro ye na; katugu na mii kari, Sagafɔ wi se pan ye kan. Eɛn fɔ, na mi ka kari, mi yaa wi torogo ye kan.

⁸ Na wiga ka pan sanga na ni, wi yaa ki naga dunruya na wi woolo pe na pege jen fɔ pe yen na pe yee punngu kapege ko naa nga ki yen ma sin, naa Yenɲele li kiti kongɔ ki kannɔlo.

⁹ Pe yen na pe yee punngu kapege ki kannɔlo, katugu pee taga na na.

† 15:25 15.25: Yuuro 35.19; 69.5

10 Pe yen na pe yee punngu nga ki sin ki kanngolo, katugu mila kee na To wi korogo, ye sanla yan naa.

11 Pe yen na pe yee punngu kiti kongo ki kanngolo, katugu pe kiti kon makɔ dunruya na wi to wi na.

12 «Yarilegere yen na yeri mbe yo ye kan. Een fo, ye se ya mberi jen yingo.

13 Yinnekpoyi na li maa kaselege ki yuun, na liga ka pan, li yaa kaa ye yee sinni wa kaselege ki ni fuun ki ni. Li se kaa para li yee fannga. Een fo, nda fuun li yaa ka logo, to li yaa kaa yuun ye kan. Kona, kagala ngele ke yaa ka pye punngo na, koro li yaa kaa yari ye kan.

14 Li yaa kaa na gbogo, katugu nga li yaa kaa taa na yeri, ko li yaa kaa yari ye kan.

15 Nga fuun ki yen na To wi yeri, mi na wogo yi fun. Ko ki ti mi yo nga li yaa kaa taa na yeri, ko li yaa kaa yari ye kan.»

Yesanga ki yaa ka kannga nayinme

16 «Sanni jenri ye sanla yan, ko punngo na naa jenri, ye yaa na yan naa.»

17 Kona, a wi forogofenne pele nee pe yee yewe na yuun fo: «Ko korɔ wo yen mele? Nga wi yo we kan ma yo fo: <Sanni jenri ye sanla yan, ko punngo na naa jenri, ye yaa na yan naa.> Konaa: <Mila kee na To wi korogo.> »

18 A pe sho naa fo: « <Sanni jenri> ko korɔ wo yen mele? Nda wila yuun, we siri korɔ jen.»

19 A Zhezu wi sigi jen ma yo paa pye na jaa mboo yewe, a wi si pe pye naa fo: «Migi yo ye kan ma yo fo: <Sanni jenri ye sanla yan, ko punngo na naa jenri, ye yaa na yan naa.> Ko kala ki ti yaa ye yee yewe le?

20 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ye yaa kaa gbele mbaa kawa, een fo, dunruya woolo pe yaa kaa yogori nga ki yaa na ta ki kala na. Een fo, ye yesanga ki yaa ka kannga nayinme.

21 Jele wi kaa jaa mbe se wagati na ni, wi ma yee san, katugu wi sesanga wi gbɔn. Een fo, na wiga ka se mbe ko, wi nawa pi ma yinggi wi na, wi ma fege wi jologo ki kala, katugu wi lere fonjo se laga dunruya wi ni.

22 Yoro fun pa ye wogo ki yen ma. Ye yen ma yee san yingo; een fo, mi yaa ka ye yan naa, kona, ye yaa kaa yogori, lere se ka ya mbege nayinme pi wo wa ye nawa.

23 «Na ki pilige kiga ka gbɔn, ye se kanla yewe yaraga ka ni naa. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, yaraga nga fuun ye mbe yenri na To wi yeri na mege ki na, wi yaa ki kan ye yeri.

24 Maga le wa fo ma pan ma gbɔn nala, ye fa yaraga ka yenri na mege ki na. Yaa yenri, pa ye yaa ka ta, kiga pye ma, pa ye nayinme pi

yaa pi yεε yɔn fili.»

Zhezu wì fanŋga ta dunruya wi na

²⁵ «Mìgi kagala ngele ke ni fuun ke yo ye kan yomiyegεε ni. Eεn fɔ, wagati wa wa na paan, na wo ka ka gbɔn, mi se kaa para ye ni naa yomiyegεε ni. Eεn fɔ, mi yaa kaa na To wi kala li yari ye kan mbaa li finligi.

²⁶ Na ki pilige kiga ka gbɔn, ye yaa kaa na To wi yenri na mεge ki na. Mi woro naga yuun ye kan mbe yo mi yaa kaa wi yenri ye kan;

²⁷ katugu ye yen mala To jate wi ndanla, ye yen maa ndanla, katugu mì ye ndanla. A yè taga ki na fun ma yo pa mì yiri wa Yenŋεε li yeri.

²⁸ Pa mì yiri wa na To wi yeri ma pan laga dunruya wi ni. Yinŋɔ mi yaa wɔ laga dunruya wi ni mbe songɔɔ wa na To wi yeri.»

²⁹ Kona, a wi fɔɔgɔfenne pè suu pye fɔ: «Yinŋɔ wo ni, maa para nari finligi we kan. Ma woro na para naa yomiyegεε ni.

³⁰ Yinŋɔ wεge jɛn ma yo mà kala pyew li jɛn, mεε jori lere mbaa ma yewe naa. Ki kala na, wè taga ki na ma yo pa mà yiri wa Yenŋεε li yeri.»

³¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yè taga na na yinŋɔ?

³² Wele, wagati wa yen paan, wì yere gbɔn makɔ. Ye ni fuun nunŋba nunŋba

ye yaa ka jaraga mbe kari ye yinre mbanla yaga na nunŋba. Eεn fɔ, konaa ki ni fuun, mi woro na nunŋba, katugu na To wi yen na ni.

³³ Mìgi kagala ke yo ma ye kan, janŋo ye yeyinŋe ta ye pye nunŋba na ni. Ye yaa jɔlɔɔ ta laga dunruya wi ni, eεn fɔ, ye kotogo ta! Mi fanŋga ta dunruya wi na!»

17

*Zhezu wìla yenri
wi fɔɔgɔfenne pe kan*

¹ Naa Zhezu wìla kaa ko senre to yo ma, a wì suu yεge ki yirige wa naayeri ma yo fɔ: «Na To, wagati wì gbɔn ma gbɔgɔwɔ kan ma Pinambyɔ wi yeri, janŋo ma Pinambyɔ fun wì gbɔgɔwɔ kan ma yeri.

² Katugu mà fanŋga kan wi yeri maa tege leele pe ni fuun pe go na, janŋo leele mbele fuun mà kan wi yeri, wì yinwege mbakɔɔ ki kan pe yeri.

³ Yinwege mbakɔɔ ko yen fɔ leele pɔɔn jɛn pe yo mboro ma yen Yenŋεε jenne nunŋba le, pe Zhezu Kirisi wì jɛn, wo ŋa mà tun we.

⁴ Mɔɔ gbɔgɔ laga tara ti ni, kapyege ŋga mà kan na yeri mbe pye, mìgi pye maga yɔn fili.

⁵ Na To, gbɔgɔwɔ mba mìla pye wa pi ni wa ma tanla sanni dunruya wi sa da, yinŋɔ pi kan na yeri wa ma yεε tanla.

⁶ «Leele mbele mà kan na yeri ma yiri laga dunruya wi

ni, m̀̀o naga pe na, pe ta p̀̀on j̄en pe Ȳen̄̄e. P̀̀a pye ma woolo, a m̀̀a si pe kan na yeri. A p̀̀on s̄enr̄e ti yigi na tanri ti na.

⁷ Ȳinḡo p̀̀ege j̄en ma yo yaraga n̄ga fuun m̀̀a kan na yeri, pa ki yiri wa ma yeri.

⁸ Katugu s̄enr̄e nda m̀̀a yo na kan, m̀̀i ti ni fuun ti yo ma pe kan, a p̀̀e ȳenl̄e ti na. P̀̀ege j̄en kaselege ma yo pa m̀̀i yiri wa ma yeri, a p̀̀e taga ki na ma yo mbor̄o m̀̀ala tun.

⁹ «Poro mila ma ȳenri pe kan we. Mi woro n̄o ȳenri dunr̄uya woolo poro kan. Ēen f̄o, mbele m̀̀a kan na yeri, poro wele mila ma ȳenri pe kan, katugu poro pe ȳen ma woolo wele.

¹⁰ Mbele fuun pe ȳen ma woolo, pe ȳen na woolo. Mbele fuun pe ȳen na woolo, pe ȳen ma woolo, na gb̄oḡw̄o pi yaa naga laga dunr̄uya wi ni poro fan̄nga na.

¹¹ Mi se pye laga dunr̄uya wi ni naa, poro ȳen laga dunr̄uya wi ni, mi ȳen na kee ma k̄or̄oḡo. Na To, mbor̄o n̄a ma ȳen kp̄oyi, maa wele pe na ma m̄ege ki fan̄nga na, ki fan̄nga n̄un̄gba n̄ga m̀̀a kan na yeri we; j̄ango pe pye n̄un̄gba, paa ȳege n̄ga na mi naa mbor̄o we ȳen n̄un̄gba we.

¹² Sanga n̄a ni m̀̀ila pye pe ni, m̀̀ila pye na wele pe na ma m̄ege ki fan̄nga na, m̄ege n̄ga m̀̀a kan na yeri we. Mi pe go sige, wa kp̄e si p̄un̄go, nd̄e n̄a wila daga mbe p̄un̄go wo, j̄ango s̄enr̄e

nda tila ȳon̄loḡo wa Ȳen̄̄e s̄enr̄e s̄ew̄e wi ni, ti ta tiri ȳe ȳon̄ fili.

¹³ Ēen f̄o ȳinḡo, mila kee ma k̄or̄oḡo. Mi ȳen naga kagala ke yuun mbanla ta laga dunr̄uya wi ni bere, j̄ango na nayinm̄e pi pye pe ni pi ȳon̄ fili.

¹⁴ M̀̀o s̄enr̄e ti yo pe kan, a dunr̄uya woolo p̀̀e pe panra, katugu pe woro dunr̄uya wi woolo, paa ȳege n̄ga na mi fun mi woro dunr̄uya wi woo we.

¹⁵ Mi woro n̄o ȳenri ma pe w̄o laga dunr̄uya wi ni. Ēen f̄o, mila ma ȳenri, ma pe sh̄o Sotanla wi yeri.

¹⁶ Pe woro dunr̄uya wi woolo, paa ȳege n̄ga na mi fun mi woro dunr̄uya wi woo we.

¹⁷ Pe t̄ege ma pe pye kp̄oyi ma ȳe kan kaselege s̄enr̄e ti fan̄nga na, ma s̄enr̄e ti ȳen kaselege.

¹⁸ M̀̀i pe tun wa dunr̄uya wi ni paa ȳege n̄ga na m̀̀ala tun laga dunr̄uya wi ni we.

¹⁹ Pe kala na, m̀̀ilan ȳe kan ma yeri mbe pye kp̄oyi, j̄ango poro fun pe pye kp̄oyi ma ȳege na kaselege ki fan̄nga na.

²⁰ «Mi woro n̄o ȳenri poro n̄un̄gba kala na. Ēen f̄o, mbele fuun pe yaa ka pe senyoro ti logo mbe taga na na, mila ma ȳenri ki woolo pe kan fun,

²¹ j̄ango pe ni fuun pe pye n̄un̄gba pe ȳe ni. Na To, ȳege n̄ga na ma ȳen na ni, a mi ȳen ma ni, pe pye n̄un̄gba we ni ma fun, j̄ango

dunruya woolo pe taga ki na fɔ mboro màla tun.

²² Gbɔgɔwɔ mba mà kan na yeri, mùu kan pe yeri, janngo pe pye nungba paa yegɛ nga na mi naa mboro, we yen nungba we.

²³ Mi yen pe ni, a ma yen na ni, janngo pe pye nungba, ki nungbama pi pi yɛɛ yɔn fili, dunruya woolo pege jen pe yo mboro màla tun, pege jen pe yo pe yen mɔɔ ndanla paa yegɛ nga na mi yen mɔɔ ndanla we.

²⁴ «Na To, mbele mà kan na yeri, mi yen laga nga na, mila jaa pe pye wa na ni fun, janngo panla gbɔgɔwɔ pi yan, mba mà kan na yeri we; katugu mòo ndanla na dunruya wi fa da.

²⁵ Na To, mboro nga ma yen sinɲɛ, dunruya woolo pe soon jen, ɛɛn fɔ, mì wo ma jen. Mbele mà kan na yeri, pège jen ma yo mboro màla tun.

²⁶ Mòo naga pe na pe ta pɔɔn jen. Mi yaa sila ma nari pe na bere, janngo mi yen mɔɔ ndanla ndanlawa mba ni, pɔɔn ndanla ma fun, konaa mi kpaw mbe pye pe ni.»

ZHEZU WI KUNWɔ NAA WI YENME MA YIRI WA KUNWɔ PI NI

18

18-20

Pàa Zhezu wi yigi

(Mati 26.47-56; Maki 14.43-50; Luki 22.47-53)

¹ Naa Zhezu wila kaa ki senɛ ti yo ma saa kɔ, a wo

naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni pè si yiri ma saa Sedirɔn logo ki kon ma yiri. Nanngo kere tà la pye wa ki laga ki na, a wì si saa ye wa wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni.

² Zhudasi nga wila pye na Zhezu wi nii kɛɛ, wila ki laga ki saga jen fun, katugu Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni pàa pye na finli wa wagati legere na. ³ A Zhudasi wì si sorodasheelee ngbelege ka le, konaa sherigo gbɔgɔ sorodasheelee pele ni ma kari pe ni wa nanngo kere ti ni. Saraga wɔfenne teelee konaa Fariziye poro pàa pe pinle wi ni. Pàa malingbɔnyaara le, naa fitanlaye, konaa yangambɔgolo kasɔnrɔ ni.

⁴ Zhezu wila nga fuun ki yaa pye wì na ki jen. Ki kala na, a wì si kari ma saa pe fili, mee pe yewe ma yo fɔ: «Ambo yaa lagajaa?»

⁵ A pè sho fɔ: «Zhezu nga wì yiri wa Nazareti wo waa lagajaa.»

A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Muwi.»

Zhudasi nga wila pye na Zhezu wi nii kɛɛ, wila pye le pe ni.

⁶ Naa Zhezu wila kaa pe pye fɔ: «Muwi», a pè si songɔrɔ punngo na, mee toori le tara.

⁷ A wì si nuru naa ma pe pye fɔ: «Ambo yaa lagajaa?»

A pè sho fɔ: «Zhezu nga wì yiri wa Nazareti wo waa lagajaa.»

⁸ A Zhezu wì sho fɔ: «Mi ye pye ma yo wowi mi we.

Na kaa pye muwi yaa laga-jaa, ye mbele poro yaga paa kee.»

⁹ Nga wila yo, pa kila daga mbege yee yon fili yeen we, fo: «Mbele mà kan na yeri na To, wo wa kpe si punjo na kee†.»

¹⁰ Tokobi wà la pye Simo Pyeri wi yeri, a wo suu kow mee saraga wofenne to wi tunmbyee wi kalige nungbolo li gbon ma li laga. Paa pye naa yinri Malikusi.

¹¹ A Zhezu wì si Pyeri wi pye fo: «Ma tokobi wi le wa wi wofogo ki ni. Ma sigi jen mbe yo jologo wajenne† na na To wi kan na yeri, mi yaa wo wa li ni wi le?»

Paa kari Zhezu wi ni wa Anne yeri

¹² Kona, a sorodasheelee ngbelege konaa pe togboo wi ni, naa Zhufuye sorodasheelee pe ni, pè si Zhezu wi yigi maa po.

¹³ Naa paa kaa wi po, a pè si keli ma kari wi ni wa Anne yeri ghen. Wo wila pye Kayifu wi jo to we. Kayifu wo wila pye ki yele li ni saraga wofenne to we.

¹⁴ Kayifu wo wila Zhufuye pe yeri ma yo fo: «Naja nungba mbe ku leele pe yonlo ko mbonro†.»

Pyeri wila je Zhezu wi na (Mati 26.69-70; Maki 14.66-68; Luki 22.55-57)

¹⁵ A Simo Pyeri wo naa forogofa wa ni, pè si taga Zhezu wi na. Saraga

wofenne to wila ki forogofa wi jen. A wo si pinle ma ye Zhezu wi ni wa saraga wofenne to wi laga.

¹⁶ Een fo, a Pyeri wo si koro wa funwa na le yeyongo ki tanla. Forogofa sanja na saraga wofenne to wila pye ma jen, a wo si yiri, mee pan ma para jele na wila pye na yeyongo ki wele wi ni, mee Pyeri wi pye, a wì ye.

¹⁷ Kona, tunmbyee jele na wila pye na yeyongo ki wele, a wì si Pyeri wi pye fo: «Mi yo mboro fun ma yen ki naja na wi forogofa wa?» A Pyeri wì sho fo: «Ayoo, wo wa ma mi.»

¹⁸ Tunmbyeele poro naa Zhufuye sorodasheelee pe ni, paa kason gberi wa ma yere na waga, katugu were tila pye na kuun. Pyeri wila pye wa pe ni na waga fun.

Saraga wofenne togboo wila Zhezu wi yewe

(Mati 26.59-66; Maki 14.55-64; Luki 22.66-71)

¹⁹ Wa go nawa, a saraga wofenne to wì si Zhezu wi yewe wi forogofenne poro naa wi nagawa senre ti wogo ki ni.

²⁰ A Zhezu wì suu pye fo: «Mila pye nala senre ti yuun nari finligi lere pyew wi yege na. Mila pye na leele pe nari sanga pyew wa sheryinre to naa sherigo gbogo ki ni, wa laga nga Zhufuye pe ni fuun pe maa pe yee finli we. Mii yaraga ka yo larawa.

† 18:9 18:9: Zhan 17.12 † 18:11 18.11: Ko koro wo yen fo jologo nga Yennele li yen na jaa Zhezu wi jolo, wi daga mbege jolo. † 18:14 18.14: Zhan 11.50

21 Màga kanla yewe naa. Mbele pàa pye na nuru na yeri pe yewe nda mìla yo pe kan ti ni. Nda mìla yo ki woolo pèri jèn.»

22 Naa Zhezu wìla kaa to yo ma, sorodasheele mbele pàa pye le wi tanla, a wo wa nungba suu fele ma sho fo: «Pa maa para saraga wofenne to wi ni yeen!»

23 A Zhezu wì suu pye fo: «Na kàa pye senpere mì yo, nga mì yo, a kì pye tipege, maga naga. Na kaa si pye senjende mì yo, yingi na mɛɛ na gbɔn?»

24 A Anne wì si Zhezu wi yaga wa posaga ma suu torogo wa Kayifu yeri, saraga wofenne to we.

Pyeri wila je Zhezu wi na naa

(Mati 26.71-75; Maki 14.69-72; Luki 22.58-62)

25 Ko sanga wo ni, Simo Pyeri wila pye ma yere wa kasɔn ki tanla na waga. A pè suu yewe ma yo fo: «Mi yo mboro fun ma yen ki nana na wi fɔrɔgɔfo wa?»

A Pyeri wì sigi je ma yo fo: «Ayoo, wo wa ma mi.»

26 Pyeri wìla nana na nungbolo gbɔn mali laga, wì sefo wà la pye saraga wofenne to wi tunmbyee wa. A ko tunmbyee wo si Pyeri wi pye fo: «Mì yo mɔɔ yan na wi ni wa nanɔ kere ti ni?»

27 A Pyeri wì si je naa ma yo kaselege ma. Ki wagati nungba wi ni, a ngopɔlɔ wì si gbele.

Paa kari Zhezu wi ni wa gboforoneri Pilati wi yegɛ sɔgɔwɔ

(Mati 27.1-2,11-14; Maki 15.1-5; Luki 23.1-5)

28 Ko punɔ na, a Zhu-fuye pè si yiri Zhezu wi ni wa Kayifu wi go, mɛɛ kari wi ni wa gboforoneri wi yungbɔgɔ ki ni. Ki goto yirifaga ko layi. Eɛn fo, pe sila ye wa yungbɔgɔ ki ni, jango paga ka pye fyɔngɔ ni Yenɲele li yegɛ na, pe ta pe Paki feti suro ti li.

29 Kì kaa pye ma, a gboforoneri Pilati wì si yiri wa funwa na pe kɔrɔgɔ, mɛɛ pe yewe ma yo fo: «Yingi kala yè yo ki nana na wì pye?»

30 A Zhufuye pè suu pye fo: «Kì pye kapege pyefo ma, wè se jèn na pan mboo le ma keɛ.»

31 Kona, a Pilati wì si pe pye fo: «Yoro jate yaa kee wi ni, ye sa kiti kɔn wi na ye yala ye lasiri wi ni.» A Zhufuye pè suu pye fo: «Kii daga we lere wa gbo, na gboforoneri wii yɔn kan.»

32 Zhezu wìla ki naga ma yo wi yaa ku kulɔmɔ mba na, pa ki senre tila daga mberi yegɛ yɔn fili yeen†.

33 Kona, a Pilati wì si songɔrɔ ma ye wa yungbɔgɔ ki ni, mɛɛ Zhezu wi yeri maa yewe ma yo fo: «Mboro ma yen Zhufuye pe wunlunana we le?»

34 A Zhezu wì suu pye fo: «Mboro ma ko jate naga yuun ma ye lee, nakoma pele

† 18:32 18:32: Zhan 12.32-33; Kapye 2.23

wεε pege yo ma kan na kanngolb?»

³⁵ A Pilati wì suu pye fɔ: «Ma mi yan Zhufu le? Ma tara woolo poro naa saraga wɔfenne teele pe ni, poro pè pan mɔɔ le na kεε. Yɪngi mà pye kpaw?»

³⁶ A Zhezu wì si Pilati wi pye fɔ: «Na wunluwɔ pi woro dunruya woo. Ki pye pi yen dunruya woo, na tunmbyeele pe jɛn nala malaga ki gbɔn, jango paga kanla le Zhufuye pe kεε. Eɛn fɔ, na wunluwɔ pi woro dunruya wo woo.»

³⁷ A Pilati wì suu pye fɔ: «Ki cɛn ma yen wunlunana kε?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ko mà yo we. Wunluwɔ wi mi. Ko kì ti pànlà se, a mì pan laga dunruya wi ni, mbe pan mbaa kaselege ki sɛnrɛ yuun. Lere ɲa fuun wi yen kaselege fɔ, wi maa na sɛnrɛ ti nuru na tanri ti na.»

³⁸ A Pilati wì suu pye fɔ: «Kaselege ko yen kikiin?»

*Pàa yo pe Zhezu wi gbo
(Mati 27.15-31; Maki 15.6-20; Luki 23.13-25)*

Naa Pilati wìla kaa ki sɛnrɛ ti yo, a wì si yiri laga funwa na naa Zhufuye pe kɔrɔgɔ, mεε pe pye fɔ: «Mii jɛrɛgisaga yan ki nana ɲa wi na, ɲga ki mbe ya pye wi gbowo pi go.

³⁹ Eɛn fɔ, mbe yala ye kalege ɲga ki yen ye yeri ki ni, sanga pyew, Paki feti wi ka gbɔn, mi ma kasopyɔ wa wa ye kan. Yaa jaa mbe

Zhufuye wunlunana wi wa le?»

⁴⁰ A pè si gbele ɲgbanga naa ma yo fɔ: «Ayoo, wo ma! Barabasi wo waa jaa!» Ma si yala, Barabasi wo la pye benjanri pyefɔ.

19

¹ Ki kaa pye ma, a Pilati wì si kono kan wi sorodasheelee pe yeri, a pè Zhezu wi gbɔn sapige ni.

² A sorodasheelee pè si wuuro migi wunluwɔ njala ma li kan Zhezu wi kan, mεε wunluwɔ derigbɔgɔ yenge ka le wi kan (mbe ta mbaa tege wi na).

³ A pe nεε fulo wi tanla, nεε wi piin fɔ: «Zhufuye wunlunana, waa ma shari!»

A pe nεε wi feelee.

⁴ A Pilati wì si yiri laga funwa na naa, ma Zhufuye pe pye fɔ: «Yè wele, mi yaa wi yirige laga funwa na ye kan, ye ta yege jɛn fɔ mii jɛrɛgisaga yan wi na, ɲga ki mbe ya pye wi gbowo pi go.»

⁵ Kona, a Zhezu wì si yiri laga funwa na. Wuuro njala là pye wa wi go na, naa derigbɔgɔ yenge ki ni wi na. A Pilati wì si pe pye fɔ: «Nana wi ɲa!»

⁶ Naa saraga wɔfenne teele poro naa Zhufuye sorodasheelee pe ni, pàa kaa wi yan, a pe nεε gbele ɲgbanga na yuun fɔ: «Wi kan tiparaga na! Wi kan tiparaga na!»

A Pilati wì si pe pye fɔ: «Yoro jate, yoo yigi ye saa kan tiparaga na, katugu mii

jerεgisaga yan wi na, nga ki mbe ya pye wi gbowo pi go.»

7 A Zhufuye pè suu pye fɔ: «Lasiri konɔ yen we yeri, mbe yala we lasiri wi ni, wi daga mbe ku wi, katugu wì yo wi yen Yenɲele li Pinambyɔ.»

8 Naa Pilati wìla kaa ki senre ti logo, a wì si fye naa fɔ jɛɲɛ.

9 A wì si ye naa wa yunɲɔɲɔ ki ni, mɛɛ Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Ma yiri se yeri?»

Ɛɛn fɔ, Zhezu wi sila wi yɔn sogo.

10 A Pilati wì suu pye fɔ: «Muwi ma woro na yuun na ni we? Mɛɛ jɛn fanɲga yen na yeri mbɔɔn wa, fanɲga si yen na yeri mbɔɔn kan tiparaga na?»

11 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Fanɲga kpe woro ma yeri na na, ndɛɛ Yenɲele li nga kan ma yeri mbe yiri wa naayeri. Ki kala na, ɲa wìlan le ma kɛɛ, wo kapege ko we mboro wogo ko na.»

12 Maga ɛ le ko sanga wo na, a Pilati wi nɛɛ pyewe jaa mbe Zhezu wi wa. Ɛɛn fɔ, a Zhufuye pè si gbele ɲɲɔɲɔ ma yo fɔ: «Na maga wi wa, ma woro wunlumbolo to wi wɔnɔ. Lere ɲa fuun kaa yɛɛ pye wunluwɔ, wo yen na wìin wunlumbolo to wi ni.»

13 Naa Pilati wìla kaa ko senre to logo ma, a wì si Zhezu wi yirige wa funwa na, mɛɛ saa cɛn wa kiti kɔɲɔɲɔ ki na, wa laga ɲga pe yinri Pave. Ko kɔɔ wo yen «Laga ɲga pè wɔɲɔɲɔ.»

Pe maa ki yinri naa: Gabata Eburuye senre ti ni.

14 Kìla pye pilige ɲga pàa Paki feti yaara ti gbɛɛɛ ko ni, yɔnɔfugo ki na. A Pilati wì si Zhufuye pe pye fɔ: «Ye wunlunana wi ɲa.»

15 Kona, a pe nɛɛ gbele ɲɲɔɲɔ na yuun fɔ: «Wi gbo! Wi gbo! Wi kan tiparaga na!»

A Pilati wì si pe pye fɔ: «Mbe sa ye wunlunana wi kan tiparaga na?»

A saraga wɔfenne teele pè sho fɔ: «Na wunlumbolo to wo ma, wunluwɔ wa yɛɛ woro we yeri naa.»

16 Kona, a Pilati wì suu le pe kɛɛ pe saa kan tiparaga na.

Pàa Zhezu wi kan tiparaga na

(Mati 27.31-44; Maki 15.21-32; Luki 23.26-43)

A pè si Zhezu wi yigi nɛɛ kee wi ni.

17 A Zhezu wo jate wì suu tiparaga ki tugo ma yiri wa ca nawa, ma kari wa laga ɲga pe yinri «Yunɲɔɲɔ laga», Eburuye senre ti ni pe maa ki yinri Goligota.

18 Wa ki laga ki na, a sorodasheelee pè si Zhezu wi kan wa tiparaga ki na. Pàa leele shyen pele kan fun tipaara ta na le Zhezu wi tanla. Nunɲba la pye wi kɛɛ ɲga na, sanɲa wì yen wi kɛɛ ɲga na.

19 A Pilati wì si ti pè sɛwe wa yɔnɔɲɔ, ma saa wi mara wa Zhezu wi tiparaga ki na. Senre nda tila pye ma yɔnɔɲɔ wa tori nda fɔ:

«Nazareti ca fenne Zhezu, Zhufuye pe wunlunana we!»

²⁰ Zhufuye pe lægere laga senre ti kara, katugu paa Zhezu wi kan tiparaga ki na laga nga na, kila pye ma yongo ca ki ni. Paa ki sewe wi yonlogo Eburuye senre ni, naa Jromu tara fenne senre ni konaa Gireki senre ni.

²¹ A Zhufuye saraga wofenne teele pe si saa Pilati wi pye fo: «Kii ja daga maga yonlogo ma yo fo: <Zhufuye wunlunana.> Een fo, ki yonlogo ma yo fo: <Wi yo wi yen Zhufuye pe wunlunana.> »

²² A Pilati wi sho fo: «Ŋga mi yonlogo makɔ, mi ko yonlogo wi.»

²³ Naa sorodasheelee paa kaa Zhezu wi kan wa tiparaga ki na ma saa ko, a pe suu yariporo ti tege tegeesaga tijere. Sorodashe nungba, tegeesaga nungba. Ko pungo na, a pe suu derigbogo ki le, yolisaga sila pye ki na, paa ki ti maga le wa naayeri ma saa kan wa nɔgona.

²⁴ A pe si pe yee pye fo: «Yaga ka ti we ki derigbogo nga ki walagi. Een fo, ye pan we pete gbɔn ki na, we ta wege tafe wi jen.»

Ko la pye ma, jango nga ki yonlogo wa Yenhele senre sewe wi ni, ki ta kigi yee yon fili, fo:

*Panla yariporo ti yeele pe yee na,
ma pete gbɔn na derigbogo ki wogo na.†*

Ko sorodasheelee paa pye.

²⁵ Le Zhezu wi tiparaga ki tanla, Zhezu wi no wila pye ma yere le, naa wi no jonlo sumboro wi ni, naa Kulopasi jo Mari wi ni, konaa Mari na wila yiri wa Magidala wi ni.

²⁶ Naa Zhezu wila kaa wi no wi yan, naa wi forogofɔ na wila pye maa ndanla wi yan yeresaga le wi tanla, a wi suu no wi pye fo: «No, ma pinambyo wi na.»

²⁷ Ko pungo na, a wi suu forogofɔ wi pye fo: «Ma no wi na.»

Maga le le ko sanga wo na, a ki forogofɔ wi si kari Zhezu wi no wi ni wa wi go.

*Zhezu wi kunwo we
(Mati 27.45-56; Maki 15.33-41; Luki 23.44-49)*

²⁸ Ko pungo na, naa Zhezu wila kaa ki jen ma yo kala pyew li ko, a wi sho fo: «Wogo yen na na†.» Wila ko yo, jango senre nda tila yonlogo wa Yenhele senre sewe wi ni, ti ta tiri yee yon fili.

²⁹ Leyaraga ka la pye le ki laga ki na, kila pye ma yin duven tangara ni. A sorodasheelee pe si ngbala le maa fyɔn wa ki duven tangara ti ni, mee wi migi yizopi tige njege ka na, mee saa wi taga wa Zhezu wi yon ki na, wuu shonri.

³⁰ Naa Zhezu wila kaa wi wo, a wi sho fo: «Ki ni fuun ki yon ki fili.»

A wi suu go ki sogo mee ku.

Sorodashe wà la Zhezu wi kanngaga ki sun maga furu

³¹ Paki feti wi yetegeƵe pilige ko layi. Zhufuye lelele pe sila pye na jaa gboolo pe koro wa tipaara ti na cɛnpilige ki ni, katugu ki cɛnpilige kila pye piligboƵo pe yeri. Kì kaa pye ma, a pè si saa Pilati wì yɛnri ma yo leele mbele pàa kan wa tipaara ti na, pe pe saanra ti gbɔn pèri kaari, pe gboolo pe tirige.

³² Kì pye ma, a sorodashee pe si saa leele mbele pàa kan Zhezu wì ni ja wi konɔbanja wì saanra ti gbɔn mari kaari, ma shyen woo wì woro ti gbɔn mari kaari fun.

³³ Naa pàa kaa gbɔn Zhezu wo na, a pè suu yan wì ku makɔ. Kì kaa pye ma, a pè si wo saanra to yaga pe siri kaari.

³⁴ Eɛn fɔ, a sorodashe wà suu sun njanraga ni wi kanngaga ki na. Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a kasanwa naa tɔnmɔ si yiri wa ki tulugo ki ni.

³⁵ Lere ŋa wila ki kagala ke yuun, wo kpaw wì ke yan yenle ni. Ŋa wila yuun ki yen kaselege. Wìgi jɛn ma yo kaselege ko wila yuun, jango yoro fun ye taga.

³⁶ Ko la pye, jango Yenŋele senre sɛwe wi laga ŋa kigi yɛɛ yɔn fili, fɔ: «*Pe se ka wi kajelege ka kpe kaw.*»†

³⁷ A laga ka ki yo naa wa

Yenŋele senre sɛwe wi ni ma yo fɔ: «*Nya pè sun njanraga ki ni, wo pe yaa kaa wele.*»†

Pàa Zhezu gboo wi le (Mati 27.57-61; Maki 15.42-47; Luki 23.50-56)

³⁸ Ko punɔ na, Zhozefu ŋa wila yiri Arimate ca wì si saa Pilati wì yɛnri Zhezu gboo wi ni. Zhozefu wila pye Zhezu wì forɔfoƵo wa, eɛn fɔ, kila pye larawa, katugu wila pye na fyɛ Zhufuye fanŋga fenne pe yegɛ. A Pilati wì si konɔ kan wì yeri. A Zhozefu wì si kari ma saa Zhezu gboo wì tirige wa tiparaga ki na maa le.

³⁹ A Nikodemu wì si pan fun, wo wila keli ma kari Zhezu wì korɔƵo pilige ka yembine la ni. Wila pan sinme nuwɔ taan ni, mba pàa miiri tire naa alowesi tire pinle ti yɛɛ ni maa gbegele. Pila culo nafa ma yiri ke yɔn ko tin.

⁴⁰ A pe shyen pè si Zhezu gboo wì le nɛɛ sinme nuwɔ taan pi wuun wì na, ma parisanyɛɛɛ ti migili wì na maa fo, ma yala Zhufuye pe kalege ki ni.

⁴¹ Wa laga ŋa pàa Zhezu wì kan tiparaga ki na, nanɔ kere tà la pye wa, fanga fonngɔ kà la pye wa ki nanɔ kere ti nawa, pàa ki kɔn walaga na. Pe sila gboo le wa ki ni faa.

⁴² Pilige ŋa ki mbaa toro Zhufuye cɛnpilige kii gbɔn ko layi, fanga fun kila pye ma yɔngɔ le, ki kala na, a pè

† 19:36 19:36: Eki 12.46; Yuuro 34.21

† 19:37 19:37: Zaka 12.10

si saa Zhezu gboo wi le wa ko ni.

20

*Zhezu wila yen ma yiri
wa kunwo pi ni*

*(Mati 28.1-8; Maki 16.1-8;
Luki 24.1-12)*

1 Yapelege ki pilige konḡbanḡa ki na, yirifaga ki na, maga ta laga ki fa laga jɛŋge, Mari ḡa wila yiri wa Magidala ca, a wì si kari wa fanga ki yɔn, mee saa sinndelege ki yan pɛge konḡo maga laga wa fanga ki yɔn na. ² Kona, a wì si fe ma saa ki yo Simo Pyeri naa forogofɔ ḡa wila pye ma Zhezu wì ndanla pe kan, ma yo fɔ: «Pè we Fɔ wi gboo wi wo wa wi fanga ki ni, ɛen fɔ, we suu tegesaga jen.»

³ A Simo Pyeri wo naa forogofɔ sanḡa wì ni, pè si yiri nɛɛ kee wa fanga ki yɔn.

⁴ Pe ni fuun shyen pàa pinle na fee. ɛen fɔ, a forogofɔ sanḡa wo si fe ḡḡbanga ma kari ma Pyeri wo toro, mee keli ma ḡbɔn wì na wa fanga ki yɔn.

⁵ A wì si fɔli ma wele wa, mee parisanyɛɛɛ ti yan wa. ɛen fɔ, wì sila ye wa ki nawa.

⁶ Simo Pyeri ḡa wila pye wì punḡo na, naa wì ka saa ḡbɔn, a wì si ye wa fanga ki nawa, mee parisanyɛɛɛ ti yan wa fun,

⁷ naa paraga ḡa pàa tege ma Zhezu gboo wi go ki fo ki ni. Ki sila pye ma pinle parisanyɛɛɛ ti ni, ɛen fɔ,

kila pye ma ḡbɔgolo ki yɛɛ na laga ka na.

⁸ Kona, forogofɔ sanḡa ḡa wila keli ma ḡbɔn wa fanga ki yɔn, a wì si ye wa fun, mari yan, mee taga ki na ma yo Zhezu wì yen ma yiri wa kunwo pi ni.

⁹ Katugu Yenḡele senre sewe wì yen na senre nda yuun ma yo fɔ: Zhezu wila daga mbe yen mbe yiri wa kunwo pi ni, forogofenne pè sila ti koro jen ḡben.

¹⁰ Ko punḡo na, a forogofenne shyen pè si songoro ma kari pe yinre.

Zhezu wila wì yɛɛ naga

Mari ḡa wila yiri

wa Magidala wì na

(Mati 28.9-10; Maki 16.9-11)

¹¹ Ma si yala, Mari wila pye ma yere wa fanga ki tanla wa funwa na, na gbele. Maa ta wila gbele, a wì si fɔli ma wele wa fanga ki ni,

¹² mee merɛgeye shyen yan wa, pè yariporo fire le ma cɛn, wa laga ḡa pàa Zhezu gboo wì sinḡe we. Nunḡba la pye wa go kee ki yeri, sanḡa wila pye wa tooro kee ki yeri.

¹³ A merɛgeye pè suu yewe ma yo fɔ: «Jɛle, yinḡi na, a ma nɛɛ gbele?»

A wì si pe pye fɔ: «Pànla Fɔ wi gboo wì wo, pè saa wì tege laga ḡa na mi sigi jen.»

¹⁴ Naa wila kaa ko senre to yo ma, a wì si kanḡa ma wele wa wì punḡo na, mee Zhezu wì yan wì yere le.

Ξεν fɔ, wi sila ki jɛn mbe yo Zhezu wowi.

¹⁵ A Zhezu wì suu yewe ma yo fɔ: «Jɛɛ, yinɔi na, a ma nɛɛ gbele? Ambɔ maa lagajaa?»

A Mari wi nɛɛ ki jate ndɛɛ nanɔ kɛrɛfɔ wowi, mɛɛ wi pye fɔ: «Na to, na kaa pye mboro maa wɔ ma saa wi tɛɛ laga ka na, ki naga na na mi yaa saa lɛ.»

¹⁶ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mari!»

A wì si wa ma kanɔga wa wi yeri, mɛɛ para wi ni Eburuye sɛnrɛ ni ma yo fɔ: «Arabuni!» Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ: «We Nagafɔ.»

¹⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Maga kanla yigi, katugu mì fa kari na To wi kɔrɔɔ. Ξεν fɔ, kari ma saga yo sɛfɛnnɛ pe kan, fɔ mila kee wa yɛnɔɛɛ na, na To wi kɔrɔɔ, wo ɔa wi yɛn yoro fun ye To we, na Yɛnɔɛɛ li kɔrɔɔ, lo na li yɛn yoro fun ye Yɛnɔɛɛ le.»

¹⁸ Kona, Mari ɔa wila yiri wa Magidala ca, wì si kari ma saa ki yo fɔrɔɔfɛnnɛ pe kan ma yo wì we Fɔ wi yan, fɔ wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni.

A wì si nda Zhezu wila yo maa kan ti yɛɛ yo ma pe kan.

Zhezu wila wi yɛɛ naga wi fɔrɔɔfɛnnɛ pe na

(Mati 28.16-20; Maki 16.14-18; Luki 24.36-49)

¹⁹ Yapeleɛ ki pillige konɔbanɔga ki na, ki pillige ki yɔnlɔkɔɔ ki ni, fɔrɔɔfɛnnɛ pàa pe yɛɛ

gbogolo go ka ni, ma kɔrɔ ti sɔɔ pe yɛɛ na, katugu pàa pye na fyɛ Zhufuye fanɔga fɛnnɛ pe yɛɛ. A Zhezu wì si pan ma yere wa pe sɔɔwɔ mɛɛ pe pye fɔ: «Yɛyinɔɛ ki pye ye ni!»

²⁰ Naa wila kaa ki sɛnrɛ ti yo, a wì suu keyɛn naa wi kanɔgaga ki naga pe na. A fɔrɔɔfɛnnɛ pe nawa pì si yinɔi pe na fɔ jɛnɔɛ, naa pàa we Fɔ wi yan we.

²¹ A Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Yɛyinɔɛ ki pye ye ni! Na To wilan tun yɛɛ ɔga na, mi fun mila ye tunnu ma fun.»

²² Naa wila kaa ko sɛnrɛ to yo ma, a wì si pe fɛ wi yɔn tifeleɛ ki ni, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye Yinnekpoyi li ta!»

²³ Yaga leele mbele kapere kala yaga pe na, ti yaa kala yaga pe na. Na yee yɛnlɛ mbe mbele kapere kala yaga pe na, pe se ka ti kala yagawa ta.»

Zhezu wo naa Toma sɛnrɛ

²⁴ Ma si yala, Toma ɔa pàa pye na yinri Waan, wo ɔa wila pye Zhezu wi fɔrɔɔfɛnnɛ ke ma yiri shyɛn wa, wo sila pye wa sanmbala pe ni sanga ɔa ni Zhezu wila wi yɛɛ naga pe na we.

²⁵ Ko punɔgo na, a fɔrɔɔfɛnnɛ sanmbala pè suu pye fɔ: «Wè we Fɔ wi yan.»

Ξεν fɔ, a Toma wì si pe pye fɔ: «Na mii pɔndiile yɔngɔlɔ ke yan wa wi keyɛn yi na, mbe yombɛɛ le wa pɔndiile yɔngɔlɔ ke ni, mbanla kɛɛ ki

le wa wi kanngaga ki ni, mi se taga ki na fyew.»

²⁶ Ki yapelege nungba naa mbe kɔ, forɔɔfenne paa pe yee gbogolo wa go ki ni naa. Kona, Toma wila pye wa pe ni. Go ki kɔɔɔ tila pye ma sɔɔ pe na. Een fɔ, Zhezu wì si pan ma yere wa pe sɔɔwɔ, mee pe pye fɔ: «Yeyinngɛ ki pye ye ni!»

²⁷ Ko pungo na, a wì si Toma wì pye fɔ: «Ma yombɛle li le laga mala keyen yi wele. Ma kee ki le laga na kanngaga ki ni. Maga ka koro wa mbatagawa pi ni, een fɔ, taga na na!»

²⁸ A Toma wì suu pye fɔ: «Na Fɔ, naa na Yennele!»

²⁹ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Katugu mɔla yan, ko kala na mɔ taga na na. Een fɔ, mbele paa tari na na pee silan yan, ferewe yen pe woo!»

Ki sewe na wi pye go ye

³⁰ Zhezu wila kafonngɔlo kele pye naa legere wi forɔɔfenne pe yee na, ke woro ma yonlogɔ laga ki sewe na wi ni.

³¹ Een fɔ, ki wogolo ngele koro yonlogɔ, jango ye taga ki na fɔ Zhezu wo wi yen Kirisi, ma pye Yennele li Pinambyɔ. Na yaga taga wi na, ye yinwege ta wi mee ki na.

**ZHEZU WILA FILI
WI FORɔɔFENNE
KOLSHYEN NI
WA TIBERiyADI**

LɔGBɔɔ KI YɔN NA

21

21.1-25

Zhezu wila wi yee naga wi forɔɔfenne kolshyen na (Mati 28.16; Luki 5.1-11)

¹ Ko pungo na, a Zhezu wì suu yee naga naa wi forɔɔfenne pe na, wa Tiberiyadi lɔgbɔɔ yɔn ki na. Wila wi yee naga pe na yee nga na ki nga:

² Simɔ Pyeri, naa Toma na paa pye na yinri Waan†, naa Natanayeli na wila yiri wa Kana ca, wa Galile tara, naa Zebede pinambiile shyen pe ni, konaa Zhezu wi forɔɔfenne pele ni shyen, paa pye laga nungba.

³ A Simɔ Pyeri wì si sanmbala pe pye fɔ: «Mi yaa sa ngbanra wɔ.»

A pè suu pye fɔ: «We yaa pinle ma ni fun.»

Kona, a pè si yiri ma saa ye tonmɔkɔɔ ka ni. Een fɔ, pe sila yaraga ka yigi ko yembinɛ lo ni.

⁴ Naa laga kila kaa na lari, a Zhezu wì si pan ma yere wa logɔ kongo ki na, een fɔ, forɔɔfenne pe sila ki jen mbe yo Zhezu wowi.

⁵ Kona, a wì si pe pye fɔ: «Na piile, ye ngbanra ta ta le?» A pè sho fɔ: «Ayoo.»

⁶ A wì si pe pye fɔ: «Ye ye mere ti wa wa tonmɔkɔɔ ki kalige kee ki na, pa ye yaa ta yigi.»

A pè si mere ti wa wa, een fɔ, pe sila ya mberi tile mbe

yiri ti ni, naa tila pye ma yin ngbanra ti ni ki kala na.

⁷ Kona, fɔrɔgɔfɔ ɲa wila pye ma Zhezu wi ndanla, a wì si Pyeri wi pye fɔ: «We Fɔ wowi.»

Naa Simɔ Pyeri wila kaa ki sɛnrɛ ti logo ma yo we Fɔ wowi, a wì suu derege ki le maga le, katugu wila ki wɔ maga tɛgɛ, mɛɛ to wa tɔnmɔ nɛɛ kee wi kɔrɔgɔ.

⁸ A fɔrɔgɔfɛnnɛ sanmbala poro si pan tɔnmɔkɔrɔ ki ni, na mɛrɛ ti tile, tila pye ma yin ngbanra ti ni. Pe sila pye ma lali lɔgɔ kɔŋgo ki ni, ki fɔgo ki mbaa mɛtɛrɛ cɛnmɛ yɔn ko tin.

⁹ Naa pàa kaa gbɔn wa lɔgɔ kɔŋgo ki na ma tigi wa tara, a pè si kason nanɲanra yan naa ngbanga ni wa ki na, konna buru ni wa ki tanla.

¹⁰ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ŋgbanra nda yè yigi, ye pan ta ni na kan.»

¹¹ A Simɔ Pyeri wì si saa ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, mɛɛ mɛrɛ ti tile ma yiri ti ni wa lɔgɔ ki ni, tila pye ma yin ngbanra tugbɔrɔrɔ ni. Ti ni fuun tila pye ngbanga pyɔ cɛnmɛ naa nafa shyen ma yiri kɛ ma yiri taanri (153). Ali maga ta tila pye ma legɛ ma, mɛrɛ ti sila kɔɔnlɔ.

¹² A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye pan ye ka.»

Fɔrɔgɔfɛnnɛ wa kpe sila ya mboo yewe mbe yo fɔ: «Ambo wi mboro?» Katugu

pàa ki jɛn ma yo we Fɔ wowi.

¹³ A Zhezu wì si fulo, ma buru wi le maa yɛɛɛ pe na, naa ngbanga ki ni.

¹⁴ Ki taanri wogo ko layi Zhezu wila wi yɛɛ naga wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe na, naa wila yen ma yiri wa kunwɔ pi ni we.

Zhezu wila yo Pyeri wi ni

¹⁵ Naa pàa kaa ka ma kɔ, a Zhezu wì si Simɔ Pyeri wi pye fɔ: «Zhan pinambyɔ Simɔ, mɔɔ ndanla ma wɛ mi yen ma mbele pe ndanla yɛgɛ ɲga na ki na le?» A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ee, we Fɔ. Màga jɛn ma yo ma yen mala ndanla.»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ta yaakara kaan na simbapiile† pe yeri.»

¹⁶ A wì suu pye naa ki shyen wogo na ma yo fɔ: «Zhan pinambyɔ Simɔ, mi yen mɔɔ ndanla le?» A Simɔ wì suu pye fɔ: «Ee, we Fɔ. Màga jɛn ma yo ma yen mala ndanla.»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Maa na simbaala pe wele.»

¹⁷ A wì suu pye naa ki taanri wogo na ma yo fɔ: «Zhan pinambyɔ Simɔ, mi yen mɔɔ ndanla le?»

A kì si Pyeri wi nawa wɔ, naa Zhezu wila wi yewe ki taanri wogo ki na ma yo fɔ: «Mi yen mɔɔ ndanla le?» A wì si Zhezu wì pye fɔ: «We Fɔ, mà kala li ni fuun li

† 21:15 21:15: Simbapiile poro pe yen tagafɛnnɛ mbele pe fa fanɲga ta wa tagawa pi ni. Zhezu wì yo Pyeri wila pe yɛgɛ sinni wila pe nari paa fanɲga taa wa tagawa pi ni.

jen. Màga jen ma yo ma yen mala ndanla.»

A Zhezu wì suu pye fò: «Maa yaakara kaan na simbaala pe yeri.»

¹⁸ «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, sanga ña ni màa pye lefɔnɔ, màa pye nɔɔ kurusijara wi poo ma ye, na kee ma landanlaga na. Eɛn fò, na maga ka pye naña lelee, ma yaa ma keyen yi jaraga, lere wa wi yaa ma kurusijara wi pɔ ma kan mbe kari ma ni wa laga ñga ma woro na jaa mbe kari wa we.»

¹⁹ Zhezu wila ko senre to yo Pyeri wi kan maga naga wi na, paa yege ñga na wi mbaa ka ku mbe gbɔgɔwɔ taga Yenɛle li na we. Ko pungo na, a Zhezu wì suu pye fò: «Taga na na!»

*Zhezu wo naa fɔrɔgɔfɔ
ña wila pye maa ndanla*

²⁰ Naa Pyeri wila kaa kanɱga ma wele, a wì si fɔrɔgɔfɔ ña wila pye ma Zhezu wi ndanla wì yan wì taga pe na. Wo wila cɛn ma telege Zhezu wi na yembine na ni paa li we. Wila Zhezu wi yewe ma yo fò: «We Fɔ, ambo wi yaa ma le kee?»

²¹ Naa Pyeri wila kaa wi yan, a wì si Zhezu wi pye fò: «We Fɔ, ña we sin, yinɱi ki yaa ka wo ta?»

²² A Zhezu wì suu pye fò: «Ali na mi kaa jaa wi koro yinwege na fò mbe sa songɔrɔ mbe pan, ma yinɱi kala yen ko ni? Mboro wo na, taga na na san.»

²³ A ko ki kan ki senre ti jaraga tagafenne pe sɔgɔwɔ ma yo ki fɔrɔgɔfɔ wi se ka ku. Ma si yala, Zhezu wi sila ki yo mbe yo wi se ka ku. Eɛn fò, Zhezu wila ki yo ma yo fò: «Ali na mi kaa jaa wi koro yinwege na fò mbe sa songɔrɔ mbe pan, ma yinɱi kala yen ko ni?»

²⁴ Ko fɔrɔgɔfɔ nunɱba wo wila ki kagala ke serɛya wi yuun, wo wì ke yɔnlogɔ. Wège jen ma yo wi serɛya wi yen kaselege.

Senre pungo woro

²⁵ Eɛn fò, Zhezu wì kagala kele pye naa legerɛ. Ki pye pe ke ni fuun nunɱba nunɱba ke yɔnlogɔ sewe, mi yen naga sonri fò ki seweele pe se jen na kun laga dunrya wi ni.

**Zhezu wi
pitunmbolo pe
KAPYEGELE
wele
SEWE wi nawa
senre**

Sewe shyen woo na Luki wila yonlogo wowi na yeen. Laga ki sewe na wi ni, nga kila pye Zhezu wi forogofenne pe na, wi yiringolo ma kari wa yenjele na, Luki wi yen naga nari we na. Zhezu wila wi pitunmbolo pe tun pe saa Sentanra ti yari dunruya wi lagapyew ki ni; paa daga mbe keli mbege le wa Zheruzalemu ca gben. Tagafenne kongbanmbala paa pye Zhufuye, en fo, we Fo wila pe kara maga naga pe na fo Sentanra ti yen lere pyew wi woro. Ki sewe na wi yen kagbogo yon fo jenge, katugu wi yen na we sari we seweele mbele pitunmbolo paa yonlogo pe koro jen.

Ki Luki sewe na wi yen ma kon ma yiri konsara taanri. Wa wi konsaga kongbannga ki ni (1-7), nga pitunmbolo paa pye wa Zheruzalemu, wi yen naga yuun we kan. Naa Zhezu wila yiri ma kari wa yenjele na, a Yinnekpoyi li si yiri wa yenjele na ma pan ma koro pitunmbolo pe ni. Laa yawa kan pe yeri paa Sentanra ti yari konaa paa kafonngolo piin. Legilizi na wa Zheruzalemu ca wi woolo paa lege fyaw, fo a

ki kayanga lenge Zhufuye teele pe ni, maga kan pe yiri na Zhezu wi forogofenne pe jolo.

Wa sewe wi konsaga shyen wogo ki ni (8-12), Luki wi yen naga yuun we kan paa yege nga na Zhezu wi forogofenne paa gbon ma jaraga, ma kari wa Zhude tara ti kanngara na tara to naa Samari tara ti ni. Zhufuye mbele paa pye na Zhezu wi forogofenne pe jolo, pe ni nungba la kannga ma pye Zhezu wi pitunjo, paa pye naa yinri Poli. Zhezu wila wi ye naga wi na yariyanga ka ni, maa yeri wi pye wi pitunjo wa mbele pe woro Zhufuye pe yeri. Sanni Luki wi sa Poli wi senre sannda ti yo, wila keli ma para we ni pitunjo Pyeri wi tunngo wogo ko na konaa paa yege nga na mbele pe woro Zhufuye pe kongbanmbala paa kannga ma pye Zhezu wi forogofenne.

Wa sewe wi konsaga taanri wogo ki ni (13-28), Luki wi yen na Sali wi senre sannda ti yuun. Paa kaa na Sali wi yinri Poli. Poli wila tangangala titonlongolo taanri tanga na Sentanra ti yari lalerege na wa Jromu tara wunluwo pi ni. Lelegere la saa Poli wi torogo maa saga wa we Fo wi tunngo ki ni. Ki leele poro pele la wele Barinabasi, naa Silasi, naa Timote, naa Tite, naa Apolosi konaa Mariki.

Luki wila saa poli wi

torogo fun wi tangaŋgala kele na. Ko kì ti wa sɛwɛ wi lara ta ni, mbe wo naa Pɔli ni pe ta laga nunŋba, wi ma kaa yo fɔ: «Wè sigi pye yɛɛn.» Pɔli wila legiliziye tɛgɛtɛgɛ cagbɔɔ nda ti yen kagbɔgɔ yɔn ti lɛgɛɛ ni. Wila tunŋgo pye ŋgbanga jɛŋgɛ wi Fɔ wi kan, ɛɛn fɔ wila jɔlɔ fun jɛŋgɛ.

Wa sɛwɛ wi kosaga yeri, Luki wi yen naga yuun fɔ pàa Pɔli wi torogo paa kasopyɔ yen wa Ɔromu ca, wunlumbolo to wi ta wi kiti kɔn wi na.

Sɛwɛ wi yen ma kɔnɔlɔ yɛgɛ ŋga na

Sɛwɛ wi lesaga sɛnrɛ 1.1-3

Yinnekpoyi li panga konaa

Legilizi wi pelime wa
Zheruzalemu 1.4-7.60

Pitunmbolo pàa Zhezu
Sentanra ti yari wa
Samari tara naa Zhude
tara 8.1-12.25

Pɔli wi kondangala
kongbanna Yenŋɛle
tunŋgo ki na wo naa
Barinabasi konaa Zhan
Mariki 13.1-15.35

Pɔli wi kondangala shyen
wolo Yenŋɛle tunŋgo ki
na wo naa Silasi konaa
Timote 15.36-18.23

Pɔli wi kondangala taanri
wolo Yenŋɛle tunŋgo ki
na 18.24-21.16

Pɔli wi yingiwɛ wa
Zheruzalemu konaa wi
kaso yege wa Sesare ca
21.17-26.32

Pɔli wi kondangala mbe
kari wa Ɔromu ca konaa
wi kaso yege 27.1-28.31

Sɛwɛ wi lesaga sɛnrɛ

1.1-3

¹ Na wɔnɔlɔ Tewofili, wa na sɛwɛ kongbanŋa wi ni, kagala ŋgele Zhezu wi pye, ma nagawa mba naga leele pe na, maga lɛ wa wi tunŋgo ki lesanga wi ni

² fɔ ma saa gbɔn pilige ŋga wila kaa yiri ma kari wa yenŋɛle na ki na, mɪla ke ni fuun ke yege yo ma kan. Sanni wi sa yiri wi kari wa yenŋɛle na, wila konɔ kan wi pitunmbolo mbele wila wɔ pe yeri Yinnekpoyi li fanŋga na.

³ Zhezu wi kunwɔ pi punŋgo na, wila wi yɛɛ naga pitunmbolo pe na kacɛn legere ni, naga nari pe na pege jɛn fɔ wila yen ma yiri wa kunwɔ pi ni. Wila pye naa yɛɛ nari pe na, ma saa gbɔn fɔ piliye nafa shyen, na Yenŋɛle li wunluwɔ pi sɛnrɛ yuun pe kan.

YINNEKPOYI LI PANGA KONAA LEGILIZI WI PELIME WA ZHERUZALEMU CA 1.4-7.60

⁴ Pilige ka, maa ta wila nii pe ni, a wì sigi yo maga ŋgban pe ni ma yo fɔ: «Yaga ka lali Zheruzalemu ca ki ni, ɛɛn fɔ, na To wi yɔn fɔlɔ na mɪla li sɛnrɛ yo ye kan, yeli sige.

⁵ Katugu Zhan la leele pe batize tɔnmɔ ni, ɛɛn fɔ, sanni piliye jɛnri ni, Yenŋɛle

† 1:5 1.5: *Mbe batize Yinnekpoyi li ni ko korɔ wo yen mbe Yinnekpoyi li ta li ye ma ni tiyɔngɔ.*

li yaa ye batize Yinnekpoyi lo ni.†»

*Zhezu wì yiri ma kari
wa yennεε na*

6 Naa pitunmbolo pàa kaa pe yεε gbogolo le Zhezu wi tanla, a pè suu yewe ma yo fɔ: «We Fɔ, wagati ɲa yεεn wo ma yaa Izirayeli tara wunluwo pi gbegele mboo tεε naa fɔnnɔ le?»

7 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na To wì sanga naa wagati ɲa kɔn maa tεε wi yεε fannɔ ki na, yoro si daga mbe wo jɛn.

8 Εεn fɔ, ye yaa ka fannɔ ta, na Yinnekpoyi liga ka tigi mbe pan ye na we. Ye yaa ka pye na serefenne wa Zheruzalemu ca, naa Zhude tara ti ni fuun ti ni konaa Samari tara ti ni, fɔ sa gbɔn wa tara ti kosaga ki na.»

9 Naa wila kaa ki senre ti yo ma kɔ, a wì si yiri ma kari wa yennεε na. A pe nεε wi wele, a kambaaga kà si pan maa tɔn pe na.

10 Naa pàa pe yengεε ke kan wa naayeri na wele bere wa wi karisaga, a nambala shyen pèle si yiri le pe na. Pàa pe yεε pɔ parifire ni;

11 a ki nambala shyen pè si pe pye fɔ: «Yoro Galile tara fenne, yinɔi na, a yè si koro ma yere na wele wa yennεε na? Ki Zhezu ɲa wì yiri na ye sɔɔwo ma kari wa yennεε na yεεn, pa wi yaa ka sɔngɔ mbe pan ma fun, paa yεε ɲa na yòo yan wila kee wa yennεε na we.»

*Pàa Matiyasi wi wo maa
tεε
wa Zhudasi wi yɔnlo*

12 Kona, a pitunmbolo pè si yiri wa oliviye tire yanwiga ki na ma sɔngɔ ma kari wa Zheruzalemu ca. Ki yanwiga kii lali Zheruzalemu ni, ki sɔɔwo pi yɛn paa culo nunɔba yɛn.

13 Naa pàa kaa ye wa ca, a pè si lugu ma ye wa sanɲgazo wi ni, ma kari wa yumbyɔ ɲa pàa pye na tungu faa wi ni. Mbele pàa pye wa, pe mere tori nda: Pyeri, naa Zhan, naa Zhaki, naa Andire, naa Filipu, naa Toma, naa Baritelemi, naa Matiyε, naa Alife pinambyɔ Zhaki wi ni, naa Simɔ Zeloti, konaa Zhaki pinambyɔ Zhude wi ni.

14 Pe ni fuun pàa pe yɔn ki wa nunɔba ma koro na Yennεε li yɛnri ma pinle jεεε pe ni, naa Zhezu wi nɔ Mari wi ni, naa wi nɔsepiile nambala pe ni.

15 Ki piliye yi ni, tagafenne mbele pàa pye ma gbogolo wa, pe mbaa cεnme naa nafa (120) yɔn ko tin. A Pyeri wì si yiri ma yere wa pe sɔɔwo, ma sho fɔ:

16 «Sefenne, Yennεε senre tila daga mberi yεε yɔn fili, nda Yinnekpoyi làa yo faa wa Davidi wi yɔn Zhudasi wi kanɲɔlo we. Wo wila pye Zhezu wi yigifenne pe yεkelewe.

17 Wila pye wa we ɲgbelege ki ni, ma wi tasaga ta wa we tunɲo ki ni.

18 «(Yinɔ ki naɲa wì kere ta lo wi kapege pyege sara wi

ni, ko punḡo na, a wì si to ma jùile, a wi lara tì fugu, a wi latiire tì yiri ma jaraga.

¹⁹ Zheruzalemu ca fenne pe ni fuun pège wogo ki jen, a pège kere ti meḡe taga pe senre ti ni, nari yinri <Akeliidama>. Ko koro wo yen fo <kasanwa kere†.>

²⁰ «Katugu ki yen ma yonlogo wa Yenḡele gbogoyuuro sewe wi ni ma yo fo:

*Ye ti wi go ki kanḡa kataga,
lere ka ka cen wa ki
nawa naa.*

Ki si yen ma yonlogo naa fo:
*Lere wa yeḡe mbe cen tunḡo
ki na wa wi yonlo.†*

²¹⁻²² «Ki kala na, wagati ḡa fuun waa pye Zhezu wi ni, na tanri na kee na paan, nambala mbele paa pinle we ni, maga le wa sanga ḡa ni Zhan wila pye na batemu wi piin, fo ma pan ma gbɔn pilige ḡa Zhezu wila kaa yiri we sogowo ma kari ki na, poro wa nunḡba we daga mbe wo. Wo wa nunḡba daga mbe taga we na, we pye Zhezu wi yenme ma yiri wa kunwo pi ni pi serefenne.»

²³ Ki kaa pye ma, a pè si nambala shyen naga: Zhozefu ḡa paa pye na yinri Barisabasi, a pè kaa wi meḡe taga naa yinri Zhusitusi, wo naa Matiyasi.

²⁴ Ko punḡo na, a pè si Yenḡele li yenri ma yo fo:
«We Fo, mboro ḡa ma yen lere pyew wi kotogo ki jenfo,

ḡa mà wo ki leele shyen mbele pe ni, wi naga we na,

²⁵ janḡo wi ye wa ki tunḡo ḡa ki ni, wì pye pitunḡo Zhudasi wi yonlo, wo ḡa wì wo wa ki ni ma kari wi karisaga we.»

²⁶ A pè si pete gbɔn, a pete gbongɔ ki si Matiyasi wi wo. A wo si taga pitunmbolo ke ma yiri nunḡba pe na ma pye pitunḡo wa.

2

Yinnekpoyi li panga ye

¹ Naa Pantikoti feti pilige kila kaa gbɔn, tagafenne pe ni fuun paa pye ma gbogolo laga nunḡba.

² Le ki yongolo nunḡba ke ni, a tinme pà si yiri wa yenḡele na paa tifelingbogo tinme yen, mee ye wa go ḡa paa pye ma cen ki ni fuun ki ni.

³ A pè si ḡgayinḡele kele yan paa kason yinḡele yen, a kè si walagi walagi ma cencen tagafenne pe ni fuun nunḡba nunḡba pe na.

⁴ A pe ni fuun pè si yin Yinnekpoyi li ni, mee ki le na yuun senfonndo ni ma yala nda Yinnekpoyi laa le wa pe yon paa yuun ti ni.

⁵ Ma si yala, ki piliye yi ni, Zhufuye mbele paa pye na fye Yenḡele li yeḡe, pèle la pan wa Zheruzalemu feti wi na. Paa pan ma yiri dunruya tara pyew ti ni.

⁶ Naa ki tinme pila kaa yiri ma, a janwa wì si gbogolo wi yeḡe na. Kila pe pari, katugu

pe ni fuun nunḡba nunḡba paa pye na pe senre jate ti nuru tagafenne pe yeri paa ti yuun.

⁷ Kila to pe yon na fo ma pe nawa pi wo, a pe nee pe yee yewe na yuun fo: «Mi yo ki leele mbele paa para yeen, pe ni fuun pe yen Galile tara fenne?»

⁸ A ki si cen mele, we ni fuun nunḡba nunḡba, we senre jate nda pe we se wa ti ni, a we nee ti nuru pe yeri paa ti yuun?

⁹ We pele yen Pariti tara fenne, naa Medi tara fenne, naa Elami tara fenne, naa mbele pe yiri wa Mezopotami tara, naa Zhude tara, naa Kapadosi kinda wo naa Pon kinda wi ni, naa Azi tara ti ni,

¹⁰ naa Firizhi tara ti ni, naa Panfili tara to naa Ezhipiti tara ti ni, naa Libi tara laga nga ki mara Sireni tara ti na ki ni, naa mbele pe yiri wa Jromu ca,

¹¹ ma pye Zhufuye, naa mbele pe ye Zhufuye sherege ki ni pe ni, naa Kireti tara fenne konaa Larabuye pe ni, we ni fuun waa Yenḡele li kagbogolo ke nuru pe yeri paa ke yuun we senre jate ti ni.»

¹² A ki si pe pari ma pe jatere wi piri pe na, a pe nee ki yuun pe yee kan fo: «Iḡga ko korɔ wo yen mele?»

¹³ Een fo, pele la pye na tege tagafenne pe na, nee yuun fo: «Pe tin duven taan ni.»

Pyeri wi Yenḡele senre yowo we

¹⁴ Ki kaa pye ma, a Pyeri wi si yiri ma yere, wo naa pitunmbolo ke ma yiri nunḡba sanmbala pe ni. A Pyeri wi nee para ḡbanga janwa wi ni na yuun fo: «Na Zhufuye woolo, konaa mbele fuun pe yen ma cen laga Zheruzalemu ca, ye nunḡbogolo jan na senre ti yeri, yege jen

¹⁵ ye yo fo ki leele mbele pee tin sinme ni paa yee nga na yaa ki jate we; katugu yonlo ki fa ḡban gben.

¹⁶ Een fo, Yenḡele yon senre yofɔ Zhoueli wila para kala na na, loli na li pye yeen we.

¹⁷ Wila ki yo ma yo Yenḡele li yo fo:

Sanni dunruya kopiliye ni, mi yaa na Yinne la tirige senwee piile pe ni fuun pe na.

Ye pinambiile naa ye sumborombiile pe yaa kaa Yenḡele li yon senre yuun.

Ye lefonmbolo pe yaa kaa yariyanra yaan (mbaa yinrigi wa li yeri).

Ye leleḡbaara ti yaa kaa wɔɔnrɔ wɔnlɔ, (mbaa yinrigi wa li yeri).

¹⁸ *Ee, ko piliye yo ni, mi yaa na Yinne li tirige na tunmbyeele pe na, nambala o, jeele o.*

Pe yaa kaa Yenḡele li yon senre yuun.

19 *Mi yaa ka kafɔnnɔɔɔɔ pye
mbe naga wa naayeri
wa yenɲele na,*

*mbe kacɛn legere pye laga
nɔɔɔna wa tara ti na.*

*Ki yaa ka pye kasanwa naa
kason konna wirige
wɔɔɔ.*

20 *Yɔnɔ ki yaa ka kanɲa
diwi,*

*yenɲe ki yaa yanlaga paa
kasanwa yen,*

*sanni we Fɔ wi pilige ki sa
gbɔn,*

*ki piligbɔɔɔ ɲga ki yen
gbɔɔɔwɔ ni we.*

21 *Kona, lere ɲa fuun ka we Fɔ
wi mɛge ki yeri.†, wo
yaa sho†*

22 «Yoro Izirayeli woolo wele, yaa nuru! Nazareti ca fenne Zhezu wo wi yen ɲa Yenɲele làa naga ye na fanɲa ni; katugu làa kafɔnnɔɔɔɔ, naa kagbɔɔɔɔ, naa kacɛn legere pye wi fanɲa na laga ye sɔɔɔwɔ, paa yege ɲga na yoro jate yege jen we.

23 Paa ki naɲa wi le ye kee paa yege ɲga na Yenɲele làa ki kɔn maga tege faa, maga jen ma yo ki yaa ka pye we. A yòo kan kapere pyefenne pe yeri, a pòo kan tiparaga na maa gbɔ.

24 Eɛn fɔ, Yenɲele lùu yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, maa wɔ wa kunwɔ pi jɔɔɔɔ ki ni, katugu yawa sila pye kunwɔ pi ni puu yerege.

25 *Davidi wila para wi
senre na ma yo fɔ:*

*Mila pye na we Fɔ wi yaan wa
na yege sanga pyew.*

*Wi yen wa na kalige kee ki
na, janɲo na jatere wi
ka ka piri na na.*

26 *Ki kala na, na nawa pi
yinɲi na na, a na yɔn
kila yɔɔɔrimɔ senre
yuun.*

*Ali maga ta na wire ti yen
kuworo, na jigi wi yen
ma cen yeyinɲe na;*

27 *katugu ma sanla yinne li
yaga wa kuulo tara ti
ni.*

*Ma se yenle ki na ma woo
kpoyi wi fɔɔɔ.*

28 *Mà yinwege kɔɲgolo ke
naga na na.*

*Ma yaa kanla nawa pi yinɲi,
na mi ka ka pye wa ma
tanla we.†*

29 «Sefenne, ye ti mbe we tele Davidi wi kala li yo mbeli filige ye kan: Wila ku, a pòo le, wi fanga ki yen laga we sɔɔɔwɔ ali ma pan ma gbɔn nala.

30 Wila pye Yenɲele yɔn senre yofɔ. Wila ki jen ma yo Yenɲele làa yɔn fɔɔ kɔn ma wugu maa kan, ma yo li yaa ka wi setirige pyɔ wa tege wi wunluwɔ jɔɲɔ ki na†.

31 Ko kala ki ti wila para Kirisi wi yenme mbe yiri wa kunwɔ pi ni pi senre na, katugu sanni ki sa pye, wila ki yo ma yo fɔ:

*Wi sila koro wa kuulo tara ti
ni,*

† 2:21 2.21: Lere ɲa fuun ka we Fɔ wi mɛge ki yeri ko kɔrɔ wo yen fɔ lere ɲa fuun ka yenle mbe taga wi na. † 2:21 2.17-21: Zhoue 3.1-5 † 2:28 2.25-28: Yuuro 16.8-11 † 2:30 2.30: Yuuro 132.11; 2 Sami 7.12

wi wire ti sila si fɔngɔ.

³² Ki Zhezu we, Yɛnɛɛ lùu yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni, we ni fuun we yɛn ki sɛrɛ.

³³ Ki kala na, wi lɛngɔɔ Yɛnɛɛ li yeri maa tɛgɛ wa li kalige kɛɛ ki na, a wì si Yinnekpoyi li ta ma yala wi To wìla yɔn fɔɔ na kɔn li ni, ma li tirige we na fɔ jɛngɛ. Koyi nɔa yingɔ yaa yaan na nuru yɛɛn we.

³⁴ Katugu Davidi jate wi sila yiri mbe kari wa yɛnɛɛ na, ɛɛn fɔ, wìla ki yo ma yo fɔ:

We Fɔ wìgi yo na Fɔ wi kan ma yo:

Cɛn wa na kalige kɛɛ ki na,

³⁵ *fɔ mbe sɔɔn mbenfɛnnɛ pe nɔgbanga, mbe pe pye ma tɔɔɔ ti tɛgɛsaga.†*

³⁶ «Ki kala na, Izirayeli tara woolo pe ni fuun pe daga mbege jɛn mbe filige ki na, fɔ ki Zhezu nɔa yè kan wa tiparaga ki na, Yɛnɛɛ lùu pye we Fɔ naa Kiriſi.»

³⁷ Naa pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo, a pe jatere wì si piri pe na. A pè si Pyeri wo naa pitunmbolo sanmbala pe pye fɔ: «Sɛfɛnnɛ, yingɔ we daga mbe pye?»

³⁸ A Pyeri wì si pe pye fɔ: «Ye ye kapere ti jɛn yeri yaga, ye ni fuun nungba nungba ye batize Zhezu Kiriſi wi mɛgɛ ki na, janɔo ye ye kapere ti kala yagawa ta. Kona, pa ye yaa Yɛnɛɛ li yarikanga ki ta, ko ki yɛn Yinnekpoyi le.

³⁹ Katugu ki yɔn fɔɔ li kɔn yoro naa ye piile ye

kan, naa mbele fuun pe yɛn lalerege na, naa mbele fuun Yɛnɛɛ li yaa ka yeri pe pan li kɔrɔgɔ we.»

⁴⁰ A Pyeri wì si nuru naa ma Yɛnɛɛ sɛnrɛ ta yɛgɛ yo pe kan sɛnɛgɛrɛ ni, ma pe yeri fɔ: «Ye yɛnlɛ showɔ pi na, ye ye yɛɛ yigi ki nala pilige lepeepe pe kapyere ti ni.»

⁴¹ Mbele pàa yɛnlɛ wi sɛnrɛ ti na, poro la batize. Ki pilige ki ni, leele mbele pàa taga pe na, pe mbaa lere waga taanri (3 000) yɔn ko tin.

Tagafɛnnɛ pe tangalɔmɔ we

⁴² A pè si koro na pitunmbolo pe nagawa sɛnrɛ ti nuru, ma gbogolo pe ni nungba, na nii pe ni ja, na Yɛnɛɛ yɛnri.

⁴³ Leele pe ni fuun pàa pye na fyɛ, katugu pitunmbolo pàa pye na kagbɔgɔɔ naa kafɔngɔɔ legɛrɛ piin.

⁴⁴ Tagafɛnnɛ pe ni fuun pàa pye pe yɛɛ ni, ma pe kɛɛ yaara ti pye pe pe ni fuun woro.

⁴⁵ Pàa pye na pe kɛɛrɛ to naa pe kɛɛ yaara ti pɛrɛ naga penjara ti yɛɛle pe yɛɛ na, ma yala pe ni fuun nungba nungba pe jorowo pi ni.

⁴⁶ Pilige pyew pàa koro na kee wa shɛrigo gbɔgɔ ki ni jatere nungba ni. Na pe yaakara ti kaa ja wa pe yinrɛ ti ni, na nii nayinmɛ ni, ma pye kapitanra ni.

⁴⁷ Pàa pye na Yɛnɛɛ li sɔnni, a pe kala li lere pyew

† 2:35 2.34-35: Yuuro 110.1

wi ndanla. Pilige pyew Yennɛle lãa pye na pele tari pe n̄gebelege ki na, mbele Yennɛle lãa pye na shoo we.

3

Pyeri wila nana murugu wa sagala

¹ Pilige ka, Pyeri naa Zhan pãa pye na kee ja wa sherigo gbɔɔ ki ni yonlɔparaga ka na, ko kila yala Yennɛle yenrisanga wi ni.

² Nana murugu wã la pye wa, pa pãa wi se ma. Kila pye pilige pyew, leele pe maa le ma saa wi tɛge wa sherigo gbɔɔ yeyongo ka na, nga pãa pye na yinri Yeyongo tiyongo, jango wila yaara yenri leele mbele pãa pye na yiin wa sherigo gbɔɔ ki ni pe yeri.

³ Naa wila kaa Pyeri naa Zhan pe yan paa yiin wa sherigo gbɔɔ ki ni, a wì si pe yenri ma yo pe yaraga ka kan wi yeri.

⁴ A Pyeri naa Zhan pè si pe yengɛle ke kan wi na n̄ɛ wi wele. A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ta we wele!»

⁵ A nana wi n̄ɛ pe wele maga yan nd̄ɛ pe yaa yaraga ka kan wi yeri.

⁶ Eɛn fɔ, a Pyeri wì suu pye fɔ: «Penjara naa tɛ woro na yeri, eɛn fɔ, nga ki yen na yeri, mi yaa ki kan ma yeri. Nazareti ca fenne Zhezu Kirisi wi mege ki na, yiri maa tanri.»

⁷ A Pyeri wì suu yigi wi kalige k̄ɛ ki na maa yirige. Le ki yongolɔ nunɔba ke ni,

a wi jegele naa ke kurusara tì si fann̄ga ta.

⁸ A wì si yew ma kan ma yere wi tɔɔɔ ti na, n̄ɛ tanri. A wì si pinle ma ye pe ni wa sherigo gbɔɔ ki ni, na tanri, na yeni, na Yennɛle li sɔnni.

⁹ Leele pe ni fuun pãa wi yan wila tanri na Yennɛle li sɔnni.

¹⁰ A pe sigi j̄ɛn ma yo nana na wila pye ma c̄ɛn wa sherigo gbɔɔ Yeyongo tiyongo ki na na yaara yenri wo lawi. Nga kila pye wi na kila pe pari ma pe jatere wì piri pe na.

Pyeri Yennɛle s̄ɛnre yogo wa sherigo gbɔɔ ki ni

¹¹ Naa ki nana wila koro ma pɔ Pyeri naa Zhan pe na, a kì si leele pe ni fuun pe pari. A pè si fe ma kari pe kɔɔɔ wa tongbo na pãa pye na yinri Salomɔ tongbo wi tanla.

¹² Naa Pyeri wila kaa ki yan ma, a wì si janwa wi pye fɔ: « ‹Izirayeli tara woolo, yinḡi na ki nana na wì sagala kala l̄i si ye pari ma? Yinḡi na, a yè si ye yengɛle ke kan we na, ma mbe yo woro ȳɛra fann̄ga yi, nakoma naa wãa fye Yennɛle li yeḡɛ ko kala k̄i ti ki nana na wì tanga?»

¹³ Abirahamu naa Izaki naa Zhakɔbu Yennɛle le, we teleye Yennɛle le, lo l̄uu tunmbyee Zhezu wi gbɔɔ. Yãa wi le k̄ɛ, ma je wi na wa Pilati wi yeḡɛ sɔɔɔɔ. Ma si yala, Pilati wila ki sɔnni mboo wa wila kee.

14 Yaa je wo ɲa wi yen kpoyi, ma sin wi na, ma Pilati wi yenri ma yo wi legbolere wo wa.

15 A yè si ɲa wi yen yinwege ki ni fuun go wi gbo. Eɛn fɔ, Yɛnɲɛlɛ lùu yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, we yen ki sɛrɛ.

16 Ki naɲa ɲa yaa yaan maa jɛn yɛɛn, Zhezu meɛɛ ɲga ki yen fanɲga ni, naa tagawa mba wì taga ki meɛɛ ki na, ko kigi kan wì fanɲga ta. Naa wì taga Zhezu meɛɛ ki na, ko kùu sagala pew ye ni fuun ye yɛɛ na we.

17 «Yingɔ, sefenne, mìgi jɛn ma yo kambajenme po pila ti yoro naa ye teele pe ni yàa ko pye ma.

18 Eɛn fɔ, Yɛnɲɛlɛ làa kagala ɲgele yo faa wa li yɔn sɛnrɛ yofenne pe ni fuun pe yɔn, ma yo li Kirisi wi yaa ka jɔlɔ, pa lì ke ni fuun ke pye ma ke yɔn fili ma.

19 Ki kala na, ye ye kapere ti jɛn yeri yaga, ye songɔɔ Yɛnɲɛlɛ li kɔrɔɔ, ye kapere ti ta ti laga ye na pew.

20 Kona, we Fɔ wi yaa wogosanga pye wi pan ye kan, mbe Kirisi wi torogo ye kan, wo ɲa wila wi wɔ faa ye kan we, wo wi yen Zhezu we.

21 Wi daga mbe koro wa yɛnɲɛlɛ na fɔ wagati wi sa gbɔn Yɛnɲɛlɛ li yeri li yaraga pyew ki gbegele naa fɔnɲɔ, paa yɛɛ ɲga na làa ki yo faa wa li yɔn sɛnrɛ yofenne kpoyi pe yɔn we.

22 Moyisi wila ki yo ma yo fɔ: *«We Fɔ, ye Yɛnɲɛlɛ le, li yaa li yɔn sɛnrɛ yofɔ wa yirige ye kan mbe yiri wa ye sefenne pe sɔɔwɔ paa na yen. Sɛnrɛ nda fuun wi yaa ka yo ye kan, yeri logo.»*

23 *Na lere ɲa fuun si ka yenle mbe logo ki Yɛnɲɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ wi yeri, wo yaa ka jɔɔ mbe wɔ wi woolo pe sɔɔwɔ.»†*

24 Yɛnɲɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofenne mbele fuun pè para maga lɛ wa Samiyeli na, naa mbele fuun pè pan wo punɲo na, pe ni fuun pè para ki piliye yi sɛnrɛ ti na.

25 Ye yen Yɛnɲɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofenne pe setirige pile. Yɔn fɔlɔ na Yɛnɲɛlɛ làa kɔn we tɛleye pe yeri, yoro yaa ki duwaw wi taa, paa yɛɛ ɲga na làa ki yo ma Abirahamu wi kan ma yo fɔ: *«Sege ɲga fuun ki yen laga tara na, ki yaa ka duwaw ta mbe yiri wa ma setirige ki ni.»†*

26 Ki pye ma, a Yɛnɲɛlɛ li si li tunmbyee wi yirige yoro kan gbɛn. Làa wi torogo wi duwaw yoro na, mbe ye ni fuun nunɲba nunɲba ye kanɲga ye wɔ wa ye kapyere tijangara ti ni.»

4

Pyeri naa Zhan pe yerewe wa kiti kɔnfenne ɲgebege ki yɛɛ sɔɔwɔ

1 Ma Pyeri naa Zhan pe ta pàa pye na para leele pe ni, a saraga wɔfenne, naa sherigo

gbogɔ sorodasheelee to wi ni konaa Sadusiye pèle si kari pe kɔrɔgɔ.

² Pàa nawa nghan fɔ jɛnɛ, katugu Zhezu wi yenmɛ sɛnrɛ to pitunmbolo pe shyɛn pàa pye na yuun na leele pe nari ma yo kuulo pe yaa ka yen.

³ A pè si pitunmbolo pe yigi ma pe le kaso fɔ ki goto, katugu yembine làa wɔ makɔ.

⁴ Konaa ki ni fuun, mbele pàa pitunmbolo pe Yenɲele sɛnrɛ yowo pi logo, pe lɛgɛrɛ la taga Zhezu wi na, fɔ tagafenne pe ni fuun pe yɔn ki mbaa nambala waga kanɲurugo (5 000) yɔn ko tin.

⁵ Ki goto pinliwɛ pi ni, Zhufuye teele, naa Zhufuye lelele pe ni, konaa lasiri sɛwɛ jɛnfenne pe ni, pè si pe yɛɛ gbogolo wa Zheruzalɛmu.

⁶ Saraga wɔfenne to Anne wila pye wa fun, naa Kayifu, naa Zhan naa Aɛgizandire konaa saraga wɔfenne to wi woolo pe ni fuun pe ni.

⁷ A pè si Pyeri naa Zhan pe yeri ma pe wa nandogomɔ, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Yinɲi yawa, nakoma ambɔ meɛ fanɲa na, a yè sigi naɲa na wi sagala?»

⁸ Kona, ma Pyeri wi ta Yinnekpoyi lùu yin, a wì si pe pye fɔ: «Izirayeli woolo teele konaa lelele,

⁹ mbege ta yaa we yewe nala kagbaraga nɲa kì pye

naɲa murugu wi kan, konaa wi sagalalɔmɔ pi ni we,

¹⁰ ye ni fuun ye daga mbege jɛn, Izirayeli tara woolo pe ni fuun pe daga mbege jɛn fun, fɔ kì pye Nazareti ca fenne Zhezu Kirisi wi meɛ ko fanɲa na. Wo nɲa yàa kan wa tiparaga ki na, a Yenɲele lùu yen maa yirige wa kuulo pe sɔgɔwɔ we. Wo fanɲa na ki naɲa nɲa wì sagala, wi si yen ma yere na ye yɛɛ sɔgɔwɔ.

¹¹ Zhezu wo wi yen nɲa Yenɲele sɛnrɛ sɛwɛ wi yen na para wi kanɲolo naga finligi fɔ:

*Yoro go wafenne yè je
sinndelege nɲa na,
ko kì pye go yenle li
sinndelege konɲanɲa
ye!†*

¹² Showɔ pi se ta lere wa ni na Zhezu wo ma, katugu Yenɲele lii meɛ ka kan lere wa yeri laga dunruya wi ni fuun wi ni, nɲa we mbe ya sho ki fanɲa na, na wo meɛ ko ma.»

¹³ Kila to kiti konfenne nɲbelege ki yɔn na, katugu pàa Pyeri naa Zhan pe yan pè kotogo ta. A pè sigi jɛn le ma yo pe jɛnme pii gbogɔ, pe yen sɛwɛ mbajɛnle. A pè nuru naa maga jɛn ma yo pàa pye Zhezu wi pinleyɛnle.

¹⁴ Eɛn fɔ, naa pàa naɲa nɲa wila sagala wi yan yeresaga le pe yɛɛ yɛɛ sɔgɔwɔ, pe sila sɛnrɛ ta mbe pe yɔn sogo.

¹⁵ A pè si Pyeri naa Zhan pe wɔ wa kiti konsaga. Ko

† 4:11 4.11: Yuuro 118.22; Eza 28.16

punjo na, a pè si pe yee yan nee pe yee yewe na yuun fò:

¹⁶ «Yingi we yaa pye ki leele mbele pe na? Kì filige Zheruzalemu fenne pe ni fuun pe yee na, fò poro pège kafonno gbolo na li pye, we se ya je li na.

¹⁷ Eɛn fò, na we kaa jaa ki kala liga kaa yari leele pe sɔgɔwɔ mbaa kee yee, ye ti we pe kɔkɔ gbɔn, we sennɔbanra yo pe na paga ka para lere ni ki Zhezu wi mege na naa.»

¹⁸ Kona, a pè si Pyeri naa Zhan pe yeri ma pe lenge wa kiti konsaga, mee ki yo maga nɔnɔban pe ni ma yo paga ka para, nakoma mbe nagawa kan lere yeri Zhezu wi mege ki na naa tatata.

¹⁹ Eɛn fò, a Pyeri naa Zhan pè si pe yon sogo ma yo fò: «Kikiin ki yen ma sin Yennɛle li yee na, we yoro senre to le lee, nakoma we Yennɛle lo senre to le? Yoro jate ye ka yo.

²⁰ Woro wo na, kagala ngele wè yan ma logo, we se ya koro ke mbayowo.»

²¹ A kiti konfenne nɔnɔbelege kɔ si sennɔbanra yo Pyeri naa Zhan pe na naa, mee pe wa ma yo paa kee. Pè sila pyewe ta mbe pe jolo leele pe kala na, katugu leele pe ni fuun paa pye na Yennɛle li gbogo nga kila pye ki kala na.

²² Naɔa na paa ki kafonno li pye wi na maa sagala, wi ye le yon kila ye le nafa shyen naa ki punjo ko tin.

Tagafenne pe yennɛle we

²³ Pyeri naa Zhan pe wanɔlo ma yiri wa kaso, a pè si kari pe tagafenne yeenle sanmbala pe korogo. Saraga wɔfenne teele poro naa leele pe ni paa senre nda yo ma pe kan, a pè si saa ti yee yo ma pe tagafenne yeenle pe kan.

²⁴ Naa tagafenne paa kaa ki senre ti logo pe yeri, a pè si Yennɛle li yenri nawa nunɔba ni, ma yo fò: «We Fò, mboro mà naayeri, naa tara, naa koroge konaa ti nawa yaara ti ni fuun ti da.

²⁵ Mboro màga yo Yinnekpoyi li fannga na wa ma tunmbyee, we tele Davidi wi yon fò:

Yingi na, a cengele kè si yiri ma je?

Yingi na, a tara woolo pè si yon le wagafe ma?

²⁶ *Tara na wunlumbolo pè pe yee gbegele mbe malaga gbɔn.*

Tara teele pè pe yee gbogolo mbe yiri we Fò wo naa Kirisi wi ni pe korogo.†

²⁷ Katugu ki yen kaselege fò Erɔdi naa Ponsi Pilati, naa Izirayeli woolo poro naa tara woolo pe ni, pè pe yee gbogolo laga ki ca nga ki ni, ma tunmbyee kpoyi Zhezu na mà wɔ wi mege ni.

²⁸ Nga màa kon ma tege faa, ma yala ma yawa naa ma nandanwa kala li ni, pa pège pye maga yon fili yeen.

²⁹ Ki kala na, yingɔ, we Fò, sennɔbanra nda pè yo we

† 4:26 4.25-26: Yuuro 2.1-2

na ti logo, ma kotogo kan ma tunmbyeele pe yeri, pe ta paa ma senre ti yuun.

³⁰ Ma kee ki sanga, jango yambala paa sagala, kafonngolo, naa kagbogolo mbaa piin ma tunmbyee kpoi Zhezu wi mege ki na.»

³¹ Naa paa kaa ko Yennele yenrewe pi na, paa pye ma gbogolo laga nga na, a ki si yege. A pe si yin Yinnekpoi li ni nee Yennele senre ti yuun kotogo ni.

Tagafenne pe gbogolomwe

³² Tagafenne pe ni fuun pe jatero wila pye nungba, naa yinne nungba ni. Lere kpe sila pye naga yuun mbe yo wi kee yaara ti yen wo nungba woro. Een fo, pe yaara tila pye pe ni fuun pe woro.

³³ Pitunmbolo paa pye na we Fo Zhezu wi yenme pi senre yuun yawa gbo ni. A Yennele li nee yinne kaan pe ni fuun pe yeri.

³⁴ Kewagaf sila pye pe sogowo, katugu mbele fuun keere naa yinre la pye pe yeri, paa pye nari pere na paan ki penjara ti ni,

³⁵ nari kaan pitunmbolo pe yeri, a paa ti yeere lere nungba nungba pyew wi na, ma yala wi jorowo pi ni.

³⁶ Naja wa la pye wa, paa pye naa yinri Zhozefu, pitunmbolo paa kaa wi mege taga naa yinri Barinabasi. Ko korwo wo yen fo: «Naja na wi maa leele kotogo kanni.» Levi setirige pyo lawi, pa paa

wi se wa Shipiri logo fugo tara ti ni.

³⁷ Kere ta la pye wo yeri ma fun, a wiri pere ma pan maga penjara ti kan pitunmbolo pe yeri.

5

Ananiyasi naa Safira kala

¹ Een fo, naja wa la pye wa, paa pye naa yinri Ananiyasi wo naa wi jo Safira, a poro si pe kere ta pere.

² A wi si ta wo wa ki penjara ti ni mari tege, ma yala wi jo wi yen ki jenme, mee saa ti sannda ti kan pitunmbolo pe yeri.

³ A Pyeri wi suu yewe ma yo fo: «Ananiyasi, ki pye mele, a Sotanla wi si ya ma ye wa ma kotogo na noo yege sinni, a ma finle ma Yinnekpoi li kan, mbege ta ma kere ti pere maga penjara ta wo ma tege we?»

⁴ Ki pye mee jari pere, ti se jen na koro ma woro le? Ti perengolo, ki penjara ti woro ma woro mari pye ma pyewe le? Ki pye mele, a ma sigi jate wa ma nawa mbege kala cenle na li pye? Mee finle mbe leele kan, een fo, ma finle ma Yennele lo kan.»

⁵ Naa Ananiyasi wila kaa ki senre ti logo, a wi si to mee ku. Mbele fuun paa ki kala li logo, paa fye fo jenge.

⁶ A lefonmbolo pe si pan maa gboo wi fo paara ni, mee kari wi ni ma saa wi le.

⁷ Ki kaa mo na kee leri taanri yeri, a Ananiyasi jo wi

si pan wa. Kala na làa pye, wi sila li jɛn.

⁸ A Pyeri wì suu yewe maa pye fɔ: «Ki yo na kan, yɔn n̄ga ko mboro naa ma pɔlɔ wi ni, yàa ye kɛrɛ ti pɛrɛ ki na lɛ?»

A jɛlɛ wì suu yɔn sogo maa pye fɔ: «Ee, ki yɔn koyi we.»

⁹ Kona, a Pyeri wì suu pye fɔ: «Mɛlɛ, a yè si yere ki na mbe we Fɔ wi Yinnekpoyi li wa mbe wele? Ta nuru, mbele pòon pɔlɔ wi le pe mbele le go yɔn ki na, pe yaa mboro fun ma lɛ mbe kari ma ni.»

¹⁰ Le ki yongɔlɔ nungba ke ni, a jɛlɛ wì si to le Pyeri wi jegele mɛɛ ku. A lefɔnmbɔlɔ pè si ye maa yan wì ku, mɛɛ wi lɛ ma saa wi le wa wi pɔlɔ wi tanla.

¹¹ A Legilizi woolo pe ni fuun, naa mbele pàa ki kala li logo, pè si fyɛ fɔ jɛngɛ.

Pitunmbolo pàa kafɔnngɔlɔ naa kagbɔgɔlɔ pye

¹² Pitunmbolo pàa kafɔnngɔlɔ naa kagbɔgɔlɔ lɛgɛrɛ pye leele pe sɔgɔwɔ. Tagafɛnnɛ pe ni fuun pàa pye ma gbogolo wa Salomɔ tonngbo wi nawa, ma pe yɔn ki wa nungba.

¹³ Leele sanmbala poro na, wa kpɛ sila soro mbe sa pinle pe ni. Kona ki ni fuun, leele pàa pye na pe sɔnni fɔ jɛngɛ.

¹⁴ Eɛn fɔ, janwa lɛgɛrɛ la pye na tari we Fɔ wi na, nambala poro naa jɛelɛ wele, na pinlele tagafɛnnɛ ngbelege ki ni.

¹⁵ Leele pàa pye na yambala pe lee na paan pe ni

wa kongolo ke ni, na pe teri sinlɛyaara naa fuuro na, jango Pyeri wi torosaga, wi nunu wi ta wi to pele na.

¹⁶ Janwa wìla pye na yinrigi wa Zheruzalemu kanngara na cara ti ni fun, na paan yambala naa yinne tipegele fɛnnɛ pe ni, a pe ni fuun pè sagala.

Zhufuyee teele pàa pitunmbolo pe jɔlɔ

¹⁷ Kona, a saraga wɔfɛnnɛ to wo naa wi woolo pe ni, pè si yiri, poro pàa pye Sadusiye wele. A yenjara si ye pe ni pitunmbolo pe kala na. A pè si yere ki yerewe mbe kala la pye pe na.

¹⁸ A pè si pitunmbolo pe yigi, mɛɛ pe le wa kaso go gbɔgɔ ki ni.

¹⁹ Eɛn fɔ, ki yembine li ni, we Fɔ wi mɛrɛgɛ wà si kaso go kɔɔɔ ti yengɛlɛ, ma pitunmbolo pe yirige wa funwa na, mɛɛ pe pye fɔ:

²⁰ «Yaa kee ye sa yere wa sherigo gbɔgɔ ki ni, n̄ga fuun ki yɛn na para yinwɛfɔnngɔ ki sɛnrɛ na, ye saga yo ye leele pe kan.»

²¹ Naa pitunmbolo pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo, a pè si kari ki goto yirifaga ki na wa sherigo gbɔgɔ ki ni, mɛɛ ki lɛ na leele pe nari.

A saraga wɔfɛnnɛ to wo naa wi woolo pe ni, pè si kiti kɔnfɛnnɛ ngbelege konaa Zhufuyelelelele pe ni fuun pe gbogolo laga nungba. A pè si tun ma yo pe kari wa kaso go ki ni, pe pan pitunmbolo pe ni.

22 Ɛɛn ƒɔ, naa sorodasheelee pàa ka saa gbɔn wa, pe sila sa pitunmbolo pe ta wa kaso go ki ni. A pè si songɔɔ ma pan maga yo kiti kɔnfenne ɲgbelege ki kan,

23 ma pe pye ƒɔ: «We saa kaso go ki ta sɔgɔsaga ƒɔ jɛɲgɛ. Yeyɔngɔ welefenne pe yɛn yeresaga le yeyɔnrɔ ti na. Ɛɛn ƒɔ, na wè kaa kɔɔrɔ ti yɛngɛɛ, lere pyɔ we si wo yan wa nawa.»

24 Naa sherigo gbɔgɔ sorodasheelee to wo naa saraga wɔfenne teele pe ni, pàa kaa ki logo, a kɔ si pe nawa pi wɔ pe na. A pe nɛɛ pe yɛɛ yewe ki kala li kɔwɔ pi yaa ka pye yɛgɛ ɲga na ki ni.

25 A naɲa wà si ye wa pe kɔrɔgɔ, mɛɛ pe pye ƒɔ: «Ye wele, leele mbele yè le wa kaso, pe mbele wa sherigo gbɔgɔ ki ni paa leele pe nari!»

26 Kona, a sherigo gbɔgɔ sorodasheelee to wo naa wi sorodasheelee pe ni, a pè si kari mɛɛ pan pitunmbolo pe ni yɔɔrɔ; katugu pàa pye na fyɛ ƒɔ leele paga ka poro jate pe wa sinndɛɛɛ ni.

27 Naa pàa kaa pan pe ni, a pè si pe yerege le kiti kɔnfenne ɲgbelege ki yɛgɛ sɔgɔwɔ. A saraga wɔfenne to wì si pe yewe ma yo ƒɔ:

28 «Wège yo ye kan maga ɲgban ye ni, ma yo ƒɔ yaga kaa leele pe nari ki naɲa ɲa wi mɛgɛ ki na naa! Ɛɛn ƒɔ ye wele, ye nagawa senre ti Zheruzalɛmu ca ki kɔ, a yaa jaa mboo gbokala li taga woro na.»

29 A Pyeri naa pitunmbolo sanmbala pe ni, pè sho ƒɔ: «Ki daga we Yɛɲɲɛɛ lo senre to le we wɛ leele poro woro to na.

30 We tɛɛye pe Yɛɲɲɛɛ li Zhezu wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni, wo ɲa yàa kan wa tiparaga ki na maa gbo we.

31 Yɛɲɲɛɛ lùu yirige maa tɛgɛ wa li kalige kɛɛ ki na, maa pye wunlunaɲa naa Shɔƒɔ, jɛɲgo Izirayeli tara woolo pe ta pe pe kapere ti jɛn peri yaga, pe pe kapere ti kala yagawa ta.

32 Woro wo na, we yɛn ki kagala ke sɛrɛfenne, woro naa Yinnekpoyi li ni, lo na Yɛɲɲɛɛ li kan mbele pèli senre ti le pe yeri we.»

33 Naa kiti kɔnfenne ɲgbelege kila kaa ki senre ti logo, a pe nawa pi si ɲgban pe na ƒɔ jɛɲgɛ, ƒɔ a paa jaa mbe pitunmbolo pe gbo.

34 Ɛɛn ƒɔ, Fariziye naɲa wà la pye pe ni, pàa pye naa yinri Gamaliyeli. Zhu-fuye lasiri sewɛ jɛnfɔ lawi, leele pe ni fuun pàa pye naa gbogo. A wo si yiri ma yere wa kiti kɔnfenne ɲgbelege ki sɔgɔwɔ, mɛɛ yo ƒɔ pe pitunmbolo pe yirige wa funwa na wagati jɛnri ni.

35 Kona, a wì si pe pye ƒɔ: «Izirayeli tara woolo, ye ye yɛɛ yigi ɲga yaa jate mbe pye ki nambala mbele pe na ki ni.

36 Ki fa mɔ ma, Tedasi wìla yiri maa yɛɛ pye ma yo wi yɛn legbɔɔ. A nambala cɛnɛ tijeɛ (400) si wo taga

wi na. $\text{\textcircled{E}}$ $\text{\textcircled{E}}$ na, pàa wi gbo, leele mbele pàa taga wi na, a pè gbòn ma jaraga pe yee na. A ki kala li kò jaga.

37 Ko punḡo na, a Galile tara fenne Zhudasi wi yiri ma je fun, ma yala leele pe jirige wagati wi ni. A wi lelegere pye ma taga wi yee na. Wo fun, a pòo gbo, mbele pàa taga wi na, a pè gbòn ma jaraga.

38 Ki kala na, mi yen naga yuun ye kan, koni wo ni, yaga ka kapege pye ki nambala mbele pe na. Ye pe yaga paa kee. Na kaa pye ki kala na, nakoma ki tunḡo nga ki yiri leele yeri, ki yaa ka jòḡo.

39 $\text{\textcircled{E}}$ $\text{\textcircled{E}}$ na, kaa pye ki yiri Yenḡele lo yeri, ye se ya mbege jòḡo. Ye ye yee yigi, kiga ka pye ndee yaa wiin Yenḡele li ni.»

A kiti kɔnfenne ngbelege kì si yenle Gamaliyeli wi senre ti na,

40 mee pitunmbolo pe yeri naa, ma pe kan, a pè pe gbòn sapige ni, mee ki yo maga ngban pe ni ma yo paga ka para Zhezu wi mege na naa. Kona, a pè si pe wa ma yo paa kee.

41 A pitunmbolo pè si yiri ma kari, ma yin nayinme ni, katugu Yenḡele làa ki daga pe ni pe jòḡo Zhezu wi mege ki kala na.

42 Kona, a pè si koro na leele pe nari na Yenḡele senre ti yuun pe kan pilige pyew, $\text{\textcircled{f}}$ Zhezu wo wi yen Kirisi we, wa sherigo gbòḡo konaa leele pe lara ti ni.

6

Pàa nambala kòlòshyen wo
paa pitunmbolo pe sari

1 Ki piliye yi ni, tagafenne pàa pye na lege na kee. Eburuye mbele Gireki senre yofenne, pàa pye na kɔngori Eburuye mbele tara piile pe na, katugu pe nanḡunjaala pe sila pye na jate wa pilige pyew yaakara yewile pi ni.

2 A pitunmbolo pe ke ma yiri shyen pè si tagafenne janwa wi ni fuun wi gbogolo, mee pe pye $\text{\textcircled{f}}$: «Ki woro ma yala we Yenḡele senre yowo pi wa kanḡaga na, we pye yaakara yeelefenne.

3 Ki kala na, sefenne, ye nambala kòlòshyen wo ye yee ni, mbele leele paa pe metanga yinri, pe pye pe yin Yinnekpoyi lo naa tijinliwe ni. We yaa pe le wa ki tunḡo ki ni.

4 Kona, woro yaa koro mbaa Yenḡele li yenri mbaa li senre ti yuun.»

5 A ki senre ti si tanla leele pe ni fuun pe ni. A pè sigi leele mbele pe wo: Etiyeni, wo la pye ma yin tagawa naa Yinnekpoyi li ni, naa Filipu, naa Purokòri, naa Nikanòri, naa Timò, naa Parimenasi, konaa Nikola, cenle la yege woo lawi wo, ma yiri wa Antiyòshi ca. Wila ye Zhufuye sherege ki ni.

6 A pè si pe naga pitunmbolo pe na. A poro si Yenḡele yenri pe kan, ma pe keyen yi taga pe na, ma duwaw pye pe kan.

⁷ Kona, a Yenñele li senre ti si koro na jaragi na kee. A tagafenne pe nɛe lege fɔ jɛnɔge wa Zheruzalemu. Saraga wɔfenne pe legere la yenle ma taga Zhezu wi na fun.

Zhufuye teele paa Etiyeni wi yigi

⁸ Yenñele laa yinme naa fannga kan Etiyeni wi yeri. Wila pye na kafɔnngɔlɔ tugbɔnngɔlɔ naa kagbɔgɔlɔ piin leele pe sɔgɔwɔ.

⁹ Eɛn fɔ, a leele pɛle si yiri nɛe kendige woo Etiyeni wi ni. Ki leele pɛle la yiri sherigo ka ni, a paa pe yinri lesele. A pɛle yiri wa Sireni naa Alegizandiri cara ti ni. A pɛle yiri wa Silisi tara to naa Azi kinda wi ni.

¹⁰ Eɛn fɔ, pe sila ya mbe yo mboo ya, katugu wila pye na para tijinliwɛ ni Yinnekpoyi li fannga na.

¹¹ A pɛ si penjara kan leele pele yeri larawa ma yo pege yo fɔ: «Woo yan wila para na Moyisi naa Yenñele li mege ki jogo.»

¹² A pɛ si leele poro naa lelele, naa lasiri sewe jenfenne pe sun ma pe wa Etiyeni wi na. A poro si saa to Etiyeni wi na maa yigi, mɛɛ wi tilele ma kari wi ni wa kiti kɔnfenne nɔgebege ki yege sɔgɔwɔ.

¹³ A pɛ si pan wa yagbogolo serefenne pele ni. A poro sho fɔ: «Ki nanja ŋa yɛɛn, wi senpere yowo pii

ko we sherigo gbɔgɔkpoyi konaa Moyisi lasiri wi na.

¹⁴ Katugu wɛge logo wi yɔn fɔ Nazareti ca fenne Zhezu wi yaa ki sherigo gbɔgɔ ŋga ki ya, mbe kalɛgele nɔgele Moyisi wila kan we yeri ke kannga.»

¹⁵ Mbele fuun paa pye wa kiti kɔnfenne nɔgebege ki ni, a pɛ si pe yengɛle ke kan Etiyeni wi na, mɛɛ wi yege ki yan kila yengɛle paa merɛge yege yen.

7

Etiyeni Yenñele senre yowo we

¹ A saraga wɔfenne to wi si Etiyeni wi yewe ma yo fɔ: «Ki kagala ke yen kaselege le?»

² A Etiyeni wì sho fɔ: «Na woolo naa na teele, yaa nuru na yeri! Yenñele nɔgbɔgɔ kila ki yɛɛ naga we tele Abirahamu wi na, maa ta wa Mezopotami tara, sanni wi sa cɛn wa Haran ca.

³ Yenñele laa wì pye fɔ: *Yiri laga ma tara konaa ma to ca ki ni, ma kari wa tara nda mi yaa naga ma na ti ni!*†

⁴ Ki pye ma, a Abirahamu wì si yiri wa Kalide tara ma saa cɛn wa Haran ca. Naa wi to wila kaa ku, ko punɔgo na, a Yenñele li suu torogo laga ki tara nda ti ni, nda ye yen ma cɛn yinɔgo we.

⁵ Yenñele li sila laga kpe kan wi yeri laga ki tara nda ti ni, ali yere tɔlogɔ kansaga nunɔgba. Eɛn fɔ, Yenñele laa yɔn fɔlɔ kɔn wi yeri ma yo

† 7:3 7.3: Zhene 12.1

li yaa ki tara nda ti kan wi yeri, punḡo na, mberi kan wi setirige piile pe yeri. Ma si yala, ki sanga wi ni, pyo sila pye wi yeri gben.

⁶ Yennele laa ki yo wi kan naa, ma yo fo: *Ma setirige piile pe yaa ka sa cen tara ta yege ni, ki tara woolo pe yaa ka pe pye kulolo, mbe pe jolo fo sa gbɔn yele cenme tijere (400).*

⁷ *Een fo, pe yaa ka pye cenle na kulolo, mi yaa ka kiti kon ki cenle woolo pe na; ko punḡo na, pe yaa ka yiri wa mbe pan mbaa na gbogo laga ki laga nga ki ni.†*

⁸ Kona, a Yennele li si yon finliwe le Abirahamu wi ni ma yo wila kenrekenre wi piin paa pi kacen yen. Ki pye ma, naa Abirahamu wila kaa Izaki wi se, wi pilige kolotaanri wogo ki na, a wi suu kenrekenre. A Izaki wi si Zhakobu wi se maa kenrekenre. A Zhakobu wi we teleye ke ma yiri shyen pe se, maga nunḡba ki pye.

⁹ «Yenjara ti kala na, a we teleye pe pe nɔsepyo Zhozefu wi pere, a pe kari wi ni paa kulo yen wa Ezhipiti tara. Een fo, Yennele laa koro wi ni

¹⁰ maa wo wa wi jologo kagala ke ni fuun ke ni. Yennele laa wi kala li pye, a li wunlunaḡa Farawon wi ndanla, ma kajenme kan wi yeri. A Farawon wi si Zhozefu wi tege Ezhipiti tara to naa wi yeera go ki ni fuun ki go na.

¹¹ Kona, a funḡo gbogo ka si to wa Ezhipiti tara ti ni fuun ti ni, naa Kana tara ti ni. Ki jologo kila gbogo jenge, fo we teleye pe sila yaakara ta.

¹² Naa Zhakobu wila kaa ki logo ma yo yaakara la pye wa Ezhipiti tara, a wi si we teleye pe tun wa ki konḡbanḡa ki na.

¹³ Pe karisaga shyen wogo ki na wa, a Zhozefu wi suu yege naga wi nɔsepiile pe na. A Farawon wi si ta maa go woolo pe jen.

¹⁴ Ko punḡo na, a Zhozefu wi si tun ma yo pe saa to wi yeri wi pan, naa wi kee woolo pyew pe ni. Paa pye lere nafa taanri ma yiri ke ma yiri kanḡurugo.

¹⁵ Ki pye ma, a Zhakobu wi si kari ma saa cen wa Ezhipiti tara, a wo naa we teleye sanmbala pe ni pe kaa ku wa.

¹⁶ A pe si pe gboolo pe le ma songoro ma kari pe ni wa Sishemu ca. Abirahamu wila gboolo lesaga nga lo fafafa Amori piile pe yeri penjara ni, ma saa pe le wama.

¹⁷ «Yon folo na Yennele laa kon Abirahamu wi yeri, naa li yon filisanga wila kaa na yongɔ, Izirayeli woolo pe si se ma lege fo jenge wa Ezhipiti tara.

¹⁸ A wunlunaḡa fonḡo si kaa cen Ezhipiti tara ti go na. Wo sila Zhozefu wi jen.

¹⁹ A ki wunlunaḡa wi si we cenle woolo pe fanla ma pe

† 7:7 7.6-7: Zhene 15.13-14; Eki 12.40

li, ma pe jolo, fo ma pe jori ma yo paa pe piyengele ke waa kaa kuun.

²⁰ Ko sanga wo lawi paa Moyisi wi se, wila pye ma yon jenge Yennele li yege na. A pòo gbegele ma saa gbòn fo yenge taanri wa wi to go.

²¹ Naa paa ka saa wi wa sanga na ni, a Farawon wi sumborombyo wi suu le maa gbegele maa pye paa wi yeera pyo yen.

²² A pè si Moyisi wi naga Ezhipiti tara fenne tijinliwe pi ni fuun pi ni. Yawa la pye wi ni wa wi senyoro to naa wi kapyegele ke ni.

²³ «Naa Moyisi wila kaa yele nafa shyen ta, a wi sigi jatere wi ta mbe kari saa sefenne, Izirayeli tara woolo pe wele.

²⁴ A wi si saa Ezhipiti tara fenne woo wa yan wila wi woolo wa jolo. A wi si saga wi woo wi na, mee Ezhipiti tara woo wi gbòn maa gbo.

²⁵ A wi sigi jate ndee kana wi woolo pe mbege jen fo Yennele laa jaa mbe wo tege mbe pe sho. Een fo, pe sila ki jen.

²⁶ Ki goto pinliwe pi ni, wi ka saa gbòn wa wi woolo pe sogowo, a wi si shyen yan paa wiin; a wi nee jaa mbe pe sogowo pi gbegele, mee pe pye fo: *Na wenné, ye yen paa nòsepiile yen. Yingi na, a ye nee wiin?*

²⁷ Na wila pye naa nimbye wi jolo, a wi si Moyisi wi wònrògo, ma yo fo: *Ambò*

wòon tege we to konaa we kiti kònfò?

²⁸ *Maa jaa mbanla gbo paa yege nga na yunmbaan màa Ezhipiti tara fenne woo wi gbo wi le?†*

²⁹ Ki senre ti kala na, a Moyisi wi si fe ma saa cen wa Madiyan tara ti ni, ma pinambiile shyen se wa.

³⁰ «Naa yele nafa shyen la kaa toro, a merenge wa suu yee naga Moyisi wi na wa Sinayi yanwiga ki na, wa gbinri wi ni, kason yinne la ni tipile la ni laa sori.

³¹ Naa Moyisi wila kaa ki tipile li yan laa sori ma, a ki suu pari. Naa wila kaa na fulo wa ki tanla mbege wele jenge, a wi si we Fo wi magala li logo wa fo:

³² *«Mi yen ma teleye pe Yennele, Abirahamu naa Izaki konaa Zhakobu pe Yennele.»* A Moyisi wi nee seri fyere ti kala na, wii kotogo ta naa mbaa ki wele.

³³ Kona, a we Fo wi suu pye fo: *«Ma sawira ti wo wa ma tòòò ti na, katugu ma yen ma yere laga nga na ki tara ti yen kpoi.»*

³⁴ *«Na woolo mbele wa Ezhipiti tara, mi pe jòlògò ki yan, ma pe jenge ki logo. Mi tigi ma pan mbe pe sho. Pan yingò mi yaa ma tun wa Ezhipiti tara.»†*

³⁵ «Ki Moyisi nungba na paa je wi na ma yo fo: *«Ambò wòon tege we to konaa we kiti kònfò?»* Wo nungba wowi Yennele làa

tun maa pye paa to naa go shofɔ yen mɛrɛɛ wi sagawa pi kala na, ɲa wila wi yɛɛ naga wi na wa tipile li ni we.

³⁶ Ki Moyisi wo wila pe yirige ma pe wɔ wa Ezhipiti tara, ma kafɔnɲɔɔ naa kagbɔɔɔ pye wa Ezhipiti tara, naa wa Kɔgoje yɛɛn wi ni, naa yeɛ nafa shyen ni wa gbinri wi ni.

³⁷ Moyisi wo nunɲba wo wila ki yo Izirayeli woolo pe kan ma yo fɔ: *<Yɛnɲɛle li yaa ka Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ wa yirige ye kan paa na yen, mbe yiri wa ye woolo pe sɔɔwɔ.>*†

³⁸ Ma Izirayeli woolo gbogolomɔ pi ta wa gbinri wi ni, Moyisi wo wila pye wa pe tanla. Wo wila pye we tɛɛye pe ni naa mɛrɛɛ wi ni, ɲa wila para wi ni wa Sinayi yanwiga ki na we. A wì si Yɛnɲɛle li sɛnrɛ nda ti yen yinwege woro ti ta mari kan we yeri.

³⁹ «Ɛɛn fɔ, we tɛɛye pe sila yenle mboo sɛnrɛ ti ɛ. A pè je wi na, nɛɛ ki jaa wa pe kotogo na mbe sɔnɔɔ wa Ezhipiti tara ti ni.

⁴⁰ A pè sigi yo Arɔn wi kan ma yo fɔ: *<Yarisunndo ta gbegele we kan tila we yege sinni. Ki Moyisi ɲa wì we yirige ma we wɔ wa Ezhipiti tara ti ni, yaraga ɲa kùu ta we sigi jɛn.>*†

⁴¹ Ki piliye yi ni, a pè si napige yanlɛɛ ka fanri, mɛɛ pan ma saraga wɔ ko yarisunngo ko yeri, nɛɛ

yɔɔri pe kɛɛ tunngo ki na.

⁴² Kona, a Yɛnɲɛle li si punngo le pe ni ma pe yaga, a paa naayeri wɔnɲɔɔ ke gbogo, paa yege ɲa na ki yen ma yɔnɔɔ wa Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofenne pe sɛwɛɛle pe ni ma yo fɔ:

Izirayeli woolo, yegele nafa shyen ɲgele yè pye wa gbinri wi ni,

yaa yaayoro saara konaa saara ta yege wɔ na yeri le?

⁴³ Ayoo, ɛɛn fɔ, ye yarisunngo Molɔki ki paraga go ko yaa ɛ ma kari ki ni, naa ye yarisunngo Aranfa ki wɔnɔ cɛnɔmɔ pi ni.

Ki yarisunndo yanlɛɛ to yàa gbegele mbe ta mbaa ti gbogo.

Ki kala na, mi yaa ye koli mbe kari ye ni fɔ wa Babiloni punngo na.†

⁴⁴ «Paraga go la pye we tɛɛye pe yeri wa gbinri wi ni naga nari ma yo Yɛnɲɛle li yen pe ni. *Kila gbegele paa yege ɲa na Yɛnɲɛle làa ki yo ma Moyisi wi kan we, ma yala ki cɛnɔmɔ mba wila yan pi ni.*†

⁴⁵ Ko punngo na, a we tɛɛye pè si paraga go ki ta pe teele pe yeri. A Zhouwe wì si pe yege sin ma ye ki ni laga ki tara nda ti ni. Yɛnɲɛle làa tara woolo pe purɔ ma pe yirige wa pe yege. A kì koro laga fɔ ma saa gbɔn Davidi sɔnɔ ki na.

⁴⁶ Davidi wila yinmɛ ta Yɛnɲɛle li yeri, a wì Yɛnɲɛle

† 7:37 7.37: Dete 18.15 † 7:40 7.40: Eki 32.1 † 7:43 7.42-43: Amɔ 5.25-27

† 7:44 7.44: Eki 25.40

li yenri ma yo li kono kan wi yeri, wi *censaga gbegele lo na li yen Zhakobu Yenjele li kan.*†

47 *Εεν* fɔ, Salomo wila kaa ki go ki kan.

48 «Ma si yala, Yenjele na yaara ti ni fuun ti go na, laa la cɛen leele pɛ yinre nda kan to ni, paa yegɛ nga na Yenjele yon senre yofɔ wigi yo ma yo fɔ:

49 *Naayeri wi yen na wunluwo jɔngɔ,*

tara ti yen na tɔɔɔ tegesaga?†

Yingi go ye mbe ya kan na kan naa?

Laga kikiin ki yen wa mbe pye na wogosaga?

We Fɔ wo wì yo ma.

50 *Mi ma migi yaara nda ti ni fuun ti gbegele na kee ki ni wi le?*†

51 «Ye ta ma pye nungbonngbanla fenne! A ye kotoo naa ye nungbogolo kɛ tɔn Yenjele li senre ti na. Ye maa kendige woo Yinnekpoyi li ni sanga pyew. Ye yen paa ye teleye pe yen.

52 Yenjele yon senre yofenne pe ni, wiwiin wì koro ye teleye pe sila wi jɔɔɔ? Yenjele yon senre yofenne mbele paa Lesinje wi panga ki yari faa, ye teleye paa pe gbo. Koni yè pye ki Lesinje wi perefenne konaa wi gbofenne.

53 Yoro mbele yè Yenjele li lasiri wi ta meregaye pe yeri, ye suu yigi.»

Etiyeni kunwo we

54 Naa kiti konfenne ngbelege kila kaa ko senre to logo, a kì si pe ya wa pe kotogo na nangbanwa pi na, a pe nɛɛ pe yombegɛle ke nɔɔri Etiyeni wi kala na.

55 *Εεν* fɔ, ma Etiyeni wi ta wila pye ma yin Yinnekpoyi li ni, a wì suu yengɛle ke kan wa naayeri, mɛɛ Yenjele li gbɔgɔwo pi yan, naa Zhezu wi ni yeresaga wa li kalige keɛ ki na.

56 A wì sho fɔ: «Ye wele, mi yen na yenjele li yaan li yengɛ, na Lere wi Pinambyɔ wi yaan yeresaga wa Yenjele li kalige keɛ ki na.»

57 Kona, a pè si jɔɔɔɔ, mɛɛ pe nungbogolo ke tɔnndɔ, mɛɛ gbinri ja ma saa to wi na, 58 maa tilele ma yiri wi ni wa ca, mɛɛ wi wa sinndɛere ni mboo gbo. A serɛfenne pè si pe deere ti wɔwɔ mari tegɛ lefɔnɔ wa tanla, paa pye naa yinri Sɔli.

59 Sanga ɲa ni paa pye na Etiyeni wi waa sinndɛere ti ni, a wi nɛɛ yenri na yuun fɔ: «We Fɔ Zhezu, na yinne li sho!»

60 Kona, a wì si kannguuro kan ma gbele ngbanga ma yo fɔ: «We Fɔ, maga kaa ki kapege nga ki jate pe go na.»

Naa wila kaa ko senre to yo, a wì si ku.

**PITUNMBOLO PAA
ZHEZU
SENTANRA TI
YARI**

† 7:46 7.46: Yuuro 132.5 † 7:49 7.49: Ko yen naga nari ma yo Yenjele li yen tara ti go na. † 7:50 7.49-50: Eza 66.1-2

WA SAMARI TARA NAA ZHUDE TARA

8

8.1-12.25

¹ Soli wila yenle Etiyeni gbogo ki na.

Soli wila tagafenne pe jolo

Ki pilige nunḡba ki ni, a pè sigi le na Zheruzalemu ca Legilizi wi jolo fo jenge. A tagafenne pè si gbòn ma jaraga ma kari Zhude naa Samari tara ti lagapyew, nde pitunmbolo poro ce.

² Nambala mbele paa pye na fye Yennele li yege, a poro pèle si saa Etiyeni gboo wi le, mee wi kunwo pi gbele fo jenge.

³ Soli wo na, wila pye naga ngbanga mbe Legilizi wi jogo. Wila pye na yiin yinre pyew ti ni, na tagafenne, nambala naa jele pe tilele ma saa na pe nii kaso.

Filipu wila Zhezu Sentanra ti yari wa Samari tara

⁴ Tagafenne mbele paa gbòn ma jaraga, pe nne kee lagapyew ma saa na Zhezu Sentanra ti yari.

⁵ A Filipu wo si kari Samari tara ca ka ni, mee saa na Kirisi wi senre ti yari.

⁶ Janwa wi ni fuun wila pye na nuru Filipu wi yeri jatere nunḡba ni, katugu paa pye na kafongolo ngele wila pye na piin ke senre nuru na ke yaan yenle ni.

⁷ Yinne tipegele la pye na woo yambala legere ni,

na gbele ngbanga. A muruguye poro naa jejogolo fenne pe legere sagala.

⁸ Nayinme gboo la pye wa ki ca ki ni.

⁹ Nana wa la pye wa ki ca ki ni faa makò, paa pye naa yinri Simo. Wila pye na taluguya kagala piin, a ke Samari tara fenne pe pari, naa yee piin ma yo wo yen legboo.

¹⁰ Leele pe ni fuun, mbege le piile pe na mbe sa gbòn lelele pe na, paa pye na nuru wi yeri fo jenge, nne yuun fo: «Ki nana na wo wi yen Yennele li yawa we, mba pe yinri yawa gboo we.»

¹¹ Paa pye na nuru wi yeri, katugu wila pe pari wi taluguya kapyere ti ni, maga le fo wagati titonlowo ni.

¹² Ee fo, a Filipu wi si Yennele li wunluwo po naa Zhezu Kirisi wi mege Sentanra ti yari, a leele pè si taga ti na, a pè pe batize, nambala o, jele o.

¹³ Simo wo jate wila taga Zhezu Kirisi wi na, a poo batize. A wi si koro na yanri Filipu wi punḡo na. Wila pye na kagbogolo naa kafongolo yaan kaa piin, fo a koo pari.

¹⁴ Pitunmbolo mbele paa pye wa Zheruzalemu, naa paa kaa ki logo ma yo Samari tara fenne paa yenle Yennele senre ti na mari le, a pè si Pyeri naa Zhan pe torogo wa pe yeri.

¹⁵ Naa paa ka saa gbòn, a pè si Yennele yinri

tagafenne pe kan, jaŋgo pe ta pe Yinnekpoyi li ta.

16 Katugu Yinnekpoyi li sila tigi mbe ye wa kpɛ ni pe ni gbɛn. Pàa pe batize we Fɔ Zhezu Kirisi wi mɛgɛ ko na cɛ.

17 Kona, a Pyeri naa Zhan pè si pe keyen yi taga pe na, a pè si Yinnekpoyi li ta.

18 Naa Simɔ wila kaa ki yan Yinnekpoyi li kan tagafenne pe yeri pitunmbolo pe keyen tagawa pi kala na, a wì si pan penjara ni Pyeri naa Zhan pe kan, ma yo fɔ:

19 «Yege yawa pi kan mi fun na yeri, jaŋgo mi kanla keyen yi taga lere ŋa fuun na, wi Yinnekpoyi li ta.»

20 A Pyeri wì suu pye fɔ: «Mboro naa ma penjara ti ni ye pinlɛ ye jɔgɔ, paa maa ki jate ndɛɛ Yenŋɛlɛ li yarikanga ki mbe ya lo penjara ni we.

21 Ma tasaga woro wa ki kala na li ni. Yaraga ka kpɛ woro wa ma wogo, katugu ma kotogo ki woro ma sin Yenŋɛlɛ li yege na.

22 Ma tipewe pi jɛn maa yaga, ma we Fɔ wi yenri wɔɔn jatere pege ki kala yaga ma na, na ki mbe ya pye we;

23 katugu mìgi yan, ma yen ma yin nambewe ni, ma pye naa kapege ki kulo.»

24 A Simɔ wì si Pyeri naa Zhan pe pye fɔ: «Yoro jate, ye we Fɔ wi yenri na kan, jaŋgo ŋga yè yo, ka kpɛ ka kanla ta.»

25 Naa Pitunmbolo pe shyen pàa kaa we Fɔ wi sereya wi yo maa senre ti yari, a pè si songɔɔ wa Zheruzalemu. Pe songɔɔsaga, a pe nɛɛ Yenŋɛlɛ li Sentanra ti yuun Samari tara cara ti lɛgere ni.

Filipu naa Etiyopi tara fenne naŋa senre

26 Ki piliye yi ni, a we Fɔ wi mɛrɛge wà sigi yo Filipu wi kan ma yo fɔ: «Yiri ma kari wa yɔnlɔparawa kalige kɛɛ ki yeri, wa konɔ na li ma yiri wa Zheruzalemu ca na kee wa Gaza ca li ni. Ki konɔ li yen wa gbinri wi ni.»

27 A Filipu wì si yiri mɛɛ kari. Maa ta wa konɔ wila kee, a wì si Etiyopi tara fenne naŋa wa yan. Pàa wi san. Etiyopi tara fenne wunlunjo Kandase wo legboɔ lawi. Wila pye ma cɛn wi yarijende ti ni fuun ti go na. Wila kari wa Zheruzalemu ma saa Yenŋɛlɛ yenri.

28 Wi songɔɔsaga na kee wi ca, wila pye ma cɛn wa wi wotoro ŋa shɔn maa tilele wi ni, na Yenŋɛlɛ yɔn senre yofɔEzayi sewɛ wi kara.

29 A Yinnekpoyi li si Filipu wi pye fɔ: «Fulo wa ki wotoro ŋa wi tanla maa tanri maa yala wi ni.»

30 A Filipu wì si fe ma fulo wa wotoro wi tanla, mɛɛ Etiyopi tara fenne naŋa wi magala li logo, wila pye na Yenŋɛlɛ yɔn senre yofɔEzayi wi sewɛ wi kara. A wì suu yewe ma yo fɔ: «Nda maa

kara maa ti koro wi jenni le?»

³¹ A nanja wi sho fo: «Mbe ya mberi koro wi jen mele, na lere suu yo mbanla kan?»

A wi si Filipu wi yeri ma yo wi ye wa wotoro wi ni wi cen le wi tanla.

³² Laga nga wila pye na kara wa Yenjele senre sewe wi ni koyi nga fo:

Wila pye paa sumbyo yen, na pe yigi na kee wi ni wa wi gbosaga,

paa simbapyo yen, na wi pyeri wi sire konfo wi kee.

Wi suu yon ki yenge.

³³ *Wila wi yee tirige, pe sila tanga kan wi yeri.*

Amba wi yaa ka para wi setirige wogo ki na?

Katugu podo gbo maa wo laga tara ti ni.†

³⁴ A legboo wi si Filipu wi yewe fo: «Mila ma yenri, ki yo na kan, amba Yenjele yon senre yofa wila para wi senre na. Wo yera senre na lee, nakoma lere wa yege senre na?»

³⁵ Kona, a Filipu wi si senre ti le, maga le le ki laga jate ki na, mee Zhezu Sentanra ti yo maa kan.

³⁶ Ma pe ta wa konso paa kee, a pe si saa gbɔn laga ka na, tonmo la pye wama. A legboo wi sho fo: «Tonmo mba, yingi ki yaa ti mi ka si ka batize?»

³⁷ [A Filipu wi suu pye fo: «Na kaa pye ma taga Zhezu wi na ma kotogo ki ni fuun ni, ma mbe ya batize.» A

legboo wi sho fo: «Mi taga ki na ma yo Zhezu Kirisi wi yen Yenjele li Pinambyo.»]

³⁸ A legboo wi sho fo pe wotoro wi yerege. A pe shyen pe si tigi ma ye wa tonmo pi ni. A Filipu wi suu batize.

³⁹ Pe yirisaga wa tonmo pi ni, we Fo wi Yinne li si Filipu wi le ma kari wi ni. Legboo wi suu yan naa, een fo, a wi suu konso li le na kee, ma yin nayinme ni.

⁴⁰ A Filipu wo suu yee yan wa Azoti ca. Kona, a wi nee toro cara ti ni nungba nungba na Zhezu Sentanra ti yari wa ki laga ki ni fuun ki ni, fo ma saa gbɔn wa Sesare ca.

9

Soli wila taga Zhezu wi na (Kapye 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ma si yala, Soli wila pye na kasɔn pyew ki tari we Fo wi forogofenne pe na, naga jaa mbaa pe kuun. A wi si kari saraga wofenne to wi korogo,

² ma saa wi yenri ma yo wi seweele kan wi yeri wi kari pe ni wa Damasi ca, wi sa pe kan sheryinre fenne pe yeri, jango wi konso ta, na wiga we Fo Zhezu wi konso tangafenne pele yan, nambala naa jeele, wi pe yigi wi pe po wi kari pe ni wa Zheruzalemu.

³ Ma Soli wi ta wa konso wila kee, ma ka saa yongo Damasi ca ki ni, le ki yongolo nungba ke ni, a yanwa pa

† 8:33 8.32-33: Eza 53.7-8

si yiri wa yennele na ma yin maa maga.

⁴ A wì si to tara, mee magala la logo. A lùu pye fò: «Soli, Soli, yingi na, a ma nee na jolo?»

⁵ A Soli wì si yewe ma yo fò: «Ambò wi mboro, na Fò?»

A li sho fò: «Muwi, mi Zhezu ña ma yen na jolo we.

⁶ Een fò, yiri ma ye wa ca nawa. Nga ma daga mbe pye, ki yaa yo mboon kan wa.»

⁷ Soli tangayennele pe sunndo wila kon pe na, fò a pè koro ma yere laga nungba, pe sila ya yaraga ka yo. Pàa ki magala li logo, een fò, pe sila lere yan.

⁸ A Soli wì si yiri le tara, maa yengele ke yenge, een fò, wi sila pye na yaraga ka yaan. A pè suu yigi wi keyen yi na, mee kari wi ni wa Damasi.

⁹ Wila pye piliye taanri na wi fa yan wi yengele ke ni, na wi fa ka, na wi fa si wò.

¹⁰ Ma si yala, wa Damasi, tagafò wà la pye wa, pàa pye naa yinri Ananiyasi.

A we Fò wì suu yee naga wi na yariyanga ka ni, maa pye fò: «Ananiyasi!»

A Ananiyasi wì si sho ma yo: «Nawu we Fò, mi ña!»

¹¹ A we Fò wì suu pye fò: «Yiri foonfoon nga, ma kari wa kon na pe yinri <Kozinne> li ni, Zhudasi megefò wa wa, maa go ki yewe; Tarisi ca fenne woo wa, ma saa lagaja. Poo yinri Soli. Wi yen na Yennele yenri.

¹² Maa ta wila yenri, a wì si naña wa yan yariyanga ka ni, poo yinri Ananiyasi. Wì ye wi korogo wa go maa keyen yi taga wi na, jango wi ta wila yaan naa fonngo.»

¹³ A Ananiyasi wì si we Fò wi pye ma yo fò: «Na Fò, tipege nga fuun ki naña ña wì pye ma woolo pe na wa Zheruzalemu, mìgi logo lelegere yeri.

¹⁴ Lagame fun, yawa yen wi yeri, mba wì ta saraga wofenne teele pe yeri mbaa ma mege yerifenne pe ni fuun pe yinri mbaa pe poo.»

¹⁵ Een fò, a we Fò wì si Ananiyasi wi pye fò: «Kari, katugu mùu wò mboo pye na tunmbyee, wila na mege ki yari cengele sanngala woolo poro naa pe wunlumbolo, naa Izirayeli woolo pe kan.

¹⁶ Jologo gbogo nga wi daga mbe kun wi yee ni na kala na, mi jate mi yaa ki naga wi na.»

¹⁷ Kona, a Ananiyasi wì si kari. Naa wila ka saa gbon wa ki go ki ni, a wì suu keyen yi taga Soli wi na, ma suu pye fò: «Sefò Soli, we Fò Zhezu ña wùu yee naga ma na, mwo ta wa kon maa paan, wilan tun ma yeri; jango ma ta maa yaan naa fonngo, Yinnekpoyi li ye ma ni loon yin!»

¹⁸ Le ki yongolo nungba ke ni, a yaara tà si yiri wa wi yengele ke ni ma toori paa mbene korogò yen. A wì nee yaan naa fonngo. A wì si yiri ma batize.

19 Kona, a wì si li mɛɛ fann̄ga ta naa.

Soli wila Yenn̄ɛle sen̄re yo wa Damasi ca

A Soli wì si koro wa tagafenne pe ni wa Damasi, ma piliye j̄enri pye wa.

20 A wì sigi ɛ teere n̄ɛɛ Yenn̄ɛle sen̄re ti yuun wa sh̄eriyin̄re ti ni ma yo Zhezu wo wi yen Yenn̄ɛle li Pinambyo we.

21 Mbele p̄aa pye na nuru wi yeri, kila pe pari, a paa yuun f̄o: «Lere ŋa wila pye na Zhezu m̄ɛɛ yerifenne pe j̄olo wa Zheruzalemu, wo ma ŋa ȳeen? Wii pan lagame fun mbe pan mbe ki leele pe yigi mbe pe p̄o, mbe kari pe ni saraga w̄ofenne teepe pe kan wi le?»

22 Ma si yala, Soli wila pye na fann̄ga taa wa wi Yenn̄ɛle sen̄re yowo pi ni na kee, f̄o Zhufuye mbele p̄aa pye wa Damasi pe mbaa wi ȳon sogo ȳɛɛ ŋa na, pe sila ki j̄en, naa wila pye naga ȳɛɛ nari pe na ma yo Zhezu wo wi yen Kirisi we.

23 Naa piliye ȳa la kaa toro, a Zhufuye p̄e si ȳon le ma yo pe yaa Soli wi gbo.

24 Ɛɛn f̄o, a Soli wì si yiri pe ȳon lege ki k̄oro na. P̄aa pye na ca ki yeȳon̄ro ti singi ȳon̄lo naa yembin̄ɛ mbe ta mbe Soli wi gbo.

25 Ɛɛn f̄o, yembin̄ɛ la ni, a Soli wi f̄oroḡofenne p̄e suu ɛ kanja pige ka ni maa tirige wa mbogo ŋa ki ca k̄i maga ki pun̄go na.

Soli wila songoro wa Zheruzalemu

26 Naa Soli wila ka saa gb̄on wa Zheruzalemu, a wi n̄ɛɛ jaa mbe pin̄le tagafenne pe ni. Ɛɛn f̄o, pe ni fuun p̄aa fyɛ wi ȳɛɛ, katugu pe sila taga ki na mbe yo wi yen tagaf̄o kaselege na.

27 Kona, a Barinabasi wì suu ɛ ma kari wi ni pitunm-bolo pe k̄oroḡo, m̄ɛɛ ki ȳɛɛ yo ma pe kan paa ȳɛɛ ŋa na Soli wila we F̄o wi yan wa kon̄o, a we F̄o wì para wi ni we; konaa paa ȳɛɛ ŋa na wa Damasi, Soli wila kotogo ta na Yenn̄ɛle sen̄re ti yuun Zhezu wi m̄ɛɛ ki na.

28 Maga ɛ le ko sanga wo na, a Soli wì si koro wa pe ni n̄ɛɛ yanri wa Zheruzalemu lagapyew ki ni, ma kotogo ta na Yenn̄ɛle sen̄re ti yuun Zhezu wi m̄ɛɛ ki na.

29 Zhufuye mbele Gireki sen̄re yofenne, wila pye na para pe ni, na kendige woo pe ni. Ɛɛn f̄o, poro la pye naga lagajaa mboo gbo.

30 Naa tagafenne p̄aa kaa ko j̄en ma, a p̄e si kari Soli wi ni wa Sesare ca, m̄ɛɛ saa wi yaga, a wì kari wa Tarisi ca.

31 Ko sanga wo ni, Legilizi wila pye ȳeyin̄ge na wa Zhude naa Galile naa Samari tara ti lagapyew. Wila pye na fann̄ga taa, na we F̄o wi gbogo, a tagafenne paa lege na kee ȳɛɛ Yinnekpoyi li sagawa pi na.

Pyeri wila Ene wi sagala

32 Pyeri wila pye na tara ti ni fuun ti yanri. Pilige ka,

a wì si kari tagafenne mbele pàa pye wa Lida ca pe yeri,
 33 mɛɛ saa naŋa wa yan wa, pàa pye naa yinri Ene. Wìla pye ma sinlɛ sinleyaraga ka na maga lɛ fɔ yɛlɛ kɔlɔtaanri, katugu murugu lawi.

34 A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ene, Zhezu Kirisi wìla ma sagala: Yiri mɔɔ fuuro ti gbegele ma yɛ!»

Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a Ene wì si yiri.

35 A Lida ca fenne poro naa Sarɔn tara fenne pe ni fuun pòo yan, mɛɛ pe yɛɛ kan we Fɔ wi yeri.

Dorikasi wìla yen ma yiri wa kunwɔ pi ni

36 Wa Zhope ca ki ni, tagafɔ jɛlɛ wà la pye wa, pàa pye naa yinri Tabita, Girɛki sɛnrɛ ti ni pe maga kanɔga ma yo Dorikasi. Ko kɔrɔ wo ŋa: «Lufaa». Wìla pye na kajɛŋɛ piin sanga pyew na fyɔnwɔ fenne pe sari.

37 Ki sanga wì ni, a wì si to na yaa, mɛɛ ku. A pè suu gboo wi woli maa tɛgɛ yumbyɔ wa ni wa sanɔgazo wi ni.

38 Lida ca konaa Zhope ca ki ni ti sila lali ti yɛɛ ni. A Zhope ca tagafenne pè sigi logo ma yo Pyeri wìla pye wa Lida. A pè si nambala shyen torogo wa wi yeri, maa pye fɔ: «Waa ma yenri, ma pan laga we yeri fɔɔnfɔɔn ŋga, maga ka mɔ.»

39 Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a Pyeri wì si yiri mɛɛ pinlɛ pe ni ma kari. Naa wìla

ka saa gbɔn, a pè si kari wi ni wa sanɔgazo yumbyɔ wi ni. A nanɔgunjaala pe ni fuun pè si fulo wi tanla na gbele. Deere tunmɔrɔ naa deere tugbɔrɔ nda Dorikasi wìla pye na tiin maa ta yinwege na wa pe sɔgɔwɔ, a pè si to naga Pyeri wi na.

40 A Pyeri wì si leele pe ni fuun pe yirige wa funwa na, mɛɛ kanɔguuro kan ma Yenɔelɛ yenri, mɛɛ yɛgɛ kanɔga wa gboo wi yeri, ma yo fɔ: «Tabita, yiri!»

A jɛlɛ wì suu yɛngɛlɛ ke yɛngɛ, naa wìla kaa Pyeri wi yan sanga ŋa ni, a wì si yiri ma cɛn.

41 A Pyeri wì suu keyen yi yigi maa yirige. Kona, a wì si tagafenne poro naa nanɔgunjaala pe yeri ma Dorikasi wee wi naga pe na.

42 Zhope ca fenne pe ni fuun pàa ki logo, a pe lɛgɛrɛ taga we Fɔ wi na.

43 A Pyeri wì si wagati titɔnlɔwɔ wa pye wa Zhope, wa sɛɛrɛ tunɔgo pyefɔ Simɔ wi go.

10

Korineyi wìla piile tun Pyeri wi yeri

1 Wa Sesare ca, naŋa wà la pye wa, pàa pye naa yinri Korineyi. Sorodasheelee ŋgbelege ŋga pàa pye na yinri Itali ŋgbelege ki to wo lawi.

2 Ki naŋa wìla pye na fyɛ Yenɔelɛ li yɛgɛ. Wo naa wi go woolo pe ni fuun pe ni, pàa pye na Yenɔelɛ li gbogo. Wìla pye na Zhufuye fyɔnwɔ

fenne pe sari fɔ jɛŋɛ, na Yɛnɛle li yɛnri suyi.

³ Pilige ka, yɔnlɔparaga ka na, a wì si Yɛnɛle li mɛrɛɛ wa yan yariyanga ka ni. A mɛrɛɛ wì si ye wa wi kɔrɔgɔ maa pye fɔ: «Kɔrineyi!»

⁴ A Kɔrineyi wì suu yɛngɛle ke kan wi na, mɛɛ fyɛ ma suu pye fɔ: «Yingyi yi, we Fɔ?»

A mɛrɛɛ wì suu pye fɔ: «Yɛnrɛwɛ mba mà yɛnri, konaa sagawa mba mà kan fyɔnwɔ fenne pe yeri, Yɛnɛle li yɛnle ti na, ma nawa to ma na.

⁵ Ki kala na, yingɔ, leele tun wa Zhope ca, pe sa Simɔ yeri wi pan laga ma yeri. Pe maa wi yinri naa Pyeri.

⁶ Wi yɛn ma tugu wa sɛɛrɛ tunɔgo pyefɔ Simɔ wi go, ki yɛn wa kɔgɔje yɔn ki na.»

⁷ Mɛrɛɛ ŋa wila para wi ni, naa wila kaa kari, a Kɔrineyi wì suu go tunmbyeele shyɛn yeri naa sorodasheelee mbele pàa pye wi tanla na tunɔgo piin wi kan wi nunɔba ni, wo la pye na fyɛ Yɛnɛle li yɛɛ.

⁸ A wì sigi kagala ke yɛɛ yo ma pe kan, kona, mɛɛ pe tun wa Zhope.

⁹ Ki goto, ma pe ta wa kono paa yɔngɔ Zhope ca ki ni, la kee yɔnlɔfugo ki yeri, a Pyeri wì si lugu wa birigo ki naayeri mbe Yɛnɛle yɛnri.

¹⁰ A funɔgo suu yigi, a wi nɛɛ jaa mbe ka. Maga ta pàa pye na yaakara gbegele Pyeri wi kan, a wì si yaara ta yan yariyanga ka ni.

¹¹ A wì si yɛnɛle li yan li yɛngɛ, mɛɛ yaraga ka yan kila tinri ma yiri wa naayeri paa parigbɔgɔ yɛn. Kila pye ma pɔ ki go tijere ki ni fuun ki na.

¹² Tɔɔrɔ tijere tijere yaara, naa nda fuun ti maa fulolo lara na, ti cɛnle pyew tà la pye wa ki ni, naa naayeri sannjere ti cɛnle pyew ti ni.

¹³ A magala là suu pye fɔ: «Yiri Pyeri, ma ta gbo mari ka.»

¹⁴ Eɛn fɔ, a Pyeri wì suu pye fɔ: «Ayoo, we Fɔ, katugu yaraga ŋga kii daga mbe ka, nakoma ma pye fyɔngɔ ni ma yɛɛ na, mi fa ka ka fyew.»

¹⁵ A ki magala li suu pye naa fɔ: «Yaraga ŋga Yɛnɛle li yo ki yɛn kpoyi, ma kaa ki jate ki yɛn fyɔngɔ ni.»

¹⁶ A ki kala li pye ma saa gbɔn fɔ taanri, a ki yaara ti si sɔngɔrɔ teere wa yɛnɛle na.

¹⁷ Ma Pyeri wi ta wila pye naa yɛɛ yewe ki yariyanga ki kɔrɔ wi ni, a kì si yala ko sanga wo ni, Kɔrineyi wi pitunmbolo pàa Simɔ go ki yewe ma saa gbɔn le yeyɔngɔ ki na.

¹⁸ A pè si shari ma yewe ma yo fɔ: «Simɔ ŋa pe yinri Pyeri pa wi yɛn ma tugu lagame le?»

¹⁹ Ma Pyeri wi ta wila pye na jatere piin bere ki yariyanga ki kɔrɔ wi na, a Yinnekpoyi li suu pye fɔ: «Wele, leele taanri nɔɔ lagajaa.

20 Yiri ma tigi ma pinle pe ni ma kari, maga kaa singi; katugu muwi m̀̀ pe tun ma yeri.»

21 Kona, a Pyeri ẁ̀ si tigi ma pan le ki leele pe tanla, m̀̀ pe pye f̀̀: «Lere ̀̀a yaa lagajaa muwi. Ye pango ko yen kikiin?»

22 A p̀̀ suu ỳ̀n sogo ma yo f̀̀: «Sorodasheelee ̀̀gbelege to K̀̀rineyi wo ẁ̀ we torogo laga ma yeri. Wi yen lesin̄̄e, na fȳe Yen̄̄ele li yēge. Zhufuye pe ni fuun pe maa wi metanga yinri. Yen̄̄ele li mer̄ege ẁ̀ ki yo wi kan ma yo ẁ̀n yeri ma pan wa wi go, j̄nḡo ẁ̀n senre ta logo.»

23 A Pyeri ẁ̀ si pe yaara ẁ̀, m̀̀ pe pye ma yo pe ẁ̀nlo wa wi ni.

Ki goto pinliwe pi ni, a ẁ̀ si yiri ma pinle pe ni ma kari. A Zhope ca tagafenne p̀̀le saa wi torogo.

24 Ki goto pinliwe pi ni, a p̀̀ si gb̀n wa Sesare. K̀̀rineyi wila pye na pe singi, wila wi go woolo pe yeri wa wi go, naa wi wenne jembele pe ni.

25 Pyeri wi yesaga wa go, a K̀̀rineyi ẁ̀ si pan maa fili, m̀̀ kan̄guuro kan wi jegele mboo gb̀go.

26 A Pyeri ẁ̀ suu yirige ma yo f̀̀: «Yiri, mi fun senwee wi mi.»

27 Ma pe ta paa para pe yēe ni, a p̀̀ si ye wa go. A ẁ̀ si lelēgēe yan p̀̀ gbogolo wa.

28 A Pyeri ẁ̀ si pe pye f̀̀: «Ỳe j̄n ma yo mbe yala

we lasiri wi ni, kii daga Zhu-fuye woo wa yeri wi gbogolo mbele pe woro Zhufuye wa ni, nakoma mbe ye wa wi go. Ēn f̀̀, Yen̄̄ele ligi naga na na ma yo mi ka ka lere k̄e jate ̀̀a wi woro kpoyi, nakoma ̀̀a wi yen fỳng̀o ni.

29 Ko kala k̀ ti, na ỳnla yeri, m̀ pan mii kendige le wa. Ki kala na, ỳnla yeri go ̀ga na, mila jaa mbege j̄n.»

30 A K̀̀rineyi ẁ̀ suu ỳn sogo ma yo f̀̀: «Nala wi yen ki pilige tijere, mila pye na Yen̄̄ele yenri laga na go ỳnloparaga yenrewe sanga wi ni. Le ki ỳng̀olo nun̄gba ke ni, a nan̄a ẁ si pan ma yere na yēge s̀g̀oẁ. Wi paara tila pye na yengele.

31 A ẁ sigi yo na kan ma yo f̀̀: «K̀̀rineyi, Yen̄̄ele l̀n̄ yenrewe pi logo, ma nawa to sagawa mba m̀ kan fỳnẁ fenne pe yeri pi wogo ki na.

32 Yin̄go leele pele tun wa Zhope, pe sa Sim̀ yeri pe pan wi ni, pe maa wi yinri naa Pyeri. Wi yen ma tugu wa seere tun̄go pyef̀ Sim̀ wi go, wa k̀g̀oje ỳn ki na.»

33 Le ki ỳng̀olo nun̄gba ke ni, a m̀ si leele pele tun pe s̀n̄ yeri. Ma panga k̀gi j̄n. Yin̄go yaara nda fuun Yen̄̄ele li kan ma yeri, we ni fuun we yen ma gbogolo laga we F̀ wi yēge na mberi logo.»

Pyeri wila Yen̄̄ele senre yo wa K̀̀rineyi wi go

34 A Pyeri wì si senre ti le ma sho fò: «Kaselege ko na, mìgi jen yingò ma yo Yenñele laa lere wò lere ni.

35 Een fò, cengele ke ni fuun ke ni, lere ña fuun wi maa fye li yege na kasinñe piin, wi kala li ma pye ma li ndanla.

36 Yenñele li senre nda li torogo Izirayeli woolo pe yeri, tori nda fò: Lili yeyinñe Sentanra ti yo ma pe kan Zhezu Kirisi wo yon, wo ña wi yen lere pyew wi Fò we.

37 Kala na li pye wa Zhude tara ti lagapyew, ye yen maga jen. Ki kala laa peli wa Galile tara, Zhan senyoro ti pungo na batemu wogo ki na.

38 Yenñele laa Yinnekpoyi lo naa yawa pi tirige maa le Nazareti ca fenne Zhezu wi ni yege ñga na, yege jen. Zhezu wila pye na tara ti yanri na kajenge piin, na leele mbele Sotanla wila pye na pe jolo pe sagala yege ñga na, yege jen fun; katugu Yenñele laa pye wi ni.

39 Kagala ñgele fuun Zhezu wì pye laga Zhufuye tara ti ni ma pinle Zheruzalemu ca ki ni, we yen ki kagala ke sere. Paa wi kan tiparaga na maa gbo.

40 A Yenñele lùu yen maa yirige wa kunwò pi ni ki pilige taanri wogo ki na, ma ti a wùu yee naga leele pe na.

41 Wi sila wi yee naga lere pyew na, fò serenfenne mbele Yenñele laa wò faa poro. Woro wele, woro mbele waa

li, ma wò wi ni ja, wi yenme ma yiri wa kuulo pe sògòwò ki pungo na.

42 Zhezu wigi yo we kan ma yo waa Yenñele senre ti yuun leele pe kan, waa ti yari waa ti finligi pe kan, fò wo Yenñele li tege weele poro naa kuulo pe kiti kònfò we.

43 Yenñele yon senre yofenne pe ni fuun pè para Zhezu wì senre na, ma yo lere ña fuun ka taga wi na, wi yaa wi kapere ti kala yagawa ta Zhezu wi fannga na.»

Cenle la yege woolo la Yinnekpoyi li ta

44 Ma Pyeri wi ta wila pye na para, a Yinnekpoyi li si tigi ma ye mbele fuun paa pye naga senre ti nuru pe ni.

45 Zhufuye tagafenne mbele paa pan Pyeri wi ni, kila pe ni fuun pe pari, naa Yenñele laa Yinnekpoyi li kan cenle la yege woolo yeri fun paa yarikanga yen we;

46 katugu paa pye na yuun senfonndo ni na Yenñele li gbogo, a paa ti nuru. A Pyeri wì sho fò:

47 «Ki leele mbele pè Yinnekpoyi li ta paa we yen yeen, lere mbe ya mbe pe yege kòn mbe yo paga ka pe batize tonmò ni le?»

48 Kona, a wì si kòn kan ma yo pe pe batize Zhezu Kirisi wì mege ki na. Ko pungo na, a pè si Pyeri wì yenri ma yo wi koro wa, wi piliye jenri pye pe ni.

11

Pyeri wila wi tangalomo pi yegε naga tagafenne pe na wa Zheruzalemu

¹ Pitunmbolo poro naa tagafenne mbele paa pye wa Zhude tara ti ni, a pè sigi logo ma yo cenle la yegε woolo yenle ma Yennele senre ti le.

² Naa Pyeri wila kaa songoro wa Zheruzalemu, Zhufuye tagafenne pè suu jeregi ma yo fo:

³ «Mεle, a mà si ye wa mbele pee kenrekenre pe go ma li pe ni?»

⁴ Ki kaa pye ma, a Pyeri wì sigi yegε yo pe kan mari tanli, ma yo fo:

⁵ «Mala ta wa Zhope ca ki ni mila yenri, a mì si yaraga ka yan yariyanga ka ni. Kila pye paa parigboro yen. Kila pye ma po ki go tijere ki ni fuun ki na. A ki neε tinri ma yiri wa yennele na, ma pan le na tanla.

⁶ A mì silan yengεle ke kan ki na naga wele jenge, mee tooro tijere tijere yaara naa yan wongaala, naa nda ti maa fulolo lara na to naa naayeri sannjere ti cenle pyew ta yan wa ki nawa.

⁷ A mì si magala la logo, a lilan pye fo: <Yiri Pyeri, ma ta gbo mari ka!>

⁸ A mì suu yon sogo ma yo fo: <Ayoo, we Fo, katugu yaraga nga kii daga mbe ka, nakoma ma pye fyongo ni ma yegε na, ka fa ye wa na yon.>

⁹ A mì sigi magala li logo naa, ma yiri wa yennele na ma yo fo: <Yaraga nga

Yennele li yo ki yen kpoyi, ma kaa ki jate ki yen fyongo ni.>

¹⁰ A ki kala li pye ma saa gbɔn fo taanri. Kona, a kì si yiri yaara ti ni fuun ti ni ma songoro wa yennele na.

¹¹ Le ki yongolo nungba ke ni, mila pye go nga ni, a nambala taanri si gbɔn wa, paa pe tun na yeri ma yiri wa Sesare ca.

¹² A Yinnekpoyi li silan pye ma yo mbe pinle pe ni mbaa kee, mi ka kaa singi. We sefenne mbele, a pe kogoloni pè si saa na torogo, a we ni fuun wè ye wa Korineyi wi go.

¹³ A wì sigi yo we kan ma yo wì merεge wa yan wa wi go, a merεge wigi yo wi kan ma yo wì leele pele tun wa Zhope pe sa Simo yeri, pe maa wì yinri naa Pyeri.

¹⁴ Fo wi yaa senre ta yo wi kan, ti yaa wo naa wi go woolo pe ni fuun pe sho.

¹⁵ Naa mila kaa senre ti le na para pe ni, a Yinnekpoyi li si tigi ma ye pe ni, paa yegε nga na làa tigi ma ye we ni ki kongbannga ki na we.

¹⁶ Kona, a mì si nawa to we Fo wi senyoro ti na fo: <Zhan wila pye na leele pe batize tonmo ni, εen fo, yoro wo na, ye yaa ka batize Yinnekpoyi lo ni.>

¹⁷ Woro mbele wè taga we Fo Zhezu Kirisi wi na, Yennele li yarikanga nga kan we yeri, ko nungba ko li kan poro fun pe yeri. Mi wo yen ambɔ mbe sila kendige woo Yennele li ni?»

18 Naa pàa kaa ki senre ti logo, a pe nawa pì si yinngi. A pè si Yenñele li gbogo ma yo fò: «Kaselege ko na, mbe kapere ti jæn mberi yaga, Yenñele ligi konò kan mbele pe woro Zhufuye pe yeri fun, jango pe yinwege jengé ki ta.»

Legilizi ña wila peli wa Antiyoshi ca.

19 Etiyeni gbosanga wi ni, tagafenne mbele pàa gbòn ma jaraga jòlògò ki kala na, pè si kari wa Fenisi tara naa Shipiri lògò fugo tara to naa Antiyoshi ca ki ni. Pe sila pye na Yenñele senre ti yuun lere kpé kan naa, na Zhufuye poro la ma.

20 Konaa ki ni fuun, a Shipiri lògò fugo tara to naa Sireni ca tagafenne pèle si kari wa Antiyoshi ma saa we Fò Zhezu wi Sentanra ti yo ma leele mbele pe woro Zhufuye pele kan fun.

21 We Fò wi yawa pila pye pe ni, fò a lelegere taga, ma pe yee kan we Fò wi yeri.

22 Naa Zheruzalemu legilizi woolo pàa kaa ki wogo ki logo, a pè si Barinabasi tun wa Antiyoshi.

23 Naa Barinabasi wila ka saa gbòn wa Antiyoshi ma duwaw ña Yenñele làa tirige tagafenne pe na wi yan, a wì si yògòri, mee kotogo kan pe ni fuun pe yeri ma yo pe koro we Fò wi ni pe jatere wi ni fuun wi ni.

24 Barinabasi wila pye lejenné, ma yin Yinnekpoyi li ni konaa tagawa ni. Ki wogo

ki na, lelegere la ta ma taga we Fò wi na.

25 Ko pungo na, a Barinabasi wì si kari wa Tarisi ca mbe sa Sòli wi lagaja.

26 Naa wila kaa wi yan, a wì si kari wi ni wa Antiyoshi. A pe ni fuun shyen pè ye le nungba poni lo pye wa ki legilizi wi ni, ma lelegere naga Yenñele senre ti ni. Pa pàa ki peli wa Antiyoshi ca na tagafenne pe yinri keretiyenyé.

27 Ki piliye yi ni, a Yenñele yòn senre yofenne pèle si yiri wa Zheruzalemu ma pan wa Antiyoshi.

28 Pe ni, nungba la pye wa, pàa pye naa yinri Agabusi. A wo si yiri maga yo Yinnekpoyi li fannga na, ma yo sannì jenri fungo gbogo yaa to wa tara ti lagapyew ki ni. Ki wogo kila kaa pye wunlumbolo to Kulodi wì sònlo ki na.

29 A forogofenne pè si yere ki yerewe ma yo pe yaa sagawa pa torogo Zhude tara sefenne pe kan, ma yala lere nungba nungba pyew wi mbe ya ñga kan ki ni.

30 Ko pàa pye, mee ki yarikanra ti torogo legilizi lelele pe kan. Barinabasi naa Sòli pàa kari ti ni.

12

Pàa Zhaki wi gbo, ma Pyeri wo le kaso

1 Ki sanga wi ni, a wunlunana Eròdi wì si to legilizi woolo pele na na pe jòlò.

² A wì si Zhan nɔsepyɔ lenaŋa Zhaki wi gbo tokobi ni.

³ Naa wìla kaa ki yan ki tanla Zhufuye pe ni, a wì si Pyeri wi yigi fun. Kila pye ma yala leve fu buru feti piliye yo ni.

⁴ Naa Erɔdi wìla kaa Pyeri wi yigi, a wì suu kan, a pòo le kaso, maa kan sorodasheelee tijere tijere tegesaga tijere yeri, paa wi wele paa ki waa paa pe yeε kaan. Wìla pye naga jate mbe kari wi ni wa leele pe ni fuun pe yege na, na Paki feti wiga toro mbe kò we.

⁵ Pyeri wìla pye wa kaso paa wi wele, εen fɔ, legilizi woolo pè si bala na Yenŋele li yenri wi kan.

Pyeri wìla sho wi kaso wi ni

⁶ Pilige nga ni Erɔdi wìla pye na jaa mbe kari Pyeri wi ni wa leele pe yege sɔgowɔ, ki yembinε li ni, Pyeri wìla pye na wɔnlɔ sorodasheelee shyen sɔgowɔ. Pàa wi pɔ jɔrɔgɔ shyen ni. Sorodasheelee pèle la pye yeresaga le kaso go ki yɔn na naga singi.

⁷ Le ki yɔngɔlɔ nunŋba ke ni, a we Fɔ wi mɛrege wà si pan, a yanwa pà si yin wa kaso go ki nawa. Mɛrege wì si Pyeri wi gbɔnŋgbɔn wa wi kanngaga ki na maa yen, ma sho fɔ: «Yiri fyaw.»

Kona, a jɔrɔgɔ wì si wɔ wa Pyeri wi keyen yi na ma toori le tara.

⁸ Kona, a mɛrege wì suu pye fɔ: «Ma yaripɔrɔ to nɔɔ

sawira ti ni ti le, mɔɔ kurusi-jara wi pɔ.»

A Pyeri wì si ko pye. Kona, a mɛrege wì suu pye fɔ: «Ma derigbɔgɔ ki le ma taga na na.»

⁹ A Pyeri wì si yiri wa kaso go, mɛε taga mɛrege wi na. Nga mɛrege wìla pye na piin, Pyeri wi sila ki jen mbe yo ki yen kaselege. εen fɔ, wìla pye naga jate ndεε yariyanga wì yan.

¹⁰ Sorodasheelee tegesaga konŋbanŋga nga kila pye na yeyɔngɔ ki singi, a pège toro, ma shyen wogo ki toro, ma saa gbɔn tugurɔn kɔrɔ ki na, nga pe ma toro wa ki ni ma yiri wa funwa na nεε kee wa ca nawa we. A ki kɔrɔ ki yenge ki ye wa pe yege. A pè yiri, mɛε konɔ la le na kee. Le ki yɔngɔlɔ nunŋba ke ni, a mɛrege wì si laga Pyeri wi na mɛε kari.

¹¹ Kona, a Pyeri wì si jatere ta ma sho fɔ: «Migi jen ma filige ki na yinŋɔ ma yo we Fɔ wùu mɛrege wi torogo wi pan wìlan sho Erɔdi wi keε, konaa jɔlɔgɔ nga Zhufuye pe jen nala jɔlɔ ki keε.»

¹² Naa wìla kaa jatere pye, a wì si kari wa Mari wi go, Zhan ŋa pàa pye na yinri Mariki wi nɔ we. Lelegere la pye ma gbogolo wa na Yenŋele yenri.

¹³ A Pyeri wì si laga ki jasa kɔrɔ ki gbɔn, a tunmbyee jele wà si fulo ki tanla mbege yenge. Pàa pye naa yinri Orodì.

¹⁴ Naa wìla kaa Pyeri magala li logo ma li jen sanga

ɲa ni, wii kɔɔ ki yenge nay-inme ndorogo ki na. A wi si fe ma ye wa go nawa, ma sigi yo ma yo fo Pyeri wi yen ma yere le yeyongo ki na wa funwa na.

¹⁵ A pè suu pye fo: «Yara tila yiin ma ni wi le?»

Ɛen fo, a wi sigi yo pe kan maga filige ma yo kaselege yi. Kona, a pè sho fo: «Wi mērege wowi.»

¹⁶ Ma si yala, Pyeri wila koro na kɔɔ ki gbɔɔn bere. Naa pàa kaa ki yenge maa yan, a kɔ si pe pari fo jenge.

¹⁷ A Pyeri wi si kee wa pe yeri ma yo pe pyeri. We fo wila wi yirige wa kaso go ki ni yegē ɲa na, a wi sigi yegē yo ma pe kan, mēe pe pye naa fo: «Ye saga yo ye Zhaki naa sefenne sanmbala pe kan.»

Kona, a wi si yiri le, mēe kari laga ka na.

¹⁸ Naa laga kila kaa laga, tinme pila gbogo sorodasheelee pe sɔgɔwo fo jenge, katugu Pyeri wila pye yegē ɲa na, pe sila ki jen.

¹⁹ A Erɔdi wi si ti, a pè Pyeri wi lagaja. Naa kila kaa pye pe suu yan, a wi si sorodasheelee pe yaga, a pè pe yewe jenge, mēe kono kan ma yo pe pe gbo. Ko pungo na, a Erɔdi wi si yiri wa Zhude tara, mēe kari wa Sesare ca ma saa sanga wa pye wa.

Erɔdi wi kunwo senre re

²⁰ Nanɲbanwa la pye wunlunaɲa Erɔdi wi ni Tiri ca fenne poro naa Sidon ca fenne pe kala na fo jenge.

A poro si yo ma fili ki na mbe kari wa Erɔdi wi yegē sɔgɔwo. A pè si Erɔdi wi sinlego ki welefo Bilasitusi wi yigisaga ta pe yon senre ti ni, wo mbe ta wi pe saga, mēe saa ki yenri Erɔdi wi yeri ma yo pe pye yeyinɲge na; katugu pe tara ti yaakara pa tila pye na yinrigi wa wunlunaɲa wi tara.

²¹ Pilige ɲa kɔ tēge, naa kila kaa gbɔn, a Erɔdi wi suu wunluwo derigbogo ki le, mēe cen wi wunluwo jongo ki na, mēe wi senyoro ti yo pe kan.

²² A leele pè si jɔɔgo ɲgbanga ma yo fo: «Yenɲele lali li yen na para, lere ma.»

²³ Le ki yongolo nunɲba ke ni, a we fo wi mērege wà si pan ma yama wa Erɔdi wi na, katugu wi sila gbogowo pi kan Yenɲele li yeri. A fyenre tà si ye wi ni maa ka, a wi si ku.

²⁴ Ma si yala, Yenɲele li senre tila pye na jaragi na kee yegē suyi.

²⁵ Barinabasi naa Soli pàa pan wa Zheruzalemu tunɲgo ɲa na, naa pàa kaa ki pye, a pè si songoro mēe kari wa Antiyoshi. Zhan ɲa pàa pye na yinri Mariki, pàa wi le ma kari wi ni fun.

**POLI WI
KONDANGALA
KONGBANNA
YENNELE
TUNNGO KI NA
WO NAA
BARINABASI**

KONAA ZHAN MARIKI

13

13.1–15.35

*Pàa Barinabasi naa Sòli
pe wɔ
ma pe tun*

pe saa Yɛnɛɛle sɛnrɛ ti yuun

¹ Wa Antiyɔshi ca legilizi wi ni, Yɛnɛɛle yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ naa leele nagafɛnnɛ la pye wa. Poro la wele mbele wele: Barinabasi, naa Simeyɔn ɲa pàa pye na yinri Lewɔɔ, naa Lusiyusi ɲa wila yiri wa Sireni ca, naa Manayɛ, konaa Sòli. Manayɛ naa tara ti to Erɔdi wi ni, pàa poro koro ja go nungba.

² Pilige ka, ma pe ta pàa pye na we Fɔ wi gbogo ma yɛngɛ le, a Yinnekpoyi lì sigi yo pe kan ma yo fɔ: «Ye Barinabasi naa Sòli pe tɛgɛ pe yɛ na kan, tunɲo ɲga mì pe yeri ki mɛgɛ ni, pege pye.»

³ Naa pàa kaa kɔ yɛngɛ lege naa Yɛnɛɛle yɛnrɛwe pi na, a pè si pe keyɛn yi taga Barinabasi naa Sòli pe na, mɛɛ pe yaga paa kee.

*Barinabasi naa Sòli pàa
kari
wa Shipiri logɔ fugo tara ti ni*

⁴ Naa Yinnekpoyi làa kaa Barinabasi naa Sòli pe tun ma, a pè si kari wa Selesi ca. A pè si kaa yiri wa ma ye tɔnɲokɔrɔ ka ni ma kari wa Shipiri logɔ fugo tara ti ni.

⁵ Naa pàa ka saa gbɔn wa Salamini ca, a pe nɛɛ Yɛnɛɛle sɛnrɛ ti yuun wa Zhufuye pe sheryinre ti ni.

Zhan Mariki wila pye pe ni na pe sari.

⁶ A pè si logɔ fugo tara ti ni fuun ti kɔn ma yiri, mɛɛ kari wa Pafɔsi ca, mɛɛ saa fili naɲa taluguya fɔ wa ni wa. Zhufuye woo lawi, wila pye naa yɛɛ piin ma yo wo yɛn Yɛnɛɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ wa. Pàa pye naa yinri Barizhezu.

⁷ Wila pye wa logɔ fugo tara gboforonɛri Sɛrigiyusi Polusi wi yeri. Ki gboforonɛri, lere tijinliwɛ fɔ lawi. Wila tunɲo torogo, a pè saa Barinabasi naa Sòli pe yeri wi kan, katugu wila pye na jaa mbe Yɛnɛɛle sɛnrɛ ti logɔ.

⁸ Eɛn fɔ, taluguya fɔ Elinasi we, pa pàa pye naa yinri ma Girɛki sɛnrɛ ti ni, a wi nɛɛ kendige woo Barinabasi naa Sòli pe ni, nɛɛ pyewe jaa mbe gboforonɛri wi yɛgɛ kɔn wiga ka taga Zhezu wi na.

⁹ Kona, Sòli wo ɲa pàa pye na yinri fun Pɔli, maa ta wì yin Yinnekpoyi li ni, a wì suu yɛngɛle ke kan taluguya fɔ wi na, ma yo fɔ:

¹⁰ «Mboro ɲa yɛɛn, ma yɛn ma yin tijinliwɛ pee naa nambara wi ni fuun wi ni, sɔtanla wi pyɔ wi mboro, kasinɲge ki yɛn mɔɔ mbɛn. Mbaa we Fɔ wi kozinɲgele ke kanɲgi mbaa ke piin yag-bogolo, mɛɛ yaa ki yaga?»

¹¹ Ta nuru yinɲɔ: We Fɔ wi yaa ma gbɔn, ma yaa kanɲga fyɔɔn, ma se yɔnlo yanwa pi yan naa fɔ sa gbɔn sanga wa ni.»

Le ki yongolo nungba ke ni, a Elimasi wi yengele ke si wo wi na binriw, a wi si fun. A wi nee talitali na toro lagapyew, na lere jaa wuu yigi kee na wi kari wi ni.

¹² Nga kila pye, naa gboforoneri wila kaa ki yan ma, a wi si taga Zhezu wi na. Nagawa mba pi yen na para we Fo wi senre na, pi wogo kila wi pari fo jenge.

*Poli naa Barinabasi pe Yennele
senre yowo wa Antiyoshi ca,
wa Pisidi tara*

¹³ A Poli wo naa wi tangayeenle pe ni pe si ye wa tonmokoro ki ni wa Pafosi ca, mee kari wa Perizhi ca, wa Panfili tara. A Zhan Mariki wi si laga pe na wa ki laga ki ni, mee songoro wa Zheruzalemu.

¹⁴ A pe si konjo li le naa, ma yiri wa Perizhi ma saa gbɔn wa Antiyoshi, wa Pisidi tara. Cenpilige ki kaa gbɔn, a pe si ye wa sherigo ma cen.

¹⁵ Naa pāa kaa Moyisi lasiri seweele poro naa Yennele yon senre yofenne seweele pe kara, a sherigo teele pe si tunngo ka torogo pe yeri ma yo fo: «Sefenne, na kaa pye senre yen ye yeri mbe yo janwa wi kan mbe pe kotogo kan, ye mbe ya para yingɔ.»

¹⁶ Kona, a Poli wi si yiri, maa kee ki yirige mbe ta mbe para pe ni, ma sho fo: «Yoro Izirayeli woolo, naa yoro sanmbala mbele ye

maa fye Yennele li yee, yaa nuru na yeri!

¹⁷ Izirayeli tara woolo pe Yennele laa we teleye pe wo. Laa pe cenle woolo pe pye, a pe lege, sanga na ni pe yen ma cen wa Ezhipiti tara we. Ko pungo na, a li si pe yirige ma pe wo wa li yawa gbɔo pi fanninga na.

¹⁸ A li pe kala li kun li yee ni ma saa gbɔn paa ye le nafa shyen yen.

¹⁹ Ma cengele koloshyen koro tongo wa Kana tara, kona, mee poro tara to kan pe yeri, a ti pye pe woro.

²⁰ A ko saa ki yee fili paa ye le cenme tijere naa nafa shyen ma yiri ke (450) yen.

«Ko pungo na, a li si kiti konfenne kan we teleye pe yeri fo ma saa gbɔn Yennele yon senre yofɔ Samiyeli wi sonlo ki na.

²¹ Kona, a pe si wunlunana lagaja Yennele li yeri. A li si nana na pāa pye na yinri Kisi wi pinambyo Sawuli wi kan pe yeri, pa wo la yiri wa Benzhame cenle li ni. A wi cen pe go na ma saa gbɔn fo ye le nafa shyen.

²² Naa Yennele laa kaa je Sawuli wi na, a li si Davidi wi kan pe yeri pe wunlunana, mee ki sereya na wi yo wi kanngolo ma yo fo: *Mi Izayi pinambyo Davidi wi yan, wi kala li yen mala ndanla.*† Wi yaa kanla nandanwa kagala ke ni fuun ke pye mbe ke yon fili.

²³ Davidi wi setirige woo wo wawi Zhezu we. Yennele

† 13:22 13.22: 1 Sami 13.14; Yuuro 89.21

lùu tɛgɛ Izirayeli tara woolo pe Shɔfɔ ma yala li yɔn fɔlɔ na làa kɔn li ni.

²⁴ Sanni wi sa pan, Zhan Batisi wila pye na Yɛnɛɛlɛ sɛnrɛ ti yuun Izirayeli tara woolo pe kan ma yo pe pe kapere ti jɛn peri yaga, pe batize.

²⁵ Naa Zhan tunngo ki kɔsanga wila kaa na yɔngɔ, a wi nɛɛ yuun fɔ: <Yaa ki jate ambɔ wi mi? Nɔa kɔnɔ yaa wele, wo ma mi. Ye wele! Wi yɛn na paan na punngo na, mii daga mboo sawira manda ti sangala (katugu na go kologo ki na!)>

²⁶ «Sefɛnnɛ yoro mbele Abirahamu wi setirige piile, konaa yoro sanmbala mbele ye maa yɛnri Yɛnɛɛlɛ li yeri, ki showɔ sɛnrɛ nda pa tila torogo woro yeri.

²⁷ Zheruzalɛmu ca fɛnnɛ poro naa pe teele pe ni, pe sila Zhezu wi jɛn paa pe Shɔfɔ yɛn. Yɛnɛɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe sɛnrɛ nda ti maa kara cɛnpilige pyew ki ni, ali maga ta pe sila ti kɔrɔ wi logo, pàa ki sɛnrɛ ti tanga mari yɔn fili, naa pàa Zhezu wi gbo we.

²⁸ Ali maga ta pe sila tanga yan wa, nga kila daga wi gbowo ni, a pè Pilati wi yɛnri ma yo poo gbo.

²⁹ Kagala ngele fuun kàa yɔnlogɔ wa Yɛnɛɛlɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi ni Zhezu wi kanngɔlɔ, naa pàa kaa ke pye ma ke yɔn fili, a pè suu tirige maa laga wa tiparaga

ki na, mɛɛ saa wi le.

³⁰ Ɛɛn fɔ, Yɛnɛɛlɛ làa wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni.

³¹ Naa Zhezu wila kaa yɛn, pilige lɛgɛrɛ na, wila wi yɛɛ naga leele mbele pàa pinle wi ni ma yiri wa Galile tara ma kari wa Zheruzalɛmu pe na. Yingɔ pè pye wi sɛrɛfɛnnɛ mbaa wi sɛnrɛ yuun Izirayeli tara woolo pe kan.

³² Woro fun, ki Sɛntanra to waa yari na ye kaan, fɔ Yɛnɛɛlɛ làa yɔn fɔlɔ na kɔn we tɛlɛye pe yeri,

³³ li yɔn kì fili we kan, woro mbele wè pye pe setirige piile wele. A li si Zhezu wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni, paa yɛgɛ nga na ki yɛn ma yɔnlogɔ wa Yɛnɛɛlɛ gbɔgɔyuuro sɛwɛ wi go shyen ki ni ma yo fɔ:

*Ma yɛn na Pinambyɔ,
a mì pye ma To nala.†*

³⁴ Yɛnɛɛlɛ làa ki yo ma yo li yaa kaa yɛn mboo yirige wa kunwɔ pi ni, jango wiga ka fongɔ. Pa làa ki yo yɛɛn ma yo fɔ:

*Yɔn fɔlɔ na mɪla kɔn Davidi
wi yeri,*

*mi yaa ki duwaw jɛnnɛ wi
tirige ye na, ki wogo ki
se ya koro.†*

³⁵ Ki kala na, ligi yo wa Yɛnɛɛlɛ gbɔgɔyuuro sɛwɛ wi laga ka ni naa ma yo fɔ:

*Ma se yɛnlɛ ki na, ma woo
kpoyi wi fongɔ.†*

³⁶ Ma si yala, Davidi wo na, kala na Yɛnɛɛlɛ làa jate ma

tεge ma yo wi pye, wila li pye ma li yon fili wi sonlo ki na. Ko pungo na, a wi si ku. Paa wi le wa wi tεleye pe tanla, a wi fongo jate.

37 Εεν fo, Yennele li na yen maa yirige wa kunwo pi ni, wo si fongo.

38 Ki kala na, sefenne, yege jen ye yo fo Zhezu wo mege na ki yen na yari ye kan ma yo kapere ti mbe ya kala yaga. Moyisi lasiri wi saa ya mbe ye pye lesinmbele kagala ngele ni,

39 mbele fuun pe taga Zhezu wi na, pe pye lesinmbele Yennele li yege na wa ki kagala ke ni.

40 Ki kala na, ye ye yee yingiwe jen, jango nga Yennele yon senre yofenne paa yo, kiga ka ye ta; ki nga fo:

41 *Ye wele, yoro mbele yaa na tifaga,
ye ti ki to ye yon na, ye ko ye wo wa;
katugu mi yaa kala la pye ye sonlo ki na,
na lere wa kali yege yo ye kan, ye se taga ki na.»†*

42 Naa Poli naa Barinabasi paa kaa yiri wa sherigo ki ni, a leele pe si pe yenri ma yo ki cenpilige nga kila paan, pe pan pe para pe ni naa ki kala nungba li na.

43 Naa finliwe pila kaa ko, Zhufuye poro naa mbele paa ye Zhufuye sherege ki ni, pe legerε la taga Poli naa Barinabasi pe pungo na. A poro neε para pe ni na pe kotogo kanni ma yo pe koro

pe yere jenge wa Yennele li yinme pi ni.

44 Ki cenpilige lurumbanna, ca woolo pe gboo la pe yee gbogolo mbe Yennele senre ti logo.

45 Naa Zhufuye paa kaa ki janwa gbolo li yan ma, a pe si yin yenjara ni neε kendige woo nga Poli la pye na yuun ki ni, naa tegele.

46 Kona, a Poli naa Barinabasi pe si kotogo ta na para pe ni, ma yo fo: «Kila daga Yennele li senre ti yo yoro kan gben. Εεν fo, na ye kaa je ti na ma ye yee yan yee daga yinwege mbakogo ki ni, εεν, we yaa la kee mbele pe woro Zhufuye pe korogo.

47 Katugu nga we Fo wi yo ma we kan, koyi nga fo:
*Moo tεge ma pye paa yanwa
yen cengele ke kan,
jango ma kari showo senre ti
ni fo wa tara ti kosaga
ki na.†*

48 «Mbele pe woro Zhufuye, naa paa kaa ti logo, a pe si yin nayinme ni neε we Fo wi senre ti gbogo. Kila kon ma tεge mbele fuun kan pe yinwege mbakogo ki ta, poro pe ni fuun poro la taga Zhezu wi na.»

49 A we Fo wi senre ti si jaraga wa ki tara ti lagapew.

50 Εεν fo, a Zhufuye pe si jeεle megbogo fenne naa ca ki legboolo pele sun ma wa Poli naa Barinabasi pe na, neε pe jolo ma pe puro ma pe yirige wa pe tara. Ki jeεle paa pye na Yennele li gbogo.

⁵¹ A Pòli naa Barinabasi pè si pe tóoró gbanngban wi pepé† maa wo pe kala na, mée kari wa Ikoniyo mu ca.

⁵² A Antiyoshi tagafenne pè si yin nayinme naa Yinnekpoyi li ni.

14

Pòli naa Barinabasi pàa Yenhele senre yo wa Ikoniyo mu ca

¹ Wa Ikoniyo mu, a Pòli naa Barinabasi pè si ye wa sherigo ki ni, paa yege nga na pege piin faa we, mée para paralomo pa na, fo a Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye pe legere taga Zhezu wi na.

² Eɛn fo, Zhufuye mbele pe sila taga, a pè si mbele pe woro Zhufuye pe sun ma pe wa tagafenne pe na.

³ Kona ki ni fuun, Pòli naa Barinabasi pàa mo wa Ikoniyo mu. Pàa kotogo ta na para ma pe jigi wi taga we Fo wi na. We Fo wila pye naga nari fo senre nda pàa pye na yuun wi yinme wogo ki na, ti yen kaselege. Yawa mba wila kan pe yeri, a paa kagbogolo naa kafonngolo piin pi kala na.

⁴ A ca woolo pè si kon shyen. Pèle la pye Zhufuye pe pungo na, a pèle taga pitunmbolo pe pungo na.

⁵ Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye, naa pe teele pe ni, pàa pye na pe yeɛ

gbegede mbe kapege pye Pòli naa Barinabasi pe na, mbe pe wa sinndere ni mbe pe gbo.

⁶ Naa pàa kaa ki jatere wi ta sanga nga ni, a pè si fe ma kari wa Likawoni tara, wa Lisiti ca naa Deribi ca ki ni, naa ti kanngara na cara ti ni,

⁷ mée Zhezu wi Sentanra ti yari wa ki lara ti ni fun.

Pòli naa Barinabasi pàa Yenhele senre yo wa Lisiti naa Deribi cara ti ni

⁸ Wa Lisiti, nanja wà la pye wa, wila pye censaga sanga pyew; katugu pàa wi se murugu, wi sila ya tanga bobobo.

⁹ Nda Pòli wila pye na yuun, wila pye nari nuru. A Pòli wi suu yengele ke kan wi na, ma suu yan tagawa yen wi ni mbe ya mbe sagala.

¹⁰ Kona, a wì sigi yo nanja wi kan ngbanga ma yo fo: «Yiri ma yere ma sin ma tooro ti na!»

A nanja wì si yew ma kan wi tooro ti na, neɛ tanri.

¹¹ Naa janwa wila kaa Pòli kapyege ki yan, a pè si jorogo ngbanga Likawoni fenne senre ti ni ma yo fo: «Yarisunndo tà kannga leele ma pan laga we sogowa.»

¹² A pe neɛ Barinabasi yinri Zusi†, neɛ Pòli wo yinri Erimesi, katugu wo wila pye na para.

¹³ Zusi gbogogo nga kila pye wa ca ki yesaga ki na,

† 13:51 13.51: Pàa pe tooro gbanngban wi pepé maa wo wa mbege naga fo ki ca woolo pàa kapege pye a ki pye pe yeɛ go kala. † 14:12 14.12: Zusi: Wila pye Girekiye pe yarisunngo gbogo ka. Erimesi: Wila pye Girekiye pe yarisunngo gbogo ka, nga pàa pye na jate paa Zusi wi pitunngo yen.

wi saraga wɔfɔ wila pan napene ni wa yeyɔnrɔ ti na, pàa pe fere tige fyɛenre ni. Wila pye na jaa, wo naa janwa wi ni, mbe saraga wɔ Barinabasi naa Pɔli pe yeri.

14 Naa pitunmbolo pe shyenme, Barinabasi naa Pɔli, pàa kaa ko logo ma, a pè si pe yaripɔrɔ ti walagi maga naga fɔ pè je ki na, mɛɛ fe ma ye wa janwa wi sɔgɔwɔ, mɛɛ gbele ngbanga ma yo fɔ:

15 «We wenne, yingɪ na, a ye nɛɛ ko piin? We yen leele fun paa ye yen. Sentanra to wè pan mbe kan ye yeri, nɛɛ ye yinri ma yo ye pɔngɔ le ki yarijagara nda ti ni, ye ye yɛɛ kan Yenɲele na yinwege wolo li yeri, lo li naayeri, naa tara, naa kɔgoje, naa ti nawa yaara ti ni fuun ti da.

16 Wagati ɲa fuun wì toro wi ni, Yenɲele làa cengele woolo pe ni fuun pe yaga paa kee wa pe yɛɛ nandanwa kala kɔngolo ke ni.

17 Ma si yala, li li yɛɛ cenlɔmɔ pi naga wa kajenje ɲga fuun li maa piin ki ni. Li ma tisaga ki kan ye yeri ma yiri wa yenɲele na, ma yarilire kan ye yeri ti wagati wi na, ma yaakara legere kan ye yeri ma ye nawa pi yin nayinme ni.»

18 Ali pitunmbolo pe yogo konaa ki ni fuun, pe sila ya mbe janwa wi yerege wiga ka saraga wɔ pe yeri.

19 A Zhufuye pèle si yiri wa Pisidi tara, wa Antiyoshi naa Ikoniyoumu cara ti ni ma

pan, mɛɛ janwa wi jatere wi wa maa kanɲga pe na. A pè si Pɔli wi wa sinndeere ni mboo gbo, mɛɛ wi tilele ma yiri wi ni wa kayege, katugu pàa ki yan ndɛɛ wì ku.

20 Ɛɛn fɔ, naa tagafenne pàa ka saa gbogolo maa maga sanga ɲa ni, a wì si yiri ma ye wa ca nawa. Ki goto pinliwe pi ni, a wo naa Barinabasi pè si yiri wa ma kari wa Deribi.

Pɔli naa Barinabasi pe sɔngɔrɔmɔ wa Antiyoshi ca, wa Siri tara

21 A Pɔli naa Barinabasi pè si Sentanra ti yari wa Deribi ca nawa ma tagafenne legere ta wa. Ko pɔngɔ na, a pè si sɔngɔrɔ wa Lisiti, naa Ikoniyoumu, naa Antiyoshi cara ti ni, wa Pisidi tara.

22 Pàa pye na tagafenne pe kotogo kanni na pe yerɛgi ma yo pe koro wa tagawa pi ni, nɛɛ pe piin fɔ: «Ki daga jɔlɔgɔ legere mbe we ta, sanni we sa ye wa Yenɲele li wunluwɔ pi ni.»

23 A pè si lelele tegetege legilizɪ nungba nungba pyew wi ni. Naa pàa kaa yenɲele le ma Yenɲele li yenri, a pè si pe le we Fɔ wi kɛɛ, wo ɲa pàa taga wi na we.

24 Ko pɔngɔ na, a pè si Pisidi tara ti kɔn ma yiri, mɛɛ gbɔn wa Panfili tara.

25 A pè si Yenɲele senre ti yo wa Perizhi ca, kona, mɛɛ kari wa Atali ca.

26 Wama, a pè si ye tɔnmɔkɔrɔ ka ni mɛɛ kari wa Antiyoshi, wa Siri tara.

Pa pàa pe le Yenñele kee wa ki ca ki ni, janggo li yinme tirige pe na tunngo nga pàa pye ma yon fili makɔ ki kala na.

²⁷ Naa pàa ka saa gbɔn wa Antiyoshi, a pè si tagafenne pe gbogolo. Kagala ngele Yenñele làa pe saga, a pè pye, konaa làa tagawa konɔ li yenge mbele pe woro Zhufuye pe kan yege nga na pe ta pe taga, a pè si ke yege yo ma pe kan.

²⁸ A pè si koro wa tagafenne pe ni, ma wagati titonlowo pye wa pe ni.

15

Finliwe mba pila pye wa Zheruzalemu ca

¹ Kona, a leele pèle si pan wa Antiyoshi ca ma yiri wa Zhude tara. A pe nɛɛ tagafenne pe nari na yuun fo: «Na yee kenrekenre mbe yala Moyisi lasiri wi ni, ye se ya sho.»

² A yolɛgere naa kendige gbɔgo si ye poro naa Pɔli naa Barinabasi pe soɔwo. A pè si yere ki yerewe ma yo Pɔli, naa Barinabasi, naa leele sanmbala pele ni, pe kari wa Zheruzalemu pe sa para pitunmbolo poro naa lelele pe ni ki wogo ki na.

³ A legilizi wì si pe torogo. Pe karisaga, a pè si Fenisi naa Samari tara ti pari ma toro. Mbele pe woro Zhufuye pàa taga Yenñele li na yege nga na, a pe nɛɛ ki yari na tagafenne pe kaan, fo a ki pye nayinme gbɔɔ pe ni fuun pe yeri.

⁴ Naa Pɔli naa Barinabasi pàa ka saa gbɔn wa Zheruzalemu, a legilizi woolo, naa pitunmbolo pe ni konaa lelele pe ni, pè si pe yigi jenge. Yenñele làa Pɔli naa Barinabasi pe saga, a pè kagala ngele pye, a pè si ke ni fuun ke yege yo ma pe kan.

⁵ Kona, Fariziye ngbelege ki ni, mbele pàa pye tagafenne, a poro pèle si yiri ma sho fo: «Ki daga tagafenne mbele pe woro Zhufuye pe kenrekenre, ki yo pe kan paa tanri Moyisi lasiri wi na paa wi yon fili.»

⁶ A pitunmbolo poro naa lelele pe ni, pè si gbogolo mbege kala li yewe jenge.

⁷ Naa pàa kaa kendige gbɔgo wo ma ko, a Pyeri wì si yiri, mee pe pye fo: «Sefenne, yege jen ma yo Yenñele lilan wo laga ye soɔwo, kì mɔ, janggo mbe Sentanra ti yo mbele pe woro Zhufuye pe kan, pe ta peri logo, pe taga we Fo wi na.

⁸ Yenñele na li yen ma leele pe koto ti jen, ligi naga ma yo li yenle pe na, ma Yinnekpoyi li kan pe yeri paa yege nga na làa li kan woro fun we yeri we.

⁹ Woro naa poro ni, lii wa wo wa ni. Lì pe koto ti pye kpoyi, naa pè taga ki kala na.

¹⁰ Yinɔ wo ni, ki cen mele, a ye nɛɛ Yenñele li waa na wele? Na tugugboro tari tagafenne pe go na, nda we teleye o, woro o, wa si ya ti ni mberi tugo.

11 Wè taga ki na ma yo Yennɛle li yɛn na we shoo we Fɔ Zhezu wì yinmɛ mba tirige we na po kala na. Ko nunɔba koyi pe wogo ye fun.»

12 Kona, a janwa wi ni fuun wì si pyeri dinw nɛɛ nuru Barinabasi naa Pɔli pe yeri, Yennɛle làa pe saga, a pè kafɔnnɔgɔlɔ naa kagbɔgɔlɔ ngele pye wa mbele pe woro Zhufuye pe sɔgɔwɔ, a pe nɛɛ ke yɛgɛ yuun.

13 Naa pàa kaa para ma kɔ, a Zhaki wì si sɛnrɛ ti lɛ ma sho fɔ: «Sefɛnnɛ, yaa nuru na yeri!

14 Simɔ wìgi yɛgɛ yo paa yɛgɛ nɔa na maga lɛ wa faa, Yennɛle làa li jatere wi taga mbele pe woro Zhufuye pe na, ma pele wɔ wa pe sɔgɔwɔ ma pe pye li woolo.

15 A Yennɛle yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe sɛnrɛ ti saa pye nunɔba ti ni, paa yɛgɛ nɔa na ki yɛn ma yɔnlɔgɔ wa Yennɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi ni ma yo we Fɔ wì yo fɔ:

16 *Ko punɔgo na, pa mi yaa sɔngɔrɔ mbe pan,*

mbe Davidi wi paraga go nɔa kila toori ki kan naa fɔnnɔgɔ.

Mi yaa kaga jɔgɔsara ti gbegele mbege yirige mbege sin;

17 *janɔgo leele sanmbala pe we Fɔ wi lagaja,*

naa cɛngɛle ngele fuun mi yeri ke pye na woolo ke ni.

18 *We Fɔ wo wì yo ma, wo nɔa wìgi kagala ke pye, a kè jɛn, maga lɛ wa faa we.»†*

19 A Zhaki wì sho naa fɔ: «Ko kì ti mila ki jate fɔ mbele paa pe yɛɛ kaan Yennɛle li yeri, pe si woro Zhufuye, waga ka kanɔbanra taga pe na.

20 *ɛɛn fɔ, ye ti we sɛwɛ torogo pe yeri, fɔ paga kaa yarisunndo kara kaa mbe pe yɛɛ le fyɔngɔ. Pe pe yɛɛ yigi kɛɛnrɛ lime pi ni. Paga ka yaraga nɔa pè maga sere wa ki yɔlɔgɔ maga gbo ki kara ta ka. Paga si ka kasanwa ka.*

21 Katugu maga lɛ wa faa, leele pe maa Moyisi lasiri sɛnrɛ ti yuun ca pyew ki ni, nari kara shɛriyinre ti ni cɛnpilige pyew ki ni.»

Sɛwɛ nɔa pàa torogo tagafɛnnɛ mbele pe woro Zhufuye pe kan

22 Kì kaa pye ma, a pitunmbolo poro naa leleɛɛ, naa legilizi woolo pe ni fuun pe ni, pè si yere ki yerewe mbe leele pele wɔ pe yɛɛ ni, mbe pe torogo wa Antiyɔshi ca pe pinle Pɔli naa Barinabasi pe ni. A pè si Zhude nɔa pàa pye na yinri Barisabasi wo naa Silasi wɔ. Pe ni fuun shyen pàa pye legbɔlɔ tagafɛnnɛ pe sɔgɔwɔ.

23 Sɛwɛ nɔa pàa kan pe yeri pe kari wowi nɔa:

«Pitunmbolo naa leleɛɛ, poro mbele pè pye ye woolo, poro paa pe sharaga ki torogi yoro mbele ye woro

† 15:18 15.16-18: Amɔ 9.11-12

Zhufuye, mɛɛ pye pe woolo ye kan. Yoro mbele ye yen ma cɛn wa Antiyɔshi, naa Siri tara to naa Silisi kinda wi ni we.

²⁴ Wège logo ma yo leele pèle yiri laga we sɔgɔwɔ ma saa ye jatere wi lege ye na pe senre ti ni, ma ye nawa pi piri ye na. Woro ma we pe tun.

²⁵ Ki kala na, wège yan ki yen ma yɔn, a wè yo ma fili ki na mbe leele pele wɔ mbe pe tun wa ye yeri. Pe yaa ka pinle mbe kari Barinabasi naa Pɔli pe ni, poro mbele pè pye we wenne jembèle we.

²⁶ Poro pàa pe yɛɛ go ki pɛɛ we Fɔ Zhezu Kirisi wi mege ki kala na.

²⁷ Kì pye ma, we yaa Zhude naa Silasi pe tun wa ye yeri. Senre nda waa yɔnlogi laga, poro jate pe yaa sari yo mbe ye kan.

²⁸ Katugu Yinnekpoyi lo naa woro ni, wège yan ki yen ma yɔn fɔ waga ka tuguro ta yɛge taga ye go na mbe wɔ ki kagala ngele ke daga pyewe ni yɛɛn koro ni. Ke ngele:

²⁹ Yaga ka yarisunndo kara ka, yaga ka kasanwa ka, yaga ka yaraga nga pe maga sere wa ki yɔlogɔ maga gbo ki kara ta ka. Ye ye yɛɛ yigi kɛɛnre lime pi ni. Na yaga ye yɛɛ yingiwɛ jɛn ki yaara ti ni, ko ki yɔn. We yen pilige ka.»

³⁰ Kona, a pè si leele mbele pàa tun pe yaga, a pè kari wa Antiyɔshi ca, mɛɛ saa tagafenne ngbelege ki gbogolo maga sɛwɛ wi kan pe

yeri.

³¹ Naa pàa kaa wi kara sanga nga ni, a pe nɛɛ yɔgori ki kotogo kanga senre ti kala na.

³² Zhude naa Silasi poro kpaw mbele pàa pye Yennele yɔn senre yofenne, pàa senlegere yo sefenne pe ni ma pe kotogo kan, ma fannga kan pe yeri wa tagawa pi ni.

³³ A pè si wagati jɛnri pye wa. Ko pungo na, a tagafenne pè si pe yaga paa kee nɛɛ pe piin ma yo pe songoro pe gbɔn yinnga wa pe tunvenne pe na.

³⁴ [Kona ki ni fuun, kila Silasi wo ndanla wi koro wa pe ni.]

³⁵ A Pɔli naa Barinabasi poro si koro wa Antiyɔshi. Poro naa lelegere pèle la pye na we Fɔ wi Sentanra ti yuun, nɛɛ leele pe nari.

**POLI WI
KONDANGALA
SHYEN WOLO
YENNELE TUNNGO
KI NA WO
NAA SILASI
KONAA TIMOTE
15.36-18.23**

*Poli naa Barinabasi
pàa laga pe yɛɛ na*

³⁶ Naa piliye yà la kaa toro, a Pɔli wì si Barinabasi wi pye fɔ: «Wè toro cara nda fuun ni ma we Fɔ wi Sentanra ti yo, ti we songoro wa ti ni, we sefenne pe wele, pe yen yɛge nga na we ta wege jɛn.»

³⁷ Barinabasi wo la pye na jaa mbe Zhan nga pàa pye na

yinri Mariki wi le wi pinle pe ni wi kari.

³⁸ Εεν ƒo, a Pɔli wì sigi jate kii daga poo le pe kari wi ni; katugu wìla laga pe na wa Panfili tara, wi sila yenle mbe kari pe ni pe tunṅo ki na naa.

³⁹ A kendige gbogɔ kà si ye pe sɔgɔwɔ, ƒo a pè laga pe yee na. A Barinabasi wo si Mariki le ma kari wi ni, pàa ye tɔnmokɔrɔ ka ni ma kari wa Shipiri lɔgɔ fugo tara ti ni.

⁴⁰ Naa tagafenne pàa kaa Pɔli wi le we ƒo wi kee wi yinne tirige pe na, a Pɔli wo si Silasi wo wɔ mee kari wi ni.

⁴¹ A wì si Siri tara to naa Silisi kinda wi yanri, na fannga kaan legiliziyee woolo pe yeri wa tagawa pi ni.

16

Timote wìla saa Pɔli naa Silasi pe torogo

¹ Kona, a Pɔli wì si kari wa Deribi naa Lisiti cara ti ni. Tagaƒo wà la pye wa, pàa pye naa yinri Timote. Wi nɔ wìla pye Zhufuye mbele pàa taga wo wa. Wi to wo la pye Girekiye woo.

² Tagafenne mbele pàa pye wa Lisiti naa Ikoniyo mu cara ti ni, pàa pye naa metanga yinri.

³ Pɔli wìla pye naga jate mbe Timote wì le mbe kari wi ni. Kì kaa pye ma, a wì suu kenrekenre Zhufuye mbele pàa pye wa ki lara ti ni pe kala na, katugu pe ni fuun pàa ki jen ma yo wi to wìla pye Girekiye woo.

⁴ Pàa pye na toro cara nda fuun ni, pitunmbolo poro naa lelele pe ni pàa yo ma yere kagala ngele na wa Zheruzalemu, a pe nee ke yuun na tagafenne pe kaan, nee pe yenri ma yo pe ke yigi paa tanri ke na.

⁵ A legiliziyee woolo pe nee fannga taa wa tagawa pi ni. A pele nee tari pe na pilige pyew.

Pɔli wìla yariyanga ka yan

wa Tirowasi ca

⁶ A Yinnekpoyi li si pe yege kɔn ma yo paga ka Yennele senre yo wa Azi tara ti ni; kì pye ma, a pè si Firizhi tara to naa Galasi kinda wi pari ma toro.

⁷ Naa pàa kaa yongɔ Misi tara ti ni, a pè sigi ngbanga mbe kari wa Bitini kinda wi ni, een ƒo, Zhezu wì Yinne li sila yenle pe kari wa.

⁸ Kona, a pè si Misi tara ti kɔn ma yiri, mee kari wa Tirowasi ca.

⁹ Kì yembinne li ni, a Pɔli wì si yariyanga ka yan, ma Maseduwani kinda woolo naja wa yan yeresaga, wi yen naa yenri na yuun ƒo: «Toro laga Maseduwani, ma pan ma we saga!»

¹⁰ Naa Pɔli wìla kaa kì yariyanga kì yan ma, le kì yongolo nungba ke ni, a we nee jaa mbe kari wa Maseduwani; katugu wàa taga kì na ma yo Yennele làa we yeri we sa Sentanra ti yari wa kì tara woolo pe kan.

Lidi wìla taga we ƒo wi na wa Filipi ca

¹¹ A wè si ye tɔnmɔkɔrɔ ka ni wa Tirowasi ca, mɛɛ kari teere wa Samotirasi logɔ fugo tara ti ni. Ki goto, a wè si kari wa Neyapolisi ca.

¹² A wè si yiri lema, mɛɛ kari wa Filipi ca. Maseduwani kinda naa pòo kɔɔnlɔ kɔɔnlɔ, ti konsaga konɔbannga ki cagbɔgɔ ko layi. Ɔrɔmu tara fenne pe censaga ko ka layi. A wè si piliye jenri pye wa ki ca ki ni.

¹³ Naa Zhufuye cɛnpilige kila kaa gbɔn, a wè si yiri wa ca nawa, mɛɛ kari lafogo ka yɔn na, nɛɛ ki jate ndɛɛ we yaa sa Yɛnɛle yɛnrisaga ka yan wa. Jɛɛle pɛle la pye ma gbogolo wa, a wè si cɛn mɛɛ yo poro ni.

¹⁴ Jɛle wà la pye wa, pàa pye naa yinri Lidi, pa wila yiri wa Tiyatiri ca ki ni. Pariyɛnɛ tiyɔnrɔ pɛrɛfɔ lawi. Wila pye na fye Yɛnɛle li yɛgɛ. A wi nɛɛ nuru we yeri, a we Fɔ wì suu kotogo ki yɛngɛ, janɔgo wi ta wi nunɔgbolo jan wila nuru Pɔli wi yeri.

¹⁵ A wì suu yɛɛ kan, a pòo batize wo naa wi go woolo pe ni. A wì si we yɛnri ma yo fɔ: «Na kaa pye yaa na jate mì taga jɛngɛ we Fɔ wi na, ye pan yé sa tugu wa na go.»

A wì si we nɔgbanga, fɔ a wè yɛnlɛ.

Pàa Pɔli naa Silasi pe le kaso wa Filipi ca

¹⁶ Pilige ka, ma we ta waa kee wa Yɛnɛle yɛnrisaga, a

kulojɔ wà si pan ma fili we ni. Gbosho jɛɛfɔ lawi. Wi jɛɛɛ yogo ki kala na, wila pye na penjalegere taa wi tafenne pe kan.

¹⁷ A wì si taga woro naa Pɔli we punɔgo na, nɛɛ gbele nɔgbanga na yuun fɔ: «Ki nambala mbele yɛɛn, Yɛnɛle na yaraga pyew ki go na, lo tunmbyelee wele. Showɔ konɔ lo paa yari ye kan.»

¹⁸ Wila pye na ko piin ma, ma piliye legere ta. Kì ka saa Pɔli wi yɔngɔ, a wì si kannga ma gbosho wi pye fɔ: «Mila ki yuun ma kan Zhezu Kiri si wi mege ki na, wɔ wi ni!»

Le ki yɔngɔlɔ nunɔgba ke ni, a gbosho wì si wɔ wi ni.

¹⁹ Naa kulojɔ wi tafenne pàa kaa ki yan pe penjara tajele li kɔ, a pè si Pɔli naa Silasi pe yigi ma pe tilele ma kari pe ni wa kiti konfenne pe yɛgɛ na wa katogo.

²⁰ A pè si saa pe yerege kiti konfenne pe yɛgɛ sɔgɔwɔ, mɛɛ pe pye fɔ: «Ki nambala mbele, paa we ca ki pinri. Zhufuye poro pele wele.

²¹ Pe yɛn na kalɛgɛle kele nari, kee daga woro Ɔrɔmu tara fenne we yeri we yɛnlɛ ke na waa tanri ke na.»

²² A janwa wì si yiri pe kɔrɔgɔ fun. A kiti konfenne pè si Pɔli naa Silasi pe pagala, ma konɔ kan ma yo pe pe gbɔn sapige ni.

²³ Naa pàa kaa pe gbɔn jɛngɛ, a pè si pe le kaso, mɛɛ ki yo kaso go welefɔ wi kan ma yo wila pe wele jɛngɛ.

²⁴ Naa kaso go welefɔ wila

kaa ko konɔ lo ta pe yeri, a wì si pe le wa kaso go yumbyɔ ɲa wi yen ma lara wi ni, mɛɛ pe le ɲgbɛɛre na.

²⁵ La kee yindɛɛ ki yeri, a Pɔli naa Silasi pe nɛɛ Yenɲɛle li yenri, na li sonni yuuro ni. Kasopiile sanmbala pàa pye na nuru pe yeri.

²⁶ Le ki yongolo nunɲba ke ni, a tara ti si yegɛ ɲgbanga, ma kaso go nɔɔ ki yegɛ. A kɔɔɔ ti ni fuun ti si yengɛle. Kasopiile pe ni fuun pàa pe pɔ jorɔgoye mbele ni, a pè sangala.

²⁷ A kaso go welefɔ wì si yen. Naa wila kaa kaso go kɔɔɔ ti yan ti yengɛle, a wì suu tokobi wi tile maa kɔw, maa yirige na jaa mboo yɛɛ gbo, katugu wila ki yan ndɛɛ kasopiile pè fe.

²⁸ Ɛɛn fɔ, a Pɔli wì si gbele ɲgbanga wi fanɲga ki ni fuun ki ni, ma yo fɔ: «Maga ka kapege pye ma yɛɛ na, we ni fuun we yen laga.»

²⁹ Kona, a kaso go welefɔ wì sho fɔ pe pan kason yanwa ni. A wì si fyɛɛle ma ye wa kaso go yumbyɔ wi ni, nɛɛ seri fyɛɛ ti kala na ma saa to le Pɔli naa Silasi pe jegele.

³⁰ Ko punɲo na, a wì si pe yirige ma pe yewe ma yo fɔ: «Na teelee, yinɲi mi daga mbe pye mbe si sho?»

³¹ A pè suu yon sogo ma yo fɔ: «Taga we Fɔ Zhezu wi na, pa ma yaa sho, mboro naa ma go woolo pe ni.»

³² A pè si we Fɔ wì sɛnrɛ ti yo maa kan, konaa mbele

fuun pàa pye wa wi go pe ni.

³³ Ki yembine sanga nunɲba wi ni, a kaso go welefɔ wì si kari pe ni ma saa pe sagbanra ti jogojogo. A wì si batize le teere wo naa wi go woolo pe ni fuun pe ni.

³⁴ A wì si kari Pɔli naa Silasi pe ni wa wi go, ma saa yaakara kan pe yeri. A ki kaso go welefɔ wo naa wi go woolo pe ni, pè si yin nayinmɛ ni, katugu pàa taga Yenɲɛle li na.

³⁵ Naa laga kila kaa laga, a kiti kɔnfenne pè si polisiye torogo wa kaso go welefɔ wi yeri ma yo wigi nambala pe wa.

³⁶ A kaso go welefɔ wì si saa ki yo Pɔli wi kan ma yo fɔ: «Kiti kɔnfenne pe tunɲo torogo laga ma yo mbe ye wa. Ki kala na, yinɲo ye yiri yaa kee yeyinɲe na.»

³⁷ Ɛɛn fɔ, a Pɔli wì sigi yo polisiye pe kan ma yo fɔ: «Woro mbele we yen Ɔromu tara piseele, pè we gbɔn lere pyew wi yegɛ na, pee kiti kɔn we na. Ko punɲo na, a pè saa we le kaso. Ko yinɲo, paa jaa mbe we wa larawa wi le? Kaari! Poro jate pe pan pe we yirige laga.»

³⁸ A polisiye pè si kari ma saa ki yo kiti kɔnfenne pe kan. Naa pàa kaa ki logo ma yo Pɔli naa Silasi pe yen Ɔromu tara piseele, a pè si fyɛ.

³⁹ A pè si pan ma pe sunlu, kona, mɛɛ pe yirige wa kaso, ma pe yenri ma yo pe wɔ wa ca.

⁴⁰ Naa pàa kaa yiri wa kaso, a pè si kari wa Lidi go. Naa pàa kaa tagafenne pe yan, ma pe kotogo kan, a pè si kari.

17

Jɔlɔɔ la gbɔn Pɔli naa Silasi pe na wa Tesaloniki ca

¹ A Pɔli naa Silasi pè si toro ma yiri wa Anfipolisi ca naa Apoloni ca, mɛɛ gbɔn wa Tesaloniki ca. Zhufuye pe sherigo kà la pye wa ki laga ki na.

² A Pɔli wì si ye wa sherigo ki ni, paa yege nga na wi maa ki piin faa we. A wì si cɛnpilige taanri pye, na Yɛnɛle senre sewe wi nawa senre ti yuun nari finligi leele pe kan.

³ Wila pye naga yege nari naga finligi pe kan, fɔ mbe yala Yɛnɛle senre sewe wi ni, kila daga Kiriwi wì jɔlɔ wi ku, ko punɔgo na, wii yen wi yiri wa kunwɔ pi ni. A wì sho fɔ: «Ki Zhezu na mila wi senre yuun na ye kaan, wo wi yen Kiriwi we.»

⁴ Pe ni, a pèle taga ki na, ma pinle Pɔli naa Silasi pe ni, konaa Giresi tara fenne mbele pàa pye na Yɛnɛle li gbogo pe legere ni, naa jɛle megbogo fenne pe legere ni.

⁵ Eɛn fɔ, a Zhufuye pè si yin yɛnjara ni, mɛɛ saa lejagala pele gbogolo wa ca nawa, ma janwa wi pye maa yirige, ma tinne gbɔɔ pa yirige wa ca nawa. A pè si gbinri ma kari wa Zhasɔn

go, ma saa na Pɔli naa Silasi pe lagajaa mbe pe yigi, mbe kari pe ni wa janwa wi pile-saga.

⁶ Naa kì kaa la pee pe yan, a pè si Zhasɔn naa tagafenne pele tilele ma kari pe ni wa ca ki kiti kɔnfenne pe yeri, nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ: «Ki nambala mbele yɛɛn, pè dunruya lombɔngo ki gbɔn maga piri, pè pan lagame yingɔ,

⁷ a Zhasɔn saa pe yaara wo wa wi go. Ki leele mbele pe ni fuun pe yen na wunlumbolo to wi ngasegele ke jogo, katugu pe yen naga yuun ma yo wunlunaɲa wa fonɲɔ wa, na pe yinri Zhezu.»

⁸ Ki senre tila janwa wo naa kiti kɔnfenne pe jatere wi piri pe na.

⁹ A pè si Zhasɔn naa nambala pe pye, a pè penjara yɔn ka sara, ko punɔgo na, mɛɛ pe wa paa kee.

Bere ca fenne pe legere la taga

Pɔli wi senre ti na

¹⁰ Naa yembine làa kaa wo, le ki yɔngolo nungba ke ni, tagafenne pè si Pɔli naa Silasi pe torogo, a pè kari wa Bere ca. Naa pàa ka saa gbɔn wa, a pè si kari wa Zhufuye sherigo ki ni.

¹¹ Poro jatere wo la yenge ma we Tesaloniki ca fenne Zhufuye poro na. Pàa yenle Yɛnɛle senre ti na nawa jembe ni. Pàa pye na Yɛnɛle senre ti kara nari cancan pilige pyew, na kaa

pye nda Pɔli wila pye na yuun pe kan ti yen kaselege.

¹² A pe legere taga Zhezu wi na. Giresi tara fenne pe ni, jeele megbogɔ fenne pe legere la taga Zhezu wi na, naa nambala legere ni.

¹³ Een fo, naa Tesaloniki Zhufuye paa kaa ki logo ma yo Pɔli wila pye na Yennele senre ti yari wa Bere, a pe si kari wa, ma saa janwa wi yirige wila tinni, maa sun maa wa pe na.

¹⁴ Kona, a tagafenne pe si Pɔli wi torogo le teere wa kogɔje kee ki yeri. Een fo, a Silasi naa Timote poro si koro wa Bere.

¹⁵ Mbele paa kari sa Pɔli wi torogo, paa wi torogo ma gbɔn wa Ateni ca. Pe songɔɔsaga, a Pɔli wi si tunngo kan pe yeri ma yo Silasi naa Timote pe fyeele pe pan wi korogɔ fyaw.

Pɔli wila para Ateni ca fenne pe ni

¹⁶ Ma Pɔli wi ta wa Ateni ca wila Silasi naa Timote pe singi, wi jatere wila piri wi na fo jenge, naa wila ki ca ki yan ki yin yarisunndo ti ni we.

¹⁷ Wila pye na yuun Zhufuye pe ni wa sherigo ki ni, naa mbele pe woro Zhufuye mee pye Yennele li gbogofenne pe ni. Wila pye na finli mbele ni wa katoro, wila pye na yuun pe ni pilige pyew.

¹⁸ Kajenmbele mbele pe yinri Epikuriye naa Sitoyisiye, a poro pele si senre ti le Pɔli wi ni nee yuun fo: «Ki yogofɔ ŋa, yingɔ senre wila yuun?» A pele nee yuun fo: «Ki yen ndee wi yen na para yarisunndo nambannda ta senre na.» Katugu Pɔli wila pye na para Zhezu senre naa kuulo pe yenme senre na.

¹⁹ Kona, a pe suu le mee kari wi ni wa Aropagi†, pe kiti konsaga ye, ma sho fo: «Nagawa fonmbo mba maa pi senre yuun, we mbe ya mboo jen le?»

²⁰ Katugu maa yaara fonndo yuun wa we nungbogolo, we yen na jaa mberi korɔ jen.»

²¹ Ateni ca fenne pe ni fuun, ma pinle nambanmbala mbele paa pye ma cen wa pe ni, paa pye na pe wagati wi ni fuun wi piin na nagawa fonmbo pi senre yuun, nakoma naa nuru.

²² A Pɔli wi si yiri ma yere wa Aropagi wi ni, wa janwa wi yege sogowo, ma sho fo: «Ateni ca fenne, miigi yan ye yen yarisunndo gbogofenne jembele yege ki ni fuun ni.

²³ Naa mi pye na yanri laga ye ca na ye yarisunndo ti wele, mi yere ye saraga wosaga nungba yan, ki yen ma yonlogɔ wa ki na ma yo fo: <Yarisunngo ŋa kii jen, ki saraga wosaga.> Wele! Ŋa yaa gbogo, ma si yala, ye suu jen we, wo senre mila yuun

† 17:19 17.19 Yanwiga kayi, pa kiti konfenne ngbelege kila pye na gbogolo wa ki na faa.

na ye kaan.

²⁴ Yεηηελε le, lo na li dunruya wo naa wi nawa yaara ti ni fuun ti da, lo li yen naayeri wo naa tara ti Ɔɔ. Li woro ma cεn wa sheriyrinre nda leele pε kan to ni.

²⁵ Lii jori leele paa gbegele paa yaraga ka kaan li yeri; katugu lo li maa yinwege ki kaan pe ni fuun pe yeri, naa wɔnwɔn po naa yaara ti ni fuun ti ni.

²⁶ Li tara woolo pe ni fuun pe da ma pe yirige naɲa nunɔba ni, ma pe tεge tara ti lagapyew, ma wagati wi kɔnkɔn pe kan, ma tara nda pe yaa cεn ti kɔngɔlɔ ke wɔ faa.

²⁷ Li ko pye ma, pe ta paa lo na li yen Yεηηελε li lagajaa, kana pa pe mbe kali yan, na pe kaa talitali we. Ma si yala, li laga si lali wa kpe ni we ni,

²⁸ katugu

*lo fanɲga na, yinwege ki yen
we ni, we ma si ya na
tigile, we si yen.*

Yoro jate ye yurukɔlɔ pεle ki yo ma yo Ɔɔ:

We yen li piile fun.

²⁹ Ki kaa pye we yen Yεηηελε li piile, wee daga mbaa ki jate ndεε li yen paa tε yarisunɲgo yen, nakoma warifuwe, nakoma paa sinndelege yen, nda leele pε tε pe keyen yi ni, ma yala pe kapyɔ jεnme naa pe jatere wo ni.

³⁰ Leele pe kambajεnme wagati ɲa wi toro faa, Yεηηελε li woro na wo wele naa. Eεn Ɔɔ, koni, li yen na leele pe ni

fuun pe yinri lagapyew ma yo pe pe kapere ti jεn peri yaga;

³¹ katugu li pilige tεge, ɲga ni li yaa ka kiti sinɲε kɔn dunruya woo pyew wi na, naɲa nunɔba ɲa li wɔ wo keε. Liigi wogo ki pye maga naga lere pyew wi na, naa ligi naɲa wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni we.»

³² Naa paa kuulo pe yenme wogo ki logo Pɔli wi yeri, a pεle si tεge wi na. A pεle sho Ɔɔ: «We yaa ka logo ma yeri naa pilifɔnɲɔ.»

³³ Kona, a Pɔli wi si yiri wa pe sɔgɔwɔ mεε kari.

³⁴ Konaa ki ni fuun, a pεle si pinle wi ni, ma taga Zhezu wi na. Pe ni, paa pye na wa yinri Denisi. Aropagi kiti kɔnfenne wo wa lawi, naa jele wa ni, paa pye naa yinri Damari, ma taga leele pele ni naa.

18

*Pɔli wila Yεηηεle senre yo
wa Korenti ca*

¹ Ko punɲo na, a Pɔli wi si yiri wa Ateni ca, mεε kari wa Korenti ca ki ni.

² A wi si saa fili Zhufuye naɲa wa ni, paa pye naa yinri Akilasi, pa paa wi se wa Pɔn kinda wi ni. Wila pan fɔnɲɔ ma yiri wa Itali tara, wo naa wi jɔ Pirisili wi ni; katugu wunlumbolo to Kulodi wila kɔnɔ kan Zhufuye pe ni fuun pe yeri ma yo pe yiri wa Ɔrɔmu ca. A Pɔli wi si kari pe kɔrɔgɔ,

³ mεε saa cεn pe ni na tunɲgo piin ja pe ni, katugu

tunngo cenle nungba pe ni fuun paa pye na piin. Paara yinre gbegelefenne la wele.

⁴ Pɔli wila pye na Yenɲele senre ti yuun wa sherigo ki ni cenpilige pyew ki ni, na Zhufuye poro naa Giresi tara fenne pe jatere wi kanngi pe na.

⁵ Naa Silasi naa Timote paa kaa yiri wa Maseduwani tara ma gbɔn wa, a Pɔli wì suu wagati wi ni fuun wi le, na Yenɲele senre ti yuun nari finligi Zhufuye pe kan, ma yo Zhezu wo wi yen Kirisi we.

⁶ Eɛn fɔ, Zhufuye paa pye na kendige woo Pɔli wì ni naa tegele. Kì kaa pye ma, a Pɔli wì suu yaripɔɔ ti yangara pe mɛge ni ma yo fɔ: «Na yaga pungo Yenɲele li na, yoro jate go kala li! Mi na wogo woro wa ki ni. Mbege le yingɔ wo na, mi yaa la kee mbele pe woro Zhufuye pe kɔɔɔ.»

⁷ Kona, a wì si yiri wa, mɛɛ kari naɲa wa go, paa pye naa yinri Titiyusi Zhusitusi. Wila pye na Yenɲele li gbogo. Wì go kila pye wa sherigo ki tanla.

⁸ A sherigo to Kiripusi wì si taga Zhezu wì na, naa wì go woolo pe ni fuun pe ni. Korenti ca fenne mbele paa pye na nuru Pɔli wì yeri, pe legerɛ la taga Zhezu wì na, a pè pe batize.

⁹ Yembinɛ la ni, a Pɔli wì si yariyanga ka yan. Wa ki ni, we Fɔ wila wì pye ma yo fɔ: «Maga ka fyɛ, ta para suyi, maga ka pyeri,

¹⁰ katugu mi yen ma ni, lere se ya to ma na mbe kapege pye ma na; katugu na woolo pe legerɛ yen laga ki ca nɲa ki ni.»

¹¹ A Pɔli wì si koro wa Korenti ma ye le nungba naa walaga pye wa, na leele pe nari Yenɲele senre ti ni.

¹² Sanga nɲa ni Galiyɔn wila pye Ɔɔmu tara fenne gbɔforonɛri wa Akayi kinda wi go na, a Zhufuye pè si yɔn wa nungba mɛɛ yiri Pɔli wì kɔɔɔ. A pè si kari wì ni wa kiti kɔnsaga,

¹³ ma yo fɔ: «Ki naɲa nɲa, wì yen naga jaa mbaa leele pe jatere wì kanngi pe na paa Yenɲele li gbogo gbɔɔɔɔ mba na, pì yen na we lasiri wì jogo.»

¹⁴ Sanga nɲa ni Pɔli wì yaa senre ti le mbaa para, a Galiyɔn wì si Zhufuye pe pye fɔ: «Yoro Zhufuye, ki pye kambasinɲge, nakoma kapege gbɔɔ yi, ki woro nala kɔɔn shyɛn, mi jɛn na logo ye yeri.

¹⁵ Eɛn fɔ, kì kaa pye kendige ki yen na woo senre naa mɛɛ na, naa ye lasiri wogo na, yoro jate ye daga mbe to yege wɔ. Mi se yenle mbe pye ko yaara nda to kiti kɔnfɔ!»

¹⁶ A wì si pe purɔ ma pe yirige wa kiti kɔnsaga.

¹⁷ Kì kaa pye ma, a pe ni fuun pè si sherigo to Sositeni wì yigi maa gbɔn le kiti kɔnsaga kì yɔn na, eɛn fɔ, Galiyɔn wì sila yɔn le wa kì kala li ni.

Poli wila songoro wa Antiyoshi ca, wa Siri tara ti ni

¹⁸ A Poli wì si koro naa wa Korenti ca ma wagati titonlowo pye wa. Ko pungo na, a wì si yiri wa tagafenne pe yeri, a wo naa Pirisili naa Akilasi pè si ye tonmokoro ka ni mbe kari wa Siri tara. Sanni wi sa ye wa tonmokoro ki ni wa Sankere ca wila kee, a wì suu go ki kan pège kulu, katugu wila yon folo kon Yennele li yeri.

¹⁹ Naa pàa kaa gbòn wa Efezi ca, a Poli wì si Pirisili naa Akilasi pe yaga le. A wo jate wì si kari wa sherigo ki ni, ma yo Zhufuye pe ni.

²⁰ A Pè suu yenri ma yo wi wagati wa pye wa pe ni, een fo, wi sila yenle.

²¹ A wì si sara pe na ma yo fo: «Mi yaa ka songoro laga ye yeri naa, na Yennele li ka yenle we.» Kona, a wì si ye wa tonmokoro ki ni wa Efezi mee kari.

²² Naa wila kaa gbòn wa Sesare ca, a wì si kari wa Zheruzalemu ma saa legilizi wi shari, ko pungo na, mee kari wa Antiyoshi.

²³ Naa wila kaa wagati wa pye wa, a wì si yiri ma saa na Galasi kinda naa Firizhi tara ti yanri na tagafenne pe ni fuun pe sari pe fannga ta wa tagawa pi ni.

**POLI WI
KONDANGALA
TAANRI WOLO
YENNELE TUNNGO
KI NA**

18.24-21.16

Apolosi wi Yennele senre yowo wa Efezi naa Korenti cara ti ni

²⁴ Zhufuye nana wà la pan wa Efezi, pàa pye naa yinri Apolosi. Alegizandiri ca fenne woo lawi. Wila pye sennjeen ma Yennele senre sewe wi jen fo jenge.

²⁵ Pàa wi naga we Fo wi kologo ki ni. Wila pye na Zhezu wi senre ti yari na leele pe nari, nari finligi pe kan wi jatere wi ni fuun wi ni. Een fo, wi jenme pa pila yere le Zhan wi batemu senre to na.

²⁶ A wì si senre ti le ma kotogo ta na para wa sherigo. Naa Pirisili naa Akilasi pàa kaa ki logo, a pè si kari wi ni wa pe go, mee saa Yennele kologo ki naga wi na, maga filige wi kan.

²⁷ A Apolosi wi nee ki jaa mbe kari wa Akayi tara. A tagafenne pè suu kotogo kan ki wogo ki na, ma sewe torogo wa ki laga ki tagafenne pe yeri ma yo poo yigi jenge. Naa wila kaa gbòn wa, mbele pàa taga we Fo wi na Yennele li yinne pi fannga na, a wì si pe saga fo jenge;

²⁸ katugu wi senre tila Zhufuye pe senre ti jan lere pyew wi yege na. Wila pye naga nari naga finligi na yinrigi wa Yennele senre sewe wi ni ma yo Zhezu wo wi yen Kirisi we.

19

Poli wila Yennele senre yo

wa Efezi ca

¹ Sanga ŋa ni Apolosi wila pye wa Korenti ca, a Pɔli wì si Azi yanwira tara ti pari ma kari wa Efezi. A wì si saa tagafenne pele yan wa.

² A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yàa taga Zhezu wi na sanga ŋa ni, yàa Yinnekpoyi li ta le?»

A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We yerɛ sigi logo mbe yo Yinnekpoyi wa.»

³ Kona, a Pɔli wì si pe yewe ma yo fɔ: «Batemu wiwiin yàa pye?»

A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Zhan batemu wo lawi.»

⁴ A Pɔli wì si pe pye fɔ: «Mbele pàa yenle ma pe kapere ti jɛn mari yaga, poro Zhan wila pye na batize naga yuun Izirayeli woolo pe kan, ma yo ŋa wila paan wa wi pungo na pe taga wi na, wo wi yen Zhezu we.»

⁵ Naa pàa kaa ki senre ti logo, a pè si pe yɛɛ kan, a pè pe batize we Fɔ Zhezu wi mege ki na.

⁶ A Pɔli wì suu keyen yi taga pe na, a Yinnekpoyi li si tigi ma ye pe ni. A pe nɛɛ yuun senfonndo ni, na Yennele li yɔn senre yuun.

⁷ Ki leele pàa nambala ke ma yiri shyen yɔn ko tin.

⁸ Ko pungo na, a Pɔli wì si ye wa sherigo ki ni ma kotogo kan na para ma saa gbɔn fɔ yenge taanri. Wila pye na Yennele li wunluwo pi senre yuun pe kan, naga jaa mbe pe jatere wi kannga pe na.

⁹ Έεν fɔ, pèle la pe kotooro ti ŋgban pe yɛɛ na, pe sila yenle mbe taga Zhezu wi na, nɛɛ senpere yuun we Fɔ wi kologo ki na janwa wi yɛɛ na. Kona, a Pɔli wì si laga le pe tanla, mɛɛ kari tagafenne pe ni, ma saa na pe nari pilige pyew wa nanja ŋa pàa pye na yinri Tiranusi wi lokoli.

¹⁰ Wila ko pye ma saa ta yele shyen, fɔ mbele fuun pàa pye ma cɛn wa Azi kinda wi ni, Zhufuye naa mbele pe woro Zhufuye, a pè we Fɔ wi senre ti logo.

Seva pinambiile pe senre re

¹¹ Yennele làa pye na kafɔnngɔlɔ tugbɔngɔlɔ piin Pɔli wi keɛ.

¹² Ali paara naa mbɔgɔlɔ ŋgele kàa jiri Pɔli wi wire ti na, pàa pye na kee ma saa nari tari yambala pe na, a paa sagala, a yinne tipegele kaa woo leele pe ni.

¹³ Zhufuye mbele pàa pye na yanri na toro, na yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni, a poro pèle sigi pye ma wele, na kaa pye pe mbe ya we Fɔ Zhezu wi mege ki yeri mbe yinne tipegele puro mbe wo leele ni. A pe nɛɛ yinne tipegele ke piin fɔ: «Zhezu ŋa Pɔli wila wi senre yuun, waa ki yuun ye kan wi mege ki na, fɔ: <Ye wo yaa kee.> »

¹⁴ (Zhufuye saraga wɔfenne to Seva wi pinambiile koloshyen poro pàa pye na ko piin ma.)

15 *Ἐ*εν *ῥ*ο, a *ῥ*inne *ῥ*ipele *ῥ*i si pe *ῥ*on sogo ma yo *ῥ*ο: «*Ῥ*i *Ῥ*hezu wi *ῥ*en, ma *Ῥ*oli wi *ῥ*en fun, yoro wo *ῥ*en ambene?»

16 *Ῥ*inne *ῥ*ipele *ῥ*aa *ῥ*ye na*ῥ*a *ῥ*a ni, w*ῥ*i si to pe na, ma ya pe ni fuun pe ni, ma pe wele*ḡ*e, *ῥ*ο a p*è* fe ma yiri wa ki go ki ni witiwaga.

17 *E*f*ḡ*zi ca *f*enne pe ni fuun, *Z*hufuye naa mbele pe woro *Z*hufuye, p*à*a ki wogo ki *ῥ*en. A pe ni fuun p*è* si *f*ye n*ḡ*e we *Ῥ*o *Z*hezu wi m*ḡ*e ki *ḡ*ogo.

18 Mbele p*à*a taga *Z*hezu wi na, pe le*ḡ*ere la *ῥ*ye na paan na kapyere nda p*à*a *ῥ*ye ti yuun nari finligi leele pe kan.

19 *T*aluguya *ῥ*yefenne pe le*ḡ*ere la pan pe se*w*ere ti ni mari sogo lere *ῥ*yew wi *ῥ*e*ḡ*e na. A p*è*ge se*w*ere ti son*ḡ*o ki jate maga yan ki warifuwe *ῥ*yo waga ke (10 000) *ῥ*on ko tin.

20 *P*a we *Ῥ*o wi sen*ḡ*e tila *ῥ*ye na jaragi yawa ni *ῥ*en, naa fan*ḡ*a ki nari.

*E*f*ḡ*zi ca *f*enne p*à*a yiri ma je

21 *K*o kagala koro *ῥ*yen*ḡ*o*ḡ*o, a *Ῥ*oli w*ῥ*i si yere ki yerewe mbe Maseduwani kinda naa *A*kayi kinda w*ῥ*i pari mbe kari wa *Z*heruzalemu. A w*ῥ*i sho *ῥ*o: «*N*a *ḡ*a kari, ki daga mbe sa *Ḳ*omu ca ki yan fun.»

22 A w*ῥ*i suu sagafenne shyen tun, *T*imote naa *E*ra-siti wa Maseduwani. A wo jate w*ῥ*i si koro wa *A*zi kinda

wi ni naa, ma wagati wa *ῥ*ye wa.

23 *K*i sanga wi ni, a yol*ḡ*ere t*à* si yiri we *Ῥ*o wi kon*ḡ*o li kala na.

24 *W*arifuwe *ḡ*on*ḡ*o w*à* la *ῥ*ye wa, p*à*a *ῥ*ye naa yinri *D*emetiriyusi. *W*ila *ῥ*ye na warifuwe wi *ḡ*oon tunm*ḡ*ow*ḡ*o naa *ḡ*ebegele paa yarisun*ḡ*o jele *ḡ*a p*à*a *ῥ*ye na yinri *A*ritemisi wi *ḡ*o*ḡ*o ki *ῥ*en. A wila tonli *ḡ*oo taa wa wi tunmbyeele pe kan.

25 A w*ῥ*i sigi tunmbyeele poro naa mbele p*à*a *ῥ*ye ki tun*ḡ*o nun*ḡ*ba ki ni pe *ḡ*ogolo, m*ḡ*e pe *ῥ*ye *ῥ*o: «*N*a woolo, *ῥ*e*ḡ*e *ῥ*en ma yo pa waa we tonli w*ῥ*i taa wa ki tun*ḡ*o *ḡ*a ki ni.

26 *Y*e *ῥ*en naga yaan, naga nuru, *ḡ*a ki *Ῥ*oli wila piin we. *W*i yo yarisunndo nda leele *ḡ*eyen *ḡ*ebegele, to woro yarisunndo jende. *W*i ya ma lele*ḡ*ere go *ḡ*o ma pe *ῥ*un*ḡ*o laga *E*f*ḡ*zi, ko nun*ḡ*ba ma, *ḡ*en *ῥ*o, wa *A*zi kinda w*ῥ*i lal*ḡ*ere ni fun.

27 *W*e *ῥ*en na *f*ye *ῥ*o paga ka we tun*ḡ*o ki tifaga. *K*o nun*ḡ*ba ma, *ḡ*en *ῥ*o, yarisun*ḡ*o jele *A*ritemisi, ki *ḡ*o*ḡ*o paga kaa ki jate ki woro yaraga ka. *P*a ki *ḡ*o*ḡ*o pi yaa to, ko *ḡ*a *A*zi kinda woolo pe ni fuun pe maa *ḡ*ogo, naa dunruya woolo pe ni fuun pe ni we.»

28 *N*aa ki leele p*à*a kaa ki sen*ḡ*e ti logo ma, a p*è* si nawa *ḡ*ban, n*ḡ*e *ḡ*bele *ḡ*bangana yuun *ῥ*o: «*E*f*ḡ*zi ca *f*enne

pe yarisunḡo Aritemisi ki yen ma gbogo!»

²⁹ A ca ki nɛɛ tinni la-gapyew. A leele pe ni fuun pè si gbinri ma kari wa pe gbogolosaga. A pè si Pòli tangayɛɛnɛ Gayusi naa Arisitariki mbele pàa yiri wa Maseduwani kinda wi ni, pe tilele ma kari pe ni wa.

³⁰ Pòli wila pye na jaa mboo yɛɛ naga janwa wi na, ɛɛn fɔ, tagafenne pe sila yenɛ ki na.

³¹ Azi kinda legboolo mbele pàa pye Pòli wi wenne, a poro si tunḡo torogo wa wi yeri maa yenri ma yo wiga ka kari wa pe gbogolosaga.

³² Ki sanga wi ni, janwa wi ni fuun wila pye na tinni. Pèle la pye na jɔrɔgi na senre nuḡba yuun, a pele na jɔrɔgi na ta yege yuun. Pe gbɔɔ sila pe yɛɛ gbogologo ki jen.

³³ A leele pele nɛɛ ki kala li yege yuun na Aɛgizandire kaan, ma yala Zhufuye pàa pye naa wɔnrɔgi na kee wi ni wa yege. A wì si kɛɛ yirige janwa wi kan mbe ta mboo woyoro ti yo mbe pe yɛɛ go sho.

³⁴ Ɛɛn fɔ, naa pàa kaa ki jen ma yo Zhufuye woo lawi, a pe ni fuun pe nɛɛ jɔrɔgi ja ma saa gbɔn fɔ leri shyen, na yuun fɔ: «Efezi ca fenne pe yarisunḡo Aritemisi ki yen ma gbogo!»

³⁵ Ko punḡo na, a ca ki sekereteri wì si ya ma janwa wi pye, a wì pyeri, mɛɛ yo fɔ: «Efezi ca woolo, leele pe

ni fuun pège jen ma yo Efezi ca ko ki yen yarisunḡo gbogo Aritemisi ki gbogogo ki welefɔ, naa ki cɛnɔmɔ mba pila yiri wa naayeri ma to laga tara pi ni.

³⁶ Kì kaa pye lere se ya mbe kendige wɔ ki na, ki kala na, ye pyeri, yaga ka kala la pye jatere mbapyewe.

³⁷ Yè pan ki nambala mbele pe ni lagame, ma si yala, pee yaraga ka yu wa gbogoyinre ti ni, pee si we yarisunḡo jele ki mɛge jɔgo.

³⁸ Na kaa pye Demetiriyusi naa wi tunmbyeele pe ni, paa jaa mbe бага lere wa na mbe yo wì kapege pye, kiti kɔnpiliye yen ma tege, kiti kɔnfenne yen wa fun, poo yeri wa ki laga ki na.

³⁹ Na kaa si pye kala la yege wa ye yeri naa mbe gbegede, li yaa gbegede ca woolo pe gbogolomɔ pilige ki ni.

⁴⁰ Pe mbe ya mbege yo mbe yo wè kapege pye, nala kala na wè yiri ma je li na; katugu tanga woro we yeri we ya wege yo fɔ we sin wa we kapyege ki ni, ki janwa ḡa wì gbogolomɔ pi na.»

⁴¹ Naa wila kaa ko senre to yo, a wì si janwa wi pye wì jaraga.

20

Pòli wila songɔrɔ ma kari wa Maseduwani kinda wo naa Giresi tara ti ni naa

¹ Naa tinme pila kaa ko, a Pòli wì si tagafenne pe gbogolo, mɛɛ pe yeri ma pe kotogo kan, ma sara pe na,

mɛɛ kari wa Maseduwani kinda wi ni.

² Wila ki tara ti yanri na tagafenne pe kotogo kanni Yennele senre yowo legere ni. Ko pungo na, a wi si kari wa Giresi tara,

³ ma pye wa yenge taanri. Wila pye na jaa mbe ye tonmokoro ka ni mbe kari wa Siri tara. Een fo, naa wila kaa ki logo ma yo Zhufuye paa pye na yon nii wi na, a wi si yere ki yerewe mbe songoro mbe toro wa Maseduwani kinda wi ni.

⁴ Leele mbele paa saa wi torogo poro la wele yeen: Bere ca fenne nanja Pirusi wi pinambyo Sopateri, naa Tesaloniki ca fenne Arisitariki naa Sekondusi, naa Gayusi ma yiri wa Deribi ca, naa Azi kinda woolo Timote, naa Tishiki konaa Tirofimu.

⁵ A poro si keli we yege ma saa we sige wa Tirowasi ca.

⁶ Naa Leve fu buru feti wila kaa toro, woro wo na, a we si ye tonmokoro ka ni wa Filipi ca ma kari. Waa pilige kanjurugo pye wa ki ni, mɛɛ gbɔn pe na wa Tirowasi. A we si yapelege nungba pye wa.

Poli wi karaga pungo wogo wa Tirowasi ca

⁷ Yapelege ki pilige kongbangga ki na, a we si gbogolo mbe gbogolomo suro ti li. A Poli wi nɛɛ Yennele senre ti yuun janwa wi kan. Naa wila pye na jaa mbe kari ki goto ki kala na, wila mo Yennele senre yowo pi na fo ma saa yige ki le.

⁸ Waa pye ma gbogolo sanngazo wi yumbyo na ni, fitanlaye legere la pye wa.

⁹ Lefonjo wa la pye ma cen fenetiri wi na, paa pye naa yinri Etikusi. A wi si kaa wonlo ma ku, ma yala Poli wila pye na Yennele senre ti yuun nari tonlo na kee. Wonlowo pila toro wi ni, fo a wi wo wa sanngazo taanri woo wi ni ma to laga tara. A pe suu yirige mɛɛ wi yan wi ku.

¹⁰ A Poli wi si tigi, ma foli wi na maa le wa wi keyen yi ni, ma sho fo: «Ye jatere wiga ka piri ye na, wi yen yinwege na.»

¹¹ A Poli wi si lugu naa mɛɛ buru wi koonlo maa ka. A wi si yo pe ni naa fo ma saa laga ki laga. Ko pungo na, a wi si kari.

¹² A pe si kari lefonjo wi ni yinwege na, kila pye nayinme gbɔɔ pe yeri.

Poli wi yinriwe wa Tirowasi mbe kari wa Mile ca

¹³ A woro si keli pe yege tonmokoro ki ni ma kari wa Asosi ca. Pa waa daga sa Poli wi le wa ki laga ki na tonmokoro ki ni; katugu wo jate wila yere ki yerewe ma yo wi yaa tanga toro na mbe kari wa ki laga ki na.

¹⁴ Naa wila kaa pan we korogo wa Asosi, a we suu le tonmokoro ki ni, mɛɛ kari wa Mitileni ca.

¹⁵ A we si yiri lema ma kari, ki goto mɛɛ gbɔn wa Kiyoo tara ti tanla. Ki pilige shyen wogo ki na, a we si

gbɔn wa Samosi lɔgɔ fugo tara ti ni. Ki pilige taanri wogo ki na, a wè si gbɔn wa Mile ca.

¹⁶ Pɔli wila yere ki yerewe mbe toro wa Efezi ca ki tanla, wi sila pye na jaa mbe yere le, janɔ wi wagati wiga ka toro mboo ta wa Azi kinda wi ni; katugu wila pye na fyεεε Pantikoti feti pilige ko mboo ta wa Zheruzalemu, na ki mbaa ya pye we.

Pɔli wila yo Efezi ca legilizi leleεεε pe ni

¹⁷ Sanga ɲa ni Pɔli wila pye wa Mile ca, a wì si tunɲo torogo ma yo Efezi ca legilizi leleεεε pe pan wi kɔrɔgɔ.

¹⁸ Naa pàa kaa pan, a wì si pe pye fɔ: «Wagati ɲa fuun m̀ pye laga ye ni, maga le pilige koɲbanɲa ɲga m̀ pan laga Azi kinda wi ni, m̀ tanga yege ɲga na yege jen.

¹⁹ Milan yeε tirige jenɲε ma tunɲo pye we Fɔ wi kan yentunwɔ ni, ali maga ta kanɲbanra na ta Zhufuyε pe yɔn lege ki kala na.

²⁰ Yege jen ma yo ɲga fuun ki mbe ye wogo ki yɔn, mii ka lara ye na. M̀ ti ni fuun ti yari ye kan ma ye naga ti ni leele pe ni fuun pe yege na, naa wa ye yinrε ti ni.

²¹ M̀ Zhufuyε poro naa mbele pe woro Zhufuyε pe yeri ma yo pe pe kapere ti jen peri yaga, pe pe yeε kan Yenɲεle yeri, pe taga we Fɔ Zhezu wi na.

²² Koɲga yinɲɔ mi yen na kee wa Zheruzalemu paa yege ɲga na Yinnekpoyi li yen nala ɲgbanga mbe kari wa we. Eεn fɔ, ɲga ki yaa sa pye na na, mi sigi jen.

²³ ɲga m̀ jen ko yen fɔ mi ka ye ca ɲga fuun ni, Yinnekpoyi li mala kɔgɔri ma yo kaso yege naa jɔlɔgɔ legere yen nala singi.

²⁴ Eεn fɔ, konaa ki ni fuun, mi woro nala yinwege ki jate yaraga, janɔ mbe ya mbe gbɔn wa na tunɲo ki kɔsaga ki na, tunɲo ɲga we Fɔ Zhezu wì telege na na mbege pye mbege yɔn fili. Ko yen: Mbaa Sentanra nda ti yen na para Yenɲεle li yinme wogo ki na ti yari leele pe kan.

²⁵ «M̀ yanri yoro mbele fuun sɔgɔwɔ ma Yenɲεle li wunluwɔ Sentanra ti yari ye kan, yinɲɔ m̀igi jen ma yo yoro wa sanla yan naa.

²⁶ Ki kala na, mi yen naga yuun naga finligi ye kan nala, fɔ na wa ka punɲo Yenɲεle li na ye ni, mi na go kala ma.

²⁷ Katugu m̀ Yenɲεle li nandanwa kala li ni fuun li yo ma ye kan, mi si yaraga ka lara ye na.

²⁸ Ye ye yeε yingiwε jen, yaa simbaɲbelege† ki wele. ɲga Yinnekpoyi li ye pye ki welefenne we. Ye Yenɲεle li Legilizi wi yigi, wo ɲa li pye li yeε woo, naa li Pinambyɔ wì ku, a wi kasanwa pì wo we.

† 20:28 20:28: Simbaɲbelege ɲga senre ti yo ko ki yen tagafenne wele.

29 Migi jen ma yo na karingolo, leele pele yaa ye laga ye sogowo paa cenre pere pere yen. Pe se ka simbangebelege ki yaga na pee to ki na.

30 Leele pele yaa ka yiri laga ye sogowo mbaa yagbogolo senre nari, janjo mbe ta mbe tagafenne pe pye pe kannga pe taga pe punjo na.

31 Ki kala na, ye ye yee yingiwε jen, yaa ye yee nawa tuun ki na, fo maga yigi ma saa gbɔn yeε taanri, ki sɔnlo naa ki yembinε, ye ni fuun nunjba nunjba, mii ye yerewe pi yaga, ali yentunwo ni.

32 «Yingɔ mi yen na ye nii Yenjele lo naa li yinme senre ti keε. To nda ti mbe ya mbe fannga le ye ni, mbe yarijende kan ye yeri, nda li tege paa korogo yen mbele fuun pe pye li woolo pe kan we.

33 Na yege si yiri lere wa kpe penjara na, nakoma te na, nakoma yariporo na.

34 Yoro jate yege jen ma yo mi tunjo pye na keyen yi ni, ma mi naa na tangayenle pe ni we jorowo pi ko.

35 Migi naga ye na kala li ni fuun ni, fo ye daga mbaa tunjo piin mbe ta mbaa fannga fu fenne pe sari, ye sila nawa tuun senre nda we Fo Zhezu jate wila yo ti na, fo: «Mbaa kaan, ferewe yen ko ni ma we mbaa taa ko na.»

36 Naa Poli wila kaa para ma saa ko, a wi si

kanjguuro kan wo naa poro ni, mee Yenjele li yenri.

37 A pe ni fuun pe neε yanli, neε keyen waa Poli wi yologo, na sara wi na nandanwa ni.

38 Pe jatere wila piri pe na, katugu Poli wila pe pye ma yo pe soo yan naa. Ko punjo na, a pe suu torogo fo wa tonmokoro ki yon na.

21

Poli wila kari wa Zheruzalemu

1 Naa waa kaa laga we yeε na ma ko, a we si ye tonmokoro ka ni, mee sin teere ma kari wa Kosi ca. Ki goto, a we si gbɔn wa Jrodi ca. A we si yiri lema, mee kari wa Patara ca.

2 A we si tonmokoro ka ta wa, kila pye na kee wa Fenisi tara, a we si ye wa ko ni ma kari.

3 A we si saa gbɔn wa Shipiri logo fugo tara ti tanla na yaan wa, ma sigi yaga kamenge na, mee kari yege, wa Siri tara kee ki yeri. A we si saa yere wa Tiri ca tonmokoro yeresaga ki ni, katugu pa pe mbaa tonmokoro ki tuguro ti tirige wa.

4 A we si tagafenne pele ta wa, ma yapelege nunjba pye pe ni. A pe si koro naga yuun Poli wi kan Yinnekpoyi li fannga na, ma yo wiga ka kari wa Zheruzalemu.

5 Eεn fo, ko yapelege ko filisaga wa pe ni, a we si yiri neε kee. A pe ni fuun pe si saa we torogo, poro naa pe jeεle naa pe piile, fo

wa ca ki punḡo na. A wè si kanḡguuro kan wa kōḡḡe wi yon na, ma Yenḡele yenri.

⁶ Naa wàa kaa sara we yee na, a wè si ye wa tonmōkōrō ki ni, a poro si songōrō ma kari pe ca.

⁷ Naa wàa yiri wa Tiri ma saa gbōn wa Pitolemayi ca, a we tonmōkōrō tangala li si kō. A wè si tagafenne pe shari, ma pilige nunḡba pye wa pe ni.

⁸ Ki goto, a wè si yiri ma kari, mee saa gbōn wa Sesare. Wama, a wè si saa tugu Zhezu Sentanra yofō Filipu wi na. Leele kōlōshyen mbele pàa wō wa Zheruzalemu paa pitunmbolo pe sari, wo wa nunḡba lawi.

⁹ Wi sumborombiile pàa pye tijere, pe sila naḡa kala jen. Pàa pye na Yenḡele li yon senre yuun.

¹⁰ A wè si piliye jenri pye wa pe yeri. Ma we ta wa, a Yenḡele yon senre yofō Agabusi wì si pan wa, ma yiri wa Zhude tara.

¹¹ A wo si pan we kōrōḡ, mee Pōli kurusijara wi le maa yee tōrō naa wi keyen yi pō, ma sho fō: «Iḡga Yinnekpoyi li yen na yuun, koyi ḡga. Ki kurusijara ḡa, naḡa ḡa woo wi, Zhufuye pa pe yaa kaa pō ki pōlōmō mba pi na wa Zheruzalemu, kona, mbe suu le mbele pe woro Zhufuye pe kee.»

¹² Naa wàa kaa ki senre ti logo, a woro naa ki laga ki woolo pe ni, wè si Pōli wi

yenri ma yo wiga ka kari wa Zheruzalemu.

¹³ A Pōli wì si we yon sogo ma yo fō: «Yinḡi na, a ye nee gbele na jaa mbanla kotogo ki gbo na na? Mi we, mi yen ma gbegele panla pō, ko ce ma, een fō, mbe ku fun we Fō Zhezu wi meḡe ki kala na, wa Zheruzalemu.»

¹⁴ Naa wàa kaa ki yan we se ya mboo jatere wi kanḡga, a wè suu yenreḡe ko yaga ma sho fō: «Yenḡele li nandanwa kala lo mbe pye!»

¹⁵ Naa piliye yà la kaa toro jenri, a wè si we yaara ti gbegele, mee kari wa Zheruzalemu.

¹⁶ Sesare ca tagafenne pèle la saa we torogo, ma kari we ni wa Shipiri lōḡḡo fugo tara fenne naḡa wa go, pàa pye naa yinri Minasō. Wo wila daga we sa tugu wi na. Tagafō lee lawi.

**POLI WI YINGIWE
WA
ZHERUZALEMU
KONAA
WI KASO YEGE WA
SESARE CA**

21.17-26.32

Pōli wila saa Zhaki wi shari

¹⁷ Naa wàa kaa gbōn wa Zheruzalemu, a tagafenne pè si we yigi nayinne ni fō jengḡe.

¹⁸ Ki goto pinliwe pi ni, a Pōli wì si kari we ni wa Zhaki go. A legilizi lelele pe ni fuun pè si pe yee gbogolo wa fun.

¹⁹ A Pōli wì si pe shari. Ko punḡo na, kagala ḡgele fuun Yenḡele làa pye wi kee wa

wi tunngo ki ni, wa mbele pe woro Zhufuye pe sɔgɔwɔ, a wì si ke ni fuun nungba nungba ke yege yo.

²⁰ Naa pàa kaa ke logo, a pe nɛɛ Yɛnɛɛɛ li gbogo. Kona, a pè si Pɔli wi pye fɔ: «Sefɔ, màga yan, Zhufuye mbele pè pye tagafenne, pe lere waga yɔn lɛgere ko tin, a pe ni fuun pè bala Moyisi lasiri wi na.

²¹ Pège yo pe kan ma yo Zhufuye mbele pe yen ma cɛn wa mbele pe woro Zhufuye pe sɔgɔwɔ, ma yen na pe nari ma yo pe laga Moyisi lasiri wi na, naga yuun pe kan ma yo paga kaa pe piile pe kɛnrɛkɛnrɛ, paga si kaa tanri Zhufuye kalegele ke na.

²² Yinji we daga mbe pye san? Katugu sigiya woro ki ni, pe yaa ki jɛn mbe yo mà pan laga.

²³ Ki kala na, nga we yaa yo ma kan, maga pye. Nam-bala tijere yen laga we ni, pè yɔn fɔlɔ kɔn Yɛnɛɛɛ li yeri.

²⁴ Ngasele na pe ma kɔ si pye kpoyi Yɛnɛɛɛ yege na, ma pinle pe ni mali kɔ. Penjara nda ti ma wɔ, ma pe woro ti wɔ, jango pe ta pe pe yinre ti kulu†. Kiga pye ma, pa lere pyew wi yaa ki jɛn mbe yo kagala ngele pè logo ma kannɔlɔ, kaselege kpe woro ke ni, ɛɛn fɔ, mboro fun ma yen na tanri na yala Moyisi lasiri wi ni.

²⁵ Tagafenne mbele pe woro Zhufuye, poro wo na, nga wè yo ma yere ki

yerewe, wè sɛwɛ torogo pe yeri ma yo: Pee daga mbe yarisunndo kara ka, mbe kasanwa ka, mbe yaraga nga fuun pe maga sere wa ki yɔlogɔ maga gbo ki kara ta ka. Pe pe yeɛ yigi kɛɛnrɛ lime pi ni.»

²⁶ Kì kaa pye ma, a Pɔli wì sigi nambala tijere pe le ma kari pe ni. Ki goto pinliwe pi ni, a pè si pinle ma ngasele na pe ma kɔ mbe si pye kpoyi Yɛnɛɛɛ yege na li kɔ. A wì si ye pe ni wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Ngasele na pe ma kɔ mbe si pye kpoyi, li yaa kɔ piliye yɔn nga na, a wì sigi naga, ko kɔrɔ wo yen wagati nga pe ni fuun nungba nungba pe saraga ki mbe ya wɔ we.

*Pàa Pɔli wi yigi
wa sherigo gbɔgɔ ki ni*

²⁷ Piliye kɔlɔshyen yila pye na kee sa kɔ sanga nga ni, a Azi kinda Zhufuye pè si Pɔli wì yan wa sherigo gbɔgɔ ki ni. A pè si janwa wi ni fuun wì sun maa wa wi na, mɛɛ saa wì yigi.

²⁸ A pe nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ: «Izirayeli woolo, ye we saga laga oo! Ki nanja nga wo wila para leele pe ni fuun pe ni lagapyew, na jaan Izirayeli tara woolo poro naa Moyisi lasiri wi ni, naa ki sherigo gbɔgɔ nga ki ni. Yinɔ, mbele pe woro Zhufuye wì pele le yere ma ye pe ni wa sherigo gbɔgɔ ki ni, ko

† 21:24 21.24: Kila pye Zhufuye paga yɔn fɔlɔ kɔn Yɛnɛɛɛ li yeri, pe kali tɔn pe ma pe yinre ti kulu.

nga ki yen laga kpoyi, maga tege fyongɔ ni.»

²⁹ Pàa pye na yuun ma, katugu pàa Efēzi ca fenne Tirofimu wi yan Pòli wi ni faa wa ca nawa. A pe nēē ki jate ndēē Pòli wila ye wi ni wa sherigo gbɔɔ ki ni.

³⁰ A tinme gbɔɔ nēē yinrigi wa ca ki lagapyew. A leele pe nēē gbinri na yinrigi lagapyew na paan. A pè si Pòli wi yigi maa tilele ma yiri wi ni wa sherigo gbɔɔ ki ni, mēē kɔɔɔ ti tɔndɔ le teere.

³¹ Naa pàa pye na Pòli wi lagajaa mboo gbo, a ki tinme pì si gbɔn wa Ɔromu tara sorodasheelee ngbelege togbɔɔ wi na ma yo Zheruzalemu ca lagapyew ki yen na tinni.

³² Le ki yɔngɔɔ nungba ke ni, a wì si sorodasheelee naa sorodasheelee teele pele le ma yege kan wa janwa wi yeri. Naa pàa kaa sorodasheelee togbɔɔ wo naa sorodasheelee pe yan, a pè si Pòli wi gbɔnrɔ ti yaga.

³³ A sorodasheelee togbɔɔ wì si fulo Pòli wi tanla maa yigi, ma konɔ kan ma yo poo pɔ jɔrɔɔ shyen ni. A wì si yewe ma yo: «Ambɔ fɔ wi? Yingi wì pye?»

³⁴ Eēn fɔ, wa janwa wi ni, pèle la pye na jɔrɔɔ na nungba yuun, a pele na jɔrɔɔ na ka yege yuun. Sorodasheelee togbɔɔ wi sila senfire jen ki tinme pi kala na. Kì pye ma, a wì si konɔ kan ma yo pe kari Pòli wi ni wa sorodasheelee pe malaga sigego ki ni.

³⁵ Naa pàa ka saa gbɔn yeyongɔ lugusaga ki na sanga ŋa ni, a sorodasheelee pè si Pòli wi gbo wa naayeri, naa janwa wila pye na weli ki kala na;

³⁶ katugu pe ni fuun pàa taga wi punɔ na na jɔrɔɔ na yuun fɔ: «Yoo gbo.»

Pòli wila para mboo yēē shɔ

³⁷ Naa sorodasheelee pàa kaa na jaa mbe ye Pòli wi ni wa malaga sigego ki ni, a wì si sorodasheelee togbɔɔ wi pye fɔ: «Ma mbe yenle mbe senre ta yo ma ni le?»

A sorodasheelee togbɔɔ wì suu yewe ma yo fɔ: «A! Jaga mà Gireki senre ti jen?»

³⁸ Ezhipiti tara fenne woo ŋa wì yiri ma je punɔ ŋa na, ma kari legboleele waga tijere (4 000) ni wa gbinri wi ni, wo ma mboro?»

³⁹ A Pòli wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Muu yen Zhufuye woo. Silisi kinda ca ŋga pe yinri Tarisi ko pyɔ wi mi, ko ŋga ki mege ki yen ma gbɔɔ we. Mila ma yenri, ma ti mbe yo janwa wi ni.»

⁴⁰ A sorodasheelee togbɔɔ wì si yenle. A Pòli wì si yere wa yeyongɔ lugusaga ki na, mēē kēē wa janwa wi yeri. A pe ni fuun pè si pyeri. A Pòli wì si yo pe ni Zhufuye senre ni, ma yo fɔ:

22

1 «Sefenne naa na teele, senre nda mi yaa yo yingɔ mbanla yēē shɔ, yaa ki senre ti nuru!»

² Naa pàa kaa wi yan wila para pe ni Zhufuye senre ni, kona, a pè si pyeri dinw. A Pòli wì sho fò:

³ «Mi yen Zhufuye woo. Pa pànla se wa Tarisi ca, wa Silisi kinda wi ni. Een fò, pa mì yiri ma pye lere laga ki Zheruzalemu nga wi ni. Gamaliyeli wi yen na nagafò we, wìlan naga we tēleye pe lasiri wi ni fuun wi ni. Na jatere wi yen Yenñele wogo ki na paa yege nga na ye ni fuun ye woo wi yen ki na nala we.

⁴ Mbele pàa taga we Fò wi kologo ki na, mìla pe jòlò fò ma pele gbo, ma nambala naa jēle pele pò ma pe le kaso.

⁵ Saraga wofenne to wo naa lelele janwa wi ni, pe mbe ya mbege yo mbege filige fò kaselege ko mila yuun. Mila seweēle ta pe yeri mbe sa pe kan we Zhufuye woolo mbele wa Damasi pe yeri. Mila kari sa tagafenne mbele wa pe pò, mbe pan pe ni laga Zheruzalemu, mbe pe kan pe pe jòlò.

Pòli wila wi tagawa pi senre yo

(Kapye 9.1-19; 26.12-18)

⁶ «Mila pye wa kono na kee, ma ka saa yongò Damasi ca ki ni, yonlofugo yege ki ni, le ki yongòlò nungba ke ni, a yanwa gbòò pà si yiri wa yenñele na ma yin mala maga.

⁷ A mì si to le tara, mee magala la logo, laa na piin fò: <Soli, Soli, yingì na, a ma nēe na jòlò?>

⁸ A mì sho fò: <Ambò wi mboro, we Fò?> A wì sho fò: <Muwi, mi Zhezu, Nazareti ca fenne woo nga ma yen na jòlò we.>

⁹ Na pinleyeenle pàa ki yanwa pi yan, een fò, pe sila nga wila para na ni wi magala li logo.

¹⁰ Kona, a mì si yewe ma yo fò: <Yingì mi daga mbe pye we Fò?> A wì silan pye fò: <Yiri ma kari wa Damasi, nga Yenñele li yen na jaa ma pye, ki yaa yo wa mbòon kan.>

¹¹ Ki yanwa gbòò pila na pye fyoon. A na pinleyeenle pè silan yigi keyen na ma kari na ni wa Damasi.

¹² «Nanà wà la pye wa, pàa pye naa yinri Ananiyasi. Wila pye na fyē Yenñele li yege fò jēngē. Wila pye na tanri na yala lasiri kongolo ke ni. Damasi ca fenne Zhufuye pe ni fuun pàa pye naa metanga yinri.

¹³ A wo si pan na korogo, ma yere le na tanla, mee na pye fò: <Sefò Soli, ta yaan naa!> Le ki yongòlò nungba ke ni, a na yengēle kè si yengē, a mì si Ananiyasi wi yan.

¹⁴ A wì sho fò: <We tēleye Yenñele làa ma wò faa, jango ma ta ma li nandanwa kala li jen, ma li Woo sinñe nungba wi yan, maa yon senyoro ti logo;

¹⁵ katugu nga mà yan, naa nga mà logo, ma daga mbe pye ki serefo.

¹⁶ Yingò, yingì maa singi naa? Yiri, ma we Fò wi

mege ki yeri†, ma batize, ma kapere ti jogo ti laga ma na.»

Poli wila ki yege yo paa yege nga na wila kari wa mbele pe woro Zhufuye pe yeri

17 «A mi si songoro wa Zheruzalemu. Naa mila kaa na yenri wa sherigo gboro ki ni, a mi si yariyanga ka yan.

18 A mi si we Fo wi yan, a wilan pye fo: «Fyeele ma yiri laga Zheruzalemu fyaw, katugu ca woolo pe se yenle sereya na maa yuun na kanngolo wi na.»

19 A mi suu yon sogo ma yo fo: «We Fo, pege jen jenge ma yo mila pye na kee wa sheryinre ti ni, na mbele pe taga ma na pe yinri, na pe nii kaso, na pe kaan, a paa pe gboun.

20 Paa ma serefo Etiyeni wi gbo sanga na ni, mila pye wa fun. Mila yenle mbele paa pye naa kuun pe kapyege ki na, ma pe yariporo ti tēge na yee tanla nari wele.»

21 Kona, a we Fo wi silan pye fo: «Ta kee, katugu mi yaa ma tun lalerege na, wa mbele pe woro Zhufuye pe yeri.» »

Poli wila yo wi yen Jromu tara pisee

22 Janwa wila logo Poli wi yeri ma saa gbou fo ki senre ti na. Kona, a pe si jorogo ngbanga ma yo fo: «Ki nana na yoo wo laga dunruya!

Yoo gbo! Wii daga mbe koro yinwege na!»

23 Paa pye na jorogi ngbanga, na pe yariporo ti woo nari waa, na tara ti kori nari waa wa naayeri nanngbanwa pi na.

24 A Jromu tara sorodasheelee togboo wi si konon kan ma yo pe ye Poli wi ni wa malaga sigego ki ni, poo gbou sapige ni, ki pye yege nga na, a janwa wi nee jorogi wi pungo na, wi ta wigi go ki jen.

25 Naa paa kaa na Poli wi poo mboo gbou sanga na ni, a wi si sorodasheelee tojee na wila pye le wi pye fo: «Pege konon kan ma yeri ma Jromu tara pisee wa gbou sapige ni, na pe fa kiti kon wi na le?»

26 Naa sorodasheelee tojee wila kaa ki senre ti logo ma, a wi si saa ki yo sorodasheelee togboo wi kan ma yo fo: «Yingi maa jaa mbe pye yeen? Ki nana na Jromu tara pisee wi!»

27 A sorodasheelee togboo wi si pan le Poli wi tanla maa yewe, ma yo fo: «Ki yo na kan, ma yen Jromu tara pisee le?»

A Poli wi sho fo: «Ee.»

28 Kona, a sorodasheelee togboo wi sho fo: «Penjagboro muu wo, mee jen ma pye Jromu tara pisee.»

A Poli wi sho fo: «Mi wo se wa ki ni.»

29 Le ki yongolo nungba ke ni, mbele pe mbaa Poli wi gbou, pe si laga wi na. Naa sorodasheelee togboo wo jate

† 22:16 22:16: Mbe we Fo wi mege ki yeri, ko yen mboo yenri woun saga.

wila kaa ki jen ma yo Pòli wi yen Ìromu tara pisee, a wì si fyε, katugu wila wi kan pòò pò.

*Pàa kari Pòli wi ni
wa kiti kɔnfenne n̄gbelege
ki yεε sɔgɔwɔ*

³⁰ Zhufuye pàa baga Pòli wi na go n̄ga na, sorodasheelee togbòò wila pye na jaa mbege jen mbe filige ki na j̄n̄gε. Ki kala na, ki goto pinliwε pi ni, a wì suu sanga, m̄εe konò kan saraga wɔfenne teele poro naa kiti kɔnfenne n̄gbelege ki ni fuun ki yeri, ma yo pe gbogolo. Ko p̄n̄gɔ na, a wì si kari Pòli wi ni, m̄εe saa wi yerege le pe yεε sɔgɔwɔ.

23

¹ A Pòli wì suu yengele ke kan kiti kɔnfenne n̄gbelege ki na, ma sho fɔ: «Sefenne, na nawa jatere wi koro j̄n̄n̄ε na na wa na kapyegele ke ni Yen̄jele li yεε na, fɔ ma pan ma gbɔn nala.»

² A saraga wɔfenne to Ananiyasi wì si konò kan mbele pàa pye le Pòli wi tanla pe yeri ma yo pòò gbɔn wa wì yon ki na.

³ A Pòli wì suu pye fɔ: «Yen̄jele lo li yaa koon gbɔn, mboro n̄a ma yen paa mbogo n̄ga pè filige ka yen we. Mà c̄en wa na kiti koon na na, na yala lasiri wi ni, ma si yala, lasiri wo maa jogo, naa mà konò kan ma yo panla gbɔn we!»

⁴ Mbele pàa pye le Pòli wi tanla, a pè sho fɔ: «A!

Yen̄jele li saraga wɔfenne to wo maa tegele we!»

⁵ A Pòli wì si pe yon sogo ma yo fɔ: «Sefenne, mi si jaga jen mbe yo saraga wɔfenne to wowi; katugu ki yen ma yonlogɔ wa Yen̄jele senre sewε wi ni, ma yo fɔ: «Maga ka senpere yo ma woolo pe to wi na†.» »

⁶ Pòli wila ki jen ma yo kiti kɔnfenne n̄gbelege ki kan̄ḡeyεε nun̄gba la pye Sadusiye, a ki san̄ga ki yen Fariziye. Kì kaa pye ma, a wì si gbele n̄gbanga pe yεε na ma yo fɔ: «Sefenne, Farizi wi mi, na sevenne Fariziye wele. Naa na jigi wi yen ki na ma yo kuulo pe yaa ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, ko kala na paa kiti koon na na.»

⁷ Naa wila kaa ko senre to yo ma, a Fariziye poro naa Sadusiye pe ni, pe n̄εε para pe yεε na, a janwa wì si kɔn shyen.

⁸ Katugu Sadusiye poro ma yo kuulo pe se ka yen, fɔ merεge woro wa, yinne woro wa. Ma si yala, Fariziye poro taga to ti ni fuun to na.

⁹ A yogo kì si gbogɔ ma serege. Fariziye kan̄ḡeyεε ki ni, lasiri sewε j̄enfenne pèle si yiri, m̄εe senre ti le n̄gbanga, ma yo fɔ: «Wee kapege ka kpe jen, n̄ga ki nan̄a n̄a wì pye. Anme yinne, nakoma merεge wa wì para wi ni.»

¹⁰ A kendige kì si gbogɔ j̄n̄gε, fɔ a sorodasheelee

togbɔɔ wì fyɛ ma yo paga ka Pɔli wi kɔɔnɔ curo curo. A wì si kono kan sorodasheelee pe yeri ma yo pe tigi pe sa Pɔli wi le poo wɔ wa pe sɔgɔwɔ, pe kari wi ni wa malaga sigego ki ni.

¹¹ Ki pilige nunɔba ki yem-bine li ni, a we Fɔ wì suu yeɛ naga Pɔli wi na, maa pye fɔ: «Kotogo ta! Yege nga na m̀ala serɛya wi yo laga Zheruzalemu, ki daga ma saa yo ma fun wa Ɔromu ca.»

Zhufuye p̀aa yɔn le mbe Pɔli wi gbo

¹² Ki goto pinliwe pi ni, a Zhufuye p̀e si yɔn le, ma wugu ma pe yeɛ danɔa ma yo pe se ka, pe se si wɔ, fɔ pe sa Pɔli wi gbo gben.

¹³ Mbele p̀aa ki yɔn ki le, p̀aa we lere nafa shyen wo na.

¹⁴ A p̀e si kari saraga wɔfenne teele poro naa leleɛle pe kɔrɔgɔ, mee pe pye fɔ: «Wè wugu ma we yeɛ danɔa ma yo we se yaraga ka, fɔ we sa Pɔli wi gbo gben.

¹⁵ Yoro wele, naa kiti kɔnfenne nɔbelege ki ni fuun ki ni, yege yo ye sorodasheelee togbɔɔ wi kan wi Pɔli wi torogo laga ye yege sɔgɔwɔ, yege pye ndɛɛ yaa jaa mboo kala li yewe mbeli jɛn jɛngɛ. Woro wo na, we yen ma gbɛgele mboo gbo sannu wi sa gbɔn laga.»

¹⁶ Ɛɛn fɔ, a Pɔli wi nɔsepyɔ sumboro wi pinambyɔ wì sigi yɔn lemɛ pi logo. A wo si kari wa sorodasheelee pe

malaga sigego ki ni ma saa ki yo Pɔli wi kan.

¹⁷ A Pɔli wì si sorodasheelee tojɛɛ wa yeri, ma suu pye fɔ: «Kari ki lefɔnɔɔ nɔa wi ni wa sorodasheelee togbɔɔ wi yeri, katugu sɛnrɛ ta yen wi yeri wi yo wi kan.»

¹⁸ A sorodasheelee tojɛɛ wì si kari ki lefɔnɔɔ wi ni wa sorodasheelee togbɔɔ wi yeri, ma sho fɔ: «Kasopyɔ Pɔli wo wìlan yeri, mala yenri ma yo mbe pan ki lefɔnɔɔ nɔa wi ni ma kɔrɔgɔ, fɔ sɛnrɛ yen wi yeri wi yo ma kan.»

¹⁹ A sorodasheelee togbɔɔ wì si lefɔnɔɔ wi yigi keɛ na, mee kari wi ni kanngaga na, ma suu yewe ma yo fɔ: «Yingɔ maa jaa mbe yo na kan?»

²⁰ A wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Zhufuye p̀e yɔn wa nunɔba mbɔɔn yenri Pɔli wi ni, mbe kari wi ni wa kiti kɔnfenne nɔbelege ki yege sɔgɔwɔ goto, mbege pye ndɛɛ paa jaa mboo kala li yewe mbeli jɛn jɛngɛ.

²¹ Ɛɛn fɔ, maga ka yenle, katugu mbele pe yaa ka lara mboo gbo, p̀e we lere nafa shyen wo na. P̀e wugu ma pe yeɛ danɔa ma yo pe se ka, pe se si wɔ, fɔ pe sa Pɔli wi gbo gben. Pe yen ma gbɛgele yingɔ, pe woro na yaraga ka singi ndɛɛ ma woyoro to.»

²² A sorodasheelee togbɔɔ wì sigi yo lefɔnɔɔ wi kan ma yo wiga kaga yo lere kpɛ kan mbe yo wigi yo maa kan. Kona, a wì suu torogo ma yo wila kee.

*Pàa kari Pòli wi ni
wa gboforoneri Felisi wi yeri*

²³ Ko pun̄go na, a sorodasheelee togboò wì si sorodasheelee teelee j̄elee j̄elee pe shyen yeri, mee pe pye fò: «Ye sorodasheelee c̄enme shyen (200) pye pe gb̄egele, naa mbele pe maa nuru shon na pe nafa taanri ma yiri ke ni, naa njaanra fenne pe c̄enme shyen (200) ni, pe kari wa Sesare ca. Yembin̄e suro t̄iga li mbe ko yee kari.

²⁴ Ye sh̄onye pele gb̄egele, j̄ango Pòli fun wi lugu wa na wi sa gb̄on yin̄ge wa gboforoneri Felisi wi na.»

²⁵ A sorodasheelee togboò wì sigi s̄ewe ña wi yon̄l̄oḡo ma yo fò:

²⁶ «Mi Kulodi Lisiyasi, mila ki s̄ewe ña wi torogi legboò gboforoneri Felisi wi kan. Mòò shari.

²⁷ Zhufuyee p̄aa ki nan̄a ña wi yigi na jaa mboo gbo. A mi naa na sorodasheelee pe ni, wè si saa wi sho pe yeri, katugu mila ki logo ma yo wi yen Ɔromu tara pisee.

²⁸ P̄aa бага nan̄a wi na go ñga na, mila pye na jaa mbege jen. Kì pye ma, a mì si kari wi ni wa pe kiti k̄onfenne ñgbelege ki yege s̄oḡow̄o.

²⁹ A mì sigi yan fò pè бага wi na na kendige woo wi ni poro jate pe lasiri kapyere na, ēen fò, wii yaraga ka pye ñga ki daga kunw̄o ni, nakoma kaso yege ni.

³⁰ Naa k̄i kaa yo na kan ma yo pè yon̄ le wi na, le ki yon̄ḡol̄o nun̄gba ke ni, a mì

suu torogo wa ma yeri, ma sigi yo mbele pè бага wi na pe kan ma yo pe sa бага wi na wa ma yege s̄oḡow̄o. We yen pilige ka o!»

³¹ A sorodasheelee pè si kari Pòli wi ni ki yembin̄e li ni fò wa Antipatirisi ca, paa yege ñga na kila yo ma pe kan we.

³² Ki goto pinliwe pi ni, sorodasheelee mbele p̄aa pye tooro na, a poro si songoro wa pe malaga sigego ki ni, mee mbele p̄aa pye sh̄onye na poro yaga, a pè kari Pòli wi ni.

³³ Naa p̄aa ka saa gb̄on wa Sesare, a pè si s̄ewe wi w̄o maa kan gboforoneri wi yeri, mee Pòli wi le wi kee.

³⁴ A gboforoneri wì si s̄ewe wi kara, mee Pòli wi yewe wì yiri kinda ña ni wi ni. Naa wila kaa ki logo ma yo wì yiri wa Silisi kinda wi ni,

³⁵ a wì sho fò: «Mbele pè бага ma na, na paga ka gb̄on laga, pa mi yaa ma yewe.»

A wì si kon̄o kan ma yo pe Pòli wi le wa Er̄odi yun̄gb̄oḡo ki ni, paa wele wi na.

24

*Zhufuyee p̄aa saa бага Pòli
wi na
wa gboforoneri Felisi
wi yege s̄oḡow̄o*

¹ Naa piliye kan̄gurugo la kaa toro, a saraga w̄ofenne to Ananiyasi wì si gb̄on wa Sesare ca, wo naa Zhufuyeelelelele pele ni, naa nan̄a senn̄jeen wa ni, ña wila pye na para na sunlu leele na. P̄aa pye naa yinri Teritulusi.

A pè si saa baga Pòli wi na wa gboforoneri Felisi wi yeri ma yo wì kapege pye.

² A pè si Pòli wi yeri, a wì pan. A Teritulusi wi nɛɛ baga wi na na yuun fɔ: «Legbɔɔ Felisi, we yen yeyinŋge gbɔɔ ŋga na, pa kì yiri mboro yeri. Ma kagala gbegewe pì we tara ti kanŋga fɔ jɛŋɛ.

³ Kì tanla we ni fuun we ni. A waa ma shari lagapyew kì kagala ke kala na.

⁴ Ɛɛn fɔ, mi woro na jaa mbɔɔn te naa mbe kari yɛɛ, kì kala na, mila ma yenri ma kagbaraga pyege kì kala na, ma logo we yeri jɛnri.

⁵ Wège yan kì nanja ŋa, wi yen na we jɔɔ ndɛɛ tifeleɛge yama ye we sɔɔwɔ. Wi yen na Zhufuye mbele dunruya wì lagapyew pe pinri. Wo wi yen Nazareti ca fenne gbogolomɔ pi to.

⁶ Wì yerɛ la pye na jaa mbe sherigo gbɔɔ kì tɛɛ fyɔngɔ ni fun. Kì pye ma, a wè suu yigi. [Wàa pye na jaa mbe kiti kɔn wi na mbe yala we lasiri wo ni.

⁷ Ɛɛn fɔ, sorodasheelee togbɔɔ Lisiyasi wì si pan maa shɔ we yeri fanŋga gbɔɔ ni,

⁸ mɛɛ kɔnɔ kan mbele pè baga wi na pe yeri pe pan laga ma yɛɛ sɔɔwɔ.] Na maga kì nanja ŋa wi yewe, kagala ŋgele wè yo wì pye, pa ma yaa ke kaseleɛge jɛn.»

⁹ Pè baga wi na kagala ŋgele na, a Zhufuye pè yenlɛ kì na ma yo pa ke yen ma.

Pòli wila para mboo yɛɛ shɔ Felisi wi yɛɛ na

¹⁰ Kona, a gboforoneri wì si sɛnrɛ ti kan Pòli wi yeri. A Pòli wì si sɛnrɛ ti le ma shɔ fɔ: «Migi jɛn ma yo maga le wa yɛgele leɛɛrɛ ni ma yen kì tara nda ti kiti kɔnfɔ. Kì kala na, na jigi wi yen ma cɛn mbe para mbanla yɛɛ shɔ ma yɛɛ sɔɔwɔ.

¹¹ Mboro jate ma mbe ya mbege yewe mbege jɛn jɛŋɛ, fɔ kì fa toro pilige kɛ ma yiri shyɛn na, naa mì kari wa Zheruzalɛmu mbe sa Yenŋɛle gbɔɔ we.

¹² Pee na yan mila kendige woo lere kpɛ ni, mbanla yan mila janwa wi sunnu naa waa wa sherigo gbɔɔ kì ni, nakoma wa sheryinrɛ ti ni, kana laga ka na wa ca nawa.

¹³ Kì leele mbele paa baga na na kagala ŋgele na yinŋɔ, pe se ya mbege naga ma na mbe yo ke yen kaseleɛge.

¹⁴ Ma si yala, mi yen naga yuun naga finligi ma yɛɛ na fɔ: Zhezu kɔnɔ na pe yen na yuun ma yo li woro kaseleɛge, mi yen na tunŋgo piin we teleye Yenŋɛle li kan na yala lo ni. Ɛɛn fɔ, nda fuun ti yen ma yɔnlogɔ wa lasiri sɛwɛɛle poro naa Yenŋɛle yɔn sɛnrɛ yofenne pe sɛwɛɛle pe ni, mì taga ti na.

¹⁵ Na jigi wi yen ma taga Yenŋɛle li na, paa yɛɛ ŋga na poro fun pe woo wi yen ma taga li na we, fɔ kuulo pe ni fuun, lesinmbele naa kapere pyefenne, pe yaa ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.

16 Ko kì ti mi fun, mila ki ngbanga na nawa jatere wi koro jenne na na pilige pyew Yenjele lo naa leele pe ni fuun pe yege na.

17 «Naa yegele kele la kaa toro mala ta mi woro laga Zheruzalemu, a mì si kaa songoro ma pan penjara ni mbanla cenle woolo pe saga, mbe saara wo Yenjele li yeri.

18 A pè si saa na ta wa sherigo gbogo ki ni milan yee pye kpoyi Yenjele li yege na. Janwa sila pye wa na ni, tinme sila si yiri.

19 Een fo, Azi kinda Zhu-fuye pèle la pye wa. Poro pe ja daga mbe pan laga, na kaa pye kala la yen pe yeri pe бага na na, peli yo ma yege na.

20 Nakosima, mila yere wa kiti konfenne ngbelege ki yege na, kambasinne nga mila pye, a pè yan, ki leele mbele laga yen pege yo.

21 Kaawo ki senre nungba nda mila yere ma yo ngbanga pe yege na to ce, fo: «Mi taga kuulo pe yenme pi na, ko kigi kan kiti yen na kon na na nala laga ye yege sogowo.» »

22 Felisi wila ki Zhezu kon li wogo ki jen fo jenge. A wì si pe songoro ma yo pungo na sorodasheelee togbo Lisiyasi wiga ka pan, pa wi yaa pe kala li gbegele.

23 A wì si kon kan sorodasheelee toje wi yeri, fo wi sa Pòli wi le wa kaso wila wele wi na, een fo, wi tifeleliwaa kan wi yeri jenri,

wuu wenne pe yaga paa wi kala li yongo wi kan.

Pòli wila para Felisi naa Duruzili ni

24 Naa piliye jenri la kaa toro, a Felisi wì si pan wo naa wi jo Duruzili wi ni. Wo la pye Zhufuye woo. A Felisi wì si tun, a pè saa Pòli wi yeri wi kan ma pan ma tagawa mba pe ma taga Zhezu Kirisi wi na pi senre logo wi yeri.

25 Een fo, naa Pòli wila kaa na para leele pe daga mbe sin wa pe yinwege ki ni yege nga na, naa yee yingiwe, naa Yenjele li kiti kongo nga kila paan ti wogo ki na, a Felisi wì si fyè, ma sho fo: «Ma mbe ya kari yingo. Na mi ka ka wagati ta, pa mi yaa ma yeri naa.»

26 Wi jigi wila pye ki na fun nde Pòli wi yaa penjara kan wi yeri. Ki kala na, wila wi yeri yerisaga legere na ma pan na baro piin wi ni.

27 Naa Yegele shyen la kaa toro, kona, a Pòrisiyusi Fesitusi wì si cen wa Felisi wi yonlo. Zhufuye pe kandan-laga ko Felisi wila pye na jaa mbe pye, a wì si Pòli wi yaga wa kaso.

25

Pòli wila ki yenri Orumu tara fenne wunlumbolo to wo mboo kala li gbegele

1 Naa Fesitusi wila ka saa gbòn wa ki kinda wi ni, ki pilige taanri wogo ki na, a wì si yiri wa Sesare ma kari wa Zheruzalemu.

² A saraga wɔfenne teele poro naa Zhufuye legboolo pe ni, pè si saa Pɔli wi le kɛɛ wa Fesitusi wi yeri.

³ A pè si Fesitusi wi yenri ma yo wi Pɔli wi pye wi pan wa Zheruzalemu, katugu paa yɔn le wi na mboo gbo wa konɔ wi pansaga.

⁴ A Fesitusi wì si pe yɔn sogo ma yo Pɔli wi yen wa kaso wa Sesare, fɔ wo jate sannì jɛnri wi yaa songoro mbe kari wa.

⁵ A wì sigi sɛnrɛ nda ti taga wa ma yo fɔ: «Na mi kaa kee, ye ti ye teele pele mbe pinlɛ na ni pe kari wa Sesare, pe sa baga ki nanja ŋa wi na, na kaa pye wi kapege pye we.»

⁶ Piliye yan Fesitusi wila pye wa pe yeri, yi sila toro pilige kolɔtaanri, nakoma ke na, ko punɔgo na, a wì si songoro ma kari wa Sesare. Ki goto pinliwɛ pi ni, a wì si saa cɛn wa kiti konsaga, mɛɛ tun ma yo pe Pɔli wi pye wi pan.

⁷ Naa Pɔli wila kaa gbɔn wa, Zhufuye mbele paa yiri wa Zheruzalemu ma pan, a pè si saa wì maga, mɛɛ kapere legɛɛ yo mari taga wi na, nda pe sila ya mberi yo mberi filige.

⁸ Ɛɛn fɔ, a Pɔli wì si para mboo yɛɛ sho, ma yo fɔ: «Mii kapege pye Zhufuye lasiri wi na, mii si ka pye sherigo gbɔgo konaa wunlumbolo to wi na.»

⁹ Ɛɛn fɔ, Fesitusi wila pye na jaa mbe Zhufuye pe nandanwa kala li pye, a wì si Pɔli

wi pye fɔ: «Ma mbe yenle mbe kari wa Zheruzalemu kiti wi sa kɔn ma na wa na yɛɛ na ki kala na li na le?»

¹⁰ A Pɔli wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Mi yen yeresaga laga wunlumbolo to wi kiti konsaga. Pa na kiti wi daga mbe kɔn laga. Mii kapege pye Zhufuye pe na, mboro jate mɔga jɛn jɛnɔɛ.

¹¹ Na kaa pye mi yen jɔgɔfɔ, na kaa si pye mi kala la pye, na li daga kunwɔ ni, mii je na gbogo ki na. Ɛɛn fɔ, pè baga na na ma yo mì kagala ŋgele pye, na kaa pye kaselege woro ke ni, lere wa se ya mbanla le pe kɛɛ. Mi yen naga yenri wunlumbolo to wo mbanla kala li gbegele.»

¹² Kona, naa Fesitusi wila kaa para wi yerifenne pe ni ma saa kɔ, a wì sho fɔ: «Mɔga yenri wunlumbolo to wo mboɔn kala li gbegele, ma yaa kari weyi wa wi yɛɛ na.»

Pɔli wila para Agiripa naa Berinisi pe yɛɛ na

¹³ Naa piliye yà la kaa toro, a wunlunanja Agiripa wo naa wi nɔsepyɔ sumboro Berinisi wi ni, pè si gbɔn wa Sesare mbe pan mbe Fesitusi wi shari.

¹⁴ Naa paa kaa na piliye yɔn ka piin wa, a Fesitusi wì si Pɔli kala li yɛɛ yo ma wunlunanja wi kan. Wila wi pye fɔ: «Felisi wila nanja wa yaga laga kaso.

¹⁵ Naa mila kari wa Zheruzalemu, a saraga wɔfenne teele poro naa

Zhufuye lelele pe ni, pè sho fɔ ki nanja wì kapege pye, ma silan yenri ma yo mbe kiti wi kɔn mboo jan wi na.

¹⁶ A mì si pe yɔn sogo ma yo ki woro Ɔromu tara fenne pe kalege mbe lere wa le kee, ndee wo naa mbele pè baga wi na pe ka sa fili laga nungba, wi para wuu yee sho kala na pè baga wi na li ni.

¹⁷ Kona, a pè si pan lagame. Mi sigi pye kamɔngɔ, ki goto pinliwe pi ni, a mì si saa cɛn wa kiti kɔnsaga, mee kono kan ma yo pe pan ki nanja wi ni.

¹⁸ Wi winfenne pè kaa pan sanga ŋa ni, kapere nda mila pye na jate pe yaa yo wì pye, mi si ko ka logo.

¹⁹ Ka sila pye pe yeri, kaawɔ kendige pàa pye na woo wi ni pe sherege wogo na, naa nanja wa wogo na, ŋa pe yinri Zhezu. Wì ku, a Pɔli wila ki yuun naga finligi ma yo wi yen yinwege na.

²⁰ Ki kala mbaa li gbegele yege ŋa na, kila na nawa pi wɔ. Kì pye ma, a mì si Pɔli wi yenri, na kaa pye wi mbe yenle mbe kari wa Zheruzalemu pe sa kiti wi kɔn wi na ki kala li na.

²¹ Eɛn fɔ, a Pɔli wì sigi yenri wunlumbolo to wo mboo kala li gbegele. A mì si kono kan ma yo poo yaga wa kaso, fɔ mbe saa torogo wunlumbolo to wi kan.»

²² A Agiripa wì si Fesitusi wì pye fɔ: «Mi jate mila jaa mbe logo ki nanja wi yeri.» A Fesitusi wì suu pye fɔ: «Goto

ma yaa logo wi yeri.»

²³ Ki goto, a Agiripa wo naa Berinisi pè si pan legbɔɔlo panma pi na, ma pinle sorodasheelee teele tugbɔmbɔlo naa ca ki legbɔɔlo pe ni, ma saa ye wa kiti kɔnsaga. A Fesitusi wì si kono kan, a pè saa Pɔli wi yeri ma pan wi ni.

²⁴ Kona, a Fesitusi wì sho fɔ: «Wunlunanja Agiripa naa yoro mbele fuun ye yen laga we ni, ye yege yen nanja ŋa na yeen, Zhufuye janwa wi ni fuun wì baga wi na wa na yege na wa Zheruzalemu naa lagame, na jɔrɔgi ma yo wii daga mbe koro yinwege na.

²⁵ Mi wo na, mìgi wele maga yan wii kapege pye, ŋga ki daga poo gbo. Wo jate wì kaa ki yenri ma yo wunlumbolo to wo mboo kala li gbegele, a mì si yere ki yerewe mboo torogo wa wi kan.

²⁶ Mii senfire ta, nda mbe yonlogɔ wi kanngɔlo wunlumbolo to wi kan. Ko ki ti mì pan wi ni laga ye yege sɔgɔwɔ, mboro jate wunlunanja Agiripa ma yege sɔgɔwɔ, jango na waga wi yewe, mbe senre ta ta mberi yonlogɔ.

²⁷ Ki woro ma yala na yege na mbe kasopyɔ wa torogo, na senfire si ta kapege ŋga pè yo wì pye ki na.»

26

Pɔli wila para mboo yee sho wa Agiripa wi yege na

1 A Agiripa wì sigi yo Pòli wi kan ma yo fò: «Ma mbe ya para mboon yee sho yingò.»

Kona, a Pòli wì suu kee ki yirige, mee ki senre nda ti yo, mbe ta mboo yee sho:

2 «Wunlunaña Agiripa, Zhufuye pè baga na na kagala ngele fuun na, ki tanla na ni jenge mbanla yee yan ma yee sogowò nala, mbe para mbanla yee sho ki kagala ke ni;

3 katugu ma yen ma Zhufuye kalegele koro naa pe kendige wokagala ke jen jenge. Ki kala na, mi yen nòò yenri, maga kun ma yee ni, ma logo na yeri.

4 «Na yinwege kila pye yee nga na maga le na puwen pi na, Zhufuye pe ni fuun pège jen. Maga le ki kongbannga ki na, mi tanga tangalomò mba na laga na cenle woolo pe sogowò, konaa wa Zheruzalemu, pège jen.

5 Pànla jen maga le faa, na pe mbe yenle mbege yo mbege filige we, fò mila pye na tanri na yala Fariziye ngbelege ko ni, nga ki konò tangala li yen ma ngban we sherege ki ni we.

6 Yennele làa yon fòlo na kon we teleye pe yeri, pa na jigi wi yen li na, ko kala na kiti yen na koon na na yingò.

7 We cengele ke ma yiri shyen ke jigi wi yen ki na fò ki yon fòlo li yaa ka ton mbe yon fili. A pè bala na tunngo piin Yennele li kan suyi sonlo

naa yembinε. Wunlunaña, ko jigi wo kala na Zhufuye pè baga na na.

8 Yingi na, a ye neε ki jate lere se ya taga ki na fò Yennele li ma kuulo pe yen ma pe yirige wa kunwò pi ni?

9 «Mi jate mila ki sonri ma yo ki daga mbe kagala legere pye mbe Nazareti ca fenne Zhezu wi mege ki jògò.

10 Ko mila pye wa Zheruzalemu. Saraga wofenne teele pàa fannga kan na yeri, a mi tagafenne pe legere le kaso. Naa pàa pye na pe kuun, mila yenle ki na.

11 Wagati legere na, mila pye na pe jòlo wa sheryinre ti ni fuun ti ni. Mila pye na pe ngbanga pe Zhezu wi mege ki jògò. Nangbanwa pila toro na ni pe kala na, a mi taga pe na na pe jòlo fò wa tara sannda ti cara ta ni.

*Pòli wila wi yee kanwa
Yennele yeri pi senre yo
(Kapye 9.1-19; 22.6-16)*

12 «Kì pye ma, a mi si kari wa Damasi ca, saraga wofenne teele pàa fannga naa tunngo nga kan na yeri ki ni.

13 Yonlofugo ki na, mala ta wa konò wunlunaña, a yanwa gbòò pà si yiri wa yennele na ma pan, ma we yonlo yanwa pi na yere. A pi si yin ma mi naa na pinleyeenle pe ni we maga.

14 A we ni fuun wè toori tara. A mi si magala la logo laa para na ni Zhufuye senre ni na yuun fò: «Sòli, Sòli,

yinji na, a ma nɛɛ na jɔɔ? Maa ma yɛɛ wɛɛgi paa nɔ yɛn, ŋa wi yɛn na wi yɛɛ sugulo wi kɔnrifo wanga na wɛ.»

¹⁵ A m̀ si yewe fɔ: «Ambo wi mboro, we Fɔ?» A we Fɔ ẁ sho fɔ: «Muwi, mi Zhezu ŋa ma yɛn na jɔɔ we.

¹⁶ Ɛɛn fɔ, yiri ma yere. Milan yɛɛ naga ma na mbɔɔn pye na tunmbyee. Ma yaa pye na sɛrɛfɔ, mbaa ki yuun sanmbala pe kan paa yɛɛ ŋga na mala yan nala we, mbaa ŋga mi yaa ka naga ma na naa ki yari pe kan.

¹⁷ Mi yaa ma go sho Zhufuye pe kɛɛ, naa cɛngɛɛ sanŋgala woolo pe kɛɛ, poro mbele mi yaa ma tun pe yeri we.

¹⁸ Mi yɛn nɔɔ tunnu ma sa pe yɛngɛɛ ke yɛngɛ. Ma pe pye pe wɔ wa wɔwɔ pi ni, pe pan wa yanwa pi ni. Pe wɔ wa Sotanla fanŋga ki ni, pe pan wa Yɛnɛɛ fanŋga ki ni, janŋo na paga taga na na, pe pe kapere ti kala yagawa ta, pe cɛnsaga ta wa mbele pɛ pye Yɛnɛɛ li woolo pe sɔgɔwɔ.»

*Pɔli wila para
wi tunŋo ki wogo na*

¹⁹ «Kɪ pye ma, wunlunana Agiripa, mii je yariyanga ŋga kɪ yiri wa yɛnɛɛ na ma naga na na ki na.

²⁰ Ɛɛn fɔ, a m̀ si Yɛnɛɛ sɛnrɛ ti yo wa Damasi ca gbɛn, ko puŋgo na, mɛɛ ti yo wa Zheruzalɛmu, naa Zhude

tara ti lagapyew, konaa wa mbele pe woro Zhufuye pe yɛɛ sɔgɔwɔ, ma yo pe pe kapere ti jɛn peri yaga, pe pe yɛɛ kan Yɛnɛɛ li yeri. Kapyere nda ti mbege naga fɔ pɛ pe kapere ti jɛn mari yaga, paa to piin.

²¹ Ko kala na Zhufuye paa na yigi wa shɛrigo gbɔgɔ ki ni, nɛɛ jaa mbanla gbo.

²² Ɛɛn fɔ, Yɛnɛɛ lilan go sige ma pan ma gbɔn nala, mi yɛn laga nala sɛrɛya wi yuun leele pe ni fuun pe kan, piile naa leɛɛɛ. Mi woro na ka yɛɛ yuun, ndɛɛ ŋga Yɛnɛɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ poro naa Moyisi wi ni paa yo ma yo ki yaa ka pye ko.

²³ Ko yɛn fɔ Kirisi wila daga mbe jɔɔ mbe ku, mbe pye kɔnɔbanna mbe yɛn mbe yiri wa kunwɔ pi ni, konaa mbaa yanwa† pi wogo ki yari we cɛnɛ woolo poro naa cɛngɛɛ sanŋgala woolo pe kan.»

*Pɔli wila Agiripa wi yeri
ma yo wi taga Zhezu wi na*

²⁴ Naa Pɔli wila pye na para mboo yɛɛ sho, a Fesitusi ẁ si para ŋgbanga ma yo fɔ: «Yara ye ma ni Pɔli! Ma sɛwɛ jɛndorogo ki yara le ma ni!»

²⁵ A Pɔli ẁ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Yara ma ti ye na ni, legbɔɔ Fesitusi. Sɛnrɛ nda mila yuun ti yɛn kaselege, ma pye tijinliwe ni.

²⁶ Wunlunana jate wi yɛn ma ki kagala ke ni fuun ke

† 26:23 26:23 Yanwa mba pi sɛnrɛ ti yɛn na yuun po pi yɛn shɔwɔ we.

27

27.1-28.31

jen. Mbe ya mbe kotogo ta mbe para wi yege na ki kagala ke na. Mi taga ki na ma yo wi ke ni fuun nungba nungba ke jen, katugu ki wogo kii pye larawa.

27 Wunlunana Agiripa, ma taga Yenhele yon senre yofenne pe senre ti na le? Migi jen ma yo ma taga ti na.»

28 A Agiripa wi si Poli wi pye fo: «Sanni jenri, ma yaa na jatere wi kannga mbe pye keretiyen!»

29 A Poli wi sho fo: «Foonfoon nga na o, pungo na wi yo, mi yen na Yenhele li yenri, kiga ka da mboro nungba na, een fo, ye ni fuun mbele yaa nuru na yeri nala, ye kannga ye pye tagafenne paa na yen, mi sho pe ye po jorogo ni.»

30 Kona, a wunlunana wo naa gboforoneri wi ni, naa Berinisi wi ni, naa mbele fuun paa pye wa pe ni, pe si yiri ma yere.

31 Naa paa kaa kari, a pe nee pe yee piin fo: «Ki nana na, wii kapege ka kpe pye, nga ki daga wi gbowo, nakoma kaso yege ni.»

32 A Agiripa wi si Fesitusi wi pye fo: «Ki nana na, ma mbe ja ya mboo wa wila kee, ndee ki pye wii jaga yenri wunlumbolo to wo mboo kala li gbegele we.»

**POLI WI
KONDANGALA
MBE KARI WA
JROMU CA KONAA
WI KASO YEGE**

*Paa Poli wi torogo
wi kari wa Jromu ca*

1 Naa kila kaa yere we ye tonmokoro ka ni we kari wa Itali tara, a pe si Poli naa kasopiile pele le sorodasheelee tojee wa kee, paa pye naa yinri Zhuliyusi, wila pye Jromu tara fenne sorodasheelee ngbelege nga paa pye na yinri «Wunlumbolo to wi sorodasheelee ngbelege» ko ni.

2 A we si ye Adiramiti ca tonmokoro ka ni, ko la daga mbe kari wa Azi kinda tonmokoro yeresaga ki yeri. A we si kari. Maseduwani kinda woolo wa la pye we ni, paa pye naa yinri Arisitariki. Pa wila yiri wa Tesaloniki ca.

3 Ki goto pinliwe pi ni, a we si gbom wa Sidon ca. Zhuliyusi wila kajenge pye ma Poli wi kan. Wila yenle, a Poli wi kari wi wenne pe korogo, mbe ta mboo kayongo yaara ti ta pe yeri.

4 Naa waa kaa yiri lema, a we si kari Shipiri logo fugo tara ti titonlowo po ni, ma mara ti na, katugu tifelege kila pye na gbom na waa we na.

5 A we si kogoje wi kon ma kari wa Silisi kinda wo naa Panfli tara ti tanla, mee saa gbom wa Mira ca, wa Lisi tara ti ni.

6 Wama, a sorodasheelee tojee wi si Alegizandiri ca fenne tonmokoro ka ta, kila kee wa Itali tara. A wi si we le wa ko ni.

⁷ A we nɛɛ kee yɔɔɔ tɔnmɔ pi go na ma piliye legere ta. We gbɔnwɔ pɪla ngban jɛngɛ wa Sinide ca ki yɔn na. Naa tifelegɛ kɪla kaa we yege kon mbe kari lege wa ki kee ki na, a wɛ si toro wa Salimɔni tara laga nga ki ye wa kɔgɔje wi ni ki tanla, mbe ta mbe we yeɛ yan wa Kireti logɔ fugo tara ti yeri.

⁸ A we nɛɛ toro Kireti logɔ fugo tara ti kanngaga na ma te jɛngɛ, mɛɛ saa gbɔn laga ka na pe ko yinri Tɔnmɔkɔɔɔ Yeresara Jendɛ. Pa kɪla pye wa Lase ca ki tanla.

⁹ Wagati legere la we toro, fɔ we karaga wa tɔnmɔ pi go na kɪla ngban ma serege, katugu yɛngɛ lege pilige kɪla toro makɔ, a weresanga wɪla yɔngɔ. Ki kala na, a Pɔli wɪ si pe yeri ma yo fɔ:

¹⁰ «Na teelee, mɪgi wele maga yan, ki tangala na li yaa pye mbe ngban. Jɔgɔwɔ legere yaa pye tɔnmɔkɔɔ konaa ki nawa tuguro ti na, ko cɛ ma, woro jate ki mbe ya ti we we yinwege ki la.»

¹¹ Eɛn fɔ, a sorodasheelee tojɛɛ wɪ si taga ɲa wi maa konɔ kaan tɔnmɔkɔɔ fevenne pe yeri wo naa tɔnmɔkɔɔ fɔ wi ni, pe senyoro ti na, ma wɛ Pɔli woyoro to na.

¹² Ki laga ki tɔnmɔkɔɔɔ yeresaga ki sila yɔn we were sanga wi pye wa. Ki pye ma, mbele paa pye wa tɔnmɔkɔɔ ki ni, a pɛ legere si yere ki yerewe mbe yiri wa ki laga ki

na mbe bala mbe gbɔn wa Fenikisi ca, mbe were sanga wi pye wama. Ki ca kɪla pye Kireti logɔ fugo tara ti tɔnmɔkɔɔɔ yeresaga ka. Kɪla pye ma yege wa yɔnlɔparawa kalige kee naa yɔnlɔ tosaga kee ki yeri, naa yɔnlɔparawa kamɛngɛ kee naa yɔnlɔ tosaga kee ki yeri.

*Tifelingbɔgɔ kà la yiri na gbɔɔn
wa kɔgɔje wi ni*

¹³ Naa tifelegɛ jɛnri la kaa yiri wa yɔnlɔparawa kalige kee ki yeri na gbɔɔn, a pɛ sigi jate ndɛɛ ɲa paa pye na jaa mbe pye, ki mbaa ya pye. A pɛ si tɔnmɔkɔɔ ki yeregeyaraga ki yirige nɛɛ Kireti logɔ fugo tara ti sologi na kee.

¹⁴ Eɛn fɔ, sannɪ jɛnri, a tifelingbɔgɔ kà si yiri wa logɔ fugo tara yanwira ti na nɛɛ gbɔɔn, pege yinri Erakilon.

¹⁵ A kɪ si tɔnmɔkɔɔ ki wɔnrɔgɔ, wee ya mbaa ki finli mbaa kee wa ki ni. A wɛ si we yeɛ yaga ki kan kɪla kee we ni.

¹⁶ A wɛ si saa toro logɔ fugo jɛge ka tanla, pege yinri Kuloda. A wɛ si tɔnmɔkɔɔ jɛɛɛ li lɛ mali le wa tɔnmɔkɔɔ gbɛngɛ ki ni, liga ka ta mbe jɔgɔ. Li lewe pɪla ngban wa fɔ jɛngɛ.

¹⁷ Naa paa kaa li le wa tɔnmɔkɔɔ gbɛngɛ ki ni, a pɛ si tɔnmɔkɔɔ ki nandogomɔ pi pɔ manda ni, jango kiga ka ta mbe ya. Paa pye na fyɛ fɔ paga ka sa lugu Siriti taayenge laga ɲa wa

tɔnmɔ pi nɔgɔ ki na. Ki pye ma, a pɛ si tɔnmɔkɔrɔ ki paraga ki tirige, mɛɛ pe yɛɛ yaga tifeleɛge ki kan.

18 Tifelingbɔgɔ kɪla koro na we jɔlɔ jɛngɛ, fɔ ki goto a pɛ tɔnmɔkɔrɔ ki tuguro ta wɔ ma wa wa kɔgoje wi ni.

19 Ki pilige taanri wogo ki na, a pɛ si tɔnmɔkɔrɔ gbegelayaara ta wɔ ma wa wa tɔnmɔ pe keyen jate yi ni.

20 Piliye legerɛ la toro, yɔnlɔ kii yan, wɔnɔgɔlɔ kee yan. A tifelingbɔgɔ ki koro na gbɔɔn nɔgbanga ma, a we sunndoro ti kɔn we na, a wɛ wɛ we se ya shɔ naa.

21 A kɪ mɔ jɛngɛ na we fa yaraga ka. Kona, a Pɔli wɪ si yiri ma yere pe sɔgɔwɔ, mɛɛ pe pye fɔ: «Na teelee, yaa daga mbe logo na yeri, waga ka yiri wa Kireti logo fugo tara ti ni. Anmɛ ki jɔlɔgɔ nɔga konaa ki jɔgɔwɔ mba pi se ja we ta.

22 Ɛɛn fɔ, yingɔ mi yen na ye yerɛgi, ye kotogo ta; katugu wa kpɛ se wi yinwege ki la ye ni, fɔ tɔnmɔkɔrɔ ko nunɔgba ki yaa jɔgɔ ko ɛɛ.

23 Nala yembinɛ na li ni, Yɛnɔlele na mi yen li woo, lo na mi yen na tunɔgo piin li kan, li mɛrɛge wà wi yɛɛ naga na na.

24 Wilan pye fɔ: <Pɔli, maga kaa fyɛ. Ki daga ma kari wa wunlumbolo tɔ wi yɛɛ sɔgɔwɔ. Yɛnɔlele li kagbaraga nɔga li pye ma kan ki kala na, li yaa ti ma tanɔgɛɛnle pe ni fuun pe koro yinwege na.>

25 Ki kala na, na teelee, ye kotogo ta, katugu mɪ taga Yɛnɔlele li na ma yo nda li yo, pa ki yaa si pye ma.

26 Ɛɛn fɔ, ki daga tifeleɛge ki we le ki we wa logo fugo tara tinndi wa go na.»

27 We yembinɛ kɛ ma yiri tijerɛ wolo li ni, ma we ta tifelingbɔgɔ kɪla pye na kee na paan we ni wa Adiriyatiki kɔgoje wi na, yindɛge ki na, tɔnmɔkɔrɔ nawa tunmbyeele pe nɛɛ ki sɔnri ma yo waa yongɔ tara ni.

28 A pɛ si tɔnmɔ pi taanla, mɛɛ ki yan pi tijuguwo pi yen mɛterɛ nafa ma yiri kɛ ma yiri koloshyen. Sanni jenri naa, a pɛ suu taanla ma suu yan mɛterɛ nafa ma yiri kolotaanri.

29 A pɛ si fyɛ fɔ we tɔnmɔkɔrɔ kiga ka sa jiri sinndɛere ta na. A pɛ si tɔnmɔkɔrɔ ki yeregeyaara punɔgo woro ti tijerɛ tirige nɛɛ lalaaga ki singi, a kɪla mɔni pe yɛɛ na.

30 Tɔnmɔkɔrɔ ki tunmbyeele paa pye na jaa mbe fe. A pɛ si tɔnmɔkɔrɔ jɛɛle li tirige wa kɔgoje wi ni, nɛɛ ki piin ndɛɛ pe yaa tɔnmɔkɔrɔ ki yeregeyaara nda wa yɛɛ ti tirige.

31 A Pɔli wɪ si sorodasheelee tojɛɛ wo naa sorodasheelee pe pye fɔ: «Na ki leele mbele pee koro laga tɔnmɔkɔrɔ ki ni, ye se ya shɔ.»

32 Kona, manda nda tila pye ma pɔ tɔnmɔkɔrɔ jɛɛle li na, a sorodasheelee pɛ siri kɔɔnlɔ, mɛɛ li yaga laa kee.

33 Ma leele pe ta paa lalaaga ki singi, a Pɔli wì si pe ni fuun pe yenri ma yo pe ka. Wila yo fɔ: «Nala wi yen ye pilige ke ma yiri tijere, ye yen na korogi fungo, ye fa yaraga ka.

34 Ki kala na, mi yen na ye yenri fɔ ye yaakara ta ka, katugu ti kala yen ye na ye ta ye pɔgɔ. Lere wo wa kpe yinzige nungba jate se pungo ye ni.»

35 Naa Pɔli wila kaa ko senre to yo, a wì si buru le ma Yenjele li shari le pe ni fuun pe yege na, mee wi kɔɔnɔ nɛɛ kaa.

36 Kona, a pe ni fuun pè si kotogo ta, mee ka fun.

37 Woro mbele wàa pye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, wàa pye lere cɛnme shyen naa nafa taanri ma yiri ke ma yiri kɔgɔlɔni (276).

38 Naa pàa kaa ka ma tin, a pè si shɔgɔlɔ ke wo ma ke wa wa tɔnmɔ, janɔ tɔnmɔkɔrɔ ki ta ki tifaga.

Tɔnmɔkɔrɔ ki jɔgɔwɔ senre

39 Naa laga kila kaa laga, tɔnmɔkɔrɔ ki tunmbyeele pe sila ki laga ki jen. Eɛn fɔ, a pè si lanjege walisaga ka yan, taambugɔ yen wa ki yɔn na. A pè si yere ki yerewe mbe kari tɔnmɔkɔrɔ ki ni wa ko taambugɔ laga ko na, na ki mbe ya pye we.

40 A pè si tɔnmɔkɔrɔ ki yeregeyaara manda ti sangala, ma siri yaga wa tɔnmɔ. A pè si tɔnmɔkɔrɔ mbiriye tugbɔrɔrɔ ti manda ti sangala fun. Ko pungo na, a pè

si tɔnmɔkɔrɔ ki yege paraga gbenge ki jaraga wa tifelege ki ni, mee yege kan wa taambugɔ laga ki yeri.

41 Eɛn fɔ, a pè si saa yanra taambugɔ pishɔngɔ ka ni wa tɔnmɔ pi nɔgɔ, tɔnmɔ pi yinriwe naa pi togo filisaga ka na. Tɔnmɔkɔrɔ ki yege keɛ kila ye ma kan kinw wa taambugɔ ki ni, fɔ ki sila ya mbaa yege, ma si yala ki pungo keɛ ko la pye na kaari kaari tɔnmɔ pi yinriwe naa pi togo ki fannga na.

42 Sorodasheele pàa pye na jaa mbe kasopiile pe ni fuun pe gbo, janɔ wa ka ka lɔgɔ ki gbɔn mbe yiri mbe fe.

43 Eɛn fɔ, sorodasheele tojɛɛ wila pye na jaa mbe Pɔli wi shɔ, a wì si sorodasheele pe yege kɔn paga ka ta mbe nga pàa pye na jaa mbe pye ki pye. A wì si kɔnɔ kan mbele paa tɔnmɔ jen pe yeri, ma yo poro mbe keli pe yew pe to wa tɔnmɔ, pe kɔn pe kari wa tara ti na.

44 Pe sanmbala poro mbe lugu tire papara papara ta na, nakoma tɔnmɔkɔrɔ nga kɔ kaari kaari, pe lugu ki kɔnrɔkɔnrɔ ta na, pe kari. Pa kila pye ma, a pe ni fuun pè ta ma gbɔn yinɔge wa lɔgɔ kɔnɔgɔ ki na, yaraga si wà ta.

28

Nga kila pye Pɔli wi na wa Maliti lɔgɔ fugo tara ti ni

1 Naa wàa kaa shɔ ma kɔ, a wè sigi logo ma yo ki lɔgɔ fugo pege yinri Maliti.

² Ki tara ti woolo, kajenge nga pàa pye ma we kan, ki si tawa si tanla. Pàa kason gbogò ka gberì ma we ni fuun we yeri, a wè pan wa ki tanla, katugu tisaga la pye na paan, a were tila kuun fò jenge.

³ A Pòli wì si saa yimbire wulo nari waa wa kason, a merege kà si yiri wa ti ni kason tufunwò pi na, mee wi nò ma yanra wì kee ki na.

⁴ Naa lógò fugo tara woolo pàa kaa wògò ki yan kila yòlò Pòli wì kee ki na, a pe nêe pe yêe piin fò: «Kaselege ko na, ki nanja ña legbolere wi; katugu ali maga ta wì shò ma yiri wa kògòje wi ni, Yennele na pe yinri kasinje lii yenle mboo yaga yinwege na.»

⁵ Eên fò, a Pòli wì suu kee ki yangara, a wògò kì si to wa kason, yaraga kpe sila Pòli wi ta.

⁶ Ki leele pàa pye na Pòli wi wele mboo yan wi fe, nakoma wi to wi ku le ki yongòlò nungba ke ni. Eên fò, naa pàa kaa ki yan kì mò, kapege suu ta, a pè si pe jatere wi kannga ma yo fò yarisunngo kayi.

⁷ Nanja ña pàa pye na yinri Pubiliyusi, lógò fugo tara ti legbòò we, wì keere tila pye ma yongò wa ki laga ki tanla. A wo si we yigi jenge paa wi wenne yen. A wè piliye taanri pye wa wi go.

⁸ Pubiliyusi wi to wila pye ma sinle, katugu witiwerewe naa togotogoni la pye wi na. A Pòli wì si saa wi yan, ma

Yennele yenri maa keyen yi taga wi na, a wì si sagala.

⁹ Ko pungo na, a lógò fugo tara yambala sanmbala pè si pan fun, a pè sagala.

¹⁰ A pè we gbogò fò jenge. We karisaga, yaraga nga fuun kala làa pye we na, a pè ki ni fuun ki kan we yeri.

Pòli wila gbòn wa Òromu ca

¹¹ Naa yenge taanri la kaa toro, a wè si ye Alegizandiri ca tòmòkòrò ka ni mee kari. Pàa pye naga tegere ti yinri «Waanla yennele.» Pa kila were sanga wì pye wa.

¹² A wè si saa gbòn wa Sirakusi ca, ma piliye taanri pye lema.

¹³ A wè si kaa yiri lema, nêe tinndi wi tanngi na kee ma saa gbòn wa Eregiyò ca. Ki goto, a tifelege kà sigi le na gbòn ma yiri wa yonlòparawa kalige kee yeri. Ki piliye shyen wogo ki na, a wè si gbòn wa Puzòli ca.

¹⁴ A wè si saa sefenne pele yan wa, a pè we yenri ma yo we yapelege nungba pye wa pe ni. Ko pungo na, a wè si kari wa Òromu.

¹⁵ Tagafenne mbele wa Òromu, a pè si we tinme ta, mee pan ma we fili wa Apiyusi janla li ni, konaa wa Nambanmbala Tugugo Taanri ki ni. Naa Pòli wila kaa pe yan sanga ña ni, a wì si Yennele li shari mee kotogo ta.

¹⁶ Naa wàa ka saa gbòn wa Òromu, a pè si yenle ki na Pòli wì koro wi ye, wo naa

sorodashe nunḡba ni, wo la pye na wele wi na.

Pɔli wila Yenḡele senre yo wa Ɔromu

17 Naa piliye taanri la kaa toro, a Pɔli wì si Ɔromu Zhu-fuye teele pe yeri pe pan wa wi yeri. Naa pàa kaa pe yeε gbogolo, a wì si pe pye fɔ: «Na woolo, ali maga ta mii kapege pye we tara woolo pe na, mii si we teele pe kalegele fun ke jɔḡɔ, pànla yigi wa Zheruzalemu, mala le Ɔromu tara fenne pe keε.

18 A poro na yewe na jaa mbanla wa, katugu pe sila kapege ka yan m̀i pye, ḡga ki mbe ti panla gbo.

19 Eεn fɔ, Zhufuye pe sila yenle ko na, ko kilan jori, a m̀igi yenri wunlumbolo to wo mbanla kala li gbegele. Ko woro mbe ka yo fɔ mila jaa mbe baga na cenle woolo pe na mbe yo pe kapege pye.

20 Ko k̀i ti m̀igi yenri mbe ye yan, mbe para ye ni; katugu Izirayeli tara woolo pè pe jigi wi taga ḡa na, wo meḡe ki ti pànla pɔ ki jɔrɔḡ ḡa wi ni.»

21 A pè suu yon sogo ma yo fɔ: «Wee sewε kpe ta ma kannḡolo mbe yiri wa Zhude tara. We woolo wa si si yiri wa mbe pan mbɔɔn senre yo laga, nakoma mbe yo ma kapege pye.

22 Eεn fɔ, we yen na jaa mbe ḡga maa sonri ki logo, katugu wèḡe jen ma yo laga o laga, ki gbogolomɔ mba ma yen pi ni yeεn, leele pe maa kendige woo pi ni.»

23 A pè si pilige ka teḡe, poro naa Pɔli wi ni. Naa ki pilige kila kaa gbɔn, leleḡere la pan wa laga ḡga Pɔli wila pye. Maga le pinliwe pi ni fɔ ma saa ki wa yonlokɔḡo ki na, senre yeḡe Pɔli wila pye na yuun pe kan: Wila pye na Yenḡele li wunluwɔ wogo ki yari pe kan, naga jaa mbe pe jatere wi kannḡa Zhezu wi yeri, na para pe ni na yin-rigi wa Moyisi lasiri sewεele poro naa Yenḡele yon senre yofenne pe sewεele pe ni.

24 Pèle la taga nda Pɔli wila pye na yuun ti na, a pèle je pee taga ti na.

25 Naa pe senre tila kaa yiri ti ye ti ye, a pe nεε kee. Sanni pe sa kari, a Pɔli wì sigi senre nda ti taga wa ce, ma yo fɔ: «Senre nda Yinnekpoyi làa yo ma ye tɛleye pe kan wa Yenḡele yon senre yofɔEzayi wi yon, ti yen kaseleḡe,

26 fɔ:
Ta kee ma saga yo ki cenle woolo mbele pe kan fɔ:

*Ye yaa kaa nuru jɛḡe, εεn fɔ,
ye se kaa ti kɔrɔ jenni.*

*Ye yaa kaa wele jɛḡe, εεn fɔ,
ye se kaa yaan;*

27 *katugu ki leele mbele yeεn,
pe kotoro t̀i ḡgban pe na.*

*Pè pe nunḡbogolo ke tɔn,
ma pe yengεle ke tɔn,
janḡo paga kaa yaan pe
yengεle ke ni,*

*paga kaa nuru pe
nunḡbogolo ke ni,*

*paga si kaa kagala kɔrɔ jenni
wa pe kotogo na.*

*Paga ka ta mbe kannḡa mbe
pan*

*mi Yenɲele na kɔrɔɔ mbe ta
mbe pe sagala.»†*

²⁸ A Pɔli wì sho naa fɔ: «Ki kala na, ye daga mbege jɛn fɔ shɔwɔ sɛnrɛ nda tì yiri wa Yenɲele li yeri, tì torogo mbele pe woro Zhufuye pe kan fun. Poro wo na, pe yaa kari logo.»

²⁹ [Naa Pɔli wìla kaa ki sɛnrɛ ti yo ma, a Zhufuye pe nɛɛ kee na kendige woo pe yɛɛ ni ɲɔɲɔɲɔ.]

³⁰ Pɔli wìla yɛgɛɛ shyɛn poni koro pye wa go ɲga wìla lɛ naga sara ki ni. Mbele fuun pàa pye na paan naa shari, wìla pye na pe yaara woo.

³¹ Wìla pye na Yenɲele li wunluwɔ wogo ki yuun, ma kotogo ta na leele pe nari Zhezu Kirisi wi sɛnrɛ ti ni, lere pyɔ wo sila wi yɛgɛ kɔn.

† 28:27 28.26-27: Eza 6.9,10

**SƆWƆ ƚa Pɔli wɔla
torogo
ƆRɔMU
ca tagafenne pe
yeri
SƆWƆ wi nawa
senre**

Ki sƆwƆ ƚa Pɔli wo wɔla wi yɔnlɔgɔ. Pɔli wɔla pye Zhufuye woo. Pa pàa wi se wa Tarisi ca, wa Siri tara. Ɛen fɔ pa pàa wi koro wa Zheruzalemu ca; pa wɔla Yennele senre ti kara wa. Wɔla pye ma bala wa Zhufuye kalege konɔ li ni fɔ jenge. Pɔli wɔla pye na tagafenne konɔbanmbala pe jɔbɔ, Ɛen fɔ we Fɔ Zhezu wɔla wi yeƐ naga wi na, ma suu yeri jango wi pye pitunɔ wa mbele pe woro Zhufuye pe sɔgɔwɔ. Ki pye ma, Pɔli wɔla saa Sentanra ti yari wa Ɔrɔmu wunluwɔ tara ti legerɛ ni.

Sanga ƚa ni Pɔli wɔla pye naga sƆwƆ ƚa wi yɔnlɔgi, wɔla pye wa Korenti ca. Wɔla pye na jaa mbe tangala la pye mbe kari wa Zheruzalemu ca, konaa wa Ɔrɔmu ca. Ki pye ma, a wi si sƆwƆ yɔnlɔgɔ maa torogo wa Ɔrɔmu ca tagafenne pe yeri, maga yo pe kan ma yo wi yaa kari wa pe yeri mbe nagawa kan pe yeri konaa mbe fanɔga kan pe yeri.

Ɔrɔmu sƆwƆ wi yen ma kɔn ma yiri kɔnsara taanri. Wa kɔnsaga konɔbanɔga ki ni (1-8), Pɔli wi yen na

Sentanra ti yeƐ yuun naga nari fɔ Zhufuye o, mbele pe woro Zhufuye o, we ni fuun wɛ kapege pye Yennele li yeƐ na; Yennele li yen nanɔbanwa ni we ni fuun we ni (1.18-3.20). Ɛen fɔ Zhezu Kirisi we, wo ƚa wii kapege kpɛ pye wi fanɔga na, wi kunwɔ pɔ we kapere ti laga we na, ma we sho. Ki kala na, mbele fuun pɛ taga wi na, Yennele li yen na pe jate lesinmbele (3.21-5.21). Pɔli wi yen naga nari naga finligi fɔ Yennele li lasiri wi yen ma yɔn, Ɛen fɔ ki fanɔga woro we ni we ya waa tanri wi na. Ko kala ki ti Yennele li we yinriwe ta, mali Yinnekpoyi li torogo li pan li we saga, jango we pye Yennele li piile (6-8).

Wa sƆwƆ wi kɔnsaga shyen wogo ki ni (9-11), Pɔli wi yen na para Zhufuye legerɛ wogo na, mbele pee yenle mbe pe yeƐ kan Zhezu wi yeri. Ali na paga je Zhezu wi na, Yennele lo na, lii je senwee piile pe na.

Wa sƆwƆ wi kɔnsaga taanri wogo ki ni (12.1-15.13), Pɔli wi yen na nagawa kaan tagafenne pe yeri yeƐ ƚa na pe daga mbaa ki piin, jango mbele pe woro tagafenne pe ta pege jen fɔ tagafenne poro na, pɛ pe yeƐ kan Zhezu wi yeri kaselege na. ƚa ki yen kagbɔgɔ yɔn ma we ko ki yen fɔ ma lewee yenle wɔn ndanla.

Wa sƆwƆ wi kɔnsaga, Pɔli wi yen na sharaga kaan wi

wenne pe legere yeri (15.14-16.27).

SEWE WI YEN MA KOONLO YEƐƐ NGA NA

Ɔoli wila Zhezu Sentanra ti yari 1.1-17

Senwee wi jori mbe showo pi ta 1.18-3.20

Kono na Yennele li tege mbe showo pi kan 3.21-4.25

Yinwefonngo ki ma ta Kirisi wo fannga na 5.1-8.39

Nga Yennele li gbegele Izirayeli woolo pe mege ni 9.1-11.36

Tagafenne pe tangalomo pi daga mbe pye yege nga na 12.1-15.13

SEWE WI KOSAGA SENRE KONAA SHARAGA PUNGO WOGO 15.14-16.27

ƆOLI WILA ZHEZU SENTANRA TI YARI

1.1-17

Ɔoli wila sewe wi torogo leele mbele kan pe sharaga ye

¹ Mi Ɔoli na Zhezu Kirisi wi tunmbyee, Yennele lilan yeri mbe pye pitunngo, mala wo mbaa li Sentanra ti yari.

² Ki Sentanra re, Yennele laa ti yon folo kon faa wa li senre sewe kpoyi wi ni, mee ti le wa li yon senre yofenne pe yon paa ti yuun.

³ Ki Sentanra ti yen na para li Pinambyo wo senre na, we Fo Zhezu Kirisi we. Mboo ta paa wi se senwee pyo, wila pye wunlunaŋa Davidi wo setirige pyo.

⁴ Een fo, mbe yala Yinnekpoyi li fannga ki ni, Yennele ligi naga yawa ni ma yo wi yen li Pinambyo, naa wila yen ma yiri wa kuulo pe sogowo we.

⁵ Wo fannga na Yennele li yinme kan na yeri mala pye pitunngo Kirisi wi gbogowo pi kala na, janngo cengele sanngala ke ni fuun ke ni, mbaa leele pe piin paa tari wi na paa wi gbogo.

⁶ Yoro mbele ye yen wa Ɔromu ca, yoro fun ye yen ki leele pe ni, yoro mbele Yennele li yeri ye pye Zhezu Kirisi wi woolo we.

⁷ Muwi mi yen naga sewe na wi torogi yoro mbele wa Ɔromu ye kan, yoro mbele ye yen ma Yennele li ndanla, a li ye yeri ye pye li woolo kpoyi we. We To Yennele lo naa we Fo Zhezu Kirisi wi ni pe yinme naa yeyinngge kan ye yeri.

Ɔoli wila pye naga jaa mbe kari sa Ɔromu ca keretiyenye pe yan

⁸ Ki kongbannga, mi yen nala Yennele li shari Zhezu Kirisi wi fannga na ye ni fuun ye kan, katugu pe yen na ye tagawa pi senre yuun dunruya wi lagapyew ki ni.

⁹ Yennele ligi jen ma yo nga mila yuun ki yen kaselege. Lo mi yen na tunngo piin li kan na kotogo ki ni fuun ki ni, na Sentanra nda ti yen na para li Pinambyo wi kanngolo ti yari. Ligi jen ma yo sanga o sanga mi kaa

yenri, mi maa nawa tuun ye na.

¹⁰ Mi yen na Yenɲele li yenri, fɔ na kaa pye ki yen li nandanwa kala, li konɔ li yengɛ na kan mbe kari wa ye yeri.

¹¹ Katugu mi yen naga jaa jate mbe ye yan, janɔ mbe Yinnekpoyi li yarikanga ka kan ye yeri, ye ta ye fanɲga ta.

¹² Ko kɔrɔ wo yen fɔ mila ki jaa mbe pye wa ye sɔɔwɔ, we kotogo ta ja, ye tagawa pi kotogo kan na yeri, na woo pi kotogo kan ye yeri.

¹³ Sefenne mi yen na jaa yege jen fɔ wagati legere na miɲi lagaja mbe kari wa ye yeri mbe sa ye yan, janɔ mbe leele pele ta Kirisi wi kan wa ye sɔɔwɔ, paa yege ɲga na mi pele ta wa cengele sanɲgala ke sɔɔwɔ we. Een fɔ, kagala kɛle na yege kon, mii ya mbege pye, ali ma pan ma gbɔn nala.

¹⁴ Na tunɲgo yi mbaa kee leele pe ni fuun pe kɔrɔɔ, mbaa kee cagbɔrɔ fenne poro naa kapire fenne pe kɔrɔɔ, naa sewe jenfenne poro naa sewe mbajeenle pe kɔrɔɔ.

¹⁵ Ki kala na, ki la yen na na jenɲe mbe sa Sentanra ti yo yoro fun ye kan, yoro mbele ye yen wa Ɔromu we.

Sentanra ti yen yawa ni

¹⁶ Katugu mi woro na fere taa mbaa Sentanra ti yari. Ti yen Yenɲele li yawa mbe mbele fuun pe taga

Zhezu wi na pe sho. Ki konɲbanɲga Zhufuye poro gben, ko punɲo na, mbele fuun pe woro Zhufuye pe ni.

¹⁷ Sentanra ti yen naga nari paa yege ɲga na Yenɲele li yen na leele pe piin lesinmbele li yee yege na we. Ki ma ta wa tagawa po nunɲba ni, mbege le wa ki lesaga ki na fɔ sa gbɔn wa ki kosaga ki na, paa yege ɲga na Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun fɔ: «*Lesinɲe wi yaa ka yinwege ta wi tagawa pi fanɲga na.*»†

SENWEE WI JORI MBE SHOWO PI TA

1.18-3.20

Leele pe kapege pyewe we

¹⁸ Yenɲele li yen nali nanɲbanwa pi nari na yinrigi wa naayeri leele mbele pe woro na fye li yege, naa mbele paa kambasinɲge ki ni fuun ki piin pe kala na. Pe kapyere tijangara ti kala na, pe ma kaselege ki yege ton, kiga ka ta mbe jen;

¹⁹ katugu ɲga ki mbe ya jen Yenɲele li kanɲɔlɔ, ki yen ma filige pe kan. Yenɲele lo kpaw ligi naga maga filige pe kan.

²⁰ Male Yenɲele li dunruya wi da, li katiyɔngɔlɔ ɲgele leele pe woro na yaan yenle ni, ko kɔrɔ wo yen li yawa mbakɔ naa li cenlomɔ pi ni, leele pe yen nari yaan wa yaara nda Yenɲele li gbegele to ni. Ki kala na, tanga woro pe yeri.

† 1:17 1.17: Aba 2.4

21 Pè Yennēle li jēn, ēēn fō, pe woro nali gbogo mbaa li shari paa yege nga na ki daga paa ki piin Yennēle li kan. Eēn fō, pe jatere wī kannga ma pye go fu, a pe tijinliwē fu kotoro tī kannga ma wō pe na.

22 Paa pe yēē jate pe yēn tijinliwē fēnnē, ma si yala pe yēn lembire.

23 Yennēle na gbogowō pi yēn li woo, lo na li se ku, naa pe mbaa li gbogo, a pē si yaara yanlērē ta tē, a tī sēnwee wī lē, wo ŋa wī yēn kufō, naa sannjērē ti ni, naa wongaala mbele pe yēn tōrō tijērē tijērē ni pe ni, naa nda ti maa fulolo lara na ti ni, nēē to gbogo.

24 Ki kala na, Yennēle li pe yaga, a paa fyōngō kapyere piin ma yala jogo kagala ŋgele ke wa pe kotogo na ke ni, fō a paa fērembandawa kapyere piin pe yēē ni pe wire ti ni.

25 Pè Yennēle li kaselege sēnrē ti kannga mari pye yagbolo. Yaara nda Yennēle li da to paa gbogo na tunngo piin ti kan, lo na li yēn Dafō ma lo yaga wa. Lo li daga mbaa sōnni fō sanga pyew. Anmiina.

26 Ki kala na, Yennēle li pe yaga, a fērembandawa kagala ke la na pe taa. Kala na Yennēle li gbegele naja naa jēle pe kan, a pe jēle jate pēli kannga na ŋa kii yala ko piin.

27 Ki pyelōmō nungba pi na, nambala fun pe woro na jaa mbaa jēle kala piin

jēle pe ni. Mbaa sinle pe nambala yēēnle pe ni, a ko la na pe taa fō jēngē. A nambala paa fērembandawa kapyere piin pe yēē ni fō na jōlogō taa, ŋa ki daga pe ni, naa pē laga Yennēle li na we.

28 Naa pē je pe woro na jaa mbe Yennēle li jēn, ki kala na, Yennēle li pe yaga wa pe jatere ŋa wī jōgō wī ni, janngo kagala ŋgele kee yala, paa kee piin.

29 Pe yēn na kam-basinngē cēnlē pyew ki piin, ma yin nambewe, naa yēgēmbatinwē, naa nambērē, naa yenjara ni. Pe maa leele kuun, na wiin, na tijinliwē pee piin. Pe yēn jogo pege naa yolēgērē ni.

30 Pe yēn leele mēge jōgofēnnē. Yennēle li yēn ma pe mbēn. Paa la fērē taa, pe yēn yēē nagawa naa yēē gbogowō ni. Pe maa tipere ta fōnndō nōgō kōōn mbaa piin. Paa la pe teele pe sēnrē ti nuru.

31 Tijinliwē woro pe ni. Paa yōn fōlō kōn mbeli yōn fili. Pe yēn lenngbaanla naa yewagafēnnē.

32 Pè Yennēle li kiti kōngō ki jēn fō jēngē, maga jēn ma yo mbele paa tanri ko tangalōmō mba po na, poro daga mbe ku. Ma si yala, pē koro naga kapyere cēnlē ti piin suyī. Mbe taga wa ko na naa, mbele paa ti piin, a pe kala li pe ndanla fun.

2

1 Ki kala na, mboro ŋa fuun maa sanmbala pe

jerēgi, tanga woro ma yeri; katugu na ma kaa sanmbala pe jerēgi mbe sila ki kagala nunጎba ke piin, kona mboro jate maa kiti jaan ma yēē na.

2 Wēge jēn ma yo mbele pe maa ki kagala cēnle ke piin, Yēnገēle li yaa kiti kōn pe na mbe yala kaselege ki ni.

3 Mboro ገa maa mbele pe yēn naga kagala ke piin pe jerēgi, ma si yala, mboro fun ma yēn na ke piin, maa ki jate ma yaa sho Yēnገēle li kiti kōngō ki ni wi le?

4 Yēnገēle li kajēnge pyewe gbōō, naa kagala ገgele li maa kunni li yēē ni, naa li kala yagawa, to nda ti se jēn mbe kō, maa ti jate ti woro yaraga ka wi le? Ma sigi jēn mbe yo Yēnገēle li kajēnge pyege ki mbe ya mbōōn kan mōō kapere ti jēn mari yaga wi le?

5 Eēn fō, naa ma kotogo ki yēn ma ገngban, ma si woro na jaa mbōōn nawa pi kanጎga, ki kala na, ma yēn na jōlogō gbenge teri nōō yēē singi, pilige ገga ni Yēnገēle li yaa ka li kiti sinገe wi kōn, mbeli nanጎbanwa pi naga we.

6 Yēnገēle li yaa ka lere nunጎba nunጎba pyew wi sara mbe yala wi kapyege ki ni.

7 Mbele ka koro mbaa kajēnge piin papaga ni, mbaa gbōgōwō naa sōnmō, naa wire nda ti se fōngō ti lagajaa, Yēnገēle li yaa ka yinwege mbakōgō ki kan pe yeri.

8 Eēn fō, mbele pe maa

kendige woo, ma je kaselege ki na, ma yēnle kambasinጎge ki na, li nanጎbanwa naa li kayanጎga ki yaa ka poro ta.

9 Mbele fuun pe maa tipege piin, pe yaa ka jōlogō naa yewerege ta, ki konጎbanጎga Zhufuye poro gben, ko punጎgo na, mbele fuun pe woro Zhufuye pe ni.

10 Eēn fō, Yēnገēle li yaa ka gbōgōwō, naa sōnmō, naa yeyinጎge kan mbele fuun paa kajēnge piin pe yeri, ki konጎbanጎga Zhufuye poro gben, ko punጎgo na, mbele pe woro Zhufuye pe ni;

11 katugu Yēnገēle laa lere wō lere ni.

12 Mbele fuun paa kapege ki piin ma pye pee Moyisi lasiri wi jēn, pe yaa ka ye jōlogō ki lasiri wi fu na. Mbele fuun pe nēē kapege ki piin maga ta pē lasiri wi jēn, kiti yaa ka kōn pe na mbe yala ki lasiri wi ni.

13 Mbele pe maa lasiri sēnre ti nuru ko cē, poro ma pe yēn ma sin Yēnገēle li yēge na, eēn fō, mbele pe maa tanri ti na poro li yaa kaa jate lesinmbele.

14 Cēngele sanጎgala woolo poro na, poro mbele lasiri wi woro pe yeri, na pe kaa tanri mbaa yala ገga lasiri wī yo ki ni pe yē, kona kī cēn pe pye lasiri pe yēē kan, ali maga ta lasiri wi woro pe yeri o.

15 Pe maa ki nari ma yo ገga lasiri wila yuun ma yo kila piin, ki yēn wa pe kotogo na. Pe nawa jatere wi maa ki wogo ki nari fun. Wagati

wa ni, pe jatere wi maa pe jeregi, nakoma wagati wa ni, wi maa tanga kaan pe yeri.

¹⁶ Pa ki yaa ka naga ma, na Yennele liga ka leele pe kagala ngele ke yen ma lara wa pe yinwege ki ni ke kiti wi kon Zhezu Kirisi wi kee pilige nga ni, mbe yala Sentanra nda mila yuun ti ni.

*Zhufu jenne wo
naa Moyisi lasiri wi ni*

¹⁷ Een fo, mboro na maa ma yee yinri Zhufuye woo, moo jigi wi taga lasiri wi na, noo yee gbogo ma Yennele li kala na.

¹⁸ Ma Yennele li nandanwa kala li jen. Poon naga lasiri wi ni, a ma nga ki yen jenge ki jen maga wo.

¹⁹ Maa ki sonri ma yen mbele pe yen fyoonlo Yennele kono li kanngolo pe yee sinfo, ma pye paa yanwa yen mbele pe yen wa wowa pi ni pe kan.

²⁰ Ma yo ma yen lembire ti jiligefo naa piile pe nagafu, katugu ma kajenme jembe naa kaselege ki ni fuun ki ta wa lasiri wi ni.

²¹ Mboro we, mboro na maa sanmbala pe nari, mboro jate ma woro noo yee nari wi le? Mboro na maa Yennele senre ti yuun ma yo paga kaa yuun, a mboro nee yuun!

²² Mboro na ma yo paga kaa keenre piin, a mboro nee ti piin! Mboro na yarisundo toon mben, a mboro nee ti gbogosara yaara to lee!

²³ Mboro na maa ma yee gbogo, naa ma lasiri wi ta ki kala na, a mboro nee lasiri wi jogo na Yennele li tifaga!

²⁴ Ko Yennele senre sewe wi yen na yuun ma yo fo: «Yoro Zhufuye ye kala na, cengele sanngala ke yen na Yennele li mege ki jogo.»†

²⁵ Na ma kaa tanri lasiri wi na, pa kenrekenre wi ma pye tonli ni ma yeri. Een fo, na ma kaa lasiri wi jogo, kona ki ma cen ndee ma sila kenrekenre.

²⁶ Lere na wii kenrekenre na wi kaa tanri lasiri kongolo ke na, pa Yennele li se la wi jate ndee wi kenrekenre wi le?

²⁷ Lere na wii kenrekenre wire to na, nee tanri na yala lasiri wi ni, wi yaa ka kiti kon ma na, mboro na maa lasiri wi jogo we, ali maga ta lasiri wi yen ma yonlogo ma kan ma yeri, a ma kenrekenre o.

²⁸ Na wi yen Zhufuye woo yee yanwa po na, wo ma wi yen Zhufu jenne we. Kenrekenre jenne we, wo ma na wi ma pye wire ti na.

²⁹ Een fo, Zhufu jenne we, wo wi yen na wi ma pye Zhufu wa wi nawa, wi kotogo ki ma pye ma sin Yennele li yee na. Yennele li Yinnekpoyi lo li ma ko tunngo ko pye, ko woro lasiri na wi yonlogo wo tunngo. Ki Zhufu jenne we, Yennele lo li maa wi sonni, leele poro ma.

3

1 Kì pye ma, Zhufuye pe mbɔnrɔ go ko yen kikiin? Kenrekenre wi kayɔngɔ ko yen kikiin?

2 Wi kayɔngɔ kì gbɔgɔ yegɛ ki ni fuun ki na. Ki konɔbannga, Yenɲele làa li senre ti telege Zhufuye poro na.

3 Wee yo mɛle san? Kì kaa pye wa pe ni, pele sila taga Yenɲele li na, ko mbe ya ti Yenɲele li je li yo li se pye senre nunɔba yofɔ le?

4 Ayoo dɛ. Kì daga leele pege jɛn fɔ Yenɲele li yen kaselege yofɔ, a leele pe ni fuun pɛ pye yagboyoolo, paa yegɛ nga na kì yen ma yɔnlɔgɔ ma yo fɔ:

Kì daga pege jɛn pe yo ma yen sinɲe wa ma senyoro ti ni.

Na paga si kiti kɔn ma na, ma tanga ta.†

5 Ɛɛn fɔ, na kaa pye kapege nga waa piin ko kì yen naga nari ma yo Yenɲele li yen ma sin, wee yo mɛle? Na Yenɲele liga woro mbele waa kapere ti piin we le jɔlɔgɔ, ko mbe pye li woro ma sin le? Mila para na yala senwee piile paralɔmɔ po ni.

6 Kì woro ma. Katugu kì pye Yenɲele li woro ma sin, li jɛn na kiti kɔn dunruya woolo pe na mɛle?

7 Na kaa pye na yag-bogowo pi ni, mi yen na Yenɲele li kaselege kì nari naga finligi na kee yegɛ,

konaa nali gbogo, yingì na kiti mbe si kɔn na na fɔ mi yen kapere pyefɔ?

8 Naga yen ma, yingì na wee si daga mbe yo fɔ: «Ye ti waa tipege piin, janɔ kajɛngɛ mbaa yinrigi wa kì ni?» Leele pele yen nala megɛ kì jogo ma yo pa mila yuun ma. Kì leele kì yen ma sin pe pe le jɔlɔgɔ.

Lere wo wa woro wa ma sin

9 Kì yen mɛle san? Woro mbele Zhufuye, we mbɔnrɔ leele sanmbala pe na le? Ayoo dɛ! Migi naga makɔ ma yo Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye pe yen wa kapere ti kulowo pi ni.

10 Yenɲele senre sɛwe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Lere wo wa woro wa ɲa wi yen sinɲe, ali nunɔba san.†

11 *Lere wo wa woro wa ma jilige.*

Lere wo wa woro wa na Yenɲele li lagajaa.

Pe ni fuun pɛ punɔgo, pɛ pinle ma jɔgɔ.

12 *Lere wo wa woro wa ɲa wi yen na kajɛngɛ piin, ali nunɔba san.†*

13 *Senre nda ti maa yinrigi wa pe yagbotiire ti ni, ti yen ma tisaw paa fanga yen, nga kì yen ma yengɛ.*

Pe ma pe ngayinɲele ke tɛgɛ na leele lɛle.

Pe yɔn senre ti yen paa wɔɔgɔ shɔnrɔ yen.†

† 3:4 3:4: Yuuro 51.6 † 3:10 3:10: Yofɔ 7.20 † 3:12 3:11-12: Yuuro 14.1-3

† 3:13 3:13: Yuuro 5.10; Zhere 9.3,5; Yuuro 140.4 † 3:14 3:14: Yuuro 10.7

14 *Danga senre naa senpenre
ti yen wa pe yon.*†

15 *Pe yongolò kè wege legbogo
ki na.*

16 *Tongowò naa jogowò po pi
yen wa pe torosara ti
ni.*

17 *Pee yeyinnye konò li jen.*†

18 *Pe maa pe yinwege ki piin,
paa la fyε Yennele li
yεε.*†

19 Wège jen ma yo nga fuun lasiri wi yen na yuun, wi yen naga yuun mbele pe yen wa lasiri konò li ni poro kan, jango leele pe ni fuun pe yon ki ton paga ka ya kaferege kan, Yennele li kiti wi to dunruya woolo pe ni fuun pe na.

20 Ki kala na, lere wo wa se ka pye lesinnye Yennele li yεε na, naa wila nga lasiri wila yuun ki piin ko kala na; katugu lasiri wo ma lere wi kan wi maga jen ma yo wi kapege pye.

KONÒ NA YENNELE LI TEGE MBE SHOWÒ PI KAN 3.21-4.25

*Yennele li ma lere wi sho
yεε nga na ki nga*

21 Eén fò yingò, Yennele li yen naga nari we na paa yεε nga na li yen na we piin lesinmbele li yεε yεε na we, lasiri wo ma wigi wogo ki pye. Lasiri wo naa Yennele yon senre yofenne pe ni, pàa para ki wogo ki na.

22 Yennele li maa leele pe piin lesinmbele li yεε yεε na, naa pe taga Zhezu Kirisi

wi na we. Mbele fuun paa tari Kirisi wi na, li yen naga piin pe kan ma,

23 katugu lii wa wò wa ni, leele pe ni fuun pè kapege pye, pe ni fuun pè Yennele li gbogowò pi la.

24 Eén fò, Yennele li yinme pi kala na, li yen na pe piin lesinmbele waga, Zhezu Kirisi nga wi yen na pe go shoo wi fannga na.

25 Yennele làa wi wò saraga, jango wi kunwò pi kala na, wi pye kapere ti kala yagafò leele pe na, mbele paa tari wi na we. Yennele li ko pye ma, maga naga fò li yen ma sin; katugu kapere nda leele pàa pye faa, làa ti kun li yεε ni, li sila ti kayanga wò pe ni.

26 Eén fò, wagati nga wi ni, li yen naga nari paa yεε nga na li yen na leele pe piin lesinmbele we; katugu li yen ma sin, nεε mbele fuun paa tari Zhezu wi na pe piin lesinmbele.

27 Tanga yen leele pe yeri paa pe yεε gbogo naa le? Ayoo, ali nungba san ko woro wa. Yingi na? Nga lasiri wila yuun, pe yen na tanri ki na ko kala na le? Ayoo de. Eén fò, pè taga Kirisi wi na ko kì ti.

28 Katugu we yen naga jate ma yo lere wi ma pye lesinnye Yennele li yεε na, naa wi taga Kirisi wi na ko kala na, één fò, kii cen ndεε naa wila tanri nga lasiri wila yuun ki na ko ki ma ti.

† 3:17 3.15-17: Eza 59.7-8; Yomi 1.16

† 3:18 3.18: Yuuro 36.2

29 Nakoma Yenɲele li yen Zhufuye poro nunɣba wolo le? Li woro cɛngɛle sanɲgala ke Yenɲele fun wi le? Kaselege ko na, li yen cɛngɛle sanɲgala ke Yenɲele fun.

30 Kì kaa pye Yenɲele nunɣba li yen wa, li yaa Zhufuye pe pye lesinmbele pe tagawa po kala na, mbe cɛngɛle sanɲgala ke pye lesinmbele ke tagawa pi kala na fun.

31 Ko ki naga ma yo we yen na lasiri wi jaan tagawa pi kala na le? Ayoo de, wɛge jɛn ma yo wi kayɔngɔ ki gbɔgɔ.

4

Yɛge nagawa mba pì naga Abirahamu wi kanɲgɔlɔ

1 Ki pye ma, yɲngi we yaa yo we tele Abirahamu wi wogo na senwee cenlemɔ pi kanɲgɔlɔ? Yɲngi yaraga wila ta?

2 Ndeɛ ki pye Abirahamu wila pye lesinɲe Yenɲele li yɛge na kapyere nda wila pye to kala na, wi mbaa ya mbaa wi yɛɛ gbogo. Eɛn fɔ, Yenɲele li yɛge na, ki sila pye ma.

3 Ma jɛn Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «*Abirahamu wila taga Yenɲele li na, a li nɛɛ wi jate lesinɲe wi tagawa pi kala na.*»†

4 Ma si yala, lere ɲa wi maa tunɲgo piin, wi ma sara ta. Ki sara paa laa jate wi kan ki fɔ wi yeri paa

yarikanga yen, wi maa jate wi daga wi ni win.

5 Lere ɲa wii keɛ kan wi tunɲgo pyege ko na, eɛn fɔ, wi ma taga Yenɲele na li ma kapege pyefɔ wi pye lesinɲe li na, Yenɲele li yaa ki fɔ wi pye lesinɲe wi tagawa pi kala na.

6 Ki pyelomɔ nunɣba pi na, lere ɲa Yenɲele li maa jate lesinɲe, mbege ta kapyere nda wila piin to fanɲga ma, ferewe mba ki fɔ wi yaa ta, Davidi la para pi senre na ma yo fɔ:

7 *Mbele Yenɲele li pe kajɔgɔɔ ti kala yaga pe na,*

ma pe kapere ti laga pe na, ferewe yen pe woo!

8 *Lere ɲa we Fɔ wi woro naa kapege ki jate wi go na naa, ferewe yen wi woo!*†

9 Ki ferewe pi yen mbele pɛ kenrekenre poro nunɣba woo le? Mbele pee kenrekenre pi woro poro fun pe woo wi le? Koyi ɲga wɛ yo makɔ ma yo fɔ: «Yenɲele làa Abirahamu wi jate lesinɲe wi tagawa pi kala na.»

10 Ki wogo kila pye wagati wiwiin? Kila pye ma yala Abirahamu wi kenrekenre makɔ lee wi fa kenrekenre gben? Ayoo de, ki sila pye mbe yala wi kenrekenre makɔ, eɛn fɔ, kila pye ma yala wi fa kenrekenre gben.

11 Abirahamu wila kaa kenrekenre wi ta punɲo na paa kacɛn yen. Wila pye

† 4:3 4.3: Zhɛnɛ 15.6 † 4:8 4.7-8: Yuuro 32.1-2

tɛgɛrɛ naga nari fɔ Yɛnɛlɛ l̄a wi jate paa lesinɛ yɛn wi tagawa pi kala na. Kila yala wi fa kɛnrɛkɛnrɛ gbɛn. Kɪ pye ma, mbele fuun pɛ taga Yɛnɛlɛ li na maga ta pee kɛnrɛkɛnrɛ, Abirahamu wi yɛn pe to. A Yɛnɛlɛ laa pe jate paa lesinmbele yɛn.

¹² Mbele pɛ kɛnrɛkɛnrɛ, wi yɛn pe to fun, poro mbele pee ki da kɛnrɛkɛnrɛ wo nunɔba na we. Eɛn fɔ, a paa tanri tagawa konɔ li na paa we to Abirahamu wi yɛn, wo ŋa wila taga Yɛnɛlɛ li na, na wi fa kɛnrɛkɛnrɛ gbɛn we.

Abirahamu wila Yɛnɛlɛ li yɔn fɔlɔ li ta wi tagawa po kala na

¹³ Yɛnɛlɛ l̄a yɔn fɔlɔ kɔn Abirahamu naa wi setirige piile pe yeri ma yo pe yaa ka tara ti ta paa korɔɔ yɛn. Ki yɔn fɔlɔ li sila kɔn, katugu Abirahamu wila pye na tanri lasiri wi na, eɛn fɔ, katugu Yɛnɛlɛ l̄a wi jate paa lesinɛ yɛn, wi tagawa pi kala na.

¹⁴ Nɔɛɛ ki pye mbele pe yɛn na tanri lasiri wi na, poro nunɔba pe jɛn naga korɔɔ ki ta, anmɛ mbe taga Zhezɔ wi na, ki jɛn na pye kayɔngɔ fu, yɔn fɔlɔ na Yɛnɛlɛ li kɔn li jɛn na pye wagafe.

¹⁵ Katugu lasiri wo maa paan Yɛnɛlɛ li nanɔbanwa pi ni. Eɛn fɔ, lasiri wi woro laga ŋa na, lasiri jɔɔwɔ na pye wa fun.

¹⁶ Kɪ pye ma, Yɛnɛlɛ l̄a yɔn fɔlɔ li kɔn tagawa po kala na, janɔgo li pye yarikanga ŋga ki ma kan waga we, Abirahamu setirige piile pe ni fuun pe li ta. Mbele paa tanri lasiri wi na, liga ka pye poro nunɔba wolo, eɛn fɔ, li pye mbele paa tari Yɛnɛlɛ li na pe wolo fun paa yɛgɛ ŋga na Abirahamu wila taga li na we. Wo wi yɛn we ni fuun we tele we,

¹⁷ paa yɛgɛ ŋga na Yɛnɛlɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi yɛn naga yuun ma yo fɔ: «*Mɔɔ tɛgɛ ma pye cɛngɛlɛ lɛgɛrɛ to.*»[†] Yɛnɛlɛ na wila taga li na, li yɛgɛ na wi yɛn we to. Yɛnɛlɛ le, lo li maa yinwege ki kaan kuulo pe yeri, na yaara nda ti sila pye laga faa ti piin ti maa yinrigi laga.

¹⁸ Ali maga ta jigi tagasaga sila pye kala na ni, Abirahamu wila taga Yɛnɛlɛ li na maa jigi wi taga ki kala li na. A wɪ si pye kona cɛngɛlɛ lɛgɛrɛ to, ma yala ŋga Yɛnɛlɛ l̄a yo maa kan ki ni, fɔ: «*Pa ma setirige piile pe yaa ka lɛgɛ ma.*»[†]

¹⁹ Wila ta paa yɛlɛ cɛnme yɛn, eɛn fɔ, wi tagawa mba wila taga Yɛnɛlɛ li na pi sila kologo, naa wila pye na sɔnri wi wire ti na, nda tila pye nɔɛɛ ti ku mako we, naa wi jɔ Sara wi wogo ki na, wo ŋa wila toro pisege na we.

²⁰ Wi tagawa pi sila kɔ, wi sila si sigi Yɛnɛlɛ l̄a yɔn fɔlɔ na kɔn wi yeri li na. Eɛn

[†] 4:17 4.17: Zhɛnɛ 17.5 † 4:18 4.18: Zhɛnɛ 15.5

fɔ, wi tagawa pila fannɔga kan wi yeri, a wila Yennɛle li gbogo.

²¹ Wila taga ki na jɛnɔge ma yo yaraga nɔga Yennɛle lɔa ki yɔn fɔlɔ kɔn mbe kan wi yeri, yawa yɛn li ni ligi pye ligi yɔn fili.

²² Ko kɔ ti naa Abirahamu wila taga Yennɛle li na, *lɔa wi jate paa lesinɛe yɛn.*

²³ Eɛn fɔ, sɛnrɛ nda ti yɛn ma yɔnlɔgɔ ma yo fɔ: «*Lɔa wi jate paa lesinɛe yɛn*»† tii yɔnlɔgɔ wo nunɔgba mɛge ni.

²⁴ Tila yɔnlɔgɔ woro fun we kala na, woro mbele we daga mbaa jate paa lesinmbele yɛn we. Woro mbele wɛ taga Yennɛle li na, lo na lɔa we Fɔ Zhezu wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni we.

²⁵ Yennɛle lɔa wi kan, a wi ku we kapere ti kala na, a li suu yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni mbe we pye lesinmbele li yɛɛ yɛge na.

**YINWƐFɔNNGɔ KI
MA TA KIRISI WO
FANNɔGA NA**

5

5-8

We yɛn yeyinɔge na Yennɛle li ni

¹ Ki pye ma, Yennɛle li we pye lesinmbele li yɛɛ yɛge na, naa wɛ taga Zhezu wi na ki kala na. Yinɔgɔ we yɛn yeyinɔge na li ni we Fɔ Zhezu Kirisi wi fannɔga na.

² Zhezu wi fannɔga na, naa wɛ taga wi na ki kala na, wɛ ya ma fulo Yennɛle li yinmɛ

pi tanla, po mba we yɛn wa pi ni yinɔgɔ we. Nɔga ki yɛn na nayinmɛ kaan we yeri, ko ki yɛn jigi nɔ wɛ ta mbe we tasaga ta wa Yennɛle li gbɔgɔwɔ pi ni we.

³ Ko nunɔgba ma, eɛn fɔ, we yɛn na yɔgɔri yɛrɛ wa we jɔlɔgɔ kagala ke ni; katugu wɛge jɛn ma yo jɔlɔgɔ ki ma lere wi kan wi maa kala kunni wi yɛɛ ni.

⁴ Mbe kala kun yɛɛ ni, ko ma lere wi kan wi ma fannɔga ta wamawelewe pi na, wamawelewe po ma jigi tagasaga kan lere wi yeri.

⁵ Ki jigi tagasaga kila lere punɔgo, katugu Yennɛle lili ndanlawa pi le wa we kotoɔ na Yinnekpoyi na li kan we yeri lo fannɔga na.

⁶ Sanga nɔ ni wɔa pye fannɔga fu, a Kirisi wi si ku lepeele pe kan, wagati nɔ Yennɛle lɔa kɔn wi ni.

⁷ Ki yɛn ma nɔban wa mbe yɛnlɛ wi ku lesinɛe kala na. Kana lere wa mbe kotogo ta mbe ku lejɛnɛe wa kala na.

⁸ Eɛn fɔ, we yɛn ma Yennɛle li ndanla yɛge nɔga na, pa ligi naga we na yɛɛn we, naa wɔa pye kapere pyefenne bere, a Kirisi wi ku we kan.

⁹ Wi kasanwa pi fannɔga na, wɛ pye lesinmbele li yɛge na. Kɔ pye ma, wi yaa ka we sho Yennɛle li nanɔbanwa pi ni.

¹⁰ Wɔa pye Yennɛle li juguye, eɛn fɔ, li tanwa ja we ni li Pinambyɔ wi kunwɔ pi fannɔga na. Li kaa tanwa

† 4:23 4.23: Zhene 15.6

le we ni makɔ, we yaa sho kaselege li Pinambyɔ wi yinwege ki fanŋga na.

¹¹ Ko nunŋba ma, ɛɛn fɔ, we yen na yɔgɔri jɛŋge mbe we ta Yenŋele li ni, we Fɔ Zhezu Kirisi wi fanŋga na. Wo wì we kan, a wè tanwa ta Yenŋele li ni yingɔ.

*Adama naa Kirisi pe kapyege
kì gbɔn leleɣere na*

¹² Kapege kì ye laga dunruya wi ni lere nunŋba kala na, wowi ŋa Adama we. A kapege kì si pan kunwɔ pi ni. Kì pye ma, kunwɔ pì gbɔn leele pe ni fuun pe na, katugu pe ni fuun pè kapege pye.

¹³ Sanga ŋa ni Yenŋele li fa lasiri wi kan Moyisi wi yeri, kapege kila pye laga dunruya wi ni makɔ, ɛɛn fɔ, naa lasiri wi sila pye laga gbɛn, ki kala na, Yenŋele li sila pye na kapege ki jate.

¹⁴ Ma si yala, maga le wa Adama wagati wi na ma pan ma gbɔn Moyisi wagati wi na, kunwɔ pì fanŋga ta leele pe na, ali mbele pe sila kapege pye paa Adama wi yen, wo ŋa wila Yenŋele li senyoro ti kɛ we. Ŋa wi mbaa pan, Adama wo wila pye wi yanlɛɛ we.

¹⁵ Ɛɛn fɔ, Adama wi kajɔɔɔ ko se ya taanla yarikanga ŋa Yenŋele li ma kan waga ko ni. Ki yen kaselege fɔ leleɣere ku ki lere nunŋba wi kajɔɔɔ ki kala na. Ɛɛn fɔ, Yenŋele li yinmɛ pì gbɔɔ ma wɛ,

yarikanga ŋa li kan waga leleɣere yeri lere nunŋba fanŋga na, wo ŋa wi yen Zhezu Kirisi we, ki yen kagbɔɔ naa ma wɛ.

¹⁶ Yenŋele li yarikanga ki tulugo ki yen ki ye ki lere nunŋba wi kapege ki ni. Ki lere nunŋba wi kapege ko kigi kan kiti to leele pe na, ma jɔɔɔ kan pe yeri. Ma si yala, kajɔɔɔ leɣere pyeŋɔɔ, yarikanga ŋa Yenŋele li kan waga, ki leele pe kan pe pye lesinmbele Yenŋele li yeɣe na.

¹⁷ Ki yen kaselege fɔ lere nunŋba kapege ko ki ti kunwɔ pì fanŋga ta leele pe na ki lere nunŋba wi kala na. Ɛɛn fɔ, Zhezu Kirisi nunŋba wi fanŋga na, wè yarileɣere ta tiyɔngɔ. Mbele fuun paa Yenŋele li yinmɛ gbɔɔ pi taa, naa li yarikanga ŋa ki yen kasinŋge wogo ki ni, pe yaa ka yinwege ta mbaa wunluwɔ piin Kirisi wi kala na.

¹⁸ Kì pye ma, yeɣe ŋa na Adama nunŋba wi kajɔɔɔ kì leele pe ni fuun pe pye ma pe le jɔɔɔ, ki pyelɔmɔ nunŋba pi na, Zhezu Kirisi nunŋba wi kasinŋge kì leele pe ni fuun pe sho Yenŋele li kiti kɔngɔ ki ni, ma yinwege kan pe yeri.

¹⁹ Yeɣe ŋa na lere nunŋba wila Yenŋele li senre ti kɛ, a kì leleɣere pye kapere pyefenne, ki pyelɔmɔ nunŋba pi na, lere nunŋba wi senre logowo pi kala na, leleɣere yaa pye lesinmbele Yenŋele li yeɣe na.

²⁰ Lasiri pàa wi kan jango leele pege jen fo kajogoro ti yen na lege. Een fo, kapere ti lege laga nga na, Yennele li yinme pi gbogo wama naa jenge ma we.

²¹ Ki pye ma, yege nga na kapege ki fannga ta kunwo pi kala na, ki pyelomo nungba pi na, Yennele li yinme pi fannga ta kasinjege ki kala na mbe yinwege mbakogo kan we yeri, we Fo Zhezu Kirisi wi fannga na.

6

Wè ku kapege ki yeri ma yinwege ta Kirisi wi fannga na

¹ We yaa yo mele san? We daga mbe koro mbaa kapege ki piin, jango Yennele li yinme pila gbogo pila kee le?

² Ayoo de. Wè ku kapege† ko yeri, mele wee koro waa kapege ki piin naa?

³ Ye sigi jen mbe yo woro mbele waa batize mbe pye nungba Zhezu Kirisi wi ni, waa batize ma pye nungba wi ni wa wi kunwo pi ni wi le?

⁴ Wa we batemu pyege ki ni, paa we le wi ni ja, we ta we pye ndee we pinle ma ku wi ni ja; jango yege nga na Kirisi wila yen ma yiri wa kunwo pi ni we To wi yawa gboo pi fannga na, woro fun waa tanri yinwefonngo na ma.

⁵ Katugu na kaa pye we pye nungba wi ni wa wi

kulomo pi ni, pa we yaa ka pye nungba wi ni ma fun mbe yen mbe yiri wa kunwo pi ni paa wi yen.

⁶ Ye ti wege jen we yo fo: Waa pye lere na cenle faa, pe wo kan wa tiparaga ki na Kirisi wi ni ja, jango ki kapere wire ti fannga ki ko ki wo wa, waga ka pye naa kapege ki kulolo.

⁷ Katugu na ka ku wo ma sho kapege ki ni.

⁸ Na kaa pye we pinle ma ku Kirisi wi ni ja, we taga ki na ma yo we yaa ka pye yinwege na wi ni ja fun.

⁹ Wenge jen ma yo naa Kirisi wi kaa yen ma yiri wa kunwo pi ni, wi se ka ku naa fyew, kunwo pi se fannga ta wi na naa.

¹⁰ Kunwo mba wi ku, wi ku kusaga nungba pe, ma fannga ta kapege ki na. Een fo yingo, yinwege nga wi yen na piin, wi yen naga piin Yennele lo kan.

¹¹ Ki pyelomo nungba pi na, yoro fun yaa ye yee jate ndee ye ku kapege ki yeri, ma pye yinwege na Yennele li kan, wa ye gbogolomo pi ni Zhezu Kirisi wi ni.

¹² Ki kala na, yaga ka ti kapege ki cen ye wire nda ti yen kuworo ti go na naa, mbe ye kan yaa ki wire ti jogo kagala ke piin.

¹³ Yaga ka ye wire lara ti yaga kapege ki kan paa tunngo pyeyaara yen, mbaa kapege ki piin. Een fo, ye ye yee kan Yennele li yeri, paa

† 6:2 6.2: *Wè ku kapege ko yeri: Ko koro wo yen fo kapege kii fannga ta we na.*

leele mbele pè ku ma yiri wa kunwɔ pi ni poro pele yen. Ye ye yɛɛ kan pew li tunɲgo ki yeri paa tunɲgo pyeyaara yen, mbaa kasinɲge piin.

¹⁴ Kapege kii daga mbe fanɲga ta ye na, katugu ye woro wa lasiri wi fanɲga ki ni, ɛɛn fɔ, pa ye yen wa Yenɲele li yinme pi fanɲga ki ni.

Ye pye kasinɲge ki kulolo

¹⁵ Ki yen mele san? Naa we woro wa lasiri wi fanɲga ki ni, ɛɛn fɔ, pa we yen wa Yenɲele li yinme pi fanɲga ki ni, ki kala na we daga mbaa kapege ki piin wi le? Ayoo dɛ!

¹⁶ Yège jɛn ma yo na yaga ye yɛɛ kan lere wa yeri mbaa tunɲgo piin wi kan, mbaa wi senre ti nuru, ye ma pye ki lerefɔ ɲa yaa wi senre ti nuru wi kulolo. Na ki ka pye kapege ki kulowo powi, ki kɔsaga ki yen kunwɔ. Na ki ka pye Yenɲele li senre to ye yen na nuru, ye yaa pye lesinmbele wa ye yinwege ki ni Yenɲele li yɛge na.

¹⁷ ɛɛn fɔ, waa Yenɲele li sonni, yoro mbele faa yàa pye kapege ki kulolo, yinɲgo pè ye naga nagawa mba ni, yè yenle pi na ye kotogo ki ni fuun ki ni.

¹⁸ Yè sho ma wɔ wa kapege ki ni, yinɲgo yè kanɲga ma pye Yenɲele li tunmbyeele mbaa kasinɲge piin.

¹⁹ Mi yen na para ye ni senwee pyɔ paralomɔ ni, naa ye fanɲga ki kologo mbe senre kɔrɔ jɛn ki kala na. Faa yàa ye wire lara ti kan,

a ti pye fyɔngɔ kapyere naa tipere ti kulolo, na kafaara piin. Ki pyelomɔ nunɲba pi na, yinɲgo ni, ye ye wire lara ti kan ti pye kasinɲge ki kulolo, jango ye pye kpoyi Yenɲele li yɛge na.

²⁰ Sanga ɲa ni yàa pye kapege ki kulolo, yàa pye ye yɛɛ woolo, ye sila jori mbaa ɲga ki yen ma sin ki piin.

²¹ Yinɲi tɔnli ye ta wa kagala ngele yè pye, a yinɲgo kaa fere waa ye na ke ni? Ki kagala ke kɔwɔ pi yen kunwɔ.

²² ɛɛn fɔ, yinɲgo ni, yè sho kapege ki ni na tunɲgo piin Yenɲele li kan. Tɔnli ɲa yè ta, wo wi yen fɔ yè pye kpoyi Yenɲele li yɛge na, ki kɔsaga ki yen yinwege mbakɔgo.

²³ Katugu kapege ki sara wi yen kunwɔ. ɛɛn fɔ, yarikanga ɲga Yenɲele li maa kaan waga, ko ki yen yinwege mbakɔgo ɲga wè ta wa we gbogolomɔ pi ni we Fɔ Zhezu Kiri si wi ni.

7

Tagafenne pè sho lasiri wi fanɲga ki ni

¹ Sefenne, ɲga mi yaa yo ye kan, ye yen maga jɛn makɔ fɔ jɛnɲge, katugu ye yen ma lasiri wi jɛn. Lasiri wi ma pye lere wi go na sanga ɲa ni wi yen yinwege na we.

² Ki pye ma, jɛle ɲa wì pori naɲa yeri, wi yen ma pɔ wi pɔlɔ wi na lasiri wi fanɲga na, mboo pɔlɔ wi ta wi yen yinwege na we. ɛɛn fɔ, na wi pɔlɔ wiga ku, kona, wi ma

sho lasiri na wila wi po wi na wi kee.

³ Ki kala na, mboo polo wi ta yinwege na, na wiga pye nana wa yeri naa wi jo, pa pe yaa laa yinri keenre lifo. Een fo, na wi polo wiga si ku, wi ma sho ki lasiri wi kee, kona wi mbe ya pye nana wa yege jo, pa pe saa wi yinri keenre lifo.

⁴ Yoro fun sefenne, pa ye wogo ki yen ma fun. Naa ye pye wire nungba Kirisi wi ni ki kala na, ye ku lasiri wi yeri, ma pye Kirisi wi woolo, wo wi yen ma yiri wa kunwo pi ni, jango we ta waa tunngo jenge piin Yenjele li kan.

⁵ Ma jen sanga na ni wa pye na we yinwege ki piin na yala we jogo lee wi ni, jogo pere nda lasiri wila ti la wa we na, tila pye na tunngo piin wa we wire ti ni fuun ti ni, na kee we ni wa kunwo pi ni.

⁶ Een fo koni, we sho lasiri wi fanninga ki yeri, katugu nga kila we yigi ma we pye kasopiile, we ku ko yeri. Ki pye ma, we mbe ya mbaa tunngo piin Yenjele li kan pyelomo fonmbo na, wa Yinnekpoyi li fanninga ki ni. Ko se pye paa pyelomo lee pi yen, wa lasiri na wi yen ma yonlogo wi fanninga ki ni.

Moyisi lasiri wila lere sho wi kapege ki ni

⁷ We yaa yo mele san? Lasiri wi yen kapege le? Ayoo de. Een fo, lasiri wlan

kan, a mi yaraga nga pe yinri kapege ki jen; katugu mbe yege yirige yaraga na ki yen yege nga na, mi se jaga jen, ndee ki pye lasiri wii jaga yo mbe yo fo: «*Maga ka yege yirige yaraga na.*»[†]

⁸ Kapege ki pyelomo ta ki ngasele na li fanninga na, ma ta ma yege yinriwe cenle pyew pi le wa na nawa; katugu na Yenjele li lasiri wi woro wa, kapege ki ma pye yarikugo.

⁹ Faa, naa Yenjele li lasiri wi sila pye wa, mila pye yinwege na. Een fo, naa ngasele li kaa pan, a kapege ki si yiri ma fanninga ta, a mi si ku.

¹⁰ Ki pye ma, ngasele na li kan mbe yinwege kan we yeri, mi wo yeri, li kanninga ma pye kunwo.

¹¹ Katugu kapege ki pyelomo ta, mee na fanla ngasele li fanninga na, mala gbo.

¹² Nga ki yen wa, Yenjele li lasiri wi yen kpoyi, a ngasele li yen kpoyi, ma sin, ma yon.

¹³ Yaraga nga ki yen yarijenge, ko ki kanninga ma pye na kunwo pi go le? Ayoo de. Kapege ko kigi pye. Kigi yee naga ma yo ki yen kapege. Ki tunngo pye nga ki yen jenge ki ni, mala kan mi ku. Ki pye ma, ngasele li fanninga na, kapege ki yen na gbogo na seregi.

Senwee wi yen na ngbeli kapege ki ni

[†] 7:7 7.7: Eki 20.17

14 Wège jèn ma yo Yennele li lasiri wi yèn Yinnekpoyi li yaraga. Een fò, mi wo yèn senwee pyo ña wi yèn fannnga fu. Mi yèn ndeë pànla pèrè paa kulo yèn kapege ki yeri.

15 Nğa mila piin mi woro naga koro jenni, katugu mi kaa jaa mbe nğa pye, mila ko pye. Nğa kilan mben, ko mi maa piin.

16 Nğa mi woro na jaa mbe pye, na mi kaga pye, mi maga jèn kona ma yo Yennele li lasiri wi yèn ma yon.

17 Kiga pye ma, mi ma mila ki piin. Een fò, kapege nğa ki yèn wa na nawa, ko kila ki piin.

18 Migi jèn ma yo kajenge woro wa na nawa, ko koro wo yèn wa mi jate na ni. Mi yèn naga jaa mbaa kajenge piin, een fò, ki fannnga woro na ni mbaa ki piin.

19 Kajenge nğa mila jaa mbaa piin, mila la ko piin, een fò, tipege nğa mi woro na jaa mbaa piin, ko mi maa piin.

20 Nğa mi woro na jaa mbaa piin, na mi kaa ki piin, kona, mi ma mila ki piin, een fò, kapege nğa ki yèn wa na nawa ko kila ki piin.

21 Migi pyelomoo mba pi yan na yee na, na mi kaa jaa mbe kajenge ki pye, tipege ko ce ko mi ma ya ma pye.

22 Wa na nawa jate pi ni, Yennele li lasiri wilan ndanla fò jenge.

23 Een fò, mi lasiri fannnga

ka yee yan wa na wire ti ni. Ki yèn na wiin na jatere wi yènle lasiri ña na wi ni. Kilan pye kulo, a mila kapege ki piin. Ki kapege ki yèn wa na wire ti ni.

24 Mi yèn tere na de! Ambo wi yaa na go sho ki wire nda tila na kaan kunwo pi yeri ti kee?

25 Mi yèn na Yennele li shari we Fò Zhezu Kirisi wi fannnga na.

Ki pye ma, na tijinliwe po ni, mi yèn na tunngo piin na yala Yennele li lasiri wo ni. Een fò, na wire to ni, mi yèn na tunngo piin na yala kapege ki lasiri fannnga ko ni.

8

Yinnekpoyi na li maa yinwege ki kaan

1 Een fò koni, mbele pè pye nungba Zhezu Kirisi wi ni, kiti kpe se to pe na naa.

2 Katugu Yinnekpoyi na li maa yinwege ki kaan, naa wè pye nungba Zhezu Kirisi wi ni ki kala na, li fannnga kilan go sho kapege fannnga ko naa kunwo pi kee.

3 Nğa Yennele li lasiri wi saa ya mbe pye, naa senwee wire ti yèn fannnga fu mbaa wi gbogo ki kala na, Yennele li ko pye maga yon fili. Li kiti kon kapere nda tila tunngo piin wa senwee wire ti ni ti na, ma si li yeera Pinambyo wi tun, a wi pan ma wire le paa senwee wire nda ti yèn kapege ni ti yèn, mbe leele pe kapege ki laga pe na.

4 Yɛnɛɛ li ko pye ma, janɔo lasiri wi yɛn na jaa we sin yɛɛ nɔa na, weɛe yɔn fili, woro mbele we woro na tanri sɛnwɛɛ nandanwa kagala koro na, fɔ Yinnɛkpoyi wogolo koro.

5 Katugu mbele pe maa tanri sɛnwɛɛ wire ti nandanwa kagala ke na, pe ma pe yɛɛ jori nɔa sɛnwɛɛ wire ti maa jaa ko ni. Ɛɛn fɔ, mbele pe maa tanri na yala Yinnɛkpoyi li ni, poro ma pe yɛɛ jori nɔa Yinnɛkpoyi laa jaa ko ni.

6 Mbe yɛɛ jori sɛnwɛɛ wire ti nandanwa kagala ke ni, ki mɔɔ le wa kunwɔ pi ni. Ɛɛn fɔ, mbe yɛɛ jori nɔa Yinnɛkpoyi li maa jaa ki ni, ko ma yinweɛ naa yeyinɔge kan ma yeri.

7 Katugu mbele pɛ pe yɛɛ jori sɛnwɛɛ wire ti nandanwa kagala ke ni, pe yɛn Yɛnɛɛ li mbenfɛnnɛ, paa la Yɛnɛɛ li lasiri wi gbogo, pe yɛɛ se ya.

8 Mbele pe maa tanri na yala pe sɛnwɛɛ wire ti nandanwa kagala ke ni, pe se ya Yɛnɛɛ li ndanla.

9 Ɛɛn fɔ, yoro wo na, ye woro na tanri na yala sɛnwɛɛ wire ti nandanwa kagala koro ni, ɛɛn fɔ, ye yɛn na tanri na yala Yinnɛkpoyi lo ni, katugu Yɛnɛɛ li Yinnɛ li yɛn ye ni. Kirisi wi Yinnɛ li woro nɔa ni, wo woro Kirisi wi woo.

10 Na kaa pye Kirisi wi yɛn ye ni, ali na kaa pye ye wire ti yaa ku kapere nda yaa piin ti kala na, Yinnɛkpoyi li

yinweɛ kan ye yeri, katugu yɛ pye lesinmbele Yɛnɛɛ li yɛɛ na.

11 Na kaa pye Yɛnɛɛ laa Zhezu wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni, li Yinnɛ li yɛn wa ye nawa, pa kona nɔa wi Kirisi wi yɛn maa yirige wa kunwɔ pi ni, wi yaa yinweɛ kan fun ye wire nda ti yɛn kuworo ti yeri, wi Yinnɛ na li yɛn wa ye nawa li fanɔa na.

12 Ki kala na, sɛfɛnnɛ, fɔɔ yɛn we na, ɛɛn fɔ, sɛnwɛɛ wire to fɔɔ ma, janɔo waa tanri waa yala nɔa tila jaa ki ni.

13 Katugu na ye kaa tanri ye sɛnwɛɛ wire ti nandanwa kagala ke na, pa ye yaa ku. Ɛɛn fɔ, na yaga wire ti kapyere ti yaga Yinnɛkpoyi li fanɔa na, pa ye yaa yinweɛ ta.

14 Yɛnɛɛ li Yinnɛ li maa mbele fuun yɛɛ sinni, poro yɛn Yɛnɛɛ li piile.

15 Katugu Yinnɛkpoyi na yɛ ta, lii ye pye naa kulolo, mbe ye kan yaa fyɛ. Ɛɛn fɔ, Yinnɛkpoyi lo ligi pye, a yɛ kanɔa ma pye Yɛnɛɛ li piile. Lo fanɔa na we maa gbele nɔbanga na Yɛnɛɛ li piin fɔ: «Baba, we To!»

16 Yɛnɛɛ li Yinnɛ li yɛn naga yuun naga finligi we yinɔgele ke kan fɔ we yɛn Yɛnɛɛ li piile.

17 Na waga pye li piile, kona, we yɛn kɔɔɔ lifɛnnɛ fun: Yɛnɛɛ li kɔɔɔ lifɛnnɛ naa kɔɔɔ lifɛnnɛ yɛɛnɛ Kirisi wi ni. Na waga pinle mbaa jɔlo wi ni, we

yaa ka pye wi ni ja wa wi gbogwo pi ni.

We yaa ka gbogwo ta

¹⁸ Mi yen naga jate fo jolgo kagala ngele we yen na jolo yingɔ, ke se ya taanla gbogwo mba Yenhele li yaa ka naga we na pi ni.

¹⁹ Yaara nda fuun ti da, ti yen na wagati na Yenhele li yaa ka li piile pe naga wi singi ma saa te.

²⁰ Katugu yaara nda fuun ti da, ti yen wa nga ki yen tonli fu ki fannga ki ngo. Ko si pye to yere nandanwa kala, een fo, Yenhele na liri le wa, lo nandanwa kala li. Ti jigi wi yen li na.

²¹ Yaara nda fuun ti da, ti yaa ka wo wa jogwo fannga nga kiri yigi paa kulolo yen ki ni pilige ka, mbe ta mberi tasaga ta wa showo gboc mba Yenhele li yaa kan li piile pe yeri pi ni.

²² Wege jen ma yo yaara nda fuun ti da, ti ni fuun ti yen na jeen na jolo ja fo ma pan ma gbɔn nala, paa yege nga na jele kaa jaa mbe se wi maa jolo we.

²³ Yaara nda fuun ti da to nungba ma. Een fo, woro mbele we Yinnekpoyi li ta makɔ paa Yenhele li yarikanra ti kongbannga yen, we yen na jeen wa we nawa fun, na Yenhele li singi li we pye li piile, li we wire ti go sho pew.

²⁴ Katugu jigi tagasaga nga ki yen we yeri ko ki ti we sho. Ma jigi wi yen yaraga nga na, na ma kaa ki yaan, ko

woro jigi tagasaga naa. Ma kaa nga yaan, ma jigi wila pye ko na naa.

²⁵ Een fo, nga we woro na yaan, na we jigi wi ka pye ko na, we maa ki singi maga kun we yee ni.

²⁶ Ki pyelomo nungba pi na, Yinnekpoyi li maa we sari, woro mbele we yen fannga fu we, katugu we daga mbaa Yenhele li yenri yege nga na, waa ki jen. Een fo, Yinnekpoyi lo jate li maa Yenhele li yenri we kan na jeen, nga ki se ya yo senyoro ni.

²⁷ Yenhele na li maa yaan wa leele pe koto na, nga Yinnekpoyi laa jaa mbe yenri, li maga jen; katugu Yinnekpoyi li maa yenri mbele pe pye Yenhele li woolo poro kan, paa yege nga na Yenhele li yen naga jaa we.

²⁸ Wege jen yingɔ ma yo yaara ti ni fuun tila tunngo piin ti yee ni, na kajege piin Yenhele li yen ma mbele ndanla pe kan, poro mbele li yeri ma yala nga li kon mbe pye ki ni we.

²⁹ Katugu mbele Yenhele laa jen faa, laa ki kon maga tege faa fun mbe pe pye pe li Pinambyo wi le, janngo li Pinambyo wi pye pyo kongbannga nosepiile legere sogwo.

³⁰ Mbele fuun Yenhele li pe kala li kon mali tege faa, li pe yeri fun. Mbele fuun li yeri, li pe pye lesinmbele fun li yee yege na. Mbele fuun

li pye lesinmbele, li gbogwo kan pe yeri fun.

Yenɲele li ndanlawa pi gbogwo

³¹ We yaa yo meɓe ki wogo ŋga ki na san? Na Yenɲele li kaa pye we ni, ambɔ wi yaa yiri we kɔrɔɔ?

³² Li yere si je li yeera Pinambyɔ wi na, ɛɛn fɔ, lɔu kan we ni fuun we kala na. Meɓe liga si ka yaraga ki ni fuun ki kan we yeri mbe pinle li Pinambyɔ wi ni?

³³ Mbele Yenɲele li wɔ, ambɔ wi yaa baga pe na mbe yo pe kapere pye? Lere kpe, katugu Yenɲele lo li yo pe yen lesinmbele.

³⁴ Ambɔ wi yaa kiti kɔn mboo jan pe na? Lere kpe, katugu Zhezu Kirisi wo wi yen ŋa wi ku we. Mbe taga wa ko na naa, wila yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, wi yen wa Yenɲele li kalige keɛ ki na, wi neɛ yenri we kan.

³⁵ Ambɔ wi mbe ya mbe we laga Kirisi wi ndanlawa pi na? Jɔlɔɔ ki mbe ya le? Nakoma yewerege gbogwo, nakoma leele pe lejɔlɔɔ ye, nakoma funɔ, nakoma fyɔnwɔ, nakoma kanɔbanga, nakoma kunwɔ. Ayoo.

³⁶ Ki yen paa yege ŋga na Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Ma kala na, pe yen na we kuun pilige pyew.

Pe yen na we jate paa simbaala gbowoolo yen.†

³⁷ Ɛɛn fɔ, wa ki kagala ke ni fuun ke ni, wɛ we cew tafenne pe ni fuun pe na, ŋa we yen ma ndanla wi fanɲga na.

³⁸ Katugu miɲi jen ma filige ki na, ma yo yaraga ko ka se ya mbe we laga wi ndanlawa pi na. Ali kunwɔ o, yinwege o, mɛregeye wele o, mbele pe yen ma cɛn fanɲga na o, nala yaara o, yaara nda tila paan o,

³⁹ yawa o, naayeri yaara o, tara na yaara o, nakoma yaraga ŋga ki da ko ka fonɲɔ se ya mbe we laga ndanlawa mba Yenɲele li pye ma naga we na we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni pi na.

NGA YENɲELE LI GBEGELE IZIRAYELI WOULO PE MEGE NI

9

9-11

Yenɲele lo naa leele mbele li wɔ

¹ Kaselege ko mila yuun, mi yen Kirisi wi woo, mi woro na finlele. Na nawa jatere wi yen naga yuun na kan Yinnekpoyi li fanɲga na fɔ kaselege yi:

² Yesanga yen na na jenge, na jatere wi yen ma piri na na suyi.

³ Ndeɛ ki mbe ja ya pye, mi pye naga jaa mi jate Yenɲele lilan dangalilan laga Kirisi wi na, na woolo pe ta pe sho, poro pe yen na cenle woolo wire to na we.

† 8:36 8.36: Yuuro 44.23

4 Poro pe yen Izirayeli woolo wele. Yɛnɛle li pe pye li piile ma li gbɔgɔwɔ pi naga pe na. Lì yɔn finliwe le pe ni, ma li lasiri wi kan pe yeri, ma li gbɔgɔlɔmɔ tunɔgo ki naga pe na, ma yɔn fɔgɔlɔ kɔn pe yeri.

5 Poro pe yen faa teele pe setirige piile wele, Kiriſi fun wì yiri wa pe ni ma yala wire to ni. Wo wi yen yaraga ki ni fuun ki go na, ma pye Yɛnɛle. Sɔnmɔ yen wi woo fɔ sanga pyew. Anmiina.

6 Ki woro mbe ka yo fɔ Yɛnɛle li senyoro tii ya kala yɔn. Eɛn fɔ, Izirayeli setirige piile pe ni fuun woro Izirayeli woolo piiri.

7 Abirahamu setirige piile pe ni fuun woro Abirahamu wi piile piiri; katugu Yɛnɛle làa ki yo Abirahamu wi kan ma yo fɔ: *Pa ma setirige piile pe yaa ka yiri wa Izaki wo ni.*†

8 Ko kɔrɔ wo yen fɔ: Piile mbele pè se ma yala senwee selɔmɔ pi ni, poro woro na jate Yɛnɛle li piile. Eɛn fɔ, mbele pè se ma yala Yɛnɛle làa yɔn fɔlɔ na kɔn li ni, poro pe yen na jate Abirahamu wi setirige piile wele.

9 Yɔn fɔlɔ na Yɛnɛle làa kɔn li senre ti nda fɔ: *«Yelapanna anme yege, mi yaa songɔrɔ mbe pan laga, pa ki yaa yala Sara wì pinambyɔ se.»*†

10 Ko nuɔgba ma, pa Erebeke wogo kila pye ma fun. Wi pinambiile shyen wele,

pe to wìla pye nuɔgba, wo wi yen we tele Izaki we.

11-12 Ma si yala, pe sila pe se gbɛn, pee ka kajɛnɔ nakoma kapege pye, a Yɛnɛle li si Erebeke wi pye fɔ: *«Nɔfɔ wi yaa ka pye jɔnɔfɔ wi kulo.»*† Ko la pye ma, jango Yɛnɛle li kakɔndɛgele li koro wa, mbe yala li lere wɔmɔ pi ni. Kii pye mbe yala leele pe kapyere to ni, eɛn fɔ, ki pye ma yala ɲa wi ma leele pe yeri wo nandanwa kala lo ni.

13 Paa yege ɲga na Yɛnɛle senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Zhakɔbu wo yen mala ndanla, a mì je Ezawu wo na.†

14 We yaa yo mɛle san? Yɛnɛle li yen ma kolo le? Ayoo dɛ.

15 Katugu làa ki yo ma Moyisi kan ma yo fɔ: *«Mi yaa lere ɲa yinriwe ta, mi yaa wo yinriwe ta. Lere ɲa yunɔgbɔgɔrɔ yaa pye na na, wo yunɔgbɔgɔrɔ yaa pye na na.»*†

16 Ki kala na, ki wogo kila la piin mbaa yala senwee wi nandanwa kala lo ni, nakoma kapyere nda wi maa ɲgbanga na piin to ni. Eɛn fɔ, ki maa piin na yala Yɛnɛle na li maa leele yinriwe taa lo nandanwa kala lo ni.

17 Wa Yɛnɛle senre sewe wi ni, Yɛnɛle ligi yo Ezhipiti tara wunlunanɲa Farawɔn wi

† 9:7 9.7: Zhene 21.12 † 9:9 9.9: Zhene 18.10 † 9:11-12 9.11-12: Zhene 25.23

† 9:13 9.13: Mala 1.2-3 † 9:15 9.15: Eki 33.19

kan ma yo ƒɔ: «*Migi siligi mɔɔ tɛgɛ wunluwɔ, jango mbanla yawa pi naga ma kala na, mbanla mɛgɛ ki pye ki yiri laga tara ti ni fuun ti ni.*»†

18 Ki kala na, Yɛnɛlɛ li kaa jaa mbe ɲa yinriwɛ ta, li ma po ta. Li kaa jaa mbe ɲa kotogo ɲgban, li ma ko ɲgban.

19 Kana wa yaa na pye mbe yo ƒɔ: «*Na ki kaa pye ma, yingɪ na Yɛnɛlɛ li nɛɛ leele pe kajɔgɔɔ ti nari pe na naa? Ambɔ wi mbe ya je li nandanwa kala li na?*»

20 Mboro sɛnwɛe pyɔ, ma yɛn ambɔ mbe sila kendige woo Yɛnɛlɛ li ni? «*Cɔgɔ ki maga fanrifɔ wi yewe mbe yo ƒɔ: Yingɪ na, a mà silan fanri yɛɛn lɛ?*»†

21 Cɔgɔ fanrifɔ wi mbe ya mbe ɲga wila jaa mbe pye joro ti ni ki pye ti ni. Joro nda pɛ sun tì yigi, wa ti nungba ti ni, wi mbe ya mbe cɔgɔ ka fanri ki pye leele gbɔgɔ wogo. Wi mbe si ya mbe cɔgɔ ka fanri paa gbɛgele ko ni pilige pyew.

22 Pa Yɛnɛlɛ li wogo ki yɛn ma fun. Li yɛn na jaa mbeli nanɲbanwa pi naga, mbeli yawa pi pye mboo naga poo jɛn. Ko kala kì ti mbele paa daga li nanɲbanwa pi ni, ma gbɛgele ma cɛn li pe jɔgɔ, li pe kala li kun yɛɛ ni jɛɲgɛ.

23 Li yɛn na jaa fun, mbele li yɛn na pe yinriwɛ taa, mbeli gbɔgɔwɔ mba pi se jɛn

mbe kɔ pi pye mboo naga pe na, poro mbele li gbɛgele faa peli gbɔgɔwɔ pi ta we.

24 Katugu woro we yɛn mbele li yeri we pye li piile we. Lii we yeri ma yiri wa Zhufuye poro sɔgɔwɔ cɛ. Ɛɛn ƒɔ, li we yeri fun ma yiri wa cɛngɛle sanɲgala ke sɔgɔwɔ.

25 Ko Yɛnɛlɛ li yo wa Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ Oze sɛwɛ wi ni ma yo ƒɔ:

Mbele pe sila pye na woolo, mi yaa kaa pe yinri na woolo. Cɛnlɛ woolo mbele pe sila pye mala ndanla, mi yaa kaa pe yinri na len-danlambala jɛmbele.

26 *Kila yo pe kan laga ɲga na ma yo ƒɔ:*

Ye woro na woolo, wa ki laga nunɲba ki ni, pe yaa kaa pe yinri Yɛnɛlɛ na yinwege wolo li piile.†

27 Ezayi wo na, wila gbele ɲgbanga Izirayeli woolo pe kala na, ma yo ƒɔ: *Ali na Izirayeli woolo paga lɛgɛ paa kɔgɔje yɔn taambugɔ ki yɛn, pe jɛnri pe yaa ka shɔ cɛ;*

28 *katugu sɛnrɛ nda we ƒɔ wi yo, wi yaa ki kala li pye mbeli yɔn fili pew laga tara ti na fyɛlɛgɛ na.*†

29 Ki yɛn paa yɛgɛ ɲga na Ezayi wila keli maga yo faa ma yo ƒɔ:

Nɛɛ ki pye we ƒɔ ɲa yawa pi ni fuun ƒɔ, wi sila we setirige piile pele yaga paa si yɛn,

† 9:17 9.17: Ɛki 9.16 † 9:20 9.20: Eza 29.16; 45.9; 64.7 † 9:26 9.25-26: Oze 2.1,25 † 9:28 9.27-28: Eza 10.22,23

*anme we tɔngɔ paa Sodɔmu
ca ki yen,
anme we pye paa Gomɔri ca
ki yen.†*

*Izirayeli naa Zhezu
Sentanra
wogo ye*

³⁰ We yaa yo mɛɛ san? Fɔ cɛngɛɛ sannɔgala ngele ke woolo pe sila pye naga lagajaa mbe pye lesinmbele Yɛnnɛɛ li yɛɛ na, pɛ pye lesinmbele li yɛɛ na, naa pɛ taga Kirisi wi na we.

³¹ Ma si yala, Izirayeli woolo mbele paa pye naga lagajaa mbaa lasiri wi gbogo mbe ta mbe pye lesinmbele Yɛnnɛɛ li yɛɛ na, pee ya mboo tanga mboo yɔn fili.

³² Yɛngi na? Katugu pe sila pye naga jaa mbe pye lesinmbele Yɛnnɛɛ li yɛɛ na tagawa po fannɔga na, ɛɛn fɔ, paa pye naga jaa pe kapyere to fannɔga na. A pɛ si kurugo sinndɛɛɛɛ nɔga ki maa leele kaan pe maa kunrugu ki na.

³³ Kɔ Yɛnnɛɛɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi yen na para ki sɛnrɛ na ma yo fɔ:

*Ye wele, sinndɛɛɛɛ†nɔga ki
maa leele kaan pe maa
kunrugu, mi yen na ka
teri wa Siyɔn ca,*

*konaa walaga ni, nɔga ki maa
leele jaanri.*

*Ɛɛn fɔ, lere nɔga ka taga ki na,
wi se fɛrɛ shɔ fyew.†*

10

¹ Sefenne, nɔga mi yen na jaa na kotogo ki ni fuun ki ni, naga yenri Yɛnnɛɛ li yeri Zhufuye pe kan, ko yen fɔ pe shɔsaga ta.

² Katugu mbe ya mbege sɛrɛya nɔ wi yo pe kannɔɔɔ, fɔ pe yen ma bala Yɛnnɛɛ wogo ki na fɔ jɛngɛ. Ɛɛn fɔ, pɛ bala Yɛnnɛɛ wogo ki na yɛɛ nɔga na, ki jɛnmɛ pii filige pe kan.

³ Yɛnnɛɛ li maa leele pe piin lesinmbele li yɛɛ yɛɛ na yɛɛ nɔga na, pe sigi kɔrɔ jɛn. A pɛ sigi lagaja mbe pe yɛɛ pye lesinmbele. Ki pye ma, Yɛnnɛɛ li maa leele pe piin lesinmbele yɛɛ nɔga na, pee yenlɛ mbe pe yɛɛ kan ki yeri.

⁴ Katugu Kirisi wo wi yen Moyisi lasiri wi yɔn filisaga ye, jannɔ mbele fuun pɛ taga wi na, pe pye lesinmbele Yɛnnɛɛ li yɛɛ na.

*Lere nɔga fuun ka taga we
Fɔ wi na,
shɔwɔ pi yen wi woo*

⁵ Sɛnwee wi ma pye lesinnɛɛ lasiri wi fannɔga na yɛɛ nɔga na, Moyisi wila ki wogo ki yɔnlɔɔɔ ma yo fɔ: «Lere nɔga kaa tanri lasiri wi na, wi yaa yinwege ta wi fannɔga na.»†

⁶ Ɛɛn fɔ, na maga taga, ma ma pye lesinnɛɛ yɛɛ nɔga na, ki wogo ki yen na yuun ma yo fɔ: «Maga kaa ki yuun wa ma nawa fɔ: Ambo

† 9:29 9.29: Eza 1.9 † 9:33 9.33: Sinndɛɛɛɛ naa walaga nɔga sɛnrɛ ti yen na yuun ko ki yen Zhezu Kirisi we. † 9:33 9.33: Eza 28.16; ye ki verise nɔga wi taanla fun Eza 8.14-15. † 10:5 10.5: Levi 18.5

wi yaa lugu mbe kari wa yennɛle na?» (Ko kɔrɔ wo yen mbe Kirisi wi tirige).

7 Maga si ka yo fɔ: «*Ambɔ wi yaa tigi mbe kari wa weti-jugo ki ni?*»† (Ko kɔrɔ wo yen mbe Kirisi wi yirige mboo wɔ wa kuulo pe sɔgɔwɔ).

8 Ɛɛn fɔ, ɲga ki yen na yuun we kan ki ɲga fɔ: «*Senre ti yen ma yɔngɔ ma ni, ti yen wa ma yɔn konaa wa ma kotogo na.*»† Ki senre to ti yen tagawa senre nda waa yuun we.

9 Na ma kaga yo mbege filige wa ma yɔn mbe yo fɔ Zhezu wo wi yen we Fɔ we, konaa mbe taga ki na wa ma kotogo na fɔ Yennɛle lùu yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, pa ma yaa shɔ.

10 Katugu na lere wiga taga wa wi kotogo ki na, Yennɛle li mɛɛ wi pye lesinɲɛ. Wi maga yo maga filige wa wi yɔn, Yennɛle li mɛɛ wi shɔ.

11 Yennɛle senre sewe wigi yo ma yo fɔ: «*Lere ɲa fuun ka taga wi na, wo se fɛrɛ shɔ fyew.*»†

12 Ki kala na, Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye pe ni, wa si wɔ wa ni. Pe ni fuun, pe Fɔ wi yen nunɲba pe go na. Wo wi maa wi yarijendɛ ti kaan mbele fuun pe maa wi mɛgɛ ki yinri pe yeri.

13 Katugu Yennɛle senre sewe wila ki yuun ma yo fɔ: «*Lere ɲa fuun ka we Fɔ wi*

mɛgɛ ki yeri, wo yaa shɔ.»†

14 Ɛɛn fɔ, pe mbe suu mɛgɛ ko yeri mɛle na pee taga wi na we? Pe mbe si taga wi na mɛle, na pe suu senre ti logo we? Pe mbe suu senre ti logo mɛle, na lere siri yari mbe pe kan we?

15 Ti mbe si yari pe kan mɛle, na pee leele tun pe yeri ki na we? Ko Yennɛle senre sewe wi yen na yuun ma yo fɔ: «*Mbele pe yen na paan mbe Sentanra ti yari, pe panlɔmɔ pi yen ma yɔn.*»†

16 Ɛɛn fɔ, pe ni fuun ma pɛ yenle Sentanra ti na. Ezayi wila ki yo ma yo fɔ: «*We Fɔ, ambɔ wi taga Yennɛle senre nda wɛ yo ti na?*»†

17 Ki pye ma, leele pe ma taga, Yennɛle senre nda pɛ logo to kala na. Yennɛle senre nda pe ma logo, to ti yen Kirisi wi senre nda ti maa yari we.

18 Ko kɪ ti mi yen na yewe fɔ: Pe siri logo wi le? Ɛɛn fɔ, ko ma, pɛri logo jate. Katugu Yennɛle senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Yennɛle senre yofenne pe maganɲala kɛ logo laga tara ti ni fuun ti ni,

pe senyoro ti gbɔn fɔ wa dunruya wi kɔsara ti na.†

19 Mi yen na yewe naa fɔ: Izirayeli woolo pe sila ki jen wi le? Ayoo, ko ma. Ki konɲbanɲga, Moyisi wila ki

† 10:7 10:7: Dete 30.12-13

† 10:8 10:8: Dete 30.14

† 10:11 10:11: Eza 28.16

† 10:13 10:13: Zhouɛ 3.5

† 10:15 10:15: Eza 52.7

† 10:16 10:16: Eza 53.1

† 10:18 10:18: Yuuro 19.5

yɔnlɔɔ faa ma yo Yenɲele li yo fɔ:

Mi yaa yenjara yirige ye ni mbele pe woro na jate cenle jenne pe kala na.

Mi yaa kayanga le ye ni cenle na li yen tijinliwe fu li kala na.†

20 Ezayi wila kotogo ta maga yo fun ma yo Yenɲele li yo fɔ:

Mbele pe sila pye nala lagajaa, poro na yan.

Mbele pe sila pye nala yewe, milan yee naga poro na.†

21 Eɛn fɔ, Izirayeli woolo pe kannɔlo ligi yo ma yo fɔ: «*Pilige lombongo ki ni, milan keyen yi sanga cenle la woolo kan, mbele pè yiri ma je, ma pye kendige wɔfenne.*»†

11

Yenɲele lii Izirayeli woolo pe wa

1 Mi yen na yewe fɔ: Yenɲele lili woolo pe wa le? Ayoo de. Katugu mi jate mi yen Izirayeli woo, ma pye Abirahamu setirige pyɔ, ma yiri wa Benzhamɛ cenle li ni.

2 Leele mbele Yenɲele li jɛn li woolo maga le wa fafafa, lii pe wa. Mi yo ye yen maga jɛn, nga Yenɲele senre sewe wi yen na yuun wa laga nga Eli wila Izirayeli

woolo pe senre yo Yenɲele li kan ma yo fɔ:

3 «*We Fɔ, pɔɔn yɔn senre yofenne pe gbo, mɔɔ saraga wɔsara ti jaanri, mi nunɔba mi koro. Koɔnga pe yen naga lagajaa mbanla gbo fun.*»†

4 Eɛn fɔ, Yenɲele làa wi yɔn sogo ma yo mele? Làa yo fɔ: «*Mi lere waga kolɔshyen (7 000) wo yaga na yee kan, poro si kannɔguuro kan yarisunɲo Baali†ki yeeɛ sɔɔwɔ mbege gbɔɔ.*»

5 Ko nunɔba koyi fun yinɔ sanga we. Leele pele jɛnri koro, mbele Yenɲele li wɔ li yinme pi kala na.

6 Li pe wɔ li yinme po kala na, kii pye pe kapyere nda pè pye to kala na. Na kii ja pye ma, Yenɲele li yinme pi se jɛn na pye yinme kaselege woo.

7 We yaa yo mele san? Nga Izirayeli woolo pàa pye na lagajaa, pe sigi ta. Kaawɔ mbele Yenɲele li wɔ poro pège ta. Leele sanmbala poro na, pe kotoro ti nɔban pe na.

8 Ki yen paa yee nga na Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

*«Yenɲele li pe jatere wi tɔn pe na,
ligi pye ma ti paga kaa yaan pe yengɛle ke ni,
paga si kaa nuru pe nunɔbogolo ke ni,*

† 10:19 10:19: Dete 32.21 † 10:20 10:20: Eza 65.1 † 10:21 10:21: Eza 65.2
† 11:3 11:3: 1 Wunlu 19.10,14 † 11:4 11:4: Baali: Yarisunɲo gbɔɔ kayi. Leele mbele pàa keli ma pye wa Kana tara, ko kila pye pe yenɲele a paa ki gbogo. 1 Wunlu 19.18. † 11:8 11:8: Dete 29.3; Eza 29.1 † 11:9 11:9: Yenɲele senre seweɛle pele ni, nga ki yo liwen, pège kannɔnga ma yo tabali. Ki tabali na wi senre ti yo wi mbe ya pye saraga wɔsaga nga Zhufuye pàa pye na saara ti woo wa ki na, na Yenɲele li gbogo.

fɔ ma pan ma gbɔn nala.»†

⁹ Davidi fun wila ki yo ma yo fo:

Ki daga pe liwen†pi pye pe yigipene naa pe yigimere,

mbe ti pe to, pe ye jɔlɔɔ.

¹⁰ *Pe yengɛle ke wɔ pe na binriw, paga kaa yaan naa,*

pe senngɛle ke kurukuru pe na fɔ sanga pyew.†

¹¹ Ki kala na, mi yen na yewe fo: Naa Zhufuye pɛ kurugo, pɛ to segesege le? Ayoo dɛ. Eɛn fo, pe kajɔɔɔ ki kala na, cɛngɛle sanngala woolo pɛ shɔwɔ pi ta, janɔo ki Zhufuye pe kan paa yen-jara wiin pe ni.

¹² Na kaa pye Zhufuye pe kajɔɔɔ ki tɔnli gbɔɔ kan dunruya wi yeri, na kaa si pye pe tolo li tɔnli gbɔɔ kan cɛngɛle sanngala ke yeri, na paga songɔɔ pew mbe shɔwɔ pi ta, ki yaa kagbɔɔ pye naa mbe wɛ fo jɛngɛ.

Mbele pe woro Zhufuye pe shɔwɔ we

¹³ Yoro mbele ye woro Zhufuye, mi yen na para ye ni yingɔ. Mi yen pitunɔ mbaa kee mbele pe woro Zhufuye pe korɔɔ. Mbege ta mi yen ma, mi yen nala tunngɔ ki gbogo;

¹⁴ janɔo na ki mbe ya pye, mbe ya mbe yenjaga lenge na cɛnɛ woolo pe ni, pele mbe ta pe shɔ.

¹⁵ Naa Yɛnɛle lɔa pe wa kanngaga na, kɔ dunruya woolo pe kan, a pɛ tanwa

ta Yɛnɛle li ni. Na liga ka yenɛ pe na, yingɔ ki yaa pye kona? Ki yaa pye ndɛɛ kuulo poro pɛ yen ma yiri wa kunwɔ pi ni.

¹⁶ Na yarilire fɔnndo konɔbannda paga ti kan Yɛnɛle li yeri paa saraga yen, yarilire sannda pyew ti ma pye li woro fun. Na paga si tige ka ninde kan Yɛnɛle li yeri, tige ki njere ti ma pye li woro fun.

¹⁷ Izirayeli woolo pe yen paa oliviye tige yen, nga pɛ sanri we. A pɛge njere ta kɔɔnɔ. Mboro na ma woro Zhufuye woo, ma yen paa oliviye tige nga kɔ fi ki ye wa yan ki njege ka yen, nga pɛ gerefe Zhufuye pe yɔnɔ. Yingɔ, ninge nga ki tɔnmɔ pi yen na oliviye tige nga pɛ sanri ki kaan yinwege ni, mboro fun ma yen na ki ninge ki tɔnmɔ pa taa.

¹⁸ Ki kala na, mɛɛ daga mbaa ma yɛɛ gbogo njere nda pɛ kɔɔnɔ ti na. Mɛɛ ma sila ma yɛɛ gbogo? Mboro ma ma ninge ki tugo, ɛɛn fo, ninge ko kɔ mboro tugo.

¹⁹ Ma yaa na pye mbe yo fo: «Ki njere pɛri kɔɔnɔ mari wɔ wa, janɔo mbe mi gerefe wa ti yɔnɔ.»

²⁰ Kaselege yi. Pɛri kɔɔnɔ mari wɔ wa, ti mbatagawa po kala na. Mboro wo yen wa ti cɛnsaga ki na ma tagawa po kala na. Maga kaa ma yɛɛ mbɔnrɔgi, ɛɛn fo, ta fye Yɛnɛle li yɛge.

²¹ Zhufuye mbele pe yen

† 11:10 11.9-10: Yuuro 69.23-24

paa tige ki njere jate yen, na Yenɲele lii poro yaga pe koro wa, ma jen li se mboro fun ma yaga ma koro wa.

22 Ki wele paa yege ɲga na Yenɲele li yen naga nari fɔ li maa kajenɲe piin, naga nari fɔ li weli. Mbele pè to, li yen ma weli pe na, mɛɛ pye kajenɲe pyefɔ ma kan. Eɛn fɔ, ki daga ma koro wa li kajenɲe pyege ki ni, nakoma pe yaa kɔɔn kɔn mbɔɔn wɔ wa paa tige njege yen.

23 Zhufuye poro na, na paga je pe mbatagawa pi na mbe pan Yenɲele li kɔrɔgɔ, pa li yaa pe gerefe wa laga ɲga paa pye faa we, katugu yawa yen li ni li pe gerefe naa fɔnɲgɔ.

24 Mboro wo na, ma yen paa oliviye tige ɲga kɔ fi ki ye wa yan ki njege ka yen. Pège kɔn maga gerefe oliviye tige ɲga pè sanri ka na. Mboro naa ko ni, ye cɛnlɔmɔ pi woro ja. Zhufuye poro na, pe yen paa oliviye tige ɲga pè sanri ki njere jate yen. Ki kala na, mbe pe gerefe naa fɔnɲgɔ wa tige ɲga paa pye faa ki na, ko yaa pye mbe tanla naa mbe wɛ.

Izirayeli woolo pe ni fuun pe yaa ka shɔ

25 Sefɛnnɛ, kaselege kaa ɲga ki yen ɲgundo, mi yen na jaa yege jɛn, janɲo yaga kaa ye yeɛ jate kajɛnmbɛlɛ. Ki kaselege ɲgundo wi ɲa fɔ: Izirayeli woolo pele kotogo yen ma ɲgban pe na, fɔ mbe sa gbɔn cɛngɛlɛ sanɲgala

woolo pe ni fuun pe sa showɔ pi ta.

26 Ki kala na, Izirayeli woolo pe ni fuun pe yaa ka shɔ, paa yege ɲga na Yenɲele sɛnrɛ sɛwɛ wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Go shɔfɔ wi yaa ka pan mbe yiri wa Siyɔn.

Wi yaa ka Zhakɔbu setirige piile pe kambasinnde ti kɔ mberi wɔ wa.

27 *Ko ki yen na yɔn finliwɛ mba mi yaa ka le pe ni, na mi ka ka pe kapere ti laga pe na we.†*

28 Sentanra to kanɲɔlɔ, Zhufuye pè je ti na, ma kanɲga ma pye Yenɲele li juguye, a ko pye yoro yɔnwɔ. Eɛn fɔ, Yenɲele li leele wɔmɔ po na, pe yen ma Yenɲele li ndanla pe tɛleye pe kala na.

29 Katugu Yenɲele li ka yaara nda kan, laa songɔrɔ mberi shɔ. Li jatere wi woro na kanɲgi li na mbele li yeri pe kanɲɔlɔ.

30 Faa, yaa Yenɲele li sɛnrɛ ti kɛ. Eɛn fɔ, yɲɲɔ wo ni, Yenɲele li ye yinriwɛ ta, naa Zhufuye pèli sɛnrɛ ti kɛ ki kala na.

31 Ki pyelɔmɔ nunɲba pi na, poro fun, pè Yenɲele li sɛnrɛ ti kɛ yɲɲɔ, janɲo yege ɲga na Yenɲele li ye yinriwɛ ta, li pe yinriwɛ ta ma fun.

32 Katugu Yenɲele li leele pe ni fuun pe pye kasopiile pe sɛnrɛ mbalogowo pi na, mbe ta mbe pe ni fuun pe yinriwɛ ta.

Yenɲele li gbɔgɔ fɔ jɛnɲɛ

† 11:27 11.26-27: Eza 59.20-21; Zhere 31.33-34

33 Iye! Yennele li tawa pi gbogo! Li tijinliwe naa li kajenne pi jugo fo jenge! Kagala ngele li yere ke yerewe mbe pye, lere se ya mbe ke yege yo! Kagala ngele li kon ma tege mbe pye, lere se ya ke koro jen!

34 Ki yen paa yege nga na Yennele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fo:

Amba wi we Fo wi jatere wi jen? Amba wi yen wi yerifo?†

35 Amba wi keli ma yaraga ka kan wi yeri, jango wigi fogo ton?

36 Katugu yaraga ki ni fuun ki yiri wo yeri. Ki ni fuun ki yen wa wo fanna na, ki ni fuun ki yen wo wogo. Waa wo nunba gbogo fo sanga pyew! Anmiina.

**TAGAFENNE PE
TANGALOMO
PI DAGA MBE PYE
YEGE NGA NA**

12

12.1-15.13

Yinwefanngo senre

1 Sefenne, naa Yennele li kaa we yinriwe ta, ki kala na, ye ye wire ti ni fuun ti kan li yeri paa saraga yen, nga ki yen yinwege na, ma pye kpoyi, ma Yennele li ndanla. Ko ki yen Yennele li gbogolomo jembe mba ye daga mbaa li gbogo we.

2 Yaga ka ye kapyere ti yala ki dunruya na wi kapyere ti ni naa, een fo, ye Yennele li yaga li ye kanna pew

ye tijinliwe mba pi kanna fonmbo pi fanna na, jango ye Yennele li nandanwa kala li jen ye wali li na. Ko yen: Nga ki yen jenge, ma li ndanla, ma yon fili we.

3 Yinme mba Yennele li kan na yeri pi kala na, mi yen naga yuun ye ni fuun ye kan fo: Yaga kaa ye yee gbogo mbe sa toro nga ki daga yaa sonri ki na. Een fo, yaa jatere jenne piin, ye ni fuun nunba nunba Yennele li tagawa mba kan ye yeri, yaa ye yee jate yaa yala po ni.

4 Wa wire nunba ti ni, lara ti yen ma lege we na, een fo, ki lara ti tunngo ki woro nunba.

5 Ki pyelomo nunba pi na, ali maga ta we yen ma lege, we pye paa wire nunba yen, wa we gbogolomo pi ni Kirisi wi ni. We ni fuun we yen ma sogolo we yee na paa wire nunba ti lara ti yen.

6 Yarikanra nda Yennele li kan we yeri, ti yen ti ye ti ye, ma yala yinme mba li kan we yeri pi ni. Na Yennele liga li yon senre yowo pi kan wa yeri we ni, wila Yennele li yon senre ti yuun wila yala tagawa mba pi yen wi ni po ni.

7 Na wa yarikanga ka pye mbaa tunngo piin sanmbala pe kan, wila ki tunngo ki piin. Na yarikanga ka pye mbaa nagawa kaan leele yeri, wi koro wila pe nari.

† 11:34 11.34: Eza 40.13

8 Na yarikanga ka pye mbaa kotogo nii sanmbala pe ni, wila kotogo nii pe ni. Na kaa kaan, wila kaan nandanwa ni. Na kaa yekelewe tunngo ki piin, wila ki piin wi bala ki na. Na kaa leele yinriwe taa, wila pe yinriwe taa nayinme ni.

9 Ndanlawa pi daga mbe pye kaselege ni, nga ki yen tipege ki ye mben. Ye mara kajenge pyege ki na.

10 Ye ye yee ndanla paa nosepiile yen. Yaa sefenne pe gbogo ye we gbogowo mba paa ye gbogo pi na.

11 Ye bala yaa tunngo piin, yaga ka pye tiyanmbala. Yaa tunngo piin we Fo wi kan yangayanga.

12 Ye pye nayinme ni jigi tagasaga nga ki yen ye yeri ki kala na. Yaa kagala kunni ye yee ni wa jologo ki ni. Yaa Yennele li yenri suyi.

13 Sefenne tagafenne mbele pe yen jorowo, yaa pe sari, yaa nambanmbala pe yaara woo.

14 Mbele pe yen na ye jolo, yaa duwaw piin pe kan. Yaa duwaw piin, yaga kaa leele dangi.

15 Mbele pe yen na yogori, yaa yogori pe ni ja. Mbele pe yen na gbele, yaa gbele pe ni ja.

16 Ye ye jatere wi pye nungba ye yee ni. Yaga kaa ye yee gbogo, ye yee pinle mbele pe pe yee tirige pe

ni. *Yaga kaa ye yee jate kajenmbele.*†

17 Yaga ka lere wa kapege fogo ton kapege ni. Yaa kajenge pyege ki lagajaa leele pe ni fuun pe yee na.

18 Yaa nga fuun ye mbe ya pye ki piin, ye ta ye pye yeyingge na leele pe ni fuun pe ni, na ki mbe ya pye we.

19 Na wenne, yaga kaa kapege kayanga woo ye ye, een fo, ye Yennele li nanjbanwa pi yaga pi pi wogo pye; katugu ki yen ma yonlogo wa Yennele senre sewe wi ni ma yo fo: «*Muwi mi yaa ka kapere ti kayanga wo. Muwi mi yaa ka leele pe sara. We Fo wo wi yo ma.*»†

20 Yennele senre sewe wi yen naga yuun naa ma yo fo: «*Na fungo ka pye ma jugu wi na, maa kan wi ka. Na wogo ka pye wi na, maa kan wi wo. Na ma kaa ki piin ma, kona ki cen ndee ma yen na kason nanganra gbogolo wa wi go ki na.*»†

21 Maga ka kapege ki yaga ki fannga ta ma na, een fo, ta kajenge piin ma fannga ta kapege ki na.

13

Tagafenne pe daga mbaa fannga fenne pe gbogo

1 Fannga fenne mbele pe yen ma cen tara woolo pe go na, leele pe ni fuun pe daga mbaa pe gbogo, katugu fannga ko ka woro wa, nga kii yiri Yennele yeri. Fannga

† 12:16 12.16: Yomi 3.7; Eza 5.21 † 12:19 12.19: Dete 32.35 † 12:20 12.20: Ko ki naga ma yo na ma kaa ki piin ma, ma yaa ka fere wa wi na; Yomi 25.21-22.

fenne mbele pe yen wa, Yenɲele li pe teɣe.

² Ki kala na, lere ɲa fuun kaa kendige woo fanɲga ki ni, kona ki cen wi yen na kendige woo Yenɲele li katεεge ko ni. Mbele pe yen na kendige woo, pe yaa joloɔ wa pe yeε na.

³ Mbele pe yen na kajɲge piin, poro ma pe maa fyε fanɲga fenne pe yeɣe, εen fo, tipege pyefenne poro wele. Mεε jori mbaa fyε fanɲga ki yeɣe le? Ta kajɲge piin, pa pe yaa loon sonni,

⁴ katugu fanɲga fo wi maa tunɲgo piin Yenɲele li kan noo ɲgbanga maa kajɲge piin. Eεn fo, na ma kaa tipege piin, maa fyε wi yeɣe, katugu kii cen ndεε fanɲga ki yen wi yeri jaga. Ki kan wi yeri wila tunɲgo piin Yenɲele li kan, wila mbele paa tipege piin pe jolo wila Yenɲele li nanɲbanwa pi nari.

⁵ Ki kala na, ki daga maa fanɲga fenne pe gbogo. Ma kaa pe gbogo mbe ta mbe sho Yenɲele li nanɲbanwa po ni ce, εen fo, ta pe gbogo ma nawa jatere jɲɲɲe wi kala na fun.

⁶ Ko kala ki ti ye maa nizara wi woo; katugu fanɲga fenne pe yen Yenɲele li tunmbyeele, pe pe yeε kan ki tunɲgo jate ki yeri.

⁷ Ɔga ki daga ye kan leele pe ni fuun pe yeri, yege kan pe yeri. Ye daga mbe nizara wi wo mboo kan ɲa yeri, yoo

kan wi yeri. Ye daga mbe loɔowuru wi sara ɲa yeri, yoo sara wi yeri. Ye daga mbaa fyε ɲa yeɣe, yaa fyε wi yeɣe. Ye daga mbaa ɲa gbogo, yaa wo gbogo.

⁸ Lere kpe foɔ ka ka pye ye na, ndεε mbe ye yeε ndanla ko foɔ ko ce, katugu lere ɲa fuun wi lewee yenle wi yen maa ndanla, wo Yenɲele li lasiri senre ti ni fuun ti tanga mari yon fili.

⁹ Ɔgasegele ɲgele ke yo fo: «*Maga ka jataga pye, maga ka lere gbo, maga ka yu, ma yeɣe ka ka yiri yaragana*» ki ɲgasegele ɲgele koro naa sanɲgala ke ni fuun ke ni, ke gbogolo, a ke go ki pye nunɲba. Ki ɲga fo: «*Ma lewee yenle wi daga mboon ndanla paa yeɣe ɲga na mo yeε ndanla we.*»†

¹⁰ Lere ɲa wi lewee yenle wi yen maa ndanla, wila tipege kpe pye wi na. Ɔa wi lewee yenle wi yen maa ndanla, wo Yenɲele li lasiri senre ti ni fuun ti tanga mari yon fili.

*Mbe gbεgele
mbaa Kiriwi wi panga ki singi*

¹¹ Ye daga mbaa ki piin ma, katugu we yen wagati ɲa ni, ye yen maa jen. Sanga wi gbɔn ye yen ye yiri wa wonlowo pi ni, katugu we yongo showo pi ni toon yingɔ ma we wagati ɲa we taga fonɲo wi na.

¹² Yembine li toro ma lali, lalaaga ki yongo, ki kala na,

† 13:9 13:9: Eki 20.13-17; Levi 19.18; Dete 5.17-21

kapyere nda ti maa piin wa wɔwɔ pi ni, weri yaga, we malingbonyaara ti le we yee na, nda we yaa le mbaa gbegele ti ni wa yanwa† pi ni.

¹³ Waa tanri we pye sobe ni paa yee nga na ki daga waa piin wa yanwa pi ni we. We yee yingiwɛ jɛn lindinme ndorogo ki ni, naa sinwɔɔ ti ni, naa keɛnɛ lime naa kalikalawa pi ni, naa maara ti ni, naa yenjara ti ni.

¹⁴ Eɛn fɔ, ye we Fɔ Zhezu Kirisi wi tangalomo pi le yaa tanri pi na. Yaga ka ye yee jori mbaa senwee jogo kagala koro piin.

14

Maga kaa ma tagafɔ yenle wi jeregi

¹ Lere ɲa wi tagawa pi kologo, yoo yigi jenge. Yaga kaa kendige woo kagala ɲgele wila jate koro na.

² Lere wa yen wa, wo ma taga ki na ma yo wi mbe ya mbaa yaara ti ni fuun ti kaa. Ma si yala, ɲa wi fannga ki kologo wa tagawa pi ni, sere yaara wo maa kaa ce.

³ ɲa wi maa yaakara ti ni fuun ti kaa, wiga ka ɲa wi ma ta naga ma yo wi saa ti kaa wi tifaga. ɲa wi ma ta naga ma yo wi saa ti kaa, wiga kaa ɲa wi maa ti ni fuun ti kaa wi jeregi, katugu Yennele luu yigi jenge.

⁴ Ambɔ wi mboro, ma sila wa tunmbyee jeregi? Wi yee sin wi tunngo ki na o, wi to o, wi fɔ wo kala li lo. Wi yaa si pye mbe yee sin ki na, katugu yawa yen we Fɔ wi ni wuu pye wi yere.

⁵ Lere wa maa ki jate ndee piliye ya yen piligboyo ma we ya na. Ma si yala, wa maa piliye yi ni fuun yi jate yi yen ja. Ki daga lere nungba nungba pyew, nga wila jate ki yen sinnge wa wi kotogo na, wi yenle ki na.

⁶ ɲa wi maa piliye ya jate piligboyo, wi maa yi jate piligboyo na we Fɔ wo gbogo. ɲa wi maa yaakara ti ni fuun ti kaa, wi maa ti kaa na we Fɔ wo gbogo; katugu wi ma Yennele li shari wi yaakara wogo ki na. ɲa wila la yaakara ti ni fuun ti kaa, wi maa ki piin na we Fɔ wo gbogo, wi ma sila Yennele li shari.

⁷ Wa kpe woro naa yinwege ki piin wi yee kan, wa na si ku wi yee kan. Na we kaa we yinwege ki piin, we maa ki piin we Fɔ wo kan.

⁸ Na we yaa si ku, we yaa ku we Fɔ wo kan. Ki kala na, we yen na we yinwege ki piin o, we ku o, we yen we Fɔ wo woolo.

⁹ Ko ki ti Kirisi wi ku ma songoro ma yen ma yiri wa kunwo pi ni, jango mbe pye kuulo poro naa weele pe Fɔ.

¹⁰ Eɛn fɔ, mboro we, yingi

† 13:12 13:12: Yembine lo li yen nala pilige kapege pyesanga we. Lalaaga ko ki yen pilige nga Kirisi wi yaa ka pan mbe showo pi kan wi woolo pe yeri, mbe duwaw pe na. Mbaa gbegele ti ni wa yanwa pi ni ko koro wo yen mbaa tanri Kirisi wi senyoro ti na, mbe pungo le kapege ki ni.

na ma sila ma sefo wi jeregi? Yingi na ma sila ma sefo wi tifaga? We ni fuun we yaa ka yere wa Yennele li kiti konsaga li kiti kon we na.

11 Katugu Yennele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fo:

*We Fo wigi yo ma yo fo:
Mi yen yinwege na,
senwee piile pe ni fuun
pe yaa ka kannguuro
kan na yegge sogowa.*

*Leele pe ni fuun pe yaa kaa
mi Yennele na gbogo.†*

12 Ki pye ma, we ni fuun nungba nungba we yaa ka we kapyegele ke yegge yo Yennele li yegge na.

*Maga ka ti tagafo wa mbe
to kapege*

13 Ki kala na, waga kaa we yee jeregi naa. Een fo, ye yere ki yerewe fo ye se kala la pye, na li mbe sefo wa kan wi kurugo, nakoma mboo kan wi to wa kapege ki ni.

14 Wa we gbogolomo pi ni we Fo Zhezu wi ni, migi jen ma filige ki na ma yo yaraga ko ka na pye fyongoo ni Yennele yegge na ki ye. Een fo, na lere wa kaa yaraga ka jate ki yen fyongoo yaraga Yennele yegge na, ki ma kannga ma pye fyongoo yaraga wi kan.

15 Na sefo wa ka yegge san yaakaga nga maa kaa ki kala na mbe yo ki yen fyongoo ni, kona, ma woro na tanri ndanlawa ni. Kirisi wi ku lere na kala na, maga ka

ti wi punngo Yennele li na yaraga nga maa kaa ki kala na.

16 Nga ki yen yarijenge yoro yeri, kii daga mbe kannga mbe pye sanmbala pe yeri yaraga ka, paa senpere yuun ki na.

17 Katugu Yennele li wunluwo pi woro mbaa kaa mbaa woo kala. Ki yen ma pye ma sin, ma pye yeyinngge na, naa nayinme ni, mba Yinnekpoyi li maa kaan we.

18 Na wi maa tunngoo piin Kirisi wi kan ko pyelomo po na, wi ma Yennele li ndanla. Wi ma metanga ta leele pe yeri fun.

19 Ki pye ma, nga ki ma yeyinngge le leele pe sogowa, naa nga ki yaa we kan we fannga le we yee ni jenge wa tagawa pi ni ja, waa ko lagajaa.

20 Maga ka Yennele li tunngoo ki joo yaakara kala na. Ki yen kaselege fo yaakara ti ni fuun ti mbe ya mbaa kaa. Een fo, ki yen tipege, na maga sefo wa kan wi to wa kapege ki ni yaakaga nga maa kaa ki kala na we.

21 Nga ki yen ma yon ki nga: Maga kaa kara kaa, maga kaa sinme woo, ma je yaraga nga fuun ki mboon sefo wi kan wi to wa kapege ki na.

22 Tagawa mba pi yen ma ni ki wogo ki na, maa yigi ma yee kan Yennele li yegge na. Lere na wi ma yere kala la yerewe mbe pye, na wi nawa

† 14:11 14.11: Eza 45.23

pi woro naa koon shyen ki wogo ki na, ferewe yen wi woo.

23 *Εεν* fɔ, *ηα* nawa kaa wi koon shyen yaakaga ka wogo na, na wiga ki ka, Yennele li yaa kiti kon wi na, katugu wii tanga mbe yala tagawa kono li ni. Kala o kala lii pye tagawa ni, lo yen kapege.

15

Maa ma lewee yenle wi nandanwa kagala ke piin

1 Woro mbele fannga yen we ni wa tagawa pi ni, mbele fannga woro pe ni, we daga mbaa pe sari wa pe fannga fu kagala ke ni. Waga kaa kagala ngele ke we ndanla koro lagajaa mbaa ke piin.

2 We ni fuun nungba nungba waa we lewee yeenle pe nayinme kagala ke piin pe yonwo pi kala na, jango ka mbaa tari pe tagawa pi na.

3 Katugu Kirisi wi sila pye naga lagajaa mbaa wi nayinme kagala koro piin, paa yege nga na ki yen ma yonlogɔ wa Yennele senre sewe wi ni ma yo fɔ: «*Mbele paa pye noɔ tegele Yennele, pe tegele li to na na.*»†

4 Kagala ngele fuun kaa yonlogɔ faa wa Yennele senre sewe wi ni, kaa yonlogɔ mbaa we nari, jango kagala ngele waa kunni we yee ni, naa kotogo nga we ta Yennele senre sewe wi fannga na, ti ti we jigi tagasaga ta.

5 Yennele na li ma ti we maa kala kunni we yee ni, na we kotoro ti sogo we na, li ye yon ki pye nungba ye yee ni mbe yala Zhezu Kirisi wi pyelomo pi ni;

6 jango ye ni fuun, yaa Yennele li gbogo nawa nungba naa magala nungba ni, lo li yen we Fɔ Zhezu Kirisi wi To we.

Sentanra ti yen leele pe ni fuun pe woro

7 Ki kala na, ye yee yigi tiyongo paa yege nga na Kirisi wi ye yigi tiyongo we, jango leele paa Yennele li gbogo.

8 Mi yen naga yuun naga finligi fɔ Kirisi wi pye Zhufuye pe sagafɔ, mbe ta mbe yon fɔgolo ngele Yennele laa kon pe teleye pe yeri ke yon fili, mbege naga fɔ Yennele li yen senre nungba yofɔ.

9 Wi pan fun, jango mbele pe woro Zhufuye paa Yennele li gbogo, naa li yen na pe yinriwe taa ki kala na. Ki yen paa yege nga na Yennele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Ki kala na mi yaa kaa ma sonni cengele ke sogɔwɔ.

Mi yaa kaa ma mege ki gbogo yuuro ni.†

10 Ti yen naga yuun naa fɔ: *Yoro cengele woolo wele, yaa yɔgɔri ja Yennele li woolo pe ni.†*

11 Tigi yo naa fɔ:

† 15:3 15:3: Yuuro 69.10 † 15:9 15:9: 2 Sami 22.50; Yuuro 18.50 † 15:10 15:10: Dete 32.43

*Yoro cengēle woolo ye ni
fuun, yaa we Fə wi
sənni.*

*Leele pe ni fuun paa wi
gbogo!*

¹² Yennele yon senre
yofəZayī wila ki yo fun ma
yo fə:

*Izayī wi setirige pyo wi yaa
ka pan,*

*wi yaa ka yiri mbe cən
cengēle woolo pe go
na.*

*Cengēle woolo pe yaa ka pe
jigi wi taga wi na.†*

¹³ Yennele na li maa jigi
tagasaga ki kaan, li ye yin
nayinme ni, li yeyinŋe ki
ni fuun ki kan ye yeri ye
tagawa pi fannga na, janngo
ye jigi wila gbogo wila kee
yege jennge Yinnekpoyi li
yawa pi fannga na.

**SEWE WI KOSAGA
SENRE KONAA
SHARAGA PUNGO
WOGO**

15.14-16.27

Kono yen Poli wi yeri wigi

SEWE
*ŋa wi yonlogo paa yege ŋa
na*

wuu yonlogo we

¹⁴ Sefenne, mi jate mi taga
ki na ma yo yoro wo na,
ye maa kajennge piin jennge,
ye yen ma Yennele senre
kajenne pi ni fuun pi jen,
ye mbe si ya mbaa ye yee
yeregi.

¹⁵ Ma si yala, mi kotogo
le na yee ni ma kagala kele
yonlogo ye kan na sewe wi
lara ta ni, mbe ye nawa to
ke na. Mi ke yonlogo ma,

katugu Yennele li yinme kan
na yeri

¹⁶ mbe pye Zhezu Kirisi
wi tunmbyee, mbe mbele pe
woro Zhufuye pe saga. Mi
yen na saraga wogotunŋo
piin, na Yennele li Sentanra
ti yari, janngo mbele pe woro
Zhufuye pe kannga pe pye
paa saraga yen, ŋga ki yen
ma Yennele li ndanla, pe
pye li woolo Yinnekpoyi li
fannga na.

¹⁷ Wa we gbogolomo pi
ni Zhezu Kirisi wi ni, mbe
ya mbaa na yee gbogo
na tunŋo ŋga mila piin
Yennele li kan ki kala na.

¹⁸ Katugu mi se soro mbe
para yaraga ka kpe na, ndee
ŋga Kirisi wilan kan mi pye
ko, mbe ta mbe mbele pe
woro Zhufuye pe yege sin
paa Yennele li senre ti lee.
Wi ko pye ma, na senyoro
to naa na kapyere to fannga
na,

¹⁹ naa kagbogolo naa
kafonngolo ngele ke pye
ke yawa pi fannga na, naa
Yennele li Yinnekpoyi li
yawa pi fannga na. Ki pye
ma, Sentanra nda ti yen
na para Kirisi wi kanngolo,
miri yari fo jennge, maga
le wa Zheruzalemu naa ki
kanngara na lara ti ni, ma
saa gbon fo wa Iliri tara.

²⁰ Een fo, lara nda pe sila
Kirisi wi senre yo wa faa, a
mi sigi lagaja mbaa Sentanra
ti yari wa ko lara to ni ce,
janngo mi ka ka kan go nogo
ka na, ŋga lere wa la keli ma
le we.

† 15:12 15.11-12: Yuuro 117.1; Eza 11.1,10

21 Ɛɛn ƒɔ, mbaa ki piin paa yege nga na ki yen ma yonlogo wa Yenɲele senre sewe wi ni ma yo ƒɔ:

Pe sila wi senre yo mbele kan, poro yaa kaa yan.

Mbele pe sila wi senre logo, poro yaa kaa koro jen.†

Pɔli wila para wi Ɔromu ca karaga ki na

22 Ko kila na karaga ki sa sanga legerɛ na wa ye yeri.

23 Ɛɛn ƒɔ yingɔ, milan tunɲo ki pye maga ko wa ki lara ti ni. Maga ɛ wa yegele legerɛ ni, mi yen naga jaa jenge mbe sa ye shari.

24 Mi nɛɛ jaa mbege pye na mi kaa kee wa Ɛsipayin tara we. Na torosaga mbaa kee wa, na jigi wi yen ki na mbe ye yan. Ye la nga kilan yigi, na mi ka ta mbe ye yan mbege la ko jenri, ye silan saga mbe kari wa ki tara ti ni.

25 Ɛɛn ƒɔ, koni, mi yen na kee wa Zheruzalemu mbe sa Yenɲele li woolo mbele wa pe saga.

26 Katugu Maseduwani tara naa Akayi tara tagafenne pè yere ki yerewe mbe penjara ta gbogolo fyɔnwɔ fenne mbele pe yen Yenɲele li woolo wa Zheruzalemu pe kan.

27 Poro jate pè yere ki yerewe mbege pye, ɛɛn ƒɔ, kaselege ko na, pe daga mbege pye ki fyɔnwɔ fenne pe kan; katugu yarijende nda Yinnekpoyi li kan Zhufuye mbele tagafenne wa

Zheruzalemu pe yeri, mbele pe woro Zhufuye, pè gbogolo ti na pe ni. Ki kala na, mbele pe woro Zhufuye pe daga mbaa mbele pe sari pe kee yaara ta ni fun.

28 Na mi ka ki kala li yege wo mbege penjara ti kan pe yeri mbe ko, pa mi yaa toro wa ye yeri mbe sila kee wa Ɛsipayin tara.

29 Migi jen ma yo na mi ka kari wa ye yeri, mi yaa gbɔn wa ye na Kiriwi duwaw wi ni fuun wi ni.

30 Ɛɛn ƒɔ, sefenne, mi yen na ye yenri we ƒɔ Zhezu Kiriwi mege ki na, naa ndanlawa mba Yinnekpoyi li yen na kaan we yeri pi kala na ƒɔ: Ye pinle na ni waa ngbeli ja, yaa Yenɲele li yenri na kan,

31 jango mbe sho Zhude tara mbatagambala pe kee, yarikanga nga mi kee sa kan wa Zheruzalemu, Yenɲele li woolo mbele pe wa pe yenle ki na.

32 Na kiga pye ma, Yenɲele li ka yenle, pa mi yaa gbɔn wa ye na nayinme coli. Kona, mi yaa wogo wa ye sogowo.

33 Yenɲele na li maa yeyinɲge ki kaan, li pye ye ni fuun ye ni! Anmiina!

16

Pɔli wila tagafenne pe shari

1 Mi yen na we sefo jele Febe wi metanga yinri ye kan. Wi yen tunmbyee wa

† 15:21 15:21: Eza 52.15

legilizii ስa wa Sankere ca ki ni.

² Yoo yigi we Fɔ wi meḡe ki na, paa yeḡe ስga na ki daga mbaa piin mbele pe yen Yennele li woolo pe soḡowo we. Ye kala ka to wi na kala o kala na, yoo saga wa li ni fuun li na, katugu wi leleḡere saga, ma mi jate na saga.

³ Ye Pirisili naa Akilasi pe shari na kan. Pe yen na tunḡo pyeyenne wa Zhezu Kirisi wi tunḡo ki ni.

⁴ Pè pe yeḡe go ki père mbe ta mbanla sho. Mi nunḡba ma mila pe shari, een fo, mbele pe woro Zhufuye pe legiliziiye woolo paa pe shari fun.

⁵ Tagafenne mbele pe maa finli wa pe go na shari, ye pe shari. Yanla lendaḡawa Epayineti wi shari. Wo wi pye lere konḡbanḡa ma taga Kirisi wi na wa Azi kinda wi ni.

⁶ Mari ስa wi tunḡo gbogo pye ye kan, yoo shari.

⁷ Ye Andironikusi naa Zhuniyasi shari. Pe yen na woolo, paa pye wa kaso na ni ja. Pe meḡe ki yiri pitunmbolo pe soḡowo. Paa keli ma taga Kirisi wi na na yeḡe.

⁸ Ye Anpiliyatusi shari, ስa wi yen na lendaḡawa wa we gbogolomo pi ni we Fɔ wi ni.

⁹ Ye Uriben shari, wi yen we tunḡo pyeyenne wa Kirisi wi tunḡo ki ni. Yanla lendaḡawa Sitashisi wi shari fun.

¹⁰ Ye Apelesi shari, wi metanga ta wa wi tagawa mba wi taga Kirisi wi na pi

ni. Ye Arisitobuli go woolo pe shari.

¹¹ Ye Erodiyon ስa wi yen na cenle woo wi shari. Narisi go woolo mbele pè taga we Fɔ wi na, ye pe shari.

¹² Jeele mbele pe yinri Tirifeni naa Tirifozi, ye pe shari. Pe yen na tunḡo piin we Fɔ wi kan. Jele ስa pe yinri Perisidi, na lendaḡawa we, yoo shari. Wi tunḡo gbogo pye we Fɔ wi kan.

¹³ Urufusi ስa wi metanga ta wa we Fɔ wi tunḡo ki ni, yoo shari, naa wi no wi ni, wo ስa mila jate paa na no yen we.

¹⁴ Ye Asenkiriti, naa Filegon, naa Erimesi, naa Patirobasi, naa Erimasi pe shari, sefenne mbele pe wa pe ni, ye pe shari.

¹⁵ Ye Filologi naa Zhuli shari, naa Nere naa wi noseyo sumboro wi ni, naa Olenpasi, naa Yennele li woolo mbele fuun pe wa pe ni.

¹⁶ Yaa ye yeḡe shari yaa keyen waa ye yeḡe yologo ndanlawa ni. Kirisi wi legiliziiye mbele fuun pe yen laga, pe woolo pè ye shari.

Yerewe senre punḡo woro

¹⁷ Sefenne, mbele pe yen na tagafenne pe koon pe yeḡe na na pe punḡu, na kendige woo nagawa mba pi naga ye na pi ni, mi yen na ye yenri fo ye ye yeḡe yingiwe jen pe ni. Ye laga pe na,

¹⁸ katugu ki leele cenle pe woro na tunḡo piin Kirisi, we Fɔ wo kan, een fo, pe maa ki piin pe lara to kan,

na kambajenmbele pe fanla na pe jatere wi kanngi pe na pe yon tangawa senre naa pe yagbogowo senre ti ni.

¹⁹ Ye yen ma we Fə wi senre ti yigi yege nga na, lere pyew wigi jen. Ki kala na, mi yen na yogori ye kala na. Een fo, mi nēe jaa ye pye tijinliwe fenne mbaa kajenge piin, ye pye kpoyi yaga kaa tipege piin.

²⁰ Yennele na li maa yeyinngge ki kaan, sanni jenri li yaa Sotanla wi purugu wa ye tooro ti nogo, mbege naga fo ye fannga ta wi na.

We Fə Zhezu wi yimme pi pye ye ni!

²¹ Na tunngo pyeyenle Timote wi ye shari, naa Lusiyusi ni, naa Zhason, naa Sosipateri ni, na cenle woolo wele.

²² Mi Teritusi, mi na migi sewe na wi yonlogo Poli wi kan, mi ye shari fun wa we gbogolomo pi ni we Fə wi ni.

²³ Na kafe nana Gayusi wi ye shari, legilizi woolo pe ni fuun pe kafe nana wowi fun. Erasiti na wi yen ca ki penjara kesu tegfo wi ye shari, naa we sefo Karitusi wi ni fun.

²⁴ [We Fə Zhezu Kirisi wi yimme pi pye ye ni fuun ye ni! Anmiina.]

Poli wila Yennele li son senre pungo woro nda ni

²⁵ Ye ti waa Yennele li sonni! Yawa yen li ni li fannga kan ye yeri wa tagawa pi ni, mbe yala Sentanra nda mila yari ti ni,

to ti yen senre nda tila yuun Zhezu Kirisi wi kanngolo we. Konaa mbe yala ngundo na Yennele li naga we na wi ni, ki ngundo wila pye ma lara na dunruya wi fa da.

²⁶ Een fo yingoo, Yennele yon senre yofenne pe seweele poo yirige funwa na, ma yala Yennele na li yen kosaga fu laa nga kon ki ni. Ki ngundo wi naga cengele woolo pe ni fuun pe na poo jen, jango pe taga li na pe li senre ti le.

²⁷ Yennele lo nungba li yen tijinliwe fo, waa li sonni fo sanga pyew Zhezu Kirisi wi fannga na! Anmiina.

**Sewe kongbanna
 na Poli wila torogo
 KORENTI
 ca tagafenne pe
 yeri
 Sewe wi nawa
 senre**

Korenti ca kila pye Akayi tara cagborɔ ko ka nunɗba. Nala pe maa ki tara ti yinri Giresi tara. Korenti ca ki yen wa Lefiile tara ti ni. Ki ca woolo pe legere la pye yarisunndo sunvenne konaa kalikali pyefenne. Poli wila tunɗgo pye wa ki ca ki ni ma saa gbɔn yeɗe nunɗba naa yenɗe kogoloni, mee legilizi wa tege wa (Kapye 18). Sanga na ni Poli wila pye naga sewe na wi yonlogi, kila yala wi yen wa Efezi ca, wa Azi tara. Korenti ca tagafenne peɗe la sewe torogo wa Poli wi yeri mbe yon sogomɔ ta yewige nga paa wi yewe ki na. Lere wa yege wila ki sewe na wi yonlogɔ Poli wi kan, a wuu torogo paa yege nga na wege yan wa wi seweele sanmbala pe ni. Sefo Sositeni wo wila wi yonlogɔ (1.1). Ki sefo wila yenle ma taga Zhezu wi na, een fo wee kala la jen wi wogo na naa.

Ki sewe na wi yen ma kon ma yiri konsara shyen. Wa wi konsaga kongbanna ki ni (1-6), wege yan fo Poli wo naa sefenne tagafenne pe ni paa senre ta yo ma pe yee

kan. Een fo kagala taanri ke yen wa ki senre ti ni, ngele ke wogo ki yen ma ngban Poli wi ni. Koro wele ngele yeen:

- 1) Tagafenne paa pe yee koonlo (1.10-4.21).
- 2) Pe ni, wa la sinle wi to jo ni (5.1-13).
- 3) Tagafenne pele ma pe yee yeri kiti konkala na wa fanɗga fenne mbele pe woro tagafenne pe yege sogowɔ (6.1-20).

Ki kala na, Poli wila pe pye ma yo pe ki fere kagala ke yege wo konaa pe koro yon finliwe na pe yee ni.

Wa sewe wi konsaga shyen wogo ki ni (7.1-16.24), Poli wi yen na yon sogomɔ kaan yewige nga paa yewe ki wogo na. Wila para pe ni porogɔ wogo na (7.1-40). Wila pe pye ma yo pe pe yee yingiwe jen yarisunndo ti ni (8.1-11.1). Wila para we fo wi suro lige kpoyi ki wogo na (11.2-34). Wila pe pye ma yo paa Yinnekpoyi yarikanga ki lagajaa, ko nga ki ma legilizi wi saga we, konaa ndanlawa mbe pye pe ni mbe we (12.1-14.40). Wila para kuulo pe yenme mbe yiri wa kunwo pi ni pi wogo na (15.1-58).

Wa sewe wi kosaga yeri (16.1-24), Poli wila ki yo pe kan fo wi yaa toro wa pe yeri, yarikanra nda paa gbogolo mbe kan Zheruzalemu ca fyonwo fenne pe yeri, mbe sari le mbe kari ti ni pe kan. Poli wo naa tagafenne pele ni, paa sharaga torogo lelegere yeri wa Korenti ca.

Sewe wi yen ma koonlo yegε nga na

Sewe wi lesaga senre
konaa sharaga 1.1-9

Koonlomɔ mba pila ye wa
legilizi wi ni 1.10-4.21

Kalikalawa naa kiti
konkagala ngele kaa
pye wa legilizi wi ni 5.1-
6.20

Pɔrɔɔ, naa pɔrɔɔ jɔɔɔ
konaa mbapɔrɔwo
senre 7.1-40

Saara nda ti wo yarisun-
ndo yeri ti kara 8.1-11.1

Tagafenne pe tangalomɔ
wa gbogolomɔ woolo pe
sɔɔwo 11.2-14.40

Kuulo pe yenne mbe yiri
wa kunwo pi ni 15.1-58

Kagala kele yegε yowo
konaa sharaga 16.1-24

Pɔli wila sewe wi torogo leele mbele yeri pe sharaga ye

¹ Mi Pɔli, mi na Yennele
lilan yeri mbe pye Zhezu
Kirisi wi pitunjo ma yala li
nandanwa kala li ni, naa we
sefo Sositeni,

² woro waa ki sewe na wi
torogi Yennele li legilizi na
wa Korenti ca wi kan. Yoro
mbele Yennele li ye yeri ma
ye tεε ye ye, yaa ye yinwege
ki piin li kan, konaa a ye pye
li woolo wa ye gbogolomɔ pi
ni Zhezu Kirisi wi ni, konaa
laga o laga, mbele fuun pe
maa we Fɔ Zhezu Kirisi wi
mege ki yinri wi pe saga we.
Wo wi yen woro naa poro ni
we Fɔ we.

³ We To Yennele lo naa
we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni pe

yinne naa yeyinje kan ye
yeri!

*Yarijende nda we ta Kirisi
wi yeri*

⁴ Mi yen nala Yennele li
shari suyi ye kala na, yinne
mba li kan ye yeri Zhezu
Kirisi wi fanja na pi kala
na.

⁵ Wa ye gbogolomɔ pi ni
Zhezu Kirisi wi ni, Yennele li
yarikanra ti ni fuun ti kan ye
yeri mari lege, ma senyoro
ti ni fuun naa kajenne pi ni
fuun pi kan ye yeri;

⁶ katugu serεya na wi yen
na para Kirisi wi kanjolo,
wi yen ma yeresaga ta jenge
wa ye sɔɔwo.

⁷ Fɔ yere Yennele li
yarikanga ka kpe si ye la,
yoro mbele ye yen na wagati
na we Fɔ Zhezu Kirisi wi yaa
kaa yee naga wi singi we.

⁸ Wo wi yaa la fanja nii
ye ni fɔ sa gbɔn ki kosaga ki
na, jango ye pye jeregisaga
fu we Fɔ Zhezu Kirisi wi
pilige ki ni.

⁹ Yennele li yen senre
nungba yofɔ. Lo li ye
yeri ma ye gbogolo ja li
Pinambyɔ Zhezu Kirisi wi ni,
we Fɔ we.

KOONLOMɔ MBA PILA YE WA LEGILIZI WI NI 1.10-4.21

*Korenti ca legilizi woolo
pe konwo we*

¹⁰ Sefenne, mi yen na ye
yeregi we Fɔ Zhezu Kirisi
wi mege ki na, ma yo fɔ:
Ye ye yɔn ki wa nungba.
Yaga ka ti konwo mbe ye ye
sɔɔwo. Ye ye yɔn ki wa

nunḡba jεnḡε, ye jatere wi pye nunḡba, yaa sɔnri ja.

¹¹ Sefenne, Kulowe go woolo pɛle ki yo mala kan ma yo kendige yen wa ye sɔḡwɔ.

¹² Nga mi yen na jaa mbe yo koyi nga yɛen fɔ: Ye ni fuun nunḡba nunḡba ye maa nga yuun ki yen ki ye ki yɛ. Wa ma yo fɔ: «Mi yen Pɔli woo.» Wa ma yo: «Mi yen Apolɔsi woo.» Wa ma yo naa fɔ: «Mi yen Pyeri woo.» Wa ma nuru ma yo: «Mi yen Kirisi woo.»

¹³ Ye nawa po ni Kirisi wi yen ma kɔɔnɔ kɔɔnɔ wi le? Paa Pɔli kan tiparaga na ye kala na le? Nakosima, paa ye batize Pɔli mɛḡε na le?

¹⁴ Mi yen na Yenḡεle li shari, katugu mi si wa kpe batize ye ni, kaawɔ Kiripusi naa Gayusi poro cɛ.

¹⁵ Kì pye ma, lere wo wa se ya mbege yo mbe yo fɔ pɛ ye batize na mɛḡε ki na.

¹⁶ Enhɛen! Kaselege yi, muwi mila Sitefanasi go woolo pe batize. Mbe wɔ ko ni, na kaa pye mi lere wa batize naa, mi si ko jɛn.

¹⁷ Kirisi wi silan tun mbe pan mbaa leele batize. Eɛn fɔ, wilan tun mbe pan mbaa Sentanra to yari. Mbaa ti yari mi ka kaa ki piin lere tijinliwɛ sɛnre ni, jɛnḡo Kirisi wi kunwɔ wa tiparaga ki na ki fannḡa kiga ka yiri waga.

Zhezu Kirisi wi yen Yenḡεle li yawa konna li tijinliwɛ

¹⁸ Kirisi wi kunwɔ wa tiparaga ki na, mbaa ki sɛnre ti yuun, ki yen lembigewe sɛnre mbele paa punḡu Yenḡεle li na pe yɛḡε na. Eɛn fɔ, woro mbele we yen wa showɔ konɔ li ni, woro yɛḡε na, ki yen Yenḡεle li yawa.

¹⁹ Yenḡεle li yen naga yuun wa li sɛnre sɛwɛ wi ni ma yo fɔ:

Mi yaa kajɛnmbele pe kajɛnmɛ pi jɔḡɔ,

mbe tijinliwɛ fenne pe tijinliwɛ pi pye pi yiri waga.†

²⁰ Kona, tijinliwɛ fɔ yinḡi wi mbe ya yo naa? Nakoma sɛwɛ jɛnfɔ yinḡi wi mbe ya yo? Nakoma ki nala pilige kendige fɔ yinḡi wi mbe ya yo? Yenḡεle ligi naga ma yo ki dunruya ḡa wi tijinliwɛ pi yen lembigewe.

²¹ Dunruya woolo wele, pe sɛnwee kajɛnmɛ pi ni, pee ya mbe Yenḡεle li jɛn wa laga ḡa lili kajɛnmɛ pi naga. Ki kala na, kì Yenḡεle li ndanla, a lì ki sɛnre nda paa jate lembigewe sɛnre ti tɛḡε mbe mbele paa tari Zhezu wi na pe shɔ, to nda waa yuun we.

²² Zhufuye poro maa kafɔnḡɔlɔ yɛnri, Giresi tara fenne poro maa kajɛnmɛ lagajaa.

²³ Woro wo na, we maa Kirisi wi sɛnre ti yari ma yo paa wi kan tiparaga na. Ki sɛnre tì pye Zhufuye pe kambenge, ma pye lembigewe sɛnre mbele pe woro Zhufuye pe yeri.

† 1:19 1.19: Eza 29.14

24 *Ξεν* ƒɔ, mbele fuun Yennɛɛɛ li yeri, Zhufuye o, mbele pe woro Zhufuye o, poro yeri, Kirisi wi yen Yennɛɛɛ li yawa konaa li tijinliwɛ.

25 Katugu nga leele pe yen na jate paa Yennɛɛɛ li lembigewe yen, ko yen tijinliwɛ ni ma wɛ leele pe tijinliwɛ po na. Nga pe yen na jate paa Yennɛɛɛ li fannga fu kala yen, ko yen fannga ni ma wɛ leele pe wogo ko na.

26 Sefenne, yoro mbele Yennɛɛɛ li yeri, ye jatere pye ye yɛɛ wogo ki na. Mbele pe yen na jate tijinliwɛ fenne laga dunruya wi ni, pe woro ma lɛɛ ye sɔɔwɔ mbe yala senwee lɔmɔ po ni. Fannga fenne pee lɛɛ ye ni. Mɛgbɔɔ fenne pee lɛɛ ye ni.

27 *Ξεν* ƒɔ, nga dunruya woolo pe yen na jate lembigewe, Yennɛɛɛ li ko wɔ mbe ta mbe fɛɛ wa tijinliwɛ fenne pe na. Nga dunruya woolo pe yen na jate fannga fu kala, Yennɛɛɛ li ko wɔ mbe ta mbe fɛɛ wa fannga fenne pe na.

28 Yaara nda dunruya woolo pe maa jate yarifaara, naa nda pe maa pe yɛɛ mbɔnrɔgi ti na, naa nda ti woro yaraga pe yɛɛ na, Yennɛɛɛ liri wɔ mbe ta mbe nda pe maa jate yaara ti pye ti yiri waga;

29 jango lere wa kpe ka kaa yɛɛ gbɔɔ Yennɛɛɛ li yɛɛ na.

30 *Ξεν* ƒɔ, Yennɛɛɛ li ye pye nungba Zhezu Kirisi wi

ni, mɛɛ wi pye we tijinliwɛ. Kirisi wo fannga na wɛ pye lesinmbele Yennɛɛɛ li yɛɛ na, ma pye kpoyi, ma go shɔsaga ta;

31 jango kila piin paa yɛɛ nga na Yennɛɛɛ senre sewe wi yen naga yuun ma yo ƒɔ: «*Na kaa jaa mbaa wi yɛɛ gbogo, wila wi yɛɛ gbogo nga we ƒɔ wi pye ko kala na.*»†

2

Poli wila Kirisi na paa kan wa tiparaga ki na wi senre ti yari

1 Sefenne, sanga na ni mila kari wa ye yeri mbe sa Yennɛɛɛ senre ti yari ye kan, mi sila sari yari ye kan senre tugbɔɔrɔ yogo ni, nakoma tijinliwɛ gbembe ni.

2 Katugu mila yere ki yerewe, sanga na ni mi wa ye sɔɔwɔ, ƒɔ mi se yaraga ko ka jɛn naa Zhezu Kirisi wo pungo na, Zhezu Kirisi na paa kan wa tiparaga ki na we.

3 Ko kala kɪ ti sanga na ni mila pye wa ye sɔɔwɔ, mila pye fannga fu, na fyɛ na seri ngbanga.

4 Na nagawa senre to naa Yennɛɛɛ senre nda mila yo ye kan, ti sila pye senwee tijinliwɛ yɔn tangawa senre ni, *Ξεν* ƒɔ, kila naga ma filige ye kan yawa ni, Yinnekpoyi li fannga na;

5 jango ye tagawa pi nɔɔɔ ka ka cɛn leele pe tijinliwɛ po na, *Ξεν* ƒɔ, pi nɔɔɔ ki cɛn Yennɛɛɛ li yawa po na.

Yenñele li tijinliwe we

⁶ Tijinliwe senre waa yuun mbele pe yen yetogowo ni wa tagawa pi ni pe sogowo. Ki tijinliwe pii yiri ki dunruya ña wo yeri. Pii si yiri ki dunruya ña wi fannga fenne poro yeri, poro mbele pe yaa ka ko mbe wo wa we.

⁷ Een fo, Yenñele li tijinliwe mba pila pye ma lara leele pe na, po senre waa yuun. Po mege ni Yenñele laa ki kon maga tege faa we gbogowo ta, sanni dunruya wi sa da.

⁸ Ki dunruya ña wi fannga fenne wa kpe sigi tijinliwe pi jen. Ki pye paa pi jen, pe saa we Fo gboo wi kan wa tiparaga ki na.

⁹ Ki yen paa yege ña na Yenñele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fo:

Yaraga ña lere kpe fa yan yenle ni,

naa ña lere kpe fa logo wa wi nunghbolo,

naa ña lere kpe fa jatere pye ki na,

Yenñele li to gbegele mbele pe yen ma li ndanla poro kan.†

¹⁰ Ma si yala, Yenñele ligi ngundo wi naga woro na Yinnekpoyi li fannga na, katugu Yinnekpoyi li maa kagala ke ni fuun ke cancan. Ali Yenñele li nawa kagala ngele ke yen ma lara jenge o.

¹¹ Leele pe ni, ambó wi mbe ya mbe lere wa nawa kagala jen? Kaawo ki lerefo wi yeera yinne lo li ma ke jen.

Ki pyelomo nunghba pi na fun, lere kpe si Yenñele li nawa kagala ke jen, ndee li Yinne lo nunghba.

¹² Woro wo na, ki dunruya ña wi yinne lo ma we ta; een fo, Yinnekpoyi na li yiri wa Yenñele li yeri lo we ta, jango ña Yenñele li kan we yeri waga, wege jen.

¹³ Ki wogo ña ko senre waa yuun. We woro nari yuun dunruya tijinliwe fenne pe maa tijinliwe senre nda nari to ni. Een fo, Yinnekpoyi li maa nda nari, to we yen na yuun. Ki pye ma, Yinnekpoyi li yen leele mbele ni, ña ki yen Yinnekpoyi li wogo, we yen naga yege yuun pe kan Yinnekpoyi li senre to ni.

¹⁴ Lere ña Yenñele li Yinne li woro wi ni, wi se ya mbe yaara nda ti yen Yinnekpoyi woro ti ta, katugu ti ma pye lembigewe ni wi yege na. Wi se ya mberi jen, katugu pe mari jen ma wali ti na Yinnekpoyi lo fannga na.

¹⁵ Lere ña Yenñele li Yinnekpoyi li yen wi ni, wi mbe ya mbe kagala ke ni fuun ke jen mbe wali ke na, een fo, lere wa se ya mbe wo kagala koro jen mbe wali ke na.

¹⁶ Ki yen paa yege ña na Yenñele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fo:

Ambó wi we Fo wi nawa jatere wi jen?

Ambó wi mbe ya mbe yerewe kan wi yeri?†

Een fo, woro wo na, Kirisi wi nawa jatere wi yen we ni.

† 2:9 2.9: Eza 64.3; 52.15 † 2:16 2.16: Eza 40.13

3

Yenɲele tunmbyeele wele

¹ Sefenne, kaselege ko na, mii ya para ye ni paa leele mbele Yenɲele li Yinnekpoyi li yen pe ni poro pele yen. Eɛn fɔ, mi yo ye ni paa leele mbele pe yen na tanri dunruya kagala ke na poro pele yen, paa piile yen, mbele pè taga Kirisi wi na.

² Nonɔ mi kan ye yeri, mi si susheere kan ye yeri, katugu ye saa ya mberi li. Ali ma pan ma gbɔn nala, ye se ya mberi li;

³ katugu ye yen na tanri bere paa dunruya woolo pe yen. Kì kaa pye yenjara, naa maara yen wa ye sɔɔwɔ, ki woro naga nari ma yo ye yen paa dunruya woolo pe yen wi le? Kì woro naga nari fɔ ye yen na tanri na yala senwee piile pe tangalomɔ pi ni wi le?

⁴ Ye ni, na wa ka yo fɔ: «Mi yen Pɔli woo», wa mbe yo fɔ: «Mi yen Apolɔsi woo», ko woro dunruya woolo pe tangalomɔ wi le?

⁵ Ko ki ni fuun punɔgo na, Apolɔsi wo yen ambo fɔ? Mi Pɔli, mi yen ambo fɔ? Woro yen Yenɲele li tunmbyeele wi cɛ, ma pye leele mbele pè Sentanra ti yo ye kan, a yè taga ti na. Tunɲgo nga we Fɔ wì kan we ni fuun nunɔba nunɔba we yeri, ko we yen na piin.

⁶ Muwi mì yariluguro ti lugu, a Apolɔsi wo tonmɔ wo ti na, eɛn fɔ, Yenɲele lo ligi pye, a ti fi.

⁷ Kì pye ma, ɲa wi maa yariluguro ti nuru konaa ɲa wi maa tonmɔ wuun ti na, poro woro yaraga ka. Eɛn fɔ, Yenɲele lo li yen kala li ni fuun, katugu lo li maga pye ti ma fi.

⁸ Na wi maa yariluguro ti nuru konaa ɲa wi maa tonmɔ wuun ti na, pe yen ja, Yenɲele li yaa ka pe ni fuun nunɔba nunɔba pe sara mbe yala tunɲgo nga pè pye ki ni.

⁹ Katugu we yen tunɲgo pyeyɛnle wa Yenɲele li tunɲgo ki ni. Yoro ye yen Yenɲele li kɛre re. Ye yen fun go nga Yenɲele laa kanni we.

¹⁰ Yenɲele li yinme mba kan na yeri pi fanɲga na, mi go nɔɔ ki le paa go wafɔ tijinliwe fɔ yen. Yinɲo ni, lere wa yeɛ wi yen na kanni ki go nɔɔ nga kì le ki na. Eɛn fɔ, lere nunɔba nunɔba pyew wuu yeɛ yingiwe jen paa yeɛ nga na wila kanni ki na we.

¹¹ Go nɔɔ nga kì le, ko ki yen Zhezu Kirisi we. Lere se ya mbe go nɔɔ ka yeɛ le wo punɔgo na.

¹² Na lere wa kaa kanni ki go nɔɔ nga kì le ki na tɛ ni, nakoma wari-fuwe ni, nakoma sinndɛere sɔnɲgbanga woro ni, nakoma tire ni, nakoma shɔɔlɔ kanɲewara ni, nakoma yan waga ni,

¹³ lere nunɔba nunɔba pyew, tunɲgo nga wì pye, ki tiyɔnwɔ pi yaa ka yiri funwa na kiti kɔnpilige, katugu kason ki yaa ka kì lomɔ pi

naga ki pilige ki ni. Kason ki yaa ka lere nungba nungba pyew wi tunngo ki wa mbe wele mbege cenle li naga.

¹⁴ Na lere wa ka kan ki go nogo nga ki le ki na, a wi tunngo ki koro wa kii sogo, wo yaa ka tonli ta.

¹⁵ Een fo, na lere na tunngo pyege ka sogo, pa wo yaa wi tonli wi la. Ma si yala, wo jate wi yaa sho, een fo, ki yaa pye ndee wi kason kon ma yiri.

¹⁶ Ye yen maga jen jenge fo yoro ye yen Yennele li sherigo gbogo ye, fo Yennele li Yinne li yen ma cen wa ye nawa.

¹⁷ Na lere wa ka Yennele li sherigo gbogo ki jogo, Yennele li yaa ki fo wi jogo fun; katugu Yennele li sherigo gbogo ki yen kpoyi, ko ki si yen yoro wele.

¹⁸ Lere kpe ka kaa wi yee fanla. Na kaa pye wa yen naga jate ye ni ma yo wi yen tijinliwe fo, mbe yala ki dunruya na wi kagala ke ni, wigi tijinliwe pi yaga, wuu yee pye lembige dunruya woolo pe yee na, jango wi ta wi pye kaselege tijinliwe fo.

¹⁹ Katugu ki dunruya na wi tijinliwe pi yen lembigewe Yennele li yee na. Ki kala na, ki yen ma yonlogo wa Yennele senre sewe wi ni ma yo fo:

Li ma kajenmbele pe yigi pe yera tijinliwe pee pi ni.[†]

²⁰ Ki yen ma yonlogo naa ma yo fo:

We Fo wi tijinliwe fenne pe jatere wi jen, wigi jen ma yo wi yen wa-gafe.[†]

²¹ Ki kala na, lere kpe ka kaa wi yee gbogo leele pele kala na, katugu yaraga ki ni fuun ki yen ye wogo.

²² Poli o, Apolosi o, Pyeri o, dunruya o, yinwege o, kunwo o, yingo yaara nda tila paan o, yaraga ki ni fuun ki yen ye wogo.

²³ Een fo, yoro wo na, ye yen Kirisi wi woolo, Kirisi wo yen Yennele li woo.

4

Kirisi wi pitunmbolo wele

¹ Woro wo na, ye daga mbaa we jate paa Kirisi wi tunmbyeele yen, naa Yennele li ngundo kagala ke yee nagafenne.

² Leele mbele tunngo yen ma telege pe na, pe maa ki jaa pe yeri pe pye tagawa ni.

³ Mi wo kanngolo, na ye kanla segesege mbe wele, nakoma na lere wa yee kanla segesege mbe wele wa senwee piile pe kiti konsaga, ko ka woro kala na yee na. Mi wo woro nala yee segesege mbe wele,

⁴ katugu na nawa pi woro nala jeregi kala la kpe na. Een fo, ko ma kila ki nari ma yo mi yen ma sin. We Fo wo wi yen na kiti kon na na.

⁵ Ki kala na, yaga ka kiti kon lere wa kpe na wi

kɔnwagati wi yɛɛ, kɔnaa we Fɔ wi panga ki yɛɛ. Wo wi yaa ka wɔwɔ kagala ngele ke yen ma lara ke yirige funwa na, mbe leele pe nawa kagala ngele paa jate mbe pye ke naga. Kona, lere nunɔba nunɔba pyew wi daga poo sɔn yɛɛ nga na, wi yaa ki ta Yɛnɛle li yeri.

⁶ Sefenne, ki kagala ngele mi yo ye kan fɔnfɔn nga, mi ke yo mi naa Apolosi woro kanɔɔ, mbe ta mbe ye naga. Mi yen na jaa, we kɔnɔ yɛɛ nagawa pi fanɔga na, yege kara yege jɛn fɔ: «Kagala ngele ke yen ma yɔnɔɔ wa Yɛnɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi ni, yee daga mbe toro koro na.» Ye ni, lere si daga mbaa lere wa gbogo, mbe sila wa tifaga.

⁷ Naga yen ma, ambɔ wɔɔn tege mɔɔ mbɔnrɔ sanmbala pe na? Yɛnɛle lo ma li yaraga nga fuun ki yen ma yeri ki kan ma yeri wi le? Ki kaa pye ti kan ma yeri, yinɔi na, a ma nɛɛ ma yɛɛ gbogo yaara nda ti yen ma yeri ti kala na, ma mbe yo tii kan ma yeri?

⁸ Yaraga nga fuun yaa jaa, yɛɛ ta makɔ ke! Yɛ pye pen-jagbɔɔ fenne makɔ! Yɛ pye wunlumbolo ma we yaga! Ayoo dɛ. Mi yen na jaa ye pye wunlumbolo kaselege na, janɔgo woro fun we ya waa wunluwɔ pi piin ye ni ja.

⁹ Katugu miɔi jate maga yan, woro mbele we yen pitunmbolo, Yɛnɛle li woro

pye leele pe ni fuun pe punɔfenne. Wɛ pye paa leele mbele pɛ kiti kɔn pe na mbe pe gbɔ we, katugu wɛ pye weleyaraga dunruya wi ni fuun wi yɛɛ na, mɛrɛɛye poro naa leele wele.

¹⁰ Leele poro yɛɛ na, we yen lembire Kirisi wi kala na. ɛɛn fɔ, yoro wo na, ye yen tijinliwɛ fenne mbe ye ta Kirisi wi ni. Woro yen fanɔga fu fenne, ɛɛn fɔ, yoro wo yen fanɔga fenne. Pe maa yoro gbogo na woro tifaga.

¹¹ We yen na jɔɔ funɔgo naa wɔɔ ki ni fɔ ma pan ma gbɔn nala. Yaripɔɔ ti we la. Pe maa we gbɔn. Cɛnsaga woro we na.

¹² We maa tunɔgo piin na tege, janɔgo mbe ta mbaa we yɔn suro ti taa we yɛ. Leele pe maa we tegele, we maa duwaw piin pe kan. Pe maa we jɔɔ, we maa ki kunni we yɛɛ ni.

¹³ Pe maa sɛnpere yuun na we mɛɛ ki jogo, we maa sɛnjende yuun pe ni. Pe maa we jate paa dunruya wi kayangara yen, paa yaritijangara yen fɔ ma pan ma gbɔn yinɔi.

¹⁴ Mi woro naga kagala ke yɔnɔɔ ye kan, janɔgo mbe fɛrɛ wa ye na. ɛɛn fɔ, mi yen na ye yɛrɛgi paa na piile yen, mbele pɔnla ndanla we.

¹⁵ Katugu ali na kaa pye nagafenne waga ke (10 000) yen ye yeri mbaa ye nari, mbe ye ta wa Kirisi wi kɔnɔ li ni, ye teele pe woro ma

lege. Ye yinwege nga yaa piin Zhezu Kiriwi ni ko na, muwi mi pye ye to, ma Sentanra ti yo ma ye kan.

¹⁶ Ki kala na, mi yen na ye yenri, yaa tanri paa na yen.

¹⁷ Ko ki ti mi yen na Timote wi tunnu wa ye yeri, wo na wi yen paa na pinambyo na wilan ndanla we. Wi yen tagawa ni wa we Fo wi kono li ni. Konngolo ngele mila tanri ke na wa na yinwege ki ni Zhezu Kiriwi ni, wo wi yaa ye nawa to ke ni, paa yegge nga na mila leele pe nari ke ni legiliziyeye pe ni fuun pe ni lagapyew we.

¹⁸ Pele yen wa ye ni na pe yee gbogo maga yan ndee mi se kari wa ye yeri naa.

¹⁹ Een fo, na kaa pye ki yen Yennele li nandanwa kala, sanni jenri mi yaa kari wa ye yeri. Na mi ka gbɔn wa ye na, ki leele mbele paa pe yee gbogo, mi se ka pe senyoro to ee jen, een fo, mi yaa kaga jen, na kaa pye fannga yen pe ni.

²⁰ Katugu Yennele li wunluwo pi woro senyoro kala, een fo, yawa kala li.

²¹ Yingi yaa jaa? Mbe kari wa ye yeri sapige ni mbe sa ye gbɔn lee, nakoma mbe kari ndanlawa ni, mbe pye nandanwa ni?

**KALIKALAWA NAA
KITI KONKAGALA
NGELE KAA PYE
WA LEGILIZI WI NI**

*Κεενρε la pye
wa Korenti ca legilizi wi ni*

¹ Pe yen naga yuun lagapyew ma yo keenre lime yen wa ye sogowo, mba pi yen ma tijanga fo yere mbele pee sheri pe woro naga cenle la piin. Ko yen fo ye ni, wa wi to jo ta.

² A ye koro na ye yee gbogo, ma si yala, ye ja daga mbe pye yesanga ni fo jenge, jango lere na wigi kala cenle li pye, yoo puru yoo wo ye yee sogowo.

³ Mi wo na, ali ki ka pye mi woro wa ye ni wire to na, een fo, na jatere wo yen wa ye na. Ki kapege, lere na wigi pye, mi kiti kon wi na makɔ, ma mbe yo mi yen wa ye ni.

⁴ Katugu, we Fo Zhezu wi mege ki na, na jatere wo naa yoro ni we yen ma gbogolo laga nungba, a we Fo Zhezu wi yawa pi yen we ni.

⁵ Ye ti wege lerefo wi le Sotanla wi kee wi wire ti ta ti jogo, jango wi yinne lo mbe sho we Fo wi pilige ki na.

⁶ Ye yee gbogowo pi woro ma yon. Mi yo ye yen maga jen ma yo leve wi jenri wi ma buru muwe mba pi gbɔn pi ni fuun pi fe maa yirige!

⁷ Ki leve lee na wi yen kapege, yoo wo wa ye yee ni, jango ye ta ye pye kpoyi yegge ki ni fuun ki na. Kona, ye yaa pye paa buru muwe mba pe gbɔn fonmbɔ, leve fa ye pi ni po pa yen. Pa ye si yen ma makɔ kaselege; katugu pe we Paki feti sumbyo wi

gbo, wo wi yen Kirisi na pàa wo saraga we.

⁸ Ki kala na, ye pan waa we feti wi piin, εεν fɔ, waga kaa wi piin buru na leve lεε yen wi ni wo wa ni. Waga kaa wi piin leve na wi yen kapege naa tipege ni wo wa ni. Εεν fɔ, waa wi piin leve fu buru† ni, ko kɔrɔ wo yen nawa jεmβε naa kaselege ni.

⁹ Wa na sεwe na mì torogo wa ye yeri wi ni, mìgi yo ye kan ma yo yaga ka gbogolo kεenre lifenne pe ni yaraga ka kpe na.

¹⁰ Εεν fɔ, mi sila pye na sɔnri dunruya woolo mbele pe yen kεenre lifenne poro na, nakoma yege mbatinwe fenne, naa yoolo konaa senge sunvenne. Ki pye pa ki yen ma, ye ja daga mbe wo laga dunruya wi ni.

¹¹ Εεν fɔ, nda mì yo ye kan yingɔ ti kɔrɔ wowi na fɔ: Lere na fuun wi maa wi ye yinri tagafɔ, na wiga pye kεenre lifɔ, nakoma yege mbatinwe fɔ, nakoma yoo, nakoma yarisunndo sunvɔ, nakoma senpere yofɔ, nakoma sinwɔɔ, nakoma benjanri pyefɔ, yaga ka gbogolo ki fɔ wi ni yaraga ka kpe na. Yaga ka pinle mbe li ki lere wi ni yere.

¹²⁻¹³ Mbaa kiti kɔɔn mbele pee sheri pe na, mi na kala woro wa ma. Yenhele lo li yaa ka kiti kɔn pe na. Yoro ma ye daga mbaa sherigo woolo pe kiti kɔnkagala ke

yege woo wi le? Ki yen paa yege nga na Yenhele senre sεwe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Ye kapege pyefɔ wi purɔ yoo wo ye ye sɔgɔwɔ.†

6

Tagafenne pe kiti kɔngɔ pe ye na

¹ Ye ni, na kiti kɔnkala ka pye wa naa wi sefɔ wa sɔgɔwɔ, mele wi mee soro ma kari mbele pee sheri poro kɔrɔgɔ, pe saga kiti kɔnkala li yege wo, wila si kari Yenhele li leele kpoyi poro kɔrɔgɔ?

² Ye sigi jen mbe yo Yenhele li leele kpoyi pe yaa ka kiti kɔn dunruya woolo pe na wi le? Na ki kaa pye ye yaa kiti kɔn dunruya woolo pe na, mele yaga si ka ya mbaa kagala tunmɔngɔlɔ koro yege woo?

³ Ye sigi jen mbe yo we yaa ka kiti kɔn merεgeye pe na wi le? Pee ka logo yinwege nga ko kagala?

⁴ Ma si yala, na ki kiti kɔnkagala cengele kele ka pye ye ye sɔgɔwɔ, leele mbele Legilizi wi woro na jate, poro ye ma saa le ma pye ki kagala ke kiti kɔnfenne.

⁵ Mi yen naga wogo nga ki yuun, fere nda ti ye yigi ti kala na. Ki cen lere nungba se ta wa ye ni tijinliwe fɔ, na wi mbe ya mbaa wi sefenne

† 5:8 5.8: Kila pye Paki feti wiga gbɔn, leve na ye buru na ni wo Zhufuye pàa pye na kaa; Luki 22.1. † 5:12-13 5.12-13: Dete 17.7

pe kiti kɔnkagala ke yege woo pe sɔgɔwɔ!

⁶ Εεν ƒɔ, seƒɔ wa ma wi seƒɔ wa yeri mbe sa kiti kɔn wi na, ƒɔ yeɛ wa mbele pee sheri pe yege sɔgɔwɔ.

⁷ Yege o yege, naa kiti kɔnkagala yen wa ye yeɛ sɔgɔwɔ, ko ki naga ma yo yè puŋgo mako. Yinji na ye si woro na kambasinŋge ki kunni ye yeɛ ni? Yinji na yee si ye yeɛ yaga paa ye yuun?

⁸ Εεν ƒɔ, yoro ye yen na kambasinŋge naa yuro ti piin. Ye maa ti piin ye sefenne pe na.

⁹ Ye sigi jen mbe jen mbe yo lepeele pe se ka Yenŋele li wunluwɔ pi ta wi le? Yaga kaa ye yeɛ fanla: Keenre lifenne, naa senge sunvenne, naa jataala naa mbele pe maa pe nambala yeɛnle pe taa jeele,

¹⁰ naa yoolo, naa yege mbatinwe fenne, naa sinwɔɔɔ, naa leele tegele fenne, konaa benganri pyefenne pe se ka Yenŋele li wunluwɔ pi ta.

¹¹ Pa ye pèle la pye ma. Εεν ƒɔ, Yenŋele li ye woli ma ye kapere ti laga ye na, ma ye tege ye ye, ye pye Yenŋele li leele kpoyi, konaa ma ye pye lesinmbele li yeɛ yege na, we ƒɔ Zhezu Kirisi wi mege ki na, konaa we Yenŋele li Yinne li fannga na.

Ye ye wire ti tege yaa Yenŋele li gbogo

¹² Wa ye ni, pele maa yuun ƒɔ: «Mbe ya mbaa kala li ni fuun li piin.» Ki yen ma, εεν ƒɔ, tonli woro kala li ni fuun ni. Mbe ja ya mbege yo mbe yo ƒɔ: «Mbe ya mbaa kala li ni fuun li piin,» εεν ƒɔ, mi se yenle ki na mbanla yeɛ pye yaraga ka kulo.

¹³ Ye maa yuun naa ƒɔ: «Yaakara ti yen fungbolo li woro, a fungbolo fun li yen yaakara ti woro.» Ki yen ma kaselege. Ma si yala, Yenŋele li yaa ka ti ni fuun shyen ti jɔgɔ. Εεν ƒɔ, lere wi wire tii gbegele keenre lime po kan. Wire ti yen we ƒɔ wo woro. A we ƒɔ fun wi yen wire ti woro.

¹⁴ Yenŋele lo làa we ƒɔ wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni. Lo li yaa ka we yen mbe we yirige wa kunwɔ pi ni li yawa pi ni.

¹⁵ Ye sigi jen mbe jen mbe yo ye wire ti yen Kirisi wi wire ti lara ta wi le? Mbe ya mbe Kirisi wi wire lara ta le mberi pye nanjaa wi wire lara ta le? Ayoo de!

¹⁶ Ye sigi jen mbe jen mbe yo nanja na ka nanjaa wa le, wo naa wo ni pe ma pye wire nunŋba wi le? Katugu Yenŋele senre sewe wi yen naga yuun ma yo ƒɔ: «*Pe shyen pe yaa ka pye wire nunŋba.*»[†]

¹⁷ Εεν ƒɔ, na ka gbogolo we ƒɔ wi ni, wi ma pinle ma pye wi ni yinne nunŋba ni.

¹⁸ Yaa fee keenre lime pi yege. Kapege sanŋga nja fuun lere wi ma pye, ko

na ya mboo wire ti magara, een fo, keenre lifo wo maa kapege ki piin wi yee wire ti na.

¹⁹ Ye sigi jen mbe jen mbe yo ye wire ti yen Yinnekpoyi li sherigo gbogo wi le? Li yen ma cen wa ye ni, Yennele lo lili kan ye yeri. Ye woro ye yee woolo,

²⁰ katugu Yennele li ye lo songbanga na, ki kala na, ye ye wire ti tege yaa Yennele li gbogo.

**POROGO, NAA
POROGO JOGO
KONAA
MBAPOROWO
SENRE**

7

7.1-40

Yewige nga kila yewe japorogo

senre ti na, konaa senre nda tila kan mari yon sogo

¹ Koni, mi yaa para kagala ngele yanela yewe wa ye sewe wi ni ke na. Ki kagala ke kanngolo, na nana wii jele pori, ki yen ma yon.

² Ma si yala, paa keenre ti yen ma lege ki kala na, ki yen ma yon nana nungba nungba pyew wi jele pori. Jele nungba nungba pyew wi yera polo wi pye wi yeri.

³ Nga ki daga jele wi ni, nana wigi pye wi kan. Nga ki daga nana wi ni fun, jele wigi pye wi kan.

⁴ Jele wo ma wi yen wi yee wire ti go na, een fo, wi polo wo wi yen ti go na. Ki pyelomo nungba pi na fun,

nana wo ma wi yen wi yee wire ti go na, een fo, wi jo wo wi yen ti go na.

⁵ Yaga kaa jege ye yee na, fo ndee ye ni fuun shyen ye yo ye fili ki na, mbe wagati jenri wa, mbe ta mbe Yennele yenri. Ko pungo na, ye songoro ye yee korogo, jango Sotanla wiga ka ye fanla mbe ye le kapege, ye yee mbayingiwe pi kala na.

⁶ Nga mila yuun ye kan namena, mi woro naga konon kaan ye yeri, een fo, ki mbe ya pye.

⁷ Kaselege ko na, ki ja da mi na, anme lere pyew wi pye paa na yen. Een fo, Yennele li yarikanga kan lere nungba nungba pyew wi yeri. Wa wogo ma pye yege ka na, sanja wi wogo ki ma pye yege ka na.

⁸ Mi yen naga yuun mbele pe fa jeele pori poro naa nangunjaala pe kan, fo: Ki yen ma yon pe koro paa na yen.

⁹ Een fo, na pe se ya mbe pe yee yigi, pe porogo pye; katugu na maga porogo pye, ko mbonro ma na ki la mbaa ma taa kila ma jolo ko na.

¹⁰ Tagafenne mbele pe porogo pye mako, mi ma mi yen naga konon kaan pe yeri, een fo, we Fo wowi, fo: Jele wiga ka laga wi polo wi na.

¹¹ Na wiga si laga wi polo wi na, wiga ka pori naa nana wa yege yeri. Nakosima, wi songoro wi polo wi korogo. Nana fun wiga kaa jo wi wa.

¹² Nga mila yuun tagafenne sanmbala pe kan,

we Fɔ wo senyoro ma, mi na woyoro ri, fɔ: Jele ɲa wii sheri, na wa ka pye we sefɔ nana wa yeri, na jele wi ka yenle mbe yo wi yaa koro wi ni, wi ka kaa wa.

¹³ Ki pyelomɔ nunɓba pi na fun, na jele tagafo wa ka pye nana ɲa wii sheri wa yeri, na nana wi ka yenle mbe yo wi yaa koro wi ni, jele wi ka kaa wa.

¹⁴ Nana ɲa wii sheri wi yen kpoyi, naa wi pye nunɓba wi jo ɲa wi taga wi ni we. Jele ɲa wii sheri fun, wi yen kpoyi, naa wi pye nunɓba wi polo ɲa wi taga wi ni we. Nakoma ye piile pe jen na pye paa mbele pee sheri pe piile pe yen, ma si yala pe yen kpoyi†.

¹⁵ Konaa ki ni fuun, ɲa wii sheri, na wi kaa ki jaa mbe laga tagafo wi na, wuu yaga wi laga wi na. Ki ka pye ma, nana tagafo we, nakoma jele tagafo we, wi woro ma po wa ki kala cenle li ni naa, katugu Yennele li we yeri we pye yeyinɓe na.

¹⁶ Ma mbe ya mbege jen mele, mboro jele tagafo, fo ma yaa koon polo wi sho? Nakoma ma mbe ya mbege jen mele, mboro nana tagafo, fo ma yaa koon jo wi sho?

Yaa tanri paa yegɛ ɲa na Yennele li ye yeri yaa ki piin

¹⁷ Mbe wo ko wogo ɲa ko ni, ki daga lere nunɓba nunɓba pyew, yarikanga

ɲa we Fɔ wi kan wi yeri, wi koro wila tanri wila yala ko ni, wila tanri wila yala paa yegɛ ɲa na wila pye, naa Yennele laa wi yeri wi pye li woo we. Ko kono na lo mila kaan legiliziyɛ pe ni fuun pe ni.

¹⁸ Na kaa pye Yennele li lere wa yeri ma yala wi kenrekenre makɔ, wi koro wa ki cenlomɔ pi ni ma. Na kaa si pye li wa yeri ma yala wi fa kenrekenre, wiga ka kenrekenre.

¹⁹ Ma kenrekenre o, mee kenrekenre o, ko ka woro yaraga. Mbaa tanri Yennele li ngasegele ke na, ko ki yen kagboɔ.

²⁰ Yennele laa lere nunɓba nunɓba pyew wi yeri, maa ta cenlomɔ mba na, wi koro wa po ni.

²¹ Yennele laa ma yeri moɔ ta kulo le? Ko ka koon jatere wi lege ma na. Een fo, na ma mbe ya pyelomɔ ta mbe wo wa kulowo pi ni, ma wo wa pi ni.

²² Katugu we Fɔ wi ka kulo ɲa yeri, wi ma pye lesee ma koro we Fɔ wo cenwe na. Ki pyelomɔ nunɓba pi na fun, we Fɔ wi ka lesee ɲa yeri, wi ma pye Kiri si wo kulo.

²³ Yennele li we lo sonɓbanga na. Yaga ka kanɓa mbe pye leele pele kulolo.

²⁴ Sefenne, naa Yennele laa lere nunɓba nunɓba pyew wi yeri, paa pye cenlomɔ mba na, pe koro po

† 7:14 7:14: Nana ɲa wii sheri, nakoma jele ɲa wii sheri konaa pe piile pe ni pe ma pye kpoyi, ko koro wo yen naga nari ma yo Yennele li maa pe wele kajenge ni.

na.

Mbele pe fa pɔrɔgɔ pye gben
poro naa nanɔnɔnɔ senre

²⁵ Mbele pe fa jɛɛɛ pɔri gben poro na, we Fɔ wii kono la kan na yeri mbe yo pe kanɔgɔlɔ. Eɛn fɔ, paa we Fɔ wilan yinriwe ta, mala kan mi yen tagawa ni we, ki kala na, nga mila sɔnri, mi yaa ki yo.

²⁶ Ki wagati ngbaan na wi kala na, nga ki yen ma yon na yege na, koyi nga fɔ ki yen ma yon lere wi koro paa yege nga na wi yen we.

²⁷ Ma jɛɛ pɔri mako le? Maga kaa ki lagajaa mbege pɔrɔgɔ ki jɔgɔ. Ma fa jɛɛ pɔri gben le? Maga kaa wa jaa.

²⁸ Konaa ki ni fuun, na maga pɔrɔgɔ pye, mɛɛ kapege pye. Na sumboro wa ka si pɔri nana yeri, wii kapege pye. Eɛn fɔ, mbele paa pɔrɔgɔ ki piin, pe yaa jɔlɔgɔ ta wa pe yinwege ki ni. Ko jɔlɔgɔ ko mila jaa mbe ye sho ki ni.

²⁹ Sefenne, nga mila jaa mbe yo koyi nga fɔ: Wagati wi jerege. Ki kala na, mbege le nala wo na, mbele pɛ jɛɛɛ pɔri, pe pye ndɛɛ pele woro pe yeri.

³⁰ Mbele paa gbele, pe pye ndɛɛ pe woro na gbele. Mbele paa yɔgɔri, pe pye ndɛɛ pe woro na yɔgɔri. Mbele paa loo, pe pye ndɛɛ yaraga woro pe yeri.

³¹ Mbele paa pe yeɛ yɔngɔ ki dunruya na wi yaara ti

ni, pe pye ndɛɛ pe woro na pe yeɛ yɔngɔ ti ni sɔbe ni; katugu ki dunruya na yeɛn, yege nga na yaa wi yaan, wi se mo naa, wi yaa ko.

³² Mi woro na jaa ye jatere wi piri ye na. Lere na wii pɔrɔgɔ pye, wo maa jatere wi taga we Fɔ wi kagala koro na, wi kala li ta li we Fɔ wi ndanla.

³³ Eɛn fɔ, na wi jɛɛ pɔri, wo maa jatere wi taga dunruya kagala koro na, wo maa jaa wi kala luu jɔ wi ndanla.

³⁴ Kiga pye ma, wi jatere wi ma kon shyen wi na mbaa kagala shyen piin. Ki pyelomo nungba pi na fun, jɛɛ na wii pɔri nana yeri, nakoma sumboro na wi fa nana kala jen, wi maa jatere wi taga we Fɔ wi kagala koro na, katugu wi maa jaa mbe pye kpoyi wa wi kapyege naa wi jatere wi ni. Eɛn fɔ, jɛɛ na wi pɔri nana yeri, wo maa jatere wi taga dunruya kagala koro na, katugu wi maa jaa wi kala luu pɔlɔ wo ndanla.

³⁵ Mila ko yuun ye yonwo po kala na, mi woro naga yuun mbe kala la taga ye na, li pye fannga kala. Mi yen na jaa yaa tanri tangalomo mba pi yen ma yala po na, jango ye koro ye mara we Fɔ wi tunngo ki na, yaraga ka kpe ka ka ye jatere wi piri ye na.

³⁶ Eɛn fɔ koni, na lefonɔ wa kaga yan sumboro na wi wo mbe pɔri, nga wila piin wi na ki woro ma yala, na kaa pye wi se ya mboo yeɛ

yigi, nεε ki jate wi daga mbe pɔrɔɔ ki pye, pe pɔri pe yeε yeri, paa yege nga na wila ki jaa we. Kapege ma†.

³⁷ Εεν ƒɔ, na leƒɔnɔ wiga yere ki yerewe wa wi kotogo na, na kii pye fannga kala wi yeri mbe pɔrɔɔ ki pye, na wi mbe cew ta wi yeεra nandanwa kala li na, konaa mbe yere ki yerewe paa yege nga na wi daga mbaa ki piin we, kona, kajenɛ wì pye ma sumboro wi yaga wi suu pɔri†.

³⁸ Ki pye ma, nana na ka sumboro na wì wo wi pɔri, wì kajenɛ pye, na wi suu woo pɔri, wo kajenɛ pye naa ma we†.

³⁹ Jεε na wì pɔri nana yeri, wi yen ma pɔ wi pɔɔ wi na sanga na ni nana wi yen yinwege na. Εεν ƒɔ, na wi pɔɔ wiga ku, kona, wi ma koro wi yeε woo. Nana na fuun kaa ndanla, wi mbe ya pɔri wi yeri naa, εεν ƒɔ, ki nana wi pye tagaƒɔ.

⁴⁰ Ma si yala, mi wo yege na, na wiga koro ma, ko mbɔnrɔ wi na pɔrɔɔ ko na. Ko mila sɔnri, mì taga ki na fun ma yo Yenɛεε li Yinne li yen na ni.

SAARA NDA TI Wɔ YARISUNNDO YERI

† **7:36 7.36-38:** Na nana wa sumborombyɔ ka pye wa, na wi fa nana kala jen, na wiga le mbe toro pɔrɔɔ pyesanga na, toƒɔ wigi yan kii yala, ƒɔ ki daga wi pɔri nana yeri, wi nga wila jaa ki pye. Kapege ma. Wuu le pɔrɔɔ. † **7:37 7.37** Εεν ƒɔ, lere na wi jatere wi yen ma cen wi na, na yaraga ka woro naa nɔgbanga ki wogo ki na, na wi mbe cew ta wi yeεra nandanwa kala li na, na wiga yere ki yerewe wa wi nawa mbe yo wi soo sumborombyɔ na wi fa nana kala jen wi le pɔrɔɔ, kona wi kajenɛ pye. † **7:38 7.38** Ki pye ma, na ka wi sumborombyɔ na wi fa nana kala jen wi le pɔrɔɔ, wì kajenɛ pye, na si suu woo le pɔrɔɔ, wo kajenɛ pye naa ma we.

TI KARA

8

8.1-11.1

Yarisunndo kara

¹ Yingɔ ni, we para yarisunndo kara wogo ko na.

Ki yen kaselege ƒɔ «kajenɛ pi yen we ni fuun we yeri,» paa yege nga na ye yen naga yuun we. Εεν ƒɔ, kajenɛ pi ma lere wi kan wi maa wi yeε gbogo, ma si yala, ndanlawa po maa ka tari leele pe fannga ki na wa tagawa pi ni.

² Na kaa pye lere wa naga jate wi kala jen, wi fa jen gben paa yege nga na wi ja daga mbe kala jen we.

³ Εεν ƒɔ, Yenɛεε li ka lere na ndanla, li ma ko ƒɔ wo jen.

⁴ Ki kala na, mbe yala ye yewige nga ye yewe ki ni, ƒɔ: We daga mbaa yarisunndo kara kaa le? We ni fuun wege jen jenɛ ma yo yarisunngo ki woro yaraga ka laga dunruya wi ni. Wege jen ma yo yenɛεε la yege woro wa naa Yenɛεε nunɔba lo punɔgo na.

⁵ Ali na kaa pye leele pe maa naayeri yaara nakoma tara na yaara ta yinri yenɛεε, pa ki si yen ma, katugu leele pe ma yo

yengengele legere wa konaa tafenne legere ni.

⁶ Εεν ƒo, konaa ki ni fuun, woro wo yeri, Yenjele nunjba li yen wa, lo li yen we To we. Lo li yaraga ki ni fuun ki da. We yen laga lo kala na. We ƒo nunjba wi yen wa, wo wi yen Zhezu Kirisi we. Yaara ti ni fuun ti yen laga wo fannga na, woro fun we yen laga wo fannga na.

⁷ Εεν ƒo, leele pe ni fuun sigi kaselege ki jen. Leele pele la pye ma tara yarisunndo ti ni ƒo jenge, ki kala na ali nala pe yen naga kara ti kaa nari jate paa yarisunndo kara yen. Pe nawa jatere wi kologo pe na, a pe pe yee yan fyongɔ ni ki yaakaga ki kala na.

⁸ Yaakaga ma ki yaa ti wee fulo wa Yenjele li tanla. Na wee ka ka, ki se yaraga ka kon we na. Na waga si ka ka, ki se yaraga ka taga we kan.

⁹ Ye yee yingiwe jen, yaga ka ti yeyinje nga ye ta nee piin ma, ki mbele pe fannga ki kologo wa tagawa pi ni, wa kan wi to wa kapege ki ni.

¹⁰ Katugu mboro na ki «kajenme» pi yen ma yeri, lere na wi fannga ki kologo wa tagawa pi ni, na wa ka soon yan ma cen na nii yarisunngo go ka ni, wii yaa kotogo ta mbaa yarisunndo kara ti kaa wi le?

¹¹ Kiga pye ma, ki sefo na wi fannga ki kologo, wo na Kirisi wi ku wi kala na, wi yaa pungo ma «kajenme» pi kala na.

¹² Na ye kaa kapege piin ye sefenne pe na ma, mbaa pe nawa jatere na wi kologo wi jogo, kona Kirisi wo yaa kapege piin wi na.

¹³ Ki kala na, na kaa pye yaakaga ki yaa ti na sefo wii to wa kapege ki ni, pa mi sege kara ta ka naa fyew, jango na sefo wiga ka to wa kapege ki ni.

9

*Pitunjo wi tunngo,
konaa nga ki daga paa piin
wi kan*

¹ Mi Poli, mi woro lesee wi le? Mi woro pitunjo wi le? Mii we ƒo Zhezu wi yan wi le? Mi yo yoro ye yen yaraga nga ki yen naga nari ma yo mi tunngo pye we ƒo wi kan?

² Ali na kaa pye mi woro pitunjo pele yeri, yoro wo na, mi yen pitunjo ye yeri; katugu wa ye gbogolomo pi ni we ƒo wi ni, yoro ye yen yaraga nga ki yen naga nari fo mi yen pitunjo.

³ Mbele pe yen nala sanga, mi yen na pe yon sogo yee nga na ki nga:

⁴ Ki kologo woro na yeri mbaa nii mbaa woo na tunngo ki na wi le?

⁵ Ki kologo woro na yeri mbe jele tagafo wa pori fun wila pinlele na ni paa yee nga na pitunmbolo sanmbala poro naa we ƒo wi nosepiile pe ni, naa Sefasi ni pe yen naga piin wi le?

⁶ Nakosima, mi naa Barinabasi woro ce we daga mbaa

tunngo piin mbaa we yon suro ti taa we ye wi le?

⁷ Ambɔ la ka logo fo lere wa kari sorodasheya, ma songoro naa yee go kala li lee? Nakoma ambɔ wi ma ezen tiire sanri, ti pire tiga ka le, wila la ta kaa? Nakoma ambɔ wi maa yaayoro konri, wila sila ti nono wa woo?

⁸ Yaga kaa ki jate ndee mila na senre ti yuun mala kee ki kan senwee piile pe kapyege ko na; katugu, Moyisi lasiri wi yen naga nungba ki yuun fun.

⁹ Ki yen ma yonlogo wa wi ni ma yo fo: «*Nege nga ki maa bile wi tangala naa pyo wi woo, maga kaga yon ki po.*»† Nere wogo ko ki Yennele li jori, a li si ko yo ma wi le?

¹⁰ Woro kala ma ki ti, a li si ko yo ma wi le? Kaselege ko na, ki senre tila yonlogo woro kala na. Ki daga na wi maa fali wo naa na wi maa bile wi suun na wi pyo wi woo, paa pe tunngo ki piin, pe jigi wi pye ki na fo pe yaa ka pe tasaga ta.

¹¹ We Yinnekpoyi yariluguro ti lugu wa ye nawa, na we kaa ye kee yaara ta taa, ko yen kagbogo ma toro wi le?

¹² Na kaa pye ki kologo yen pele yeri paa taa ye yeri, ki kologo woro woro yeri waa taa ye yeri mbe we poro na wi le?

Ma si yala, we sila ki kologo ki ja ki pye ma we kan. Een fo, we yen na kala li ni fuun li kunni we yee ni,

janngo waga ka kala la pye li Kirisi wi Sentanra ti yeege pari tiga kaa yari.

¹³ Yeege jen ma filige ki na ma yo mbele pe maa tunngo piin wa sherigo gbogo ki ni, pa pe maa pe yon suro ti taa na yinrigi wa sherigo gbogo yaara ti ni. Mbele pe maa tunngo piin wa saraga wosaga ki na, pe maa pe tasaga taa wa ki saraga yaara ti ni.

¹⁴ Ki pyelomo nungba pi na fun, we Fo wigi konon kan ma yo mbele paa Sentanra ti yari, yaraga nga kila taa wa Sentanra yarawa tunngo ki ni, paa pe yon suro ti taa wa ki ni.

¹⁵ Een fo, ki wogo nga mii ka pye. Mi woro naga sewe na wi torogi ye yeri, mbe ye yenri yaa ki piin na kan. Sanni lere mbe sanla gbogowo kala li jogo, pa mbe ku ko mbe mbonro na yeri ko na.

¹⁶ Mii daga mbaa na yee gbogo Sentanra nda mila yuun to kala na, katugu ti yowo pi pye na yeri jorowo kala. Na mi woro na Sentanra ti yari, jologo yen na wogo.

¹⁷ Ndee ki pye mi na nandanwa kala li ti mila ki tunngo nga ki piin, mi jen naa ki jate mbe tonli ta. Een fo, ki yen tunngo nga ki telege na na, ki daga mbege pye.

¹⁸ Ki pye ma, yingi tonli mi yaa ta wa? Ki tonli wo wi na fo: Mbaa Sentanra ti yuun, mi ka kaa ki piin

† 9:9 9.9: Dete 25.4

penjara na. Tɔnli ɲa mbe ja ya mbaa lagajaa na yɛɛ kan wa Sentanra yowo pi ni, mboo yaga wa.

¹⁹ Mi yɛn lesee, mi woro lere wa kulo. Ma si yala, milan yɛɛ pye leele pe ni fuun kulo, janɔgo mbe lelegɛɛ ta.

²⁰ Na mi kaa tunɔgo piin wa Zhufuye pe sɔɔwɔ, mi maa piin paa Zhufuye woo yɛn, janɔgo mbe Zhufuye pe ta. Mbele pe maa tanri Moyisi lasiri wi na, mi kaa tunɔgo piin wa pe sɔɔwɔ, mi maa tanri ki lasiri nunɔba wi na, janɔgo mbe pe ta.

²¹ Ki pyelɔmɔ nunɔba pi na fun, mbele pee Moyisi lasiri wi jɛn, na mi ka pye pe ni, mi maa tanri paa pe yɛn, mila la lasiri wogo ko jate, janɔgo mbe pe ta. Ko woro mbe ka yo mi woro na Yenɲɛle li lasiri wi gbogo, katugu mi yɛn na tanri Kirisi wi lasiri wi na.

²² Mi ka pye mbele pe fanɲga kɪ kologo wa tagawa pi ni pe ni, mi mala yɛɛ pye paa pe yɛn, janɔgo mbe mbele pe fanɲga kɪ kologo pe ta. Mi yɛn nala yɛɛ piin pyewe pi ni fuun pi na leele pe ni fuun pe kan, janɔgo kiga pye yɛɛ o yɛɛ, mbe ta mbe pele sho pe ni.

²³ Mi yɛn na ko ki ni fuun ɲga ko piin Sentanra ti kala na, janɔgo mbanla tasaga ta wa ti yarawa pi ni.

²⁴ Yoro jate yɛge jɛn ma yo mbele pe ma pye wa kashara fenɛ li fezaga, pe ni fuun pe maa fee, ɛɛn fɔ, lere nunɔba wi ma sara wi ta. Ki kala na, yaa fee ma fun, ye ta yege sara wi ta.

²⁵ Kashara fenɛ fevenne pe ni fuun pe ma pe yɛɛ yiɲi kagala cɛngele legerɛ ni. Pe maa ko piin ma, mbe ta mbe mege tanjala ta, na li ma kaa jɔɔ. ɛɛn fɔ, woro wo naga piin, mbe mege tanjala ta, na li yɛn mbajɔɔwolo.

²⁶ Ki kala na, mi yɛn na fee mala yɛngele ke kan na fenɲe ki kɔsaga ki na. Mi yɛn paa kenɲunɲolo jiire pyefɔ yɛn, ɲa wila la gbɔɔn jaga.

²⁷ Mi yɛn nala yɛɛ wire ti jɔɔ ɲgbanga mari kanɲa na yɛɛ kulo, janɔgo mi jate na mi ka Yenɲɛle senre ti yo leele pe kan mbe kɔ, paga ka je na na.

10

Kagala ɲgele kàa Izirayeli tara woolo pè ta ke yɛn na we yɛge nari

¹ Sefenne, we tɛleye mbele pàa pye na tanri Moyisi wi ni, ɲga kɪla pe ta, mila jaa ye ye yɛɛ nawa to ki na. Pe ni fuun pàa pye wa kambaaga ki nɔɔ, a kɪla pe go singi. Pe ni fuun pàa tanga ma Kɔɔje yɛɛn wi kɔn ma yiri.

² Wa kambaaga konaa kɔɔje wi ni, pe ni fuun

† **10:2 10:2:** Laga ki verise ɲa wi ni *batize* wi kɔrɔ wi yɛn naga nari ma yo Moyisi wo wila pye pe yege sinfɔ. Pe torowo wa kɔɔje wi ni pi yɛn ma taanla batemu wi ni.

pàa batize† ma pye nunjba Moyisi wi ni.

³ Yennεε làa yaakara nda kan, to pe ni fuun pàa ka.

⁴ Tɔnmɔ mba Yennεε làa kan, po pe ni fuun pàa wɔ, katugu walaga nga kila taga pe na ma yiri wa Yennεε li yeri, pa tɔnmɔ pila pye na yinrigi wa ki ni, a paa woo. Ki walaga ko layi nga Kirisi we.

⁵ Εεν fɔ, pe ni, pe lεgere la pye wa, pe kala li sila Yennεε li ndanla, ki kala na, pàa ku wa gbinri wi ni.

⁶ Ki kagala kàa pye mbaa we yεge nari, janngo we yεge ka ka yiri yaripere ti na, paa yεge nga na pàa yεge yirige ti na we.

⁷ Yaga ka pye yarisunndo sunvenne, pàa yεge nga na pèle la pye we. Paa yεge nga na ki yen ma yɔnlɔgɔ wa Yennεε senre sεwe wi ni ma yo fɔ: «Leele pè si cen ma li, ma wɔ. Ko punjo na, a pè si yiri ma yɔ.»†

⁸ Waga kaa kεenre piin, paa yεge nga na pe ni, pèle laga pye we, fɔ a lere waga nafa ma yiri taanri (23 000) wo ku pe ni pilige nunjba ki ni.

⁹ Wee daga mbe Kirisi wi wa mbe wele, paa yεge nga na pe ni, pèle laa wa ma wele, a wɔwɔ tì pe nɔɔri ma pe gbo.

¹⁰ Yaga kaa kongɔri Yennεε li na, paa yεge nga na pe ni, pèle laga pye. Kunwɔ pi yen merεge nga yeri, a wì pe gbo.

¹¹ Ki kagala kè pye pe na mbaa pele yεge nari. Kàa yɔnlɔgɔ mbe we yeri, woro mbele we yen na we yin-wege ki piin ki dunruya koyεge nga kì yɔngɔ yeen ki ni we.

¹² Ki kala na, ɲa kaa ki jate wi yen ma yere, wi daga mboo yεε yingiwε jen wiga ka to.

¹³ Wamawelewe po pa fa ye ta, ki pye pi fa keli mbele lere wa ta gbɛn. Yennεε li yen senre nunjba yofɔ li yɔn fɔgɔlɔ ngele li kɔn ke kanngɔlɔ, li se yenle ki na wamawelewe pi ye ta pi sa toro ye fannga ki da wi na. Εεν fɔ, na wamawelewe piga gbɔn ye na sanga o sanga, pa li yaa yirisaga kan ye yeri, janngo ye ya yoo kun ye yεε ni.

Wee daga mbe gbogolo yarisunndo ti ni

¹⁴ Na wenne, ye yεε yingiwε jen yarisunndo sunmɔ pi ni.

¹⁵ Mi yen na para ye ni ma mbe yo fɔ leele mbele pe yen tijinliwε fenne. Yoro jate ye nga mila yuun ki cancan ye wele.

¹⁶ Ye jatere pye duwaw wɔjennε li wogo ki na, lo na we maa Yennεε li shari li kala na we. Na we kaa woo wa li ni sanga ɲa ni, lo li ma we gbogolo nunjba Kirisi wi kasanwa pi ni. Buru ɲa we ma kɔɔnlɔ kɔɔnlɔ ma ka, na we kaa wi kaa sanga ɲa ni, wo wi ma we gbogolo nunjba Kirisi wi wire ti ni.

17 Buru wi yen nunḡba. Ki kala na, ali maga ta we yen ma læḡe, wè pinle ma pye wire nunḡba; katugu we ni fuun we ma we tasaga ta wa ki buru nunḡba wi ni.

18 Ye Izirayeli tara woolo pe kala li wele. Yaara nda pe ma wɔ saraga, mbele pe maa ti kaa, pe ma gbogolo nunḡba Yenḡele li ni, lo na saraga wɔsaga ki ma pye li wogo we.

19 Mila jaa mbe yo mɛle san? Fɔ kara nda pè tɛḡe ma yarisunḡo ki sun, ti yen yaraga ka le? Nakoma yarisunḡo jate ki yen yaraga ka le?

20 Ayoo dɛ! Eɛn fɔ, mi yen naga yuun fɔ mbele pee sheri, saraga ḡa pe maa woo, pe maa ki woo gboshugulo poro yeri, paa laga woo Yenḡele yeri. Ki kala na, mi woro na jaa yoro naa gboshugulo pe ni ye gbogolo.

21 Ye se ya mbaa woo wa we Fɔ wi wɔjenne li ni, mbaa woo wa gboshugulo pe wɔjenne li ni fun. Ye se ya mbaa nii wa we Fɔ wi tabali wi na, mbaa nii wa gboshugulo pe tabali wi na fun.

22 Nakoma waa jaa mbaa ki piin ma, mbe yenjara† le we Fɔ wi ni wi le? Yaa ki jate we fannḡa ki wɛ wi wogo ki na wi le?

Yaa Yenḡele li gbogo wa ye kapyege ki ni fuun ki ni

23 Leele pele maa yuun fɔ: «We mbe ya mbaa kala li ni fuun li piin.» Kaselege yi, eɛn fɔ, kagala ke ni fuun woro tɔnli ni. «We mbe ya mbaa kala li ni fuun li piin,» eɛn fɔ, kala li ni fuun na la fannḡa kaan leele pele yeri wa tagawa pi ni.

24 Lere kpɛ ka kaa wi yɛɛ yɔnwɔ po jaa, fɔ wi lewee yenle wi yɔnwɔ po.

25 Kara nda fuun pe maa pɛrɛ wa kara pɛrɛsaga, ye mbe ya mbaa ti kaa. Yaga kaa yewe ti yirisaga wogo ko na, mbe ye nawa jatere wi piri ye na;

26 katugu ki yen paa yɛḡe ḡa na Yenḡele senre sewe wi yen naga yuun fɔ: «Tara to naa ti nawa yaara ti ni fuun ti yen we Fɔ wo woro.»

27 Na wii sheri, na wa ka ye yeri mbe yo ye sa li, na yaga yenle mbe kari, wi ka yaraga o yaraga tɛḡe ye tanla, ye ko ka. Yaga ka yewige kpɛ yewe ki wogo ki na ye nawa jatere wo kala na.

28 Eɛn fɔ, na lere wa ka ye pye mbe yo fɔ: «Yarisunḡo kara ri nda to,» yaga ka ta ka, ḡa wì ye kɔḡori wi kala na, konaa ḡa wi nawa pi yen na jate ki kala na.

29 Mi woro na para lagame ye nawa jatere wo kala na, fɔ lere sanḡa wi nawa jatere wo kala na.

Ki kala na, kii daga lere wa nawa jatere mbaa na jɛrɛḡi na lesewe pi kala na.

³⁰ Na mi ka Yenñele li shari nga mila kaa ki kala na, yinñi na pe sila na mege ki jogo mi Yenñele li shari yaakaga nga wogo na ki mege ni?

³¹ Ki kala na, ye yen na nii wi yo, ye yen na woo wi yo, kala o kala ye mbe pye, yaa li ni fuun li piin yaa Yenñele li gbogo.

³² Yaga ka ti lere wa mbe to kapege, Zhufuye poro wele o, mbele pe woro Zhufuye o, Yenñele li Legilizi woolo wele o.

³³ Yaa piin paa na yen. Mi yen naga ngbanga na kala li pe ni fuun pe ndanla kagala ke ni fuun ni. Mi woro nala yee yonwo po jaa, een fo, lelegere yonwo mila jaa, jango pe ta pe sho.

11

¹ Yaa na forogi paa yege nga na mi yen na Kirisi wi forogi we.

TAGAFENNE PE TANGALOMJ GBOGOLOMJ WOOLO PE SŊGŊWJ

11.2-14.40

We daga mbe pye yege nga na wa sherisaga

² Mi yen na ye sonni, katugu ye yen na nawa tuun na na kala li ni fuun ni, mala yerewe senre ti yigi paa yege nga na miri naga ye na we.

³ Konaa ki ni fuun, mi yen na jaa yege jen ye yo fo Kirisi wi yen nana pyew wi go na. Nana fun wi yen jele wi go

na. A Yenñele li yen Kirisi wi go na.

⁴ Ki kala na, nana na fuun kaa Yenñele yenri, nakoma mbaa Yenñele li senyoro yuun, mbe yala wi go ki yen ma ton, wi maa Kirisi wi tifaga.

⁵ Een fo, jele na fuun kaa Yenñele yenri, nakoma mbaa Yenñele li senyoro yuun, mbe yala wii mbolo po mboo go ki ton, wi maa wi polo wi tifaga. Kona, ki ma cen ndee pe ki jele wi go ki kulu.

⁶ Na jele na si mbolo po, wuu yinzire ti konlo. Een fo, na kaa pye mbe go ki kon, nakoma mbege kulu ki yen fere ni jele wi yeri, ki daga wila mbolo poo.

⁷ Nana wii daga mbe mbolo po mboo go ki ton, katugu wi yen Yenñele li yanlee naa li gbogowa. Een fo, jele wo yen nana wi gbogowa.

⁸ Kaselege ko na, nana wi sila da mbe yiri wa jele wo ni, een fo, jele wo wila da ma yiri wa nana wi ni.

⁹ Nana wi sila da jele wo kala na, een fo, jele wo wila da nana wi kala na.

¹⁰ Ko ki ti merageye pe kala na, tegerere daga mbe pye wa jele wi go ki na, mbege naga fo wi yen wa wi polo wi fannga ki ngo.

¹¹ Ma si yala, wa we yinwege ki ni we Fo wi ni, jele wi se ya kari mbe nana wi da, nana wi se si ya kari mbe jele wi da.

¹² Katugu yege nga na jele

wila da ma yiri wa naŋa wi ni, ki pyelomɔ nungba pi na fun, jɛɛ wi ma naŋa wi se. Ki ni fuun ki yen na yinrigi Yenŋɛle lo yeri.

13 Yoro jate ye jatere pye ki na ye wele: Ki yen ma yala jɛɛ wila Yenŋɛle yenri wi go kiga ka pye tonŋɔ le?

14 Senwee pyɔ wi dalomɔ jate pi yen na ye nari fɔ na naŋa wiga wi yinzire ti yaga tiga tonlonɔnɔ, ki ma pye fɛɛ ni wi yeri.

15 Ma si yala, na jɛɛ wiga wi yinzire ti yaga tiga tonlonɔnɔ, ki ma pye wi gbogowɔ, katugu yinzitɔnɔ ti kan jɛɛ wi yeri mbe pye wi go ki yaritonŋɔ.

16 Na kaa pye lere wa na jaa mbe kendige wɔ ki wogo ki na, wigi jɛn wi yo fɔ ki woro we kalɛɛ, ki si woro kalɛɛ wa Yenŋɛle li legiliziyɛ pe ni fun.

*We Fɔ wi suro liwen
(Mati 26.26-29; Maki
14.22-25; Luki 22.15-20)*

17 Nga mi yaa yo mbe ye kan, mi se ya mbaa ye sonni ki wogo ki na, ko yen fɔ finliwɛ mba ye maa finli, pi woro na kajɛŋɛ piin ye kan, fɔ ye jɔgowɔ po.

18 Ki konŋbanŋa, pɛɛɛ yo mala kan ma yo na yaga ye yɛɛ gbogolo sanga ŋa ni, pele ma kɔn pe ye pe ye. Mi taga ki na kanŋɛyɛɛ nungba.

19 Ki daga jate ye yɔn ki pye ki ye ki ye, jaŋgo mbele

pe yen tagafenne jembɛɛ wa ye sogowɔ, pe ta pe jɛn.

20 Na yaga ye yɛɛ fili ma, kona, we Fɔ wi suro to ma yaa nii;

21 katugu ye kaa nii sanga ŋa ni, lere nungba nungba pyew wi maa fyɛɛɛ mboo sutara ti li mbe sanmbala pe yaga. Ki ka cɛn ma, funŋo ma pye pele na, ma si yala, pele yen ma tin sinmɛ ni.

22 Yinre woro ye yeri yaa nii yaa woo wa ti ni wi le? Nakosima, Yenŋɛle li Legilizi wo yaa piin faa, na jaa mbaa fɛɛ waa mbele yaraga woro pe yeri pe na wi le? Yaa ki jate mbe yinŋi yo ye kan? Mbaa ye sonni lee? Mi se ya ye son ko na dɛ.

23 Katugu nagawa mba mi ye naga, mɔu ta we Fɔ wo yeri fɔ: We Fɔ Zhezu paa wi le kɛɛ yembine na ni, a wɔ si buru le.

24 Naa wila kaa Yenŋɛle li shari, a wɔ suu kɔnɔ ma sho fɔ: «Ŋa yɛɛn wo wi yen na wire re, ti kan ye kala na. Yaa ki wogo ŋga ki piin yaa nawa tuun na na.»

25 Ki pyelomɔ nungba pi na fun, naa paa kaa li ma kɔ, a wɔ si wɔjɛnne li le ma sho fɔ: «Ki wɔjɛnne na yɛɛn lo li yen Yenŋɛle li yɔn finliwɛ fonmbɔ we, ki yɔn finliwɛ pi le na kasanwa po ni. Sanga o sanga ye kaa woo wa ki wɔjɛnne na li ni, yaa ki piin yaa nawa tuun na na.»

26 Sanga o sanga yaga ki buru ŋa wi ka, mbe wɔ wa ki wɔjɛnne na li ni, we Fɔ wi kunwɔ wogo ko yaa yuun fɔ

wi sa pan.

²⁷ Ki kala na, na lere wa ka we Fɔ wi buru wi ka, mbe wɔ wa wi wɔjenne li ni mbe yala wi pyelomɔ pii yala, wi maa yɛɛ le kapege we Fɔ wi wire naa wi kasanwa pi kala na.

²⁸ Lere nunɗba nunɗba pyew wuu nawa pi cancan gben, ko punɗo na, wii ki buru wi ka, wi wɔ wa ki wɔjenne li ni;

²⁹ katugu lere ɗa kaga buru wi ka, mbe wɔ wa ki wɔjenne li ni, na wii ɗga ki yen na yuun we Fɔ wi wire wogo ki na ki kɔrɔ jen, wo yen na kaa na woo na kiti waa wi yɛɛ na†.

³⁰ Ko kɔ ti ye ni, leleɗere yen yambala, a pe fanɗga ki kɔ pe ni. A leleɗere ku fun.

³¹ Nɗɛɛ ki pye waa kiti kɔɔn we yɛɛ na, Yenɗele li se jen na kiti kɔn we na.

³² Ɛɛn fɔ, we Fɔ wi yen na kiti kɔɔn we na, na we koro, janɗo kiti wiga ka to dunruya woolo pe na mbe we pinle pe ni.

³³ Ki kala na, sefenne, na yaga ye yɛɛ gbogolo we Fɔ wi suro lige ki na, ye ye yɛɛ sige.

³⁴ Na funɗo ka pye lere wa na, wila nii wa wi go, janɗo yaga kaa ye finliwe pi piin mbaa kiti waa ye yɛɛ na. Kagala sanɗgala koro na, na mi ka ka gbɔn wa ye na, mi yaa ke gbegele.

12

Yinnekpoyi li yarikanra re

¹ Sefenne, mi woro na jaa ye koro kambajenmbele Yinnekpoyi li yarikanra ti wogo ki na.

² Yege jen ma yo sanga ɗa ni ye fa Yenɗele li jen, yaa pye na tilele na kee yarisunndo nda ti woro na para ti kɔrɔgo.

³ Ko kala kɔ ti mila jaa yege jen ye wali ki na fɔ lere ɗa fuun wi maa para Yenɗele li Yinne li fanɗga na, wo wa kpe se ya mbe yo Zhezu wi yen ma danɗa. Lere kpe se ya mbege yo mbe yo Zhezu wi yen we Fɔ, na Yinnekpoyi lo fanɗga ma.

⁴ Yarikanra ti cengele ke yen ma lege, ɛɛn fɔ, Yinnekpoyi nunɗba lo li maa ti kaan.

⁵ Tunndo ti cengele ke yen ma lege, ɛɛn fɔ, ti yen na piin we Fɔ nunɗba wo kan.

⁶ Tunndo pyelomɔ pi cengele ke yen ma lege, ɛɛn fɔ, Yenɗele lo nunɗba li yen na ki ni fuun ki piin wa leele pe ni fuun pe nawa.

⁷ Yinnekpoyi li maa li yɛɛ nari yarikanga ɗga laa kaan lere nunɗba nunɗba pyew wi yeri ki fanɗga na, leele pe ni fuun pe yɔnwɔ pi kala na.

⁸ Yinnekpoyi li ma tijinliwe senyogo kan wa yeri. Ki Yinnekpoyi nunɗba li ma kajenme senyogo kan wa yegɛ yeri.

⁹ Li nunɗba li ma tagawa kan wa yeri. Li nunɗba le naa, li ma fanɗga kan wa yeri wila yambala pe sagala.

† 11:29 11:29: Wi yen na kaa na woo na kiti waa wi yɛɛ na, katugu wila Kirisi wi kunwɔ pi tifaga.

10 Li ma wa kan wo mbe ya wila kafonngolo piin, ma wa kan wo mbaa Yenjele li senyoro yuun, ma wa kan wo mbe ya wila yinne tipegele ke jenni wila ke woo kaselege Yinne li ni. Li ma fannga kan wa yeri wo mbaa yuun senfonndo ni, ma fannga kan wa yeri naa wo mbaa ki senfonndo ti korɔ wi yuun.

11 Ki Yinnekpoyi nungba lo li maa ki kagala ke ni fuun ke piin, li yen na yarikanga kaan lere nungba nungba pyew wi yeri ma yala li nandanwa kala li ni.

Wire nungba ti lara ti yen ma lege

12 Kirisi wi yen paa wire yen, nda ti lara ti yen ma lege. Ki wire ti si yen nungba, ali maga ta ti lara ti yen ma lege o.

13 We ni fuun, Zhufuye naa mbele pe woro Zhufuye, kulolo naa lesele, we ni fuun wè batize ma pye wire nungba Yinnekpoyi nungba li fannga na. We ni fuun, a wège Yinne nungba li ta.

14 Laga nungba ma ki yen wire ti na, een fɔ, ti lara ti yen ma lege.

15 Na jele liga yo fɔ li woro kee, fɔ ki kala na li woro wire ti laga ka, ko mbe ya ti liga ka pye wire ti laga ka le?

16 Na nungbolo liga yo li woro yenmbyɔ, fɔ ki kala na li woro wire ti laga ka, ko mbe ya ti liga ka pye wire ti laga ka le?

17 Ndee ki pye wire ti ni fuun ti yen yenmbyɔ, leele

pe jen naa nuru mele? Ndee ki pye ti ni fuun ti yen nungbolo, lere wi jen naa nuwɔ po taa mele?

18 Kaselege ko na, Yenjele li wire ti lara ti ni fuun ti tege wa wire ti ni paa yege nga na li yen naga jaa we.

19 Ndee ki pye wire ti ni fuun ti laga ki yen nungba, wire ti jen na pye se yeri?

20 Ko kɪ ti wire ti lara ti yen ma lege, een fɔ, wire to yen nungba pe.

21 Ki pye ma, yenmbyɔ wi se ya mbe kee ki pye fɔ: «Na kala woro ma ni!» Go fun ki se ya mbe jegele ke pye fɔ: «Na kala woro ye ni!»

22 Een fɔ, kaselege ko na, wire ti lara nda ti yen ndee ti fannga ki kologo, ti kala yen we na fɔ jenge.

23 Wire ti lara nda we maa jate tii daga gbogowo ni, we maa to gbogo fɔ jenge. Nda ti yen fere woro we yeri, we maa to fere ma we.

24 Ma si yala, lara nda waa la jate fere woro, to kala woro ko ni. Yenjele li wire ti gbegele, ti laga nga ki gbogowo pi kologo, ma gbogowo kan ko yeri,

25 jango wire tiga ka koonlo ti ye ti ye, een fɔ, ti lara ti ni fuun tila nawa tuun ti yee na.

26 Na wire ti laga ka kaa jolo, wire ti lara ti ni fuun ti ma pinle na jolo ki ni ja. Na wire ti laga ka ka gbogowo ta, wire ti lara sannda pyew ti maa yɔgori ki ni ja.

27 Ye ni fuun ye yen Kirisi wi wire, ye ni fuun nungba

nunḡba ye yen ki wire ti laga ka.

²⁸ Ko k̄i ti Yenḡeḡe li leele pele teḡe wa Legilizi: Ki konḡbanḡa li pitunmbolo teḡe. Ki shyen wogo, ma Yenḡeḡe yon senre yofenne teḡe. Ki taanri wogo ma nagafenne teḡe. Ko punḡo na m̄e kafonḡḡolo pyefenne teḡe, naa yambala sagala fenne ni, naa leele sagafenne ni, naa yekeele ni, naa mbele pe maa yuun senfonndo ni.

²⁹ Leele pe ni fuun woro pitunmbolo. Pe ni fuun woro Yenḡeḡe yon senre yofenne, pe ni fuun woro kafonḡḡolo pyefenne.

³⁰ Ki yawa si kan pe ni fuun yeri mbaa yambala sagala. Pe ni fuun se ya mbaa yuun senfonndo ni. Pe ni fuun se ya mbaa senfonndo ti koro wi yuun.

³¹ Yarikanra nda ti yen kagbogo yon, yaa to jaa.

En fo, yingō ni, konō na li yon ma we ki ni fuun ki na, mi yaa li naga ye na.

13

Ndanlawa senre

¹ Ali na mi ka leele pe senre to naa m̄eregeye pe senre ti jen mbaa ti yuun, na ndanlawa woro wa na nawa, na magala li yaa pye paa kengene tinme, nakoma welege tinme yen.

² Ali na mi ka ya mbaa Yenḡeḡe li senyoro yuun, mbe ya mbe ḡundo kagala naa kagala ke ni fuun ke jen, ali na tagawa pi ni fuun piga pye na yeri fo mbe ya

mbaa yanwira ti yinrigi wa ti yongolo ke ni, na ndanlawa woro wa na nawa, mi woro yaraga ka.

³ Ali na mi kanla kee yaara ti ni fuun ti yeḡe fyonwo fenne pe na ti pye pe yaakara, mbanla wire ti kan yere mbe yo ti sogo, na ndanlawa woro wa na nawa, ko se ya yaraga ka yon na kan.

⁴ Ndanlawa pi ma lere kan wi maa kagala kunni wi yeḡe ni, na kajenḡe piin. Wila la yenjaga piin. Wila wi yeḡe mbonro lere na, wila sila wi yeḡe gbogo.

⁵ Ndanlawa piga pye lere ḡa ni wila la fere kala piin. Wila la wi yeḡe yonwo po ce jaa. Wila la konro taa fyafyaw. Wila sila kapege jate.

⁶ Ndanlawa ka pye lere ḡa ni, wila la yogori kambasinḡe ki na, en fo, wi maa yogori kaselege ko na.

⁷ Ndanlawa pi ma ti we maa leele kala yari. Pi ma we kan we tagawa ta kala li ni fuun ni, we jigi wi pye kala li ni fuun na, waa kagala ke ni fuun ke kunni we yeḡe ni.

⁸ Ndanlawa pi se ko fyew. Mbaa Yenḡeḡe li senyoro yuun, ki yaa ka ko. Senfonndo yogo ki yaa ka ko. Kajenme fun pi yaa ka ko;

⁹ katugu kajenme jenri we jen, Yenḡeḡe li senyoro ti jenri we maa yuun.

¹⁰ En fo, ḡga k̄i ki yeḡe yon fili, na ki ka pan, ḡga k̄i ki yeḡe yon fili, ki yaa ko.

¹¹ Naa mîla pye pyo, puwen senre mîla pye na yuun. Mîla pye na jatere piin paa pyo yen, na kagala ke sônri paa pyo yen. Naa mî kaa gbôn lere ma pye lelee, mî puwen kaara ti yaga.

¹² Koni, we yen na yaan wurugo wurugo paa yege nga na lere maa wi yeé wele duwale. Een fo, sanga wa na paan, we yaa kaa yaan tiyongó. Koni, jênri mî jên, een fo, ko sanga wo ni, mî yaa ka jên jenge paa yege nga na Yenñele lilan jên we.

¹³ Yिंगó, ki yaara taanri nda to ti yen wa: Tagawa, naa jigi tagasaga, naa ndanlawa. Een fo, nga kî gbogo ma we ti ni fuun ti na ko ki yen: Ndanlawa we.

14

Kagala ngele Poli wî yan mbe yo Yinnekpoyi yarikanra ti wogo na

¹ Yaa ndanlawa pi lagajaa. Yaa Yinnekpoyi yarikanra ti jaa fun jenge, Yarikanga nga ye daga mbaa jaa mbe we ti ni fuun na, ko ki yen: Mbaa Yenñele li senyoro ti yuun.

² Lere ña kaa yuun senfonndo ni, wo na la para leele ni, een fo, wi maa para Yenñele lo ni, katugu lere na laa senre ti koro wi nuru. Ngundo kagala wi maa yuun Yinnekpoyi li fannga na.

³ Een fo, ña wi maa Yenñele li senyoro ti yuun, wo maa para leele pe ni, na pe kaan paa kee yege wa tagawa pi ni, na kotogo kaan

pe yeri konaa na pe kotogo ki sogo pe na.

⁴ Ña wi maa yuun senfonndo ni, wo maa fannga kaan wi yeé yeri wa tagawa pi ni, ma si yala, ña wi maa Yenñele li senyoro ti yuun, wo maa fannga kaan legilizi woolo pe ni fuun pe yeri wa tagawa pi ni.

⁵ Mila jaa ye ni fuun yaa yuun senfonndo ni, een fo, mila jaa yaa Yenñele li senyoro ti yuun ye we ko na. Kaselege ko na, ña wi maa Yenñele li senyoro ti yuun, wî gbogo ma we ña wi maa yuun senfonndo ni wi na, kaawo lere mbe ya wi senfonndo ti koro wi yo, jango legilizi woolo pe ni fuun pe fannga ta wa tagawa pi ni.

⁶ Sefenne, naga yen ma, na mi ka kari wa ye yeri mbe saa yuun senfonndo ni, mbe sigi ta mi si Yenñele li kanagala la yo mbe ye kan, nakoma kajenme kala, naa Yenñele li senyoro, konaa mbe ye naga, yingí tonli mi yaa kan ye yeri?

⁷ Yaara nda pe maa gboon to naa nda pe maa wiin, paa wegele naa juru yen, na ti magangala ke woro na jenni na woo ke yeé ni, ti yen na nga yuun ki yaa jên mele?

⁸ Na kiga cen ndeé mbanlaga winfo wi sigi win mbege filige, ambo wi yaa wi yeé gbegele malaga ki kala na?

⁹ Ki pyewe nungba pi na fun, yoro fun na ye senyoro tii filige, senre nda yaa yuun,

pe yaa ti koro wi logo mele? Kona, ki yaa cen ndee yaa para waga.

¹⁰ Senre cengele ke yen ma lege laga dunruya wi ni, een fo, senre to ta kpe woro wa, nda koro woro ti na.

¹¹ Ma si yala, senre nda paa yuun na ni, na mi siri jen, na wila ki senre ti yuun, wi yaa pye nambanja na yeri, mi fun mi yaa pye nambanja wi yeri.

¹² Ko ki ti yoro fun, mbege ta ye yen na Yinnekpoyi yarikanra ti lagajaa, nda ti yaa legilizi woolo pe kan paa kee yegge wa tagawa pi ni, yaa to legera jaa.

¹³ Ki kala na, na wi maa yuun senfonndo ni, wi daga mbe Yenjele li yenri, jango mbe ya mbaa ki senfonndo ti koro wi yuun.

¹⁴ Katugu na mi kaa Yenjele yenri senfonndo ni, kona, na yinne lo li yen na yenri, na jatere wo ni woro wa.

¹⁵ Yingi mi yaa pye san? Mi yaa la Yenjele li yenri na yinne li ni, mbaa li yenri fun na jatere wi ni. Mi yaa la yuuro koo na yinne li ni, mbaa yuuro koo fun na jatere wi ni.

¹⁶ Nakoma, na ma kaa Yenjele li shari ma yinne lo ni ce, lere na wi yen ma cen wa janwa wi sogowo na nuru, wi yaa «anmiina» wo sho mele, na maga Yenjele li shari mbe ko we? Nda maa yuun, wi se ya mberi jen.

¹⁷ Ali na kaa pye Yenjele

ma li shari yenrewe mba ni pi yon, pii fannga kan ki lerefo wi yeri wa wi tagawa pi ni.

¹⁸ Mi yen na Yenjele li shari katugu mi maa yuun senfonndo ni ma we ye ni fuun ye na.

¹⁹ Een fo, wa legilizi, mbe senpiile kangurugo yo na jatere wi ni mbe ta mbe sanmbala pe naga, ko na ndanla ma we mbe senfonndo senpiile waga ke (10 000) yo ko na.

²⁰ Sefenne, yaga ka pye piile jatere pyewe po na. Kapege ko kangolo, ye pye ki mbajenmbele paa piile yen. Een fo, ye jatere pyewe po na, ye pye lelele.

²¹ Ki yen ma yonlogo wa lasiri sewe wi ni ma yo fo:

We Fo wi yo fo:

Mi yaa ka yo ki leele mbele pe ni leele pele yegge senre ni.

Mi yaa ka yo pe ni nambanmbala pele yon.

Konaa ki ni fuun yere, pe se ka logo na yeri†.

²² Ki kala na, mbaa yuun senfonndo ni ki yen kacen mbele pee taga poro kan, ki woro kacen tagafenne kan. Mbaa Yenjele li senyoro ti yuun, ko yen kacen tagafenne poro kan, ki woro kacen mbatagambala poro kan.

²³ Legilizi woolo pe ni fuun paga gbogolo mbaa Yenjele gbogo, na pe ni fuun pe kaa yuun senfonndo ni, kiga yala

† 14:21 14.21: Eza 28.11,12

tagafenne pele yege, nakoma mbatagambala pele pan ma ye wa ye sogowa, pe se yo fo yara ti ye ye ni wi le?

²⁴ Eɛn fo, na tagafo wa yege, nakoma na wi woro tagafo wa ka ye wa ye sogowa, mbe yala ye ni fuun ye yen na Yenɲele li senyoro yuun, nda wila nuru ye yeri, ti yaa wi jeregi mbe kiti kon wi na.

²⁵ Jatere na wi yen ma lara wa wi nawa, wi yaa yiri funwa na. Kona, wi yaa to mboo yege ki jiile wa tara mbe Yenɲele li gbogo, mbe yo fo: «Kaselege ko na, Yenɲele li yen na ye sogowa!»

Legilizi kagala ke yege wamɔ kala

²⁶ Sefenne, yingi we daga mbe pye? Na yaga ye yege gbogolo sherege ki na, wa wogo yen mbaa yuuro koo, wa wogo yen mbaa leele nari, wa wogo yen mbe kanagala yo, wa wogo yen mbaa yuun senfonndo ni, wa wogo yen mbaa ki senfonndo ti korɔ wi yuun. Ki kagala ke ni fuun ke daga mbaa piin mbe legilizi wi saga wila kee yege wa tagawa pi ni.

²⁷ Na pele kaa yuun senfonndo ni, pee daga mbe toro leele shyen naa leele taanri na. Pe ni fuun paa yuun pe yosanga wi na. Lere wa mbaa ki senfonndo ti korɔ wi yuun fun.

²⁸ Na lere wa woro wa mberi korɔ wi yo, pe pyeri

wa legilizi. Paa yuun wa pe yege nawa Yenɲele li ni.

²⁹ Mbele pe maa Yenɲele li senyoro ti yuun, pe ni, ki daga shyen, nakoma taanri mbaa para, pe sanmbala paa ki senre ti cancan.

³⁰ Na Yenɲele liga kala la naga lere wa na wa censaga, kongbanja wi pyeri.

³¹ Ye ni fuun ye mbe ya mbaa Yenɲele li senyoro ti yuun nunɓa nunɓa mbaa tagala ye yege na, jango leele pe ni fuun pe nagawa ta, paa pe yege kotogo kanni.

³² Mbele pe maa Yenɲele li senyoro ti yuun, pe daga mbaa pe yege yinɓele ke koro,

³³ katugu Yenɲele lii we yeri waa kafaara piin wa we yinwege ki ni, eɛn fo, we pye yeyinɓe na.

Yege nga na ki maa piin wa Yenɲele li leele kpoyi pe legiliziye pe ni fuun pe ni,

³⁴ ki pyelomɔ nunɓa pi na fun, ki daga jele pe pyeri wa sheryinre ti ni, katugu ki konɔ si kan pe yeri paa para wa. Pe daga mbe pe yege tirige paa yege nga na Yenɲele li lasiri wila ki yuun fun we.

³⁵ Na pe kaa jaa mbe kala la yege jen, paa pe yeera penɛ pe yewe wa pe yinre, katugu ki woro ma yala jele wila para wa legilizi wi ni.

³⁶ Yaa ki jate ndeɛ Yenɲele li senre pa ti yiri wa yoro yeri wi le? Nakoma pa ti gbɔn yoro nunɓa na?

³⁷ Na lere wa kaa ki jate wi yen Yenɲele yɔn senre yofɔ,

mbaa ki jate Yinnekpoyi yarikanga ka yen wi yeri, wi daga mbege jen fo nga mila yonlogi mbe torogo ye kan, ki yen we Fo wi ngasele.

³⁸ Na wi sigi jen, lere ka kaa wi jate.

³⁹ Ki kala na, sefenne, yaa Yenjele li yon senre yowo yarikanga ko jaa, yaga ka lere yege kon mbe yo wiga kaa yuun senfonndo ni.

⁴⁰ Een fo, kagala ke ni fuun kaa piin kaa yala ke pyelomo pi ni.

KUULO PE YENME MBE YIRI WA KUNWO PI NI

15

15.1-58

Kirisi wi yenme

ma yiri wa kunwo pi ni

¹ Sefenne, Zhezu Sentanra nda mila keli ma yo ye kan, to mila ye nawa tuun ti na. To ye yenle ti na, ma yege sin ti na we.

² Ki Sentanra to fannga na ye sho, na yaga koro mberi yigi paa yege nga na miri yo ma ye kan we. Nakosima, ye tagawa pi yaa pye wagafe.

³ Nagawa senre nda mi ta fun, to mi yo ma ye kan. To ti yen kagbogo ma we, ti nda fo: Kirisi wi ku we kapere ti kala na, paa yege nga na Yenjele senre sewe wila ki yuun we.

⁴ Paa wi le, a wi yen ma yiri ki pilige taanri wogo ki na, paa yege nga na Yenjele senre sewe wila ki yuun we.

⁵ Wila wi yee naga Pyeri na, ko pungo na, ma suu yee

naga pitunmbolo pe ke ma yiri shyen pe na.

⁶ Ko pungo na, a wi suu yee naga tagafenne pele na wagati nungba ni, paa we lere cenme kangurugo (500) wo na. Pe legere yen wa, ali nala, een fo, pele ku pe ni.

⁷ Ko pungo na, a wi suu yee naga Zhaki wi na, kona, ma suu yee naga pitunmbolo pe ni fuun pe na.

⁸ Poro pe ni fuun pungo na, a wi suu yee naga na na, mi na mi yen paa pyo mbalee yen, a pe silan se we.

⁹ Katugu muwi mi yen pitunmbolo pe ni fuun jee we. Mii daga paa na yinri yere pitunjo, katugu mi Yenjele li legilizi woolo pe jolo.

¹⁰ Een fo, Yenjele li yinme mba na ni pi kala na, mi pye paa yege nga na mi yen. Yinme mba li kan na yeri pii yiri waga. Een fo, mi tunngo pye ma we pe ni fuun pe na. Ma si yala, mi jate ma migi pye, een fo, Yenjele li yinme mba na ni powi.

¹¹ Ki kala na, muwi o, poro wele o, ko ka woro yaraga, Sentanra nda waa yuun tori nda, to ye taga ti na we.

*Tagafenne pe yenme
mbe yiri wa kunwo pi ni*

¹² Naa waa ki yuun ma yo fo Kirisi wi yen ma yiri wa kunwo pi ni, mele ye ni, a pele nee ki yuun ma yo kuulo pe se ka yen mbe yiri wa kunwo pi ni?

¹³ Na kaa pye kuulo pe se ka yen, kona, Kirisi fun wii

yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni wi.

¹⁴ Na kaa pye Kirisi wii yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, kona, we Yenɲele senre yowo pi yen waga, a ye tagawa fun pì pye go fu.

¹⁵ Mbe taga wa ko na, we yaa pye serɛfenne yag-boyoolo Yenɲele li yɛɛ na, katugu wɛge serɛya wi yo ma yo Yenɲele li Kirisi wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, kii pye kana ki woro ma, na kaa pye kaselege ko na kuulo pe se ka yen we.

¹⁶ Katugu na kaa pye kuulo pe se ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, kona, Kirisi fun wii yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.

¹⁷ Na kaa pye Kirisi wii yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, kona, ye tagawa pi yen go fu, a ye yen wa ye kapere ti ni bere.

¹⁸ Ki ka pye ma, mbele pàa taga Kirisi wi na ma kaa ku, pè punɔgo fun.

¹⁹ Na kaa pye we jigi wi yen Kirisi wi na mbe tɔnli ta laga ki yinwege ɲga ko ni ɛɛ, kona, we yen yunɔgbɔɔɔ ni ma wɛ leele pe ni fuun pe na.

²⁰ Ɛɛn fɔ, kaselege ko na, Kirisi wi yen ma yiri, wo wi pye konɔbanɲa ma yen ma yiri wa kuulo pe ni.

²¹ Yɛɛ ɲga na kunwɔ pì ye laga dunruya wi ni lere nunɔba fanɲga na, ki pyelɔmɔ nunɔba pi na fun, kuulo pe yenmɛ pì pan lere nunɔba fanɲga na.

²² Yɛɛ ɲga na leele pe ni fuun pè kunwɔ ta Adama wi ni, ki pyelɔmɔ nunɔba pi na fun, mbele fuun pè pye nunɔba Kirisi wi ni, pe yaa yinwege ta.

²³ Ɛɛn fɔ, pe ni fuun naa pe yenwagati: Kirisi wo wi yen pe ni fuun konɔbanɲa, punɔgo na, mbele pè pye wi woolo, wi panyɛɛ ni pee yen.

²⁴ Ko punɔgo na, dunruya wi kɔpilige kii gbɔn. Kona, Kirisi wi yaa yinɲele ɲgele tegere yen ke yeri, naa ɲgele fanɲga naa yawa yen ke ni, ke ni fuun ke tɔngɔ, mbe si sɔngɔɔ mbe wunluwɔ pi kan Yenɲele na li yen To li yeri.

²⁵ *Katugu ki daga Kirisi wi ɛɛn wunluwɔ pi na fɔ Yenɲele li sa wi mbenfenne pe tirige wi ɛɛn pe go na pe pye wa wi tɔɔɔ ti nɔɔɔ.*†

²⁶ Mbenfɔ punɔgo woo ɲa wi yaa ka tɔngɔ, wo wi yen kunwɔ we.

²⁷ Ki kala na, Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «Yenɲele li yaraga ki ni fuun ki le wi keɛ wi ɛɛn ki go na.»† Ɛɛn fɔ, naa kì yo ma yo fɔ yaraga ki ni fuun kì le wi keɛ, ki yen ma filige fɔ Yenɲele na li yaraga ki ni fuun ki le wi keɛ, li ni woro wa.

²⁸ Na Yenɲele li ka yaraga ki ni fuun ki le Kirisi wi keɛ mbe kɔ sanga ɲa ni, kona, wo jate ɲa Pinambyɔ, Yenɲele na li yaraga ki ni fuun ki le wi keɛ, wi yaa wi

† 15:25 15:25: Yuuro 110.1 † 15:27 15:27: Yuuro 8.7

yεε le li kεε, jango Yεnɲεle li pye yaraga ki ni fuun pe ni fuun pe go na.

²⁹ Ye jatere pye naa mbele paa pe yεε kaan, a paa pe batize kuulo pe kan pe wogo ki na. Yinɲi tɔnli pe yaa ta wa? Nδεε ki pye kaselege ko na kuulo pe se ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, yinɲi na, a pe nεε pe yεε kaan, a paa pe batize?

³⁰ Woro jate, yinɲi na wagate pyew, a we nεε we yεε go ki pεrε?

³¹ Sefennε, pilige pyew mi yen kunwɔ pi kεε. Mi yen na ko yuun ma, gbɔgɔwɔ mba mi ta ye kala na pi mege ni, wa we gbogolɔmɔ pi ni we fɔ Zhezu Kirisi wi ni.

³² Na kaa pye senwee pile jatere pyelɔmɔ po cε mege ni mi malaga ki gbɔn wonɲaala pe ni laga Efezi ca ki ni, yinɲi tɔnli mi yaa ta wa? Na kaa pye kuulo pe se ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, waa we yinwege ki piin teere paa yεge ɲga na ki yomiyεle na li yen naga yuun ma yo fɔ: «*Ye ti waa nii waa woo, katugu goto we yaa ku.*»†

³³ Yaga kaa ye yεε fanla: «*Lecenyεenle tipeele pe ma tangalɔmɔ jembe jɔgɔ.*»

³⁴ Ye jatere ta paa yεge ɲga na ki yen ma sin we, yaga kaa kapege piin. Mi yen na ko yuun ma mbe fεrε wa ye na, katugu ye pele woro ma Yεnɲεle li jen.

Mbele pe yaa ka yen mbe

*yiri
wa kunwɔ pi ni, pe wire
ti yaa ka pye yεge ɲga na*

³⁵ Ye wele, kana lere wa yaa yewe mbe yo fɔ: «*Kuulo pe yaa ka yen mbe yiri mele? Yinɲi wire cεnle ti yaa ka pye pe na?*»

³⁶ Lembige yi mboro! Yaraga ɲga ma ma lugu, na kii ku, kila fi.

³⁷ Yaraga ɲga ma ma lugu, yariluugo ki pyɔ wowi cε. Kana ki ma pye bile pyɔ, nakoma yaraga ka yεge pyɔ. Eεn fɔ, ki yaa ka fi mbe pye vige ɲga cεnle, ko naa ki pyɔ wi ni tila pye pyelɔmɔ nunɲba.

³⁸ Yεnɲεle li yen na jaa ki pyɔ wi vige ki pye yεge ɲga na, pa li maga pye ma. Li ma vige kan yariluugo pyɔ nunɲba nunɲba pyew wi yeri, ma yala wi cεnle li ni.

³⁹ Yaara nda ti yen yinwege na, ti wire kara ti woro cεnle nunɲba. Leele pe wire kara ti yen cεnle la. Yanyaara ti woro ti yen cεnle la yεge. Sannjere ti woro ti yen cεnle la. Nɲbanra ti woro ti yen cεnle la yεge fun.

⁴⁰ Naayeri yaara ti cεnwε pi yen pi ye pi ye, tara na yaara ti cεnwε pi yen pi ye. Eεn fɔ, naayeri yaara ti tiyɔnwɔ pi yen pi ye tara na yaara ti tiyɔnwɔ pi ni.

⁴¹ Tiyɔnwɔ pa yen yɔnlɔ woo, pa yen yεnɲge woo, pa yen naa wɔnɲgɔlɔ ke woo. Ali wɔnɲgɔlɔ ke tiyɔnwɔ pi yen pi ye pi ye.

42 Kuulo pe yenme mbe yiri wa kunwɔ pi ni ki yen ma fun. Lere ka ku paga wi wire ti le sanga ɲa ni, ti ma fongɔ. Eɛn fɔ, na wi ka ka yen sanga ɲa ni, wi wire ti yaa pye mbafongɔrɔ.

43 Na paga ti le, ti ma pye ma tijanga ma pye fanɲga fu. Na tiga ka yen, ti yaa yɔn mbe pye fanɲga ni.

44 Na paga ti le, ti ma pye wire. Na tiga ka yen, ti yaa pye yinne woro. Senwee wire yen wa, ki kala na, ki daga yinne woro mbe pye wa fun.

45 Ko ki ti Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «*Lere koɲbanɲa, Adama we, wila pye senwee.*»† Eɛn fɔ, Adama punɲo woo we, wo pye Yinne, na li maa yinwege kaan.

46 Na wi yen Yinne, wo ma wi yen koɲbanɲa, eɛn fɔ, wire woo wowi. Yinne woo wo ma pan punɲo na.

47 Lere koɲbanɲa, taambugɔ paa tege maa gbegele, wi yen tara woo. Lere shyen woo, wo yiri wa Yenɲele na ma pan.

48 Mbele pe yen tara na woolo, ɲa paa gbegele tara ti ni, pe yen maa le; mbele pe yen naayeri woolo fun, ɲa wi pan ma yiri wa naayeri, pe yen maa le.

49 Yege ɲga na ɲa pɛ gbegele tara ti ni we yen wi yanleɛ, pa we yaa ka pye ɲa wi yen wa naayeri wi yanleɛ

ma fun.

50 Sefenne, ɲga mila yuun koyi ɲga fɔ: Nga pɛ gbegele wire kara naa kasanwa ni, ki se ya mbe Yenɲele li wunluwɔ pi ta. Nga ki yen fongɔwogo ki se ya mbe mbafongɔwɔ pi ta.

51 Ye wele, mi yaa ɲgundo senre ta yo ye kan, fɔ: We ni fuun ma we yaa ka ku, eɛn fɔ, we ni fuun we yaa ka kanɲga

52 le yongɔlɔ nunɲba ke ni, yenle gbɔnsaga nunɲba wagati ni, na mbanlaga punɲo wogo paga kaga win we. Katugu na paga kaga win sanga ɲa ni, kuulo pe yaa ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, mbe pye mbafongɔmbɔlɔ. Kona, we ni fuun we yaa kanɲga.

53 Ki daga ki wire fongɔworo nda ti kanɲga ti pye mbafongɔworo, ki wire kuworo nda ti kanɲga ti pye nda ti se ku to.

54 Na ki wire fongɔworo nda tiga kanɲga mbe pye mbafongɔworo, ki wire kuworo nda ti kanɲga ti pye nda ti se ku to, pa kona Yenɲele senre sewe wi senre nda ti yaa ti yeɛ yɔn fili, fɔ:

Fanɲga ta kunwɔ pi na maa kɔ pew.†

55 *E, kunwɔ, ma fanɲga ki yen se?*

E, kunwɔ, ma shɔnrɔ ti yen se?†

56 Kunwɔ pi shɔnrɔ to ti yen kapege ye. Kapege ki fanɲga

pa ko ma jen wa Yenñele li lasiri wi ni.

⁵⁷ Εεν ƒɔ, waa Yenñele li shari, lo na li yen na fann̄ga kaan we yeri we ƒɔ Zhezu Kirisi wi fann̄ga na!

⁵⁸ Ki kala na, sefenne, yoro mbele ye yen mala ndanla jɛnɛ, ye fann̄ga ta, ye koro ye yere. Yaa kee yeɛɛ we ƒɔ wi tunngo ki ni sanga pyew, yege jen ye yo ƒɔ tunngo nga yaa piin ma ye ta ye pye nun̄gba we ƒɔ wi ni, ki se ka yiri waga.

KAGALA KELE YEGE YOWO

16

16.1-24

Penjara gbogolokala mbe tagafenne mbele pe yen fyɔnwɔ fenne pe saga

¹ Penjara nda tila gbogolo mbe kan Yenñele li leele kpoyi mbele wa Zheruzalemu pe yeri, senre jenri yen na yeri mbe yo ki wogo ki na. Nga mi yo Galasi tara legiliziye pe kan ki wogo ki na, yoro fun yaa ki piin ma.

² ƒɔ yapelege ki pilige kon̄gbann̄ga[†] pyew, ye ni fuun nun̄gba nun̄gba yaa penjara ta teri ti ye wa ye yinre, mbe yala ye tawa pi ni, jango na mi ka pan wa ye yeri, yaga kaa penjara gbogolo ko sanga wo ni.

³ Na mi ka gbɔn wa ye na sanga na ni, leele mbele ye wɔ, pa mi yaa seweele kan pe yeri, mbe pe tun pe

kari ye yarikanra ti ni wa Zheruzalemu.

⁴ Na kaa pye ki yen ma yala mi fun mbe kari wa, pa pe mbe pinle na ni mbe kari.

Poli wila para tangala na fuun

wila pye na jaa mbe tanga li senre na

⁵ Na mi ka Maseduwani tara ti kon mbe yiri, mi yaa kari wa ye yeri, katugu pa mi yaa toro wa Maseduwani tara.

⁶ Mi yen naga sonri mbe wagati wa pye wa ye ni, kana were sanga wi ni fuun yere, jango yanla saga na tangala li na, laga o laga mi ka kaa kee we.

⁷ Ko tangala na lo na, mi woro na jaa mbe sa ye yan mbe toro fyaw. Εεν ƒɔ, na we ƒɔ wiga yenle, na jigi wi yen ki na mbe wagati jenri pye wa ye ni.

⁸ Konaa ki ni fuun, mi yaa koro laga Efezi ca ƒɔ sa gbɔn Pantikoti feti pilige ki na.

⁹ Katugu Yenñele li konɔ li yenge na kan gbegbene mbe tunngo legere pye, we yen ma mbele mben pe yen ma lege fun.

¹⁰ Na Timote wi ka gbɔn wa ye na, yaga ka ti wila fyɛ yaraga ka na wa ye sogowɔ; katugu we ƒɔ wo tunngo wila piin paa mi fun na yen.

¹¹ Ki kala na, lere kpe ka kaa tifaga. Yoo saga wi kondangala li na, jango wi gbɔn laga na na yeyin̄ge

[†] 16:2 16.2: Yapelege ki pilige kon̄gbann̄ga ko ki yen leti we (Maki 16.2; Kapye 20.7).

na, katugu mi yen naa singi, wo naa sefenne pe ni.

¹² We sefo nana Apolosi wo na, muu kotogo kan sanga legere na ma yo wi kari wa ye yeri wo naa sefenne pe ni. Eɛn fo, wi woro naga jaa mbege pye yingɔ. Ma si yala, wi yaa ka kari wa ye yeri, na wiga ka yala wagati na ni we.

Senre punjo woro naa sharaga

¹³ Ye koro yenmbele, ye koro ye yege sin wa tagawa pi ni. Ye kotogo le ye yeɛ ni, yaa fannga taa.

¹⁴ Yaa kala li ni fuun li piin ye yeɛ sɔgowɔ ndanlawa ni.

¹⁵ Sefenne, ye yen ma Sitefanasi naa wi go woolo pe jen. A yege jen ma yo poro pè pye tagafenne konɗbanmbala wa Akayi tara. A pè pe yeɛ kan na Yenɗele li leele kpoyi pe sari.

¹⁶ Yaa nuru ki leele cenle pe yeri fun, naa mbele fuun pe maa pe sari tunngo ki na pe ni.

¹⁷ Sitefanasi, naa Fɔɔtunatusi, naa Akayikusi pe panga ki tanla na ni. Yaraga nga kilan la maga ta ye woro laga, pège kan na yeri.

¹⁸ Pànla kotogo ki sogo na na paa yege nga na yoro fun pè ye kotogo ki sogo ye na we. Ki daga yaa ki leele cenle pe gbogo.

¹⁹ Azi kinda legiliziye woolo pè ye shari, Akilasi naa Pirisili pè ye shari jenɗe we Fo wi mege ki na, naa

legilizi woolo mbele pe maa finli wa pe go pe ni.

²⁰ Sefenne pe ni fuun pè ye shari.

Yaa ye yeɛ shari yaa keyen waa ye yeɛ yolɔgo ndanlawa kpoyi ni.

²¹ Mi Poli, mi kpaw miigi sharaga nga ki yonlɔgo ma yo fo: Poli sharaga.

²² Na we Fo wii lere na ndanla, wo mbe danga! Maranata, ko korɔ wo yen fo: We Fo ta paan!

²³ We Fo Zhezu wi yinme pi pye ye ni!

²⁴ Yoro mbele fuun ye yen Zhezu Kirisi wi ni, ye yen mala ndanla.

**Sewe shyen woo na
Poli wila torogo
KORENTI
ca tagafenne pe
yeri
Sewe wi nawa
senre**

Naa Poli wila wi sewe konḡbanḡa wi yonlogo mboo torogo wa Korenti ca tagafenne pe yeri, wila Timote wi torogo wa pe yeri wi sa ḡga wila naga pe na ma yo paa piin ki wele. Naa Timote wila kaa songoro ma pan, senre nda wila pan ma yo Poli wi kan, ti sila pye sentanra. Ki pye ma, a Poli wo jate wi si kari ma saa Korenti ca tagafenne pe yan, mee pe yeri ma yo pe pe tangalomɔ pi kanḡga. Naa Poli wila ka saa gbɔn wa, pe ni, a nunḡba si ti fere Poli wi yigi, ma yesanga wa wi na (2.5-11; 7.12). A Poli wi si songoro fyelege na wa Efezi ca. Wa Efezi, Poli wila gbele Korenti ca tagafenne pe kala na. A wi si sewe wa yonlogo ma senḡbanra yo pe na (2.4; 7.8). Een fo ki sewe wi punḡo yinḡo. Tite wo Poli wila tun ma yo wi saga sewe wi kan pe yeri.

Ko punḡo na, a Poli wi si kari wa Maseduwani tara. Wila saa fili wa Tite ḡa wila tun wa Korenti ca wi ni. Tite wila sentanra yo ma Poli wi kan, fo Korenti ca tagafenne paa wi senre ti logo ma pe tangalomɔ pi

kanḡga. Naa Poli wila kaa ki sentanra ti logo, a wi sigi sewe ḡa wi yonlogo maa torogo Korenti ca tagafenne pe kan. Wa sewe wi ni, wigi naga pe na ma yo pe yen maa ndanla. Poli wo wila Korenti ca legilizi wi tege. Wila pye na jaa wo naa poro ni pe yon ki pye nunḡba.

Ki sewe ḡa wi yen ma kon ma yiri konsaga taanri. Wa sewe wi konsaga konḡbanḡa (1-7) ki ni, Poli wi yen na Yenḡele li shari maga ta li fanḡga kan wi yeri wa wi kanḡbanra ti ni we; katugu kanḡbanga ḡga kila pye wo naa Korenti ca tagafenne pe songoro kila ko. Poli wila pe nawa to tunḡo ḡga wila pye wa pe songoro ki wogo na, mee ki yo pe kan fo pe yen maa ndanla.

Wa sewe wi konsaga shyen wogo (8-9) ki ni, Poli wi yen na para yarikanra nda pe daga mbe gbogolo mbe kan Zheruzalemu ca tagafenne pe yeri ti wogo na. Ki kala na, wila pe yenri ma yo pe pye leele mbele pe maa kaan nayinme ni.

Wa sewe wi konsaga taanri wogo (10-13) ki ni, Yenḡele yon senre yofenne yagboyoolo mbele paa бага Poli wi na, wila para mboo yee sho pe kee.

Wa sewe wi konsaga, Poli wila Korenti ca tagafenne pe shari konaa maga yo pe kan fo wi yaa sa pe kon mbe wele naa.

**Sewe wi yen ma konlo
yegge ḡga na**

Sewe wi lesaga senre
konaa sharaga 1.1-11

Poli wi kakonndegengele
konaa ke pyego 1.12-
6.13

Tagafenne pe daga mbe je
yarisunndo ti na 6.14-
7.1

Poli wo naa Korenti ca
tagafenne pe ni 7.2-16

Yarikanra nda paa gbo-
golo Zheruzalemu ca
tagafenne pe kan 8.1-
9.15

Poli wila para mbege naga
fo wi yen pitunjo kase-
lege na 10-13

*Poli wila sewe wi torogo
leele
mbele yeri pe sharaga ye*

1 Mi Poli na Zhezu Kirisi
wi pitunjo ma yala Yenjele
li nandanwa kala li ni, naa
we sefo Timote, woro waa
ki sewe na wi torogi Yenjele
li legilizi na wa Korenti ca
wi kan, naa mbele fuun pe
yen Yenjele li leele kpoyi wa
Akayi tara ti ni fuun ti ni pe
yeri.

2 We To Yenjele lo naa
we Fo Zhezu Kirisi wi ni pe
yinme naa yeyinje kan ye
yeri!

Poli wila Yenjele li shari

3 Ye ti waa Yenjele li sonni,
lo na li yen we Fo Zhezu
Kirisi wi To we. Lo li yen To
na wi maa leele yinriwe taa,
ma pye Yenjele na li maa
leele kotooro sogo pe na kala
li ni fuun ni.

4 Lo li maa we kotooro ti
sogo we na wa we jologo ki
ni fuun ki ni, jango mbele

pe yen na jologo cenle nga
fuun jolo, woro jate kotogo
sogowo mba we ta Yenjele
li yeri, we ya waa pe kotooro
ti sogo pi ni.

5 Jologo nga Kirisi wi jolo,
yeye nga na we yen naga
cenle legere jolo, ki pyelomo
nungba pi na fun, Kirisi wi
we kotooro ti sogo we na fo
jenje.

6 Na we kaa jolo, ko ma
pye mbe ye kan ye kotooro ti
sogo ye na, ye showo pi ta.
Na we kotooro ti ka sogo we
na, ko ma pye mbe ye kan ye
kotooro ti sogo ye na, jango
jologo nga waa jolo, ye ya
yaa ki nungba ki kunni ye
yee ni.

7 Ki pye ma, we jigi wi
yen ma cen jenje ye kala na;
katugu wege jen ma yo yeye
nga na yaa ye tasaga taa wa
jologo nga we yen na jolo ki
ni, ki pyelomo nungba pi na
fun, kotogo sogowo mba we
ta Yenjele li yeri, ye yaa ye
tasaga ta wa pi ni fun.

8 Ki kala na, sefenne,
jologo nga we jolo wa Azi
kinda wi ni, we yen na jaa
yeye jen. Ki jologo kila gbogo
we na jenje fo ma we we
fannga ki ni fuun ki na, a
we jigi wi kon we na, a
wege yan ndee we se koro
yinwege na naa.

9 Waa pye naga yaan we
gbosenre peri yo, a ti yere
mak. Een fo, ko la pye ma,
jango waga ka we jigi wi
taga we yee na, fo Yenjele lo
na, lo na li yaa kuulo pe yen
mbe pe yirige wa kunwo pi
ni we.

¹⁰ Lo li we sho ki kunwo tipewe pi ni, lo li yaa si we sho naa. Ee, we jigi wi yen ki na fo li yaa we sho naa.

¹¹ Katugu yoro jate ye yaa we saga ye Yenhele yenrewe pi ni. Kiga pye ma, yenrewe mba lelegere na yenri we kan, Yenhele li yaa pi logo, mbege kajenge ki pye we kan. Kona, lelegere yaa lali shari we kala na.

POLI WI KAKONNDEGEHELE KONAA KE PYEGO

1.12-6.13

Poli wila wi jatere wi kanngi

¹² We mbe ya mbaa we yee gbogo kala na mege ni li na: We nawa jatere wi yen naga yuun we kan ma yo we tanga yege nga na laga dunruya wi ni, naa yoro jate ye yege na, ki tangalom pi yen ma sin ma pye jembe Yenhele li yege na. Kii pye lere tijinliwe fannga na, een fo, ki pye Yenhele li yinne po fannga na.

¹³ Wa we seweele mbele waa torogi pe ni, we woro na yaraga ka yege yonlogi ye kan, kaawo nga yaa kara na jenni ko. Na jigi wi yen ki na fo ye yaa ki wogo nga ki jen mbege ko pew.

¹⁴ Yingo ki jenri ye jen ce. We fo Zhezu wi panmbilige, we yaa pye ye yee gbogowo pi go, paa yege nga na ye yaa pye woro fun we yee gbogowo pi go we.

¹⁵⁻¹⁶ Na jigi wila pye ki wogo ki na jenge, fo a mi yere ki yerewe ma yo

na karisaga wa Maseduwani tara, mi yaa toro wa ye yeri ghen, mbe si jen mbaa kee. Kona na songorosaga mbe yiri wa Maseduwani tara, mbe toro wa ye yeri naa, jango ye ta ye nayinme tasaga shyen ta. Kona, ye mbe ya mbanla torogo na tangala li na wa Zhude tara.

¹⁷ Na mila kaa yere ki yerewe ma yo mi yaa ki wogo nga ki pye, ye nawa po ni na jatere wi sila pye mbe cen na na wi le? Kagala ngele mi jate mbe pye, ye nawa po ni mila ke piin na yala dunruya woolo pe pyelomo po ni wi le? Fo ma cen ki cenwe na yuun «ee» naa «ayoo» wagati nungba wi ni ke? Ayoo de.

¹⁸ Maga ta kaselege Yenhele li yen senre nungba yofa yege nga na, ki pyelomo nungba pi na fun, nga waa yo ma ye kan, ki sila pye «ee» naa «ayoo» wagati nungba wi ni.

¹⁹ Katugu Yenhele li Pinambyo Zhezu Kiri si na mi naa Siliven naa Timote waa wi senre ti yo wa ye sogowo, wi sila pye «ee» naa «ayoo». Een fo, wo wi yen Yenhele li «ee» we.

²⁰ Zhezu Kiri si wo wi yen «ee», na wi yen na yon fogolo ngele Yenhele li kon ke yon finli. Ko ki ti we maa «anmiina» wi yuun wi fannga na, na Yenhele li gbogo.

²¹ Yenhele lo jate li yen na fannga kaan woro naa yoro yeri wa we gbogolomo pi ni

Kirisi wi ni. Yenɲele jate lo li we tege we ye li yee kan.

²² Lo li tegere tege we na li yee mege ki na, ma Yinnekpoyi li kan we yeri li cen wa we koto ro ti na, mbe pye paa yarijende nda li tege we kan ti yaraga konɓbanɓa yen.

²³ Nga mi yaa yo, Yenɲele li yen na serefo ki na, na mi ka finle, lilan gbo: Mi woro na jaa mbe yesanga wa ye na, ko ki ti na karaga miigi sa wa yoro Korenti tagafenne ye yeri.

²⁴ We woro na jaa mbe cen ye go na mbaa ye yege sinni tagawa po kannɗo, katugu ye fanɓa ta wa tagawa pi ni. Een fo, we yen naga jaa mbaa tunɓo piin ye ni ja, ye ta ye nayinme ta.

2

¹ Ki pye ma, a mi si yere ki yerewe ma yo mi se songoro wa ye yeri naa mbe yesanga wa ye na.

² Katugu na mi ka yesanga wa ye na, ambo wi mbe ya nayinme kan mi yeri naa? Kaawo yoro mbele mi yesanga ki wa ye na yoro bokɔ.

³ Ko ki ti mi sewe wi torogo ye kan paa yege nga na miigi pye we. Mi sila pye naga jaa na mi ka gbɔn wa ye na, leele kpaw mbele pe daga mbe nayinme kan na yeri, pe ti mbe yege san. Mi taga ki na ma yo na mi ka nayinme ta, yoro fun ye yaa nayinme ta.

⁴ Sewe na mi torogo ye kan, mila wi yonlogo maga ta na nawa pi tanga ma piri na na fo jenge, naa yentunwo legere ni. Mi sila ko pye, mbe yesanga wa ye na, een fo, mila ki pye, jango ye yen mala ndanla jenge yege nga na, ye ta yege jen.

Ye kapege pyefo wi kapege ki kala yaga wi na

⁵ Na lere wa ka yesanga kala pye, wii yesanga ki wa mi na, een fo, wigi wa ye ni fuun ye na. Nakosima, wigi wa ye jenri na. Miigi yo ma, jango mi ka kaga kala li gbogo mbe toro.

⁶ Yoro lelegere, jologo nga ye wa ki fo wi na, ki yala wi ni makɔ.

⁷ Ko ki ti yingɔ, ye daga mboo kapege ki kala yaga wi na mboo kotogo ki sogo wi na, jango wi jigi ka ka kon wi na wi jatere pirindorogo ki na.

⁸ Ki kala na, mi yen na ye yenri, yege naga wi na fo wi yen ma ye ndanla.

⁹ Mi sewe wi torogo ye kan go nga na kaa nga: Mila pye na jaa mbe ye wa mbe wele, mbege jen, na kaa pye ye yen nala senre ti nuru kala li ni fuun ni.

¹⁰ Na yaga lere wa kapege kala yaga wi na, mi fun miigi kala yaga wi na. Katugu, mi ka lere wa kapege kala yaga wi na, yege o yege mi ka lere wa kapege kala yaga wi na, mi maga kala yaga wi na yoro kala na Kirisi wi yege na,

11 jango Sotanla wiga ka fann̄ga ta we na, katugu we yen maa nawa kagala ke jen fɔ jɛŋgɛ.

*Poli wi jatere wila legɛ wi na
maa ta wa Tirowasi ca*

12 Naa mila gbɔn wa Tirowasi mbe Kirisi wi Sentanra ti yari wa, mila saa ki yan we Fɔ wì konɔ li yɛngɛ na kan mbe tunngo pye wa.

13 Ma si yala, na jatere wila legɛ na na fɔ jɛŋgɛ, katugu mi sila sa we sefɔ Tite wi yan wa. Kì kaa pye ma, a mì si sara pe na, mɛɛ yiri ma kari wa Maseduwani tara.

*Cew ɲa waa taa Zhezu
Kirisi wi ni*

14 Ye ti waa Yɛnɲɛle li shari, katugu lo li yen na cew kaan we yeri sanga pyew wa we gbogolomɔ pi ni Kirisi wi ni. Woro li tɛgɛ waa Kirisi wi yari poo jen laga ki ni fuun ni, paa latikɔrɔ yen, ɲa wi nuwɔ pi ma jaraga lagapyew.

15 We tangalɔmɔ pi yen paa latikɔrɔ nuwɔ taan yen, ɲa Kirisi wì wɔ saraga Yɛnɲɛle li yeri. We yen ma, ma mbele pe yen wa showɔ konɔ li ni pe kan, naa mbele pe yen wa punnguwɔ konɔ li ni pe kan.

16 Mbele pe yen wa punnguwɔ konɔ li ni poro yeri, ki yen kunwɔ nuwɔ mba pi maa leele kuun. Mbele pe yen wa showɔ konɔ li ni poro yeri, ki yen nuwɔ mba pi maa yinwege kaan. Na ki yen ma, ambɔ

wi mbe ya mbege tunngo cenle ɲga ki yɔn fili?

17 Woro wo na, we woro paa leele mbele pe ma Yɛnɲɛle senre ti tɛgɛ na penjara jaa ti ni pe yen. Ɛɛn fɔ, Yɛnɲɛle lo li we tun. Senfire we maa yuun li yɛgɛ na, paa Kirisi wi tunmbyeele yen.

3

*Yɔn finliwɛ fɔnmɔ pi tun-
mbyeele*

1 Ye nawa po ni we yen naga lee naa fɔnngo mbaa we yɛɛ metanga yinri wi le? Nakoma ki kala yen we na we sɛwɛɛle pele kan ye yeri, mbele pe yen na we metanga yinri, paa yɛgɛ ɲga na pele maa ki piin wi le? Nakoma mbe pele ta mbe yiri wa ye yeri wi le?

2 Yoro ye yen paa we sɛwɛ yen, ɲa wi yen ma yɔnlogɔ wa we kotoɔrɔ ti na, ɲa leele pe ni fuun pe mbe ya mboo jen mbaa wi kara.

3 Ee, ki yen ma filige fɔ ye yen paa Kirisi wi sɛwɛ yen, ɲa wì yɔnlogɔ we tunngo ki fann̄ga na. Wii yɔnlogɔ lankiri tɔnmɔ ni, ɛɛn fɔ, wì yɔnlogɔ Yɛnɲɛle na yinwege wolo li Yinne lo ni. Wi woro ma yɔnlogɔ sinndɛɛre papara papara na, ɛɛn fɔ, wi yen ma yɔnlogɔ wa ye kotoɔrɔ ti na.

4 We yen naga wogo ɲga ki yuun, we jigi ɲa wè taga Yɛnɲɛle li na wi kala na, Kirisi wi fann̄ga na.

5 Kii cen ndɛɛ we yen naga jate we mbe ya mbege

tunngo cenle nga ki pye we yee fannga. Een fo, ki fannga ki maa yinrigi Yennele lo yeri.

6 Lo li fannga kan we yeri fun, we pye yon finliwe fonmbo pi tunmbyeele. Ki yon finliwe fonmbo pi woro lasiri na wi yen ma yonlogo wo woo, een fo, Yinnekpoyi lo woo wi. Lasiri na wi yen ma yonlogo wo maa leele kaan pe maa kuun, een fo, Yinnekpoyi lo maa yinwege kaan.

7 Yennele laa lasiri wi yonlogo sewe yonro nungba nungba sinndeere papara papara na, ki sanga wi ni, Yennele li gbogowo yanwa pila pan. A Moyisi wi yege kila yengele Yennele li gbogowo pi ni fo Izirayeli woolo pe sila ya mbe pe yengele ke kan wi na mbaa wi wele. Ma si yala, ki gbogowo pila daga mbe ko. Lasiri na wi tunngo ki yen mbaa leele pe yege sinni wa kunwo pi ni, na kaa pye wi pan ki gbogowo mba po si ni,

8 tunngo nga Yinnekpoyi li yen na piin, ki gbogowo pi yaa pye mbe gbogo naa mbe we fo jenge.

9 Na kaa pye tunngo nga kila pye na Yennele li kiti wi jaan leele pe na kila pye gbogowo ni, tunngo nga kila ki kaan, a leele paa piin lesinmbele Yennele li yege na, ko gbogowo po yaa pye mbe gbogo naa mbe we fo

jenge.

10 We mbe ya mbege yo yere fo faa, gbogowo mba pila yengele ma kaa ko, pi se ya taanla nala pilige gbogowo pi ni, paa pi gbogo ma toro we.

11 Ki kala na, na kaa pye nga ki yen kowogo ki gbogowo pila pye ma gbogo, nga ki se ko ki gbogowo pi yaa pye mbe gbogo naa mbe we.

12 Ko jigi tagasaga jenge ko ki yen we yeri, ko ki ti we kotogo ta na para nari finligi.

13 We woro naga piin paa Moyisi yen, *wo na wila wi yege ki ton paraga ni,*† jango Izirayeli woolo paga ka wi gbogowo mba pila pye kowoo pi kowo pi yan.

14 Een fo, pe jatere wi ton pe na, paa senre logo; katugu ali ma pan ma gbon nala, ki paraga nungba ki yen ma pe jatere wi ton pe na, na pe kaa yon finliwe lee seweele pe kara we. Ki paraga ki ma laga lere na na, wo wi yen na wi ma gbogolo Kirisi wi ni we.

15 Ali nala, na pe kaa Moyisi seweele pe kara sanga o sanga, ki paraga ki ma pe jatere wi ton pe na.

16 Een fo, ki yen paa yege nga na Yennele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fo: «*Na lere wa kaa nawa pi kannga mbe taga we Fo wi na, ki paraga ki ma laga wa.*»†

17 Ki laga nga ki yen na para we Fo na senre na,

† 3:13 3.13: Eki 34.35 † 3:16 3.16: Eki 34.34

Yinnekpoyi loli. We Fɔ wi Yinne liga pye laga nga na, ki woolo pe ma koro pe yeε woolo.

¹⁸ Woro mbele fuun paraga woro ma we yeε ti tɔn, we yen na we Fɔ wi gbɔgɔwɔ pi wele naa nari paa yeε nga na duwale maa wi yanwa kaan we. Ki kala na, wè kannga ma pye paa we Fɔ wi yanlɛ yen. We ma wɔ gbɔgɔwɔ pa ni ma ye pa fɔnmɔ ni, mba pì gbɔgɔ naa ma wɛ. Ko maa piin we Fɔ wi Yinne lo fannga na.

4

Yarijendɛ nda ti yen wa leyaara
nda pè fanri joro ni we

¹ Yennɛle li we yinriwɛ ta, mɛɛ ki tunngo nga ki kan we yeri, ko ki ti waa kotogo la.

² Fɛrɛ kagala ngele ke maa piin na lara, wè je ke ni fuun ke na. We woro na tanri tijinliwɛ pee na, we si woro na Yennɛle sɛnrɛ ti waa nari kanngi. Ɛɛn fɔ, kaselege ko waa yuun naga finligi pege jɛn, jango leele pe ni fuun paa we metanga yinri wa pe nawa Yennɛle li yeε na.

³ Na kaa pye Sentanra nda waa yuun ti yen ma lara, pa ti lara mbele pe yen na punngu Yennɛle li na poro na.

⁴ Pee taga ti na, katugu Sotanla we, wo ɲa wi yen ki dunruya ɲa wi yennɛle pele, wì pe tijinliwɛ pi wɔ pe na. Wì pe yeε kɔn, jango Sentanra nda ti yen na para

Kirisi wi gbɔgɔwɔ pi sɛnrɛ na, tiga ka yanwa yirige pe kan, wo ɲa wi yen Yennɛle li yanlɛ we.

⁵ Woro yeεra sɛnrɛ ma we yen na yari, Zhezu Kirisi wo waa yari ma yo wi yen we Fɔ. Woro wo na, we yen naga yuun fɔ we yen ye tunmbyeele Zhezu wi kala na.

⁶ Yennɛle lo ligi yo ma yo fɔ: «Yanwa pila yiin wa wɔwɔ pi ni†!» Lo li yanwa pi pye fun, a pì yin wa we koto-ro na, jango mbe Yennɛle li gbɔgɔwɔ jɛnmɛ pi kan we yeri, pi yanwa yirige we kan, po mba pila yengele Kirisi wi yeε ki na we.

⁷ Kì pye ma, we yen paa leyaara yen nda pè fanri joro ni, ki yanwa mba pi yen yinne yarijendɛ, ti yen wa we ni, jango leele pege yan fɔ ki yawa gbɔɔ pi yen Yennɛle lo woo, pi woro na yinrigi woro yeri.

⁸ We yen na jɔlɔ yeε ki ni fuun ki na, ɛɛn fɔ, we te mbaa kaari. We nawa pì piri we na, ɛɛn fɔ, we jigi wii kɔn we na.

⁹ Pe yen na we jɔlɔ, ɛɛn fɔ, Yennɛle lii we wa. Pè we gbɔn ma we jaanri tara, ɛɛn fɔ, wee ku.

¹⁰ We wire ti yen kunwɔ pi yeε sɔgɔwɔ pilige pyew paa yeε nga na Kirisi wila pye kunwɔ pi yeε sɔgɔwɔ we, jango yinwege nga Zhezu wi kan we yeri, leele pe ni fuun paa ki yaan wa we wire ti ni.

¹¹ Woro mbele we yen yinwege na, sanga pyew we yen

† 4:6 4.6: Zhene 1.3

kunwɔ pi tanla tɔɔn Zhezu wi kala na, jan̄go yinwege ŋga Zhezu wì kan we yeri, leele pe ni fuun paa ki yaan wa we wire nda ti yen kuworo ti ni.

12 Kì pye ma, we Yen̄jele sen̄re yogo ki kala na, kunwɔ pi yen na tun̄go piin we na, ɛɛn fɔ, a ko na yinwege kaan yoro yeri.

13 Ki yen ma yɔn̄lɔgɔ wa Yen̄jele sen̄re sɛwe wi ni ma yo fɔ: «*Mì taga ki na, ko kì ti mì para.*»† Woro fun, ko tagawa kotogo nun̄gba ko ki yen we yeri, a wè si taga ki na; ko kì ti we yen na para.

14 Wège jɛn ma yo Yen̄jele na li we Fɔ Zhezu wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, lo li yaa woro fun we yen mbe we yirige wa kunwɔ pi ni Zhezu wi ni ja†, mbe si woro naa yoro ni we pye we yere li yege sɔgɔwɔ.

15 Ko ki ni fuun ŋga ko yen na piin, jan̄go Yen̄jele li yin̄me pila kaan leleɣere yeri pilige pyew, leleɣere mbe ta paa Yen̄jele li shari paa li gbogo.

Waa tanri tagawa po fan̄nga na

16 Ko kì ti we se kotogo la fyew. Ali na kaa pye ka na woo we wire ti fan̄nga ki ni jɛenn̄jenri, we yinne li yen na kan̄ngi fɔnnɔ pilige pyew.

17 Jɔlɔgɔ jɛenn̄jenri ŋga we yen na jɔlɔ wagati jenri ŋa wi ni, ki yen na gbɔgɔwɔ

gbembe mbakɔɔ gbɛgele we kan, mba pi se jɛn mbe kɔ; pi yen kagbɔgɔ fɔ jɛn̄ge ma we ki jɔlɔgɔ ŋga ki na.

18 Katugu we woro ma we yɛngele ke kan yaara nda leele pe maa yaan to na, we yen ma ke kan yaara nda ti se ya yan to na. Yaara nda leele pe maa yaan, wagati jenri to ma pye, yaara nda leele pe se ya yan, to yen wa fɔ sanga pyew.

5

1 We wire ti yen paa paara yin̄re yen, nda we yen ma cɛn wa ti ni laga tara ti na. Wège jɛn ma yo na ti ka jɔgɔ, Yen̄jele li go kan we yeri wa naayeri, ŋga lo jate li kan li ye. Cɛnsaga mbakɔgɔ yi, leele keyen ma yigi kan.

2 Ma we ta laga ki paara yin̄re nda ti ni, we yen na jɛɛn, katugu we yen naga jaa ŋgbanga mbe ye wa ki naayeri go ki ni, paa yege ŋga na lere ma kaa derege le wi yeɛ na we.

3 Na waga ki le we yeɛ na, pa we se koro wire fu.

4 Ee, mbe we ta laga ki paara yin̄re nda ti ni, we maa jɛɛn ndɛɛ we tugugbɔrɔ tugo. Kii cɛn ndɛɛ waa jaa mbe wire nda ti yen we na laga tara na ti wɔ we yeɛ na, ɛɛn fɔ, waa jaa mbe naayeri wire ti le we yeɛ na, jan̄go wire nda ti yen kuworo ti kan̄nga ti yinwege mbakɔgɔ ta.

† 4:13 4.13: Yuuro 116.10 † 4:14 4.14: Ko kɔrɔ wo kì naga ma yo Yen̄jele li yaa we yen mbe we yirige wa kunwɔ pi ni, naa wè pye nun̄gba Zhezu wi ni ki kala na.

⁵ Yennεε lo li we gbegele ki wogo nga ki mege ni, mee Yinnekpoyi li kan we yeri li pye yarijende nda li tege we kan ti yaraga kongbanna.

⁶ Ki kala na, we kotogo ta sanga pyew. Wege jen ma yo mbe we ta laga ki wire nda ti ni, we yen ma lali we Fɔ wi censaga ki ni.

⁷ We maa tanri tagawa po fanna na, yaraga ka yanga fanna ma.

⁸ We kotogo ta jenge, ki si yen ma we ndanla we wo laga ki wire nda ti ni we sa cen wa we Fɔ wi ni, pa ko mbe mbonro.

⁹ Ko ki ti we yen naga jaa, mbe we ta laga ki wire nda ti ni o, mbe we ta we wo laga ti ni o, we kala luu ndanla.

¹⁰ Katugu ki daga we ni fuun we yere Kirisi wi yege na wa wi kiti konsaga, jango lere nungba nungba pyew nga wi pye maa ta wi wire ti ni, kajenge yi o, kapege yi o, wi ta wi yala wi kapyege ki ni.

Yennεε li tanwa le dunrya woolo pe ni Kirisi wo fanna na

¹¹ Mbaa fye we Fɔ wi yege, wege jen, ko ki ti we yen naga jaa mbe leele pe jatere wi kanna pe na, Yennεε li yen ma we nawa pi jen. Na jigi wi yen ki na fun fo ye yen ma we jen wa ye nawa.

¹² We woro na we yee metanga yinri ye kan naa fonngo. Een fo, we yen naga jaa mbe pyelomo kan ye yeri, ye ta yaa ye yee

gbogo we kala na. Ki ka pye ma, mbele paa la pe yee gbogo senwee wi nawa kagala koro mege ni, fo nga pe maa yaan ko kala na, ye ya yaa pe yon sogo.

¹³ Na kaa pye kaselege we yuro ti yiri, we yen ma Yennεε lo kan. Na kaa si pye we jatere wi yen ma cen we na, wi yen ma cen ye yonwo po kala na.

¹⁴ Katugu Kirisi wi ndanlawa pi yen na we kaan we bala. Wege jen jenge ma yo lere nungba wi ku leele pe ni fuun pe yonlo, ko koro wo yen fo pe ni fuun pe pe tasaga ta wa wi kunwo pi ni.

¹⁵ Wi ku leele pe ni fuun pe yonlo, jango mbele pe yen yinwege na paga kaa pe yinwege ki piin pe yee kan, een fo, na wi ku ma yen ma yiri wa kunwo pi ni pe yonlo, paa ki piin wo kan.

¹⁶ Ki pye ma, we woro na lere wa jate naa mbe yala leele pe yanlomo po ni. Ali na kaa pye faa waa pye na Kirisi wi jate na yala leele pe yanlomo po ni, we woro naa jate ma naa.

¹⁷ Na lere wa ka pye nungba Kirisi wi ni, wi ma kanna lere fonngo. Yarilerε ti toro mako, wele, yaara ti kanna fonndo.

¹⁸ Ko ki ni fuun nga ko yiri Yennεε lo yeri. Lo li tanwa le we ni Kirisi wi fanna na, ma sigi tunngo ki telege we na waa leele pe piin pe tanwa le li ni.

¹⁹ Katugu Yennεε laa pye na tunngo piin Kirisi wo ni

mbe tanwa le lo naa leele pe ni fuun pe ni. Li sila pe kapere ti jate pe go na. A li sigi tanwa lege tunngo ki kan we yeri waa ki yari.

²⁰ Ko kì ti we yen Kirisi wi pitunmbolo fannga fenne mbaa para wi yonlo. Ki cen ndee woro Yenhele li tēge nali senre ti yuun wa we yon, na leele pe yeregi. We yen na ye yenri Kirisi wi mege ki na, fo ye yenle ki na yoro naa Yenhele li ni ye tanla.

²¹ Kirisi wila pye kapege fu, een fo, Yenhele lūu pye paa kapere pyefo yen we kala na, jango wa we gbolomo pi ni Kirisi wi ni, we pye lesinmbele li yēge na.

6

¹ Ki kala na, woro mbele waa tunngo piin Yenhele li ni, we yen na ye yenri, fo yinme mba ye ta Yenhele li yeri, yaga ka ti pi yiri waga.

² Katugu Yenhele ligi yo wa li senre sewe wi ni ma yo fo:

*Mòò yenrewē pi logo na wagati jenne wi ni,
mēē ma saga showo pilige ki na.†*

Wele, yingo wi yen Yenhele li wagati jenne we, nala wi yen showo pilige ye.

³ We woro na jaa mbe ti lere wa mbe to kapege kala la kpe ni, jango lere wa ka ka we tunngo ki mege jogo.

⁴ Een fo, we yen na we yee nari kala ni fuun li ni, fo we yen Yenhele li tunmbyeele

jembelē. We maa jologo kagala, naa kangbanra konaa tere ti kunni we yee ni fo jenge.

⁵ Pè we gbɔn ma we le kaso. Pè tinme pye maa yirige we kala na. Wè tunngbanra pye. Wɔnlɔwɔ legere gbaanri we na, a wè fungo legere cen.

⁶ We yen na we yee nari fo we yen Yenhele li tunmbyeele, naa we yen kpoyi ki kala na, naa we kajenme po naa kagala ngele waa kunni we yee ni ke kala na, naa we kagbaraga pyege ki kala na Yinnekpoyi li fannga na, naa ndanlawa ni mba pi woro kopiire woo.

⁷ We yen naga nari wa we kaselege senyogo ki ni, naa Yenhele li yawa pi ni. Nga kì sin ko waa piin, maga pye paa we malingbɔnyaara yen, mbaa malaga gbɔn mbaa we yee shoo.

⁸ Pe maa we gbogo, pe ma sila we tifaga fun. Pe maa we mepenge yinri, pe ma sila we metanga yiri fun. Pe maa we wele paa yagbogolo fenne yen, ma si yala, kaselege ko we maa yuun,

⁹ na we wele ma mbe yo pee we jen, ma si yala, pe ni fuun pè we jen; na we wele ma mbe yo leele mbele yen na kuun, ma si yala, we yen yinwege na. Pè we gbɔn ma we welege, een fo, pee we gbo.

¹⁰ Pe ma yesanga wa we na, ma si yala, we yen na

† 6:2 6.2: Eza 49.8

yogori pilige pyew. We yen ndee fyonwo fenne wele, een fo, we yen na yarijende legere kaan lelegere yeri. We yen ndee yaraga woro we yeri, ma si yala, yaraga ki ni fuun ki yen we yeri.

¹¹ Yoro Korenti fenne, yoro mbele we wenne wele, kaselege ko we yo ma ye kan. We we nawa pi yenge ma ye kan.

¹² Wee we nawa pi ton ye na, een fo, yoro ye ye nawa pi ton woro na.

¹³ Ki kala na koni, mila para ye ni paa na piile yen! Ye yen ma we ndanla yenge nga na, ye ti we ye ndanla ma fun, ye ye nawa pi yenge jenge we kan.

TAGAFENNE PE DAGA MBE JE YARISUNDO TI NA

6.14-7.1

Ye ye yee yingiwε jen mbele pee taga Yennele li na pe kapyere ti ni

¹⁴ Yaga ka ye yee pinle mbatagambala pe ni. Pe woro kala pyeyeenle mbele pe daga ye ni. Kasinjge ki mbe ya gbogolo mele kapege ki ni? Yanwa pi mbe ya gbogolo mele wowa pi ni?

¹⁵ Yingi yon finliwe pi yen Kirisi wo naa Sotanla pe sogowa? Tagafo wi mbe ya gbogolo mele na wii taga wi ni?

¹⁶ Yingi yon finliwe pi yen Yennele li sherigo gbogo ko naa yarisunndo ti sogowa?

Katugu woro we yen Yennele na yinwege wolo li sherigo gbogo ye, paa yege nga na Yennele ligi yo ma yo fo:

Mi yaa ka cen wa pe sogowa mbe pye wa pe ni.

Mi yaa ka pye pe Yennele, poro wo na, pe yaa ka pye na woolo.†

¹⁷ Ko ki ti we Fo wi yo fo:

Ye yiri wa pe sogowa, ye laga pe na.

Yaga ka jiri yaraga ka na, nga ki yen fyongɔ ni Yennele li yege na.

Kiga pye ma, pa mi yaa ye yigi jenge.

¹⁸ *Mi yaa pye ye to, ye yaa pye na pinambiile naa na sumborombiile.*

We Fo na wi yen yawa pi ni fuun Fo wo wi yo ma.†

7

¹ Na wenne, ki yon fogolo ngele ke kon woro kan. Ki kala na, ye ti we we yee pye kpoyi we wo yaraga nga fuun ki ma wire to naa yinne li tege fyongɔ ni ki ni. Waa ki ngbanga we pye kpoyi we yon fili, waa we yinwege ki piin waa fye Yennele li yege.

POLI WO NAA KORENTI CA TAGAFENNE PE NI 7.2-16

Poli nayinme we

² Ye we yigi jenge ye koto go ki ni fuun ni! Wee katijaanga pye lere wa kpe na. Wee lere kpe jogo. Wee si lere kpe fanla mboo li mbe pye yarijende tafenne.

† 6:16 6.16: Levi 26.11,12 † 6:18 6.17-18: 2 Sami 7.14; Eza 43.6; 52.11; Sofu 3.20

³ Mi woro naga wogo nga ki yuun mbe ye jeregi; katugu mi keli maga yo makɔ fɔ ye yen ma we ndanla jenge, we yen yinwege na o, we ku o, we yen ye ni.

⁴ Na jigi wi yen ma cen jenge ye kannɔɔ, a mila na yee gbogo ye kala na. Wa na jɔɔɔ ki ni fuun ki ni, na kotogo ki sogo na na jenge, a mi nayinme gbɔɔ ta.

⁵ Kaselege ko na, maga le we gbɔn laga Maseduwani tara, we fa wogo jenri fyew. Een fɔ, we jɔɔ kanngeyee ki ni fuun ki na. Leele paa pye ngenlewe na we ni, a fyere ye wa we kotogo na.

⁶ Een fɔ, Yennele le, lo na li maa mbele pe nawa pi piri pe na pe koto ti sogo pe na, li we koto ti sogo we na, naa Tite pan we.

⁷ Wi panga ko nunɔba ma ki we koto ti sogo we na, een fɔ, yee nga na yoro fun ye Tite wi kotogo ki sogo wi na, ko fun ki we koto ti sogo we na. Wigi yo we kan paa yee nga na ye yen naga jaa mbanla yan we, konaa yee nga na ki yesanga wa ye na, konaa yee nga na na kala li nɔban ye ni, fɔ a kilan nawa pi yinɔgi na na naa ma we.

⁸ Ali na kaa pye sewe na mi torogo ye kan wi yesanga wa ye na, kii ye na go na. Kila kaa ye na go na, naa mila kaa ki yan fɔ ki sewe wila yesanga wa ye na wagati jenri ni we.

⁹ Yinɔ wo ni, mi yen na yɔɔri. Een fɔ, mi woro na yɔɔri ye yesanga ko kala na, mi yen na yɔɔri, katugu yesanga ki ti, a ye songɔɔ ma ye tangalɔɔ pi kanɔga. Ye yesanga koyi Yennele li tege ma tunɔgo pye ki ni, fɔ yere we tipege kpe si gbɔn ye na.

¹⁰ Katugu yesanga nga ki ma we ta ma yala Yennele li nandanwa kala li ni, ki ma we kan we ma we kapere ti jen mari yaga mbe showɔ pi ta. Ko wogo ko si daga mbe ye lere go na. Een fɔ, yesanga nga ki yen dunruya woolo pe yeri, ki maa kunwo kaan.

¹¹ Yennele li tunɔgo pye ye yesanga nga ye ta ki ni, ki punɔgo kala na li yiri wa, loli na yeen we. Yee wele paa yee nga na ki yesanga ki ye kan, a yaa yetogowo piin. A ye tanga lagaja. Kayanɔga yen ye ni jenge, a ye fyee fɔ jenge. A na la ye ta yanla yan. Ye bala maga kapege pyefɔ wi jeregi. Yee naga pyelɔɔ pi ni fuun pi ni fɔ yaa pye kapege fu fenne wa ki kala li ni.

¹² Ali na kaa pye ki sewe na mi torogo ye kan, mi suu torogo na wi kapege ki pye wo kala na, mi si suu torogo kapege ki pye na na wo kala na. Een fɔ, miu torogo, jango we kala li yen ma nɔban ye ni yee nga na, ki naga ye na jenge Yennele li yee na.

¹³ Ko ki we koto ti sogo we na.

Mbe taga wa we koto ro nda ti sogo we na ko na, we nayinme gbɔɔ ta jɛnge nayinme mba Tite wi ta pi kala na, katugu yoo nawa pi yinngi wi na.

¹⁴ Mila na yee gbɔɔ jenri wi yee na ye kala na, yee fere wa na na. Een fo, yee nga na we kaselege ki yo ma ye kan pilige pyew, ki pyelomo nungba pi na, ye mejenge nga we yeri ma Tite wi kan, a ki pan ma pye ma kaselege.

¹⁵ Ye yen maa ndanla jenge, na wi ka nawa to ki na paa yee nga na ya gbegede naa senre ti nuru, konaa paa yee nga na ya wi yigi jenge, na fyewi yee, na seri, maga naga fo yaa wi gbogo.

¹⁶ Mi yen na yogori, katugu mbe ya mbanla jigi wi taga ye na kala li ni fuun ni.

YARIKANRA NDA PAA GBOGOLO ZHERUZALEMU CA TAGAFENNE PE KAN

8

8.1-9.15

*Ye pye nandanwa fenne
yaa kaan legere legere*

¹ Sefenne, yinme mba Yennele li kan Maseduwani tara legiliziyee woolo pe yeri, we yen na jaa mbege wogo ki naga ye na yege jen.

² Ali maga ta jolgo legere la gbɔn tagafenne mbele pe wa pe na ma pe wa ma

wele, een fo, pe nayinme pila gbɔɔ jenge, fo a pe pe yee naga fo pe maa kaan legere legere. Ali maga ta pe yen fyɔnwɔ fenne fo jenge.

³ Mi yen naga yuun naga finligi ye kan ma yo pe kan ma yala nga pe mbaa ya kan ko ni, ma we yere nga pe mbaa ya kan ki na, nandanwa jembe ni.

⁴ Paa we yenri ngbanga ma yo we yenle ki na, we pe yaga paa Yennele li leele kpoyi mbele wa Zhude tara pe sari fun†.

⁵ We jigi wila pye nga na ma yo pe mbaa pye, a pe pye ma we ko na. Ki kongbannga pe pe yee kan we Fo wi yeri gbɛn, ko pungo na, mee pe yee kan we yeri paa yee nga na Yennele laa ki jaa we.

⁶ Ki kala na, woro fun, we Tite wi yenri ma yo ki sagawa tunngo jenge nga wila peli wa ye yeri, wi songoro wa ye yeri wi saa ki piin paa yee nga na wila ki peli we, wi ye kan yege pye yege yon fili.

⁷ Ye pye yarijende tafenne kala li ni fuun li ni, ko koro wo yen, wa tagawa pi ni, naa senre yolomo pi ni, naa kajenme pi ni, a ye bala pyelomo cenle li ni fuun ni, we yen ma ye ndanla. We yen naga jaa ye ye yee naga fo ye yen yarijende tafenne fun wa kanwa pi ni.

⁸ Mi woro naga wogo nga ki yuun mbe konɔ kan ye

† 8:4 8.4: Ki sanga wi ni, kila yala fungo to wa Zhude tara; 1 Koren 16.1-4.

yeri. Eɛn fɔ, sanmbala pe yen ma bala yege nga na, ko mi yen na yuun ye ni, janngo ye ye ndanlawa pi taanla taanla ye wele, na kaa pye pi yen ndanlawa kaselege woo.

⁹ Katugu yè we Fɔ Zhezu Kirisi wi yinme pi jen, fɔ wila pye yarijende tafɔ. Eɛn fɔ, a wùu yee pye fyɔnwɔ fɔ ye kala na, janngo mbe ye pye yarijende tafenne wi fyɔnwɔ pi fannga na.

¹⁰ Nga mi yen na jate wa ki kala li ni, mila ki nari ye na, fɔ nga yè peli maga le yelaye, ki yen ma yala ye koro ki na, yege pye yege yon fili. Yoro yè keli maga peli naga piin, ko nungba ma, yoro ye keli maga nandanwa pi naga fun.

¹¹ Ki kala na, yingɔ, yaa ki piin yaa kee ki ni yege yon fili, janngo yè yere ki na mbege kala li pye nandanwa mba ni, yeli pye yeli yon fili ki nandanwa nungba pi ni, mbe yala nga ye mbe ya pye ki ni.

¹² Katugu mbaa kaan, ki nandanwa piga pye lere nga ni, Yenɲele li ma yenle yaraga nga wì kan ki na, mbe yala nga ki yen wi yeri ko ni, eɛn fɔ, nga ki woro wi yeri lila ko wogo ko jate.

¹³ Ko kɔrɔ wo sigi naga mbe yo yoro daga mbe ye yee le jorowo mbe si sanmbala poro saga, eɛn fɔ, janngo ye ni fuun ye yala.

¹⁴ Yingɔ wo ni, yè pye yarijende tafenne fɔ jenge,

ki kala na, ye mbe ya mbaa fyɔnwɔ fenne pe sari. Kiga pye ma, yoro fun, na fyɔnwɔ ka gbɔn ye na pilige ka, mbe yala poro pye yarijende tafenne, pa pe mbe ya mbe ye saga. Pa kona ye yaa pye mbe yala.

¹⁵ Pa ki yaa pye paa yege nga na ki yen ma yonlogo wa Yenɲele senre sewe wi ni ma yo fɔ:

*Nɔ wila legere wulo, wi sila ta mbe toro,
nɔ wila jenri wulo, wi sila yaraga ka la.†*

Tite naa wi tangayenne pe ni

¹⁶ Waa Yenɲele li shari, lo na ligi le wa Tite wi kotogo na, a ye kala li ngban wi ni paa yege nga na li ngban we ni we.

¹⁷ Wòo yenri nga ni, wigi logo. Kila pye wa wi kotogo na, a wo jate wì yere ki na mbe kari wa ye yeri.

¹⁸ We sefɔ nga legiliziye woolo pe ni fuun paa wi metanga ki yinri Sentanra nda wila yuun ti kala na, wòo tun wa ye yeri maa pinle Tite wi ni.

¹⁹ Ko nungba ma, eɛn fɔ, legiliziye woolo pòo wɔ maa pinle we ni ki sagawa tunngo nga waa kee sa pye ki na, janngo mbe gbɔgɔwɔ kan we Fɔ wi yeri, mbege naga leele pe na fɔ waa jaa mbaa leele sanmbala pe sari.

²⁰ We yen na jaa mbe we yee yingiwe jen, janngo lere

† 8:15 8.15: Eki 16.18

wa ka ka we jeregi ki kanwa gbɔɔ mba pi yigilomo pi na.

²¹ Nga ki yen ma yɔn, ko waa jaa mbaa piin Yenɲele li yege na, ko ce ma, waa jaa mbaa ki piin fun leele pe yege na.

²² We yen na we sefo wa pinlele pe ni naa. Wɔo wa ma wele kalgere ni, a wuu yee naga fo wi yen ma bala pilige pyew. Een fo, yingɔ, wi yen ma bala naa ma we konɔbanɲa ki na, wi jigi ɲa wi taga ye na wi kala na.

²³ Tite wo na, wi yen na tangayenle naa na tunɲo pyeyenle ye kala na. We sefenne sanmbala poro na, legiliziyee woolo poro pe tun. Pe yen na tunɲo piin na gbɔɔwɔ kaan Kiri si wi yeri.

²⁴ Ki kala na, yege naga pe na fo pe yen ma ye ndanla jɲɲe, janɲo legiliziyee woolo pege yan pege jen pe yo tanga yen we yeri waa we yee gbogo pe yege na ye kala na.

9

Zhude tara tagafenne pe sagawa wogo ye

¹ Kaselege ko na, kii daga mbe sewe torogo ye kan naa Yenɲele li leele kpoyi mbele wa Zhude tara pe sagawa wogo ki na.

² Katugu mi ye nandanwa jembe pi jen. Milan yee gbogo ye kala na wa Maseduwani tara tagafenne pe yege na ma yo fo: «Akayi tara tagafenne pe gbegele mbe sagawa kan maga le fo

yelaye.» Naa ye bala, ki pe legere kan, a pe bala fun.

³ Konaa ki ni fuun, mi yen na sefenne nambala mbele pe torogi wa ye yeri, janɲo ye metanga nga we yeri kiga ka yiri waga ki wogo ki na. Mi yen na jaa ye pye ye gbegele jɲɲe, paa yege nga na mila ki yo we.

⁴ Nakoma, na Maseduwani tara tagafenne pele ka pinle na ni mbe kari wa ye yeri, mbe yala yee gbegele, pa we yaa fere sho, yoro fere to yaa si we, katugu waa taga ye na.

⁵ Ki kala na, miigi jate ma yo ki yen ma yɔn mbe we sefenne mbele pe yenri, pe keli pe kari na na wa ye yeri, janɲo yarikanga nga ye yɔn folo kon mbe kan, pege wogo ki yege wo sanni mbe sa gbɔn wa. Kona, ki yaa ki naga mbe yo yege kan nandanwa ni, kii pye jorowo kala.

⁶ Yege jen ye yo fo ɲa wi ma yaruluguro jenri lugu, wi ma kaa yarilire jenri kologi. ɲa wi ma si yaruluguro legere lugu, wi ma kaa yarilire legere kologi.

⁷ Lere nunɲba nunɲba pyew, nga wi yere ki yerewe wa wi nawa mbe kan, wi kan wi yala ki ni. Ki pyewe piga ka nɲban wi na, kiga ka pye jorowo kala; katugu lere ɲa wi maa kaan nayinne ni, ko lerefo wo wi yen ma Yenɲele li ndanla.

⁸ Yawa yen Yenɲele li ni mbe yarijende cenle pyew ti kan ye yeri mberi lege, janɲo ye jori yaara nda kala, yaa

ti taa sanga pyew, kala li ni fuun ni, ta mbe koro ye yeri legere ye ta yaa kajenje ki ni fuun ki piin,

⁹ paa yege nga na ki yen ma yonlogo wa Yennele senre sewe wi ni ma yo fo:

Wi maa fyonwo fenne pe kaan legere legere.

Wi kajenje pyege ki se ko fo sanga pyew.†

¹⁰ Yennele lo li maa yariluguro ti kaan yariluguro lugufo wi yeri,

na yarilire ti kaan wi yeri fun,†

li yaa yariluguro legere kan ye yeri, mberi pye ti yon, jango ye ya yaa kajenje legere piin.

¹¹ Li yaa yarilegere kan ye yeri jenge kala li ni fuun ni, jango ye ya yaa kaan legere legere sanga pyew, lelegere mbe ta paa Yennele li shari ye yarikanra nda we yaa la nii ti tafenne pe kee ti kala na.

¹² Katugu ki kanwa tunngo nga yaa piin, ki se da Yennele li leele kpoyi pe kayongo ko nungba na, een fo, ki yaa ti lelegere mbaa Yennele li shari mbaa kee ki ni yege.

¹³ Ye yen yege nga na, ki kanwa tunngo ki yaa ki naga, fo lelegere yaa la Yennele li gbogo, naa ye Kirisi wi Sentanra ti yigi na ye tagawa pi nari ki kala na. Pe yaa la li gbogo fun, katugu ye yen na ye yaara ti

yele pe ni legere legere, naa leele pe ni fuun pe ni.

¹⁴ Pe yaa la yenri ye kan ndanlawa ni, yinme gboc mba Yennele li kan ye yeri pi kala na.

¹⁵ Ye ti waa Yennele li shari li yarikanga nga ki se jen mbe ko ki kala na.

POLI WILA PARA MBEGE NAGA FO WI YEN PITUNNO KASELEGE NA

10

10-13

*Poli wila para
wi tunngo ki senre na*

¹ Mi Poli, mi jate, mi yen na ye yenri Kirisi wi nandanwa naa wi kajenje pyege ki kala na. Mi na pe yen naga yuun ma yo fo: Na mi ka pye wa ye ni, mi mala yege tirige, een fo, na mi woro wa ye ni sanga na ni, mi maa senngbanra yuun ye kanngolo we.

² Mila ye yenri, yaga kanla kan mbaa senngbanra yuun ye ni, na mi ka gboc wa ye na sanga na ni we; katugu mbele paa ki jate ma yo we yen na tanri na yala leele pe jatere pyelomo po ni, mi taga ki na ma yo mi yaa kotogo ta mbe weli pe na.

³ Kaselege yi, we yen na we yinwege ki piin laga wire to ni, een fo, we woro na malaga ki gboc na yala leele pe jatere pyelomo po ni.

⁴ Katugu we malingbonyaara ti woro paa ki dunruya na wi

† 9:9 9.9: Yuuro 112.9 † 9:10 9.10: Eza 55.10

woro ti yen. Eɛn fɔ, Yenɲele lo malingbɔnyaara ri, nda ti yen fanɲga ni mbe ya mbe we mbenfɔ wi malaga sigeyinɛ ti jaanri. We ma senwee piile pe jatere pere ti jɔɔ.

⁵ Yaraga ɲga fuun ki ma yiri naga yee gbogo Yenɲele li jenwe pi na, we maga jan. We ma senwee jatere wi ni fuun wi jɔɔ maa pye paa kasopyɔ yen, mboo yege sin wi Kirisi wi senɛ ti le.

⁶ Woro fun we yen ma gbegɛle mbe mbele pe woro naa senɛ ti lee pe le jɔɔɔ, na yoro ka Kirisi wi senɛ ti le jɛɲge mbe kɔ sanga ɲa ni we.

⁷ Ye maa yaara ti wele na yala ti yege cɛnwɛ po ni. Ki kala na, na kaa pye lere wà taga ki na ma yo wi yen Kirisi wi woo, wi jatere pye ki wogo ki na, wigi jen wi yo fɔ wi yen Kirisi wi woo yege ɲga na, pa woro fun we yen wi woolo ma.

⁸ Katugu fere se ya mbanla yigi, ali na kaa pye milan yee gbɔɔ ma toro jenri fanɲga ɲga we Fɔ wì kan na yeri ki kala na. Ki fanɲga ki kango ko yen mbe ye kan yaa kee yege wa tagawa pi ni, eɛn fɔ, kii kan mbe ye jɔɔ.

⁹ Mi woro na jaa mbege naga fɔ mi yen na ye fingiri na sɛweɛle pe ni.

¹⁰ Katugu pele ma yo na sɛweɛle pe senɛ ti yen ma ɲgban ma pye fanɲga ni, eɛn fɔ, na mi jate ka pye wa ye sɔɔwɔ, mi ma pye fanɲga fu, na senɛ tila pye

fanɲga ni.

¹¹ Ki leele pege jen pe yo fɔ we senɛ ti yen wa we sɛweɛle pe ni yege ɲga na, mbege ta we woro wa ye sɔɔwɔ, pa we kapyege ki yaa pye ma fun, na waga pye wa sanga ɲa ni we.

¹² Mbele pe yen na pe yee metanga yinri, we se soro mbe we yee yala pe ni, nakoma mbaa we yee taanla pe ni. Pe maa pe yee taanla pe yee ni, na pe yee yala pe yee ni. Ki kala na, tijinliwe woro pe ni.

¹³ Woro wo na, we se we yee gbɔɔ sa toro we kɔnɔ li na, eɛn fɔ, kɔnɔ na Yenɲele li gbɔn we kan ma we pye, a wè gbɔn fɔ laga ye na, we yaa la we yee gbogo mbaa yala lo ni.

¹⁴ Ndeɛ ki pye wee ja kari wa ye yeri, we jen na toro we kɔnɔ li na, eɛn fɔ, we se toro li na, katugu wè gbɔn fɔ laga ye na, ma Sentanra nda ti yen na para Kirisi wi kanɲɔɔ ti yo ma ye kan.

¹⁵ Ki pye ma, kɔnɔ na li gbɔn we kan, we se toro lo na. Tunɲgo ɲga leele pèle yege pye, we woro na we yee gbogo ko kala na. Eɛn fɔ, we jigi wi yen ki na fɔ na ka kaa tari ye tagawa pi na, pa we tunɲgo pyesaga ki yaa gbɔɔ wa ye sɔɔwɔ naa mbe we, mbe yala kɔnɔ na Yenɲele li gbɔn we kan li ni.

¹⁶ Kona, pa we mbe ya mbaa Sentanra ti yuun wa tara nda ti yen wa ye punɲo na ti ni mbaa kee. Ki ka pye ma, tunɲgo ɲga leele pèle

yεε pye wa pe tunngo pye-saga, we saa we yεε gbogo ko kala na.

¹⁷ Konaa ki ni fuun, ki yen paa yεε nga na Yenñele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «*Na kaa jaa mbaa wi yεε gbogo, wila wi yεε gbogo nga we Fɔ wì pye ko kala na.*»[†]

¹⁸ Katugu ña wi maa wi yεε metanga yinri, wo na metanga ta, ndεε ña we Fɔ wi maa wi metanga yinri wo.

11

Pɔli wo naa pitunmbolo yagbogolo fenne pe ni

¹ A! Sefenne ndεε ki pye ye mbe ja yenle mbanla lem-bigewe pi kun ye yεε ni jenri, ki jen nala ndanla. Ee, yanla kala li kun ye yεε ni!

² Katugu mi yen yenjaga ni ye kala na, pa ki yenjaga ki yiri wa Yenñele li yeri. Ye yen paa sumboro ña wi fa nana kala jen ma pye kpoyi wo wa yen, mi ye kan nana nungba yeri, ye pɔri ye yεε yeri, wo wi yen Kirisi we.

³ Eεn fɔ, mi yen na fye fɔ ye jatere wiga ka jɔgo ye na, mbe ye kan ye yen ma koro kpoyi, ma mara Kirisi wi na yεε nga na, ye laga wi na, paa yεε nga na wɔgo kila Awa wi fanla ki tijinliwe pee pi ni maa pungo we.

⁴ Katugu ye yen ma yere ki na jεnge fɔ lere wa mbe pan wi Zhezu wa fɔnjo senre yari ye kan, wo mbe pye wi ye Zhezu ña wò senre ti

yari ye kan makɔ wi ni. Ye si yen ma gbεgele fun mbe yenle yinne la fɔnno na, li pye li ye Yinnekpoyi na yè ta li ni, naa Sentanra ta fɔnndo ni, ti pye ti ye nda yè ta makɔ ti ni.

⁵ Mila ki jate naga yaan fɔ leele mbele ye maa yinri pitunmbolo tugbɔmbɔlo, pee we na na kala la kpe ni.

⁶ Ali na kaa pye mi woro senjennε wa na senyoro ti ni, mi yen kajennε. Ki wogo wεge naga ye na maga filige pyelomo pi ni fuun ni, naa kala li ni fuun ni.

⁷ Naa mila Yenñele li Sentanra ti yari ye kan, mila ki pye sara fu. Mila na yεε tirige mbe ta mbe yoro yirige. Kì pye ma, kapege m̀ pye le?

⁸ M̀ sara sho legiliziyε pele yeri, a k̀ cen ndεε m̀ pe gbongbo mbe yoro saga.

⁹ Sanga ña ni mila pye wa ye ni, ma kaa jori yaara ta kala, mi sila na go kala li yaga wa kan ye ni. We sefenne mbele paa pan ma yiri wa Maseduwani tara, poro paa na jorowo pi kɔ. Mila na yεε yingiwε jen, jango mi ka kanla go kala li yaga ye kan kala la kpe ni, mi yaa silan yεε yingiwε jen bere.

¹⁰ Kirisi wi kaselege nga ki yen wa na nawa ki kala na, lere se ya mbanla yεε kon na yεε gbogokala li yowo pi na wa Akayi tara ti laga ka kpe ni.

[†] 10:17 10:17: Zhere 9.23

11 Yिंगi na, a mi si ko yo ma? Katugu ye woro mala ndanla wi le? Ayoo de, Yenyele ligi jen ma yo ye yen mala ndanla.

12 Nga mila piin yingɔ, mi yaa koro ki na laga piin ma, jango mbele pe yen na pyewe pa jaa mbaa pe yee gbogo, konaa na mege nungba jaa we ni, paga kaga pyewe pi ta.

13 Ki leele pe yen pitunmbolo yagbogolo fenne. Pe maa finlele pe tunngo nga paa piin ki wogo na. Pe ma pe yee cenlomo pi kannga ma yo poro yen Kirisi wi pitunmbolo.

14 Ki wogo ki se ya lere pari, katugu Sotanla wo jate wi ma ya maa yee cenlomo pi kannga ma pye yanwa merege wa.

15 Ki kala na, ki woro kafonno fo wi tunmbyeele pe ma pe yee cenlomo pi kannga fun, mbe pye paa tunmbyeele mbele pe maa kasinnye piin pe yen. Pe yaa ka ko mbe yala pe kapyegele ke ni.

*Jɔlɔgɔ nga Poli wi kun wi yee ni
maa ta wila wi pitunmo
tunngo ki piin*

16 Mi yen naga yuun naa fo lere kpe ka kaa na jate paa lembige yen. Een fo, na kaa pye pa yaa na jate ma, yanla kala li kun ye yee ni paa lembige yen, jango mi fun mbe ta mbanla yee gbogo jenri.

17 Nga mila yuun yingɔ, ko woro we Fo wi senyoro.

Wa ki cenwe mba pilan kan mbaa na yee gbogo pi ni, mi yen na yogo ndee lembige yi mi.

18 Ki kaa pye lelegere na pe yee gbogo na yala senwee piile jatere pyelomo po ni, mi fun mi yaa lanla yee gbogo fun.

19 Yoro mbele ye yen tijinliwe fenne, ki ye ndanla yaa lembire ti kagala ke kunni ye yee ni!

20 Ye maga kun ye yee ni paa ye piin paa kulolo yen, paa ye kee yaara ti shoo ye yeri, paa ye fanla paa ye nii, paa pe yee mbonrogi ye na, paa ye gboon wa ye yeye ki na.

21 Mi yen na fere taa ki yowo pi ni, katugu waa we yee pye fannga fu fenne, wee ki wogo ka pye!

Ma si yala, na wa ka kotogo ta mbaa wi yee gbogo kala la ni, pa mi fun, mi yaa kotogo ta mbaa na yee gbogo. Mila para ma mbe yo mi yen lembige.

22 Ki woolo pe yen Eburuye le? Mi fun mi yen wo wa. Pe yen Izirayeli woolo poro pele le? Mi fun mi yen wo wa. Pe yen Abirahamu setirige piile poro pele le? Mi fun mi yen wo wa.

23 Pe yen Kirisi wi tunmbyeele le? Mi jate mi yen ma ma we pe na. Mila para ma mbe yo lere na go yiri wi na. Mi tunngo pye ma we pe na. Panla le wa kaso lesaga legere na ma we pe na. Panla gbɔn jenge ma we pe na. Sanga legere ni, mila

pye kunwɔ pi tanla tɔɔn.

²⁴ Zhufuye pànlá gbɔn gbɔnsaga kanɔurugo, ki ni fuun nunɔba nunɔba sapige yenle nafa ma yiri ke ma yiri kɔlɔjere kɔlɔjere.

²⁵ Ɔromu tara fenne pànlá gbɔn gbɔnsaga taanri gbegele ni. A leele pànlá wa sinndere ni wasaga nunɔba, mbe ta mbanla gbo. A tɔnmɔkɔɔ ki jɔɔ na ni jɔɔsaga taanri. A mi yɔnlɔ nunɔba naa yembine nunɔba pye wa kɔɔje wi ni.

²⁶ Mi ca karaga legere pye. Yewerege la gbɔn na na wa gbaanla tɔnmɔ pi go na. Yewerege la gbɔn na na ma yiri wa na cenle woolo Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye pe yeri. Yewerege la gbɔn na na wa cara nawa pi ni. Yewerege la gbɔn na na wa gbinri wi ni. Yewerege la gbɔn na na wa kɔɔje wi ni. Yewerege la gbɔn na na ma yiri wa mbele pe maa pe yee piin tagafenne pe yeri.

²⁷ Mi tunɔɔbanra pye ma te. Wɔnlɔwɔ gbaanri na na wagati legere ni. Funɔgo naa wɔɔ lanla yigi jenɔge. A mi cen funɔgo wagati legere ni na kee kala ma. A mi jɔlɔ were naa yaripɔɔ lawa pi kala na.

²⁸ Mbe wɔ kagala sanɔgala ke yowo po ni, legiliziyee pe ni fuun pe kagala ke yen mala jori pilige pyew.

²⁹ Na lere wa fanɔga ka kologo, mi mala yee yan na fanɔga ki kologo ma yala wi

ni fun. Na lere wa ka to wa kapege ki ni, ki mala ya fɔ ma tɔro.

³⁰ Na kaa pye ki daga mbaa na yee gbogo, nɔga fuun ki yen naga nari ma yo mi yen fanɔga fu, mi yaa lanla yee gbogo ko kala na.

³¹ We Fɔ Zhezu wi To Yenɔele le, paa lo sɔnni fɔ sanga pyew. Ligi jen ma yo mi woro na finlele.

³² Na mila pye wa Damasi ca, gboforoneri nɔ wila pye na tunɔgo piin wunlunana Aretasi wi kan, wila leele tege paa mbogo nɔga ki yen ma ca ki maga ki yeyɔnrɔ ti wele mbe ta mbanla yigi.

³³ Een fɔ, a pè silan le kanja pige ka ni ma manɔgala pɔ ki na, mala yirige fenetiri wa ni mala tirige wa tara, wa mbogo ki punɔgo na. Pa mila shɔ wi kee yeen we.

12

Yariyanra naa kanganɔgala nɔgele Yenɔele làa naga Poli wi na

¹ Ki daga mbaa na yee gbogo, ali na kaa pye ki woro ma yɔn o. Kona ki ni fuun, yariyanra naa kagala nɔgele we Fɔ wi naga na na, mi yaa para ti wogo ki na yinɔgo.

² Mi lere wa jen wi pye nunɔba Kirisi wi ni, paa wi le ma kari wi ni wa naayeri lara ti ni fuun ti go na, ki yelee ke ma yiri tijere wolo loli na yeen. Na kaa pye kaselege paa wi le ma kari wi ni, nakoma yariyanga wila yan

wi yo, mi si ko jen, Yenñele lo ligi jen.

³ Ee, miigi jen ma yo ki lere pòo le ma kari wi ni wa Yenñele li lajenge ki na. Ali bere mi faga jen ghen, na kaa pye kaselege pòo le ma kari wi ni wa, nakoma yariyanga wi yan. Yenñele lo nungba ligi jen.

⁴ Wa ki laga ki na, wi senre ta logo nda lere se ya songoro ti na mberi yo, tii si daga senwee pyo ni wiri yo naa.

⁵ Mi yaa lanla yee gbogo ki lerefo wi kala na. Een fo, mi saa na yee gbogo na yee kala na, fo ndee nga ki yen nala fannga fu wogo ki nari ko.

⁶ Ali na kaa pye mila jaa mbaa na yee gbogo, mi se pye lembige, katugu kaselege ko mi yaa la yuun. Een fo, mi se yenle mbaa na yee gbogo, jango leele pe yen nala yaan yege nga na, na nga nuru na yeri, paga kaa na jate sa toro ko na.

⁷ Konaa ki ni fuun, kagala tugbongoro ngele Yenñele li naga na na ke kala na, jologo ka ye wa na wire ti ni, ma pan paa Sotanla wi pitunjo yen, mbaa na jolo mbege kan mi ka kaa na yee gbogo.

⁸ Mi we Fo wi yenri yenrisaga taanri ki wogo ki na ma yo wigi laga na na.

⁹ A wilan pye ma yo fo: «Na yinme pi yaa ma bo ma, katugu na yawa pi ma pi kapyegele ke naga ma ke yon fili, na maga pye fannga fu sanga nga ni we.» Ki kala na, mi yenle ki na na kotogo

ki ni fuun ni, mbaa na yee gbogo na fannga fu kagala ke kala na, jango Kirisi wi yawa pi koro na ni.

¹⁰ Ko ki ti, fannga fu kagala naa tegele, naa yaara lawa, naa jologo, naa kangbanra nda mila kunni na yee ni Kirisi wi kala na, mi yen na yogori ti kala na; katugu na mi ka pye fannga fu sanga nga ni, ko ki ma pye mi yen fannga ni.

Poli wi jatere wila lege wi na
Korenti ca fenne pe kala na

¹¹ Mi yen na para ndee lembige yi mi. Yoro yanla ngbanga mala le ki ni, ma si yala, yoro ye ja daga mbanla metanga ki yeri; katugu ali na kaa pye mi woro yaraga ka, mi woro ma kologo mbele ye maa jate ye pitunmbolo tugbambolo pe sogowo.

¹² Kagala ngele ke yen naga nari ma yo mi yen pitunjo, ke pye wa ye sogowo ma naga ye na, a mi wamawelewe pi ni fuun pi kun na yee ni. Koro ke yen kacen legera, naa kagbologo, naa kafonngolo wele.

¹³ Legiliziyee sanmbala pe mbonro ye na kala liliin ni? Fo ndee ki kala nungba na lo boko, naa mi sila yenle ki na yanla go kala li le we. Yege tipege ki kala yaga na na.

¹⁴ Ye wele, mi gbegele yingo mbe kari wa ye yeri na karisaga taanri wogo ki na, mi se silan go kala li yaga ye kan ki tangala na li na

fun, katugu ye kee yaara to ma mila jaa, εεν fo, yoro jate yoro mila jaa. Piile poro ma pe daga mbaa penjara teri pe sevenne pe kala na, piile pe sevenne poro pe daga mbaa penjara teri pe piile pe kala na.

¹⁵ Mi wo na, ki yen mala ndanla mbanla kee yaara ti ni fuun ti kan, mbanla yee kan mbe ye saga. Na yoro kaa mi ndanla jenge yeen, mi yen ma ye ndanla ndanlawawa mba ni pi yaa la kologi le?

¹⁶ Kana ye yaa laga yuun mbe yo ye silan go kala li le. Eεn fo, lere wa yaa ki yan ndee tijinliwe pee pi yen na ni, mi tijinliwe pee tege ma ye yigi.

¹⁷ Leele mbele mi tun wa ye yeri, mi wa tege ma ye fanla ma ye li le?

¹⁸ Mi Tite wi yenri ma yo wi kari wa ye yeri, ma we sefo naja wi pinle wi ni, na ye yen ma jen we. Ye yen naga jate Tite wi ye fanla ma ye li wi le? Mi naa wo ni we kapyere ti sila pye ma yala jatere nungba ni wi le? We tangalomo pi sila pye nungba wi le?

¹⁹ Kana male wagati titonlowo ni, yaa ki jate ma yo we yen na para mbe tanga kan we yee yeri ye yee na, εεν fo, ki woro ma. We yen na para paa yee nga na Kirisi wi yen naga jaa Yenjele li yee na. Sefenne, yoro mbele ye yen we wenne, waa ko ki ni

fuun ko yuun ye kan, mbe ta mbe ye kan yaa kee yee wa tagawa pi ni.

²⁰ Mi yen na fyε fo na mi ka gbɔn wa ye na, mi ka ka sa ye yan paa yee nga na mi woro na jaa mbe sa ye yan we. Yoro fun yaga kanla yan paa yee nga na ye woro na jaa mbanla yan we. Mi yen na fyε fo mi ka ka sa maara yan wa ye sogowo, naa yenjara, naa nangbanwa, naa kashara, naa leele mejooɔ, naa lesangara senre, naa yee gbogowo, naa kafaara.

²¹ Mi yen na fyε fo na mi ka gbɔn wa ye na, Yenjele liga kanla tirige wa ye yee sogowo. Lelegere mbele pe kapere pye mako, mi ka ka gbele pe kala na, poro mbele fyongo kapyere, naa kalikalawa naa katijangara pyendorogo nga pe pye, pe siri jen mberi yaga we.

13

Yerewe senre punjo woro konaa sharaga

¹ Na karisaga taanri wogo koyi nga mila kee ki na wa ye yeri. «Kala li ni fuun li yaa yee wo mbe yala serefenne shyen, nakoma serefenne taanri yon senre ni»[†] paa yee nga na Yenjele senre sewe wi yen naga yuun we.

² Mbele pe kapere pye mako, mi yen na pe yeragi naa leele sanmbala pe ni fuun pe ni. Na karisaga shyen wogo ki na wa ye yeri, mila ki wogo ki yo mako,

[†] 13:1 13.1: Dete 19.15

mi nεε pe yeɾεgi naa yinɔ maga ta mi woro wa pe ni, fɔ: Na mi ka sɔngoro wa ye yeri naa sanga ɲa ni, mi se wa yaga mbajolowɔ;

³ katugu ye yen na jaa mbege jɛn, na kaa pye Kirisi wi yen na para wa na yɔn, ye yaa sigi jɛn. Kirisi wi woro fanɲga fu ye kanɲgolɔ, εɛn fɔ, wila wi yawa pi nari wa ye sɔgowɔ.

⁴ Kaselege yi, paa wi kan wa tiparaga ki na, naa wila pye fanɲga fu ki kala na, εɛn fɔ, yinɔ, wi yen yinwege na Yenɲεle li yawa pi fanɲga na. Woro fun we yen fanɲga fu fenne wa we gbogolomɔ pi ni wi ni. εɛn fɔ, wa we kapyege ko ni ye kanɲgolɔ, we yen na we yinwege ki piin wi ni Yenɲεle li yawa po fanɲga na.

⁵ Ye ye yeε taanla ye wele wa ye nawa, ye ye yeε wa ye wele, na kaa pye ye yen wa tagawa konɔ li ni. Ye sigi jɛn mbe jɛn mbe yo Zhezu Kirisi wi yen wa ye nawa? Fɔ ndεε kana wamawelewe po mbege naga ye na fɔ ye tagawa pi woro jɛmbε.

⁶ Na jigi wi yen ki na ma yo ye yaa ki jɛn mbe yo we wamawelewe pigi naga ma yo we tagawa pi yen jɛmbε.

⁷ We yen na Yenɲεle li yenri fɔ yaga ka kapege ka kpe pye. Ko woro mbe ka yo we yen na jaa mbege naga mbe yo wè mege ta, εɛn fɔ, janɲo yaa kajɛɲge piin, ali na kaa pye we wamawelewe pigi naga ma yo we tagawa pi woro jɛmbε.

⁸ Katugu yawa kpe woro we ni waa wiin Yenɲεle li kaselege ki ni, yawa pi yen we ni mbaa tunɲo piin kaselege ko ni.

⁹ Na waga pye fanɲga fu fenne mbe sigi ta fanɲga yen yoro ni, we maa yɔgɔri. Nga we yen na yenri Yenɲεle li yeri, ko yen fɔ yeli nandanwa kala li pye yeli yɔn fili.

¹⁰ Ko kɪ ti miɲi sɛwe ɲa wi yɔnlɔgɔ yeɛn, maa torogo ye kan maga ta mi lali ye ni, janɲo na mi ka gbɔn wa sanga ɲa ni, mi ka kaga ɲgban ye na wa na kagala yege wowɔ pi ni, mbe yala we Fɔ wi fanɲga ɲga kan na yeri ki ni. Ki fanɲga ki kango ko yen mbe ye kan yaa kee yege wa tagawa pi ni, kii kan mbe ye jɔgɔ.

¹¹ Ki pye ma, sefenne, ye pye nayinme na yinɔ! Ye ye yeε gbegele ye sin ye yɔn fili, yaa ye yeε kotogo sogo, ye ye yɔn ki wa nunɲba, yaa ye yinwege ki piin ye yinɲge ni. Kiga pye ma, Yenɲεle na li yen ndanlawa naa ye yinɲgefɔ, li yaa pye ye ni.

¹² Yaa ye yeε shari yaa keyen waa ye yeε yɔlɔgɔ ndanlawa ni. Yenɲεle li leele kpoyi pe ni fuun pè ye shari.

¹³ We Fɔ Zhezu Kirisi wi yinme po naa Yenɲεle li ndanlawa pi ni, naa Yinnekpoyi li gbogolomɔ pi pye ye ni fuun ye ni.

**SƆWƆ ƚa Pɔli wila
torogo
GALASI
tara tagafenne pe
yeri
SƆWƆ wi nawa
senre**

Pɔli wila legiliziye legere tege wa Galasi tara ti cara legere ni. Nala pe maa Galasi tara ti yinri Turiki tara. Een fo, naa Pɔli wila kaa yiri wa ki tara ti ni, a wi sigi logo ma yo fo Zhufuye pele yege la kari wa ma saa na nagawa pa yege kaan wa. Paa pye naga yuun ma yo fo Pɔli wi woro Zhezu wi pitunjo jenne, wi woro na tanri na yala Moyisi lasiri wi ni konaa Zhufuye kalegele ke ni. Wa pe nagawa senre ti ni, paa pye naga yuun yere fo ki daga ma kenrekenre mbe si jen mbe sho. A pɔli wi si para mboo ye sho, ma para fun fannga ni senpere nda paa yo wi kannolo ti wogo na, konaa Zhezu Sentanra nda wila yari ti wogo na.

Wa sƆwƆ wi go nungba mbe gbɔn shyen (1-2), nga Pɔli wi jen konaa ma yan, a kila ki nari ma yo wi yen kaselege Zhezu Kirisi wi pitunjo, ko wi yen na para ki senre na.

Wa sƆwƆ wi go taanri mbe gbɔn tijere (3-4), Pɔli wi yen naga nari pege jen fo Moyisi lasiri wila ya mbe lere sho, een fo, mbe taga we Fo

Zhezu Kirisi wi na ko ki ma lere sho.

Wa sƆwƆ wi go kangurugo mbe gbɔn kogoloni (5-6), Pɔli wi yen naga yuun wi sefenne tagafenne pe kan fo paga kaa ki Zhufuye pe senre ti nuru. Een fo pe koro pe yere ngbanga wa tagawa mba pe taga Zhezu Kirisi wi na pi ni. Pɔli wila pe pye ma yo pe pe ye yaga Yinnekpoyi laa pe yege sinni mbe ti paa kajenge piin.

Wa sƆwƆ wi kosaga, mbele pe yen na leele pe ngbanga paa kenrekenre wi piin, Pɔli wi yen na pe piin ma yo pe pe ye yingiwe jen.

**SƆWƆ wi yen ma kɔɔnlo
yege nga na**

SƆwƆ wi lesaga senre konaa sharaga 1.1-10

Yawa mba pi kan Pɔli wi yeri mbege ta wi yen pitunjo 1.11-2.21

Sentanra nda ti yen na para Yennele li yinne pi wogo na 3.1-4.31

Tagafenne pe lesewe konaa tangalomo jembe Yinnekpoyi li fannga na 5.1-6.18

*Pɔli wila sƆwƆ wi torogo
leele
mbele yeri pe sharaga ye*

¹ Mi Pɔli, mi yen pitunjo, een fo, leele ma panla tun. Mi si woro pitunjo lere fannga na, fo Zhezu Kirisi wo fannga na, naa Yennele na li yen To li ni, lo laa Zhezu wi yen maa yirige wa kunwo pi ni.

² Sefenne mbele pe yen laga na ni, mi naa poro ni, waa ki sewe ɲa wi torogi Galasi tara legiliziye pe kan.

³ We To Yenɲele lo naa we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni, pe yinne naa yeyinɲe kan ye yeri.

⁴ Kirisi wùu yee kan ma ku we kapere ti kala na, janɲo mbe we go sho ki nala dunruya pee ɲa wi kee. Ko pye ma, ma yala we To Yenɲele li nandanwa kala lo ni.

⁵ Ye pan waa Yenɲele li gbogo sanga pyew! Anmina.

Sentanra ti yen nunɲba pe

⁶ Kilan pari fɔ jɛɲɛ, naa yaa punɲo nii fyaw Yenɲele li ni we, lo na li ye yeri Zhezu Kirisi wi yinne pi fanɲa na, a ye songoro na tari sentanra ta yee na we.

⁷ Kaselege ko na Sentanra ta yee woro wa naa nda mi yo ye kan to punɲo na. Eɛn fɔ, mi yen naga yuun ma, katugu leele pele yen wa na ye jatere wi pinri ye na, naga jaa mbe Kirisi wi Sentanra ti wa mberi kanɲa.

⁸ Eɛn fɔ, na lere wa ka Sentanra ta yee yo mbe ye kan, tiga yiri ti ye nda waa keli ma yo ye kan ti ni, ali na kaa pye woro wawi, nakoma merege wo wa wi yiri wa yenɲele na ma pan mari yo, Yenɲele ligi fɔ wi danɲa!

⁹ Wè keli maga yo ye kan yee ɲa na, mi yaa songoro mbege yo ma naa yinɲo, fɔ na lere wa ka Sentanra ta yo mbe ye kan, tiga yiri ti ye

nda yaa keli ma logo ti ni, Yenɲele ligi fɔ wi danɲa!

¹⁰ Nda mila yuun yinɲo, pe yo mila ki jaa na kala lo mbe leele poro ndanla wi le? Ayoo, eɛn fɔ, mila jaa na kala li Yenɲele lo ndanla. Leele pe kandanlaga ko ma mila jaa mbaa piin. Ki pye leele pe kandanlaga ko mila jaa mbaa piin bere, mi se jen na pye Kirisi wi tunmbyee.

**YAWA MBA PI KAN
POLI
WI YERI MBEGE TA
WI YEN PITUNŊO**

1.11-2.21

Poli wi pye yee ɲa na mee pye

pitunɲo, wila ki yee yuun

¹¹ Sefenne, mi yen naga yuun ye kan fɔ Sentanra nda mi yari ye kan, tii yiri lere yeri;

¹² katugu mi siri ta lere yeri. Lere si ma wilan naga ti ni. Eɛn fɔ, Zhezu Kirisi wo wiri naga na na.

¹³ Faa mila pye na tanri yee ɲa na Zhufuye sherege konɔ li na, yege logo. Ki wagati wi ni, mila pye na Yenɲele li Legilizi wi jolo fɔ jɛɲɛ, naa jaa mboo jogo.

¹⁴ Wa na Zhufuye sere woolo pe ni, mila pye na kee yee Zhufuye sherege konɔ li ni ma we pe legerɛ na; katugu pa na jatere wi ni fuun wila pye we teleye pe kalegele koro na.

¹⁵ Eɛn fɔ, Yenɲele laa na wo yere na pe fanla se, mala

yeri li yinme pi fannga na, mbaa tunngo piin li kan.

¹⁶ Kila li ndanla, a li sili Pinambyo wi naga na na, janngo Sentanra nda ti yen na para wi kanngolo, mbaa ti yari leele mbele pe woro Zhufuye pe kan. Na laa wi naga na na, mi sila kari le ki yongolo nungba ke ni mbe sa lere yewe wilan yege naga.

¹⁷ Leele mbele paa keli ma pye Zhezu wi pitunmbolo na yege, mi sila kari wa Zheruzalemu pe korogo mbe sa pe yewe. Een fo, mila kari le ki yongolo nungba ke ni wa Larabuye tara. Ko punngo na, a mi si songoro wa Damasi.

¹⁸ Naa yele taanri la kaa toro, a mi si kari wa Zheruzalemu, mi naa Pyeri wi ni we sa we yege jen. A mi si pillige ke ma yiri kanngurugo pye wa wi ni.

¹⁹ Een fo, mi sila pitunmbolo wa yege yan naa, ndee we fo wi nosepyo lenanja Zhaki wo nungba.

²⁰ Nga mila yonlogi ye kan laga sewe na wi ni, ki yen kaselege, mila ki yuun Yennele li yege na fo mi woro na finlele.

²¹ Kona, a mi si kari wa Siri naa Silisi tara lara ti ni.

²² Ki wagati wi ni, Kirisi wi legiliziyee woolo mbele paa pye wa Zhude tara pe sila na jen.

²³ Paa pye naga nuru leele pe yeri wi ee ma yo fo: Faa nana na wila pye na we jolo, wo wi kannga koni na

Sentanra ti yuun leele pe kan tagawa pi wogo ki na, po mba wila pye na ngbeli mboo jogo we.

²⁴ A pe nee Yennele li gbogo na kala na.

2

Poli naa pitunmbolo sanmbala pe ni

¹ Naa yele ke ma yiri tijere la kaa toro, a mi si songoro naa wa Zheruzalemu, mi naa Barinabasi wi ni. Mila Tite wi le ma kari wi ni fun.

² Mila kari, katugu Yennele laa ki naga na na ma yo ki daga mbe kari. Sentanra nda mila yari mbele pe woro Zhufuye pe kan, a mi si saa ti yege yo tagafenne yekeele poro ee kan finliwe pa na; katugu mi sila pye na jaa na tunngo nga mila pye, naa nga mila piin bere ki ko waga.

³ Na tangayenle Tite na wila pye Giresi tara fenne woo, pe sila wi jori mbe yo wi kenrekenre wi pye Zhufuye woo.

⁴ Kona ki ni fuun, yagboyoolo pele la pe yege pye ma yo pe yen sefenne, ma ye we sogowo na jaa mboo kenrekenre. Ki leele paa ye we sogowo larawa, lesewe mba we ta wa we gbogolomo pi ni Zhezu Kirisi wi ni, mbe ta mboo wele mboo jen, nee ki jaa mbe we le wa kulowo pi ni.

⁵ Een fo, we sila yenle mbe logo pe yeri wagati jenri ni, janngo Sentanra nda ti yen kaselege senre, ti koro ye

sogowɔ paa yege nga na ti yen we.

6 Mbele paa pye na jate paa yekeele yen, paa pye megbogɔ fenne yege nga na, ko sila pye yaraga ka na yege na, katugu Yennele laa lere wɔ lere ni. Ki yekeele pe sila yaraga ka taga wa na kajenme pi na.

7 Eɛn fɔ, paa ki jen ma yo Yennele laa Sentanra ti kan na yeri mbaa ti yari mbele pe woro Zhufuye pe kan, paa yege nga na ti kan Pyeri wi yeri wi saa ti yari Zhufuye pe kan we.

8 Yennele na laa tunngo pye wa Pyeri wi nawa maa pye pitunɔ wa Zhufuye pe yeri, lo nunɔba lo laa tunngo pye wa na nawa mala pye pitunɔ wa mbele pe woro Zhufuye pe yeri.

9 Zhaki, naa Pyeri, naa Zhan, poro mbele paa pye na jate paa teelee yen, naa paa kaa ki jen ma yo Yennele laa ki tunngo ki kan na yeri, a pɛ si keyen le mi naa Barinabasi we keɛ. A ko ki naga ma yo wɛ pye nunɔba. A pɛ yenle ma yo we saa Sentanra ti yari leele mbele pe woro Zhufuye pe kan. Poro yaa saa ti yari Zhufuye pe kan.

10 A pɛ si we yenri kala nunɔba ni ma yo tagafenne mbele pe yen fyɔnwɔ fenne, waa pe sari. A mi si bala neɛ pe sari.

Pɔli wila senngbanra yo Pyeri wi na wa Antiyɔshi ca

11 Ko punɔgo na, naa Pyeri wila kaa pan wa Antiyɔshi, mila senngbanra yo wi na tagafenne pe ni fuun pe yege na, katugu nga wila pye ki sila sin.

12 Zhaki wila leele mbele tun, sanga na ni pe fa pan, Pyeri wila pye na nii sefenne mbele pe woro Zhufuye pe ni. Naa pitunmbolo paa kaa pan, a wi si laga pe na, wi woro na nii pe ni, katugu wila pye na fyɛ ki leele mbele pɛ kenrekenre pe yege.

13 Ki kaa pye ma, sefenne sanmbala mbele pe yen Zhufuye, a pɛ pinle Pyeri wi ni na wi kopiire nunɔba ti piin, fɔ ma Barinabasi fun wi punɔgo pe kopiire ti ni.

14 Naa mila kaa ki yan pe woro ma sin, pe si woro na tanri na yala Sentanra nda ti yen kaselege senre ti ni, a mi sigi yo Pyeri wi kan tagafenne pe ni fuun pe yege na, ma yo fɔ: «Pyeri, mboro na ma yen Zhufuye woo, mɔɔ yinwege ki pye laga, na tanri paa mbele pe woro Zhufuye pe yen, mee si tanga paa Zhufuye woo yen. Mele mee tagafenne mbele pe woro Zhufuye pe jori paa tanri paa Zhufuye pe yen?»

Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye pe yen na shoo tagawa po fannga na

15 Woro wo na, we yen Zhufuye piseele. We woro kapere pyefenne paa tara sannda ti woolo pe yen.

16 Konaa ki ni fuun, wège jèn ma yo lere wi ma pye lesinɲe Yɛnɲeɛ li yege na, naa wì taga Zhezu Kirisi wi na ko kala na. Eɛn fɔ, wìla pye lesinɲe, naa wìla tanri na yala Moyisi lasiri wi ni ko kala na. Ko kì ti woro fun, wè taga Zhezu Kirisi wi na, janɲo we ta we pye lesinmbele Yɛnɲeɛ li yege na, naa wè taga Kirisi wi na ki kala na, kiga ka pye lasiri ɲa waa tanri wi na wo kala na, katugu lere se pye lesinɲe Yɛnɲeɛ li yege na, naa wì tanga ɲa lasiri wì yo ki na ko kala na.

17 Eɛn fɔ, na kaa pye we yen naga lagajaa mbe pye lesinmbele Yɛnɲeɛ li yege na Zhezu wi fanɲa na, kona, woro fun pè we yan kapege pyefenne paa mbele pe woro Zhufuye pe yen. Ko mbe ya mbege naga mbe yo Kirisi wi yen na kotogo kaan we yeri waa kapere piin le? Ayoo, ki woro ma.

18 Kagala ɲgele mila je ke na, na mi ka songɔɔ mbaa ke gbegele naa fɔnɲɔ, kona, mila na yeɛ nari fɔ mi yen lasiri wi jɔgɔfɔ;

19 katugu lasiri wi kala na, mi yen ndɛɛ mi ku†. Lasiri wo jate wilan kan m̀ ku. Ko pye ma, janɲo mbe ta mbaa na yinwege ki piin Yɛnɲeɛ li kan. Mi yen ndɛɛ pànla kan wa tiparaga ki na Kirisi wi ni.

20 Kì pye ma, mi ma mi yen yinwege na naa, eɛn fɔ,

Kirisi wo wi yen yinwege na wa na ni. Yinwege ɲa mi yen na piin laga tara ti na yinɲɔ, mi yen naga piin tagawa mba m̀ taga Yɛnɲeɛ li Pinambyɔ wi na po fanɲa na, mi yen maa ndanla, a wùu yeɛ kan kunwɔ pi yeri na kala na.

21 Mi woro na jege Yɛnɲeɛ li yinme pi na; katugu na kaa pye lere wi ma pye lesinɲe Yɛnɲeɛ li yege na, naa wìla tanri lasiri wi na ko kala na, kona Kirisi wì ku jaga.

SENTANRA NDA TI YEN NA PARA YENŊELE LI YINME PI WOGO NA

3

3-4

Moyisi lasiri wo naa tagawa kala

1 E, yoro Galasi tara fenne ye yen lembire! Zhezu Kirisi wì ku wa tiparaga ki na, a pège yo maga filige ye kan, ambo wì ye fanla, a yè si laga wi na?

2 Mi yaa ye yewe kala nunɲba ni: Naa yaa tanri lasiri wi na, ko kì ti ye Yɛnɲeɛ li Yinnekpoyi li ta lee naa yè Sentanra ti logo ma taga ti na, ko kì ti ye li ta?

3 Mɛɛ ye si pye lembire ma? Yàa ki peli na tanri Yɛnɲeɛ li Yinnekpoyi lo fanɲa na, yinɲɔ yaa jaa

† 2:19 2:19: Lasiri wi kala na, Pòli wi yen ndɛɛ wi ku, katugu ɲa lasiri wì yo maa piin, na ma woro naga piin, ma daga mbe ku win; Dete 27.26.

mbege yɔn fili ye yɛɛ fannɔa na wi le? Ayoo dɛ.

⁴ Kagbɔgɔlɔ ngele yè ta, ye ke ta ke yiri waga wi le? Ayoo, ke se ya yiri waga.

⁵ Na Yennɛle li kaa Yinnekpoyi li kaan ye yeri, mbaa kafɔnnɔgɔlɔ piin wa ye sɔgɔwɔ, li maa ki piin, katugu yaa tanri lasiri wi na ko kala na wi lee, nakoma Sentanra nda ye ma logo ma taga ti na ko kala li?

⁶ Ye wele, Yennɛle senre sewe wi yen na Abirahamu wi senre yuun ma yo fɔ: «Wila taga Yennɛle li na, wi tagawa pi kala na, a Yennɛle li nɛɛ wi jate paa lesinɛ ye n.»†

⁷ Ki kala na, ki daga yege jen ye yo fɔ mbele pè taga Yennɛle li na, poro pe yen Abirahamu wi setirige piile jembɛle wele.

⁸ Yennɛle senre sewe wila keli maga yo ma yo leele mbele pe woro Zhufuye, Yennɛle li yaa kaa pe jate lesinmbele li yɛɛ yege na pe tagawa po kala na. Ko ki ti Yennɛle làa ki sentanra nda ti yo faa ma Abirahamu wi kan ma yo fɔ: «Cengele woolo pe ni fuun pe yaa ka duwaw ta ma kala na.»†

⁹ Yege nga na Abirahamu wila taga Yennɛle li na, a li duwaw wi na, mbele fuun ka taga li na, pa li yaa duwaw pe na ma fun.

¹⁰ Mbele fuun pè pe wogo ki kan nunɔba lasiri wi

kapyere to na, poro yen wa danɔa ki ni; katugu ki yen ma yɔnlɔgɔ wa Yennɛle senre sewe wi ni ma yo fɔ: «Lere na fuun wi woro na tanri na yala nga fuun ki yen ma yɔnlɔgɔ wa lasiri wi ni ki ni, danɔa yen ki fɔ wi wogo.»†

¹¹ Ki si yen ma filige naa jɛnɔge fɔ lere se ya pye lesinɛ Yennɛle li yege na, naa wila tanri lasiri wi na ko kala na. Ko ki ti Yennɛle senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «Lesinɛ wi yaa ka yinwege ta wi tagawa pi fannɔa na.»†

¹² Eɛn fɔ, lasiri wi gbɔgɔkala li yen li ye tagawa pi ni, katugu ki yen ma yɔnlɔgɔ wa Yennɛle senre sewe wi ni ma yo fɔ: «Lere na kaa tanri mbaa yala lasiri wi ngasegele ke ni, wi yaa yinwege ta ke fannɔa na.»†

¹³ Danɔa nga kila to we na Yennɛle li lasiri jɔgɔwɔ pi kala na, Kirisi wì we go sho ki ni, a wì danɔa we yɔnlɔ, ma yala nga Yennɛle senre sewe wi yen na yuun ki ni, fɔ: «Lere na fuun pè to tige na, ki fɔ wi danɔa.»†

¹⁴ Ko la pye ma, jango Yennɛle làa yɔn fɔlɔ na kɔn mbe duwaw na kan Abirahamu wi yeri, poo kan fun mbele pe woro Zhufuye pe yeri Zhezu Kirisi wi fannɔa na, konaa Yennɛle làa Yinnekpoyi yɔn fɔlɔ na kɔn, we li ta we tagawa pi fannɔa na.

† 3:6 3:6: Zhene 15.6 † 3:8 3:8: Zhene 12.3 † 3:10 3:10: Dete 27.26 † 3:11 3:11: Aba 2.4 † 3:12 3:12: Levi 18.5 † 3:13 3:13: Dete 21.23

Moyisi lasiri wo naa yon folo kala

15 Sefenne, mi yen naga senre nda ti yuun na yala senwee piile pe kapyege lomɔ po ni: Na lere wa ka yon folo la kon, na li yen ma sin, lere se ya mbege yon folo li kannga naa fyew, nakoma mbe yaraga ka taga li na naa.

16 Yennele wogo pa ki yen ma fun. Laa yon folo kon Abirahamu naa wi setirige pyo wa yeri. Yennele senre sewe wi sigi yo mbe yo fo: «*Naa wi setirige piile pe yeri,*»† nde wi yen na para lelegere senre na. Eɛn fo, wigi yo ma yo fo: «*Naa wi setirige pyo*», maga naga ma yo lere nungba wi. Wo wi yen Kirisi we.

17 Senre nda mila yuun ti korɔ wi na: Yennele laa keli ma yon folo kon, na li yen ma sin. Naa yeɛ cenme tijere naa nafa ma yiri ke (430) la kaa toro, a li si lasiri wi kan. Ki kala na, ki lasiri wi se ya mbe yon folo li kannga, mbe nga Yennele laa yo ki sa.

18 Katugu yarikanga nga Yennele laa kaan paa korogo yen, ki pye lere kaa tanri lasiri wi na ko wi jen naga ta, kona, ki se jen naa taa yon folo lo kala na. Ma si yala, yon folo na Yennele laa kon lo kala na laa li yinne pi kan Abirahamu wi yeri.

19 Lasiri wi kango ko yen kikiin? Yennele laa wi kan maa taga wa yon folo li na,

mbege naga leele pe na, pe ta pe lasiri wi jogowo mba paa piin pi jen. Lasiri wila daga mbe koro wa fo yon folo laa kon Abirahamu wi setirige pyo na yeri wi sa pan. Yennele laa lasiri wi kan meregaye peɛle yeri, a pe pan maa kan lere wa yeri, a wi pye kasuluwo maa kan leele pe yeri.

20 Ye wele, nde ki pye lere nungba kala li, pe saa kasuluwo le ki kala li ni, ma si yala, Yennele lo nungba laa yon folo lo kon.

Yennele li lasiri wi kayongo ki nga

21 Ki pye ma, ki yen naga nari ma yo lasiri wi yen na wiin Yennele li yon fogolo ke ni wi le? Ayoo de. Eɛn fo, ki pye Yennele li lasiri wa kan, na wi mbe ja ya mbaa yinwege kaan leele pe yeri, anme li jen naa leele pe jate lesinmbele li yeɛ yege na lasiri wo fannga na.

22 Eɛn fo, ki woro ma. Yennele senre sewe wi yen naga yuun fo: Dunruya woolo pe ni fuun pe yen wa kapege ki fannga ki ni. Ko pye ma, jango yarikanga nga Yennele li yon folo kon, ki kan mbele paa tari Zhezu Kirisi wi na pe yeri pe tagawa pi kala na.

23 Sanga na ni tagawa wagati wi fa pan, lasiri wo wila we pye kasopiile fo mbe sa gbɔn Yennele li sa tagawa kono li naga we na.

† 3:16 3.16: Zhene 12.7; 17.7

²⁴ Kì pye ma, lasiri wo wila pye we welefɔ na we yege sinni fɔ Kirisi wi sa pan we taga wi na, we pye lesinm-bele Yenɲele li yege na.

²⁵ Yĩngɔ ki tagawa wagati wì kaa gbɔn, we woro ki welefɔ wi kee naa.

²⁶ Katugu tagawa po fanɲga na ye yen Yenɲele li piile, ma pye gbogolomɔ nunɲba ni Zhezu Kirisi wi ni.

²⁷ Ye ni fuun yè batize ma pye nunɲba Kirisi wi ni. A yè si tangalɔmɔ fɔnmɔ pi le na tanri pi na, mba pi yen Kirisi wi ni we.

²⁸ Ki kala na, Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye wa si wɔ wa ni. Kulolo poro naa lesele wa si wɔ wa ni, nambala naa jeele wa si wɔ wa ni. Een fɔ, yè gbogolo ma pye nunɲba Zhezu Kirisi wi ni.

²⁹ Kì kaa pye ye yen Kirisi wi woolo, ye yen fun Abirahamu wi setirige piile. Yaraga nɲa Yenɲele làa ki yɔn fɔlɔ kɔn mbe kan paa kɔrɔgɔ yen, ye yaa ki ta.

4

¹ Senre nda mila yuun ti kɔrɔ wi nɲa: Pɔɔ nɲa wi yaa kaa to kɔrɔgɔ ki li, mboo ta wi yen pɔɔ jee bere, wo naa kulo ni wa si wɔ wa ni. Ali maga ta wo wi yen yaraga ki ni fuun ki go na.

² Mboo ta wa wi puwen pi ni, leele pele pe maa wele wi na, naa kagala ke yege woo

fɔ wi ma saa gbɔn wi to wi wagati nɲa kɔn wi na†.

³ Woro fun pa wàa pye ma. Sanga nɲa ni we yen paa piile yen, wàa pye wa dunruya kalégele ke kulowo pi ni.

⁴ Een fɔ, Yenɲele làa sanga nɲa kɔn, naa wì kaa gbɔn, a li sili Pinambyɔ wi torogo laga dunruya wi ni; a jele wì se, a wì lasiri wi yigi na tanri wi na,

⁵ jango mbele pàa pye na tanri lasiri wi na, mbe pe go sho we ta we pye Yenɲele li piile.

⁶ Naa we yen Yenɲele li piile, ki kala na, Yenɲele lili Pinambyɔ wi Yinne li torogo mali le wa we koto ro na. Ki Yinne li ma we kan we maa Yenɲele li yinri fɔ: Baba, na To!

⁷ Ki kala na, ma woro kulo naa, ma yen li pinambyɔ. Pa mà si kaa pye li pinambyɔ, kɔrɔgɔ nɲa li tege li piile pe kan, li yaa kaga kan ma yeri fun.

*Pɔli wi jatere wila lege wi na
Galasi tara tagafenne pe kala na*

⁸ Faa ye sila Yenɲele li jen, yàa pye yarisunndo nda kulolo, ti woro Yenɲele jenne.

⁹ Een fɔ, yĩngɔ yè Yenɲele li jen, nakosima, Yenɲele li ye jen yĩngɔ, yĩngi na ye si songɔrɔ ki kalégele ngele ke yen waga, ma pye fanɲga fu ke kɔrɔgɔ? Mele ye nee jaa mbe pye ke kulolo naa?

† 4:2 4.2: Wi to wì wagati nɲa kɔn, wo wi yen wagati nɲa pe maa ki jate ma yo pɔɔ wì gbɔn lere, mbe ya mbe yere wi yege go kagala ke ni.

10 Ye maa piliye, naa yeyen, naa wagati, naa yegεε kele jate kagbogo ma we.

11 Mila fyε ye kala na, fo kiga ka pye mi tunngo pye ye kan ki yiri waga.

12 Sefenne, mila ye yenri fo ye kannga paa na yen, paa yegε nga na milan yee pye paa ye yen we†. Yee tipege kpe pye na na.

13 Yεge jen ma yo na mila pan ma Sentanra ti yo ye kan ki kongbangga ki na, mi sila pye ngbaan.

14 Na yama pila ye jori jεnge, konaa ki ni fuun, ye sila na tifaga, mbanla wa keε pungo na. Eεn fo, yaa na yigi jεnge paa Yenηεle li mεrege yen, nakoma paa Zhezu Kirisi wi yen.

15 Ki wagati wi ni, nayinme la pye ye yeri fo jεnge. Mele koni nayinme si woro ye ni? Mbe ya mbege wogo nga ki yo fo, nayinme mba yaa ta pi kala na, ki pye ki mbaa ya pye, anme ye mbaa ye yengεε ke wo mbe ke kan na yeri.

16 Naa mi kaselege ki yo ma ye kan, ko ki ti mi kannga ma ye mben ke?

17 Ki leele mbele paa jaa mbe Sentanra ti jogo, pe yen ma bala na ye jaa, εεn fo, paa ki piin jatere ηa ni wi woro ma yon. Paa jaa mbe ye laga we na, jango ye bala ye taga pe na.

18 Ki yen ma yon lere wi

bala kajεnge ki na sanga pyew. Eεn fo, wiga kaa ki piin na mi ka pye wa ye sogowo ko ce.

19 Yoro mbele ye yen paa na piile yen, ki yen nala yaa naa jεnge ye kala na, paa yegε nga na jele kaa jaa mbe se wi maa jolo we, fo ye saa tanri Kirisi wi tangalomō pi na.

20 Mila ki jaa jate mbanla yee yan wa ye sogowo yingo, jango mbe ta mbanla senre yolomō pi kannga, katugu na jatere wi piri na na ye kala na.

Agari naa Sara pe kala

21 Yoro mbele yaa jaa mbaa tanri lasiri wi na mbe ta mbe sho, lasiri wi yen na nga yuun ye woro naga nuru wi le?

22 Katugu ki yen ma yonlogo wa Yenηεle senre sewe wi ni ma yo fo: Pinambiile shyen la pye Abirahamu wi yeri. Wila nungba se wi kulojo Agari wi na, ma sanηa wi se wi jo Sara ηa wi yen lesee wi na.

23 Kulojo wila wi pinambyo wi se ma yala senwee fannga ko ni, εεn fo, jele ηa wi yen lesee wila wi pinambyo wi se ma yala Yenηεle laa yon folo na kon lo ni.

24 Ki senre ti yen na koro fonho yuun: Ki jele shyen pe yen paa Yenηεle li yon finliwe cengele shyen yen. Yon finliwe nungba yen paa kulojo Agari wi yen, po la

† 4:12 4.12: Poli wuu yee pye paa pe yen, ko koro wo yen fo wuu yee yala pe ni, wi woro naa yee jate Zhufuye woo mbaa wi yee mbonrogi pe na.

ta wa Sinayi† yanwiga ki na. Wo maa wi piile pe siin wa kulowo pi ni.

25 Agari wo yen paa Sinayi yanwiga ki yen wa Larabuye tara. Wi yen ma taanla nala pilige Zheruzalemu wi ni. Ki ca ki yen wa lasiri wi kulowo pi ni, naa ki woolo pe ni.

26 Eɛn fɔ, Zheruzalemu ɲa wa yenɲele na wo wi yen jɛle ɲa wi yen lesee we. Wo wi yen we nɔ we.

27 Wo senre ti yen ma yɔnlogɔ wa Yenɲele senre sewe wi ni, ma yo fɔ:

*Mboro ɲa jambasee, ta
yɔgɔri, mboro ɲa ma
fa pyɔ se mbe yan!*

*Mboro ɲa selara fɔɔn ya, ta
jɔrɔgi nayinme ni!*

*Katugu jɛle ɲa pɛ wa, wi piile
pe yaa ka lɛge mbe we
jɛle ɲa wi yen wi pɔlɔ
wi yeri wi woolo pe
na.†*

28 Yoro wo na, sefenne, ye yen piile mbele pɛ se ma yala Yenɲele lɔa yɔn fɔlɔ na kɔn li ni, paa Sara wi pinambyɔ Izaki wi yen fun.

29 Faa pinambyɔ ɲa paa se ma yala senwee fanɲga ki ni, wila pye na pinambyɔ ɲa wila se ma yala Yenɲele li Yinnekpoyi li fanɲga ki ni wi jɔlɔ. Pa ki yen ma ali ma pan ma gbɔn nala.

30 Eɛn fɔ, Yenɲele senre sewe wi yen na yuun meɛ?

Wi yen naga yuun ma yo fɔ: «Kulojɔ wi purɔ wo naa wi pinambyɔ wi ni, katugu kulojɔ wi pinambyɔ wi se pinle mbe kɔrɔgɔ ki li ja jɛle ɲa wi yen lesee wi Pinambyɔ wi ni.»†

31 Ki pye ma, sefenne, we woro kulojɔ wi piile. Eɛn fɔ, we yen jɛle ɲa wi yen lesee wo piile.

**TAGAFENNE PE
LESEWE KONAA
TANGALOMɔ
JEMBE
YINNEKPOYI LI
FANNGA NA**

5

5-6

Yaga ka ye lesewe pi jɔgɔ

1 Kirisi wì we wɔ wa kulowo pi ni we ta we pye lesele kaselege na. Ki kala na, ye koro ye yere jɛnge wa ki lesewe pi ni. Yaga ka ye yɛɛ kan pe ye pye kulolo naa.

2 Yaa nuru! Mi Pɔli mi yen naga yuun ye kan fɔ: «Na yaga ye yɛɛ kan paga ye kenrekenre†, kona, Kirisi wi se ya yaraga ka yɔn ye kan naa.»

3 Mi yaa songɔrɔ mbege yo naa fɔ: Lere ɲa fuun kaa yɛɛ kan poo kenrekenre, wi daga mbaa tanri lasiri wi ni fuun wi na.

4 Yoro mbele fuun yaa jaa mbaa tanri lasiri wi na

† 4:24 4.24: Pa Yenɲele lɔa li lasiri wi kan Moyisi wi yeri wa Sinayi yanwiga ki na; Eki 19.1-19; 20.1-17. † 4:27 4.27: Ki verise ɲa wi yen na para Zheruzalemu ɲa wa yenɲele na wo senre na, wi piile poro pe yen mbele pɛ taga Kirisi wi na we. Zheruzalemu ɲa laga tara na wo piile poro pe yen ma taanla leele mbele paa jaa mbaa tanri lasiri wi na pe yɛɛ fanɲga; Eza 54.1. † 4:30 4.30: Zhene 21.10 † 5:2 5.2: Mbe kenrekenre ko kɔrɔ wo yen mbe pye lesinɲe Yenɲele li yɛge na.

mbe ta mbe pye lesinm-bele Yenñele li yege na, ye laga Kirisi wi na ma wo wa Yenñele li yinme pi ni.

⁵ Woro wo na, we jigi wi yen ki na ma yo Yenñele li yaa ka we pye lesinmbele li yee yege na, naa we taga Zhezu wi na we. Ko jigi wo we yen na singi Yinnekpoyi li fannga na.

⁶ Katugu na waga pye nungba Zhezu Kirisi wi ni, we kenrekenre o, wee kenrekenre o, ko ka woro kagbogo. Nga ki we ki ni fuun na, ko ki yen tagawa mba pi maa tunngo piin ndanlawa ni.

⁷ Yaa pye na tanri kono jenne li na. Ambo wi ye yege kon, a ye si kaselege kono li yaga?

⁸ Nga paa yo ye kan ma ye jatere wi kannga, ki sila yiri wa Yenñele na li yen na ye yinri lo yeri.

⁹ Yege nga na pe maa ki yuun ma yo fo: «Leve jenri wi ma buru muwe mba pi gbɔn pi ni fuun pi fe maa yirige,» pa ki pye ma fun.

¹⁰ Ma si yala, we Fo wi jigi kan na yeri ye kala na. Mi taga ki na ma yo ye jatere wi se yiri wi ye na woo wi ni. Een fo, na wila ye jatere wi pinri ye na, wi yen yege o yege, Yenñele li yaa kaa le jologo.

¹¹ Sefenne, mi wo na, ndee ki pye mi yen na Yenñele senre ti yuun ma yo kenrekenre wi daga mbaa piin, pe jen naa na jolo mele

naa? Ki pye pa mila ki yari ma, Kirisi wi kunwo wa tiparaga ki na, ki senre nda mila yuun ti se jen naa leele mbenge.

¹² Mbele paa ye jatere wi pinri ye na, mi pye naga jaa paa kee pe kapyere ti ni yege, fo pe sa pe yee san.

¹³ Yoro wo na, sefenne, Yenñele li ye yeri ye pye lesele. Een fo, yaga ka ki lesewe pi le mbe yo ye yaa la tanri mbaa yala ye wire ti jogo kagala koro ni. Nga ki wa, ye daga mbe ye yee ndanla mbaa tunngo piin ye yee kan.

¹⁴ Katugu lasiri wi ni fuun wi go ko ki yen ki ngasele na le fo: «*Ma lewee yenle wi daga mbɔɔn ndanla paa yege nga na mɔɔ yee ndanla we.*»†

¹⁵ Een fo, na ye kaa ye yee noori mbaa ye yee kaa paa yanyaara ti yen, ye yee yingiwe jen, yaga ka ye yee ka mbe ye yee ko.

We wire ti jogo kagala koro ka kaa we yege sinni fo Yinnekpoyi lo

¹⁶ Ye wele, senre nda ti yen na yeri mbe yo ye kan ti nda fo: Ye Yinnekpoyi li yaga laa ye yege sinni! Pa kona ye se la wire ti jogo kagala ke piin.

¹⁷ Katugu kagala ngele ke la yen senwee wi wire ti na, koro yen ma Yinnekpoyi lo mben. Kagala ngele ke Yinnekpoyi lo ndanla, koro yen ma senwee wi wire to mben. Ti yen na wiin ti

† 5:14 5:14: Levi 19:18

yεε ni, jaŋgo kala na yaa jaa mbaa piin, yaga kaa li piin.

¹⁸ Εεν fɔ, na Yinnekpoyi li kaa ye yege sinni, pa lasiri wi se fannja ta ye na.

¹⁹ Kagala ngele senwee wi wire ti maa jaa mbaa piin, ke yen ma jen. Ke ngele: «Κεενρε limε, naa fyongɔ kapyere, naa kalikalawa,

²⁰ naa senge sunmɔ, naa lekara, naa mbenwe, naa maara, naa yenjara, naa nanngbanwa, naa kashara, naa mbe leele kɔn pe yeε na pe yɔn ki pye ki ye ki ye,

²¹ naa mbaa yege yinrigi leele yaara na, naa sinwɔgɔ, naa kafaara, naa kapyere ta yege ni paa ki woro nda ti cenle li yen.» Mi yen na ye yerεgi paa yege nja na mila ki pye faa we, ma yo fɔ: Mbele paa ki kagala ke piin, pe se ka ye wa Yenhele li wunluwɔ pi ni fyew.

²² Εεν fɔ, nja ki maa yinrigi wa Yinnekpoyi li yeri koyi nja: Ndanlawa, naa nayinme, naa yeyinngε, naa mbe kala kun yeε ni, naa kapitanra, naa kajεngε pyege, naa tagawa,

²³ naa kotoyinngε, naa yeε yingiwε jεngε. Lasiri wi woro na wiin ki kagala ngele lo la ni.

²⁴ Leele mbele pe yen Zhezu Kirisi wi woolo, pε pungo le wire ti nandanwa naa ti jogo kagala ke ni. A ki cen ndεε pε ke kan wa tiparaga ki na ma ke gbo.

²⁵ Yinnekpoyi li yinwege kan we yeri. Ki kala na, ki daga laa we yege sinni.

²⁶ Waga kaa we yeε gbogo, waga si kaa we yeε nawa ngbanni, nakoma mbaa yege yinrigi we yeε yaara na.

6

*Waa we yeε go kagala ke lee
we yeε ni*

¹ Sefenne, na paga lere wa yigi wi yen na kapege ka piin, yoro mbele Yinnekpoyi li yen na ye yege sinni, yoo saga ye pan wi ni wa kozinne li ni naa. Εεν fɔ, yege pye kotoyinngε ni. Mboro fun, mɔɔ yeε yigi, jaŋgo Sotanla wiga kɔon fanla ma to wa kapege ki ni.

² Yaa ye yeε sari ye yeε go kagala ke na. Pa ye yaa Kirisi wi lasiri wi tanga mboo yɔn fili yeen we.

³ Na lere nja kaa ki jate wi yen yaraga, mbe sigi ta wi woro yaraga, kona, wila wi yeε fanla.

⁴ Lere nungba nungba pyew wi daga mboo tangalomɔ pi taanla mbe wele. Na wi kaa yan jembe, pa wi yaa la wi yeε gbogo wi tangalomɔ pi kala na, pa ki se pye sanmbala poro kala na.

⁵ Katugu lere nungba nungba pyew wi yaa kaa yeε go kala li yege yo.

⁶ Lere nja pe yen na nari Sentanra ti ni, yarijende nda fuun wila taa, wi daga mbaa wi nagafɔ wi tasaga woo wa ti ni mbaa ki kaan wi yeri.

⁷ Yaga kaa ye yeε fanla, lere na la tege Yenhele na.

Lere wiga yaraga nga lugu, ko wi ma kaa kow.

⁸ Na wi kaa wi wire ti nandanwa kala li piin nde wi yen na yariluguro nuru ti kanngolo, wi yaa ka wire ti fongowo pi ta†. Na wiga sila Yinnekpoyi li nandanwa kala li piin nde wi yen na yariluguro nuru li kanngolo, wi yaa ka yinwege mbakogo ki ta Yinnekpoyi li yeri.

⁹ Yaga ka ti we te kajenge pyege ki ni; katugu na wee te mbaa ki piin, pa we yaa kaga tonli wi ta, na ki wagati wiga ka gbɔn we.

¹⁰ Ki kala na, na waga wagati jenne na ta, waa kajenge piin lere pyew wi kan, tagafenne poro wogo ko mbe we.

Poli wi yerewe senre punjo woro naa wi sharaga

¹¹ Yege sewe yɔɔnro nda ti wele paa ti tugbolo! Mi kpaw miri yonlogo na ye maa torogo ye kan.

¹² Leele mbele paa jaa mbe pe ye kala li pye li leele pe ndanla wire kapyere ti wogo na, poro paa jaa mbe ye jori ye kenrekenre. Pe maa ko piin ma, jango paga ka pe jolo Kirisi wi tiparaga senre yowo pi kala na.

¹³ Mbele jate pe kenrekenre, paa la tanri lasiri wi na. Eɛn fo, paa jaa ye kenrekenre, jango pe ta paa pe ye gbogo tegerɛ nda pe tegerɛ ye na ti kala na.

¹⁴ Mi wo na, mi woro na jaa mbaa na ye gbogo kala la na, na we Fo Zhezu Kirisi wi tiparaga wogo ko ma. Ki tiparaga ki fannga na, dunruya yaara ti yen nde ti ku mi wo yeri, a mi fun mi ku ti yeri.

¹⁵ Ma kenrekenre o, me kenrekenre o, ko ka woro yaraga. Nga ki we ki ni fuun na, ko ki yen: Ma kannga lere fongoo.

¹⁶ Mbele fuun paa tanri ko konɔ lo na, mila ki yuun pe kan fo: Yennele li yeyinge kan pe yeri, li kagbaraga pye pe kan, poro naa Yennele li woolo pe ni fuun pe ni!

¹⁷ Mbege le nala wo na, lere ka kanla jolo naa; katugu sagbantitere nda ti yen na wire ti na, tila ki nari ma yo mi yen Zhezu wi kulo.

¹⁸ Sefenne, we Fo Zhezu Kirisi wi yinne kan ye ni fuun ye yeri! Anmiina.

† 6:8 6:8: Mbe wire ti fongowo pi ta, ko korɔ wo yen mbe laga Yennele li na pew.

**Sewε na Pōli wīla
torogo
EFEZI
ca tagafenne pe
yeri
Sewε wi nawa
senre**

Sanga na ni Pōli wīla pye naga sewε na wi yonlogi Efezi ca tagafenne pe kan, kila yala wi yen kaso. Efezi ca ko kila pye Azi tara ti ni fuun cagbogo ye. Nala pe maa ki tara ti yinri Turiki tara. Legilizi na wīla pye wa ki ca ki ni, Pōli wo wīla wi tεge wa. Wīla yele taanri pye wa ki ca ki ni ma legilizi wi gbegele maa tεge. Legilizi wīla kaa gbogo, fo a tagafenne pēle yege ta wa kanngara na cara ti ni. Ki yen kaselege fo Efezi ca legilizi wo wīla pye legiliziye sanmbala pe yεkelewe, εen fo sewε na Pōli wīla torogo, wīla pye kanngara na legiliziye pe ni fuun pe woo fun. Ko kī ti laga ki sewε na wi ni, pōli wii leele mεre yeri mbe pe shari.

Ki sewε na wi mbe ya kōn mbe yiri kōnsara shyen. Wa sewε wi kōnsaga kōngbannga (1.1-3.21) ki ni, Pōli wi yen na Yenņele li gbogo, nali shari duwaw na fuun li yen na kaan we yeri Zhezu Kirisi wi fannga na wi kala na; katugu mbele pē taga Kirisi wi na, Zhufuye kōnaa mbele pe

woro Zhufuye pe ni, Zhezu wī pe ni fuun pe pinle ma pe pye Yenņele li piile kpoyi. Ko leele kpoyi poro pe maa yinri Legilizi we. Pōli wi yen na yenri pe kan, jango pe Yinņekpoyi li ta, pe ya pe Kirisi wi ndanlawa pi koro jen.

Wa sewε wi kōnsaga shyen wogo (4.1-6.24) ki ni, Pōli wi yen naga yenri tagafenne pe yeri pe tangalomō pi pye jembe, pi Yenņele li ndanla.

Wa sewε wi kōsaga (6.10-18) yeri, Pōli wi yen na tagafenne pe nawa tuun ma yo fo pe Yenņele li malingbonyaara ti le, jango pe ya pe yere pe Sotanla wi wamawelewe pi sige.

**Sewε wi yen ma kōonlo
yege nga na**

Sewε wi lesaga senre kōnaa sharaga 1.1-2

Showo pi ma ta Zhezu Kirisi wo ni 1.3-3.20

Tagafenne gbogolomō pi yinwege ki daga mbe pye yege nga na 4.1-6.24

*Pōli wīla sewε wi torogo
leele
mbele yeri pe sharaga ye*

¹ Mi Pōli na Zhezu Kirisi wi pitunņo ma yala Yenņele li nandanwa kala li ni, muwi mila ki sewε na wi torogi yoro mbele Yenņele li leele kpoyi wa Efezi ca ye kan. Yoro mbele ye yen tagawa ni wa ye gbogolomō pi ni Zhezu Kirisi wi ni we.

² We To Yenņele lo naa we Fo Zhezu Kirisi wi ni, pe

yinme naa yeyinŋge kan ye yeri!

SHOWO PI MA TA ZHEZU KIRISI WO NI

1.3-3.20

*Yarijendε nda Yennεle li kan
we yeri ma we ta*

Zhezu Kirisi wi ni

³Ye ti waa Yennεle li sonni, lo na li yen we Fɔ Zhezu Kirisi wi To we! Lo li duwaw we na wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni, ma si Yinnekpoyi li duwaw wi ni fuun wi kan we yeri wa naayeri lara ti na.

⁴Katugu sanga ŋa ni Yennεle li fa dunruya wi da, làa we wɔ makɔ we pye li woolo wa we gbogolomɔ pi ni Kirisi wi ni, jango we pye kpoyi, jεregisaga fu li yege na.

⁵Yennεle li ndanlawa pi kala na, làa ki kɔn maga tege faa, mbe we pye li piile Zhezu Kirisi wi fanŋga na, ma yala li nandanwa kala li ni.

⁶Ki kala na, ye ti waa Yennεle li sonni, li yinme gbɔgɔwɔ mba li kan we yeri waga pi kala na, wa we gbogolomɔ pi ni li Pinambyɔ ŋa wili ndanla jεnŋge wi ni.

⁷Katugu Kirisi wi kunwɔ pɛ we go sho, a we kapere ti kala yaga we na, ma yala Yennεle li yinme mba pi se jεn mbe kɔ pi ni.

⁸Ligi yinme pi kan we yeri maa lege, ma we kan kajenme naa tijinliwε pi ni fuun ni.

⁹Ligi kan, a wɛli nandanwa kala na li yen ma lara li jεn, na làa yere ki yerewe faa mbeli pye mbeli yɔn fili Kirisi wi fanŋga na we.

¹⁰Na wagati wiga kaa yεε yɔn fili Yennεle ligi pye, pa li yaa ka yaara nda fuun ti wa naayeri, naa nda fuun ti yen laga tara na ti gbogolo nunŋba, to nunŋba mbe pye ti go na, wo wi yen Kirisi we.

¹¹Wa we gbogolomɔ pi ni Kirisi wi ni, wε we tasaga ta wa showo pi ni fun, katugu Yennεle làa we wɔ faa, ma yala li kakɔndεgele li ni. A li si yaara ti ni fuun ti gbegele paa yege ŋga na làa yere ki yerewe mbege pye konaa naga jaa we.

¹²Yennεle li ko pye ma, jango waa li gbɔgɔwɔ pi sonni, woro mbele wε keli ma we jigi wi taga Kirisi wi na we.

¹³Yoro fun, naa yε kaselege senre ti logo, Sentanra nda ti showo pi kan ye yeri we, a yε si taga Kirisi wi na. Kona, a Yennεle li si tegere tege ye na li yεε mege ki na, mεε Yinnekpoyi li kan ye yeri, na làa li yɔn folo kɔn we.

¹⁴Yinnekpoyi lo li yen we kɔrɔgɔ yaraga konŋbanŋga, mbege naga fɔ we yaa ka showo pi ta, po Yennεle làa yɔn folo kɔn mbe kan li woolo pe yeri paa kɔrɔgɔ yen. Li yen na jigi kaan we yeri fɔ we yaa kaga kɔrɔgɔ ki ta, na liga ka we go sho pew we. Ki kala na, waa Yennεle li gbɔgɔwɔ pi sonni.

Poli wi yenrewe we

¹⁵ Ki kala na, tagawa mba yè taga we Fɔ Zhezu wi na, naa ndanlawa mba pi yen ye ni Yenɲele li leele kpoyi pe ni fuun pe kan, male müu senre logo,

¹⁶ mii Yenɲele li sharaga ki yaga ye kala na. Mi maa nawa tuun ye na wa na yenrewe pi ni;

¹⁷ janɔo we Fɔ Zhezu Kirisi wi Yenɲele le, lo na li yen To, ma gbɔɔ, li Yinne li kan ye yeri, na li maa tijinliwe kaan we, mbaa li kagala ke nari ye na, ye ta ye li jen.

¹⁸ Mi yen na Yenɲele li yenri fɔ li ye kotoo ti yenge ye na yeli yanwa pi yan, janɔo Yenɲele li ye yeri jigi tagasaga nga na, yege jen, mbele pè pye li woolo, korɔɔo tiyɔngɔ nga li tɛge pe kan, yege jen.

¹⁹ Mi yen na yenri fɔ li yawa gbɔɔ mba pi se jen mbe kɔ, yoo jen. Po li tɛge mbaa woro mbele tagafenne we sari. Ki yawa jate po Yenɲele li pye yere ma naga fanɲga ni,

²⁰ naa li Kirisi wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, ma saa wi tɛge wa li yee kalige kee ki na, wa naayeri lara ti na we.

²¹ Wi wa ma cen tegere ti ni fuun, naa yawa pi ni fuun, naa fanɲga ki ni fuun, naa wunluwɔ pi ni fuun pi go na, naa mere nda fuun pe mbe ya yeri ti go na, ki dunruya nga wi mere to nunɔba ma, een fɔ, mbe pinle dunruya

nga wila paan wi woro ti ni fun.

²² Yenɲele li yaara ti ni fuun ti tirige mari tɛge wi nɔɔɔ,† ma suu kan Legilizi wi yeri, wi pye To kagala ke ni fuun ni.

²³ Legilizi wi yen Kirisi wi wire. Wi yen wa Legilizi wi ni maa yin, wo nga wi yerenɲe ki ni fuun ki yin we.

2

Wè wɔ wa kunwɔ pi ni ma yinwege ta

¹ Faa, yàa ku yinne lo na ye kajɔɔɔo naa ye kapere ti kala na.

² Ki sanga wi ni, yàa pye na tanri na yala ki dunruya nga wi tangalɔmɔ po ni, na yinɲele ngele yawa yen ke ni wa naayeri ke To wi senre ti nuru. Ko yinne lo laa tunɲo piin yinɲo wa mbele pè je Yenɲele li na pe kotoo na.

³ Woro fun, wàa pye paa pe yen, na tanri na yala we wire ti jogo kagala ke ni, na we wire to naa we jatere wi nandanwa kagala ke piin. We sewe po na, wàa daga Yenɲele li nanɲbanwa pi ni paa sanmbala pe yen.

⁴ Een fɔ, Yenɲele li yinriwe taga kɔ gbɔɔ fɔ jenge, we yen ma li ndanla ndanlawa gbembe mba ni pi kala na,

⁵ woro mbele wàa ku yinne lo na we kajɔɔɔo ti kala na, li yinwege kan naa we yeri Kirisi wi ni. Yenɲele li yinne po fanɲga na ye sho.

† 1:22 1.22: Yuuro 8.7

⁶ Naa wè gbogolo Zhezu Kirisi wi ni, Yennεε li we yen ma we yirige wi ni ja, ma we kan waa wunluwo piin wi ni ja wa naayeri lara ti na.

⁷ Li ko pye ma, jango mbe ta mbeli yinme mba pi se jen mbe ko pi naga leele pe na wagati na fuun wila paan wi ni, li kajeηε nga li pye we kan wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni ki kala na.

⁸ Yennεε li yinme po fannga na yè sho ye tagawa pi kala na. Ko si yiri yoro yeri, Yennεε lo yarikanga yi.

⁹ Ye kapyere to tulugo si ma, jango lere kpe ka kaa yεε gbɔɔ.

¹⁰ Katugu Yennεε lo li we gbegele. Li we da wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni, jango waa kapyere jende piin, làa ti gbegele mari tεge faa, jango waa taanri ti na.

Mbe pye nungba Zhezu Kirisi wi ni

¹¹ Yoro mbele ye woro Zhufuye piseele, Zhufuye pe maa ye yinri mbele pee kenrekenre, nεε pe yεε yinri mbele pè kenrekenre, ma yala nga leele pè pye pe wire ti na ki ni, faa yàa pye yege nga na, ye yεε nawa to ki na.

¹² Ki sanga wi ni, yàa pye ma lali Kirisi wi ni. Yàa pye nambanmbala, ye sila pye Yennεε li woolo mbele li wo pe ni. Yon finliweyɔn fɔgolo ngele Yennεε làa kon li woolo pe yeri, ye tawa sila pye wa ke ni. Yàa pye

na ye yinwege ki piin laga dunruya wi ni jigi tagasaga fu naa Yennεε fu.

¹³ Εεn fɔ koni, wa ye gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni, yoro mbele yàa pye ma lali, yè pan tɔɔn Yennεε li tanla Zhezu wi kunwo pi fannga na.

¹⁴ Katugu Kirisi wo wì pan yeyinηε ki ni we kan, ma si Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye pe pye leele nungba. Wo wùu yεε kan ma mbogo nga kila pe kon pe yεε na, ma pe pye juguye ki ya.

¹⁵ Wì Zhufuye lasiri wo naa wi ngasegele ke jan wi kunwo pi fannga na, ma sigi cengele shyen leele pe pye lere fonηɔ nungba wi yεε ni, ma yeyinηε le pe sɔgɔwɔ.

¹⁶ Kirisi wi kunwo wa tiparaga ki na pi fannga na, wì panraga ki ko, ma sigi cengele shyen ke gbogolo ma ke pye wire nungba, mεε tanwa le poro naa Yennεε pe sɔgɔwɔ pi ni.

¹⁷ *Wì pan ma yeyinηε Sentanra ti yari yoro mbele yàa pye ma lali, konaa yoro mbele yàa pye ma yɔngɔ ye kan.*†

¹⁸ Ko kì ti Kirisi wi fannga na, Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye, we ni fuun, we mbe ya pan we to Yennεε li tanla Yinnekpoyi nungba li sagawa pi na.

¹⁹ Ki kala na, yoro mbele ye woro Zhufuye, ye woro nambanmbala, nakoma tara ta woolo. Εεn fɔ yinɔ,

† 2:17 2.17: Eza 57.19

yè pye tara nunḡba woolo Yenḡeḡe li woolo pe ni, ma pye Yenḡeḡe li go woolo.

²⁰ Yoro fun, ye yen ma kan go nḡḡo ḡga na, ko ki yen pitunmbolo poro naa Yenḡeḡe yon senre yofenne pe senre re. Zhezu Kirisi jate wo wi yen go yenle li sinndeḡe koḡbanḡga ye.

²¹ Wo wi ti go ki ni fuun ki yen na ki yeḡe yinri jḡḡe na gbogo mbe pye sheriḡo gbḡḡokpoyiwe Fḡ wi kan.

²² Yoro fun, wa ye gbogolomḡ pi ni wi ni, ye yen ma ye yeḡe yigi jḡḡe, yoro naa sanmbala pe ni, mbe pye go ḡga Yenḡeḡe li yaa la cḡen wa Yinnekpoyi li fanḡga na.

3

Tunḡḡo ḡga ki kan Pḡli wi yeri

wi pye wa mbele pe woro Zhufuye pe sḡḡwo

¹ Ko ki ti mi Pḡli, mi ḡa mi yen laga kaso Zhezu Kirisi wi meḡe ni, yoro cḡeḡe sanḡgala woolo ye yonwo pi kala na, mila Yenḡeḡe li yenri ye kan.

² Yenḡeḡe li yinme pi kala na, tunḡḡo ḡga li kan na yeri mbe pye ye kan, mi taga ki na ma yo yeḡe logo.

³ Yenḡeḡe lili ḡgundo jenme pi pye maa naga na na, paa yeḡe ḡga na miḡi yonlogḡ makḡ senre jenri ni we.

⁴ Na ye kaa ti kara, pa ye mbe ya mbeḡe jen fḡ ḡgundo ḡa wi yen na para

Zhezu Kirisi wi senre na, miu jenme pi ta.

⁵ Wagati ḡa fuun wi toro wi ni, Yenḡeḡe li sila ki ḡgundo wi naga leele pe na. Eḡn fḡ, yinḡḡo lūu naga li pitunmbolo naa li yon senre yofennekpoyi pe na Yinnekpoyi lo fanḡga na.

⁶ Ki ḡgundo wi ḡa fḡ: Sentanra ti fanḡga na, cḡeḡe sanḡgala woolo pè pye korḡḡo lifenne yeḡle Zhufuye pe ni, ma pye wire nunḡba pe ni, ma pe tasaga ta wa yon folo nunḡba na Yenḡeḡe lāa kon li ni, Zhezu Kirisi wi fanḡga na.

⁷ Mi pye ki Sentanra ti tunmbyee Yenḡeḡe li yinme yarikanga ḡga li kan na yeri ki fanḡga na. Liḡi kan na yeri ma yala li yawa tunḡḡo pyelomḡ po ni.

⁸ Muwi mi yen Yenḡeḡe woolo pe ni fuun punḡḡofḡ we. Ma si yala, Yenḡeḡe li kajḡḡe pye mala kan, mbaa Kirisi wi yarijende nda ti se jen mbe ko ti Sentanra ti yari cḡeḡe sanḡgala ke kan,

⁹ mbe ki ḡgundo wi tunḡḡo pyelomḡ pi yirige funwa na. Yenḡeḡe na yaara ti ni fuun ti Dafḡ, lāa ki ḡgundo wi lara maga le wa faa;

¹⁰ jḡḡo yinḡḡo ni, fanḡga fenne, naa yawa fenne mbele pe yen wa naayeri lara ti na, pe ta pe Yenḡeḡe li tijinliwe pi jen yeḡe ki ni fuun ki na Legilizi wi fanḡga na.

¹¹ Yenḡeḡe liḡi pye ma, ma yala li kakḡndeḡeḡe na li

yen kosaga fu li ni, lo na li pye we Fɔ Zhezu Kirisi wi fann̄ga na we.

¹² Wa we gbogolomɔ pi ni wi ni, naa we tagawa mba wè taga wi na pi kala na, we ma kotogo ta ma ya na fulo Yen̄jele li tanla jigi ni.

¹³ Ki kala na, mi yen na ye yenri fɔ jɔlogɔ nga mi yen na jɔlɔ ye yɔnlɔ, kiga ka ye sunndo kɔn, ki yaa gbogowɔ kan ye yeri.

Kirisi wi ndanlawa we

¹⁴ Ko kala kɔ ti mi yen na kan̄nguro kanni we To Yen̄jele li yege sɔgɔwɔ.

¹⁵ Lo na naayeri wo naa tara na sege woolo pe ni fuun pe maa pe mege ki taa na yinrigi wa li yeri we.

¹⁶ Mi yen na Yen̄jele li yenri, ma yala li gbogowɔ mba pi se jen mbe kɔ pi ni, fɔ li ye kan ye fann̄ga ta wa ye nawa Yinnekpoyi li fann̄ga na, yawa ni.

¹⁷ Fɔ Kirisi wi cɛn wa ye kotogo na ye tagawa pi fann̄ga na, ye ta ye ndire kan ye yere jɛngɛ wa ndanlawa pi ni,

¹⁸ yoro naa Yen̄jele li leele kpoyi pe ni fuun pe ni, ye ya yege kɔrɔ jen yege nga na Kirisi wi ndanlawa pi gbogɔ, ma tɔnlɔ, ma yagara konaa ma jugo.

¹⁹ Ee, ye mbe ya mbege ndanlawa pi jen, po mba pi gbogɔ ma wɛ jenme pi ni fuun pi na we, jango ye pye ye yin Yen̄jele li cɛnlomɔ pi ni fuun pi ni.

²⁰ Yen̄jele na li mbe ya kala li ni fuun li pye mbe we we yenrewɛ naa we jatere wi na fɔ jɛngɛ, mbe yala yawa mba pi yen na tun̄ngo piin wa we nawa pi ni,

²¹ gbogowɔ mbe pye li woo wa Legilizi wi ni Zhezu Kirisi wi fann̄ga na, wagati wi ni fuun fɔ sanga pyew! Anmiina.

**TAGAFENNE
GBOGOLOMɔ PI
YINWEGE KI DAGA
MBE PYE YEGE
NGA NA**

4

4-6

Wire ti yen nun̄gba

¹ Ki kala na, mi yen na ye yenri, mi ɲa mi yen kasopyɔ, katugu mi yen na tun̄ngo piin we Fɔ wi kan, fɔ Yen̄jele li ye yeri yerege nga na, yaa tanri yaa yala ki ni.

² Ye yeɛ tirige pilige pyew, ye pye kapitanra ni, yaa kala kunni ye yeɛ ni. Yaa ye yeɛ kagala kunni ye yeɛ ni ndanlawa ni.

³ Ye bala ye koro ye yeɛ ni wa nun̄gbama mba Yinnekpoyi li kan ye yeri pi ni, ye yin̄nge nga kɔ ye pɔ ye yeɛ na ki fann̄ga na.

⁴ Wire nun̄gba ti yen wa, naa Yinnekpoyi nun̄gba ni, paa yege nga na jigi tagasaga nun̄gba yen wa we, ko mege ni Yen̄jele li ye yeri.

⁵ We Fɔ nun̄gba wi yen wa, naa tagawa nun̄gba, naa batemu nun̄gba.

6 Yennεε nungba li yen wa, we ni fuun To wowi. Li yen leele pe ni fuun pe go na, li yen pe sɔgɔwɔ, ma pye pe ni.

7 We ni fuun nungba nungba, yinme pì kan we yeri ma yala yarikanga nga Kirisi wì taanla ma kan ko ni.

8 Ki yen paa yεγε nga na Yennεε senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Naa wì lugu ma kari wa naayeri, wì pele yigi kasopiile ma kari pe ni. A wì si yarikanra kan leele pe yeri.†

9 Nga kì yo ma yo fɔ: «Wì kari wa naayeri,» ko kɔrɔ wo yen mεε? Ko kɔrɔ wo yen fɔ wì tigi ma kari gben wa tara ti nɔgɔ† ki na.

10 Na wì tigi, wo nungba wo wì kari wa naayeri wi ni fuun wi go na, janngo mbe ta mbe yerenge ki ni fuun ki yin.

11 Wo wì yarikanra kan leele pe yeri pe ye pe ye: Wì pele kan pe pye pitunmbolo, ma pele kan pe pye Yennεε yon senre yofenne, ma pele kan pe pye Sentanra ti yofenne, ma pele kan pe pye pasiteriye naa nagafenne.

12 Wì ko pye ma, ma ta ma mbele pè pye Yennεε li leele kpoyi pe gbegele paa Yennεε tunngo ki piin, ka mbe ta kila tari Legilizi na wi yen Kirisi wi wire ti na.

13 Ki pyewe pi na ma, we ni fuun we yaa pye nungba wa

tagawa pi ni, mbe Yennεε li Pinambyɔ wi jen, mbe pye leele mbele pè le wa tagawa pi ni poro pele, mbe yon fili mbe pye paa yεγε nga na Kirisi wi yen ma yon fili we.

14 Pa kona we se pye paa piile yen, nambara fenne pe nagawa cenle pyew pila we lee pila kee we ni kee ki ni fuun ki na paa yεγε nga na tifelege ki maa kɔgɔje tonmo pi koon naa waa lagapyew. Ki woolo pe maa pe tijinliwe pee pi lee na leele pe fanla pi ni na pe punngu.

15 Eɛn fɔ, na we kaa kaselege ki yuun ndanlawa ni, pa we yaa la kee yεγε kala li ni fuun li ni Kirisi wi ni, wo wi yen wire ti go ye.

16 Wo fannga na wire ti lara ti ni fuun ti yen ma ti yεε yigi, ma pye nungba. Wire ti lombondo ti yen mari yεε yigi sogosara sogosara to fannga na, paa yεγε nga na ki daga we. Kiga pye ma, wire ti laga nungba nungba pyew ki kaa tunngo piin paa yεγε nga na ki daga mbaa piin, pa ti ni fuun ti yaa la gbogo mbaa kee yεγε ndanlawa ni.

Yinwefɔnnɔ Kirisi wi ni

17 Ki kala na, nga mi yen na yuun naga finligi we Fɔ wi mεε ki na ki nga, fɔ yaga kaa tanri naa paa yεγε nga na mbele pee sheri pe maa tanri pe jatere wara ti na.

18 Pe tijinliwe pi yen ma wɔ pe na. Pe tasaga woro

† 4:8 4:8: Yuuro 68.19 † 4:9 4:9: Ki senre nda ti kɔrɔ wi mbe ya pye fɔ wì tigi laga tara ti ni leele pe kɔrɔgɔ.

wa yinwege nga Yenñeɛ laa kaan ki ni, katugu pe yen kambajenmbeɛ, a pe kotoɔo ti ngban pe na fo jɛnɛɛ.

¹⁹ Fɛrɛ taga ki ni fuun ki ko pe yege na. Pɛ pe yeɛ kan jajara naa nanjara ti yeri, na fyongɔ kapyere cɛnɛ pyew ti piin na gbinri ti na.

²⁰ Eɛn fo, yoro wo na, anmɛ ma pɛ Kirisi wi kala li naga ye na.

²¹ Poo senre yo, a yeri logo jate, a pɛ ye naga kaselege nga ki yen Zhezu wi ni ki ni, maga ta ye yen keretiyenye.

²² Ki kala na, ye daga mbe ye faa tangalomɔ pi yaga, po mba pila pye na ye jogo lɛɛ wi nari we. Ki pyelomɔ lɛɛ pi jogo kagala ke ma lere wi fanla maa jɔɔ.

²³ Ki daga ye ye yinñeɛle koro naa ye kotoɔo ti yaga ti kannga fonndɔ ye na.

²⁴ Ye jogo fonɔɔ wi lɛ, wo na Yenñeɛ li gbegele paa li yeɛ yen, wo na wi maa wi yeɛ nari sinñɛ, ma pye kpoyi na yinrigi wa kaselege ki ni we.

²⁵ Ki kala na, ye yagbogowo pi yaga! *Ye ni fuun nunɔba nunɔba yaa kaselege yuun ye lewee yeɛnɛ pe kan;*[†] katugu we yen wire nunɔba ti lara ta.

²⁶ Na yaga nawa ngban, yaga ka kapege pye. Yaga si ka ti yonlo ki sa ko ki ye nanɔbanwa pi ta ye ni.

²⁷ Yaga ka yesaga kpɛ kan Soɔtanla wi yeri.

²⁸ Na wila pye na yuun, wuu yuro ti yaga. Eɛn fo,

wi bala wila tunngo piin wi keyen yi ni wila wi yon suro ti taa kaselege na, wi ya wila fyonwo fenne pe sari.

²⁹ Senpere kpɛ ka ka yiri wa ye yon, fo senjende, nda ti mbe ya sanmbala pe saga paa kee yege wa tagawa pi ni, mbe sagawa kan ti lo-gofenne pe yeri.

³⁰ Yaga ka ti Yenñeɛle li Yinnekpoyi li yege san. Lo li yen tegere nda Yenñeɛle li tegere ye na, ye go shogɔ pilige ki yege.

³¹ Ye nazorowo, naa kotonɔbanga, naa nanɔbanwa, naa kendige, naa tegere naa nambewe pi cɛnɛ pyew pi yaga ye yeɛ soɔgowo.

³² Yaa kajenɛ piin ye yeɛ kan, yaa ye yeɛ yinriwe taa yaa ye yeɛ kala yari, paa yege nga na Yenñeɛle li ye kapere ti kala yaga ye na ma ye ta Kirisi wi ni we.

5

Yaa tanri wa yanwa pi ni

¹ Pa ye kaa pye piile mbele pe yen ma Yenñeɛle li ndanla, ki kala na, yaa ki ngbanga yaa piin paa li yen.

² Yaa ye yinwege ki piin ndanlawa ni, paa yege nga na we yen ma Kirisi wi ndanla, a wuu yeɛ kan *we kala na, ma pye paa yarikanga naa saraga yen, nga ki nuwo pi tanla, a ki kala li Yenñeɛle li ndanla.*[†]

³ Ye yen Yenñeɛle li leele kpoyi, ki woro ma yala keɛnre lime, naa fyongɔ

[†] 4:25 4.25: Zaka 8.16 † 5:2 5.2: Eki 29.18; Levi 1.9

kapyere ti cɛnlɛ pyew, naa yegɛ mbatinwɛ ti mɛrɛ mbaa yinri ye sɔgɔwɔ.

4 Ki woro ma yala yaa fɛrɛmbandawa sɛnrɛ yuun, naa go fu sɛnrɛ konaa jiire sɛnrɛ ni. Ɛɛn fɔ, sanni ye saa to yuun ma, yaa Yɛnɲɛlɛ li shari.

5 Yege jɛn ye filige ki na fun fɔ: Kɛɛnrɛ lifɔ, naa fyɔngɔ kapyere pyefɔ, naa yegɛ mbatinwɛ fɔ (katugu mbe pye yegɛ mbatinwɛ fɔ ki yɛn paa sɛngɛ sunmɔ pa yɛn), wo wa se ka cɛnsaga ta wa Kirisi wo naa Yɛnɲɛlɛ li ni pe wunluwɔ pi ni.

6 Yaga ka ti lere wa mbe ye fanla mbe ye pɔngɔ sɛnwara ta ni; katugu ko kala ki ti Yɛnɲɛlɛ li naɲɲbanwa pi yaa to mbele pɛ je mbaa nuru li yeri pe na.

7 Ki kala na, yaga ka gbogolo pe ni yaraga ka na.

8 Faa yaa pye wa wɔwɔ pi ni, ɛɛn fɔ, koni, ye yɛn wa yanwa pi ni wa ye gbogolomɔ pi ni we Fɔ wi ni. Ki kala na, ye pye paa yanwa piile yɛn;

9 katugu yanwa pi maga kan kajɛɲɲɛ, naa kasiɲɲɛ, konaa kaselege ki cɛnlɛ pyew ki maa piin.

10 Yaa ki ɲɲbanga yaa ɲɲa ki we Fɔ wi ndanla ki jɛnni yaa ki woo ki yɛɛ ni.

11 Mbele pe maa tonli fu kapyere nda ti yɛn wɔwɔ woro ti piin, yaga ka gbogolo pe ni. Ɛɛn fɔ, yege naga pe na fɔ kapyere nda paa piin ti woro ma yɔn.

12 Ki leele, kagala ɲɲɛle pe maa piin wa larawa, ke yowo pi yɛn fɛrɛ ni.

13 Na ki kagala ke ni fuun kaga yiri funwa na wagati ɲa ni, ke kɔrɔ wi ma jɛn ma filige fɔ jɛɲɲɛ;

14 katugu ɲɲa fuun ka yiri funwa na, ko ma pye paa yanwa yɛn. Ko kɛ ti ki yo ma yo fɔ:

Yɛn, mboro ɲa maa wɔnlɔ we;

yiri ma wɔ wa kuulo pe sɔgɔwɔ;

pa Kirisi wi yaa yanwa yirige ma kan.

15 Ye ye yɛɛ yigi jɛɲɲɛ, ye ye tangalɔmɔ pi jɛn. Yaga kaa tanri paa tijinliwɛ fu fɛnnɛ yɛn, ɛɛn fɔ, yaa tanri paa tijinliwɛ fɛnnɛ yɛn.

16 Yaga wagati jɛɲɲɛ ɲa fuun ta, ye tunɲɲɔ jɛɲɲɛ pye wi ni, katugu we yɛn na we yinwege ki piin ki piliye yan ni yɛɛn, yi yɛn ma pe.

17 Ki kala na, yaga ka pye tijinliwɛ fu fɛnnɛ, ɛɛn fɔ, ye Yɛnɲɛlɛ li nandanwa kala li jɛn.

18 Yaga kaa tinni sinmɛ ni, ki ma lere kan wi maa kafaara piin. Ɛɛn fɔ, ye ti Yinɲɛkpoyi li ye yin.

19 Yaa para ye yɛɛ ni, yaa ki piin Yɛnɲɛlɛ gbɔgɔyuuro sɛwɛ wi yuuro ni, naa Yɛnɲɛlɛ li sɔnmɔ yuuro ni konaa Yɛnɲɛlɛ konɔ tangala yuuro ni. Yaa yuuro shoo yaa Yɛnɲɛlɛ li sɔnni ye kotogo ki ni fuun ni.

20 Yaa we To Yɛnɲɛlɛ li shari pilige pyew kala li ni

fuun li kala na, we Fɔ Zhezu Kirisi wi meɛge ki na.

Tagafenne nambala naa pe jeele kala

²¹ Naa ye kaa na fyɛ Kirisi wi yege, yaa ye yeɛ senre nuru.

²² Yoro jeele wele, yaa ye penɛ pe senre ti nuru, paa yege nga na ye yen na we Fɔ wi senre ti nuru we;

²³ katugu nana wi yen wi jo wi to, paa yege nga na Kirisi wi yen Legilizi wi To we. Kirisi wo jate wi yen Legilizi na wi yen wi wire ti Shɔfo.

²⁴ Yege nga na Legilizi wi yen na Kirisi wi senre ti nuru, jeele paa pe penɛ pe senre ti nuru ma fun kala li ni fuun ni.

²⁵ Yoro nambala wele, ye jeele pe daga mbe ye ndanla paa yege nga na Legilizi wi yen ma Kirisi wi ndanla, a wuu yeɛ kan ma ku wi kala na we.

²⁶ Kirisi wi ko pye ma, jango mbe Legilizi wi pye kpoyi tɔnmɔ† wologo konaa Yenɲele senre ti fannga na, wi pye Yenɲele li woo;

²⁷ katugu wila pye na jaa mbe Legilizi wi tege wa wi tiyɔnwɔ pi ni fuun pi ni wi yeɛ kan. Wi pye kpoyi, fyongɔ fu, naa jeregisaga fu, wiga ka yɔnfi yɔnfi, nakoma mbe pye ki yaara nda ti naga ti cenle la ni.

²⁸ Ki kala na, nambala wele, pe jeele pe daga mbe pe ndanla paa yege nga na

pe wire ti yen ma pe ndanla we. Na fuun wi jo yen maa ndanla, wo yen maa yeɛ ndanla.

²⁹ Lere wo wa fa wi yeɛ wire ti panra fyew, ɛɛn fɔ, wi maa ti baro mari yingiwe jen, paa yege nga na Kirisi wi maa ki nunɲba ki piin Legilizi wi kan we;

³⁰ katugu we yen wi wire ti lara ta.

³¹ Ki yen paa yege nga na Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «*Ko ki ti nana wi yaa ka laga wi to naa wi nɔ pe na, mbe si mara wi jo wi na. Kona, pe shyen pe yaa pye wire nunɲba.*»†

³² Ki wogo nga ki yen kaselege nga ki yen ma lara, ma pye kagbɔɔ, ma naga laga ki senre nda ti ni. Mi wo yeri, ki yen na para Kirisi wo naa Legilizi wo senre na.

³³ Yege o yege, ki daga nana nunɲba nunɲba pyew, wi jo wuu ndanla, jele nunɲba nunɲba pyew wila wi polo wi gbogo.

6

Piile naa pe sevenne senre

¹ Yoro piile wele, yaa ye sevenne pe senre ti nuru, naa ye pye nunɲba we Fɔ wi ni we, katugu ki wogo ki yen ma sin.

² «*Maa ma to naa ma nɔ pe gbogo*» ko ki yen ngasegele ke kongbanna, na Yenɲele li yɔn folo kɔn ma taga li na.

† 5:26 5.26: *Tɔnmɔ wologo nga senre ti yo laga ki laga nga ki ni, ki mbe ya pye batemu na wi ma pye wo.* † 5:31 5.31: *Zhene 2.24*

3 Ki yɔn fɔlɔ li na fɔ: «Jango ma pye ferewe na, ma yinwetɔnlɔgɔ ta laga tara ti na.»†

4 Yoro teelee wele, yaga kaa ye piile pe nawa pi nɔgbanni. Eɛn fɔ, yaa pe gbegele, yaa pe koro yaa pe yerɛgi yaa yala we Fɔ wi korowo pi ni.

Kulolo naa pe tafenne senre

5 Yoro kulolo wele, ye tafenne mbele laga tara ti ni ye go na, yaa pe senre ti nuru fyere ni, yaa seri, yaa ki piin kotojɛngɛ ni ma mbe yo fɔ ye yɛn na tunngo piin Kirisi wo kan.

6 Yaga kaa ki piin pe yege na ma, na pe kaa ye wele, ye kala lo mbe ta li pe ndanla. Eɛn fɔ, yaa Yɛnɔɛle li nandanwa kala lo piin ye kotogo ki ni fuun ni, paa Kirisi wi tunmbyeele yɛn.

7 Yaa ye kulowo tunngo ki piin pe kan nandanwa ni, ndɛɛ yaa tunngo piin we Fɔ wo kan, ye woro naga piin leele kan.

8 Yege jɛn ye yo fɔ lere nunɔba nunɔba pyew, wi yɛn kulo o, wi yɛn lesee o, wi yaa ka tɔnli ta we Fɔ wi yeri mbe yala kajɛngɛ nɔga wi yaa pye ko ni.

9 Yoro kulolo tafenne wele, yaa tanri ki tangalomɔ pi na ma fun ye kulolo pe ni. Ye kaa senɔnɔbanra yuun pe na. Yege jɛn ye yo fɔ yoro naa ye kulolo pe ni, ye Tafɔ wi yɛn nunɔba, wi yɛn wa yɛnɔɛle na. Wila lere wo lere ni.

Tagafenne pe malingbɔnyaara re

10 Ko ki ni fuun punɔgo na, yaa fanɔga nii ye yeɛ ni wa we gbogolomɔ pi ni we Fɔ wi ni, naa wi yawa gbɔɔ pi fanɔga na.

11 Malingbɔnyaara nda Yɛnɔɛle li kan ye yeri, ye ti ni fuun ti le, jango ye ya ye yere jɛngɛ ye Sotanla wi tijinliwe pee pi sige.

12 Katugu we woro na wiin senwee piile poro ni, eɛn fɔ, waa wiin yinne tipegele ngele yawa yɛn ke ni wa naayeri lara ti na koro ni, naa ngele ke yɛn teelee, naa fanɔga fenne, naa ki wowɔ dunruya nɔga wi go na cenfenne pe ni.

13 Ki kala na, ye Yɛnɔɛle li malingbɔnyaara ti ni fuun ti le, jango na pilipege kiga gbɔn, ye ya ye malaga ki gbɔn ye mbenfɔ wi ni. Na yaga ya pe ni fuun pe ni mbe kɔ, ye ya ye koro yeresaga.

14 Ki kala na, ye gbegele ye yere: Ye kaselege ki le ki pye paa ye kurusijara yɛn, nɔga ye pɔ wa ye senne. Ye kasinɔge ki le yege le paa ye malaga gbɔnderege yɛn.

15 Balawa mba pe ma le na yeyinɔge Sentanra ti yari, ye po le pi pye paa sawira yɛn ye tɔɔɔ ti na.

16 Ye tagawa pi le suyi paa tugurɔn sigeyaraga yɛn. Po pi yaa ye kan ye ya ye Tipee wi kason wangala ke figi.

17 Ye showɔ pi pye paa ye malaga gbɔnnjala yɛn. Ye

† 6:3 6.3: Eki 20.12; Dete 5.16

Yenñele senre ti le, ti pye paa ye tokobi yen, ña Yinnekpoyi li kan ye yeri we.

¹⁸ Yaa Yenñele li yenri sanga pyew Yinnekpoyi li fannga na, yaa yenri yenrewe gbɔɔ pi cenle pyew pi ni. Ye koro yenmbele, yaa yenri papaga ni. Yaa Yenñele li yenri li leele kpoyi pe ni fuun pe kan.

¹⁹ Yaa yenri na kan fun, jango na mi kaa para sanga ña ni, Yenñele li senjende kan na yeri, mbe kotogo ta mbaa ngundo Sentanra ti yuun mbaa ti finligi.

²⁰ Ki Sentanra to kala na mi yen pitunjo gbɔɔ, ali maga ta mi yen laga kaso yingɔ. Ki kala na, yaa Yenñele li yenri mbe kotogo ta mbaa para, paa yege ñga na mi daga mbaa ki piin we.

Sharaga punjo wogo

²¹ We sefo Tishiki ña wi we ndanla, wo ña wi yen we Fo wi tunmbyee ña wi yen tagawa ni, wo wi yaa sanla senre ti ni fuun ti yo mbe ye kan, ye ta yanla kala li jen.

²² Mùu tun wa ye yeri ki kala na lo mege ni, ye ta ye we kala li jen, konaa wi kotogo kan ye yeri.

²³ We To Yenñele lo naa we Fo Zhezu Kirisi wi ni, pe yeyinje, naa ndanlawa, naa tagawa kan sefenne pe ni fuun pe yeri!

²⁴ We Fo Zhezu Kirisi wi yen ma mbele fuun ndanla ndanlawa mbakɔɔ ni, Yenñele sa yinme kan pe ni fuun pe yeri!

**SƆWƆ ƚa Pɔli wila
torogo
FILIPI
ca tagafenne pe
yeri
SƆWƆ wi nawa
senre**

Filipi ca ko kila pye Maseduwani tara ti ni fuun cagbɔgo ye. Ko ca ko kila pye ca konɔgbannɔga wa Lefiile tara ti ni, ƚga Pɔli wila keli ma legilizi tege wa ki ni (Kapye 16.11-40). Naa Pɔli wila kaa kari wa cara sannda ti ni mbe sa Yennele li tunngo ki pye, Filipi ca tagafenne paa penjara torogo wi kan maa saga.

Laga ki sƆwƆ ƚa wi ni, Pɔli wila sharaga kan Filipi ca tagafenne pe yeri, mbege ta paa sefo Epafuroditi wi tun yarikanga ni, a wi saa ki kan wi yeri we. Ki sanga wi ni, Pɔli wila pye kaso, een fo naa wila kaa ki yarikanga ki ta, kila tanla wi ni fo jenge.

Wa sƆwƆ wi go (1.1-26) laga ki ni, Pɔli wila Filipi ca tagafenne pe kajenge pyege ki jen pe na Yennele li yege sogowo. Maa ta wa kaso wi ni, wila para pe ni fun pe kajenge ki wogo na.

Wa sƆwƆ wi go (1.27-2.18) laga ki ni, Pɔli wi yen naga yuun tagafenne pe kan fo pe pye nunɔgba, pe pye go sogowo ni konaa pe ni fuun nunɔgba nunɔgba paa pe yege jate.

Wa sƆwƆ wi go (2.19-30) laga ki ni, Pɔli wi yen na para Timote naa Epafuroditi pe senre na, poro mbele wila tun wa Filipi ca ye.

Wa sƆwƆ wi go (3.1-21) laga ki ni, mbele pe yen na Zhufuye lasiri wi nari, Pɔli wi yen na Filipi ca tagafenne pe yeregi ma yo paa pe yege korosi pe ni; katugu paa pye naga yuun ma yo fo tagafenne mbele pe woro Zhufuye pe daga mbe kenrekenre mbe ta mbe pye lesinmbele Yennele li yege na. Pɔli wi yo paa tanri paa wi yen, ko korɔ wo yen pe pe yege kan Zhezu Kirisi wi yeri pew.

Wa sƆwƆ wi go (4.1-23) laga ki ni, Pɔli wi yen na yerewe kaan Filipi ca tagafenne pe yeri. Wigi yo naa ma yo fo wi yen kagbaraga jenfo yarikanra nda pe kan wi yeri ti wogo na.
SƆWƆ wi yen ma konlo yege ƚga na

SƆwƆ wi lesaga senre konaa Yennele yenrewe
1.1-11

Senre nda leele paa logo Pɔli wi wogo na konaa wi tunngo *1.12-30*

Yerewe senre mbe pye nunɔgba, mbe go sogo konaa mbaa Yennele senre ti yari *2.1-18*

Yerewe senre nda Pɔli wila kan Timote naa Epafuroditi pe yeri *2.19-30*

Yerewe senre mbaa tanri paa Pɔli wi yen *3.1-21*

Yerewe senre ta yege konaa sharaga yarikanra

nda Pɔli wila ta ti wogo
na 4.1-20
Sharaga punḡo wogo 4.21-
23

*Pɔli wila sɛwɛ wi torogo
leele
mbele yeri pe sharaga ye*

¹ Mi Pɔli naa Timote, woro mbele we yɛn Zhezu Kirisi wi tunmbyeele, woro waa ki sɛwɛ ɲa wi torogi yoro mbele fuun ye yɛn Yɛnɲɛle li leele kpoyi, ma pye nunḡba Zhezu Kirisi wi ni wa Filipi ca ye kan, naa legilizi yɛkeele naa tunmbyeele pe kan.

² We To Yɛnɲɛle lo naa we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni, pe yinme naa yeyinḡe kan ye yeri.

*Pɔli wila yɛnri
Filipi ca tagafenne pe kan*

³ Sanga o sanga mi kaa jatere piin ye wogo ki na, mi maa Yɛnɲɛle li shari ye kala na.

⁴ Sanga o sanga mi kaa yɛnri ye kan, mi maa yɛnri nayinme ni;

⁵ katugu yànlà saga ma Sentanra ti yari, maga le wa pilige kongbanḡa ki na ali ma pan ma gbɔn nala.

⁶ Migi jɛn ma filige ki na ma yo Yɛnɲɛle na li tunḡo jɛnḡe peli wa ye nawa, li yaa koro ki na mbaa ki piin fɔ mbe saga yɔn fili Zhezu Kirisi wi pilige ki na.

⁷ Ki yɛn ma sin mbaa ki jatere wi piin ma ye ni fuun ye wogo na, katugu ye kala li yɛn mala ndanla fɔ jɛnḡe. Yɛ pye Yɛnɲɛle li yinme pi

tafenne yɛɛnle na ni, maga ta mi yɛn yinḡo laga kaso, nakoma maga ta sanga ɲa ni mila pye na Sentanra ti nari ma yo ti yɛn kaselege, konaa na yeresaga kaan ti yeri we.

⁸ Yɛnɲɛle ligi jɛn ma yo ɲga mila yuun ki yɛn kaselege, naa mi yo ye yɛn mala ndanla Zhezu Kirisi wi ndanlawa pi ni we.

⁹ Mi yɛn na Yɛnɲɛle li yɛnri fɔ ye ndanlawa pila gbogo pila kee yɛḡe, ye kajɛnme jɛmbe ta naa tijinliwɛ pi ni fuun ni,

¹⁰ jango ye ya ye ɲga ki yɛn kajɛnḡe ko wɔ. Kiga pye ma, ye yaa pye kpoyi, teḡelesaga fu Kirisi wi pilige ki na.

¹¹ Pa Zhezu Kirisi wi yaa ye kan yaa ɲga ki yɛn ma sin ki piin wa ye yinwege ki ni suyi. Pa ki yaa pye Yɛnɲɛle li gbɔḡowɔ, mbaa li meḡe ki sɔnni.

*Kirisi wo wi yɛn yinwege
ye*

¹² Sefenne, mila jaa yeḡe jɛn fɔ ɲga kilan ta kigi kan, a Sentanra tila yari na kee yeḡe.

¹³ Ki pye ma, wunlunana wi yunḡbɔḡo welefenne pe ni fuun, naa leele sanmbala pe ni fuun pe ni, pɛḡe jɛn ma yo mi yɛn laga kaso Kirisi wi meḡe ni.

¹⁴ Naa pànlà le laga kaso ki kala na, sefenne leḡere pe jigi wi taga we Fɔ wi na, ma kotogo ta jɛnḡe na Yɛnɲɛle sɛnre ti yari, pe woro na fyɛ.

¹⁵ Kaselege yi, pele wa pe ni, pe maa Kirisi wi sɛnre

ti yuun yenjara naa kendige ni, na kala na. Eɛn fɔ, pele maa ti yuun nandanwa ni.

¹⁶ Poro maa ki piin ndanlawawa ni, katugu pɛge jen ma yo Yenɲele ligi tunɲo ki kan na yeri mbaa ki yege yuun fɔ Sentanra ti yen kasele.

¹⁷ Sanmbala poro maa Kirisi wi senre ti yuun yenjara ni, paa laga piin sobe ni. Pe yen naga jate ndeɛ pe yaa ka taga na jɔlogo ki na, mbanla ta laga kaso.

¹⁸ Ko ka woro tege! Paa ki piin sobe ni o, paa ki piin dawari ni o, Kirisi wo senre to yari makɔ. A ki yɔgorimɔ kan na yeri, mi yaa si koro mbaa yɔgori;

¹⁹ katugu ko ki ni fuun nga ko yaa na kan mbe sho ye yenrewe po naa Zhezu Kirisi wi Yinnekpoyi li sagawa pi fanɲa na.

²⁰ Naa mila wi singi nayinme ni, mala jigi wi taga wi na, mi se fere ta yaraga ko ka ni. Eɛn fɔ, mbege le yingɔ wo na, fɔ sanga pyew, mi yaa kotogo ta jɛnge, kiga pye ma, mi yen yinwege na o, mi ku o, Kirisi wi yaa gbogowo ta nga fuun mila piin na wire ti ni ki kala na.

²¹ Katugu mi wo yeri, na yinwege ki yen Kirisi wo keɛ, na mi ka si ku, ko yen tonli ni na yeri.

²² Eɛn fɔ, na kaa pye mi ka koro yinwege na naa, mbe ya mbe tunɲo jɛnge pye, nga mi yaa wo mi sigi jen.

²³ Na jatere wi yen nala tile keyen shyen yi ni fuun yi na.

Mi yen naga jaa mbe wo laga ki yinwege nga ki ni, mbe pye wa Kirisi wi ni. Ko yen ma mbonro fɔ jɛnge.

²⁴ Eɛn fɔ, mbe koro yinwege na naa yoro kala na, ko yen ma yon naa fɔ jɛnge.

²⁵ Migi jen ma wali ki na ma yo mi yaa koro laga mbe cen laga ye ni fuun ye ni, mbe ye saga yaa kee yege, ye pye nayinme ni wa tagawa pi ni.

²⁶ Kiga pye ma, na mi ka songoro naa mbe kari wa ye yeri, pa ye yaa ye yeɛ gbogogo fonɲo ta na kala na, wa ye gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni.

YEREWE SENRE

²⁷ Nga ki we kala li ni fuun na, ko yen fɔ: Yaa tanri yaa yala Kirisi wi Sentanra ti ni, jango mi kari wa ye yeri mbe sa ye yan o, mi koro laga o, mbaa ki nuru fɔ ye yen ma yere jɛnge, ye jatere wi yen nunɲba. A yaa malaga ki gbɔon kotogo nunɲba ni tagawa pi kala na, mba Sentanra ti maa kaan we.

²⁸ Yaga ka ye yeɛ yaga ye juguye pe ye kan yaa fyɛ yaraga ka na. Na ye woro na fyɛ, ko yaa pye paa tegere yen mbege naga pe na fɔ pe wogo ki jɔgo, mbe pye paa tegere yen mbege naga yoro na fɔ ye yen wa showo kono li ni. Pa ko yiri Yenɲele lo yeri;

²⁹ katugu li kagbaraga pye ye kan, a ye taga Kirisi wi na. Mbe taga wi na ko

nunḡba ma ki yen ki kag-baraga pyege ye, ɛɛn fɔ, yaa jɔlɔ wi kala na fun.

³⁰ Yingɔ ni, we yen ki nḡbenlewe pi na ja. Ki nḡbenlewe nunḡba powi faa yaa na yan mila nḡbeli we, mi si yen pi na bere, paa yegɛ nḡa na ye yen maga jɛn we.

2

*Kirisi wi yɛɛ tigiwen
naa wi gbɔḡɔwɔ*

¹ Kì kaa pye ye kotoro tì sogo ye na wa ye gbogolomɔ pi ni Kirisi wi ni, kì kaa pye wi ndanlawa pì kotogo kan ye yeri, kì kaa pye yè pye nunḡba Yinnekpoyi li ni, kì kaa pye ye yen ma ye yɛɛ ndanla, na ye yɛɛ yinriwe taa,

² ki kala na, ye ti na nayinmɛ pi pi yɛɛ yɔn fili. Ko yen fɔ: Ye yɔn ki pye nunḡba, ye ndanlawa pi pye nunḡba, ye nawa pi pye nunḡba jatere nunḡba ni.

³ Yaga kaa kala la piin kashara jatere ni, yaga kaa ye yɛɛ gbogo jaga. ɛɛn fɔ, ye yɛɛ tirige ye yɛɛ kan, yaa ye lewee yɛɛnle pe jate pè mbɔnrɔ ye na.

⁴ Ye ni, wa kpɛ ka kaa wi yɛɛra kagala koro cɛ jate. ɛɛn fɔ, ye ni fuun nunḡba nunḡba yaa ye lewee yɛɛnle pe kagala ke jate fun.

⁵ Jatere nḡa wila pye Zhezu Kirisi wi ni, wo mbe pye ye ni.

⁶ Wo nḡa Yenḡele li cɛnlɔmɔ pila pye wi ni,

wi sila ki jate mbege lagaja nḡbanga mbe yala Yenḡele li ni.

⁷ ɛɛn fɔ, a wo jate wì yaraga nḡa fuun kila pye wi yeri ki yaga wa,

ma kulo cɛnlɔmɔ le,
ma pye paa sɛnwee yen.

A pɔo yan paa sɛnwee yen.

⁸ A wì yenle ki na maa yɛɛ tirige mbaa wi yin-wege ki piin,

ma pye sɛnrɛ logofɔ, fɔ ma saa gbɔn kunwɔ pi na, ali ma saa ku tiparaga na.

⁹ Ko kì ti Yenḡele lùu yirige fun fɔ jɛnḡɛ,

mɛɛ mɛgɛ kan wi yeri,
nḡa kì gbɔḡɔ ma wɛ mɛrɛ ti ni fuun na,

¹⁰ jango naayeri yaara, naa tara na yaara, naa tara ti nɔḡɔna yaara tila kanḡguuro kanni Zhezu mɛgɛ ki gbɔḡɔwɔ pi kala na.

¹¹ Konaa pe ni fuun pege yo fɔ Zhezu Kirisi wo wi yen we fɔ we.

Ki gbɔḡɔwɔ kan Yenḡele na li yen To li yeri.

*Ye pye paa yanwa yen,
yaa yiin laga dunruya wi ni*

¹² Ki pye ma, yoro mbele yànla ndanla, yaa na sɛnrɛ ti le sanga wi ni fuun wi ni, naa mila pye wa ye ni we. Ki si yen ma yɔn naa jɛnḡɛ fɔ yaa na sɛnrɛ ti lee bere, mbanla ta mi woro wa ye sogɔwɔ we. Yaa ye showɔ pi tunḡgo ki piin fyere ni, yaa seri, (mbege na fɔ yaa Yenḡele li gbogo).

¹³ Katugu Yenḡele lo li yen na tunḡgo piin wa ye ni suyi,

janngo mbe ye kan ye ya ye yenle li nandanwa kala li na, yeli pye yeli yon fili.

14 Yaa kala li ni fuun li piin yaga kaa kongori, nakoma mbaa kendige woo,

15 janngo ye pye kpoyi tegelesaga fu. Ye pye Yenhele li piile mbele pe yen jeregisaga fu laga ki dunruya na wi leele pe sogowo, poro mbele pe yen kafaara pyefenne naa lepeele. Ye tangalom pi daga mbe pye yanwa pe sogowo mbaa yiin paa wonngolo ke yen wa naayeri.

16 Yaa yinwege senre ti yuun pe kan. Na ye kaa piin ma, pa mi yaa ka gbogowo ta ye kala na Kirisi wi pilige ki na. Ko yaa kaga naga mbe yo na tunngo naa na tere ti ni fuun tii pye jaga.

17 Kana mi daga mbe ku yere, na kasanwa pi wo mbe pye paa saraga yen, mbe pinle ye tagawa tunngo ki ni Yenhele li kan. Na kaa si pye ki daga mbe pye ma, pa ki yaa na nawa pi yinngi, pa mi yaa pye nayinme ni ye ni fuun ye ni.

18 Yoro fun yaa yogori ma fun, we pinle waa yogori ja.

Timote naa Epafuroditi pe tunngo ye

19 Na jigi wi yen we Fo Zhezu wi na fo sannu jenni mi yaa Timote torogo wa ye yeri, janngo na wiga pan, mi ka ye senre logo, mbe ta mbe kotogo ta.

20 Wo nungba wi yen laga na ni, we pinle na jatere

nungba piin, a ye kala lùu yanra fo jenge.

21 Pe sanmbala pyew, pe yen na sonri pe yera kagala koro na, pe woro na sonri Zhezu Kirisi kala lo na.

22 Yoro jate ye yen maga jen ma yo Timote pòo wa ma wele mako maa yan wi yen tagawa ni. A yege jen ma yo wi tunngo pye na ni wa Sentanra yarawa tunngo ki ni, paa yege nga na pinambyo maa tunngo piin wi to ni we.

23 Ki kala na, na mi kanla kagala ke jen mbe filige ke na, na jigi wi yen ki na mboo torogo wa ye yeri.

24 Mi taga ki na wa we gbogolom pi ni we Fo wi ni, ma yo sannu jenni mi jate mi yaa kari wa ye yeri mbe sa ye yan.

25 Migi sonri ma yo ki yen ma yala mbe sefo Epafuroditi wi songoro wa ye yeri. Wi yen na tunngo pyeyenle, a waa malaga ki gboon ja. Wo yaa tun laga, a wi pan mala kala yonyaara ti kan na yeri.

26 Ye la yen wi na jenge wi ye yan. Naa yaa ki logo ma yo wi woro ngbaan, ki wogo kila wi yanra fo jenge.

27 Kaselege yi, wila pye na yaa, fo na jaa mbe ku yere. Een fo, Yenhele lùu yinriwe ta, wo nungba ma, lilan yinriwe ta fun, janngo na yesanga kiga ka serege na na.

28 Ki kala na, mùu tun wa ye yeri fyelenge na, janngo na ye kaa yan naa, yaa yogori,

mi jate na yesanga ki kɔ.

²⁹ Kì pye ma, yoo yigi jɛngɛ nayinmɛ pi ni fuun ni, paa sefo yɛn wa we gbogolomɔ pi ni we Fɔ wi ni. Ye daga mbaa ki leele mbele pe yɛn paa wi yɛn pe gbogo;

³⁰ katugu wila pye na jaa mbe ku Kirisi wi tunngo ki kala na. Tunngo nga ye saa ya pye na kan, wuu yɛɛ go ki pɛrɛ ma pan maga pye ye yɔnlo.

3

*Ye daga mbe sin jɛngɛ Yɛnɛɛle
li yɛɛ na yɛɛ nga na*

¹ Ki kala na, yingɔ, sefenne, yaa yɔgɔri wa ye gbogolomɔ pi ni we Fɔ wi ni. Mii te mbege kagala ke yɔnlogɔ naa mbe ke torogo ye kan. Yoro wo na, ke mbe ya mbe ye ndige kan.

² Ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn tunmbyeele tipeele pe ni, poro mbele pe yɛn paa pyɔɔnlo yɛn we. Ki leele pe ma yo ki daga ye wire ti lara ta kɔɔnlo kɔɔnlo†.

³ Woro mbele waa Yɛnɛɛle li gbogo Yinnekpoyi li fannga ki na, na we yɛɛ gbogo Zhezu Kirisi wi ni, ma we jigi wi laga wire kapyere ti na, woro wele wɛ kɛnrɛkɛnrɛ kaselege na.

⁴ Ma si yala, mbe ja ya mbanla jigi wi taga ki kapyere ti na fun. Na kaa pye wa naga jate jigi tasaga yɛn wi yeri wire kapyere ti

kala na, tanga yɛn na yeri mbaa ki jate mbe wɛ ki fɔ wi na.

⁵ Na paa na se, pilige kolotaanri wogo ki na, a pɛ silan kɛnrɛkɛnrɛ. Izirayeli tara pisee wi mi, ma yiri wa Benzhamɛ cɛnɛ li ni. Eburuye pisee wi mi. Lasiri wo kanngɔlo, mi yɛn Fariziye woo.

⁶ Mila pye naa gbogo fɔ na Legilizi wi jɔlo. Mbe pye mbe sin wa lasiri wi ni ko wogo ko na, mila pye tegɛlesaga fu.

⁷ Ɛɛn fɔ, ki kagala ngele mila pye na jate paa tɔnli yɛn, kɛ pye na yeri paa towo yɛn Kirisi wi kala na.

⁸ Ki kagala koro cɛ ma, ɛɛn fɔ, mi yɛn na kala li ni fuun li jate paa towo yɛn na Fɔ Zhezu Kirisi wi jɛnwɛ mba mi jɛn, a pɛ wɛ yaraga ki ni fuun na pɛ kala na. Wo kala na, mi yɛnɛ ki na mbe to yaraga ki ni fuun ki ni. Mila yaraga ki ni fuun ki jate paa kayangara yɛn, jango mbe ta mbe Kirisi wi ta,

⁹ konaa mbe pye nungba wi ni. Mi woro naga piin ndɛɛ mi pye lesinɛ, naa mila tanri lasiri wi na ko kala na. Naa mi taga Kirisi wi na, ko kɛ ti mi pye lesinɛ. Mbe pye lesinɛ ki ma ta Yɛnɛɛle lo yeri tagawa po kala na.

¹⁰ Nga fuun mila jaa, ko yɛn mbe Kirisi wi jɛn konaa wi yɛnmɛ ma yiri wa kunwɔ pi ni ki yawa pi ni, mbanla tasaga ta wa wi jɔlogɔ ki ni,

† 3:2 3.2: Ki leele pe ma yo ki daga pe wire ti lara ta kɔɔnlo kɔɔnlo mbe ta mbe pye Yɛnɛɛle li piile.

mbe pye paa wi yen wa wi kunwo pi ni.

¹¹ Mbe jigi ta fo mi fun mi yaa ka yen mbe yiri wa kuulo pe sogowo.

*Yaa fee yaa kee
wa kala li go ki yeri*

¹² (Kirisu na mi jen,) ki woro mbe ka yo migi tonli wi ta makwo, nakoma na yinwege ki sin ma yon fili makwo. Ee fo, mi koro na kee, naga ngbanga mbege tonli wi ta, katugu Zhezu Kirisu wlan yigi.

¹³ Sefenne, mi woro naga jate migi tonli wi ta makwo, ee fo, kala nungba mila piin, mi nawa wo kagala ngele mi pye ke toro koro na, na jatere piin ngele ke yen wa na yee koro na.

¹⁴ Ki pye ma, mi yen na fee na kee fenge ki kosaga ki korogo, jango mbe tonli wi ta, na Yennele li yen na we yinri we ta wa naayeri Zhezu Kirisu wi fanna na.

¹⁵ Woro mbele fuun we tagawa pi yen ma yon fili, ko jatere wo wi daga mbe pye we ni. Na kaa si pye jatere wa yen ye yeri kagala kele na wi ye, Yennele li yaa ko fun ki naga ye na.

¹⁶ Kiga pye yee o yee, we koro waa kee yee mbe yala konon na we tanga fo ma pan ma gbun yingo li ni.

¹⁷ Sefenne, yaa piin paa na yen. Mbele pe yen na tanri paa we yen, yaa poro wele yaa tanri.

¹⁸ Lelegere tangalomo yen naga nari ma yo Kirisu wi

kunwo wa tiparaga ki na, ki senre tila pe mbenge. Migi wogo ki yo ye kan yosaga legere na, mi nee ki yuun ye kan naa na yanli.

¹⁹ Pe kosaga ko ki yen pe punngowo we. Pe fungbogolo koro ke yen pe yennele le. Pe maa pe yee gbogo wa nga ki ja daga mbe fere wa pe na ki ni. Ki dunruya na wi yaara to pe maa jatere piin ti na.

²⁰ Woro wo na, we ca pa ki yen wa yennele na. We yen na we Shofwo wi singi wi yiri wa wi pan, we Fo Zhezu Kirisu we.

²¹ Na wiga ka pan, wi yaa wi yawa gbwo pi le mbe cen yaara ti ni fuun ti go na, mbe si we wire nda ti fanna ki kologo ti kanna mberi pye paa wi wire nda ti yen gbogowo woro ti yen.

4

Poli wi yerewe senre re

¹ Ki pye ma, sefenne, yoro mbele ye yen mala ndanla, ye koro ye yee sin wa ye yinwege ki ni we Fo wi ni. Ye la kilan yigi fo jenge. Na wenne yoro ye yen na nayinne naa na ferewe pi go ye.

² Mi yen na ye yenri, Evodi naa Sentishi, fo ye ye nawa pi pye nungba wa ye gbolomo pi ni we Fo wi ni.

³ Mboro fun, na tunngo pyeyenle, mboro na ma yen tagawa ni, mi yen non yenri, maa ki jele pe sari. Poro paa pinle na ni, a

wè malaga ki gbòn ja wa Sentanra yarawa pi ni, poro naa Kilema naa na tunḡḡo pyeyēenlɛ sanmbala pe ni, poro mbele pe mɛrɛ ti yɛn ma yɔnlogɔ wa yinwege sɛwɛ wi ni we.

⁴ Yaa yɔgɔri sanga pyew wa ye gbogolomɔ pi ni we Fɔ wi ni, mi yɛn naga yuun ye kan naa, fɔ yaa yɔgɔri.

⁵ Ye pye kapitanra ni leele pe ni fuun ni. Sanni jɛnri we Fɔ wi yaa pan.

⁶ Yaga ka ye jatere wi legɛ ye yɛɛ na yaraga ka kala na. Ɛɛn fɔ, kala li ni fuun ni, yaraga ŋa kala ka ye ta, yege yɛnri Yɛnḡɛlɛ li yeri yɛnrɛwɛ ni, naa yɛnrɛwɛ gbɔɔ ni konaa sharaga ni.

⁷ Na kiga pye ma, Yɛnḡɛlɛ li yeyinḡɛ ŋa ki wɛ lewee tijinliwɛ pi ni fuun na, ki yaa ye kotooro naa ye jatere wi yaga wi koro Zhezu Kirisi wi na.

⁸ Ko puḡḡo na, sefɛnnɛ, kala na fuun li yɛn kaselege, kala na fuun li daga gbogowɔ ni, kala na fuun li yɛn ma sin, kala na fuun li yɛn kpoyi, kala na fuun li tanla, kala na fuun pe ma li metanga yeri, kala na fuun li daga sɔnmɔ ni, ye jatere wi pye koro ke ni fuun koro na.

⁹ Ŋa yɛ fɔrɔgɔ ma ta na yeri, ŋa yɛ logo ma yan na yeri m̀ pye, yaa ko piin. Kona, Yɛnḡɛlɛ na li maa yeyinḡɛ ki kaan we yeri, li yaa pye ye ni.

*Pɔli wila Filipi tagafenne pe shari
pe yarikanga wogo ki na*

¹⁰ Na nawa p̀ yinḡḡi jɛnḡɛ we Fɔ wi ni, maga yan fɔ yinḡḡo ye yɛn na nawa tuun na na naa fɔnḡḡo. Yàa pye na nawa tuun na na faa, ɛɛn fɔ, ye sila pyelomɔ ta mbege naga na na.

¹¹ Mi woro na ko yuun na jorowo po kala na, katugu miḡi fɔrɔgɔ mbe pye nayinmɛ ni ŋa ki yɛn na yeri ki ni.

¹² Na mi ka pye wa fyɔnwɔ pi ni, mi ma yala na yɛɛ ni. Na mi ka si yarilegere ta, mi ma yala na yɛɛ ni. Laga o laga, kala li ni fuun ni, mbe ka mbe tin, nakoma mbe koro funḡḡo o, mbe yarilegere ta, nakoma mbe ta jɛnri o, miḡi fɔrɔgɔ, a kilan tara.

¹³ Mbe ya mbege kagala ke ni fuun ke pye Kirisi wi fanḡḡa na, wo wila fanḡḡa nii na ni.

¹⁴ Ma si yala, yɛ kajɛnḡɛ pye mala saga wa na jɔlogɔ ki ni.

¹⁵ Yoro jate ye yɛn maga jɛn, yoro Filipi ca tagafenne wele, fɔ m̀la yiri wa Maseduwani tara sanga ŋa ni, Sentanra yarawa pi pelisanga wi ni, ye legilizi wo ɛɛ wila na saga. Yoro ɛɛ yaa gbogolo na ni kanwa naa tawa† pi na.

¹⁶ Ali sanga ŋa ni m̀la pye wa Tesaloniki ca, yaa na jorowo pi kɔ ma yaara

† 4:15 4:15: *Ki kanwa po naa ki tawa pi ni, pi yɛn naga nari ma yo Pɔli wila Yɛnḡɛlɛ sɛnrɛ ti yo ma pe kan, a poro fun p̀o saga pe kɛɛ yaara ti ni.*

torogo na kan torogosaga shyen.

¹⁷ Kii cɛn ndɛɛ mi yɛn na yarikanga jaa. Ɛɛn fɔ, mila ki jaa tɔnli wa mbe taga naa ye yarijɛŋgɛ ŋga Yɛnɛlɛ li yaa kan ye yeri ki na.

¹⁸ Yaraga ŋga fuun yɛ torogo na kan, m̀igi ta. M̀i ta fɔ ma toro. Ye yarikanra nda Epafuroditi ẁi pan ma kan na yeri, m̀iri ta. Yɛŋgɔ wo ni, yaraga ki ni fuun ki yɛn na yeri. Ye yarikanra ti yɛn paa latikɔrɔ nuwɔ taan yɛn, paa saraga yɛn ŋga Yɛnɛlɛ li yɛnlɛ ki na, ki yɛn ma li ndanla.

¹⁹ Na Yɛnɛlɛ li yaa la ye jorowo yaara ti kaan ye yeri fun, mbe yala li yarijɛndɛ nda ti yɛn gbɔgɔwɔ woro ti ni, naa yɛ gbogolo Zhezu Kirisi wi ni we.

²⁰ Gbɔgɔwɔ mbe pye we To Yɛnɛlɛ li woo fɔ sanga pyew. Anmiina!

Sharaga pungo wogo

²¹ Yɛnɛlɛ li leele kpoyi mbele fuun pe yɛn Zhezu Kirisi wi ni, ye pe shari. Sefenne mbele pe yɛn laga na ni, pɛ ye shari.

²² Yɛnɛlɛ li leele kpoyi pe ni fuun pɛ ye shari, wunlumbolo to Sesari wi go woolo poro wogo ko wɛ.

²³ We Fɔ Zhezu Kirisi wi yinmɛ pi pye ye ni fuun ye ni!

**SƆWƆ ƚa Pɔli wila
torogo
KOLɔSI
ca tagafenne pe
yeri
SƆWƆ wi nawa
senre**

Kolosi ca kila pye Azi tara cagbɔgɔ ko ka. Nala pilige ko na, pe maa Azi tara ti yinri Turiki tara. Pɔli wi wɔnlɔnaŋa ƚa paa pye na yinri Epafirasi wo wila legilizi ƚa wila pye wa wi tɛgɛ. Pɔli wo jate wi sila kari wa ki ca ki ni fyew. Ɔen fɔ Epafirasi wo wila pan maga yo wi kan fɔ nagafenne yagboyoolo pɛle pan wa Kolosi ca na tagafenne pe gbɔɔn na pe pinri pe nagawa senre ti ni. Ki pye ma, a Pɔli wi sigi sɛwɛ ƚa wi yɔnlɔgɔ mbe tagafenne pe kotogo ki kan pe na konaa mbege yo pe kan, fɔ pe daga mbe taga nagawa senre kaselege woro to na, mbe je yagbogowo woro to na. Sanga ƚa ni Pɔli wila pye naga sɛwɛ ƚa wi yɔnlɔgi kila yala wi yen kaso. Ki yaa pye ki sɛwɛ ƚa Pɔli wila wi yɔnlɔgɔ ja ma pinle Efezi ca tagafenne pe woo wo naa Filemɔ woo wi ni.

Naa Pɔli wila pye naga sɛwɛ ƚa wi yɔnlɔgi, wila ki peli ma Yennɛle li shari Kolosi ca tagafenne pe kala na (1.1-14). Ko punɔgo na, a Pɔli wi si pe nawa to wi nagawa senre ti ni, to nda

wila para Zhezu Kirisi wi wogo na konaa ƚga wila pye pe kan ki wogo na (1.15-2.3). Zhezu wi yen Yennɛle li Pinambyɔ, wo wi yaara ti ni fuun ti da. Wi kunwɔ wa tiparaga ki na ko ki yɔn finliwɛ le woro naa Yennɛle li sogowɔ.

Wa sɛwɛ wi go (2.4-25) laga ki ni, Pɔli wi yen naga nari ma yo nagawa senre nda ti yen na para Zhezu Sentanra ti wogo na, ti yen ti ye nagafenne yagboyoolo pe woro ti ni. Katugu Zhufuye poro naa Girekiye pe ni, nagawa mba pe maa nari merɛgɛye mbele wa yennɛle na pe wogo na, naa kenrekenre wi wogo na, naa Zhufuye fetiye pe wogo na, naa ƚgasegele kele yege wogo na konaa yarifuro ti wogo na, nagafenne yagboyoolo pe maa ki yaara ti ni fuun ti pinlele ti yee ni.

Wa sɛwɛ wi go (3.1-4.6) laga ki ni, Pɔli wi yen na tagafenne pe nawa tuun paa yege ƚga na pe daga mbaa tanri, mbege ta pɛ pye nunɔgba Kirisi wi ni we.

Wa sɛwɛ wi kosaga yeri (4.7-18), Pɔli wi yen na Kolosi ca tagafenne pe shari, konaa wo jate wila senpiile pele yɔnlɔgɔ wi yeera kee ki ni.

**SƆWƆ wi yen ma kɔɔnlɔ
yege ƚga na**

Sɛwɛ wi lesaga senre konaa sharaga 1.1-2

Yennɛle yenrewe konaa yurugo 1.3-14

Kirisi wo naa wi tunɔgo 1.15-23

Poli wi tunngo legilizi wi
kan 1.24-2.6

Yinwege nga ki ma ta
Kirisu wi ni 2.7-23

Kongolo ngele ke yen wa
mbaa ma yinwege ki
piin kpoyi 3.1-4.6

Sharaga pungo wogo
konaa duwaw senre 4.7-
18

*Poli wila sewe wi torogo
leele
mbele yeri pe sharaga ye*

¹ Mi Poli, na Zhezu Kirisi
wi pitunngo ma yala Yenhele
li nandanwa kala li ni, konaa
we sefo Timote,

² woro waa ki sewe na wi
torogi yoro mbele Yenhele
li leele kpoyi wa Kolosi ca
ye kan. Yoro mbele ye yen
we sefenne ma pye tagawa
ni wa ye gbogolomoo pi ni
Kirisu wi ni. We To Yenhele li
yinme naa yeyinngge kan ye
yeri.

Poli wila Yenhele li shari

³ Na we kaa Yenhele li
yenri ye kan, we maa li shari
pilige pyew, lo na li yen we
Fo Zhezu Kirisi wi To we;

⁴ katugu ye tagawa mba ye
taga Zhezu Kirisi wi na, woo
senre logo konaa ndanlawa
mba pi yen ye ni Yenhele li
leele kpoyi pe ni fuun pe kan
pi ni.

⁵ Sentanra nda ti yen kase-
lege senre, na paa ti yo ma
ye kan ki kongbannga ki na,
jigi na ti maa kaan, paa ye
pye, a yoo jen. Ki pye ma,
ye tagawa naa ye ndanlawa
pi yen ma ndire kan ye jigi
tagasaga ko na, ko nga ki yen

ma tgege ye kan wa yenhele
na we.

⁶ Sentanra ti yen na jaragi
na duwaw kaan dunruya wi
lagapyew, paa yege nga na
tigi pye wa ye soogoo, maga
le pilige nga ni yaa Yenhele
li yinme wogo ki logo ki
kongbannga ki na, maga
forogoo maga kaselege ki jen
we.

⁷ We tunngo pyeyenle
Epafirasi na wi yen tagawa
ni, ma we ndanla, wo wi ye
naga ki senre ti ni. Wila
tunngo piin wa ye yeri
woro yonoo paa Kirisi wi
tunmbyee yen.

⁸ Wo wi pan ma ndanlawa
mba Yinnekpoyi li kan ye
yeri pi senre yo ma we kan.

⁹ Ki kala na, maga le pilige
nga ni we ye senre logo, we
yen na Yenhele li yenri ye
kan suyi. Waa li yenri fo
li ye nawa pi yin li nan-
danwa kala jenme pi ni. Li
Yinnekpoyi li maa jenme naa
tjinliwe mba fuun kaan, luu
kan ye yeri.

¹⁰ Pa kona ye mbe ya mbaa
tanri paa yege nga na we Fo
wi yen naga jaa we, mbaa
wi nandanwa kala li piin
pilige pyew. Pa ye yaa la
kapyere jende cenle pyew ti
piin, mbaa Yenhele li jenni
mbaa kee yege.

¹¹ We yen na Yenhele li
yenri fo ye fannnga gbogoo ta li
yawa gbogoo pi kala na, jango
ye ya yaa kagala ke ni fuun
ke yinri yaa ke kunni ye yee
ni.

¹² Yaa we To Yenhele li
shari nayinme ni, lo na ligi

pye, a yè ye tasaga ta wa yarijendε ti ni, nda li tεγε li woolo pe kan wa li yanwa wunluwɔ pi ni we.

¹³ Yεnɲεle lo li we tile ma we wɔ wa wɔwɔ† pi yawa pi ni, mεε we le wa li Pinambyɔ ɲa wùu ndanla jεnɲε wi wunluwɔ pi ni.

¹⁴ Wo wì we go shɔ, a Yεnɲεle li we kapere ti kala yaga we na.

Kirisi wo naa wi tunɲgo

¹⁵ Kirisi wo wi yen Yεnɲεle na lere na yan li yanlεε we. Wo wi yen Pinambyɔ koɲbanɲa, wì we yaraga ɲga fuun kì da ki na;

¹⁶ katugu Yεnɲεle li yaara ti ni fuun ti da wo fannɲa na, nda ti wa naayeri to naa nda ti yen laga tara ti ni, naa nda senwee piile pe maa yaan to naa nda paa la yaan ti ni, naa yinɲgele ɲgele yawa ni ke ni, naa ɲgele ke yen wunluwɔ na, naa ɲgele ke yen tegere na, naa ɲgele fannɲa yen ke yeri ke ni. Yεnɲεle li ti ni fuun ti da wo fannɲa na konaa wo kan.

¹⁷ Wila pye wa na yaraga ka fa da. Wi fannɲa ko kì ti yaara ti ni fuun ti yen mari yεε yigi wa ti censaga.

¹⁸ Wo wi yen wire ti go ye, to nda ti yen Legilizi we. Yinwefɔnɲɔ pa kì peli wo ni. Wo wi yen Pinambyɔ koɲbanɲa, ma pye koɲbanɲa ma yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, mbe ta

mbe pye kala li ni fuun li yεkelewe.

¹⁹ Katugu ki Yεnɲεle li ndanla li cenlɔmɔ pi ni fuun pi pye wa li Pinambyɔ wi ni.

²⁰ A Yεnɲεle li yere ki yerewe, mbe tanwa le dunruya wo naa li yεε ni li Pinambyɔ wo fannɲa na. Yεnɲεle li yeyinɲge ki le li Pinambyɔ wi kunwɔ wa tiparaga ki na po fannɲa na. Li ko pye ma, ma tanwa le lo naa yaara ti ni fuun ti ni, laga tara na konaa wa naayeri.

²¹ Faa yoro fun yàa pye ma lali Yεnɲεle li ni, a laa ye mbεnɲε, tipege ɲga fuun yàa pye na sɔnri na piin ki kala na.

²² Eεn fɔ koni, li Pinambyɔ wi kunwɔ mba wì ku wire ti na pi kala na, Yεnɲεle li tanwa le ye ni, jannɲo mbe ye tεγε li yεε yεγε na, ye pye kpoyi, fyɔngɔ fu naa jεregisaga fu.

²³ Ki kala na, ye daga mbe koro wa tagawa pi ni, mbe ndire kan mbe yere jεnɲε, jannɲo yaga ka ti yaraga ka mbe ye jatere wi laga jigi tagasaga ɲga kì pye ye wogo ki na, maga lε yè Sentanra ti logo we. Ki Sentanra to ti yen nda pè yari lere pyew wi kan laga dunruya wi ni. To mi Pɔli m̀ pye ti tunmbyee.

Tunɲgo ɲga ki kan Pɔli wi yeri

wi pye Legilizi wi kan

²⁴ Koni, mi yen na yɔgɔri jɔlɔgɔ ɲga mila jɔlɔ ye kan

† 1:13 1.13: Wɔwɔ mba senre tila yuun po pi yen Yεnɲεle li mbajenme we.

ki kala na. Jɔlɔgɔ ɲga mi yen na jɔlɔ wa na wire ti ni, ko ki yen na ɲga kila la wa Kirisi wi wogo ki ni ki funɲgu wi wire ti kan, to ti yen Legilizi we†.

25 Mì pye Legilizi wi tunmbyee ma yala tunɲgo ɲga Yenɲele li kan na yeri mbe pye ye kan ki ni. Lìgi kan na yeri ma yo mbeli senre ti yari mberi yon fili.

26 Ko kɔrɔ wo yen ɲgundo ɲa Yenɲele làa lara leele pe na maga le wa faa we. Eɛn fɔ koni, lùu naga mbele pè pye li woolo pe na;

27 katugu Yenɲele laa jaa mbe ki ɲgundo wi naga pe na, poo jen paa yege ɲga na wi yen yarijenge gbɔgɔ cengele sanɲgala woolo pe sɔgɔwɔ. Ki ɲgundo wi ɲa fɔ: Kirisi wi yen ye ni, wi yen na jigi kaan ye yeri fɔ ye yaa ka ye tasaga ta wa Yenɲele li gbɔgɔwɔ pi ni.

28 Ko Kirisi wo senre waa yuun leele pe ni fuun pe kan. We yen na pe ni fuun nunɲba nunɲba pe yeregi, nɛɛ pe nari tijinliwe pi ni fuun ni, janɲo mbe lere nunɲba nunɲba pyew wi naga Yenɲele li na pe pye yetogowo ni wa pe gbogolomɔ pi ni Kirisi wi ni.

29 Ko kì ti fanɲga gbɔgɔ ɲga Kirisi wì kan na yeri, mila tunɲgo piin ki ni na ɲgbeli ɲgbanga. Ko fanɲga ko ki yen na tunɲgo piin wa

na ni.

2

1 Yoro naa Lawodise ca fenne pe ni, naa mbele fuun pe fanla yan pe ni, mi yen na malaga gbɔɔn ɲgbanga ye kala na.

2 Mila ko piin, janɲo pe kotogo ta, pe pye nunɲba wa ndanlawa pi ni, tijinliwe jembe pi maa tagawa mba kaan, poo ta jenɲe. Kiga pye ma, pa pe mbe ya mbe Yenɲele li ɲgundo wi jen, wo wi yen Kirisi jate we.

3 Yarijende nda fuun ti yen tijinliwe naa kajenme woro, na yinrigi wa Yenɲele li yeri, pa ti yen ma lara wa wi ni.

4 Mila ki yuun ye kan, janɲo yaga ka lere wa yaga wi ye fanla wi tijinliwe senre ni.

5 Ali na kaa pye mi yen ma lali ye ni wire to na, na jatere wo yen ye na. Mi yen na yɔgɔri maga yan fɔ ye yen ma pinle ma yeresaga ta wa ye tagawa mba yè taga Kirisi wi na pi ni.

*Yinwege ɲga wè ta Kirisi wi yeri
ki yen ma yon fili*

6 Kì pye ma, pa yè kaa yenle Zhezu Kirisi wi na paa ye Fɔ yen, ye gbogolo wi ni yaa tanri.

7 Ye ndire kan wo na, ye yere jenɲe†. Ye koro ye yege sin wa tagawa pi ni, mbe

† 1:24 1.24: Ki verise ɲa wi kɔrɔ woo ɲa fɔ: Jɔlɔgɔ ɲga we daga mbe jɔlɔ Kirisi wi kan, mi yen nala wogo jɔlɔ wa na wire ti ni mbege yon fili wi wire ti kala na, to ti yen Legilizi we. † 2:7 2.7: Ko kɔrɔ wo yen fɔ yege ɲga na tige ma kaa ndire kan ma yere jenɲe, pa tagafenne pe daga mbe pye ma.

yala senre nda pè ye naga ti ni. Yaa Yenñele li shari jenge.

⁸ Ye ye yee yingiwε jen, jango lere wa ka ka ye fanla lewee tijinliwε nagawa senre ni, nakoma mbe ye pungo senwara ni, mbe yala leele pe kalegele, naa dunruya wi nagawa senre ti ni. Tii yala Kirisi wi nagawa senre ti ni.

⁹ Katugu Yenñele li cenlomɔ pi ni fuun pi yen wa Kirisi wi wire ti ni.

¹⁰ Yè yaraga ki ni fuun ki ta, a kì yon fili wa ye gbogolomɔ pi ni wi ni. Wi yen yinñegele ngele ke yen tegere na, naa ngele fannga fenne ke ni fuun ke go na.

¹¹ Wa ye gbogolomɔ pi ni wi ni, Yenñele li ye kenrekenre. Ki kenrekenre wii pye leele keyen ni, εen fɔ, Kirisi wo woo wi, ki kenrekenre wo yen mbe ye go sho kapege wire ti fannga ki keε†.

¹² Naa pàa ye batize, ko laga naga ma yo pàa ye pinle ma ye le Kirisi wi ni ja wa fanga ki ni, a yè pinle ma yen ma yiri wa kunwɔ pi ni wi ni ja; katugu yè taga Yenñele li yawa pi na, po mba pùu yen maa yirige wa kunwɔ pi ni we.

¹³ Faa yàa ku yinne lo na ye kapere ti kala na, katugu ye sila kenrekenre, yàa pye mbatagambala. Eεn fɔ koni, Yenñele li yinwege kan ye yeri naa, Kirisi wi ni, ma si

we kapere ti ni fuun ti kala yaga we na.

¹⁴ Lasiri wi ngasegele ngele kàa yonlogɔ we kala na, a waa ke jogo, a kaa wiin we ni, Yenñele ligi sεwe wi jogo maa laga we na, maa kan wa tiparaga ki na.

¹⁵ Kirisi wi tiparaga ki fannga na, Yenñele li yawa pi sho yinñegele ngele teele naa fannga fenne ke yeri, mee ke pye weleyaraga yaraga pyew ki yege na, ma cew ta ke na.

¹⁶ Ki kala na, yaga ka ti lere wa mbe ye jεregi yaraga nga ye maa kaa naa nga ye maa woo ko kala na, nakoma feti piliye, naa yevonngɔ, naa cenpilige wogo na.

¹⁷ Ko kagala ngele koro ke ni fuun yen paa yaara nda tila paan to yinne yen. Eεn fɔ, ti kaselege ko ki yen Kirisi we.

¹⁸ Yaga ka ye yee yaga lere wa mbe ye kan cew na yè ta, yege tonli wi la, naa wila wi yee tinrigi leele pe yege na konaa wi merεge ye gbogowɔ pi kala na. Ki lerefo wi maa jigi wi taga yariyanra nda wi yan ti na, naa yee gbogo jaga wi senwee jatere wi kala na.

¹⁹ Wila koro mbe mara Kirisi wi na, wo na wi yen wire ti go ye. Kirisi wo fannga na wire ti lombondo ti baro, ma ti yee yigi jenge sogosara naa kapannda ti kala na, neε gbogo paa yege nga na Yenñele li yen naga

† 2:11 2.11: Pè kenrekenre: Ko koro wo yen fɔ pè pe jatere wi kannga ma pe yee kan Yenñele li yeri.

jaa.

Mbe ku mbe yen mbe pye yinwege na Kirisi wi ni

²⁰ Yè pinlè ma ku Kirisi wi ni, ma shò dunruya kalègèlè ke ni. Yìngi na, a ye nɛɛ tanri ndɛɛ ye yen ki dunruya ña wo woolo? Yìngi na, a yè si yenlè na tanri ki ñgasegele ñgele ke na? Ke ñgele fò:

²¹ «Maga ka ñga ki shò, maga ka ñga ko ka, maga ka jiri ñga ko na.»

²² Ki ñgasegele ke yen yaara nda leele pe maa pe yɛɛ kala yongò ti ni, ti yaa ka kò. Ki ñgasegele koro naa ki nagawa senrɛ ti ni, ti yen senwee piile woro.

²³ Kaselege ko na, ki leele paa pe maa sheri na yala pe nandanwa kagala ke ni, na pe yɛɛ tinrigi, na pe wire ti jòlò jɛngɛ we, ki ñgasegele ke yen tijinliwɛ wogolo leele pe yɛgɛ na. ɛɛn fò tɔnli woro ke ni. Ke se ya mbe fanngá ta kagala ñgele ke la maa wire ti taa ke na.

3

¹ Kì kaa pye yoro naa Kirisi wi ni, yè pinlè ma yen ma yiri wa kunwò pi ni, yaara nda ti wa naayeri, wa laga ñga Kirisi wi yen ma cɛn wa Yɛnɛlɛ li kalige kɛɛ ki na, yaa to jaa.

² Yaa jatere piin yaara nda ti wa naayeri to na, yaga kaa jatere piin dunruya woro to na.

³ Katugu yè ku dunruya yaara to yeri, ye yinwege ki

yen ma lara Kirisi wi ni ja wa Yɛnɛlɛ li ni.

⁴ Kirisi wo wi yen ye yinwege jɛngɛ ye. Na wiga ka pan mboo yɛɛ naga leele pe na sanga ña ni, pa ye yaa pinlè fun mbe ye yɛɛ naga wi ni, mbe pye wa wi gbogowò pi ni.

Yinwelege naa yinwefonngò senrɛ

⁵ Kì kala na, ye ye dunruya na jogo kagala ke yaga. Ke ñgele: Kɛɛnɛ limɛ, naa fyongò kapyere, naa wire ti nandanwa kagala, naa jogopere naa yegembatinwɛ, katugu yegembatinwɛ sɛngɛ sunmò pa cɛnlɛ wi.

⁶ Kò kagala koro kala na Yɛnɛlɛ li nanngbanwa pi yaa gbòn mbele pè je mbaa nuru li yeri pe na.

⁷ Pa yoro fun yàa pye na tanri ma faa, sanga ña ni yàa pye naga kapere ti piin we.

⁸ ɛɛn fò koni, ye ki kagala ñgele ke ni fuun ke yaga, ke ñgele: Nanngbanwa, naa kònrò taga, naa nambewe. Tɛgɛlɛ, nakoma ferembandawa senrɛ ka ka yiri wa ye yòn.

⁹ Yaga kaa finlɛlɛ mbaa ye yɛɛ kaan, katugu yè ye jogo lɛɛ wo naa wi kapyere ti yaga,

¹⁰ ma jogo fonngò le ye yɛɛ ni, ña wi yen na kanngi fonngò suyi mbe pye Yɛnɛlɛ li yanlɛɛ, lo na li yen wi Dafò we, jango ye li jɛn ye wali li na jɛngɛ.

¹¹ Kì pye ma, Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye

wa si wɔ wa ni, mbele pɛ kɛnrɛkɛnrɛ poro naa mbele pee kɛnrɛkɛnrɛ wa si wɔ wa ni, sɛwɛ mbajɛɛnlɛ naa yan nawa cara fɛnnɛ wa si wɔ wa ni, kulolo naa lesele wa si wɔ wa ni. Ɛɛn fɔ, Kirisi wo wi yɛn kala li ni fuun, wi yɛn pe ni fuun pe ni.

12 Ye yɛn Yɛnnɛlɛ li leele mbele li wɔ, ma pye kpoyi, mali ndanla. Ko ki ti ye daga mbe pye leele yinriwɛ tafɛnnɛ, naa kajɛngɛ pyɛfɛnnɛ, mbaa yɛɛ tinrigi, mbe pye kapitanra ni, mbaa kagala kunni ye yɛɛ ni.

13 Yaa ye yɛɛ kagala kunni yɛɛ ni. Na wa kaa ki jate wa wi nawa mbe yo wà kapege pye wi na, yaa ye yɛɛ kala yari ye yɛɛ na. We Fɔ wi ye kapere ti kala yaga ye na yɛgɛ ŋga na, yoro fun yaa ye yɛɛ kapere ti kala yari ma.

14 Ŋga kɛ wɛ ki ni fuun na, ko ki yɛn ndanlawa mbe pye ye yɛɛ sɔgɔwɔ, po pi mbe ya mbe ye pɔ ye yɛɛ na, mbe ye gbogolomɔ pi yɔn fili.

15 Kirisi wi yeyinngɛ kila ye koto ro ti sinni. Ko yeyinngɛ ko mɛgɛ ni Yɛnnɛlɛ li ye yeri ye pye nunɔba paa wire nunɔba yɛn. Ye pye kagbaraga jɛnfɛnnɛ.

16 Ye Kirisi wi sɛnrɛ to naa ti yarijɛndɛ ti ni fuun ti yaga ti censaga ta wa ye nawa. Yaa ye yɛɛ nari, yaa ye yɛɛ yɛrɛgi Yɛnnɛlɛ li tijinliwɛ pi ni fuun pi ni. Yaa yuuro shoo Yɛnnɛlɛ li kan ye kotogo ki ni fuun ni, Yɛnnɛlɛ gbɔgɔyuuro sɛwɛ wi yuuro

ni, naa Yɛnnɛlɛ li sɔnmɔ yuuro ni konaa Yɛnnɛlɛ konɔ tangala yuuro ni. Yaa li shari.

17 Kala o kala yaa piin, sɛnyoro ri o, kapyere ri o, yaa ti ni fuun ti piin we Fɔ Zhezɔ wi mɛgɛ ki na, yaa Yɛnnɛlɛ na li yɛn To li shari wi fanɔga na.

Tagafɛnnɛ pe tangalɔmɔ fɔnmɔ we

18 Yoro jɛɛle wele, yaa ye pɛnɛ pe sɛnrɛ ti nuru; pa ki daga yaa piin ma we Fɔ wi yɛgɛ na.

19 Yoro nambala wele, ye jɛɛle pe daga mbe ye ndanla. Yaga ka ye nawa pi tanga pe ni.

20 Yoro piile wele, yaa nuru ye sevennɛ pe yeri kala li ni fuun li ni, katugu ko kɛ Yɛnnɛlɛ li ndanla.

21 Yoro teele wele, yaga kaa ye piile pe nawa ŋgbanni, jango pe koto ro tiga ka jɔgɔ pe na.

22 Yoro kulolo wele, yaa ye tafɛnnɛ mbele laga tara na pe sɛnrɛ ti nuru kala li ni fuun ni. Yaga kaa ki piin ma, na pe kaa ye wele we, ye kala lo mbe ta li pe ndanla. Ɛɛn fɔ, yaa tunɔgo piin nawa nunɔba ni, naa ye yɛn na we Fɔ wi gbogo ko kala na.

23 Ye tunɔgo kiga pye yɛgɛ o yɛgɛ, yaa ki piin ye kotogo ki ni fuun ni ndɛɛ yaa ki piin we Fɔ wo kan, ye woro naga piin lere kan.

24 Yɛgɛ jɛn ye yo fɔ we Fɔ wi yaa ka kɔrɔgɔ kan ye yeri, ki pye ye tɔnli. Katugu

Nagafo jenne na yaa tunngo piin wi kan, wo wi yen Kirisi we.

²⁵ Εεν fo, lere na wila kambasinnye ki piin, wi yaa ka tonli ta mbe yala wi kambasinnye nga wi pye ki ni, katugu Yennele laa lere wo lere ni.

4

¹ Yoro kulolo tafenne wele, nga ki sin ma daga pyewe ni, yaa ko piin ye kulolo pe kan. Yege jen ye yo fo Tafu yen yoro fun ye go na wa yennele na.

Yerewe senre

² Yaa Yennele li yenri suyi, ye koro yenmbele Yennele yenrewe pi na, yaa Yennele li shari.

³ Yaa yenri we kan fun, jango Yennele li konu yenge we kan, we ya waa li senre ti yuun leele pe kan, mbaa Kirisi wi ngundo senre ti yari pe kan. Ko ngundo senre to kala na koni mi yen laga kaso.

⁴ Yaa yenri, jango mbaa ti yuun mbaa ti finligi leele pe kan, paa yege nga na mi daga mbege pye we.

⁵ Mbele pe woro tagafenne, yaa tanri tijinliwe ni pe kanngolo. Yaga wagati jenne na fuun ta, ye tunngo jenge pye wi ni.

⁶ Ye yon senre ti daga mbe tanla, mbe pye tonli ni pilige pyew. Ye daga mbaa lere nungba nungba pyew wi yon sogo jenge yege nga na, mbege jen.

Sharaga pungo wogo

⁷ We sefo Tishiki na wi yen ma we ndanla jenge, wo na wi yen na tunngo pyeyenle wa we Fo wi tunngo ki ni, ma pye we Fo wi tunmbyee na wi yen tagawa ni, wo wi yaa sanla senre yo mbe ye kan.

⁸ Mila wi tunnu wa ye yeri nga na, ko ki yen fo wi sa we kagala ke yo wi ye kan, wi kotogo kan ye yeri.

⁹ We sefo Onesimu na wi we ndanla jenge ma pye tagawa ni, muu pinle wi ni. Wi yen ye tara woo wa. Poro pe yaa nga kila piin laga ki yege yo mbe ye kan.

¹⁰ Arisitariki, na kaso pyeyenle wi ye shari, naa Mariki ni, Barinabasi wi naa we. Wo mila keli maa senre yo ma ye kan we. Na wiga pan wa ye yeri, yoo yigi jenge.

¹¹ Zhezu na pe yinri Zhusti wi ye shari fun. Ki leele taanri mbele poro pe yen Zhufuye mbele pe taga Zhezu wi na we, poro ce paa tunngo piin na ni Yennele li wunluwo wogo ki na. Pe kotogo le na ni fo jenge.

¹² Epafirasi na wi yen ye tara woo wa, wi ye shari. Wi yen Zhezu Kirisi wi tunmbyee. Wi yen ma bala na yenri ye kan suyi, jango ye yere jenge, ye tagawa pi pi yee yon fili, ye Yennele li nandanwa kala li jen yeli yon fili.

¹³ Mbe ya mbege sereya na wi yo wi kanngolo fo ye kala li yen ma gbogo wi yeri jenge, yoro naa Lawodise ca

tagafenne naa Yerapolisi ca tagafenne pe ni.

¹⁴ Luki ɲa wi yen logoto ma we ndanla jenge, wo naa Demasi ni pè ye shari.

¹⁵ Sefenne mbele pe wa Lawodise ca, ye pe shari wa na kan, naa jele ɲa pe yinri Nefa wi ni, naa legilizi ɲa wi maa finli wa wi go wi ni.

¹⁶ Na yaga ki sewe ɲa wi kara mbe ko, yoo torogo wa Lawodise ca legilizi wi yeri, poo kara fun. Poro fun na paga sewe ɲa torogo wa ye kan, yoo kara.

¹⁷ Yege yo Arishipi wi kan fo: We Fo wì tunngo ɲa kan wi yeri, wigi yingiwe jen, wigi pye jenge wigi yon fili.

¹⁸ Mi Poli, m̀ ye shari. Ki sharaga ɲa mi kpaw kee yonlo li. Yaga ka fege ki na fo mi yen laga kaso. Yennele li yinne pi pye ye ni! Anmiina.

**Sewe kongbanna
na Pɔli wila torogo
TESALONIKI
ca tagafenne pe
yeri
Sewe wi nawa
senre**

Tesaloniki ca kila pye Maseduwani tara ti cagbogo ko ka. Siliven na paa pye na yinri fun Silasi wo naa Timote poro paa Pɔli wi saga ma legilizi wa tege wa Tesaloniki ca. Pɔli wi sila wagati legere pye wa ki ca ki ni, katugu Zhufuye paa pye naa yege koon (Kapye 17.1-8). A wi si kaa yiri wa Maseduwani tara ma kari wa Akayi tara. Een fo naa wila yiri wa Maseduwani tara, a wi si Timote wi tun wa Tesaloniki ma yo wi sa tagafenne pe kon wi wele, na kaa pye pee je tagawa pi na jologo ki kala na. Naa Timote wila kaa yiri wa ma songoro ma pan ma sentanra yo Pɔli wi kan, a wi nawa pi si yinngi wi na, a wi sigi sewe na wi pye maa torogo pe kan.

Wa sewe wi ni, Pɔli wi Yennele li shari mali kajenge pyege ki jen li na, mee tagafenne pe kotogo kan pe na ma yo pe bala pe yeresaga ta wa tagawa pi ni paa kee yege.

Wa sewe wi go (1-3) laga ki ni, Pɔli wi yen na tagafenne pe nawa tuun paa yege nga na wila tunngo pye wa pe

sogowo. Wi nawa pila pye ma yinngi wi na, katugu ali mbege ta paa pye na tagafenne pe jolo, paa koro ma yere jenge wa tagawa pi ni. Wila pye na jaa mbe pe yan naa.

Wa sewe wi go (4.1-12) laga ki ni, nagawa mba pi yen na para tangalomo tiyoon pi wogo na konaa mboon yee yingiwɛ jen kalikalawa pi ni pi wogo na, Pɔli wi yen na tagafenne pe nawa tuun ki wogo ki ni naga yuun naga ngbanni pe ni.

Wa sewe wi go (4.13-5.11) laga ki ni, Pɔli wi yen na para we Fo Zhezu Kirisi wi panga ki wogo na.

Wa sewe wi kosaga yeri, Pɔli wi yen na yerewe kaan tagafenne pe yeri konaa na duwaw piin pe kan.

**Sewe wi yen ma koonlo
yege nga na**

Sharaga nga Pɔli wila kan Yennele li yeri Tesaloniki ca tagafenne pe wogo na 1.1-10

Pɔli wi tunngo mboota pitunjo, naa sharaga konaa yenrewe tagafenne pe kan 2.1-3.13

Yerewe tangalomo jembe wogo na 4.1-12

We Fo Zhezu wi panga kala 4.13-5.11

Yerewe punjo woo, naa sharaga punjo wogo konaa duwaw senre 5.12-28

*Pɔli wila sewe wi torogo
leele*

mbele yeri pe sharaga ye

¹ Mi Poli, naa Siliven konaa Timote, woro wège sèwe ña wi pye maa torogo yoro Tesaloniki ca legilizi woolo† ye kan. Yoro mbele yè pye we To Yenñele lo naa we Fɔ Zhezu Kirisi pe woolo we. Yenñele sa yinme naa yeyinñge kan ye yeri!

Tesaloniki ca tagafenne pe tangalomɔ naa pe tagawa kala

² We maa Yenñele li shari sanga pyew ye ni fuun ye kala na, na yenri ye kan suyi.

³ We maa nawa tuun sanga pyew kagala ngele ye maa piin wa ye tagawa pi ni ke na we To Yenñele li yegɛ na, naa ye ndanlawa pi maa tunngo nga piin, konaa jigi jenne ña yè taga we Fɔ Zhezu Kirisi wi na we.

⁴ Sefenne, wège jen ma yo ye yen ma Yenñele li ndanla, a li ye wɔ ye pye li woolo,

⁵ katugu naa wàa Sentanra ti yari ma ye kan, we sila ti yari senyoro to ce ni. Eɛn fɔ, wàa ti yari fun yawa ni, naa Yinnekpoyi li fannga na, a wè taga jengɛ ti kaselege ki na. Ye yonwo pi kala na, wàa pye na tanri ye sogowo yegɛ nga na, yoro jate yège jen.

⁶ Ye yen we forogofenne ma pye we Fɔ wi forogofenne fun; katugu yàa yenle Yenñele senre ti na sanga ña ni, pàa ye jɔlo ti kala na fɔ jengɛ. Konaa ki ni fuun, a yèri yigi nayinme ni, mba Yinnekpoyi li maa kaan we.

⁷ Kì pye ma, a yè pye leele yegɛ nagafenne Maseduwani naa Akayi kindaye tagafenne pe ni fuun pe na.

⁸ We Fɔ wi Senre ti yari wa ye yeri ma filige, ki wogo kii pye wa Maseduwani naa Akayi kindaye poro ce ni. Eɛn fɔ, ye tagawa mba yè taga Yenñele li na pòo senre yo lagapyew. Ki kala na, kii daga we para naa ko senre to na.

⁹ Wàa kari wa ye yeri, yàa we yigi ma gbɔn yegɛ nga na, leele pe ni fuun pe yen naga yuun, fɔ yè je yarisunndo ti na ma yenle Yenñele jenne na li yen yinwege wolo li na, mbaa tunngo piin li kan.

¹⁰ Yingo, li Pinambyɔ Zhezu Kirisi ña làa wi yen maa yirige wa kunwo pi ni, wo yaa singi wi yiri wa yenñele na wi pan. Wo wi yaa we go sho Yenñele li nangbanwa mba pila paan pi keɛ.

POLI WI TUNNGO MBOO TA PITUNŊO, NAA SHARAGA KONAA YEREWÈ

2

2-3

Tunngo nga Poli wila pye wa Tesaloniki ca

¹ Sefenne, yoro jate yège jen ma yo karaga nga wàa kari wa ye yeri, ki sila yiri waga.

† 1:1 1.1: Kapye 17.1-9

² Yège jèn fun ma yo pàa we tēgele ma we jòlò wa Filipi ca gbèn. Èn fò, ko punḡo na, Yènḡele làa kotogo kan we yeri, a wèli Sentanra ti yo ye kan. Ali maga ta we mbenfenne pàa pye na wiin we ni ḡngbanga o.

³ Yerewe senre nda wàa pye na yuun leele pe kan, punḡosaga sila pye wa ti ni, nakoma mbe pye senfaara, ti sila si pye fanlaga senre.

⁴ Èn fò, ḡga Yènḡele li yèn na jaa, ko waa yuun pilige pyew, katugu ligi wele maga yan fò ki yèn ma yala li Sentanra ti telege we na. Ko kì ti we yèn nari yuun. We woro na jaa we kala li leele poro ndanla. Èn fò, waa jaa we kala li Yènḡele lo ndanla, lo li yèn na we nawa kagala ke cancan na ke jenni.

⁵ Yège jèn jènḡe ma yo we sila pye na lefanlaga senre yuun sanga wa kpè ni. We senyoro ti sila sigi naga mbe yo waa penjara jaa ye yeri larawa. Yènḡele li yèn we sere.

⁶ We sila pye na jaa lere mbe we gbòḡo, nakoma yoro mbaa we gbogo, nakoma pele mbaa we gbogo.

⁷ Maga ta we yèn Kirisi wi pitunmbolo, we mbaa ya cèn ye go na. Èn fò, wàa pye wa ye sòḡowò nandanwa coli, paa yeḡe ḡga na piile nò maa wi piile gbegele we.

⁸ Yè we ndanla jènḡe, fò yere Yènḡele li Sentanra to nungba ma wàa yere ki yerewe mbe kan ye yeri. Èn fò, wàa cèn ki cènwe mbe

ku ye kala na, paa ye kala li gbòḡo we yeri ki kala na.

⁹ Sefenne, ye yèn na nawa tuun tunḡbanra nda wè pye wa ye sòḡowò ma te ti na! Wàa pye na tunḡḡo piin yonlò naa yembine, jànḡo lere ka ka we go kala li le ye ni, Yènḡele li Sentanra nda waa yuun ye kan ti kala na.

¹⁰ Yoro tagafenne wele, yoro naa Yènḡele li ni, ye yèn we sere, fò we tangalomò wa ye sòḡowò, pila pye kpoyi, ma sin, ma pye jereḡisaga fu.

¹¹ Yège jèn naa fun ma yo wàa pye ye ni paa tofò ma pye wi piile ni we.

¹² Wàa ye yeri ma ye koto-ro ti sogo ye na. Wàa ye yènri ma yo ye bala yaa tanri tangalomò jembe na Yènḡele li yeḡe na. Lo li ye yeri yeli wunluwò, naa li gbòḡowò pi ta.

Tesaloniki ca woolo pàa yenle Yènḡele li Sentanra ti na

¹³ We yèn na Yènḡele li shari suyi kala la yeḡe na naa: Na wàa Yènḡele senre ti yo ma ye kan sanga ḡa ni, yàa ti logo, mari yigi Yènḡele senre. Ye sila ti jate lere senre. Kaselege ko na, Yènḡele li senre tori jate. Ti yèn na tunḡḡo piin wa yoro tagafenne ye nawa.

¹⁴ Sefenne, Zhude tara legiliziyè mbele pe yèn Yènḡele li woolo, ma taga Zhezu Kirisi wi na, ye yèn na tanri paa pe yèn; katugu Zhufuye mbele pe wa, pè tagafenne pe jòlò wa yeḡe

nga na, pa ye tara woolo pè ye jòlò ma fun.

¹⁵ Ki Zhufuye poro wèlè pàa we Fò Zhezu Kirisi wi gbo, naa Yennèlè yòn senrè yofennè pe ni. Poro wèlè pè we jòlò we. Pe kala lii Yennèlè li ndanla, leele pe ni fuun pe yen ma pe mben.

¹⁶ Paa ki ngbanga mbe we yege kòn, waga ka ta mbaa Yennèlè li senrè nda ti maa showò pi kaan ti yari cengèlè sanngala ke kan. Maga lè wa, kapere nda fuun pè pye, pè koro na ta tari ti na ma na kee. Een fò, pungo na, a Yennèlè li nanngbanwa pì kaa to pe na.

*Polì wìla ki jate
sa Tesaloniki tagafenne pe
shari*

¹⁷ Sefennè, woro wo na, maga lè wè laga we yee na wagati jenri ni, we kònli fa we yee yan yenlè ni. Een fò, jatere wo na, we yen we yee ni. Ye la kì we yigi jengè, fò a wègè ngbanga we fannga ki ni fuun ni ma yo we yaa kari wa ye yeri.

¹⁸ Wàa pye naga jaa mbe songòrò wa ye yeri. Mi Polì jate, mìgi ngbeli ngbelisaga shyen, een fò, Sotanla wìla we yege kòn.

¹⁹ Yìngò, yoro nungba ye yen we jigi tagasaga, naa we nayinme kala, naa we cew taga tegerè re we Fò Zhezu wi yege na, na wiga ka pan we.

²⁰ Kaselege, yoro ye yen we gbògòwò po naa we nayinme pi go ye.

3

¹ Pungo na, wee ya mbege kun we yee ni mbaa ko singi. A wè si yere ki yerewe mbe koro we ye wa Ateni ca,

² mee we sefò Timote wi tun wa ye yeri. Wi maa tunngo piin we ni ja Yennèlè li kan, na Kirisi wi Sentanra ti yari. Wòò tun wa ye yeri wi sa fannga le ye ni, wi kotogo kan ye yeri wa ye tagawa pi ni,

³ jango wa kpè ka kaa yee yaga yìngò jòlògò kuu jan. Yoro jate yègè jèn ma yo ko la kòn ma tège faa fò we yaa ka jòlò ma.

⁴ Sanga nga ni we wa ye yeri, wàa ki yo ye kan ma yo we yaa ka jòlò. Koyi nga kì gbòn we na yeen we. Yoro jate, ye si yen maga jèn.

⁵ Ko kì ti mii ya cèn mbege kun na yee ni, a mì si Timote wi tun wa ye yeri wi sa ye tagawa lomò pi jèn. Mìla pye na fyè fò kiga ka pye Sotanla wi ye fanla ma ye pungo, we tunngo ki yiri waga.

*Nayinme senrè
nda Timote wìla songòrò
ma saa yo Polì wi kan*

⁶ Yìngò, Timote wì yiri wa ye yeri ma pan ma senjendè yo ma we kan, ye tagawa po naa ye ndanlawa pi kanngòlò. Wìgi yo we kan ma yo ye yen na jatere piin we na pilige pyew ndanlawa ni, fò ye nèè ki jaa mbe we yan jate paa yege nga na waa ki jaa mbe ye yan we.

⁷ Ki kala na, sefennè, mbe we ta wa we tere to naa we jòlògò ki ni fuun ki ni,

we koto ro tì sogo we na ye tagawa pi kala na.

⁸ Naa yè taga jɛŋgɛ we Fɔ wi na, kì yinwege kan we yeri†.

⁹ Nayinmɛ gbɔɔ mba wè ta ye kala na Yɛnɛlɛ li yɛgɛ na, we se ya yɛrɛ mbe Yɛnɛlɛ li shari jɛŋgɛ ki wogo ki na.

¹⁰ Yɔnlɔ naa yɛmbinɛ, we yɛn na Yɛnɛlɛ li yɛnri jɛŋgɛ, fɔ li konɔ kan we yeri we ta we we yɛɛ yan naa gbɔgɔyi, ɛga kì la wa ye tagawa pi ni, wege taga wa wege yɔn fili.

*Poli wila yɛnri,
jango Tesaloniki tagafɛnnɛ
pe tagawa pila kee yɛgɛ*

¹¹ We To Yɛnɛlɛ jate lo naa we Fɔ Zhezu wi ni, pe konɔ kan we yeri we ta we kari wa ye yeri!

¹² We Fɔ wi ti ndanlawa mba pi yɛn ye yɛɛ sɔgɔwɔ, ka mbaa tari pi na, konaa leele pe ni fuun pe ni. Pi sa pye paa yɛgɛ ɛgã na ye we ndanla we!

¹³ Kiga pye ma, wi yaa ye koto ro ti kan ye na, ye pye kpoyi, tɛgɛlesaga fu Yɛnɛlɛ na li yɛn To li yɛgɛ na, na we Fɔ Zhezu wiga ka pan, wo naa mbele pè pye wi woolo pe ni fuun pe ni we. Anmiina!

**YEREWɛ KONAA
KOTOGO
KANSENRE
TAGAFENNE
PE YERI**

† 3:8 3:8: *Kì yinwege kan we yeri:* Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ ki nayinmɛ kan we yeri ma we kotogo ki sogo we na.

4

4-5

*Tangalɔmɔ mba pi
Yɛnɛlɛ li ndanla*

¹ Koni, sɛfɛnnɛ, ye daga mbaa tanri yɛgɛ ɛga na ye kala lii Yɛnɛlɛ li ndanla, wè ko naga ye na makɔ. Kaselege ko na, pa ye nɛɛ tanri ma. ɛɛn fɔ yingɔ, we yɛn na ye yɛnri, na ye yɛrɛgi we Fɔ Zhezu wi mɛgɛ ki na, fɔ ye ka taga ko na naa bere yaa kee yɛgɛ.

² Nagawa sɛnrɛ nda wè yo ye kan ma yiri wa we Fɔ Zhezu wi yeri, yèri jɛn.

³ ɛga Yɛnɛlɛ li yɛn na jaa koyi ɛga fɔ: Ye pye kpoyi li yɛgɛ na, ye yɛɛ yingiwɛ jɛn kɛɛnrɛ lime pi ni.

⁴ Ye ni fuun nunɔba nunɔba ye daga mbe ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, ki yigilɔmɔ pi pye kpoyi naa gbɔgɔwɔ ni.

⁵ Yaga ka ye yɛɛ yaga kalikalawa pi la mbe ye ta paa yɛgɛ ɛga na cɛngɛlɛ sannɔgala woolo mbele pee Yɛnɛlɛ jɛn pe maa ki piin we.

⁶ Lere kpɛ ka ka kapege pye wi lewee yɛnlɛ wa na, nakoma mboo durumumboo li kala la kpɛ ni. Ki wogo wège yo ma ye kan makɔ, ma ye yeri ki na fɔ jɛŋgɛ. Mbele pe yɛn naga kagala cɛngɛlɛ ke piin, we Fɔ wi yaa ka pe le jɔlɔgɔ.

⁷ Katugu Yɛnɛlɛ lii we yeri fyɔngɔ kala na. ɛɛn fɔ, li we yeri we pye kpoyi.

⁸ Ki kala na, lere ña fuun ka je ki nagawa senre ti na, wii je lere na. Eɛn fɔ, wì je Yenñele lo na win. Lo na lìli Yinnekpoyi li kan ye yeri fun we.

⁹ Ma tagafɔ yenle wɔɔn ndanla, lere si daga mbe sewe torogo ye yeri ko wogo ko na naa; katugu Yenñele li ye fɔrɔgɔ ki ni ma yo ye ye yee ndanla.

¹⁰ Kaselege ko na, sefenne mbele fuun pe yen wa Maseduwani kinda wi ñi fuun wi ni, pa ye nee tanri ma pe ni. Eɛn fɔ, sefenne, we yen na ye yenri fɔ ye ka taga ko na naa bere yaa kee yee.

¹¹ Ye bala ye koro yeyinñge na ye yee ni, yoro jate yaa ye kagala ke yee woo ye ye. Yaa tunngo piin ye keyen yi ni yaa ye yon suro ti taa, paa yee ñga na waa ki yo ye kan makɔ we.

¹² Kiga pye ma, ye tangalomɔ pi yaa pye mbe sin mbele pee taga Yenñele li na pe yee na. Kona, pa ye go kala li se koro lere kan naa.

We Fɔ Zhezu wi panga kala

¹³ Sefenne, waa jaa ye kaselege ki jen mbele pè ku makɔ pe kanngolɔ, jango ye nawa piga ka wɔ ye na paa leele mbele jigi tagasaga woro pe yeri pe yen.

¹⁴ Kì kaa pye wè taga ki na ma yo Zhezu wì ku ma yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, wè taga ki na fun ma yo mbele fuun pè ku wa tagawa pi ni, Yenñele li yaa pe yen mbe pe pinle wi ni.

¹⁵ Ye wele! We yen naga wogo ñga ki yuun na ye kaan ma yala we Fɔ wi nagawa senre to ni, fɔ na woro mbele ka koro yinwege na mbe sa gbon we Fɔ wi pansanga wi na, we se ka keli mbe saa fili mbele pè ku pe yee.

¹⁶ Leele pe yaa ka Yenñele li konɔ kanga magala li logo, naa mereregaye to wi magala li ni, naa Yenñele mbanlaga magala li ni. Kona, we Fɔ jate wi yaa yiri wa yenñele na mbe pan. Mbele pè ku wa tagawa pi ni Kirisi wi na, poro pe yaa keli mbe yen.

¹⁷ Ko pungo na, na woro mbele ka pye yinwege na, pe yaa ka we pinle mbe we le pe ni mbe kari we ni wa kambaara ti na we Fɔ wi filisaga wa tifeere ti ni. Kona, we yaa koro wa we Fɔ wi ni fɔ sanga pyew.

¹⁸ Ki kala na, yaa fannga nii ye yee ni ki senre ti kala na.

5

¹ Sefenne, yee jori lere mbe sewe torogo ye kan ki kagala ke pyesanga naa ke pyewagati wi wogo na.

² Katugu yoro jate ye yen maga jen jengge ma yo we Fɔ wi panmbilige ki yaa ka pye kafongo paa yee ñga na yoo wi ma pan yembine we.

³ Leele paga kaa yuun sanga ña ni fɔ: «Wè yeyinñge ta, kapege woro wa», ko sanga wowi jɔlɔgɔ ki yaa to pe na fyeege na. Ki yaa ka pye paa yee ñga

na kugbo ƒo selara ma kaa yiri wi ni we. Pe se ya pe yeε sho ko jologo ko ni fyew.

4 Εεν ƒo, yoro wo na, sefenne, ye woro wa wowo pi ni, kii daga ki pilige ki ka pan ki ye fo paa yoo yen;

5 katugu ye ni fuun ye yen yanwa woolo naa sonlo woolo. We woro yembine naa wowo woolo.

6 Ki kala na, wee daga mbaa wonlo paa leele sanmbala pe yen. Εεν ƒo, we koro yenmbele, we we yeε yingiwe jen.

7 Mbele pe maa wonlo, pe maa wonlo yembine. Mbele pe maa sinme woo na tinni, yembine ko pe maa woo na tinni.

8 Εεν ƒo, woro wo na, we yen sonlo woolo, we daga mbe we yeε yingiwe jen. We we tagawa naa we ndanlawa pi le woo pye paa we malaga gbondeere yen. We jigi wi yen showo mba na, woo le woo pye paa we malaga gbonnjala yen†.

9 Katugu Yenjele lii we wo li nangbanwa kala lo mbe to we na. Εεν ƒo, li yen na jaa we sho we ƒo Zhezu Kirisi wi fannga na.

10 Wo wi ku we kala na, mbe we ta yinwege na o, nakoma we ku o, we yen na we yinwege ki piin wi ni ja.

11 Ki kala na, yaa ye yeε

kotogo kanni†, yaa fannga nii ye yeε ni, paa yeε nga na yaa ki piin mako we.

*YEREWE SENRE
naa sharaga punjo wogo*

12 Sefenne, waa ye yenri, ƒo mbele pe yen na tunngo piin ye sogowa, yaa pe jate. Poro mbele we ƒo wigi kan pe yeri, paa ye yeε sinni paa ye yeregi we.

13 Yaa pe gbogo jenge, pe ye ndanla pe tunngo ki kala na. Ye pye yeyingge na ye yeε ni!

14 Sefenne, waa ye yenri, ƒo yaa kafaara pyefenne pe yeregi! Yaa kotogo kaan mbele pe jatere wi piri pe yeri! Mbele pe fannga ki kologo wa tagawa pi ni, yaa pe togolo! Yaa leele pe ni fuun pe kagala ke kunni ye yeε ni.

15 Ye ye yeε yigi! Wa ka ka kapege fogoto kapege ni! Εεν ƒo, ye bala yaa kajenge pyege ko jaa ye yeε sogowa, naa leele pe ni fuun pe sogowa.

16 Yaa yogori sanga pyew.

17 Yaa Yenjele li yenri suyi.

18 Yaa Yenjele li shari kala li ni fuun ni. Ko Yenjele li yen na jaa yaa piin wa ye yinwege ki ni Zhezu Kirisi wi ni.

19 Yaga ka Yinnekpoyi li figi.

† 5:8 5.4-8: Laga ki laga nga ki ni, wowa po pi yen mbatagawa, naa Yenjele mbajenme, naa kapege ye. *Mbe pye yanwa naa sonlo woolo*, ko koro wo yen mbe pye Kirisi wi woolo mbege jen fo, pilige ka, wi yaa ka songoro mbe pan. *Mbele pe maa wonlo* poro pe yen Yenjele kologo ki mbajenmbele wele. *Mbe koro yenje*, ko koro wo yen mbe cen ki cenwe mboon yeε yingiwe jen. *Mbe tin sinme ni*, ko koro wo yen maga ka Yenjele li jen wa ma jatere wi na. † 5:11 5.11: 2 Koren 13.11

20 Yaga kaa Yenḡele yon senre yofenne pe senre ti piin faa.

21 Yaa yaara ti ni fuun ti taanla taanla yaa wele. Nda ka yon, ye to yigi jengɛ.

22 Ye ye yee yingiwe jen kapege pyege cenle pyew ki ni!

23 Yenḡele na li maa yeyinḡe ki kaan, li ti ye pye lo nunḡba woolo. Laa ye korosi jengɛ, ye yinḡele, naa ye nawa konaa ye wire, jango ye pye jereḡisaga fu sa gbɔn we Fɔ Zhezu Kirisi wi pansanga wi na.

24 Yenḡele na li ye yeri, li yen senre nunḡba yofɔ. Li yaa ki wogo ki pye mbege yon fili.

25 Sefenne, yaa yenri we kan fun.

26 Yaa sefenne pe ni fuun pe shari yaa keyen waa ye yee yologo ndanlawa ni.

27 Mila ye yenri we Fɔ wi meḡe ki na, fɔ yege sewe ḡa wi kara sefenne pe ni fuun pe kan.

28 We Fɔ Zhezu Kirisi wi yinne pi pye ye ni!

**Sɛwɛ shyɛn woo ɲa
Pɔli wɪla torogo
TESALONIKI
ca tagafɛnnɛ pe
yeri
Sɛwɛ wi nawa
sɛnrɛ**

Laga ki sɛwɛ ɲa wi ni, konaa yege ɲga na ki yen wa konɓbanɲa ɲa Pɔli wɪla yɔnlɔɔ ma torogo Tesaloniki ca tagafɛnnɛ pe kan wi ni, Pɔli wi yen na Yɛnɲɛle li shari; katugu Tesaloniki ca tagafɛnnɛ pe yen tagawa ni. Ali mbege ta leele pàa pye na pe jɔɔ, pàa pye ma pe yɛɛ ndanla. Pɔli wɪla ki sɛwɛ ɲa wi yɔnlɔɔ mbe kotogo le pe ni konaa mbe pe saga kagala ɲgele kàa pye na pe jɔɔ wa legilizi wi ni ke na.

Wa sɛwɛ wi go (1.1-12) laga ki ni, Pɔli wi yen na pe kotogo ki kanni pe na jɔɔɔ ki wogo na. Wi yen na pe nawa tuun ki na fɔ we Fɔ Zhezu wi yaa sɔngɔɔ mbe pan mbe pe shɔ konaa mbe pe jɔɔfɛnnɛ pe le jɔɔɔ.

Wa sɛwɛ wi go (2.1-12) laga ki ni, Pɔli wi yen na para naa we Fɔ wi panga wogo ki na. Leele pèle la tagafɛnnɛ pe wire ti fanla pe na, naga yuun pe kan ma yo we Fɔ wɪla pan makɔ. Pɔli wɪla ki yo maga filige pe kan fɔ sanni Zhezu wi sa sɔngɔɔ wi pan naa, lepee wa daga mbe kaa yɛɛ naga gbɛn. Mbaa kapege ki piin,

ki yawa yaa ka pye wi ni. Wi yaa ka yiri mbe je Yɛnɲɛle li na. Ɛɛn fɔ we Fɔ Zhezu wi yaa kaga lepee wi gbo.

Wa sɛwɛ wi go (2.13-3.15) laga ki ni, Pɔli wi yen naga yuun tagafɛnnɛ pe kan ma yo pe koro pe yeresaga ta wa tagawa pi ni konaa paa yenri.

Wa sɛwɛ wi kɔsaga yeri, Pɔli wi yen na para kala la wogo na, na li yen wa Tesaloniki ca tagafɛnnɛ pe legilizi wi ni. Ko kala lo yen fɔ Pɔli wigi logo ma yo tagafɛnnɛ pele yen wa, pe woro na jaa mbaa tunɲgo piin. Pɔli wɪ yo pege yo ki fɛnnɛ pe kan fɔ pege wogo ki kɔɔsi, katugu pe tangalɔmɔ pii yala nagawa mba wɪla naga pe na pi ni (3.6-15). Wa sɛwɛ wi kɔsaga, Pɔli wɪ duwaw pye tagafɛnnɛ pe kan.

**Sɛwɛ wi yen ma kɔɔnlɔ
yege ɲga na**

Pɔli wi yen na Yɛnɲɛle li shari konaa na yenri Tesaloniki ca tagafɛnnɛ pe kan 1.1-12

We Fɔ Zhezu wi panlɔmɔ 2.1-12

Tagafɛnnɛ pe daga mbe yere jɛnɲɛ wa tagawa pi ni 2.13-17

Yɛrɛwɛ punɲo woo, mbaa yenri, mbaa tunɲgo piin konaa duwaw sɛnrɛ 3.1-18

*Pɔli wɪla sɛwɛ wi torogo
leele
mbele yeri pe sharaga ye*

¹ Mi Pɔli, naa Siliven konaa Timote, woro wɛge sɛwɛ

ɲa wì pye maa torogo yoro
 Tesaloniki ca legilizi woolo
 ye kan. Yoro mbele yè pye
 we To Yennɛle lo naa we Fɔ
 Zhezu Kirisi pe woolo we.

² We To Yennɛle lo naa
 we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni, pe
 yinme naa yeyinɲge kan ye
 yeri.

Pɔli wila para

Zhezu wi panga senre ti na

³ Sefenne ki daga waa
 Yennɛle li shari sanga pyew
 ye kala na. Ki wogo ki
 yen ma sin waa ki piin ma,
 katugu ye tagawa pi yen na
 gbogo na kee yege, ndan-
 lawa mba pi yen ye sogowo,
 a pila gbogo na kee yege fun.

⁴ Ki kala na, we nawa pi
 yinɲgi ye kala na. We maa
 ye metanga yinri Yennɛle li
 legiliziye pe ni; katugu ali
 maga ta leele pe yen na ye
 jɔɔ, a yaa ye wogo yaan
 yenle ni, yè ki ni fuun ki kun
 ye yɛɛ ni, ma koro ma taga
 we Fɔ wi na.

⁵ Ko ki naga ma yo fɔ
 Yennɛle li kiti kɔngɔ dun-
 ruya woolo pe na, ki yen ma
 sin. Kagala ngele fuun yaa
 kunni ye yɛɛ ni ke kala na,
 ki yaa daga ye ni ye ye wa li
 wunluwo pi ni, po kala na ye
 yen na jɔɔ.

⁶ Nga ki yen ma sin, ko
 Yennɛle li yaa ka pye mbege
 yon fili. Mbele pe yen na ye
 jɔɔ, li yaa ka pe le jɔɔgɔ.

⁷ Yoro mbele ye yen na
 jɔɔ, li yaa ka wogosaga kan
 ye yeri, mbe pinle we ni fun.
 Ko yaa ka pye, na we Fɔ
 Zhezu Kirisi wiga ka yiri wa

yennɛle na mboo yɛɛ naga,
 wo naa wi mɛɛgeye fanɲga
 woolo pe ni we.

⁸ Wi yaa ka pan kason
 yinne gbɔɔ ni. Mbele pè
 je mbe Yennɛle li jɛn, naa
 mbele pee we Fɔ Zhezu wi
 Sentanra ti yigi mbaa tanri ti
 na, wi yaa ka pe le jɔɔgɔ.

⁹ Pe jɔɔgɔ ki yaa ka pye
 jɔgɔwo mbakɔɔ. Pe yaa ka
 pye mbe lali we Fɔ wo naa
 wi yawa gbɔɔ pi ni,

¹⁰ na wiga ka pan ki pilige
 ki na wi woolo paa wi gbogo,
 konaa mbele fuun pè taga wi
 na, paa wi wele nayinme ni
 we. Yoro fun ye yaa ka pye
 wa pe ni, katugu senre nda
 wè yo ma ye kan, yè taga ti
 na.

¹¹ Ko kì ti we yen na yenri
 ye kan suyi, we yen na we
 Yennɛle li yenri ligi jate fɔ li
 ye yeri yinwege nga mɛge ni,
 ki daga ye ni yege ta. We
 yen na yenri fɔ li yawa pi
 na, li ye nawa kagala ngele
 fuun yaa jate ke pye, mbe ye
 kan yaa kajɛnɲge piin, konaa
 tunɲgo nga fuun yaa piin
 wa ye tagawa pi ni mbege
 pye mbege yon fili!

¹² Kiga pye ma, we Fɔ
 Zhezu wi mɛge ki yaa
 gbɔgɔwo ta ye kala na. Yoro
 fun pa ye yaa gbɔgɔwo ta
 wi kala na, mbe yala we
 Yennɛle lo naa we Fɔ Zhezu
 Kirisi pe yinme pi ni.

2

Lepɛɛ wi senre

¹ Sefenne, we Fɔ Zhezu
 Kirisi wi panga wogo ko

kannɔɔlo, naa we gbo-
golomo wa wi tanla wogo
ko na, we yen na ye yenri,

² ƒo yaga ka ti ye jatere
wi piri ye na fyaw, nakoma
ye fyε ye yo ƒo pè yo we
ƒo wi pilige ki gbɔn makɔ.
Kana ki mbe ya pye lere
wa ki yo ye kan wi Yenɲele
yon senyoro ni, nakoma ma
Yenɲele senre yo ki wogo ki
na, nakoma, a pè sɛwεele
torogo ye yeri ma yo woro
wè pe yonlogɔ.

³ Yaga kaga yaga lere
wa mbe ye fanla yege ka
na, katugu ki pilige ki se
gbɔn mbege ta leleɣere fa je
Yenɲele kono li na gben, na
Lepee fun wi faa yeε naga.
Wo ɲa ki kon ma tege wi kan
poo jɔɔ we.

⁴ Kona, yaraga ɲa fuun
leele pe maa yinri yenɲele,
naa ɲa fuun pe maa gbogo,
wi yaa ka yiri mbaa wiin to
ti ni fuun to ni, mbaa wi yeε
gbogo ti na, mbe ka sa cɛn
yere wa Yenɲele li sherigo
gbɔɔ ki ni mbaa wi yeε nari
mbe yo wo wi yen Yenɲele
le.

⁵ Ye nawa to ki na, yege jen
ye yo ƒo sanga ɲa ni mila pye
wa ye yeri, mila pye naga
wogo ki yuun ye kan.

⁶ Ma si yala, yaraga kayi
kigi kagala ke yerege kaga
ka pye yingɔ. Yaraga ɲa yi,
yège jen. Kì pye ma, Lepee
wi se ya mboo yeε naga, ƒo
ndεε wagati ɲa wì kon ma
tege wi kan wo mbe gbɔn.

⁷ Tipewe fanɲa ɲa ki
yen ma lara, kila tunɲo piin

makɔ. Eεn ƒo, ki kagala ke se
ya pye ndεε sa gbɔn ɲa wùu
yerege bere wo mbe sa kari
wi wɔ wa.

⁸ Kona, pa Lepee wi yaa
wi yeε naga. Eεn ƒo, we ƒo
Zhezu wi yaa wi gbo wi yon
tifeleɣe ki ni, mboo jɔɔ wi
panga yanwa pi ni.

⁹ Ki Lepee wi yaa ka pan
Sotanla wi yawa po ni, mbaa
yagbogolo kafonɲɔlo naa
kagbogolo ke cɛnle pyew ke
piin.

¹⁰ Wi yaa kaa kapege ki
cɛnle pyew ki piin mbaa
leele mbele pe yaa pe yeε
punɲo pe fanla. Pe yaa ka pe
yeε punɲo, katugu kaseleɣe
ɲa ki yaa pe sho, ki se pe
ndanla pege yigi.

¹¹ Ko kì ti Yenɲele li yaa
punɲuwo fanɲa torogo pe
yeri ki tunɲo pye pe ni,
janɲo pe taga yagbolo li na.

¹² Kì pye ma, mbele fuun
pee taga kaseleɣe ki na, eεn
ƒo, a kapege ki pe ndanla, kiti
yaa ka kon mbe to pe na.

*Yenɲele li ye wɔ ye ta ye
shɔ*

¹³ Sefenne, yoro mbele ye
yen ma we ƒo wi ndanla,
we daga mbaa Yenɲele li
shari suyi ye kala na; katugu
Yenɲele li ye wɔ mbe ye sho
ye kapere ti ni maga le wa
dunruya wi dasanga wi ni
Yinnekpoyi li fanɲa na, lo
na li ye pye kpoyi ye tagawa
mba yè taga kaseleɣe ki na
pi kala na.

¹⁴ Yenɲele li ye yeri ki
showo pi mege ni Sentanra
nda wè yo ye kan to kala na,

janngo ye ye tasaga ta wa we Fɔ Zhezu Kirisi wi gbogowo pi ni.

¹⁵ Ki kala na, sefenne, ye koro ye ndire kan. Yerewe senre nda wè yo ma ye kan senyoro ni, nakoma wa seweεε mbele wè torogo ye kan pe ni, yeri yigi!

¹⁶ We Fɔ Zhezu Kirisi jate, wo naa we To Yenņele na we yen ma ndanla, a laa kotogo kaan we yeri suyi, naa jigi tagasaga jεnņe ni li yinne pi kala na,

¹⁷ pe fannga kan ye yeri yaa kajεnņe ki ni fuun ki piin wa ye kapyere to naa ye senyoro ti ni.

3

Yaa yenri we kan

¹ Koni, sefenne, yaa yenri we kan, janngo we Fɔ wi senre tila jaragi tila kee yege fyaw fyaw, paa ti gbogo paa yege nga na ki yen na piin wa ye yeri we.

² Yaa yenri fun, janngo Yenņele li we go sho leele mbele pè pe, ma weli pe keε; katugu lere wi ni fuun ma wi ma yenle ma taga Yenņele li na.

³ Eεn fɔ, we Fɔ wi yen senre nungba yofɔ. Wi yaa fannga kan ye yeri, mbe ye sho Sotanla wi keε.

⁴ We Fɔ wì jigi kan we yeri ye kannğolɔ: Wì we kan, a wège jen ma filige ki na, fɔ kagala ngele wè ye yeri ma yo yaa piin, ye yen na ke piin, fɔ ye yaa si koro ke na mbaa ke piin suyi.

⁵ We Fɔ Zhezu Kirisi wila ye koto ro ti sinni, Yenņele li ye ndanla, yaa kagala kunni ye yeε ni paa yege nga na Kirisi wi yen!

Yaga kaa cεen tiyanmbala pe ni

⁶ Sefenne, waa ye yenri we Fɔ Zhezu Kirisi wi mege ki na, fɔ ye laga tagafenne mbele fuun pe yen tiyanmbala pe na. Poro mbele fuun pe woro na tanri na yala nagawa senre nda wè naga ye na ti ni we.

⁷ Ye daga mbaa tanri mbaa we forogi yege nga na, yoro jate yege jen fɔ jεnņe; katugu we sila pye tiyanmbala wa ye sogowo.

⁸ We sila si lere suro li jaga. Eεn fɔ, wàa pye na tunngo piin sonlo naa yembinε na tege, janngo wa ka ka we go kala li le ye ni.

⁹ Kii si cen ndεε ki kologo sila pye we yeri yaa we sari ko kala ki ti wàa pye na tanri ma. Eεn fɔ, wàa pye na jaa mbe pyelomo naga ye na yaa we forogi.

¹⁰ Sanga na ni we wa ye yeri, waa ki yo maga ngban ye ni, ma yo fɔ: «Lere na woro na jaa mbaa tunngo piin, wiga kaa nii fun.»

¹¹ We yen na ko yuun ma, katugu wège logo ma yo pele wa ye ni tiyanmbala. Pe woro na jaa mbaa tunngo piin, ndεε mbaa pe yon nii leele kagala ni bokɔ.

¹² Mbele pe yen ko cenwe po na ma, waa ki yuun naga konɔ na li kaan pe yeri we

Fɔ Zhezu Kirisi wi mɛgɛ ki na, nɛɛ pe yɛrɛgi naa fɔ: Paa tunɲgo piin jɛɲgɛ paa pe yɔn suro ti taa pe yɛ.

¹³ Yoro wo na, sefɛnnɛ, yaga ka te kajɛɲgɛ pyege ki ni.

¹⁴ Nagawa sɛnrɛ nda waa kaan ye yeri laga ki sɛwɛ ɲa wi ni, na lere ɲa siri yigi mbaa tanri ti na, yoo jɛn ye yɛɛ ni, yaga ka pinlɛ wi ni kala la kpɛ na, janɲgo fɛrɛ mboo yigi.

¹⁵ Yaga kaa wi jate paa ye jugu yɛn, ɛɛn fɔ, yaa wi yɛrɛgi paa sefɔ yɛn.

Pɔli wi duwaw pyege naa wi sharaga

¹⁶ We Fɔ ɲa wi maa yɛyinɲgɛ ki kaan, wo jate wi yɛyinɲgɛ kan ye yeri sanga pyew, pyewe pi ni fuun ni! We Fɔ wi pye ye ni fuun ye ni!

¹⁷ Mi Pɔli, muwi miɲgi sharaga sɛnrɛ nda ti yɔnlɔɔ ye kan na kɛɛ jate ki ni. Pa mi maa tɛgɛrɛ ti teri na sɛwɛɛɛ pe ni fuun pe na yɛɛn. Pa mi maa yɔnlɔgi ma.

¹⁸ We Fɔ Zhezu Kirisi wi yinmɛ pi pye ye ni fuun ye ni!

**Sɛwɛ konɓanna
ɗa Pɔli wila torogo
TIMOTE
wi yeri
Sɛwɛ wi nawa
sɛnrɛ**

Pa Timote wila yiri wa Lisiti ca, wa Likawoni tara ti ni (Kapye 14.6). Nala wo ni pe maa ki tara ti yinri Turiki tara. Timote wi to wila pye Girekiye woo, a wi nɔ wo pye Zhufuye woo. Naa Pɔli wila Zhezu Sentanra ti yari wa Lisiti ca, a Timote, naa wi nɔ Enisi konaa wi mama Lɔyisi wi ni pɛ si taga Zhezu wi na. Naa Pɔli wila kaa kari ki shyen wogo ki na wa Lisiti ca, a wi si Timote wi lɛ maa taga wi yɛɛ na, janɓo wila wi sari wa we Fɔ wi tunɓo ki ni (Kapye 16.1-3).

Laga ki sɛwɛ ɗa wi ni, wɛge yan fɔ Pɔli wila yiri wa Efezi ca ma kari wa Azi tara, mbe sa kari wa Maseduwani tara. Naa wila kaa na kee, a wi si Timote wi yaga wa Efezi ca, janɓo wi konɔ ton nagafenne yagboyoolo pe na (1.3). Pɔli wila ki sɛwɛ ɗa wi yɔnlɔɓo mbe kotogo le Timote wi ni, konaa mbe yerɛwe kan wi yeri tunɓo ɗa wi yen na piin wa legilizi wi ni ki wogo na.

Wa sɛwɛ wi go nunɓa, naa tijere konaa kɔgɔlɔni (1; 4; 6) ki ni, mbele pe maa yagbogowo nagawa sɛnrɛ nari, ma kaselege nagawa sɛnrɛ ti yaga, Pɔli wi yen na para

poro wogo na. Ki yagbogowo nagawa sɛnrɛ ti yen na para Yenɗele li lasiri wo naa tagawa mba pe ma taga Zhezu wi na pi wogo na.

Wa sɛwɛ wi go shyen (2.1-15) ki ni, Pɔli wi yen naga yuun tagafenne pe kan ma yo paa yenri konaa ma nagawa kan pe yeri yenɛwe pi wogo na.

Wa sɛwɛ wi go taanri (3.1-16) ki ni, legilizi yɛkeele pe tangalɔmɔ pi daga mbe pye yɛge ɗa na, Pɔli wila para ki wogo na.

Wa sɛwɛ wi go (4.6-6.21) laga ki ni, Pɔli wi yen na Timote wi kotogo kanni ma yo wila Yenɗele li tunɓo ki piin. Wi daga mbege pye yɛge ɗa na mbe ta mbaa gbogolomɔ mba fuun pi yen wa legilizi wi ni pi kagala ke yɛge woo paa Zhezu Kirisi wi tunmbyee jɛnɗe yen, Pɔli wila wigo ki yo wi kan fun. Wa sɛnrɛ ti kɔsaga, Pɔli wi yen na Timote wi kotogo kanni ma yo wi ngbeli gbɔn jɛnɗe wa tagawa pi ni.

**Sɛwɛ wi yen ma kɔɔnlɔ
yɛge ɗa na**

Sɛwɛ wi lɛsaga sɛnrɛ konaa sharaga 1.1-2

Yerɛwe mba pila kan nagafenne yagboyoolo pe yeri 1.3-11

Yinme mba Yenɗele làa tirige Pɔli wi na 1.12-17

Pɔli wila Timote wi kotogo kan wi na ma yo wi pye tagawa ni 1.18-20

Nagawa mba pi kan Yenɗele li gbogolomɔ konaa legilizi wi yɛge

sinme wogo ki na 2.1-3.16

Nagawa mba pi kan yagbogowo nagawa senre ti wogo na 4.1-16

Gbogolomɔ mba fuun pi yen wa legilizi wi ni ki leele pe yigikala 5.1-6.2

Kagala legere kele yege womo 6.3-19

Yerewe pungo woo konaa duwaw senre 6.20-21

Pɔli wila Timote wi shari

¹ Mi Pɔli, mi yen Zhezu Kirisi wi pitunjo. We Shɔfo Yenjele lo ligi kologo kan na yeri, naa we Fo Zhezu Kirisi wi ni. Wo na wi yen we jigi tagasaga ye.

² Muwi migi sewe na wi pye maa torogo mboro Timote ma yeri. Mboro na ma yen na pinambyo jenne wa tagawa pi ni we. We To Yenjele lo naa we Fo Zhezu Kirisi wi ni pe yinne kan ma yeri, pɔn yinriwe ta, pe yeyinje kan ma yeri!

Ma yee yingiwe jen yagbogowo nagawa pi ni

³ Timote, ma koro wa Efeci ca paa yege nga na mila ma yenri maga pye, sanga na ni mila pye na kee wa Maseduwani kinda we. Leele pele wa na leele pe nari yagbogowo nagawa pa ni. Maga yo maga ngban pe ni poo yerege.

⁴ Maga yo pe kan fo paga ka taga mungooro naa pe teleye setiriye senre nda ti se jen mbe ko to na, ki yaara ti maa kendige yinrigi. Tii yala nga Yenjele li kon ma tege

mbe pye mbe leele pe sho ki ni, ko nga we jen tagawa pi fannga na we.

⁵ Ki konɔ kanga ki go koyi nga ndanlawa we, mba pi maa yinrigi kotogo jenge ni, naa nawa jatere jenne ni, naa sobe tagawa ni.

⁶ Leele pele pungo le ki tangalomɔ jembe pi ni ma pye senwara yofenne.

⁷ Paa ki jaa mbe pye lasiri sewe jenfenne, ma si yala, senre nda poro jate pe maa yuun to naa nda pe yen ti pungo na, paa ti koro jen.

⁸ Wege jen ma yo lasiri wi yen ma yon, na ma kaa tanri mbaa yala wi ni we.

⁹ Wege jen ma yo lasiri wii tege lesinmbele poro kala na, en fo, wi tege kapere pyefenne poro naa mbele pe yiri ma je poro kala na, naa mbele pe woro na fye Yenjele li yege poro naa lepeele pe ni, naa mbele pe je Yenjele li na poro naa mbele pe Yenjele konɔ li yaga pe ni, naa mbele pe maa pe teele naa pe neele pe kuun pe ni, naa legboleele pe ni,

¹⁰ naa keenre lifenne poro naa mbele pe maa jeele kala piin pe nambala yenne ni pe ni, naa mbele pe maa leele yuun na pere kulolo pe ni, naa yagbogolofenne poro naa mbele pe maa yagbogolo senre yuun na tanwa ti na pe ni, naa kagala sannjala ngele fuun ke maa kendige woo kaselege nagawa pi ni ke ni.

¹¹ Pa ki nagawa pi yen wa

Sentanra nda ti telege na na ti ni. Yenñele ngbogo nga ki yen nayinme pi go, ti yen na para ko senre na.

*Kagbaraga nga Yenñele li pye,
ki daga wege jen li na*

¹² Mi yen na we Fɔ Zhezu Kirisi wi shari, wo ña wì fannga le na ni na tunngo ki na we. Mi yen naa shari, katugu wilan jate mi yen tagawa ni, mee na wo mbaa tunngo piin wi kan.

¹³ Ali maga ta faa mila pye naa mege ki jogo, ma pye tagafenne pe jolofɔ konaa ma pye lewelewe. Eɛn fɔ, Yenñele lilan yinriwe ta, katugu mi sila taga Zhezu wi na, mi sila si nga mila pye na piin ki jen.

¹⁴ We To Yenñele li yinme gbɔɔ kan na yeri jenge, naa tagawa konaa ndanlawa ni, mba pi yen we ni wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni.

¹⁵ Kaselege senre taa nda naa, ti daga lere pyew wiri le, fɔ: Zhezu Kirisi wì pan laga dunruya mbe pan mbe kapere pyefenne poro sho. Muwi mì pye kapere pyefɔ gbɔɔ ma we pe ni fuun pe na.

¹⁶ Eɛn fɔ, ko kì ti Yenñele lilan yinriwe ta. Mi ña mi yen kapere pyefɔ gbɔɔ ma we, li yere ki na Zhezu Kirisi wì maa kala ña fuun kunni wì yeɛ ni, wì li naga wa na ni, jango mbele fuun pe yaa ka taga wi na mbe yinwege mbakogo ki ta, mbe pye pe yege nagafɔ.

¹⁷ Wunluwo mbakoo we, wo ña wi se ku, wo ña lere woro naa yaan, wo ña wi yen Yenñele nungba le, leele paa li sonni paa li gbogo fɔ sanga pyew! Anmiina.

¹⁸ Timote, mboro ña na pyo, nga mila yuun ma kan ma pye, mbe yala Yenñele li yon senre nda ti yo ma kanngolo faa ti ni, koyi nga fɔ ki senre mari pye ma kee kansaga, ma malaga jenge gbɔn ti ni.

¹⁹ Ma tagawa pi yigi jenge, ma nawa jatere wi pye jenne. Leele pele je pe nawa jatere jenne wi na ma pe tagawa pi jogo.

²⁰ Ki leele poro pele wele Imene naa Aleggizandire. Mì pe le Sotanla wi kee pege forogo fɔ kii daga paa Yenñele li mege ki jogo.

2

*Tagafenne pe daga
mbaa yenri lere pyew wi kan*

¹ Ki kongbannga mi yen na ye yeregi, fɔ leele paa Yenñele li yenri paa li gbogo, paa li yenri paa pe yeɛ kaan, paa li shari leele pe ni fuun pe kala na.

² Paa yenri wunlumbolo poro naa fannga fenne pe kan, jango we yeyinngɛ ta wa we yinwege ki ni, we jatere wi cen we na. Waa fye Yenñele li yege, we tangalomɔ pi pye pi yala.

³ Ki wogo ki yen ma yon, ma we Shofɔ Yenñele li ndanla.

⁴ Li yɛn na jaa leele pe ni fuun pe sho, pe ya pe kaselege ki jɛn.

⁵ Katugu Yɛnɛle li yɛn nunɓa to. Kasuluwo nunɓa wi yɛn Yɛnɛle lo naa leele pe sogowo. Wo wi yɛn Zhezu Kirisi ɲa pɛ se paa sɛnwee yɛn we.

⁶ Wuu yɛɛ kan ma pye leele pe ni fuun pe goshogo sara pe kapere ti ni. Wi ko pye ma yala wagati ɲa Yɛnɛle laa kon ma tege wo ni, maga naga fo laa jaa mbe leele pe sho.

⁷ Ko ki ti Yɛnɛle lilan tege mbe pye li sɛnre yofɔ konaa pitunjo. Ligi kan na yeri mbaa leele mbele pe woro Zhufuye pe nari tagawa pi wogo ko naa kaselege ki ni. Mi woro na finlele, kaselege ko mila yuun.

⁸ Ki kala na, mila jaa nambala paa Yɛnɛle li yɛnri lagapyew. Paa pe keyɛn yi yinrigi wa naayeri, paa li yɛnri kotogo kpoyi ni. Kiga kaa piin nanɓanwa naa kendige ni.

⁹ Ki pyelomo nunɓa pi na fun, mila jaa jɛle paa pe yɛɛ poo paara nda ti yala to ni. Pe yɛɛ pogo ki pye ki yala pe ni, ki pe fɛre ton. Paga kaa pe yɛɛ poo yimbogo sonɓbanga wogo ni, nakoma te nunɓogolo, naa somu sonɓbanga woo ni, nakoma paara sonɓbanga woro ni.

¹⁰ Eɛn fo, paa kapyere jende piin, paa yege ɲa na ki yɛn ma yon jɛle mbele

yeri paa ki jaa mbege naga fo pe yɛn na Yɛnɛle li gbogo.

¹¹ Ki daga jɛle pe cɛn yew, go sogomo jembe ni, paa nagawa sɛnre ti nuru.

¹² Mi woro na konɔ kaan jɛle wi yeri wi pye nagafɔ, nakoma wi cɛn nambala pe go na. Eɛn fo, wi cɛn yew wi pyeri.

¹³ Katugu Adama wo pa'a keli ma da, ko punɓo na mɛɛ Awa wi da.

¹⁴ Adama wo si ma wila wi yɛɛ yaga poo fanla maa punɓo. Eɛn fo, jɛle wo wila wi yɛɛ yaga poo fanla maa punɓo, a wi Yɛnɛle li sɛnre ti ke.

¹⁵ Ma si yala, jɛle wi yaa sho na wiga piile se, mbe koro wa tagawa pi ni, mbe pye ndanlawa ni, mbe pye kpoyi Yɛnɛle li yege na, naa go sogomo ni.

3

Legilizi yɛkeele pe tangalomo we

¹ Ki sɛnre nda ti yɛn kaselege, fo: Na lere wa kaa legilizi yɛkelewe tunɓo ki jaa, ki fo wila tunɓo jɛnge jaa.

² Ki daga legilizi yɛkelewe wi pye jɛregisaga fu. Wi pye jɛle nunɓa fo, wuu yɛɛ yingiwɛ jɛn. Wi pye jatere pyefɔ. Wi kapyere ti pye ti yala. Wi pye nambanmbala yigifo. Wi ya wila Yɛnɛle sɛnre ti nari leele pe na.

³ Wii daga mbe pye sinwoo, nakoma lewɛlewe. Eɛn fo, wi daga mbe pye nandanwa naa kotoyinɓe

ni. Wii daga mbe pye penjara jogo ni.

⁴ Ki daga wi ya wuu go woolo pe yigi tiyongɔ wila pe yege sinni. Mboo piile pe koro paa wi gbogo jɛngɛ.

⁵ Katugu na lere ɲa si ya mboo go woolo pe yigi tiyongɔ mbaa pe yege sinni, wi mbe ya mbaa Yɛnɲɛle li legilizi wo gbegele mɛle?

⁶ Wii daga mbe pye tagafo fonɲɔ, jaŋgo wiga kaa wi yege gbogo, Yɛnɲɛle li kiti kongɔ ki to wi na paa yege ɲga na ki to Sotanla wi na we.

⁷ Ki daga fun mbele pe woro tagafenne paa wi metanga yinri, jaŋgo paga kaa wi tifaga wi to wa Sotanla wi pengele ke ni.

Legilizi tunmbyeele pe tangalomɔ we

⁸ Legilizi tunmbyeele fun pe tangalomɔ pi daga leele paa pi gbogo, paga ka pye senre shyenzhyen yofenne. Paga kaa tinni sinme ni. Paga kaa penjara tonli gbenɛ jaa.

⁹ Pe daga mbe mara kaselege ɲga ki naga wa tagawa pi ni ki na, nawa jatere jɛnɲɛ ni.

¹⁰ Ki daga pege fenne pe wa pe wele gben. Ko pungo na, na paga pe yan jɛregisaga fu, pa pe mbe ya pye legilizi tunmbyeele.

¹¹ Jɛle mbele paa ki tunɲgo nunɲba ki piin fun, pe tangalomɔ pi daga leele paa pi gbogo, pee daga mbaa

leele mɛge jogo. Pe daga mbe pe yege yingiwɛ jɛn, mbe pye tagawa ni kala li ni fuun ni.

¹² Legilizi tunmbyeele wi daga mbe pye jɛle nunɲba fo. Wi ya wuu piile naa wi go woolo pe yigi, wila pe yege sinni tiyongɔ.

¹³ Legilizi tunmbyeele mbele pe maa pe tunɲgo ki piin tiyongɔ, pe ma gbogowɔ ta wa pe tunɲgo ki ni, ma kotogo ta ma ya na tagawa pi senre yuun, po mba wɛ ta wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni we.

Kaselege gbogɔ ɲga ki naga

¹⁴ Mi yen naga sewɛ ɲa wi yonlogi mboo torogo ma kan, ɛɛn fo, mila ki jate sannɪ jɛnri mbe kari wa ma yeri.

¹⁵ Na na karaga kiga si mo naa wi yo, ki sewɛ ɲa wi yaa ki naga ma na, paa yege ɲga na Yɛnɲɛle li go woolo pe daga mbaa tanri we, poro pe yen Yɛnɲɛle na yinwege wolo li Legilizi we, ma pye kaselege ki togoyaraga naa ki yeregesaga†.

¹⁶ Ee, we sherege kono ɲgundo wi yen ma gbogɔ. Lere se ya mbe kendige wo ki na:

Wɪ pan paa senwee pyɔ yen,
a Yinnekpoyi lùu naga ma yo
wi yen ma sin.

Mɛregeye paa wi yan.

Wi senre tila yo cengele woolo pe sogowɔ.

† 3:15 3.15: Mbe pye kaselege ki togoyaraga naa ki yeregesaga ko koro wo yen mbe pye kaselege ki nagafo leele pe na.

A pèle taga wi na laga dun-
ruya wi ni.

A Yenñele lùu le ma kari wi
ni wa yenñele na.

4

*Leele pele yaa ka je
tagawa pi na*

¹ Yinnekpoyi li yen naga
yuun naga finligi ma yo
fo: Dunruya kosanga ni,
leele pele yaa je tagawa
pi na. Yinñele ngele ke
maa leele pe fanla koro naa
gboshugulo nagawa senre to
pe yaa kaa tanri ti na.

² Pe yaa ka pe yee yaga
kopiire fenne naa yagbogolo
yofenne pe pe fanla pe pe
pungo. Poro mbele pe nawa
jaterè wì ku pe na ndee pè
tuguron le kason ti yanlaga
mà yaraga sogo.

³ Pe yaa kaa leele pe nari
mbe yo ki woro ma yon paa
jele pori, mbe yaakara ta
naga mbe yo paga kaa ti kaa.
Ma si yala, Yenñele lo ligi
yaakara ti da, jango mbele
pè taga ma kaselege ki jen,
paa ti kaa, na paga li yenri
mbeli shari mbe kò we.

⁴ Yaraga nga fuun Yenñele
li da, ki yen ma yon. Yaraga
ko ka woro wa lere mbe je ki
na, na wiga Yenñele li shari
mbe si jen mbege ka we,

⁵ katugu ki ma pye kpoyi
Yenñele li yege na, li senre to
naa yenrewe pi kala na.

*Zhezu Kirisi wi tunmbyee
jenñe senre*

⁶ Na ma kaa sefenne pe
nari ki kagala ke ni, pa ma

yaa pye Zhezu Kirisi wi tun-
mbyee jenñe. Pa ma yaa
fannga kan ma yinne li yeri
tagawa senre to naa kaselege
nagawa senre nda mà yigi
na tanri ti na ti fannga na.

⁷ Een fo, ma je mungooro
ti na, ti yen go fu senre na
kendige woo tagawa konò li
ni; ma bala ma koro maa
Yenñele li gbogo.

⁸ Mbe wire ti tara kagala
kele ni ti ta ti pagala, ki yen
tonli ni. Een fo, mbe koro
mbaa Yenñele li gbogo, tonli
yen ko ni ma we kala li ni
fuun na, katugu Yenñele li
yon folò kon mbe yinwege ki
kan wi yeri nala konaa goto.

⁹ Ki senre nda ti yen kase-
lege senre, ti daga lere pyew
wiri le.

¹⁰ Ko kì ti we yen na
tunngo piin na ngbeli,
katugu wè we jigi wi taga
Yenñele na yinwege wolo lo
na. Lo li yen leele pe ni fuun
pe Shofò, een fo, tagafenne
poro wogo ko we.

¹¹ Maa ki kagala ke yuun
maa ke ngbanni, maa leele
pe nari ke ni.

¹² Maga ka ti lere kpe
mbaa ma tifaga naa ma yen
lefonno ki kala na. Een fo,
ma pye tagafenne pe yege
nagafò wa ma senyoro to
naa ma tangalomò pi ni, naa
ma ndanlawa po naa ma
tagawa pi ni konaa ma pye
kpoyi Yenñele li yege na.

¹³ Sanni mbe sa gbòn wa
ma na, mboro jate ma bala
maa Yenñele senre ti kara
leele pe yege na, maa ti yuun
pe kan, maa ti nari pe na.

14 Yarikanga nga mà ta Yenñele li yeri, maga kaga yigi sambalawa ni, kila kan ma yeri Yenñele li yon senyoro to ni, konaa lelele pe keyen tagawa ma na pi ni.

15 Ma bala maa ki kagala ke piin. Ma ke yigi jengge ma kotogo ki ni fuun ki ni, jango leele pe ni fuun pege jen ma tunngo kila kee yege.

16 Mboro jate moɔ yee yingiwɛ jen, naa senre nda maa nari leele pe na ti ni. Ma koro ma yege sin ki kagala ke na. Na ma kaa ki piin ma, mboro jate ma yaa ma yee sho mbe mbele paa nuru ma yeri pe sho fun.

5

Kagala ngele ma daga mbaa piin tagafenne pe kannɔɔ

1 Maga ka senngbanra yo lelee wa na, een fo, maa wi yerɛgi paa ma to yen. Maa lefonmbolo pe yerɛgi paa ma sefenne nambala yen.

2 Maa jeele lelele pe yerɛgi paa ma neele yen. Maa jasumboɔ pe yerɛgi paa ma sefenne jeele yen, maa ki piin nawa kpoyi ni.

3 Nanngunjaala mbele sagafenne woro pe na, maa pe gbogo.

4 Een fo, na piile ka pye nanngunjo nga yeri, nakoma pishyenwoolo mbe pye wi yeri, ki daga ki piile pe kajenge pyege ki forogo paa ki piin pe go woolo pe kan. Kajenge nga pe sevenne

poro naa pe teleye paa pye ma pe kan, paa ki yongɔ piin pe kan fun; katugu ko ki yen ma Yenñele li ndanla.

5 Nanngunjo nga sagafɔ woro wi na, lere si woro wi yeri, wi maa jigi wi taga Yenñele li na nali yenri, na sagawa jaa li yeri yonlo naa yembinɛ.

6 Een fo, nga wi maa wi nayinme kagala piin wa wi yinwege ki ni, wo ku mako, ali maga ta wi yen yinwege na o.

7 Ma ki kagala ke yo ma ke ngban pe ni, jango pe pye jeregisaga fu.

8 Na lere nga woro naa sege woolo pe kala li yongɔ pe kan, si ka logo wi go woolo poro, kona wi je tagawa pi na, a wi kala li pe ma we nga wii taga wi na.

9 Na nanngunjo nga fa yelee nafa taanri ta, maga kaa mege ki yonlogo mbege taga wa nanngunjaala pe mere ti na. Ki daga ki pye wila pye nana nungba jo,

10 a pɔo jen wi kajenge pyege ki na, a wuu piile pe koro tiyongɔ. Ki pye wila pye nambanmbala yigifo na Yenñele li leele kpoyi pe tooro ti jogo. Ki pye wila pye na leele mbele paa pye na jolo pe sari, na kajenge cenle pyew ki piin.

11 Nanngunjaala mbele pe fa lele, maga ka wo wa mege yonlogo; katugu na nana la ka pe ta pe pori nambala yeri naa, pe ma laga Kirisi wi na.

12 Kiga pye ma, pe ma pye kajooḡo fenne yon folo konḡbanna na paa kon ki wogo ki na li jooḡwo pi kala na.

13 Mbe taga wa ko na naa, pe ma pye tiyanmbala, pe ma koro na yanri yinre ti ni faa na toro. Mbe pye tiyanmbala ko nunḡba ma, een fo, pe ma pye yogofenne na yon nii leele pe kagala ke ni fuun ke ni, na nda fuun ti woro yoworo ti yuun.

14 Ko kala ki ti mila jaa nanḡunjaala mbele pe yen jasumbono pe pori nambala yeri naa, pe piile se, paa pe go tunndo ti piin tiyongḡ, janḡo paga ka yesaga kan we winfenne pe yeri paa senpere yuun we na.

15 Katugu nanḡunjaala peḡe kozinne li wa mako ma taga Sotanla wi na.

16 Een fo, na nanḡunjaala pele ka pye tagafo jeḡe wa laga, wi daga mbaa pe sari, wiga ka pe go kala li yaga legilizi wi kan, janḡo legilizi wi ya wila nanḡunjaala mbele leele woro pe yeri pe sari.

Legilizi lelele senre

17 Legilizi lelele mbele pe maa legilizi wi yeḡe sinni tiyongḡ, ki yen ma yala paa pe jate fo pe daga sara shyenzhyen ni. Mbele pe maa Yenḡele senre ti yuun, na leele pe nari ti ni, poro wogo ko daga mbe we.

18 Katugu Yenḡele senre tigi yo ma yo fo: «*Neḡe nḡa*

ki maa bile wi tangala naa pyo wi woo, maga kaga yon ki po mere ni.»† Ma nuru naa ma yo fo: «*Tunmbyee wi ma daga wi sara wi ni.*»

19 Maga ka sereya pee yigi legilizi lelele wa na, fo ndee serefenne shyen, nakoma taanri mbege kala li yo.

20 Na mbele ka si kapege pye, ma para pe na nḡbanga leele pe ni fuun pe yeḡe na, janḡo sanmbala paa fyee paga ka ka pye.

21 Mila ki yuun naga nḡbanni ma ni Yenḡele li yeḡe na, naa we Fo Zhezu Kirisi wo naa mereḡeye mbele pe wo pe yeḡe na, fo: Maga senre ti yigi maa tanri ti na. Maga ka lere mbonro lere na, maga ka lere wo lere ni.

22 Maga ka keyen taga lere wa na fyeeḡe na mboo teḡe tunḡo ka na wa legilizi. Maga ka pinle lere wa ni wi kapege pyeḡe na. Moḡo yeḡe yigi, ma koro kpoyi.

23 Maga kaa tonmo po nunḡba woo, een fo, ta duven jennjenri woo ma lara to naa ma yama leḡewe pi kala na.

24 Leele pele kapere ma yiri funwa na ma jen, na pe fa kiti kon pe na. Een fo, pele woro na jen fo ki punḡo na.

25 Ki pyelomo nunḡba pi na fun, kapyere jende ti ma yiri funwa na ma jen. Ali nda si yiri funwa na fyaw, ti se ya koro mbe lara.

† 5:18 5.18: Dete 25.4; Luki 10.7

6

*Kulolo pe daga
mbaa pe tafenne pe gbogo*

¹ Mbele fuun pe yen kulolo, pe daga mbaa pe tafenne pe jate fɔ pe daga gbogowɔ pi ni fuun ni, janngo lere wa ka ka senpere yo Yennele lo naa we nagawa senre ti na.

² Kulolo mbele pe tafenne pe yen tagafenne, pee daga mbaa pe tafenne pe tifaga, naa pɛ pye pe tagafenne yeenle ko kala na. Een fɔ, pe daga mbaa tunngo piin pe kan naa tiyongɔ mbe we, katugu tagafenne mbele pe yen ma pe kulolo pe ndanla, poro pe maa tonli taa wa pe kulolo pe tunngo jenge ki ni.

*Yagbogowo nagawa senre
naa yarijende kaselege woro*

Maa leele pe nari ki kagala ke ni, maa ke yuun pe kan.

³ Na lere wa kaa leele pe nari nagawa senre ta yegɛ ni, na tii yala we Fɔ Zhezu Kirisi wi kaselege senre to naa we tagawa pi nagawa senre ti ni,

⁴ kona, ki fɔ wi yen yee gbogowɔ coli, wii yaraga ko ka jen. Wi jatere wi jɔgɔ wi na, wi maa kendige woo na wiin senpiile kala na. Ki wogo ki maa paan yenjara, naa yolgere, naa tegɛle, naa jatere pere ni, naa kendige wɔgɔ ni, nga kosaga woro ki na.

⁵ Mbele pe jatere wi jɔgɔ pe na, pe maa ki woo pe yee ni. Ki leele pee kaselege ki jen naa. Pe maa ki jate ndee mbaa fye Yennele li yegɛ ko

ki yaa ti pe pye penjagboro fenne.

⁶ Kaselege yi, mbaa fye Yennele li yegɛ ki yen tonli gbɔɔ, na lere na kaa nga ki yen wi yeri ki jate ki yala wi ni we.

⁷ We sila pan yaraga ni laga dunruya na wi ni, we se si ka yiri laga yaraga ni mbe kari.

⁸ Ki kala na, na waga yaakara naa yariporo ti ta, ti daga mbe we yegɛ tin.

⁹ Een fɔ, mbele paa ki jaa mbe pye penjagboro fenne, wamawelewe pi ma pe jan. Pe jogo pere nda ti yen go fu, ti yaa pye paa penɛ yen mbe pe yigi. To ti maa leele pe punngu na pe nii jɔlogɔ we.

¹⁰ Katugu penjara ti ndanlawa ndorogo, ko ki yen tipere cenle pyew ti ninje ye. Leele pele yen na penjara ti jaa ki jawa pi na fɔ ma laga tagawa pi na ma jɔlogɔ legere ta wa pe kotoro na.

*Yerewe senre nda Poli
wila kan*

Timote wi yeri

¹¹ Mboro wo na, mboro na ma yen Yennele li lere, mɔɔ yee yigi ki kagala ke ni! Maa kasinje piin, maa fye Yennele li yegɛ, ma pye tagawa ni, naa ndanlawa ni. Maa kagala kunni ma yee ni, ma pye nandanwa ni.

¹² Ma malaga jenge gbon wa tagawa pi ni. Ma yinwege mbakogɔ ki yigi jenge, katugu Yennele lon yeri mbege kan ma yeri, naa ma ma tagawa pi serɛya jenne

wi yo serefenne legere yege na we.

¹³ Mi yen naga yuun naga ngbanni ma ni Yenñele na li maa yinwege ki kaan yaraga pyew ki yeri lo naa Zhezu Kirisi wi ni pe yege na, wo ña wila sereya jenne yo kumanda Ponsi Pilati wi yege na we.

¹⁴ Fɔ ma ngasele li yigi jenge li koro kpoyi, ma pye jeregisaga fu mbe sa gbon pilige ñga we Fɔ Zhezu Kirisi wi yaa wi yee naga ki na.

¹⁵ Yenñele li yaa kaa naga wagati ña li kon wi ni. Lo nungba li yen ferewe po naa yawa pi ni fuun Fɔ, naa wunlumbolo pe Wunluwo konaa tafenne pe Fɔ.

¹⁶ Lo nungba li se ku. Li yen ma cen yanwa mba ni, lere se ya fulo pi tanla. Lere fali yan yenle ni, lere se si ya mbeli yan yenle ni. Gbogowo naa yawa mbakoo pi yen li woo fɔ sanga pyew! Anmiina.

¹⁷ Ki yo maga ngban ki dunruya ña wi penjagboro fenne pe ni, fɔ paga kaa pe yee gbogo, paga si ka pe jigi wi taga ki penjagboro nda ti yaa ka ko to na. Een fɔ, pe pe jigi wi ni fuun wi taga Yenñele li na. Lo li maa yaara ti ni fuun ti kaan we yeri nari lege, jango we nayinme ta.

¹⁸ Maga yo pe kan fɔ paa kajenge piin, pe penjagboro tawa pi pye kapyere jende pyege ni. Paa kaan fyafyaw, paga ka pye kennganga ni.

¹⁹ Na pe kaa ki piin ma,

pa pe yaa korogo tiyongo mbakogo gbogolo pe yee kan pe goto kala li na. Kona, pe yaa yinwege jenge ki ta.

²⁰ Timote, senre nda ti telege ma na, mari yigi tiyongo. Senwara nda ti woro ma yala tagawa konɔ li ni, moo yee yingiwɛ jen ti ni, naa kendige ñga leele pe maa woo naga yinri kajenme wa pe yagbogowo pi ni we.

²¹ Leele pele pe yee pye ma yo poro ki kajenme pi ta, ma pungo ma laga tagawa konɔ li na.

Yenñele li yinme pi pye ye ni!

SƐWƐ shyen woo ɲa
Pɔli wila torogo
TIMOTE
wi yeri
SƐWƐ wi nawa
senre

Sanga ɲa ni Pɔli wila pye wa kaso wa Ɔromu ca, ko wila ki sƐwƐ ɲa wi yonlogo (1.8, 16-17; 2.9). Wila wi yonlogo maa torogo Timote wo kan. Ki sanga wi ni, Timote wila pye wa Efɛzi ca. A Pɔli wɪ sigi yo wi kan ma yo wi kari wi korogo wa Ɔromu ca (4.9), katugu wila pye naga jate ma yo wi yinwege piliye yila pye na yongo yi kosaga ki ni (4.6). Pɔli wila tunngo pye fannɲa ni we Fɔ Zhezu Kirisi wi kan. Ki kala na, wila fannɲa le Timote wi ni ma yo wigi pye paa wi yen.

Wa sƐwƐ wi go (1.3-2.13) laga ki ni, Pɔli wi yen naga yenri Timote wi yeri ma yo wi koro wi yere jɛnɲe wa tagawa pi ni, wi jɔlogo ki sige.

Wa sƐwƐ wi go (2.14-4.5) laga ki ni, Pɔli wigi yo Timote wi kan ma yo Yenɲele senre kpoyi ti yen na nagawa mba kaan, wi koro sinɲe pi na, paa yeɲe ɲa na wila ki yo wi kan wa wi sƐwƐ konɲbanɲa wi ni. Wila ki yo Timote wi kan ma yo wuu yeɲe yigi nagafenne yagboy-oolo pe ni.

Wa sƐwƐ wi kosaga yeri (3.12-15), Pɔli wi yen na para

wi cenlomɔ pi wogo na, na yerewe kaan konaa sharaga ni.

SƐWƐ wi yen ma koonlo yeɲe ɲa na

Sharaga konaa Yenɲele li sonmɔ 1.1-5

Kotogo kan senre nda Pɔli wila kan Timote wi yeri 1.6-14

Pɔli wi cenlomɔ 1.15-18
 Mbe pye Zhezu Kirisi wi sorodashe sinɲe 2.1-13

Timote wi daga mbe pye lere ɲa pè taga wi na wa wi tunngo ki ni 2.14-26

Yerewe mba pi kan dun-ruya kosanga wi wogo na 3.1-17

Yerewe mba pi kan Yenɲele senre ti yarawa wogo na 4.1-5

Kakonndegɛle punɲo wolo 4.6-8

Yerewe senre punɲo woro konaa sharaga punɲo wogo 4.9-22

Pɔli wila Timote wi shari

¹ Mi Pɔli, mi yen Zhezu Kirisi wi pitunɲo ma yala Yenɲele li nandanwa kala li ni. Lilan tun mbaa yinwege yon folo na li kon li senre ti yari, ko ɲa wè ta wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni we.

² Timote, na pindanlawa, muwi miɲi sƐwƐ ɲa wi pye maa torogo ma kan. We To Yenɲele lo naa we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni pe yinne kan ma yeri, pɔon yinriwe ta, pe yeɲinɲe kan ma yeri.

Pɔli wila Yenɲele li shari, ma Timote wi yeri

³ Mi yɛn na Yɛnɛɛɛ li shari, lo na mi yɛn na tunɔŋgo piin li kan nawa jatere jɛnɛ ni, paa yɛɛ ɛŋa na na teɛye paa ki pye we. Mi maa nawa tuun ma na, na Yɛnɛɛɛ li shari wa na yɛnrɛwe pi ni ma kan suyi, yɔnlɔ naa yɛmbine.

⁴ Mi maa nawa tuun ma yɛntunwɔ pi na. Mila ki jaa mbɔɔn yan naa jate, janɔŋgo na nawa pi yinɔŋgi.

⁵ Mi yɛn na nawa tuun ma tagawa jɛmɛ pi na, po nunɔŋba po pila keli ma pye ma mama Loyisi wo naa ma nɔ Enisi pe yeri. Mi taga ki na ma yo po nunɔŋba po pi yɛn ma yeri fun.

⁶ Ko kɪ ti mila ma nawa tuun ki na fɔ: Yarikanga ɛŋa Yɛnɛɛɛ li kan ma yeri, naa mila na kɛyɛn yi taga ma na, maga yigi ki koro yinwege na.

⁷ Katugu Yinɛkɔpɔyi na Yɛnɛɛɛ li kan we yeri, lii we kan waa fyɛ. Ɛɛn fɔ, li fanɔŋga le we ni, naa ndanlawa konaa tijinliwe ni.

⁸ Ki kala na, maga kaa fɛrɛ taa mbaa we Fɔ wi sɛnrɛ yuun. Maga kaa fɛrɛ taa mi fun na kanɔŋɔlɔ, mi ɛŋa laga kaso wi ni we Fɔ wi kala na we. Ɛɛn fɔ, mɔɔ tasaga le wa jɔlɔgɔ kagala ke ni maa jɔlɔ na ni ja Sentanra ti kala na, mbe yala fanɔŋga ɛŋa Yɛnɛɛɛ li kan ma yeri ki ni.

⁹ Lo li we shɔ, ma we yeri we pye li woolo. Kii pye kapyegele ɛgele wɛ pye koro kala na, ɛɛn fɔ, ligi pye ma yala li kakɔnndɛgele lo naa

li yinɛmɛ po ni. Ki yinɛmɛ lɔu kan we yeri Zhezɔ Kirisi wi ni, na dunrɔya wi fa da.

¹⁰ Koni, li ki yinɛmɛ pi naga we na, we Shɔfɔ Zhezɔ Kirisi wi yɛɛ nagawa pi kala na. Wo wi kunwɔ pi fanɔŋga ki kɔ, mɛɛ yinwege naa wire mbafɔngɔwɔ wogo ki naga we na, Sentanra ti fanɔŋga na.

¹¹ Yɛnɛɛɛ lilan tɛge mbe pye ki Sentanra ti yarifɔ, naa pitunɔŋɔ konaa nagafɔ.

¹² Ko kɪ ti mi yɛn naga jɔlɔgɔ kagala ke kunni na yɛɛ ni. Ɛɛn fɔ, mi woro na fɛrɛ taa, katugu na jigi mɔu taga ɛŋa na, mɔu jɛn. Mi taga ki na ma yo ɛŋa wi telege na na, fanɔŋga yɛn wi ni wigi yigi jɛnɛ fɔ sa gbɔn dunrɔya kɔpilige ki na.

¹³ Kaselege sɛnrɛ nda mila yo mɔɔ kan, ma ti nunɔŋba ti yigi jɛnɛ. Ma yɛɛ sin wa tagawa po naa ndanlawa pi ni, mba pi yɛn we ni wa we gbogolomɔ pi ni Zhezɔ Kirisi wi ni.

¹⁴ Nagawa sɛnjɛndɛ nda ti telege ma na, mari yigi tiyɔngɔ Yinɛkɔpɔyi li sagawa pi fanɔŋga na, lo na li yɛn we ni we.

¹⁵ Yɛɛ ɛŋa na mɔga jɛn we, Azi kinda tagafɛnnɛ pe ni fuun pɛ laga na na. Poro pele wele Fizheli naa Ɛrimozhɛni.

¹⁶ We Fɔ wi Onesifori go woolo pe yinriwe ta, katugu wilan kotogo ki sogo na na sanga legɛrɛ na, wi sila pye na fɛrɛ taa mi ɛŋa mi yɛn laga kaso na kala na.

17 Έεν ƒɔ, naa wila pan laga Ɔromu ca, wila na laga ja jɛŋɛ ƒɔ ma saa na yan.

18 We Ɖɔ Zhezu wigi yaga we Ɖɔ Yɛnɛle luu yinriwe ta dunruya kɔpilige. Kagala nɛle fuun wi yɔn mala kan wa Eƒezi ca, m̀a ke jɛn ma we lere pyew wi na.

2

Zhezu Kirisi wi sorodashe jɛnɛ

1 Ki kala na, mboro n̄a na pinambyɔ, fannga le ma yɛɛ ni yinmɛ mba wɛ ta Zhezu Kirisi wi yeri pi ni.

2 Kagala nɛle m̀a logo na yeri sɛrɛfɛnnɛ legɛrɛ yɛɛ na, ma ke telege leele mbele pe yɛn tagawa ni pele na, mbele pe mbe ya mbaa leele pele nari ke ni fun we.

3 Mɔɔ tasaga ɛ wa jɔlɔgɔ kagala ke ni, maa jɔlɔ na ni ja paa Zhezu Kirisi wi sorodashe jɛnɛ yɛn.

4 Lere n̄a kaa kee sorodasheya, wila wi jatere wi legɛ wi yɛɛ na ca kagala koro kala na, na wi kaa jaa wi kala luu kundigi wi ndanla we.

5 Fɛvɔ n̄a ka kari kashara fɛnɛ li na, na wii fe mbe yala ki n̄gasegele ke ni, wila ki sara wi ta.

6 Kɛrɛ kɔnfɔ n̄a wi tunngɔ ki pye ma te, wo wi daga mbe keli mboo tasaga ta wa yarilire ti ni†.

7 Nda mila yuun ma kan, jatere pye ti na, katugu we Ɖɔ wi yaa tijinliwɛ kan ma yeri ma ti ni fuun ti kɔrɔ jɛn.

8 Ta n̄awa tuun Zhezu Kirisi wi na. Wo wi yɛn Davidi setirige pyɔ we. Wila yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni paa yɛɛ n̄ga na Sentanra nda mila yari tigi yo we.

9 Ki Sentanra nda mila yari leele pe kan, to kala na mi yɛn na jɔlɔ, ƒɔ a p̀anla pɔ yɛrɛ jɔrɔgɔ ni paa kapege pyɛfɔ yɛn. Έεν ƒɔ, Yɛnɛle sɛnrɛ pee to pɔ.

10 Kɔ k̀i ti mi yɛn na kala li ni fuun li kunni na yɛɛ ni, leele mbele Yɛnɛle li wɔ pe kala na, jango Zhezu Kirisi wi yɛn na showɔ mba kaan, poro fun poo ta, konaa gbɔgɔwɔ mbakɔɔ pi ni.

11 Ki sɛnrɛ nda ti yɛn kaselege sɛnrɛ ƒɔ:

Na k̀aa pye we pinlɛ ma ku wi ni,
we yaa ka pinlɛ mbaa we yinwege ki piin wi ni fun†.

12 Na waga kala li ni fuun li kun we yɛɛ ni,
pa we yaa ka pye wi ni ja wa wi wunluwɔ pi ni.

Na waga si je wi na,
pa wo fun wi yaa ka je we na.

13 Na kaa pye wee taga wi na,
wo yaa koro sɛnrɛ nungba yofɔ,

katugu wi se ya mbe je wi yɛɛ na†.

† 2:6 2.4-6: Pɔli wila ki nari Timote wi na ƒɔ wi jatere wi daga mbe koro Yɛnɛle kagala koro na. † 2:11 2.11: Pɔli wi yɛn na kunwɔ mba sɛnrɛ yuun, pi mbe ya pye kunwɔ jembe pɔ, nakoma batemu n̄a tagafɔ wi ma pye we. † 2:13 2.11-13: Nombu 23.19; Mati 10.33; Luki 12.9; Ɔromu 6.8

Tunmbyee ña pè ma wa ma wele wi kala

¹⁴ Ma leele pe ni fuun pe nawa to ki na, ma pe yenri ñgbanga Yenñele li yege na, fɔ paga kaa wiin pe yeε ni senpiile kala na. Ki maara tila kala yɔn, ti maa mbele pe maa ti nuru pe jogo win.

¹⁵ Bala mɔɔ yeε naga Yenñele li na paa tunmbyee ña wi ma mege ta we. Pa tunmbyee yen ña wi woro na fere taa wi tunngo ki ni. Wi maa kaselege senre ti yuun nari yege woo ti yege ki na.

¹⁶ Mɔɔ yeε yigi kendige waga ki ni. Ki woro ma yala tagawa konɔ li ni, katugu mbele pe maa ki kendige waga ki woo, pe maa lali Yenñele li ni na seregi.

¹⁷ Pe nagawa senre ti yen paa sagbanga yen, ñga ki maa gbogo na seregi. Ki leele poro pele wele Imene naa Fileti.

¹⁸ Pè je ma laga kaselege ki na, na lelege fanla na pe lari tagawa konɔ li na ma yo kuulo pe yenme pila pye mako.

¹⁹ Konaa ki ni fuun, kagala ñgele Yenñele li nogo le, ke wa ke yonlo. Ki senre nda ti yen ma yonlogo ke na ma yo fɔ: «*We Fɔ wuu woolo pe jen.*»† Ma nuru ma yo fɔ: *Lere ña fuun kaga yo mbe yo wi yen we Fɔ wi woo, wi daga mbe pungo le kapege pyege ki ni.*

²⁰ Wa yungbenge ki ni, te

naa warifuwe yaapire ce ma ti ma pye wa. *Ξεν fɔ, tire woro ma pye wa, naa cɔɔ ni. Ta yen gbogwo woro, sannda pe maa gbegele to ni pilige pyew.*

²¹ Lere ña kaa yeε wo kagala ñgele mila ke senre yuun ma kan ke ni, mbe pye kpoyi, wi yaa pye paa gbogwo yaapige yen, mbe pye Yenñele li woo. Wi yaa pye kayongo ni wi Fɔ wi kan, mbe gbegele mbe yala kapyere jende ti ni fuun pyege kala na.

²² Ma lefonro jogo kagala ke yaga wa, maa kasinnye ki lagajaa, naa tagawa ni, naa ndanlawa ni, naa yeyinnye ni leele mbele pe maa Yenñele li yenri kojenge ni pe ni.

²³ *Ξεν fɔ, ma je tijinliwe fu kendige waga ki na. Maga jen ma yo ki maa maara koon.*

²⁴ Ma si yala, we Fɔ wi tunmbyee wii daga mbaa wiin. *Ξεν fɔ, wi daga mbe pye ndanlawa ni lere pyew wi ni, mbe ya mbaa leele pe nari Yenñele senre ti ni, mbaa kagala kunni wi yeε ni.*

²⁵ Mbele pe maa kendige woo wi ni, wi daga mbaa pe nari nandanwa ni. Kana pa Yenñele li yaa yunndanga kan pe yeri pe pe kapere ti jen peri yaga, mbe kaselege ki jen.

²⁶ Kona, pe yaa tijinliwe ta mbe pe yeε wo wa Sotanla wi pene li ni, lo na laa pe yigi, a paa wi nandanwa

† 2:19 2:19: Nombu 16.5; Yuuro 97.10

kala li piin we.

3

Dunruya kɔyεge piliye senre

¹ Ki daga maga jɛn jɛŋge fɔ dunruya kɔyεge ni, wagati wi yaa ka pye mbe ŋgban.

² Katugu leele pe yaa kaa pe yεε yɔnwɔ po nuŋgba jaa. Pe yaa ka pye penjara jogo ni, naa mεge jafenne mbaa pe yεε gbogo. Pe yaa kaa Yɛnɲele li mεge ki jogo, pe se kaa pe sevenne pe senre ti nuru. Pe yaa ka pye kagbariteele, pe se kaa fye Yɛnɲele li yεge.

³ Pe yaa ka pye lengbaanla, pe se kaa leele yinriwe taa. Pe yaa ka pye leele mεge jɔgɔfenne. Pe se ka pe yεε yingiwε jɛn. Pe yaa ka pye mbe weli, kajɛŋge ki yaa pe mben.

⁴ Pe yaa kaa pe nimbiile pe nii keε, mbaa pe yεε nandanwa kagala piin, mbaa pe yεε gbogo. Pe nandanwa kagala koro yaa ka pe ndanla mbe wε Yɛnɲele wogo ko na.

⁵ Pe yaa ka pe yεε pye Yɛnɲele konɔ li tangafenne yεge yanwa po na, εɛn fɔ, mbe si je li fanŋga ko na. Ma laga ki leele cɛnle pe na.

⁶ Wa pe ni, pele maa yiin yinre ti ni na jεεle mbele pe woro tijinliwε ni pe fanla. Ki jεεle wele, pe kapere tuguro ti yɛn wa pe yεε go na. Jogo cɛnle pyew wi yɛn pe ni na pe tile.

⁷ Ki jεεle pe maa ki jaa paa pe nari pilige pyew, εɛn fɔ,

paa si ya mbe kaselege ki jɛn mbe wali ki na.

⁸ Ki leele pe maa kendige woo kaselege ki ni, paa yεge ŋga na Zhanesi naa Zhambire paa pye na kendige woo Moyisi ni we. Ki leele pe jatere wi jɔgɔ pe na, pe tagawa pi se ya kala yɔn.

⁹ Εɛn fɔ, pe se ya kari yεge ki ni naa, katugu lere pyew wi yaa kaga jɛn mbe yo tijinliwε woro pe ni, paa yεge ŋga na Zhanesi naa Zhambire wogo kila pye we.

Yεrεwe senre pungo woro nda Pɔli wila kan Timote wi yeri

¹⁰ Εɛn fɔ, mboro wo na, mɔ taga na pungo na wa na nagawa senre ti ni, naa na tangalomɔ po naa kagala ŋgele mi kɔn mbe pye ke ni, naa na tagawa po naa ŋga mila kunni na yεε ni ki ni, naa na ndanlawa po naa na kapɔɔ ti ni.

¹¹ Naa na jɔlogɔ ko naa na tere ti ni. Jɔlogɔ naa tere nda fuun ti gbɔn na na wa Antiyɔshi ca naa Ikoniyɔmu ca naa Lisiti ca ki ni, mɔ ti ni fuun ti jɛn. Mila jɔlogɔ gbɔgɔ kun na yεε ni, εɛn fɔ, we Fɔ wilan shɔ ki ni fuun ki ni.

¹² Mbele fuun paa jaa pe tangalomɔ pi sin Yɛnɲele li yεge na, wa pe gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni, pe yaa ka pe jɔlo fun.

¹³ Εɛn fɔ, lepeele poro naa yagbogolo fenne pe ni, pe yaa la kee yεge kapege pyege ki ni. Pe yaa kaa leele sanmbala pe fanla mbaa pe

punngu, mbe pe yee fanla mbe pe yee punngo.

¹⁴ Mboro wo na, kagala ngele mà fɔrɔgɔ ma taga ke na ma yo ke yen kaselege, ma yege sin ke na; katugu mbele pɔɔn naga ke ni, mà pe jen.

¹⁵ Mà Yenɲele senre sewe kpoyi wi jen maga le wa ma puwen pi na. Wi mbe ya tijinliwe kan ma yeri ma ta ma sho, tagawa mba mà taga Zhezu Kirisi wi na pi fannga na. ¹⁶ Yenɲele senre nda fuun ti yɔnlɔgɔ, Yenɲele lo liri le wa ti yɔnlɔgɔfenne pe nawa. Ti yen tɔnli ni mbaa leele pe nari kaselege ki ni, mbaa pe pungosara ti nari pe na, mbaa pe yege sinni, mbaa pe koro wa tangalomo mba pi sin pi ni,

¹⁷ jango na fuun wi yen Yenɲele lere, wi gbegele wi yala, wi ya wila kajenge ki ni fuun ki piin.

4

¹ Mila ma yenri ngbanga Yenɲele lo naa Zhezu Kirisi pe mege na, wo na wi yaa ka kiti wi kɔn weele poro naa kuulo pe na we. Mila ma yenri Zhezu wi panga konaa wi wunluwo pi mege ni,

² fɔ maa Yenɲele senre ti yuun leele pe kan. Wagati wi tanla o, wi ngban o, ma bala maa ti yari maa kee yege. Maa pe kapere ti nari pe na. Maa pe pungosara ti nari pe na, maa pe yeregi, maa pe nari Yenɲele senre ti ni maa ki kuni ma yee ni jenge.

³ Katugu wagati wa na paan, leele pe se ka yenle kaselege nagawa senre ti na naa. Een fɔ, pe yaa kaa tanri pe yera jogo kagala koro na, mbe nagafenne legere ja pe yee na, poro mbe ta paa senre nda paa jaa mbaa nuru ti yuun pe kan.

⁴ Pe se kaa kaselege senre to nuru naa, een fɔ, mungooro senre to pe yaa kaa nuru.

⁵ Mboro wo na, mɔɔ yee yingiwe jen kala li ni fuun li ni. Ma jɔlɔgɔ ki kun ma yee ni. Maa sentanra yogo tunngo ki piin, mɔɔ tunngo ki ni fuun ki pye maga yon fili.

⁶ Mi wo na, mi pye paa saraga yen, na kusanga wi gbɔn mako.

⁷ Mi malaga tiyongo gbɔn. Mi kashara fene li fe ma gbɔn wa li kosaga, mi koro wa tagawa pi ni.

⁸ Koni, wunluwo njala yen ma tege na kan wa yenɲele na, na li yen kasinɲe wolo. Kiti kɔnpilige, we Fɔ na wi yen kiti kɔnfɔ sinɲe, wi yaa li kan na yeri. Mi nunɲba ma, een fɔ, mbele fuun paa ki singi ndanlawa ni wi pan wuu yee naga, wi yaa kali kan pe yeri.

Senre punngo woro nda Poli wila yo ma Timote wi kan

⁹ Bala ma pan na korogo fyaw.

¹⁰ Katugu Demasi wi laga na na, naa ki dunruya na wi yaara tuu ndanla ki kala na. Wi kari wa Tesaloniki

ca. Kiresan wo kari wa Galasi tara, a Tite wo kari wa Dalimati tara.

¹¹ Luki wo nunḡba wì koro laga na ni. Na maga kaa paan, maa paan Mariki wi ni, katugu wi mbe ya pan mbanla saga na tunḡgo ki na.

¹² Mì Tishiki wi torogo wa Efezi ca.

¹³ Na maga kaa paan, de-riḡbogo nga mila toro wa Tirowasi ca wa Karipusi yeri, maa paan ki ni na kan, naa sɛwɛɛɛ pe ni, sɛɛɛɛ sɛwɛɛɛ poro wogo ko ki ḡban na ni ma wɛ.

¹⁴ Aɛgizandire, fɛnlɛnaḡa we, wì kapege pye na na fɔ jɛḡɛ. We Fɔ wi yaa kaa sara mbe yala wi kapyege ki ni.

¹⁵ Mboro fun, mɔɔ yɛɛ yingiwɛ jɛn wi ni, katugu wì kendige wɔ we senyoro ti ni fɔ jɛḡɛ.

¹⁶ Pilige koḡbanḡga nga mila para mbanla yɛɛ sho wa kiti kɔnfɔ wi yɛɛ na, lere kpɛ wo sila pye wa na ni mbanla saga, pe ni fuun pàa laga na na. Yɛḡɛɛɛ liga ka pe yigi ko yingiwɛ!

¹⁷ Ɛɛn fɔ, we Fɔ wila pye na ni, wila fanḡga kan na yeri, a mì ya maa sɛnɛ ti yari mari yɔn fili, mbele pe woro Zhufuye a pèri logo. Ki wogo ki na, Yɛḡɛɛɛ làa na go sho jara wi yeri.

¹⁸ We Fɔ wi yaa lanla go shoo tipere ti ni fuun ti ni, mbanla pye mbe ye yinḡge wa li naayeri wunluwɔ pi ni. Gbɔḡwɔ pi yɛn wi woo fɔ sanga pyew. Anmiina.

Sharaga punḡo wogo

¹⁹ Ma Pirisili naa Akilasi pe shari na kan, naa Onesifori go woolo pe ni.

²⁰ Erasiti wo koro wa Korenti ca. Mila Tirofimu wo yaga wa Mile ca, katugu wila pye na yaa.

²¹ Ma bala ma pan were sanga wi yɛɛɛ. Ebulusi, naa Pudansi, naa Linusi, naa Kulodiya konna sɛfɛnnɛ pe ni fuun, pɔɔn shari.

²² We Fɔ wi pye ma ni! Yɛḡɛɛɛ li yinmɛ pi pye ye ni! Anmiina.

**SƏWE ƚa Pɔli wɪla
torogo
TITE
wi yeri
SƏWE wi nawa
sənre**

Tite wɪla pye Girekiye woo (Gala 2.1-3). Mbele paa pinle na we Fɔ wi tunŋgo ki piin ja pitunŋɔ Pɔli wi ni, Tite wɪla pye wo wa. Pɔli wɪla wi tun tunndo ta na wa Korɛnti ca konaa lara ta yege ni (2 Korɛn 2.13; 7.6; 8.16; 2 Timo 4.10). Yege ŋga na waa ki yaan laga ki sɛwe ƚa wi ni, Pɔli wɪla Tite wi yaga wa Kireti tara ti ni, janŋo wi ta wɪla legiliziye fɔnmbɔlo pe sari (1.5).

Wa sɛwe wi ni, Pɔli wi yen naga yuun Tite wi kan ma yo wi yekelewe tɛge legilizi nunŋba nunŋba pyew wi ni. Mbele pe yaa ka pye yekeele, tangalɔmɔ mba pe daga mbaa yaan wa pe yinwege ki ni, Pɔli wɪ Tite wi nawa to pi wogo na (1.5-9). Pɔli wigi yo Tite wo naa tagafenne pe kan fɔ pe taga nagawa kaselege woo pi ni, konaa pege naga Zhufuye mbele paa jaa mbe legilizi wi jɔgɔ pe na fɔ pe nagawa sɛnre ti yen yagbogolo woro.

Wa sɛwe wi go (2.1-15) ki ni, Pɔli wi yen na yerɛwe kaan nambala, naa jɛɛɛ, naa lefɔnmbɔlo naa sumbonɔ konaa kulolo pe yeri, poro mbele pe yen wa legilizi wi ni we.

Wa sɛwe wi go (3.1-15) ki ni, Pɔli wi yen na legilizi woolo pe nawa tuun ki na fɔ pe daga mbaa pe yinwege ki piin yeyinŋge na, mbe yeɛ kɔɔnlɔmɔ pi yaga.

Wa sɛwe wi kosaga (3.12-15), Pɔli wi yen na yerɛwe sɛnre jenri kaan Tite wi yeri konaa sharaga.

SƏWE wi yen ma kɔɔnlo yege ŋga na

Sharaga 1.1-4

Legilizi leleɛɛɛ pe yinwege ki daga mbe pye yege ŋga na 1.5-16

Yerɛwe mba pi daga mbaa kaan tagafenne pe ni fuun pe yeri 2.1-15

Tagafenne pe tangalɔmɔ cɛnwe pi ni 3.1-11

Yerɛwe punŋo woo naa duwaw sɛnre 3.12-15

Sharaga ŋga Pɔli wɪla kan Tite wi yeri

¹ Mi Pɔli, mi yen Yenŋɛɛɛ li tunmbyee naa Zhezu Kirisi wi pitunŋɔ.

Yenŋɛɛɛ lo lilan tun mbe leele mbele li wɔ pe saga pe taga li na, mbe pe naga kaselege ki ni pege jen, ko ŋga ki yen ma yala we tagawa kono li ni we,

² Janŋo pe jigi tagasaga ta yinwege mbakɔgɔ wogo ki na. Yenŋɛɛɛ na laa finle, laa ki yinwege yɔn folo li kɔn ma keli dunruya dasanga wi yege.

³ Lili sɛnre ti pye mari naga we na wagati ƚa laa kɔn wo ni, mari telege na na mbaa ti yari. Yenŋɛɛɛ na li

yen Shɔfo lo ligi kono kan na yeri.

4 Migi sewe na wi pye naa torogi mboro Tite ma kan, mboro na ma yen na pinambyo jenne, naa we pye nungba wa tagawa pi ni we. We To Yennele lo naa we Shɔfo Zhezu Kirisi wi ni, pe yinne naa yeyinnye kan ma yeri!

Tunngo nga Poli wila telege
Tite wi na wa Kireti logo fugo tara ti ni

5 Moɔ yaga wa Kireti logo fugo tara ti ni, jango kagala ngele ke koro mbe pye, ma ke pye. Ma legilizi leele tegetege ca pyew ki ni, paa yeye nga na mila ma yeri we.

6 Legilizi lele wi daga mbe pye jeregisaga fu. Wi daga mbe pye jele nungba fo. Wi piile pe daga mbe pye tagafenne, paga ka pye kajagara pyefenne paa pe mepege yinri, nakoma mbe pye yenngbangala fenne.

7 Legilizi yekelewe wi yen ma cen Yennele kagala koro go na. Ki kala na, ki daga wi pye jeregisaga fu. Wii daga mbaa wi yee nari. Wii daga mbe pye maara konfo, naa sinwoɔ, naa lewelewe. Wii daga mbaa tonli pee jaa.

8 Wi daga mbe pye nambanmbala yigifo, kajenge kuu ndanla. Wi daga mbe pye tijinliwe ni, mbe pye sinne, mbe pye kpoyi Yennele li yeye na, mboo yee yingiwɛ jen.

9 Wi daga mbe koro mbe mara kaselege nagawa senre ti na, paa yeye nga na paa wi naga ti ni we. Kiga pye ma, pa wi mbe ya mbaa leele pe yeregi mbe yala kaselege nagawa senre ti ni, mbaa mbele pe maa kendige woo wi ni pe pungosara ti nari pe na.

10 Katugu lelegere wa, ma serege Zhufuye mbele pe taga Kirisi wi na poro, pe ma yiri ma je na leele pe fanla na pe punngu pe go fu senre ti ni.

11 Ki daga ma pe yonro ti ton, katugu pe maa lara woolo pe pinri na pe nari senre nda tii daga to ni, mbe ta mbe penjara ta, nda ti talomo pii yala.

12 Kireti fenne woo wa, wo jate wi yen pe Yennele yon senre yofenne wo wa. Wila ki yo ma yo fo: «Kireti fenne pe yen yagbogolo yofenne sanga pyew. Pe yen paa wongaala tipeele yen, ma pye tiyanmbala, mbele paa la kala la jate ndee mbaa nii.»

13 Ki senre nda ti yen kaselege. Ki kala na, ma para pe na ngbanga, jango pe tagawa pi sin.

14 Paga kaa Zhufuye mungooro senre ti nuru, naa ngasegele ngele leele pe tege ke ni, poro mbele pe je kaselege kono li na we.

15 Mbele fuun pe yen kpoyi, yaraga ki ni fuun ki yen kpoyi pe kan. Een fo, mbele fuun pe woro kpoyi, pe si woro tagafenne, yaraga

ko ka na pye kpoyi pe yege na, katugu pe tijinliwe naa pe nawa pi yen fyongɔ ni.

¹⁶ Pe ma yo poro Yenɲele li jen, ma si yala, pe kapyere to maga naga ma yo pɛ je li na. Pe yen tipeele, ma panraga ma je. Pe se ya mbe kajɛɲge nunɲba ko pye.

2

Kaselege nagawa senre

¹ Mboro wo na, ta leele pe nari maa yala kaselege nagawa senre ti ni.

² Maga yo nambala lelele pe kan, fɔ paa piin cɛcɛcɛ, pe pe yee yingiwɛ jen, pe pye tijinliwɛ ni, pe ndige kan wa tagawa pi ni, pe pye ndanlawa ni, paa kala kunni pe yee ni.

³ Maga yo jeele lelele pe kan fun, fɔ pe tangalomɔ pi daga mbe sin. Paga ka pye leele mege jɔgɔfenne, nakoma sinwɔɔɔ. Pe daga mbaa yerewe senjende kaan,

⁴ mbege naga jasumbono pe na fɔ pe penɛ naa pe piile pe daga mbe pe ndanla.

⁵ Pe pye tijinliwɛ ni, pe tangalomɔ pi pye kpoyi. Paa pe yuro tunndo ti piin tiyongɔ. Pe pye nandanwa ni, paa pe penɛ pe senre ti nuru, janɲo lere ka ka senpere yo Yenɲele li senre ti na.

⁶ Lefonmbolo fun, ma pe yeri fɔ pe pye tijinliwɛ ni kala li ni fuun ni.

⁷ Mboro jate, ma daga mbaa kapyere jende pyege ki nari. Ma pye sobefɔ naa

yetogowo ni wa ma Yenɲele senre nagawa pi ni.

⁸ Maa sensinnde yuun, nda pe se ya mbaa kendige woo ti ni, janɲo fere mbɔɔn mbɛnfenne pe ta, paga ka ya mbe kapege ka ta mbaa yuun we na.

⁹ Ki daga kulolo paa pe tafenne pe senre ti nuru, pe kapyere ti pe ndanla kala li ni fuun ni. Pee daga mbaa kendige woo pe ni.

¹⁰ Paga ka pe tafenne pe yaraga ka kpe yu. Een fɔ, pe daga mbaa pe yee nari suyi fɔ pe yen jembɛle ma pye tagawa ni, janɲo leele paa we Shɔfɔ Yenɲele li nagawa senre ti gbogo kala li ni fuun ni.

¹¹ Katugu Yenɲele lili yinme pi pye maa naga, janɲo leele pe ni fuun pe showɔ pi ta.

¹² Ki yinme pi yen naga nari we na fɔ we daga mbe je we tangalomɔ pee po naa we dunruya jogo yaara ti na, mbaa we yinwege ki piin ki nala pilige nga ki ni tijinliwɛ ni, mbe pye lesinmbele, mbaa fye Yenɲele li yege.

¹³ Nayinme pilige nga we jigi wi yen ki na, pa we daga mbaa ki singi ma. Ko pilige koyi we Yenɲele ngbɔgɔ naa we Shɔfɔ Zhezu Kiri si pe gbɔgɔwɔ pi yaa ka pi yee naga.

¹⁴ Zhezu Kiri si wuu yee kan ma ku we kala na, mbe ta mbe we go sho kapege ki ni fuun ki ni, mbe we pye kpoyi we pye wo nunɲba

woolo. We bala waa kapyere jende piin.

¹⁵ Pa ma daga mbaa leele pe nari yeen, mbaa pe yeregi, mbaa gbanla pe na fannga ki ni fuun ni. Maga ka lere kpe yaga woon tifaga.

3

Pa tagafɔ wi daga mbaa tanri yeen

¹ Ma tagafenne pe nawa to ki ni ɔ pe daga mbaa gboforonema wo naa fannga fenne pe gbogo, mbaa pe senre ti nuru, mbe pe yee gbegele mbaa kajenge ki cenle pyew ki piin.

² Paga ka senpere yo lere kpe na, paga si ka pye malingoonlo, pe pye kotoyinnye ni, naa nandanwa coli lere pyew wi ni.

³ Katugu faa, woro fun, waa pye tijinliwe fu fenne, naa yengbangala fenne, ma pungo. Waa pye paa kulolo yen we jogo kagala koro naa we yarindaanra cenle pyew ti kala na. Waa pye na we yinwege ki piin wa nambewe po naa nangbogowo pi ni. Waa pele panra, a pe we panra.

⁴ Een ɔ, naa we Shofɔ Yennele laa kaa li kagbaraga naa li ndanlawa pi pye maa naga leele pe na,

⁵ a li si we sho. We kasinnye ngele we pye koro ma ke ti li ko pye ma. Een ɔ, li we yinriwe ta win. Li we nawa pi jogo we na ma we se fonmbolo. A we si yinwefonnye ta Yinnekpoyi li fannga na;

⁶ katugu Yennele lili Yinnekpoyi li tirige we na legerɛ, we Shofɔ Zhezu Kirisi wo fannga na,

⁷ jango li yinne pi fannga na, we pye lesinmbele li yege na, konaa yinwege mbakogo nga we jigi wi yen ki na, wege ta.

⁸ Ki senre ti yen kaselege.

Mila jaa mari yo mari ngban, jango mbele pe taga Yennele li na, pe bala paa kapyere jende piin. Ko ki yen ma yon, ma pye tonli ni leele pe kan.

⁹ Een ɔ, moo yee yingiwe jen kendige go fu wogo ki ni, naa setirige senre, naa maara to naa kendige nga ki maa woo ngasele senre na ki ni; katugu ki yen kayongo fu, tonli woro ki ni.

¹⁰ Lere na wi maa tagafenne pe koon pe yee na, maa yeri yerisaga nungba, ma nuru maa yeri ki shyen wogo na, na wi sigi yaga, maa laga ma yee na.

¹¹ Kona, maga jen ma yo ki lere cenle wi kozinne li wa, a wi kapyere fun tila ki nari ɔ wi pungo.

Yerewe senre pungo woro nda Poli wila kan Tite wi yeri

¹² Na mi ka Aritemasi, nakoma Tishiki torogo wa ma yeri, pa ma bala ma pan na korogo laga Nikopolisi ca, katugu mi yere ki yerewe mbe were sanga wi pye laga.

¹³ Bala ma lasiri sewɛ jenfo Zenasi wo naa Apolosi pe saga pe ca karaga ki na,

janngo yaraga ka ka la pe yeri.

¹⁴ Ki daga we sefenne pe kapyere jende pyege ki forogo paa ki piin, janngo mbaa leele pe kala yongo, paga ka pye paa leele mbele tonli woro pe ni poro pele yen.

¹⁵ Mbele fuun pe yen laga na ni, pɔɔn shari. Mbele pè pye we wenne wa tagawa pi ni, ma pe shari wa we kan. Yenɲɛ li yinne pi pye ye ni fuun ye ni!

**SƐWƐ ƚa PŌli wila
torogo
FILEMŌ
wi yeri
SƐWƐ wi nawa
sɛnrɛ**

Sanga ƚa ni PŌli wila pye naga sƐwɛ jɛɛɛ na li yɔnlɔgi mbeli torogo, kila yala wi yen kaso. Ki sanga wi ni, FilemŌ wila pye wa Kolosi ca, wila pye ki laga ki legilizi woo wo wa. Pa tagafenne paa pye na gbogolo wa wi go ki ni na Yenɲele yenri. PŌli wo wila ti, a FilemŌ wì si taga Kirisi wi na.

Kulonana wà la pye FilemŌ wi yeri, paa pye naa yinri Onesimu. Onesimu mege ki kɔrɔ wowi ƚa fɔ «Lere ƚa wi maa sagawa piin.» Ki kulonana wila fe ma yiri wa FilemŌ wi yeri, mɛɛ kari wa PŌli wi tanla wa kaso. Ma Onesimu wi ta wa PŌli wi ni, a wì si taga Zhezu Kirisi wi na, a wì si PŌli wi saga fɔ jɛɲge. Ɛɛn fɔ PŌli wila pye FilemŌ wi wɔnlɔnana, a wì taga Onesimu wi na. Ki pye ma, a wì si yere ki yerewe mbe Onesimu wi pye wi songɔrɔ wa FilemŌ wi yeri; katugu wa lasiri wi ni, ki yen ma yɔnlɔgɔ ma yo fɔ kulo ƚa ka fe mbe wɔ wa wi tafɔ wi yeri, pe maa le jɔlɔgɔ fɔ jɛɲge.

Ki kala na, PŌli wila ki sƐwɛ ƚa wi yɔnlɔgɔ maa torogo FilemŌ wi kan. Wa

sƐwɛ wi ni, wi yen na FilemŌ wi sunlu konaa naa yenri fɔ wi yenɛ Onesimu wi na; wiga ka yenɛ wi na paa kulo yen, ɛɛn fɔ wi pye paa sefɔ yen Kirisi wi kala na.

**SƐWƐ wi yen ma kɔɔnlɔ
yɛge ƚa na**

Sharaga 1-3

FilemŌ wi ndanlawa naa wi tagawa 4-7

PŌli wila yenrege ka pye Onesimu wi kala na 8-22
Sharaga punɲo wogo konaa duwaw sɛnrɛ 23-25

*SƐWƐ paa wi torogo lere
ƚa yeri
wi sharaga ye*

1 Mi PŌli, mi ƚa mi yen laga kaso wi ni Zhezu Kirisi wi tunɲo ki kala na, mi naa sefɔ Timote, woro wɛge sƐwɛ ƚa wi pye maa torogo FilemŌ ma kan, mboro ƚa ma yen we wɔnlɔɲgbɔɔ konaa we tunɲo pyeyenɛ;

2 naa legilizi ƚa wi maa fili wa ma go wi kan, naa we sefɔ jɛɛ Afya wi kan konaa we malaga gbɔnyenɛ Arishipi wi kan.

3 We To Yenɲele lo naa we Fɔ Zhezu Kirisi wi ni, pe yinmɛ naa yeyinɲge kan ye yeri!

*FilemŌ wi ndanlawa
po naa wi tagawa*

4 Sanga o sanga mi kaa Yenɲele li yenri, mi maa nawa tuun FilemŌ ma na, na li shari ma kan;

5 katugu mà taga we Fɔ Zhezu wi na yɛge ƚa na, a Yenɲele li leele kpoyi pɔɔn

ndanla yege nga na, miigi logo.

⁶ Mi yen na Yenjele li yenri fo tagawa mba pi we pye nungba we ye ni, pi koro pila gbogo pila kee yege, jango yarijenge nga fuun ki yen we wogo wa we yinwege ki ni Kirisi wi ni, maga jen ma wali ki na.

⁷ Sefo, ma ndanlawa pilan kan nayinme gboo ni, ma kotogo kan na yeri, katugu Yenjele li woolo kpoyi ma pe kotogo ki sogo pe na.

Poli wila yenrege ka pye Onesimu wi kala na

⁸ Ki kala na, ali maga ta Kirisi wi fanninga kan na yeri mbe ya mbe kala na ma daga mbe pye li konoo kan ma yeri,

⁹ EEn fo, konaa ki ni fuun, mi yen naga jaa mbe yaraga ka yenri ma yeri, ndanlawa mba pi yen we sogowo po kala na. Mi Poli, mi yen noo yenri, mi na mi pye naja lelee, mbe taga wa ko na, mi na yingo mi yen laga kaso Zhezu Kirisi wi kala na.

¹⁰ Mi yen noo yenri Onesimu kala na. Wi pye na pinambyo wa we gbogolomo pi ni Kirisi wi ni, laga kaso wi ni.

¹¹ Faa wi sila pye na kala yongo ma kan. EEn fo, koni, wi yen na kala yongo ma kan, na kala yongo mi fun na kan.

¹² Mi yen naa torogi ma kan, wo na wi yen paa na wire ti laga ka yen we.

¹³ Mila pye naga jaa wi koro laga na ni mbanla ta laga kaso wi ni Sentanra

ti kala na, jango wila kala yongo na kan ma yonoo.

¹⁴ EEn fo, mi woro naga jaa mbe kala la pye, na mee yere na na, jango kajenge nga ma yaa pye na kan, kiga ka pye ma yeri jorowo kala. EEn fo, ki pye ma nandanwa kala.

¹⁵ Kana Onesimu wila laga ma na wagati jenri ni, jango maa ta naa wi pye ma woo wagati pyew.

¹⁶ Wi woro kulo naa, EEn fo, wi we kulo na. Wi pye we sefo ma we ndanla. Wi kala lilan ndanla fo jenge. EEn fo, wi kala li daga mbe mboro ndanla naa mbe we, mboo ta wi yen senwee pyo naa we sefo wa we gbogolomo pi ni we Fo wi ni.

¹⁷ Ki kala na, na kaa pye maa na jate paa ma pinleyenle yen, maa yigi paa yege nga na mala yigi we.

¹⁸ Na kaa pye woon durumu yaraga ka na, nakoma na kaa pye ma fogo yen wi na, maa ki jate na go na.

¹⁹ Mi Poli, mi jate mila ki senre nda ti yonlogi na kee ki ni, fo mi yaa kaga fogo ki ton. Mi woro na jaa mboon nawa to ki na fo mboro jate na fogo nga ki yen ma na, ko ki yen fo mboro jate moo ye kan na yeri.

²⁰ Ee, sefo mila ma yenri, maga kala li pye na kan we Fo wi kala na. Mala nawa pi yinggi na na paa ma sefo yen wa we gbogolomo pi ni Kirisi wi ni.

²¹ Mi taga ki na ma yo sewe na mi torogo ma kan, nga mi yenri ma yeri, ma yaa ki pye

mбанла кан. Ма yaa sigi pye
yere mbe we nga mi yeri ki
na.

²² Maa go pyo wa gbegbe
wa na kan fun, katugu na
jigi wi yeri ki na fo Yennele li
yaa ye yerewe pi logo, mbe
yere ki na mbe songoro wa
ye yeri.

Sharaga pungo wogo

²³ Epafirasi na laga kaso
na ni ja Zhezu Kirisi wi kala
na, won shari.

²⁴ Mariki, naa Arisitariki
naa Demasi konaa Luki, na
tunngo pyeyerele wele, pe
ye shari.

²⁵ We fo Zhezu Kirisi wi
yinme pi pye ye ni!

Sewe ɲa paa torogo EBURUYE pe yeri Sewe wi nawa senre

Lere ɲa wila ki sewe ɲa wi yonlogo maa torogo, wi sila wi yee mege ki naga. Een fo lere wawi ɲa wila pye ma Girekiye senre ti jen jenge, ma Yennele senre ti jen jenge konaa ma Zhufuye lasiri wi jen. Mbe yala pe yen naga yuun yege ɲga na ki ni, ki sewe ɲa wila pye ma pinle Poli seweele pe ni. Ki mbe ya pye Apolosi ɲa wila pye Poli wi ni wa we Fo wi tunngo ki ni, wo wila ki sewe ɲa wi yonlogo (Kapye 18.24-28; 1 Koren 3.5-9; 4.1-2).

Eburuye mbele paa taga Kirisi wi na, a leele paa pe jolo, wila ki sewe wi yonlogo maa torogo, mbege yo pe kan fo pe koro pe yere ngbanga wa tagawa pi ni. Wila ki yo pe kan fo na paga je pe tagawa mba pe taga Zhezu wi na pi na mbe taga Zhufuye lasiri wi na, pe se ka tonli ta, katugu showo mba Zhezu Kirisi wuu senre ti yari pi yen kaselege.

Sewe wi yen ma kon ma yiri konsara shyen. Wa ki konsara shyen ti ni, sewe yonlogofo wi ma para senre go ka na, mbe si yerewe senre yo mbe taga wa. Konsaga kongbannga (1.4-10.18) ki yen naga nari we na fo Zhezu wi we meregeye

mbele wa yennele na pe na. Wi we Moyisi wo naa Yon folo lele saraga wofenne teele pe na. Zhezu wi yen saraga wofenne togboo Yennele li yege na. Wi yen paa Melikisedeki yen, wo ɲa wila pye wunlunana konaa saraga wofa Abirhamu sanga wi na. Zhezu wila wi yee kan saraga ma we kapere ti le. Saara nda paa pye na woo faa sanga wi ni, ti saa ya mbe we kapere ti jogo mberi laga we na.

Wa sewe wi konsaga shyen wogo (10.19-13.17) ki ni, wi yen na kotogo nii Eburuye pe ni, paa ki ngbanga paa kee yege wa tagawa pi ni, paa yege ɲga na faa woolo paa ki pye we. Wuu sewe wi ko duwaw pyege naa sharaga ni.

Sewe wi yen ma koonlo yeye ɲga na

Yennele lili kagala nagawa pi yon fili wa Kirisi wo ni 1.1-3

Yennele li Pinambyo wi yen lere ɲa cenle 1.4-4.13

Kirisi, saraga wofenne togboo we, wi tunngo 4.14-7.28

Kirisi wi yon finliwe mba le pi gbogo ma we 8.1-9.22

Saraga ɲga Kirisi wi wo ki gbogo ma we 9.23-10.39 Serefenne poro naa pe tagawa 11.1-12.29

Yerewe pungo woo konaa sewe wi kosaga senre 13.1-25

Yennele li para li

Pinambyo wo yon

¹ Faa, Yenñele làa para we teleye pe ni wagati legere ni naa pyelomo legere ni li yon senre yofenne pe yon.

² Een fo, ki pungo piliye yan yi ni, li para we ni li Pinambyo wo yon. Wo fannga na Yenñele li dunruya wi da. Wo li tege yaara ti ni fuun ti korogo lifo.

³ Wo wi yen na Yenñele li gbogowo yanwa mba pila yengele pi nari, Yenñele li yen yege nga na pa wi yen ma ce. Wi yaara ti ni fuun ti togo wi yawa senre ti ni. Kala na li yaa leele pe kapere ti laga pe na mbe pe pye kpoyi, naa wi kaa lo pye ma li yon fili, a wi si cen wa Yenñele na yawa pi ni fuun fo li kalige kee ki na, wa yenñele na.

YENÑELE LI PINAMBYO WI YEN LERE NA CENLE

1.4-4.13

Zhezu Kirisi wi gbogwo ma we merageye pe na

⁴ Yenñele li Pinambyo wi gbogwo ma we merageye pe na, ko ki ti Yenñele li mege kan wi yeri, nga ki gbogwo ma we pe wogo ki na.

⁵ Yenñele li faga yo li merageye wa kan mbe yo fo: *Ma yen na Pinambyo, a mi pye ma To nala.*[†]

Li fa sigi yo merage wa kanngolo mbe yo fo:

Mi yaa ka pye ma To, ma yaa ka pye na Pinambyo.

⁶ Sanga nga ni Yenñele li yaa li Pinambyo kongbanna[†] wi torogo laga dunruya wi ni, a li sho fo:

Ki daga Yenñele li merageye pe ni fuun paa wi gbogo.[†]

⁷ Nga Yenñele làa yo merageye pe kanngolo ki nga fo:

Yenñele li maa li merageye pe piin paa tifeere yen, na li tunmbyeele pe piin paa kason yinñele yen.[†]

⁸ Een fo, Yenñele làa ki yo li Pinambyo wi kanngolo ma yo fo:

E, Yenñele, ma wunluwo jongo ki yaa koro wa fo sanga pyew.

Ma yen noo wunluwo pi yege sinni kasinge ni.

⁹ Kasinge ki yen moo ndanla, a tipege koon mben.

Ko ki ti Yenñele, ma Yenñele lon wo

ma sinme kpoyi wa ma go ki na, mba pi yen yogorimo woo,

moo kala li mbonro ma we ma pinleyeenle pe na.[†]

¹⁰ Ligi yo naa ma yo fo:

We Fo, mboro ma tara ti da maga le wa ki lesaga ki na.

Naayeri wi yen ma kee yonlo tunngo.

¹¹ *Ti yaa ka ko, een fo, mboro yaa koro wa fo sanga pyew.*

Ti ni fuun ti yaa ka le paa yariporo yen.

[†] 1:5 1.5: Yuuro 2.7; 2 Sami 7.14 [†] 1:6 1.6: Oromu 8.29 [†] 1:6 1.6: Yuuro 97.7 [†] 1:7 1.7: Yuuro 104.4 [†] 1:9 1.8-9: Yuuro 45.7-8

12 *Ma yaa kari kuuro paa
derigboɔ yen.*

*Ti yaa ka kannga paa
yaripɔɔ yen.*

*Ɛen ƒɔ, mboro wo na, ma yaa
koro wa ma cenlɔmɔ
nunɔba pi na,
ma yegɛɛ ke se kɔ.†*

13 *Yenɛɛ li faga yo li
merɛɛye wa kan mbe yo ƒɔ:
Pan ma cen wa na kalige
kɛɛ ki na ƒɔ mbe
sɔɔn mbenfenne pe
ngbanga mbe pe pye
ma tɔɔɔ ti tɛɛsaga.†*

14 *Mɛrɛɛye pe yen yingɪ?
Pe ni fuun pe yen yinɛɛle
nɛɛle ke maa tunɛɛgo piin
Yenɛɛle li kan. Mbele pe
daga mbe showɔ pi ta pi pye
paa kɔɔɔ yen, Yenɛɛle li
maa mɛrɛɛye pe tunnu pe
yeri paa pe sari.*

2

Showɔ gbɔɔ sɛnrɛ

1 (Ki kaa pye Yenɛɛle li
para we ni li Pinambyɔ wo
yɔn), ki kala na, kaselege
sɛnrɛ nda wɛ logo, we daga
mberi yigi tiyɔngɔ, janɔgo
waga ka fɛɛɛ mbe laga ti na.

2 *Katugu sɛnrɛ nda
mɛrɛɛye paa pan ma yo,
tila pye fannga ni ƒɔ jɛnɛɛ.
Mbele paa je ki sɛnrɛ ti na,
naa mbele pe sila tanga ti
na, paa jɔɔɔgo ta ma yala
nga kila daga pe ni we.*

3 *Ki pye ma, we yaa sho ki
jɔɔɔgo ki ni mɛɛɛ, na waga ki
showɔ gbɔɔ mba pi wogo ki
pye sambalawa ni we? We
ƒɔ wo jate wila keli maga*

*showɔ pi wogo ki yari. Ko
punɔgo na, mbele paa wi
sɛnrɛ ti logo, a pɛɛɛ yo maga
filige we kan ma yo ki yen
kaselege.*

4 *Yenɛɛle fun, a ligi
naga kacɛn lɛɛɛɛ ni, naa
kagbɔɔɔɔ, naa kafɔnɛɛɔɔ
cɛnɛɛle ke ni fuun ni ma yo
pe sɛrɛya wi yen kaselege.
A li Yinnekpoyi yarikanra
yɛɛɛ ma yala li nandanwa
kala li ni.*

*Na wi maa leele pe yegɛ
sinni*

*na kee pe ni
wa showɔ kologo ki ni*

5 *Ye wele, dunruya na
wila paan, a waa wi sɛnrɛ
yuun, Yenɛɛle lii fannga kan
mɛrɛɛye pe yeri pe cen wi
go na.*

6 *Ɛen ƒɔ, lere wà ki yo wa
Yenɛɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi laga
ka ni ma yo ƒɔ:*

*Senwee wi yen yingɪ,
Yenɛɛle, ƒɔ a maa
jatere piin wi wogo na?*

*Senwee pyɔ wi yen yingɪ, ƒɔ a
maa wi kɔɔsi?*

7 *Maa wi tirige wagati jenri
ni ma wɛ mɛrɛɛye pe
na.*

*A mà gbɔɔɔɔ naa sɔnmɔ
kan wi yeri paa wun-
luwɔ njala yen.†*

8 *A mà yaara ti ni fuun
ti tirige mari tɛɛɛ wi
nɔɔɔ.*

*Na ki ka yo mbe yo ƒɔ:
«Yenɛɛle li yaara ti ni fuun
ti go sogo wi kan.» Ko kɔɔɔ
wo yen ƒɔ li yaraga ki ni fuun
ki le wi kɛɛ, ka si koro. Ma*

† 1:12 1.10-12: Yuuro 102.26-28 † 1:13 1.13: Yuuro 110.1 † 2:7 2.6-7: Yuuro 8.5-7

si yala, we faga yan gben fɔ yaara ti ni fuun ti yen ma go sogo senwee wi kan.

⁹ Eɛn fɔ, wège yan fɔ: Yennɛle lãa Zhezu wi tirige wagati jenri ni ma we merɛgeye pe na, jango Yennɛle li yinne pi kala na, wi ku leele pe ni fuun pe kala na. Yingo, wòo yan fɔ wi gbogowɔ naa sɔnmɔ ta paa wunluwɔ njala yen, wi jɔlogɔ kunwɔ mba wi ku pi kala na.

¹⁰ Kaselege ko na, Yennɛle na li yaara ti ni fuun ti da mari yigi, kila yala li yeri li Zhezu wi yon fili wi jɔlogɔ ki fannga na, jango wi piile legerɛ kan pe pe tasaga ta wa wi gbogowɔ pi ni; katugu Zhezu wo wi yen ɲa wi yen na pe yege sinni wa showɔ pi ni.

¹¹ Zhezu ɲa wila leele pe piin kpoyi na pe kapere ti lari pe na, konaa mbele pè pye kpoyi, wo naa poro ni To nunɲba wi yen pe yeri. Ki kala na, Zhezu wii fere ta mbaa pe yinri wi woolo.

¹² Ko kì ti wì yo fɔ:

E Yennɛle, mi yaa kaa ma senre yuun na sefenne pe kan,

mi yaa kaa ma sɔnni yuuro ni wa janwa wi sɔgowɔ.†

¹³ A wì yo naa fɔ:

Mi yaa na jigi wi taga Yennɛle li na.

Ma nuru ma yo fɔ:

Piile mbele Yennɛle li kan na yeri, mi ɲa pe ni.†

¹⁴ Kì kaa pye piile pe yen kasanwa naa wire ni, kì pye ma, Zhezu wo jate wì pan ma pye paa pe yen, ma senwee wire cɛnlɔmɔ ɛ. Wì ko pye ma, jango wi kunwɔ pi fannga na, wi Sotanla wi tongo, wo ɲa kunwɔ pi fannga ki yen wi yeri we;

¹⁵ konaa mbele paa pye paa kulolo yen pe yinwege wagati wi ni fuun wi ni pe kunwɔ fyere ti kala na, mbe pe sho.

¹⁶ Kaselege ko na, merɛgeye poro ma wì pan mbe saga, ɛn fɔ, Abirahamu setirige piile poro wì pan mbe saga.

¹⁷ Ko kì ti kila daga wi pye wi woolo pe yanlɛɛ kala li ni fuun ni, jango wi pye pe saraga wɔfenne to, ɲa wi yen leele yinriwe tafɔ, ma pye tagawa ni wa tunɲgo ɲga wila piin Yennɛle li kan ki ni, mbe ta mbe leele pe kapere ti fɔgɔ tɔn.

¹⁸ Yingo ni, wi mbe ya mbaa mbele wamawelewe pì gbɔn pe na pe sari, katugu wo jate wamawelewe pila gbɔn wi na, a wì jolo.

3

Zhezu wì gbogɔ ma we Moyisi na

¹ Na sefenne kpoyi, yoro mbele Yennɛle li ye yeri, yaa Zhezu wi jate, wo Yennɛle li tun wì pye saraga wɔfenne to wa tagawa kala li ni, po mba waa pi wogo ki yuun naga finligi we.

† 2:12 2.12: Yuuro 22.3 † 2:13 2.13: Eza 8.17-18

² Wila pye senre nunḡba yofɔ Yenḡele li yeḡe na, lo lāa wi teḡe ki tunḡgo ki na paa yeḡe ḡga na Moyisi wila pye tagawa ni wa wi tunḡgo ki ni, wa Yenḡele li go[†] ki ni fuun ki ni we.

³ Lere ka go kan, pe maa gbɔḡo ma we go jate ki na. Ki pyelomɔ nunḡba pi na fun, Zhezu wi daga gbɔḡowɔ ni mbe we Moyisi na.

⁴ Go nunḡba nunḡba pyew lere wigi kan, ma si yala, Yenḡele lo li yaara ti ni fuun ti gbegele.

⁵ Moyisi wo na, wila pye tagawa ni wa Yenḡele li go ki ni fuun ki ni. Wila pye tunmbyee mbaa kagala ḡgele Yenḡele li mbaa la yuun ke sereya wi yuun.

⁶ Eɛn fɔ, Kirisi wi yen Yenḡele li Pinambyɔ ma pye senre nunḡba yofɔ, wi yen ma cen Yenḡele li go ki go na. Woro we yen li go ye, na waga koro mbe yeḡe sin we jigi tagasaga ki na, mbe kotogo ta mbaa yɔḡori wi kala na we.

*Wogowo mba Yenḡele li woolo
pe yaa ka wogo*

⁷ Ki kala na, Yinnekpoyi li yen na ḡga yuun, yeḡe teḡe wa ye nawa fɔ:

Na yaga Yenḡele li magala li logo nala,

⁸ *yaga ka ye kotoro ti ḡgan ye yeɛ na paa sanga ḡa ni ye teleye paa yiri ma je Yenḡele li na,*

pilige ḡga ni paa li wa ma wele wa gbinri wi ni we.

⁹ *Yenḡele li yo fɔ: Wa ki laga ki na, ye teleye paa na wa ma wele, mala te.*

Ali maga ta paa na kapyegele ke yan yeḡele nafa shyen ni o.

¹⁰ *Ko ki ti mi nawa ḡgan ki leele pe ni.*

A mi yo fɔ: Pe jatere wi maa pe punḡgu pilige pyew.

Pe fanla konḡolo ke jen fyew.

¹¹ *Wa na nanḡbanwa pi ni, mi wugu ma yo fɔ:*

Pe se ye wa na wogosaga ki ni fyew.†

¹² Sefenne, ye ye yeɛ yingiwɛ jen, janḡo mbata-gawa kotogo peḡe ka ka pye wa kpe ni ye ni, wi laga Yenḡele na yinwege wolo li na.

¹³ Eɛn fɔ, yaa ye yeɛ yerɛgi pilige pyew mbe sa gbɔn fɔ Yenḡele senre ti yen na nala ḡa senre yuun wi sa toro, janḡo wa kpe ka kaa yeɛ yaga kapeḡe kuu fanla, wi kotogo ki ḡgan wi na.

¹⁴ Katugu we yen Kirisi wi pinleyeenle, na waga koro mbe yeḡe sin we jigi tagasaga konḡbanḡga ḡga wɛ ta ki na, mbe sa gbɔn fɔ wa ki kosaga ki na.

¹⁵ ḡga ki yen ma yɔnlogɔ wa Yenḡele senre sewɛ wi ni ki ḡga fɔ:

Na yaga Yenḡele li magala li logo nala,

yaga ka ye kotoro ti ḡgan ye yeɛ na paa sanga ḡa ni

† 3:2 3.2: *Yenḡele li go: Ko ki yen mbele pe yen li woolo wele.* † 3:11 3.7-11: Yuuro 95.7-11

*pàa yiri ma je Yenñele
li na we.*

¹⁶ Ambenē pàa Yenñele li magala li logo mēē yiri ma je li na? Mbele fuun Moyisi wila pe yege sin ma pe yirige wa Ezhipiti tara poro la wele.

¹⁷ Yenñele làa nawa ngban ambenē ni yegele nafa shyen sōgōwō? Mbele pàa kapege ki pye, na tuun na kuun wa gbinri† wi ni poro la wele.

¹⁸ Yenñele làa wugu ma wa ambenē na ma yo pe se ye wa li wogosaga ki ni? Mbele pàa yiri ma je poro la wele.

¹⁹ Ki pye ma, wège yan fō pee ya ye wa ki wogosaga ki ni, katugu pe sila taga.

4

¹ Yenñele li yon fōlō kōn we yeri ma li yaga laga we kan, ma yo we yaa ka ye wa li wogosaga ki ni. Ki kala na, ye ti we we yēē yingiwē jen jēngē, janngo ye ni, wa kpē ka ka wa mbe la mbe koro wiga ka ye wa.

² Katugu wè Sentanra ti logo fun paa yege nga na mbele pàa pye wa gbinri wi ni pàa ti logo we. Ki senre pàa ti logo, ēēn fō ti sila kala yon pe kan, katugu naa pàa ti logo, pe sila ti yigi tagawa ni.

³ Woro mbele wè taga, we yaa ye wa ki wogosaga ki ni, ko nga Yenñele ligi senre yo ma yo fō:

*Wa na nanḡbanwa pi ni, mi
wugu ma yo fō:*

*Pe se ye wa na wogosaga ki
ni fyew.†*

Làa ki senre ti yo ali maga ta li tunngo kila kō maga le wa sanga ḡa ni làa dunruya wi da we;

⁴ katugu wa Yenñele senre sēwe wi ni, kī yo wa laga ka na pilige kōlōshyen wogo ki na ma yo fō:

*A li si wogo pilige kōlōshyen
wogo ki na†tunngo
nga fuun làa pye ki ni.*

⁵ Ki nuru naa ma yo laga ka na fō: *Pe se ye wa na wogosaga ki ni fyew.*

⁶ Mbele pàa pye koḡbanmbala ma Sentanra ti logo, pe sila ye wa ki wogosaga ki ni, katugu pe sila taga ti na. Ma si yala, ki mbe ya pye pele kan pe ye wa.

⁷ Ko kī ti Yenñele li pilige ka fōnngo tēge, ḡa pe yen na yinri «nala». Naa wagati titōnlōwō la kaa toro, a li si para ki wogo ki na wa Davidi wi yon, wa laga ḡa ki senre ti yo mako ki ni ma yo fō:

*Na yaga Yenñele li magala li
logo nala,*

*yaga ka ye kotoro ti ngban ye
yēē na.*

⁸ Ndēē ki pye Zhouwe wila wogosaga ki kan leele pe yeri, Yenñele li saa ka para punngo na naa pilige ka wogo na.

⁹ Ki kala na, Yenñele làa wogo pilige kōlōshyen wogo ki na yege ḡa na, ki wogowo pi yōngō kan Yenñele li woolo pe yeri pe wogo.

¹⁰ Katugu lere ḡa ka ye wa Yennɛle li wogosaga ki ni, wi ma wogo tunndo nda wi pye ti ni, paa yeḡe ḡga na Yennɛle laa wogo li tunndo ti ni we.

¹¹ Ki kala na, ye ti waa ki ḡgbanga we ye wa ki wogosaga ki ni, jango wa kpe ka ka Yennɛle li senre ti ke we ni, mbege wogosaga ki la paa mbele paa pye wa gbinri wi ni pe yen.

¹² Katugu Yennɛle li senre ti yen yinwege woro ma pye fannḡa ni. Ti tanla ma we tokobi yon shyen taan woo na. Ti ma ye ma gbɔn fo wa laga ḡga jatere wo naa yinne li ni ti maa finli, ma ye ma gbɔn fo wa laga ḡga kajeere ti sogosara to naa sɔmbe wi ni ti maa jirinri ti yeḡe na. Ti ma lere wi nawa kagala naa wi jatere wi cancan maa jen.

¹³ Yaraga ko ka woro wa ḡga ki mbe ya lara Yennɛle li yeḡe na. Yaara nda fuun li da, ti yen waga ma pye larasaga fu li yeḡe na. Lo we ni fuun we daga mbe we kapyere ti yeḡe yo mbeli kan.

KIRISI, SARAGA WOFENNE TOGBOO, WI TUNNGO

4.14-7.28

Zhezu wi yen saraga wofenne togboo

¹⁴ Saraga wofenne togboo yen we yeri, ḡa wi ye ma kari fo wa Yennɛle li tanla, wo wi yen Zhezu, Yennɛle li Pinambyo we. Ki kala na, ye ti we yeḡe sin wa we tagawa

pi ni, po mba waa pi senre yuun we.

¹⁵ Saraga wofenne to ḡa wi se ya mbaa we yinriwe taa wa we fannḡa fu kagala ke ni, wo ma wi yen we yeri. Eɛn fo, we saraga wofenne togboo pɔo wa ma wele yeḡe ki ni fuun na paa we yen, eɛn fo, wii kapege pye.

¹⁶ Ki kala na, ye ti we kotogo ta waa fulo wa Yennɛle li wunluwo jongo ki tanla, ko ḡga yinme pi wa we, jango we yungbɔgɔro mbe pye li na, li yinme kan we yeri, mba pi yaa we saga wagati ḡa wi yala wi ni.

5

¹ Saraga wofenne to pyew, pe maa wo leele pe sɔgɔwo maa teḡe wila tunḡo piin Yennɛle li kan leele poro kala na. Kona, wi maa yarikanra kaan na saara woo Yennɛle li yeri leele pe kapere ti kala na.

² Paa wo jate fannḡa woro wi ni kapege ki na, wi mbe ya mbaa kambajenmbele poro naa mbele pe maa punḡu pe yinriwe taa.

³ Naa wo jate fannḡa woro wi ni ki kala na, wi daga mbaa saara woo wi yeḡe kapere ti kala na, konaa leele pe woro ti kala na fun.

⁴ Lere kpe se ya mbe gbɔgɔwo kan wi yeḡe yeri mbe pye saraga wofenne to. Eɛn fo, Yennɛle lo li maga fo wi yeri bokɔ, paa yeḡe ḡga na Arɔn wogo kila pye we.

⁵ Ki pyelomɔ nungba pi na fun, Kirisi wo ma wuu

yεε gbɔɔ mbe pye saraga wɔfenne to. Eɛn fɔ, Yɛnɛle lo lɔa ki yo wi kan ma yo fɔ: *Ma yɛn na Pinambyɔ, a mi pye ma To nala.*†

6 Ligi yo laga ka na naa ma yo fɔ:

Ma yɛn saraga wɔfɔ fɔ sanga pyew, paa yεge ŋga na Melikisedeki wila pye.†

7 Ma Zhezu wi yaga yinwege na laga tara ti na, wila Yɛnɛle li yɛnri yɛnrɛwe gbɔɔ ni, naa gbeere ŋgbanga ni, naa yɛntunwɔ ni, lo na li mbaa ya mboo sho kunwɔ pi ni we. A Yɛnɛle lɔu yɛnrɛwe pi logo, naa wila fyɛ li yεge ki kala na.

8 Ali maga ta wi yɛn Yɛnɛle li Pinambyɔ, wigi fɔrɔɔ ma pye sɛnrɛ lɛfɔ jɔlɔɔ kagala ŋgele fuun wì jɔlɔ ke fanɲga na.

9 Naa Yɛnɛle lɔa kaa wi kapyege ki yɔn fili ma kɔ, a wì si pye showɔ mbakɔɔ pi go mbele fuun paa nuru wi yeri pe kan.

10 A Yɛnɛle li suu yeri maa pye saraga wɔfenne to, paa yεge ŋga na Melikisedeki wila pye we.

Ye ti we we yεε yingiwɛ jɛn,

janɲo waga ka tagawa pi je

11 Sɛnlegɛrɛ yɛn we yeri we yo ye kan ki kala li wogo na, eɛn fɔ, ti yεge yowo ye kan pi yɛn ma ŋgban, katugu yaa kala kɔrɔ jɛn fyaw.

12 Wagati legɛrɛ toro makɔ, ki ja daga yinɲɔ

wo mbege ta ye yɛn leele nagafenne. Eɛn fɔ, ali ma pan ma gbɔn nala, ye yɛn ma jori bere paa ye nari Yɛnɛle li sɛnrɛ ti kagala koŋgbannɲala ke ni. Ye yɛn ma jori mbaa yinriwɛ wɔnri bere, ye se ya mbaa yaakara sheere kaa.

13 Lere ŋa fuun wi maa yinriwɛ wɔnri, ko fɔ wo yɛn piyɛnlɛ, wi fa kasinɲge ki jɛn mbe wali ki na.

14 Eɛn fɔ, yaakara sheere ti yɛn lelele poro woro, poro mbele pè tara ki na ma pe jatere wi kan, a wì ya na kajɛnɲge ki jɛnni naga woo kapege ki ni we.

6

1 Ki kala na, ki daga Kirisi wi nagawa sɛnrɛ koŋgbannɲa we toro to na, waa kee yεge, we nagawa sɛnrɛ nda ti ŋgban ma we to lɛ. Waga ka songɔrɔ mbege sɛnrɛ ti nɔɔ lɛ naa fɔnɲɔ. To yɛn mbɔɔn tɔnli fu kapyere ti jɛn mberi yaga mbe taga Yɛnɛle li na,

2 mbe leele pe naga batɛmu cɛngɛle pyew ke ni, naa keyɛn tagawa kapyere leele pe na, konaa mbe kuulo pe yɛnmɛ wogo ki yo, naa kiti kɔngɔ mbakɔɔ wogo ki ni.

3 Ye ti waa kee yεge! Na Yɛnɛle li ka yɛnlɛ, ko we yaa pye.

4 Mila ye yɛrɛgi fɔ mbele pè songɔrɔ na tanri tan-galɔmɔ pee na, pe wogo ki yɛn mɛlɛ? Paa keli

ma Yenñele li yanwa pi ta tasaga nunjba. A pè naayeri yarikanga ki nɛnɛ, ma pe tasaga ta wa Yinnekpoyi li ni.

⁵ A pège jɛn ma yo Yenñele li sɛnrɛ ti yɛn ma yɔn, dunruya ña wila paan maa yawa pi tanwa pi jɛn.

⁶ Ma si yala, pè wɔ wa tagawa konɔ li ni ma to. Lere se ya mbe pe saga pe pe tangalomɔ pi kanjga naa fɔnjgo; katugu pe yɛn na Yenñele li Pinambyɔ wi kanni naa fɔnjgo wa tiparaga ki na pe yɛɛ kan, na fɛrɛ waa wi na leele pe ni fuun pe yɛge na.

⁷ Tara nda tisara legere maa tuun ti na, a tila ki tonmɔ pi woo, na yarilire jɛnde kaan mbele pe maa fali ti na pe yeri, Yenñele li ma duwaw ti na.

⁸ Eɛn fɔ, na ti kaa wuuro naa yan pege yinrigi, tila ya kala yɔn. Pa sannɪ jɛnri Yenñele li yaa ti danja, ko punjo na mberi sogo.

⁹ Konaa ki ni fuun, we wɛnɛ, ali maga ta we yɛn na para yɛɛn, we jigi wi yɛn ma cɛn jɛnjɛ ye kanjgɔlɔ fɔ ye yɛn wa konɔ jɛnɛ li ni, showɔ wolo le.

¹⁰ Katugu Yenñele li woro mbasinnɛ. Li se fɛge ye kapyege ki na, naa ye ndanlawa mba yè naga li kanjgɔlɔ wa tunndo nda yè pye, naa nda yaa piin bere ye tagafenne yɛɛnlɛ pe kan ti na.

¹¹ Eɛn fɔ, we yɛn naga jaa jɛnjɛ, fɔ ye ni fuun nunjba

nunjba ye bala ma, fɔ wa ki kosaga ki na, jango ye jigi wi yɛn ñga na, ki pye kigi yɛɛ yɔn fili.

¹² We woro na jaa ye pye tiyanmbala. Eɛn fɔ, mbele pè taga Yenñele li na maga kun pe yɛɛ ni, yaa poro fɔrɔgi, poro mbele pe yaa korɔgo ñga li yɔn fɔlɔ kɔn mbe kan ki ta we.

Yenñele li yɔn fɔlɔ li yɛn wa li yɔnlɔ

¹³ Naa Yenñele làa yɔn fɔlɔ li kɔn Abirahamu wi yeri, làa wugu ma taga wa. Paa lere sila pye wa ma gbɔgo ma wɛ li na, ña li mbaa wugu wi na, kɪ pye ma, a li si wugu li yɛɛ na.

¹⁴ Làa yo fɔ:

Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, mi yaa duwaw ma na mbɔɔn setirige piile pe pye pe lege jɛnjɛ.†

¹⁵ Kɪ pye ma, a Abirahamu wɪ sigi kun wi yɛɛ ni ma li sige, ko punjo na, Yenñele làa yaraga ñga yɔn fɔlɔ kɔn, a wɪ sigi ta.

¹⁶ Leele pe ma wugu yaraga ñga kɪ gbɔgo ma wɛ poro yɛɛ jate na ko na. Wuguro ti ma yeresaga kan ki sɛnrɛ ti yeri ma kendige ki ni fuun ki kɔ pe sɔgɔwɔ.

¹⁷ Ki pyelomɔ nunjba pi na fun, Yenñele làa yɔn fɔlɔ li kɔn mbe yarijɛnde nda kan, mbele pe mbaa ti ta, làa pye na jaa mbege naga mbege filige pe kan fɔ li se li katɛɛge

† 6:14 6.14: Zhene 22.16-17

ki kannga. Ko kì ti làa wugu ma pe kan.

¹⁸ Kì pye ma, kagala shyen ke wa ngele ke se ya kannga, ma pye Yenhele li se ya finle wa ke ni. Ki kala na, woro mbele we yen ma ke kan li na, wè kotogo ta jenge ma jigi tagasaga nga li senre yo ma we kan ki yigi ngbanga.

¹⁹ Ki jigi tagasaga kì we kotogo ki kan we na paa bato yeregeyaraga yen. Ki yen fannga ni ma yeresaga ta. Sherigo gbogo nga wa Yenhele na, paraga nga pè pò maga kòn shyen, ki jigi tagasaga ki yen na yin wa ki ni na kee wa lajenge kpoyi ki ni.

²⁰ Zhezu wì keli we yege ma ye wa ki laga ki ni woro kala na. Wì pye saraga wofenne to fò sanga pyew, paa yege nga na Melikisedeki wila pye we.

7

Melikisedeki na wunlunana

naa saraga wofò wi senre re

¹ Ki Melikisedeki wila pye Salemu wunlunana ma pye Yenhele na yaara ti ni fuun ti go na li saraga wofò. Naa Abirahamu wila ka saa malaga ki gbòn ma ya wunlumbolo pe ni ma songoro na paan, a Melikisedeki wì si saa wi fili ma duwaw pye wi kan.

² A Abirahamu wùu yaara ti ni fuun ti yaga wò wi yeri. Melikisedeki mege ki kòrò kongbanna wowi na

fò: «Wunluwò na wi yen ma sin»; mbe taga wa ko na, wila pye Salemu wunluwò, ko kòrò wo yen fò: «Yeyinngge wunluwò».

³ Lere sila wi to naa wi nò jen, nakoma wi teleye wa. Lere si para wi sege wogo naa wi kunwò wogo na laga ka kpe ni. Wi yen ma taanla Yenhele li Pinambyò wi ni. Wi yen saraga wofò fò sanga pyew.

⁴ Yege wele paa yege nga na wi yen legbòò we! Abirahamu jate na wi yen we tele, yaara nda fuun wila ta wa malaga gbonsaga, wila ti yaga wi wò wi yeri.

⁵ Mbe yala Yenhele li lasiri wi ni, Levi setirige piile mbele pe yen saraga wofenne, ki kologo yen pe yeri paa yaara nda fuun ti yen Izirayeli woolo pe yeri ti yaga wi shoo. Ko kòrò wo yen fò pe maa yaga wi shoo pe woolo jate poro yeri, ma si yala, poro fun pe yen Abirahamu† wi setirige piile.

⁶ Melikisedeki wi sila pye Levi wi setirige pyò wo wa, een fò, yaara nda tila pye Abirahamu wi yeri, wila ti yaga wi ta; ma taga wa ko na, a wì duwaw pye Abirahamu wi kan, wo na Yenhele làa yòn fògòlò kòn wi yeri we.

⁷ Ma si yala, kendige woro ki ni, na wi ma duwaw wi pye, wo gbogo ma we duwaw wì pye na kan wo na.

⁸ Saraga wofenne wele, poro mbele pe maa yaga

† 7:5 7:5: Nòmbu 18.21

wi shoo, pe yen kufenne. Eɛn fɔ, Melikisedeki wo na, wo ɲa wila ki yaga wi sho, Yenɲele senre ti yen naga yuun naga finligi ma yo wi yen yinwege na.

⁹ Ki yowo po na, we mbe ya mbege yo fun fɔ naa Abirahamu wila wi yarijende ti yaga wi wɔ, Levi ɲa wi setirige piile paa pye na yaga wi taa, poro fun paa wi wɔ.

¹⁰ Katugu ali maga ta pe sila Levi wi se gben, wila pye wa wi tele Abirahamu wi kasanwa pi ni, sanga ɲa ni Melikisedeki wila kari mbe sa Abirahamu wi fili we.

¹¹ Levi saraga wɔgo ko ki yen lasiri ɲa Yenɲele li kan Izirayeli woolo pe yeri wi nɔgo lege ye. Ndeɛ ki pye Levi saraga wɔfenne paa tunɲgo ɲa pye, ki yɔn kila fili, ki se ja daga saraga wɔfo wa yege mbe pan naa paa yege ɲa na Melikisedeki wila pye, wo ka ka pye paa yege ɲa na Arɔn wila pye.

¹² Katugu na saraga wɔgo ki ka kanɲga, ki daga lasiri wi kanɲga fun.

¹³ We Fɔ ɲa ki senre ti yo wi kanɲgɔlo, cenle la yege woo lawi. Ki cenle li woo wa kpe sila saraga wɔgotunɲgo ka pye wa saraga wɔsaga ki na.

¹⁴ Ki yen ma jen ma filige jenge ma yo we Fɔ wi yen Zhuda cenle woo. Naa Moyisi wila para saraga wɔfenne pe senre ti na, wi sila yaraga ka yo ki cenle li wogo na.

Saraga wɔfo wa yege yen wa ɲa wi yen ma Melikisedeki le

¹⁵ Kapyege kaa ɲga naa, ɲga kigi naga maga filige ma yo fɔ: Saraga wɔfo wà yege pan, ɲa wi yen ma Melikisedeki le, wo wi yen Kirisi we.

¹⁶ Pe sila ki saraga wɔfo wi tege mbe yala leele pe ɲgasegele koro ni. Eɛn fɔ, wi pye saraga wɔfo yinwege ɲga ki se ko ko fanɲga na.

¹⁷ Katugu Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun wi kanɲgɔlo fɔ:

Ma yen saraga wɔfo sanga pyew paa yege ɲa na Melikisedeki wogo kila pye.

¹⁸ Ki pye ma, lasiri wi ɲgasele lele paa li jan, katugu laa pye fanɲga fu ma pye kayongɔ fu.

¹⁹ Moyisi lasiri wi sila yaraga ka pye mbege yɔn fili†. Eɛn fɔ, Yenɲele li jigi tagasaga kan we yeri ɲga ki mbonro ma we. Ko fanɲga na we yen na fulo li tanla.

²⁰ Mbe taga wa ko na, Yenɲele laa wugu, mee Zhezu wi tege wi pye saraga wɔfo. Sanmbala poro pye saraga wɔfenne ki wuguro cenle ta si pye.

²¹ Eɛn fɔ, paa Zhezu wi tege saraga wɔfo wuguro ni, Yenɲele laa wi pye fɔ:

We Fɔ wi wugu ki na, wi soo jatere wi kanɲga:

Ma yen saraga wɔfo fɔ sanga pyew.†

† 7:19 7.19: Ko koro wo yen fɔ fanɲga sila pye wi ni wi ya wi ɲga kila daga mbe pye mbe senwee wi sho ki pye. † 7:21 7.21: Yuuro 110.4

22 Ki pye ma, Zhezu wo wi yeresaga kan yɔn finliwe pi yeri we kan, mba pi mbonro ma we konḡbanmba pi na.

23 Mbe wo ko ni naa, ki Levi saraga wofenne wele, paa pye ma legɛ, katugu pe kunwo pi kala na, pe sila pye na moni pe tunḡgo ki na.

24 Eɛn fo, Zhezu wo yen yinwege na fo sanga pyew, ki kala na, wi saraga wogotunḡgo ki se ya kan lere wa yeri.

25 Ko ki ti mbele pe maa fulo Yenḡele li tanla wi fanḡga na, wi mbe ya mbe pe sho yinḡo konaa sanga pyew, katugu wi yen yinwege na sanga pyew mbaa Yenḡele yenri pe kan.

26 Zhezu wo wi yen saraga wofenne to ḡa wila daga we ni. Wi yen kpoyi, ma pye punḡosaga fu konaa fyongɔ fu. Wi yen ma laga kapere pyefenne pe na. Wi gbogowo ta wa naayeri lara ti go na.

27 Wi woro paa saraga wofenne teele sanmbala pe yen. Wii jori mbaa saara woo pilige pyew wi yeɛ kapere ti kala na gben, ko punḡo na mbe si jen mbaa ti woo leele sanmbala pe kapere ti kala na†; katugu wila saraga ki wo wosaga nunḡba wagati wi ni fuun wogo, naa wo jate wila wi yeɛ kan saraga we.

28 Moyisi lasiri wi ma leele mbele tege pe pye saraga wofenne teele, pe yen fanḡga fu fenne. Eɛn fo,

Yenḡele li wuguro senre nda ti pan lasiri wi punḡo na, tili Pinambyo wi tege wi pye saraga wofenne to, wo ḡa wi yen ma yɔn fili fo sanga pyew we.

KIRISI WI YON FINLIWE MBA LE PI GBOGɔ MA WE

8

8.1-9.22

Zhezu wi yen we saraga wofenne to

1 Senre nda we yen na yuun ti go koyi ḡga fo: Ki yen ma yɔn ki saraga wofenne to cenle wi yen we yeri, wi yen ma cen wa naayeri, wa Yenḡele na li yen yawa pi ni fuun fo li wunluwo jongɔ ki kalige keɛ ki na.

2 Wi yen na saraga wofenne to tunḡgo piin wa sherigo gbogɔ ki ni, ko ki yen paraga go ḡga ki yen kaselege wogo, we Fo wo wigi kan, lere ma wigi kan.

3 Pe ma saraga wofenne to pyew wi tege wila yarikanra ti kaan, wila saara woo Yenḡele li yeri. Ki kala na, ki daga we saraga wofenne to wi yaraga ka ta fun wigi wo saraga.

4 Ki pye wi yen laga tara ti na, wi yeɛ se jen na pye saraga wofɔ, katugu saraga wofenne pele yege wa, mbele pe maa yarikanra ti kaan ma yala Zhufuye lasiri wi ni.

5 Tunḡgo ḡga ki saraga wofenne pe maa piin ki yen

† 7:27 7.27: Levi 9.15; 16.15

nga ki wa yennele na ki yanlee naa ki nunu. Ki yen ma yala nga kila yo Moyisi wi kan ki ni. Sanga nga ni wila pye na jaa mbe paraga go ki kan, Yennele laa wi pye fo: *Ma yee yigi, ma yaara ti ni fuun ti gbegele ma yala cenlomo mba mi naga ma na wa yanwiga ki na pi ni.*†

6 Een fo, yinggo, tunngo nga Zhezu wi ta, ki mbonro jenge ma we ki saraga wofenne pe wogo ki na, katugu wo wi yen kasuluwo mbe yon finliwe le Yennele lo naa leele pe sogowo. Ki yon finliwe pi mbonro ma we lee pi na, pi nogo ki le yon fogolo na, ngele ke mbonro ma we.

7 Ki pye yon finliwe lee pila pye ma fungo, ki se ja daga poo kannga pe fonmbo tege wa pi yonlo.

8 Een fo, Yennele li pungosaga yan li leele pe na, mee pe jeregi ma yo Tafu wi yo fo:

Wele, piliye ya yen wa na paan, we Fo wo wi yo ma.

Mi yaa ka yon finliwe fonmbo le Izirayeli woolo poro naa Zhuda tara woolo pe ni.

9 *Ki yon finliwe pi se ka pye paa mba mila le pe teleye pe ni pi yen,*

pilige nga ni mila pe yigi kee na ma yiri pe ni wa Ezhipiti tara ti ni we.

Yon finliwe mba mila le pe ni, paa pi jogo.

Ki pye ma, mii na jatere wi lege pe kala na. We Fo wo wi yo ma.

10 *Een fo, yon finliwe mba mi yaa ka le Izirayeli woolo pe ni ko piliye yan yo pungo na, pow mba yeen.*

We Fo wo wi yo ma fo:

Mi yaa kanla ngasegele ke le wa pe nawa,

mbe ke yonlogo wa pe koto ro ti na.

Mi yaa ka pye pe Yennele, pe yaa ka pye na woolo.

11 *Kona, lere kpe se ka wi cenle woo, nakoma wi sefo wa kara naa mbaa yuun fo:*

«Ki daga ma we Fo wi jen.»

Katugu pe ni fuun pe yaa kanla jen,

mbege le lepigile ke na mbe sa gbon legbocolo pe na.

12 *Mi yaa pe kambasinnde ti kala yaga pe na, mi se ka nawa to pe kapere ti na naa.*†

13 Yennele laa yon finliwe fonmbo pi senre ti yo sanga nga ni, laa kongbanmba pi kannga lee. Ki si yen kaselege fo yaraga nga ki pye yarilege ma ko, nee lee na kee, kila jaa mbe ko.

9

Yennele li gbogokala laga tara na konaa wa naayeri

1 *Wa yon finliwe kongbanmba pi ni, konggola la pye wa Yennele li gbogolomo pi na. Sherigo*

† 8:5 8.5: Eki 25.40 † 8:12 8.8-12: Zhere 31.31-34 † 9:1 9.1: Eki 16.33; 25.10-11,31; Nombu 17.25

gbogɔ la pye wa pi ni laga tara† ti na.

² Pàa paraga go kan. Ki yumbyɔ konɔbanna pàa pye naa yinri laga kpoyi. Fitandadaga naa tabali naa buru† na pàa pye na kaan Yenɔɔle li yeri, tila pye wa ki laga ki ni.

³ Paraga shyen wogo nga pàa pari ma paraga go ki kɔn shyen, wa ki punɔgo na, yumbyɔ wà la pye wa pàa pye naa yinri laɔɔnge kpoyi.

⁴ Wusuna nuwɔ taan† saraga wɔsaga nga pàa gbegele tɛ ni, pa kila pye wa ki laga ki ni, naa yɔn finliwɛ kɛsu wi ni. Pàa tɛ wo ki kɛsu wi lagapyew ki na maa tɔn. Wa wi nawa, tɛ cɔlɔ la pye wa, manɛ la pye wa li ni, naa Arɔn gbɔtangala na làa fyɛnɔ fi li ni, naa sinndɛɛɛ papara papara nda yɔn finliwɛ sɛnɔ tila pye ma yɔnɔgo ti na ti ni.

⁵ Sherubenye mbele gbogɔwɔ pi yen pe yeri, pàa pye wa kɛsu wi go na naga nari ma yo Yenɔɔle li yen le. Wa laga† nga pàa pye na kasanwa pi woo saraga na kapere ti kala yagawa jaa, pe kanwira tila pye ma sanga ma jile wa ki go na. Eɛn fɔ, ki wagati wo ma na we ki kagala ke yo nunɔba nunɔba we ke filige.

⁶ Ki yaara nda ti ni fuun, naa tila kaa gbegele ma, a saraga wɔfenne pe nɛɛ yiin wa paraga go yumbyɔ

konɔbanna wi ni pilige pyew, na pe tunɔgo ki piin.†

⁷ Eɛn fɔ, saraga wɔfenne to wo nunɔba wi ma ye wa yumbyɔ shyen woo wi ni yesaga nunɔba yeɛ li ni. Wi ma daga mbe ye wa yaayoro kasanwa ni mboo wɔ saraga Yenɔɔle li yeri wi yeɛ kapere ti wogo na, konaa leele† pe woro ti kala na, to nda pè pye wa pe kambajenne pi ni we.

⁸ Ki pyelomɔ pi na, Yinnekpoyi li yen naga nari fɔ mbe paraga go yumbyɔ konɔbanna wi ta wa bere, laɔɔnge kpoyi ki konɔ li sila yenge gben.

⁹ Ki paraga go yumbyɔ konɔbanna wi yen nala kagala ke yanlɛɛ, naga nari we na ma yo yarikanra to naa yaayoro saara nda ti wɔ Yenɔɔle li yeri, ti se ya mbe lere na wi maa Yenɔɔle li gbogo ma wi kotogo ki pye kpoyi mbege yɔn fili.

¹⁰ Ti yen na para wire kapyere to sɛnɔ na cɛ: to yen yaakara naa yaara nda pe maa woo, naa wologo cɛngele ngele fuun ke maa piin mbe ta mbe pye kpoyi. Ti pye nɔgasegele ma cɛn leele pe go na mbe sa gbɔn sanga na Yenɔɔle li yaa yaara ti ni fuun ti gbegele naa fɔnɔgo mberi sin we.

¹¹ Eɛn fɔ, Kirisi wì pan ma pye yarijende nda tila paan ti saraga wɔfenne to. Wi yen

† 9:2 9.2: Zhufuye pàa pye na buru wi kaan Yenɔɔle li yeri mbaa nawa tuun kafɔnɔngɔlɔ ngele làa pye wa gbinri wi ni pe kan ke na. † 9:4 9.4: Levi 16.12

† 9:5 9.5: Nɔmbu 7.89 † 9:6 9.6: Eki 30.7-8 † 9:7 9.7: Eki 30.10; Levi 16.2,14

naa tunngo ki piin paraga go nga ni, kî gbogo ma yon fili ma we. Leele ma pe ko kan, ko ki naga ma yo ki woro dunruya na wî da yeen wo wogo.

12 Naa Kiriſi wîla ye wa lajenge kpoyi ki ni yesaga nungba wagati wi ni fuun wogo, wi sila sikapene naa napire kasanwa wo saraga. Wi kasanwa kpaw po wîla wo saraga, mee showo mbakoo pi ta we kan.

13 Sikapene naa napene kasanwa, po naa nasumboro na pe ma sogo wi conro† ti ni, paa pye nari yanragi yanragi mbele pe yen fyongoo ni ma yala sherege ngasele li ni pe na, a tila pe wire ti piin kpoyi.

14 Ki kala na, Kiriſi wi kasanwa pi yaa pye fannga ni po na naa mbe we fo jenge. Yinnekpoyi na li yen kosaga fu li fannga na, wuu yee kan Yenhele li yeri saraga, nga ki yen tulugo fu. Wi kasanwa pi yaa we nawa jatere wi jogo mbe tonli fu kapyere ti wo wa wi ni, jango we ya waa tunngo piin Yenhele na yinwege wolo li kan.

15 Ko kî ti Kiriſi wî pan ma pye yon finliwe fonmbo pi lefo. Leele paa kapere nda pye yon finliwe lee wagati wi ni, wî ku pe go showo pi kala na, jango mbele Yenhele li yeri, pe ta pe korogo mbakogo ta, nga laa yon folo kon mbe kan pe yeri

we.

16 Na korogo lige sewe ka pye wa, ki daga ki jen ki filige fo ki kanfo wi ku.

17 Katugu korogo kanga yon folo laa pye fannga ni sanga na ni li konfo wi yen yinwege na. Li ma pye fannga ni na li konfo wiga ku mbe ko we.

18 Ko kî ti yon finliwe lee pi sila pye fannga ni sanni kasanwa pi sa wo.

19 Ki kongbannga ki na, Moyisi wîla Yenhele li ngasegele ke ni fuun ke yo leele pe ni fuun pe yege na ma yala lasiri sewe wi ni. Ko pungo na, a wî si napire to naa sikapene pe kasanwa pi le, naa tonmo ni, mee yizopi† tige njege naa sumbyo siyenre tege maa yanragi yanragi lasiri sewe wo naa leele pe ni fuun pe na,

20 ma sho fo:

Yon finliwe mba Yenhele li le ye ni, pi kasanwa pow mba yeen.†

21 Ki pyelomo nungba pi na fun, a Moyisi wî si kasanwa pa yanragi yanragi paraga go ki na, naa yaara nda paa tege na Yenhele li gbogo† ti ni.

22 Mbe yala Moyisi lasiri wi ni, yaara ti gboo ma pye kpoyi kasanwa ni. Kapere ti kala nee yaga na kasanwa si wo.

**KIRISI WI SARAGA
NGA WO KI GBOGO
MA WE**

† 9:13 9:13: Nombu 19.1,9-17 † 9:19 9:19: Levi 14.6 † 9:20 9:20: Eki 24.8

† 9:21 9:21: Levi 8.15-19

9.23-10.39

*Kirisi wi saraga wɔgɔ ki yen
na kapere ti lari leele pe na*

²³ Ko kɪ ti ki yaara nda ti yen laga tara na, ma pye naayeri yaara nda ti yen kaselege woro ti yanlɛɛ, pa kila daga peri pye kpoyi ki pyelɔmɔ mba pi na ma. Ki pye ma, naayeri yaara nda ti yen kaselege woro, ti daga mbe pye kpoyi fun saara nda ti mbɔnrɔ naa ma wɛ to ni.

²⁴ Katugu Kirisi wi sila ye wa laga kpoyi nga leele pɛ kan ko ka ni, ko nga ki yen ki kaselege wogo ki yanlɛɛ we. Ɛɛn fɔ, wɪ ye wa yenɲɛle na jate, janɔgo mboo yɛɛ naga Yenɲɛle li na yinɔgo we kala na.

²⁵ Zhufuye saraga wɔfɛnnɛ to wi ma ye yɛle nunɔba nunɔba pyew wa lajɛɲɛ kpoyi ki ni yaayogo kasanwa ni. Ɛɛn fɔ, Kirisi wi sila ye wa mboo yɛɛ wɔ saraga wɔsaga legɛrɛ na.

²⁶ Ndɛɛ pa kɪ pye ma, anmɛ Kirisi wi ja daga mbe jɔlɔ jɔlɔsaga legɛrɛ na maga lɛ wa dunruya wi dasanga wi ni. Ɛɛn fɔ, yinɔgo, ki dunruya kɔyɛɛ nga kɪ yɔngɔ yɛɛn ki ni, wɪu yɛɛ naga nagasaga nunɔba wagati wi ni fuun wogo, janɔgo mbe kapere ti kɔ, naa wɪu yɛɛ kan saraga we.

²⁷ Kɪ kɔn ma tɛɛ lere pyew wi kan wi ku kusaga nunɔba, ko punɔgo na, Yenɲɛle lii kiti kɔn wi na.

²⁸ Ki pyelɔmɔ nunɔba pi na, Kirisi fun wila wɔ saraga

wɔsaga nunɔba, janɔgo mbe lelegɛrɛ kapere laga pe na. Wi yaa ka pan mboo yɛɛ naga leele pe na naa nagasaga shyɛn wogo na, ko se ka pye kapere laga kala, ɛɛn fɔ, mbe mbele pe yen naa singi poro shɔ.

10

¹ Moyisi lasiri wi woro yaara nda ti yen kaselege woro ti cɛnlɔmɔ jɛmbɛ po. Wi yen yarijɛndɛ nda tila paan to nunu. Ko kɪ ti leele mbele pe maa fulo Yenɲɛle li tanla, na saraga cɛnlɛ nunɔba ki woo li yeri yɛle pyew, lasiri wii ya mbe pe sin mbe pe yɔn fili.

² Kɪ pye ndɛɛ mbele pe maa Yenɲɛle li gbogo ki pyelɔmɔ pi na, pe kapere tila laga pe na, a pɛ pye kpoyi wagati jɛnnɛ nunɔba ni, pe nawa pi se jɛn naa pe jɛrɛgi mbe yo pɛ kapere pye. Pe jɛn na saraga wɔgɔ pyew ki yaga.

³ Ɛɛn fɔ, kaselege ko na, ki saara ti ma koro na leele pe nawa tuun pe kapere ti na yɛle nunɔba nunɔba pyew.

⁴ Katugu napɛnɛ naa sikapɛnɛ kasanwa pi se ya mbe kapere ti laga fyew.

⁵ Ko kɪ ti sanga ɲa ni Kirisi wi yaa ye laga dunruya wi ni, wila Yenɲɛle li pye fɔ:

Ma woro na saraga naa yarikanga jaa.

Ɛɛn fɔ, a mà si wire gbegele na kan.

⁶ Saara sogoworo to naa kapere ti kala yagawa

jasaara ti kala li sɔɔn ndanla.

7 *Kona, a mi sho fɔ: E, Yenɲele mi ɲa,*

mi pan mbe ɲga maa jaa ki pye,

mbe yala ɲga ki yen ma yɔnlogɔ wa lasiri sɛwe wi ni na kanɲgɔɔ ki ni.†

8 *Wila keli maga yo gben ma yo fɔ: «Ma woro saara naa yarikanra, naa saara sɔgoworo konaa kapere ti kala yagawa jasaara ti kɔrɔgɔ, ti woro mɔɔ ndanla.»* Ma si yala, ki saara ti ma wɔ ma yala lasiri wo ni.

9 *Ko punɲo na, a wi sho naa fɔ: «E, Yenɲele mi ɲa, mi pan mbe ɲga maa jaa ki pye.»* Ki pye ma, a Yenɲele li si saara lɛrɛ ti ni fuun ti kɔ ma Kirisi wi saraga ki tɛgɛ wa ti yɔnɔ.

10 *Naa Zhezu Kirisi wi Yenɲele li nandanwa kala li pye, ki kala na, we kapere ti laga we na, a wɛ pye kpoyi wi yɛɛ wire nda wi wɔ saraga wagati wi ni fuun wogo ki fanɲga na.*

11 *Saraga wɔfɔ pyew wi ma yere pilige pyew maa tunɲo ki pye. Saara cɛnɛ nunɲba to wi maa woo wagati lɛgɛrɛ na, nda ti se ya mbe kapere ti laga fyew.*

12 *Ɛɛn fɔ, Kirisi wo na, saraga mbakɔgɔ nunɲba wi wɔ leele pe kapere ti kala na, kona, mɛɛ saa cɛn wa Yenɲele li kalige kɛɛ ki na.*

13 *Pa wi yen wa yinɲɔ naga singi Yenɲele luu mbenfenne pe tirige mbe pe pye wi tɔɔrɔ ti tegesaga†*

14 *Ki pye ma, ki yarikanga nunɲba ki fanɲga na, mbele wi pe kapere ti laga pe na ma pe pye kpoyi, wi pe sin ma pe yɔn fili fɔ sanga pyew.*

15 *Yinnekpoyi fun laa ki wogo ki yuun naga finligi we kan. Li keli maga yo gben ma yo fɔ:*

16 *We Fɔ wi yo fɔ:*

Yɔn finliwɛ mba mi yaa ka le pe ni ko piliye yo punɲo na, pi mba:

Mi yaa na ɲgasegele ke le wa pe kotoro ti na, mbe ke yɔnlogɔ wa pe nawa pi ni.

17 *Ko punɲo na, a li yo naa fɔ:*

Mi se kanla jatere wi tɛgɛ pe kapere to naa pe kambasinnde ti na naa.†

18 *Ma si yala, na kapere ti ka kala yaga mbe kɔ, kii daga saraga mbe wɔ ti kala yagawa pi na naa.*

Ye ti waa fulo Yenɲele li tanla

19 *Ki pye ma, Sefenne, Zhezu wi kunwɔ pi fanɲga na, we mbe ya kotogo ta mbe ye wa lajɛɲgɛ kpoyi ki ni.*

20 *Wi kovɔnnɔ yinwege wolo yɛngɛ we kan, li ma toro wa paraga ɲga kɔ pari ma go nawa pi kɔn shyen ki ni, ko kɔrɔ wo yen wi wire† re.*

† 10:7 10.5-7: Yuuro 40.7-9 † 10:13 10.12-13: Yuuro 110.1 † 10:17 10.16-17: Zhere 31.33-34 † 10:20 10.20: Paraga ɲga senre ti yen na yuun, ko ki yen Zhezu wi wire nda ti jɔɔ we kala na, a wi ku ma kologo yɛngɛ we kan fɔ wa Yenɲele laga ki na.

21 Saraga wɔfenne to ɲa wi yen we yeri, wi yen ma cɛn Yɛnɲɛle li go woolo pe go na.

22 Ki kala na, ye ti we fulo Yɛnɲɛle li tanla kotojɛngɛ ni, we kotogo ta wa we tagawa pi ni. We fulo li tanla we kotoro ti ni pɛri jogo ma nawa jatere pee wi wɔ wa. We fulo li tanla we wire ti ni pɛri jogo mari laga tɔnmɔ kpoyi ni.

23 Ye ti we we jigi tagasaga ki yigi tiyɔngɔ, ko ɲga waa ki sɛnrɛ yuun we, katugu Yɛnɲɛle na li yɔn fɔgɔlo ke kɔn, li yen sɛnrɛ nunɓa yofɔ.

24 Ye ti waa nawa tuun we yɛɛ na, waa we yɛɛ kotogo kanni, we we yɛɛ ndanla jɛngɛ, waa kajɛngɛ piin.

25 Waga ka we gbogolɔmɔ pi yaga paa yɛgɛ ɲga na pɛle tara ki na naga piin we. Ɛɛn fɔ, waa we yɛɛ yɛrɛgi, waa ki piin jɛngɛ paa yɛ we Fɔ wi pilige ki yan kɪ yɔngɔ we.

26 Katugu na waga ki siligi mbaa kapere ti piin mbege ta we kaselege ki jɛn makɔ, saraga woro wa naa ɲga ki mbe ya kapere ti laga we na.

27 Kona, kɪ koro waa Yɛnɲɛle li kiti kɔngɔ ko singi fyere gbɔrɔ ni, naa kason gbɔgɔ ki ni, ɲga ki yaa kali mbenfenne pe sogo we.

28 Lere ɲa fuun ka Moyisi lasiri wi jɔgɔ, pe maa gbo paa wi yinriwe ta, na sɛrefenne shyen, nakoma taanri kaga kala li yo we†.

29 Lere ɲa wi maa Yɛnɲɛle

li Pinambyɔ wi tifaga, na kasanwa mba Yɛnɲɛle li tege ma yɔn finliwe pi le pi piin faa, po mba pùu pye kpoyi we, na Yinnekpoyi na li maa yinme pi kaan li tegele, ki lerefɔ wi yaa ka pye mele? Ye mbe ya mbege jate fɔ jɔlɔgɔ ɲga ki daga wi ni, ki yaa ka pe naa mbe we.

30 Katugu lere ɲa wigi sɛnrɛ nda ti yo, we yen maa jɛn. Wi yo fɔ: «*Kapere ti kayanɲa wɔgɔ ki yen mi yeri, muwi mi yaa ti yɔngɔ wɔ.*» Ma nuru ma yo fɔ: «*We Fɔ wi yaa ka kiti kɔn wi woolo pe na.*»†

31 Mbe ye wa Yɛnɲɛle na yinwege wolo li keɛ, ki yen fyere ni fɔ jɛngɛ.

32 Ɛɛn fɔ, ye nawa to ɲga kila ye ta faa ki na. Ki wagati wi ni, naa yàa kaa Yɛnɲɛle li yanwa pi ta ma kɔ, yàa jɔlo fɔ jɛngɛ maga kun ye yɛɛ ni.

33 Sanga wa ni, pàa pye na ye tegele, na ye jɔlo lere pyew wi yɛgɛ na. Sanga wa ni, leele mbele pàa pye na jɔlo ma fun, yaa pinle na jɔlo pe ni.

34 Kaso piile pe yinriwe la ye ta. Naa leele pàa ye yarijende ti sho ye yeri, yàa yenle ki na nayinme ni, katugu yègɛ jɛn ma yo yarijende yen ye yeri, nda ti mbɔnrɔ ma we, jɔgɔsaga si woro ti na.

35 Ki kala na, yaga ka ye jigi tagasaga ki wa, katugu tɔnli gbɔɔ yen ki ni.

36 Yaa kagala kunni ye yɛɛ

ni, janngo ye ta ye Yenñele li nandanwa kala li pye ye li yon fili, ye nga li yon fɔlo kɔn ki ta.

³⁷ Katugu ko Yenñele senre sewe wi yen na yuun, ma yo fɔ:

*Wagati wì koro jenri, jenri
jate, ña wì daga mbe
pan, wi yaa pan.*

Wi se mɔ naa.

³⁸ *Ña wi yen lesinñe na yege
na, wi yaa yinwege ta
wi tagawa pi fanñga
na.*

*Ɛen fɔ, na wi ka songɔɔ
punjo na, wi kala li
sanla ndanla naa.†*

³⁹ Mbele pe maa songɔɔ punjo na na punñgu, we woro poro pele. Ɛen fɔ, mbele pè taga ma pye wa shɔwɔ kologo ki ni, we yen poro pele.

SEREFENNE PORO NAA PE TAGAWA

11

11-12

Tagawa senre

¹ Na we kaga jen mbe yo we jigi wi yen yaraga nga na we yaa ki ta, ko ki yen tagawa we. Tagawa po pi yen yaraga nga we woro na yaan, we taga ki na we yo ki yen kaselege.

² Faa leele pe tagawa po kala na Yenñele làa sereya jenñe yo pe kanngɔlo.

³ Tagawa po fanñga na, wège jen ma yo dunruya wì da Yenñele li yon senre to ni. Ki kala na, yaara nda we yen na yaan yenle ni, tìla gbegele

ma yiri wa nda we woro na yaan to ni.

⁴ Tagawa po fanñga na, Abeli wila saraga wɔ Yenñele li yeri, nga kila mbɔnrɔ Kayen wogo ki na. Wi tagawa pi kala na, Yenñele làa ki yo ma yo wi yen lesinñe, katugu Yenñele jate làa yenle wi yarikanra ti na. Ali maga ta Abeli wì ku, wi senre ti yen na yuun† we ni bere wi tagawa pi kala na.

⁵ Tagawa po fanñga na, Enoki wi sila ku. A Yenñele lùu le ma kari wi ni wa li ye tanla. Lere sila wi yan naa, katugu Yenñele làa wi le†. Yenñele senre sewe wi yen naga yuun ma yo sanga ña ni Yenñele li faa le, wi kala làa pye ma li ndanla.

⁶ Ɛen fɔ, na tagawa po ma, lere kpe kala se ya Yenñele li ndanla, katugu lere ña kaa fulo Yenñele li tanla, wi daga mbe taga ki na fɔ Yenñele li wa, fɔ mbele pe yen nali lagajaa, li yaa tɔnli kan pe yeri.

⁷ Tagawa po fanñga na, kagala ngele lere sila ke yan gben, naa Yenñele làa Nowe wi yeri ke ni, a wì si fye Yenñele li yege, ma si tɔnmɔkɔɔ gbenge ki te, a wo naa wi go woolo pe ni pè shɔ† wa ki ni. Kì pye ma, wi tagawa pi fanñga na, a wigi kan kiti to dunruya woolo pe na, a Yenñele laa wi jate lesinñe.

⁸ Tagawa po fanñga na,

† 10:38 10:37-38: Aba 2.3-4 † 11:4 11:4: Zhene 4.4 † 11:5 11:5: Zhene 5.24

† 11:7 11:7: Zhene 6.13-22

Abirahamu wila Yennele li senre ti logo, naa laa wi yeri we. A wi si kari tara ta ni nda Yennele li mbaa kan wi yeri ti pye wi korogo, ma yiri wa wi yera tara ti ni na kee, ma sigi ta wi sila wi karisaga ki jen†.

⁹ Tagawa po fannga na, Yennele laa yon folo kon mbe tara nda kan wi yeri, wila saa cen wa ti ni paa nambanja yen. Wila pye na cen paara yinre paa yege nga na Izaki naa Zhakobu paa kaa cen wa ti ni we, poro mbele Yennele laa kaa ki yon folo nungba li kon pe yeri we.

¹⁰ Katugu Abirahamu wila pye na cagbogo singi, nga ki nogo ki yen ma sheli tiyongo. Yennele lo li yen ki kaara ti gbegelefo naa ki kanfo.

¹¹ Tagawa po fannga na, Abirahamu wi jo Sara fun wila ya ma fannga ta ma pyo se, ali maga ta wila le ma toro pisege na; katugu Yennele na laa yon folo li kon wi yeri, wila li jate senre nungba yofo.

¹² Ki kala na fun, ali maga ta Abirahamu wila pye ndee wi ku makɔ, ki nana nungba we, setirige piile legere yiri wa wi ni, ma lege paa naayeri wonngolo koro naa kogje yon taambugɔ nga ki se ya jiri ki yen.†

¹³ Ki leele mbele pe ni fuun pe ku wa tagawa pi ni. Yennele laa yarijende

nda yon folo kon mbe kan pe yeri, pe sila ti ta, een fo, paa ti yan lege, a ki nayinme kan pe yeri. A pe sigi yo ma yo *pe yen nambanmbala ma pye cenfenne†* laga tara ti na.

¹⁴ Mbele pe yen na para ma, pe yen naga nari naga finligi ma yo pe yen na tara ta yege jaa pe woro.

¹⁵ Ndee ki pye paa yiri tara nda ni, to paa pye na jatere piin ti na, pe mbaa pyelomo ta naa mbe songoro wa.

¹⁶ Een fo, kaselege ko na, paa pye na tara ta jaa pe woro, nda ti mbonro naa ma we, ko korɔ wo yen nda ti yen wa yennele na. Ko ki ti ki fere woro Yennele li na paa li yinri pe Yennele, katugu li cagbogo kan pe kan.

¹⁷ Tagawa po fannga na, Abirahamu wila Izaki wi wo saraga, naa Yennele laa wi wa ma wele we. Wila wi yee naga ma yo wi gbegele mboo pinambyo nungba pe wi wo saraga. Ma si yala, Yennele lo laa yon folo kon mboo kan wi yeri.

¹⁸ Yennele laa ki yo maa kan fo: «*Pa ma setirige piile pe yaa ka yiri wa Izaki wo ni.*»†

¹⁹ Abirahamu wila ki jate ma yo fannga yen Yennele li ni li Izaki wi yen luu yirige wa kunwo pi ni. Ki kala na, a Abirahamu wi Izaki wi ta naa fonngo†, ki yowo po na, a ki cen ndee Yennele luu yen maa yirige wa kuulo pe

† 11:8 11.8: Zhene 12.1-4 † 11:12 11.12: Zhene 15.5 † 11:13 11.13: Zhene 23.4 † 11:18 11.18: Zhene 21.12 † 11:19 11.19: Zhene 22.10-13

sogowɔ wi kan.

²⁰ Tagawa po fanɲga na, Izaki wila duwaw pye Zhakɔbu naa Ezawu pe kan pe goto kala li na†.

²¹ Tagawa po fanɲga na Zhakɔbu wila duwaw pye Zhouzefu pinambiile pe nunɲba nunɲba pyew pe kan, naa wi kuyege kila yongɔ we. A wi yiri maa gbɔtangala† li go ki yigi ma juige li na, ma Yenɲele li gbogɔ.

²² Tagawa po fanɲga na, naa Zhouzefu kuyege kila kaa yongɔ, a wi si para Izirayeli woolo pe ni wagati ɲa pe mbaa yiri wa Ezhipiti tara wi senre na, ma si ɲga pe mbaa pye wi kajeere† ti ni ki yo.

²³ Tagawa po fanɲga na, Moyisi wi senɲolo, a wi sevenne pɔo lara ma saa gbɔn fɔ yenɲe taanri, katugu paa wi yan wi yen pyɔ tiyɔɔn. Ki pye ma, pe sila fye mbe kono na wunlunaɲa† wila kan li ke.

²⁴ Tagawa po fanɲga na, naa Moyisi wila kaa gbɔn lere, a wi si je ma yo paga kaa wi yinri Farawɔn sumborɔ wi pinambyɔ.

²⁵ Wi pinle wila jɔlo ja Yenɲele li woolo pe ni, a ko mbɔnrɔ wi yeri ma we wi saa yɔgori wa kapere† pyege

tanwa pi ni wagati jenri ni ko na.

²⁶ Wi mege mbe jogɔ paa Kirisi wi yen, wila ki jate yarijende legere ma we Ezhipiti tara yarijende ti na, katugu tonli ɲa wi yaa ka ta punɲo na, wo wila pye na wele.

²⁷ Tagawa po fanɲga na, Moyisi wila yiri wa Ezhipiti tara, wii fye wunlunaɲa wi nanɲbanwa pi yege. A wi koro maga kun wi yee ni ma mbe yo wila pye na Yenɲele li yaan, lo na lere nali yan we.

²⁸ Tagawa po fanɲga na, wila Paki feti wi yon kon, ma si kono kan ma yo pe kasanwa yanragi yanragi kɔɔɔ ti na, janɲo kunwɔ merenge wiga ka Izirayeli woolo pe pinambiile konɲbanmbala pe gbo†.

²⁹ Tagawa po fanɲga na, Izirayeli woolo paa Kogɔje yeen wi kon ma yiri, paa yege ɲga na lere ma tanga tawara na we. Een fɔ, naa Ezhipiti tara fenne paa kaa na jaa mbege nunɲba ki pye, a logɔ ki si pe li†.

³⁰ Tagawa po fanɲga na, naa Izirayeli woolo paa Zheriko ca ki maga ma saa ta pilige koloshyen, a ca ki mbogo† ki si toori.

³¹ Tagawa po fanɲga na, nanjaa Arahabu wi sila

† 11:20 11.20: Zhene 27.28-29,39-40 † 11:21 11.21: Zhene 48.15-16 † 11:22 11.22: Zhene 50.24-25 † 11:23 11.23: Ezhipiti tara wunlunaɲa wila kono kan mbele paa pye na jele pe sari paa siin pe yeri, ma yo na Izirayeli tara fenne jo wa ka pinambyɔ se poo gbo, Eki 1.16,22; 2.2. Een fɔ, Moyisi sevenne pe sila fye mbege kono li ke. † 11:25 11.25: Eki 2.11-12 † 11:28 11.28: Eki 12.12-13 † 11:29 11.29: Eki 14.22-29 † 11:30 11.30: Kila pye Zhufuye pe ma mbogo kan ma pe ca ki maga maga fili; Zhouz 6.20.

pinle mbe ku mbele pàa Yennεle li senre ti ke† pe ni, katugu wila Izirayeli kagala yewefenne pe yigi tiyongo.

32 Yingi mi yaa yo naa? Wagati woro na yeri mbe para Zhedewon† naa Baraki†, naa Samison†, naa Zhefite†, naa Davidi†, naa Samiyeli†, naa Yennεle yon senre yofenne pe senre na.

33 Tagawa po fannga na, a pè ya wunluwo legere ni, ma nga ki sin† ki pye, ma nga Yennεle làa ki yon folo kon mbe kan pe yeri ki ta, ma jaraye pe yonro ti ton† pe na,

34 ma kason ngbanra figi†. A pè sho mbele pe mbaa pe gbo tokobi ni pe yeri. Mbele pàa pye fannga fu, a pè fannga ta. A pè kotogo ta malaga ki ni, ma ya tara ta yeye malingboonlo ni.

35 Tagawa po fannga na, jele pèle la pe gboolo yan pè yen ma yiri wa kunwo pi ni ma kan pe yeri.

Leele pèle la jolo ma ku gbonorō ti keε, katugu pàa je mbe pe yε sho ti ni, jango mbe ta mbe yen mbe yiri mbe yinwege ka ta, nga ki mbonorō ma we†.

36 Pàa tege pele na, ma pe gbòn sapire ni. A pè pele po jorogo ni ma pe le kaso†.

37 A pè pele wa sinndεere ni† ma pe gbo, ma pele walagi shyenzhyen siye ni, nakoma ma pe gbo tokobi ni. Pàa pye na kee lagapyew, simbaala naa sikaala sεere tila pye pe na pe yariporo. Pàa pye fyonwo ni na tege, na jolo.

38 Dunruya wi sila daga ki leele pe ni! Pàa pye na yanri na toro wa gbinri wi ni konaa wa yanwira ti na. Pàa pye na pe yinwege ki piin wa yanwira were naa tara were ti ni.

39 Yennεle làa sereya jenne yo ki leele pe kanngolo pe tagawa pi kala na; ma si yala, Yennεle làa yaraga nga yon folo kon mbe kan pe sila ki ta gben.

40 Katugu Yennεle làa yaraga ka kon ma tege we kala na, nga ki mbonorō naa ma we, li sila pye na jaa pege ta pe yon fili we punjo na.

12

Yennεle li yen we To

1 Woro wo na, ki serefenne janwa gbolo li yen ma we maga†. Ki kala na, ye ti yaraga nga fuun ki yen na we tangalomō pi jolo wege yaga, naa kapege nga ki yen na we faara jaga jaga ki ni.

† 11:31 11:31: Arahabu wila Izirayeli kagala yewefenne pe yigi tiyongo, katugu wila pe jate paa pe tara ti juguye poro pele yen; Zhou 2.11-12; 6.25. † 11:32 11:32: Kiti 6-8 † 11:32 11:32: Kiti 4.6-16 † 11:32 11:32: Kiti 14-16 † 11:32 11:32: Kiti 11 † 11:32 11:32: 1 Sami 17.23-51 † 11:32 11:32: 1 Sami 7.9-11 † 11:33 11:33: 2 Sami 8.1-15 † 11:33 11:33: 1 Sami 17.34-37; Dani 6.1-27 † 11:34 11:34: Dani 3.1-30 † 11:35 11:35: 1 Wunlu 17.23; 2 Wunlu 4.35-36 † 11:36 11:36: Zhere 37.15 † 11:37 11:37: 2 Kuro 24.21 † 12:1 12:1: Ko koro wo yen fo ki serefenne janwa gbolo le, tagawa mba pila pye pe ni waa po forogi.

Kashara fene na li yen ma tēge we kan, we bala weli fe.

² We we yengele ke kan Zhezu wi na waa wi wele, wo ŋa wi yen we tagawa pi pelifo naa pi yon filifo. Wila ki kun wi yee ni poo gbo wa tiparaga ki na, wi sila ki kunwo cenle pi fere ti jate yaraga ka, katugu wi yege la pye nayinme mba pila pye ma tēge wi kan pi na. Yingo, wi saa cen wa Yenŋele li wunluwo jongo ki kalige kee ki na.

³ Yaa jatere piin wi na, paa yege ŋa na kapere pyefenne paa kendige gbogo ŋa wo wi ni, a wigi kun wi yee ni we, jango yaga ka te, yaga si ka kotogo la.

⁴ Katugu wa ye ngbenlewe pi ni kapege ki ni, ye fa ngbeli mbe gbɔn kunwo pi na gben.

⁵ Yenŋele li yen na ye kotogo kanni senre nda ni paa li pinambiile yen, ye fēge ti na wi le? Ti nda fo:

*Na pinambyo, maga kaa we
Fo wi korowo pi jate
kala faa.*

*Na wi ka si ngbanla ma na
sanga ŋa ni, ma wire
tiga ka fanla ma na.*

⁶ Katugu ŋa wi yen ma we Fo wi ndanla, wi maa koro gbɔnrɔ ni.

*Lere ŋa fuun wi jen paa wi
pinambyo yen, wi maa
gbɔn sapige ni.†*

⁷ Yaa korowo gbɔnrɔ ti kunni ye yee ni; katugu Yenŋele li

ye yigi paa li pinambiile yen. Pyo wiwiin wi wa wi to wila wi gbɔn mboo koro?

⁸ Na kaa pye pe woro na ye gbɔon na ye koro paa yege ŋga na pe maa piile pe ni fuun pe gbɔon na pe koro, kona, ye yen keenre piile, ye woro piseele.

⁹ Ye ti we nawa to we teele mbele laga tara na pe wogo ki na. Paa pye na we gbɔon na we koro, a waa pe gbogo. Ki kala na, we daga mbaa nuru we To ŋa wa yenŋele na wi yeri mbe we, jango we yinwege ta.

¹⁰ We teele mbele laga tara ti na, paa pye na we gbɔon na we koro wagati jenri ni, ma yala ŋga kila pye ma yon pe yege na ko ni. Een fo, Yenŋele li yen na we gbɔon na we koro we yonwo po kala na, jango li yen kpoyi yege ŋga na, we we tasaga ta wa ki ni.

¹¹ Na paga we gbɔn mbe we koro sanga ŋa ni, kila pye nayinme kala ki pyesanga wi ni, fo yesanga. Een fo, punjo na, mbele pe naga ma pe jolo ki jologo ki ni, pe ma tonli ta wa ki tulugo ki ni ma pye yeyinŋe na, na kasinŋe piin.

*Yerewe naa kogorimo
senre*

¹² Ki kala na, ye ye keyen yan yi te yi yirige, ye fanŋa le ye kannguuro nda ti fanla ti ni.†

¹³ Ye koro yaa tanri koz-inŋele jengele na, jango

† 12:6 12.5-6: Yomi 3.11-12 † 12:12 12.12: Eza 35.3 † 12:13 12.13:

Jejoglofo: Wo wi yen ŋa wi woro ma yege sin wa tagawa kono li ni.

jeḡḡolofo† wi jele liga ka wa mbe la, εεν fo, wi sagala.

14 Yaa yeyinḡe ki lagajaa leele pe ni fuun pe ni. Ye tangalomo pi pye kpoyi, katugu na tangalomo kpoyi po ma, lere kpe se ya we Fo wi yan.

15 Ye ye yee yingiwe jen, janḡo lere kpe ka ka Yenḡele li yinme pi la. Ye ye yee yigi, janḡo lere kpe ka ka pye paa tige tisorogo yen ḡa ki ma fi na tipege piin leleḡere na ki shonro ti ni.

16 Ye ye yee yingiwe jen, janḡo lere kpe ka ka pye ye ni keenre lifo, nakoma wila Yenḡele li yaara kpoyi ti tifaga paa Ezawu yen, wo ḡa wila wi lelewe tonli† wi pere suro lisaga nunḡba kala na.

17 Yeḡe jen ma yo punḡo na, wila kaa naga jaa wi to wi duwaw pye wi kan, εεν fo, a wi to wi je. Ezawu wi sila pyelomo ta mbe ḡa wila pye ki kanḡa, ali maga ta wila yentunwo wo maga lagaja o.

18 Yanwiga ḡa lere mbaa ya mbe jiri ki na, ko ma ye fulo ki tanla paa yeḡe ḡa na Izirayeli woolo paa ki pye wa Sinayi yanwiga ki tanla. Ko ḡa kila pye na yiin kason gbogo ni, ma pye yembine naa wowo ni, naa tifeḡḡngbogo ni.

19 Mbanlaga tinme naa maganḡala la pye na yinrigi wa ki na. Naa Izirayeli woolo paa ki maganḡala ke logo, a pe sigi yenri ma yo

paga ka senpyo wa kpe yo mbe taga wa ti na naa.

20 Katugu kono na paa kan pe yeri, pe saa ya mbeli kun pe yee ni. Li na fo: «Lere ḡa fuun ka jiri yanwiga ki na, ali na kaa pye yaayogo yi, pege wa sinndeere ni pege gbo.»†

21 ḡa paa yan kila pye fyere ni jenḡe, fo a Moyisi wi yo: «Mi yen na fyε ma toro fo na seri!†»

22 εεν fo, yoro wo na, Siyon yanwiga ko ye fulo ki tanla, ma fulo Yenḡele na yinwege wolo li cagbogo ki tanla, ko ki yen Zheruzalemu ḡa wa yenḡele na we. Ye fulo mereḡeye janwa gbolo li tanla.

23 Ye fulo Yenḡele li woolo konḡbanmbala pe nayinme gbogolomo pi tanla, poro mbele pe mere ti yen ma yonlogo wa yenḡele na we. Ye fulo Yenḡele li tanla, lo na li yen leele pe ni fuun pe kiti konfo we. Ye fulo ma pye nunḡba lesinmbele pe yinḡele ke ni, poro mbele pe yen ma yon fili we.

24 Ye fulo Zhezu wi tanla, wo ḡa wi yen kasuluwo ma yon finliwe fonmbo pi le we, ye fulo wi kasanwa mba pi wo pi tanla, po mba pi yen na senjende yuun ma we Abeli† woo mba pi yen na kapere ti yongo wosenre yuun pi na.

25 Ki kala na, ye ye yee yingiwe jen! Yenḡele na li yen na yuun ye ni, yaga ka je mbaa nuru li yeri. Moyisi

† 12:16 12:16: Zhene 25.33-34 † 12:20 12:20: Eki 19.13 † 12:21 12:21: Dete 9.19 † 12:24 12:24: Zhene 4.10

ɲa wila yo leele pe ni laga tara ti na ma pe yeri, mbele paa je pee logo wi yeri, pe sila sho jologo ki kee. Zhezu ɲa wi yen na we yeregi ma yiri wa naayeri wi go na, na waga pungo le wi ni, kona, wege jen jenge ma yo we se ya sho.

²⁶ Ki sanga wi ni, li magala laa tara ti yege. Een fo, yingo, ligi yon folo na li kon ma yo fo: «*Mi yaa tara ti yege yegesaga nunjba naa, tara to nunjba ma, een fo, mi yaa naayeri wi yege fun.*»†

²⁷ Ki senpiile mbele wi yo ma yo «yegesaga nunjba naa» pe yen naga nari ma yo yaara nda ti da ti yaa ka yege mbe ko mbe wo wa, jango nda ti se ya yege to mbe koro wa.

²⁸ Ki kaa pye we yaa wunluwo ta mba pi se ya yege, ki kala na, ye ti waa Yenjele li shari waa tunjgo piin li kan, waa kagala njele ke yen ma li ndanla ke piin, waa li gbogo waa fyee li yege.

²⁹ Katugu we Yenjele li yen paa kason yen, nga ki maa yaara sori.†

YEREWE PUNGO WOO KONAA SEWE WI KOSAGA SENRE

13

13.1-25

*Tangalomo mba pi yen
ma Yenjele li ndanla*

¹ Ye koro ye ye yee ndanla suyi paa sege nunjba woolo yen.

² Yaa nawa tuun ki na fo ye daga mbaa nambanmbala pe yaara woo, katugu leele pele laga pye ma, ma meregeye yigi jenge, ma sigi ta pe sila ki jen.

³ Yaa nawa tuun mbele pe yen wa kaso pe na ndee ye yen pe ni ja wa kaso. Yaa nawa tuun pe yen na mbele jolo pe na ndee pe yen na ye jolo ki pyelomo nunjba pi na fun paa pe yen.

⁴ Leele pe ni fuun pe daga mbaa porogo ki gbogo, nanja naa wi jo pe pye sinmbele pe yee kan; katugu Yenjele li yaa ka kiti kon keenne lifenne poro naa jataala naa nandaala pe na.

⁵ Yaga ka ye yee yaga penjara ti ndanlawa pi fanjga ta ye na wa ye tangalomo pi ni. Een fo, yaara nda ye ta, ye ti to mbe yala ye ni, katugu Yenjele lo jate li yo fo:

Mi soon yaga fyew, mi se soon wa fyew.†

⁶ Ko ki ti we mbe ya mbe kotogo ta mbege yo fo:

We Fo wo wi yen na Sagafu we, mi se fyee.

Yingi senwee mbe ya pye na na?†

⁷ Yaa nawa tuun ye yekeele leele pe na, poro mbele paa keli ma Yenjele senre ti yo ma ye kan we. Paa pe yinwege ki pye yege nga na ma saa ku, yaa jatere piin ki na. Yaa pe tagawa pi forogi.

† 12:26 12.26: Azhe 2.6 † 12:29 12.29: Dete 4.24 † 13:5 13.5: Zhouzhu 1.5

† 13:6 13.6: Yuuro 118.6-7

⁸ Zhezu Kirisi nunḡba wowi male yunmbaan, naa nala, fɔ sanga pyew†.

⁹ Yaga ka ti pe ye fanla pe ye punḡo nagawa fɔnmbɔ cɛnle lɛgere ni. Ki yen ma yɔn we kotoro ti fanḡa ta Yenḡele li yinme po fanḡa na, kiga ka pye yaakara ḡgasegele koro fanḡa na. Mbele pe maa tanri ki ḡgasegele ke na pe fa tɔnli ta wa ke ni.

¹⁰ Saraga wɔsaga yen we yeri†, saraga wɔfenne mbele pe maa saara ti woo wa Zhufuye paraga go ki ni, ki kologo woro pe yeri pe yaara nda pɛ wɔ wa saraga ta ka.

¹¹ Zhufuyesaraga wɔfenne to wi ma ye yaayoro kasanwa ni wa lajɛḡḡe kpoyi ki ni mboo wɔ saraga leele pe kapere ti kala na, ɛɛn fɔ, pe ma saa ki yaayoro kuro ti sogo wa leele pe cɛnsaga† ki punḡo na.

¹² Ko kɪ ti Zhezu fun wila jɔbɔ ma ku wa ca ki punḡo na, janḡo mbe leele pe pye kpoyi wi yɛɛ kasanwa pi ni.

¹³ Ki kala na, ye ti waa kee wi kɔrɔḡo wa ca ki punḡo na, pɔo tifaga yɛḡe ḡga na, weḡe nunḡba ki kun we yɛɛ ni.

¹⁴ Katugu ca woro we yeri laga tara na, ḡga ki yaa koro laga fɔ sanga pyew. ɛɛn fɔ, ca ḡga kila paan wa, ko we yen na lagajaa, kɔsaga woro ko na.

¹⁵ Ki kala na, ye ti waa Yenḡele li sɔnni suyi ndɛɛ waa saraga woo li yeri Zhezu wi fanḡa na, ko kɔrɔ wo yen fɔ waa li meḡe ki sɔnni suyi wa we yɔn.

¹⁶ Mbaa kajɛḡḡe piin mbaa ye yɛɛ sari ye keɛ yaara ti ni yaga ka feḡe ki na, katugu ki saara cɛnle to ti yen ma Yenḡele li ndanla.

¹⁷ Yaa ye yekeele pe senre ti nuru, yaa pe gbogo, katugu pe yen na ye yinḡele ke kɔrɔsi, ma jen pe yaa ka pe tunḡo ki yɛḡe yo Yenḡele li kan ke kala na. Yaa pe senre ti nuru pe ta paa pe tunḡo ki piin nayinme ni, paga kaa ki piin yesanga ni. Nakoma ki yaa pye ye yeri tɔnli fu.

¹⁸ Yaa yenri we kan. Wɛ taga ki na ma yo we nawa jatere wi yen jenḡe, katugu we yen naga jaa we tanḡalɔmɔ pi pye jembe yɛḡe ki ni fuun na.

¹⁹ Mi yen na ye yenri jɛḡḡe, fɔ yaa Yenḡele yenri na kan, janḡo mbe songɔrɔ mbe kari ye kɔrɔḡo fyaw.

Yenḡele yenrewe

²⁰ Yenḡele na li yen yeyinḡe kanfɔ, li we Fɔ Zhezu wi yen maa yirige wa kuulo pe sɔḡwɔ, wo ḡa wi yen simbaala kɔnrifɔ gbɔɔ wi kunwɔ pi fanḡa na, po mba pi yeresaga kan yɔn finliwe mbakɔɔ pi yeri we.

† **13:8 13:8:** Ko kɔrɔ wo yen fɔ mbele pɛ taga Zhezu Kirisi wi na wila pe saga yunmbaan yɛḡe ḡga na, mbele paa tari wi na nala pa wi yaa pe saga ma, mbe mbele pe yaa ka taga wi na pe saga ma fun. † **13:10 13:10:** Saraga wɔsaga ḡga ki senre ti yo ko ki yen tiparaga ḡga paa Zhezu wi wɔ ki na saraga we.

† **13:11 13:11:** Levi 16.27

²¹ Yennɛɛ li ye pye ye ya yaa nga fuun ki yen jɛnge ki piin, jango yaa li nandanwa kala li piin. Nga ki yen mali ndanla, ligi pye wa ye nawa Zhezu Kirisi wi fannɛga na. Gbɔgɔwɔ mbe pye Zhezu Kirisi wi woo fɔ sanga pyew! Anmiina.

Senre punɔgo woro naa sharaga

²² Sefenne, mi yen na ye yenri fɔ senre nda mi yo ye kan ma ye yeri, yeri kun ye yee ni, katugu nda mi yɔnlɔgɔ laga ki sewe ɲa wi ni ma torogo ye kan, tii tɔnlɔ.

²³ Mila jaa yege jɛn fɔ pè we sefɔ Timote wi wɔ wa kaso. Na wiga gbɔn laga na na fyaw, pa mi naa wo ni, we yaa pinle mbe sa ye shari.

²⁴ Ye ye yeekele pe ni fuun pe shari naa Yennɛɛ li leele kpoyi pe ni fuun pe ni. Sefenne mbele pe yen wa Itali tara, pè ye shari.

²⁵ Yennɛɛ li yinme pi pye ye ni fuun ye ni!

**Sewe ɲa
ZHAKI
wila yonlogo ma
torogo
Sewe wi nawa
senre**

Nana ɲa paa pye na yinri Zhaki wo wila ki sewe ɲa wi yonlogo. Mbe yala kalege ki ni, Zhaki wila pye we Fɔ Zhezu wo nɔsepyɔ lenaɲa (Mati 13.35; Maki 6.3; Gala 1.19; 1 Koren 15.7). Wila pye Zheruzalemu ca legilizi yekelewe wo wa (Kapye 15.13-21; Gala 2.9). Zhaki wila wi sewe wi yonlogo maa torogo Izirayeli cengele ke ma yiri shyen koro kan. Izirayeli cengele ke ma yiri shyen ngele Zhaki wi yen na para ke senre na, koro ma ke yen fafafa Izirayeli cengele ke ma yiri shyen wele; ɛen fɔ Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye, a pè pe yee kan Zhezu wi yeri, poro senre wila yuun. Jologo gbogo ɲga kila gbɔn pe na ki kala na, paa gbɔn ma jaraga tara sannda ti ni. Zhaki wo yeege na, tagafenne poro pe yen Yennele li woolo jembelè wele.

Wa wi sewe wi ni, wi yen naga yenri pe yeri paa kala kunni pe yee ni wa jologo ki ni. Mbe taga wa ko na, wi yen naga yuun pe kan ma yo pe pye kajenmbele, pe pye go sogowo ni konaa paa tanri paa yala tagawa konɔ li ni. Wi yen na yerewe

kaan penjagboro fenne pe yeri fɔ paga kaa pe yee gbogo pe penjara ti kala na, nee kotogo nii fyɔnwɔ fenne pe ni.

Wa sewe wi go konjbannga (1.1-27) ki ni, Zhaki wi yaa para kagala ngele na, wi yen na ke senre yuun.

Wa sewe go shyen wogo (2.1-26) ki ni, wi yen naga yuun sefenne pe kan ma yo pe pe yee yingiwɛ jɛn, paga ka ti penjagboro fenne poro mbe pe ndanla, pee fyɔnwɔ fenne poro panra.

Wa sewe wi go (3.1-4.12) laga ki ni, mbele pe yen na pe yee jate kajenmbele, konaa naga jaa mbaa pele nari Yennele senre ti ni, Zhaki wi yen naga yuun pe kan fɔ pe yee gbogowo naa kendige wogo ki yaga, paa pe senyoro ti korosi jenge.

Wa sewe wi go (4.13-5.6) laga ki ni, wi yen na penjagboro fenne pe nawa tuun naa fɔ pe pe yee yingiwɛ jɛn yee gbogowo pi ni.

Wa sewe wi kosaga (5.7-20) ki ni, Zhaki wi yen naga yuun pe kan ma yo pe yere nɲbanga wa jologo ki ni, paa yenri mbele pe nawa pi tanga pe na pe kan konaa yambala pe kan.

**Sewe wi yen ma koonlo
yeege ɲga na**

Sewe wi lesaga senre konaa sharaga 1.1

Kanjbanra konaa wamawelewe 1.2-18

Mbege logo konaa mbege pye 1.19-27

Tagafo wi yinwege kala
 2.1-26
 Tagafo wi daga mbaa wi
 senyoro ti korosi 3.1-12
 Tijinliwe mba pi maa yin-
 rigi wa Yenhele li yeri
 3.13-18
 Tagafenne pe tangalomo
 4.1-5.6
 Yerewe senre ta yege 5.7-
 20

*Sewe wi torogo mbele yeri
 konaa pe sharaga*

¹ Mi Zhaki, mi na Yenhele
 lo naa we Fo Zhezu Kirisi pe
 tunmbyee, mi yen naga sewe
 na wi torogi yoro Izirayeli
 cengele ke ma yiri shyen ye
 kan, yoro mbele ye jaraga
 dunruya wi lagapyew we.
 Mi yen na ye shari.

Tagawa naa tijinliwe kala

² Sefenne, na wa-
 mawelewe cenle legere ka
 gbɔn ye na, yaa pi jate paa
 nayinme gbɔɔ kala yen;

³ katugu yege jen ma yo
 na paga ye tagawa pi wa
 mbe wele, ki ma ye kan yaa
 kagala kunni ye yee ni.

⁴ Een fo, ye ti ye kala
 kunmo yee ni pi tunngo pye
 pigi yon fili, jango ye pye
 ye sin ye yon fili, ye pye
 tegelesaga fu, yaraga kpe ka
 ka ye la.

⁵ Na kaa pye tijinliwe pi
 wa la ye ni, wi Yenhele li
 yenri pi ni, pa li yaa pi kan
 wi yeri; katugu Yenhele li
 maa leele pe ni fuun pe kaan
 legere legere nayinme ni.

⁶ Een fo, wuu yenri tagawa
 ni wiga kaa singi; katugu
 lere na kaa singi, wi ma pye
 paa kogɔje tonmo pi yinriwe
 naa pi towo pi yen, mba
 tifelege ki maa pi lee naa
 waa kanngeyege ki ni fuun
 ki na.

⁷ Ki lere cenle wiga kaa ki
 sonri ndee wi yaa yaraga ka
 ta we Fo wi yeri,

⁸ katugu wi jatere wi yen
 wi na shyen, wi woro ma
 yege sin wa wi tangalomo pi
 ni fuun pi ni.

*Fyonwo fo naa penjara
 taga kala*

⁹ Sefo na wi yen fyonwo
 fo, wila wi yee gbogo naa
 Yenhele luu yirige we.

¹⁰ Na wi yen penjagboro
 fo fun wila wi yee gbogo
 naa Yenhele luu tirige we,
 katugu wi yaa ka toro paa
 yan fyeenre yen.

¹¹ Na yonlo kiga yiri ki
 yama gbɔɔ pi ni, yan ki ma
 waga, ki fyeenre ti ma toori,
 ki tiyonwo pi ma ko. Ki
 pyelomo nungba pi na fun,
 penjagboro fo wi yaa ka ko
 mbe wo wa wi kapyegele ke
 sogowo fun.

*Wamawelewe naa kala na
 li ma lere le kapege*

¹² Lere na wi ma wa-
 mawelewe pi kun wi yee ni,
 ferewe yen wi woo; katugu
 na wiga wamawelewe pi
 kun wi yee ni mbe koro
 sinne mbe ko, wi yaa yin-
 wege ta paa wunluwo njala†

† 1:12 1.12 Ki wunluwo njala cenle laa pye Girekiye poro wolo, na paa pye na
 kaan lere wa yeri, na wi ya sanmbala pe ni kala la na, paa fenge naa malaga
 yen.

yen, ko nga Yenjele ligi yon fob kon mbe kan li yen ma mbele ndanla pe yeri we.

¹³ Na wamawelewe ka gbɔn lere wa mboo le kapege, wiga ka yo fɔ: «Yenjele lo li yen nala waa na wele.» Katugu Yenjele li se ya wa mbe wele mbeli kapege, lo jate laa si lere wa mbe wele mboo le kapege.

¹⁴ Eɛn fɔ, wamawelewe pi ma gbɔn lere pyew wi na mboo le kapege, na wo jate wi yɛɛra jogo pege kiga yiri wi ni mbaa wi fanla we.

¹⁵ Na jogo pege kiga kugbɔ le, ki mɛɛ kapege se. Kapege ko ka ka le, ko mɛɛ pan kunwɔ ni.

¹⁶ Sefɛnnɛ, yoro mbele ye yen mala ndanla, yaga kaa ye yɛɛ fanla.

¹⁷ Yarikanra jɛndɛ ti ni fuun, naa boyan yaara tiyɔnrɔ ti ni fuun, ti maa kaan we yeri na yinrigi wa yenjele na. Ti maa tinri na yinrigi wa Yenjele li yeri. Lo li yen naayeri yanwa† pi Dafɔ we. Yenjele li se kannga, kanngasaga si woro li na mbe wɔ.

¹⁸ Li yinwege kan we yeri kaselege sɛnrɛ ti fannga na, ma yala li nandanwa kala li ni, janjo we pye konɔnmbala wa yaara nda li da ti sɔgɔwɔ.

Yaa nuru, yaa ki piin

¹⁹ Sefɛnnɛ, yoro mbele ye yen mala ndanla, yaa nawa tuun ki wogo nga ki na, fɔ: Ki daga lere nunɔba nunɔba

pyew wila nuru fyafyaw, ɛɛn fɔ, paga kaa para fyafyaw, paga si kaa nawa nɔgbanni jagajaga;

²⁰ katugu lere na wi nawa pi yen ma nɔgan, wila ya mbe nga ki yen ma sin Yenjele yɛgɛ na ki pye.

²¹ Ki kala na, ye fyɔngo kapyege ki ni fuun ki yaga konaa nambewe pi ni fuun pi ni. Sɛnrɛ nda Yenjele li sanri wa ye kotogo na, ye yenle ti na kotoyinɔge ni, katugu ti mbe ya mbe ye sho.

²² Yaa tanri Yenjele li sɛnrɛ ti na, yaga ka pye ti logofɛnnɛ cɛ, mbaa ye yɛɛ fanla.

²³ Katugu lere na wi maa Yenjele li sɛnrɛ ti nuru wila sila tanri ti na, wi yen paa lere na wi maa yɛɛ yɛgɛ ki wele duwale.

²⁴ Wiga kaa yɛɛ wele mbe ko, wi mɛɛ kari, wi yen yɛgɛ nga na, wi mɛɛ fɛgɛ le ki na teere.

²⁵ Eɛn fɔ, Yenjele li lasiri na wi yen maa yɛɛ yɔn fili, wo na wila we piin lesele, na lere na kaa wi cancan mbaa wele, mbe koro wi na, na wi suu sɛnrɛ ti logo mbe fɛgɛ ti na, ɛɛn fɔ, wi kaa tanri wi na, ki fɔ Yenjele li yaa duwaw wi na wa wi kapyegele ke ni.

²⁶ Na lere wa kaa ki sɔnri wi yen Yenjele konɔ li tan-gafɔ, na wi suu yɔn ki yingiwe jɛn, wi yen naa yɛɛ fanla, wi Yenjele konɔ tan-gala li woro yaraga ka.

† 1:17 1:17 Naayeri yanwa po pi yen yɔnlɔ naa yenɔge naa wɔnɔgɔlɔ wele.

²⁷ Yennεεle konɔ tangala na li yen kpoyi ma pye fyongɔ fu we To Yennεεle li yege na, lo li yen: Mbaa pijiri-wele poro naa nanngunjaala pe wele, mbaa pe sari wa pe jɔlogɔ ki ni konaa mbɔɔn yeε yigi dunruya wi fyongɔ kagala ke ni.

2

Maga ka lere wɔ lere ni

¹ Sefenne, yoro mbele yaa tanri we Fɔ Zhezu Kirisi ɲa wi yen gbɔgɔwɔ fɔ wi tagawa konɔ li na, yaga kaa lere woo lere ni.

² Ndeε ki pye penjagbɔrɔ fɔ wa pan ma ye wa ye sherigo ki ni te vegeɲe ni wi yombeε li na, naa yaripɔrɔ tiyɔnrɔ ni wi yɔlogɔ, na fyɔnwɔ fɔ wa ka pan mbe ye wa fun, yaripɔrɔ konrɔkonrɔ ni wi yɔlogɔ,

³ na yaga yaripɔrɔ tiyɔnrɔ fɔ wi gbɔgɔ mboɔ pye fɔ: «Pan ma cɛn laga ki cɛnsaga tiyɔngɔ ɲga ki ni,» mbe si fyɔnwɔ fɔ wi pye fɔ: «Mboro mbe yere wame,» nakoma «Cɛn tara, na na tɔɔrɔ ti tanla.»

⁴ Ki ka pye ma, ye woro na leele woo leele ni ye yeε ni, na kiti kɔɔn jatere pere ni wi le?

⁵ Sefenne, yoro mbele ye yen mala ndanla, yaa nuru na yeri: Yennεεle li dunruya ɲa wi fyɔnwɔ fenne pe wɔ, janɲo pe ta pe pye penjagbɔrɔ fenne wa tagawa kala li ni, peli wunluwɔ pi ta,

po mba lɔa pi yɔn fɔlɔ kon mbe kan li yen ma mbele ndanla pe yeri we.

⁶ Eɛn fɔ, yoro wo na, ye ma fyɔnwɔ fɔ wi tifaga! Ma si yala, penjagbɔrɔ fenne poro pe yen na ye jɔlɔ, na ye tilele na kee ye ni wa kiti konfenne pe yege sɔgɔwɔ.

⁷ Poro wele pe maa senpere yuun Zhezu mege tiyɔngɔ ɲga Yennεεle li kan ye yeri ki na.

⁸ Na ye kaa tanri wunluwɔ pi lasiri wi na mbaa wi yɔn finli, paa yege ɲga na Yennεεle senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «*Maluwee yenle wi daga mbɔɔn ndanla paa yege ɲga na mɔɔ yeε ndanla*†,» kona ki tiyɔngɔ ko yaa piin.

⁹ Eɛn fɔ, na ye kaa lere woo lere ni, kona, ye yen na kapege piin, a Yennεεle li lasiri wi yen na ye jeregi, katugu ye yen naa jogo.

¹⁰ Lere ɲa fuun kaa Yennεεle li lasiri wi ni fuun wi tanri mbaa wi yɔn fili, mbe si lasiri wi ɲgasegele ke nunɲba jɔgɔ, kona, wɔ ke ni fuun ke jɔgɔ.

¹¹ Katugu Yennεεle na ligi yo ma yo fɔ: «*Maga ka jataga pye,*»† ligi yo fun ma yo fɔ: «*Maga ka lere gbo*»† Ki kala na, na ma woro na jataga piin, na maga lere gbo, kona, ma Yennεεle li lasiri wi jɔgɔ.

¹² Yaa para, yaa piin paa leele mbele yen Yennεεle li yaa kiti kon pe na mbe yala

lasiri ŋa wi ma lere pye lesee wi ni.

¹³ Lere ŋa wi woro na leele sanmbala pe yinriwe taa, na Yenŋele liga kaa jaa mbe kiti wi kɔn wi na, li soo yinriwe ta. Leele yinriwe taga ki ma fannga ta kiti wi na.

Tagawa naa kapyegele senre

¹⁴ Sefenne, na lere wa ka yo fɔ tagawa yen wi ni mbe sigi ta wi sigi naga wa wi kapyegele ke ni, yingi ki yaa yɔn wi kan? Ki tagawa pi mbe ya mboo sho le?

¹⁵ Na yaripɔɔ kala ka pye sefɔ naja, nakoma sefɔ jele wa na, na pilige pyew yaakara ti woro wi yeri,

¹⁶ na ye ni wa kaa pye mbe yo fɔ: «Ta kee yeyinŋe na! Ma sa yaripɔɔ le mɔɔ wire ti weri, ma li ma tin!» Mbe sigi ta wi suu wire ti kala yɔnyaara ti kan wi yeri, yingi ki wogo ŋga ki yaa yɔn?

¹⁷ Pa tagawa pi yen ma fun, na piga koro pi yee na, na pi woro na pi yee nari wa kapyegele ke ni, pi ma ku†.

¹⁸ Een fɔ, kana lere wa yaa yo fɔ: «Mboro wo na, tagawa yen ma yeri, mi wo na kapyegele yen mi yeri. Ma tagawa pi naga na na kapyegele fu, mi wo na, mi yaa na tagawa pi naga ma na wa na kapyegele ke ni.»

¹⁹ Mâ taga ki na ma yo Yenŋele li yen nunŋba pe, ko yɔn. Gboshugulo pè taga ki

na ma fun, ki kala na, pe maa fyɛ na seri.

²⁰ Mboro ŋa lembige, ma daga mbege jen fɔ tagawa piga pye kapyegele fu, pi ma pye kayongɔ fu?

²¹ Yिंगi na Yenŋele làa si we tɛle Abirahamu wi jate lesinŋe? Wi kapyegele koro kàa ti, naa wila wi pinambyɔ Izaki wi wɔ saraga Yenŋele li yeri wa saraga wɔsaga ki na we.

²² Ma maga yan fɔ wi tagawa po naa wi kapyegele ke ni, kaa pinle na tunŋgo piin ja, a wi kapyegele koo tagawa pi kan pi yɔn fili.

²³ Nga Yenŋele senre sewe wi yen na yuun, pa kigi yee yɔn fili yeen fɔ: «Abirahamu wi si taga Yenŋele li na, ki kala na, a Yenŋele li nɛɛ wi jate lesinŋe†,» maa yeri li wonlo.

²⁴ Ki kala na, ye maga yan fɔ Yenŋele li maa lere wi jate lesinŋe wi kapyegele koro kala na, wi tagawa po nunŋba kala ma.

²⁵ Nanjaa Arahabu pa wi wogo kila pye ma fun. Yenŋele làa wi jate lesinŋe wi kapyegele koro kala na, katugu wila Zhufuyepitunmbolo pe yigi tiyongɔ, ma kaa pe saga, a pè songɔɔ ma kologo ka yege le ma kari.

²⁶ Yɛge ŋga na senwee wi wire tiga pye yinne fu, ti ma ku, ki pyelomɔ nunŋba pi na, na tagawa piga pye kapyegele fu, pi ma ku.

† 2:17 2.17 Ko kɔɔ wo yen pila ya kala yɔn. † 2:23 2.23: Zhene 15.6

3

Ngayinne senre

¹ Sefenne, ye legere ka kaa ki jaa mbe pye nagafenne, katugu yege jen ma yo woro mbele we yen nagafenne, kiti wi yaa ka ngban woro na mbe we.

² We ni fuun we maa punngu pyelomo legere ni. Na lere na woro na punngu wa wi senyoro ti ni, ko fo wo sin ma yon fili. Wi mbe ya mboo yee yingiwē jen.

³ We maa karafeye pe nii wa shonye pe yonro ti ni, jango paa nuru we yeri. Kiga pye ma, we ma ya na pe wire lombondo ti konri.

⁴ Ye tonmokoro fun ti wele. Ti yen ma tugbolō fo jenge, tifelingboro ti maa ti wonrogi na kee ti ni. Een fo, konaa ki ni fuun, ti fevenne pe maa ti sinni tonmokoro mbirige jele ni na kee ti ni wa laga nga pe maa jaa we.

⁵ Lere wi ngayinne fun li yen wire ti laga jele ka, een fo, li maa kagbolō yuun na li yee gbogo.

Ye kason jele li wele, li ma si ya ma kologo gbenge ki yigi maga sogo!

⁶ Ngayinne fun li yen paa kason yen. Li yen ma yin kapere pyew ti ni. Li censaga ki yen wa we wire ti ni na ti lombondo ti kaan, a tila fyongō kagala piin. Li maa kason nii we yinwege sanga wi ni fuun wi ni, nga ki maa paan na yinrigi wa jaganama wi ni.

⁷ Wongaala mbele fuun pe yen toro tijere tijere ni,

naa sannjere ti ni, naa yaara nda ti maa fulolo lara na ti ni, naa tonmo yaara ti ni, ti cengele ke ni fuun lere wi mbe ya mberi koro, wiri koro mako.

⁸ Een fo, ngayinne le, lere kpe na ya mbe lo yingiwē jen. Li yen yaripege nga lere se ya koro. Li yen ma yin shonro ni, nda ti maa leele kuun.

⁹ We ma ngayinne li tege na we Fo na wi yen we To wi sonni li ni. We mali tege fun na leele pe dangi, poro mbele Yenjele li da ma pe pye li yanlee we.

¹⁰ Wa yon nungba ki ni, Yenjele li sonmo senre naa dangga senre ti maa yinrigi wa. Sefenne, kii daga kila piin ma.

¹¹ Tonmo taan naa tonzorowo pi se ya pinle mbaa pulo wa lawege nungba ki ni.

¹² Na woolo, figiye tige ki se ya mbe oliviye tige pyo se. Ezen tirige ki se ya mbe figiye tige pyo se. Ki pyelomo nungba pi na fun, lawege nga ki tonmo pi yen ko ni, ki se ya mbe tonmo taan pulo.

Tijinliwe mba pi maa yinrigi wa yenjele na

¹³ Ambō wi yen tijinliwe fo naa kajenje ye ni? Ki fo wigi naga wa wi kapyegele koro naa wi tangalomo jembe pi ni, kotoyinnye naa tijinliwe ni.

¹⁴ Een fo, na yenjapege naa kashara ka pye wa ye kotogo na, yaga kaa ye yee gbogo,

mbaa finlele mbe je kaselege ki na.

¹⁵ Ki tijinliwe cenle po ma pi yen mba pi maa yinrigi wa yennele na. Ki tijinliwe pi yen laga tara to ni. Pi yen senwee piile poro woo naa gboshugulo woo.

¹⁶ Ko ki ti yenjaga naa kashara jatere wiga pye laga nga na, kafaara naa tipewe pi cenle pyew pi ma pye wa fun.

¹⁷ Een fo, tijinliwe mba pi maa yinrigi wa yennele na na paan, ki kongbannga, pi yen kpoyi, ko punjo na, pi yen yeyinnye ni, ma pye pow, ma pye tanwa jaga ni leele pe ni. Pi ma pye leele yinriwe taga ni, na kapyere jende piin. Pila lere wo lere ni, pila la kopiire piin.

¹⁸ Leele mbele pe maa yeyinnye nii leele pe sogowo na pe yee mari, na pe kagala ke piin yeyinnye na, tonli na pe ma ta wo wi yen yinwege nga ki yen ma sin.

4

Dunruya wi weenre kala

¹ Maara naa kendige nga ki yen ye sogowo, ti maa yinrigi se? Pa ti maa yinrigi wa kagala ngele ke la maa ye taa ke ni na wiin wa ye wire ti ni.

² Ye maa yarilegere jaa, ye seri ta, ki kala na, ye yen legbolele. Ye yeye maa yinrigi yarilegere na, ye se ya mberita. Kendige naa maara yen

ye sogowo. Yaraga nga yaa jaa ye sege ta, katugu ye woro naga yenri Yennele li yeri.

³ Na ye ka sila yenri Yennele li yeri, ye se ta, katugu ye maa yenri jatere na ni wii yon. Yaraga nga ye maa yenri, ye maa jaa mbege tege mbaa ye kandaanra piin ki ni ce.

⁴ Yoro keenre lifenne wele†! Ye sigi jen mbe jen mbe yo na yaga pye dunruya yaara ti wonlo, kona, ye yen Yennele li jugu wi le? Lere na kaa jaa mbe pye dunruya yaara ti wonlo, wi ma pye Yennele li jugu.

⁵ Yaga kaa ki jate ndee Yennele senre sewe wi yen na nga yuun ki yen jaga, ki nga fo: «Yinne na Yennele li le we ni li kala na, we yen mali ndanla, fo a li yen yenjaga ni we kala na.»

⁶ Een fo, Yennele li yen na yinme kaan we yeri, mba pi gbogo naa ma we, katugu Yennele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fo: «Yennele li yen na wiin mbele pe maa pe yee gbogo pe ni. Een fo, li yen na yinme kaan mbele pe pe yee tirige pe yeri†.»

⁷ Ki kala na, yaa nuru Yennele li yeri, yaa Sotanla wi wiin, pa wi yaa fe mbe laga ye na.

⁸ Ye fulo Yennele li tanla, pa li yaa fulo ye tanla. Yoro kapere pyefenne wele, ye ye

† 4:4 4.4: Ki leele pe yen keenre lifenne katugu paa senre nungba yo. Pe ma yo Yennele li pe ndanla, ma si yala dunruya yaara to ti pe ndanla. † 4:6 4.6: Yomi 3.34

keyen yi pye kpoyi yeyi wo wa kapere ti ni. Yoro kopiire fenne wele, ye ye kotooro ti pye kpoyi.

⁹ Ye ti ye nawa pi tanga ye na, ye yegε san yaa gbele. Ye ye titegere ti kannga gbeere. Ye ye nayinme pi kannga yesanga.

¹⁰ Ye ye yεε tirige we Fɔ wi yegε na, kiga pye ma, wi yaa ye yirige.

*Yaga kaa kiti koon
sefenne pe na*

¹¹ Sefenne, yaga kaa senpere yuun ye yεε na. Lere na ka senpere yo sefo wa na, nakoma mbe kiti kon wi na, kona, wi senpere yo Yenhele li lasiri wi na ma kiti kon wi na. Na maga si kiti kon lasiri wi na, kona, ma woro wi tangafɔ naa, εen fo ma yen na kiti koon wi na.

¹² Yenhele lo nungba li yen lasiri wi kanfo naa kiti konfo. Lo nungba lo li mbe ya mbe lere sho, lo li mbe si ya mbe lere jɔgo. εen fo, mboro wo yen ambo mbe sila kiti koon ma lewee yenle wi na?

*We yinwege ki yen
Yenhele lo keε*

¹³ Yaa nuru na yeri yingɔ, yoro mbele ye maa yuun fo: «Nala, nakoma goto we yaa kari wa cagbɔgo tisan ki ni, we yaa sa yele nungba pye wa, mbe safari wa mbe penjara ta.»

¹⁴ Ma si yala, kala na li yaa pye wa ye yinwege ki ni goto,

ye sili jen! Ye yen paa fɔngɔ yen, nga ki ma wo wagati jenri ni, mbe si kon le teere.

¹⁵ Nga ki ja daga yaa yuun ki nga: «Na Yenhele li ka yenle, na waga koro yinwege na, pa we yaa nga ki pye, nakoma mbe nga ko pye.»

¹⁶ εen fo, yingɔ, ye yen na ye yεε gbogo na ye yεε nari. Ki yεε gbogowo cenle mba pi woro ma yon.

¹⁷ Lere na wi kajenge pyege ki jen, wi si woro naga piin, ki ma pye kapege ki fo wi kan.

5

*Penjagboro fenne pe
yerewe*

¹ Yoro penjagboro fenne wele, yaa nuru na yeri yingɔ! Yaa gbele yaa jεen jɔgo kagala ngele ke yaa ye ta ke kala na.

² Ye penjagboro ti fongɔ, a ndonno ye yariporo ti ka.

³ So wi ye ye te naa ye warifuwe wi ni. Naa so wi ye ti ni, ki yaa pye sereya ye kala na mbe ye wire ti jɔgo paa yegε nga na kason ma yaraga jɔgo we. Ye penjagboro gbogolo ye yεε kan ki piliye pungo woyo† yan yi ni.

⁴ Tunmbyeele mbele pe tunngo ki pye wa ye keere ti ni, yee pe sara wi kan pe yeri. Ye nungbolo jan pe gbeere ti yeri! Mbele pe yen na ye yarilire ti koon, Yenhele li pe gbeere ti logo,

† 5:3 5.3: Piliye pungo woyo yan senre tila yuun, yo yi yen dunruya koyege ye.

lo li yen we Fɔ ɲa wi yen yawa pi ni fuun fɔ.

⁵ Yè legboolo lige li laga tara ti na, ma katanra pye. Yè li ma tɔɔ paa yaayogo yen, ɲga pè kan ki ka ma tɔɔ naga gbosanga wi singi.

⁶ Yè kiti kɔn lesinɲe wi na maa gbo, wii si ye win.

*Mbaa kagala kunni ye yee ni
konaa yenrewe*

⁷ Sefenne, yaa kagala kunni ye yee ni fɔ we Fɔ wi sa pan. Yege wele paa yege ɲga na kere kɔnfɔ wi maa tara yarilire tiyɔnɔ ti singi naga kunni wi yee ni. Wi maa ki kunni wi yee ni jenge fɔ wi sa tisara kɔngbannda to naa tisara punɲo woro ti ta.

⁸ Yoro fun, yaa kagala kunni ye yee ni ma, ye kotogo ta, katugu we Fɔ wi panga ki yɔngɔ.

⁹ Sefenne, yaga kaa kɔngɔri ye yee na, jango Yenɲele liga ka kiti kɔn ye na. Kiti kɔnfɔ wì yɔngɔ, wi yen ma yere le go yɔn ki na.

¹⁰ Sefenne, Yenɲele yɔn senre yofenne mbele pè para we Fɔ wi mege na, ye nawa to pe na. Jɔlogɔ ɲga pè jɔlo, naa kagala ɲgele pè kun pe yee ni, yaa piin ma fun.

¹¹ Ye wele, mbele pè wamawelewe pi kun pe yee ni ma koro sinmbele, we yen naga yuun ma yo pè feri. Zhɔbu wila jɔlogɔ ɲga kun wi yee ni ki wogo pège senre yo, a yège logo. Wi jɔlogɔ ki kɔsaga, Yenɲele làa kajenge

ɲga pye maa kan yège jɛn, katugu Yenɲele li leele yinriwe taga naa li kajenge pyege kì gbɔgɔ.

¹² Sefenne, ɲga kì gbɔgɔ ma we ki ni fuun na, ko yen fɔ yaga ka wugu fyew. Yaga ka wugu naayeri wi na, nakoma tara ti na. Yaga si ka wuguro ta yege pye. Eɛn fɔ, ye yo ee, na kala li ka pye «ee», nakoma ayoo, na kala li ka pye «ayoo», jango Yenɲele li kiti wiga ka to ye na.

¹³ Na kaa pye lere wa yen na jolo ye ni, wila Yenɲele li yenri. Na kaa pye wa nawa yen ma yinɲgi, wila yuuro shoo wila Yenɲele li sɔnni.

¹⁴ Na kaa pye lere wa na yaa ye ni, wi legilizi lelele pe yeri pe pan pe Yenɲele yenri wi kan pe sinme fa wi na we Fɔ wi mege ki na.

¹⁵ Ki Yenɲele yenrewe mba pè yenri tagawa ni, pi yaa yaɲa wi sagala. Pa we Fɔ wi yaa yambagawa kan wi yeri. Na kaa pye wi kapere pye, pa ti yaa kala yaga wi na.

¹⁶ Ki kala na, yaa ye kapere ti yuun yaa ye yee kaan, yaa Yenɲele li yenri yaa ye yee kaan, jango ye ta ye sagala. Lesinɲe wi Yenɲele yenrewe mba wì yenri kapɔɔ ni, pi yen fanɲga ni fɔ jenge.

¹⁷ Eli wila pye senwee paa we yen. Wila Yenɲele li yenri kapɔɔ ni ma yo tisaga kiga ka pan. Tisaga kii pan laga tara ti na maga yigi fɔ yele taanri naa yenge kɔgolɔni.

¹⁸ Ko punḡo na, a wì Yenḡeḡe li yenri naa, a tisaga kì pan, a tara ti yarilire tì yon.

¹⁹ Sefenne, na wa ka punḡo ye ni mbe kaselege konɔ li wa, na wa kaa saga wi ka songoro mbe pan wa li ni naa,

²⁰ yege jen ye yo fo lere ḡa ka kapege pyefo wa songoro mboo wo wa kombege ḡa wì punḡo ki ni, wi yaa ki kapege pyefo wi yinne li sho kunwo pi ni, *mbege kan wi kapere legere mbe kala yaga wi na†.*

† 5:20 5.20: Yomi 10.12

**Sewe kongbanna
 na
 PYERI
 wila yonlogo ma
 torogo
 Sewe wi nawa
 senre**

Zhezu wi pitunjo Pyeri wo wila ki sewe na wi yonlogo maa torogo. Pyeri wila pye Zhezu wi pitunmbolo ke ma yiri shyen mbele wila wo wo wa. Pyeri wo paa pye na jate pe ni ma we. Pyeri mege ki yen Girekiye senre ni, ki koro wowi na walaga. Zhezu wo wila Pyeri mege ki taga wi na. Eburuye senre ti ni wi mege ko layi nga Simo. Pyeri wila pye Galile tara fenne woo ma yiri wa Betisayida ca (Zhan 1.43). Pyeri wo naa wi nasepyo lenana Andire wi ni paa pye ngbanra wofenne wa Galile logbogo ki ni. Een fo, naa Zhezu wila kaa pe yeri ma yo pe pye wi forogofenne, a pe si ngbanra womo pi yaga mee taga wi na. Naa paa kaa Zhezu wi gbo, a wi yen ma yiri, ma kari wa yenjele na, Sentanra nda ti yen na para wi wogo na, a Pyeri wi siri yari wa Zheruzalemu ca, naa wa Zhude tara konaa wa Samari tara. Mbe yala kalege ki yen na nga yuun ki ni, Pyeri wila kari fo wa Jromu ca. Pa paa wi gbo wa; paa wi kan tiparaga na maa gbo.

Laga ki sewe na wi ni,

Pyeri wigi yo we kan ma yo Siliven na pe yinri Silasi wo wila ki sewe na wi yonlogo wi kan (5.13). Tagafenne mbele pe gbon ma jaraga tara ta yege ni, Pyeri wila sewe wi yonlogo maa torogo poro kan. Nala pa ki tara ti yen wa Turiki tara ti ni (1.1)

Ki sanga wi ni tagafenne mbele paa pye wa ki lara ti ni, paa pye na pe jolo fo jenge. Ko kala ki ti Pyeri wila ki sewe na wi yonlogo mbe kotogo kan pe yeri.

Wa sewe wi go (1.2-12) laga ki ni, Pyeri wi yen na tagafenne pe nawa tuun fo Yenjele li yaa ka pe sho, konaa li korogo tege pe kan wa yenjele na. Pe yaa ka ki korogo ki ta, na Zhezu wiga ka songoro mbe pan pilige punjo wogo ki na we. Ki kala na, na kangbanra ka gbon pe na, pe daga mbe yere jenge wa tagawa pi ni.

Wa sewe wi go (1.13-2.10) laga ki ni, Pyeri wi yen naga yenri tagafenne pe yeri paa pe yinwege ki piin ki pye kpoyi.

Wa sewe wi go (2.11-4.9) laga ki ni, Pyeri wi yen na pe yenringbanga yenri fo pe tangalomo pi pye jembe wa mbatagambala pe sogowo konaa poro yee jate pe yee sogowo. Pe daga mbaa Kiriwi wi forogi, wo na wi jolo ali maga ta wii kapege kpe pye.

Wa sewe wi kosaga (5.1-14), Pyeri wi yen na yerewe kaan tagafenne poro naa

yεkeele pe yeri, konaa ma sharaga jenri taga wa.

Sewε wi yen ma koonlo yεge nga na

Sewε wi lesaga senre konaa sharaga 1.1-2

Showo pi yen na jigi tagasaga nga kaan 1.3-12

Tagafenne pe yinwege ki daga mbe pye kpoyi 1.13-2.10

Tagafenne pe tangalomo wa mbatagambala pe sogowo 2.11-4.6

Tangalomo wa gbogolomo woolo pe sogowo 4.7-5.14

Sewε wi torogo mbele yeri konaa pe sharaga

1 Mi Pyeri, mi na mi yen Zhezu Kirisi wi pitunno, muwi mila ki sewε na wi torogi yoro mbele Yenjele li wo ye kan, yoro mbele ye jaraga ma pye nambanmbala wa Pon, naa Galasi, naa Kapadosi, naa Azi konaa Bitini kindaye pe ni we.

2 We To Yenjele li ye wo ma yala nga laa kon ma tege faa ki ni, jango ye pye li woolo Yinnekpoyi li fannga na, yaa Zhezu Kirisi wi senre ti nuru, wi kasanwa pi ye pye kpoyi.

Yenjele sa yinme naa yeyinngε kan ye yeri ka mbaa tari ti na!

We jigi tagasaga ki yen yinwege wogo

3 Ye ti waa Yenjele li sonni, lo na li yen we Fo Zhezu Kirisi wi To we. Pa li kaa we yinriwe ta jεnge we, a

li si yinwefonngo kan we yeri Zhezu Kirisi wi yenme ma yiri wa kunwo pi ni pi fannga na. Ki pye ma, jigi tagasaga yinwege wogo yen we yeri.

4 A we si korogo ta nga ki se jogo, ki se cen fyongo ni, ki tiyonwo pi se ko. Ki korogo ki yen ma tege ye kan wa yenjele na,

5 yoro mbele Yenjele li yawa pi yen na ye korosi, ye tagawa pi fannga na fo showo pi sa pan. Ki showo we, Yenjele luu gbεgele maa tege mboo naga dunruya kosanga ni.

6 Ki showo pi kala na, ye yen na yogori fo jεnge, ali maga ta yingo ki daga ye pye yesanga ni wagati jenri ni, wamawelewe cenle legere nda tila ye taa ti kala na.

7 Ti go ko yen mbe ye tagawa pi wa mbe wele, mboo tiyonwo pi jen. Te wi yen yarikogo, ma si yala pe maa wa ma wele wa kason ki ni. Ki pyelomo nungba pi na, ye tagawa mba pi yon ma we te wi na, pe maa wa ma wele, jango pi pye sinmbe. Kiga pye ma, pa ye yaa sonmo, naa gbeme, naa gbogowo ta, na Zhezu Kirisi wiga kaa yeε naga sanga na ni we.

8 Wi yen ma ye ndanla ali maga ta ye faa yan gben. A ye taga wi na maga ta ye woro naa yaan yingo. Ki kala na, ye nayinme gboo ta na yogori, ki nayinme pi gbogo fo lere se ya mboo

kɔɔ yo sɛnrɛ ni,

⁹ katugu tagawa pi tɔnli yòo ta, wo wi yɛn ye yinngɛle ke shɔwɔ we.

¹⁰ Ki shɔwɔ we, Yɛnɛle yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pàa ki lagaja mboo kɔɔ jɛn, ma yewe pi wogo na fɔ jɛngɛ. A pè Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ yo yarikanga nɔa li mbaa kan ye yeri ki wogo na.

¹¹ Kirisi wi Yinne na làa pye pe ni, làa kagala nɛle naga pe na, pàa pye naga nɔbanga mbe ke pyesanga naa ke pyelomɔ pi jɛn; katugu, faa, ki Yinne làa pye na Kirisi wi jɔlɔgɔ wogo ki yari, konaa gbɔgɔwɔ mba wi mbaa ka ta ko punɔo na pi ni.

¹² Yɛnɛle làa ki naga li yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe na ma yo kagala nɛle làa kan pe yeri paa yuun, ke sila pye poro kpaw wogolo, ɛɛn fɔ, kàa pye yoro wogolo. Ki kagala wele, Sentanra ti yofɛnnɛ pè ke yari koni ye kan Yinnekpoyi li fannɔa na, lo na Yɛnɛle li tun ma yiri wa naayeri we. Mɛrɛgɛye poro na, paa ki jaa mbe ki kagala ke yan mbe ke jɛn.

*Tagafɛnnɛ pe tangalɔmɔ pi daga
mbe pye kpoyi*

¹³ Ki kagala ke kala na, ye ye jatere wi gbɛgele yoo tɛgɛ. Ye koro yɛnmbɛlɛ†. Ye ye jigi wi ni fuun wi taga yinmɛ mba pi yaa ka kan ye yeri,

na Zhezu Kirisi wiga kaa yɛɛ naga pi na.

¹⁴ Yaa Yɛnɛle li sɛnrɛ ti nuru. Jogo kagala nɛle kàa pye ye ni faa maga ta ye yɛn kambajɛnmbɛle, yaga kaa taanri mbaa yala koro ni.

¹⁵ Ɛɛn fɔ, ye pye kpoyi wa ye tangalɔmɔ pi ni fuun pi ni, paa Yɛnɛle na li ye yeri li yɛn kpoyi we.

¹⁶ Katugu ki yɛn ma yɔnlɔgɔ wa Yɛnɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi ni ma yo fɔ: «Ye pye kpoyi, katugu mi yɛn kpoyi†.»

¹⁷ Wa ye yɛnrɛwɛ pi ni, ye maa Yɛnɛle li yinri ye To, lo na li maa kiti kɔɔn leele pe ni fuun pe na, na yala pe kapyere ti ni, laa lere wɔ lere ni. Ki kala na, wa wagati nɔa fuun wì koro ye pye laga dunruya wi ni, yege naga wa ye tangalɔmɔ pi ni fɔ ye yɛn na fyɛ Yɛnɛle li yɛgɛ.

¹⁸ Katugu Yɛnɛle li ye go shɔ ye tɔnli fu tangalɔmɔ mba yè ta ye tɛlɛye pe yeri pi ni, paa yɛgɛ nɔa na yègɛ jɛn we. Lii ye go shɔ yaara nda ti ma jɔgɔ to ta ni, paa penjara naa tɛ yɛn.

¹⁹ Ayoo, li ye go shɔ Kirisi wi kasanwa sɔnɔbanga woo po ni. Wo wì pye paa simbapyɔ yɛn, nɔa wi yɛn tulugo fu naa fyɔngɔ fu.

²⁰ Yɛnɛle làa Kirisi wi wɔ na dunruya wi fa da gbɛn, lùu naga ki wagati punɔo woo nɔa wi ni, ye yɔnwɔ po kala na.

† 1:13 1.13: *Mbe koro yɛnmbɛle: Ko yɛn mbe gbɛgɛle mbe cɛn ki cɛnwɛ.*

† 1:16 1.16: Levi 19.2

²¹ Yè taga Yennɛle li na wo fannɔga na. Lo lùu yen maa yirige wa kunwɔ pi ni ma gbɔgɔwɔ kan wi yeri. Kì pye ma, a yè si ye tagawa naa ye jigi wi taga Yennɛle li na.

²² Ye ye nawa pi pye kpoyi kaselege senre nda yè le to ni, ye sefenne pe ta pe ye ndanla sɔbe ni wa tagawa pi ni. Kì kala na, ye ye yee ndanla jɛnge ye kotogo ki ni fuun ni.

²³ Katugu yè yinwefɔnnɔgo ta Yennɛle li senre nda ti yen yinwege woro naa kɔsaga fu to fannɔga na. Kì pye ma, ye woro to ɲa wi ma ku wo piile, ɛen fɔ, ye yen to ɲa wi se ku wo piile.

²⁴ Kì yen paa yege ɲga na Yennɛle senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Leele pe ni fuun pe yen paa yan yen.

Pe tiyɔnwɔ pi ni fuun pi yen paa yan fyɛenre yen.

Yan ki ma waga, ki fyɛenre ti ma kaanla ma toori.

²⁵ ɛen fɔ, we Fɔ wi senre ti yaa koro wa fɔ sanga pyew.†

Kì senre to ti yen Sentanra nda pàa yo ma ye kan we.

2

Sinndelege yinwege wogo naa Yennɛle li leele kpoyi wele

¹ Kì kala na, ye nambewe pi ni fuun pi yaga, naa yag-bogowo pi ni fuun, naa kopire ti ni, naa yenjaga ki ni konaa lesangara senre ti ni.

² Ye pye paa piyengele yen: Yennɛle senre nda ti yen paa nɔnɔ jɛnɲe yen, ti la mbaa ye taa paa yege ɲga na yinriwe la ki ma piyenle li ta we, jango ye kaa wɔ ye le ye shɔwɔ pi ta pew.

³ Katugu yege ɲga na we Fɔ wi yen ma yɔn, yège jɛn makɔ.

⁴ Ye fulo we Fɔ wi tanla, wo ɲa wi yen sinndelege yinwege wogo. Leele pàa je ki na, ɛen fɔ, Yennɛle ligi wɔ, a kì pye sɔnnɔgbanga wogo li yege na.

⁵ Yoro fun ye fulo wi tanla ye pye paa sinndɛere yinwege woro yen. Pe ye tege pe Yinnekpoyi li yunɔgbɔgo ki kan, jango ye pye saraga wɔfennekpoyi, mbaa Yinnekpoyi saara woo Yennɛle li yeri Zhezu Kirisi wi fannɔga na, to ti yen ma Yennɛle li ndanla.

⁶ Kì pye ma, Yennɛle senre sewe wi yen na ɲga yuun ki ɲga fɔ:

Ye wele, mi sinndelege sɔnnɔgbanga wogo wɔ, mi yen naga teri wa Siyɔn ca paa go yenle sinndelege kɔnnɔgbannɔga yen.

Lere ɲa ka taga ki na wo se fere shɔ fyew.†

⁷ Kì kala na, kì sinndelege kì yen sɔnnɔgbanga wogo yoro tagafenne ye kan. ɛen fɔ, mbele pee taga kì na, kì yen ma yɔnlɔgo wa Yennɛle senre sewe wi ni ma yo fɔ:

Go wafenne pè je sinndelege ɲga na,

† 1:25 1.24-25: Eza 40.6-8 † 2:6 2.6: Eza 28.16

*ko ki pye go yenle li
sinndelege kongbannga
ye.†*

⁸ Ki yo naa wa Yenñele senre
sewe wi ni laga ka na ma yo
fo:

*Ki yen sinndelege nga ki maa
leele kaan pe maa kun-
rugu ki na,
ma pye walaga nga ki maa
leele jaanri.†*

Pè kurugo, katugu pee yenle
mbe taga Yenñele li senre ti
na. Pa ki wogo kila kòn ma
tege pe kan ma.

⁹ Een fo, yoro wo na,
ye yen cenle na Yenñele
li wo, ma pye Wunlunaja
wi saraga wofenne; ye yen
cenle na li yen kpoyi ma pye
Yenñele li woolo. Li ye go
sho, jango yaa li kagbogolo
ke yari. Lo li ye yeri ye yiri
wa wowo pi ni ye ye wa li
yanwa gboc pi ni.

¹⁰ Faa ye sila pye Yenñele
li woolo, een fo koni, ye yen
li woolo. Faa Yenñele li sila
ye yinriwe ta, een fo koni, li
ye yinriwe ta.

*Yaa tanri
paa Yenñele li tunmbyeele
yen*

¹¹ Na wennne, ye yen nam-
banmbala ma pye cenfenne
laga tara ti na, ki kala na,
mila ye yenri fo: Ye ye yee
yingiwe jen wire ti jogo ka-
gala ke ni, ke maa malaga
gbocn ye yinñegele ke ni.

¹² Yaa tanri tangalomo
jembe na mbele pee sheri pe
sogowo, kiga pye ma, ali na
pe kaa ye mepege yinri mbe

yo ye yen kapege pyefenne,
pa pe yaa ka ye kapyere
jende nda yaa piin ti yan
mbe Yenñele li gbogo ti kala
na, na liga ka pan pilige nga
ni we.

¹³ Leele mbele pe yen
fannga fenne, yaa pe fannga
ki ni fuun ki gbogo we Fo wi
kala na. Yaa wunlumbolo to
wi gbogo, wo na wi yen ma
cen fannga fenne pe go na
we.

¹⁴ Yaa gboforoneriye pe
gbogo, poro mbele wunlum-
bolo to wi tun pe saa kapere
pyefenne pe jolo paa kajeñge
pyefenne pe sonni we.

¹⁵ Nga Yenñele li yen na
jaa koyi nga fo leele mbele
pe yen kambajenmbele ma
pye lembire, ye pe yonro ti
ton pe na ye kajeñge nga yaa
piin ki ni.

¹⁶ Yaa tanri paa leseele
yen, konaa ki ni fuun, yaga
ka ye lesewe pi le mbaa
kapege ki piin larawa. Een
fo, yaa tanri paa Yenñele li
tunmbyeele yen.

¹⁷ Yaa leele pe ni fuun pe
gbogo, ye tagafenne yeenle
pe ye ndanla. Yaa fyee
Yenñele li yeege, yaa wun-
lumbolo to wi gbogo.

*Kirisi wi jologo ki yeege
nagawa*

¹⁸ Yoro tunmbyeele wele,
yaa ye teele pe senre ti nuru
yaa pe gbogo jenge. Teele
mbele pe yen jembere ma
pye kotoyinñge ni, yaga kaa
poro nungba gbogo, een fo,

ali mbele pe yen nambewe fenne fun o;

¹⁹ katugu jologo nga kii daga lere wi jolo, na wi kaa ki jolo mbege kun wi yee ni Yennele li yee fyere ti kala na, ki wogo ki yen ma yon.

²⁰ Na paga ye gbɔn ye kapere pyege kala na, a yege kun ye yee ni, yingi sonmo ye yaa ta wa ki wogo ki ni? Eɛn fo, na ye kaa jolo ye kajenge pyege ki kala na, a yege kun ye yee ni, ki wogo ki yen ma yon Yennele li yee na.

²¹ Ko mege ki ti Yennele li ye yeri, katugu Kirisi wo jate wi jolo ye kala na maga yee naga ye na, jango yaa tanri wa wi tuuro ti ni.

²² *Wi sila kapege kpe pye, yagbogowo senre kpe sila yiri wa wi yon†.*

²³ Naa pāa wi tegele, wi sila ki tegele li songoro pe na. Naa pāa wi jolo, wi sila senngbanra yo mbe wa pe na, eɛn fo, wila wi yee le Yennele li kee, lo na li maa kiti sinne koon we.

²⁴ *Kirisi wo jate wi we kapere ti le wi wire ti ni wa tiparaga ki na,*

jango waga kaa we yinwege ki piin naa wa kapege ki ni,

eɛn fo, waa we yinwege ki piin ki sin Yennele li yee na.

Ye sagala wi gbɔnrɔ tuuro to fannga na.†

²⁵ Yāa pye paa simbaala yen, mbele pe punjo na yanri

faa. Eɛn fo koni, ye songoro ma pan Kirisi na wi yen ye yinngede ke konrifo konaa ke welefo wi korogo.

3

Japɔrɔwo naa nambɔrɔwo senre

¹ Yoro jeele wele fun, yaa ye penre pe senre ti nuru, jango pe ni, na mbele si taga Yennele li senre ti na, ye tangalomɔ pi kala na, pe taga Kirisi wi na, kiga ka pye senyoro ni;

² katugu ye tangalomɔ pi yen kpoyi ma pye leele gbogowo† ni yee nga na, pe yaa ki yan.

³ Kii daga ye yee ferewe pi pye wire to woo, ko yen fo: Yimbogo, naa te lege naa paara tiyonro pogo.

⁴ Eɛn fo, ye yee ferewe pi daga mbe pye wa ye nawa, mbe pye ferewe mba pi se jogo, ko yen fo mbe pye koyinngede ni konaa mbe pye pɔw. Po pi yen sonngbanga woo Yennele li yee na.

⁵ Faa jeele kpoyi mbele pāa pe jigi wi taga Yennele li na, pa pāa pye na pe yee fere ma. Pāa pye na pe penre pe senre ti nuru.

⁶ Pa Sara la pye ma, wila pye naa polɔ Abirahamu wi gbogo naa yinri fo: «Na tafɔ.» Na ye kaa kajenge piin, na ye jatere wii piri ye na fyere ta kpe kala na, pa ye yaa kannga mbe pye wi setirige sumborombiile.

† 2:22 2.22: Eza 53.9 † 2:24 2.24: Eza 53.5 † 3:2 3.2: Pe tangalomɔ pi mbe ya pye mbaa Yennele lo gbogo.

⁷ Yoro nambala wele fun, yaa ye yinwege ki piin ye jεεε pe ni tijinliwε ni, yege jεn ye yo pe wire ti fanŋga k̄i kologo ma wε ye wogo ki na. Yaa pe gbogo, katugu Yεnŋεle li yinwege ŋga kan paa yarikanga yεn, ye yεn ki kōrōgō lifennε yεenle pe ni. Kiga pye ma, pa yaraga ka se ye Yεnŋεle yεnrewe pi yerege.

*Mbaa jōlō kasinŋge
ŋga mà pye ki kala na*

⁸ Ko ki ni fuun puŋgo na, ye ni fuun ye ye jatere wi pye nuŋgba, yaa ye yεε yinriwε taa, ye ye yεε ndanla paa nōsepiile yεn. Leele pe yuŋgbōgōrō mbaa ye taa, yaa go sogo yaa ye yεε kaan.

⁹ Yaga ka lere kapege fōgō tōn kapege ni, nakoma mbe tεgele fōgō tōn tεgele ni. Eεn fō, yaa duwaw piin pe kan, katugu Yεnŋεle li ye yeri ko kala na, jaŋgo ye pye duwaw kōrōgō lifennε.

¹⁰ Ki yεn paa yege ŋga na Yεnŋεle sεnre sεwe wi yεn naga yuun fō:

*Lere ŋa wila ki jaa mbe yin-
wetanga ta,*

mbe pilitanya yan,

*wuu yεε yigi sεnpere yogo ki
ni,*

*wuu yōn ki yigi yagbogowo
senyogo ki ni.*

¹¹ *Wi puŋgo le kapege ki ni
wila kajεŋge piin.*

*Wila yeyinŋge ki lagajaa wi
mara ki na;*

¹² *katugu we Fō wi yege yεn
lesinmbele pe na,*

*wi nuŋgbolo yεn pe yεnrewe
pi na.*

*Eεn fō, wi yiri kapere
pyefennε pe kōrōgō.†*

¹³ Na yaga bala mbaa kajεŋge piin, ambo wi yaa kapege pye ye na?

¹⁴ Ali na kaa pye ye yεn na jōlō kasinŋge ŋga yaa piin ko kala na, fεrewe yεn ye woo. *Yaga kaa fyε leele pe yege, mbe ye jatere wi yaga wi piri ye na†.*

¹⁵ Eεn fō, yaa Kirisi wi gbogo wa ye kotooro ti na, wo wi yεn ye Fō we. Jigi tagasaga ŋga ki yεn ye yeri, lere ŋa fuun ka ye yewe sεnre ta ni ki wogo na, ye pye ye gbεgele sanga pyew mboo yōn sogo.

¹⁶ Eεn fō, yaa ki piin kotoy-inŋge ni yaa pe gbogo. Ye nawa jatere jεnŋε ta, jaŋgo na pe kaa ye mεpege yinri, mbele pe yεn na sεnpere yuun ye tangalōmō jεmbe mba yaa tanri Kirisi wi ni pi na, fεre mbe pe yigi pe sεnre ti kala na.

¹⁷ Na kaa pye ki yεn Yεnŋεle li nandanwa kala yaa jōlō kajεŋge pyege ki kala na, ko mbōnrō yaa jōlō kapege pyege kala na ko na.

¹⁸ Kirisi wo jate wi ku kusaga nuŋgba wagati wi ni fuun woo leele pe kapere ti kala na, wo ŋa wi yεn sinŋε wi ku mbele pee sin pe yōnlō, jaŋgo mbe kari we ni Yεnŋεle li kōrōgō. Paa wi gbo wire to kanŋgōlō, eεn fō, wi yεn yinwege na naa, Yinnekpoyi li fanŋga na.

19 Ki Yinnekpoyi li fannga ki na, wì kari yere ma saa Yenñele senre yo kuulo pe yinñele ñele wa kaso ke kan,

20 ko koro wo yen fo leele mbele paa je Yenñele li senre ti na faa, pe yinñele wele. Yenñele laa ki kun li yee ni ma pe sige ma saa gbon Nowe wi tonmoko gbenge ki tepiliye yi na. Leele jenri paa ye wa ki tonmoko gbenge ki ni, ko koro wo yen leele kolotaanri, ma sho tonmo pi kee.

21 Ki tonmo pila pye batemu wi yanlee, ña wi yen na ye shoo yingoo. Ki batemu wi woro mbe wire ti woli mbe fyango ko laga ti na, een fo wi yen mbe Yenñele li yenri, li ye kan nawa jatere jenne ni naa Zhezu Kiriwi yen ma yiri wa kunwo pi ni ki fannga na.

22 Zhezu Kiriwi wo wì kari wa yenñele na, wì yen wa Yenñele li kalige kee ki na. Wi yen merageye poro naa fannga fenne naa yawa fenne mbele fuun pe yen wa naayeri pe go na.

4

Tangalomo fonmba

1 Ki kaa pye Kiriwi wì jolo wa wi wire ti ni, ki kala na, yoro fun ye ko jatere pyewe nungba po le pi pye paa ye malingbonyaara† yen; katugu lere ña kaa jolo wa wi wire ti ni, wo ma laga kapege pyege ki na.

† 4:1 4.1: *Pi pye paa ye malingbonyaara yen: Ko koro wo yen ye ngbeleri kapege ki ni yega yaga.*

2 Mbege le yingoo wo na, yinwege sannga nga ki koro ye pye laga dunruya wi ni, ye daga mbaa ki piin mbaa yala Yenñele li nandanwa kala lo ni. Yaga kaa ki piin mbaa yala leele pe jogo kagala koro ni.

3 Katugu wagati ña ye pye ma toro, na tanri na yala mbele pee sheri pe nandanwa kagala ke ni, wì yala ma. Ki sanga wi ni, yaa pye na ye yinwege ki piin wa kalikalawa pi ni, naa jogo pere ti ni, naa sinworo ti ni, naa linnanwa ndorogo naa sinworo ndorogo ki ni, naa senre sunmo tipewe pi ni.

4 Yingoo ni, mbele pee sheri pe yen na kawa ma yo ye woro na pinlele pe ni mbaa ki kalikalawa ndorowo pi piin naa. Ki pye ma, pe yen na ye mege ki jogo.

5 Een fo, pe yaa ka pe kapyere ti yee yo Yenñele li kan, lo na li yen ma gbegele mbe kiti kon weele poro naa kuulo pe na we.

6 Ko ki ti Sentanra tila yo fun ma kuulo pe kan sanga ña ni paa pye yinwege na we. Kunwo kiti wila kon pe na paa yee ña na ki yen na piin leele pe ni fuun pe na we. Sentanra ti yo ma pe kan, jango Yinnekpoyi li fannga na pe pye yinwege na paa yee ña na Yenñele li yen yinwege na we.

Yaa Yenñele li yarikanra ti wele jenge

⁷ Yaara ti ni fuun ti kɔsanga wi yɔngɔ. Ki kala na, ye pye tijinliwɛ fɛnnɛ, ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, janɔgo ye ya yaa Yɛnnɛle li yenri.

⁸ Nga ki wɛ kala li ni fuun na, ko yen fɔ ye ye yɛɛ ndanla jɛngɛ, katugu *ndan-lawa pi ma kapere legere kɔ†*.

⁹ Yaa ye yɛɛ yaara woo wa ye yinrɛ, yaga kaa ki piin mbaa kɔngɔri.

¹⁰ Ye ni fuun nunɔba nunɔba yarikanga nga yɛ ta Yɛnnɛle li yeri, yaa ye yɛɛ kala yɔngɔ ki ni, ye pye Yɛnnɛle li yarikanra cɛnlɛ legere ti welefɛnnɛ jɛmbɛle.

¹¹ Na kaa Yɛnnɛle sɛnrɛ yuun, wila ki piin paa Yɛnnɛle li sɛnrɛ yofɔ yen. Na kaa tunɔgo piin, wila ki piin fanɔga nga Yɛnnɛle li kan wi yeri ko ni, janɔgo gbɔgɔwɔ mbe kan Yɛnnɛle yeri kala li ni fuun ni Zhezu Kirisi wi fanɔga na. Gbɔgɔwɔ naa yawa pi yen wi woo fɔ sanga pyew! Anmiina.

Mbaa jɔlɔ mbege ta ma yen tagafɔ

¹² Na wennɛ, wamawelege nɔgbanga nga ki yen na ye taa ndɛɛ ye yen na kason kɔɔn mbe yiri, ko ka ka ye pari mbe pye ndɛɛ kala la li ye ta, na la fa pye faa.

¹³ Ɛɛn fɔ, yaa yɔgɔri, katugu yɛ ye tasaga ta wa Kirisi wi jɔlɔgɔ ki ni†, janɔgo na wiga kaa gbɔgɔwɔ pi naga sanga na ni, yoro fun

yaa yɔgɔri ye yin nayinme ni.

¹⁴ Na pe kaa ye tegele Kirisi wi mɛgɛ ki kala na, ferewɛ yen ye woo, katugu Yɛnnɛle li Yinne na li yen gbɔgɔwɔ wolo, li yen ma cɛn ye na.

¹⁵ Wa kpɛ ka kaa jɔlɔ ye ni, katugu wi yen legbolere, nakoma yoo, nakoma kapege pyefɔ, nakoma na wuu yɔn le wi lewee yenle wa kagala ni.

¹⁶ Ɛɛn fɔ, na lere wa kaa jɔlɔ, katugu wi yen keretiyɛn, ko ka ka fere wa wi na, wila Yɛnnɛle li sɔnni ki mɛgɛ nga kila yinri wi na ki kala na.

¹⁷ Kiti kɔngɔ ki yaa lɛ wagate na ni wi gbɔn, pa kiti wi yaa si keli mbe kɔn Yɛnnɛle li leele poro na gbɛn. Na kaa pye kiti kɔngɔ ki yaa peli woro na, mbele pɛ je pee taga Yɛnnɛle li Sentanra ti na poro kɔwɔ po yaa ka pye mɛle?

¹⁸ Ki yen paa yɛgɛ nga na Yɛnnɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi yen naga yuun ma yo fɔ:

Na kaa pye lesinmbele poro shɔwɔ po yen ma nɔgban,

lepeelee naa kapege pyefɛnnɛ poro wogo ko yaa ka pye mɛle?†

¹⁹ Ki kala na, mbele pe yen na jɔlɔ ma yala Yɛnnɛle li nandanwa kala li ni, pe daga mbe koro mbaa kajɛngɛ piin mbe pe yɛɛ telege pew Dafɔ

† 4:8 4:8: Yomi 10.12 † 4:13 4:13: Ko yen naga nari ma yo pe yen na jɔlɔ fun paa yɛgɛ nga na Kirisi wila jɔlɔ we. † 4:18 4:18: Yomi 11.31

wi na, wo ɲa wi yen senre nunɲba yofɔ we.

5

Mbaa Yenɲele li simbanɲbelege ki wele

¹ Legilizi leleɛɛ mbele pe yen ye sɔgɔwɔ, mi yen na yuun poro ni yinɲɔ. Mi fun mi yen legilizi leleɛ wa. Jɔlɔɔ ɲa Kirisi wi jɔlɔ mi yen ki sere. Mi yaa kanla tasaga ta wa gbɔgɔwɔ mba pi yaa ka naga we na pi ni. Mi yen na pe yenri na yuun fɔ:

² Yenɲele li simbanɲbelege† ɲa ki yen ma telege ye na, yaa ki wele paa simbaala kɔnrifenne yen. Yaga kaa ki piin ki pye fanɲga kala ye yeri. Eɛn fɔ, yaa ki piin nayinme ni mbe yala Yenɲele li nandanwa kala lo ni. Yaga kaa ki piin penjara jaga kala na, eɛn fɔ, yaa ki piin kotojɲɛ ni.

³ Mbele Yenɲele li telege ye na, yaga ka cɛn pe go na fanɲga na, eɛn fɔ, ye pye simbanɲbelege ki yeɛɛ ɲagafenne.

⁴ Kona, na Simbaala kɔnrifenne to† wiga kaa yeɛ naga, pa ye yaa gbɔgɔwɔ wunluwɔ njala ta, na li se jɔɔ.

⁵ Yoro lefɔnmbɔlɔ wele fun, yaa leleɛɛ pe senre ti nuru. Ye ni fuun yaa ye yeɛ kala yɔnɲɔ go sogowo ni,

katugu Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «Yenɲele li yen na wiin mbele paa pe yeɛ gbogo pe ni, eɛn fɔ, li yen na yinme kaan mbele pɛ pe yeɛ tirige pe yeri†.»

⁶ Ki kala na, ye ye yeɛ tirige wa Yenɲele li fanɲga gbɔgɔ keɛ ki nɔɲɔ, janɲo li ka ye yirige wagati ɲa li teɛ wi ni.

⁷ Ye ye jatere leɲere ti ni fuun ti le li keɛ, katugu ye kala li yen ma gbɔgɔ li yeri.

⁸ Ye ye yeɛ yingiwɛ jɛn ye koro yenmbele! Katugu ye winfɔ Sotanla wila yanri na mari paa jara gbeleɛfɔ yen, lere ɲa wi mbe ya ta mbe ka, wo wila lagajaa.

⁹ Ye yeɛ sin wa tagawa pi ni, ye yere yaa wiin wi ni, yege jɛn ye yo ye sefenne mbele pe yen laga dunruya wi ni, ki jɔlɔɔ nunɲba ki yen na poro fun pe taa.

¹⁰ Na yaga jɔlɔ wagati jɛnri ni mbe kɔ, Yenɲele na li yen yinme pi ni fuun fɔ, lo jate li yaa ye sin mbe ye yɔn fili, mbe yeresaga kan ye yeri, mbe fanɲga le ye ni mbe ye kan ye yere jɲɲɛ. Lo li ye yeri ye ye tasaga ta wa li gbɔgɔwɔ mbakɔ pi ni, naa ye pye nunɲba Zhezu Kirisi wi ni we.

¹¹ Yawa mbe pye li woo fɔ sanga pyew! Anmiina.

Sharaga punɲo wogo

† 5:2 5.2: *Yenɲele li simbanɲbelege: Ko ki yen tagafenne wele.* † 5:4

5.4: *Simbaala kɔnrifenne to: Wo wi yen Zhezu Kirisi we.* † 5:5 5.5: Yomi

3.34 † 5:12 5.12: *Siliven: Wo nunɲba wo pe maa yinri Silasi.*

¹² Sefo Siliven† ña wi yen tagawa ni, wo wì pye na sagafó maga sɛwɛ jɛɛ ña wi yonlogó, a mùu torogo ye kan. Mùu torogo ye kan mbe kotogo kan ye yeri mbege yo mbege filige ye kan fò ki yinmɛ mba po pi yen Yenɲɛɛ li kaselege yinmɛ we, ye koro ye mara pi na.

¹³ Legilizi ña wi yen wa Babiloni tara, wo ña Yenɲɛɛ li wo paa ye yen, wì ye shari. Mariki ña wì pye na pinambyo wa tagawa pi ni, wì ye shari fun.

¹⁴ Yaa ye yɛɛ shari yaa keyen waa ye yɛɛ yologó ndanlawa ni.

Yoro mbele fuun ye yen Kirisi wi woolo, yeyinɲge mbe pye ye ni!

**Sewε shyen woo ηa
PYERI
wila yonlogo ma
torogo
Sewε wi nawa
senre**

Zhezu pitunjo Pyeri wo wila ki sewε ηa wi yonlogo wa wi yinwege ki kosanga wi yeri. Wila wi yonlogo maa torogo tagafenne pe ni fuun pe kan maga naga ma yo wi kusanga wi yongɔ. Ki kala na, wila jaa mbe pe nawa to nagawa konɔbanmba mba wila kan pe yeri pi wogo na. Wa Pyeri sewε konɔbanɔa wi ni, Pyeri wi yen naga yuun tagafenne pe kan ma yo pe koro pe yere ηgbanga wa tagawa pi ni. Laga ki sewε shyen woo ηa wi ni, wi yen naga yuun pe kan fo pe koro pe taga kaselege nagawa mba pe ta pi na suyi, ali na pele ka pan mbaa yagbogowo nagawa kaan pe yeri o.

Wa sewε wi go konɔbanɔa (1.1-15), Pyeri wi yen naga yenri tagafenne pe yeri ma yo pe koro pe mara jenge Yenɔele li na. Nagawa mba tagafenne pe ta, wi yen na pe nawa tuun pi na. Ki konɔbanɔa, Sentanra nda ti yen na para Zhezu wi wogo na, wi pe nawa to ti na (1.16-21). Pyeri jate wo naa pitunmbolo sanmbala pe ni pe yen ki Sentanra ti serɔfenne. Yinnekpoyi lo laa ki le wa Yenɔele yon

senre yofenne pe nawa, a pe si Yenɔele senre sewε kpoyi wi yonlogo. Poro fun pe yen serɔfenne.

Wa sewε wi go shyen (2.1-22), Pyeri wi yen na para yagbogowo nagafenne pe tangalomo po senre na. Yerewe senre nda Zhude wila kan yagbogowo nagafenne pe yeri, to nunɔba to we yen na yaan wa Pyeri sewε wi ni.

Wa sewε wi go taanri (3.1-18), mbele pe yo we Fo Zhezu wi se ka songoro mbe pan mbe kiti kon dunruya woolo pe na, Pyeri wi yen na yon sogomo kaan pe yeri. Wi yen na pe nawa tuun ki na, fo naa Kirisi wi yen na moni mbe pan, pege jen pe yo fo Yenɔele li yen kala kunmo ni; katugu Yenɔele li woro na jaa lere kpe mbe punɔo, εen fo li yen na jaa lere pyew wuu kapege ki jen, wuu tangalomo pi kanɔa (3.9).

Wa sewε wi kosaga yeri go (3.11-18), Pyeri wila jaa tagafenne pe koro kpoyi, jango Yenɔele liga ka pe jeregi kala la kpe ni, na Kirisi wiga ka songoro mbe pan we.

**Sewε wi yen ma koonlo
yεge ηa na**

Sewε wi lesaga senre
konaa sharaga 1.1-2

Mbele pe taga Kirisi wi na
pe daga mbaa tanri yεge
ηa na 1.3-15

Nagawa mba pi naga
Zhezu Kirisi wi wogo na
pi yen kaselege 1.16-21

Tagafenne pe daga mbe pe
yεε yingiwe jen yagbo-
gowo nagafenne pe ni
2.1-22

Nagawa mba Pyeri wì kan
Zhezu wi songorokala
mbe pan li wogo na 3.3-
16

Leele pe ni fuun pe daga
mbaa Kirisi wi sonni
3.17-18

*Sewe wì torogo mbele yeri
konaa pe sharaga*

¹ Mi Simo Pyeri ña Zhezu
Kirisi wi tunmbyee naa wi
pitunño, muwi mila ki sewe
ña wi torogi we tagafenne
yεenle pe kan, poro mbele
pè tagawa tiyoon ta ma yala
we woo pi ni Zhezu Kirisi wi
kasinnye ki fannga na, wo
wi yen we Yenñele naa we
Shofo we.

² Yinme naa yeyinnye ti
kan ye yeri ka mbaa tari ti
na, Yenñele lo naa we Fo
Zhezu Kirisi ña yè jen ki kala
na.

*Yenñele li leyerege
naa li lere womo*

³ Naa Zhezu wi yen
Yenñele, wi Yenñele yawa
pì yaara ti ni fuun ti kan
we yeri, nda ti we kan waa
we yinwege ki piin waa fye
Yenñele li yεge, we we yerifo
wi jen. Wo ña wì we yeri we
we tasaga ta wa wì yεera
gbogowo naa wi kajenye ki
ni we.

⁴ Wi gbogowo naa wi
kajenye ki fannga na, wì yon
fogolo kon we yeri, ñgele
kè we yaraga ki ni fuun
na, jango yaraga ñga wì

yon folo kon, yege ta, ye
ya ye sho dunruya wi jogo
kagala ñgele ke maa leele
jogo ke kee, ye ye tasaga ta
wa Yenñele li cenlomo pi ni.

⁵ Ki kala na, yaa ki
ngbanga jenne ye tan-
galomo jembe saga wa ye
tagawa pi na. Ye kajenme
saga wa tangalomo jembe pi
na.

⁶ Ye yεε yingiwe saga wa
kajenme pi na. Mbaa kala
kunni yεε ni ye ko saga
wa yεε yingiwe pi na. Ye
Yenñele li yεge fyere ti saga
wa mbaa kala kunni yεε ni
ko na.

⁷ Ye sefenne ndanlawa pi
saga wa Yenñele li yεge fyere
ti na. Ye ndanlawa pi saga
wa sefenne ndanlawa pi na.

⁸ Na ko yaritiyonro to ka
pye ye yeri ka mbaa tari
ti na, ki yaa ye kan yaga
ka koro tiyanmbala mbe pye
kayongo fu, wa we Fo Zhezu
Kirisi wi jenme wogo ki na.

⁹ Een fo, ki yaritiyonro nda
ti woro lere ña yeri, wi ma
pye paa fyoon yen, ña wi
woro na yaan lege. Wi ma
fεge wi faa kapere nda ti
jogo ma laga wi na ti wogo
ki na.

¹⁰ Ki kala na, sefenne,
yerege ñga Yenñele li ye
yeri ma ye wo we, yaa ki
ngbanga jenne ye yεge sin ki
na tiyongo; katugu na ye kaa
ki piin ma, pa ye se kurugo
mbe to kapege fyew.

¹¹ Kiga pye ma, pa Yenñele
li yaa kon yenge ye kan
jenye ye ye wa we Fo naa
we Shofo Zhezu Kirisi wi

wunluwɔ mbakɔɔ pi ni.

¹² Ko kɪ ti mi yaa la ye nawa tuun ki kagala ke na pilige pyew, ali maga ta ye yen ma ke jen makɔ, ma yegɛ sin tiyongɔ kaselege nga yɛ ta ki na.

¹³ Mbanla ta yinwege na bere, mi yen naga sɔnri fɔ ki yen ma sin mbaa nandowo kaan ye yeri ki kagala ke na, ye jatere wi koro ke na;

¹⁴ katugu mɪgi jen ma yo sanni jenri mi yaa wɔ laga ki wire kuworo nda ti ni paa yegɛ nga na we Fɔ Zhezu Kirisi wigi naga na na we.

¹⁵ Ko kɪ ti nga fuun mbe ya pye, mi yaa ki pye mbe pyelomɔ kan ye yeri, janngo na kuŋɔlɔ, ye ya yaa nawa tuun ki kagala ke na pilige pyew.

Mbele pɛ Kirisi wi gbɔgɔwɔ pi yan

¹⁶ Sanga nga ni wàa we Fɔ Zhezu Kirisi wi yawa naa wi panga wogo ki yo ma ye kan, muŋgooro ma wàa kɔ ye kan, nda tila kɔn ma yala. Eɛn fɔ, wàa wi gbɔgɔwɔ yanwa pi yan we yengɛle jate ke ni.

¹⁷ Sanga nga ni wila sɔnmɔ naa gbɔgɔwɔ pi ta Yenɲele na li yen To li yeri, wàa pye wa. Ki sanga wi ni, magala là la yiri wa gbɔgɔwɔ gbembe Fɔ wi yeri ma yo fɔ: «*Na yɛɛn wo wi yen na Pinambyɔ nga wilan ndanla jɛngɛ we, wi kala lilan ndanla fɔ jɛngɛ.*»†

¹⁸ Woro jate wàa ki magala na làa yiri wa naayeri li logo, sanga nga ni wàa pye wi ni wa yanwiga kpoyi† ki na we.

¹⁹ Kɪ pye ma, sɛnrɛ nda Yenɲele yɔn sɛnrɛ yofenne pàa yari, ti filige we kan naa ma wɛ. Na ye kaa ti kɔrɔsi, ko ki yen ma yɔn. Katugu ki sɛnrɛ ti yen paa fitanla yen nga wi yen na yiin wɔwɔ laga ka ni fɔ laga ki sa laga, fɔ Zhezu Kirisi, lalaaga wɔnɔ le, li yanwa yirige wa ye kotoro ti na.

²⁰ Ki daga yege jen gben fɔ Yenɲele yɔn sɛnrɛ yofenne pe sɛnrɛ nda ti yen ma yɔnlɔgɔ wa Yenɲele sɛnrɛ sɛwɛ wi ni, lere kpɛ se ya mberi kɔrɔ wi jen wi yɛɛ fannga;

²¹ katugu Yenɲele yɔn sɛnrɛ yofenne pe sɛnrɛ ta sila yo mbe yala sɛnwee nandanwa kala ni fyew. Eɛn fɔ, Yinnekpoyi lo làa leele pe yegɛ sin, a pɛ sɛnrɛ nda Yenɲele làa kan pe yeri ti yo.

2

Leele nagafenne mbele pe yen yagbogolo fenne

(Zhude 4-13)

¹ Faa Yenɲele yɔn sɛnrɛ yofenne yagboyoolo pàa pye wa Izirayeli woolo pe sɔgɔwɔ yegɛ nga na, pa nagafenne yagboyoolo pe yaa ka pye ye sɔgɔwɔ ma fun. Pe yaa ka yagbogowo nagawa sɛnrɛ ta le ye

† 1:17 1.17: Mati 17.5 † 1:18 1.18: Ki yanwiga ki yen kpoyi katugu pa Yenɲele làa li yɛɛ naga wa Zhezu wi na; Mati 17.1-13.

sogowɔ larawa, nda ti maa leele punngu, mbe je we Fɔ ɲa wi pe go sho wi na, mbe ti jɔgɔwɔ mbe to pe na fyelɛɛ na.

² Leleɛɛ yaa ka taga pe kalikalawa pi na, kaselege kono li meɛɛ ki yaa ka jɔgɔ pe kala na.

³ Yeɛmbatinwe pi kala na, ki nagafenne yagboyoolo pe yaa ka ye pye pe penjara ja go pe lefanlaga senre ti ni. Een fɔ, maga le wa wagati titonlowɔ ni, pe Kiti Konfo wi gbegɛle mbe kiti kon pe na. Pe Jɔgɔfɔ fun wi woro na wonlo.

⁴ Ki yaa pye ma, katugu ali mɛɛɛɛɛ mbele paa kapege ki pye, Yenɲele li sila pe yaga mbajolowɔ. Een fɔ, laa pe wa wa jaganama weti-jugo wɔwɔ pi ni, pe yen wa posaga ma tɛɛɛ wa kiti konpilige ki kan.

⁵ Yenɲele li sila faa dunruya woolo pe yaga mbajolowɔ, een fɔ laa tonngboɔ pi pye, a pi pan ki dunruya woolo tipeele pe na ma pe tongɔ. Nowe ɲa wila pye na kasinɲge ki yuun wo ce laa sho, ma taga leele koloshyen ni.

⁶ Yenɲele laa Sodomu naa Gomori cara ti jɔgɔ mari sogo pew, a ti kannga conro, ma ko pye maga naga lep-eele pe na pege jen fɔ pa ki yaa ka pe ta ma.

⁷ Laa Loti ɲa wila pye lesinɲe wi sho, wo ɲa wi wagati wi ni kapere pyefenne pe kalikalawa tangalomɔ pila pye naa jolo

jenɲe wa wi nawa we.

⁸ Katugu ki lesinɲe ɲa wila pye ma cen wa pe sogowɔ, wila pye na pe kapyere tjan-gara ti yaan nari nuru, a tila wi kotosinɲge ki jolo wi na pilige pyew.

⁹ Ki pye ma, leele mbele pe maa fyɛ we Fɔ wi yeɛɛ, wi mbe ya pe sho yeɛɛ ɲga na wamawelewe pi ni, konaa mbe lepeele pe tɛɛɛ mbe ka pe le jolɔgɔ kiti konpilige yeɛɛ ɲga na, wigi jen.

¹⁰ Mbele pe maa tanri wire lomɔ pi na, na yala jogo kagala ɲgele fyongɔ ni ke ni, na Yenɲele li fanɲga ki tifaga, li yaa pe le jolɔgɔ fun.

Nagafenne yagboyoolo mbele senre mi yo ma ye kan, pe yen yewaga naa yenɲgbangala fenne, paa la fyɛ mbaa naayeri fanɲga fenne pe tegele.

¹¹ Ma si yala, ali mɛɛɛɛɛ wele, poro mbele fanɲga naa yawa yen pe ni ma we ki nagafenne yagboyoolo pe na, paa la ki fanɲga fenne pe jeregi mbaa pe meɛɛ jogo we Fɔ wi yeɛɛ na.

¹² Ki leele pe yen paa yanyaara nda ti yen tijinliwe fu ti yen, ti sego koyi ɲga mbaa ti yinri mbaa ti kuun. Ki leele kagala ɲgele pee jen, pe maa ke meɛɛ ki jogo. Pe yaa ka jɔgɔ paa yanyaara ti yen.

¹³ Kambasinɲge ɲga pe pye ma leele pe jolo, pe yaa ka poro fun pe sara mbe yala ki ni. Ki ma pe ndanla paa pe jogopere ti piin yonlo na. Na paga pinle ye ni liwen

na, pe ma pye fere yaara naa fyongɔ ni ye sɔgɔwɔ, pe maa yɔgɔri pe lefanlaga ki kala na.

¹⁴ Kεenre kapyere to ti yen ma pe yenle tin. Kapere nda paa piin ti fa pe yege tin ma. Mbele pe fa yeresaga ta wa tagawa pi ni, pe maa pe lele na pe punngu. Pe kotoro ti maa nga sonri, ko yen mbe penjara ta. Yenjele li pe danja.

¹⁵ Pè kozinne li yaga ma pungo. Konɔ na Bosori pinambyɔ Balamu wila le lo pè le, wo na penjara nda wi mbaa ta tila wi ndanla, a wila tipege piin we.

¹⁶ Eɛn fɔ, a sofile wi senngbanra yo wi na wi kajɔɔɔ ki kala na. Ee, yaayogo nga kila ya mbaa para, a kɔ para ki Yenjele yon senre yofɔ wi ni senwee magala ni, ma wi go fu kala li yerege.

¹⁷ Ki leele pe yen paa lɔrɔ nda ti waga ti yen, paa kambaara yen nda tifelingbɔɔ kɔri le ma kari ti ni. Yenjele li censaga tege pe kan wa wɔwɔ tinndindi pi ni.

¹⁸ Pe maa yege gbɔgɔwɔ naa go fu senre yuun. Mbele pè sho ma wɔ wa punnguwo konɔ tangafenne pe kee ki fa mɔ gben, pe maa pe lele wire ti jogo kagala naa keenre kapyere ti ni mbe pe pungo.

¹⁹ Pe ma yon folo kon pe yeri ma yo pe yaa pe pye lesele, ma si yala, poro jate kapyere nda ti maa pe jogo pe ma pye ti kulolo, katugu

yaraga nga ka fannga ta senwee wi na, wi ma pye ki kulo.

²⁰ Kaselege ko na, leele mbele pè we Fɔ naa we Shɔfɔ Zhezu Kirisi wi jen, ma sho dunruya wi fyongɔ kapyere ti kee wi fannga na, na paga pe yege kan ti yeri ti fannga ta pe na naa, pe kɔwɔ pi ma tijanga naa ma we kongbannga ko na.

²¹ Katugu ndee ki pye pee ja kozinne li jen, ko mbe ja mbɔnrɔ pe na sanni pe sa li jen pee pungo le ngasele kpoyi na Yenjele li kan pe yeri li ni ko na.

²² Nga kɔ pe ta, ki yomiyele na li maa nga yuun ki yen kaselege pe kanngolo fɔ: «*Pyon wi songɔrɔ wi tuguro ti kɔrɔgɔ nari kaa*»†, ma nuru naa ma yo fɔ: «*Cano na wi woli fɔɔnfɔɔn, wi songɔrɔ mbe saa yege piligi wa fenrege ki ni naa.*»

3

We Fɔ Zhezu wi panga senre

¹ Na wenne, na sewe shyen woo wowi na mila yonlogi mbe torogo ye kan. Wa ki seweele shyen pe ni fuun pe ni, mi yen na nadowo kaan ye yeri kagala kele na, jango mbe jatere tiyɔɔn le ye ni.

² Senre nda Yenjele yon senre yofennekpoyi paa yo faa, konaa we Fɔ naa we Shɔfɔ wi ngasele na ye pitunmbolo pè yo ma ye kan, mila jaa yaa nawa tuun li na.

3 Ki kongbannga, ye daga mbege jen fɔ dunruya koyege ni, leele pele yaa ka pan mbaa tanri mbaa yala pe yeera jogo kagala koro ni. Pe yaa kaa tege ye na

4 mbaa yuun fɔ: «Mi yo wila si yɔn fɔlɔ kɔn ma yo wila paan? Wi yen se yeri? Katugu maga le wa we teleye pè ku, yaara ti ni fuun ti yen wa ti cenwe nungba pi na paa yege nga na tila pye cenwe mba na, maga le wa dunruya wi dasanga wi ni!»

5 Pe maga siligi na fege ki wogo nga ki na fɔ: Naayeri wo naa tara ti ni tila da maga le wa faa Yenjele li senyoro to fannga na. Pa tara tila yiri wa tonmo pi ni ma gbegele tonmo po ni.

6 Ki tonmo nungba pi fannga na, tonngbɔɔ pila pan ma faa dunruya woolo pe tongo.

7 Eɛn fɔ, Yenjele li senyoro nungba ti fannga na, nala pilige naayeri wo naa tara ti ni, ti yen ma tege mbe ka tongo kason ni. Mbele pe woro na fye Yenjele li yege, li yaa ka kiti kɔn pe na mbe pe tongo pilige nga ni, ti yen ma tege ko pilige ko kan.

8 Eɛn fɔ, na wenne, kala nungba yen wa, na yee daga mbe fege li na, fɔ: Pilige nungba ki yen we Fɔ wi yege na paa yele wagakele (1 000) yen. *Ye le wagakele (1 000) li yen wi yege na paa pilige nungba yen.*†

9 We Fɔ wi yɔn fɔlɔ na

kɔn, wii yaa mo mbeli yɔn fili paa yege nga na pele yen naga sɔnri we. Eɛn fɔ, wi yen naga kunni wi ye ni ye kala na, katugu wi woro na jaa lere kpe mbe pungo, wila jaa pe ni fuun pe pe kapere pyege ki jen pege yaga.

10 Ma si yala, we Fɔ wi pilige ki yaa ka pan paa yoo yen. Ki pilige kiga ka gbɔn, naayeri wi yaa kɔ tinme gbɔɔ ni. Kason ki yaa ka naayeri yaara ti yigi mberiyen. Tara to naa tara na yaara ti ni fuun ti yaa ka sogo mbe kɔ.

11 Na kɔ kaa pye yaara ti ni fuun ti yaa ka jɔgo ma, ye yen maga jen jenge paa yege nga na ye tangalomɔ pi daga mbe pye we. Ye tangalomɔ pi daga mbe pye kpoyi, yaa fye Yenjele li yege.

12 Yaa Yenjele li pilige ki singi jenge ye ngban ki na ki ta ki gbɔn fyaw. Ko pilige ko ni, kason ki yaa ka naayeri wi yigi mboo sogo, naayeri yaara ti yaa ka yan kason tufunwo pi kala na.

13 Eɛn fɔ, mbe yala yɔn fɔlɔ na Yenjele li kɔn li ni, we yen na *naayeri fonho naa tara fonndo*† singi, pa lesinmbele pe yaa ka cen wa ti ni.

14 Ki kala na, na wenne, mbe ye ta ye yen naga kagala ke singi ke pye, ye bala ye pye kpoyi, jeregisaga fu Yenjele li yege na, ye ka pye yeyingge na li ni.

15 We Fɔ wila kagala ngele kunni wi ye ni, yaa ki jate

† 3:8 3.8: Yuuro 90.4 † 3:13 3.13: Eza 65.17

paa pyelomɔ yen ye kan ye ta ye shɔ, paa yegɛ ɲga na sefo Pɔli ɲa wì we ndanla wìgi yɔnlɔɔ wa wi sɛwe wi ni ye kan, ma yala tijinliwɛ mba Yenɲele li kan wi yeri pi ni.

¹⁶ Wigi wogo ki yɔnlɔɔ wa wi sɛwɛɛɛ pe ni fuun pe ni, wa lara nda wi maa para ki wogo ki na we. Wa wi sɛwɛɛɛ pe ni, lara ta yen wa, nda ti kɔrɔ jɛnwɛ pi yen ma ɲgban, leele kambajɛnmbɛɛ mbele pe fa yeresaga ta wa tagawa pi ni, pe mari kɔrɔ wi wa maa kanɲga paa yegɛ ɲga na pe maa ki piin lara ta na wa Yenɲele sɛnrɛ sɛwe wi ni we. Paa ki piin ma, na pe yɛɛ punɲgu Yenɲele li na.

¹⁷ Yoro wo na, na wɛnnɛ, yè jɛn ki ni makɔ. Ki kala na, ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, janɲo yaga ka ti leele mbele pe woro na fyɛ Yenɲele li yegɛ pe ye fanla pe ye punɲo, ye yen ma yeresaga ta yegɛ ɲga na, ye kɔlɔgi le ki laga ki na.

¹⁸ Ɛɛn fɔ ye koro yaa kee yegɛ wa we Fɔ naa we Shɔfɔ Zhezu Kirisi wi yinmɛ pi ni konaa yaa wi jenni. Gbɔgɔwɔ mbe pye wi woo, yinɲɔ fɔ sanga pyew! Anmiina.

**Sewe konɓanna
ɗa
ZHAN
wila yonlogo ma
torogo
Sewe wi nawa
senre**

Ki sewe ɗa Zhan wo wila wi yonlogo maa torogo. Zhan wila pye Zebede pinambyo (Maki 1.19-20). Wila pye Zhezu wi pitunɗo. Wo wi Zhezu Sentanra nda Zhan mege ki yen ti na ti yonlogo konaa Nagawa sewe wi ni. Wila pye faa ngbanra wofa; a Zhezu wi si kaa wi yeri maa pye wi forogofa. Zhan wila pye leele mbele pa pye Zhezu wi tanla toon wo wa, ma pinle Zhaki naa Pyeri pe ni.

Leele pe yen naga yuun ma yo fo Zhezu wi pitunɗo Zhan wila saa cen wa Efezi ca. Poli wila legiliziye pele nogo le wa ki ca ki ni. Naa Zhan wila ka saa gbɔn wa ki ni, a wi si pye ki legiliziye pe yekelewe.

Seweɗe taanri Zhan wi yonlogo ma torogo. Wi sila sewe konɓanna wi yonlogo mboo torogo legilizi nunɓa kan nakoma lere nunɓa kan. Een fo wila wi yonlogo, janɗo paa wi kara legiliziye pe ni fuun pe ni.

Ki Zhan sewe konɓanna ɗa, senre yinre shyen ti yen wa wi ni. Wa senre go konɓanna ki ni, Zhan wi

yen naga yenri tagafenne pe yeri ma yo paa tanri wa kozinne li ni. Ko koro wo yen fo pe daga mbe taga we Fo Zhezu Kirisi wi na konaa pe pe yee ndanla.

Wa senre go shyen wogo ki ni, Zhan wi yen naga yuun tagafenne pe kan ma yo pe pe yee yingiwɗe jen nagafenne yagboyoolo pe ni (2.18-29; 4.1-6).

**Sewe wi yen ma koonlo
yegɗe ɗga na**

Senre ti lesaga: Yinwege kigi yee naga wa Zhezu wi ni 1.1-4

Yanwa naa wowa senre 1.5-2.29

Tagafo wi yinwege ki daga mbe pye kpoyi, wi koro wi mara Yenɗele li na 3.1-24

Kaselege naa punɗuwo kala 4.1-6

Ndanlawa pi tunɗo 4.7-21

Tagawa mba pi yen cew tawa ni 5.1-21

Yinwege senre

¹ We yen naga sewe ɗa wi torogi ye kan, yinwege Senre† to kanɗolo. Ti yen wa maga le dunruya wi dasanga wi ni. Weri logo, mari yan we yengele jate ke ni, mari wele, a we keyen yi jiri ti na.

² Naa ki yinwege kila ki yee naga, waa ki yan. Ko ki ti we yen naga senre yuun. Yinwege mbakogo ɗga kila pye wa we To wi tanla ma

† 1:1 1.1: *Yinwege senre*: To ti yen Zhezu Kirisi we.

kaa ki yee naga, ko sereya wo waa yuun na ye kaan.

³ Nga we yan ma logo, ko we yen na yari ye kan fun, jango ye gbogolo nungba we ni, ye ye wa gbogolomɔ mba we ta we To wo naa wi Pinambyɔ Zhezu Kirisi pe yeri pi ni.

⁴ We yen naga wogo nga ki yɔnlɔgi mbege torogo ye kan, jango we nayinme pi yee yɔn fili.

Yenɲele li yen yanwa

⁵ Senre nda we logo Zhezu Kirisi wi yeri nari yari ye kan, tori nda yeen fɔ: Yenɲele li yen yanwa, wɔwɔ kpe woro wa li ni.

⁶ Na waga yo we yen ma gbogolo nungba Yenɲele li ni, mbe sigi ta we yen na tanri wa wɔwɔ pi ni, kona we yen na finlele, we woro na tanri kaselege ki na.

⁷ Een fɔ, na we kaa tanri wa yanwa pi ni paa yege nga na Yenɲele lo jate li yen wa yanwa pi ni, kona, we ni fuun nungba nungba we yen gbogolomɔ nungba ni we yee ni. A li Pinambyɔ Zhezu wi kasanwa pila we piin kpoyi na we lari kapege ki ni fuun ki na.

⁸ Na waga yo kapege woro we na, kona, we yen na we yee fanla, kaselege woro wa we nawa.

⁹ Een fɔ, na waga we kapere ti yo mbe Yenɲele li kan, pa we mbe ya we jigi wi taga li na, katugu li yen senre nungba yofɔ ma sin, pa li yaa we kapere ti kala yaga we na, mbe we pye kpoyi

mbe we laga kambasinɲe ki ni fuun ki na.

¹⁰ Na waga yo wee kapege pye, we yen na Yenɲele li piin yagboyoo, li senre ti woro wa we nawa.

2

Kirisi wi yen we sagafɔ

¹ Na piile, mi yen naga kagala ngele ke yɔnlɔgi mbe ke torogo ye kan, jango yaga ka kapege pye. Een fɔ, na wa ka si kapege pye, sagafɔ yen we yeri wa we To Yenɲele li tanla, wo wi yen Zhezu Kirisi nga wi yen ma sin we.

² Katugu wuu yee wɔ saraga ma kapere ti fɔgɔ tɔn, kii pye woro kapere to nungba kala na, kɔ pye dunruya woolo pe ni fuun pe woro ti kala na.

³ Na we ka Yenɲele li ngasegele ke yigi mbaa tanri ke na, ko we maga jen ma yo we yen mali jen.

⁴ Na nga ka yo wi yen mali jen, mbe sigi ta wi sili ngasegele ke yigi mbaa tanri ke na, wo yen yagboyoo, kaselege woro wa wi nawa.

⁵ Een fɔ, lere nga ka Yenɲele senre ti yigi, Yenɲele li maa ndanla ma yɔn fili kaselege na. We mbe ya mbege jen mbe yo we yen nungba Yenɲele li ni yege nga na koyi nga yeen.

⁶ Lere nga ka yo wi yen Yenɲele li ni, wi daga mbaa tanri paa yege nga na Zhezu wila tanga we.

Ngasele fɔnnɔ

⁷ Na wenne, ngasele fonno ma mila yonlogi mbe torogo ye kan, εen fo, ngasele lele li. Li yen wa ye yeri maga le sanga na ni ye taga. Ki ngasele lele lo li yen senre nda ye logo mako we.

⁸ Kona ki ni fuun, ngasele fonno li mi yen na yonlogi mbe torogo ye kan. Li kaselege ki ma ki yee naga wa Kirisi wi ni kona wa ye ni fun. Ki kala na, wowo pila kee, yanwa jembe pila yiin mako.

⁹ Lere na ka yo wi yen na tanri wa yanwa pi ni, mbe sigi ta wi yen maa lewee yenle wa panra, wi yen wa wowo pi ni bere.

¹⁰ Na wi lewee yenle wi yen maa ndanla, wo yen wa yanwa pi ni. Kiga pye ma, kala lo la na pye wa wi nawa, na li mbe lere wa kan wi to wa kapege ki ni.

¹¹ Eεn fo, na ka wi lewee yenle wi panra, wo yen wa wowo pi ni, wi yen na tanri wa wowo pi ni. Wi suu yee karisaga ki jen, katugu wowo pi ma ti wila la yaan.

¹² Na piile, mi yen naga sewe na wi torogi ye kan, katugu Yenjele li ye kapere ti kala yaga ye na Zhezu wi mege[†] ki na.

¹³ Na teele, mi yen naga sewe na wi torogi ye kan, katugu Yenjele na li yen wa maga le wa ki lesaga ki na,

ye yen mali jen. Lefonmbolo mi yen naga sewe na wi torogi ye kan, katugu ye ya Sotanla wi ni.

¹⁴ Na piile, mi yen naga sewe na wi torogi ye kan, katugu ye yen ma we To Yenjele li jen. Na teele, mi yen naga sewe na wi torogi ye kan, katugu na wi yen wa maga le wa ki lesaga ki na, ye yen maa jen. Lefonmbolo, mi yen naga sewe na wi torogi ye kan, katugu fannga yen ye ni. A Yenjele li senre ti koro ye ni, a ye ya Sotanla wi ni.

¹⁵ Yaga ka ti dunruya[†] wi ye ndanla, wi nawa yaara ti ye ndanla. Na dunruya wi ka lere na ndanla, we To Yenjele laa ki fo wi ndanla;

¹⁶ katugu yaraga nga fuun ki yen dunruya wi wogo, wire ti jogo kagala, naa yaraga nga lere wi ma yan na jaa, naa yee gbogowo dunruya yaara taga ki kala na, tila la yinrigi wa we To Yenjele lo yeri, ti maa yinrigi dunruya wo yeri.

¹⁷ Dunruya wila koo na kee, naa yaara nda leele pe yen na yaan na jaa ti ni fuun ti ni. Eεn fo, na kaa Yenjele li nandanwa kala li piin, wo yaa koro yinwege na fo sanga pyew.

Kirisi wi winfo we

¹⁸ Na piile, dunruya koyege ki yongo. Yege logo

[†] 2:12 2.12: Yenjele li we kapere ti kala yaga we na Zhezu wi mege ki na, ko koro wo yen nga Zhezu wi pye ki kala na. [†] 2:15 2.15: Senweele pe dunruya wo ma, εen fo, kapege dunruya na Sotanla wi yen na yege sinni na wiin Yenjele li ni wowi. Dunruya wi nawa yaara nda senre ti yen na yuun, to ti yen yaara nda ti yen kapege woro.

ma yo Kirisi wi winfo wi daga mbe pan. Ma si yala, Kirisi wi winfenne pe legere pan yingɔ, pa wɛge jɛn yɛɛn ma yo dunruya koyege ki yongɔ.

¹⁹ Ki leele pe sila pye we woolo kaselege na, ko kɪ ti pɛ laga we na ma kari. Nɔɔɛ paa pye we woolo, pe jɛn na koro laga we ni. Ɛɛn fɔ, pɛ laga we na ma kari, a kɪ ta ma filige fɔ pe ni wa kpɛ sila pye wɛ woo.

²⁰ Yoro wo na, yɛ Yinnekpoyi na Kirisi wi tirige ye na li ta. Kɪ pye ma, ye ni fuun yɛ kaselege ki jɛn.

²¹ Ki sɛwɛ ɲa mɪ torogo ye kan yɛɛn, ki woro mbe yo yee kaselege ki jɛn, ɛɛn fɔ, katugu ye yɛn maga jɛn. Ye si yɛn maga jɛn fun ma yo yagbolo kpɛ se ya yiri wa kaselege ki ni.

²² Ambɔ wi yɛn yagboyoo wo? Wo wi yɛn lere ɲa wi ma yo Zhezu wo ma wi yɛn Kirisi wɛ. Ko lerefɔ wo wi yɛn Kirisi wi winfo wɛ, wi ma je Yɛnɲɛle na li yɛn To lo naa li Pinambyɔ pe na.

²³ Ki kala na, ɲa ka je Pinambyɔ wi na, wi ma je Tofɔ wi na fun. ɲa ka yɛnlɛ Pinambyɔ wi na, Tofɔ wi ma pye wi ni.

²⁴ Ki kala na, sɛnrɛ nda yɛ logo maga lɛ wa ki lesaga ki na, yeri yaga ti koro wa ye nawa. Nda yaa logo maga lɛ wa ki lesaga ki na, na tiga koro wa ye nawa, pa yoro fun ye yaa koro mbe mara Pinambyɔ wo naa wi To pe na.

²⁵ Kirisi wɪ yɔn fɔlɔ li kɔn mbe yaraga ɲga kan we yeri, ko ki yɛn yinwege mbakogɔ ye.

²⁶ Mbele pe yɛn naga jaa mbe ye fanla mbe ye punɲo, mi yɛn naga sɛwɛ ɲa wi yɔnlɔgi mboo torogo ye kan pe kala na.

²⁷ Yoro wo na, yɛ Yinnekpoyi li ta Kirisi wi yeri. Paa wi Yinnekpoyi li kaa pye ye ni, yee jori lere wa kala wila ye nari, katugu Yinnekpoyi li yɛn na ye nari kagala ke ni fuun ke ni, li nagawa sɛnrɛ ti si yɛn kaselege, yagbolo ma. Ki kala na, ye Yinnekpoyi li nagawa sɛnrɛ ti yigi ye koro ye pye nunɲba Kirisi wi ni.

²⁸ Ki kala na, na piile, ye koro Kirisi wi ni, janɲo na wiga kaa yɛɛ naga sanga ɲa ni, we kotogo ta, waga ka fere sho wa wi yɛge sogowo wi panmbilige.

²⁹ Yɛge jɛn ma yo Kirisi wi yɛn ma sin, ki kala na, ye daga mbege jɛn fɔ lere o lere wi maa kasinɲge ki piin, wo yɛn Yɛnɲɛle pyɔ.

3

Yɛnɲɛle li piile pe kala

¹ Yɛge wele paa yɛge ɲga na we yɛn ma wɛ To Yɛnɲɛle li ndanla we, li ndanlawa pɪ gbɔɲo jɛnɲɛ, fɔ a paa we yinri Yɛnɲɛle piile. Pa we si yɛn ma kaselege. Ko kɪ ti dunruya woolo pee we jɛn, katugu pee Yɛnɲɛle li jɛn.

² Na wɛnnɛ, yingɔ we yɛn Yɛnɲɛle li piile, ɛɛn fɔ, we

yaa ka pye yege nga na, ko fa naga mbe filige gben. Wège jen ma yo na Kirisi wiga kaa yege naga, we yaa ka pye paa wi yen, katugu we yaa kaa yan paa yege nga na wi yen we.

³ Ko jigi wo yen lere na fuun yeri, a wùu taga Kirisi wi na, wi maa yege pye kpoyi paa yege nga na Zhezu Kirisi wi yen kpoyi we.

⁴ Lere na fuun wi maa kapege ki piin, wi maa Yenñele li lasiri wi jogo. Kapege ko ki si yen Yenñele li lasiri wi jogowo we.

⁵ Ye si yen maga jen ma yo Kirisi wi pan maa yege naga mbe leele pe kapere ti laga pe na, kapege kpe woro wo na.

⁶ Ki kala na, lere na fuun ka koro mbe mara wi na, wo na la kapege piin fyew. Eɛn fo, lere na fuun wi koro na kapege ki piin, wo fa Zhezu wi yan, wi fa suu jen.

⁷ Na piile, yaga ka ti lere wa mbe ye fanla wi ye pungo. Na wi ma koro na kasinñge ki piin, wo yen ma sin paa yege nga na Zhezu Kirisi wi yen ma sin we.

⁸ Na wi ma koro na kapege ki piin, wo yen Sotanla woo, katugu Sotanla wila kapege ki piin maga le wa fafafa. Yenñele li Pinambyo wi pan maa yege naga, jango mbe Sotanla wi kapyere ti jogo.

⁹ Lere na fuun wi yen Yenñele li pyo, wo na koro mbaa kapege ki piin, katugu Yenñele li maa yinwege nga kaan ki yawa pi yen wi ni.

Paa Yenñele li yen wi To, ki kala na, wi se ya koro mbaa kapege ki piin.

¹⁰ Yenñele li piile poro naa Sotanla wi piile pe ni, pe ma pe jen ma pe wo pe yege ni yege nga na ki nga: Lere na fuun wi woro na kasinñge piin, nakoma na wi sefo wi suu ndanla, wo woro Yenñele pyo.

Yaa ye yege ndaan

¹¹ Senre nda ye logo maga le wa ki lesaga ki na, tori nda yeen fo: We we yege ndanla.

¹² Waga ka pye paa Kayen yen, wila pye Sotanla wo woo, a wùu jonlo lenana wi gbo. Kila cen mele, a wi suu gbo? Katugu Kayen wi kapyere tila pye ma tijaanga, ma si yala, wi jonlo wo kapyere to la pye ma sin.

¹³ Sefenne, na dunruya woolo paga ye panra, ko ka ka ye pari.

¹⁴ Wège jen ma yo we wo wa kunwo pi ni ma yinwege ta, we yen maga jen, katugu sefenne pe yen ma we ndanla. Lere na wi sefo wi suu ndanla, wo koro wa kunwo pi ni bere.

¹⁵ Lere na fuun wi maa lewee yenle wi panra, wo yen legbolere. Ye si yen maga jen ma yo yinwege mbakogo ki woro legbolere wa kpe ni.

¹⁶ We yen ma ndanlawa pi koro wi jen yege nga na, ki nga fo: Kirisi wùu yinwege ki kan kunwo pi yeri we kala na. Woro fun we daga mbe we yege kan kunwo pi yeri we sefenne pe kala na.

17 Na lere wa ka dunruya na wi yarijendε ti ta, mbe suu lewee yenle wa yan wi jori, na wi yinriwe suu ta, pa Yenηele li yaa pye mboo ndanla mele?

18 Na piile, leele pee daga mbe we ndanla senyoro to naa yon sentanra to ce ni. Ki daga ki pye ndanlawa kaselege woo, pila pi yee nari wa we kapyere ti ni.

Jigi na we ta Yenηele li yegε na

19 Pa we yaa ki jen yeen mbe yo we yen kaselege fenne, we jatere wi mbe ya cen we na Yenηele li yegε na.

20 Na we jatere wi kaa we jeregi, Yenηele li gbogɔ ma we we jatere wi na, ma kala li ni fuun li jen.

21 Na wenne, na we jatere wi woro na we jeregi, we ma kotogo ta Yenηele li yegε na.

22 Na waga yaraga o yaraga yenri li yeri, we yaa ki ta li yeri, katugu woo ngasegele ke yigi na tanri ke na, naa nandanwa kagala ke piin.

23 Wi ngasele loli na fo we taga li Pinambyo Zhezu Kirisi wi mege ki na, we we yee ndanla paa yegε nga na Kirisi wigi yo we kan ma yo waa ki piin we.

24 Lere na ka Yenηele li ngasegele ke yigi mbaa tanri ke na, wo yen Yenηele li ni, a Yenηele fun li yen wi ni. We yen maga jen Yinnekpoyi na li kan we yeri lo fannga na.

4

Yenηele li Yinnekpoyi lo naa Kirisi wi winfo wi yinne le

1 Na wenne, mbele fuun pe yen na pe yee piin ma yo Yinnekpoyi li yen pe ni, yaga ka taga pe ni fuun na. Een fo, ye pe wa ye wele yege jen, na kaa pye yinne na li yen pe ni li yiri Yenηele yeri. Mi ko yo ma, katugu Yenηele yon senre yofenne yagboyoolo pe legere pan laga dunruya wi ni.

2 Nga ki yaa ti ye sigi jen ye yo fo Yenηele li Yinne loli, koyi nga yeen fo: Lere na fuun kaga yo mbe yo kaselege Zhezu Kirisi wi pan ma senwee wire le, Yinnekpoyi na li yiri wa Yenηele li ni, li yen wi ni.

3 Een fo, Lere na fuun ka je mbe yo Zhezu wii pan mbe senwee wire le, Yinnekpoyi na li yiri wa Yenηele li ni, li woro wi ni. Yinne na li yen wi ni, Kirisi wi winfo wi yinne loli. Yaa ki logo ma yo wi daga mbe pan. Yingɔ wi pan mako laga dunruya wi ni.

4 Een fo, yoro wo na, na pile, ye yen Yenηele li woolo. Ye fannga ta Yenηele yon senre yofenne yagboyoolo pe na; katugu Yinnekpoyi na li yen ye ni, li yen yawa ni ma we yinne na li yen mbele pe yen dunruya woolo pe ni li na.

5 Poro wo na, pe yen dunruya wi woolo, ki kala na, kagala ngele ke yen ma dunruya woolo pe ndanla, koro

pe maa yuun, a dunruya woolo paa nuru pe yeri.

⁶ Woro wo na, we yen Yennele li woolo. Lere na wi Yennele li jen, wi maa nuru we yeri. Lere na wi woro Yennele li woo, wo na la nuru we yeri. Pa we mbe ya kaselege Yinne li jen mbeli wo yinne na li maa leele punngu li ni yeen.

Yennele li yen ndanlawa

⁷ Na wenne, ye ti we we yee ndanla, katugu ndanlawa pi yiri Yennele lo yeri. Lere na fuun leele yen maa ndanla, wo yen Yennele li pyo, wi yen ma Yennele li jen.

⁸ Lere na leele woro maa ndanla, wii Yennele li jen, katugu Yennele li yen ndanlawa.

⁹ Yennele lili ndanlawa pi naga we na yege nga na ki nga: Lili Pinambyo nungba pe wi tun laga dunruya wi ni, jango we yinwege ta wi fannaga na.

¹⁰ Nga ki yen ndanlawa we, ki nga: Kii cen ndee Yennele lo li woro ndanla, een fo, woro we lo ndanla, a li sili Pinambyo wi tun, jango wi pan wi pye we kapere ti fogo tonsaraga.

¹¹ Na wenne, na ki kaa pye we Yennele li ndanla ma, ki kala na, woro fun ki daga we we yee ndanla.

¹² Lere kpe fa Yennele li yan yenle ni fyew. Na waga we yee ndanla, pa Yennele li yaa koro we ni. Li ndanlawa

mba pi yen we ni, pi yaa pi yee yon fili.

¹³ Naa Yennele lili Yinnekpoyi li kan we yeri, ko ki ti wege jen ma yo we yen Yennele li ni, a Yennele fun li yen we ni.

¹⁴ Woro jate wege yan, we nee ki yuun ma yo Yennele na li yen To lili Pinambyo wi tun wi pan wi pye dunruya woolo pe Shofa.

¹⁵ Na lere na kaga yo mbege filige mbe yo Zhezu wi yen Yennele li Pinambyo, Yennele li yen wi ni, a wo fun wi yen Yennele li ni.

¹⁶ Woro wo na, we Yennele li ndanla yege nga na, wege jen ma taga ki na. Yennele li yen ndanlawa. Lere na leele yen maa ndanla, wi yen Yennele li ni, a Yennele fun li yen wi ni.

¹⁷ Pa ndanlawa pi pi yee yon fili wa we ni yeen, jango we kotogo ta kiti konpilige, katugu we tangalomo laga ki dunruya na wi ni, pi yen ma yiri Zhezu Kirisi wi woo pi korogo.

¹⁸ Ndanlawa pila lere kan wila fyee. Ndanlawa mba pi yon fili, pi ma lere fyere ko wi na. Een fo, fyere ti maa paan jologo ni. Na wi maa fyee wi ndanlawa pila pi yee yon fili.

¹⁹ Woro wo na, leele pe yen ma we ndanla, katugu woro we keli ma Yennele li ndanla gben.

²⁰ Na lere wa ka yo Yennele li yen maa ndanla mbe sigi ta wuu lewee yenle

wi panra, wi yen yagboyoo; katugu lere ɲa wi lewee yenle ɲa wila yaan wi woro maa ndanla, Yenɲele na wi woro na yaan li mbe ya mboo ndanla meɓe?

²¹ ɲgasele na Kirisi wi kan we yeri loli na fo: Yenɲele li yen ma lere ɲa ndanla, ki daga wi lewee yenle wuu ndanla fun.

5

Wè fanɲga ta dunruya wi na

¹ Lere ɲa fuun ka taga ki na mbe yo Zhezu wi yen Kirisi, wo yen Yenɲele li pyo. Tofɔ wi yen ma lere ɲa fuun ndanla, wi piile pe maa ndanla fun.

² Pa wège jen yeen ma yo Yenɲele li piile pe yen ma we ndanla: Na Yenɲele li ka we ndanla waa tanri li ɲgasegele ke na we.

³ Yenɲele li we ndanla, ko ki yen fo we yen na tanri li ɲgasegele ke na. Li ɲgasegele ke si woro ma ɲghan we yeri mbe toro,

⁴ katugu Yenɲele pyo pyew wi ma fanɲga ta dunruya wi na. Fanɲga ɲga wè ta dunruya wi na, ko ki yen we tagawa we.

⁵ Ambɔ wi mbe ya fanɲga ta dunruya wi na? Ndeɛ ɲa

wi taga ki na ma yo Zhezu wi yen Yenɲele li Pinambyo wo ce.

Sereya ɲa Yenɲele li yo Zhezu Kirisi wi kanɲgolo

⁶ ɲa wi pan tonmo† naa kasanwa pi fanɲga na, wo wi yen Zhezu Kirisi we. Wii pan tonmo po nunɲba fanɲga na, een fo, wi pan tonmo po naa kasanwa po fanɲga na. Yinnekpoyi lo li yen naga sereya wi yuun ma yo ki yen kaselege, katugu Yinnekpoyi li yen kaselege fo.

⁷ Ki pye ma, serɛfenne taanri pe yen wa.

⁸ Yinnekpoyi lo naa tonmo pi ni, naa kasanwa pi ni, pe taanri pe sereya wi fili nunɲba naga yuun ma yo Zhezu wi yen Yenɲele li Pinambyo.

⁹ We ma yenle leele sereya wo na, ma si yala, Yenɲele li sereya wi gbogɔ ma we pe woo wi na. Ko sereya wowi ɲa Yenɲele li yo li Pinambyo wi kanɲgolo.

¹⁰ ɲa ka taga Yenɲele li Pinambyo wi na, ki sereya wi ma pye wa wi nawa. Een fo, lere ɲa wii taga Yenɲele li na, wi ma Yenɲele li pye yagboyoo, katugu wii taga sereya ɲa Yenɲele li yo li

† **5:6 5.6:** Laga ki verise ɲa wi ni, tonmo pi yen na para batemu ɲa Zhezu wila pye wo senre na, a kasanwa pila para wi kunwo po senre na. Ko ki naga ma yo pa Zhezu wi tunɲgo kila le wa wi batemu pyege ki na ma saa ko wa wi kunwo pi na. Yinnekpoyi li yen naga sereya wi yuun ma yo Zhezu wi yen Yenɲele li Pinambyo kologo shyen ni: Ki konɲbanɲga Yinnekpoyi laa tigi Zhezu wi na wa wi batemu pyesaga (Zhan 1.32-34), ki shyen wogo li yen naga yuun naga finligi bere wa tagafenne pe nawa pitunmbolo pe sereya wi fanɲga na, ma yo Zhezu wi batemu wo naa wi kunwo pi ni pi yen naga nari ma yo wi yen Kirisi, Yenɲele li Pinambyo (2.27; 1 Koren 12.3).

Pinambyo wi kannɔɔlo wi na.

¹¹ Ki sereya wowi ɲa fo: Yenɲele li yinwege mbakɔɔo ki kan we yeri, ki yinwege ki yen na taa li Pinambyo wo ni.

¹² ɲa ka yenle Yenɲele li Pinambyo wi na, yinwege ki yen wi ni. ɲa si yenle li Pinambyo wi na, yinwege ki woro wi ni fyew.

Yinwege mbakɔɔo senre

¹³ Yoro mbele ye taga Yenɲele li Pinambyo wi mege ki na, mi yen naga kagala ngele ke yonlogi mbe ke torogo ye kan, janɔo yege jen ye yo ye yinwege mbakɔɔo ki ta.

¹⁴ Kotogo ɲga we ta Yenɲele li yege na koyi ɲga, fo na waga yaraga ka yenri li yeri mbe yala li nandanwa kala li ni, li maa nuru we yeri.

¹⁵ Na we kaga jen mbe yo waga yaraga ɲga fuun yenri li yeri li maa nuru we yeri, pa we yaa ki jen mbe yo yaraga ɲga we yenri li yeri wege ta mako.

¹⁶ Kapege ɲga kila lere le wa kunwo† pi ni, na lere wa ka wi sefo wa yan wila ka piin, wi Yenɲele li yenri ki fo wi kan, pa Yenɲele li yaa yinwege ki kan wi yeri. Mbele pe kapere ti woro na pe nii wa kunwo pi ni, ki wogo ɲga ki mbe ya pye poro kan ce. Eɛn fo, kapege ka yen wa, ɲga ki ma lere le

wa kunwo pi ni, mi sho fo yaa yenri ko kapege cenle ko kala na.

¹⁷ Kambasinɲge pyew ki yen kapege, eɛn fo, kapere ta yen wa to na lere le wa kunwo pi ni.

¹⁸ Wege jen ma yo lere ɲa fuun wi yen Yenɲele li pyo wo wa na koro mbaa kapege piin, katugu Yenɲele li Pinambyo wi maa wele wi na, Sotanla wila ya mbe yaraga ka pye wi na.

¹⁹ Wege jen ma yo we yen Yenɲele li woolo, fo dunruya woolo pe yen wa Sotanla wi fanɲga ki nogo.

²⁰ Wege jen fun ma yo Yenɲele li Pinambyo wi pan ma tijinliwe kan we yeri we ta we Yenɲele jenne li jen. We yen ma mara Yenɲele jenne li na li pinambyo Zhezu Kirisi wo fanɲga na. Wo jate wo wi yen Yenɲele jenne le, wo wi yen yinwege mbakɔɔo ki go ye.

²¹ Na piile, ye ye yee yingiwe jen yarisunndo ti ni!

† 5:16 5.16: *Kunwo mba senre tila yuun po pi yen kunwo mbakɔɔo we, ko koro wo yen mbe laga Yenɲele li na fo sanga pyew.*

**SƏWE shyen woo ɲa
ZHAN
wila yonlogo ma
torogo
SƏWE wi nawa
sənre**

Zhezu pitunɲo Zhan, wo ɲa wila pye Efezi ca legilizi wi yekelewe, wo wila ki sɛwe jɛɛle na li yonlogo mali torogo legilizi wa kan. Wa sɛwe wi ni, Zhan wuu yɛɛ naga we na ma yo wi yen legilizi leɛɛ. Wila sɛwe wi torogo legilizi ɲa kan wila pye wa Efezi ca kanɲgaga na tara ti ni. Wila legilizi wi taanla jeɛle ni, a legilizi woolo poro pye paa wi piile yen. Ki kala na, wi yen naga legilizi wi yinri «japɔɔwɔ». Wo jate wi yen legilizi ɲa ni, wo yen sɛwe wuu torogo legilizi ɲa kan wi legilizi yenɛ.

Zhan wi yen naga yenri ki legilizi woolo pe yeri fɔ pe pe yɛɛ ndanla konaa pe pe yɛɛ yingiwɛ jɛn nagafenne yagboyoolo pe ni. Na ki leele pele ka pan wa pe yeri, paga ka pe yaara wɔ yere.

**SƏWE wi yen ma kɔɔnɔ
yɛɛɛ ɲga na**

Sɛwe wi lesaga sənre
konaa sharaga 1-3

Mbe yɛɛ ndanla konaa
mbe je yagbogowo na-
gawa sənre ti na 4-11

Sɛwe wi kɔsaga sənre
konaa sharaga punɲo
wogo 12-13

*Sɛwe wila torogo ɲa yeri
konaa wi sharaga*

¹ Mi ɲa legilizi leɛɛ, muwi mila ki sɛwe ɲa wi torogi mboro jeɛ Kiriya† ma kan, mboro ɲa Yenɲɛle li wɔ we, naa ma piile pe kan. Ye yen mala ndanla kaselege na. Mi nunɲba ma ye yen ma ndanla, ɛɛn fɔ, mbele fuun pe yen ma kaselege ki jɛn, ye yen ma pe ndanla fun,

² katugu kaselege ki yen we ni, ki yaa si koro we ni fɔ sanga pyew.

³ Yenɲɛle na li yen To, lo naa li Pinambyɔ Zhezu Kirisi wi ni pe yinme kan we yeri, pe we yinriwɛ ta, pe yeyinɲge kan we yeri, jango we ki yarikanra ti ta kaselege naa ndanlawa ni.

Kaselege naa ndanlawa

⁴ Kì pye na yeri nayinme jembe maga yan fɔ ma piile pele yen na tanri kaselege ki na, paa yɛɛɛ ɲga na we To wigi yo ma we kan we.

⁵ Ki kala na, sefɔ jeɛle, koni, mila ma yenri fɔ: We ni fuun we we yɛɛ ndanla. Ki wogo ɲga mila yonlogi yɛɛn, ki woro ɲgasele fɔnno. Ki ɲgasele lo wè ta maga ɛ wa ki lesaga ki na.

⁶ Ndanlawa powi mba fɔ yaa tanri yaa yala Yenɲɛle li ɲgasegele ke ni. ɲgasele na yè logo maga ɛ wa ki lesaga ki na loli na fɔ ndanlawa mbe pye ye sɔɲwɔ.

† 1:1 1.1: Kiriya wi mbe ya pye legilizi wo wa, wi piile poro mbe pye legilizi woolo poro.

⁷ (Mì ko yo ma), katugu leele fanlafenne legere jagara laga dunruya wi ni. Paa yenle mbe yo Zhezu Kirisi wi pan ma lewee wire le. Lere na wi maa ko piin ma, wo wi yen leele fanlafa we, ma pye Kirisi wi winfo.

⁸ Ye ye yee yingiwε jen, jango tunngo nga ye pye kiga ka jɔɔ, εen fo, yege tonli wi ta wi yee yon fili.

⁹ Lere na fuun wii koro Kirisi wi nagawa senre ti na, εen fo, neε ka tari ti na na kee yεε, Yennele li woro ki fo wi ni. Lere na ka koro wi nagawa senre ti na, Tofɔ wo naa wi Pinambyɔ wi ni pe yen ki fo wi ni.

¹⁰ Na lere wa ka pan wa ye go mbe pan mbe ye naga, na wii pan ki nagawa senre ti ni, yaga kaa le wa ye go, yaga si kaa shari yere.

¹¹ Katugu lere na kaa shari, wi ma pye wi pinleyenle wa wi kapyere tijangara ti ni.

Senre pungo woro

¹² Kagala legere yen na yeri mbe yo ye kan, εen fo, mi woro na jaa mbe ke yonlogɔ sewe na lankiri tonmo ni. Mi yen naga sonri mbe kari wa ye yeri we sa we yee yan we yo, jango we nayinme pi ta pi yon fili.

¹³ Ma nosepyɔ sumboro† na Yennele li wo fun wo naa wi piile pe ni pɔon shari.

† **1:13 1.13:** *Nosepyɔ sumboro* na wi senre tila yuun, wi mbe ya pye legilizi na sewe yonlogɔfo wi yen wa we.

**SƆWƆ taanri woo
 ƚa
 ZHAN
 wila yonlogɔ ma
 torogo
 SƆWƆ wi nawa
 sɛnrɛ**

Zhezu pitunɔ Zhan wo wila ki sɛwɛ ƚa wi yonlogɔ maa torogo naƚa ƚa paa pye na yinri Gayusi wi kan. Gayusi wila pye Zhezu Kirisi wi fɔrɔgɔfɔ wa. Wee kala la jɛn wi wogo na, wee si kala la jɛn wila pye legilizi ƚa ni wi wogo na. Ɛɛn fɔ laga sɛwɛ wo ni wɛge wele maga yan fɔ Zhan wi ka leele mbele torogo wa Gayusi wi yeri, Gayusi wi ma pe yigi tiyongɔ. Maa jɛn Zhan wila pye na leele torogi wa ki legilizi wi ni pe saa Yɛnɛɛɛ sɛnrɛ ti yari wa. Ma si yala, wa ki legilizi wi ni, naƚa waa la pye wa, paa pye naa yinri Diyotirefu. Wila pye legilizi yekeeɛ wo wa. Wi sila pye na leele mbele Zhan wila pye na torogi wa pe yaara woo. Wila pye na sɛnpere yuun Zhan wi na, wo ƚa wila pye legilizi yekeeɛ pe yegefɔ we.

Zhan wila ki sɛwɛ ƚa wi pye maa torogo Gayusi wi kan maa shari wi kajɛnge pyege ki kala na, konaa mbege yo wi kan fɔ wiga kaa Diyotirefu wi fɔrɔgi. Wi yen naga yɛnri Gayusi wi yeri ma yo wi lere ƚa wi yen na kee sa sɛwɛ wi kan wi yeri wi yigi tiyongɔ. Ki lerefɔ pe

maa wi yinri Demetiriyusi. Wo fun wi yen na tunɔgo piin we Fɔ wo kan. Sɛwɛ wi yen naga nari we na ma yo fɔ mbele fuun pe yen na tunɔgo piin we Fɔ wi kan, we daga mbaa pe yaara woo ndanlawa ni.

**SƆWƆ wi yen ma kɔɔnɔ
 yege ƚa na**

Sɛwɛ wi lesaga sɛnrɛ konaa sharaga 1-4

Sɛwɛ yonlogɔfɔ wi yen na Gayusi wi metanga yinri 5-8

Diyotirefu wi kambasinɔge konaa Demetiriyusi wi metanga kala 9-12

Sɛwɛ wi kɔsaga sɛnrɛ konaa sharaga punɔgo wogo 13-15

*Sɛwɛ wila torogo ƚa yeri
 konaa wi sharaga*

¹ Mi ƚa legilizi leɛɛ, muwi mila ki sɛwɛ ƚa wi torogi na wɔnɔ naƚa Gayusi ma kan, mboro ƚa maa ndanla kaselege na we.

² Na wɔnɔngbɔɔ, mila Yɛnɛɛɛ li yɛnri nɔɔ kaan, janɔgo kala li ni fuun laa yongɔ laa kee yege ma kan, ma koro ƚgbaan wa wire ti ni paa yege ƚa na ma yen ƚgbaan yinne li ni we.

³ Mila yɔgɔri jɛnge, katugu sɛfenne nambala pɛle pan laga na yeri maga yo na kan ma yo ma yen ma sin wa kaselege ki ni, fɔ maa tanri na yala kaselege ki ni.

4 Na mi kaga logo mbe yo na piile† paa tanri kaselege ki na, yaraga ka na nayinme kan na yeri mbe we ko na.

Gayusi wi tunngo jenge pyege kala

5 Na wɔnlɔngbɔɔ, kala na fuun maa piin sefenne pe kan, ali mbele pe yen nambambala pe kan, ma yen tagawa ni wa ki kagala ke ni.

6 Paa pan mɔɔ ndanlawa pi senre yo laga legilizi wi yege na. Mi yen nɔɔ yenri fɔ ma pe saga pe tangala li na, paa yege nga na ki yen ma Yenɲele li ndanla we.

7 Katugu pè yiri ma kari Kirisi wi tunngo ko mege ni. Pee yenle mbaa sagawa shoo mbele pee sheri pe yeri.

8 Ki kala na, ki daga woro tagafenne waa ki leele cenle pe sari, we pye pe pinleyenle mbaa kaselege ki yari.

Diyotirefu naa Demetiriyusi kala

9 Mi sewe wa pye jele ma torogo legilizi wi kan ki wogo ki na. Eɛn fɔ, Diyotirefu ɲa wila jaa mbe pye tagafenne pe yekelewe, wila jege na senre ti na.

10 Ki kala na, na mi ka kari wa ye yeri, tipere nda fuun wila piin, na senpere naa yagbogolo ɲegele fuun yuun na tari we na, mi yaa ye jatere wi tirige ti na. Ko suu bɔ bere, eɛn fɔ, wo jate wila

yenle mbe sefenne mbele pe maa paan wa pe yigi. Mbele kaa jaa mbe pe yigi, wi ma pe yege kɔn, mbe pe puro mbe pe wɔ wa legilizi.

11 Na wɔnlɔngbɔɔ, maga kaa ɲga ki yen tipege ki forogi. Eɛn fɔ, ɲga ki yen ma yɔn ta ko forogi. Lere ɲa wi maa ɲga ki yen ma yɔn ki piin, wo yen Yenɲele woo. ɲa wi maa tipege piin, wo si Yenɲele jen.

12 Demetiriyusi wo na, leele pe ni fuun paa wi metanga ki yinri. Kaselege jate ki maa wi metanga ki yinri†. Woro fun we maa wi metanga ki yinri, a maga jen ma yo ɲga we maa yuun ki yen kaselege.

Sharaga pungo wogo

13 Yarilegere yen na yeri mbe yo ma kan. Eɛn fɔ, mi woro na jaa mberi yɔnlɔgɔ lankiri tɔnmɔ naa sewe yɔnlɔgɔkanɲgala ni.

14 Mila ki sɔnri mbe sɔɔn yan sannɪ jenri, kona, we yaa yo we yee ni yɔn ni.

15 Yeyinɲge ki pye ma ni! Ma wenne pɔɔn shari. Ma we wenne pe ni fuun nunɲba nunɲba pe shari wa we kan.

† 1:4 1.4: *Piile*: Poro pe yen leele mbele Zhan wila Yenɲele senre ti yo pe kan, a pè taga we. † 1:12 1.12 *Kaselege jate ki maa wi metanga ki yinri*: Ko kɔrɔ wo yen fɔ wi tangalɔmɔ pi yala kaselege ki ni.

**Sewe ɲa
ZHUDE
wila yonlogo ma
torogo
Sewe wi nawa
senre**

Zhude sewe wi yonlogofo wi mege ko ki taga sewe wi na. Zhude wo naa Zhaki wi ni paa pye we Fo Zhezu Kirisi wi nosepiile nambala (Mati 13.55; Maki 6.3). We sigi jen Zhude wila wi sewe wi yonlogo maa torogo legilizi ɲa kan. Een fo mbe yala verise konɓanɲa (1) wi ni, ki yen na jate ma yo wila wi torogo tagafenne poro kan laga ki ni fuun ni. Punɓo na, Zhude wo jate wila kari wa ki lara ti na ma saa Yennele senre ti yo wa. Senre nda wi yo laga ki sewe ɲa wi ni to naa nda ti yen wa 2 Pyeri go shyen (2) ki ni, ti yen ma yongo ti yee ni.

Sewe wi nawa senre ti yen naga nari fo nagafenne yagboyoolo pe yen na kee legiliziye pe ni na yagbogowo nagawa kaan mbe ta mbe legiliziye pe jɔgo. Zhude wuu sewe wi yonlogo ki leele pe tangalomo po kala na, mbege yo tagafenne pe kan fo pe koro pe yere ɲɓɓanga wa tagawa pi ni, paa jaan tagawa pi yeresaga ta.

**Sewe wi yen ma koonlo
yegɛ ɲga na**

Sewe wi lesaga senre 1-2

Nagafenne yagboyoolo pe yaa ka ye jologo 3-16

Yerewe senre mbe koro wa tagawa pi ni 17-23

Senre punɓo woro mbe Yennele son 24-25

*Sewe wi torogo mbele yeri
konaa pe sharaga*

¹ Mi Zhude, mi yen Zhezu Kirisi wi tunmbyee ma pye Zhaki wi nosepyo lenaɲa.

Muwi mila ki sewe ɲa wi torogi yoro mbele Yennele li yeri ye kan. Ye yen ma we To Yennele li ndanla, a laa ye korosi Zhezu Kirisi wi kan.

² Yennele li ye yinriwe ta, li yeyinɲge naa ndanlawa pi kan ye yeri ka mbaa tari ti na!

Leele nagafenne yagboyoolo

³ Na wenne, mila pye naga jaa jenge mbe sewe torogo ye kan showo nunɓa mba we ni fuun we ta pi wogo na. A mi si kaa ki yan ki pye jorowo kala na yeri mbege sewe ɲa wi torogo ye kan, jango mbe kotogo kan ye yeri yaa malaga gbɔon tagawa pi kala na, po mba Yennele li kan kansaga nunɓa wagati wi ni fuun woo mbele pe pye li woolo pe yeri we.

⁴ Katugu lepeele pele ye we sogowo larawa. Pe yen na senre nda ti yen na para we Yennele li yinme wogo ki na ti waa nari kanɲgi nari piin keenre lime kala; pe maa jege Zhezu Kirisi ɲa wi yen we Nagafɔ nunɓa naa we Fo wi na. Kiti ɲa wi yaa to ki leele pe na, Yennele senre sewe wila ki yo ki mo.

⁵ Ali maga ta ye yen ma ki kagala ke ni fuun ke jen ma wali ke na makɔ, konaa ki ni fuun, mila jaa mbe ye nawa to ke na, fɔ We Fɔ wila Izirayeli woolo pe sho ma pe yirige wa Ezhipiti tara, ɛɛn fɔ, ko punɔgo na, mbele paa je pee taga wi na, wila poro gbo.

⁶ Ye nawa to mɛrɛgɛye pe na, mbele pe sila koro wa fannɔga nɔga kila kan pe yeri ki ni we, ɛɛn fɔ, a pɛ pe censaga jate ki je. Yɛnnɛle li pe pɔ jɔrɔgɔ ni, nɔ wi se kɔn, ma pe tege wa wɔwɔ nɔgɔna woo pi ni, na kiti kɔnpiligbɔgɔ ki singi.

⁷ Ye nawa to Sodomu ca, naa Gomɔri ca konaa cara nda tila pye wa ti tanla ti na. Ki cara ti woolo paa pye na tanri paa ki mɛrɛgɛye pe yen, ma pe yɛɛ kan kɛɛnrɛ ti yeri, a nambala paa jɛɛle kala piin pe yɛɛ ni. A kason mbakɔgɔ ki pe jɔlɔ, a pɛ pye paa yɛge nagawa yen ma leele pe ni fuun pe yeri.

⁸ Ki pyelɔmɔ nunɔgba po ki leele mbele ye sɔgɔwɔ paa piin fun. Wɔɔnrɔ nda pe maa wɔnlɔ ti ma pe kan pe maa kapege piin pe yɛɛ wire ti na. Pe maa Yɛnnɛle li fannɔga ki tifaga. Pe maa mɛrɛgɛye mbele gbɔgɔwɔ yen pe yeri wa yɛnnɛle na pe tegele.

⁹ Ma si yala, mɛrɛgɛye pe to Mishɛli, wo jate, wi sila ki kala cɛnlɛ la pye. Sanga nɔ ni wila pye na wiin na kendige woo Sotanla wi ni

mbe ta mbe Moyisi gboo wi tafɔ wi jen, wi sila yenle mbe kiti kɔnsɛnrɛ yo Sotanla wi na mboo tegele. ɛɛn fɔ, wila ki yo cɛ ma yo fɔ: «We Fɔ wɔɔn le jɔlɔgɔ!»[†]

¹⁰ ɛɛn fɔ, ki leele wele, kagala ngele pee jen, pe maa ke tegele. Kagala ngele pɛ jen wa pe jatere wi ni paa yanyaara nda tijinliwɛ fu ti yen, ke maa pe jogo.

¹¹ Jɔlɔgɔ yen pe na dɛ! Katugu konɔ na Kayɛn wila le, lo pɛ le. Pɛ pe yɛɛ le wa punɔnguwo pi ni penjara ti kala na paa Balamu wi yen. Pɛ jɔgɔ, katugu pɛ yiri ma je Yɛnnɛle li na paa yɛge nɔga na Kore wila ki pye we.

¹² Ki leele pe ma pye fyɔngɔ yaara wa ye ndanlawa fetiye liwen pi na. Pe maa feti wi piin fɛrɛmbandawa ni, pe yɛɛ wogo ko ki ma nɔgban pe ni. Pe yen paa kambaara yen, nda tifɛleɛgɛ kɪri le ma kari ti ni, tii tisaga pan. Pe yen paa tire yen, nda ti woro na seni, ali na ti sesanga wi ka gbɔn, paa tire yen, nda pɛ kɔlɔgi, a ti ku pew.

¹³ Pe yen paa kɔgɔje tɔnmɔ mba pi maa yinrigi na tuun fannɔga ni pi yen. Pe maa fɛrɛmbandawa kapyere piin paa kɔgɔje tɔnmɔ nɔgbɔrɔgɔ yen. Pe yen paa wɔnnɔgɔlɔ ngele ke maa yanri na toro ke yen, Yɛnnɛle li pe censaga ki tege wa wɔwɔ pee pi ni fɔ sanga pyew.

¹⁴ Enɔki nɔ wila pye

[†] 1:9 1.9: Zaka 3.2

Adama wi setirige pyo koloshyen woo, wila Yenñele li yon senre yo faa ki leele pe kanngolo ma yo fo: «Ye wele, we Fo wi yaa pan wi meregaye kpoyi mbele pe yon ki se jen mbe ko pe ni,

¹⁵ mbe pan mbe kiti kon leele pe ni fuun pe na, jango mbe lepeele pe ni fuun pe le jologo pe kapyere tijangara nda fuun pe pye, naa pe yiri ma je Yenñele li na ti kala na, konaa senngbanra nda fuun kapere pyefenne mbele pe woro na fye Yenñele li yegge pe yo ma wa li na ti kala na.»

¹⁶ Ki leele pe nawa pila pye mbe tanla pe na pilige pyew, pe maa kongori. Pe maa tanri na yala pe jogo kagala koro ni, na pe yee gbogwo senre yuun, na leele pe fanla na pe nii.

Yerewe senre naa kotogo kansenre

¹⁷ Een fo, yoro wo na, na wenne, senre nda we Fo Zhezu Kirisi wi pitunmbolo pa yari ye kan faa, ye nawa to ti na.

¹⁸ Paa ki yo ye kan ma yo fo: «Dunruya koyege ni, leele pele yaa ka pye laga mbaa tegge ye na. Pe yaa kaa tanri pe saa fye Yenñele li yegge, mbaa yala pe jogo pere to ni.»

¹⁹ Ki woolo poro pe maa leele pe kon pe yee na. Pe wire ti nandanwa kala lo li maa pe yegge sinni, Yinnekpoyi li woro pe ni.

²⁰ Een fo, yoro wo na, na wenne, ye koro yaa kee yegge

wa ye tagawa kpoyi pi ni. Yaa yenri Yinnekpoyi li yawa pi ni.

²¹ Ye koro wa Yenñele li ndanlawa pi ni, we Fo Zhezu Kirisi wi yaa yinwege mbakogo nga kan ye yeri wa wi yinriwe taga ki ni, yaa ki singi.

²² Mbele pe jatere wi maa pe kon shyenzhyen, yaa pe yinriwe taa.

²³ Ye pe sho ki cen ndee ye pe tile ma pe wo kason. Yaa sanmbala pe yinriwe taa, ki yinriwe taga ki pye fyere ni. Een fo, pe yariporo nda ti yen fyongu ni wire ti nandanwa kagala ke kala na, yeri panra.

Yenñele li sonmo pungo woo

²⁴ Yenñele li mbe ya mbaa ye korosi, jango yaga ka kurugo mbe to, mbe ye pye ye yere wa li gbogwo pi yegge sogwo, jeregisaga fu, mbe nayinme gbo kan ye yeri.

²⁵ Lo nungba li yen Yenñele, ma pye we Shofa, we Fo Zhezu Kirisi wi fannga na. Gbogwo, naa gbeme, naa fannga, naa yawa pi pye li woo maga le wa faa sanga wi ni, naa yingo konaa sanga pyew. Anmiina.

**Zhezu Kirisi wi
kagala
NAGAWA
Zhan wi na
SEWE wi nawa
senre**

Zhezu wi pitunjo Zhan wo wila ki sewe na wi pye maa torogo Azi tara legiliziyee koloshyen yeri. Nala wo ni, pe maa ki tara ti yinri Turiki. Wila ki sewe na wi yonlogo Zhezu wi sengolo ki yegele cenme ngele kaa toro ke kosaga yeri. Ki wagati wi ni, Jromu tara wunlumbolo to wila pye na jaa paa wi gbogo paa Yennele la yen. Tagafenne mbele paa je mbege pye paa jolo jenge pe tagawa pi kala na, een fo pele la pye wa ki kotogo sila pye pe ni mbe je. Zhan wo jate paa wi yigi maa le kaso wa logo fugo tara nda pe yinri Patimosi ti ni, naa wila pye na Yennele senre ti yari ki kala na (1.9). Jromu tara fannga fenne paa ki logo fugo tara ti pye paa pe kaso yen. Pa we Fo Zhezu wila wi yee naga wa Zhan wi na yariyanra ta ni, mee wi pye ma yo yaraga nga fuun wi yan, wigi yonlogo.

Wa sewe wi ni, Zhan wi para tegere yaara, naa kacen kagala konaa yaara yanlere senre na. Ki yaara ti ni fuun naa ti koro wi. Paa yegere nagawa yen, jirige ki ni, koloshyen wo yen na para nga kigi yee yon fili

ko senre na. Kogoloni wo yen na para nga kii ki yee yon fili ko senre na. Yarifige ko yen na para cew tawa senre na. Yariyenge ko yen na para jogowo pyewe senre na. Kogaje wo yen na para tipege fannga yaara ti yen ma gbogolo laga nga na ko senre na. Yarifelege ko yen na para Sotanla yinne lo senre na, a wongaala pe pye wi tunmbyeele.

Sewe wi nawa senre ti gboo yen yariyanra nda ti yen na para goto kagala koro senre na. Ki yariyanra ti yen naga nari paa yegere nga na lere na wi yen tagawa ni pe yaa kaa jolo, paa yegere nga na leele jolofenne pe yaa ka ye jologo konaa paa yegere nga na mbele pe taga Yennele lo naa Zhezu Kirisi wi na pe yaa ka sho.

Laga sewe wi ni, Zhan wi yen naga yuun tagafenne pe kan fo Zhezu wi se mo, wi yaa songoro mbe pan mboo woolo pe sho, mbe si nga kii daga Yennele ca wunluwo pi ni ki tongo.

Wa sewe wi go kongbannga ki ni, Zhan wi yen naga yuun we kan paa yegere nga Zhezu wila wi yee naga wi na. Mbe taga le ko na, wi sewe wi yen ma kon ma yiri konsagboro koloshyen. Konsagboro nungba nungba pyew ki yen ma kon ma yiri konsara koloshyen fun. Sewe wi konsagboro koloshyen ti nda:

1. Səwəele kələshyen mbele pàa torogo Azi kinda legiliziye pe yeri (2-3)
2. Səwə wi tēgere kələshyen re (4.1-8.6)
3. Mbaanra kələshyen (8.7-11.19)
4. Kacən kagala tugbōngōlō kələshyen (12-15)
5. Yēnḡele li nanḡbanwa wōjēḡele kələshyen (16)
6. Kagala kələshyen Babilōni cagbōḡo ki wogo na (17.1-19.10)
7. Yariyanra kələshyen puḡḡo woro dunruya kōḡo konaa Zheruzalemu ca fōḡḡo ki wogo na (19.11-22.5)

Wa səwə wi kəsaga, Zhezu wì yōn fōlō lē ma yo fō: «Ee, sannì jēnri mila paan.» Tagafēnnē peḡe shō pe yo fō: «Anmiina, ta paan we Fō Zhezu.»

Səwə wi yēn ma kōnlō yēḡe ḡa na

Səwə wi lesaga sēnre 1.1-8
Zhezu wi yēn wa legiliziye kələshyen pe sōḡōwō 1.9-20

Səwəele mbele pàa torogo Legiliziye kələshyen pe yeri 2-3

Wunluwō jōḡḡo, naa seḡeḡe səwə ḡa pe ma miḡi konaa Simbapḡō 4-5

Tēgere kələshyen 6.1-8.1

Mbaanra kələshyen 8.2-11.19

Kacən kagala kələshyen 12.1-15.4

Yēnḡele li nanḡbanwa wōjēḡele kələshyen 15.5-16.21

Babilōni ca ki tōḡōwō konaa Zheruzalemu ca fōḡḡō 17.1-22.5

Sēnre puḡḡo woro konaa duwaw sēnre 22.6-21

Səwə wi yōnlōḡo ḡo

¹ Kagala ḡeḡele Zhezu Kirisi wì naga ke yēn laga ki səwə ḡa wi ni. Yēnḡele ligi kan wi yeri wi ke naga, jāḡḡo sannì jēnri ḡa ki daga mbe pye wigi naga wi tunmbyeele pe na. Kirisi wila wi mēreḡe wa tun wi tunmbyee Zhan wi yeri, a wi saa ke naga wi na.

² Kagala ḡeḡele fuun Zhan wì yan wì ke yēḡe yo. Wi yēn na Yēnḡele li sēnre to naa kaseḡeḡe ḡa Zhezu Kirisi wì naga ti sēreya wi yuun lagame.

³ Lere ḡa wi yēn naga səwə ḡa wi kara, naa mbele pe yēn na Yēnḡele li senyoro nda ti nuru, ma nda ti yēn ma yōnlōḡo ti yigi na tanri ti na, fērewe yēn pe woo! Katugu ti kagala ke yaa pye mbe yōn fili sanga ḡa ni wì yōḡḡo.

Sharaga ḡa Zhan wila kan legiliziye kələshyen pe yeri

⁴ Mi Zhan mila ki səwə ḡa wi toroḡi legiliziye kələshyen mbele pe yēn wa Azi kinda wi ni pe kan. Yinmē naa yeyinḡe ti kan ye yeri ti yiri wa Yēnḡele li yeri, lo na li yēn wa, lo na làa pye wa konaa lo na li yēn na

paan we; ti kan ye yeri naa ti yiri wa yinŋeŋe koloshyen ŋeŋe ke yen wa li wunluwo ŋongo ki yege sɔgɔwo ke yeri.

⁵ Ti kan ye yeri ti yiri wa Zhezu Kirisi wi yeri, wo ŋa wi yen serefo ŋa wi yen senre nunŋba yofɔ we, wo wi pye konŋbanŋa ma yen ma yiri wa kuulo pe sɔgɔwo, wo wi yen tara na wunlumbolo pe Wunluwo.

We yen maa ndanla, a wi we kapere ti laga we na wi kunwo kasanwa pi ni,

⁶ ma we tege we pye wunluwo naa saraga wofenne waa tunŋgo piin wi To Yenŋele li kan. Gbɔgɔwo naa yawa pi pye Zhezu Kirisi wi woo fo sanga pyew! Anmiina.

⁷ *Ye wele, wila paan wa kambaara!†ti ni! Leele pe ni fuun pe yaa kaa yan, ali mbele paa wi sun njanraga ki ni. Tara na cengele woolo pe ni fuun pe yaa kaa kafonno waa wi kala na. Ee, ki yaa ka pye ma† Anmiina.*

⁸ We Fo Yenŋele ligi yo ma yo fo: «Mi yen Alifa naa Omenga.» Lo li yen Yawa pi ni fuun fo, lo na li yen wa, lo na laa pye wa konaa lo na li yen na paan we.

Kirisi wila wi yeɛ naga Zhan wi na

⁹ Mi Zhan, mi yen ye sefo, wa we gbogolomo pi ni Zhezu wi ni. Mi yen na jolo ye ni ja, ma pye ye ni ja wa wunluwo pi ni konaa maga

kun na yeɛ ni na singi ye ni ja. Paa na yigi ma kari na ni wa logo fugo ŋga pe yinri Patimosi ki na, Yenŋele senre to naa Kirisi wi sereya ŋa mila yo ti kala na.

¹⁰ We Fo wi pilige† ki ni, a Yinnekpoyi li si ye na ni, a mi si magala gbolo la logo wa na punŋo na paa mbanlaga magala yen.

¹¹ Laa pye na yuun fo: «Ŋga maa yaan ki yonlogo sewe na maa torogo ki legiliziyee koloshyen mbele pe kan: Efezi, naa Simirini, naa Perigamu, naa Tiyatiri, naa Saridi, naa Filadelifi konaa Lawodise.»

¹² A mi si kanŋga ma wele mbe ŋa wila para na ni wi yan. Mi kaa kanŋga ma wele, a mi si te fitanlaye koloshyen yan.

¹³ A mi si yaraga yenwege ka yan wa fitanlaye koloshyen pe sɔgɔwo, kila pye paa senwee pyo yen. Derege titonlogo la pye wi na ma gbɔn fo wa wi tondanra ti na. Te kurusijara la pye ma po wi kotogo ki na maa maga.

¹⁴ Wi yinzire tila pye ma filige wi na paa sumbyo sifire yen, nakoma paa yaara nda pe yinri nezhi† ti yen. Wi yengele kaa pye na yiin paa kason yinne yen.

¹⁵ Wi tondanra tila pye paa tuguyenre yen, nda pe le kason gbogo ni mari pe, a ti yon na yengele. Wi magala

† 1:7 1:7: Dani 7.13 † 1:7 1:7: Zaka 12.10 † 1:10 1:10: Pilige ŋga senre pe ye ko ki yen we Fo wi cenpilige ye. † 1:14 1:14: Nezhi wi ma pye ma filige paa tisaga sinndeere yen.

lää pye paa tönngböo tinme yen†.

16 Wönngölo kólshyen la pye wa wi kalige ki ni. Tokobi piyembye yon shyen taan woo la pye na yinrigi wa wi yon. Wi yege kila pye na yengele paa yonlo ki yen, na ki kaa yinrigi ngbanga we.

17 Naa mila kaa wi yan, a mi si to le wi nogo ma pye paa gboo yen. A wi suu kalige ki taga na na ma yo fo: «Ma kaa fye! Muwi mi yen kongbanja naa pungofo.

18 Mi yen yinwege na. Mila ku, een fo, koonga yingö, mi yen yinwege na fo sanga pyew. Mi yawa ta kunwo po naa kuulo tara ti na.

19 Ki kala na, kagala ngele maa yaan, naa ngele kaa piin yingö, naa ngele ke yaa ka pye pungo na, ma ke yonlogö.

20 Wönngölo kólshyen ngele maa yaan wa na kalige ki ni, naa te fitanlaye kólshyen pe ni, ti ngundo wi korö woo ja we: Wönngölo kólshyen koro ke yen legiliziyee kólshyen pe merageye wele. Fitanlaye kólshyen poro pe yen legiliziyee kólshyen wele.»

SEWEELE KOLSHYEN MBELE PAA PYE MA TOROGO

2

2-3

*Senre nda tila yonlogö ma torogo
wa Efezi ca legilizi wi kan*

1 «Sewe yonlogö maa torogo Efezi ca legilizimerage† wi kan maa pye fo: Na wi Wönngölo kólshyen ke yigi wa wi kalige ki ni, na tanri wa te fitanlaye kólshyen pe sogowo, wi yen naga yuun ma yo fo: 2 Mbö kapyegele ke jen, naa ma tunngo ki ni konaa kagala ngele maa kunni ma yee ni ke ni. Migi jen ma yo ma se ya mbe lepeele pe kagala ke kun ma yee ni. Mbele pe maa pe yee piin ma yo pe yen pitunmbolo, ma si yala pe woro ma, mà pe wa ma wele ma pe yan pe yen yagboyoolo.

3 Ma maa kagala kunni ma yee ni, mà jolo na mege ki kala na, mee si te.

4 Een fo, mi yen nöö jeregi, katugu mila pye möo ndanla faa yege nga na, maga yaga.

5 Ki kala na, mà yiri laga nga na ma to, ma nawa to ki na, ma ma kapere ti jen mari yaga, maa ma kapyegele kongbanjala ke piin. Na mee ma kapere ti jen mberi yaga, mi yaa pan ma korogo mböon fitanla wi le mboo wo wa wi tegesaga.

6 Ma si yala, nga ko yen ma yeri mböon sön ki na: Nikolayitiye pe kapyegele ke yen nöö mbenge paa yege nga na ke yen nala mbenge we.

7 «Yinnekpoyi li yen na

† 1:15 1.15: Dani 7.9-13; 10.6 † 2:1 2.1: *Merage: Wo wi yen ja wi yen ma cen legilizi wi go na.*

nda yuun legiliziye pe kan,
 nungbogolo ka pye ña na,
 wi ke jan wila ti nuru jɛŋgɛ!
 Na ka cew ta, yinwege tige
 ñga ki yen wa Yenñele li
 lajɛŋgɛ ki ni, mi yaa ki pyɔ
 wa kan wi yeri wuu ka†.»

*Senre nda tila yɔnlogɔ ma
 torogo
 wa Simirini ca legilizi wi kan*

8 «Sewe yɔnlogɔ maa
 torogo Simirini ca legilizi
 mɛrege wi kan maa pye fɔ:

«Ña wi yen konɓanña
 naa puŋgofɔ, wo ña wila ku
 ma sɔngɔɔ ma yen ma yiri,
 wi yen naga yuun ma yo fɔ:

9 Mɔɔ jɔlogɔ naa ma
 fyɔnwɔ pi jɛn, ɛɛn fɔ,
 kaselege ko na, ma yen
 penjagbɔɔ fɔ. Mbele pe yen
 na pe yee piin ma yo pe yen
 Zhufuye, ma si yala pe woro
 Zhufuye, pe yen nɔɔ mege ki
 jogo yege ñga na migi jɛn.
 Pe yen Sotanla wo sherigo
 woolo.

10 Ma kaa fye jɔlogɔ ñga ki
 yaa ma ta ki na. Ye wele,
 Sotanla wi yaa ye wa mbe
 wele, mbe ye pele le kaso.
 Ye yaa jɔlɔ mbe gbɔn piliye
 ke. Ma pye tagawa ni fɔ sa
 gbɔn ma kunwɔ pi na, pa mi
 yaa yinwege wunluwɔ njala
 li kan ma yeri.

11 «Yinnekpoyi li yen na
 nda yuun legiliziye pe kan,
 nungbogolo ka pye ña na,
 wi ke jan wila ti nuru jɛŋgɛ!

«Ña ka cew ta, kunwɔ
 shyen woo pi se ka gbɔn wi
 na.»

*Senre nda tila yɔnlogɔ ma
 torogo
 wa Perigamu ca legilizi wi
 kan*

12 «Sewe yɔnlogɔ maa
 torogo Perigamu ca legilizi
 mɛrege wi kan maa pye fɔ:

«Tokobi piyembye yɔn
 shyen taan woo wi yen ña
 yeri, wi yen naga yuun ma
 yo fɔ:

13 Ma cɛnsaga migi jɛn, ko
 ki yen wa laga ñga Sotanla
 wi wunluwɔ jɔngɔ ki yen
 we. Mɔ koro ma mara na
 na, mɛɛ tagawa mba mɔ taga
 na na pi je, ali sanga ña ni
 na serefɔ Antipasi ña wi yen
 tagawa ni paa wi gbo wa ye
 yeri, wa laga ñga Sotanla wi
 yen ma cɛn we.

14 ɛɛn fɔ, mila ma jeregi
 kagala kele kala na. Leele
 pele wa ma ni mbele pe
 yen na tanri Balamu nagawa
 senre ti na. Balamu wo
 wila pye na Balaki wi nari
 ma yo wigi pye yege ka na
 Izirayeli woolo pe ta pe to
 kapege paa yarisunndo kara
 kaa, paa keɛnre piin†.

15 Ki pyelomɔ nunɓa pi
 na, mboro fun, leele pele wa
 ma yeri fun, mbele pe yen
 na tanri Nikolayitiye nagawa
 senre ti na.

16 Ki kala na, ma kapere ti
 jɛn mari yaga, nakoma sanni
 jɛnri mi yaa pan ma kɔɔɔɔ
 mbe malaga gbɔn ki leele pe
 ni tokobi ña wila yinrigi wa
 na yɔn wi ni.

17 «Yinnekpoyi li yen na
 nda yuun legiliziye pe kan,

nunḡbogolo ka pye ḡa na, wi ke jan wila ti nuru jɛḡḡe!

«ḡa ka cew ta, manɛ ḡa wi yɛn ma lara, mi yaa wi kan wi yeri. Mi yaa sinndɛlifige kan wi yeri, ḡga mɛḡɛ fɔḡḡo yɛn ma yɔḡlɔḡo ki na. Lere kpɛ seḡe mɛḡɛ ki jɛn ndɛɛ ki tafɔ wo.»

Senre nda tila yɔḡlɔḡo ma torogo wa Tiyatiri ca legilizi wi kan

18 «Sewɛ yɔḡlɔḡo maa torogo Tiyatiri ca legilizi mɛrɛḡɛ wi kan maa pye fɔ:

«Yɛḡḡɛ li Pinambyɔ we, wo ḡa wi yɛḡḡɛ ke yɛn na yiin paa kason yinne yɛn, a wi tɔndanra ti yɛn paa tuguyɛnrɛ† yɛn, nda tila yɛḡḡɛ we, wi yɛn naga yuun ma yo fɔ:

19 Mɔɔ kapyɛḡɛle ke jɛn, mɔɔ ndanlawa pi jɛn, naa ma tagawa, naa ma tunmbyɛḡɛ konaa kagala ḡḡɛle ma maa kunni ma yɛɛ ni ke ni. Miḡi jɛn ma yo kagala ḡḡɛle maa piin yinḡo, kɛ lɛḡɛ ma wɛ konḡbanḡgala ke na.

20 ɛɛn fɔ, mila ma jɛrɛḡi ḡga na ki ḡga: Jɛlɛ Zhezabeli maa yaga wa ma yɛɛ yeri, wo ḡa wila wi yɛɛ piin ma yo wi yɛn Yɛḡḡɛle yɔḡn sɛnrɛ yofɔ we, a wila na tunmbyɛɛle pe nari na pe punḡḡu, janḡo paa kɛɛnrɛ piin, paa yarisunndo† kara kaa.

21 Mi wagati kan wi yeri wi ta wuu kapere ti jɛn wiri yaga, ɛɛn fɔ, wi woro na jaa mboo kɛɛnrɛ pyɛḡɛ ki jɛn mbeḡɛ yaga.

22 Ki kala na, mi yaa wi sinḡḡɛ yama sorondo na. Mbele pɔo ta jɛlɛ, mi yaa jɔlɔḡo ḡbɔḡo wa pe na fun, na pee pe katijangara nda pɛ pye wi ni ti jɛn mberi yaga we.

23 Mi yaa wi piile pe ḡbo. Pa kona legiliziye pe ni fuun pe yaa kaga jɛn mbe yo fɔ *muwi mi maa senwee piile pe jatere naa pe nawa kagala ke cancan na wele. Mi yaa ka ye ni fuun nunḡba nunḡba ye sara mbe yala ye kapyɛḡɛle ke ni.†*

24 «ɛɛn fɔ, yoro Tiyatiri ca legilizi woolo sanmbala wele, ye woro na tanri ki nagawa sɛnrɛ ti na, yee si ḡga ki leele pe maa yinri <Sotanla wi ḡgundo kagala> ke jɛn. Mi yɛn naga yuun ye kan fɔ mi se tuguro† ta yɛḡɛ taga ye go na naa.

25 ɛɛn fɔ, ḡga yɛ ta makɔ, yɛḡɛ yigi jɛḡḡɛ fɔ mbe sa pan.

26-28 ḡa ka cew ta mbe koro mbaa ḡga mila jaa ki piin fɔ sa ḡbɔn wa ki kɔsaga ki na, pa mi yaa yawa mba mi jate mɔ ta na To wi yeri pi kan wi yeri, mbe yawa kan wi yeri wi cɛn cɛḡḡɛle ke go na. *Wi yaa kaa ke yɛḡɛ sinni tugurɔn kanḡgala ni, paa yɛḡɛ ḡga na pe ma cɔḡo*

† 2:18 2.18: Dani 10.6 † 2:20 2.20: 1 Wunlu 16.31; 2 Wunlu 9.22 † 2:23 2.23: Zhere 17.10 † 2:24 2.24: *Mi se tuguro ta yɛḡɛ taga ye go na naa: Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ mi woro na yɛrɛwɛ sɛnrɛ ta yɛḡɛ kaan ye yeri naa yaa tanri ti na.*

yaari we. Pa mi yaa lalaaga wɔnnɔ† li kan ma yeri fun.

29 «Yinnekpoyi li yen na nda yuun legiliziyē pe kan, nunḡbogolo ka pye ḡa na, wi ke jan wila ti nuru jɛḡɛ!»

3

Senre nda tila yɔnlɔḡo ma torogo

wa Saridi ca legilizi wi kan

1 «Sewē yɔnlɔḡo maa torogo Saridi ca legilizimereḡe wi kan maa pye fɔ: Yenḡele li yinḡele koloshyen koro naa wɔnnḡolo koloshyen ke yen ḡa kee, wi yen naga yuun ma yo fɔ: Mɔɔ kapyegele ke jɛn. Migi jɛn ma yo mà meḡe ta, a leele paa ki yuun ma yo ma yen yinwege na, ma si yala mà ku.

2 Ma yee yigi, ki sanḡa ḡa ki koro ma yeri na jaa mbe ku, ma fanḡa le ki ni, katugu migi wele maga yan ma kapyegele ke woro ma yɔn fili na Yenḡele li yee na.

3 Ki kala na, nagawa senre nda mà ta, màri logo yee ḡa na, ma ma yee nawa fɔ ki na. Ti yigi, mɔɔ kapere ti jɛn mari yaga. Na mee ma yee yigi, pa mi yaa pan mbɔɔn fɔ paa yoo yen. Mi yaa pan sanga ḡa ni ma soo jɛn.

4 Konaa ki ni fuun, leele pele jɛnri yen ma yeri wa

Saridi ca, mbele pee pe yaripɔɔ ti pye ti cen fyɔḡo ni†. Pe yaa ka pinle mbaa tanri na ni yaripɔɔ fire ni pe na, katugu ki daga pe ni.

5 Na ka cew ta, pa wi yaa ka yaripɔɔ fire le ki pyelomɔ mba pi na yeen we. Mi se kaa meḡe ki gbo mbege wɔ wa yinwege sewe† wi ni. Pa mi yaa kaga yo mbege filige na To wo naa wi merereḡe pe yee na mbe yo ki lere wi yen na woo.

6 «Yinnekpoyi li yen na nda yuun legiliziyē pe kan, nunḡbogolo ka pye ḡa na, wi ke jan wila ti nuru jɛḡɛ!»

Senre nda tila yɔnlɔḡo ma torogo

wa Filadelifi ca legilizi wi kan

7 «Sewē yɔnlɔḡo maa torogo wa Filadelifi ca legilizi merereḡe wi kan maa pye fɔ:

«Ḳa wi yen kpoyi ma pye kaselege fɔ, *wo ḡa wunlunana Davidi lakile†* wi yen wi yeri, wo ḡa wi yaa go ki yenge lere kpe se ya mbege ton, wo ḡa wi yaa go ki ton lere kpe se ya mbege yenge†, wi yen naga yuun ma yo fɔ:

8 Mɔɔ kapyegele ke jɛn. Migi jɛn ma yo ma fanḡa ki kologo, konaa ki ni fuun, màla senre ti yigi na tanri ti na, mee je na na. Wele, mi kɔɔ yenge ma kan wa

† 2:26-28 2.26-28: *Lalaaga wɔnnɔ na li yaa kan pe yeri ko yen naga nari ma yo pe yaa yawa kan pe yeri; Yuuro 2.9.* † 3:4 3.4: Ko kɔɔ wo yen fɔ pe tangalomɔ pi yen ma sin. † 3:5 3.5: Eki 32.33 † 3:7 3.7: *Davidi lakile: Ko senre to yen naga nari ma yo fanḡa ki yen Zhezu wi wogo mbaa ḡa wi daga mbe ye, nakoma ḡa wii daga mbe ye wa Zheruzalemu fɔḡɔ wi ni pe kɔɔsi.* † 3:7 3.7: Eza 22.22

ma yegε, nga lere kpe se ya mbege tɔn.

⁹ Wele, mbele pe yen Sɔtanla wi sherigo woolo nεε finlele ma yo pe yen Zhufuye, ma si yala pe woro Zhufuye, nga mi yaa pye pe na ki nga: Mi yaa pe ngbanga pe pan pe kannguuro kan ma jegele pɔɔn gbɔgɔ. Pe yaa kaga jen mbe yo ma yen mala ndanla.

¹⁰ Paa m̀aga kun ma yεε ni mala senre ti yigi na tanri ti na, ki kala na, jɔlɔgɔ wagati ɲa wi yaa gbɔn dunruya wi ni fuun wi na, mbe tara woolo pe ni fuun pe wa mbe wele, mi fun mi yaa kɔɔn sho ki jɔlɔgɔ wagati wi ni.

¹¹ Sanni jenri mi yaa pan. Nga ki yen ma yeri, ki yigi jεngε, jango lere kpe ka kɔɔn wunluwɔ njala li sho ma yeri.

¹² ɲa ka cew ta, mi yaa wi pye tiyala wa na Yenɲele li sherigo gbɔgɔ ki ni, wi se wo wa naa fyew. Pa mi yaa na Yenɲele li mege ki yɔnlɔgɔ wi na konaa na Yenɲele li ca mege ki ni, ko nga ki yen Zheruzalemu fɔnɲɔ ɲa wi yaa yiri wa naayeri, wa Yenɲele li tanla mbe tigi laga we. Pa mi yaa na mege fɔnɲɔ ki yɔnlɔgɔ wi na fun.

¹³ «Yinnekpoyi li yen na nda yuun legiliziyε pe kan, nungbogolo ka pye ɲa na, wi ke jan wila ti nuru jεngε!»

*Senre nda tila yɔnlɔgɔ ma torogo
Lawodise ca legilizi wi kan*

¹⁴ «Sεwe yɔnlɔgɔ maa torogo Lawodise ca legilizi merεge wi kan maa pye fɔ:

«ɲa pe yinri Anmiina, wo ɲa wi yen serefo ma pye senre nungba yofɔ naa kaselege fɔ, wo ɲa wi yen yaara nda fuun Yenɲele li da ti nɔgɔ lefo, wi yen naga yuun ma yo fɔ:

¹⁵ M̀ɔɔ kapyegele ke jen, mεε yinɲgi mεε si weri. Ndeε ki pye ma yinɲgi, nakoma ma weri ki jen nala ndanla.

¹⁶ Eεn fɔ, ki kaa pye ma yen paa tɔnmɔ wɔlɔwɔlɔ yen, mεε yinɲgi mεε si weri, ki kala na, mi yaa ma tuguru wa na yɔn!

¹⁷ Katugu ma maa ki yuun fɔ: Mi yen penjagbɔrɔ fɔ, mi yarijende legerε ta jεngε, yaraga ka kpe kala woro na na. Ma si yala, ma sigi jen mbe yo fɔ ma yen tee ma pye yungbɔgɔrɔ naa fyɔnwɔ fɔ, naa witiwaga naa fyɔɔn.

¹⁸ Ki kala na, mila ma yerεgi fɔ ma te wa lɔ na yeri, ɲa pε le kasɔn maa pye kpoyi, jango ma pye penjagbɔrɔ fɔ. Ma yaripɔrɔ fire lɔ ma ta maa ma yεε poo, jango ma witiwaga ki ka kaa yaan mbe fεre wa ma na. Ma yengele wεre lɔ maa ti nii wa ma yengele ke ni, jango ma ta maa yaan.

¹⁹ Mbele fuun pe yen mala ndanla, mi maa gbanla pe na, na pe koro. Ki kala na, bala m̀ɔɔ kapere ti jen mari yaga.

²⁰ Wele, mi yen ma yere le yeyɔngɔ ki na na kɔrɔ ki

gboon. Na lere wa kanla magala li logo mbe koro ki yenge, mi yaa ye wa wi korogo mbe li wi ni, wo fun wi li na ni.

²¹ Na fuun ka cew ta, mi yaa wi pye wi cen na tanla wa na wunluwo jongo ki na, paa yege nga na mi fun mi cew ta ma cen na To wi tanla wa wi wunluwo jongo ki na we.

²² «Yinnekpoyi li yen na nda yuun legiliziyee pe kan, nungbogolo ka pye na na, wi ke jan wila ti nuru jenge!»

WUNLUWO JONGO, NAA SELEGE SEWE NA PE MA MIGI KONAA SIMBAPYO

4

4-5

Yennele li gbogokala wa naayeri

¹ Ko pungo na, a mi si wele, mee yeyongo ka yan yenlege wa yennele na.

Magala na mila keli ma logo, a li para na ni paa mbanlaga magala yen, a li silan pye fo: «Lugu laga, kagala ngele ke daga mbe pye ngele koro pungo na, mi yaa ke naga ma na.»

² Le ki yonlogo ke ni, a Yinnekpoyi li si ye na ni. A mi si wele, mee wunluwo jongo ka yan wa yennele na. Wa la pye ma cen ki wunluwo jongo ki na.

³ Na wila pye ma cen wa, wi yege cenwe pila pye na yiin paa sinndere

sonngbanga woro nda pe yinri zhasipi naa sariduwani ti yen. Yaanngondi la pye ma wunluwo jongo ki maga na yiin paa sinndelege nga pe yinri emerodi ki yen.

⁴ Wunluwo jonro nafa ma yiri tijere la pye ma ki wunluwo jongo ki maga. Lelelele nafa ma yiri tijere la pye ma cen ki wunluwo jonro ti na, ma yariporo fire lele, ma te wunluwo njagala kankan.

⁵ Yennele yengeleme, naa maganlaga, naa yennele gbaanra la pye na yinrigi wa ki wunluwo jongo ki na. Fitanlaye kolshyen la pye na yiin ngbanga wa wunluwo jongo ki yege, poro pe yen Yennele li yinngel kolshyen wele.

⁶ Wa wunluwo jongo ki yege, yaraga ka la pye wa paa kogaje tonmo yen, mba pi yen ma veri le, ma laga yegeyege paa yaraga nga pe yinri kirisitali ki yen.

Wa wunluwo jongo ki nandogomo maga maga ki kee ki ni fuun ki na, yaara yenwere tijere la pye wa, yengele legere la pye ti na wa ti yege konaa wa ti pungo na.

⁷ Yaraga yenwege konngbannga kila pye ma yiri jara korogo, a ki shyen wogo ki yiri napige korogo, ki taanri wogo ki yege kila pye paa lere yege yen; ki tijere wogo kila pye ma yiri yon korogo, na wi yiri sire† na.

⁸ Kanwira kogoloni kogoloni la pye ki yaara

yenwere tijere ti nungba nungba pyew ti na, yengele legere la pye ti na wa nawa konaa laga funwa na. Tila pye na yuuro shoo suyi sonlo naa yembine, na yuun fo:

Kpoyi, kpoyi, kpoyi, wo wi yen we Fɔ Yennele na li yen Yawa pi ni fuun Fɔ,†

lo na laa pye wa, lo na li yen wa konaa lo na li yen na paan we.

9 Na wi yen ma cen wa wunluwo jongo ki na, wo na wi yen yinwege na fo sanga pyew, sanga o sanga yaara yenwere tijere ti kaa wi gbogo, mbaa wi sonni, mbaa wi shari,

10 ki wagati wi ni, lelelele nafa ma yiri tijere pe ma kannguuro kan na wi yen ma cen wa wunluwo jongo ki na wi yege sogowo, ma wo na wi yen yinwege na fo sanga pyew wi gbogo. Pe ma pe wunluwo njagala ke kologi ma ke tege le wunluwo jongo ki tanla, nee yuun fo:

11 «We Fɔ naa we Yennele, gbogowo naa sonmo naa yawa pi daga ma ni;

katugu mboro ma yaara ti ni fuun ti da.

Ma nandanwa kala lo fanna na ti da konaa ma pye wa.»

5

Sewe naa Simbapyo senre

1 Kona, na wila pye ma cen wa wunluwo jongo ki na, a

mi si sewe yan wa wi kalige kee ki ni migisaga. Wi nawa po naa wi pungo ki ni tila pye ma yonlogo. A pe si tegere koloshyen tege wi na maa ton.

2 A mi si merenge fanngafɔ wa yan, wila pye naga yari magala gbolo ni na yuun fo: «Ambo ki daga wi ni wigi tegere nda ti koonlo mbe sewe wi yenge?»

3 Een fo, lere kpe sila ta wa yennele na, nakoma laga tara na, nakoma wa ti nogo, na wi mbaa ya mbe sewe wi yenge mbe wele wa wi nawa.

4 A mi nee gbele fo jenge, katugu lere kpe sila ta, na daga mbege sewe wi yenge mbe wele wa wi nawa.

5 Kona, lelelele pe ni, a nungba silan pye fo: «Ma kaa gbele. Wele, jara na wi yiri wa Zhuda cenle li ni, wo na wi yen wunlunana Davidi wi setirige pyo†, wi cew ta mbe ya mbege tegere ti koonlo mbe sewe wi yenge.»

6 A mi si Simbapyo wa yan yeresaga wa wunluwo jongo ki nandogomo, naa wa yaara yenwere tijere to naa lelelele pe nandogomo, wila cen ndee poo gbo. Yennele koloshyen naa yengele koloshyen kaa pye wi na. Koro ke yen Yennele li yinengele koloshyen ngele li tun ke kari tara ti lagapyew we.

7 A Simbapyo wi si pan ma sewe wi sho maa wo wa na wila pye ma cen wa wunluwo jongo ki na wi kalige

† 4:8 4.8: Eza 6.3 † 5:5 5.5: Zhenɛ 49.9-10; Eza 11.1

kee ki ni.

⁸ Naa wila kaa sɛwɛ wi sho, a yaara yenwere tijere to naa lelelele nafa ma yiri tijere pe ni, pɛ si kannguuro kan le tara Simbapyɔ wi yegɛ sɔgɔwɔ. Juru la pye pe ni fuun nunɔba nunɔba pe yeri, naa tɛ wɔjɛngɛle ni, kaa pye ma yin wusuna nuwɔ taan ni, to ti yen Yenɔlele li leele kpoyi pe Yenɔlele yenrɛwɛ we. ⁹ Paa pye na yurufɔnnɔgɔ shoo na yuun fɔ:

«Mboro ki daga ma ni ma sɛwɛ wi lɛ maa tɛgɛrɛ ti kɔɔnlo;

katugu paa ma gbo,

ma kunwɔ pi fanɔga na, a maa leele pele go sho Yenɔlele li kan

ma yiri cɛngɛle ke ni fuun ke ni, naa senrɛ pyew ti leele pe ni fuun pe ni, naa dunruya woolo pe ni fuun pe ni konaa tara nunɔba nunɔba pyew ti ni.

¹⁰ Maa pe tɛgɛ pe pye wunluwɔ naa saraga wɔfenne paa tunɔgo piin we Yenɔlele li kan.

Pe yaa kaa pe wunluwɔ pi piin laga tara ti na.»

¹¹ A mi si wele naa, mee merɛgɛye legɛrɛ yogo logo. Paa pye merɛgɛye waga kele ngele tɛgesaga legɛrɛ, naa merɛgɛye waga ke ke tɛgesaga waga ke ke. Paa pye ma wunluwɔ jɔngɔ naa yaara yenwere naa lelelele pe maga.

¹² Paa pye naga yuun magala gbolo ni fɔ:

«Simbapyɔ na paa gbo ki daga wi ni

wi yawa, naa yarijende legɛrɛ, naa tijinliwɛ, naa fanɔga,

naa gbeme, naa gbogowɔ konaa sɔnmɔ pi ta!»

¹³ Yaara nda fuun ti da, ti yen wa yenɔlele na, naa laga tara ti na, naa wa tara ti nɔgɔ, naa wa kɔgɔje wi ni, a mi siri magala li logo fun, tila pye na yurugo shoo na yuun fɔ:

«Sɔnmɔ, naa gbeme, naa gbogowɔ, naa yawa mbe pye na wi yen ma cen wa wunluwɔ jɔngɔ ki na

wo naa Simbapyɔ wi ni pe woo fɔ sanga pyew!»

¹⁴ A yaara yenwere tijere ti nɛɛ yuun fɔ: «Anmiina!» A lelelele pɛ si kannguuro kan le tara maa gbogɔ.

TEGERE KOLSHYEN

6

6.1-8.1

Tegerɛ kɔgɔloni ti kɔnwɔ kala

¹ Kona, a mi si Simbapyɔ wi yan wi tegerɛ kolshyen ti konɔbannda ti kon. A mi si yaara yenwere ti nunɔba magala logo paa Yenɔlele gbanlaga yen, a ki yo fɔ: «Ta paan!»

² A mi si wele, mee shon fuwe yan. Na wila lugu wi na, sandiga la pye wi kee, a pɛ wunluwɔ njala kan wi

yeri. A wi nɛɛ kee cew ni mbe sa ya malaga ki ni†.

³ Kona, a Simbapyɔ wì si tɛgere shyen woro ti kɔn. A mì si yaara yenwɛre shyen wogo ki magala li logo, a kì yo fɔ: «Ta paan!»

⁴ Kona, a shɔn wà yɛɛ yiri, wila pye yɛɛn paa kason yen. Na wila lugu wi na, pàa yawa kan wi yeri wi malaga ki jaraga laga tara ti ni, janngo leele paa pe yɛɛ kuun. Pàa tokobi gbenɛ kan wi yeri.

⁵ Kona, a Simbapyɔ wì si tɛgere taanri woro ti kɔn, a mì si yaara yenwɛre taanri wogo ki magala li logo, a kì yo fɔ: «Ta paan!» A mì si wele, mɛɛ shɔn wɔɔ yan. Na wila lugu wi na, a mì si culo† yan wi kɛɛ.

⁶ A mì si magala la logo ndɛɛ lì yiri wa yaara yenwɛre tijere ti sɔgɔwɔ, ma yo fɔ: «Shɔlɔ culo nunɔba wi yaa lɔ pilige nunɔba tunɔgo pyesara ni, gbonjo culo taanri wi yaa lɔ pilige nunɔba tunɔgo pyesara ni. ɛɛn fɔ, maga ka sinme naa duven wo jɔgɔ.»

⁷ Kona, a Simbapyɔ wì si tɛgere tijere woro ti kɔn, a mì si yaara yenwɛre tijere wogo ki magala li logo, a kì yo fɔ: «Ta paan!»

⁸ A mì si wele, mɛɛ shɔn wa yan paa wetipiire yinriwɛ yen. Na wila lugu wi na, pàa pye naa yinri kunwɔ, a kuulo tarafɔ wì

taga wi na. Pàa yawa kan pe yeri tara ti kɔnsaga tijere wogo ki na, janngo pe leele pe gbo *tokobi*, *naa fungo gbɔgɔ*, *naa yambewe konna tara na wongaala tipeele pe ni†*.

⁹ Kona, a Simbapyɔ wì si tɛgere kanɔgurugo woro ti kɔn. Leele mbele pàa gbo Yenɔɛle li senre yarawa po naa sereya na pàa yo wi kala na, a mì si pe yinɔgele ke yan wa saraga wɔsaga ki nɔgɔ.

¹⁰ Pàa pye na gbele nɔgbanga na yuun fɔ: «We fɔ, mboro na kpoyi ma pye kaselege fɔ, wagati jori maa singi mbe si jen mbe kiti kɔn tara woolo mbele pè we gbo pe na, mbe we gbogo ki yɔngɔ wɔ pe ni?»

¹¹ A pè si deere titɔnɔ fire kankan pe ni fuun nunɔba nunɔba pe yeri, mɛɛ pe pye ma yo pe wogo naa wagati jenri ni fɔ pe sefenne naa pe tunɔgo pyeyɛɛnle mbele leele pe mbaa pe gbo, pe yɔn ki sa tin, paa yɛɛɛ nɔga na pàa poro jate pe gbo we.

¹² Kona, a mì si Simbapyɔ wi yan wila tɛgere kɔgolɔni woro ti kɔn. A tara tì si yɛɛɛ nɔgbanga. A yonlɔ kì si kanɔga ma wɔ paa pariwɔgɔ yen. A yenɔge ki ni fuun kì kanɔga ma yanlaga paa kasanwa† yen.

¹³ A wɔnɔngɔlɔ kè yiri wa naayeri ma toori laga tara, paa yɛɛɛ nɔga na tifelingbɔgɔ

† 6:5 6.5: Culo na wila pye wi kɛɛ wo la pye naga nari fɔ ka yaa taga yaara ti sɔnɔgɔ ki na. † 6:8 6.8: Eze 14.21 † 6:12 6.12: Zhoue 2.10

ma figiye tige yangara maga pire tugboonro ti koonlo mari wo we.

¹⁴ A naayeri wì yiri wa wi yongolo ke ni paa yege nga na pe ma selege sewe migi† we. A pè yanwira naa logo furo ti ni fuun ti kologi mari wo wa ti yongolo ke ni.

¹⁵ Tara na wunlumbolo, naa legboolo, naa sorodasheelee teele, naa penjagboro fenne, naa fannga fenne, naa leele sanmbala pe ni fuun, kulolo naa leselee, pè si saa lara wa yaannguro were to naa yanwira nogo waliwere ti sogowo.

¹⁶ Pàa pye na yanwira to naa waara ti piin fo: «Ye toori we na ye we lara»† ña wi yen ma cen wa wunluwo jongo ki na wi yege konaa Simbapyo wi nanngbanwa pi na.

¹⁷ Katugu pe nanngbanwa piligbogo kì gbòn, ambo wi mbe ya yere mbege sige?

7

Izirayeli lere waga cenme naa waga nafa shyen ma yiri tijere kala (144 000)

¹ Ko kagala koro pungo na, a mì si merageye tijere yan yeresaga tara ti go tijere ki na. A pè si tara ti tifeere tijere ti yigi mari yerege, jango tifelege kpe ka ka gbòn laga tara ti na konaa wa kogoje wi na, nakoma tige ka kpe na.

² A mì si merage wa yege yan wì yiri wa yonlo yirisaga

kee yeri na paan. Yenhele na yinwege wolo li tegera tila pye wi kee. Pàa fannga ki kan merageye tijere mbele yeri ma yo pe tara to naa kogoje wi jogo, a wì si gbele ngbanga ma pe pye fo:

³ «Yaga ka kapege pye tara to naa kogoje, nakoma tire ti na fo we sa tegera tege we Yenhele li tunmbyeele pe walere ti na.»

⁴ Pàa tegera ti tege mbele walere na, pe yen yon nga na, a kì yo, a mìgi logo. Pàa pye lere waga cenme naa waga nafa shyen ma yiri tijere 144 000 ma yiri Izirayeli woolo pe cengele ke ni fuun ke ni.

⁵ Wa Zhuda cenle li ni, tegera tila tege mbele walere na, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen. Wa Uruben cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen. Wa Gadi cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen 12 000.

⁶ Wa Azeri cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen. Wa Nefitali cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen. Wa Manase cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen 12 000.

⁷ Wa Simeyon cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen. Wa Levi cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen. Wa Isakari cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri shyen 12 000.

⁸ Wa Zabulon cenle li ni, pàa pye lere waga ke ma yiri

shyen. Wa Zhouefu cenle li ni, paa pye lere waga ke ma yiri shyen. Wa Benzhamē cenle li ni, paa pye lere waga ke ma yiri shyen 12 000.

Janwa gbolo yon mbajenme

⁹ Kona, a mi si wele mee janwa gbolo la yan, lere kpe saa ya mbege leele pe jiri mbe pe yon jen. Paa yiri tara nungba nungba pyew ti ni, naa cengele ke ni fuun ni, naa dunruya woolo pe ni fuun ni, konaa senre pyew ti leele pe ni fuun ni. Paa pye ma yere wunluwo jongo konaa Simbapyo wi yege na, paa deere titoonro fire le, ma sengembanra yigi wa pe keyen yi ni.

¹⁰ Paa pye na gbele ngbanga na yuun fo: «We showo pa pi yiri wa we Yenhele na li yen ma cen wa wunluwo jongo ki na lo naa Simbapyo wi ni pe yeri!»

¹¹ Meregeye pe ni fuun paa pye ma yere ma wunluwo jongo naa lelele konaa yaara yenwere tijere ti maga. A pe si to ma pe yere ti jiile tara ti na le wunluwo jongo ki yege na, mee Yenhele li gbogo

¹² ma yo fo: «Anmiina! Sonmo, naa gbogowo, naa tijinliwe, naa sharaga, naa gbeme, naa yawa konaa fannaga yen we Yenhele li woro fo sanga pyew! Anmiina.»

¹³ A lelee nungba silan yewe ma yo fo: «Mbele pe deere titoonro fire ti le, ambene wele poro? Pe yiri se yeri?»

¹⁴ A mi suu yon sogo ma yo fo: «Na to, mboro maga jen.» A wi silan pye fo: «Mbele pe yiri wa jologo gbogo ki ni, poro wele. Pe pe deere titoonro ti jogo mari filige yegeyege† wa Simbapyo wi kasanwa pi ni.

¹⁵ Ko ki ti pe yen wa Yenhele li wunluwo jongo ki yege na, na tunngo piin Yenhele li kan wa li sherigo gbogo ki ni sonlo naa yembine. Na wi yen ma cen wa wunluwo jongo ki na, wi yaa pye pe ni mbaa pe go singi.

¹⁶ *Fungo naa wogo se ka pe yigi naa fyew. Yonlo yama se ka gbom pe na naa fyew,†* nakoma kafugbogo.

¹⁷ Katugu Simbapyo na wi yen wa wunluwo jongo ki nandogomo, wo wi yaa pye pe yege sinfo, mbe pe yege sin mbe kari pe ni wa puluyo yan yi tonmo pi maa yinwege kaan we. *Yenhele li yaa ka yentunwo pi ni fuun pi tulu mboo laga wa pe yere ti na.»†*

8

Tegere koloshyen woro ti konwo

¹ Naa Simbapyo wila kaa tegere koloshyen woro ti kon, a naayeri wi si pyeri dinw na kee leri walaga yeri.

† 7:14 7.14: Ki senre nda ti yen lelele senyogo, nda ti yen naga nari ma yo pe kapere ti laga pe na. † 7:16 7.16: Eza 49.10 † 7:17 7.17: Eza 25.8

MBAANRA KOLSHYEN

8.2-11.19

² Meregaye kolshyen mbele pe ma yere Yenñele li yege na, a mi si pe yan. A pe si mbaanra kolshyen kan pe yeri.

³ A merenge wa yege si pan ma yere le saraga wosaga ki tanla. Wusuna sogoyaraga la pye wi yeri, pa'a ki gbegele te ni. A pe si wusuna nuwo taan legewe kan wi yeri wuu wo saraga, mbe pinle Yenñele li leele kpoyi pe yenrewa pi ni, wa te saraga wosaga ki na, ko nga ki yen wa wunluwo jongo ki yege we.

⁴ Wusuna nuwo taan na wila pye na sori, a wi wirige ki si yiri wa merenge wi kee ma pinle Yenñele li leele kpoyi pe yenrewa pi ni na nuru wa Yenñele li yege na.

⁵ Kona, a merenge wi si wusuna sogoyaraga ki le maga yin saraga wosaga kason ka ni, maga wa laga tara ti na. A yenñele gbaanra naa tinme yiri, naa yenñele yengелеme ni, a tara ti yege.

Mbaanra kala

⁶ Meregaye kolshyen mbele mbaanra kolshyen tila pye pe kee, a pe si pe yee gbegele mberi win.

⁷ A merenge kongbanja wi suu mbanlaga ki win. Sinndæere tisaga naa kason nga ki pinle kasanwa ni, a ti si wo laga tara ti na. A tara ti konsaga taanri wogo ki sogo, a tire ti konsaga taanri wogo

ki sogo, a yantipirige ki ni fuun ki sogo.

⁸ A merenge shyen woo wi suu mbanlaga ki win. A pe si yanwiga gbogo ka cenle wa wa kogoje wi ni, nga ki yen na yiin kason ni. A kogoje wi konsaga taanri wogo ki si kannga kasanwa.

⁹ Yaara nda ti da ma pye yenwegele na wa kogoje wi ni, a ti konsaga taanri wogo ki ku, a tonmokooro ti konsaga taanri wogo ki jogo.

¹⁰ A merenge taanri woo wi suu mbanlaga ki win. A wonno gbolo la si yiri wa naayeri ma to, na yiin paa yangambolo kason yen. Laa to gbaanla pe konsaga taanri wogo ki na, naa puluyo yi na.

¹¹ Ki wonno pe maa li yinri Yaritorisogo. A tonmo pi konsaga taanri woo pi kannga ma sori. A lelegere ku, naa pa'a ki tonmo pi wo we, katugu pila kannga ma sori.

¹² A merenge tijere woo wi suu mbanlaga ki win. A pe si yonlo ki konsaga taanri wogo ki gbɔn, naa yenge ki konsaga taanri wogo ki ni, naa wonngolo ke konsaga taanri wogo ki ni, jango ti yanwa pi konsaga taanri woo pi kannga wowa. Pilige nungba ki konsaga taanri wogo, naa yembine li konsaga taanri wogo ki yanwa pii yiri.

¹³ A mi si wele, mee yon tinme ta wila toro sire na wa naayeri fo wa lege. Wila pye naga yuun ngbanga fo: «Jologo, jologo, jologo yen

dunruya woolo pe wogo, mēregeye taanri sanmbala paga pe mbaanra ti win, nga ki yaa pye ki kala na!»

9

¹ A mērege kanjurugo woo wì suu mbanlaga ki win. A m̀ si wɔnɔ la yan li yiri wa naayeri ma to laga tara. A pè si wetijugo kɔsaga fu lakile wi kan li yeri.

² A wɔnɔ li si wetijugo ki yenge, a wirige si yiri wa ki ni paa kasɔn gbɔɔ wirige yen. A ki wetijugo wirige k̀ yɔnɔ konaa naayeri wi wɔ.

³ A gbato si yiri wa wirige ki ni ma jaraga tara ti na. A pè fannga kan wi yeri paa naala mbele laga tara na pe wogo ki yen.

⁴ A pè suu pye ma yo wiga ka kapege pye yan ki na, naa yaritipirige ka kpe na, nakoma tige ka kpe na, fɔ ndɛɛ leele mbele Yɛnɛɛ li tɛgere tii tɛge pe walere ti na poro.

⁵ Konɔ sila kan gbato wi yeri wila leele pe kuun, ɛɛn fɔ, fannga kila kan wi yeri wila pe jɔɔ fɔ yenge kanjurugo. Ki jɔɔɔ ki yama pi yen paa yege nga na naa ka lere nɔ ki maa wi yaa we.

⁶ Ko piliye yo ni, leele pe yaa kaa kunwɔ pi lagajaa, pe se kaa ta. Pe yaa kaa ki jaa mbe ku, ɛɛn fɔ, kunwɔ pi yaa ka fe mbe lali pe ni.

⁷ Ki gbato wi yen ma shɔnye lɛ, mbele pè gbegɛle mbe malaga gbɔn. Yaraga kà la pye wa wi yinre ti na paa

te wunluwɔ njagala yen. Wi yere tila pye paa leele yere yen.

⁸ Wi yinzire tila pye paa jeele yinzire yen, a wi ngangala ke yen paa jaraye ngangala yen.

⁹ Malaga gbondeere la pye wi kotoro ti na paa tugurɔn woro yen. Wi kanwira tinme pila pye paa wotoroye legere tinme yen, mbele shɔnye na tilele na fee na kee malaga gbɔnsaga.

¹⁰ Nara la pye wi na, naa nara yɔnrɔ ni paa naala pe woro ti yen. Pa yawa pi yen wa wi nara ti ni mbaa leele pe jɔɔ fɔ yenge kanjurugo ni.

¹¹ Wetijugo mērege wo wi yen pe go na wunluwɔ. Eburuye senre ti ni, pe maa wi yinri «Abadɔn», Gireki senre ti ni naa yinri «Apoliyɔn» (ko kɔrɔ wo yen fɔ «Jɔɔɔfɔ»).

¹² Jɔɔɔ kongbannga ki toro. Wele, jɔɔɔ shyen wa na paan naa.

¹³ A mērege kɔɔɔni woo wì suu mbanlaga ki win. Te saraga wɔsaga nga ki yen le Yɛnɛɛ li yege sɔɔwɔ, a m̀ si magala la logo li yiri wa ki yengele tijere ke na.

¹⁴ Mērege na mbanlaga kɔɔɔni wogo kila pye wi yeri, a magala li suu pye fɔ: «Mēregeye tijere mbele pe yen pɔsaga wa Efirati gbaan gbenɛ wi tanla, pe sangala.»

¹⁵ A pè si mēregeye tijere pe sangala. Paa pye ma gbegɛle ki yele, naa ki yenge, naa ki pilige, naa ki sanga

wi mɛgɛ ni mbe leele pe kɔnsaga taanri wogo ki gbo.

¹⁶ Sorodasheelee mbele paa lugu shɔnye na, a pɛ si pe yɔn ki naga na na. Paa pye sorodasheelee waga cɛnmɛ shyɛn tɛgɛsaga waga kele 200 000 000.

¹⁷ Wa na yariyanga ki ni, shɔnye poro naa pe lugufennɛ pe ni, mila pe yan yɛgɛ nɔga na ki nɔga: Malaga gbɔndeere la pye pe na ma yanlaga paa kason yɛn, na woo paa bura yɛn paa sinndɛlegɛ nɔga pe yinri safiri ki yɛn, ma yanlaga paa nɛngɛ muwɛ yɛn paa sinndɛlegɛ nɔga pe yinri kiribi ki yɛn. Shɔnye pe yinre tila pye paa jaraye yinre yɛn. Kason, naa wirige, naa kiribi† la pye na yinrigi wa pe yɔn.

¹⁸ A leele pe kɔnsaga taanri wogo ki si ku ki jɔlɔgɔ taanri nɔga ki kala na, ko ki yɛn kason, naa wirige, naa kiribi nɔ wila pye na yinrigi wa shɔnye pe yɔn we.

¹⁹ Katugu yawa mba pi yɛn shɔnye pe ni, pa pi yɛn wa pe yɔnrɔ to naa pe nara ti ni. Pe nara ti yɛn ma wɔrɔ lɛ, yinre yɛn ti na, to pe ma tɛgɛ na leele pe jɔlɔ.

²⁰ Leele sanmbala mbele ki jɔlɔgɔ taanri nɔga ki sila pe gbo, pe sila kapyere nda pɛ pye ti jɛn mberi yaga. Gboshugulo poro naa yarisunndo nda pɛ gbegele tɛ ni, nakoma warifuwe ni, naa tuguyɛnrɛ ni, naa

sinndɛlegɛ ni, naa tige ni, pe sila ti gbɔgɔwɔ pi yaga, to nda ti se ya mbaa yaan, mbaa nuru konaa mbaa tanri† we.

²¹ Pe sila punɔgo le pe leg-bogo, naa pe lekara, naa pe kɛɛnrɛ kapyere to naa pe yuro ti ni.

10

Merege wo naa sewe pile senre

¹ A mi si merege fanngafɔ wa yɛgɛ yan wi yiri wa yɛnɔle na na tingi. Kambaaga la pye maa fo. Yaanngondi la pye maa go ki maga. Wi yɛgɛ kila pye paa yɔnlɔ ki yɛn, a wi jegele ke yɛn paa kason yinngɛle yɛn, ngele ke yɛn ma tiyagala lɛ.

² Sewe pile la pye wi kɛɛ yɛnlegɛ. A wi suu kalige jele li kan wa kɔgɔje wi na, mɛɛ wi kamɛngɛ jele li kan wa tara ti na.

³ A wi si gbele nɔgbanga paa yɛgɛ nɔga na jara maa gbele we. Naa wila kaa gbele ma, a yɛnɔle gbaanra kɔlɔshyɛn ti si gbanla.

⁴ Naa yɛnɔle gbaanra kɔlɔshyɛn tila kaa gbanla ma, a mi nɛɛ jaa mbege yɔnlɔgɔ. Ɛɛn fo, a mi si magala la logo ma yiri wa yɛnɔle na mala pye fo: «Yɛnɔle gbaanra kɔlɔshyɛn ti nɔga yo, ki lara maga kaga yɔnlɔgɔ.»

⁵ Kona, merege nɔ mila yan yeresaga wa kɔgɔje wo

† 9:17 9.17: *Kiribi: Sinndɛlegɛ ka yi, na ki kaa sori ki nuwɔ pi ma pe.*

† 9:20 9.20: Dani 5.23

naa tara ti na, a wì suu kalige ki yirige wa naayeri,

⁶ mεε wugu Yennεε na yinwege wolo fɔ sanga pyew li na,[†] lo na li naayeri wi da naa wi yaara ti ni fuun ti ni, ma tara ti da naa ti nawa yaara ti ni fuun ti ni, ma kɔgɔje wi da naa wi nawa yaara ti ni fuun ti ni. A wì si wugu ma yo fɔ: «Wagati se sige naa!

⁷ Eεn fɔ, na mεrege kɔlɔshyen woo wiga kaa mbanlaga ki win, kona, Yennεε li ngundo kala li yaa pye mbe yɔn fili, paa yege nga na làa ki yari li tunmbyeele mbele pe yen li yɔn senre yofenne pe kan we.»

⁸ Kona, magala na mīla keli ma logo ma yiri wa yennεε na, a li si para na ni naa fɔnɔgɔ ma yo fɔ: «Kari ma sa sewε pile na li yen ma yenge li shɔ mεrege ηa wi yen yeresaga wa kɔgɔje wo naa tara ti na wi kεε.»

⁹ A mī si kari mεrege wi kɔrɔgɔ maa pye ma yo wi sewε pile li kan na yeri. A wì silan pye fɔ: «Li shɔ mali ka mali yɔli. Li yaa pye mbe sori wa ma lara ti ni, εen fɔ, wa ma yɔn ko ni, li yaa pye mbe tanla paa senrege yen.»

¹⁰ A mī si sewε pile li shɔ mεrege wi kεε mali ka. A li si tanla wa na yɔn paa senrege yen;[†] εen fɔ, naa mīla kaa li yɔli, a li si sori wa na lara.

¹¹ Kona, a pè silan pye fɔ: «Ki daga ma Yennεε li

senre yo naa dunruya woolo legerε, naa cengele legerε, naa senre pyew ti leele, naa wunlumbolo legerε wogo na.»

11

Serefenne shyen senre

¹ A pè si gbagara kannɔgala kan na yeri, na li yen paa mεtere yen, ma yo fɔ: «Yiri ma Yennεε li sherigo gbɔgɔ ki taanla konaa saraga wɔsaga ki ni, ma mbele pe maa Yennεε li gbogo wa pe jiri.

² Eεn fɔ, ma sherigo gbɔgɔ laga nawa pi yaga maga kaa taanla, katugu pòo kan tara woolo mbele pee sheri pe yeri, pe yaa ka ca kpoyi ki tanga mbe sa gbɔn fɔ yenge nafa shyen ma yiri shyen.

³ Mi yaa kanla serefenne shyen pe torogo, mbege kan pe yeri pe Yennεε li senre ti yo sa gbɔn fɔ piliye waga kele naa cenme shyen naa nafa taanri 1 260, jatere piriwen yaripɔrɔ ni pe na.»

⁴ Serefenne shyen poro pe yen paa *oliviye tire shyen naa fitanlaye shyen mbele pe yen ma yere wa tara ti Fɔ wi yege na we.*[†]

⁵ Na lere kaa ki jaa mbe kapege pye pe na, kason ma yiri wa pe yɔnrɔ ti ni ma pe mbenfenne pe sogo ma pe gbo. Ee, na lere ηa kaa jaa mbe kapege pye pe na, pa ki daga ki fɔ poo gbo yeen we.

⁶ Yawa yen pe yeri mbe naayeri wi tɔn, janɔgo tisaga

ka ka to pe Yenñele yon senre yopiliye yi ni. Yawa si yen pe yeri mbe tonmo pi kannga kasanwa, mbaa jologo ki cenle pyew ki waa laga tara ti ni, sanga o sanga pe kaa ki jaa we.

7 Na paga ka ko pe sereya yogo ki na sanga ña ni, wonngo ña wila yinrigi wa wetijugo kosaga fu ki ni, wi yaa malaga gbön pe ni mbe ya pe ni mbe pe gbo.

8 Pe gboolo pe yaa ka koro wa cagbogo ki katogo ki ni, wa laga nga paa pe Fö wi kan wa tiparaga ki na we. Senre ti koro lee wo ni, pe maa ki cagbogo ki yinri Sodomu, nakoma Ezhipiti.

9 Leele pele yaa kaa pe gboolo pe wele mbe sa gbön fö piliye taanri naa walaga, mbe yiri dunruya woolo pe ni fuun ni, naa cengele ke ni fuun ni, naa senre pyew ti leele pe ni fuun ni, naa tara nungba nungba pyew ti ni. Pe se ka yere ki na pe pe le.

10 Tara woolo pe yaa kaa yogori ki leele shyen pe kunwo pi kala na. Pe yaa kaa pe yee gbogoyaara torogi pe yee kan, katugu ki Yenñele yon senre yofenne shyen paa tara woolo pe jolo fö jenge.

11 Een fö, ko piliye taanri naa walaga yo kaa toro ma ko, a yinwege wonwon si yiri wa Yenñele li yeri ma ye pe ni, a pè si yiri ma yere. Mbele paa pe yan paa fye fö jenge.

12 A Yenñele yon senre

yofenne shyen pè si magala gbolo la logo ma yiri wa yenñele na ma pe pye fö: «Ye lugu laga.» A pè si lugu ma kari wa yenñele na kambaaga ka ni pe mbenfenne pe yee na.

13 Le ki wagati nungba wi ni, a tara ti si yee ngbanga. A ca ki konsaga ke wogo ki toori. A lere waga koloshyen (7 000) wo ku tara nda tila yee ti kala na. A leele sanmbala pe sunndoro ti si kon pe na, a pè Yenñele na wa naayeri li gbogo.

14 Jologo shyen wogo ki toro. Wele, sanni jenri jologo tanri wogo ki yaa pan.

*Mbanlaga koloshyen
wogo
ki winkala*

15 Kona, a merege koloshyen woo wi suu mbanlaga ki win. A magangala tugbongolo kële si yiri wa yenñele na ma yo fö: «Yingo dunruya wunluwo pi yen we Fö Yenñele lo naa li Kiriwi ni pe woo. Wi yaa cen wunluwo pi na fö sanga pyew!»

16 Lelelele nafa ma yiri tijere mbele paa pye ma cen pe wunluwo jonro ti na wa Yenñele li yee sogowo, pè si toori ma pe yere ti jiile tara ti na ma Yenñele li gbogo

17 na yuun fö:

«We Fö Yenñele, yawa pi ni fuun fö, mboro ña ma yen wa konaa maa pye wa,

we yen noo shari,

katugu mòò yawa gbòò pi le
ma cèn ma wunluwò
pi na.

18 Tara nunḡba nunḡba
pyew ti woolo pàa
nawa nḡban,
èen fò, ma nanḡbanwa wa-
gati wì gbòn.

Kiti wi yaa kòn kuulo pe na
wagati nà ni wì gbòn.

Wagati wì gbòn nà ni ma
yaa tònli kan ma tun-
mbyeele Yènḡele yòn
senre yofenne pe yeri,
naa mbele fuun pe yen ma
woolo na fye ma yeḡe
pe yeri, piile o, lelele
o.

Wagati wì gbòn mbele pe
yen na tara ti jogo ma
yaa pe jòḡo!»

19 Kona, Yènḡele li sherigo
gbòḡo nḡa ki yen wa yènḡele
na, a ki yòn kì si yenge. A pè
si Yènḡele li yòn finliwe kesu
wi yan wa li sherigo gbòḡo
ki nawa. A Yènḡele li n̄e
yengele, a maganḡala naa
yènḡele gbaanra na yinrigi,
a tara ti yeḡe, a sinnd̄eere
tisaga na tuun tugbòòrò.

KACÈN KAGALA KÒLÒSHYÈN

12

12.1-15.4

*Jele wo naa yarifeleḡe
senre*

1 A mì si kacèn gbòlò la
yan wa yènḡele na: Jele lawi,
yònlò kila pye maa fò. Yenge
kila pye wa wi tòòrò ti nòḡò.
Wònḡgòlò kè ma yiri shyen
wunluwò njala la pye wa wi
go na.

2 Wila pye kugbò ni na
jaa mbe se, n̄e gbele selara
yama naa ti jòlòḡo ki kala na.

3 Ko punḡo na, a kacèn
wà suu yeḡe naga naa wa
yènḡele na: Yarifeleḡe gbeḡ-
benḡe yenge ka layi. Yinre
kòlòshyen naa yènḡele kè
kàa pye ki na. Wunluwò
njagala la pye ki yinre ti
nunḡba nunḡba pyew ti na.

4 A ki naga kì naayeri
wònḡgòlò kè kònsaga taanri
wogo ki wònḡgòlò kè kòn
ma ke wo laga tara ti na. A kì
si yere le jèle nà wila pye na
jaa mbe se wi yeḡe sòḡwò,
na wiga se kuu pyò wi ka.

5 A jèle wì si pinambyò se,
*wo wi yaa kaa tara nunḡba
nunḡba pyew ti woolo pe ni
fuun pe yeḡe sinni tuguròn
kanḡala ni.*† A pè si pyò wi
le ma kari wi ni wa Yènḡele
lo naa li wunluwò jòḡò ki
tanla.

6 A jèle wì si fe ma kari wa
gbinri, wa laga nḡa Yènḡele
l̄aa gbeḡele wi kan we, janḡo
paa wi baro wa fò sa gbòn
piliye waga kele naa cènme
shyen naa nafa taanri 1 260.

7 A malaga si to wa yènḡele
na. Misheli naa wi merēḡeye
pe ni pàa pye na malaga
gbòòn yarifeleḡe ki ni. A
yarifeleḡe fun ko naa ki
merēḡeye pe ni paa malaga
gbòòn pe ni.

8 Èen fò, yarifeleḡe ko naa
ki merēḡeye pe ni, pe sila
ya Misheliye pe ni, pe sila si
laga ta wa yènḡele na mbe
koro wa.

† 12:5 12.5: Yuuro 2.9 † 12:9 12.9: Zhene 3.1

⁹ A pè sigi yarifeleḡe gbeḡbenḡe ki wa wa funwa na. Ko ki yen wōḡḡo ḡeḡ† ye, ḡga pe maa yinri Meḡe jḡḡoḡo naa Sotanla, ko ki yen na dunruya woolo pe ni fuun pe fanla na pe punḡḡu we. A pè sigi wa laga tara ti na, ma ki meḡeḡeḡe pe pinle ma pe wa ki ni.

¹⁰ Kona, a m̀ si magala gbolo la logo ma yiri wa yenḡele na, laa pye na yuun fo: «Yenḡele li showo p̀ gbōn yinḡo! Yenḡele lili wunluwo naa li yawa pi pye maa naga yinḡo! Li Kiri si wuu fanḡga ki pye maga naga yinḡo; katugu ḡa wi maa we sefenne pe jeni, wo ḡa wila pye na pe jeni wa Yenḡele li yeḡe na sonlo naa yembinε, p̀o wa laga tara ti na.

¹¹ We sefenne p̀e ya wi ni Simbapyo wi kasanwa pi fanḡga na, naa kaseleḡe ḡga p̀e yari ki fanḡga na. A p̀e yenle ki na ma pe yeḡe go ki kan mbe ku.

¹² Ki kala na, naayeri wo naa yoro mbele ye yen wa, yaa yḡḡori! Eεn fo, jolḡḡo yen tara to naa koḡḡe wi ni pe wogo, katugu Sotanla ẁ tigi ma pan ye koḡḡo. Wi nawa p̀ ḡḡban wi na fo jεḡḡe, katugu wḡḡi jεn ma yo wagati jεnri ẁ koro wi kan.»

¹³ Naa yarifeleḡe kila kaa ki yan p̀eḡe wa laga tara ti na, a k̀ si taga jele ḡa wila pinambyo wi se wi punḡḡo na.

¹⁴ Eεn fo, a jele ẁ si yon gbeḡbenḡe kanwira shyen ta mbe ta mbe yiri sire na mbe kari wa ḡbinri wi ni, wa wi laga ki na, wa laga ḡga wi yaa baro sa ḡbōn yeḡele taanri naa yenḡe koḡoloni†, mbe pye mbe lali wōḡḡo ki ni we.

¹⁵ Kona, a wōḡḡo k̀ si tonmo yirige wa ki yon maa wo jele wi punḡḡo na paa gbaan yen, jεḡḡo ki tonmo mba pi yen na fuun pi saa li.

¹⁶ Eεn fo, a tara ti si saga jele wi na mari yon ki yenḡe, tonmo mba wōḡḡo kila yirige wa ki yon ma wo, maa wo.

¹⁷ A yarifeleḡe k̀ si nawa ḡḡban jele wi ni fo jεḡḡe, a k̀ si kari ma saa na malaga ḡbōn jele wi setirige pi-ile pe ni, poro mbele fuun pe yen na tanri Yenḡele li ḡgaseḡele ke na, ma Zhezu wi seḡeya wi yigi we.

¹⁸ A yarifeleḡe k̀ si yere wa koḡḡe yon taambugō ki na.

13

Wongbo ḡa ẁ yiri wa koḡḡe wi ni

¹ Ko punḡḡo na, a m̀ si wongbo wa yan wila yinrigi wa koḡḡe wi ni. Yenḡele ke† naa yinre koḡshyen tila pye wi na. Wunluwo njagala ke la pye ki yenḡele ke na. Yenḡele li meḡḡḡo meḡe la pye ma yonḡḡo wa wi yinre ti na.

² Wongbo ḡa mila yan wila pye ma kamolo le. Wi

† 12:14 12.14: Dani 7.25; 12.7 † 13:1 13.1: Dani 7.3-7

poro tila pye paa cenge urusi ki woro ti yen. Wi yon kila pye paa jara yon yen. A Yarifelege ki sigi yawa pi kan wi yeri, naa ki wunluwo jongo ki ni, naa fannga gbogo ni.

³ A mi si wongba wi go nungba yan ma mbe yo fo pege gbɔn maga welege, fo a kila jaa mbe ku. Ki welegesaga nga ki mbaa wi gbo, ki si sagala. A tara woolo pe ni fuun pe nee kawa ki wogo ki na, mee taga wongba wi pungo na.

⁴ A pe si yarifelege ki gbogo, katugu kila fannga kan wongba wi yeri. A pe si wongba wi gbogo ma yo fo: «Ambo wi yen paa wongba wi yen? Ambo wi mbe ya malaga gbɔn wi ni?»

⁵ Fannga la kan wongba wi yeri wila wi yee gbogowo senre konaa mbaa Yennele li mejogoo senre yuun. A yawa kan wi yeri wila kagala piin sa gbɔn fo yenge nafa shyen ma yiri shyen.

⁶ A wi nee senpere yuun na waa Yennele li na, na li mege konaa li censaga ki mege ki jogo, na mbele fuun pe yen wa yennele na pe mege ki jogo.

⁷ *Yarifelege kila konɔ kan wi yeri wi malaga gbɔn Yennele li leele kpoyi pe ni wi ya pe ni.* A wi fannga ta cengele ke ni fuun ke na, naa dunruya woolo pe ni fuun,

naa senre pyew ti leele pe ni fuun, naa tara nungba nungba pyew ti na.

⁸ Tara woolo pe ni fuun pe yaa kaa gbogo, poro mbele pe mere ti woro ma yonlogo wa Simbapyo na paa gbo wi yinwege sewe wi ni, maga le wa dunruya wi dasanga wi ni we.

⁹ «Nungbogolo ka pye na na, wi ke jan wila nuru!

¹⁰ Na kaa leele nii kaso, pe yaa kaa le kaso. Na kaa leele kuun tokobi ni, wi daga poo gbo tokobi ni†. Ko kala ki ti Yennele li leele kpoyi pe daga mbege kun pe yee ni mbe tagawa pi yigi jenge.»

Wongba na wi yiri wa tara ti ni

¹¹ Ko pungo na, a mi si wongba wa yee yan naa wila yinrigi wa tara. Yennele shyen la pye wi na paa simbapyo wogolo yen. Wila pye na yogo paa yarifelege ki yen.

¹² Wila pye na tunngo piin wongba kongbanja wi fannga ki ni fuun ki ni le wi yee na. A wi nee tara to naa tara woolo pe ngbanga paa wongba kongbanja wi gbogo, wo na wi welegesaga ki mbaa wi gbo, a wi sagala we.

¹³ Ki wongba shyen woo wila pye na kafonngolo gbogolo piin, na kasɔn piin kila yinrigi wa naayeri na tinri laga tara leele pe ni fuun pe yee na.

† 13:10 13.10: Ki verise na wi mbe ya kanna naa fo: Ki kon ma tege na kan wi ye kaso, wo yaa ka ye kaso. Na ki kon ma tege wi kan poo gbo tokobi ni, pe yaa ka wo gbo tokobi ni.

14 Fanna kila kan wi yeri wila kafonngolo ngele piin wongbō kongbanna wi yege na, wila pye na tara woolo pe fanla na pe punngu ke ni. Wila pe pye ma yo wongbō na paa welege tokobi wi ni, wi si yen yinwege na, poo yanlee gbegele paa wi gbogo.

15 A wongbō shyen woo wi si fanna ta mbe yinwege le wongbō kongbanna wi yanlee wi ni, jango wongbō wi yanlee wila para, wi mbele fuun pe soo gbogo pe gbo.

16 A wongbō wi nee leele pe ni fuun pe ngbanga, pile naa leele, penjagboro fenne naa fyonwo fenne, lesele naa kulolo, pe ta pe gborno taga pe kalire, nakoma pe walere ti na.

17 Lere kpe saa ya mbe lo, nakoma mbe pere, na ki gborno ti woro wi na, ko koro wo yen wongbō wi mege ye, nakoma wi mege ki numiyoro we.

18 Ki laga nga yeen, ki daga tijinliwe ni. Lere na wi yen tijinliwe ni, wi wongbō wi numiyoro wi jiri, katugu ki numiyoro wi yen lere numiyoro. Ki numiyoro wi yen cenme kogoloni naa nafa taanri ma yiri kogoloni 666.

14

Mbele pe go ki sho pe yurufonngo ye

1 Ko pungo na, a mi si wele, mee Simbapyo wi yan yeresaga wa Siyon yanwiga ki na. Lere waga cenme

naa waga nafa shyen ma yiri tijere 144 000 paa pye wa wi ni, wi mege ko naa wi To mege ki ni tila pye ma yonlogo wa pe walere ti na.

2 A mi si magala la logo ma yiri wa yenjele na paa tonngbo togo tinme yen, paa Yenjele gbanlaga ngbanga yen. Magala na mila logo laa pye paa juru gbolfenne juru magala yen.

3 Ki lelegere tila pye na yurufonngo shoo wa wunluwo jongo ko naa yaara yenwere tijere, naa lelele pe yege na. Lere kpe saa ya mbege yurugo ki forogo, ndee lere waga cenme naa waga nafa shyen ma yiri tijere 144 000 mbele paa pe go sho laga tara ti ni poro ce.

4 Poro wele pee fyorno kala pye jele ni, pe pe yee yaga kpoyi. Pe ma taga Simbapyo wi na laga o laga wi kaa kee. Paa pe go sho leele pe sogowo, a pe pye paa kere yarilire kongbanna yen Yenjele lo naa Simbapyo wi kan.

5 Pee yagbolo finle wa pe yon fyew. Pe yen jeregisaga fu.

Meregeye taanri kala

6 Kona, a mi si merege wa yan wila toro sire na lege wa naayeri. Sentanra nda ti se ko ta la pye wi yeri mberi yari tara woolo pe kan, naa tara nungba nungba pyew ti kan, naa cengele ke ni fuun ke kan, naa senre pyew ti leele pe ni fuun pe kan, naa

dunruya woolo pe ni fuun pe kan.

⁷ Wila pye naga yuun ngbanga ma yo fɔ: «Yaa fye Yennele li yege, yaa li gbogo, katugu li yaa kiti kɔn leele pe na sanga ŋa ni, wì gbɔn. Na wì naayeri wo naa tara, naa kɔgoje, naa puluyo yi gbegele yaa wi gbogo!»

⁸ A merēge shyen woo si taga koŋbanna wi na, na yuun fɔ: «Kì to, kì to, *Babiloni cagbogo ye.*† Ko kì tara nunɔba nunɔba pyew ti woolo pe kan, a pège kalikalawa pee duven wa wɔ†!»

⁹ A merēge taanri woo si taga koŋbanmbala shyen pe na, naga yuun ngbanga fɔ: «Lere ŋa ka woŋɔ wo naa wi yanlɛ wi gbɔgo, mbege yaga pe gbɔnɔ taga wi walɛge, nakoma wi kɛ ki na,

¹⁰ wo fun wi yaa ka Yennele li nanɔbanwa duven wi wɔ, wo ŋa wi woro ma pinlɛ, a lùu le wa li nanɔbanwa wɔjɛnne li ni we. Mbele fuun paa ko piin ma, pe yaa kaa jɔlɔ wa kason naa kiribi wi ni wa merēgeye kpoyi poro naa Simbapɔ wi yege sɔgɔwɔ.

¹¹ Kason ŋa ki yen na pe jɔlɔ, ki wirige ki yen na yinrigi fɔ sanga pyew. Mbele fuun pè woŋɔ wo naa wi yanlɛ wi ni pe gbɔgo, naa ŋa fuun pè woŋɔ wi mege gbɔnɔ ti taga wi na, wogowo se ka pye pe na sɔnlo naa yembine.»

¹² Ko kala kì ti Yennele li leele kpoyi pe daga mbege kun pe ye ni, poro mbele pe yen ma li ngasegele ke yigi na tanri ke na, ma taga Zhezu wi na we.

¹³ Kona, a m̀ si magala la logo li yiri wa yennele na mala pye fɔ: «Ki wogo ŋa ki yɔnɔgo ma yo fɔ: <Leele mbele pe yen na kuun yingɔ wa tagawa pi ni we Fɔ wi ni, fɛrɛwe yen pe woo!> » A Yinnekpoyi li sho fɔ: «Ee, kaselege yi. Pe mbe ka ya wogo pe tunɔbanra nda pè pye ti ni, katugu pe kapyere tonli wì taga pe punɔgo na.»

Tara ti yarilire kongo senre

¹⁴ A m̀ si wele naa, mee kambaaga fige ka yan. *Wà la pye ma cɛn wa ki na, wila pye ma senwee pɔ le.*† Te wunluwɔ njala la pye wa wi go ki na. Mali kɔngbene yɔn tanla wolo la pye wi kɛ.

¹⁵ A merēge wà yege si yiri wa sherigo gbɔgo ki ni, ma gbele ngbanga maga yo ŋa wila pye ma cɛn wa kambaaga ki na wi kan fɔ: «Ma mali kɔngbene li tɛge ma tara yarilire ti kɔn, katugu ti konsanga wì gbɔn, tara yarilire tì lɛ makɔ†!»

¹⁶ Kona, ŋa wila pye ma cɛn wa kambaaga ki na, a wì suu mali kɔngbene li fige laga tara ti na, a tara yarilire tì si kɔn.

¹⁷ A merēge wà yege si yiri wa sherigo gbɔgo ŋa ki wa yennele na ki ni, mali

† 14:8 14:8: Zhere 51.7 † 14:8 14:8: Eza 21.9 † 14:14 14:14: Dani 7.13

† 14:15 14:15: Zhoue 4.13

kongbene yon tanla la pye wo fun wi yeri.

¹⁸ A merēge wà si yiri naa wa saraga wosaga ki ni, fannga la pye wi yeri kason ki na. A wì si gbele ngbanga ma ña mali kongbene yon tanla lāa pye wi yeri wi pye fɔ: «Ma mali kongbene yon tanla li tege ma tara na ɛzen tiire shashara ti koonlo, katugu ti pire ti le makɔ.»

¹⁹ A merēge wì suu mali kongbene li fige laga tara ti na, ma ɛzen tiire shashara ti koonlo, mee ti wa wa ti pire tonmo wosagbogo ki ni, ko ki yen Yennele li nangbanwa we.

²⁰ A pè si ɛzen pire ti tangala wa ti tonmo wosaga ki na wa ca ki pungo na. A kasanwa si yiri wa ɛzen pire tonmo wosaga ki ni, ma jaraga na fuun ma saa gbon paa culo cenme taanri (300) yen. Pi tijuguwo pila pye paa metere nunjba naa kongɔ yen.

15

Jɔlgɔ kagala kolshyen ke kacɛn

¹ Kona, a m̀ si kacɛn wa yege yan wa yennele na, wila pye ma gbogo ma lere pari. Merēgeye kolshyen la wele, jɔlgɔ kagbɔgɔ kolshyen la pye pe yeri. Koro ke yen jɔlgɔ kagala pungo wogolo wele, katugu koro Yennele li yaa li nangbanwa pi kɔ ke ni.

² Ko pungo na, a m̀ si yaraga ka yan paa kɔje

tonmo yen, mba pi yen ma veri le, kason yen ma pinle pi ni. Mbele paa cew ta wonjbo wi na, naa wi yanle wi mege ki numiyoro wi na, a m̀ si pe yan fun yeresaga wa kɔje tonmo mba pi yen ma veri le pi na. Yennele li juruye paa pye pe ke.

³ Paa pye na Yennele li tunmbyee Moyisi wo naa Simbapɔ wi ni pe yurugo ki koo na yuun fɔ:

«We Fɔ Yennele, yawa pi ni fuun Fɔ,
ma kapyegele kè tugbɔlo ma pye kafonngɔlo!
Mboro ña tara woolo pe Wunluwo,
ma kongolo kè sin ma pye kaselege wogolo!

⁴ We Fɔ, ambo wi se fyɛ ma yege? Ambo wi soon gbogo?

Katugu mboro nunjba ma yen kpoyi.

Tara nunjba nunjba pyew ti woolo pe yaa ka pan mbe kannguuro kan ma jegele mbɔn gbogo,

katugu m̀do kasinjele ke naga ma ke filige.»

YENNELE LI NANGBANWA WɔJɛŋGELE KOLSHYEN

15.5-16.21

Merēgeye kolshyen naa jɔlgɔ kagala kolshyen senre

⁵ Ko pungo na, a m̀ si sherigo gbogo ki yan ki yenge wa yennele na,

Yenñele li yon finliweparaga go ye.

⁶ Jologo kagbogolo koloshyen ke yen merēgeye koloshyen mbele kee, a pè si yiri wa sherigo gbogo ki ni. Len jese paritiyonro tila pye pe na, ma filige na yengele. Paa pe yee po te kurusjaraye ni wa pe koto ro ti na.

⁷ A yaara yenwere tijere ki nungba si te wajengele koloshyen kan merēgeye koloshyen pe yeri, ke yen ma yin Yenñele na li yen yinwege na fo sanga pyew li nanngbanwa pi ni.

⁸ A sherigo gbogo ki si yin wirige ni, Yenñele li gbogowo naa li yawa pi kala na. Lere kpe saa ya ye wa sherigo gbogo ki ni fo jologo kagbogolo koloshyen ke yen merēgeye koloshyen mbele kee ke sa pye ke yon fili.

16

Yenñele li nanngbanwa wajengele senre

¹ Kona, a mi si magala ngbanla la logo ma yiri wa sherigo gbogo ki ni naga yuun merēgeye koloshyen pe kan fo: «Yenñele li nanngbanwa pi yen wajengele ngele ni, yaa kee ye sa ke nawa yaara ti wo wa tara ti na!»

² A merēge konngbanja wi si kari ma saa wi wajenne li nawa yaara ti wo wa tara ti na. Kona, wonngbo wi gbonorō tila pye leele mbele na, a paa wi yanlee wi gbogo,

a sagbanpere si to poro na na pe yaa fo jenge.

³ A merēge shyen woo wi suu wajenne li nawa yaara ti wo wa kogojje wi ni. A tonmo pi si kannga ma pye paa gboo kasanwa yen. Yaara yenwere nda fuun tila pye wa kogojje wi ni, a ti si ku.

⁴ A merēge taanri woo wi suu wajenne li nawa yaara ti wo wa gbaanla poro naa puluyo yi ni, a ti tonmo pi si kannga kasanwa.

⁵ Kona, merēge na wi yen tonmo pi go na, a mi si logo wi yeri fo: «Ma yen ma sin ma ki kiti wi kon yeen, mboro na ma yen kpoyi, mboro na ma yen wa konaa ma pye wa.

⁶ Katugu pè Yenñele li leele kpoyi poro naa Yenñele yon senre yofenne pe gbo ma pe kasanwa pi wo, yingō ma kasanwa kan pe yeri pe wo, ko ki daga pe ni.»

⁷ Kona, a mi si magala la logo ma yiri wa saraga wosaga ki ni na yuun fo: «Ee, we Fo Yenñele, yawa pi ni fuun Fo, ma kiti kon kagala ke yen kaselege ma sin!»

⁸ A merēge tijere woo wi suu wajenne li nawa yaara ti wo wa yonlo ki na, a ki si fannga ta mbaa leele pe sorogi ki kason ki ni.

⁹ A kafugo ndorogo kila leele pe sori. A pè si Yenñele li mege ki jogo, lo na ki jologo kagbogolo kaa yinrigi wa li yawa pi ni we, een fo, pee yenle mbe pe kapere ti jen

mberi yaga, mbe Yenñele li gbogɔ.

¹⁰ A merɛge kanğurugo woo wì suu wɔjenne li nawa yaara ti wo wa wongbo wi wunluwo jongo ki na. A wongbo wi wunluwo pì si ye wa wɔwɔ pi ni. A leele pe neɛ pe ñgayinñele ke nɔɔri yama pi kala na.

¹¹ A pè si Yenñele na wa naayeri li mege ki jɔgo pe yama naa pe sagbanra ti kala na, ɛɛn fɔ, pe sila pe kapyere ti jen mberi yaga.

¹² A merɛge kogoloni woo wì suu wɔjenne li nawa yaara ti wo wa Efirati gbaan gbenɛ wi na. A gbaan tonmo pì si waga, jango mbe torosaga kan wunlumbolo mbele paa paan ma yiri wa yonlo yirisaga pe yeri.

¹³ A mì si yinne tipegele taanri yan, kaa pye paa ngbeye yen. Nunğba la yiri wa yarifelege ki yon, a nunğba yiri wa wongbo wi yon, a nunğba yiri wa Yenñele yon senre yofɔ yag-boyoo wi yon.

¹⁴ Gboshugulo yinñele wele, ke yen na kafonngolo piin. Ke yen na kee dunruya wunlumbolo pe ni fuun pe korogɔ, jango mbe pe gbogolo Yenñele na yawa pi ni fuun Fɔ, li piligboğo malaga gbongɔ ki kala na.

¹⁵ «Ye wele, mi yen na paan paa yoo yen! Lere ña ka koro yenñe† mbaa wi yariporo ti wele, jango wiga

kaa yanri witiwaga ni paa wi fere ti yaan, ferewe yen wi woo.»

¹⁶ A yinñele kè si wunlumbolo pe gbogolo wa laga nga pe yinri Arimagedon† Eburuye senre ti ni.

¹⁷ A merɛge koloshyen woo wì suu wɔjenne li nawa yaara ti wo wa tifelege ki ni. A magala gbolo là si yiri wa wunluwo jongo ki ni, wa sherigo gbogɔ ki ni, na yuun fɔ: «Ki pye makò!»

¹⁸ A Yenñele li si yengele, a maganğala yiri, a yenñele gbaanra pye, a tara ti yege ngbanga. Tara tila yege ngbanga yege nga na, ki si fa pye maga le leele pe yen laga tara ti ni.

¹⁹ A cagboğɔ kì kɔn ma yiri konsaga taanri. A tara nunğba nunğba pyew ti cara ti toori. A Yenñele li nawa to Babiloni cagboğɔ ki na, mali nanğbanwa gbɔɔ duven wi kan ki yeri wa li wɔjenne li ni kuu wɔ.

²⁰ A logɔ furo ti ni fuun ti liwi, yanwira si yan naa.

²¹ A sinndɛere tisaga si pan, a sinndɛere ti toori tugbooro leele pe na, ti ni fuun nunğba nunğba ti mbaa culo nafa shyenzhyen yon ko tin. A leele pè si Yenñele li mege ki jɔgo ki sinndɛere tisaga jɔlogɔ ki kala na, katugu ki jɔlogɔ kila gbogɔ fɔ matoro.

BABILONI CA KI TONGWO KONAA

† 16:15 16:15: Ko korɔ wo yen mbe cɛn ki cɛnwɛ. † 16:16 16:16: Arimagedon: Ko korɔ wo yen yanwiga nga pe yinri Megido, Kiti 5.19; 2 Wunlu 23.29-30.

ZHERUZALEMU CA FONNGO

17

17.1-22.5

Nanjaa gbɔɔ senre

¹ Meregeye koloshyen mbele wɔɛɛɛɛɛ kaa pye pe keɛ, a nunɔba si pan mala pye fo: «Ta paan, mi yaa nanjaa gbɔɔ wi kiti kala li naga ma na, wo ɲa wi yen paa cagbɔɔ ɲga ki yen ma kan wa tonɔgbɔɔ pi go na we.

² Tara na wunlumbolo pɛ keɛnre pye wi ni, a wi keɛnre duven wɔ tara woolo pe yigi†.»

³ A merege wɔ silan le Yinne ni ma kari wa gbinri wi ni. A mɔ si jele wa yan wi yen ma cen wɔnɔgbɔ yɛɛn wa na, Yenɲele li meɔɔɔɔ mere la pye ma yonlɔɔ ki wɔnɔgbɔ wi lagapyew ki na. Yinre koloshyen naa yenɲele ke kaa pye wi na.

⁴ Yaripɔɔ sɔnɔgbanga woro naa pariɛnre tiyɔnɔ tɔla pye jele wi na. Wɔla wi yɛɛ fere te, naa sinndɛere sɔnɔgbanga woro konaa somu tiyɔɔn ni. Te wɔjenne la pye wi keɛ ma yin katijangara konaa wi keɛnre fyonɔ ti ni.

⁵ Mege kà la pye ma yonlɔɔ wa wi walege ki na, ki kɔɔ wɔla pye ma lara ma yo fo: «Cagbɔɔ Babiloni, ɲga ki yen dunrɔya nanjaala poro naa wi katijangara ti nɔ we.»

⁶ A mɔ sigi jele wi yan wɔ Yenɲele li leele kpoyi poro naa Zhezu wi sɛɛɛɛɛ mbele paa gbo pe kasanwa pi wɔ, a pɔu yigi paa sinme yen.

Naa mɔ kaa wi yan, a ki silan pari fo jɛɛɛ.

⁷ A merege wɔ silan pye fo: «Yingi na, a ki sɔɔn pari? Jele wi kala na li yen ma lara, mi yaa li naga ma na konaa wi yen ma cen wɔnɔgbɔ ɲa na wi wolo li ni, ɲa yinre koloshyen naa yenɲele ke ke yen wi na we.

⁸ Wɔnɔgbɔ ɲa mɔ yan, wɔla pye faa yinwege na, ɛɛn fo, wi woro yinwege na naa. Wi daga mbe yiri wa wetijugo ki ni mbe kari wa wi gbosaga. Tara woolo mbele pe mere ti woro ma yonlɔɔ wa yinwege sɛwe wi ni, maga le wa dunrɔya wi lesaga ki na, ki yaa ka pe pari, na paga wɔnɔgbɔ wi yan we; katugu wɔla pye yinwege na faa, ɛɛn fo, wi woro yinwege na naa, pe yaa si kaa yan naa.

⁹ «Ki laga ɲga ki daga ti-jinliwe ni mbe sigi kɔɔ wi jen. Yinre koloshyen ti yen yanwira koloshyen nda jele wi yen ma cen ti na. Wunlumbolo koloshyen wele fun.

¹⁰ Kangurugo wunluwɔ to pe ni makɔ, kɔɔloni woo wi yen naa wunluwɔ pi piin, koloshyen woo wi fa pan gben. Na wiga ka pan, wagate jenri wi yaa pye ɛɛ.

¹¹ Wɔnɔgbɔ ɲa wɔla pye yinwege na faa, ɛɛn fo,

† 17:2 17.2: Eza 23.17; Zhere 51.7

wi woro yinwege na naa, wo jate wi yen wunluwo kolotaanri woo. Wi yen wunlumbolo koloshyen pe ni, wila kee wa wi gbosaga.

12 «Yenngelē ke ngele mà yan, wunlumbolo ke† wele, pe fa cen wunluwo pi na gben. Een fo, pe yaa ka wunluwo fannga ki ta mbe cen wunluwo pi na, mbe leri nungba pye wongbō wi ni.

13 Ki wunlumbolo ke wele, pe nawa jatere wi yen nungba, mbe pe yawa naa pe fannga ki kan wongbō wi yeri.

14 Pe yaa ka malaga gbōn Simbapyō wi ni, een fo, Simbapyō wi yaa ka ya pe ni, katugu wi yen tafenne pe Fo naa wunlumbolo pe Wunluwo. Simbapyō wi woolo wele, poro mbele Yenngelē li yeri ma pe wo, a pè taga wi na, wo naa poro ni pe yaa ka ya pe ni fun.»

15 A merēge wì silan pye naa fo: «Tōnmō mba mà yan nanjaa wi yen ma cen pi na, po pi yen dunruya woolo, naa janwa legere, naa tara nungba nungba pyew ti woolo, naa senre pyew ti leele wele.

16 Yenngelē ke ngele mà yan koro naa wongbō wi ni, pe yaa ka nanjaa wi panra mboo yaara ti ni fuun ti sho wi yeri, mboo yaga waga. Pe yaa kaa wire kara ti ka mboo sogo kason ni wi kō pew.

17 Katugu Yenngelē ligi le wa pe nawa peli nandanwa

kala li pye, pe pe yon ki wa nungba, pe pe wunluwo fannga ki kan wongbō wi yeri fo Yenngelē li senyoro ti sa pye ti yon fili.

18 «Jele ŋa mà yan, wo wi yen cagbōgō ye, ŋga ki yen ma cen wunluwo pi na wunlumbolo mbele laga tara na pe go na.»

18

Babiloni ca ki togo senre

1 Ko kagala koro pungo na, a m̀ si merēge wa yan naa wì yiri wa yenngelē na na tinri. Fannga gbōgō la pye wi ni, a wi gbōgōwō pì si yin ma tara ti ni fuun ti laga.

2 A wì si gbele ŋgbanga ma yo fo:

«Kì to, Babiloni cagbōgō ki to†!

Kì kannga ma pye gboshugulo censaga naa yinngelē ngele ke yen fyongō ni ke ni fuun larasaga,

naa sannjere nda ti yen fyongō ni Yenngelē yege na, a ti mege ki pen ti larasaga.

3 Katugu k̀ tara woolo pe ni fuun pe kan, a pège kēenre pyendorogo duven wa wo. Tara na wunlumbolo pè kēenre pye ki ni, a tara na safari wafenne pè pen-jagbōrō ta ki yarijendē legere ti kala na.»

4 A m̀ si magala la yege logo ma yiri wa yenngelē na, na yuun fo: «Na woolo, ye yiri wa Babiloni cagbōgō ki

ni[†], jango yaga ka pye ki pinleyeεnε ki kapere ti na, mbe ye tasaga ta wa jologo gbogo nga ki yaa to ki na ki ni.

⁵ Katugu ki kapere ti tagala ti yεε na fo ma saa gbɔn wa yenjele na. A Yenjele li nawa to ki katijangara ti na.

⁶ Yege sara ye yala paa yege nga na ki ye sara we. Kapyere nda ki pye, yeri si shyen songoro ki na. Wɔjenne na kila yin ma kan ye yeri, yeli si shyen yin ki kan sinme mba pi weli welisaga shyen naa ma we mba kila kan ye yeri pi na.

⁷ Kigi yεε gbogo ma yarijende legere ta ki yεε kan ma gbɔn yege nga na, ye jologo naa kunwo kayanga wa ki na ma fun. Ma jen ki yen naga yuun wa ki nawa ma yo fo: *«Mi yen ma cen laga paa wunlunjo yen. Mi woro nanjunjo, mi se kunwo kayanga jen fyew.»*[†]

⁸ Ko ki ti jologo kagala ngele ke yen ma tege ki kan, ke yaa to ki na pilige nungba ni. Koro yen: Kunwo, naa kunwo kayanga, naa fungo gbogo. Kasɔn ki yaa ka ki ni fuun ki sogo, katugu we Fo Yenjele na li yen na kiti kɔɔn ki na, li yen fannga fo.»

⁹ Tara na wunlumbolo mbele pe keεnre ti pye ki ni ma yarijende legere ta ki ni, pe yaa kaa gbele mbaa kafɔnno waa, na paga kaga sogowo wirige ki yan we.

¹⁰ Pe yaa ka yere wa lege jologo nga ki yaa ki ta ki

fyere ti kala na, mbaa yuun fo:

«Jologo, yingi jologo nga!

How cagbogo Babiloni, mboro na ma yen fannga ni we!

Kiti wi kon ma na leri nungba ni!»

¹¹ Safari wafenne mbele laga tara na, a paa gbele fun na kafɔnno waa ki kala na, katugu lere wa kpe woro na pe safari wayaara ta loo naa fyew. Ki safari wayaara ti nda:

¹² Te, naa warifuwe, naa sinndeere songbanga woro, naa somu tiyɔɔn, naa len paara tiyɔnro, naa paara songbanga woro, naa paara tiyɔnro nda pe yinri sowa, naa pariyenre tiyɔnro ta ni, naa tire nuwo taan cenle pyew ti ni, naa yaara nda fuun ti gbegele solo nganla ni, naa yaara nda fuun ti gbegele tire songbanga woro ni, naa tuguyenre, naa tuguron, naa sinndelege nga pe yinri maribiri,

¹³ naa sinme nuwo taan mba pe yinri kaneli, naa mba pe yinri aromati, naa latikoro, naa sinme nuwo taan mba pe yinri miiri, naa wusuna nuwo taan, naa duven, naa sinme, naa buru muwe, naa sholo, naa nere, naa simbaala, naa shonye, naa wotoroye, naa kulolo konaa leele yinjele ni yere.

¹⁴ A ki safari wafenne pe si cagbogo ki pye fo: «Yaara nda fuun ma pye na jaa mbe ta, ti sho ma yeri.

Ma yarijendε naa ma yari-
tiyonro ti ni fuun ti punjo
ma yeri. Ma seri yan yenle
ni naa fyew!»

¹⁵ Safari wafenne mbele pe
safari wi wa ma penjagboro
ti ta wa ki ca ki ni, pe yaa
ka yere wa lege jologo nga
ki yaa ki ta ki fyere ti kala
na. Pe yaa kaa gbele mbaa
kafonno waa.

¹⁶ Pe yaa kaa yuun fo:

«Jologo, yingi jologo nga
cagbogo ki na!

Ko nga ki leele paa pe yee po
len paara tiyonro ni,
naa paara sonjibanga
woro, naa pariyenre
tiyonro ni.

Paa pe yee fere te,
naa sinndεere
sonjibanga woro,
naa somu tiyonro ni.

¹⁷ A ki yarijendε legere ti ni
fuun ti jogo leri nungba ni!»

Tonmokoro fevenne pe ni
fuun, naa mbele fuun pe
maa pe tangala li piin ti ni,
naa tonmokoro nawa tun-
mbyeele pe ni, naa mbele
fuun pe maa pe yon suro ti
taa wa kogoje wi ni†, pe si
yere wa lege

¹⁸ neε gbele ngbanga, naa
pege sogowo wirige ki yan
we, na yuun fo: «Ca ko ka
fa yiri mbege cagbogo nga ki
bo!»

¹⁹ A pe neε taambugo koli
naga wuun wa pe yee yinre
ti na yesanga ki na, paa pye
na gbele na kafonno waa† na
jorogi na yuun fo:

«Jologo, yingi jologo nga
cagbogo ki na!

Ki yarijendε ti kala
na, mbele fuun
tonmokoro yen pe
yeri wa kogoje wi na,
pe pye penjagboro
fenne.

A ki yaara ti ni fuun ti ko leri
nungba ni!»

²⁰ Yoro mbele wa yennele na,
yaa yogori ki jogowo
pi kala na.

Yoro mbele ye yen Yennele
li leele kpoyi fun,
naa pitunmbolo, naa
Yennele yon senre
yofenne, yaa yogori ki
na!

Katugu Yennele li kiti kon ki
na,

tipege nga ki pye ye na ki
kala na!

²¹ Kona, a merege fannga
fo wa si sinndelege ka le
paa tira gbenge nga pe maa
sholo tire ki na ki yen, mee
ki wa wa kogoje wi ni, ma
yo fo: «Pa pe yaa ka Babiloni
cagbogo ki wa fannga ni yeen
we, ki se ka yan naa yenle ni
fyew.†

²² Pe se ka juru magala,
naa yurukoolo magangala,
naa wegele konaa mbanlaga
magala logo wa ma ni naa
fyew. Pe se ka tunngo ka
jenfo yan wa ma ni naa. Tira
nga pe maa sholo tire ki na,
pe se ka ki tirewe tinme pi
logo wa ma ni naa.

²³ Fitanla yanwa se ka yan
wa ma ni naa fyew. Pe se
ka japolo naa pijjo magala
logo wa ma ni naa. Ma

† 18:17 18:17: Eze 27.29 † 18:19 18:19: Eze 27.30-31 † 18:21 18:21: Zhere
51.64

safari wafenne poro paa pye dunruya wi legboolo wele. Mà dunruya cengele woolo pe ni fuun pe fanla ma pe pungo ma lekara ti ni.»

²⁴ Jologo to Babiloni ca ki na, katugu Yennele yon senre yofenne, naa Yennele li leele kpoyi konaa leele mbele fuun paa gbo laga tara ti na, pe pe kasanwa pi yan wa ki ni.

19

¹ Ko pungo na, a mi si magala gbolo la logo ma yiri wa yennele na paa janwa gbolo magala yen, ma yo fo: «Aleluya! Showo, naa gbogowo, naa yawa pi yen we Yennele li woo;

² katugu li kiti kongo ki yen kaselege ma sin.

Nanjaa gboo na wila pye na tara woolo pe jogo wi nanjara ti ni,

li kiti kon wi na.

Yennele li tunmbyeele mbele wila gbo ma pe kasanwa pi wo,

ligi fogo ki ton wi na.»

³ A pe sho naa fo:

«Aleluya! *Cagbogo ki sogo-gowo wirige ki yen na yinrigi fo sanga pyew!*»†

⁴ Lelelele nafa ma yiri tijere poro naa yaara yenwere tijere ti ni, ti si kannguuro kan ma Yennele li gbogo, lo na li yen ma cen wa wunluwo jongo ki na we, ma yo fo:

«Anmiina! Aleluya!»

Simbapyo wi jayire liwen senre

⁵ A magala la si yiri wa wunluwo jongo ki na, ma yo fo: «Yaa we Yennele li sonni, yoro mbele fuun ye yen li tunmbyeele, yoro mbele yaa fye li yeye we, piile naa lelelele.»

⁶ A mi si magala gbolo la logo paa janwa gbolo tinme, naa tonngboo tinme konaa yennele gbaanra ngbanga yen, laa yuun fo: «Aleluya! Katugu we Fo Yennele na yawa pi ni fuun Fo, li cen li wunluwo pi na!

⁷ Ye ti waa yogori, we pye nayinme ni, waa Yennele li gbogo, katugu Simbapyo wi jayire ti gbom, wi jo wuu yee gbegele.

⁸ Pe konoo kan wi yeri wi len paraga tiyongo po, nga ki yen na yengele ma pye kpoyi.» Ki len paraga tiyongo, ko ki yen Yennele li leele kpoyi pe kasinngele wele.

⁹ A merege wi silan pye fo: «Ki yonlogo ma yo fo: Mbele pe yeri Simbapyo wi jayire liwen pi na, ferewe yen pe wool!»

A wi silan pye naa fo: «Ki senre nda ti yen Yennele li kaselege senre jate.»

¹⁰ A mi si to wi jegele mboo gbogo, een fo, a wi silan pye ma yo fo: «Maga kaga pye! Katugu mi yen mboro naa ma sefenne pe ni, ye tunngo pyeyenle wa, poro mbele pe Zhezu wi sereya senre ti yigi we! Ta Yennele lo gbogo!»

Zhezu wi sereya senre to ti yen nda Yennele yon senre yofenne pe maa yuun Yinne li fannga na.

Shon fuwe lugufo wi senre

¹¹ A mi si yennele li yan li yenge, mee shon fuwe yan wa. Na wi yen ma lugu ma cen wi na, poo yinri Senre nungba yofa naa Kaselege. Wi maa kiti kon na malaga gbcon kasinnga ni.

¹² Wi yengele kaa yiin paa kason yinne yen. Wunluwo njagala legere yen wa wi go ki na. Mege ka yen ma yonlogo wi na, nga lere kpe sigi jen na wo nungba ma.

¹³ Wila derigbogo ka le, nga pe le kasanwa. Pe maa wi yinri† «Yennele senre.»

¹⁴ Malingbconlo mbele wa yennele na, a pe si taga wi pungo na, ma lugu shon file na, ma pe yee po len paara tiyonro ni, nda ti yen ma filige ma laga kpoyi.

¹⁵ A tokobi yon taan wa nee yinrigi wa wi yon, na wi yaa tege mbaa cengele woolo pe gbcon wi ni. *Wi yaa kaa pe yee sinni tuguron kannala ni.*† Wi yaa ka ezen pire ti tangala wa ti pire tonmo wasaga ki ni, ko ki yen Yennele na yawa pi ni fuun fo li nanngbanwa gbco we.

¹⁶ Mege ka yen ma yonlogo wi derigbogo naa wi jegbolo li na, ma yo fo: «Wunlumbolo pe Wunluwo, naa tafenne pe Fo.»

¹⁷ A mi si merage wa yan wi yere wa yonlo ki ni. A wi si gbele ngbanga ma sannjere nda fuun ti yen na toro sire na wa naayeri ti pye fo: «Ye pan ye gbogolo† Yennele li liwen gbco pi na;

¹⁸ ye wunlumbolo pe wire kara ti yoli, naa sorodasheelee teele pe wire kara to naa shonye wire kara ti ni, naa shon lugufenne pe wire kara to naa leele pe ni fuun pe wire kara ti ni, kulolo naa leseele, naa piile naa lelele.»

¹⁹ Ko pungo na, a mi si wongbo wo naa tara na wunlumbolo, naa pe malingbconlo pe yan pe gbogolo mbe malaga gbcon na wi yen ma lugu ma cen shon wi na wo naa wi malingbconlo pe ni.

²⁰ A pe si wongbo wi yigi, ma pinle Yennele yon senre yofa yagboyoo wi ni, wo wila kafonngolo pye wongbo wi yee na. Leele mbele wongbo wi gbconro tila pye pe na, a po yanlee wi gbogo, wila pe fanla ma pe pungo ki kafonngolo ke ni. A pe pe shyen pe yigi ma pe wa yenwegele na wa wegbogo kason ki ni, nga ni kiribi wi yen na sori we.

²¹ Na wi yen ma lugu ma cen shon wi na, tokobi na wila yinrigi wa wi yon, a wi si sanmbala pe gbo wi ni. A sannjere ti ni fuun ti pe kara ti yoli ma tin ti na.

† 19:13 19:13: Zhan 1.1-14; 1 Zhan 1.1 19:17: Eze 39.17

† 19:15 19:15: Yuuro 2.9 † 19:17

20

Yele waga kele kala

¹ Kona, a mì si merenge wa yan wì yiri wa yenjele na na tinri. Wetijugo lakile naa jorogò gbenje la pye wi kee.

² A wì si yarifelege ki yigi, wogò lege† ye, ko ki yen Mege jogofò we, naa Sotanla we. A wì suu pò mboo yaga wa fò sa gbòn yele waga kele (1 000),

³ mee wi wa wa wetijugo ki ni, maga yòn ki sogò lakile wi ni, ma tegere tege ki na, jango yarifelege kiga ka ya yiri wa ki ni mbaa cengele woolo pe fanla mbaa pe punngu fò yele wagakele (1 000) li sa kò. Ko punngo na, ki daga pege sanga pege yaga ki wagati jenri pye.

⁴ A mì si wunluwo jorò yan. Mbele pàa pye ma cen ti na, a pè fannga kan pe yeri paa kiti koon. Mbele yinre pàa kologi, katugu pàa Zhezu wi sereya wo naa Yenjele senre ti yari, naa mbele pe sila wongbo wo naa wì yanlee wi gbogò, pee si yenle pe wongbo wi gbònro ti taga pe walere naa pe keyen† yi na, a mì si pe yinjele ke yan. A pè si yen ma yiri wa kunwo pi ni ma wunluwo pi pye Kirisi wi ni ja ma saa gbòn yele wagakele (1 000).

⁵ Kuulo sanmbala poro sila yen fò yele wagakele (1 000)

li saa kò. Ko ki yen kuulo pe yenme kongbanmba we.

⁶ Mbele pè pe tasaga ta wa kuulo pe yenme kongbanmba pi ni, ferewe yen pe woo, a pe yen Yenjele li leele kpoyi. Kunwo shyen† woo pi se fannga ta pe na naa, een fò, pe yaa ka pye Yenjele lo naa Kirisi wi ni pe saraga wofenne. Pe yaa ka wunluwo pi pye wi ni ja mbe sa gbòn fò yele wagakele (1 000).

Zhezu wì ya Sotanla wi ni

⁷ Na yele wagakele (1 000) liga ka kò, pa pe yaa Sotanla wì wo wa wi kaso wi ni mboo wa.

⁸ Kona, wi yaa kari mbe saa cengele woolo mbele pe yen dunruya wi go tijere ki na pe fanla, ko ki yen Gogi naa Magogi† we. Wi yaa ka pe gbogolo malaga ki kala na, pe yaa ka lege paa kogòje yon taambugò ki yen.

⁹ A pè si tara ti ni fuun ti togò wa na paan, mee pan ma Yenjele li leele kpoyi pe censaga konna ca nga ki Yenjele li ndanla jenge ki maga. *Een fò, a kason si yiri wa yenjele na ma to pe na ma pe sogo pew.*†

¹⁰ Kona, a pè si Sotanla nga wila pye na pe fanla wi wa wa wegbogò kason ki ni, ko nga kiribi wi yen na sori wa we, wa laga nga pàa wongbo wo naa Yenjele yon

† 20:2 20:2: Zhenε 3.1 † 20:4 20:4: Naga 13.1,16 † 20:6 20:6: *Kunwo shyen woo: Po pi yen wegbogò kason ye. Lere na ka po ta wi yaa pye mbe lali Yenjele li ni pew.* † 20:8 20:8: *Gogi naa Magogi: Poro pe yen Yenjele li mbenfenne wele, pe maa wiin li ni; Eze 38.2.* † 20:9 20:9: 2 Wunlu 1.10-12

senre yofɔ yagboyoo pe wa we. Pe yaa kaa jolo wa sonlo naa yembinε fɔ sanga pyew.

Kiti punjo woo wi kongɔ senre

¹¹ Kona, a m̀ si wunluwɔ jongɔ gbenje fige ka yan, naa ɲa wi yen ma cen ki na wi ni. A tara to naa naayeri wi ni, ti si fe ma yiri wa wi yεge sɔgɔwɔ, pe siri yan naa fyew.

¹² Kona, a m̀ si kuulo pe yan, piile naa leleεε, yeresaga le wunluwɔ jongɔ ki yεge na. A sewεεε pεle si yεnge. A sewε wa si nuru naa ma yεnge, ɲa wi yen yinwege sewε we. A pε si kiti kɔn kuulo pe na ma yala pe kapyegele ke ni, ɲgele kaa pye ma yɔnlɔgɔ wa sewεεε pe ni we.

¹³ A kɔgɔje ẁ si kuulo mbele paa pye wa wi ni pe yirige ma pe kan. Kunwɔ po naa kuulo tara ti ni, a ti kuulo mbele paa pye wa ti ni pe yirige ma pe kan fun. A pε kiti kɔn kuulo pe ni fuun nunɔgba nunɔgba pe na ma yala pe kapyegele ke ni.

¹⁴ A pε kunwɔ po naa kuulo tara ti wa wa wegbɔgɔ kason ki ni. Ki wegbɔgɔ kason ko ki yen kunwɔ shyen woo we.

¹⁵ *Lere ɲa fuun wi mege ki woro ma yɔnlɔgɔ wa yinwege sewε wi ni,*[†] paa wo wa wa wegbɔgɔ kason ki ni.

21

Naayeri fɔnɲɔ naa tara fɔnndɔ kala

¹ Kona, a m̀ si naayeri fɔnɲɔ naa tara fɔnndɔ yan[†], katugu naayeri konɔbanɲa wo naa tara konɔbannda ti ni, ti toro ma kɔ. Kɔgɔje sila pye wa naa.

² A m̀ si ca kpoyi ki yan, Zheruzalemu fɔnɲɔ we, a ki yiri wa naayeri wa Yenɲεle li tanla na tinri, ma gbεgele paa pijɔ yen, ɲa wuu yεε fere wi pɔlɔ kan.

³ A m̀ si magala gbɔlɔ la logo ma yiri wa wunluwɔ jongɔ ki ni, laa yuun fɔ: «Wele, Yenɲεle li censaga ki yen wa leele pe sɔgɔwɔ! *Li yaa koro wa pe ni, pe yaa pye li woolo,*[†] *Yenɲεle lo jate li yaa pye pe ni mbe pye pe Yenɲεle.*

⁴ *Li yaa ka yentunwɔ pi ni fuun pi tulu mboo wɔ wa pe yεngele ke ni.*[†] Kunwɔ se ka pye wa naa, kunwɔ kayanɲa se ka pye wa naa, nakoma gbelege, nakoma kayanɲa, katugu yaara konɔbannda ti toro ma kɔ.»

⁵ Kona, ɲa wi yen ma cen wa wunluwɔ jongɔ ki na ẁ sho fɔ: «Yinɲɔ mi yen na yaara ti ni fuun ti piin fɔnndɔ.» A ẁ silan pye fɔ: «Ki yɔnlɔgɔ, katugu na senre nda ti yen kaselege senre, nda ti daga lere mbe taga ti na.»

⁶ A ẁ silan pye naa fɔ: «Ki pye ma kɔ[†]. Mi yen

[†] 20:15 20:15: Yuuro 69.29 † 21:1 21:1: Eza 65.17 † 21:3 21:3: Zaka 2.15

[†] 21:4 21:4: Eza 25.8 † 21:6 21:6: Ki senre ti koro wowi ɲa fɔ: ɲga m̀ yo migi pye mako.

Alifa naa Omenḡa, Lesaga naa Kosaga. Wogɔ yɛn ḡa na, mi yaa pulugo yinwege tonmɔ kan wi yeri wi wo waga.

⁷ ḡa ka cew ta, wi yaa pye ki yaara nda ti korogɔ lifɔ. Mi yaa pye wi Yenḡele, wi pye na pinambyɔ†.

⁸ Eɛn fɔ, mbele pe maa fye, naa mbele pee taga, naa kati-jangara pyefenne, naa leg-boleele, naa keɛnre lifenne, naa lekaala, naa yarisunndo sunvenne, naa yagboyoolo pe ni fuun pe yaa ka pe tasaga ta wa wegbogɔ kason ki ni, ḡa ni kiribi wila sori we. Ko ki yɛn kunwɔ shyen woo we.»

Zheruzalemu fonḡɔ senre

⁹ Kona, wɔjɛḡele koloshyɛn ḡgele kaa pye ma yin jɔlogɔ kagala koloshyɛn punḡo wogolo ke ni, kaa pye mɛreḡeye koloshyɛn mbele keɛ, a wo wà si pan mala pye fɔ: «Pan laga, mi yaa piḡɔ wi naga ma na, Simbapɔ wi jɔ we.»

¹⁰ A Yinnekpoyi li si ye na ni, a mɛreḡe wì si kari na ni yanwiga titɔnlogɔ ka na, mɛɛ ca kpoyi Zheruzalemu ki naga na na. Kila yiri wa naayeri wa Yenḡele li tanla na tinri.

¹¹ Yenḡele li gbogowɔ yanwa pila pye wa ki ni. Ca ki yanwa pila pye na yiin paa sinndeḡe sɔḡḡbanga wogo yɛn, paa zhasipi sinndeḡe sɔḡḡbanga wogo yɛn, ḡa pe maa wele

na yaan wa ki keɛ ḡa na ma mbe yo kirisitali wi.

¹² Mbogo gbogɔ titɔnlogɔ la pye maga maga, maga fili. Yeyɔnɔ ke ma yiri shyɛn tila pye ki na. Mɛreḡeye ke ma yiri shyɛn la pye ma cɛn ki yeyɔnɔ ti na nari go singi. Izirayeli cɛḡele ke ma yiri shyɛn ke mɛre tila pye ma yɔnlogɔ ki yeyɔnɔ ti na.

¹³ Yeyɔnɔ taanrindaanri la pye ca ki keɛ tijere ki ni fuun ki na: taanri la pye wa yɔnlo yirisaga keɛ yeri, taanri la pye wa yɔnloparawa kamɛḡe keɛ yeri, taanri la pye wa yɔnloparawa kalige keɛ yeri, taanri la pye wa yɔnlo tosaḡa keɛ yeri†.

¹⁴ Ca ki mbogo nɔḡɔ kila pye ma cɛn sinndeere ke ma yiri shyɛn na. Simbapɔ wi pitunmbolo ke ma yiri shyɛn pe mɛre tila pye ma yɔnlogɔ ki sinndeere ti na.

¹⁵ Mɛreḡe ḡa wila pye na para na ni, tɛ kanḡala† la pye wi yeri, laga taanla wolo, mbe ca ko naa ki yeyɔḡɔ naa ki mbogo ki taanla.

¹⁶ Ca ki keyɛn tijere yi ni fuun yi yɛn ma yala. Ki titɔnlowɔ po naa ki gbemɛ pi yɛn ja. A mɛreḡe wì si ca ki taanla wi kanḡala li ni, ma sigi yan ki yɛn culo waga shyɛn naa cɛnme shyɛn 2 200. Ki titɔnlowɔ, naa ki gbemɛ, naa ki yagawa pi ni fuun pila pye ja.

¹⁷ A mɛreḡe wì si mbogo ki

† 21:7 21:7: 2 Sami 7.14; Zaka 8.8 † 21:13 21:13: Eze 48.31-34 † 21:15 21:15: Eze 40.3,6 † 21:17 21:17: Naga 13.18; Eze 48.16-17

taanla fun, maga yan ki yen metere nafa taanri ma yiri ke ma yiri shyen†, ma yala leele pe laga taanlayaraga ki ni, nga ki yen nungba merege wi wogo ki ni we.

18 Paa ca ki mbogo ki kan zhasipi sinndere sonngbanga woro ni, mee ca jate ki kan te piiri ni, na wi yen paa veri fuwe yen.

19 Paa ca ki mbogo nogo ki fere sinndere sonngbanga woro ti cenle pyew ti ni. Ki nogo sinndelege konngbannga kila pye zhasipi sinndelege. Ki shyen wogo kila pye safiri. Ki taanri wogo kila pye kaliseduwani. Ki tijere wogo kila pye emerodi.

20 Ki kangurugo wogo kila pye onikisi. Ki kogoloni wogo kila pye sariduwani. Ki koloshyen wogo kila pye kirizoliti. Ki kolotaanri wogo kila pye berili. Ki kolojere wogo kila pye topazi. Ki ke wogo kila pye kirizopirazi. Ki ke ma yiri nungba wogo kila pye yasenti. Ki ke ma yiri shyen wogo kila pye ametisiti.

21 Ca ki yeyonro korro ke ma yiri shyen ti yen somu piile ke ma yiri shyen. Korro nungba nungba pyew ki yen somu pyo nungba. Ca nawa konngbogo kila pye te piiri ni, paa veri yen, na pe maa wele na yaan wa wi kee nga na.

22 Mi sila sherigo gbogo yan wa ki ca ki ni, katugu we Fo Yennele na yawa pi

ni fuun fo lo naa Simbapyo wi ni, poro pe yen ki sherigo gbogo ye.

23 Ca kii jori yonlo yanwa kala, nakoma yenge yanwa kala, katugu Yennele li gbogowo po pi yen ki yanwa we, a Simbapyo wi yen ki fitanla.

24 *Tara woolo pe yaa kaa tanri ki yanwa pi na. Tara na wunlumbolo pe yaa kaa paan pe gbogowo pi ni mbaa pi kaan.*†

25 Ki ca yeyonro ti se ka ton sonlo na fyew, katugu yembine se ka pye wa.

26 Pe yaa ka pan tara woolo pe gbogowo naa pe sonmo pi ni wa ki ni.

27 Fyongo yaraga se ka ye wa ki ca ki ni, nakoma lere na wi maa katijangara piin konaa na wi maa finlele, ndee mbele pe mere ti yen ma yonlogo wa Simbapyo wi yinwege sewe wi ni poro.

22

1 Kona, a merege wi si yinwege tonmo gbaan wi naga na na fun, a pila yengele ndee kirisitali wi, na yinrigi wa Yennele lo naa Simbapyo wi ni pe wunluwo jongo ki ni,

2 *na fuun wa ca nawa konngbogo ki nandogomo. Yinwege tige yen gbaan wi konngo shyen ki na, ki ma se sesaga ke ma yiri shyen yele li ni, ko korro wo yen fo ki ma se yenge pyew. Ki tige were ti yen mbaa tara nungba*

† 21:24 21.24: Eza 60.3-5 † 22:2 22.2: Eze 47.12. Veriseye mbele pe wele fun wa Zhene 2.9; 3.22wi ni.

nungba pyew ti woolo pe shoo.†

³ Yennele li danga ki se ka to yaraga ka na wa ki ca ki ni fyew.

Yennele lo naa Simbapyo wi ni pe wunluwo jongo ki yaa ka pye wa ca ki ni, Yennele li tunmbyeele pe yaa kaa li gbogo.

⁴ Pe yaa kali yege ki yan, li mege ki yaa ka pye mbe yonlogo wa pe walere ti na.

⁵ Yembine se ka wo naa. Pe se ka jori fitanla yanwa kala, nakoma yonlo yanwa kala, katugu we Fo Yennele li yaa kaa yanwa yinrigi pe kan. *Pe yaa ka pye wunlumbolo fo sanga pyew.*†

SENRE PUNGO WORO KONAA DUWAW SENRE 22.6-21

Zhezu wi panga senre

⁶ Kona, a merenge wi silan pye fo: «Ki senre nda ti yen kaselege senre, ti daga lere mbe taga ti na. We Fo Yennele na li Yinne li kan li yon senre yofenne pe yeri, lili merenge wi torogo, sannu jenri, nga ki daga mbe pye, wi pan wigi naga li tunmbyeele pe na.»

⁷ Zhezu wi yo fo: «Wele, sannu jenri mila paan! Mbele paa ki sewe nga wi Yennele senyoro ti gbogo, ferewe yen pe woo!»

⁸ Mi Zhan, migi kagala ke logo ma ke yan. Na mila kaa ke logo ma ke yan, merenge

nga wila ke naga na na, a mi si to wi jegele mboo gbogo.

⁹ Een fo, a wi silan pye fo: «Maga kaga pye! Mi yen mboro naa ma sefenne pe ni ye tunngo pyeyenle wa, poro mbele pe yen Yennele yon senre yofenne, naa mbele paa ki sewe nga wi senre ti gbogo we. Ta Yennele lo gbogo!»

¹⁰ Kona, a wi silan pye naa fo: «Maga kaga sewe nga wi Yennele senyoro ti yaga larawa, katugu ti kagala ke pyesanga wi yongo.

¹¹ Nga wi woro ma sin, wi koro wa wi mbasinme pi ni. Nga wi yen fyongo ni, wi koro wa wi fyongo ki ni. Nga wi yen ma sin, wi koro wa wi sinme pi ni. Nga wi yen kpoyi, wi koro kpoyi.»

¹² Zhezu wi yo fo: «Wele, sannu jenri mi yaa pan! Mi yaa pan na sara wi ni mbe pan mbe lere nungba nungba pyew wi sara mbe yala wi kapyege ki ni.

¹³ Mi yen Alifa naa Omenga, kongbanja naa pungofa, lesaga naa kosaga.»

¹⁴ Mbele ka pe deere titonro ti jogo, jango mbe ta mbe yinwege tige pige ka ka konaa mbe ye wa ca ki yeyonro ti ni, ferewe yen pe woo.

¹⁵ Mbele pe yaa koro wa funwa na, poro wele kati-jangara pyefenne wele, naa lekaala, naa keenre lifenne, naa legbolele, naa yarisundo sunvenne konaa mbele

† 22:5 22.5: Dani 7.27

fuun pe maa finlele senyoro ni naa kapyegele na!

¹⁶ «Mi Zhezu, mila mærege wi tun wi sa ki kagala ke yari ye kan wa legiliziye pe ni. Muwi mi yen ninje naa Davidi wi setirige pyo we. Mi yen lalaaga wonno na li maa yiin we.»

¹⁷ Yinnekpoyi lo naa pijɔ wi ni pe yen naga yuun fo: «Ta paan!»

Na kaga logo, wila ki yuun fun fo: «Ta paan!»

Wogo yen na na, wila paan. Na wila yinwege tonno pa jaa, wi yaa pi ta waga.

Senre punjo woro

¹⁸ Mbele paa ki sewe na wi Yenjele senyoro ti nuru, mi Zhan mila ki yuun naga

ngbanni pe ni fo: «Na lere wa ka senre ta taga ti na, jologo kagala njele ke yen ma yonlogo laga ki sewe na wi ni, Yenjele li yaa ke taga wi kan.

¹⁹ Na lere wa ka si senre ta wo laga ki sewe na wi Yenjele senyoro ti ni, tasaga nga wi yaa ta wa yinwege tige pige ko naa ca kpoyi ki ni, Yenjele li yaa ti sho wi yeri, to nda ti kagala ke yen ma yonlogo laga ki sewe na wi ni we.»

²⁰ Zhezu na wila ki kagala ke yuun na ke finligi, wi yo fo: «Ee, sanni jenri mila paan!»

Anmiina! Ta paan we Fo Zhezu!

²¹ We Fo Zhezu wi yinme pi pye leele pe ni fuun pe ni!